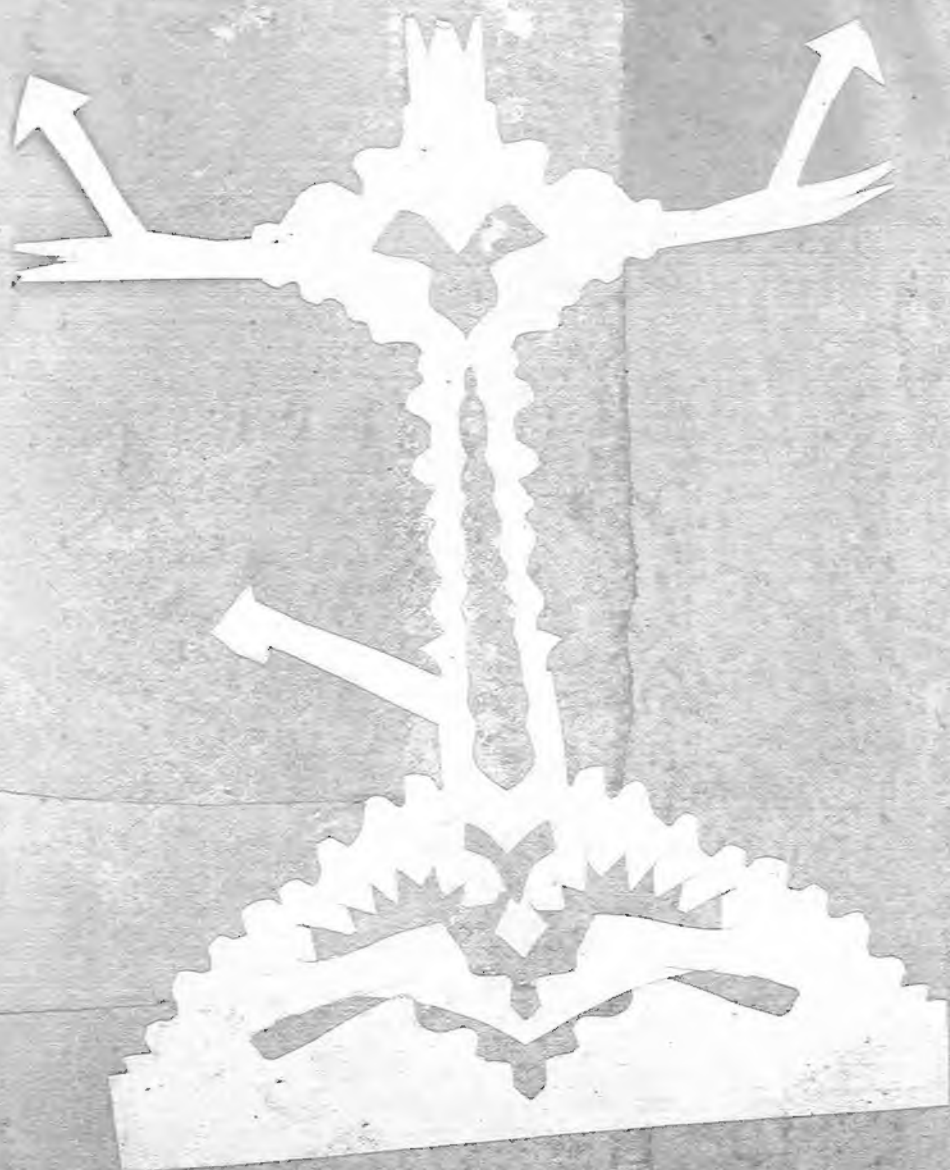
Las Indulgencias qu[illegible]
prehendidas en el mismo Sumario que
las va referidas.

Questiones magistri Petri de alliaco Cardinalis cameracensis super primũ tertium et quartum sententiarum.

Tabula alphabetica omnium materiarum que in toto opere tractantur nuper laboriose collecta.

Principia quattuor in quattuor libros sententiarum cum collatiuis questionibus.

Theologie laudes vna cum principio in cursum biblie.

Questiones in vesperijs et resumpta disputatis.

Index questionum omnium totius operis in fine libri.

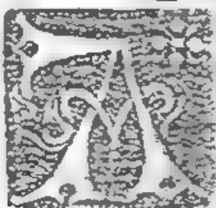
Venundantur parisii in vico sancti Jacobi ad intersignium Lilij in domo Joannis parui.

Ad studiosos sacre theologie anaguostas epigramma.

Ut pigmenta solent angusta pixide condi.
Stringitur ut piperis cortice multus odor:
Excitat ut nares redolens sed parua sinapis:
Ut rara exiguo corpore gemma licet:
Haud secus hic pressus contracta margine codex
Grandia diuini sensa liquoris habet.
Est aqua de alliaco saliens liquidissima saxo
Quam nec castalij fontis adequat honos.
Scilicet hac quisquis sitientia merserit ora
Uates ascreo mox sene maior erit:
Proferet ethereo miranda enigmata sensu
Que nescit pallas nescit apollo furens.
Hec tibi procudit breuiora volumina lector
Paruus ioannes:paruula paruus amat.
Additur et capiti rerum clarissimus index
Quo pars magna tui pulsa laboris erit.

Habes studiose lector pmptū
indicem / atq; inuentarium oim
materiarum que in libris sniaꝝ
principijs: et questionibus inve
speris: et resump ta disputatis.
Magistri petri de alliaco Car=
dinalis quōdā cameraceñ. tra=
ctātur. Collectū nuper p alpha
betum vt primo foliū / scdo sitū
cuiuscūq; materie p litteras fa=
cile ꝯperias. Quapropt laudes
deo impēdito: grās Joāni par=
uo: et veniam impressori si quid
errati adinueneris.

¶ De littera. A.

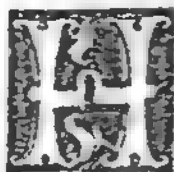
De littera. D.

De littera.F.

De littera. G

De littera. h

De littera.P.

De littera.S

De littera T

De littera.U

Tabula.

Laus deo.

Incipit princi-

piū in p̄mū sentētiarꝫ. Reuerēdi in xpo patris: et dñi magistri petri de aillyaco in sacra pagina professoris fama (sup ethera) noti necnō cardinalis quōdā cameraceñ. meritissimiq; olim in humanis adhuc degens. resolutissimi doctoris: magistri Joannis de gerson parisiensis cācellarij: p̄ceptor erat colēdissim⁹: et q̄ venerandus.

A Quenā doctrina hec noua? Ista questio monetur marci primo capi. quam alias in eiusdem libri principio assumptā pro themathe iterū resumo. Reuerēdi patres magistri ac dñi carissimi. Ego sensu puer et modic⁹ itellectu pauꝑ et mēdic⁹: cui⁹ mentis acies ignorātie nebulis inualida. cui⁹ mētis facies culpe maculis sordida est. cui⁹ aspectus ignorātie cecitate ad ima deijcitur. cui⁹ affectus culpe grauitate trahit ad infima. dū in excellentem lucem doctrine xp̄i noue ꝑspicere cogito: dū ad transcendentē apicē noue legis euangelice assurgere cupio. sane ad hec insufficiens penitus deficio: sed offendit splēdor oculos: mentēq; stupor: ac tante rei nouitate ꝑcussus tot⁹ in admirationē rapior: et in admiratiue questionis cogor prorūpere verba: dicens.

B ❡ Quenam doctrina hec noua Nec mirum. Qualiter enim noctua lucem intuebit: i cui⁹ fulgore aquile visus lumpidissim⁹ tenebrescit? Qualit fōtales solis radios intuebit talpa: si in eorū aspectu lince⁹ ocl'is obtūdatur? Qualit pigmea breuitas tāgere sufficiet ad sublime pyramidis cacumē: vbi gygantea ꝑceritas non attingit? Qualit mez igenij mei moles (ad illi⁹ doctrine verticē) plūbea trāsuolabit. cui⁹ tāta ē altitudo vt super sydera ad montē seraphim extollat? Sane hoc nō video vllo posse fieri mō. Quare mēte confus⁹ erubesco et in admiratiue q̄stionis cogor: prorūpere v̄ba dicēs. Quenā doctrina hec noua. Quid igr̄ dilectissimi: quid in tanto laberintho posit⁹ facturus sim ignoro: quid dicturus sim nescio: immo plane scio. Conuertā eni me ad Jesū deū meū et implorabo misericordiā ei⁹. Cui⁹ eius? Eius certe cui⁹ mie nō est finis. Cui⁹ mie nō est numerus. Cui⁹ miserationes sup oīa opa eius. in ps. Cui⁹ eius? Eius qui humilibus dat gratiā. Joco. iiij. q̄ ꝓpe est oībus inuocantib⁹ eū. in ps. Cui⁹ eius? Eius a quo oīa sunt p quē oīa et in quo oīa ad colo. i. A quo oē datū optimū et omne donū ꝑfectū. Jaco. i. Cui⁹ eius? Eius sine quo factū est nichil. Joh. i. Sine quo (vt ait Plato) nullū rite format exordiū. Conuertā igit: cōuertā me ad eum: et ei⁹ miam corde et ore his verbis suppliciter iplorabo. Sūme pa rēs eterne de⁹ vincīq; potestas Unica forma boni. recti via. limes honesti. Fōs vite, sol iusticie. pietatis asilum. Rerū causa manens rō: nous alma. sophia

C

D

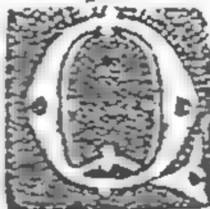
vas al⁹, verusq3 dies lux nescia
noctis. Tu dñe Jesu magr̄ bone
doctor optie cui data ē ptēs i ce
lo ⁊ in terra: cui thesaur⁹ grāꝝ cui
clauis scientiaꝝ cui distributio
doctrinaꝝ indulta ē. q̄ sol⁹ apis ⁊
nemo claudit: q̄ solus claudis ⁊
nemo apit. Tu dñe irrora terrā
aridā. fecūda sterilē. doce cordis
itima. solue labia pctōꝝ. Tu
dñe da lumen in corde. da verbū
i ore. da celestē mēti cōscēdere se
dē. da fontē lustrare boni. da lu
ce repta in te ↄspicuos animi de
figere vis⁹. da bleso tua v̄ba loq̄
mutoq3 loq̄lā. Ego naq3 pctōr i
dignissim⁹. culpa onustior: indul
gētior gr̄a apd te bone Jesu la
chrymis supplico. singultibus
interpello: vt me erudias in do
ctrina tua: vt me doceas in lege
tua. Alit em cōfūdor ⁊ in admi
ratiue q̄stiōis cogor prorūpere
verba: dicens. Quenā doctrina
E hec noua? ¶ Mihi igit carissimi
mihi talia supplicāti deuotius
⁊ attenti⁹ depcanti misericordis
miseratoris mia: misero miseri
corditer miseret. Enimuero dum
sic apud dñm p̄ces fūdo. ecce vi
dere videor senē venerabilē ita
lica grauitate seuerū: sed galli
ca venustate serenū. Qui tanq̄
hostiari⁹ euāgelice scole p ape
riendis pijs auditorib⁹ ianuis
clauē portans q̄ tanq̄ bedellus
euāgelice scole pro castigandis
hereticis virgā gestans: q̄ tanq̄
euāgelice scole pedagogus pro
iformādis scolarib⁹ inter vtraq3
manū sniaꝝ librū ferens. oēs ad
doctrinā xp̄i nouā suauiter alli
cit v̄ba hec pferens. Accedite i
F quit vos logici qm̄ hic docetur
oīm sciēdoꝝ sūma veritas. Nā
sūma veritas atq3 lumē ratiōa
lis aie non nisi de⁹ est. Accedite
vos phisici. qm̄ hic docet oīꝫ p
ductorꝝ prima causalitas. Nam
oēs oīꝫ naturaꝝ cause i deo sūt,
⁊ oīꝫ reꝝ cā nō nisi de⁹ ē. Acce
dite vos ethyci. qm̄ hic docetur
oīꝫ agēdoꝝ vera honestas: Nā
bona ⁊ honesta vita nō aliunde
formet q̄ cū charitas obseruat
hec aūt de⁹ ē. Accedite politici.
qm̄ hic docet oīm regēdoꝝ re
cta eq̄tas. Nā tūc regēde reipu
blice sal⁹ optime custodit cū cōe
bonū diligit hoc aūt sūmū atq3
v̄issimū de⁹ ē. Hic em docent lo G
gici qualit de⁹ nouit vt veritas
ego iquit v̄itatē dico q̄re vos nō
creditis mihi? Joh. viij. Hic do
cent phisici qualit deus agit vt
causalitas. Ego (inq̄t) sū alpha
⁊ o. principiū ⁊ finis. Apocal. i.
Hic docent ethyci qualit deus
amat vt charitas. q: deus chari
tas ē. ⁊ q̄ manet in charitate in
deo manet ⁊ de⁹ in eo. i. Joh. iiij
Hic docent politici qualit deus
regnat vt eq̄tas. q: ipe iudicatu
rus ē orbē in eq̄tate. Actuū. xvij
Hec igr̄ noue xp̄i doctrine sūma
hec est inquā hui⁹ libri sniarum
breuis snia. His itaq3 auditis sū
ma cū exultatiōe accedo ego ad
hūc venerabilē senē: pedes ipsi
us multiplici osculoꝝ ipressiōe
cōsignās eidē viua voce saluta
tionis offero libamēta. ipsūq3
de doctrina sua interrogans in
admiratiue q̄stionis cogor prū
pere v̄ba: dicēs. Quenā doctri
na hec noua? Que fuit q̄stio a H
pricipio pposita vestris reuerē
tijs sepi⁹ repetita. Ad quā quis
dem questionem p̄fatus ille ve
nerabilis senex apto suo sniarū

libro in quadripartito eiusdē vo-
lumine sub quadruplici ↄclusio
ne rñdet. Pria est ꝙ hec ē doctri
na p quā sūma dei mysteria se-
creti⁹ reuelant̃ in prio. Scđa ē
ꝙ hec ē doctrina p quam noua
mūdi vestigia subtili⁹ declaran
tur in scđo. Tertia est ꝙ hec est
doctrina p quā mira ꝟbi cōmer
tia sublimi⁹ reserant̃. in tertio.
Quarta est ꝙ hec ē doctria per
quā pia lapsi remedia suaui⁹ ꝓ
A pinant̃ i quarto. Per ipāꝫ nāqꝫ
reuelant̃ secreti⁹ velata myste-
ria sūme trinitatꝫ q̄ ad primum.
Per ipsā declarant̃ subtili⁹ crea
te vestigia noue entitatꝫ q̄ ad scꝫ
Per ipsā reserātur sublimi⁹ sa-
cra ↄmertia mire charitatꝫ quo
ad tertiū. Per ipāꝫ ꝓpinant̃ sua
ui⁹ oblata remedia pie sanitatꝫ
q̄ ad q̄rtū. Nā in hoc q̄dripartito
B to sniarū libro tractat magr̃ q̄-
druplex doctrie xp̄i noue. ꝛ euā
gelice legis archanū euāgeliste
Johāni diuinit⁹ inspiratū. Jo.
i.c. ¶ Primū ē ꝙ i pncipio erat
ꝟbū ꝛ ꝟbū erat apđ deū / et de⁹
erat ꝟbū. qđ ē btē trinitatꝫ sum
mū mysteriū. i pmo lib. ¶ Scđꝫ
est ꝙ oia p ipm facta sūt et sine
ipo factū est nichil. qđ ē create
entitatis nouū vestigiū. in scđo
libro. ¶ Tertiū est ꝙ ꝟbū caro
factū est qđ ē diuine charitatis
mirū cōmertium in tertio libro.
¶ Quartū ē ꝙ hītauit in nobis
ꝛ vidim⁹ gl'iā ei⁹. qđ ē hūane sa
nitatꝫ piū remediū. in q̄rto lib.
C Sic igit̃ p hāc doctrinā alti⁹ eri
git̃ hūan⁹ ꝓspect⁹: q̄ ad primū
dulci⁹ instruit̃ hūan⁹ aspectus:
q̄ ad scm. rectius dirigit̃ hūan⁹
ꝓfect⁹. quo ad tertiū. miti⁹ cor-
rigit̃ hūan⁹ defect⁹: quo ad q̄r-
tū. Nā magr̃ in hoc sniaꝝ libro
corñdent̃ ad pmissa ad erigen- D
dū ꝓspectū hois agit de cogni-
tiōe dei pfecti luīs: in pmo. Ad
instruēdā aspectū hois agit de
creatiōe mūdi effecti germinis
in scđo. Ad dirigēdū ꝓspectum
hois agit de ↄmuniōe ꝟbi affe-
cti numinis: in tertio. Ad corri-
gēdū defectū hois agit de cura
tiōe lapsi infecti seminis: i q̄rto.
Hec sūt igit̃ q̄stiones rñsales ad
q̄stionē ꝓpositā q̄s magr̃ sniaꝝ
ptractat. de quaꝝ pma nūc solū E
dicēdū ē reseruatꝫ aliis suis lo- i. ↄcło ge
cis. ¶ Pria igit̃ ↄclusio est huic neralis.
primo libro sniarū respondens:
scꝫ ꝙ hec est doctrina p quā sū-
ma dei mysteria secreti⁹ reuelā
tur (p ipsā nāqꝫ reuelant̃ secre-
tius velata mysteria sūme trini
tatis). Nā in hoc primo sniarū
libro tractat magr̃ illđ doctrine
xp̄i noue ꝛ euangelice legis ar-
chanū: euāgliste iohāni diuini-
tus inspiratū Jo. i. In pncipio
erat ꝟbū ꝛ ꝟbū erat apđ deū ꝛ
de⁹ erat ꝟbū. Qđ ē btē trinitatꝫ F
sūmū mysteriū. Ubi q̄so videte
carissimi circa misteriū sūme tri
nitatꝫ q̄ttuor secreti⁹ reuelari.
Primū ē paternalis originatio:
qr in principio. i. in pre. ¶ Scđꝫ
est filialis emanatio: qr erat ver
bum. i. fili⁹. ¶ Tertiū est psona
lis distinctio: qr ꝟbū erat apud
deū. ¶ Quartum est essentialis
vnio: qr de⁹ erat ꝟbū. Hec ē eni
hui⁹ primi libri sniaꝝ pncipalis
materia ꝛ snia gnālis. Sic igit̃
per hāc doctrinā alti⁹ erigit̃ hu
manus ꝓspect⁹. Nā magr̃ i hoc G
primo ad erigendū ꝓspectū ho-
minis agit de cognitiōe dei pfe
cti luminis. o ndēs ↄtū hūane

lis in quattuor libris sniarū pn cipijs quattuor tractabo diffi cultates tactas in quattuor ar gumētis factis p pte negatiua qstionis. ¶ Prima erit de legis xpi z diuine volūtatis recta cō formitate. ¶ Scda erit de legis xpi z sue veritatis certa pbabi litate. ¶ Tertia erit de leg xpi meritoria credulitate. ¶ Quarta erit de legis christi premiatoria equitate.

C

Primus articul9.

Quantū igitur ad pmū articulū nunc tractādū in quo qritur. Utr lex xpi sit in preceptis rectissima. Uidenduz est de legis xpi/z diuine voluntat recta conformitate Circa quē articulū tres difficultates que rende sūt. z tres 9clusiones declarande. In prima videbitur qliter voluntas diuina in gñe legis obligātis est pma lex seu regula. In scda videbit qualr hec pma lex creature rationalis est obligatoria. In tertio videbit qualit huic pme legi sūme conformis ē lex xpi seu doctria. ¶ Prima 9clusio erit. Sicut diuia volūtas in genere cause efficiētis est prima efficiens causa. sic ipa in genere legis obligantis est pma lex seu regula. Scda 9clusio erit. sicut diuina volūtas est efficiens causa (qr vult aliqd esse vel fieri) sic ipsa est lex obligatoria (qua vult aliqd ad aliqua lit eē vl nō esse) teneri. ¶ Tertia 9clusio erit. sicut diuia volūtas est lex pfectissima rōnal creature: sic lex xpi vl doctria ē signuz pfectissimū volūtat diuie. Ad declarationē aūt cuiuslibz pdictarū 9clusionū sic procedam. ¶ Prio pmittā aliquas ppositiōes pambulas. ¶ Scdo iferā aliquas ppositiones correlarias. ¶ Tertio ppon aliqs ppositiōes collatiuas. ¶ Pria igit 9clusio est. sicut diuia volūtas i gñe cause efficiētis est pria efficiens cā. sic ipsa in genere legis obligātis est pria lex seu regula pma pars autem huius 9clusionis 9muniter cōcedit ab oibus philosophis. ideo supponit tāq3 clara. s3 ad declarationē secūde partis premitto aliqs pambulas propositiones. ¶ Prima ppositio est. q inter leges obligantes vna est lex simpliciter pma pbatur. quia sicut nō est pcessus in infinitū in causis efficientibus (vt probat pholosoph9 ij methaphisice. capit. iij.) Sic non est processus in ifinitū in legibus obligantibus. Igit sicut est deuenire ad vnā pmam cām efficiētē/sic est deuenire ad vnā pmam legem obligantē. qr 9similis est ratio in vno z in alio. quare zc. ¶ Scda propositio ē q nulla lex creata est simplicit pma. pbatur. qa sicut nulla res creata hab3 ex se ptātē creandi sic nulla lex creata h3 ex se potestatem obligandi/ qr vt ait aposto. Romanos. xiij. Non est potestas nisi adeo zc. Igitur sicut nulla res creata ē pria causa efficiens: sic nulla lex creata est pma lex obligās. qa sicut pma cā est deus in causādo: sic pma lex est de9 in obligando. Quare zc ¶ Tertia propositio est q diuina volūtas est lex simpliciter pma. probatur euidenter ex dua

Pla 9cl. 2. 9clo. 3. 9clu.

Probatio pme qstionis

E i. ppō.

F 2. ppō.

G 3. ppos.

bus pdictis. q: sicut attribuit volũtati diuine esse primã causam efficientem: sic attribuendũ est eidem esse pmam legem obligãtem. quia sicut primum est perfectionis. sic et secũdum quare. etc. Item probatur per augustinum: xxij. ɔtra Faustũ. vbi dicit q lex eterna est diuina mẽs seu voluntas ordinem naturalẽ seruari iubens: turbari vetans. sed lex eterna est lex simpliciter prima. similiter nihil est prius volũtate diuina. quare etc. Et sic patet secũda pars ɔclusionis etc.

A
4. ppõ. ¶ Quarta ppõ est q impossibile est rẽ aliquã obligari ab aliqua lege: et nõ sic obligari a diuina volũtate. probat. qa sicut impossibile est scdam cãm agere. pma causa nõ agẽte: sic impossibile est legẽ aliquã obligare. pma lege nõ obligãte. Nã sicut pma cã plus influit in effectũ q̃ secunda (vt dicit actor de causis) sic prima lex plus obligat q̃ quauis alia. quare etc.

B
v. ppõ. ¶ Quita propositio est q possibile est rem aliquam obligari a diuina volũtate et non ab alia lege. Probatur Quia sicut prima causa quicqd agit cũ causa scda potest agere se sola: sic pma lex vel regula q̃cquid obligat cum lege alia põt obligare se sola. q: vtrobiq: consimilis ẽ ratio. quare etc.

C
6. ppõ. ¶ Sexta ppõ est q impossibile ẽ q aliqua res creata sit lex vel regula nisi sit diuine voluntati ɔsona. Probat. Quia sicut impossibile est q aliqua res creata sit causa nisi a pma causa. sic impossibile ẽ q aliqua res creata sit lex vel regula nisi a lege prima. Igitur sicut ipossibile ẽ q aliqua causa sit pme cause ɔtraria. sic impossibile est q aliqua lex vel regula sit prime legi dissona. quare etc. Sic igitur pbate sũt pdicte sex ppositiones preambule. ex qbus patet declaratio toti9 conclusionis pme. ¶ Sz ex pdicta cõclusione et ei9 declaratõe infero aliquas ppositiões correlarias. Primũ correlariũ est / q nulla doctrina falsa est lex obligatoria. pz ex sexta propositione q: nulla falsitas est diuine volũtati consona (cum volũtas diuina sit veritas summa) igitur etc. Ex quo sequitur q nec doctrina machometica. nec doctrina Mosayca litaliter intellecta: est lex dicenda. De doctrina enim machometica certum est fidelibus q sit falsa. de doctrina mosayca q sit falsa litteraliter intellecta satis patet. quia apostolus dicit. Littera occidit. ij. Chorinth. 3. D i. corre.

¶ Secundum correlarium est. q nulla conscientia erronea est lex obligatoria. patet sicut precedens. Ex quo sequitur q licet quilibet. obligetur ad non agendum contra suam conscientiam tamen nullus obligatur ad agẽdum secundum suam conscientiam erroneam. ¶ Primum patet. quia quicunq: agit contra suam conscientiam peccat: sicut patet per glosam magistri ad Romanos. xiiij. super illo verbo. Omne quod non est ex fide peccatum est. ¶ Secundum patet. quia conscientia erronea nullum obligat sicut dictum est. E ij. corre.

¶ Tertium correlarium est q quidquid est iustum lege humana. est iustum lege diuina patet ex quarta propositione etc. F 3. corre.

Ex quo sequit℞ q̄ nullū p̄ncipis edictū p̄lati p̄ceptū/policie statutū aut ecclesie decretū est iustū / vel iuste obligatoriū. nisi sit diuine legi cōsonū patet ex p̄dictis: ꝛ similiter per Augustinū de vera religiōe. cap°. xxij. ꝛ libro. i. de libero arbitrio vbi dicit q̄ in tēporali lege nichil ē iustū qd̄ non ex eterna lege hoies sibi deriuauerit ꝛc̄. Ideo sicut ostēdit Johānes salesberiēsis i suo policratico libro quarto. ca. vi. Omniū legū inanis est cēsura. si nō diuine legis imaginē gerat. ❡ Quartū correlariū est q̄
H
4. corr. quicquid est iustū iure poli ē iustū iure fori. ꝛ similiter ecōtra. patz ex predictis. Et similiter quia quicquid est iustum aliquo iure: est iustum iure diuino: Et q̄cquid diuino iure est iustū. nullo iure est iniustum: vt clarum est. quare ꝛc̄. Ex quo sequitur q̄ quicquid est iustum in foro interiori est iustū in foro exteriori. Et similiter econtra. patet ex p̄dictis. ꝛ similiter per articulum parisius condemnatum contra quosdam philosophantes. qui dicebant creationē esse impossibilem secūdū philosophiā. ꝛ eē possibilem secundum fidem. Sic eñ in proposito irrationale eēt dicere vnū contradictorioꝝ esse iustum aliquo modo. ꝛ alterum alio modo. quare ꝛc̄. ❡ Quintū
I
v. corr. correlariū est q̄ omne peccatū est cōmissio vel omissio cōtra legis prohibitionē vel preceptū. Unde hec ē propria descriptio peccati que patet ex predictis. Et simili℞ per Augustinū. xxij. cōtra Faustum. vbi dicit q̄ peccatū est dictum vel factum. vel cōcupitum cōtra legē eternam: Igitur ꝛc̄. ❡ Sextū correlariū K
est. q̄ nullum est ex se pctm̄: sed 6. corr.
precise q: lege p̄hibitū. Uñ hoc est ꝯtra hugolinū. q. xltia tertij libri. qd̄ tñ pz ex dictis. Et similiter q: nullꝰ est peccator nisi q: preuaricator. Uñ psalmista ait. Preuaricātes reputaui oēs peccatores terre. Preuaricatio aūt est legis trāsgressio. Quia scd̄m ap̄lm Romanos. iiij. Ubi nō est lex nec p̄uaricatio. Igit℞ ꝛc̄ Sic igi℞ circa p̄mā cōclusionem p̄bate sunt sex propositiōes preambule et inde illate sex propositiōes correlarie. Et hec de pri L
ma conclusione. ❡ Secūda con p̄batio
clusio est. Sicut diuina volūtas scd̄e co
est efficiens causa. quia vult ali clusiōs
quid esse/vel fieri. sic ip̄a est lex obligatoria. q: vult aliquid ad aliqualiter esse vel nō esse teneri Prima pars huius conclusionis concorditer ponit℞ ab oībus theologis. ideo supponit℞ tanq̄ clara. Sed ad declarationem secunde partis premitto aliquas
p̄positiōes preambulas. ❡ Pri M
ma p̄positio est q̄ diuina volū i. p̄pō.
tas aliquid vult esse vel fieri ad quod nō seq̄tur aliquid obligari. Probatur. Quia vult celum moueri. solem oriri. se esse deum se esse trinū suppositum. ꝛ sic de alijs multis ad que non sequit℞ aliquid obligari. sicut pz intuēti. Igitur ꝛc̄. Et tale velle dei sine diuinū beneplacitum potest vocari velle nō obligans. ❡ Se
cunda propositio est q̄ diuina N
voluntas aliquid vult esse / vel ij. p̄pō.
fieri: ad qd̄ seq̄tur aliq̄d obligari. Probat℞: quia vult quemlibet viatorē teneri ad habendū cha-

ritatem. teneri ad non mentien-
dum. teneri ad nō odiendū deū
aut ꝓximū. Et sic de aliis mul-
tis: ad que sequitur aliqd obli-
gari. sicut patz: et aliter nullus
peccaret. Igitur ⁊c. ⁊ tale velle
dei seu diuinū beneplacitū pōt
vocari velle obligatoriū. ¶ Ter
A tia propositio est. ꝙ diuina vo-
3. ppō. lūtas si aliqd vult ad aliqualit
eē vel nō eē teneri: ad hoc cōuer
tibiliter cōsequitur illō obligari
Probat. Quia seqtur. Deus vult
viatorē teneri qui ad eē in chari
tate: ⁊ ad non eē in cupiditate: ergo
viator ad hoc obligatur ⁊ similiter
econtra sequitur: ⁊ sic est i aliis
omnibus. Unde ad istū sensum
posita est secūda pars predicte
conclusionis. s. ꝙ diuina volun-
tas est lex obligatoria alicui rei
quia vult ipsam ad aliqualiter
esse vel non esse teneri. Hec eniz
propositio est vna causalis. non
quidem denotans antecedētis
ad ꝯñs causalitatem propriam:
sed conuertibilitatem per ꝯñaz
mutuam: et qcquid sit in primo
sensu. tñ in secūdo sensu ipsa est
vera. Et sic pz secunda pars cō-
clusionis ⁊c. ¶ Quarta proposi
B tio est ꝙ diuinuz velle oēm crea
4. ppō. turā rationalē. ⁊ solum talē po
test obligare. Probatur. q: deus
potest velle oēm creaturā rōna-
lem. ⁊ nullā aliam teneri ad ali-
qualiter eē vel non esse. Igit ⁊c.
tenet ꝯña per iam dicta: et añs
quo ad vtrāqꝫ partē declaratur
Unde ad declarationē ipsius ⁊
similiter oim precedentiū et se-
quētiū videndū est quid impor-
tatur per ista verba obligari et
C teneri. Dico igit ꝙ obligari est
teneri ad aliqualiter esse vel nō
esse: siue ad aliquā dispositio-
nē habendā vel aliqua disposi-
tione carendū. Sz teneri est ha-
beri a suo superiori ꝓhibitionē
vel preceptum de aliquo existēte
in inferioris libera potestate.
Iste autē descriptiōes sunt ter-
minorū declarationes. ideo non
possunt probari: sed apparent
rōnabiles cuilibet recte intuēti
Et inde patet clare propositū.
Ex istis sequūtur aliqua. Primo
seqtur ꝙ possibile est rationalē
creaturā deo beatifice ꝯiunctā
vel etiā ypostatice vnitā ad ali-
quid obligari. ¶ Secūdo sequi
tur ꝙ possibile est deū (licet nun
secundū naturā diuinā: tñ secū-
dū humanā) ad aliqd obligari:
qōlibet ⁊ istoꝝ pz ex dictis: tñ p
vltimo facit specialiter illud qd
xp̄s dicit de seipso. Luce. xii. Ba
ptismo habeo baptisari: et quo
modo coartor vsqꝫ dum perficia
tur ⁊c. ¶ Tertio sequitur ꝙ im
possibile est naturā irrationalē
esse peccabiliter culpabilem.
¶ Quarto sequitur ꝙ impossi-
bile est naturā rationalē esse na
turaliter impeccabilem: quodli
bet istoꝝ pz ex pdictis: q: vbi
nō est arbitrii libertas. ibi esse
non pōt peccati difformitas: et
vbi est arbitrii libertas: ibi esse
non pōt naturalis impeccabili-
tas. ¶ Quinta ꝓpositio est ꝙ di D
uinū velle ad nullū impossibile 5. ppō.
pōt obligare: probatur ex pre-
dictis. q: nullum impossibile est
in rationalis creature libera po
testate. Igit ⁊c. Tamē ad decla
rationē istius distinguendū est
ꝙ creaturā rationalē obligari E
ad impossibile dupliciter pōt i-
telligi. Uno mō ꝓpe. s. ꝙ oblige

tur ad faciēdū īpossibile. Alio mō īproprie.s.ꝙ obligetꝛ ad volēdū impossibile. Primꝰ aūt modus multū differt a scdō modo qꝛ primꝰ non est in alicuiꝰ ptāte scdō vero (scdm multos) est in libera ptāte volūtatis create: qꝛ scdm Aristo. 3. Ethico. Volūtas nō solū est possibiliū: sed etiam bñ impossibiliū ꝛc. Ex istis sequūtur aliqua ¶ Primo seqtur ꝙ nobis est euidēs ꝙ nichil pōt primo modo ad īpossibile obligari. Patet qꝛ ad hoc euidenter sequitur contradictio: vt clare pōt ostendi ex dictis. ¶ Secundo sequitur ꝙ nobis nō est euidens ꝙ nichil possit secūdo mō ad impossibile obligari. patꝫ. qꝛ ad hoc non sequitꝛ euidenter cōtradictio: sicut iaꝫ patuit immo aliqui de facto concedūt: ꝙ peccato: illo modo obligatꝛ ad volendum peccatū suū non fuisse hoc aūt (scꝫ articulū parisieñ) est impossibile: quia impossibile est preteritū nō fuisse vt dicit articulus. Igitꝛ ꝛc. ¶ Tertio sequitur ꝙ probabile est. ꝙ nullus de facto illo secundo modo obligatur ad impossibile. patet quia talis obligatio videretꝛ irrationabilis: sicut alias magis ostendam. Item beatus hiero. dicit. Maledictus qui dicit hominē ad impossibile obligari. sꝫ cum de primo non sit dubiū videtur ꝙ de secundo modo sit intelligendū. ¶ Quarto sequitur ꝙ pbabile est: ꝙ nullus de facto sic obligatur de peccato suo penitere ꝙ teneatur velle peccatū suum non fuisse: ptꝫ ex dictis. supposito ꝙ impossibile sit preteritū non fuisse: qd̄ est pbabile. ꝙuis nō sit euidēs. Sufficit ergo ad verā penitētiam dolere de peccato commisso: sed ad hoc non reqritur velle ipm non fuisse sed non velle ipsum fuisse: et ipsum detestari: sed qꝛ hoc alias magis ostendā: breuiter pertranseo ¶ Sexta ppositio est. ꝙ diuinum velle non ad quodlibet possibile potest obligare. probatur ex predictis. qꝛ aliquod est possibile ad quod deus nō pōt velle rationalē creaturā teneri. igitꝛ ꝛc. Sed ad declarationem huiꝰ notādū ē ꝙ duplex est possibile: quoddā est qd̄ nō existit ī creature rationalis libera potestate: sicut celū moueri vel solē oriri. Aliud ē possibile qd̄ existit in creature rōnalis libera ptāte: sicut diligere deū vel odire pximū: et sic de multis. Item dupliciter potest intelligi aliquid possibile existere in creature rōnalis libera potestate. Uno mō stricte: qꝛ tale pōt fieri ab ea sicut velle vel nolle. diligere vel odire. Alio modo large: qꝛ tale potest fieri vel ab ea vel in ea. sicut habere gratiā: vel fidē infusam. hoc enī non existit in rationalis creature libera ptāte primo modo: qꝛ gratia vel fides infusa nō pōt fieri ab ea primo modo. sed secundo modo. Qualiter autē distinctio hec debeat intelligi alias declarabo. Ideo breuiter transeo. Ex istis sequūtur aliqua. ¶ Primo sequitur ꝙ deus non pōt velle rationalem creaturā teneri ad aliquod possibile qd̄ non est in eius libera potestate. Patet ex dictis: ꝛ specialiter ex descriptione huius termini teneri. vbi nō capitꝛ esse

tm libera ptāte pmo mō. sed se-
cūdo modo: q: de facto deꝰ vult
rōnalē creaturā teneri ad aliqđ
possibile: qđ nō est ī eius libera
ptāte pmo mō. Nō q̄libet rōna
lis creatura tenet habere grām
⁊ q̄libet viator etiā paruulꝰ ha
bere fidē infusā: qđ tñ nō est in
eiꝰ libera ptāte pio mō: sed bñ
scđo mō vt iā dictū est: ⁊ alibi de
clarandū. ¶ Scđo seq̄tur ꝙ deꝰ
nō pōt rōnalē creaturā velle te
neri ad quodlibet possibile: qđ
est in eius libera ptāte. pꝫ: q: nō
pōt velle ipām teneri ad nō obe
diēdū sibi: vel etiā ad odiū sui:
quoꝝ tñ quodlibꝫ est possibile
⁊ in eius libera ptāte. Ergo ⁊c.
Añs quo ad vtrāqꝫ partē pꝫ. sꝫ
tñ quo ad pmā eiꝰ est euidēs/
⁊ nō quo ad scđam. Euidēter ei
est impossibile deū velle rōnalē
creaturā teneri ad nō obedien-
dū sibi: sꝫ nō sic est euidēter im-
possibile deū velle ipām teneri
ad odiū sui. q: ad pmū euiden
ter seq̄tur ꝯtradictio ⁊ nō ad se-
cūdū. Nā ad pmū sequit. deus
vult rōnalē creaturā teneri sibi
nō obedire ergo ipā tenetur ad
aliqđ: ⁊ per ꝯñs obligat: et silr
seq̄tur: ergo ipā tenet sibi obe-
dire: ⁊ per ꝯñs nō obligat. Sed
ad scđm non sic euidēter seq̄tur
ꝯtradictio. Nā licꝫ sit articulꝰ
parisieñ. ꝙ aliqs posset mereri
odiendo deū: error. tñ ex oppo-
sito nō sequitur euidenter ꝯdi-
ctio. Uñ multi illū articulum re
stringūt ad potētiā dei ordina-
tā: ⁊ multi doctores alteriꝰ stu-
dij tenent ꝙ deus pōt pcipere
odiū sui. Et sic pbabiliter susti
nent partē oppositā. quare ⁊c.
B ¶ Tertio seq̄tur ꝙ nō est euidē
ter ipossibile deū velle rōnalem
creaturā esse: ⁊ ipsaꝫ non teneri
ad aliqđ possibile. Patꝫ. Q: sic
de facto stat creaturā irrōnalē
eē/ et ipsā nō obligari. sic videt
possibilē creaturā rōnalē eē ad
ipsā ⁊ ad nichil teneri. ¶ Quar C
to seq̄t ꝙ nō est euident ipossi-
bile rōnalē creaturā deū odire:
⁊ tñ peccare. pꝫ ex pdictꝭ. Et sic
pꝫ serta ppositio. Sic igit p-
bate sūt pdicte sex ppositiōes p
ambule: ex qbꝰ pꝫ declaratio to
tiꝰ ꝯclōnis scđe. ¶ Sꝫ ex pdicta D
ꝯclusiōe ⁊ eiꝰ declaratiōe infero
aliqs ppositiones correlarias. 1. correl.
¶ Primū correlariū est ꝙ volū
tas diuina nō est naturalr lex si
ue regula. Ptꝫ. Quia sicut volū
tas diuina libere ⁊ cōtigenter ē
causa efficiens: sic ipsa libere et
contingenter est lex obligans.
Quare ⁊c. Uñ pꝫ ꝙ sicut volū
tas diuina pōt nō esse causa ef-
fectiua: sic ipsa pōt nō esse lex si
ue regula. ¶ Secundū correla-
rium est ꝙ volūtas diuina non E
fuit eternalr lex siue regula. pꝫ 2. corre.
q: sicut sibi cōuenit ex tēpore et
p relationē ad creaturā esse cāꝫ
efficientē/ sic eē legē obligantē:
quare ⁊c. Unde pꝫ ꝙ Augusti-
nus. xxij. ꝯ Faustum. et libro p
mo de libero arbitrio dicēs vo-
luntatem diuinā esse legeꝫ eter-
nam. non capit eternū pprie si-
cut dr eternū vere sine pncipio
⁊ sine fine: sed capit eternū im-
pprie sicut Matthei. xxv. ignis
inferni dr eternus: nō q: fuerit si-
ne principio: sꝫ q: erit sine fine.
sic igitur dicit volūtatē diuinā
esse legem eternam non q: eter-
naliter fuerit lex. nam ipsa tpa-
liter incipit esse lex: sed q2 eter-

nalis erit lex. nec mirum si hoc modo voluntas divina dicatur lex eterna. Nam sic etiam nova christi doctrina dicitur evangelium eternum. Apo. xiiij. Vidi angelum alterum volantem per medium celi habentem evangelium eternum: ut evangelizaret sedentibus super terram et super omnem gentem/ et tribum/ et linguam/ et populum: dicens magna voce. Timete deum etc. ¶ Tertium correlarium est quod deus vult voluntate beneplaciti voluntatem creatam ad aliquid teneri. et tali voluntate non vult illud ab ea fieri. patet de illa voluntate creata que peccat obmittendo aliquem actum debitum fieri. Nam deus vult voluntate beneplaciti ipsam ad illum actum teneri (aliter non peccaret omittendo) et tamen deus non vult voluntate beneplaciti illum actum ab ea fieri: quia ad tale velle sequeretur illum fieri etc. ¶ Quartum correlarium est quod deus vult voluntate beneplaciti alicuius bone consequentie antecedens: et tamen tali voluntate non vult consequens. patet quia ista consequentia est bona. voluntas creata tenetur ad aliquid et non facit illud. ergo ipsa peccat. et deus voluntate beneplaciti vult antecedens (ut dictum est) et tamen non vult consequens: secundum illam opinionem que ponit quod deus non vult peccatum/ nec est causa peccati. Igitur etc. Utrum autem deus velit illam consequentiam esse bonam nichil dico. quia de hoc alibi tractabo. ¶ Quintum correlarium est quod voluntas creata sic tenetur se voluntati divine conformare. ut velit quicquid deus vult ipsam teneri velle: et ut non velit quicquid deus vult ipsam teneri non velle. Patet quia omnis

F 3. corre.

G 4. cor.

H 5. corre.

voluntas que sic se conformat voluntati divine est recta et iusta: et nulla alia: sicut apparet ex supradictis et patet cuilibet intuenti. Igitur etc. Sed de hoc alibi tractabo. ¶ Sextum correlarium est quod voluntas creata non sic tenetur se voluntati divine conformare ut velit quicquid deus eam velle vel ut velit quicquid scit / aut videt deum velle. Unde hoc est contra Ockam Gregorium/ et Hugolinum. q. vi. §. k. Quodlibet tamen istorum patet ex predictis: quia deum velle voluntatem aliquid velle vel etiam deum velle aliquid quod ipsa voluntas scit ipsum velle non est lex obligans voluntatem causatam: sicut apparet intuenti. Igitur. Item primum specialiter: patet. quia stat voluntatem creatam peccare volendo aliquid quod deus vult eam velle: et per consequens stat voluntatem creatam teneri non velle aliquid quod deus vult ipsam velle. Igitur. Assumptum potest ostendi ex dictis in tertio correlario: sed alibi declarabo. Item secundum specialiter patet: quia aliter sequeretur quod voluntas creata teneretur velle aliquid antecedens ad quod formaliter sequeretur ipsam quandoque peccare mortaliter et damnari: vel esse miseram eternaliter / consequens videtur absurdum: sed consequentia patet in casu quo deus revelaret alicui quod ipse est prescitus ad eternam penam vel quod ipse non est habiturus finalem gratiam Ad hoc enim sequitur ipsum finaliter peccare/ et miserum esse. Igitur etc. Sic igitur circa secundam conclusionem probate sunt sex propositiones preambule. et inde illate sex propositiones correlarie. Et hec de secunda conclusione.

I 6. corre.

¶ Tertia conclusio est. Sicut divina voluntas est lex perfectissima rationalis creature: sic lex Chri-

K Probatio tertie conclusionis.

fiti vel doctrina ē signũ pfectissi mum volũtat; diuīe. Pria pars q̄ũt hui⁹ ɔclusiōis euidēter seq̄tur ex p̄missis: iō p̄supponit tā q̄̃ clara. Sed ad declarationem scđe ptis p̄mitto aliq̄s ꝓpōnes.

A i.ppõ. p̄ambulas. ¶ Pria ꝓpositio ē. ꝙ diuine volũtatis. aliqua sũt signa q̄ nō sunt creature rōnalis obligatoria. Ad cui⁹ ꝓbationē aliqua sũt notāda. ¶ Prio notā dum est ꝙ sicut volũtas diuina q̄cq̄d pōt ꝓducere mediāte causa scđa: pōt producere ē sola. sic ipā de potētia absoluta posset rōalē creaturā obligare se sola absq̧ aliq̄ lege creata sicut mediāte lege vt p; ex dictis supra i prima cōclusiōe ꝛc̄. Sed tñ ipa de potentia ordinata nō posset rōalē creaturā obligare nisi mediante aliqua lege creata. hoc ē per aliqua signa ex q̄b⁹ sibi potest innotescere ipā dei volũtas obligatoria: vt p; per illud v̄bũ xp̄i. Ioh. xv. Si locutus eis nō fuissez pctm̄ nō hērēt ꝛc̄. Et per illđ apostoli. Ro. x. Quō credēt

B ei quē nō audierũt ꝛc̄. ¶ Scđo notādũ est ꝙ f; magistrũ libro primo. di. xlv. Quinq̧ sũt diuine volũtat; signa. s. p̄ceptũ. ꝓhibitio: consilium: ꝑmissio: ꝛ opatio Quoꝝ sic pōt h̄ri disticto Nā q̄nq̧ modis possum⁹ imaginari deũ aliquid velle. Prio modo deus vult aliquid debere fieri a creatura/ et talis volũtatis signũ est preceptuz. Scđo modo vult aliquid debere non fieri et huius signũ est ꝓhibitio. Tertio modo vult aliquid nec debere fieri/ nec debere non fieri sed expedire fieri: ꝛ huius signũ est ɔsiliũ. ¶ Quarto mō vult aliq̄d nec debere fieri nec debere non fieri: s; licere fieri: et hui⁹ signũ est ꝑmissio. ¶ Quinto mō vult simpliciter aliquid esse vel fieri: ꝛ hui⁹ signũ ē opatio. vñ q̄l; ad extra dei opatio est signũ volũtat; diuine: sicut effect⁹ sue cause. ¶ Sic igit volũtas diuina p̄cipit bona: sicut deũ honorare: ꝓximũ amare: ꝓhibet mala: sicut deũ odire: ꝓximũ ledere: cōsulit maiora bona: sicut sũt paupertas: v̄ginitas: ꝑmittit minora bōa: sicut sũt rerũ dñiũ: ɔiugiũ: sed opatur ḡnaliter oīa ꝛc̄.

¶ Vñ ex his apparet prio ꝙ volũtas diuina solũ duob⁹ primis modis ꝛ nō tribus alijs: est lex obligatoria. ¶ Scđo ꝙ p̄ceptũ/ ꝛ ꝓhibitio sũt signa obligatoria: s; nō ɔsiliũ ꝑmissio aut opatio: q: duo pria sunt signa legis obligātis: ꝛ nō alia tria. igit ꝛc̄ ¶ Tertio p; ꝙ capiēdo ꝑmissionem vt est signũ volũtat; dei nō est ɔcedēdũ: ꝙ de⁹ ꝑmittit mala culpe fieri: ꝛ hoc ē ɔtra magistrũ sniaꝝ vt magis alibi declarabo. ¶ Tertio notādũ ē ꝙ p̄dicti termini. s. p̄ceptũ: ꝓhibitio: ɔsiliũ: ꝑmissio: ꝛ opatio: nō solũ supponũt ꝓ diuine volũtat; extrinseco signo: sed etiā ꝓ ipsius actu intrinseco. Vñ iste termin⁹ p̄ceptũ nō min⁹ ꝓprie supponit ꝓ actu intrinseco diuine voluntatis quo precepit aliq̄d fieri/ seu vult aliquid debere fieri/ q̄̃ pro signo extrinseco talis actus: et ita de alijs ꝛc̄. ¶ Scđa ꝓpō est ꝙ diuine voluntatis signa obligatoria sũt in m̄ltiplici differentia. ad cui⁹ ꝓbationem alique hm̄oi signoꝝ differentie sũt ponēde. Pria differētia ē ꝙ

C (right margin, beside "¶ Vñ ex his apparet")
D ij.ppõ. (right margin, beside "q̄̃ pro signo extrinseco")
E (right margin, beside "alique hm̄oi signoꝝ")

signo₂ diuine volũtat; quedã
sũt naturalia seu naturalit ha-
bita. alia sũt supnaturalia ⁊ su-
pernaturalit data. Signo₂ v̄o
naturaliũ q̄dã sũt a natura im-
mediate: sicut p̄ma p̄ncipia mo
ralia solũ p sinderesim ⁊ lumen
naturalis rõnis habita. alia sũt
a natura mediate: sicut ꝯclusio
nes morales mediãtib⁹ dict; p̄n
cipiis sola naturali rõcinatiõe
dictate. Sub p̄io mẽbro ꝯtinẽ-
tur illa p̄ncipia moralia q̄bus
vnusq̄sq; cõpos mẽtis naturali
ter assentit absq; eruditiõe do-
ctor₂: vt ꝙ cuil; reddendũ ẽ qđ
suũ ẽ: ꝙ nulli iniuriãdũ ẽ: s; sub
s̄cđo membro ꝯtinentur doctri-
ne morales gẽtiliũ philosopho
rum et regule vel cõstitutiões
legales p̄ncipiũ ⁊ maior₂: ⁊ de
hmõi signis dicit apl'us Rom.
ij. ꝙ gentes que legẽ nõ habent
naturaliter que legis sũt faciũt
Signo₂ aũt supnaturaliũ que
dam sunt a deo immediate. s. a
solo deo data sicut doctrĩa x̄pi
quo ad illa que ipse docuit in p
pria persona. De quibus dicit
apostolus ad Hebr. i. Qđ olim
deus loquens patrib⁹ in pphe
tis: nouissime locutus ẽ nobis
in filio ⁊c̄. Alia sũt a deo media
te. s. mediante angelo vel homi-
ne puro diuinit⁹ reuelata: sicut
lex moysi doctrina Christi: quo
ad illa que docuerũt apostoli ⁊
discipuli eius auctoritate sua:
et similiter determinatio eccl'ie
dei a spũsancto inspirata. de q̄-
bus dicitur ꝙ spiritusancto in-
spirati locuti sunt sancti dei ho-
mines. sc̄e Petri p̄mo. Oĩa ꝗ
predicta sũt diuine volũtatis si
gna obligatoria: q: p illa signifi
catur ad que obligatur rõalis
creatura: sicut posset ostendi. s;
p; intuenti. ¶ Scđa dr̃ia ẽ ꝙ F
signo₂ diuine volũtatis tã na-
turaliũ ꝗ̄ supnaturaliũ: quedã
sunt rationali creature interio-
ra sicut signa mentalia illa sunt
et mentales cognitiones vel su-
pernaturales reuelationes mẽ-
tem de agendis ⁊ nõ agẽdis in-
teri⁹ informãtes. Alia sũt exte-
riora sicut signa vocalia aut scri
pta: vt est vox audibilis vl' scri-
ptura legibilis hũana: seu diui-
na p̄dict; signis mẽtalib⁹ exteri
us corñdẽs. Et ista sũt signa si
gno₂ mẽtaliũ: sicut p;. ¶ Ter- G
tia dr̃ia ẽ ꝙ signo₂ interio₂ si
ue mẽtaliũ q̄dã sũt solũ apph̄ẽ-
siua: alia iudicatiua. Et iudica-
tiuo₂ quedã sunt adhesiua cũ
formidine: alia sunt sine formidi
ne: sed cum certitudine. Et isto-
rum q̄dam sunt actus: alia sunt
habitus ⁊c̄. Et hec oĩa possent
ostendi in omnibus predictis si
gnis: sed satis patent intuenti.
¶ Tertia propõ est ꝙ diuine vo H
luntatis signũ perfectissimũ in iij. ppõ.
ter omnia est lex Christi seu do
ctrina. Ad cuius probationem
alique distinctiões sunt premit
tende. Prima erit generalis de
isto termino lex. Secũda specia
lis de isto termino lex diuina.
Tertia specialior de isto termi-
no lex Christi seu doctrina.
¶ Prima distinctio ẽ: ꝙ iste ter- I
minus lex prout ad propositu;
pertinet multipliciter p diuer-
sis sumitur. q̄nq; pro prima le-
ge: que est lex increata: ⁊ sic dif-
finit Augustin⁹ legẽ. xxij. cõtra
Faustum. vt supra dictũ est: ⁊ li
bro p̄mo de libero arbitrio. Lex

eterna ē sūma rō: cui sp obtēpe=
rādū est ⁊c. Qñq3 sumit̃ lex pro
signo ꝑme legis: qḋ ē lex cāta: ⁊
eā sic diffinit Tulli⁹ i philipi. q̈
lex nihil aliḋ ē q̄3 recta rō a nu=
mine tracta iperās honesta. ꝓ=
hibēsq3 ↄtraria. S3 capiēdo istū
terminū lex ꝓ lege creata adhuc
qñq3 sumit̃ gñalit̃ ꝓ q̄l3 natura
li lege hūana vel diuina scripta
vel nō scripta: et sic eam diffinit
Tulli⁹ libro scḋo de natura deo
rū. Qḋ lex est recti ꝑceptio: pra=
uiq3 depulsio. Qñq3 vo sumit̃ ꝓ
lege naturali. Et sic diffinit Tul
li⁹ lib. de legib⁹. Qḋ lex ē rō isi=
ta a natura: q̄ iubet q̄ sūt faciēda
ꝓhibetq3 cōtraria. Qñq3 etiā su
mit̃ specialit̃ ꝓ lege hūana scri=
pta. ⁊ sic diffinit Grān⁹ di. i. q̄ lex
est ↄstitutio scripta. ⁊ di. 3. Lex ē
ↄstitutio ppl'i qua maiores na=
tu simil' cū plebib⁹ aliq̇d sanxe=
rūt. Et sic q̄uis iste termin⁹ lex
sit gñalis ad oē3 legē creatā vel
icreatā: naturalē hūanā vl' diui
nā/ scriptā vl' nō scriptā: tn̄ qñq3
A restrīgit̃ ad vnā speciē. Scḋa di
stinctio ē q̄ iste termi⁹ lex diuia
vt supponit ꝓ lege creata diui=
nit⁹ inspirata. q̄lis est lex Moy=
si vl xp̄i. Uno mō p̄t sumi ꝓ aliq̄
vna rl'a data a deo aliq̇d ꝑcipiē
te l ꝓhibēte. Alio mō ꝓ aliq̄ vna
ↄgregatiōe pl'es tales rl'as con=
tinēte: qualit̃ tota doctrina xp̄i
d̄r lex xp̄i. Et isto mō sumit̃ in ꝓ
posito. S3 capiēdo sic adhuc p̄t
sumi stricte ꝓ aliq̄ tali cōgrega
tione solū ↄtinēte ꝑcepta ⁊ pro=
hibitiōes: q2 hec duo solū ptinēt
ad legē ꝓprie· sicut p3 ex dictis
Alio mō pōt sumi large/ ꝓ aliq̄
tali ↄgregatiōe nō solu3 ↄtinēte
ꝑcepta ⁊ ꝓhibitiōes: sed etiā cō

silia ⁊ ꝓmissiōes testimonia hy
storialiū verorū exēpla imitabi=
liū gestorū: parabolas: ꝓphetie=
as: miracula: sacramēta: ꝓmissi
ones ꝑmiorū: ↄminatiōes suppli
ciorū: ⁊ multa hui⁹ modi. Que l3
nō oīa sint de scḋa legis ꝓprie (q2
nec ligant nec obligāt: eo q̄ his
nihil imperet̃ aut ꝓhibet̃) ipsa
tn̄ sūt fortissima ⁊ diutoria ad le
gē sustinendā ⁊ obseruādā. Jō
ponunt̃ ptes legis diuine cōiter
dicte ⁊c. Tertia distinctio est q̄ B
iste terminus lex xp̄i seu doctri=
na. Uno mō p̄t sumi stricte ꝓ cō
gregatiōe illorū q̄ ipse docuit in
ꝓpria ꝑsona. Alio mō large pro
aliqua congregatiōe illorū ⁊ si=
mul eorū que docuerāt: ⁊ apl'i et
discipuli eius auctoritate sua et
sic sumitur hic. Unde lex xp̄i seu
doctrina d̄r tota doctrina euan=
gelica: intelligēdo ꝑ euangeliu3
nō solū doctrinā quattuor euā=
geliorū: sed gñaliter nouū testa=
mentū quēadmodū doctrinam
suā vocat Paul⁹ euāgeliū. scḋa
Thi. ij. Sed capiēdo sic adhuc
pōt sumi. Uno mō pro talis do=
ctrine vitate: siue sit in mente:
siue in scripto: vel in voce. Alio
mō potest sumi ꝓ talis vitatis
seu obiecti intellectuali cogni= C
tione: ⁊ sic n̄ ↄmin⁹ ꝓprie d̄r lex ꝑ=
ceptū. vel ꝓhibitio ipa cognitio
agēdorū q̄3 ipa vitas enuncians
q̇d agēdū vel nō agēdū. Jō hu.
de sacramentis li. i. par. vi. c. vi.
Quid cognitio faciēdorū fuit ni
si quedā ad c… hois facta ꝑcce
ptio? Et quid rursum cognitio
vitādorum nisi prohibitio? Hec
autem cognitio potest multi=
plex: quia vel solum apprehen=
siua. vel iudicatiua. ⁊ adhesiua.

Et si adhesiua: vel cū formidie
vel sine formidine: & cū certitu=
dine. & si cū certitudine: vel pōt
esse habitualis vel actualis. Et
si habitualis vel acq̄sita vel in
fusa. Et si actualis vel ab habi
tu acq̄sito solum: vel ab habitu
etiā īfuso: sicut posset faciliter de
clarari: sz ptz loquēdo. Igr pro
priissime lex xp̄i pōt dici fides i
fusa vel act⁹ ei⁹ q̄ creatura rō=
nalis assētit doctrine xp̄iane ve
ritatib⁹. Uñ ad istū sēsū posita
est scđa pars ꝯclusionis p̄dicte.
Et similiter tertia ꝓpositio: scz ꝙ
hmōi lex seu doctrina ē signū p
fectissimū volūtatis diuine in=
telligēdo de signis datis ratio=
nali creature pro statu vie: q: de
illis solū loquor in p̄senti ꝯclu
sione & ad istū intellectū pate=
bit propositū p ꝓpositiōes im
D mediate sequentes. ¶ Quarta
4. ꝓpō. ꝓpositio ē ꝙ nec lex naturalis:
nec lex aliqua humana. nec lex
mosayca spiritualiter itellecta:
est pfectissima lex creata. Pro=
bat̄ primo: de lege naturali vel
humana satis ptz: q: null⁹ via=
tor ex puris naturalib⁹ sine fide
pōt pfecte oīa ad q̄ tenetur co=
gnoscere. Nā scđm apl'm. Sine
fide īpossibile ē placere deo. Ad
hebreos. xi. Igr vt supra. ¶ Se
cūdo idē apparet de lege Mo=
sayca scđm apl'm. Nichil ad p=
fectū adduxit lex. Ad hebreos
septimo. Igitur ꝓpositum &c.
E ¶ Quinta ꝓpositio ē ꝙ nec lex
5. ꝓpō. xp̄i seu doctrīa vocalis aut scri
pta: nec ipsa mētalis solū app̄=
hensiua: nec adhesiua si non sit
ex fide infusa: est pfectissima lex
creata. Probatur. Quia null⁹
viator p legē xp̄i sine fidei cre=
dulitate pōt pfecte oīa ad q̄ tene
tur cognoscere vel itelligere. Iu
xta illō Esaye septio. Nisi credi
deritis nō itelligetis. ¶ Sexta F
propositio est. ꝙ sola lex xp̄i seu 6. ꝓpō.
doctrina. i. fidei infuse habitus
vel actus quem viator habet de
ea est sibi pfectissima lex creata
Probat̄. Quia nullus viator p
aliud signū seu directiuū crea=
tū: nisi p hui⁹ doctrine fidem vel
eius actū: pfecte cognoscit oīa
ad que tenet̄. vt ptz ex dictis. Et
p huiusmodi signum hoc pfectē
cognoscit. vt ptz: q: si nō tūc ca=
tholici fideles operantes scđm
directionē fidei xp̄i nō sufficien=
ter operarent̄ ad ꝯsequendū sa
lutē: qđ est ꝯtra illō. Qui credi
derit & baptizatus fuerit salu⁹
erit. Marci vlti. quare &c. ¶ Uñ
ex p̄dictis ptz respōsio ad prin=
cipalē q̄stionis titulū. scz quali=
ter lex xp̄i seu doctrina est lex p=
fectissima. & qualiter nō. Et simi
liter patz responsio ad primum
questionis articulū. s. ꝙ lex xp̄i
seu doctrina ē in p̄ceptis rectis=
sima. Sic igitur ꝓbate sunt pre
dicte sex ꝓpositiōes preābule.
Ex quib⁹ patz declaratio toti⁹
ꝯclusiōis tertie. ¶ Sed ex pre=
dicta ꝯclusione & eius declara=
tione infero aliquas ꝓpositio=
nes correlarias. ¶ Primū corre G
lariū est ꝙ sicut virtus iusticie 1. corr.
solū est in mēte: & nō in scripto
vel in voce. sic in ipsa est proprie
lex seu regula iuste vite. Patet
q: nullo existēte scripto vel voce
adhuc lex esset: nec regule intel=
lectuales q̄ sunt rerū naturaliū
imagines min⁹ essent seruande.
nec homo min⁹ obligaretur ad
eas q̄ si eas legeret vel audiret

A 2. correl. ¶ Secundum correlarium est. quod sicut vox audibilis non est lex proprie. sic nec scriptura legibilis: sed solum equoce patet. quia vox vel scriptura lex non dicitur nisi ea figura vel tropo. qua nomen rei vel veritatis signo imponitur vel imagini. sicut imago regis rex dicitur. Ideo apparet quod iniuste diffiniunt legem qui diffiniunt eam secundum eius improprijssimam acceptionem que est lex scripta. Nam vt prius patuit. Gratianus et alij solum diffiniunt legem scriptam.

B 3. correl. ¶ Tertium correlarium est quod ad legis christi habitualem fidem omnis viator sine vlla excusatione obligatur. patet per illud Marc. vlti. Qui non crediderit condemnabitur. Et illud apostoli. Heb. xi. Sine fide impossibile est placere. etc.

C 4. correl. ¶ Quartum correlarium est quod a legis christi actuali fide nullus viator nisi in sola capacitate excusatur. Patet. quia licet inter homines alij alijs minus sint capaces propter breuitatem intellectus. experientie paucitatem. aut defectum doctrine vel gratie: quare non omnes similiter obligantur ad credendum singula legis explicite et in particulari. Tamen nullum est genus hominum adeo tardum intellectu. quod saltem implicite et in vniuersali non possit omnia credere .i. quicquid deus asserit esse verum Ideo a tali credulitate actuali habenda loco et tempore: nullus omnino excusatur nisi in capacitate paruulos autem et minores ac furiosos ceterisque passionibus mente captos incapaces voco. tanquam naturali impossibilitate prohibitos et omnino indociles dum his defectibus laborant. Quare sic credere non tenentur etc.

D 5. correl. ¶ Quintum correlarium est quod sicut legis christi credulitas non est contra rationem: sed per rationem probabilis sic eius credulitas propter rationis probationem non est ideo contumeliosa aut displicibilis. Istud correlarium quo ad vtramque partem est contra G. parisien. libro de fi. et legibus: per totum primum tractatum. Quod tamen posset probari ex predictis: sed dimitto quia de hac materia tractabo in secundo principio.

E 6. correl. ¶ Sextum correlarium est quod sicut legis christi credulitas est in creature rationalis potestate libera: sic ipsa est eterne salutis meritoria. Istud correlarium est quo ad vtramque partem contra Holkot. i. q. primi libri. quod tamen posset probari ex predictis: sed dimitto: quia de hac materia tractabo in tertio principio. Sic igitur circa tertiam conclusionem probate sunt sex propositiones preambule: et inde illate sunt sex propositiones correlarie. Et hec de tertia conclusione.

¶ Sequitur conferentia prima.

Nunc descendo ad collationem habendam cum duobus magistris meis reuerendis etc. Et iuxta materiam prime partis prime conclusionis ponam contra eos sex propositiones collatiuas.

F 1. pp. conferentiarum. ¶ Prima et principalis est ista. Sicut sola diuina voluntas respectu contingentis futuri potest esse causa impedibilis: sic solus diuinus intellectus respectu veri de futuro contingenti potest esse noticia infallibilis. ¶ Prima pars patet ex prima parte dicte conclusionis quia prima causa non potest impediri ab alia: sed quelibet alia ab

ipsa. Igitur etc. ¶ Secunda pbatur quia diuinus intellectus respectu veri de futuro cōtingēti potest esse et de facto est noticia infallibilis et nihil aliud ab eo respectu talis veri pōt esse noticia ifallibilis. igitur etc. cōsequentia patet: et antecedens quo ad primā partē pro nunc supponitur: quia cōceditur ab oībus catholicis. Sz antecedens quo ad secundā ptē negat Ma. nichol. etc. qui ponit istam cōclusionē q̄ respectu futuri cōtingētis a deo potest humano intellectui noticia creata infallibilis cōmunicari quā probat: quia hoc fieri non implicat contradictionem. igitur etc. imo videtur fidei consonuz dicere q̄ talē habuerit christus: et etiam quelibet prophetia sit talis noticia. Sed pro nūc probabiliter

G teneo oppositū: et arguo contra eum sic. Quia ad hoc q̄ aliqua noticia sit infallibilis: requiritur q̄ nō possit esse falsa. Sed omis noticia creata respectu veri de futuro contingenti potest eē falsa. igitur etc. Antecedēs quo ad primā partem patet manifeste. Sz quo ad scḋam probatur: quia omne verū de futuro contingenti pōt esse falsū. ergo oīs noticia creata qua tale iudicatur esse verū. pōt esse falsa antecedens patet: et cōsequētia tenet: quia non stat q̄ aliqua noticia sit iudiciū falsi et non sit falsa: similiter ista consequentia confirmabitur p sequētia. Unde contra eundem magi-

H
2. ppō. collatia. strum sit hec secūda propositio. Sicut sola diuina voluntas aliquid potest nō voluisse quod voluit: sic solus diuinus itellectus aliquid potest non iudicasse quod iudicauit. probatur/ et primo q̄ sit verū de deo ptz: quia deus voluit et iudicauit ab eterno antichristū fore. et tamen potest nunquam hoc voluisse aut iudicasse: sicut possibile est antichristū nō fore. Sed q̄ hoc sit verū de solo deo et de nullo alio negat dictus magister qui in scḋo correlario pre dicte cōclusiōis ponit q̄ fidelis qui ex fide infusa iudicauit vltimū iudiciū fore potest hoc non iudicasse. Quod pbat: quia cuz hoc qḋ iudicauit potest vltimū iudiciū nō fore: et si non erit ergo ex fide infusa falsē iudicauit. qḋ nō est dicendū cū fidei nō subsit falsum: aut dabitur correlariū suū esse verum etc. Sed cōtra hoc arguo sic: quia de nullo intellectu qui iudicauit antichristū vel iudiciū fore concedendū est q̄ pōt hoc non iudicasse nisi de illo de quo ista cōsequētia est bona. iste intellectus sic iudicauit. ergo sic erit. sed de solo intellectu diuio et de nullo alio ista consequētia est bona. vt pz Igitur etc. Unde

I
pro maiori declaratione huius: et cōtra eundē magistruz sit hec tertia ppositio: et est vna regula satis vtilis meo iudicio: q̄ nulla ppositio de possibili negatiua (cuius affirmatiua de preterito correspōdens est vera) est concedenda de creatura nisi vbi predicatū est iste terminus verum aut falsum: aut alius terminus includens alterū istorum in sua ratione diffinitiua. Uerbi gratia: si ista affirmatiua de preterito sit vera. Sortes iudicauit vltimuz iudicium fore. hec negatiua de possibili sibi correspondens nō est concedenda. Sortes potest

3. ppō. collatia.

nō iudicasse vltimū iudiciū fore Quia hoc solū concedendū est de deo propter rationem prius tactā. Si autē hoc cōcederetur de creatura pari ratione sustinerē ꝙ creatura que voluit. a. potest nō voluisse. a. et similiter illa que peccauit potest nō peccasse: et sic ꝙ preteritum potest nō fuisse ↄtra articulū parisieñ. Bene tamen concedendū est ꝙ sortes qui vere iudicauit vltimū iudicium fore potest non iudicasse verum &c. et ꝙ illud quod fuit iudiciū verū potest nō fuisse iudiciū verū: et rationē diuersitatis alibi ostendā &c. Ex his
A ergo patet ꝙ ratio huius magistri non valet quando dicit cum hoc ꝙ fidelis iudicauit &c. stat. &c. Concedo enim illud et nego vltra illam consequētiam iudicium non erit: ergo talis ex fide false iudicauit: sed bene concedo ergo false iudicauit. ¶ Unde dico primo ꝙ nō est possibile fidei subesse falsum. patet: quia fides includit ꝙ sit vera: et de vero. Dico tamen secundo ꝙ fidei possibile est subesse falsum. patet: quia istō quod de facto subest fidei potest esse falsum. Dico tertio ꝙ illa noticia que fuit fides licet non possit non fuisse noticia aut iudicium. tamen potest non fuisse fides aut iudiciū verum. patet ex dictis. et sic sit dictum contra istum reue. ma.
B cui me recōmendo &c. ¶ Quarta propositio et principalis est
IIII. ppō contra ista contra magistrum Gerardum &c. Sicut diuine voluntati nichil est causa essendi: sic diuino intellectui nichil est causa siue causalis ratio cognoscendi. Prima pars patet ex prima parte predicte conclusionis: qꝛ prime cause nichil esse pōt causa essendi &c. Secunda pars sequitur ex prima: qꝛ cum in deo sit idem esse velle/ et intelligere: sicut nichil ē sibi causa siue causalis ratio essendi: sic nec volendi aut intelligendi. Sed hanc secundam partem negat predictus magister qui in vna conclusione ponit ꝙ ꝗuis diuinus intellectus assentiat ꝙ antichristus erit precise propter determinationem voluntatis: tamen hoc non potest competere intellectibus creatis. ¶ Primā partem probat: quia per determinationem diuine voluntatis aliquid ponitur in esse futuri. Igitur per illam habet cognosci esse futuri a diuino intellectu &c. et sic in hac parte concedit ꝙ diuine voluntatis determinatio est ratio cognoscendi intellectui diuino. Secundam partem probat: quia in intellectu creato voluntas non potest esse ratio assentiendi alicui vero. Sed pro nunc nolo multum C stare circa secundam partem: probo tamen ꝙ illa non sit vera. vel saltem non sit concedenda: sed dubitanda. et arguo sibi sic. Deus potest facere aliquem intellectum tante perfectionis et talis conditionis ꝙ ex sola determinatione voluntatis sufficiet assentire quibuscumque veris sibi propositis. Igitur sic assentire potest competere in intellectibus creatis consequentia est euidens: et antecedens ē sibi dubium: quia nō apparet ꝙ talem intellectum a deo fieri

implicet contradictionem: et si dicat quod sic ostendat rationem etc. igitur consequens non est ab eo negandum etc.

D v. ppositio collativa. Sed venio ad primam partem unde contra eam sit hec quinta propositio. Sicut divina voluntas nullam habet rationem propter quam determinetur ut velit. sic divinus intellectus propter divine voluntatis determinationem non assentit quod antichristus erit. Prima pars patet ex dictis. secunda pars sequitur ex prima per simile. Secundo probatur: quia aliter sequeretur quod divine voluntatis determinatio esset intellectui divino causalis ratio assentiendi quod antichristus erit. falsitas consequentis patet ex dictis. Sed consequentia tenet: quia ista dictio propter dicit habitudinem causalem ut clarum est etc. Tertio

E vi. ppositio collativa. probatur: quia aliter sequeretur quod ista propositio causalis esset vera: quia divina voluntas vult quod antichristus erit: divinus intellectus assentit quod antichristus erit: consequentia patet: sed falsitas consequentis patebit. Unde pro isto et contra predictum magistrum sit hec sexta propositio quam pono pro regula generali. Nulla propositio causalis: cuius consequens signat tanquam signatum totale deum velle aut intelligere: est vera proprie. patet: quia ad veritatem propositionis proprie causalis requiritur quod ita esse sicut signatur per antecedens sit causa quare ita est sicut significatur per consequens. Modo sic non potest esse in proposito etc. ut patet ex dictis: et alias magis declarabo si opus sit. Ex his ergo patet quod ratio divini magistri non valet quando ipse dicit per determinationem divine voluntatis etc. Igitur per eam etc. Unde nego antecedens consequentiam. et consequens ad intellectum quem intendit iste magister. Dico igitur primo. quod F antecedens de virtute sermonis est falsum: quia ista oratio esse futuri pro nullo supponit: plus quam ista esse nichil vel chymere. Ideo per nullam causam ponitur aliquid in esse futuri. ¶ Secundo dico quod illud antecedens est falsum ad sensum quem intendit iste magister Intelligit enim quod determinatio divine voluntatis est causa quod aliquid est futurum sed postea ostendam quod hoc est falsum etc. ¶ Tertio dico quod supposito quod illud antecedens esset verum ad predictum sensum. tamen consequentia non valet intelligendo consequens ad sensum quem intendit iste magister. ut patet ex dictis. Et hec sint dicta contra etc. ¶ Secunda conferentia nunc G descendo ad collationem habendam cum duobus aliis patribus meis reverendis etc. Et iuxta materiam prime partis secunde conclusionis ponam contra eos sex propositiones collativas. ¶ Prima et principalis est ista Sicut i. ppositio collativa. divina voluntas potest esse efficiens causa solum respectu entitatis que potest esse vel fieri. sic sola talis entitas potest esse terminus: seu effectus causalitatis dei prima pars evidenter sequitur ex prima parte dicte conclusionis. et etiam secunda pars sequitur ex prima. Secunda propositio est sicut negatio et privatio H ii. ppositio collativa. sic nec preteritio nec futuritio potest effici a deo. patet ex precedenti:

quia nullum tale est aliqua entitas: sive affectus causalitatis etc.

A 3. propositio collatia. ¶ Tertia propositio est sicut divina potentia non potest facere preteritum non fuisse: sic nec futurum non fore. patet ex precedentibus. Sed oppositum huius tenet frater. Joh etc. qui in secunda conclusione primi arti. ponit istam propositionem. Et si summum entis infinita potentia possit facere futurum non fore: non potest tamen facere preteritum non fuisse. ¶ Primam partem probat: quia nullum futurum necessarie eveniet imo quodlibet futurum non fore est possibile. Igitur cum deus sit omnipotens sequitur quod potest facere ipsum non fore. ¶ Secundam probat. quia preteritum non fuisse preteritum est impossibile: ergo hoc deus facere non potest. consequentia tenet et antecedens patet: quia ad illud sequitur aliquid fuisse/ et illud non fuisse etc. Sed licet concedam istam secundam partem: non tamen propter predictam probationem: ut patebit. ¶ Primam autem partem negavi: et contra eam arguo sic. Quia futurum non fore non potest esse aliqua entitas que sit terminus aut effectus causalitatis divine. Igitur etc. antecedens est clarum: et consequentia patet per predicta. ¶ Secundo illa oratio futurum non fore non supponit pro aliquo in aliqua propositione. Igitur cum sit affirmativa ipsa est falsa. consequentia tenet. et antecedens patet quia ista. deus facit futurum non fore implicat contradictionem: ut patet etc. Ex his ergo patet quod ratio sua non valet quando dicit quodlibet futurum potest non fore igitur etc. nego consequentiam et ratio patet ex dictis. quando etiam dicit preteritum non fuisse est impossibile etc. igitur etc. concedo consequentiam: sed non propter istam probationem: quia supposito quod ego concederem quod preteritum non fuisse esset possibile adhuc tamen non concederem quod deus potest facere preteritum non fuisse. Concedo tamen antecedens: propter articulum parisien. et non propter illam probationem: quia ad illud sequitur aliquid fuisse et illud non fuisse. Nam licet illud sequatur ex eo: quia ad impossibile sequitur quodlibet. quod tamen hoc sequatur non potest probari plus quam possit probari: quod ad futurum posse non fore: sequitur aliquid fore: et illud non fore. Ideo etc. Et sic sit dictum contra illum reverendum patrem etc. ¶ Quarta propositio et principalis sit ista contra fratrem Robertum etc. licet divina causalitas sit infinita/ et immensa: non tamen immense: sed solum finite causat quicquid agit ad extra. ¶ Prima pars patet ex dictis: quia divina causalitas est divina voluntas: que est infinita et immensa. Sed oppositum secunde partis tenet dictus re. pater: qui in primo articulo ponit istam tertiam conclusionem. Sicut prima causa est immensa intrinsece formaliter sic eidem correspondet immensum agere re- B 4. propositio collatia. re et realiter. consequentiam probat: quia ipsa agit et ad cuiuslibet effectus productionem concurrit per illud idem per quod ipsa est intrinsece et formaliter immensa. Unde arguit sic. Sit a. aliquis effectus productus: et sit. b. virtus prime cause que producit illum effectum. vel igitur. b. concurrit ad productionem ipsius. a. secundum suum totum conatum vel non. ¶ Secundum non potest dari: quia talis virtus

est impartibilis. igitur oportet dare pmū. et p ɔñs talis virtus sicut est imēsa et imēsi conatus sic imēse agit. Uñ ex hoc īfert q omnes pducere diuinum actiuū est equalr pducere. id est. oē qđ deus agit: equalr pducit. Ex quo vlterius īfert. q hec ɔña nō valet. deus eque intense pducit. a. et. b. duos effectus ergo a. et. b. sunt eque intensi. Sed ꝯ ista arguo. primo sic. nulla res plus/ vel minus pducatur ab aliqua causa: q̄ ipsa sit in sua natura. sed omnis res ad extra producta solum finite est sicut ipā ē finita essētia. ergo nulla talis infinite producitur a pina causa.

¶ Secundo arguo ex dictis ipsius ꝯ eum quia in primo correlario prime conclusionis primi articuli ipse concedit. q licet deus ad esse rei influat per solum suum intelligere: et velle eternale. suum tamen influere est solū temporale. Cuius rationem ponit. quia omnis mensura in qua res ad extra est producta. ē temporalis. et per conseqns deus temporaliter influit. ergo pari rōne deberet concedere. q licet producere diuinum sit imensum. tamen solū mense: et finite producit. quia res pducta est finita.

¶ Tertio si dicta eius essent vera et ratio sua bona. tūc ipse haberet concedere q deus immense: et equaliter diligit omnia. et non plus diligit seipsum q̄ creaturam. nec vnam creaturā plus q̄ aliam. consequens non esset bene securum. Sed ɔsequentia patet. quia dilectio qua deus diligit omnia. est immensa &c. Uñ contra eū sit hec quinta pposi-

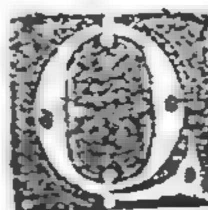
5. ppō. collatia.

tio. licet diuina causalitas sit īpartibilis. nec possit eē maior et minor in diuersis effectibus. non tñ equaliter causat. sz inequaliter ɔcurrit ad inequales effectus. Patz p simile de diuina dilectione sicut iā tactum est.

¶ Sexta ppositio sit hec. q ista ɔña nō valet diuina cālitas sm suū totū conatū: et concursū immēsū producit. a. effectū: g immense producit ipsū. pz ex dictis. datur eni instantia de dilectione dei. Item datur alia instantia. quia non sequitur scientia et voluntas dei. qua deus scit/ et vult antichristum fore est necessaria. Igitur deus necessario scit: et vult antichristum fore. et ita nō sequitur conatus: vel concursus dei quo producit a. est immensus. ergo deus immense producit. a. Ex his ergo clare patz q ratio huius re. pa. non coclud. Et hec sunt dicta contra &c.

6. propō collatia

¶ Principium in secundum sententiarum.

Ue naindo ctrina hec noua: Ista qstio monet Marci. i. capi. Quā alias in eiusdē libri pricipio. Et similiter in primo sententiarum exordio p me assumptam pro themate iterum nunc resumo. Reuerēdi patres magistri ac domini charissimi Sicut xpiana philosophia ꝑfitetur priusq̄ mūdus materialis vel eternalis lex diuine conceptionis thalamo produceretur in esse. optimus eorum artifex

et genito: deus per se omnino
sufficiens nulla indigebat crea=
tura. Erat quippe fons luminis
fontinarium vite. thesaurus bo
nitatis. et summe plenitudo scien=
tie in quo velut in speculo tersio=
ri lucebant luce clarius vite vi=
ventis imagines. notiones eter=
ne. mundus intellectualis. et idea
lis. rerum omnium cognitio infinita. nul=
lo igitur indigebat. quoniam quicquid factum
est in ipso vita erat. Johannis. i. Un=
de liquet quod nulla prorsus fuit mundane
creationis ratio nisi sola bonitas
creatoris. Ipse enim summe bonus
bona singula de sola bonitate
creavit: et tanquam optimus omni=
um artifex que da penetralibus
mentis eternaliter conceperat que
si materialiter bo temporaliter evo
cans mundi creationem quasi ma=
teriale preceptum expressit. Dixit enim
deus. fiat mundus et factum est
ita. Genesis. i. Hec est ita vera de
mundi creatione sententia quam
christiana philosophia confitetur: immo quam
inveterata philosophorum gentilitas (li=
cet in tenebris ambulans). non
tamen penitus diffitetur. Unde
Plato philosophus. Opificem inquit ge
nitoremque universitatis tam in=
A venire difficile quam inventum di=
gne proferi. Sed attendite quæso
dilectissimi qualiter premissam
veritatem omnis creatura dei so
lo homine (anormala exceptione)
seclusio: unanimiter confitetur et
deum suum quantum in est pre=
dicat/et fatetur. Considerate pri=
mitus celestia. Ecce enim solare
corpus diem illuminat. lunaris
globus cum ceteris planetis ac
stellis noctem irradiat. Et ut ego
positiones sidereas: celique leges
breviter enumerem. Satis patet
ad oculum quod celi enarrant glori=
am dei: et opera manuum eius
annunciat firmamentum psalmus. xviii.
Considerate superius ethera.
Ecce enim aer legibus obtempe=
rans creatoris. nunc aura beni=
vola gratulatur. nunc nubium
fletibus quasi compatiens lachri=
matur. nunc pluviis ventorum irascitur.
nunc tonitruis concutitur. nunc calo=
re decoquitur. nunc austeritate fri
gorum asperatur. Considerate infe
rius terrestria. Ecce ei terra sui
creatoris iussum implens. nunc flu
viis. nunc graminibus. nunc sil
vis comantibus hylarescit. pars
frugibus: pars virescit arbori=
bus. pars odoratis aspirat. pars
victum animantibus subminis
strat. pars gemmis. pars metal
lorum generibus est fecunda.
Considerate ulterius viventia.
Ecce enim volucres celi et aeris
pisces aque: et maris. ac singu=
le bestie terre: dei ordinatione et
inspiratione nature quorum sen=
sualitas patitur inertia quibus
possunt obsequiis creatori suo ve
nerabiliter famulantur. Sed quid
mee narrationis curriculum ul
tra vagari permitterem cum tam
ad sensum pateat universis qua=
liter creatori suo singule crea=
ture sue regulariter obsequun=
tur. qualiter ei favet celum. fa=
mulatur aer. hunc colit tellus.
veneratur unda. huic velut mun=
di domino tributum singula sol=
vunt. Et ut breviter dicam qua
liter sibi omne genu flectitur ce
lestium terrestrium et inferno=
rum. Philippenses. ii. Sed advertite cha= B
rissimi qualiter solus homo cum
universa lege sue originis divi=
nis legibus teneantur obnoxia

huius vniuersitatis exceptus a regula irregulariter in domini sui maiestatē litigiosum ausus est excitare tumultū. Qualiter solus hō cui deus oēm dederat creaturā in iuridice dn̄ationis subiectū: imo cui seipsum creatorē dederat in beatifice dilectionis obiectū: ingratissim⁹ oīm creaturaꝝ: deo furtū suꝑpsi⁹ faciēs in hostē suū ꝓpriū se suo transtulit ab actore: ⁊ veri dn̄i sui ausus preuaricare preceptum ei debite honoris denegauit tributum. Qualiter solus homo factus sui ad imaginem creatoris in terram (heu miser) deposuit accepta diuinitus insignia deitatis: ⁊ a sua generositate degenerans. omnē gloriā suam sic in nichilū vsq; deduxit. vt in brutalis lapsus cecitatis occasum illud horrendū audire mereretur opprobriū. Homo cum in honore esset non intellexit cōparatus
C est iumentis insipientibus ⁊ similis fact⁹ est illis. ps̄. xlix. Sed pensate queso dilectissimi qualiter homo iste sic cecus. sic errabundus. sic deuius. sic delirus sola sui creatoris misericordia. ad viā reducitur veritatis. Uidens enī misericors deus hominē quē plasmauerat sic dānabiliter aberrare. nouā euangelice legis doctrinam a regalibus celi sedibus in terrā misericorditer delegauit: et per eam edoctus homo ab erroris deuio resiliret. et quem ciu neglexerat suum recognosceret creatorem Hec siquidem est doctrina penetrans vt gladius. conterens vt malleus. ardens vt facula. rutillans vt lucerna. que velut gladius omnium errorum abscīdit zizanias. Que velut malle⁹ hereses interemit vniuersos. Que velut facula nr̄oꝝ fasciculos criminū caritatis feruore comburit Que velut lucerna ꝑ nocturna mūdi hui⁹ silētia lumē cōmeantibus exhibet ne pedē suū ad lapidē erroris exul hō ⁊ peregrin⁹ offēdat. De qua optās ꝓpheta dicebat. Lucerna pedibus meis verbū tuū. ⁊ lumē semitis meis ps̄. cxviii. Homo igit̄ dū ad hāc doctrinā nouā conuertit intuitum ab erroris somnio excitat̄ Sꝫ turbato adhuc oculo rationis a tante victus sublimitatis excellentia in admirationē rapitur: ⁊ in admiratiue q̄stionis cogitur prorumpere v̄ba dicens. Que nā doctrina hec noua? q̄ fuit questio vr̄is ꝓposita reuerētijs a principio. Ad quā quidē questionē sicut alias dicebat̄ magister sētētiaꝝ in quadripartito huius libri volumine sub quadruplici conclusione respondet. ¶ Prima est q̄ hec doctrina ꝑ quā summa dei mysteria secretius reuelant̄ in primo. ¶ Secūda est q̄ hec doctrina per quam noua mundi vestigia subtilius declarant̄ in secūdo. ¶ Tertia est. q̄ hec doctrina per quam mira verbi cōmertia sublimius reserantur in tertio ¶ Quarta est. q̄ hec doctrina q̄ ꝑ quā pia lapsis remedia suauius ꝓpinantur: in quarto. Per ipsam nāq; reuelantur secreti⁹ velata mysteria summe trinitatis: quo ad primum. per ipsam declarātur subtilius creata vestigia noue entitatis: quo ad secundum. per ipsam reserantur

sublimius secrata cōmertia mi
ree charitatis: quo ad tertiū. per
ipsam ppinantur suauius obla
ta remedia pie sanitatis. quo ad
A quartū. Nā in hoc quadriparti
to sentētiarū libro tractat ma-
gister quadruplex xp̄i noue: et
euangelice legis archanū euā-
geliste Johī diuinit⁹ inspiratū
Johīs.i. ¶ Primū est q in princi
pio erat vbū: et verbū erat apud
deū et de⁹ erat vbū. Qd ē btē tri-
nitat summū misteriū i pmo libro
¶ Secundū est. q omia per ipz
facta sunt et sine ipso factum est
nichil. quod est create entitatis
nouū vestigiū. in secundo libro.
¶ Tertium est. q verbū caro fa
ctum est. quod est diuine charit-
tatis mirū cōmertium. in tertio
libro. ¶ Quartum est. q habita
uit in nobis et vidimus gloriā
eius. quod est humane sanitat
pium remedium. in quarto.
Sic igitur per hanc doctrinam
altius erigitur humanus pspe-
ctus: quo ad primū. Dulcius in
struitur human⁹ aspectus: quo
ad secundum. Rectius dirigitur
humanus pfectus: quo ad ter-
tium. Mitius corrigitur huma-
nus defectus: quo ad quartum
Nam magister in hoc sententia
rum libro correspondenter ad
premissa ad erigendū pspectum
hominis agit de cognitione dei
perfecti luminis: in primo. Ad
instruendum aspectū hoīs agit
de creatiōe mūdi effecti germi-
nis: in secundo. Ad dirigendum
profectum hominis agit de cō-
munione verbi affecti numinis
in tertio. Ad corrigendum defe-
ctum hominis agit de curatio-
ne lapsi infecti hoīs: in quarto.

¶ Hec sunt igitur quattuor con-
clusiones ad ppositā qōnē re
sponsales: quas magr sniarum
pertractat. De quarū scda nūc so
lū dicēdū est reseruatis aliis su Scda cō
is locis. ¶ Scda igitur cōclusio clusio ge
est et huic scdo libro sniarum corre- neralis.
spōdēs: q hec est doctrina p quā
noua mūdi vestigia subtili⁹ de-
clarant. Per ipsā enim declarant
subtili⁹ create vestigia noue en-
titatis. Nā in hoc scdo sniarum li-
bro tractat magr illud doctrine
xp̄i noue et euangelice legis ar-
chanum euāgeliste Johanni di
uinitus inspiratū Johannis.i.
Omnia per ipm facta sunt et si-
ne ipo factū est nichil. Quod est
create entitatis nouū vestigiū.
Ubi queso videte carissimi cir-
ca vestigiū noue entitatis quat-
tuor subtilius declarari. ¶ Pri- B
mum est vniuersorū productio.
Quia oia per ipm etc. ¶ Secun
dum est pductorum creatio. quia
per ipm facta sunt. ¶ Tertium
est creatorum auersio. q: factū est
nichil id est pctm. ¶ Quartum
est auersorum cōditio. q: sine ipso
factum est nichil. Teste siquidem
beato Augustino peccati cōditio
est q sicut videlicet ipsuz nichil
est: sic a deo factum non est. Hec
est enim secundi libri sententiaruz
principalis materia et sententia
generalis. Sic igitur per hanc do
ctrinam dulcius instruitur hu-
manus aspectus. Naz magr in
hoc secūdo ad instruendū aspe-
ctum hominis agit de creatiōe
mundi effecti germinis. osten-
dens quantum ratio capit huma-
na. qualiter ex mundi creatio-
ne intelligatur creator omnipo
tens. ex conseruatione omni fa-

c iens ex dispositione omni sapi ens. ex regimie prouidus ex pul critudine perfectus: ex magnitu dine sempiternus. Sz inutile cē seo vt per plura discurram⁹ cuz omne quod appraret in vniuerso mūdo a sūmo vsqꝫ deorsum: ꝛ qc quid est bonitatis in vniuersa se rie scꝫ rꝫ nō aliud sit ꝙ vestigiū tenuissime ipressionis: et velut vmbra dissimilis apparitionis abissalis illius bonitatis: quaz nec assequitur loquela nec atti git cogitatus. hec est itaqꝫ secū de cōclusionis sententia hec est huius secundi libri sententiarū doctrina per quā homo ex aspe ctu creaturarum instruitur in qualēcunqꝫ noticiam creatoris per quā (vt verbo apl'i vtar) in uisibilia dei a creatura mundi q̄ facta sunt intellecta cōspiciun tur. sempiterna quoqꝫ virt⁹ eius diuinitas Roma. i. Ad cuius co gnitionem pfectam nos perue nire cōcedat. Qui sine fine viuit et regnat Amen. ¶ Iuxta the

D mā collationis. In primo prin cipio meo talē formaui titulū q̄ stiōis. vtrum doctrina xp̄i noua sit lex pfectissima. Et qꝛ pfectio legis xp̄i ex quattuor potest spe cialiter declarari. ¶ Primo ex perfectione p̄ceptorum que ab ipsa iubentur. ¶ Secundo ex p fectione credendorꝫ que in ipsa docentur. ¶ Tertio ex pfectiōe meritorꝫ que sub ipsa habentur ¶ Quarto ex perfectione p̄mio rum que ex ipsa debētur. Ideo iuxta hec quattuor puncta titu lus ꝓposite questionis diuisus fuit in quattuor titulos partia les circa quattuor libros sentē tiarum pertractandos. ¶ Pri mus est vtrum lex christi sit in predictis rectissima. ¶ Secun dus vtrum lex christi sit in cre dendis certissima. ¶ Tertius vtrū lex christi sit in meritis gra tissima. ¶ Quartus vtrum lex xp̄i sit in premijs iustissima. Vn̄ sub his quattuor titulis i quat tuor libri sniarꝫ pricipijs quattu or difficultates ꝓposui pertra ctare. ¶ Prima est de legis xp̄i ꝛ diuine volūtatis recta confor mitate. ¶ Scd̄a est de legis xp̄i et sue veritatis certa probabili tate. ¶ Tertia est de legis xp̄i meritoria credulitate. ¶ Quar ta est de legis christi premiato ria equalitate. Expedito igitur primo titulo in primo principio restat expedire secūdū. ¶ Que ritur ergo. vtrum lex christi sit in credendis certissima. Et ar guitur p vno ꝙ non. Quia illa lex non est in credendis certissi ma que docet credere illa q̄ sunt contra rationem. ꝛ quorum op posita sunt consona rōni: sed lex christi est huiusmodi: igitur ꝛc. Maior ptꝫ: qꝛ lex certissima de bet esse probabilis ꝛ rōni conso na. Sed minor probatur: quia lex christi docet credere vnam es sentiam simplicissimaz esse tres res: ꝛ quamlibet illarum vnam. et eandem personam esse homi nem ꝛ deum. vnā rem indiuidu am est in pluribus diuersorum locorum distantium et alia mul ta que apparent manifeste con tra rationem: et quorum oppo sita apparent consona rationi. Ideo dicit apostolus. ꝙ fides ē sperādarꝫ rerum: argumentum nō apparētiū. heb. xi. quare ꝛc.

F. q. i. q̄stio Ar. i.

¶ Scd̄o arguitur sic: qꝛ lex illa Ar. ij.

non est in credēdis certissima q̄ docet credere aliq̄d quod nō est firmiter tenēdū. Et cuius oppositū est ꝓbabiliter asserēdū. Sz lex xp̄i est hmōi. Igitur ꝛc. Maior pz. sed minor ꝓbatur: q: lex xp̄i docet credere ꝙ voluntas diuina est lex seu regula simpliciter prima sicut declaraui in primo principio meo: ꝛ tñ istud non est firmiter tenendum: imo oppositū est ꝓbabiliter asserēdū sicut declarauerunt plures patres/ ꝛ magistri mei reuerēdi qui cōtra me in suo p̄mo principio oppositū tenuerunt: vt infra patebit. igitur ꝛc. In oppositū arguitur per Augustinū in libro de fide ad petrū. vbi de qualibz veritate legꝭ xp̄i dr̄. firmissime tene: ꝛ nullatenus dubites. per hoc docēs ꝙ lex christi est in credēdis certissima ꝛ firmissime veritatꝭ. ¶ In ista q̄stione iuxta materiā duorū argumentorū ad oppositū duo erūt articuli. Primꝰ erit positiuus/ ꝛ rn̄siuus ad p̄ncipale q̄situ. Scd̄s erit collatiuus/ ꝛ rn̄siuus ad secundū argumentum. ¶ Dimisso aūt pro nūc p̄mo et pricipali articulo de quo alias videbitur: solum dicam de scd̄o in quo q̄ritur: vtrū voluntas diuina sit lex/ seu regula simpliciter p̄ma. Et quantū ad istum articulum solū recitabo illa que declaraui in p̄mo p̄ncipio meo: ꝛ que arguerunt reuerendi patres et magistri mei cum q̄bus indignus cōcurro. dicta mea ꝓ posse a contradictione probabiliter defendendo. Unde in hoc presenti actu solum intendo cōferre cum illꝭ magistris: qui in p̄mo principio me impugnauerūt

In 2ᵐ

A Decisio q̄stionis

ꝛc. cū alijs q̄s in primo principio impugnaui i alijs pricipijs collaturus. ¶ Prima igitur ꝓpositio est ꝙ volūtas diuina est lex seu regula obligatoria in genere legis obligantis simpliciter prīa. ¶ Scd̄a est ꝙ volūtas diuina est lex seu regula obligatoria alicui rei: quia vult ipsā ad aliqualiter esse vel non esse teneri: et iste fuerunt due principales conclusiones in primo principio meo responsales huic articulo. ¶ Tertia propositio est ꝙ impossibile est aliquam rem obligari ab aliquali lege ꝛ non sic obligari a diuina volūtate. ¶ Quarta est ꝙ possibile est aliquam rem obligari a diuina voluntate ꝛ non ab alia lege: ꝛ iste sequuntur ex prima. ¶ Quinta propositio est ꝙ omne peccatū est commissio vl̄ omissio contra legis prohibitionem vel preceptum. ¶ Sexta est ꝙ nullum ē ex se peccatum: sed precise: quia lege prohibitum et iste sequuntur correlarie ex supradictis ꝛc. Oppositum tamen predictarū propositionū quas ego posui et probaui in primo principio meo tenuerunt aliqui reuerendi patres et magistri mei. Unde conferendo cum eis tenebo ordinem quem materia exigit: et secundum ꝙ predicte propositiones in se mutuo consequuntur. ¶ Igitur contra p̄mā ꝓpositionem arguit frater Jacobꝰ ꝛc. Et ꝓbauit tria dicta. ¶ Primū ꝙ voluntas diuina non debet proprie dici lex seu regula. ¶ Secundū ꝙ volūtas diuina nō sit simplr̄ p̄ma lex seu regl̄a. ¶ Tertiū ꝙ ꝑ ratiōes meas nō

B 1. ꝓpos.

2. ꝓpō.

3. ꝓpos.

4. ꝓpō.

5. ꝓpō.

6. ꝓpō.

Cōferētia.

sufficienter probatur illa ppositio prima. Ad primum arguit tripliciter. Primo q: voluntate diuina non primo est rectum vt omnia sint ordiatissima. igitur zc. 9ña tenet: q2 a fm Augusti. i. de libero arbitrio. Lex pma/et eterna est qua iustū ē vt omnia sint ordinatissima. Et añs probat q: omne qđ iustum z rectuz est a rectitudine rationis pmarie iustum et rectū est: ergo prius est iusticiam z rectitudinem rōis eē ꝙ iusticiā z rectitudinē voluntatis esse. z per 9ñs prius est rationem z legez esse ꝙ volūtatē. Secundo sic. esse sūmaz rationē per prius cōuenit intellectui ꝙ voluntati. ergo eē sūmā legem. tenet 9ña per Augu. vbi supra dicentem q: lex eterna est summa ratio cui semper obtemperādum est. z añs apparet: q: ꝙ conformiter se habet electio ad voluntatem tam ratio ad intellectum zc. Tertio sic. minus propie appropriatur sūma intellectui bonitas. igitur z sūme voluntati veritas: z per 9ñs eē legē eternā. tenet vltima 9ña p beatum Augusti. in de vera religione dicentem q: apparet supra mentem nostram legez esse eternam que veritas dicit. Et assumptum probatur: q: quodlibet obiectum vnius potentie minus proprie assignatur alteri potentie sibi non subordinate. Sed sic est q: bonitas est obiectum adequatū voluntatis et veritatis intellectus: igitur zc.

C ¶ Iste rationes prima facie sūt apparentes. sed ad repellenduz causam apparentie/et ostendēdo causam defectus ponā contra istū reuerēdū prem quattuor ppositiōes. ¶ Pria ppositio ē. q: volūtas diuina z diuin⁹ intellect⁹ seu rō sunt oīb⁹ modis idē tā formalr ꝙ realr. nec distigūtur inter se aliqualr. Ad declarationē aūt huius pmitto quattuor regulas. Pria est. q: nunꝙ aliqua positio est 9cedenda nisi cogēte fidei auctoritate: cui⁹ oppositū appet euidens circūscripta fide vñ ptz q: nulla positio ita difficilis ad sustinendū sicut positio de trinitate est concedēda nisi cogente fidei auctoritate. Scđa est q: nunꝙ sillogism⁹ expositorius debet negari nisi vbi cogit auctoritas fidei. Tertia est q: nunꝙ debet concedi aliqua cōtradictoria de eodē verificari ex natura rei nisi vbi cogit auctoritas fidei. patet. cum valde difficile sit sustiere aliqua contradictoria de eodē verificari etiā i positiōe de trinitate ad ꝙ cogit auctoritas fidei. Quarta est q: nunꝙ debet cōcedi aliqua cōtradictoria verificari de terminis supponētibus p eodē 9uertibiliter cōuersiōe regulata p qđ qđ seu alio modo equiualenr. ptz ex supradictis. Et iste regule possūt declarari: s3 eas suppono: q2 null⁹ amator veritatis debet eas negare. vñ qui eas negant magis sunt cachinno irridendi/ꝙ argumento rebrobandi. sicut diffuse alias declaraui. Ex his pbatur propositio. Primo quia positio concedens q: voluntas diuina/z intellect⁹ diuinus/seu ratio non sunt omnibus modis idem: sed distiguantur formalr est ita difficilis ad sustinendū sicut positio de trini

i. propo. (margin) D (margin) E (margin)

tate immo difficilior: quia ita difficile vel difficilius est imaginari quod plures formalitates sint eadem res: sicut quod plures res sint eadem essentia. quia inimaginabile est quod sit aliqua non identitas siue distinctio nisi plurium distinctorum. et inimaginabilis est pluralitas nisi rerum vnde videtur probabile quod si ecclesia minorem non identitatem siue distinctionem potuisset imaginari quam realem illam ad minus apparenter obuiandum diuine simplicitati. diuinis personis attribuisset. Cum igitur ad ponendum talem distinctionem inter voluntatem et intellectum non cogat fidei auctoritas. sed omnia tradita in scriptura sacra et determinatione ecclesie possint saluari non ponendo eam. immo eam non ponere magis consonet diuine simplicitati. sequitur per primam regulam quod talis non sit ponenda quare etc. et habetur propositum etc. Secundo arguitur ex positione sic et voluntas diuina est omnibus modis idem voluntati diuine. hic intellectus diuinus est hec voluntas diuina. ergo hic intellectus diuinus est omnibus modis idem voluntati diuine. premisse sunt vere. et consequentia est silogismus expositorius: qui non debet negari in proposito. sicut patet per secundam regulam. igitur etc. Tertio Voluntas diuina et diuinus intellectus sunt idem et ista predicata sunt contradictoria scilicet esse idem formaliter voluntati diuine. non esse idem formaliter diuine ergo non debet concedi de voluntate diuina et intellectu diuino sicut patet per secundam regulam etc. Quarto Quicquid est voluntas diuina est intellectus diuinus et econtra. Igitur de ipsis non debent concedi predicta contradictoria sicut patet per quartam regulam: et per consequens apparet prima propositio probata.

A ij. propo.

¶ Secunda propositio est quod quicquid ex natura rei conuenit diuine voluntati conuenit et diuino intellectui. Ista patet ex predictis et specialiter ex tertia et quarta regulis. Aliter enim predicta contradictoria verificarentur de eodem. ¶ Tertia propositio est quod si intellectus diuinus est lex seu regula obligatoria etiam voluntas diuina: et econtra. patet ex predictis etiam arguendo ex positione. Et ideo patet quod dictus reue. pater in suis rationibus assumit multa falsa. Unde primo falsum est quod assumit in prima ratione. scilicet quod prius est iusticiam et rectitudinem rationis esse. quam iusticiam et rectitudinem voluntatis esse. et quod prius est rationem legis esse quam voluntatis. quia ratio diuina et voluntas diuina sunt penitus idem. et quicquid ex natura rei conuenit rationi: conuenit voluntati etc. Secundo falsum est quod assumit in secunda ratione scilicet quod esse summam rationem per prius conuenit intellectui quam voluntati. quia ita proprie et de virtute sermonis verum est quod voluntas diuina est ratio summa sicut quod intellectus diuinus est ratio summa cui semper obtemperandum est etc.

B iij. ppo.

Tertio falsum est quod assumit in tertia ratione. scilicet quod bonitas non est obiectum intellectus diuini. nec veritas obiectum voluntatis diuine. quia quicquid

est obiectum hui⁹ est obiectũ il li⁹. ¶ Quarta ꝓpositio nõ obstantib⁹ p̄dictis est ista. ꝙ sc͡dm modũ loquẽdi scr͡ozũ: ⁊ doctorũ magis ꝓprie appropriatur voluntati diuine esse legẽ obligãtẽ q̄ȝ intellectui diuino. Ita ꝙ hec e. ꝑ de per se vera. voluntas diuina est lex obligatoria. et non hec intellectus diuinus est lex obligatoria Et ratio. quia sicut modus loquendi doctorum est ꝙ voluntas diuina est causa effectiua rerum / et non intellect⁹ ex eo. quia quicquid voluntas vult est vel fuit. et nõ quicquid intellectus intelligit. ita in proposito quicquid voluntas vult obligari obligatur ⁊ non sic de intellectu. Unde hec consequẽtia est bona voluntas diuina vult sortem obligari ad. a. ergo sortes obligatur. et ideo ista est per se vera. voluntas diuina est lex obligatoria. et non ista intellectus diuinus est lex obligatoria. q̄uis vtraq̄ȝ sit vera. quare ⁊c̄. ¶ Ad secundum principale probandum arguit dict⁹ reue. pa. sic quia ab omni lege simpliciter prima omnis alia deriuatur sed a voluntate diuina non ois alia lex deriuatur. igitur ⁊c̄ Maior patet. q: a primo in vno quoq̄ȝ genere omnia alia eiusdẽ generis deriuantur. ⁊ minorem ipse probat de legibus negatiuis que non emanant a diuina voluntate. sicut est ista non furtum facies. Tum primo. quia si diuina volũtas nõ esset adhuc non facere furtum esset. Tum secundo. quia non furtum facere non habet rationem entis. Igitur nec boni nec volibilis.

D

Tum tertio: q: talis negatio nõ est obiectũ diuine volũtatis. nã pari rõne q̄libet alia negatio esset obiectũ diuine volũtatis q̄re ⁊c̄. Aliquas alias rões facit dict⁹ reuerend⁹ pater. q̄s causa breuitatis dimitto. q: possũt solui sicut iste omnino pari modo Uñ breuiter ad istã dico negando minorẽ. Et ad primã ꝓbationem dico ꝙ ad impossibile sequitur q̄libet ideo si diuina volũtas nõ esset. nõ furtũ facere eẽt / et non esset. quare patet ꝙ istud nichil facit omnino ad propositum. sicut p̄ꝫ cuilibet intuenti ⁊c̄. ¶ Ad secundã ꝓbationẽ dico ꝙ ista lex non furtum facies habet rõnẽ entis / et boni et volibilis cum sit lex bona / et iusta et a deo data: nec oppositũ h̄ꝫ aliquã apparentiã. ¶ Ad tertiã dico ꝙ ista lex nõ furtum facies est obiectũ diuinitatis. nec ẽ inconueniẽs ꝙ negatio sit obiectũ diuine volũtatis. aut intellect⁹ diuini. Aliter enĩ intellectus diuinus non intelligeret aliquam veritatẽ negatiuã / quod est absurdũ. quare patet ꝙ rationes huius reuerendi patris nõ concludunt. ¶ Quantũ ad tertium principale in quo ip̄e probat rationes meas esse insufficientes ad propositum sciendũ est ꝙ in primo principio meo primã propositionem supradictam probaui tripliciter. Primo ex tribus propositionibus preambulis. Quarũ prima est. ꝙ inter leges obligantes vna est lex. simpliciter prima. Secunda ꝙ nulla lex creata est lex simpl'r prĩa. Tertia ꝙ sicut attribuit̄ voluntati diuine esse p̄mã causã efficientẽ

E

F

G

H

sic attribuēdū est idē eē. primaȝ legē obligātē. Nā sicut primuȝ est pfectiōis sic et fin. quare ⁊c. Uñ scdm Augu. xxij. cōtra Faustum. lex eterna est diuina mens seu voluntas ordinē naturalem seruari iubens: turbari vetās. Sȝ nulla lex est prior voluntate diuina igitur ⁊c. Ad istas aūt rōnes respōdet re. pa. Unde ad primā negat q inter leges obligātes sit vna simpliciter prima nisi loquēdo de primeuitate institutionis: ⁊ negat q nulla lex creata est simpliciter pma loquendo de eadē primeuitate institutiōis. Sȝ ista respōsio nō valet: qr sicut inter causas efficiētes ē vna nō creata. sic iter leges obligātes est vna non instituta. ⁊ sicut causa nō creata est cā efficiens simplicit prima: sic inter leges lex nō instituta est simpliciter prima: ⁊ illa est voluntas diuina. ⁊ nō est aliqua lex creata. Qd pbat sic: qr sicut nulla res creata habet ex se potentiā causandi: sic nulla lex creata hȝ ex se potestatē obligandi. Naȝ sicut dicit aplūs ad Ro. xiij. Nō ē ptās nisi a deo. igitur sicut sola diuia voluntas est prima causa independēs in causando. sic ipsa est prima lex independens in obligando: quare ⁊c. Ad scdaȝ rōnē respōdet q esse legem obligantem nec dicit perfectionem / nec imperfectionē. Unde non furtū facies / esse legem nec dicit perfectionē nec imperfectionē: nec diliges dñm deū tuū ⁊c. dicit pfectionē vel imperfectionē. licet diligere deum super oia sit alicuius pfectiōis. Sed ista rñsio nō est mihi intelligibilis. Item ex hac ratiōe sequit q staret rationalem creaturā obligari ab aliqua lege: ⁊ nō obligari a diuina voluntate: vt patet satis: igitur ⁊c. Ad tertiā rationē que est auctoritas Augustini rñdet q obligare varie cōpetit legis conditori ⁊ ipsi legi. Naȝ legis conditor obligat principaliter ⁊ effectiue. seu auctoritatiue. sed lex ipsa obligat virtualiter / ⁊ cōsecutiue: et ideo nomē legis aliquando transfertur, ad signandū institutorē legis. Et per hoc dicit q hec ē falsa de virtute sermonis: voluntas diuina est lex eterna: sed hec est vera. volūtas diuina est eternus cōditor legis quare ⁊c. Sed tñ hec responsio non valet: qr absolute staret q volūtas diuina aliquā creaturam obligaret: ⁊ tñ nullā legem institutā conderet. Nam ex hoc solo q diuina volūtas vult aliquā creaturā ad aliquid obligari sequitur illā creaturā obligari absq hoc q oporteat aliquaȝ legē institui: ⁊ tñ non stat creaturam obligari sine lege obligāte igitur voluntas diuina propriissime est lex obligatoria ⁊c. Et hec sunt dicta contra istū reuerendum patrem ⁊c.

Contra secundaȝ propositionem arguit magister Egidius ⁊c. et circa hoc tria facit. Unde primo arguit me de impropriatate sermonis. quia in secunda conclusione primi principij posui q sicut diuina voluntas est causa efficiens quia vult aliqd esse vel fieri. sic ipsa est lex obligatoria quia vult aliquid ad aliqualiter esse vel non esse teneri. Et limitaui sensum secunde

C Cōferentia scda

partis dicendo quod licet illa sit una propositio causalis quae potest denotare antecedentis ad consequentia causalitatem propriam: vel improprie convertibilitatem per consequentiam mutuam. tamen quicquid sit de primo sensu nihilominus in secundo sensu volui intelligere ipsam. Unde contra istum processum instat nimis multis mediis et quasi in idem coincidentibus et miror quomodo arestat se hoc
I etc. ¶ Primo igitur arguit quod ponere illam causalem et solum per illam intendere consequentie convertibilitatem est abuti propositionibus. Nam eodem modo concederetur quod ideo voluntas divina est obligatoria quia viator est. Secundo eodem modo concederetur quod deus est: quia si asinus volat asinus habet alas. Tertio miraretur quare illo modo plus dico voluntatem esse primam legem quam intellectum cum eque bona sit consequentia. intellectus divinus dicat hunc obligari. ergo obligatur. sicut de voluntate. Item per talem convertibilitatem consequentie non plus habetur quod voluntas divina sit lex vel regula humane obligationis quam obligatio creata divine voluntatis. cum eque sit convertibilis consequentia utrobique et tamen in toto processu meo ut dicit nihil specialius pono per quod voluntas divina debeat dici lex vel regula. quare insufficienter respondeo. Nec evado ad difficultatem quesiti. quia difficultas est in quo consistit radix obligationis. Modo respondere precise per consequentiam illam mutuam
K non sufficit etc. Sed iste instantie sunt sophistice et falso innituntur fundamento. Unde pro evidenti repulsione ipsarum. Sciendum est quod ista coniunctio quia vel alia similis faciens propositionem causalem. aliquando significat causam essendi et sic facit propositionem proprie causalem. ut cum dicitur. quia sol lucet dies est. quia homo habet materiam homo est corruptibilis. et sic de similibus quando vero talis coniunctio non significat causam essendi. ut cum dicitur quia aliqua res in divinis generat filium. aliqua res in divinis est pater. quia creature sunt a deo. deus est dominus creaturarum. Tales enim propositiones solent concedi et tamen clarum est quod non denotant antecedentis ad consequens causalitatem propriam quia sic essent false ut notum est intuenti etc. Ita est in proposito quando dixi. hec propositio voluntas divina est lex obligatoria. quia vult aliquid etc. non denotat antecedentis ad consequens causalitatem propriam: sed convertibilitatem per consequentiam mutuam. Volui enim per hoc excludere primum sensum in quo illa dictio quia significat causam essendi. quia sic nihil est causa ut divina voluntas sit lex obligatoria. sed per hoc quod dixi quod talis propositio (sicut tales supradicte) signat antecedentis ad consequens convertibilitatem per consequentiam mutuam. non volui concludere quin aliud requiratur: seu quod hoc sufficiat ad veritatem talis causalis sed dico quod hoc requiritur et sufficit mihi ad propositum. Et si querat quid ultra hoc requiritur: quero etiam idem ab eo de aliis causalibus supradictis. et ita faciliter respondebo sibi sicut ipse michi. Nec aliud teneor respondere: quia non habeo hic tractare de veritate causalium nisi aliter cogat vis argumentorum. et ex his patet

A q̄ due prime instātie nō̄ faciunt ad propositū ₹c. ❡ Ad tertiam instantiam dico q̄ ipse miratur sine causa. Nam q̄uis dixerim q̄ voluntas diuina sit prima lex seu regula: non propter hoc negari hoc de intellectu diuino: immo ex primo sequitur secunduꝫ expositoꝛie arguēdo: cum etiam voluntas ₹ intellectus sint omnino idē vt supra probauit. Tamen quare magis appropriatur volūtati esse legem obligatoriā q̄ intellectui: supra dixi scilicet quia licet vtraqꝫ istarū sit vera. volūtas est lex obligatoria. ₹ intellectus est lex obligatoria. tamen prima est vera per se ₹ nō secunda. Cuius rationē assignaui quia quicquid voluntas diuina vult obligari obligatur. sed non quicquid intellectus intelligit ₹c. Et q̄uis bene sequatur intellectus diuinus dictat hūc obligari. ergo obligatur. sicut de volūtate ₹c. nō tamē sequitur. intellectus diuin⁹ intelligit hūc obligari. ergo obligatur. vt ptꝫ cuilibet intuenti. quare ₹c.

B ❡ Ad quartā instantiam nego assumptum. et cum reuerentia dico q̄ satis assignatur q̄ sit radix obligatiōis. Nā illa ē diuina voluntas. ₹ illa satis explicat̄ p̄ hoc q̄ dixi ₹c. nec oppositū ip̄e p̄bat. Et si aliquis doctor p̄fūdi⁹ attingat hāc materiā supplico q̄ ostēdat.

C ❡ Scd̄o dict⁹ magister p̄icipalit̄ descēdēdo ad propositum agit de illa propositione vt est causalis proprie. ₹ circa hoc

1. p̄p̄ō. ponit duas p̄positiones. ❡ Prima est. q̄ licet diuina voluntas (vt sic) nō sit quorūlibet effectuum ratio formaliter effectiua. est tamen diuinarū rationū causaliū ad agendū ratio applicatiua. Prima pars p̄bat̄. q̄ (vt sic) nō est quorūlibet eminēter cōtētiua. Scd̄a q̄ aliter nō saluaret̄ q̄ ipsa esset oīm rerū causa. Sed non insistendo circa p̄positionē istā q̄ non videt̄ mihi facere ad p̄positū.

D ❡ Dico breuit̄ q̄ ē falsa. ₹ arguo cōtra eam sic. q̄ vel ipse concedit in deo distinctionem formalē vel nō. si sic. contra hoc sūt illa que supra dixi. etiam ipsemet dixit se nō ponere taleꝫ distinctionē. Si ergo nō ponat eam patet clare q̄ illa p̄positio nō potest esse vera. q̄ in deo nō sunt plures rationes causales nec ratio causalis aliquo modo distinguitur a voluntate diuina. Nec est veruꝫ quod assumit in probatione. scꝫ q̄ volūtas diuina nō sit quorūlibet effectuuꝫ eminēter cōtētiua. q̄re ₹c. Ex p̄dicta p̄positione intulit contra me q̄ hec talis proprie nō est cōcedenda. q̄ deus vult aliquid esse illud est. vel quia de⁹ vult aliquid fieri illud fit: p̄ut ly quia dicit causalitatē formalē. sed reuera istud non est contra me. q̄ bene concedo q̄ si li quia dicat causalitatem formalē. illa esset falsa cum deus ipse nullius rei sit formalis causa.

E ❡ Sꝫ cū hoc stat q̄ illa causalis est vera p̄ut li quia dicit causalitatem efficientem. sed contra hoc ipse arguit imponendo mihi q̄ ego posui illam regulam q̄ omnis causalis est falsa vbi consequens includit deum aliquid facere: aut scire aut velle. sed hanc falsitatem: aut potius puerilitatem nūq̄ꝫ posui. sed bene posui istaꝫ

regulam q nulla ppositio causalis cuius cōsequēs significat tā q significatū totale deus velle/ aut intelligere ē vera ppric. et p ppositionē pprie causalē intelleri illā in qua illa cōiūctio q significat causā essēdi sicut declaraui.mō videat ipse si iste differāt.satis enim clarum est q sic. quare ec. ¶ Secūda propositio sua est q licet voluntas diuina (vt sit legis obligatiue diuine/ ad extra obligandū) sit ratio applicatiua.intellectus tamen diuinus magis p se est causa obligationis q voluntas. ¶ Primā partē pbat ex prima ppositiōe. sed ipsa etiā eodēmodo potest improbari sicut propositio illa. quia si nō ponatur distictio formalis non potest sustineri q ipsa sit vera.vt patet quare ec. Sz secūdam partem ipse probat sic quia inter leges creatas magis de per se obligat ratio q voluntas.igitur ita est in deo.cōsequētia tenet per simile.et antecedēs probat. Primo per vnum dictuz meum in quo posui q habitus fidei infuse est perfectissima lex creata qui tamen pertinet ad intellectuz.igitur ec. Secundo q nullus actus dicitur rectus/ vel iustus nisi quia principaliter cōformis rationi.igitur ec. Sz breuiter nego istam secundam partem.et ad probationez quicquid sit de antecedente.nego cōsequētiam et similitudinē. Et ratio dissimilitudinis pōt assignari quia in deo inter voluntatē et intellectum:aut actū voluntatis et intellectus nulla est oīno distinctio. Non sic autem est in creatura. et istud posset deduci.sz dimitto

2. ppō.

ec. ¶ Tertio principaliter dictus magister ponit q ista cōsequentia nō valet.deus vult aliquem obligari ergo illū imediate obligat.quod probat multipliciter. ¶ Primo.q stat aliqd a creatura potente obligare precipi et illud non precipi a deo.igitur ec. ɔsequētia tenet vt dicit p descriptionē meā de obligari.et antecedens probat quia aliter omnis obligatio esset de iure diuio qd est falsum. Secūdo aliquod est ciuile dominiū quod non est de iure diuino.igitur etiaz et obligatio ec. Tertio multe sunt iniuste obligatiōes.et que sūt peccata l esse obligatiōis. ergo deus illis nunc obligat. Item quarto si omnis obligatio esset a deo.sequeretur q omnis obligatus obligationem non adimplēs peccaret mortaliter.patet quia cōtra deum obligantem. Quinto ad inuicem non concurrunt huma na obligatio et diuina.igitur ec. Antecedens patz. quia perfecte ad aliquid obligatus scz obligatione diuina.āplius ad illō obligari nō pōt sicut pfecte dñs āplius fieri non pōt dñs.vnde si diuine obligatiōi posset succedere alia obligatio cū illa primā nō cōfirmaret / nec intēderet. videtur q superflueret. Itē sexto. q obligare(vt videtur)aliud dicit q efficere obligationē precise. ergo cum generali dei cōcursu effectiuo staret ipsum nō obligare ec. ¶ Sed contra predictaz propositionem arguo probando q illa sitionem arguo probando q illa oppōa sit bona.q si non tūc opposituū cōsequētis stat cū antecedēte sic stat q deus vult aliquē obligari.et tamen illum imediate nō

obligat. qđ est falsū sicut nō stat ꝙ deus velit aliqđ fieri ꝛ tñ illđ immediate nō faciat. aliter diuina volūtas non esset immediate efficax vniuersaliter oīꝫ que sūt vel fiunt. quod est cōtra doctrinam sctōꝝ ꝛ eccłie. vt satis ptꝫ. igiť ꝛc̄. Nec valent. cū reuerentia. rōnes sue. ¶ Vñ breuiter discurrēdo p eas. Ad primā dico ꝙ nō stat aliqđ a creatura potēte obligare precipi pcepto iusto ꝛ obligatorio: ꝛ illud nō precipi a deo. ideo dicit christ⁹ loquēs ad prelatos qui possunt obligare subditos. Qui vos audit me audit. qui vos spernit me spnit Luce. x. Ideo simul ad primam instantiā ꝛ secundam dico ꝙ ex hoc nō sequiť ꝙ omnis obligatio sit de iure diuino. ꝛ concedo ꝙ sicut est aliquod ciuile dominium quod nō solet dici de iure diuino: ita etiam de aliqua obligatione quia secundum moduꝫ loquēdi cōmunē aliqua obligatio vel aliquod dominiū nō dicitur de iure diuino. qꝛ sit a deo approbante. nam sic quodlibet esset de iure diuino. sed ex alia radice hoc dicitur. sicut patet ex his que dixi in tertia conclusione primi principij: sed ea nunc nō recito ꝛc̄. Ad tertiam instantiam dico ꝙ nichil iniustum seu peccatum est lex obligans. sicut alias dixi ꝛc̄. ¶ Ad quartā nego consequētiam quia ex hoc ꝙ aliquid est cōtra deum nō infertur ꝙ sit mortale peccatum. Nā sic omne peccatū esset mortale: cum quodlibet sit contra deum ¶ Ad quintā nego assumptū. ꝛ ad probationē nego antecedens. Unde dico ꝙ loquendo de perfectione dñi scđm quid ꝛ in gñe quale attribuiť creature. aliqs pfecte dñs pōt fieri amplius dñs Nā eiusdē rei plures possūt esse pfecti dñi sicut rex ꝛ baro in eadem baronia. ꝛ tñ cōstat ꝙ si in eandē personā cōcurrerent ista duo dominia ille esset amplius ꝛ perfectus dñs. nā sicut ostendit dñs armachanus in primo libro de paupertate xp̄i caplo. i. dominia secundū ꝙ magis aut minus habent de auctoritate ꝓpria respectu actuum siue vsus dominij dicūtur magis aut minus dominia vel pfecta. quare ꝛc̄. Nec valet quod dicit: sciꝫ ꝙ si diuine obligationi posset succedere alia obligatio (cum illa primā nō confirmaret nec intenderet) quod ergo superflueret. Nam cōsimili modo ꝓbaretur ꝙ si diuine causalitati coageret aliqua causa secūda ꝙ illa causa secūda superflueret sicut clare ptꝫ. ¶ Ad sextā ꝯcedo ꝙ obligare aliud dicit qꝫ efficere obligationē: imo dico ꝙ stat deū aliquem de nouo obligare. ꝛ tñ nichil de nouo efficere. ideo istud magis est ꝓ me qꝫ ꝯtra. qre ꝛc̄. ¶ Uerū ē ꝙ ad declarationē conclusiōis mee ī p̄io pncipio meo posui descriptiōes horū terminoꝝ. obligari et teneri. ꝛ dixi ꝙ obligari ē teneri. ad aliqͥliter eē vł nō eē. siue ad aliquā dispositionē habēdā vł aliqͣ dispositione carēdū. Sed teneri ē habere a suo supiori ꝓhibitionē vł pcepťū de aliquo existēte in inferioris libera ptāte. Et istaꝝ descriptionū declaratio magis patuit in tertia ꝯclusione pmi pncipij vbi ī qđ sit pceptū ꝛ qđ ꝓhibitiō

E ¶ Cōtra hoc instat primo q: de scribere obligari p teneri ē diffinire magis bonū p minus notū. ¶ Scdo arguit q teneri nō bene describit. q: stat q deus aliquē obliget. ꝛ tñ nichil pcipiat/ vl ꝓhibeat. ¶ Tertio ad idē. q: tunc sequeret q creatura seipsā obligare non posset cum sibiipsi nō sit superior. ¶ Quarto q: p hāc descriptionem euado difficultatem de obligatione ad impossibile. de qua doctores multi multum dubitāt. modo ponere vnū mere voluntarium quid nominis sic euasiuum difficultatum non probatum est irrationabile sicut patet 7. ¶ Sz ad ista F voluntarie dicta nō probata respondeo breuiter. vnde ad primam ꝛ secundam instātiam. nego antecedēs. et miror quomodo ipse sic petit principiū assumēdo simpliciter illud qd est ꝓbandum: vt ptz. ¶ Ad tertiā nego ꝯñam q: licet creatura non sit superior: tamen potest seipsā obligare (id ē aliquid facere vñ sequitur ipsam esse obligatam: et habere a suo superiori prohibitionem vel preceptum de aliquo. de quo prius non habuit) sicut ptz de illo qui vouet paupertatē: vel virginitatē ꝛc. ¶ Ad quartam dico q illud quid nominis est rationale: nec per ipm euado illā difficultatē de obligatiōe ad impossibile. nisi sicut decet eam euadere. imo ex hoc q sancti dicunt q deus non potest obligare ad impossibile. sequitur q illud quid nois sit rationale. ꝛ si nō placeat sibi: det aliud melius. ꝛ ego contētabor. Et hec sunt dicta contra istum reuer. magistrū ꝛc. ¶ Cōtra tertiam ꝛ quartam ꝓpositiōes arguit frater petrus ꝛc. Et in primo principio suo posuit istā tertiam conclusionē q nō stat creaturam rationalē peccare mortaliter et ipsam non committere vel omittere cōtra legem rationis (id est recti dictaminis) naturae difformiter. Quam probat supponendo q talis creatura habeat noticiam vltimi finis et principiorum moralium. Unde arguit sic. Nam dato q nullum esset pceptum creature datū/ adhuc creatura ratiōalis lege ratiōis seu recti dictaminis naturalis indispensabiliter obligaretur sub pena peccati deo honorem reddere: ei obedire: ꝛ ipsum nō odire: ergo nō stat creaturā peccare ꝛc. ꝯña tenet. quia qd indispensabiliter obligat necessario obligat. stante cōstantia sub iecti obligabilis. Sz antecedēs ꝓbatur. q: lex naturalis est immutabilis/ et indelebilis in suis principiis: que sunt bonū facere ꝛ malum fugere. vt ostēdit thomas prima scda. q. xciiij. iiij. ꝛ vi articulo. Uñ articulo. vi. allegat Aug. ii. confes. dicentem. Lex scripta est in cordibus hominū quā nulla quidē delet iniqtas. Sed lex scripta in cordibus hominū est lex naturalis. ergo lex naturalis deleri nō pōt. hec est ratio sancti thome ibidē. ¶ Secūdo confirmauit ꝯclusionē auctoritate beati Aug. li ij. de sermone dñi in mōte. c. ij. vbi dicit. Nulla ē aia (quāuis puersa) q tñ ratiocinari possit: in cuius cōsciētia nō loquat deus. Quis em̄ scripsit legē naturalē i cordibus hoīz

G Conser. ta. iij.

A nisi deus &c. ¶ Ex hac ꝯclusiōe intulit tertiū correlariū. vȝ ꝙ ipossibile est creaturā rōnalē obligari a diuino velle. ⁊ eā nō obligari aliq̄ alia lege. ptȝ ex ꝯclusiōe. Et ꝯfirmat. q: nō stat creaturā rōnalē omittere/vel ꝯmittere ꝯ diuinum velle. ⁊ non contra dictamen rationis. ergo nō stat eam obligari ad aliquid p diuinum velle quin ipsa ad illō obligetur per dictamē legis naturalis seu rationis recte. Confirmauit. quia in mente rationalis creature est ꝓprie lex seu regula iuste vite. Sed regula mēti rationali intrinseca est lex naturalis ratiōis. que indissolubiliter obligat creaturam talē ad nichil agendū contra conscientiam. ergo correlarium verū. Antecedēs est prima ps primi correlarij tertie conclusionis mee. vbi dixi sicut virtus iusticie solum est i mente &c. Oppositum huius correlarij ꝓbaui sic. sicut prima causa quicquid agit cum causa secunda p̄t agere se sola. sic p̄ma lex vl' regula &c. ¶ Ad hanc rationē dixit: ꝙ inter obligare ⁊ causare effectiue est magna dissimilitudo ⁊ differentia q: nō quodlibȝ obligare ē agere vel actio. q̄a lex scripta obligat ⁊ tm̄ nichil ꝓducit vel agit i obligādo. ideo ad formā negatur scḋa pars maioris seu añtis ratione dissimilitudīs q̄ est iter causare effectiue: et obligare.

C ¶ Sȝ lȝ circa hec m̄lta possēt dici. tm̄ breuiter dico ꝙ ista nullo mō sunt ꝯtra me. Un̄ p̄mo cōcedo ꝙ de potēcia ordiata nō stat creaturā rationalē peccare/vel ꝯmittere: aut omittere ꝯtra diuinū velle. et non ꝯtra dictamē ratiōis seu legis nature aut alteri⁹ legis create. ⁊ nichil pl⁹ ꝓbāt rōes p̄dicte: sicut pȝ intuēti. ⁊ hoc idē etiā ꝯcessi/⁊ ꝓbaui in tertia ꝯclusiōe p̄mi p̄ncipij mei.

¶ Scḋo nō obstātib⁹ istis ꝯcedo ꝙ de potētia absoluta stat creaturā rōnalē peccare ⁊ ꝯmittere vl' omittere ꝯ diuinū velle: ⁊ nō ꝯ dictamē alicui⁹ legis create: ⁊ in hoc sēsu ei⁹ ꝯclusio est falsa: nec sufficiēter ꝓbata. nec r̄nsio quam dat ad rationem meā videtur sufficere: q: ꝗuis inf obligare ⁊ causare effectiue sit magna dissimilitudo ⁊ differentia. tamē huius dissimilitudinis nō euacuatur ratio mea. quia quo ad hoc ē simile ꝙ sicut causa secunda non potest agere sine prima: sed bene p̄ma sine secunda: sic lex creata non potest obligare sine prima sed bñ p̄ma sine q̄cunq; alia. ideo &c. D

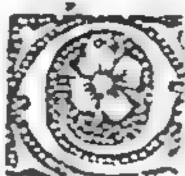
¶ Cōtra q̄ntā ⁊ sextā ꝓpositiōes arguit reuerendus pater frater michael &c: ⁊ ponit ꝯclusionē ꝯdictoriā supradictis propositionibus. E conferētia. 4.

Et primo ꝓbat ꝙ non oīe peccatū est ꝯmissio vel omissio contra legis ꝓhibitionē vel preceptum. Tū p̄mo q: aliq̄ ignorantia est peccatū q̄ nec est ꝯmissio nec omissio &c. Tū scḋo q: pctm̄ veniale ⁊ negligētie nec est ꝯmissio vl omissio ꝯ legis ꝓhibitionem. Tum tertio. q: si oīe peccatum eēt ꝯmissio vl' omissio cōtra legis prohibitionem sequeretur ꝙ quelibet trāsgressio precepti essȝ pctm̄ vl' imputaretur ad culpam. qḋ est falsū: cū aliq̄ solū iputetur ad penā. ¶ Sȝ ad ista breuiter respōdeo. vnde ad F

primā et scdam simul nego assūptū. et pbatio sua ɔsistit in quibusdam diuisionibus peccati: et comparationibus peccatorū quas ipse assignat sz illas nego nec video φ habeant aliquā apparētiam nisi equiuocando de illis terminis ɔmissio et omissio iō &c. ¶ Ad tertiā dico: φ omis
G trāsgressio pcepti pprie dicta q̄ est ɔtra preceptum ad intētionē pcipiētis est pctm̄ seu ad culpā imputabilis. nec oppositū ipse pbat. iō nichil plus dico. ¶ Se
H cūdo pncipalit̄ dict⁹ reuerēdus pater pbat φ aliqd est ex se peccatū: et nō pcise q2 lege phibitū. Et arguit pmo sic. quia possibile essz hoiem peccare nullo pcepto sibi dato (sez neglectis eternis/ et spiritualibus bonis) se cōuertēdo ad tēporalia bona. qa hoc est peccare scdm augustinū pmo de libero arbitrio. Cum per hoc turbetur naturalis ordo. quem eterna lex seruari iubet: et turbari vetat. sed non minus potest hoc homo habito pcepto nullo sicut cum precepto igit̄ &c. Secūdo ad hoc ē auctoritas beati Augustini in eodez libro. vbi dicit. Non sane. iō malum est adulterium. quia vetat̄ lege. sed ideo vetatur lege quia maluz est. Tertio ad hoc est auctoritas philosophi. ij. Ethicorū vbi ait. Non ois aūt suscipit operatio neqz ois passio medietatem. Quedā eñ ɔfestim nominata cōuoluta sūt cum malicia puta gaudiuz de malo. inuidia. adulterium. homicidium. hec inquit oīa. et que talia dicūtur scdm ipsa mala esse. igitur sequi
I tur ɔtra me &c. ¶ Sz breuit̄ dico φ ista non sūt ɔ me. sz laborant in equoco. Un bn̄ concedo φ aliqd est pctm̄ nō pcise q2 lege phibitū: intelligēdo de lege scripta vel humana: et hoc nihil aliud pbāt auctoritates pdicte sz tn̄ cu hoc stat φ nichil ē pctm̄ nisi quia lege prohibitum (id ē) nisi quia est contra legem eternam/ et volūtatem diuinam. Et per ɔsequēs nichil est ex se peccatum. q2 nichil est ex se tale qd nō est intrinsece tale: sed solum per denominationez extrinsecā. Et oppositum huius nō pbant rationes pdicte sicut clare cuilibet intuenti potest apparere quare &c. ¶ Tertio principaliter dictus reuerendus pater ostendit rationes meas non sufficere. K
Un̄ quintā probationem pbaui. Pmo ex pma cōclusione pmi principij in qua declaraui φ volūtas diuina est lex pma obligatoria. et p consequens omne pctm̄ est ɔmissio vl̄ omissio ɔtra diuine voluntatis obligationē ¶ Secundo probaui eam p augustinū. xxij. cōtra. Faustū vbi dicit φ peccatum est dctm̄ vl̄ factum vel concupitū ɔtra legem eternā quare &c. ¶ Sed ad hec respondet pmo φ satis posset ostendi φ neutra illarū propositionum sequitur ex ɔclusione &c. Sed hoc ipe nō ostēdit. ideo &c. ¶ Scdo dicit ad auctoritatē Augusti. φ illa descriptio quaz ponit non est generalis et sufficiens descriptio peccati: sed exprimit solum materiam circa quā cōtingit esse pctm̄ actuale &c. sz hec responsio non est ad propositum. quia non allegaui illam auctoritatē augustini tāqz diffi-

finitionem peccati. sed vt p illaz
concluderem q omne peccatum
est contra legis eterne/seu volū=
A tatis diuine obligationem. qua
re &c. ¶ Tertio ad probationē
sexte ppositionis qñ dici q nul
lus est peccator nisi q pūarica=
tor &c. Respōdet q sumēdo lar=
ge pūaricationē qlibet pōt dici
pūaricator q agit cōtra legē cō=
muniſ loquēdo de lege. & sic cō=
cedit maiorē & probationē. & sic
intelligūt auctoritates psalmi=
ste. Preuaricatores reputaui
omnes peccatores terre. Et illa
auctoritas aplī ad Ro. iiij. Ubi
nō est lex nec preuaricatio. Sed
sumendo proprie vel stricte pre
uaricationē. ille solū dicitur pre
uaricator qui agit contra legez
cōtracte sumptam. Et sic negat
maiorem. q aliquis est peccator
qui non est preuaricator contra
legem stricte sumptam. ideo di=
B cit q ratio non procedit. ¶ Sed
ista respōsio est insufficiens. q2
ipse non declarat quid ipse intel
ligit per legem cōmuniter sum=
ptam. & quid per legem contra=
cte/vel stricte sumptā. vnde si p
legem cōmuniter sumptā ipse in
telligat indifferenter tam legem
pmam que est voluntas diuina
q legem secundam que est lex
creata. Et per legem stricte sum
ptam intelligat solum legē cre=
atam: tunc cum lex prima que ē
voluntas diuina ita proprie vel
magis sit lex obligatoria sicut
quecūq lex creata. sequitur con
tra ipsum q ita proprie/vel ma=
gis aliquis est preuaricator le=
gis. q agit contra legē creatam
sicut est preuaricator q agit cō
tra legem increatam qd est con=
tra ipsum. quare &c. Sic igit ex
omnibus predictis patet q sex
propositiones supradicte stant
in veritate &c.

¶ Incipit principium in tertiū
sententiarum.

Uenam do= C
ctrina hec noua.
Ista questio moue
batur Marci. i. ca=
pitulo. quam alias in eiusdem li
bri principio / & similiter in pri=
mo sententiarum exordio per me
assumptam pro themate iteruz
nunc resumo. Reuerendi patres
magistri ac dñi carissimi sicut sa
cra testatur hystoria. bonus olim
artifex rerum deus qui oia non
nisi bona produxit in esse. homi
nem ipsum specialis prerogati=
ua bonitatis creauit inter cete=
ra valde bonum. eūq ad imagi=
nem suam factum virtutibus sin= D
gulis insigniuit. ¶ Sz vt de alijs
taceamus quattuor specialiter
virtutibus videre mihi videor: ami
ctum fuisse hominē ab ipso sue
creationis exordio. Dederat ei
sibi deus misericordiam ad con
seruationem. hunc siquidez mi=
sericordia custodiebat Dederat
veritatem ad eruditionem. hūc
veritas docebat. Dederat iusti
ciam ad directionem. hunc iusti
cia regebat. Dederat & pacem
ad delectationem hunc denicq
pax fouebat. ¶ Sed heu miser E
hō descendens de hierusalem in
hiericho incidit in latrones.
Luce. x. a quibus suis virtuti=
bus miserabiliter spoliatus ac=
cepta perdidit mūera deitatis
perdidit eñ pietatē & miam. pdi
dit veritatem & sapientiam. per=

didit equitatez et iusticiã. pdidit etiam pacẽ et concordiam. Perdidit itaqꝫ hõ iste pietatẽ et misericordiam qñ sic exarsit in cõcupiscẽtia sua vt nec sibi nec filijs parceret nascituris. Sed in se impiꝰ et imisericors i posteros suos oẽs terribili maledicto et necessitati mortis adiecit. Perdidit hõ iste veritatẽ et sapiẽtiã qñ dyaboli credẽs mẽdacio imortalitatẽ fallaciter pmittẽtis/insipiẽs factus diuini verbi infallibilem veritatem adiecit. Perdidit hõ iste equitatẽ et iusticiã quando serpentis persuasioni / et mulieris voci obediuit potiusqꝫ diuine. tunc eñ vt Ouidij vbo vtar Terras astra reliquit. Perdidit deniqꝫ homo iste pacem et concordiã quando incepit caro cõcupiscere aduersus spm: et contra ipsum oĩs creatura q̃ prius sibi subiecta fuerat rebellare. tunc eñ eum intus pauor et foris timor inuasit. Sic igit phdolor virtutes a terra passe sunt exiliũ. Sic in celũ coacte sunt capere refugium. sicqꝫ ipso homine derelicto ad deũ qui eas dederat redierunt. ¶ Sꝫ pẽsandũ est carissimi et diligẽtius pscrutandũ qualiter summa creatoris sapientia circa miserabilis creature sue reparationẽ mirabiliter disposuerit puidere. Factum est nāqꝫ in celo cõsilium vt de causa lapsi hoĩs tractaretur in quo medius pater luminum iudicis fungens officio residebat. ante cuius pspectum virtutes ipe que dicte sunt principaliter assistentes super hac re pariter conferebant / et vtraqꝫ ex parte quod eis videbatur vtiliꝰ loquebantur. Siquidẽ veritas et iusticia hoiem miserum condẽnabant. par vero et mia cundẽ dulciter excusabant. Ueritas igitur ac iusticia contra hoiem parate ad faciẽdã vindictã his verbis iudicẽ affabãtur. Nũqd oportet impleri sermonem quez locutꝰ es dñe. Necesse est ergo vt totus moriatur Adam cũ omnibus qui in eo erant qua die vetitum pomũ in preuaricatione gustauit. Nunquid si preuaricator predictam mortis sententiam euaserit nõ iam pmanebit in eternum veritas tua domine: Nũquid in teipsum iudicez partis huius merita retorquentur? Cauendũ eñ omnino est/ne fiat irritum verbũ tuũ: ne sermo tuꝰ viuus et efficax vlla occasione vincatur. Par vero et mĩa econtra pro parte hominis pia iudicis pulsantes viscera loquebantur. Nunquid obliuiscetur misereri deus: aut cõtinebit in ira sua misericordias suas? Nunquid dñe in eternũ irasceris nobis aut extendes iram tuam a generatione in generationem? Jam eñ tua misericordia perijt et nulla est oĩne / si aliquãdo non miserearis. Nunquid ergo domine misericordie recordaberis vt culpa hominis qui de fragili limo productus est / qui a forti dyabolo seductus est / in foro tue pietatis valeat excusari. Eget eñ tua miseratiõe creatura tua. qñ misera facta est et miserabilis valde: venit autẽ tempus miserendi eius imo iã preterijt tempus. Tu ergo dñe miserere. ¶ Sic igit grandis erat controuersia et intricata nimiũ

disceptatio. nec videbatur quo modo possent erga hominē veritas et iusticia ac simul pax et misericordia conseruari. Sz audite dilectissimi sup hac deceptatione iudicis sniam. Sane lz diu multūqʒ visus sit dissimulare p̄timi serationū vt interim satisfacēt zelo veritatis et iusticie: nō tñ infructuosa fuit patri mie supplicatio ipo:tuna. sed exaudita fuit in tēpore oportuno. imo (vt declamantis senece vbo vtar.) perierat totus orbis nisi super iraʒ fuisset misericordia. vnde tandem pius et clemens iudex paci et misericordie condescendens super predicta contētione taleʒ ptulit sententiam. Penitet inqt me fecisse hoiem. Geñ. vi. bonuʒ eñi erat si natus non fuisset hō iste michi autē incūbit penitentiam agere p homine quē creaui. vadam ergo et naturā assumens humanā p hominis redēptione mortē patiar ab homine. His itaqʒ auditis factū est qd p pheta dixerat. Misericordia et veritas obuiauerunt sibi. iusticia et pax osculate sūt. ps. lxxxiiij. Tunc eñi indissolubili cōiuncte federe vnanimiter iudicis laudauerūt propositū: et sic prolata sententia facta est partiū cōcordia. A ¶ Sz attendite carissimi qualiter p̄missa sentētia executioni fuerit demandata. venit eñi plenitudo temporis. et iam pluribus temporum curriculis euolutis quibus os suū dilatauerat infernus vt nascentes reciperet/et mortis terminos ampliaret. Tandem! puerorʒ vagitus. voces iuuenum: senū lacrimas. vtriusqʒ sexus stridorea dentium miseratio diuina conspexit: vñ. ppter miseriā inopū et gemitū pauperʒ. nūc exurgam dicit dñs. ps. xi. Uolēs ergo piissimus dñs hominē eripere ne ab inferni faucibus sorberet: et de misericordia reddere qd ibi fuerat de iusticie rōne sublatū: dignatus est ab arce celi a solio glorie. in hominū calūniā. in serui. e formā vsqʒ venire. sed et carnē peccati suscipere: vt pro hois redēptiōe fieret de9 homo. ¶ Hec est B igitur breuis noue xpi doctrine summa. hec est breuis totus legis euangelice sententia. hec est doctrina p quaʒ lux in tenebris oritur et salus nascitur in peccatis. hec est doctrina tam singulariter mirabilis. et tam mirabiliter singularis vt in eius ammiratione raptus homo nō immerito in admiratiue q̄stionis cogatur prorūpere verba dicēs Que nam doctrina hec noua? q̄ fuit questio vestris pposita reuerentijs a pncipio. ¶ Ad quā C quidem q̄stionem sicut alias dicebatur magister sententiarum in quadripartito huius libri volumine sub quadruplici conclusione respondet. ¶ Prima est. q hec est doctrina per quam summa dei misteria secretius reuelantur: in primo. ¶ Secūda est. q hec est doctrina p quam nostra mundi vestigia subtilius declarantur: in secundo. ¶ Tertia est. q hec est doctrina p quā mira verbi cōmertia sublimius reserantur: in tertio. ¶ Quarta ē. q hec est doctrina p quam pia lapsi remedia suauius propinātur: in quarto. ¶ Per ipaʒ nāqʒ reuelantur secretius velata mi

steria summe trinitatis: quo ad primū p ipsam declarātur subtilius creata vestigia noue entitatis: quo ad secundū p ipsam reserātur sublimi⁹ sacrata ꝯmertia mire charitatis: quo ad tertiuꝫ. per ipsam ꝓpinantur suauius oblata remedia pie sanitatis: q̄ ad quartū.

D ¶ Nā in hoc quadripartito sn̄iaꝝ libro tractat magister quadruplex doctrine xp̄i noue ⁊ euangelice legis archanum euāgeliste iohanni diuinitus inspiratū. Johan. i. c. ¶ Primū est ꝙ in principio erat verbū ⁊ verbum erat apud deū ⁊ deus erat verbū. Quod est beate trinitatis summū misterium: in primo libro. ¶ Sciendū est ꝙ omnia per ipsum facta sunt: et sine ipso factū est nichil: qđ est create entitatis nouū vestigiū: in secundo libro. ¶ Tertiū est ꝙ verbum caro factū est: qđ est diuine caritatis mirū cōmertium: in tertio libro. ¶ Quartū est ꝙ habitauit in nobis. Et vidim⁹ gloriam eius: qđ est hūane sanitatis pium remedium. in quarto.

E ¶ Sic igit̄ per hanc doctrinam altius erigitur humanus ꝓspectus: quo ad primū. dulcius instruit̄ humanus aspectus: quo ad secundū. Rectius dirigit̄ humanus ꝓfectus: quo ad tertium Mitius corrigitur human⁹ defectus: quo ad quartum. Nam magister in hoc sententiarū libro correspōdenter ad premissa. Ad erigendum prospectū hois agit de cognitione dei perfecti luminis: in primo. Ad instruendum aspectuꝫ hominis agit de creatione mundi effecti germinis: in secundo. Ad dirigendum profectum hominis agit de communione verbi effecti numinis in tertio. Ad corrigendum defectum hominis agit de curatione lapsi infecti seminis: in quarto. ¶ Hec sunt igitur quattuor cūclusiones ad propositionem respōsales: quas magister sentētiaꝝ pertractat. de quaꝝ tertia nūc solū dicendū est (dimissis alijs suis locis.)

F ¶ Tertia igit̄ cōclusio est (huic tertio libro sn̄iarum correspōdēs) ꝙ hec doctrīa per quā mira verbi ꝯmertia sublimi⁹ reserātur. Per ipsā nāqꝫ reserantur sublimius sacrata commertia mire charitatis. Naꝫ in hoc tertio libro sententiarū tractat magister illđ doctrine christi noue et euangelice legis archanum euangeliste. Johāni diuinitus inspiratum Johānis. i. Verbum caro factum est: quod est diuine charitatis mirū commertium. Ubi queso videte charissimi circa cōmertiū mire charitatis quattuor sublimius reserari. ¶ Primum est personalis diuinitas. quia verbum. Secundum est naturalis humanitas: quia caro. Tertium est temporalis natiuitas: q: factū. Quartū est suppositalis vnitas: q: est Teste siquidē pho omne quod est ideo est q: vnum numero est. Hec est eni̇̄ hui⁹ tertij libri sentētiarum principalis materia / et sn̄ia gn̄alis. Sic igitur per hāc doctrinā rectius dirigit̄ humanus ꝓfectus. Nā magr̄ in hoc tertio ad dirigendū profectum hominis agit de cōmuniōe verbi effecti numinis: ostendens q̄tum humana sinit fragilitas qualiter in christo deo / ⁊ homie

3. ɔclsio. gn̄alis.

salua ꝓprietate vtriusq₃ substã tie. vnit cũ maiestate hũilitas: cũ virtute infirmitas cũ eternita te mortalitas:caro cũ verbo.hõ cũ deo:īfimuz cũ sũmo: Sancvt (q₂ p una nr̃a lõge distabamus a summis) in seipõ iũgeret una summis:atq₃ ex eo nobis via re deundi ad summa fieret:quo sũ mis suis ima nostra copularet. Hec erit itaq₃ tertie cõclusionis sententia. Hec est huius tertij li bri sententiarum doctrina per quam homo prius a rectitudie deuius.recto calle ad profectuz salutis dirizitur:p quam ipse q̃ prius ad inferna seducẽte dya bolo trahebatur (mediatore xp̃o) ducitur ad superna Quod ipse nobis concedere dignetur: qui bñdictus est in secula seculoruz Amen. ❡ Iuxta thema collatio nis in primo pñcipio meo talez formaui titulũ questionis.vtrũ doctrina xp̃i noua sit lex perfe ctissima . Et quia ꝑfectio legis xp̃i ex quattuor potest speciali ter declarari. Prio ex perfectio ne preceptorum/que ab ipsa iu bentur . Secundo ex perfectio ne credendorum:que in ipsa do centur. Tertio ex ꝑfectione me ritorum/que sub ipsa habẽtur. Quarto ex perfectione premio rũ que ex ipsa debentur. Ideo iuxta hec quattuor pũcta titul[9] proposite q̃stionis diuisus fuit in quattuor titulos ꝑtiales cir ca quattuor libros sentẽtiarum ꝑtractandos. Prim[9] erat. vtruz lex xp̃i sit in p̃ceptis rectissima. Secũdus erat. vtrũ lex xp̃i sit i credendis certissima . Tertius erat. vtruz lex xp̃i sit in meritis gratissima. Quart[9] erat. vtrum lex xp̃i sit in premijs iustissima . Vñ sub his quattuor titulis in quattuor libri sniarũ pñcipijs/ q̃ttuor difficultates ꝓposui ꝑtra ctare. Pria erat de legis xp̃i ⁊ di uie volũtatis recta ꝯformitate. Scd̃a erat de legis xp̃i ⁊ sue ve ritatis certa probabilitate. Ter tia erat de legis christi merito ria credulitate. Quarta erat de legis xp̃i p̃miatoria equalitate. Expeditis p[ri]o ⁊ scd̃o articulis in alijs pñcipijs:restat nũc expe dire tertiũ al's reseruatũ. ❡ Que ritur igitur. vtrũ lex xp̃i sit in meritis ꝑtissima. Arguitur p[ri]o ꝙ nõ: q̃a illa lex nõ ẽ in meritis ꝑtissima q̃ impat aliq̃d qd̃ si non fiat de meritoriũ est.⁊ si fiat nõ est me ritoriũ sed lex xp̃i est hmõi.igitur. ⁊c.maior pz. q₂ lex ꝑtissima de bet eẽ leuis ⁊ ꝓportior ad meri ta q̃₃ ad demerita. Sed minor ꝓ batur:quia lex xp̃i imperat cre dere articulos fidei. Vñ apl'us sine fide iquit ipossibile est pla cere deo: credere eñi oportet ac cedentem ad deum ⁊c. Hebre.xi. Sed non credere demeritoriuz est.quia qui nõ crediderit cõdẽ nabitur. Mar.vlti. Credere vero nõ est meritoriũ:qd̃ declaro sic. q₂ nullus actus est meritorius qui nõ est liber:seu in libera ho minis ptãte.sed actus credendi non liber cum sit actus intelle ctus ⁊ nõ volũtatis:nec articu los fidei credere est in libera ho minis ptãte.q₂ pari rõe esset in libera hoĩs ptãte opinari que cunq₃ vellet:cũ difficili[9] sit cau sare assensum firmum ⁊ sine for midine (qualis ẽ assens[9]/ fidei) q̃₃ assensum dubiũ:⁊ cũ formidi ne (qualis ẽ assensus opiniõis)

B 3.q̃stio.

Ar.i.

et tñ ad experiētiā pz q̄ hō non pōt libere opinari qcūq̄ vult q̄ re rc. In oppositū arguit. q: sicut dici solet lex moysi: est lex rigoris lex aūt xp̄i lex grē r amoris iuxta illō. Jo. i. Lex p moysē data est: grā aūt p iesuz xp̄m facta est. quare rc. ¶ In ista q̄stione erūt duo articuli. Prim⁹ erit breuiter responsiuus et secundus erit aliqualiter collatiuus rc. Quantū igitur ad p̄mū respondeo breuiter ad quesitū tenendo simpliciter partē affirmatiuam q̄stionis. pro qua ad presens sufficit ratio post oppositum. Sed pro solutione rationis ante oppositum aliqua sūt dicenda. ¶ Primo igitur sciēdū est q̄ difficultas que tangitur i hac ratione. vtrum credere articulos fidei sit meritorium consistit in tribus propositionibus. q̄rum alteram oportz concedere: r tamen difficile est eligere. vel eñ oportet dicere q̄ actus credendi non est meritorius. q: nō est in potestate volūtatis. r contra hoc sunt assertiōes pluriuz doctorum: vel oportet dicere q̄ actus credendi sit meritorius. r in potestate voluntatis. r cōtra hoc est ratio supradicta: r vt videtur cōis experientia vel oportet tertio dicere q̄ actus credendi sit meritorius. et tamē q̄ non sit in potestate voluntatis. r cōtra hoc sunt multe auctoritates tam sanctorū q̄ philosophorū dicētiū q̄ null⁹ act⁹ est virtuosus/vel viciosus meritorius/vl demeritorius nisi sit a libero arbitrio libere elicitus/imperat⁹ primam ergo ptē tenet holkot dicit q̄ velle assentire vel acceptare assensū/ r gaudere de assensu est meritoriū. ppter q: oē qd̄ ē meritoriū effectualr est act⁹ volūtatis. Igit ppter stricte loquēdo dz merito dici q̄ assētire articulis fidei nō ē meritoriū: nec dissentire demeritoriū q: actus credendi non est imperatus a voluntate nisi sicut actus considerandi vnā conclusionē geometricam/vel phisicā. Ideo nō est plus meritorius q̄ talis actus Et eiusdem sententie videtur fuisse. G. parisiensis in quodam passu tractatus sui de fide et legibus q̄tum ad illud qd̄ vltio dictum est de actu cōsiderādi rc. Sed predictam opinionem reputauit magr̄ hugolinus q̄tuz ad aliq̄ esse hereticam r sibi ipsi repugnando claudere repugnātiam. ¶ Michi aūt videt hmōi disputationis difficultatē solū stare in quid nominis. r magis esse vocalē q̄ realem. Pro quo secundo sciendū est. q̄ aliquem actū esse liberū siue esse in libera potestate volūtatis pōt tripliciter intelligi. secundū q̄ actus a volūtate procedentes sunt in triplici differentia. Quidē enim sunt qui fiūt immediate ab ipsa voluntate/et a quib⁹ anima rationalis denominatur voluntas. sicut sunt actus volendi. et isti sunt primo principaliter r ppriissime liberi. Alii sunt actus intelligendi: qui fiūt ab intellectu mediante actu volendi r nolendi: r a quibus anima rationalis denominatur intellectus seu intelligens: sicut sunt actus credendi articulos fidei. q̄a vt ait Augu. Cetera potest hō nolens. credere aūt nō nisi volens

Et ideo act⁹ credēdi lʒ sit actus intellectus seu intelligendi: tñ fit particulariter a voluntate / seu mediāte actu volēdi. Et propter hoc licet itellect⁹ intelligēdo agat vt potētia naturalis et nō libere. tñ aliq̄ act⁹ ei⁹ possūt aliquo modo dici liberi. q: aliq̄liter fiūt mediāte actu libero volūtatis ɔcurrēte ad hoc apparētia rōnis (licet nō cogētis) Aliq̄ sūt act⁹ potētiarꝫ sensitiuarꝫ īperati a voluntate libera: sicut currere. ambulare. ire ad ecclesiā. dare elemosinā. ⁊ sic de silībus. ⁊ isti act⁹ licet sint naturales: tñ possūt dici esse in potestate volūtatis ꝓ quāto fiūt ex ei⁹ imperio: ⁊ per hoc pōt ɔcordari predicta contrarietas. Pro quo tertio sciendū est. ꝙ lʒ null⁹ act⁹ intelligendi qui non fit a voluntate seu mediante actu volendi sit virtuosus vel meritori⁹: aut etiā viciosus nec demeritorius (quia talis est pure et mere naturalis) tñ actus intelligendi q̄ fit mediāte actu volendi pōt eē meritorius. q: talis licet non sit propriissime liber / seu in libera potestate voluntatꝫ: tñ est aliq̄ modo liber: et in potestate volūtatis (pro quanto dependet ab ea) et hoc sufficit ad hoc ꝙ in eo cadat ratio meriti vel demeriti sicut etiam dici potest de actu exteriori. Et ita dicendū est. ꝙ actus credendi articulos fidei ē meritorius ⁊ ē in ptāte volūtatis iuxta scđaꝫ viā supra tactaꝫ. nec oppm̄ ꝓbat rō vt pꝫ ex p̄dictis ⁊c̄. ¶ Ex p̄missis pꝫ illō qō alias in tertio p̄ncipio intuli cōtra magistrū G. q̄ posuit in q̄dā correlario ꝙ assentire alicui vero ꝓpter determinationē volūtatis nō pōt ɔpetere intellectibus creatis. Qō ꝓbat. q: intellectui creato volūtas nō pōt esse ratio assentiēdi alicui vero. ⁊ ꝑ ɔñs nec ei⁹ determinatio: ɔ̄ꝗuis hoc ɔ. e dat de intellectu diuino. hoc autem apparet de facto esse falsuꝫ q: sepe hmōi determinatio est fidelib⁹ causa credulitatis. ⁊ si nō causa efficiēs totalis: tñ partialis. vt pꝫ ꝑ p̄dicta. ⁊ amplius declaraui circa prologū p̄mi. Et hec de p̄mo articulo. ¶ Quātū ad secundū articulū ad habendum collationem ⁊c̄. resumam illas tres dubitationes q̄s tractaui in tertio principio scꝫ supra quartū librū. ¶ Prima erat vtrum voluntas diuina sit diuino intellectui ratio cognoscendi siue assentiendi respectu alicuius veri. ¶ Secūda erat vtrꝫ voluntas diuina sit vel esse possit creato itellectui causa infallibilis iudicij respectu cōtingētis futuri. ¶ Tertia erat vtruꝫ voluntas diuina sit creature rationali prima lex siue prima regula obligandi respectu cuiuslibet ab ea debiti fieri. ¶ Ad p̄mam dubitationē respōdet magister G. tenēdo partē affirmatiuam: nam in quodā correlario posuit ꝙ diuinus int. llect⁹ assētit ꝙ antixp̄s erit precise ꝓpter determinationē volūtatis. Qō ꝓbat. q: ꝑ determinationē diuine volūtatꝫ aliq̄d ponit̄ in eē futuri. igitur per illā habet cognosci esse futurū ab intellectu diuino: ⁊ sic concedit ꝙ ratio cognoscēdi intellectui diuio eē diuie volūtatꝫ determinatio. ¶ Sꝫ ɔtra hoc arguēdo in primo p̄ncipio

B — Scđs articulus.

i. q̄stio.

ij. q̄stio.

iij. q̄stio.

Solutio scđe questionis.

C — i. articulus.

A

meo posui tres ꝓpoñes. ſʒ vt bꝛeuius faciam illas nõ recito. etiã q: rñdendo ad eas dixi ꝙ ego laboraui ſecũ in equiuoco. Ad cuius declaratione in quodã notabili inter cetera poſuit ꝙ iſte dictionis. q: / ꝓpter ꝑ ⁊ hmõi in colbus locutiõibꝰ qñqꝫ notaui nõ quidẽ cauſalitatẽ ꝓpriã: ſed illationẽ illius ex alio cũ cõnotatiõe cuiuſdam pꝛeſtantie: vel pꝛioꝛitatis ſcꝫ noſtrum modũ concipiendi / vel alias inferent respectu illati. ⁊ ad aliquẽ talem intellectum ipẽ loquit̃ de cauſalitate in dictis ſuis ⁊c̃. Sed in tertio pꝛincipio pꝛobaui ꝙ iſte modus reſpondendi nõ ſufficit ad verificationẽ dicti ſui pꝛimo ſic. q: ipẽ ꝓbauit coꝛrelariũ ſuũ ꝑ hoc q: ꝑ determinationẽ diuine volũtatis aliq̃d ponit̃ in eſſe futuri igit̃ ꝑ illã habet cognoſci eſſe futurũ a diuino intellectu. ſed in antecedẽte ly ꝑ nõ ſolum dicit pꝛioꝛitatẽ ſm modum noſtrũ cõcipiendi vel cognoſcẽdi ſed aliam cauſalitatẽ. igit̃ in conſequente eodem modo debꝫ capi ⁊c̃. Ad hanc reſpondet negando iſtã vltimã ꝯñam. ſed ve nõ video huius negatiõis cauſam ⁊c̃. ¶ Scdo arguebã ſic. q: in materia de qua loquimur ſicut cũ dicit̃ deus intelligit per ydeas. vel quãdo iſte magiſter dicit ꝙ diuinꝰ intellectꝰ aſſentit ꝙ a. erit ꝓpt̃ determinationẽ voluntatis ly per vel ly ꝓpter nõ poteſt capi niſi altero iſtoꝝ modoꝝ. ſ. vel ꝓut notat circũſtantiam cauſe motiue ſeu effectiue ſicut cũ dicimꝰ ꝙ aĩa intelligit ꝑ habitũ vel ꝓut dicit circũſtãtiam potentie intellectiue. ſicut cum dicimus ꝙ homo intelligit per intellectũ. vel ꝓut dicit circunſtãtiã foꝛmalis noticie ſicut cũ dicimꝰ ꝙ homo intelligit ꝑ ſuã cognitionem. vel ꝓut notat circũſtantiã ſui obiecti mediatꝫ ſicut cũ dicimus ꝙ hõ intelligit deũ in via ꝑ quẽdã cõceptũ ſibi ꝓpꝛiũ. vel ꝓut notat circũſtantiã obiecti immediate terminãtis. ſicut cũ dicimꝰ ꝙ hõ videbit deũ in pñia ꝑ ſuã eſſentiã ꝓpꝛiã. Sꝫ nullo p̃dictoꝝ modoꝝ p̃t intelligi illud dictũ. vt põt facilit̃ oſtendi inductiue. igit̃ illõ nõ ẽ verũ niſi valde ipꝛopꝛie. ¶ Tertio ſic quia non ſufficit dicere ꝙ ly per. vel ly ꝓpter notet ibi illam pꝛioꝛitatem cõſequentie ſiue noſtri modi intelligendi. Tũ quia iſtud videretur impꝛopꝛie dici. Tum quia talis modꝰ concipiendi eſſet fictus. niſi ſibi coꝛreſponderet aliqua pꝛioꝛitas ex parte rei: quod non poteſt dici cum inter intellectũ ⁊ voluntatem dei nulla poſſit pꝛioꝛitas / ſeu q̃uis diſtinctio ex parte rei aſſignari. igitur nõ eſt verum ꝙ ſua volitio ſit ratio aſſentiendi intellectui diuino plus ꝙ̃ econuerſo. ¶ Quarto ſic. aliquid eẽ rationem quare aliq̃d ꝯuenit alteri nõ poteſt niſi dupliciter intelligi. ſ. vel quia pꝛimo conuenit illi et ideo conuenit alteri. ſicut aĩa eſt ratio ꝙ hõ eſt ſuſceptibilis diſcipline: q: hoc pꝛimo conuenit anime. ⁊ ideo cõuenit homini. vel q: nõ cõuenit ſibi p̃mo. ipm tñ pꝛimo neceſſario exigitur ad hoc ꝙ cõueniat illi. Et hoc põt eẽ duplr̃: vel q: ipſũ eſt cauſa illiꝰ qd ꝯuenit alteri. ſicut aĩa eſt rõ quare hõ mouetur: nõ

q: pmo moueatur: sed q: est causa sui mot⁹. Uel q: ē aliqd ipoztatū p illō qō cōuenit illi siue de illo pdicatur. sicut tam materia q̄ foz ma est rō quare cōpositū ē coz ruptibile: q: p hoc pdicatū coz ruptibile taz materia q̄ forma ipoztatur: vt pz ex eius quid nois Sz duob⁹ primis modis nō pōt intelligi determiatiōnē volūta tis dei eē sibi rōnē essendi: vt cla re pz. Nec etiā tertio mō qō ptz sic. q: illo mō nūq̄ a. ē rō quare b. cōueniat ipsi c. nisi iter a. ⁊ b. et c. sit aliqua distinctio/ qō non est in pposito nisi ponatur distin ctio formalis quam non cōcedit

A ¶ Pro solutione istaꝝ rōnū no tauit E in suo tertio principio. ⁊ primo dicit q̄ p exēplar declaratione huius materie est sciendum q̄ artifex creatus constitu to iam artificio in esse ideali in mente sua: licet habeat potētiaz sufficiētem/ ⁊ omīa necessaria ad ponendū illud in esse: tñ nō erit in actum nisi prius ex consideratiōe q̄ bonū est illō esse ⁊ superueniat sibi velle actuale ponendi illud i esse. Ex hoc eni incipit illud artificium esse faturum in tali vel in tali tempoze q̄tuz est ex parte artificis ⁊c. Sed quicquid sit de hoc exēplo. tñ falsuz est qō vltimo dicit. s. ex hoc incipit illud artificiū esse futurū ⁊c. Nā impossibile est aliquid incipere esse futurū cuz oē futurum ab eterno sit futurū ⁊c. Secūdo applicādo dictū exēplū ad ppo situz dt q̄ lz in pmo artifice deo nulla sit poritas/ vel rō cālis inter volitionē ⁊ cognitionē respe ctu esse. a. pducibilis vel futuri tā q: inter cognitionē et volitio nem similis rōnis vel denoiatio nis pt prioritas repiri i creatu ris: vt dictū est: iō quodāmodo pōt volitio eē ratio cognoscēdi intellectui: ⁊ hinc ē q̄ scdz modū nrm cōcipiēdi naturalē pceden do a creaturis ad creatoꝛē/ dicimus deū velle rationē eē intelle ctui diuino cognoscēdi a. eē futurū ⁊ nō econuerso. Sz istō ma gis facit cōtra euz q̄ p eo: nam si ipse hoc attribuat deo pp̄ter similitudinē in creatura a fortiori hoc ipse deberet cōcedere de creatura dū pp̄ter vnūquodq̄ tale ⁊ illud ⁊c. ⁊ tñ illud ipse negat de creatura: q: i scda parte correlariū dicit q̄ hoc nō potest cōpetere intellectibus creatis. ⁊c. iteꝝ in creaturis sic est q̄ cognito pcedit volitionē: cum voluntas nō feratur in incognituz ergo scdm suū moduz loquendi pcedendo ex creaturis ad creatorem magis dicendū esset diuinum intellectū esse rōnem volendi q̄ ecōuerso. quare ⁊c. ¶ Tertio dicit q̄ ex predicto notabili ptz qd dicat ly p vel ly ppt: cū dicitur q̄ p/ vel ppt determinatiōnē volūtatis respectu a: foꝛe diuin⁹ intellect⁹ intelligit a. foꝛe dicit cm̄ modū ipropꝛie causalitatis in talib⁹ locutiōib⁹ apud doctoꝛes cōsuetū: in quo denotatur cōsequentia vni⁹ ad aliud cū cōnotatiōe cuiusdā prioritatis/ vel pstantie: que duo sunt de ratione cause respectu effect⁹. mō sequitur de⁹ vult a. eē futurū igitur intelligit a. eē futurū ⁊ indiffinitia vel descriptia resolutione vl tiata ei⁹ qō ē a. eē futurū. opz tādem necessario deuenire ad deum velle. Sed istud vltimum

dictũ est falsũ: qꝛ huius qđ est a esse futurũ nõ ẽ diffinitio vel descriptio cum sit oratio ĩfinitiui modi nõ supponens ꝑ aliquo. Item qꝛ si ei⁹ esset aliqua diffinitio vel descriptio: tñ in ea nullo mõ includeret deũ velle plus ꝙ deũ intelligere vel deũ esse: imo plus ꝙ chymerã currere. vt pꝫ intuẽti. Nec oppositũ sequitur ex dictis meis: vt ipse michi imponit ⁊c. ¶ Quarto respõdẽdo ad quartã rõnẽ supradictam dicit ꝙ ideo volũtas diuina est ratio cognoscendi diuino intellectui de a. esse futurum: qꝛ necessario exigitur ad a. esse futurum ꝙ de⁹ sit volitio respectu huius ex eo ꝙ sine hoc diuinus intellectus nichil est nat⁹ esse scire futurũ: ⁊ hoc oritur ex formali ratione habitudinis potentie volitiue ad intellectiuã. sicut patet cuilibet intuẽti notabile ꝑmissũ

C Sed istud nõ valet: qꝛ deus ẽ cognitio ꝙ a. peccatũ est futurum ⁊ tamen ad hoc ꝙ illud a. sit futurũ nõ est necessariũ ꝙ de⁹ sit volitio respectu hui⁹. cum scđm multos deus nõ possit velle peccatũ. Item qꝛ sicut diuin⁹ intellectus nihil est natus scire esse futurum nisi illud velit esse futurum scđm eũ. sic diuina voluntas nihil est nata velle esse futurum nisi illud sciat esse futurũ quare ex hac formali ratiõe habitudinis potentie volitiue ad intellectiuã non plus oritur ꝙ volũtas diuina sit ratio cognoscendi intellectui diuino ꝙ econuerso. Et sic pꝫ ꝙ ipse nõ sufficiẽter respõdet ad rationes meas. nec habeo respondere ad ipsas. nec possunt applicare contra causales quas concessi sicut cõtra suũ modũ loquẽdi vt ipse mihi imponit ⁊c. ⁊ hec dicta sint cum reuerẽtia. ¶ Ad secundam dubitationẽ respõdet. M. N. tenendo partẽ affirmatiuã. vnde in primo pricipio posuit istã cõclusionẽ: ꝙ respectu futuri cõtigẽtis a deo põt humano intellectui noticia creata ĩfallibilis cõmunicari. Sed cõtra hoc ꝓbaui in pmo pricipio meo triplicẽ ꝓpositionẽ: sed ne oporteat singula repetere punct⁹ nr̃e difficultatis potest reduci ad triplicẽ rõnẽ. ¶ Prima ratio fuit ista: quia ad hoc ꝙ aliqua noticia sit ĩfallibilis. requirit ꝙ nõ possit esse falsa: sed oĩs noticia creata iudiciaria respectu veri de futuro cõtingẽti põt eẽ falsa. Igit sua cõclusio est falsa. ꝯña pꝫ et añs ꝗ ad primã partẽ ꝑ quid nõis: sed quo ad scđam partẽ ꝓbatur qꝛ oẽ verũ de futuro cõtingẽti põt eẽ falsũ: ergo omnis noticia creata qua tale iudicat esse verum potest esse falsa. ꝯña pꝫ ⁊ añs. quia non stat ꝙ noticia aliqua sit iudiciũ falsi ⁊ nõ sit falsa. igit ⁊c. ¶ Ad istã rationem alias respõdet cõcedẽdo maiorem ⁊ negando minorẽ. ⁊ ad ꝓbationem meã quãdo dico ꝙ oẽ verum de futuro cõtingẽti ⁊c. cõcedit añs ⁊ quãdo infero. ergo omĩs noticia creata ⁊c. negat ꝯñam. ⁊ dicit ꝙ instantia est de noticia diuina ⁊ cum dico ꝙ non stat ꝙ aliqua noticia sit iudiciũ falsi ⁊c. cõcedit de noticia qua assentit falso ⁊c. Sed istam responsionẽ alias ĩpugnaui. Tũ primo: qꝛ instantia quã dat ad ꝯñam meam de noticia diuina non est ad ꝓposi

D Solutio 2. qstiõis

Pria rõ.

E

tium: q2 in ꝯñte ponitur noticia creata: vt excludat noticia diuina. Tū scđo. q2 responsio sua ad ꝓbationē ꝯñe nō sufficit q2 certū ē ꝙ nō stat ꝙ aliq̄ noticia sit iudiciū falsi quin ipsa assentiat falso: ꝛ ꝑ ꝯñs quin sit falsa: etiā scđm eū: quare ꝛc. Ad hec I quarto principio rñdit ꝙ non posuit illā instātiā de noticia diuina nisi ad ostēdēdū ꝙ non oportet ꝙ oīs noticia q̄ est respectu illius qđ potest eē falsū possit eē falsa ꝛ sicut hoc dicitur de diuina: ita ꝓbabiliter videtur sibi posse dici de noticia creata: ꝛ ita concedit ꝙ licet nō stet ꝙ aliqua noticia sit iudiciū falsi quin sit falsa tamē bene stat ꝙ sit iudiciū illi9 ꝙ pōt eē falsum: ꝛ non possit eē falsa: ꝛ loquitur de noticia creata. Sed contra istam solutionē arguo sic: q2 data quacunq3 noticia creata que fuit iudicium ꝙ antichristus erit. probo ꝙ sicut ipsa fuit iudiciū illius qđ pōt esse falsum ita potuit eē falsa. Nā bene sequitur: hec fuit falsa antichrist9 erit: ergo illa noticia creata qua assentiebat antichristum fore fuit falsa: ꝛ antecedēs ē possibile ergo et ꝯñs. quare sequitur ꝙ illa noticia non fuit infallibilis ꝛc. ¶ Secunda ratio principalis fuit ꝯtra scđm correlarium ꝑdicte ꝯclusionis in quo posuit ꝙ fidelis qui ex fide ifusa iudicauit vltimum iudicium fore potest hoc non iudicasse. Unde ꝯtra hoc arguebā sic q2 de nullo intellectu qui iudicauit antixp̄m vl' iudiciū fore cōcedendū est ꝙ pōt hoc non iudicasse nisi de illo de quo ista ꝯña est bona iste intellect9 sic iudicauit: ergo

A
2. ratio.

sic erit. sed de solo intellectu diuino ꝛ de nullo alio ista ꝯña est bona vt ptꝫ igr̄ ꝛc. Ad istā rationē alias respōdit. Et pmo dicit. ꝙ ista ꝓpositio nō facit ꝯtra correlariū suū q2 posuit illđ sic. vetula q̄ ex fide infusa iudicauit vltimū iudiciū fore pōt ex ea non sic iudicasse. et rō mea arguit ꝙ non pōt nō iudicasse qđ nō negauit. Scđo dicit ꝙ falsū ē illđ qđ assumo I illa ratiōe (scꝫ ꝙ de nullo itellectu nisi diuino ista ꝯña) ꝛc. Nam scđm ipsū illa est bona de intellectu xp̄i quia aliter falleretur. Cōtra quam responsionē alias arguebā. Et primo cōtra primū dictū. q2 quādo dicit ꝙ vetula ex fide ifusa potest sic nō iudicasse: vel itelligit ꝙ pt sic non iudicasse. ex fide eo scꝫ quia fides potest non eē fides. ꝛ tunc bene cōcedo. sed istud non sufficeret ad saluandum illā fidē esse noticiā ifallibilē propter quod tamē videt ponere illud correlariū. vel ipse intelligit ꝙ potest ex ea non iudicasse. q2 scꝫ illa fides potest non fuisse iudiciū: ꝛ tūc negarem istud. q2 sicut ipsa nō potest nō indicasse (sicut ip̄e videtur consentire) sic ip̄a nō potest nō iudicasse per illud iudicium. ¶ Secūdo contra scđm dictum. quia si de itellectu christi creato illa consequentia est bona. iste iudicauit antichristū fore. ergo antichristus erit tunc ex opposito cōsequentis infertur oppositū antecedētis. ꝛ per consequens sicut possibile est antichristū nō fore. ita possibile est animā christi nō iudicasse antichristū fore. Ad ista respondet n quarto principio. Unde quā B

do dico q ipse intelligit: q vetula et fide ifusa &c. vel qr fides potest non fuisse fides: vel qr fides pōt nō fuisse iudiciū. respōdet q neutrū oportet ipz dare. sz dicit q hoc est qr pōt nō fuisse iudicium illi⁹. Sed cōtra hāc respōsionem arguo sic. qr si illa fides potest nō fuisse iudiciū illi⁹ cui⁹ fuit iudiciū: sequit euidēter q pōt nō fuisse iudiciū. Nam si potest nō fuisse iudicium illius: et de facto nō fuit iudiciū alicui⁹ alterius nisi illius. sequitur q potest nō fuisse iudiciū. Nā oē iudiciuz est alicui⁹ iudiciū et p cōsequens sicut oportet dicere q illa fides nō potest non fuisse iudiciuz: ita nō potest non fuisse illius cuius fuit. Nam vtrūq est preteritum quorū neutrū plus dependet ex futuro q reliquū. sicut ptz cuilibet intuenti. quare &c.

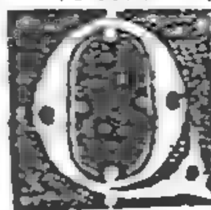
C 3. ratio. ¶ Tertia ratio principalis fuit confirmatio precedentiū in qua pbabā q ista affirmatiua de preterito sit vera. hec vetula iudicauit iudiciū fore. ideo hec negatiua de possibili nō est concedenda. ipsa potest nō iudicasse &c. Dico enīz q hoc solum concedendum est de deo propter rationem alias tactā. Si aūt hoc concederetur de creatura pari ratione sustineretur q creatura que voluit a. potest non voluisse a. et ille qui peccauit potest non peccasse. et sic q preteritū potest non fuisse cōtra articulū paris. &c. Ad ista respōdet q istud nō facit contra eūz. qr ipse non dixit q vetula q iudicauit vltimū iudicium fore: possit nō iudicasse vltimū iudiciū fore (vt iam tactū est in predicta ratione) &c. Sed cōtra istam respōsionē pter rationē iā factā arguo sic. Nā ipse alias concessit q sortes qui vidit aliqd i verbo pōt illud nō vidisse sicut de⁹ pōt illō nō ostēdisse sz vidisse aliqd i vbo ē aliqd iudicasse. quare &c. Et hec dicta sūt cum reuerentia de secūda dubitatiōe: quare &c.

D Solutio 3. qstiōis ¶ Ad tertiā dubitatiōnē alias rñdi. tenendo partē affirmatiuā sub triplici ppositiōe. Et cōtra plura dicta mea multipliciť arguit magister Egidi⁹ in suis principijs. Sed ne oporteat singula repetere cū etiam ad plura illorū satis in alijs principijs sit responsum. Ideo hic solū causa breuitatis repetā pauciora. Igitur inter alia posuit cōtra me dict⁹ magister istā ppositionē. q ista ōña non valet. de⁹ vult aliquem obligari. igť illū imediate obligat: quā lz multipliciť pbauerit tñ ex cā copioso rationū exercitu solum tres eligo fortiores.

Pria rō. ¶ Prima igť fuit ista. qr stat aliquid a creatura potēte obligare pcipi et sic illō nō pcipi a deo igť &c. ōña tz vt dixi p descriptionē meā de obligari. et añs pbat. qr aliter ois obligatio eēt de iure diuino qd est falsū. quare &c. Ad hāc respōdi q nō stat aliqd a creatura potēte obligare precipi precepto iusto: et obligatorio. et illō non precipi a deo: ideo dicit xps loquens ad plātos qui possūt obligare subditos. Qui vos audit me audit. et qui vos spernit me spernit. Luce. x. Contra quaz solutionem ipse arguit quia q̄uis ita foret. non tamen deus immediate precipit. et sic p diffinitionem meam de obligari non immediate obligat. Item

apparet sibi q vtendo de prece pto sicut cuilibet videt sonare. assumptū est verum: quia preci pere est aliquid modo imperatiuo subdito dicere. vel demonstrare: modo hoc ē possibile de creatura: et nō de deo. Item tūc omnis volitio esset preceptum quod nō videtur proprie dictū. quis eñ quolibet creato intellectu ignorāte potest obligari. et tunc sibi nichil esset preceptū
B igitur etc. ¶ Sed hec faciliter et euidenter refelluntur ex illo quod dixi in declaratione tertie conclusionis primi principij (scz q isti termini preceptum prohibitio. cc nisi iū etc.) nō solum supponūt pro diuine volūtatis extrinseco signo. sed etiam pro ipsius actu intrinseco. Unde iste terminus preceptū non minus ppue supponit pro actu intrinseco diuine volūtatis quo precipit aliquid fieri. seu vult aliquid debere fieri q pro signo extriseco talis act⁹. et sic de alijs etc. Et ita si aliquis obligatur. deus illū immediate obligat: et illud qd obligatur immediate precipit. precepto scz sue voluntatis intrinseco. id est actu quo vult talem obligari seu aliquid debere ab eo fieri. et per tale pceptū posset creaturā obligare absqz quocūqz pcepto extrinseco siue a deo: siue a creatura dato. licet hoc non faciat cōmuniter sicut alias dixi etc. declara hec: et po-
B ne exemplū de concursu cause
ij. ratio. secūde etc. ¶ Secūda ratio sua fuit hec (que etiā in prima ratione sua aliqualiter tangebatur) quia nisi sua propositio esset vera. sequeretur q omnis obligatio foret de iure diuino etc. Ad hāc rñdi. pcedēdo q sicut ē aliqd dñiū ciuile qd nō solz dici de iure diuio ita etiā et aliq obligatio. qz scdz modū loquēdi cōmunem aliq obligatio vel aliquod dñiū nō dr de iure diuino: qa fit a deo approbāte. Nā sic qdlibz dñiū esset de iure diuino. sed ex alia radice hoc dicit. qre etc. Cōtra quā rñsionē ipe arguit q ipse hz ad minus quod ego cōtradico modo loquēdi etiā sine rōne cogēte. et vltra cōcedit michi q nō dr obligatio diuina qz precise a deo approbāte. sz qz ab eo obligāte vl ab eius lege. et illa ē ppria vtus sermōis. ex quo qd nominis concesso precedenti infert quod est aliqua obligatio. vel sibi alia causa quare obligatio aliqua dicat esse ab aliquo Sed hec omnia nego sibi. et ratio patet ex his que dixi in declaratione secūde propositiōis tertie conclusionis primi principij vbi distinctiones posui de signis diuine volūtatis obligatorijs quoz quedam sunt natu-
C ralia seu naturaliter habita de quib⁹ apostolus. Roma. ij. Gētes que legem nō habent naturaliter que legis sunt faciūt etc. Alia sunt supnaturalia siue supernaturalit data. sicut cēt lex moysi vl xpi. aut alia queuis signa diuine obligationis diuinitus inspirata. De quib⁹ loquit aplš. ij. Petri. i. Spūsctō ispirati locuti sunt sācti dei hoies etc. Dico g q aliq obligatio dr de iure diuio nō qz sit a deo approbāte vl obligāte. qa sic qlz esset de iure diuino. sz qa tale innotescet nobis p signa supnaturalit

et diuinitus inspirata sicut per scripturā legis xpi vel Moysi. Et sic Gracianus distinctiōe .i. vocat ius diuinū qd in lege. vel in euāgelio cōtinet. Et sic pz q ip.e male michi imponit q ego cōtradico modo loquēdi sine rōne. q̄re rč. ¶ Tertia rō fuit. q̄a multe sūt iniuste obligatiōes et q̄ sūt pctā in esse obligatiōis. g deus illis minime obligat. Ad hāc rñdi q nichil iniustum seu peccatū est lex obligās: sicut dixi in primo principio. Sed cōtra hoc ipse arguit quia stat q aliqua creatura se obliget alicui: et in se obligādo peccet. nā stat ipsam se obligare deo prohibēte: quo dato illa obligatio erit pctm: vnde arguitur sic. Deus nullum obligat obligatiōe que illi foret peccatū: sed stat q aliqua obligatio sit creature peccatū: ergo stat esse obligationē qua deus imediate nō obligat. ¶ Sed hic dico q illa ppositio (scilicet stat creaturam obligare deo phibente) ē truncata. Et dupliciter pōt intelligi: quia vl ipse intelligit q creatura pōt se obligare ad aliq̄d faciendū deo phibente ne illud fiat: et ad istū sensum faceret ad ppositū: sed ego nego. vel intelligit q pōt se obligare ad aliq̄d deo phibēte ne se obliget ad illud et adhuc istud ego nego: quo tñ ɔcesso adhuc nullū m iqueretur inconueniens ɔtra me. nā solū sequeret q deus vellet aliquem obligari ad aliquid ad qd ille seipsū obligaret obligatiōe q̄ eēt sibi pctm et deus illū obligaret obligatione q̄ eēt act⁹ intrīsecus sibi: hoc est p suū diuinū velle obligatoriū: nec istud videt impossibile: q̄re rč. Ad alias aūt rōnes satis arbitror fuisse responsū. sed magr meus nichil rñdit ad rōnē quam feci ɔtra p̄dictā ppositionē: probādo q illa ɔña sit bona quam negat: q: si nō: tūc oppositū consequētis staret cū antecedēte: et sic staret q deus vellet aliquem obligari: et tñ illū imediate non obligaret: qd ē falsū. q: sicut nō staret q de⁹ vellet aliq̄d fieri et tñ illud imediate nō faceret (aliter em̄ diuina volūtas nō eēt imediate efficax oīz u evelle fieri) ita in pposito. q̄re rč. Et hec cū reuerentia de tertia rč.

Uenam doctrina hec noua: Ista q̄stio mouet Marci .i. c. quā alias in eiusdem libri pncipio et silr in primo sniaꝝ exordio per me assumptam p themate iterum nunc resumo. Reuerendi patres magistri ac dñi carissimi sicut diuinis testimoniis edocemur. Cum ex primorum parētū miserabili per peccatū humanū genus multas incurrerit miserias et multiplicia dāna receperit. tñ (vt de ceteris taceam) quattuor specialiter incōmoda ipm videre possum⁹ incurrisse. ¶ Primo moriendi necessitatem ineuitabilem. ¶ Secundo peccandi infirmitatē miserabilē. ¶ Tertio exulādi egestatē lamētabilē. ¶ Quarto mēdicandi paupertatē despicabilem Peccauit em̄ adam et hinc fctm̄ est: vt hō qui manere poterat imortalis stipendia mortis acciperet. Ecce vn hoi moriendi ne-

cessitas. Peccauit adā et hic factū est vt hō q̄ fortis eē poterat infirmus fieret. Ecce vn̄ hoī pec cādi mirabilitas. Peccauit adā ꝛ hinc factū est vt hō isferni reci peret incolatū: ꝛ ifelici paradisū cōmercio cōmutaret. Ecce vn̄ homini exulādi egestas. Peccauit itaqꝫ adā/ ꝛ hic factū ē vt terra suos spōte fruct⁹ offerre parata: ꝛ q̄ (vt v̄bo Uirgilij vtar) oīa liberius nullo poscēte ferebat: nūc sterilis laboris vomere in spinas/ ꝛ tribulos fecūdetur. Ecce vn̄ homini mēdicādi paupertas. ¶ Sic igr̄ ꝓh dolor hō prius viu⁹ dotat⁹ vizere postea factus est mortalis seminis. Hinc est illud ꝑnū holem in hūc mūdū pctm̄ intrauit: ꝛ per peccatū mors. Ro. v. homo prius sanus ꝛ sine lāguore postea factus est debilis ꝛ infirmus. Hinc est illō Miserere mei dn̄e qm̄ infirmus sū sana animā meā: q̄a peccaui tibi ps. Homo prius ciuis vallatus honore. postea fact⁹ ē exul/ ꝛ peregrin⁹. Hinc est illud. Heu me: q: incolatus meus prolōgatus ē. ps. cxix. Homo p̄us diues et sine labore postea factus est paup ꝛ mēdicus. Hinc est illud. Pauper sū ego et in laboribus a iuuentute mea. ps. lxxxvij. Uidetis igit̄ videtis carissimi videtis ꝓh dolor hoīs miserabilē lapsū. Sz iā q̄so de repatione lapsi inuestigare nō pigeat. Queramus itaqꝫ ꝛ diligenter inquiramus doctrinā illā salubrē in qua ꝑtractet̄ de vita mortui de salute infirmi. de reditu exul. de causa paupis. ¶ Queram⁹ igit̄ inter doctrinas humanitus adinuētas si forte in eis illa poterit inueniri. Interrogem⁹ phīlosophos/ ꝛ medicos. politicos ꝛ causidicos consulamus. Et ꝓculdubio videbimus ipsos non posse nostre satisfacere q̄stioni. Inueniem⁹ siq̄dē q de vita mortui desperāt phisici: de salute ifirmi formidant medici: de reditu exul' silēt politici. de cā paupis tacēt causidici. Ab his itaqꝫ prorsus ꝯsulo recedēdū/ ꝛ de nr̄e solutiōe q̄stiōis nichil penit⁹ inq̄rendū. hoc q̄ppe nimis arduū ē negociū ꝛ nō nisi altiori e pediendū ꝯsilio. ¶ Queram⁹ igr̄ dilectissimi q̄ram⁹ int̄ doctrīas nō hūanit⁹ sz diuinit⁹ ispiratas Et p̄mū ad diuinā illā sed antiquā doctrinā moysi recurram⁹ Sane ineniem⁹ eā ꝯ ꝑmissa hominis incōmoda salubria ꝓmittere remedia: promittit eni mortuis adiutoriū. viuificabit nos inquit post duos dies et in tertia die suscitabit nos viuemus in ꝯspectu ei⁹. Osee. vi. Promittit infirmis sanatoriū. Sanabo inq̄t ꝯtritiones eoꝝ ꝛ diligam eos spōtanee Osee. xiiij. Promittit exulibus refugiū. Educā inquit oues meas de oīb⁹ ppl'is. et cōgregabo eas de vniuersis terris. ꝛ inducā eas in terrā suam. Ezech. 34. Promittit deniqꝫ paupib⁹ subsidiū Liberabit inq̄t dn̄s pauperē a potente/ et pauperem cui non erat adiutor ps. lxxi. Promittit ergo āt iq̄ doctrina moysi sz nō ꝑficit q̄ ꝓmittit: ꝛ si ad eas ꝑficit non tn̄ efficit: nec ea sufficit adimplere. Qm̄ vt docet ap̄ls lex illa moysi neminē ad ꝑfectū adducit. Iusticie aūt dei per fidem iesu xp̄i in oēs ꝛ sup oēs qui credūt i eū

hebre.vij. Jō dimissa antiq̄ doctria moysi ad nouā xp̄i doctrinā veniam⁹. ¶ Recurram⁹ igit̄
D carissimi ad nouā doctrinā xp̄i ꝛ certe inueniui⁹ eā p̄dicta remedia nō solū pmittere/ſꝫ pficere. nō solū pferre. ſꝫ offerre. Nā huius doctrie noue ſūm⁹ doctor ꝛ mgr̄ xp̄s tāq̄ imēs⁹ deus mortuos ſuſcitat. tāq̄ medicus pius infirmos viſitat. tanq̄ ꝯductor rectus exules reuocat. tāq̄ defenſor equ⁹ paupes ꝯuocat. Audiamus itaq̄ hunc doctorē ac magiſtrum noue legis euāgelice de vita mortui. de ſalute infirmi. de reditu exulis. de cā pauperis docentē ſalubriter ac fideliter informantē. Non deſperet inquit mortu⁹ in exitu ſuo. Ego ſū immenſ⁹ deus mortuos ſuſcitans. Ego inquit ſū reſurrectio ꝛ vita. q̄ credit in me etiā ſi mortuus fuerit viuet. Jo. xi. Nō trepidet īfirm⁹ in morbo ſuo. Ego ſum medic⁹ pius viſitans infirmos. Ego inquit miſſus ſum ſanare ꝯtritos corde Lu. iiij. Non formidet exul aut peregrinus i via ſua. Ego ſum ꝯductor rect⁹ exules reuocās. Ego inquit ſuꝫ via ꝛ nemo venit ad patrē niſi p me. Joh. xiiij. Nō heſitet pau p aut mēdicus in ſua cauſa. Ego ſū defēſor equus pauperes conuocās. Ego inq̄t miſſus ſū euāgelizare pauperib⁹. Lu. iiij. hec ſunt ergo dilectiſſimi hec ſunt q̄ chriſtus in doctrina ſua noua i lege euāgelica p̄dicat ꝛ docet. q̄ ſi homo diligēter ꝯſideraret ſane in admirationē rapitur ꝛ in admiratiue q̄ſtionis cogit̄ prorūpere verba dicens. Que nā doctrina hec noua? Que fuit queſtio vr̄is ꝑpoſita reuerentiis a pncipio. ¶ Ad quā q̄dē q̄ſtionē ſicut alias dicebat mgr̄ ſniarū E in quadripartito hui⁹ libri volumine ſub q̄druplici ꝯcluſione rn̄det. Pria eſt ꝙ hec eſt doctrina per quā ſumma dei miſteria ſecreti⁹ reuelant̄ in p̄mo. ¶ Secūda eſt ꝙ hec eſt doctrina per quā noua mūdi veſtigia ſubtilius declarant̄. in ſecūdo. ¶ Tertia eſt ꝙ hec eſt doctrina p quā mira verbi cōmertia ſublimius reſerantur. in tertio Quarta eſt ꝙ hec eſt doctrina p quā pia lapſi remedia ſuauius ꝑpinant̄: in quarto. Per ipſam nāq̄ reuelātur ſecretius velata miſteria ſumme trinitatis: quo ad p̄mū. Per ipſam declarant̄ ſubtilius creata veſtigia noue entitatis: quo ad ſecūdū. Per ipſam reſeruantur ſublimius ſacrata commercia mire charitatis: quo ad tertium. Per ipſam ꝑpinantur ſuauius oblata remedia pie ſanitatis quo ad quartum. Nam in hoc quadripartito ſententiarum libro tractat magiſter quadruplex doctrie xp̄i noue ꝛ euāgelice legis archanum euangeliſte Johanni diuinitus inſpiratum. ¶ Primum eſt. in principio erat verbū ꝛ verbū erat apō deum ꝛ deus erat verbū. quod F eſt vere trinitatis ſummū miſterium: in primo libro. ¶ Secūdū eſt ꝙ oia per ipſum facta ſunt ꝛ ſine ipſo factū eſt nichil. qḋ eſt create entitatis nouū veſtigiū: in ſcd̄o libro. ¶ Tertiū ē ꝙ verbum caro factū eſt qḋ eſt diuine charitatis mirū cōmerciū: in tertio libro. ¶ Quartum eſt ꝙ habitauit in nobis. ꝛ vidimus glo

riam eius.qd est humane sanitatis pium remedium: in quarto libro. Sic igitur per hac doctrinam altius erigitur human9 pspectus: quo ad primu. Dulci9 instruitur human9 aspect9: quo ad secudum. Rectus dirigitur human9 pfectus: quo ad tertiu Mitius corrigitur humanus defectus: quo quartum. Nam in hoc sniarum libro correspondeter ad premissa. Ad erigendum prospectu hois agit de cognitione dei pfecti luis.in pmo. Ad instruedum aspectuz hois agit de creatione mudi pfecti germinis in secudo. Ad dirigendu pfectu hois agit de comunione vbi effecti numinis in tertio. Ad corrigendu defectu hois agit de curatioe lapsi infecti seminis: i quarto. Hec sunt igitur quattuor coclusiones ad ppositam questionem responsales quas magister
A sniarum ptractat. ¶ De quaru
4 9clsio quarta nunc solu dicedum e. ex-
gnalis. peditis alijs suis locis. ¶ Quarta igitur coclusio est huic quarto libro sententiarum correspodes q hec est doctrina p quam pia lapsi remedia suaui9 propinatur. Per eam nanq ppinantur suaui9 oblata remedia pie sanitatis. Nam in hoc quarto sniaz libro tractat magr illud doctrine xpi noue et euangelice legis archanu euagelliste iohanni diuinitus inspiratum. Jo.i. Habitauit in nobis et vidimus gloriam eius.qd est humane sanitatis pium remedium. Ubi qso videte carissimi circa remediu pie sanitatis quattuor suaui9 ppinari. Primu est diuina benignitas que habitauit in nobis (scz per gratia.) Secudum est curata infirmitas que erat in nobis (scz p culpa) ¶ Tertiu e restaurata sanitas qa vidimus/ qui pmo ceci eramus. ¶ Quartuz est collata felicitas qz vidim9 gloriam eius quam desideramus. Hec est ei hui9 quarti libri setentiaz pncipalis materia et snia generalis. Sic igit per hac doctrinam miti9 corrigit human9 defect9. Na magr in hoc quarto ad corrigendu defectu hois agit de curatione lapsi infecti seminis ostendens qtum ebetudo pinitit humana qualiter man9 deignissima creatoris p ipsius curatione hominis infecti seminaliter: corrupti actualiter. pcussi spualiter: lesi corporaliter. lapsi culpabiliter: ac danabiliter vulnerati: pias sacramentorum exhibuit medicinas. Hec est itaqz quarte conclusionis sententia: hec est hui9 quarti libri sniarum doctrina per qua humani corriguntur defectus tam originalis qz actualis peccati: per qua infirmitates curantur humane ta culpabiles qz penales. vt tande homo oi prorsus infirmitate semota: perfecta eterne glorie recipiat sanitate. Ad qua nos peruenire concedat. qui sine fine viuit et regnat. ¶ Juxta thema col B
lationis in primo pncipio meo tale formaui titulu questionis vtru doctrina xpi noua sit lex pfectissima. Et qa pfectio legis xpi ex quattuor specialr pot declarari. ¶ Pmo ex pfectioe pceptoz q ab ipsa iubent. ¶ Scdo ex pfectioe credendoz q in ipsa docent. ¶ Tertio ex pfectoe meritoz q sub ipsa habent ¶ Quar

to ex perfectione premioqꝫ que ex ipsa debētur. Ideo iuxta hec quattuor pūcta titulus ꝓposite q̄stionis diuisus fuit in quattuor ptiales titulos circa quattuor libros sniarū ptractandos Primꝰ erat. vtrū lex xp̄i sit in preceptis rectissima. Secūdus erat. vtrū lex xp̄i sit in credēdis certissima. Tertiꝰ erat vtrū lex xp̄i sit in meritis ḡtissima. Quartꝰ erat vtrū lex xp̄i sit in p̄miis iustissima. Unde sub his quattuor titulis in quattuor libri sniarū principiis quattuor difficultates ꝓposui pertractare. Prima erat de legis xp̄i ꝛ diuine volūtatis recta cōformitate. Secūda erat de legis xp̄i ꝛ sue veritatis certa ꝓbabilitate. Tertia erat de legis xp̄i meritoria credulitate. Quarta erat de legis xp̄i premiatoria equalitate. Expeditis igitur duobꝰ primis titulis in aliis principiis (ꝛ reseruato tertio) restat nunc expedire quartum.

C 4. q̄stio. Ar. i. ¶ Queritur igitᷣ vtrū lex xp̄i sit in p̄miis iustissima. Et arguitur p̄mo ꝙ nō. q: illa lex nō est in p̄miis iustissima que tribuit malis maius supplicium q̄ꝫ bonis p̄mium. sed lex xp̄i est hmōi igitᷣ ꝛc̄. Maior patꝫ. q: lex iustissima debet esse mitis ꝛ pronior ad premia q̄ꝫ ad supplicia. Sed minor probatᷣ. q: lex xp̄i tribuit malis suppliciū qḋ est maius malum q̄ꝫ premiū beatificū sit bonum. qḋ declaro sic: q: secundū legem xp̄i duplex est pena malorū scꝫ pena dāni ꝛ pena sensus. Unde xp̄s Math. xxv. Discedite a me maledicti in ignem eternū. Ubi p̄mo tangitᷣ pena dāni q̄ est priuatio premij beatifici cum dicit discedite a me maledicti. Secundo tangitur pena sensus que est afflictio infernalis tormēti. cum dicitᷣ. in ignem eternū. sꝫ sola pena damni siue priuatio premij beatifici est tam mala q̄ꝫ bonuꝫ est ipsum premium beatificū: q: malicia alicuius priuatiōis. nō pōt mēsurari nisi ex quantitate boni qḋ ipsa priuat. et per ꝯn̄s vtraqꝫ pena simul est maius malū q̄ꝫ p̄miū beatificū sit bonum quare. ꝛc̄. In oppositū arguitᷣ q: iustissimi legislatoris dꝫ esse lex in penis ꝛ premiis iustissima sꝫ xp̄s fuit pfectissimꝰ legislator ꝛ oim legislatorꝫ iustissimꝰ. Nā scd̄m ap̄lm lex Moysi neminē ad perfectionē iusticie adduxit. Iusticia aūt dei per fidem Iesu xp̄i in omnes et super om̄s qui credunt in eū ad hebre. 7. igitᷣ ꝛc̄. In op= positū.

¶ In ista q̄stione erunt duo articuli. Primus erit responsiuus. secūdus erit collatiuus. In primo declarabo tres cōclusiones. in secundo mouebo tres dubitationes. Decisio q̄stionis ¶ Quantum igitur ad primū articulū respondebo breuiter ad quesitum tenendo simpliciter partē affirmatiuā q̄stionis. pro qua ad presens sufficit ratio post oppositum. sed pro solutione rōnis ante oppositum pono aliquas ꝓpositiones. Uñ circa materiā ipsiꝰ p̄mitto breuiter tres conclusiones. D i. articu. ¶ Prima est ꝙ tota pena dānati siue punitio ꝓ actu demeritorio mortali non est maius malum q̄ꝫ sit bonum totum premiū beatificū alicuius saluati ꝓ actu meritorio equali. i. ꝯclusio Ista conclusio patet ex iusticia legis christi. qui cum sit mitis in penis: ꝛ in premiis

liberalis nō dʒ eē abūdātior in seueritate penaꝝ q̄ȝ in suauitatem premioꝝ. igit̄ ꝛc. ¶ Secunda cōclusio est ꝙ nulla pena cōtracta siue deordinatio culpe vł peccati est mai⁹ malū q̄ȝ sit bonū totū p̄miuȝ beatificū ꝓ actu meritorio sibi correspōdente seu proportionabili. Ista conclusio patȝ ex prima q: oīs talis culpa vel peccatū seu deordinatio culpabilis est partialis pena ipsi⁹ damnati seu peccantis. iuxta illud vulgatū verbum ex libro cōfessionum Augustini. Iussisti dn̄e ꝛ ita factū est vt pena sit sui ipsius oīs inordinat⁹ animus. ꝛc. ¶ Tertio cōclusio est ꝙ sola pena damni siue priuatio p̄miū beatifici nō est tā malū q̄ȝ bonū est totū p̄miū beatificū correspōdens ei. Ista conclusio pȝ ex prima sicut et precedēs. Sed tunc qn̄ arguitur oppositū per hoc ꝙ malicia alicuius priuationis non pōt mēsurari nisi ex q̄ȝtitate boni qđ ipsa priuat. pro quo videtur facere Anselm⁹. ij. Cur deus homo. c. xiiij. dicēs. ꝙ om̄e bonū tā bonū est q̄ȝ mala est ei⁹ corruptio pro isto dico aliquas ꝓpositiōes. ¶ Un̄ p̄mo dico ꝙ lȝ q̄ȝtitas boni priuati sit potissima mensura malicie ꝓuationis talis boni: tn̄ non sequitur ꝙ q̄ȝ bonū est illud tam mala sit eius priuatio: ꝛ hoc si ly tantū ꝛ quātum notent equalitatem. ¶ Secūdo dico ꝙ illud est verū si ly tantū ꝛ quantū notent ꝓportionē. ita ꝙ ꝓportionabiliter et ceteris parib⁹ omissio seu priuatio maioris boni quando deberet haberi est peior omissiōe seu priuatione minoris boni. Exē-

2. ꝯclusio (margin, beside "da cōclusio")

3. ꝯclusio. (margin, beside "ꝛc. ¶ Tertio cōclusio")

A 1. ꝓpō. (margin, beside "corruptio pro isto dico")

B 2. ꝓpō. (margin, beside "tum notent equalitatem")

plum. pfectior intellectus ceteris parib⁹ pōt habere imꝑfectiorē intellectionē respectu eiusdē obiecti. Et cōmuniter ex quātitate effectuū p̄cedentiū ex causis suis scđm vltimū potētie mēsuratur quātitas ꝟtutis in causis. tn̄ nō oportet effectū equari sue cause. silr̄ ꝓuatio boni act⁹ meritorij quādo quis non tenet ad illū. ꝛ cū multum meretur in habendo ipsum nullo modo est culpabiliter mala. ergo a fortiori huius priuatio potest eē modicum mala. licet positio omissi esset valde bona et meritoria.

¶ Tertio dico ad auctoritatem Anselmi ꝙ ipe non loquitur de pura priuatiōe boni. sed de eius corruptione. Generatio autem ꝛ corruptio sūt cōtraria ꝛ nō solū priuatiue opposita modo de contrarijs bene concedo assumptū. sed nō de priuatiue oppositis. Uerbi gratia. dico ꝙ cecitas non est ita mala sicut vis⁹ est bonus. imo si visus haberet cōtrariū illđ eēt pei⁹ q̄ȝ cecitas. et tn̄ nō esset pei⁹ q̄ȝ visus esset bonus Similiter pura priuatio delectationis non est ita mala sicut illa delectatio est bona. sed tristicia ei contraria et equalis in gradu esset tam mala ꝛ illa est magis mala q̄ȝ pura priuatio. Sic etiā nō diligere deū quando quis ad hoc tenetur non est ita malū sicut diligere deum est bonum. sed odire deum est maius malum q̄ȝ diligere deum sit bonum. aliter nullus posset ita bene facere sicut alius male. quare ꝛc. ¶ Quarto dico ꝙ licȝ pura priuatio non sit ꝓprie tanta et quanta. tamen communis

3. ꝓpō. (margin, beside "¶ Tertio dico ad auctoritatem")

4. ꝓpō. (margin, beside "quare ꝛc. ¶ Quarto dico")

ter loquendo est tāta in omissio ne debiti quāta est positio omis si. Et hoc nichil aliud est dicere nisi tātū ꝙ bonū deberet fieri ꝛ nichil ei⁹ fit. sed ex hoc nō seq̄tur ꝙ ꝗ tā ma'a sit vel tā grauis cul pa ꝗ̄s bonū eēt vl' meritoꝛiū illd̄ qd̄ omittitur. Sic ꝗ̄ ē i ꝓposito. quare ꝛc̄. Et licet circa istā ma= teriā multa possent dici. ꝛ ex di= ctis multa inferri: tñ ꝓnunc bre uiter transeo. Et hec de pꝛimo articulo.

C ij. arti. ¶ Quātū ad scd̄m arti culū ad habēdum collationē cū aliquibus re. ma. meis mouebo tres dubitatiōes.

i. q̄sti. ¶ Pꝛima erit. vtrū volūtas diuina sit diuino intellectui ratio cognoscēdi seu essendi respectu alicuius veri.

ij. q̄stio. ¶ Secūda vtrū voluntas diuia sit vel possit esse creato intelle= ctui causa infallibilis iudicij re= spectu ꝯtingētis futuri.

3. q̄stio ¶ Ter tia erit vtrum volūtas diuina sit creature rationali pꝛima lex si= ue regula obligandi respectu cu iuslibet ad ea debiti fieri.

D Solutio pme q̄st. ¶ Ad pꝛimā dubitationem re= spondet magister Guil. tenendo partē affirmatiuam. vnde in pꝛi mo pꝛincipio posuit istd̄ coꝛrela riū ꝙ ꝗ̄uis diuinus intellectus assentiat ꝙ antixp̄s erit pꝛecise ꝓpter determinationē volunta tis. tamen hoc nō potest compe tere intellectib⁹ creatis. Pꝛimā partē pꝛobat. quia per determi nationē diuine voluntatis ali= quid ponitur in esse futuri. i. ꝛit per illam habet cognosci esse fu rum a diuino intellectu. ꝛ sic in hac parte concedit ꝙ diuine vo luntatis determinatio est ratio cognoscendi intellectui diuino. Scd̄az partē ꝓbat. q꞉ intellectui creato volūtas nō pōt eē ratio assentiēdi alicui vero. ꝛ ꝑ conse= quēs nec ei⁹ determiatio ꝛc̄. Sꝫ cōtra istā respōsionē arguebaꝫ in pꝛimo p̄ncipio meo: et pꝛimo contra pꝛimam partem que est directe responsiua ad pꝛedictaꝫ dubitationem posui tunc tripli cem ꝓpositioneꝫ.

E i. ꝓpo. ¶ Pꝛima erat ꝙ sicut diuine voluntati nichil est causa essendi sic diuino intel lectui nichil est causa siue cau= salis ratio cognoscendi. pꝫ quia cum in deo sit idem penitus et omnino esse / velle / ꝛ intelligere sicut nichil ē sibi causa siue cau salis ratio essendi. sic nec volen di aut intelligendi.

F ij. ꝓpo. ¶ Secunda fuit ꝙ sicut diuina volūtas nul lam habet rationem ꝓpter quā determinetur vt velit: sic diuin⁹ intellectus pꝛopter diuine vo= luntatis determinationem non assentit ꝙ antichꝛist⁹ erit. Pꝛi= ma pars patet ex dictis. Secun da pars sequitur ex pꝛima per si mile. Secundo pꝛobatur. quia aliter sequitur ꝙ diuine volūta tis determiatio eēt intellectui di uino causalis ratio assentiendi ꝙ antichꝛistus erit. falsitas con sequentis pꝫ ex dictis. Sed cō= sequentia tenet quia ista dictio pꝛopter dicit habitudinē causa lem vt clarum est ꝛc̄. Tertio ꝓ= batur. quia aliter seq̄tur ꝙ ista ꝓpositio causalis esset vera. q꞉ diuina volūtas vult ꝙ antixp̄s erit diuinus intellectus assentit ꝙ antichꝛistus erit. ꝯsequentia patet. sed falsitas consequentis patebit. Unde pꝛo isto ꝛ contra pꝛedictum fuit hec tertia ꝓposi tio.

G 3. ꝓpo. ¶ Nulla ꝓpositio causalis cui⁹ ꝯñs significat tanꝗ̄ signifi

catum totale deũ velle: aut in-
telligere est vera ꝓpriae: pꝫ q̃a
ad virtutem ꝓpositiõis ꝓpriae
causalis req̃rit ꝙ illa eẽ sicut si
gnificaẽ per añs sit cã quare na
eẽ sicut significaẽ per ꝯñs: mo-
do ista nõ põt esse in ꝓposito ⁊c.
vt pꝫ ex dictis. Ex his ꝫ patꝫ ꝙ
rõ dicti magistri nõ valet: quan
do ipsa dicit ꝙ ꝑ determinationẽ
diuine voluntatis ⁊c. igitur per
eam ⁊c. Unde nego añs ꝯñam ⁊
ꝯñs ad intellectũ quē intendit
B iste magister. ¶ Dixi ergo pⁱo
ꝙ antecedẽs de virtute sermõis
est falsũ q̃a illa ratio esse futuri
pro nullo supponit plusq̃ ista
esse nichili vł chymere vel hirco
ceruí. ideo per nullam causam
ponitur aliq̃d in esse futuri. Se
cundo dixi ꝙ añcedẽs est falsũ
ad sẽsũ quẽ itẽdit iste magister.
Intelligit eñ ꝙ determinatio
diuine volũtatis est causa ꝙ ali
quid est futurum: sed ostendi ꝙ
hoc est falsum ⁊c. Tertio dixi ꝓ
supposito ꝙ illud añcedens essꝫ
verum ad predictũ sẽsum: tamẽ
ꝯña non valet intelligendo ꝯñs
ad sensum quẽ intendit iste ma-
gister: quare ⁊c. Sed ad hoc bre
uiter respondet dicendo ꝙ ego
laboro secũ in equoco: pro quo
premittit ꝙ ista dictio ꝓpter nõ
semper denotat causalitatẽ pro
prie dictam vnius rei ad aliam
vt cũ dr̃ ꝙ corpus aiatũ est aĩal
q: sensitiuũ. Et cũ dicũt docto-
res ꝙ ꝓpter immensitatẽ ⁊ illi-
mitationẽ diuie nature sine ra-
tione hui⁹ illimitatiõis oꝫ de-
um esse ꝑsonaľr trinũ: nõ ꝙ ibi
sit aliqua causalis ratio seu rea
lis deri¦uatio vni⁹ realitatis ab
alia. Sꝫ q̃cq̃d sit de istꝫ exẽplis:
q: pⁱmũ est falsũ/⁊ scd̃m est dubi
um: tñ ꝯcordo secũ in illo dicto
pⁱam ulo ⁊c. ¶ Scd̃o dicit ꝙ il- B
la dictio ꝓpter q̃nq̃ denotat il
lationẽ vnius ex alio cũ cõnota
tiõe cuiu[s]d̃ã ꝯstãtie/vł doctrine:
scd̃m nr̃m modũ ꝯsiderãdi. vt cũ
q̃ritur ꝓpter quid res aliqua ẽ
talis: vł que est ratio essendi eã
talem: non enim queritur ibi q̃
sit causa realis que facit eam es
sentialiter talem. Et quicq̃d eti
am sit de isto exẽplo cõcordo tñ
secum in isto dicto. Tertio ap-
plicando predicta ad ꝓpositum
dixit ꝙ quia non sequitur diui-
na natura est immensa vel om-
nipotẽs. igitur ipsa est assensus
ꝙ a erit: sꝫ bene sequitur est vo
litio ꝙ a erit. igiť scit ꝙ a erit ⁊
esse libere volitiuũ dicit magis
ꝑfectionem simpliciter q̃ꝫ eẽ in
tellectiuũ: vt dicũt multi: quia
ad ipsum ordinatur esse intelle-
ctiuum tanq̃ꝫ deseruiens. ideo
natura diuina est assensus ꝙ a
erit. eo ꝙ ipsa ẽ volitio ꝙ a erit
Sed quicquid sit de antecedẽte
ostendam ꝙ illud nõ sufficit ad
veritatẽ illius causalis. Quar
to iuxta predicta ponit talem ꝓ
positionem ꝙ respectu cuiuslis
bet denomiuationis vel p̃dica-
ti nõ gñalissimi est aliq̃d p̃dica-
tũ causale scd̃m modũ loquẽdi
methaphisicũ vł logicũ assigna
re. pꝫ: q: cuilibet tali correspon
det aliq̃d genus ⁊ differẽtia si-
ne q̃bus illud cõplete ꝯcipi non
põt. et ad talẽ intellectũ diuina
volitio ꝙ a erit est ratio intelle
ctui diuino assentiẽdi ꝙ a erit.
q̃a ly volitio respectu a est de-
noiatio non generalissima. igiť
⁊c. Et quia omẽs rationes rate

ɔtra p̄mā p̄tē correlariū̄ p̄cedūt vt ōt de cāusalitate alia a p̄dicta: quā null⁹ poneret int intellectū diuinū ⁊ volūtatē ei⁹. iō nō op; dicere ad eas ⁊c. ¶ Sed q̄cquid sit de predicta ꝓpositione ⁊ ei⁹ probatione que non videt͂ michi vera cum non quodlibȝ p̄dicatum non ḡnalissimū et maxie tale predicatū intellectus diuinus/ vel voluntas diuina habeat genus et differentiam ꝓprie dictam. ex eo q̄ differentia talis semper supponit pro aliquo cōposito connotando aliquā eius partem essentialē. ideo cū̄ differentia predicatur in quale scd̄m verā logicā et methaphisicam tñ non stando in hoc ostendo q̄ iste modus respondendi nō sufficiat. ¶ Primo sic q̄ dictus magister ꝓbabat primā partē correlariū sui per hoc quia per determinationem diuine voluntatis aliquid ponitur in esse futuri. igitur per illam habet cognosci esse futurum a diuino intellectu sed in antecedente ly propter nō solum dicit prioritatez secundū modum nostrum concipiēdi: vl' cognoscēdi: sed aliā causalitatē igitur et in consequente eodem modo debet capi ⁊c. ¶ Secundo confirmatur: quia in materia de qua loquimur sicut cū d͂r deus intelligit per ideas vt qñ iste magister dicit q̄ diuin⁹ intellectus assentit q̄ a. erit propter determinationem voluntatis. li. per/ vel li propter non pōt capi nisi altero istoꝝ modorum scȝ vel prout notat circumstātiā cause motiue seu effectiue. sicut cū dicimus q̄ aīa intelligit per habitū vel circūstantiā potētie intellectiue. sicut cū dicimus q̄ hō intelligit p intellectū. vel put dicit circūstātiā formalis noticie. sicut cū dim⁹ q̄ hō intelligit p suā cognitionē. vl' put notat circunstātiam obiecti mediantis sicut cum dicim⁹ q̄ hō intelligit deum in via per quēdā ɔceptū sibi ꝓprium. vel put notat circunstantiam obiecti īmediate terminātis. sicut cū dicimus q̄ homo videbit deū ī patria per suam essentiaȝ: sȝ nullo predictoꝝ modoꝝ pōt intelligi illud dictū vt potest faciliter ostendi inductiue. Igitur illud non est verum nisi valde improprie. ¶ Tertio sic. quia non sufficit dicere q̄ li per/ vel li ꝓpter notet ibi illā ꝓprietatē ɔsequētie siue nostri modi intelligēdi. Tum quia istud videretur improprie dictum q: talis modus concipiendi esset fictus nisi sibi correspōderet aliqua prioritas ex parte rei quod non potest dici cum inter intellectum ⁊ volūtatē dei nulla possit p̄oritas seu q̄uis distinctio ex parte rei assignari. Igitur non est verū q̄ sua volitio sit ratio assentiēdi intellectui diuino plusq̄ȝ econuerso ¶ Quarto sic: aliquid esse rōnē quare aliq̄d ɔuenit alicui non pōt intelligi nisi dupl'r. s. vel q: primo ɔuenit illi ⁊ iō ɔuenit alteri. sicut aīa est ratio q̄ homo est susceptibilis disciplīe. q: hoc p̄mo ɔuenit aīe. ⁊ ideo ɔuenit hoī. vl' q: nō cōuenit sibi primo. ipsū tñ necessario exigitur ad hoc q̄ cōueniat illi. et hoc pōt esse dupl'r vel q: ipsū est causa illius qd̄ cōuenit alteri: sicut aīa est ratio quare hō mouetur: nō q: primo

moueatur.sed q: est causa mot⁹ sui: vel q: ē aliqđ importatū per illud qđ cōuenit illi: siue de illo p̄dicat.sicut tā forma q̄ʒ materia ē ratio quare ꝯpositū ē corruptibile q: per hoc p̄dicatum corruptibile tā materia q̄ʒ forā importat .vt ptʒ ex qd nois. sed duob⁹ p̄mis modis nō pōt intelligi determinationē volun atis dei esse sibi rationē eēndi vt clare ptʒ. Nec etiā tertio modo qđ p; sic.q: illo modo nūq̄ʒ.a. ē rō ꝙ b.conueniat ipi.c.nisi inter.a b.ꝛ.c.sit aliqua distinctio qđ nō est in proposito.nisi forte dicat iste magister sicut scotus ꝙ ibi est distinctio formalis: et ꝙ determinatio volūtatis est ipi deo ratio assentiendi alicui ꝯtingenti vero per hunc modum scʒ q̄a diuinus intellectus in primo instanti offert volūtati simplicia illius complexi quoꝝ vnio ē cōtinens in re / aut si offert cōpletionem offert eā tanq̄ʒ neutraʒ sibi.et in secundo instanti volūtas eligens vnā partē (scʒ cōiūctionē illoꝝ) facit illud determinate esse veꝝ.ꝛ sic est intellectui diuino ratio cognoscendi illud veꝝ ꝛc̄. Sed q: istū modū nūq̄ʒ ponit iste magister.iō nō arguo contra hoc.sed ex p̄dictis infero ꝙ suus modus dicendi nō sufficit/nisi ꝯcurrat in hoc.quare ꝛc̄

A ¶ Uerum est qđ cōtra scđaʒ ptē correlarij sui arguebā ꝙ illa nō sit vera: vel saltē qđ nō sit concedēda sʒ dubitāda. Et arguebaʒ sic de⁹ pōt facere aliquē intellectum reatū talis cōditiōis ꝙ ex determinatiōe volūtatis sufficiet assentire q̄buscūq̄ʒ veris sibi ꝓpositis.igit̄ sic assentire pt cōpetere intellect⁹ creatis. ꝯña est euidēs/ꝛ añs ē sibi dubiū.q: nō apparet ꝙ talē intellectū a deo fieri implicet ꝯtradictionē. ꝛ si dicat ꝙ sic ondat rationem Igit̄ ꝯñs nō est ab eo negandū ꝛc̄. ¶ Ad hoc rñdet negādo assūptū q: impossibile ē esse aliquā creabilē rōnalē creaturā volitiuam de qua nō possit simul stare ꝙ eēt volitio ꝙ .a erit erit et tñ ꝙ a non erit. Igit̄ nullus talis volitio pōt eē sibi rō infallibilis sciendi ꝙ a.erit quēadmodū est in deo.ꝛ sic añs non ē dubiū sicut dixi.sʒ implicat ꝯtradictionē nec oppm̄ ꝓbaui. q̄re ꝛc̄ Sʒ hec rñsio nō sufficit imo variat a ꝓposito. q: tūc ipe nichil dixit de rōne infallibili cīēdi.sʒ p̄cise posuit in suo correlario ꝙ in intellectu creato volūtas seu volūtatꝭ determinatio nō pt eē ratio assentiendi alicui vero. hoc aūt de facto ē falsū q: sepe hui⁹ determinatio ē causa efficiēs.et si nō totalis tñ partialis assensus seu credulitatis.sicut patet de assensu fidei per experentiaʒ et per sanctoꝝ doctrinā. Aliter eīn quid sibi vult illud dictū cōmune Augusti et alia similia.

Cetera pōt hō nolens. credere aūt non nisi volens. Igitur seq̄tur ꝙ non ita ꝓprie potest dici determinationē voluntatis esse rōnē assentiēdi intellectui diuino sicut intellectui creato. cum nō sit illi sicut isti causalis ratio Quare ꝛc̄. Et hec de p̄ma dubitatione dicta sint ꝯtra istū reuerendū mgr̄m ꝛc̄. ¶ Ad scđaʒ dubitationē rñdet magister. N. tenēdo partē affirmatiuā. Un̄ in p̄mo ꝑncipio posuit istā ꝯclusio

B Solutio scđe questionis.

nem. q respectu futuri contingētis a deo potest hūano intellectui noticia creata infallibilis cōmunicari. Quā pbat. qz hoc fieri nō implicat ɔtradictionem Igit̄ rc̄. imo videt̄ cōsonū dicere q talē habuerit xp̄s r q quelibet ppheta sit talis noticia. ¶ Sed contra istā rn̄sionē posui in primo principio pbabilit̄ triplicē ppositionē. ¶ Prima ē q solus diuin9 intellect9 respectu veri de futuro ɔtingenti potest eē noticia infallibilis iudiciū. Et prima pars affirmatiua hui9 exclusiue satis patet. Sed pars negatiua ɔtra eū pbatur sic. qa ad hoc q aliqua noticia sit infallibilis requiritur q nō possit eē fl̄a. sz oīs noticia creata iudiciaria respectu veri de futuro ɔtingenti pōt esse falsa. igitur rc̄. Cōsequentia patet r antecedens quo ad primā ptē per quid nom. nis. sed quo ad secūdam probatur. quia omne verū de futuro contingenti potest eē falsū. ergo omnis noticia creata qua tale iudicatur esse veruz potest eē falsa. consequens patet. et consequentia tenet. quia non stat q noticia aliqua sit iudicium falsi et non sit falsa. Ad istam rationem respōdet concedendo maiorem. et dicit q minor potest esse falsa et per consequens eam negat. quia cum sit de possibili si sit vera ē necessaria. et per cōsequens non potest eē falsa. Et tunc ad pbationem meam quando dico. omne verū de futuro rc̄. concedit añs. r qñ infero. ergo omnis noticia creata rc̄. negat ɔñam. r dīt q instantia est de noticia diuina. Et cuz dico q nō stat q aliqua noticia sit iudiciū falsi rc̄. ɔcedit de noticia qua assentit̄ falso. r sic negat meā primā ppositionē. Sz ista rn̄sio nō valet. Tū p̄io. qa instantia quā dat ad ɔñam meam de noticia diuina nō ē ad positū. quia in consequente ponitur noticia creata vt excludatur noticia diuina. Tū scd̄o. qa responsio sua ad probationem consequentie non sufficit. quia certum est q non stat q aliqua noticia sit iudiciū falsi quin ipa assentiatur falso: et per ɔñs q̄n sit falsa etiam sm̄ eū. quare rc̄. ¶ Secūda propositio fuit q solus diuinus intellectus aliquid potest non iudicasse qd̄ iudicauit fore. et prima pars affirmatiua exclusiue patet. quia deus iudicauit ab eterno antixp̄m fore. et tamen pōt hoc nunq̄ iudicasse sicut possibile est antixp̄m non fore. Sz pars negatiua exclusiue. s. q hoc nō conueniat alicui intellectui nisi diuino. negatur ab eo. Unde in secundo correlario predicte cōclusionis ponit. q fidelis q̄ ex fide infusa iudicauit vltimū iudiciū fore pōt hoc non iudicasse. qd̄ probat q̄a cū hoc q iudicauerit rc̄. pōt vltimū iudiciū nō fore. r si nō erit ergo ex fide infusa false iudicauit. quod non est dicendū. cū fidei nō subsit falsū: aut dabitur correlariū suū esse verū rc̄. Sed cōtra hoc arguebā sic. qz de nullo intellectu qui iudicauit antixp̄m vel iudiciū fore. cōcedendū est q potest hoc nō iudicasse nisi de illo de quo ista consequentia est bona. Iste intellectus sic iudicauit: ergo sic erit. sed de so

C
i. propō.

D
ij. propō.

lo intellectu diuino et de nullo alio ista consequentia est bona. vt patet igitur &c. Ad istā rōnē respondet. et primo dicit. ꝙ ista ꝓpositio nō facit cōtra correlariū suū. qꝛ posuit illud sic. vetula que ex fide infusa iudicauit vltimū iudicium fore potest ex ea non sic iudicasse. ꝛ ratio mea arguit ꝙ nō potest non iudicasse. quod nō negauit. Scdo dicit ꝙ falsū est illud quod assumo in illo ratione. scilicet ꝙ de nullo intellectu nisi diuino ista cōsequētia &c. Nam secundum ipsum illa est bona de intellectu christi. quia aliter falleretur. Sed contra istā responsionem arguitur primo contra primum dictum. quia quādo dicit ꝙ vetula ex fide infusa potest sic non iudicasse: vel intelligit ꝙ potest sic non iudicasse ex fide. ex eo scilicet qꝛ fides potest non esse fides ꝛ tūc bene cōcordarem secum. sed non sufficeret ad saluandum illam fidem eē noticiā infallibilem propter quod tñ videtur ponere illud correlarium. vel intelligit ꝙ potest ex ea non iudicasse qꝛ scʒ illa fides potest non fuisse iudicium. ꝛ tūc negarem istud. quia sicut ipsa non potest nō iudicasse sicut ipse videtur consentire sic ipsa non potest non iudicasse per illud iudiciū: sicut patebit per consequens argumentum. ꝛ in hoc est punctus huius difficultatis. Secundo arguitur cōtra scdm dictum in quo ponit ꝙ de intellectu christi illa cōsequētia est bona &c. quia vel ipē intelligit de intellectu christi diuino ꝛ sic non eēt cōtra me. vel de intellectu christi creato. ꝛ tunc arguo contra hoc quia sic ꝯsequētia ē bona anima xp̄i iudicauit antixp̄m fore. ergo antixp̄s erit. tunc ex opposito cōsequentis sequitur oppositū antecedētis. ꝛ per consequens sicut possibile est antixp̄m non fore ita possibile est animam xp̄i iudicasse antixp̄m fore. sed falsitas cōsequentis patebit ex dicēdis. nec valet probatio qñ dicit ꝙ illa cōsequētia est bona aliter xp̄us falleret. Tum primo qꝛ ista cōsequentia valde apparēter potest negari. Tuꝫ secundo quia consequens valde probabiliter a multis conceditur eē possibile per communicationem ydiomatū: et p noticiam creatā. quare &c. ¶ Tertia propositio fuit ista rta. ꝙ nulla ꝓpositio de possibili negatiua cuiꝰ affirmatiua de p̄terito correspondens est vera. est concedēda de creatura: nisi vbi predicatum est iste terminus veruꝫ: aut falsum: aut alius terminus īcludens alterum illorum in sua ratione diffinitiua. verbi gratia. si ista affirmatiua de preterito vera sit sortes iudicauit vltimum iudicium fore hec negatiua de possibili non est concedenda sortes potest non iudicasse &c. quia hoc solum concedendum est de deo propter rationem prius tactam. si autem hoc cōcederetur de creatura pari ratione sustinerem ꝙ creatura que voluit a. potest non voluisse a ꝛ similiter ꝙ illa que peccauit potest non peccasse. et sic ꝙ preteritum potest non fuisse. contra articulum parisiensem &c. Bene tamen concedendum est ꝙ sortes qui vere iudicauit vltimum iudicium

B
3. ꝓpō.

forte potest nõ iudicasse vere ꝛc. ꝛ ꝙ illud quod fuit iudiciũ verũ põt nõ fuisse iudiciũ verũ. Et rõ diuersitatis ẽ q: in pmo exẽplo ppositio de pterito vera. nullo modo depẽdet ex futuro: sꝫ i secũdo exẽplo ei⁹ vitas depẽdet ex futuro: sicut pꝫ intuenti. ideo prima ẽ necessaria ꝛ nõ secũda: p regulã cõmunẽ in hac materia. quare ꝛc. Ad istã rationem nihil respondet que tamen apparet mihi difficilis supposito illo articulo cõmuniter concesso. Sed cõtra illam regulaꝫ instat.
B ¶ Primo de ista ppositionib⁹ sortes est prescitus: ꝫ sortes potest nõ esse prescit⁹. Secundo de ista sortes qui vidit aliquid in vbo potest illud non vidisse. q: deus potest illud nõ ostẽdisse. ¶ Sed prima instantia nõ valet. Tum primo q: isti termini prescitus ꝛ prescientia includunt istum terminũ verũ. Tum secũdo q: ille propositiones nõ sunt vere nisi intelligantur de prescientia dei ꝛ nõ de scientia creature: ꝛ ideo instãtia nõ ẽ ad ppositũ. ¶ Secũdo alia instantia nõ valet. q: nego assumptũ. vnde dico ꝙ sicut deus nõ potest non voluisse causasse mundum sic postꝙ sortes aliquid vidit in verbo. deus nõ potest voluisse causasse illaꝫ visionẽ. ꝛ p ꝯñs sortes nõ potest nõ vidisse nec deus potest illud non ostendisse. sicut sortes q̃ cucurrit non potest non cucurrisse ꝛ ita de quolibet alio preterito ideo petit principium sua ratio.
C quare ꝛc. ¶ Scdꝫ pdicta respondi in primo principio meo ad rationẽ pdicti magistri. vnde quãdo dicit cũ hoc ꝙ fidelis iudicauit ꝛc. stat ꝛc. cõcessi istud: ꝛ negaui vltra illaꝫ ꝯñam iudicium nõ erit ergo talis ex fide false iudicauit sed bene cõcessi: ergo false iudicauit. vñ dico pmo ꝙ nõ ẽ possibile fidei subesse falsuꝫ. pꝫ q: fides includit ꝙ sit vera ꝛ de vero. Scdo dico ꝙ fidei põt subesse falsũ. pꝫ q: illud qd de facto subest fidei põt eẽ falsũ. Dixi tertio ꝙ illa noticia q̃ fuit fides licꝫ nõ possit nõ fuisse noticia aut iudiciũ tñ põt non fuisse fides aut iudiciũ verũ. Sed ꝯñam negatã factam p suo correlario ipse pbat sic. q: sequitur. iste ex fide infusa iudicauit vltimũ iudicium fore et ita erit. ergo ex fide vere iudicauit ergo simpliciẽ sequitẽ talis ex fide ꝛc. et non erit: ergo ex fide false iudicauit. Iteꝫ q: ex fide iudicauit ꝛ nõ vere ergo false. Sed hec pbatio non valet. q: licet ista ꝯña sit bona, tamẽ consequens est ipossibile ꝛ etiã ãnce dens ppter incompossibilitatẽ partium licet quelibet pars sit cõtingẽs. quare ꝛc. ¶ Ulterius ipse arguit cõtra hoc qd dixi ꝙ fides potest non fuisse fides. q: habit⁹ qui fuit caritas aut iusticia aut prudentia non potest nõ fuisse caritas ꝛc. ergo nec fides ꝛc. Item tũc fides potuit eẽ falsa respectu falsi. ꝛ per ꝯñs deus potest decipere: pꝫ ꝯña. q: non potest non fuisse habitus verus aut falsus. Sed ad hec breuiter dico. Uñ ad primuꝫ nego ꝯñam ꝛ ratio pꝫ ex regula supra posita ꝛc. Ad scdm dico ꝙ si decipere precise ipo:tet causare noticiam falsam. tũc concedo ꝯñam et ꝯñs. Si vero ipo:tet aliquid inordinate facere. nego ꝯñam nec

A probatio sua valet. Et hec de secūda dubitatiōe 7c. ¶ Ad tertiam dubitationē alias rñdi sub triplici ꝓpositiōe. Prima fuit ꝙ sicut volūtas diuina in genere cause efficientis ē prima efficiēs causa sic ipsa in gñe legis obligātis ē pria lex seu regula ¶ Secūda fuit. ꝙ sicut volūtas diuina est efficiēs causa. q̄a vult aliquid eē vel fieri. sic ipsa est lex obligatoria. q̄a vult aliq̄d ad aliqualiter esse vel non esse teneri. Istas duas diffuse ꝓbaui 7 declaraui in primo principio meo ideo p nūc eas suppono. ¶ Tertia fuit ꝙ sicut volūtas diuina est lex obligatoria: sic 7 intellectus diuin⁹: licet cōuenientius hoc appropriet volūtati q̄ꝫ intellectui. q̄a prima est p se vera. et nō secunda. Istā declaraui in secundo principio meo. Et primo primā partē q̄a volūtas 7 intellectus in deo sunt idem omnino ideo q̄cq̄d ex natura rei conuenit diuine volūtati conuenit etiā diuino intellectui. q̄a expositorie arguendo vnū sequit ex alio. quare 7c. Secundā partē declaraui. q̄a sicut mod⁹ loquēdi doctoꝝ est ꝙ volūtas diuina est causa effectiua rerū 7 non intellectus ex eo q: quicq̄d voluntas vult est/vel fit: et non quicq̄d intellectus intelligit. ita in ꝓposito q̄cq̄d volūtas vult obligari obligatur. et non sic de intellectu. Unde hec ꝯña est bona volūtas diuina vult sortē obligari ad. a. tñ ista nō valet itellectus diuin⁹ intelligit sortē obligari ad. a. ergo sortes obligatur ad. a. et ideo ista est per se vera volūtas diuina est obligatoria et nō ista intellect⁹ diuin⁹ est lex obligatoria. q̄uis vtraq̄ꝫ sit va. ¶ Sed cōtra p̄dicta multipliciter arguit magister Egidius. nichil tñ rñdendo ad rōnes meas. Uñ (quasi in multitudine exercit⁹ eēt victoria belli) ipse adeo multiplicauit argumēta ꝙ ad ea discurrēda vix sufficeret dies vna sed fortassis sufficeret vnū breue verbū dicere qđ Marcialis in quodā epigrāmate cuidā in persuasiōibus affluenti respondit 7c. Uerūtamen inter nos sit disputatio catholica 7 nō sophistica disceptatio ideo silendum est ab omni yronico verbo. placuit autē sibi: 7 michi nō displicuit vt de tot argumentis suis nō oīa sed aliqua grauiora pro nūc veniant ad mediū cum etiā ad eoꝝ plura satis in secundo principio sit responsum. Igitur contra primā 7 secundā propositiones 7 specialiter contra secundā posuit istā: sicut volūtas dei (vt sic) nō est causa rerū per se productiua. sic nec ipsa est lex seu regl'a creature obligatiua. Que cōclusio etiā si esset vera tamen nō est contra dicta mea. q: nūq̄ꝫ vsus sum hac locutiōe, vt sic. vel vt nō sic. nec apud vtētem tali locutione vellē diu disceptare. loquatur prout sic qui voluerit q: nolo loqui sic. Uerū tamen q̄a limitaui sensum dicte secnude propositionis dicendo ꝙ licet illa sit vna ꝓpositio causalis: que potest denotare antecedentis ad cōsequens causalitatem propriā: vel ipsoꝝ cōuertibilitatē per consequentiā mutuam. tamen quicquid sit de primo sensu nichilomin⁹ in secūdo

Marginalia: Solutio 3. q̄stiōis. i. propō. (beside "triplici ꝓpositiōe"); ii. propō. (beside "gātis ē pria lex"); iii. propō (beside "ideo p nūc eas suppono"); B (right margin beside "Sed cōtra p̄dicta").

sensu volui intelligere ipsam iō cōtra hoc arguit q: ponere talē causalē ꝛ solū p illā intēdere cōsequētie ꝯuertibilitatē est mirabilr abuti ꝑpositiōib⁹. Sic em̄ cōcederet ista. q: chymera non est ideo sortes pōt eē.

C ¶ Ad hoc aūt ꝛ ad reliquas similes instātias respondi in secūdo principio meo. ꝙ sunt sophistice ꝛ falso innitūtur fundamento. Pro cui⁹ euidēti declaratiōe dixi eē sciendū ꝙ ista ꝯiūctio q: vel alia similis faciēs ꝑpositionē causalē qñq3 signat causā essēdi. et sic facit ꝑpositionē causalē. vt cū3 dicit. q: sol lucet dies est. q: homo materiā habet/ homo est corruptibilis. ꝛ sic de similibus Quandoq3 vero talis cōiūctio nō significat causam essendi. vt cum dicit. q: aliqua res in diuinis generat filiu3. aliqua res in diuinis ē pater. q: creature sūt a deo. deus est dn̄s creaturarū. Tales em̄ propositiones solēt concedi. ꝛ tamen clarū est ꝙ nō denotant antecedētis ad consequēs causalitatē propriā. quia sic essent false vt notum est ꝛc.

Ita est in ꝑposito quando dixi ꝙ hec ꝑpositio volūtas diuina est lex obligatoria q: vult aliqd ꝛc. nō denotat antecedentis ad cōsequens causalitatē ꝑpriā s3 cōuertibilitatē p consequētia3 mutuā. volui em̄ per hoc excludere primu3 sensū in quo illa dictio quia significat causam essēdi quia sic nihil est causa vt diuina voluntas sit lex obligatoria. sed per hoc ꝙ dixi ꝙ talis ꝑpositio sicut ꝛ alie supradicte signat antecedētis ad consequēs conuertibilitatē per consequentiam mutuam nō volui excludere quin aliud reqrat. sed ꝙ hoc sufficiat ad veritatē talis causalis. sed dico ꝙ hoc requiritur. ꝛ hoc sufficiebat mihi ad propositu3. Et si querat quid vltra hoc requiritur quero etiā idem ab eo de aliis causalibus supradictis et ita faciliter respondebo sibi sicut ipse mihi. nec aliud teneor respondere quia non habeo hic tractare de veritate causaliū nisi alit cogat vi argumētorū. quia ex hoc satis patet ꝓpositū. Sed ipse dicit ꝙ hec responsio nō sufficit. ꝛ ex his pat3 ꝙ diminute dedit sensum ꝑpositioni mee: ꝛ ego teneor explicare quid aliud requiratur ad veritatem illius causalis. ꝛ ꝙ per causalem nō sufficiēter explico radicem obligationis quam tamen videor principaliter inquirere. Ego autem hec om̄ia gratis: ꝛ sine probatione dicta simpliciter nego sicut prius. Et dico ꝙ petit principium sicut pri⁹ ꝛ hoc ita clarū est ꝙ qui non videt nihil videt. Tamen licet ipse non cogat: dicam sibi quid requiritur ad predictarum causalium veritatem vltra consequētie cōuertibilitatē.

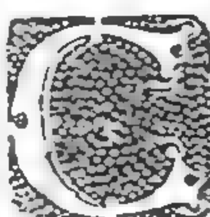
D ¶ Dico em̄ ꝙ ille denotant/ vel signant non quidem causam essendi. nec antecedentis ad consequens causalitatem propriam vt dictu3 ē: sed causam cognoscendi siue ad consequens cōuertibilitatē per consequentiam mutuam cū cōnotatione antecedētis cuiusdā prioritatis inferentis respectu illati secundū nostrum modum cōsiderandi. ꝛ ad aliquē talē vel cōsimilē sensu3 intelligunt cau

tales supradicte. Unde in omnibus illis est talis consequentia convertibilis: et ultra in antecedente ponitur diffinitio vel terminus pertinens ad diffinitionem termini positi in consequente. ut patet ideo est aliqualis prioritas antecedentis ad consequentiam propter quam potest dici antecedens causa consequentis. et hinc est quod tales causales conceduntur. Et consimiliter dico in proposito. Et per hoc ad multa alia dicta sua patet clarissime solutio ideo plura non recito etc. Et hec de tertia dubitatione.

A ¶ Uerum est quod ego speraueram: et valde optaueram cum isto reuerendo magistro habere longam collationem et in qua esset aliquid grauitatis theologice et nichil sophistice leuitatis sed ipse insistit in his que non multum placent michi. Ipse autem alias dixit quod in tota positione mea omnia erant ita clara: et solida quod nichil aliud in eis sibi visum fuit cui posset catholice repugnari. hoc autem si dictum esset reputarem non esse vituperandum. Sed cum reuerentia non est verum. Imo multa posui quorum opposita tenent plures magni doctores et que non minus reputo fore disputanda in scola theologica quam illa que ipse tractauit de pluralitate perfectionum in deo sine distinctione. de distantia creature a deo/ et a non esse. de latitudine possibilitatis: et contingentie. de tendentia creature in non esse. Ego autem malui permanere in catholica simplicitate quam cum de illis qui nichil reputant dici subtile nisi quod est inintelligibile.

¶ Finis quattuor principiorum in quattuor libros sententiarum.

¶ Incipit prima questio primi libri sententiarum Reue. in christo patris et domini. M. Pe. de aliaco.

Circa prologum libri sententiarum formo talem questionem. Utrum possibile sit viatorem de veritatibus theologicis habere noticiam euidentem. A Q. i. Arguitur primo quod non/ quia impossibile est viatorem de aliqua veritate habere noticiam euidentem. igitur etc. consequentia est clara. et antecedens probatur. quia aliter sequeretur quod possibile esset viatorem habere actum infinite rectitudinis: et per consequens infinite perfectionis. consequens est falsum cum sit finite capacitatis et finite actiuitatis. Sed consequentia probatur. quia noticia euidens est in infinitum certior opinione quantumcunque forti. Nam quantumcunque augeantur rationes probabiles in apparentia nunquam possent generare certitudinem equalem certitudini noticie euidentis: igitur talis est certitudinis infinite. igitur etc. Ar. primo ¶ Secundo sic quia impossibile est viatorem de veritatibus theologicis habere noticiam maiorem fide. igitur etc. consequentia patet quia noticia euidens est maior fide et antecedens probatur per Augustinum. xi. de trinitate capitulo tertio. de scriptura sacra fidem habemus de his rebus quas ignorare non expedit. nec per nos ipsos idonei sumus. etc. Unde patet quod de his de quibus si sacra scriptura solum fidem habemus. nec sumus naturaliter ydonei ad maiorem noticiam de eis A primo

uenire. igitur &c. ¶ Tertio sic. quia impossibile est viatorem de huiusmodi veritatibus acquirere sciam proprie. igitur &c. consequentia patet. quia non est maior ratio de uno quam de alio. et antecedens probatur quia omnis scientia proprie dicta est per causam. i. posteri. Scire est rem per causam cognoscere &c. omnes autem veritates theologice sunt de deo quo nihil potest scire per causam igitur &c. In oppositum arguitur sic. quia possibile est viatorem de multis veritatibus habere noticiam euidentem in diuersis scientiis. igitur hoc non minus est possibile per studium theologie. consequentia tenet quia theologia est scientia principalissima: et maxime archjtectonica &c. Et antecedens patet. quia omnes homines natura scire desiderant ideo l methaphisice. sed vt distinguit ibi commentator impossibile est appetitum humanum esse frustra. igitur possibilis est homini scientia. ¶ In ista questione iuxta materiam argumentorum erunt tres articuli. ¶ Primo vtrum possibile sit viatorem habere noticiam euidentem de aliqua veritate.

3 arguitur

In opp.

Decisio questionis.

¶ Secundo vtrum possibile sit viatorem habere de veritatibus theologicis noticiam maiorem fide ¶ Tertio vtrum possibile sit viatorem habere de conclusionibus theologicis noticiam scientificam proprie. ¶ Quantum ad primum articulum. primo premittam quorundam terminorum declarationes. ¶ Secundo ponam aliquas responsales conclusiones. ¶ Tertio obiiciam contra per aliquas rationes. ¶ Circa primum punctum sunt tres termini declarandi. scilicet

C

Primus articulus.

prima pars primi articuli

quid sit viator: quid veritas. quid noticia euidens. ¶ Primo est declarandum quid sit viator. vnde dico quod viator: seu creatura viatrix in proposito sumitur est rationalis natura que nec est beata nec damnata.

Nota viator.

¶ Ex quo sequuntur aliqua. ¶ Primo sequitur quod christus nunquam viator fuit. patet: quia ipse ab instanti sue conceptionis secundum naturam humanam fuit beatus. ¶ Secundo sequitur quod Paulus in raptu fuit viator. patet quia licet tunc viderit archana dei tamen per illam visionem non fuit beatus. ¶ Tertio sequitur quod stat aliquem esse non viatorem: et tamen ipsum esse in statu merendi. patet de christo ante tempus passionis &c. ¶ Quarto sequitur quod stat aliquem esse viatorem et tamen ipsum habere noticiam intuitiuam dei. patet de paulo. quia secundum Augustinum questionibus ad Orosium et similiter super Genesim ad litteram. Anima pauli in raptu clare et sicuti est diuinam essentiam vidit. Unde patet contra occam quod intellectus viatoris non bene describitur quod est ille qui non habet noticiam intuitiuam deitatis sibi possibilem de potentia ordiata. Per primum intellectus beati excluditur qui habet noticiam intuitiuam dei. Per secundam intellectus damnati: cui de potentia ordinata non est possibilis illa noticia &c. Quod enim hec descriptio non sit sufficiens. patet de paulo qui (vt dictum est) et sicut iste met doctor concedit in secundo tractatu dyalogi de dogmatibus Jo. 22. ca. 2. noticiam claram deitatis habuit &c. et tamen tunc non fuit beatus: sed viator vt dictum est: quare &c. ¶ Secundo decla-

D

D

E

randum est quid sit veritas (vn
q̄d veritas de dico q omnis veritas (vt hic su
mitur) est propositio vera. Ad
cuius probationem pono aliquas p
positiones. ¶ Prima est q nulla
veritas est distincta a propositio
ne q sit quoddam complexum signi
ficabile seu propositionis signifi
catum totale patet quia si esset ta
lis veritas seu tale complexum si
gnificabile nec esset substantia
nec accidens nec deus nec crea
tura. immo omnino nichil esset (vt
concedunt illi q sic ponunt) sed talis
positio est intelligibilis et irratio
nabilis vt pro nunc suppono: quia
A alibi declaraui. ¶ Secunda pro
positio est q nulla veritas est di
stincta a propositione que sit res
absoluta vel respectiua accidens
ipsi propositioni vere patet: quia
si sic sequitur q esset vel esse possz
aliqua res alia a deo quam deus
non possz creare: et aliq quam non
possz annichilare et quam possz crea
re veritatem illius deus nichil creat nec
annichilare veritatem illius deus nu
hil annichilat. Item sequitur q futurum
contingens de necessitate erit quia
veritas illius propositionis anti
christus erit fuit. ergo sequitur
q antichristus erit. consequentia
est bona. sed si illa veritas est aliq
res alia a propositione deus non
posset facere modo qui illa res
fuerit: et sic antecedens est neces
sarium illo dato et per consequens
etiam consequens etc. Item deus
posset talem rem distinctam a pro
positione destruere ipsa propositi
one manente et tunc illa propo
sitio adhuc esset vera et p consequens veritas
etc. et ex hoc sufficienter patet propositum
B principale. ¶ Tertia propositio se
quens ex predictis est q aliqua ve

ritas potest causari a deo tamen non pos
sibile q deus causet illam verita
tem patet de ista deus nichil causat et
eodem modo de annichilatione etc.
non tamen propter hoc sequitur
q aliqua veritas possit causari
a deo et non sit possibile q deus
causet illam veritatem. ¶ Quar
ta propositio etiam sequens ex p
dictis est q aliqua veritas fuit
quam necessarium est fuisse et tamen
contingens est eam fuisse veritas
tem patet de ista antichristus erit.
¶ Sed contra predicta obiicitur
primo quia diuina sci. diuina noti
cia est veritas et deus tamen seu eius
noticia non est propositio vera:
Igitur non omnis veritas est propo
sitio vera. ¶ Secundo antequam aliquid
esset preter deum veritas seu ve
rum erat mundum fore: et hec
veritas non erat deus quia hec
veritas contingens erat et de
us erat necesse esse. nec hoc verum
erat propositio quia nulla contingens
tale verum erat quoddam complexum
significabile. ¶ Tertio quia si nul
la propositio esset adhuc veritas es
set nullam propositionem esse. Igitur non
omnis etc. Pro solutione istorum po
no aliquas propositiones. ¶ Pri
ma est q preter omnem propositionem C
creatam aliquid est verum seu ali Solutio
qua veritas extra animam patet de p̄dictorum
deo sicut prima obiectio arguit.
¶ Secunda propositio q preter
omnem propositionem creatam vel in
creatam nullum est verum seu nul
la veritas extra animam. patet quia
sicut omnis veritas creata est pro
positio creata (vt probatum est) sic
veritas increata q deus est: est
propositio increata vt ostendam.
¶ Tertia propositio quam pono
probabiliter et non assertiue p de D

claratiōe precedentis est q̃ deꝰ
seu diuina noticia sicut est veri
tas: sic est ipsi intellectui diuio
ꝓpositio vera. ptʒ: q: si diuina
noticia qua deus cognoscit an
tixp̄m fore nō ꝯcedatur eē ꝓpō
vera/ hoc nō pōt eē ꝓpt aliud nisi
q: doceret q̃ ad hoc q̃ aliq̃d sit
ꝓpositio reqrit q̃ sit q̃d cōple
xū: sic q̃ sit ex pluribꝰ ptibꝰ essē
tialr̄ ꝯpositū: quarū vna sit sub
iectū: alia copula/ ⁊ alia p̄dica
tū: qđ repugnat diuie simplici
tati. Sʒ hoc nō valet. ¶ Pmo. q:
ꝓpter aliā cām nō dr̄ ꝓpō men
talis ꝯnexa. imo nulla ꝓpō mē
talis est illo mō ꝯposita/ sicut ꝓ
bat mgr̄ Grego. q. 1. et hoc idem
qualr̄ sit verum. ⁊ qualiter non
alibi declaraui. ¶ Secundo q:
supposito q̃ illud eēt verū de q̃
libet ꝓpositione creata. tñ pro
pter hoc nō debet negari a deo
q̃ sit ꝓpositio. Uerbigratia. lʒ
verū sit de qualibʒ noticia crea
ta q̃ non stat ipsam eē noticiā/
et ipsam nō eē rem distinctā ab
illo cui ē noticia: tñ ꝓpt hoc nō
negamꝰ a deo q̃ sit noticia seu
cognitio: q̄uis sua noticia non
sit distincta ab eo. quare ita pōt
E dici in ꝓpositio ⁊c. ¶ Ex istis
patet responsio ad secūdā obie
ctione: vnde qñ dicitur q̃ ante
q̄ʒ aliquid eēt preter deū veruʒ
erat mūdum fore. distinguo istā:
q: hec oratio īfinitiui modi mū
dum fore pōt sumi significatiue
et personaliter. vel materialiter
Si primo modo dico q̃ illa ora
tio pro nullo supponit: ideo ꝓ
positio non est vera. imo oīs ꝓ
positio in qua subijcitur vel p̄
dicatur oratio infinitiui mōi si
gnificatiue sūpta est incongrua
de virtute sermonis sicut alibi
declaraui. Si vero sumat secū
mō. s. materialr̄: vel capit mate
rialr̄ ⁊ ꝓ seipsa: ⁊ sic adhuc ē fal
sa/ vt clarū est. vl' capit materia
lr̄ ꝓ ꝓpositiōe cuiꝰ est demū: seu
cui co..i det: ⁊ hoc vel ꝓ propo
sitiōe creata ⁊ sic ꝓpō est falsa
vt pʒ. vel pro ꝓpositione increa
ta que deus est: ⁊ sic propositio
est vera. sic ergo dico q̃ an̄q̄ʒ ali
quid esset p̄ter deū veritas erat
mūdum fore. ⁊ illa veritas erat
deus. Et qñ arguitur q̃ non: q̄a
illa veritas erat ꝯtingens/ et de
us erat necesse eē: ¶ Dicendum F
q̃ illa veritas erat necesse sicut
deus ⁊c. sed tñ illa veritas erat
contingenter veritas: sicut scia
dei q̃ antichristus erit est neces
saria tamē est contingenter sciē
tia q̃ antichristus erit: vt alias
declarabitur. Si vero dicatur Instātia
cōtra mūdum fore ab eterno fu
it verū seu veritas. igitur mun
dū nō fore ab eterno fuit falsū:
seu falsitas. cōsequentia tenet:
q: quandocūq̃ vnum contradi
ctorum fuit verū/ alterū fuit fal
sum sed deus non est nec potest
eē falsitas: igit aliqua falsitas
fuit ab eterno: q̃ non erat deus. G
Respondeo negando primā con Solutio
sequentiā. vñ ꝯceditur ista ꝓpō
quarta q̃ ab eterno fuit aliqua
veritas cui nulla erat contradi
ctoria falsitas. patet p rationeʒ
factā. Et per idē patʒ ad tertiaʒ
obiectionē. vnde qñ dicitur q̃ si
nulla propositio eēt adhuc verū
eēt nullā ꝓpositionē eē. conce
do istam conditionalē: q: añs ē
impossibile: q: sicut impossibile
est deū non eē noticiā/ sic īpossi
bile est deū nō eē propositionē

verā. dico tñ q̄ si nulla ꝑpositio creata eēt adhuc verū eēt nullā ꝑpositionē creatā esse. capiendo orōnē infinitiui modi vt dixi sed illō verū esset deus. Sic igit̄ pꝫ q̇d est veritas: ⁊ q̄ nichil aliō sit q̄ꝫ ꝑpositio vera. Quare autem ꝑpositio dicat̄ v̄a: hic non declaro: ⁊ multa alia que circa hec possent dici ptranseo: q̄a de his spectat ad logicā ⁊ metaphisicā: ⁊ de illis dixi in tractatu de insolubilib⁹. ℂ Tertio declarandum est q̇d sit euidētia seu euidens noticia. Unde dico q̄ duplex est euidentia. quedam est euidentia absoluta / qualis est euidētia p̄mi p̄ncipij vel reducibilis ad eā. alia ē euidētia conditionata q̄lis est euidentia nr̄i ingenij que est circa p̄mum.

Quid est euidētia absoluta

ℂ Euidentia absoluta simpliciter pōt describi q̄ est assēsus verus. sine formidine causatus naturaliter quo nō est possibile intellectum assentire ⁊ in sic assentiendo decipi vel errare. In hac autē descriptiōe quattuor partes ponūtur. ℂ Prima est assensus verus. quia omnis euidentia est assensus licet non ecōtra. Et dicitur verus ad differentiā erroris. seu assensus falsū vel erronei quantūcūq̄ꝫ sit firmus. tñ nūq̄ꝫ est euidens. ℂ Scḋa pars est sine formidine ad differentiā opinionis suspitionis / vel cōiecture que nō sūt sine formidine de facto. vel de possibili. ℂ Tertia est causatus natualiter: id ē ex causis necessitātibus intellectum ad sic assentiendum ad differentiam fidei: que licet sit assēsus sine formidine / tamen non causatur naturaliter sed libere ⁊c̄. ℂ Quarta ē quo nō possibile ⁊c̄. Ad ornatam assensus causa tip sillogismū falsigraphū q̇ lꝫ possit habere cōditiōes p̄dictas tñ habēs illū assensū sic assentiendo decipitur. non per assensum cōclusiuum sed per medium conclusiuum. ℂ Item illa pars ponitur ad differentiam euidentie secūdum quid siue ꝯditionate. de qua statim dicatur. Euidentia autem secūdum quid potest describi q̄ est assensus ver⁹ sine formidine causatus naturaliter / quo non est possibile stāte dei influentia generali / ⁊ nullo facto miraculo intellectū assentire / et in sic assentiendo decipi vel errare. In hac autē descriptione singule partes ponūtur consimili ratione sicut in p̄ma. preter illā stante dei ⁊c̄. que ponitur ad differentiam p̄me euidentie ⁊c̄. Et dantur iste descriptiones de euidentia creata Et hec de terminorum declaratione ⁊c̄. His p̄missis ponende sunt tres conclusiones ad hunc p̄mum articulum responsiue.

Quid est euidētia scōm q̇d.

ℂ Unde aduertendum est q̄ circa hunc articulum due fuerunt opiniones extreme. Una achademicorum ponentium q̄ nulla veritas possit nobis esse euidēs quam opinionē reprobat Aug. Alia fuit quorundam presumptuosorum philosophorum asserentium q̄ omnis veritas potest naturaliter esse nobis euidens. quā opinionē impugnat thomas. brand. libro. i. sūme sue parte. xxxij. capl̄i. i. Igit̄ mediādo inter istos errores sit hec p̄ma conclusio. ℂ Quod possibile est viatorē non solū de p̄imo

C ij. ps p̄mi articuli.

D i. cōcl'o p̄ncipal'.

principio, sed etiã de multis alijs veritatibus habere euidentiam absolutã, siue noticiam simplr euidetẽ. Ista ɔclusio maxime q̃ ad primã partẽ adeo videt nota ꝙ ip am ꝓbare apparet petitio principij. tñ cõtra proteruũ põt suaderi. ¶ Primo p medium tactũ arguẽdo ad oppositũ q̃stionis. Secũdo qꝛ aliter sequit oẽs scientias perire qḋ est inconueniens / maxime de mathematicis que scdm phm sunt in primo gradu certitudinis. Tertio. q̃a q̃libet experitur non solum primũ principiũ eẽ sibi euides modo predicto sed etiã multas cõsequentias. sicut sunt ɔ̃ñe petẽtes ꝑncipiũ vt iste soꝛ. est. ergo soꝛ. est vel non ẽ: si hõ est hõ est. et multe alie / vt iste hõ est: ergo aial est: si equus currit animal currit ⁊c̃. Unde assensus taliũ veritatũ habet omnes cõditiones supradictas (vt pz) q̃re ⁊c̃.

E ij. cõclo. ¶ Secũda ɔclusio est ꝙ possibile est viatorem de multis veritatibus cõtingẽtibꝰ habere euidentiã absolutã siue noticiam simpliciter euidẽtẽ. verbi grã ꝙ iþe est ꝙ ipse cognoscit ⁊c̃. pbatur. p augustinũ. xv. de tri. c. xij. Scimus inquit nos viuere in quo prorsus non metuimus ne aliqua verisimilitudine forte fallamur. qꝛ certũ est etiã eũ q̃ fallit viuere ⁊c̃. Secũdo. qꝛ impossibile est aliquẽ de talibꝰ veritatibꝰ rationabiliter dubitare quocũq3 possibili posito ⁊c̃. quare ⁊c̃.

F iij. cõclo. ¶ Tertia cõclusio est ꝙ impossibile est viatorẽ aliq̃d extrinsecũ ab eo sensibile euidẽter cognoscere eẽ euidentia simpliciter, et absoluta. sed bñ euidentia scdm q̃d ⁊ conditionata. Ista cõclusio hz duas partes. Prima est ꝙ simplr ⁊ absolute nullũ extrinsecũ a nobis sensibile euidenter cognoscit eẽ. vt puta ꝙ albedo est. ꝙ nigredo est. ꝙ sol est. ꝙ homo ẽ alius ab asino. ⁊ sic de silibus. Probat primo q̃a stat sine cõtradictiõe apparẽte ⁊ assentire sic eẽ: ⁊ tñ no sic eẽ. Igit sic eẽ nõ est euidens ꝑdicto modo. ɔ̃ña tenet ex quarta cõditione supra posita de euidẽtia predicta: ⁊ antecedens pz per dei omnipotẽtiã. qꝛ quicq̃d deus põt facere mediante causa secũda: vel mediantibus causis secũdis põt per seipm. ⁊ quibuscũq3 duabꝰ rebꝰ datis quarum vna nõ est pars alterꝰ deus potest vnã illarũ conseruare alia destructa. ⁊ per ɔ̃ñs destructo quolibet sensibili extriseco posset cõseruare in aĩa sensationẽ: ⁊ habet propositum ⁊c̃.

¶ Secũdo si predicte veritates eent sic euidentes vel hoc esset per sensum / vel p intellectũ. G Nõ per intellectũ. quia non sequit euidenter intellectus intelligit aliã rẽ ab ipso. igit alia res ab ipso est. nec sequitur intelligendo antixp̃m eẽ igit antixp̃s est. Nec per sensum. qꝛ hoc maxime foret per visum. sed hoc nõ ꝓbo qꝛ sequitur visus est indispositus et mediũ est indispositum ⁊ obiecta non est indebita distantia. igitur visus nõ iudicat euidẽter de suo obiecto. ɔ̃ña est bona. ⁊ antecedẽs est euidẽs sensui predicta euidẽtia. Igit ɔ̃ñs non est sic euidẽs virtute visionis. Tertio q̃a multotiẽs eque fortiter quis iudicat se videre

asinũ quãdo non videt eũ sicut qñ realiter videt illũ: et non obstante tali iudicio ac firma apprehẽsiõe talis decipit̃: et non videt qđ credit videre. Igit̃ ppter qđcũqȝ iudiciũ forte vel firmã apprehẽsionẽ nõ cognoscit ꝙs euidẽter tali euidẽtia ꝙ sic est sicut sibi apparet: et hoc maxie vbi nõ sequit̃, apparet tibi ꝙ sic est: ergo sic est. et p ꝯñs ex nullo añcedente euidente põt aĩa euidẽter inferre aliquã aliã rẽ ab ipa eẽ. loquẽdo ip de euidẽtia pdicta. Cõfirmat̃ rõ: qr sequitur de⁹ indisposuit visũ et mediũ: igit̃ visus nõ iudicat de obiecto suo euidẽter. Ꝗñdo de euidẽtia vt prius ꝯña ẽ bona: et añs ẽ tibi dubiũ. igit̃ ꝯñs nõ est a te negãdũ. et p ꝯñs pȝ pria pars ꝯclusiõis (scȝ) ꝙ simplr absolute nullum et cẽ.

¶ Scđa pars ꝯclusiõis ẽ ꝙ loquẽdo de euidẽtia scđm quã dicit̃ cõditionata: vel ex suppositiõe scȝ stãte dei influentia gñali. et cursu nature solito nulloqȝ facto miraculo talia possũt eẽ nobis sufficiẽter euidẽtia: sic ꝙ de ipis nõ habem⁹ rõnabilit̃ dubitare. Probat̃ hoc: qr stãte dei influẽtia et cẽ. nõ stat talia nobis apparere et nõ sic eẽ. vñ ꝗuis talis apparẽtia possit eẽ ipis obiectis nõ existẽtib⁹ p potẽtiam dei absolutã: tñ ppter hoc non habemus rõnabiliter dubitare. Nã ex hoc multa incõueniẽtia: et absurda sequerent̃. ¶ Primo

B sequit̃ ꝙ possem⁹ rõnabilit̃ dubitare ꝙ aliq̃ substãtia alia a natura nr̃a diuisa eẽt. qr de⁹ posset cõseruare oĩa accidentia hmõi substãtijs corruptis seu destructis vt in sacramẽto altaris. Secũdo sequit̃ ꝙ nõ posset sufficiẽter inferri ex vna re alia: nec ex causa posset cõcludi effect⁹. nec ecõtra. et sic perirent oẽs demõstratiões naturales. Et ꝯña tenet. qa duap rerũ distinctap deus põt absolute alterã ꝯseruare alia destructa. Tertio seq̃tur ꝙ haberem⁹ rõnabiliter dubitare demõstrata quacũqȝ creatura. an illa eẽt de⁹. an illa esset adorãda. et sic an de⁹ eẽt asinus an asinus adorãdus. Nã qualȝ talẽ posset deus assumere et cẽ. et breuiter multa similia possent inferri q̃ sũt absurda et blasphema. q̃re et cẽ. et sic pȝ rñsio. ¶ Cõtra pdictas cõclusiões p ordinẽ instatur. Primo contra primam partẽ quattuor rõnib⁹ seu mediĩs. ¶ Primo sic. nõ est euidẽs euidẽtia absoluta aliq̃d eẽ pmũ principium: nec aliq̃d esse añs: aut ꝯñs: aut cõsequẽtiã: aut ppositionẽ et sic de similib⁹. Igit̃ tali euidẽtia nichil est euidens ꝯña tenet. qr si aliqđ ẽ euidẽs tali euidẽtia oportet ꝙ sit ppositio deducta per aliquã ꝯñam in qua sit añs et ꝯñs. sed añs pbat̃ qa tali euidẽtia non est euidẽs plura eẽ. Igitur nec pmũ principiũ esse. et sic de alijs positis in antecedẽte. ad quorũ quodlibet infert̃ plura eẽ et cẽ. Cõfirmatur scđo qa aliqui negauerunt primũ pncipiũ (vt pȝ. iiij. methaphi.) igit̃ nõ est euidens. Cõfirmatur tertio. qr de facto dubiũ est q̃d sit primũ pncipiũ vt clarꝫ est. Igitur nõ est euidẽs. ¶ Secundo pncipaliter arguitur sic illud non est euidẽs cui intellectus potest firmiter dissentire. sed intellect⁹ potest primo

iij. pars pmi articuli.

¶ Primo argr cõtra primã ptem pme conclusiõis.

ij. arguit̃

cipio dissentire: quia de⁹ posset huiusmodi dissensum in eo causare de sua oipotentia: cum hoc non implicet contradictionem. Secundo confirmatur. quia hoc pot ipse intellectus ex imperio voluntatis: unde videtur pl⁹ impossibile intellectum assentire opposito primi principij ex imperio voluntatis: quam assentire illi credito⁹ una essentia simplicissima est tres res distincte et quelibet earum. Nam ponendo hunc articulum habem⁹ negare modos arguendi manifestissimos et qui apparent tenere in virtute primi principij sicut sillogismum expositorium. sillogismum in barbara et consequentiam conuersiuam. sicut patet in exemplis etc. Tertio confirmatur quia voluntas pie affectata pot intellectum imperare quod cadat supradictis credibilib⁹ et ipsum ad hoc subiugare. ergo pot esse aliqua voluntas ita male affectata quod poterit intellectum subiugare ad assentiendum opposito primi principij. consequentia tenet: quia cogitatio post lapsum facta est pronior ad malum quam ad bonum. iuxta illud Gen. viij. sensus et cogitatio humani cordis prona sunt ad malum ab adolescentia sua etc. Etiam praua affectio potest quantumlibet augeri: et tamen inevidentia articuli trinitatis: et inevidentia oppositi primi principij non se excedunt infinite igitur. ¶ Tertio

3. arguit principaliter arguitur sic. nulla falsitas potest a nobis euidenter cognosci. igitur nec veritas. Antecedens patet primo posteriorum. falsum non scitur: quia non est etc. Sed consequentia probatur: quia tanta apparentia potest esse de aliquo falso quod sit verum: sicut de vero. Nam secundum philosophum. viij

thopicorum. nichil prohibet quedam falsa esse probabiliora quibusdam veris et per consequens apparentia: immo de facto philosophus (vt patet. i. phisi.) reputauit esse principium euidens quod ex nichilo nichil fit: et de illo habuit tantam apparentiam: sicut de aliqua conclusione demonstrata. Igitur si illud non fuit sibi euidens nec quodcumque aliud Si autem dicatur quod ad esse euidens non sufficit precise apparere: sed requiritur apparere vere: cum apparere false possit esse ita intensum et ita firmum sicut vere: tunc datis duab⁹ talib⁹ apparentijs nescim⁹ quod sit euidens et sic numquam esset nobis certum vel euidens aliquid esse euidens: et possem⁹ dubitare tale esse euidens: et per consequens haberem⁹ dubitare illud esse verum: quia sequitur dubito hoc esse euidens: ergo dubito hoc esse verum: vel saltem non scio etc. Secundo confirmatur: quia ad esse euidens non sufficit apparere vere: quia si sortes haberet quantamcumque apparentiam de aliquo vero (et hoc per medium falsigraphum) propter hoc non haberet euidentiam: sed non est nobis possibile scire euidenter quod medium sit sophisticum: et quod verum. Nam quandoque credimus habere demonstrationem quando habem⁹ sophisticam rationem. quare etc. Tertio confirmatur: quia ille assensus non est euidens de aliquo cui omnino similis et eque firmus est inevidens de eodem: sed quandoque dato aliquo uero demonstratiue probato. poterit dari probatio falsigraphica eque vel magis apparens. si ergo secunda non sit euidens nec prima. igitur nichil est euidens p

demōstrationem vel saltē nō est euidēs aliq̄d eē euidēs illa euidētia ꝛc. ¶ Quarto p̄ncipalr arguit sic. si aliq̄d eēt euidēs seq̄ret ꝙ quodlibꝫ eēt equalr euidēs: et sūme euidēs: ꝯñs est manifeste falsum: quia nihil est nobis eque euidēs sicut deo ꝛ angelis. Similiter principia sunt euidentiora cōclusionibus: sed consequentia probatur: quia nō videtur vnde euidentia possit intendi. Primo non quo ad veritatem: quia vna veritas non ē magis veritas q̄ꝫ alia: seu vna propositio nō est magis vera q̄ꝫ alia. Secundo non quo ad adhesionem. naꝫ maior vel minor adhesio non facit maiorē vel minorē euidentiam. pꝫ de fide ꝛc. Tertio non quo ad claritatē sicꝙ in vna euidētia sit maior claritas noticie q̄ꝫ in alia. q̄ð ꝓbo. quia quelibet talis euidentia de qua loquimur generatur naturaliter ex primo pn̄cipio per ꝯñam vel consequentias necessarias ꝛ euidētes. ꝛ per ꝯñs quelibet talis generatur summa. q: ex causis naturalibus non ꝓueniant effectus inequales ceteris paribus. quia agunt secundū vltimū potentie. Secūdo confirmatur. quia in huiusmodi generatione non est maior resistentia I vno q̄ꝫ in alio. Nam cū nulla tali euidētia stat aliquis gradus dubietatis de obiecto. igit oēs sunt equales. Tertio confirmatur. quia quelibet talis euidentia summe clare representat suum obiectum quia totaliter sicut est aliter non esset euidētia. sed per ipsā falli possꝫ intellect⁹ igit ꝛc. ¶ Ad istas rōnes r̄ñdet per ordinē. ꝛ p̄rio ad p̄mā negatur consequentia. Unde ꝓ materia ponuntur alique propositiones. Prima est ꝙ aliquis potest scire: immo scit de facto aliquam propositionem vel consequentiam euidentia primi principij: et non scire euidenter tali euidentia ꝙ scitum ab eo sit ꝓpositio vel consequentia. pꝫ de homie simpliciter illitterato ꝛc. Secunda est ꝙ aliquis potest euidenter scire primum principium: et nescire quid sit primuꝫ principium. patet: quia quilibꝫ mente formans primuꝫ principium scit ipsū euidenter. et tamē cum hoc stat ꝙ nesciat vtruꝫ sit propositio ypotetica vel cathegorica ꝛc. Tertia est ꝙ aliquis potest scire euidenter aliquam propositionem: et non scire euidenter tanta euidentia ꝙ illa ꝓpositio sit vera: aut falsa. ꝛ similiter de ꝯñā: pꝫ ex p̄dictis: ꝛ consimiliter potest dici ꝙ aliq̄s potest scire aliquā ꝓpositionem: ꝛ nō scire tanta euidētia nō ita sit sicut illa ꝓpō significat. q: pōt non scire an ꝓpositio sit ꝛ an significet. Quarta propositio est ꝙ cum predictis stat ꝙ nullus potest euidenter scire propositionem aliquam et nullatenus scire quid: vel qualiter p eam significatur. patꝫ q: oppositū implicat: et sic patet ad primaꝫ rationem et ad tertiam confirmationem. Sed ad secundam dicitur ꝙ sicut dicit Aristoteles alli non negabāt primū p̄ncipiuꝫ corde: sed ore. similiter hoc non est ad propositum. quia et si primuꝫ principium erat eis inevidēs nichil sequit ꝛc. ¶ Ad secū

4. argū. (margin, beside "¶ Quarto p̄ncipalr arguit")

A (margin, beside "igit ꝛc. ¶ Ad istas rōnes")

Ad p̄mā rationē. (margin, beside "per ordinē")

B ad. 2. rōnem. (margin, beside "nuꝫ principium erat eis")

tam rationem negatur maior. Uñ pono aliq̄s ꝓpositiões.

¶ Prima est. ꝙ lz aliq̄s possz dissētire pmo p̄ncipio nō seq̄tur ꝙ illud nō sit euidēs sed solū ꝙ pōt nō esse euidēs puta illi q̄ sic dissētiret. Secūda est. ꝙ licz aliq̄s dissentiēdo primo pncipio vel assentiendo eius opposito erraret i fide. tamē ꝙ aliquis possit dissentire primo principio vel assentire eius opposito non cōtradicit fidei nostre. Primū3 patet. quia ex opposito primi principij sequitur oppositum cuiuslibet articuli fidei. Secundum patet. q̄a dicere ꝙ de⁹ possit huiusmodi assensum vel dissensum causare non cōtradicit fidei. immo videtur fauere articulo de omnipotētia dei. ¶ Tertia propositio ē ꝙ huiusmodi positio non est contraria veritati primi principij. ⁊ ad hanc positionem non sequitur primum principium esse falsū. q2 no sequitur aliquis assentit opposito primi p̄ncipij. ergo primum principium est falsum. imo sequitur oppositum ⁊c. ¶ Quarta propositio ē ꝙ assentire opposito primi principij non infert aliquod impossibile (etiam naturaliter) puta cōtraria esse simul aut aliquod simile. patet. quia supposito ꝙ assensus contradictorioꝝ eēnt contrarij. ⁊ ꝙ esset impossibile naturaliter ipsos eē simul in eadem mente (sicut assensum quo assentirem sortem eē. et assensū quo assentirem sortem non esse) tñ non propter hoc videtur impossibile vnum tertium assensum esse in mente quo assentirē sortem esse/ ⁊ non esse. Ex q̄bus patet in generali ꝙ maior rōnis est falsa. ⁊ minor siue sit va siue falsa. nō est ꝯ cōclusionē ⁊c. tñ in spāli dicendū est de materia rōnis. Uñ quādo primo dicitur, ꝙ deus posset ⁊c. ¶ Hic respondetur ꝙ circa hoc duplex est opinio. vna ꝙ deus potest se solo causare assensū vel dissensum in mente nostra. et scđm hanc cōcedendū esset ꝙ deus possit causare huiusmodi errorem circa primum principiū. nec ꝓpter hoc sequitur ꝙ non sit euidens/ vt iam dictum est. ¶ Alia est opinio quā tenet Holkot q. i. art. 3. que ponit oppositū. ⁊ scđm hāc ponende essent alique propositiones. Prima est ꝙ deus non posset se solo causare errorē de primo principio. patet quia ois error est assensus vel dissensus. ¶ Secunda est ꝙ deus mediantibus causis secundis ⁊ fm naturalem cursum potest causare errorem circa primū principiū patet. quia stat aliquē dubitare et errare circa entitatem primi principij scz quid sit primū principiū ⁊c. ¶ Tertia est ꝙ de⁹ mediantib⁹ causis secundis iuxta naturā iam eis inditā3 de cursu soluto non pōt causare errorē de primo principio id est dissensū3 eius/ vel assensū de eius opposito. patet. quia hoc esset ex cognitione alicuius rei. sed q̄libet cognitio nata est concausare assensum p̄mi principij. saltē nulla est nata cōcausare dissēsū. plusq̄ȝ caliditas nata est frigefacere vel ecōtra. Igr̄ ⁊c. ¶ Quarta ꝓpō est ꝙ de⁹ mediantib⁹ causis scđis ⁊ de suo posse absoluto pōt causare errorē de pmo prin-

An deus solo possit cāre assensum.
¶ 1. opinio.

cipio. pz quia hoc non implicat: nec hoc infert contraria eē in eodē &c. quare seqt. ¶ Ad materiam vo scde & tertie cōfirmatiōis de impio voluntatis: & etiā de affectiōe voluntatis &c. similiter potest respondeti per aliquas propositiones ¶ Prima est q ex imperio. vl' affectione voluntatis precise sine quacūq apparētia aut motiuo aliquo non cōtingit credere alicui complexo. patet quia aliter possem opinari libere quod rex sedet. et sic de quolibet alio michi ignoto &c. quod apparet falsuz. sed de hoc alias dicet. ¶ Secunda est q nullū in fide nostra traditu3 imo nulla imo nec oia simul iuncta: aut aliqua de illis claudunt vel inferūt ɔtradictionem seu oppositum primi pncipij. nec appropinquant sibi: immo infinite distant ab eo. et tantum quantū aliquod vex necessarium quarūlibet euidens. immo q̄ntum ipsūmet primū principium. nec ppt ipsa oportet negare aliquā ɔñam euidentē seu tenentē in virtute primi principij. Et oia ista patebūt in materia de trinitate. Ubi ostendam quō ille articulus pōt sustineri sine vlla ɔtradictione aut bone ɔñe negatiōe. ¶ Tertia propositio est. ad oppositū primi principij cū imperio / vel affectione voluntatis nulla apparētia vera potest cōcurrere. nec ad hoc aliqua lex iusta potest obligare.
¶ Quarta est q ad ipsa credibilia fidei nr̄e q̄ntūcūq ardua cuz impio vel affectione volūtatis potest ɔcurrere apparentia vera et diuina inspiratio sicut alias ostendam. Ex q̄b9 oībus patet q imperiū voluntatis & ei9 pia affectio plus est patēs ad faciēdū assētire' credētibus nr̄e fidei q̄ quācūq assētio possibilis opposito pmi pncipij. & sic patz mod9 pbabilis rn̄dēdi ad istā rōnem. Tñ adhuc (hoc nō obstāte) videtur michi pbabile ppter predictas rationes quod intellectus ex imperio voluntatis et praua affectione cum aliqua apparentia licet falsa possit naturaliter dissentire primo principio &c. s3 quicquid sit de hoc nichil sequitur contra conclusionem vt sepe dictū &c. ¶ Ad tertiā rōnem ɔceditur maior ad bonū sensum quia licet sit falsa in forma qua ponitur ex eo q falsitas potest eē veritas. et similiter ex eo q aliqua falsitas potest euidenter cognosci eē falsitas. tamen vera est ad istum sensū q impossibile est euidenter scire falsum ideo negatur ɔña &c. Et ad probationem ɔceditur illud quod infertur (sc3) q ad eē euidēs nō sufficit precise apparere sic esse q̄tūcūq talis apparētia sit intensa. sed requiritur q apparētia sit vera. et quando infertur q nunq̄ esset nobis euidēs &c. immo haberemus dubitare &c. ¶ Pro ista materia ponuntur aliq ppositiones. Pria est q q̄uis non sit necesse oēm habentem euidentiam de aliquo experiri illam / aut scire illam eē euidentiam. tamen omnis habens huiusmodi euidentiam experiri potest illa3 / & scire potest illā eē euidentiā absq aliquo nouo motiuo. Imo motiua euidētie q est act9 rectus sufficiunt ad sciēdum euidētiā eē euidētiā q est

Marginal notes: B — De impio volūtatis (left, beside "seqt. ¶ Ad materiam"); B — Ad. 3. rōnem. (right, beside "pe dictū &c. ¶ Ad tertiā rōnem"); C (right, beside "¶ Pro ista materia").

actus reflexus. et hoc mediãte aduertentia circa actũ rectũ &c. ¶ Secũda est q nõ stat aliquẽ habere euidentiam de aliquo / et dubitare se habere euidentiam de eodem. patet. quia sicut bene tangitur in arguendo si dubito meam apparentiã esse euidentiam / dubito vel saltem non scio ipsam esse verã: et per sñs ita eẽ sicut ipsa significat. Quare &c. ¶ Tertia est pro secunda confirmatione. q quis non sit necesse omnẽ habentẽ mediũ verum et non sophisticũ ad aliquid euidẽter scitũ ab eodem scire actualiter se habere medium: verumtñ omnis sic habens potest scire euidenter se habere. nec stat ipz dubitare de tali medio. patz ex predictis. ¶ Quarta propositio q cum predictis stat q aliqs nõ habẽs euidentiã de aliquo credit illud firmiter et absq hesitatione et ex medio necessitate ipz pro tunc. et potest credere se scire euidenter illud et tamẽ in vtroq: tam in actu recto q reflexo decipitur. nec est possibile stãte tali assensu recto firmo habẽ assensum reflexum dubiũ plusq i assentiẽte euidẽter. Et consimiliter omnino potest dici de habente mediũ sophisticum q est possibile q credit se habere demõstratiuum et credit se habere euidẽtiã et hoc cõcludunt ille rõnes et nõ plus. tñ cũ istis stat q quãtũcunq habeat firmũ assẽsũ et quãtũcũq credit se habẽ euidẽtiam. tñ eam nõ hz si nõ cõcurrãt ille cõditiões quattuor suprapositæ in descriptione euidẽtie. Jõ ad tertiã cõfirmationẽ dr sm predicta q impossibile est eẽ duos assensus vnũ euidẽtẽ euidentia de qua loqmur. et aliud non euidentẽ q sint oino similes quãuis in apparẽtia adherẽtia et firmitates possent eẽ equales. vt pz. quare &c. ¶ Ad quartã rõnẽ negatur cõña. pro qua ponunt aliq ppõnes. ¶ Prima est q supposito q de aliquo seu de quolibet noto haberem⁹ summã euidẽtiam (id est maximã nobis naturalr possibilẽ) tñ nõ ppt hoc haberemus equalẽ cũ deo et ãgelis. nec equaliter sciremus principia et conclusiones deductas ex eis. primum patet. quia deus sciret independenter. nos autem dependenter. similiter angeli sunt pspicatioris nature intellectiue et per cõñs ex eisdem principijs eãdem conclusionem clari⁹ intelligerent q nos (ceteris paribus) Secũm patet pmo posteriorum Propt qd vnũquodq tale et illud magis. cum ergo sciremus conclusiones per principia seqtur propositũ &c. ¶ Secũda est q necesse est omnia nobis euidentia esse nobis eque indubia. Patet quia euidentia nullũ gradũ formidinis aut dubietatis secũ cõpatit. ¶ Tertia est q de facto nõ est necesse euidẽtiã de aliquo eẽ summã. immo in euidẽtia sũt gradus: quia primũ principiũ ẽ euidentissimũ. et deinde alia magis vel minus sm q magis vel minus approp inquãt ad primum principiũ. silr de eodẽ põt hẽri euidẽtia maior vel minor vel pp plura media ad eãdẽ cõclusionẽ vel propter intensius idẽ medium considerare. vel ppter diuersam dispositionem intellectus / seu naturalem / seu acquisitam.

D
Ad iiij. rõnem.

¶ Quarta ppositio pro solutione rõnis ē q̄ nō bñ cōcludit q̄ i intellectib⁹ oīno cōsimilib⁹ cōsimilit̄ dispositis ⁊ ꝯsimilit̄ applicatis ad cōsiderādum. ⁊ ceteris alijs parib⁹ p̄mū p̄ncipiū ⁊ qđlibet aliud dese ⁊ cōclusiōibus equalit̄ sequētib⁹ equalē euidētiam imo oēz sibi possibilē gñabūt. pꝫ q: sicut agentia naturalia ꝛc. ⁊ si de hac gñatiōe vel augmētatione fierent alique difficultates ille essent cōsimiles oībus formis spūalib⁹ vt de luce ⁊ similibus ꝛc. hec de p̄ma conclusiōe.

A Cōtra. 2 ꝯclusiōez 1. arguit̄. ¶ Contra scđam cōclusionē arguit̄ etiā quattuor rōnibus. Primo sic nulli est euidens q̄ ipse cognoscit vel itelligit ꝛc. cui nō ē euidēs q̄ ipse sit creatura rationalis seu natura cognoscitiua. sed secundū nulli est euidens. igitur nec primum Maior videtur nota. sed minor patet. Nam de facto contingit in sompno vel etiam in vigilia in hoīe grauiter infirmo. q̄ credit se asinū vel lapidem. ⁊ per ꝯñs credit se non creaturam rõnalem / aut cognoscitiuam. vñ̄ iocose argr̄ sic. Ego non suz creatura rationalis seu intellectiua. igitur nihil est mihi euidēs. cōsequentia est optima. ⁊ antecedens potest esse a me creditū in casu posito ergo ꝯñs non est a me negādū. et per ꝯñs concedendū vel saltē pōt esse a me concedēdū.

2. arguit̄ ¶ Secundo arguitur sic. Si cōclusio esset vera vel cēt possibile aīam cognoscere distincte quamlibet suā cognitionē vel non. si sic. cōtra quia esset possibile q̄ anima simul haberet cognitiones infinitas distinctas quarū vna non esset pars alterius. nec aliquid vnius esset aliquid alterius. cōsequētia patet ꝛc. et falsitas cōsequētis appet. q: nō est possibile aīam simul ⁊ distincte infinita cognoscere ꝛc. Si dicatur q̄ non contra q: non apparet maior ratio de vna q̄ȝ de alia ꝛc. similiter dicit philosophus secūdo posteriorum. q̄ impossibile est nos habere habitus nobilissimos ita q̄ lateat nos. q̄re ꝛc.

3. arguit̄ ¶ Tertio arguitur sic. Si ꝯclusio esset vera. tunc (iuxta sententiam Augustini. xv. de trinitate c. i. dicentis. Fidem suam videt vnusquisq; i corde suo si credit. vel non esse si nō credit. Et post pauca. Si inquit est fides in corde nostro eam esse non ambigimus sed eam tenemus certissima scientia) sequeretur q̄ euidēter sciremus nos credere ⁊ nos habere fidem. consequentia tenet ex conclusione. quia ex predicta auctoritate Augustini sꝫ falsitas consequentis patet q: sequitur. scio me habere fidem ergo scio eam esse veram ⁊ ita esse sicut per eam significatur. q: ex opposito sequitur oppositū ꝛc. Et consequens est falsum et impossibile. cum fides sit cognitio enigmatica ꝛc.

4. argr̄. ¶ Quarto arguitur sic. Nos nescimus euidenter nos habere actus intelligendi vel amādi. igitur nec scimus euidenter nos intelligere vel amare. ꝯñs tenet. et antecedens patet. quoniam de illo sūt opiniones. Unde aliqui ponūt q̄ non sunt act⁹ distincti ab anima et aliq̄ oppositum ꝛc.

B ad. 1. rōez ¶ Ad istas rationes per ordinem respondetur. Unde ponunt̄ aliq̄

ppositiones. Prima est p materia minoris siue antecedētis q forte nō est possibile aliquē credere se esse creaturā nō cognitiuam vel intellectiuā. Scda est. qcqd si de illo tm ratio nihil pl9 pōt cōcludere nisi q possibile ē aliquē opinari q nichil sibi est euidens. q: cōtingit opinari antecedēs ad hoc ꝛ pñam. Tertia est q cū hoc stat aliquid esse: et posse esse alicui euidens: qzuis eidē homini nō sint ista possibilia simul. sed q opinet nichil sibi esse euidens: et q aliquid sit sibi euidēs. Quarta est p declaratiōe pcedentis q posse aliquē dissentire isti aliquid est michi euidens nō concludit quin stet aliquid eē euidens et esse dubium. sicut supra tactū est de primo principio.

C Ad secūdā rōnē.

¶ Ad secundā rationē ponūtur alique propositiones. Prima est q aīa nō potest cognoscere distincta quālibet cognitionē suā. ptz. qa, hoc non foret possibile sine multitudine cognitionū infinita. qa cū vna cognitio non sit distincta cognitio suiipsi9. vel erit deuenire ad aliquam quā non cognoscit. vel habebit noticias infinitas. Secunda est q quālibet cognitionem suam potest aīa nostra cognoscere distincte. pz inducēdo Tertia est Anima nostra scit distincte se scire qcqd' et quecūqz ipsa scit. pater quia ipsa scit vel potest scire distincte istam scio qcqd vel quecumqz scio. Quarta est q nō qcqd aut quecumqz aīa scit ipsa scit se scire distincte. ptz. qa aliter oporteret ponere actus infinitos ꝛc. et sic patz ad rationē. Ad auctoritatē philosophi d:. q ipse vult q incōueniens sit q aliqs sciat ꝛ cōsideret actualiter an ipse sciat ꝛ nesciat se scire. ꝛ hoc ē verū. ꝛ sic ptz ad istā rōnē.

D Ad tertiam rōnē

¶ Ad tertiā ponūtur alique ppositiōes. Prima est q qzuis experiamur fidē nō tm experimur ipsā eē fidem ꝛ hoc solum pbat rō ꝛc. Scda ē q possibile est fidē aliquā eē intuitiue cognitā/et euidēter scitā' et scire q sic est oīno sicut significat per eā. et tamen ipsam non esse euidentē noticiā. ptz. qa videat angelus intuitiue fidē petri in corde suo cuius significatū euidēter nouit in vbo tūc angelo ē euidens sic esse sicut significat illa fides. et tamē illa nō est euidens noticia quia nō angelo' vt notum est nec petro. Tertia est q possibile est q viator euidenter cognoscat suā fidē et ipsam esse fidē verā et sic esse sicut ipsa significat. et tamen fides nō erit sibi euidens noticia licet sit sibi euidēter nota prima pars patet posito q vnus viator habens fidē aliūde sibi acquirat demonstrationē vel experientiam aut quomodolibet aliter euidētiaz de significato sue fidei: secunda pars patz. Nam si eēt assensus euidens non eēt fides ꝛc. Quarta est q licet ista pña nō valeat euidens est fidem eē: et fidem eē verā. igit fides est euidens noticia'. ista tamen est necessaria: euidens est fidem eē veram. igit fides est vera. ptz satis. ꝛ sic apparet quomodo possum9 percipere euidēter fidem nostrā ꝛc.

E Ad quartam rōnem.

¶ Ad quartam rōnem negatur pña: q: licet nos nesciamus euidēter q res sint act9 intelligēdi

aut volēdi. nō tñ sequit᷑ ꝙ nihil
sciam⁹ euidēter ꝑ ipsos sicut sa
tis ptz ex supradictis ꝛc. ¶ Cō-
tra tertiā ꝯclusionē arguit᷑ etiam
A quattuor rōnib⁹. duab⁹ ꝯtra ꝑ-
mā partē: ꝛ duab⁹ ꝯtra secūdaȝ.
Cōtra. 3. rationē. argū. 1. ¶ Primo sic. Nō est possibile ꝑ
quācunqȝ potētiā ꝙ aīa sentiat
obiectū exteriori sensatione ꝛ ꝙ
obiectū nō sit. igit᷑ illa pars pria
est falsa q̄ videt᷑ oppositum sup
ponere ꝛ in hoc fundari ꝛc. Sed
antecedens ꝓbatur: q: ista ꝯña
est bona aīa sentit obiectū. igit᷑
obiectū est sequit᷑ eīn bene tan-
go calidū. igitur calidū est. gu-
sto dulce: igitur dulce est. video
petrū ideo petr⁹ est: q: si video
petrū video aliqd ꝛ non nisi pe
trū. igit᷑ petr⁹ est aliqd et sic de
aliis. Scd̄o cōfirmat᷑. q: aīa nō
potest agere sensationem de ali
quo obiecto ip̄o obiecto nō exi-
stente: sed anima nō potest sen-
tire obiectū nisi agat suā sensa-
tionē. igitur ꝛc. Maior est clara
ꝛ minor ptz q: sequit᷑ anima sen
tit: igitur anima agit. Sed sicut
omnis cognitio est actio ita et
omne cognoscens est agens. so-
lus ergo deus nō potest in ani-
mā causare sensationē. Quare
argū. 2. ꝛc. ¶ Secundo ad idē arguitur
sic / si fundamentū conclusionis
esset verū scȝ ꝙ illud nō est eui-
dens quod potest sic apparere
et nō sic esse ꝛc. sequitur ꝯsimili
ratione ꝙ nulla noticia creata
vel creabilis esset infallibilis: ꝛ
per consequens nulla euidens
quod est contra dicta. Sed con
sequentia patet: q: de qualibet
tali sic est ꝙ potest nō esse sicut
ip̄a representat. ant ꝙ intellect⁹
potest aliter vti ipsa q̄ȝ ipsa sit
vtenda. quare ꝛc. Scd̄o ꝯfirma
tur: q: si illud fūdamētū esset ve
rū: sequeret᷑ ꝙ nullus beat⁹ ha-
beret euidentiaȝ de ꝑpetuitate
sue beatitudinis ꝛ ꝑ ꝯñs non es
set assecuratus: ꝛ sic nō esset bea
tus: quia securitas est maxima
pars beatitudinis. cōsequentia
ptz: q: supposito ꝙ beatus fir-
miter assentiat ꝙ ita perpetuo
remanebit. ꝛ ꝙ ille assensus nō
potest non fuisse assensus. tamē
oppositum potest non fore. ꝛ ꝑ
ꝯñs nō fuit euidēs ꝛc. quare ꝛc.
¶ Tertio cōtra secundā parteȝ 3. argū.
conclusionis arguitur. nullum
est experimentum vel iudicium
quin per nature potentiā cum
dei influētia generali possit esse
ꝙ illud experimentū vel iudici-
um sit ꝛ ꝙ non sit sicut denotat᷑
per illud. igitur cōclusio est fal-
sa ꝛ fundamentū nullū ꝛc. ꝯña
ptz sed añs ꝓbatur: q: tale iudi
cium potest causari: dato ꝙ nō
sit ita vel in dormiendo: vel etiā
in vigilādo. ꝓpter indispositio
nem medii vel organi: vel per lu
dificationes: sicut ptz ꝑ experi-
entiā. Secundo confirmatur: q:
si ratio fundamentalis conclu-
sionis valeat: sequitur ꝙ modo
sit possibile aristotelem habu-
isse euidētiam ꝙ perpetuo erūt
generationes et corruptiones.
ꝯñs patz manifeste falsum: quia
illud fuit falsum ꝛ non est possi
bile ipsum sciuisse falsum. sȝ cō-
sequentia probatur quia ip̄e sic
assensit firmiter per rationes ī-
tellectum suum cogentes ꝛ mō
ē possibile ꝙ sic sit nec fuit pos-
sibile naturaliter ꝙ sic assense-
rit ꝛ ꝙ nō sic erit. igitur possibi
le est ꝙ habuit de illo euidētiaȝ

4. argũ. &c. ¶ Quarto ad idem arguitur sensatio põt naturaliter generari & cõservari absq3 obiecti presentia vel existẽtia. imo obiecto absente vel destructo. Igitur illa pars cõclusiõis est falsa. Antecedens pbat̃ de gñatiõe vt ptz in somnijs & timẽtib⁹ & ludificatis quib⁹ apparent castra & multa q̃ nõ sunt. & ista apparẽtia ẽ sensitiua. de cõseruatiõe patet q2 ex forti obiecto relinquit̃ in nobis visio causata ipso oculo clauso sicut docet experientia & Aug. xi. de trini. cap. i. Secundo cõfirmatur. q2 experientia videt̃ ad oppositum conclusionis. Primo de existente in naui cui arbores videntur moueri. Secundo de circulo apparente in aere ex baculo ignito &c. Tertio de baculo p medietate in aqua qui apparet fractus. Quarto de collo colũbe verso in quo apparent diuersi colores. Quinto de imagine que videt̃ in speculo i quo nõ est. Sexto de illusionib⁹ & ludificationibus. Ex quib⁹ o͡ibus ptz q naturaliter multa nobis apparẽt esse que nõ sunt / & q̃lia nõ sunt. & sic nõ quicquid experimur est euidens esse &c.

A

Ad pmã rationẽ. ¶ Ad istas rationes per ordinẽ respõdetur. Unde ad primã ponũtur ppositiones. ¶ Prima est q ad impugnandum primã partẽ cõclusionis &c. non sufficit ponere probabiliter q impossibile ẽ sentire obiecto nõ existente. seu aliquam consimilem ppositionem probabilẽ. imo oportet hoc euidenter probare. quia dato q sit solum probabile / quis potent opinari oppositũ. & p cõns ipsũ nõ erit ab eo negandum. Unde

Rña gñalis. potest dari vna regula generalis q̃ valet ad multa in illa materia q si ex aliquo antecedente euidẽter / & formaliter seq̃tur aliquod cõns & ãns sit ppositio pbabilis vel aliqua ei⁹ pars impertinens est cõns eẽ euidẽs: ita q nõ oportet cõns eẽ euidens. nec hoc repugnat. Scda propositio est q siue ad sensationẽ eẽ sensationem. siue ad potentiã sensitiuã sentire reqratur ipsã potentiam agere siue nõ. est impertinens prime partis conclusionis nec impugnat̃ p hoc &c. ¶ Tertia ẽ q supposito q ad potentiam sensitiuã sentire. reqratur potentiam ipsam agere adhuc potest ipsa producere vel saltem conseruare sensationẽ obiecto destructo vel absente simpliciter scilicet quia deus potest supplere vicem obiecti. Quarta est q possibile est per diuinam potentiã q potẽtia talis sentiat exteriori sensatione obiecto nõ existente. nec valet cõsequentia anima sensitiua sentit. igit̃ obiectũ est. plusq3 hec / anima intelligit antichristũ. Igitur antichrist⁹ est. Ideo nõ valẽt iste. video Petrũ ergo Petr⁹ est. tango calidum. ergo calidũ est &c. Sed bene sequitur. Uideo petrum. ergo video aliquid q̃uis istam negent multi. dico tamen q non sequit̃ ergo petr⁹ est aliquid. sicut bene sequitur deus intelligit antichristũ. ergo intelligit aliquid. sed nõ sequitur vltra. ergo antichrist⁹ est aliquid. & per ista ptz ad totã rationẽ &c. ¶ Ad secundam rationẽ negatur consequẽtia. Sed gratia materie ad videndũ differentiam inter notici

C

D

Ad scdã rõnem.

am dei τ creature. quo ad infal-
libilitatẽ ponũtur ꝑpositiones
Prima est ꝙ sola diuina noticia
est vniuersaliṫ infallibilis. Ista
supponiṫ. Scḋa ꝙ aliq̄ hũana
noticia de necessario τ impossi-
bili aliter se haberẽ (sicut de pri
mo pncipio τ silib⁹) est infallibi
lis. ptz. q: nõ stat ipaz esse τ aliṫ
esse q̄ȝ significat. nec ẽ possibile
talẽ noticiam aliter significare.
hoc nõ est possibile ꝑ potentiaȝ
nr̄i intellect⁹ (cũ illa nõ signifi-
cet ad placitũ) nec ꝑ potẽtiã di-
uinã q: quãta necessitate ipa est
significatiua vel significat. signi
ficat suũ significatũ. Et ideo li-
cet de⁹ posset ipsã facere nõ eẽ
aut nõ significare tamẽ nõ põt
facere eã significare oppositũ
sui significati quod modo signi
ficat. sicut nõ posset facere ꝙ ca-
liditas frigefaceret seu ꝑduce-
ret frigiditatẽ. Tertia est ꝙ ali-
qua humana noticia de aliquo
contingenti vero est infallibilis
puta noticia qua scio me esse vi
uere. patet q: talis nõ potest eẽ
noticia τ ꝙ aliter sit q̄ȝ signifi-
cat. Unde si illa per potentiam
diuinã transferaṫ in aliud sub-
iectũ rei cognitiuũ. videtur pro
babile ꝙ nõ esset noticia de me
viuere vel esse nec de quocunq̄
alio. quicquid tamen sit de hoc
illa non potest esse michi fallibi
lis. Quarta est ꝙ nulla huma-
na noticia de cõtingenter vero
extrinseco a cognoscente est vel
esse potest infallibilis. τ hoc ꝑ-
bat ratio. Ex his sequũtur ali-
A qua. ¶ Primo sequiṫ ꝙ de eodẽ
esse possunt due noticie idem si-
gnificãtes quaꝝ vna est infalli-
bilis τ alia nõ. patet de creata τ
increata noticiis de antitipo fo-
re τc. Scḋo sequiṫ ꝙ ois euidẽ-
tia absoluta: de qua in prīa τ se
cũda cõclusiõibus, ẽ noticia in-
fallibilis. sed nulla euidẽtia cõ-
ditionata: de qua in hac tertia
ꝯclusiõe) est infallibilis. ptz cla-
re τc. Ad cõfirmationẽ ꝯceditur
primũ ꝯñs. ꝑ quo ponũtur pro
positiones. ¶ Prīa est ꝙ null⁹ B
btūs scit euidẽter ꝙ sua btitu-
do ꝑpetuabiṫ. licet hoc credat
firmiter τ certitudinaliter. q: q̄s-
libet scit vel scire põt ꝙ nõ ipli-
cat cõtraditionẽ ꝙ ipse suã bea
titudinẽ credat perpetuari. τ ta
men ꝙ non perpetueṫ. τ hoc be
ne ꝑbat ratio secunda. τ hoc est
clarũ de noticia in ꝓprio gene-
re. q̄uis dubiteṫ de noticia in
verbo τc. Secunda est ꝙ nõ stat
ꝙ aliquis sit beatus et dubitet
an sua beatitudo perpetuabiṫ.
hoc probat ratio τc. Tertia est
de quolibet futuro contingenti
possibile est ꝙ creatura ei firmi
ter assentiat. τ tamẽ nõ erit ptz
satis. Quarta est. ꝙ de nullo fu
turo ꝯtingenti possibile est ꝙ de-
us sibi assentiat τ ꝙ nõ erit. q̄a
sic de⁹ erraret qḋ ẽ impossibile. C
¶ Ex predictis prīo sequiṫ ꝙ de
eodẽ possũt esse due noticie idẽ
significãtes quarũ vna est sim-
pliciter euidens et alia simplici
ter ineuidens. Secundo sequi-
tur. licet omnis euidẽtia sit cer-
titudo. tamen non econuerso.
vnde que sit differentia inter
has noticias patet satis ex his
que apparent ad rationem τc. D
¶ Ad tertiam rationem ponũ- Ad tertiaȝ
tur alique ꝑpositiones. Prima rõnem.
est aliqui duo assensus possunt
esse omnino eiusdem rationis

quorum vnus erit euidēs et alter nō patet si videat aliquis hostiā con secratā et assentiāt quod videat panem. et alter nō cōsecratā. et cōsimiliter assentiat etc. ¶ Secūda est quod aliquis assensus est in me nūc euidens et ille pōt fieri ineuidēs me nesciente. et similiter ecōtra pz faciliter. et hec/ et nichil plus probat ratio. Unde negatur consequētia quia est euidens quādo ita est/ et nō alias: vt patet ex descriptione euidentie. ¶ Tertia est quod nulle rationes probabiles cogūt ad assentiendū sine formidine propositioni quam probant. quia nō cogunt nisi ad assensum opinatiuum etc. ¶ Quarta est quod sola experientia vel demōstratio cogit intellectum ad assentiendum propositioni. que sine his maneret dubia. Et ex his pz etc. ¶ Ad E cōfirmationē negatur cōsequētia. quia philosophus solū habuit opinionem nec habuit rationem cogētem. Sed forte ista respōsio nō sufficit etc. Ideo posset dici sine assertiōe. quod sicut falsum potest nunquam fuisse falsum immo verū. sic quod nunquam fuit euidens potest fuisse euidens. et sic diceretur cōcedendo consequēs probabiliter etc. ¶ Ad quartam F rationem premittūtur propositiones. ¶ Prima est quod ex causis naturalibus cum dei influentia generali fieri potest quod nichil sētiatur a sorte. et tamen quod sortes iudicet quod ipse sentit aliquid. et similiter fieri potest quod aliquid sentiatur a sorte et sortes non iudicet se sentire. ¶ Primum patz in dormientibus. ¶ Secundum patet sepe in nō aduertentibus/ vt clarum est. ¶ Secunda est quod ex causis etc. fieri pōt quod hō sentiatur a sorte et sortes iudicet se non sentire hoiem. Et similiter quod hō non sentiatur a sorte et sortes iudicet se sentire hoiem. ¶ Primū patet de illo quod videtur a remotis. et similiter secūdū vt clarum est ¶ Tertia est quod causis naturalibus etc. non potest fieri quod sortes sentiat aliquod obiectum quod est per se obiectum illius sensus quo sentitur approximatum in debita distantia. organo bñ disposito: et etiā medio et sortes iudicet se nō sentire illud obiectū. patet. quia aliter sensus deciperetur circa proprium obiectum ¶ Quarta est quod ex causis etc. nō potest fieri quod aliquid sentiatur a sorte sensu exteriori sensatione sufficiente ad iudiciū. et sortes iudicet se nō sentire aliquid. quia tale iudicium non posset habere causam aliquam naturalem vt patz etc. ¶ Ex his ad rationē G negatur antecedens. et quantum ad id quod dicitur de dormientibus etc. dico quod ipsi non percipiunt per sensus exteriores sed per interiores. per quos potest naturaliter sentiri absens vel nō existēs: videtur tamen homini quod sētiat et hoc est propter species rerum derelictas etc. Sed de vigilantibus timentibus/ vel infirmis. dico quod tales non sentiūt nisi ea que sunt: et presentia sunt. licet aliter iudicentur. In timentibus autē iudicium erroneum causat ymaginationem forte cū sensatione presentis virtute cuius iudicat homo quod illud quod sentit sit illud quod timet. In infirmis autem huiusmodi iudiciū erroneum causat: vel etiam ymagina-

Ad quartā rōnem.

tio fortis vel in dispositio orga ni. De ludificatis aũt diuerse sũt cause errorũ fm diuersas cãs q̃ bus ludificatiões fieri pñt. de q̃ bus in sciẽtijs naturalib⁹ alias mathematicalibus/ ꝛ magicis. Quãtũ vero ad illud qđ dicitur de conseruatiõe visionis ꝛc. di co ꝙ nõ. sed propter fortem alte rationẽ organi causatur iudici um erroneum quo iudicat idez videri qđ prius ꝛc. ℭ Ad confir mationem negatur antecedens vnde pro materia ponũtur aliq̃ propositiões. ℭ Pria est ꝙ res sensate talit pñt applicari sẽsui exteriori. vl sens⁹ talit disponi ꝙ sens⁹ virtute talis sensatiõis ni si aliũde dirigat habebit multa iudicia erronea vtpote iudica bit se videre q̃ nõ videbit ꝛ econ tra. ꝛ hoc solũ ꝓbãt ista exẽpla adducta. ℭ Secũda est ꝙ in om nibus p̃dictis exemplis sensus non videt nisi ea que sunt ꝛ que presentia sunt. verbigratia. exi stens in naui non videt arbores moueri nec motuz arboris. nec generaliter aliquẽ motuz. quia nullus motus est in arbore nec in aliquo viso ab eo in casu. ꝛ cõ similiter potest dici in alijs ꝛc. ℭ Tertia est ꝙ in predictis exẽ plis apparet sensui/ vel appare re potest (nisi aliunde dirigat) ꝙ sentiat ea que non sunt. nec p̃ sentia sunt. verbi gratia ꝙ vide at motum arborum. igneum cir culum ꝛc. baculum fratrum ꝛc. Cause autem talium apparen tiarum habent videri in philo sophia ꝛ in perspectiua. ꝛ quã tum ad ludificationes aliquas in astrologia et in arte magica ideo trãseo. ℭ Quarta proposi tio sequens ex p̃dictis ꝙ natu raliter fieri põt ꝙ aliq̃s credat se habere experientiam de aliq̃ de quo solum habet apparenti am erroneam. tamen nõ stat ꝙ apparentia erronea sit experiẽ tia: quia ipsa solum est de vero. Et sic ptz de tria ꝯclusiõe ꝛ pri mo articulo. ℭ Articulus secũ dus. ℭ Quantum ad secundum articulum in quo videndum est vtrum possibile sit viatorem ha bere de theologicis noticiã ma iorem fide. ℭ Primo p̃mittã ter minorum declarationes. Secũ do ponam responsales ꝯclusio nes. ℭ Tertio obijciã per aliq̃s rationes. ℭ Circa primũ pũctũ tres termini sunt declarandi.

ℭ Primo q̃ sunt vitates theolo gice. ℭ Secũdo quid sit fides et qualiter viator põt eã acquire re. ℭ Tertio que noticia sit ma ior fide. ℭ Primo ergo declaran dũ est q̃ sint vitates theologice Unde dico ꝙ de ipsis possum⁹ loqui dupliciter. Uno mõ stricte. Alio modo large. stricte loquẽ do vitates theologice sũt vita tes necessarie viatori ad eternã beatitudinẽ ꝯsequendam. vl ve ritates quas credere viatori est necessarium ad salutem: sed ma gis large loquendo veritates theologice sunt ille veritates q̃ sunt de deo formate/ vel forma biles. vel etiam de creaturis vt habeãt attributionez vel per se ordinem ad deuz: puta fm crea tionem/ gubernationem / repa rationem/ iustificationez/ remu nerationem: ꝛ similia. que consi derantur in theologia vt passio nes subiecti. vnde ad illud facit dictum Augu. x. de trini. ca. i. nõ

B Articul⁹ scđs vtꝝ possibile sit notici am fide maiorem hře de vi tatibus theolo gicis. .i. ps. i. articuli.

C Que sũt vitates theologi ce.

vtiq̃ quicq̃d sciri ab hoīe pōt i rebus hūanis vbi plurimū sup̄uacue vanitatis ꝛ noxie curiositatis est huic scie tribuo sȝ illud tm̄mō quo fides saluberrima q̄ ad vitā btām ducit. gignitur nutrit̄. defēdit̄. ꝛ roborat̄. Et loquit̄ de theologia. Ex ista auctoritate sequūt̄ aliq̄ propositiōes ¶ Prima est ꝙ secunda descriptio posita est magis propria q̄ꝫ sit prima. et hoc ē ꝯtra Ockā q.i. qui ponit illam. ptȝ q̄a multe sunt veritates que valent ad defendenduȝ fidem ꝛc. que non sunt viatoꝛi necessarie ad salutem ꝛc. ¶ Secūda est. ꝙ sole veritates que sunt de rebus diuinis aut humanis quibus veritatibus ipsa fides saluberrima est ꝛc̄. possunt ꝓpꝛie dici veritates theologice. ¶ Tertia est que sequitur. ꝙ non oēs veritates theologice sunt fide credende. sed sunt aliq̄ solum ꝓbabiles ꝛ opinatiue. patȝ de istis. deus potest facere infinituȝ. deus potest creare suppꝛemā spēm ꝛ de multis similibus ꝛc̄. ¶ Quarta propositio est ꝙ de omnibus rebus mundi pn̄t eē v̄itates theologice patȝ q: de oībus pn̄t formari veritates quibus fides saluberrima ꝛc̄. Naȝ de qualibet re alia a deo verificat̄ ꝙ est creata et de deo ꝙ ipse illam creat. et per hoc fides saluberrima ꝛc̄ Itē circa q̄scūq̃ res creatas vl' etiā increatas pōt homo v̄tuose vel etiā viciose agere. igitur ꝛc̄. Antecedens patet q̄a q̄cunq̃ re creata: vel increata potest licite vel illicite frui/vl' vti. ꝛ cōsequētia tenet per Augu. xij. de trini. ca. xiiij. Quicquid prudenter. fortiter: tempate/ꝛ iuste agimus. ad eā ptinet sciam qua in euitādis malis bonisq̃ appetēdis actio nr̄a v̄sat̄. Uñ ex istis ꝓbatiōib⁹ ptȝ vnū correlariū qd̄ valet ad defēdēdū p̄dictā ꝓpositionē. Et est ꝙ ista ꝯn̄a nichil valet cuiusib̄ȝ scie veritates sūt de deo. vel de reb⁹ creatis tāq̄ꝫ de obiecto/vl' obiectȝ. ig̃ ptinēt ad theologiam. seu sunt veritates theologice. sȝ ē fallacia ꝯsequentis. Nam licet tam veritates scientiarū pticulariū q̄ꝫ veritates theologice sint de eisdē rebus. tamen veritates theologice sunt fm̄ aliam attributionē ad deū que attributio vl' ordo sufficiēs est ad vnitatē talis scie mō quo loq̄tur ph̄s. 4. metaphi. ꝛ alijs pluribus locis. ¶ Secundo ptȝ ex predictis q̄d debȝ dici de subiecto theologie ꝛ de veritate ei⁹. ꝛ quomodo sit practica. ꝛ quomodo speculatiua fm̄ diuersa. sȝ de his nihil dico quia logicalia sunt vel alibi videnda. ¶ Secundo declarandum est quid sit fides. vnde dico ꝙ multiplicit̄ potest sumi. vt alias videbit̄. sed vt ad presens sumitur fides potest describi. ꝙ est assensus verus firm⁹ sine formidine non euidens. Uel breuius. fides est assensus certus. nō euidens. Naȝ certitudo importat primas duas conditiones. Certitudo enim est assensus verus/firmus/ sine formidine. In hac autem fidei descriptiōe due prime clausule ponuntur eadeȝ causa qua in descriptiōe euidētie. sed tertia scilȝ non euidens ponitur ad differentiam euidētie. Et huic descriptioni concor

E q̄d fides

dat illud cõmune dictũ. Augu. Quid ẽ fides nisi credere qd nõ vides? Capit enĩ credere pro certitudinalr assẽtire. ꝛ capit nõ videre pro nõ euidẽter cognoscere. ¶ Sz videõ hic qualir viator A possit hanc fidẽ acquirere et de hoc pono aliquas propositiões ¶ Prima est ꝙ impossibile est viatorem per rationem demõstratiuam: vel euidentem acquirere fidem. patet. ẜm philosophũ demonstratio est sillogismus faciens scire ergo talis ratio generat scientiam seu euidentiam ꝛ non fidẽ. ¶ Secunda est ꝙ impossibile est viatorem per rationem dyalecticam precise/vel probabilem acquirere fidem patet quia talis quantum est de se solũ generat opinionem cum formidie ꝛ non certam fidem. ¶ Tertia ẽ ꝙ impossibile est viatorem p solum imperium voluntatis / vel p solã affectionẽ acquirere fidẽ patet. quia tale imperiũ vel talis affectio p se non potest generare opinionem. igitur nec fidẽ. ꝯña tenet a fortiori ꝛ ãñs patz per experientiã: ꝛ ad idem ꝯmentator. ij. d aia. ꝯmẽto. liij. Ubi dicitur ꝙ opinari nõ possum9 cum volumus: Quarta est. ꝙ possibile est viatorem p imperiũ voluntatis ꝛ piam affectionem cõcurrente ad hoc testimonio vel auctoritate vel etiam dyalectica. vl' pbabili ratione acquirere fidem: patet p experientiã. Itez aliter frustra adducerentur testimonia: aut rationes probabiles ad ea q̃ sunt fidei qd tñ faciunt Augu. ꝛ alij doctores sãcti. Item capio aliquẽ qui habz iã fidem de aliquo articulo. tũc volo ꝙ adducatur ad illud pbandũ aliqua rõ solũ pbabilis. tũc q̃ro vel illa nihil facit vel destruit fidẽ aut certitudinẽ pri9habitã: aut generat seu auget fidem. Nõ pmũ: q: certitudo pri9habita nõ impedit effectũ rationis. Nec scdm: q: tunc nimis eẽt periculosũ pbare articulos fidei. ideo sequit tertiũ ꝛ habet ppositũ. ¶ Et istis sequũtur aliqua correlaria. ¶ Primo sequit ꝙ catholicus solus ꝛ nullus de alia secta habet fidẽ/vel certitudinẽ de lege sua: quantũcũqz credat eam sine formidine. ¶ Secũdo sequitur ꝙ persuasiões causant tantam certitudinem in pie affectatis: sicut demonstrationes in phis. patz in fidelibus catholicis. Sed ꝯtra hoc arguitur: q: si sic sequitur ꝙ voluntas possit imperare intellectui ꝙ assentiat plus q̃ ratio pbat. qd videt falsum: q: non apparet cur hoc faceret voluntas. Nam sicut ipossibile est assentire sine ratiõe ita videtur impossibile assẽtire pl9 q̃ ratio probat: vel videtur probare. ¶ Ad hoc dico cõcedendo ꝯñs ꝛ ad improbationẽ dico: ꝙ licet sine apparẽtia: vel ratione nõ possum9 habere fidẽ vel opinionem. licet etiã ratio solũ probabilis sine imperio voluntatis nõ sit apta nata causare nisi opinionẽ. tñ cũ iperio volũtatis põt causare fidez seu certitudinẽ: sed de hoc alias rñdebit. ¶ Tertio seqt ꝙ aliqua inenidẽtia sũt nobis equa vel magis certa: sicut nobis euidẽtia/ꝛ sitr aliqua ptĩgẽtia ꝛ q̃ possũt eẽ falsa sicut vanecessaria. Primũ ptz de articulis/ꝛ ꝯclusionibus fidelibus de

Instãti.

¶ Solutõ

monstratis. Scd'm patz de istis duobus articulis. de⁹ est: et resurrectio mortuoꝝ erit totū faciliter patet. Quarto seq̄tur: q̄ licet impossibile sit fidei subesse falsū. tñ fidei pōt subesse falsum Primū pz: q2 ista ɔ̄ña est necessaria: fides est. ergo est de vero Secundū pz: q2 fides est de aliquo ɔtingenter vero. ⁊ qđ pōt eē falsuz (vt pz de articulo resurrectionis) ⁊ per ɔ̄ñs fides pōt eē de falso: ⁊ fides p̄t nō eē fides: imo nō fuisse fides ⁊c̄. sic̄ satz pz. ¶ Tertio declarandū ē que sit noticia maior fide. Unde dico q̄ noticia est multiplex. quedam est noticia euidēs alia non euidens: et vtraq3 est duplex. Nam quedaz est noticia euidens q̄ est de aliquo vero per se noto. Alia q̄ est de aliquo non per se noto: sed ex alio vero / vel alijs veris deducto. Quid autē sit per se notum alias declarabo suo loco. Similiter noticia non euidēs est duplex. quedā cum formidine que vocatur opinio. Alia cū certitudineq̄ vocatur fides. Prima est nata causari ex noticia alicuius ꝓpositionis: vel aliquarū ꝓpositionū non euidenter: sed ꝓbabiliter solum. Secunda vero licet etiam predicto modo posset causari. tñ ipsa cōmuniter causatur p̄ncipaliter ex auctoritate seu testimonio aliorum: ⁊ sic loquitur Augusti. de fide dicens. Absit vt scire nos negem⁹ que testimonio alioꝝ didicim⁹: alioquin nescimus esse vrbes vel terras quas celeberrima fama commendat: ⁊ sic sunt quattuor modi noticie. ¶ De istis ergo: ⁊ earum cōparatione pono aliquas

D q̄ est noticia maior fide.

E

ꝓpositiones. Prima est q̄ ois noticia euidēs est maior noticia ineuidenti. pz: q2 est clarior. Nā p ipsam magis apparet v'itas intellectui. ⁊ similiter ipsa hz claritatē p suā intrinsecā naturam vel saltem ex aliquo habēte talē claritatē. Alia vero nō. igit ⁊c̄. Secūda est q̄ noticia euidēs q̄ est de per se noto: vel de p se notis est maior q̄ȝ illa noticia euidēs q̄ est deducta ex eis. patz: q2 ꝓpt qđ vnūquodq3 tale ⁊ illud magis .i. posterioꝝ nō dico tñ q̄ ois euidētia q̄ est de vero non p se noto sit oīm euidētia: q̄ ē de vero non p se noto noticia maior patz: quia staret oppositum Tertia est q̄ noticia nō euidēs que est ex ratione vel probabilitate inducente intellectū ad assentiendū est maior ratione ꝓbabilitatis q̄ȝ noticia causata solum ex testimonio alioꝝ. ptz: quia illa noticia est maior isto modo q̄ est de magis perceptibilibus ⁊ magis apparentibus intellectui ⁊c. Confirmat: q2 infidelis magis inducitur per rationē probabilē q̄ȝ per testimoniū seu per auctoritatē. Quarta q̄ fides rōne certitudinis est maior q̄ȝ opinio. ptz. q2 certitudo solū excludit deceptionem ⁊ dubitationē. hec aūt nō possūt esse in fide (vt pz ex dictis) sȝ bñ in opinione. igit ⁊c. Cōfirmatur quia fidelis per fidem assentit / vl' assentire potest articulis ita firmiter sicut phs principijs vel cōclusionib⁹ demonstratis: sed sic assentiens certius ⁊ firmius assentit q̄ȝ opinans ⁊c. Ex predictis ptz q̄ licet opinio non sit simpliciter maior fide: ipsa tamē

aliquo mõ est maior: scʒ ꝑ quã-
to illa est ex ꝓbabili rõne: hec
vero solũ ex testimonio, vel au-
ctoritate. ¶ Scđo ptʒ. q: euidẽ-
tia est simpliciter noticia maior
A fide, ꝛ nõ loquor de maioritate
ij. ps. ij. arti. gradnali ꝛc. ¶ Ideo pro rñsiõe
ad p̄ntem articulũ iuxta p̄dicta
ponam tres ↄclusiones. In p̄ma
videbitur. vtrũ possibile sit via-
torem de veritatibus theologicis
habere opinionem. In secunda.
vtrũ possibile sit viatorẽ de ve-
ritatib⁹ theologicis habere no-
ticiam euidente. In tertia. vtrũ
possibile sit viatorẽ de veritati-
bus theologicis habere notici-
am fidẽ maiorẽ. ¶ Prima cõclu-
i. ↄclsio p̄ncipal. sio est ꝙ naturaliter possibile ẽ
viatorem de multis veritatibus
theologicis habere opinionem
ꝓbatur. naturaliter possibile ẽ
viatorẽ de illis veritatibus ha-
bere opinionẽ ad quas proban-
das naturaliter potest habere
rationes dyalecticas seu proba-
biles inducentes ad assentien-
dum intellectũ indifferentẽ: sed
sic est de multis veritatib⁹ theo-
logicis. Igitur ꝛc. Maior patet
B sed maior ꝓbatur. ¶ Unde ad
hoc probandũ possunt adduci
illa octo media que ponit Sco-
tus q̄stione. ij. prologi: que sunt
Primo auctoritas scribentium.
Secũdo concordia scripturarũ.
Tertio rationabilitas cõtento-
rum. Quarto irrationabilitas
singulorũ errorũ. Quinto. pre-
nunciatio futurorũ. Sexto vita-
citas miraculorũ. Septimo ip-
sius legis duratio. Octauo dili-
gẽtia in recipiẽdo. Sed de istis
remitto ad eum ꝛc. Ideo aliter
C ostendo propositũ. ¶ Pro quo
sciendum est ꝙ secũdum docto-
res rethoricos octo sunt proba-
tionũ species. scʒ p̄mo ꝛc. p fide-
dignũ hoim testimoniũ p autẽ-
ticũ legis scriptũ: p pactu. p iu-
ramentũ. p miraculũ. p tormen-
tum p cum in cui⁹ ore nõ est inuẽ-
tum mendaciũ. ꝛ p conformita-
tem gestuum corporalium, et
verborum. Et istis octo modis
ꝓbabiles sunt articuli fidei et
theologice veritates sicut osten-
di potest ꝛc. ¶ Primo per testes D
seu fidedignũ hominuʒ testimo-
nium. Unde dicebat xp̄us. Act.
i. Eritis michi testes in hierusa-
lem ꝛ in omni iudea: et samaria:
ꝛ vsqꝫ ad vltimum terre. Iuxta
hoc potest fieri talis ratio. Illđ
est probabile quod vna magna
gentium communitas prudens:
et discreta in agibilibus, subti-
lis ꝛ ꝓfunda in speculabilibus
testatur eẽ verum: sic est de arti-
culis fidei ꝛc. Igit ꝛc. ¶ Secun- E
do p legem seu autẽticum legis
scriptum. Unde dicebat xp̄s iu-
deis Ioh. v. Scrutamini scriptu-
ras: quia vos putatis in ipsis vi-
tam eternam habere: ꝛ ille sunt
que testimoniũ perhibẽt de me.
Ex scripturꝭ ei legis moysi ostẽ-
ditur ꝙ christus fuit verus pro-
pheta et verus messias in lege
promissus. ꝛ per consequens ꝙ
eius doctrina est vera ꝛ creden-
da. ¶ Tertio per pactum. Unde F
ait aposto. Roma. i. ꝙ euange-
liũ xp̄i ante ꝓmiserat de⁹ p pro-
phetas suos ꝛc. Ex scripturis
em sanctis ostẽditur ꝙ doctrĩa
xp̄i est illa quã deus promiserat
in ꝓphetis: ꝛ p ↄsequens ꝙ ip̄a
est vera: ꝛ nullo modo erronea.
¶ Quarto per iuramẽtum. Uñ G

sit Aposto. hebre.vi. Quoniam
neminē habuit p quem iuraret
maiorem iurauit p seipm rc. in
quo abūdātius volens ostende
re deus immobilitatē ɔsilij sui inter
posuit iusiurādum rc. D.ꝰ enī sā
ctis patribꝰ ea q̄ de xpo futura
erāt nō solum simplici vbo pro
misit. sed etiā iuramento firma-
uit. q̄ olā ostēdūtur ex scripturis
H iam eē ipleta. quare rc. ¶ Quin
to p miraculū. Un̄ dicebat xps
Joh.v. Ipsa opera que ego fa-
cio testimonium phibent de me
Quod nō solum verū est de ope
ribus virtutum sed etiā de ope
ribus miraculorum. Juxta hoc
enī potest fieri talis ratio Deus
non asistit alicui (miracula na-
turam excedētia faciendo) in te-
stimonium falsitatis: sed deꝰ si-
cut asfuit xpo: r discipulis eius
in testimoniū doctrine sue. Igi
tur rc. Maior videtur clara in
lumine naturali. q̄z aliter deus
esset testis falsus. Minor patet.
de resuscitatiōe Lazari Joh.xij
r de alijs innumeris miraculis
christi: r etiam apostolorum: et
sanctorū in noie christi in euan-
gelio r scripturis autēticis que
miracula si negētur saltem hoc
vnum magnum est r ad intelli-
gendum miraculū: q sine mira-
culis maxia pars orbis credit.
I rc. ¶ Sexto per tormētū immo
diuersa genera tormentorum.
Unde dicebat apostolꝰ heb.xi.
Secti per fidem vicerunt regna
rc. Lapidati sunt secti sunt ten-
tati sunt: in occisione gladij mor-
tui sunt: et hi oms testimonio fi
dei pbati rc. Probabile enī est
illud esse verum r eis diuinitus
inspiratum pro cuius assertio-
ne tot homines vtriusqz sexus:
r etatis: tot r tāta tormēta pati
enter/ r constāter/ r volūtarie su
stulerūt. ¶ Septimo p eū in cu- K
ius ore nō est inuētum mēdaciū
Unde aplus heb.vi. Impossibi
le est mētiri deū idō arguitur sic.
Omne reuelatū a deo est verū.
sed doctrina xpi est reuelata a
deo. igit rc. Maior pz. immo: ap
paret ex miraculis r scripturis
sanctis. ¶ Octauo per cōformi-
tatē gestuū r verborū. Un̄ Act.
iiij. Loquebant vbum dei cum
fiducia rc. Ex gestibus enīz xpi
et discipulorum suorūz patebat
q verba eorum non erant falsa
quia non loquebantur ficticie:
sz ex corde sine curiositate/ osten
tatione/ vel apparatu. sz tū cha-
ritate/ affectione. et toto affectu
Igitur pbabile est dicta ipsorū
esse vera: quare ppositum. Ad
declarationem istarū rationum
possent induci multe concordā-
tie rc. sed dimitto causa breuita
tis. ¶ Secūda ɔclusio. q natu- L
raliter possibile est viatorem de ij. ɔclusio
multis veritatibus theologicis pncipal.
habere noticiam euidentē. Pro
batur quia phi sequentes rōnē
naturalē deuenerunt (licet a po-
steriori) ad noticiam euidentem
istarum veritatum deus est. deꝰ
est vnus. bonus. simplex. eternꝰ
rc. (vt pz. viij. phisicorum. r. xij
meth) Igitur rc. Et sic dicatur
q nunq aliquis phus habuit
euidentem noticiā de illa. Deꝰ
est. r per cōsequens nec de alijs
quicqd sit de hoc. q̄z postea de
hoc tractabitur. tamen phi ha-
buerunt euidentē noticiā istaꝝ
ɔditionaliū si deꝰ est deꝰ est bo-
nus. simplex. eternus rc.

❡ Tertia conclusio q naturali
A ter impossibile est viatorem de
3. pclusio oib9 veritatib9 theologicis hre
pncipal. noticiā oi fide maiorē. Probat
q: si nō rc. vel talis noticia esset
opinio vel euidētia. s nullo mō
pōt dici igit rc. Maior pz a suf
ficiēti diuisione. s minor pbat.
Primū nō pōt dici q: talis noti
cia eēt opinio q: lz opinio aliq
mō scdm quid sit noticia maior
fide: (vt prius tactū est) tamen
simpliciter r absolute fides est
noticia maior opiniōe. Unū scdm
hugonē de sacramētis. libro. ij.
parte. x. ca. ij. Fides est opiniōe
superior. ideo ipe diffinies fidez
ait q est certitudo animi de re-
bus absētibus supra opiniōez
et infra scientiā constituta. Igi
tur supposito q esset naturali-
ter possibile viatorem de oibus
veritatibus theologicis habe-
re opinionē (qd non est clarū vt
magis postea tanget in argu-
mentis cōtra primā pclusionez
tñ nō ppter hoc sequeretur q eēt
naturaliter possibile viatorem
de oibus rc. hre noticiam omni
fide maiorē rc. Secūdū nō pōt
dici q talis noticia esset euiden
tia. quia licet naturaliter possi-
bile sit viatorem de aliquibus
veritatibus theologicis habe-
re noticiā euidentez: et p conse-
quēs oi fide maiorē: vt patet in
secūda pclusiōe: tñ hoc nō ē na-
turaliter possibile de oib9 hmōi
veritatib9. sicut pz de istis deus
est trinus r vn9: de9 pr gnat deū
filiū deus est hō: corpus xpi est
in sacramēto r sic de multis si-
milibus. Nā si esset naturaliter
possibile viatorē de illis veritati
bus habere noticiā euidentem:
tunc qlibz infidelis posset natu
ralr cogi ad assētiēdū eisdē: qd
appet falsū p experiētiā. Si aūt
aliqs dicat oppositū: vadat ad
infideles r hereticos puertēdū
rc. Dixi aūt notanī in pclusiōe
r ei9 pbatiōe: q nō ē naturalr
possibile rc. Et nō dixi simplr i
possibile. Uñ pono aliqs pposi
tiones. ❡ Prima est q simplr pos B
sibile est viatorē manētē viato-
rē hre de deo noticiā intuitiuā:
r p pñs de pdictis veritatib9 de
deo formatis itutiuā noticiaz
seu cognitionē. Pz ex dictis su
pra in pmo articlo in descriptio
ne hui9 termini viator: in qrto
correlario. Scda est q simplicit
possibile est viatorē manentem
viatorē de pdictis vitatib9 hre
noticiā euidētē patz ex pdicta.
Tertia ē q nō est possibile p ali
quā potētiā viatorē de oib9 vi-
tatib9 theologicis hre euidētiā
simplr absolutā. Pz de vitati
bus de futuro cōtingenti: sicut
de istis. resurrectio gnalis erit.
antixps pdicabit rc. sicut tactū
est supra i scda pclusiōe r tertiā
pclusionē pmi articuli rc. Quar
ta est q possibile est p absolutā
dei potētiā viatorē de oib9 ve-
ritatib9 theologicis hre euiden
tiā scdm qd siue pditionatā. Pz
q: si nō maxime videret de illis
de futuro iam dictis. sz de illis
est possibile. scz in casu q viator
haberet noticiā dei intuitiuam
rc. Naz isto casu posito possibi
le esset viatorē habere noticiam
cui cōuenirēt oms pditiōes eui C
dentie scdm qd rc. sicut pz facili 3. p9 scdi
ter rc. ❡ Contra pdicta arguit articuli a
aliqbus rōnibus. r pmo contra gr. pmo.
primam conclusionem ostēden-

do q nō sit naturaliter possibile viatorē de veritatibus theologicis habere opinionē seu probabilem rationem. Uñ argr sic. Quia ad hoc q aliqua rō sit probabilis respectu alicui⁹ vel generet opinionē requirit q apparentia veritatis in antecedente. et consequentia excedat apparentiam falsitatis in consequente seu conclusione probanda: sz nulla est ratio ad pbandū vitates fidei in qua viatori appareat in antecedente: et cōña maior apparentia veritatis q̄ sit apparentia falsitatis in multis propositionibus theologicis. Igr̄ rc. Maior huius rationis videtur nota. sed minor patz in veritatibus theologicis: de trinitate: de incarnatione et de eucharistia. Uñ ad pbādū q vna res est tres res et quelz earū: vel q deus est homo: vel q corp⁹ xpī est sub sacramēto altaris et sub qualibet eius parte: non videt posse fieri aliqua ratio i qua antecedēs z cōña habeāt maiorem appentiā vitatis q̄ cōñs hz apparētiā falsitatis (z hoc circunscripta fide). Si eni sit aliq̄ dek rc. Confirmat: quia nulla rō probans trinitatem est viatori demonstratiua. sed articul⁹ de trinitate circūscripta fide eque vl magis apparet falsus sicut oppositū conclusionis demonstrate. Igitur maior est apparenta ad oppositū articli. q̄ ad eius pbationē cōña tenet: q̄a conclusio demonstrata magis apparet va q̄ solū dyalectice pbata et hoc sic appareat z huiusmōi pbatio sit dyalectica. ¶ Scdo ar-
2. argui. guit q̄ illud qd̄ dcm̄ est: q fides est noticia simplr maior opinione rc. ondēdo q naturalr possibile sit viatorē de vitatib⁹ theologicis hr̄e opinionē oi fide maiorē: q: illa noticia simplr ē maior fide q̄ est certior z firmior: sz positiue ē aliq̄ opinio certior et firmior fide. Igit rc. Maior ptz sed minor probat: q: aliq̄ rō probabilis facit opinionē alicuius adhesiōis z firmitatis. Igit tales due faciūt in duplo firmius adherere: z q̄ttuor in q̄druplo z sic in infinitum: z per cōñs vltra omnē adhesionē fidei pōt adhesio opiniōis firmior: et per cōñs certior generari rc. Confirmat: q̄a aliqui ita firmiter adherent his de quibus habent opinionem: sicut alij his de quibus habent scientiā: q: sicut dr. vij. ethicor. quidā opinantiū non dubitant. sed existimant se scire. z nichil minus credūt his que opinantur q̄ alteri his que sciunt. Sed nullus ita firmiter p fidez adheret credibilibus sicut sciens per sciētiam scibilibus que ipse nouit per causā: z qm̄ illorum sūt causa et qm̄ rc. igit rc.
¶ Tertio ad idem arguit sic. q: opinio potest tm̄ augeri p facit intellectum alicui assentire contra imperiū voluntatis. Igitur talis opinio erit certior z firmior fide. cōña tenet. quia fides hoc nō potest. sed añs probatur. q̄a scientia facit intellectum assentire contra imperium voluntatis igitur et opinio hoc potest. consequentia tenet per auctoritatē iam positaz. Confirmatur quia capio oppositum hui⁹ articuli deus est trinus / et vnus. tunc respectu illius potest ha- 3. argui.

iiij. ar.

bere intellectus aliquā rōnē inducentē ad assentiēdū illi ꝛ pōt habere in duplo maiorē: ꝛ sic vltra. ꝛ per ꝯñs eque inducentem sicut demōstratio / ꝛ sic agentē cōtra impliū volūtatis. et p ꝯñs pōt esse aliqs de necessitate: seu coacte infidelis ꝛc. igit̄ ppositū

¶ Quarto arguitur contra tertiam conclusionē ostendendo ꝙ naturaliter possibile sit viatorē de omnibus veritatib⁹ theologicis habere noticiam euidentem. ꝛ per consequēs omni fide maiorem. Unde arguitur sic noticia euidens de oībus v̄itatibus theologicis non est infinite difficultatis ideo per studium theologicū pōt acquiri a theologis. antecedens patz. qꝛ aliter nulli creature esset possibilis. Sed cōsequentia probatur supponendo vnū quod videt̄ clarꝫ per experientiā. ꝛ super quo fūdant se Aristo. ꝛ eius commentator ad pbandum ꝙ intellect⁹ sit virt⁹ immaterialis. iij. de aīa commento. vij. ꝛ est ꝙ intellect⁹ noster intelligendo fortificat̄ et post noticiam vnius veritatis acquisitam disponitur ac acq̄sitionem alterius. Cū igit̄ multe sint veritates theologice ad quarum noticiam naturaliter deuenerūt phi. vt patet ꝛc. Sequit̄ ꝙ p noticiā illarū intellect⁹ poterit disponi ad maiorē et maiorem noticiā cuiuscūqꝫ finite difficultatis: et per consequens ad noticiam euidētē per exercitiū studij. consequētia potest deduci ꝛc. Confirmatur p auctoritates. Prīa est ad Rom. i. sup illo quod notū est dei manifestū est in illis. glosa. quod noscibile est de deo manifestū est illis habētem vnde noscere possūt qđ noscibile est de deo (scꝫ naturalē rōnem) ꝛ loquit̄ de gētibus phis. vñ statim post: sup illo: inuisibilia dei p ea que facta sūt ꝛc. post multa ad ppositum dt glosa. ꝙ ea que facta sūt illi⁹ sūme trinitatis noticiā habuerūt gentium phi ꝛc. Unde etiam hermes termegistus de quo Augustinus meminit. d. in libro suo de vbo eterno. ꝙ deus est monas et ꝙ monas gignit monadē. id ē de⁹ deū ꝛc. Secunda auctoritas est super illo passu Exodi. viij. vbi magi defecerūt in tertio signo. dī. glosa phos puenisse ad noticiam duarū personarꝫ sed non tertie. igitur potuerūt ꝛc. Tertia est Richardi de sancto Uictore in libro de trini. Credo sine dubio ad quecūqꝫ que necessario est esse non tantū probabilia. immo necessaria argumēta non deesse. Igitur ad articulum de trinitate. ꝛc. et p ꝯñs ad oēs alios quia ille est excellētior ꝛc̄. D

¶ Ad istas rationes respondet̄ per ordinē. Uñ ad primam premittēda est vna distinctio / que est: ꝙ aliquid esse probabile potest dupliciter itelligi. Uno modo simpliciter. alio modo secundū quid. Unde sm phm illud dicit̄ probabile simpliciter quod videtur omnibus: vel pluribus: vel maxime sapientibus. Que descriptio sic intelligitur. ꝙ pbabile est quod cum verū ꝛ necessarium / non est tamē euidēs: sed apparens omnibus vl' pluribus vel maxime sapientib⁹. Per primam clausulam excluduntur falsa et vera contingē- Ad pmā rōnem.

tia: que stricte loquēdo nō dicū tur pbabilia (licet aliqñ impro prie) sicut dicit phs q nichil p hibet falsa esse pbabiliora qui busdā veris. Capit em pbabi le improprie pro apparenti. rc. Per scdam excludūtur ola prin cipia: r cōclusiōes demōstratio num. Per tertiā excludūtur ne cessaria que apparent falsa oib⁹ vel plurib⁹ rc. Sed alio modo: r magis large aliquid dicitur p babile fm quid. quod cum sit ve rum siue necessarium: siue con tingens non est tamen euidens sed apparens alicui / vel aliqui bus. Et pp oxtionabiliter poss distingui de ratione pbabili. q vel est ex probabilib⁹ pmo mo do vel scdo. vel simpliciter / vel
B secundum quid rc. Ex hac disti ctione sequuntur alique propo sitiones. Prima est q nulla ra tio probabilis seu dyaletica est falsigrapha. siue peccans i ma teria vel in forma. ¶ Secunda est. q non omnis ratio probabi lis seu dyaletica facit semp du bitationem seu formidinem. sed frequenter firmam adhesionem Patet. quia quandoqz adhere mus ita firmiter probabilibus sicut euidenter notis. Tertia ē q nullus potest secundum com munem cursum euidenter cog scere de aliquo syllogismo topi co ipsum esse topicum. Patz sa tis. potest tamē de hoc habere
C assensum firmū. ¶ Quarta ē re spōsiua ad rōnē q nō oēs theo logice vitates sūt pmo mō pro babiles. nec ad oēs pñt hēri sim pliciter pbabiles rōnes. ¶ Ptz primo. q: multe sunt hmōi vita tes ptingentes: et nō necessarie. rc. Scdo q: multe hmōi vitates que apparēt false oib⁹ vel plu ribus. vel maxime sapiētib⁹. et hoc intelligēdo de sapiētib⁹ hu ius mūdi pci'e innitētib⁹ ratiōi naturali. q: isto modo accipit sa piens in descriptione pbabilis Sic em sapientes mūdi. s. qdaz philosophi irridebant paulū: r reputabāt ipm insanire. Actuū xvij. r. xxvi. Et hoc probat rō. et nichil plus. Tamen cum istis stat q multe veritates theolo gice sūt probabiles. pmo modo. et hoc sufficit. qa conclusio non est posita de omnibus genera liter. Similiter omnes sunt pro babiles secundo modo. s. secun dum quid et apud multos sicut apō illos qui modicū vel nichil cōprehēdūt de difficultate arti culorū: r tñ pbationes ipoz bñ psiderāt. vtpote q: vident supe riores suos qui eos predicant: et eis conformiter operantur: r contra hoc nō vadit ratio sicut pōt faciliter apparere rc. ¶ Ad secundam rationem rñdetur p mittendo quandam distinctio nem q̄ est de certitudine. Unde sciendum est q ab eodem causa tur noticia de aliquo obiecto r ipsius noticie certitudo scilicet a vitate ipsius rei cognite Sic em se hz vnūqdqz ad cognitionē sicut ad vitatē. Cum igit vitas sit eqtio rei ad itellectū ideo ex vtroqz pt oriri certitudo vl' ex p te rei cognite vl' ex pte ipi⁹ cog scētis. Pmo modo fides ē noticia certissima vl' saltē ita certa sicut aliq̄ alia. q: res cognita p eā est pma vitas: r oē aliō notū p eaz initit vitati pme. q̄ ē res certis sima necessaria: r imutabilis. et

Ad scdā rōnem.

de tali certitudine loq̄tur p̄hus primo meth. dicēs. certissime sci entiarū maxime sūt primarū veri tatū .id est substantiarū separa tarū: et tñ cōstat q̄ ista certitu do nō est ex parte nři intellect⁹/ cū se habeat ad ista sicut ocul⁹ noctue ad lumen solis. vt dr̄ ibi

A dem. Igitur et c. ¶ Scd̄o mō est vel attendit̄ certitudo ex p̄te co gnoscentis. et hoc dupliciter. quia vel est certitudo firmitatis. et ad herentie. vel p̄bationis et appa rentie. Primo mō fides est notī cia certissima vel saltem ita cer ta sicut q̄cunq̄ opinio vel scien tia. Unde dicit Augusti. de vtili tate credendi q̄ nichil est certi⁹ homini sua fide. sed alio modo fides non est ita certa sicut opi nio vel scientia. quia non est de ita apparentibus intellectui. Et de tali certitudine loquitur Linconiensis dicens. q̄ illa sūt certiora que sunt magis appre hensibilia ab intellectu et ma gis penetrabilia. et sic credibi lia per fidem non sunt ita certa sicut cognoscibilia per scientiā vel opinionem. sed ista īcertitu titudo seu minor certitudo cre dendorum fidei p̄uenit ex indi spositione: seu imperfectiōe co gnoscentis. et est incertitudo sm̄ quid. Exemplum de sole respe ctu vis⁹ et c. Sic ergo patet quo modo fides est certior opinione et q̄uo non. Sed qñ arguitur q̄ opinio possit esse firmior. et per consequens certior ratiōe adhe sionis: hoc negatur: sicut iā pa tet et c. Ad p̄bationē qñ dicit̄ q̄ vna ratio facit opinionē alicui⁹ firmitatis igit̄ dupla in duplo

B et c. ¶ R̄ñdetur vno mō q̄. non ē naturalit̄ possibile rōnes p̄ba biles sic in infinitū fortificari et c. Itē alio mō dicit̄ q̄ supposito q̄ illud ect possibile tñ nō sequi tur q̄ intellectus p rōnes tales firmiter adhereret opinabili: si cut per fidē credibili. q: intelle ctus sic ductus p rationē p̄cise semper adheret cū aliqua formi dine. nisi illa tollatur ex impe rio volūtatis. Et sic non erit p̄ p̄rie opinio: sed fides. Itē tertio dicitur probabiliter q̄ respectu cuiuscūq̄ propositionis cuius oppositum non est euidens fir mior em assensū potest in intelle ctu agere voluntas per suū im perium cum aliquo motiuo: q̄ȝ quecunq̄ persuasio sine huius modi imperio. Ideo assensus causatus per voluntatem firmi or est q̄ȝ aliquis causatus sine voluntate per rationē probabi lem et c. Item quarto dicitur ad cōfirmationē et auctoritatē p̄hi. q̄ ip̄e vult q̄ aliqui ita afficiun tur opinionibus suis q̄ ex impe rio voluntatis ita firmiter ad herent eis sicut alij p̄positioni bus scitis: et hoc nō est ɔtra di cta et c. Similiter negatur minor ibidem assumpta. sicut patet ex distinctione et c. ¶ Ad tertiā rō nem ponuntur aliq̄ p̄positiōes

C ad tertiā rōnem.

Prima est q̄ ratio siue itellect⁹ potest induci ad assentiendū ex affectione volūtatis p ei⁹ īperi um. Nō dico tñ q̄ sine motiuo et c. Patet q̄ .i. ethi. dr̄. q̄ in bestiali bus rō corrūpitur p volūtatem Itē Ansel. de ɔceptu v̄ginali. c. iiij. dt q̄ oēs alie vires q̄ ad act⁹ suos sunt subiecte voluntati. et capitu. primo. deus nos et po testatē que in nobis est subiecit

volūtati: vt ad imperiū eiꝰ non possimꝰ nō facere quod vult ꝛc. Itē Aug. sup Joh. omel. vi. cetera pōt hō nolens. credere aūt nō nisi volēs. Itē sup illo Esa. liij. Dñe q̄s credidit auditui nostro: dicit glo. Si ei q̄rat̄ q̄re iu dei credere nō poterāt. R̄ndeo q: nolebāt. Et his patꝫ contra holkot. ꝙ actꝰ credēdi est liber ꝛ in libera volūtatis ptāte ꝛ meritoriꝰ vite eterne. Sꝫ de his magis alias. Scd̄a ꝓpositio est ꝙ nō pōt intātū augeri opinio ꝙ cogeret itellectū ꝯtra iperiū volūtatis assentire alicui cōplexo Patꝫ quia aliter fieri posset: vt aliquis esset cocte infidelis.

Tertia est ꝙ q̄uis non sit ita fortis aut ita cogens ratio faciens opinionē quin possit magis cogens dari (saltē per diuinam potentiā) tñ contra quamlibet talē potest voluntas ꝯuertere intellectū in partem oppositam. Quarta est. ꝙ scientia facit maximū assensum ꝯtra queꝫ nō potest volūtatis imperium sed contra quēlibꝫ assensū citra scientiā seu euidentiā potest voluntas auertere intellectuꝫ ad oppositū ꝛc. Non dico tamē ꝙ hoc possit volūtas p̄cise per suū imperiū sicut alias tetigi superius ꝛc. Ista autē ꝓpositio est ꝓbabilis: sed etiam videt̄ mihi ꝙ eius oppsituꝫ eque ꝓbabiliter posset poni. Sicut em̄ fidelis per imperiū volūtatis cum aliquo motiuo paruo: assentit ꝙ vna res est tres res: et q̄libet eaꝝ. ita videtur possibile ꝙ aliquis assentiret opposito alicuius ꝯclusionis sibi demonstrate per imperiū voluntatis cum aliquo motiuo. puta. ex auctoritate alicuiꝰ dicētis. pone exemplū ꝛc. ¶ Sed ꝯtra hoc ꝛ ꝓ illa ꝓpositiōe arguit̄. q: si volūtas ꝑ suū imperiū posset ꝯtra assensum euidētē: sequit̄ ꝙ possibile esset ꝙ aliquis nunq̄ faceret cōtra cōscientiā: ꝛ ꝙ dānati possēt libere tollere maximā partē pene sue. q: possent vermem cōsciētie deponere: imo possent suam penā diligere: ꝛ sic non esset pena: q: nihil est penale nisi qd̄ est cōtra volūtatē. vt ptꝫ per Augustinū. ix. de trini. ca. iiij. Ista oīa sunt absurda: sed ꝯñā ptꝫ. q: volūtas posset per imperiū suū cū aliquo motiuo imperare intellectui ꝙ assentiat per oīa conformiter sicut voluntas vult: et tūc tollitur oīs vermis ꝯsciētie: q: facere ꝯtra conscietiā seu habere vermem cōscientie nō est aliud q̄ȝ voluntatē dictamini rationis ꝯtraire. Similiter voluntas dānati posset itellectui suo iperare ꝙ assentiat isti cōplexo hec pena est summe nobilis ꝛ cōueniens: sed facto isto imperio non est ratio quare intellectꝰ nō assentiat nisi q: aliqua sunt dictamina rationis ita euidentia ꝛ q: peccata dānatorūꝫ sunt eis ita euidentia ꝙ intellectus non posset ꝓpter quodcūq̄ imperiū voluntatis talibꝰ dissentire vel cōtraire. quare ꝛc. Sed tenēdo oppositū diceretur de dānatis ꝙ hoc nō possant: q: deus non vult ad tale imperiū cōcurrere. ꝛc. De hac aūt materia alias et alibi videbit̄. hec autem ad presens sufficiant: q: satis ptꝫ ad rationem ꝛc. ¶ Ad quartā rationē respōdet̄ cōcedēdo āntecedēs

D Improbatio instantie.

E Ad iiij. rōnem.

& negando ɔñam. Et ad ꝓbationē ɔcedo q intellectus fortificatur &c. & tñ nō sequit q ad cuiuslibet veritatis noticiā possit naturalr̄ puenire &c. Dico igit q ratio ɔcluderet verū de oībus veritatib⁹ quaꝝ difficultas subest facultati naturali ipsi⁹ intellect⁹: sed sic nō est in ꝓposito: qr in omni cognitiōe obiectū se hz in ratiōe cause efficientis sc̄dm Augustinū & phm. Ideo ad illā cognitionē ad quā causandam non sufficit obiectū naturaliter agēs requiritur obiectū supnaturale. sic autē est hic. quare &c.

A ¶ Ad ɔfirmationē ad pmam auctoritatē dico: q aplus & glosa illa voluit q gentiles naturaliter deuenerūt ad cognoscēduz vnum esse deum. vnam pmam causam. ideo redarguuntur de idolatria qr volunt creaturā ꝓ deo. Similiter ad illud qd ibidē subdit glosa. dico q nō vult aliud nisi q phi deuenerunt ad cognoscenduz appropriata trium psonaꝝ: scz potentiā: sapientiā bonitatē: non tamen ꝓpter hoc sequit quo ad distinctionē psonarū. Et si forte ille hermes ad hoc puenerit: nō tamen naturaliter sz p diuinā inspirationem. Nec hoc fuit ipossibile i gētib⁹ sicut ptz de sybilla q̄ multas arduissimas veritates fidei ꝓphetice dixit: vt testat Aug. li. xviij. de ciuitate dei. versus eius recitans.

B ¶ Ad secundam auctoritatem dico. q illa glosa que est Augustini nō vult aliud dicere nisi q phi non venerunt ad noticiam tertie psone. i. potissimum effectū bonitatis. scz incarnationem: nec hāc digne venerati sūt & sic min⁹ pfecte cognouerunt appropriatū tertie psone q̄ aliarū &c. ¶ Ad tertiā auctoritatez dico. q nō desūt ratiōes q̄tuz ē ex parte reꝝ bñ q̄tū est ex pte intellect⁹ nr̄i q̄ nō pōt media inuenire ex quib⁹ tales veritates euidēter inferātur. Et sic patet q p̄dicte rōnes nō sunt ɔtra dicta. Et hoc de secundo articulo C

¶ Quātum ad tertiū articuluz in quo videndū est. Utrū possibile sit viatorē habere de ɔclusionib⁹ theologicis noticiā scientificā ꝓprie. Primo p̄mittā terminoꝝ declaratiōes. Sc̄do ponā respōsales ɔclusiones. Tertio obijciā p aliquas rationes. D Tertius articul⁹. vtrū possibile sit hr̄e scientiam de theologicis Pōla ps.

¶ Circa pmū punctū tres termini sūt declarādi. Primo quid sit theologia. Sc̄do q̄d sit ꝓprie ɔclusio theologica. Tertio quid sit noticia ꝓprie scientifica, siue scientia proprie dicta.

¶ Primo ergo declaranduz est quid sit theologia. Unde dico q multipliciter potest capi. E Theolōgia Uno modo ꝓ scriptura sacri canonis Alio modo pro actu vel habitu mentis respectu illoꝝ que in sacra scriptura ɔtinentur. Et hoc modo iteꝝ dupliciter pōt sumi. Uno modo ꝓ aliquo vno actu vel respectu alicui⁹ veritatis sacre scripture. Alio modo ꝓ multis actib⁹ vel habitib⁹ respectu pluriū taliū veritatū: sicut etiā plures actus vel habit⁹ respectu pluriū veritatū geometrie dicūtur geometria & vna scientia geometrie propter vnitatez subiecti: ad qd habent attributionē. Et hoc modo iterū dupliciter potest sumi. Uno modo ꝓ actibus vel habitibus quibus

q̄s notat sensum sacre scripture et scire vnū dictū ei⁹ p alid exponere et pbare. et alia q̄ nō formalit continent in ipsa ex his q̄ i ea cōtinent deducere et inferre. Alio modo p actib⁹ vel habitib⁹ adhesiuis in alo fidelis acq̄sitis p discursū theologicū. vel discursus theologicos de conclusionibus theologicis. Et licet q̄libet istoꝝ modoꝝ q̄n q̄ sumatur theologia: tamen magis pprie sumit vltimo modo ⁊c. Ex ista distinctione sequūtur alique ppositiōes. Prima est q sumendo theologiā pmo istoꝝ duoꝝ modoꝝ possibile est aliquē eē infidelem seu nō catholicū et tamen esse theologū. Patet: q oēm actū vel habitū pter fidē quē acquirit theologus fidelis posset etiā acquirere infidelis si esset nutritus inter xp̄ianos: et erudit⁹ in studio theologico: sicut ptz ⁊c. Secūda est q sumendo theologiā secūdo illorū duoꝝ modorum impossibile est aliquē esse infidelem seu non catholicū et eē theologum. ptz ex dictis et loquor de infideli simpliciter. q̄ nulli parti sacre scripture dat fidē qualis esset pur⁹ gentilis vel pagan⁹. Tertia ppositio est q ad eē pprie theologum non requiritur scire oēz sacre scripture sensum. Patz q hoc nō esset bn̄ possibile: sed sufficit scire de principalioribus: et maxime litteralem ⁊c. Quarta est q ad esse pprie theologū requiritur credere fideliter explicite vel implicite quicq̄d i sacra scriptura continet esse verum: et scire aliqua exponere defendere et cū omni veritate cōcordare

Viator et pclusiōibus.

Un esse theologum suscipit magis et min⁹: q: q̄ plura scit vel melius: dr magis theolog⁹. et q̄ oia esset pfectus theolog⁹. sicut satis ptz ⁊c. Scdo declarandū est quid sit pprie cōclusio theologica. Ad quod ostendendum primitus videndum est quid sit proprie discursus theologicus quia ex hoc ptz que sunt principia theologica / et conclusiones theologice. Dico igit q discursus proprie theologicus est qui constat ex dictis seu propositionibus in sacra scriptura contentis: vel ex his que deducūtur ex his vel ex altera hmōi. Patz q: secūdū beatū Dyoni. in de. di. no. ca. ij. Nō assentiēti sacre scripture non potest manuductio fieri ad theologiam ⁊c. Igitur. Item tunc solum dicim⁹ aliquid theologice pbari quando ex dictis sacre scripture concluditur: sicut Augustinus pcessit in libro de trinit. qui libro. i. ca. iiij. ita dicit. Omnes quos legere potui: qui ante me scripserūt de trinitate que deus est: hoc intendunt secundū scripturas docere q pater et filius et spiritussanctus vnius et eiusdem substantie sunt ⁊c. Non enim ait secundum aliquas scientias humanitus adinuentas / aut per probabiles propositiones / sed secūdū scripturas ⁊c. Ex hac descriptione patet que sint principia theologica. Sunt em̄ ipse sacri canonis veritates. qm̄ ad ipsas fit vltimata resolutio theologici discursus: et ex eis primo singule conclusiōes theologice deducuntur. Secundo patet que sint conclusiones proprie theo-

G cōclusio theologica.

H 1. concl.

logice distinguēdo ↄclusiōes cōtra ꝑncipia. Sūt ei ille ỽitates que nō formalr̄ in sacra scriptura cōtinētur sꝫ ex ↄtentis in ipa de necessitate sequunr̄: siue sint articuli siue nō siue sint ꝑ ecclesiā determiate siue nō. siue sint scite siue nō. Tertio pꝫ ꝙ loquēdo de veritatib⁹ theologicis large sicut in scd̄o articulo dixi multe sūt ỽitates tales que nec sūt principia theologica nec cōclusiones. Patet vt ibi dictum fuit aliq̄ue sunt probabiles precise: que nec ↄtinētur in sacro canone: nec inde sequūtur de necessitate. Quarto patet ꝙ nullus discursus qui est ex propositionibus probabilibus vel ex altera huiusmodi. est ꝓprie theologicus cōtra aureolū. q. i. Patet ex dictis. Item q: talis ex se natus est causare solum opinionē de sua ↄclusione ꝛc. Item secundūꝫ istum doctorē nullus discursus ex ambabus euidēnbus est proprie theologic⁹. Igit̄ nec ex ambabus probabilibus. ꝯña tenet per dicta ei⁹: q: ratio quare prior non est thelogicus est. q: habitus causatus ex eo nō supponit fidem vt ipse dicit. sed scd̄m eundē etiā opinio nō supponit fidem: immo nec eā compatitur vt dicit eadem. q. arti. iij. Igit̄ ꝛc Item scd̄ꝫ eundē nullus discursus ex probabilibus ad conclusionē credendam nondū determinatā est theologicus. igitur nec ad conclusionem iam determinatam: con sequentia patet: q: si illa conclusio per ecclesiāꝫ determinaretur esset consimilis processus ꝛc. Ex dictis potest dari vna regl'a meo iudicio valde vtilis. Quod si ex aliquo antecedente euidēter vel formalr̄ sequat̄ aliqđ ꝯñs: ꝛ añs sit proposito ꝓbabilis vel aliq̄ ei⁹ ps. tūc impertinēs ē ꝯñs eē conclusionem theologicā catholicāꝫ seu firmiter fide credendā. Ita ꝙ nec istud ex illo sequitur: nec sibi repugnat: ꝛ hoc satis patet intuenti ꝛc. ¶ Sed ↄtra primūꝫ correlariū arguit̄. q: sicut dicit̄ primo topicoꝝ. principia sunt que non per alia sed per seipsa habēt fidē. sed auctoritates contente in sacro canone nō per sa ipsas sed per aliud habent fidē (scꝫ ꝑ auctoritatē ecclesie) iuxta illud Augustini cōtra epistolā fundamenti. c. ij. Ego euāgelio nō crederem nisi me ecclesie catholice cōmoueret auctoritas. Cōfirmatur: q: nulla sciētia ꝓcedit ad sua principia prima ꝓbāda: sed potius ex eis ad alia sed theologia ꝓcedit ad cōcludendum articulos et alia que in scriptura continentur. vnde doctores formant conclusiones de articulis ꝛ eos ꝓbant. Pro ista ratione pono aliquas propositiones. ¶ Prima est ꝙ nō est intelligendum ꝙ prima principia nō habent fidem ꝑ alia: sic ꝙ nichil aliud ab ipsis sit causa assentiendi eis. Nam multa pricipia sumūtur ꝑ experiētias singulariū: quorū assensus causa ē experimentū vt patet. ij. posterioꝝ in fine ꝛ in ꝓhemio methaphisice. Scd̄a est ꝙ prima principia nō habent fidem per alia (scilicet principia) ex quib⁹ ipsa demonstrentur. ita ꝙ assensus illorum aliorum sit per se causa assensus circa ipsa. ꝛ ad hunc

A

B Cōtra ꝑ mū corr.

C Solutio

assensum cōcedit maior: et negat minor. ¶ Tertia ppositio q̄ p auctoritatem Aug. nō habet q̄ ipse crediderit euāgelio per auctoritatē eccl'ie tāq̄ p pncipium theologicū ex quo euangelium theologice pbetur esse verū: sz solū tāq̄ ex causa mouente ipm ad fidē euāgelij. ac si ipe aut aliud dixisset. nō crederē euāgelio nisi me eccl'ie sctitas aut xpi miracula cōmouerēt. in quo dicto licet fidei euāgelij causa aliqua assignetur: nō tamē aliquod pncipiū prius: cui⁹ fides causa sit vt euangelio credat. ¶ Sed forte diceret q̄ immo scz istud. omne qd ecclesia iubet esse credēdū est verū. Et quo pncipio cū ista minore habita per experientiā. s. euāgelio iubet ecclesia esse credendum scluditur euāgeliū eē verum tc. ¶ Pro hoc sit quarta ppositio q̄ posito q̄ Aug. ex tali pncipio credidisset euangelio (qd tn̄ ex ei⁹ auctoritate nō habetur) tn̄ illud nō fuit in eo p se pncipiū theologie ita q̄ assens⁹ theologicus acquireret in eo p aliquē theologicū discursū qui reduceretur in ipm vltimate / et p se. Qd patet. ¶ Primo quia illa maior ex sacra scriptura ē deducta / et sic est magis conclusio theologica q̄ pncipiū tc. ¶ Secundo quia si illud eēt p se pncipiū discursus theologici sequeretur q̄ quilibet articulus fidei theologice scluderetur arguendo modo p̄dicto: sed cōstat q̄ q̄uis vere et bene cōcludatur non tn̄ theologice. alioqn q̄libet fidelis adult⁹ etiā nouiter baptizatus anteq̄ audisset vel legisset sacrā scripturā recipiēs euāgeliū videndū ab eccl'ia: et habens illud pncipiū theologice scluderet quelibet articulū: et sic absq̄ studio et noticia sacre scripture foret theologus: quod videt absurdū. Ad sfirmationē negatur minor: sz intelligit de articulis expsse in sacra scriptura stētis. Un̄ si theologo aliqd tale negetur nulla theologica pbatio ei restat nisi oñdere illd eē scriptū in canone. Ad pbandū aūt illos articulos nō sic expsse stentos. vtiq̄ theologice pcedit ex dictis scripture. Doctores āt disputātes articulos et pbātes eos aliūde q̄ ex scriptura sacra nō faciunt hoc p habitū theologicum: sz p aliū methaphisicū: vl phisicū aut aliū aliquē. Un̄ pur⁹ phs nō fidelis siliter facere posset et forte aliqn̄ melius tc. ¶ Tertio declarādū est qd sit noticia proprie scientifica / vel scientia proprie dicta. Unde dico q̄ est noticia euidens veri necessarij nata causari per premissas applicatas ad ipsam per discursū syllogisticū. et capio scientiam sz qd distinguitur cōtra illos habit⁹ intellectuales. de quib⁹ loquit phus. vi. ethi. Per pmā ergo particulā excluduntur error: opinio suspitio: et fides. et alie oēs noticie que nō sunt euidētes. Per secundam excluditur noticia euidens verorū cōtingētiū: que nō est proprie scientia. Per tertiam excluditur noticia euidens primorū pncipiorū: quia illa nō habetur per discursū syllogisticū. Dico aūt nata causari: quia nō oportet q̄ de facto causetur p tales premissas. Nam potest p experientiā causari. potest eñ

D Instātia

Solutio

E Noticia sciētifica pprie.

aliqs sine syllogismo euidēt sci re: q̄ luna est eclypsabilis p solā expientiā sine syllogismo. Q̄ aūt ista scia sit scia proprie dicta Pz: q: ipa est hitus ꝟidicus. sed fm phm. vi. eth. nō sūt nisi q̄nq̄ tales. s. intellectus: sapnia: scia: ars: & prudētia. & ↄstat q̄ nō est aliquis istoꝝ nisi scientia. Igit̄ &c̄. ¶ Sed cōtra hoc arguitur p̄mo: q: non est similis modus acquirendi noticiam principioꝝ & cōclusionū: sed noticia aliquorum principioꝝ acquiritur p experiētiā sine demōstratiōe. Igitur &c̄. ¶ Secūdo aūt ista noticia est eiusdem speciei cum noticia acquisita per demonstrationem respectu eiusdem aut non ē eiusdem speciei. Non potest dici primum quia distincte cause specie: causant distinctas effect⁹ specie. sꝫ sciētie quarū vna ē per experiētiā: & alia per demōstrationem causantur per distinctas causas specie. Igitur similiter plus differūt scientia acq̄sita per experiētiam. et scientia acquisita per demōstrationē q̄z scientia. quia & scientia propter quid. sꝫ iste differūt specie. i. posteriorum. Igitur fm eē. ¶ Pro istis pono ꝑpositiōes. ¶ Prima est q̄ potest eē ↄsimilis modus acquirendi noticiā aliquoꝝ p̄ncipiorum & aliq̄rum ↄclusionū: sed preter istum modū cōmunē est vn⁹ propri⁹ noticie cōclusionum. sꝫ per demōstrationem: q̄ nullo mō potest ↄpetere noticie p̄ncipioꝝ primorū. Et sic ptꝫ ad p̄mū. ¶ Secūda est q̄ noticia cōclusionis acquisita per experiētiā & noticia eiusdem acquisita per demonstrationē sūt eiusdē speciei: quia non est incōueniēs distinctas cās spē hr̄e eosdē effect⁹ spē. sicut sol & ignis ꝑducūt eundē calorē spē. ita in ꝑposito &c̄. ¶ Tertia ꝑpositio sequēs ē q̄ si prio sciat̄ cōclusio p expientiā: & postea eadē p demōstrationem nō causabitur noua scientia distincta specie: sed fiet vnuꝫ ex gradu precedente. et sequente. sicut si primo ponatur calor per solem. et postea intēdatur p ignem. ¶ Quarta propositio ē q̄ scientia quia / & sciētia ꝑpter q̄d duplicit̄ accipi possunt. Uno modo pro demonstratiōe quia / & ꝑpter q̄d. Alio modo pro noticia causata a premissis talium demonstrationū. Si primo modo sic dico q̄ specie distiguūtur respectu eiusdem cōclusionis sicut ille demōstratiōes. & sic loq̄tur phus. i. posteriorum. ¶ Secundo modo dico q̄ non distinguūtur specie quantūcūq̄ noticie premissarum q̄ sunt cause efficientes noticie cōclusionis distinguātur specie. Et sic ptꝫ ad secūdum: et apparet descriptio scientie proprie dicte &c̄. ¶ Ex q̄ sequūtur aliq̄ correlaria. ¶ Primo apparet quid sit scibile proprie dictum. vñ dico q̄ est ꝑpositio necessaria dubitabilis nata fieri euidens p ꝑpōes necessarias euidentes per discursum syllogisticum applicatas ad ipsam. ¶ Prima conditio (scꝫ q̄ sit propositio necessaria) patꝫ. per hoc enim excluditur propositio contingens que q̄uis possit esse euidēter nota: quia tamen potest eē falsa non dicitur scibilis scientia proprie dicta. ¶ Secunda conditio (scꝫ q̄ sit propositio

[Margin notes: B arguit̄. i — arguit̄. 2 — C — E Solutō. — D — 1. ↄditio req̄sita ad ꝑpositionem scibilem.]

dubitabilis) patz. per hoc ei ex cludit ꝓpositio ꝑ se nota. q̄ q̄ꝫuis sit necessaria: q: nō est dubitabilis. nō dr̄ ꝓprie scibilis. Itē pꝫ ꝑ lincoinēsē. i. posteriorū capi. i. vbi dicit ꝙ scientia principiorum nō est acquisita per doctrinā: quia nō docemur vel addiscimus nisi illud quod cū primo concipimus est nobis dubium/ vel apparet falsū. ⁊ post dubitationeꝫ manifestatur nobis veritas. Item. ij. posteriorꝫ dicitur: ꝙ questiones sunt equales numero his que vere scim⁹. Igitur omne scibile est queribile: et per ꝯñs dubitabile. ¶ Tertia conditio est scilꝫ: ꝙ sit nata fieri euidens ⁊c̄. Quia per istam distinguitur ab aliquibus principijs que nō sunt per se nota: ⁊ ꝑ ꝯñs dubitabilia: quia tamen nō pñt fieri nota per discursum syllogisticum. ideo non sunt proprie scibilia. Uerbigratia de ista propositione calor est calefactibilis que est necessaria ⁊ dubitabilis: quia si aliquis itellectus apprehenderet calorē intuitiue solum per intellectum: ⁊ nūq̄ sensisset calorem calefacere. puta si nullum calefactibile fuisset alicui calori sibi intuitiue cognito approximatum. ita posset dubitare an calor posset ꝓducere calorem. sicut dubitat an albedo potest ꝓducere albedinē. et sic ista est ꝓpositio dubitabilis. et tamen ꝑ nullam aliaꝫ potest fieri euidens: q: est simpliciter prima. sed tm̄ per experientiā. igit̄ ⁊c̄. ¶ Sed contra scd̄am conditionē obijcit̄: q: si omnis ꝓpositio scibilis eēt dubitabilis. seq̄ret̄ ꝙ ille intellectus q̄ nō posset dubitare: vel errare: nō possꝫ aliq̄d scire qđ est falsū: q: scia nullā imꝑfectionē icludit. igit̄ non debꝫ negari a diuio intellectu.

Tertia.

E Instātia ꝯ scd̄am ꝯditionē

Solutio

¶ Rn̄dēdo dico ꝙ intellect⁹ diuin⁹ nō hꝫ sciam sic stricte sumptā: nec ista scia dicit ꝑfectionē simplr̄ sed includit imperfectionē scꝫ ꝙ sit nata ꝓduci a lia cōplexa noticia. ¶ Scd̄o seq̄tur ꝯtra aliquos ꝙ res extra. nō est obiectum scientie seu illud quod scitur sciētia proprie dicta patꝫ ex dicto correlario: q: tale obiectū est ipsa ꝓpositio demōstrabilis ⁊c̄. Item si sic. sequitur ꝙ multe scientie essent de contingentib⁹ et possibilibus aliter se habere contra philosophum. vi. ethicorum: et. i. posteriorum. Item sequitur ꝙ idem esset obiectum scientie/ opinionis/ fidei/ ⁊ erroris. ¶ Tertio sequitur contra Grego. q. i. articu. i. ꝙ complexū significabile seu significatuꝫ totale conclusionis demonstrate non est obiectum scientie proprie dicte. Patet ex primo correlario sicut ꝑcedens. Iteꝫ q: iste doctor ꝯcludit ꝙ tale ꝯplexuꝫ significabile seu significatū totale nihil ē ⁊ qđ nihil est: ē obiectū scie: sed nullū videtur posse maius incōueniēs concludi nec rationes sue ꝯuincunt: sed eas dimitto: q: ad logicā ⁊ methaphisicam spectāt. ¶ Quarto sequitur ꝯtra eundē doctoreꝫ eadem. q. arti. 3. Q꜁ ꝯclusio demonstrationis mētalis proprie accepte non est noticia vl' assensus. Oppositum ponit iste doctor in tribus ꝯclusionibus. sed tamē patet propositū: q: nō est scientia/ ⁊ actus sciendi/ ēt obiectum sci-

F

entie: sed ꝯclusio demonstrationis est ꝑpe obm̄ scie: vt dictū ē. igitur ipa nō est scia: vel assens9 scientific9: quare ⁊c. Itē contingit intellectū formare hmōi conclusionem: ⁊ tū ignorare an ita sit sicut ipsa significat ⁊ dubitare/imo ⁊ dissentire: sicut patz p experientiam. Et similiter .ij. posteriorꝫ dicitur. Qꝺ oīs cōclusio est questio ⁊ per cōsequens dubitabilis propositio: vt iā dictum est. Igitur nulla ꝯclusio est formaliter noticia vel assēsus saltē talis qualis habetur p demonstrationem. Item aliter sequeretur: ꝙ eadē propositio in mente eēt successiue. imo etiā simul credere opinari ⁊ scire. Quod successiue satis patet ex p̄dicta ratione: sed ꝙ etiam simul patz: si simul haberetur auctoritas cui assentiretur: medium ꝓbabile ⁊ medium demonstratiuum. tunc em̄ haberetur quicquid requiritur ad quemlibet talem actum. Item fidelis ⁊ infidelis possunt formare propositiones in materia fidei omnino eiusdem rationis. ⁊ tamē vn9 assentit eis quas format ⁊ alius non ⁊c. Igitur neutrum est assensus fidei. ⁊ per ꝯsequens eadem ratione nec cōclusio est assēsus sciētie. ⁊ habetur propositum. Uerū est ꝙ predictus doctor multū probabiliter sustinet oppositum: ⁊ apparenter arguit ꝯtra dicta. ¶ Sed istam materiā breuiter transeo: qꝛ ad aliā festinat intētio. ¶ His premissis respōdendū est ad articulum in quo querebať. Utrū possibile sit viatorem habere de ꝯclusionibus theologicis noticiam scientificam proprie dictā

A ij. ps. 3. arti.

Unde aduertendū est ꝙ iste articul9 duas habet difficultates: vnā generalē. s. Utrū absolute ⁊ simpliciter possibile sit viatorē per aliquē discursū syllogisticū habere de ꝯclusionib9 theologicis scientiā ꝓprie dictam. Aliaꝫ specialē. s. Utrū de cōmuni lege ⁊ naturaliter possibile sit viatorē ex per discursum theologicū de p̄dictis ꝯclusionibus habere talem scientiam. De prima autem satis patz ex predictis in isto articulo: ⁊ similiter in secunda: et tertia cōclusionibus primi articuli ꝙ de aliq̄bus sic/⁊ de aliquibus non ⁊c. sed de hac materia remitto ad ea que tractat G. ockam contra scotum. q. ij. prologi. quia nolo hic insistere. ideo dicam solum de secūda difficultate. Sunt autem diuerse opiniones circa hoc sicut recitat Ockam. q. vij. ⁊ Gregorius. q. i. prologi. Sed nolo omnes recitare: ideo vnam solam que apparet mihi probabilior: volo hic breuiter transire. Est igitur opinio ꝙ ex discursu theologico acquiritur scientia proprie dicta: ⁊ subalterna scientia dei ⁊ beatorum ¶ Cuius probatio est: qꝛ omnis habitus procedēs ex principijs sibi creditis et notis in lumine superiorious scientie est proprie scientia subalterna. patet de musica que vtiqꝫ est scientia proprie subalterna quia procedit ex principijs sibi creditis et notis in arismetrica: et consimiliter in perspectiua ⁊c.

B i. opinio

ar. p. i. opi.

¶ Sed theologia ꝓcedit ex p̄ncipijs tātū in ea creditis qualia sunt articuli ⁊ alia in sacra scriptura contenta notis aūt in su

perioribus scientie lumine. scilꝫ scientie dei ⁊ beatoꝝ. igitur ⁊c. Cõfirmatur ratio. quia deꝰ posset cõseruare in intellectu sortis habitum musice que est scientia subalterna nõ cõseruando in eo habitũ arismetrice. sꝫ in tali itellectu illa musica eẽt ꝓprie scia: ⁊ tñ de pñcipijs suis illa haberet fidẽ solum ⁊ non euidẽtiã. Igiꝛ ⁊c. Pro pdicta opinione facit ꝙ oẽs theologie doctores vocant eã sapiẽtiã. Un̄ Sapientie. x. Dedit illi scientiã sctõꝝ. Similiter. i. Coꝝ. xij. Alij datur fmo scientie. Et Augustinus. xiiij. de trinita. ca. i. huic scientie tribuo ⁊c. Et. vi. ethico. dicit habitꝰ intellectuales veridici sunt tm̄ qnqꝫ ⁊ theologia nõ ẽ aliqs illoꝝ nisi scientia ⁊c.

¶ Improbat predicta opinio.

¶ Sed ꝯtra istã opinionem arguit sic. qꝛ oĩs scientia proprie dicta est noticia euidens: vt ptꝫ ex dictis: sꝫ theologia non est noticia euidẽs (vt pꝫ ad experientiã) Igit ⁊c. Confirmatur. qꝛ ad hoc ꝙ ego habeam scientiam de aliqua cõclusione: nõ sufficit ꝙ principia eius sint alteri nota. qm̄ per nullam noticiã existentẽ in alio causari pt imediate et naturaliter aliqua scientia in mente mea. Cũ igitur principia theologie nõ sint aut fuerint nobis euidẽter nota (vt isti concedunt) seqtur ꝙ theologia q acquirit de cõmuni lege in nobis vere non est sciẽtia. Cõfirmat iterũ qꝛ si scientia subalterna potest acquiri suis pncipijs non notis acqrentibꝰ sed tantũ creditis. notis aũt alicui habenti superiorem scientiã. similiter etiã sciẽtia non subalterna poterit acquiri ab aliquo: esto ꝙ non nouerit eius principia dummodo credat illa: et alius nouerit illa. non em̄ potior ratio videtur hic q ibi: ⁊ per ꝯsequens non oportet dicere ꝙ sciẽtia est subalterna sed absolute scientia ⁊c. qd isti negant ⁊c.

Solutio rõnũ pdi. opi.

¶ Pro solutione aũt rationũ predicte opinionis pono ꝓpositiones. Prima ppõ ꝙ nulli sciẽtie siue subalterne siue nõ sbalterne sua pncipia sunt credita vel nota: quia nulla talis est suoꝝ pncipioꝝ nota fides vel intellectꝰ: iõ maior illius rõnis est falsa de ꝟtute smonis. ¶ Scda ppõ est: ꝙ si illa maior intelligitur ad bonuꝫ sensum vt dicatur ꝙ oĩs habitꝰ ꝓcedens ex principijs in lumine superioris scientie tantũ notis est scientia subalterna. tunc hoc potest intelligi dupliciter. Uno modo ꝙ illa principia sint nota hñti ipam sciẽtiã cuius sunt pncipia: ⁊ sic potest concedi. sed minor sic est falsa: quia principia theologie non sunt nota theologo vt istimet dicunt. Alio modo potest intelligi: ꝙ non sunt nota illi sed tantum credita ⁊ nota alteri: ⁊ sic est falsa: qꝛ ex noticia pncipioꝝ existẽte in vno nõ causatur scientia ꝯclusionis in alio Tertia ꝓpositio responsiua ad ꝓpositum est: nullus ignorans arismetricam nisi principia musice per experiẽtiã aut aliã viaꝫ noscat sꝫ tm̄ credit acquirit musicam que est scientia subalternata. sed tm̄ quendam habitum credituũ: quẽ si vellemus possemus vocare musicã credituam ¶ Quarta ꝓpositio pro confirmatione illius rõnis est ꝙ non omnis musica est scientia sed il-

la que solum est euidēs noticia ex euidentia p̄ncipiorū suorū im̄ediate vel mediate genita: vel aliqua alia eiusdē rōnis quā de⁹ imediate p semetipsum. vellet causare. Ideo si de⁹ aliquā musicā q̄ nūc est de facto scia cōseruaret absq3 arismetrica adhuc ipsa esset scia apta nata in actus similes in quos nūc est si cetera pariter ɔcurrerēt. Nō tñ ex hoc sequitur q̄ musica acquisita in non habente arismetricam esset scientia ꝛc.

A ¶ Ad auctoritates ibi inductas pōt dici q̄ scientia capitur ibi large ꝛ non sicut hic Uel aliter pōt dici q̄ theologia est scientia capiēdo theologiam vno modo supradicto. s. p habitu quo quis nouit sensum sacre scripture exponere: defendere ꝛ probare ꝛc̄. Qd autem ibi allegatur q̄ solum q̄nq3 sint habit⁹ intellectuales veridici intelligēdum est de habitibus euidentibus qualis non est theologia vt hic sumitur: sed est fides vt dicetur.

B ¶ Pro responsione ergo ad precedentē articulum ponā tres cōclusiones.

Opinio doct. i. ɔclūsio. ¶ Prima igit̄ conclusio erit q̄ theologia p discursum theologicū naturaliter acquisita non est scientia ꝑprie dicta: sed est in aīo fidelis quedā adhesio siue cognitio adhesiua

ii. ɔclo. ¶ Secunda ɔclusio erit: q̄ theologia huiusmodi non est adhesio cū formidine: sed est quedam fides firma/ siue credulitas cū certitudine.

3. ɔclo. ¶ Tertia conclusio erit q̄ theologia in eodē subiecto/ ꝛ respectu eiusdem obiecti non est naturaliter cōpossibilis scientie vel opinioni. s. act⁹ actui vel habitus habitui.

C ꝓbatur i. ɔclo. ¶ Prima conclusio duas hȝ partes. quarū prima satis pȝ ex p̄dictis: sed iterū ꝓbatur: q2 p nullū discursum acquiritur sciētia ꝑprie dicta q̄ nō est ex ꝓpositionib⁹ primis ꝛ imediatis: vel ex his p tales mediate vel imediate notata sūt. ptȝ pmo posteriorū. vbi dr̄ q̄ sine his vtiq3 erit sillis sȝ nō faciet sciam. Cōstat aūt discurs⁹ theologicus nō est ex talib⁹ vt patȝ in scd̄a descriptione. Confirmatur quia oīs discursus per se et ꝑprie faciens scire est demonstratio. pmo posteriorū: sȝ demōstratio est sillogism⁹ faciens scire. Constat autem q̄ discursus theologicus non est demonstratio: aliter cogeret infidelem assentire ꝛc̄. Secunda pars ꝓbat̄ quia si theologice probetur aliqua veritas non formaliter contenta in scriptura: nec p ecclesiam determinata cui ante hm̄oi ꝓbationē nō assensisset fidelis: constat q̄ in aīo talis fidelis acq̄ritur assensus de ɔclusione sic ꝓbata: qm̄ impossibile est naturaliter assentire premissis ꝛ non assentire ɔclusioni si ɔsequentia sit euidens. Dico aūt notantur in aīo fidelis siue assentiētis sacre scripture: q2 constat q̄ p discursum theologicū non causatur adhesio in aīo infidelis siue nō habentis fidem de sacra scriptura q̄uis talis noscat conclusionē sequi ex p̄missis. sicut vn⁹ fidelis vel theologus: qui non assentit premissis: quare ꝛc̄.

D ꝓbatur ii. ɔclo. ¶ Secūda cōclusio etiam duas partes habet. Prima ꝓbatur: quia oīs adherēs sine formidine aliq̄bus p̄missis adheret sine formidine ɔclusioni quā co=

gnoscit sequi ex illis: patz clare sz fidelis siue fidē dās sacre scripture assētit indubitāter pmissis discurs⁹ theologici. vt pz. igr zc. Scda pars seqtur ex pma: qr ois assensus sine euidētia z sine formidine est fides siue credulitas firma. sed adhesio causata in aīo fidelis p discursum theologicum est talis zc. ¶ Tertia conclusio includit multas ptes ideo ad declarationē ei⁹ pono aliquas ppōes. ¶ Pria est q theologia act⁹ nō est naturalr copossibilis i eodē subiecto z respectu eiusdem obiecti scientie actui: z nec similiter habitus habitui. Pria pars pbat: qr si act⁹ fidei z act⁹ scie essent naturalr copossibiles respectu eiusdē tūc nō essz necessariū: q accedente scia vel clara noticia fides cedat z p ɔsequens in patria simul cū visiōe fides remaneret. hoc aūt est falsum quia ɔtra Augustinū pmo de doctrina xpiana dicentem. q cum quisqz ad eterna puenerit descedētibus fide z spe: caritas auctior pmanebit: z eandē sententiam dicit libro. i. solilōquiorum c. xiij. Itē. xij. super Gen. ad lram Fides z spes q nūc transeundo pegrinationem valde necessarie sunt. nō erūt in illa vita: propter quā adipiscendā sunt necessarie Igitur zc. Secunda pars pbatur: qr quorūcūqz habituū naturaliter acqsitorum actus sūt incompossibiles etiam ipsi habitus sūt naturaliter incōpossibiles sz hituū theologie z scie respectu eiusdē act⁹ sūt icōpossibiles vt dctm̄ ē i pria pte. g zc. Maior ptz inductiue. Itē rōne: qr si act⁹ hituū sint icōpossibiles: cuz habitus naturaliter non acquiruntur nisi p act⁹ tales habitus nō poterunt simul acquiri. Itē detur oppositū pari rōne: dicet q nulli habit⁹ sūt incōpossibiles qr de tali incōpossibilitate non pōt cōstare nisi p incōpossibilitatē actum. g zc. ¶ Secunda ppositio est q theologicus habitus est ɔpossibilis sciētie actui: z similiter ecōtra. Probatur: qa non minus iste habit⁹ illi actui est ɔpossibilis q hitui virtutis vel vitij sit ɔpossibilis actus de gñe actuū hit⁹ oppositi. vl etiā actuali scie hit⁹ erroris oppositi. Sz ista sūt cōpossibilia. ptz p experientiam: quia aliquis habitualiter viciosus potest elicere vnum actū de genere virtutis non totaliter perdendo habitū vicij. Similiter vnus habēs habitum erroris potest elicere vnā demonstrationem non perdendo habitum predictū. Quod pz quia si obliuisceretur illam demonstrationē reperiret se promptum ad assentiendū conclusio ni opposite sicut prius. ¶ Tertia propositio est. q theologia actus non est naturaliter compossibilis in eodē subiecto z respectu eiusdez obiecti opinioni actui. nec similiter habitus habitui. Prima pars ptz: quia impossibile est aliquem adherere alicui formidando de veritate oppositi. et adherere eidem non formidando. Patet. quia aliter formidaret z non formidaret de eodem quod implicat contradictionē: ergo impossibile est eundem simul assentire eidem assensu theologico z assensu opinionis. consequentia patz: quia hec

Margin notes: E — Pbat. 3. cclo. — i. ppō. — F — ij. ppō. — G — 3. ppō

est differētia p̄ se inter fidē et opinionē: q2 fides ē adhesio sine formidine. q̄m vbi dubitatio est fides nō est. secūdū Hugonē libro .i. de sacramētis. pte. x. ca. ij. et p Aug. viij. de tri. ca. iiij. vbi vult q in eis q̄ ad fidē pertinent non licet dicere forte. Assensus autē theologicus est quodāmodo fides vt dictum est. opinio vero ē adhesio cum formidine secundū Auicē. vi. naturalium. parte. v. capi. i. vbi diffinit opinionem. q est conceptio ad quam acceditur cū formidine alterius partis. Et idem dicit linconien. in fine primi posteriorum. ergo et c. Secunda pars patz ex prima sicut prius probatum est q habitus scientie et fidei non sunt compossibiles ex incompossibilitate actuum.

A 4. ppō. ¶ Quarta propositio ē q theologia habitus est compossibilis opinioni actui. et similiter ecōtra probatur: q2 actualis assensus theologicus de nō sic eē est compossibilis habitui opinionis de sic eē. ergo theologicus habitus de sic eē est compossibilis opinioni actui de sic non eē. consequentia tenet per locum a minori: quia minus videtur de primo q̄ de secundo. Antecedens probatur: q̄a non quilibet assensus etiam sine formidine de vno oppositorum elicitus post habitum intensuz de altero opposito corrūpit totaliter illū: sicut nec quilibet actus bonus totaliter corrumpit habitualem maliciam intellectiuā ad actum oppositum: eodē modo potest pbari q habitui theologico sit cōpossibilis assensus actualis opinatiuus circa idem

Igitur et c. Et sic patet conclusio. ¶ Sed contra primam propositionē arguit et pmo ꝯ pmaz partē: q2 nō est maior repugnātia fidei ad sciam q̄ auctoritatis ad demōstrationē. pz: q2 si sit repugnātia (cū illa non proueniat ex obiectis) oportet q pueniat ex mediis: mediū autem sciētie est demonstratio. fidei vero auctoritas: sed auctoritas et demonstratio non sunt incompossibiles. quia quis potest simul habere demōstrationē et auctoritatem. Cōfirmatur quia phs frequenter post demonstrationes aliquarū conclusionum adducit auctoritates antiquorum. igitur et c. B ꝯ primā ppōnem

2. ¶ Secundo arguitur sic. quia cuicūq est possibile medium theologicum et assensus circa premissas illius eidē est cō possibilis assensus theologicus. q2 assensus cōclusionis ꝯns est ad assensum premissarū. sz scientie alicuius ꝯclusionis theologice cōpossibile est mediū theologicū et assensus circa p̄missas vt patet ad experiētiam. igit et c. ¶ Tertio arguitur contra secū dā partem. q2 actus theologie compossibilis est habitui scientie. igit et habitus habitui. Ans ptz ex secunda propositiōe et cō sequentia ptz: quia ex actu generatur habitus.

4 ¶ Quarto quia si in habitu sciētie nō staret habitus theologie. que est quedā fides periculosum esset theologis conari acquirere scientiam eorū que creduntur. q2 sic conarentur ad id per quod perderēt fidē: et p ꝯsequēs meritū et c. Ad ista rn̄detur.

C Ad pmū ¶ Ad primuz dico primo q auctoritas pōt dupl'r

sumi. Uno mō pro assensu q̄ ad-
hibet dicto seu sermoni alicui⁹
sicut dicimus aliq̄d esse magne
auctoritatis cui adhibetur ma
gna fides. Alio mō pōt sumi p
ipsomet dicto: vel s̄mone. Scđo
dico q si sumat auctoritas p'o
mō negāda est minor: qm̄ assen
sus qui proprie est auctoritas
non est compossibilis demōstra
tiōi mētali (illi scilicz) que est as-
sensus seu que inducit sciētiam.
Tertio dico q si sumat auctori
tas secundo modo neganda est
maior. quoniā demonstrationi
est compossibilis auctoritas sic
sumpta. vt satis patet intuenti.
rc. Quarto dico ad pbationem
illius maioris cuz dicit q illa re
pugnantia nō prouenit ex obie
cto rc. q licz non sit repugnātia
ex obiecto absolute est tn̄ ex ob
iecto secundum quid. Inquātū
em̄ est obiectū huius: ipsum est
tale (scz ignotū) inq̄tuz vero est
illius ipsum non est tale. sed est
notū. et hoc sufficit ad icōpossi-
bilitatē illoz actuū sicut patet
in simili in actibus voluntatis.
Desideriū em̄: r cōplacētia cir-
ca idem sunt obiectū r similiter
spes r fruitio. et tn̄ nō sūt cōpos
C sibiles circa idē vt ptz. rc. ¶ Ad
cōfirmationē dico q Arist. post
demonstrationes nō inducit au
ctoritates. sed bn̄ post suas dya
leticas rationes: r pbabiles ar
gumentationes. sed etiā si illud
faceret hoc non esset vt per eas
causaret aliquē assensū q2 hoc
nō esset possibile rc. sz vt osten-
deret cōuenientiaz doctrine sue
cum doctrinis aliorū: vel vt qui
demonstrationes capere nō sūt
idonei. auctoritatibus debz assē

suz: aut alia aliq̄ cā est. ¶ Ad se- D
cundā negat maior: r ad pbatō Ad scđaz
nē dr̄ q nō semp assēs⁹ circa con
clusionē nat⁹ cāri ex assēsu circa
p̄missas pn̄s est ad illos assens⁹:
sz hoc solū fit qn̄ potētia nō est
nata recipe. intellectus autē ha
bens assensum scientificū de cō-
clusione non est aptus pro tunc
recipere assensum creditiuū seu
fidem. Et est exemplum sicut lu
mē solis lz sit causatiuū caloris.
tamen non calefacit speras rc. E
¶ Ad tertiaz dico q actū illum
habitui esse compossibilem pōt Ad tertiaz
dupliciter intelligi. Uno modo
sic q p ipsū nec tollatur: nec re-
mittatur. et sic negatur antece-
dēs. Alio mō sic q nō tollat ex
toto / r sic cōceditur illud r hoc
modo intelligitur illa scđa pro-
positio vt patet ex probatione.
r tūc negatur consequentia. Et
ad probationem dicitur q per
nullum actum generatur habi-
tus. cum quo actu stat habitus
oppositus accipiēdo gn̄ationē
proprie pro inductiōe forme. scz
illius habitus. et sic patet solu- F
tio. ¶ Ad quartā nego conseq̄n
tiam et ad probationem dico q
vtiqz tales conarentur ad illud
per quod perderent fidem nō q̄
dem infusā: sed illā acquisitam
que dicitur theologica. Nec iste
conatus piculosus est sz vtilis.
Nec per hoc perditur meritum
q2 sicut dicit Tho. ij. ij. q. ij. arti.
x. In solutione secundi argumē
ti alij doctores. licet tales scien-
tie tollent fidem quia faciunt
esse euidens illud quod propo-
nitur: non tamen diminuunt ra
tionem charitatis. per quā vo-
luntas prompta est ad illđ cre-

dendū. etiā si nō eēt euidens. ac ꝑ hoc nō diminuūt rōnē meriti. quare ꝛc. ¶ Sed adhuc ꝯtra tertiam ꝓpositionē in cui⁹ probatione dictū est ꝙ opinio hꝫ necessario ānexā formidinē arguitur ꝛ pͥo sic. q: capio aliquē q̄ hꝫ opinionē de aliquo vero necessario vel ergo talis estimat illud possibile aliṫ se habere: aut non. si sic igitur talis opinio de vero est falsa: q: per talē estimatur illud possibile aliter se habere. cōsequēs est falsum quia ois opinio qua quis opinatur verꝫ est vera. et sic erit vera et falsa. Si vero estimat illud verū possibile aliter se habere Igiṫ illa opinio est sine formidine: quia ois noticia qua q̄s estimat rem esse sicuti est et non aliter ē sine formidine. Scđo quia nō ois actus opinatiu⁹ per sui reiterationē corrūpit habitū firmū. ergo non omnis talis est formido. Falsitas ꝯña pꝫ. aña ꝓbatur. quia ꝑhus et aliꝫ circa ea de quibus habent scientiam faciunt rōnes probabiles et opinatiuas. nec ꝓpter hoc perdūt scientiā quā habent similiter fideles ad ea que tenent fidem ꝛc. ¶ Tertio si formido esset de essentia opinionis sequeretur ꝙ aucta opinione augeretur formido et ꝙ quanto quis vellet fortius opinari tanto vellet fortius formidare. consequentia videtur nota. et falsitas consequentis pꝫ: quia aliter multum esset inutile multiplicare rationes probabiles ad aliquid probandum ꝛc. ¶ Quarto arguitur auctoritate phi. vij. ethi. dicētis. ꝙ aliqui tm̄ adherent opinionibus suis quātū aliꝫ cōclusionib⁹ suis demōstratis. ¶ Pro solutiōe pdictarum ꝓpositionū notandū ꝙ opinio multipliciṫ sumiṫ. Uno modo ꝓ ꝑsūptiōe seu assensu temerario quo q̄s est mat se scire quod nescit. ꝛ sic sumit Aug. in libr. de vtilitate credendi. c. xxi. Tria sūt inq̄t hoīm genera profecto improperāda ac detestāda vnū est opinātiū. i. eoꝝ qui se arbitranṫ scire quod nesciunt ꝛc. Et infra qđ opinamur inq̄t debemus errori. Et sic non sumiṫ hic nec cōmuniter. Alio modo sumitur pro assensu alicuius ꝓpositionis indifferenter. et sic secundum linconieñ. in fine primi posteriorū pōt tripliciter sumi. s. communiter proprie. ꝛ magis proprie. Opinio cōiter vt dicit ē conceptio cum assensu et sic est genus scientie. fidei / et opinionis proprie et magis proprie dicte. Opinio autē proprie dicta est conceptio vnius partis contradictionis cum timore alteri⁹ et secundū hoc vt dicit scientia non est opinio: sed tamen idem est scibile et opinabile. Opinio autem magis proprie dicta est conceptio veritatis contingētiꝫ inquantū huiusmodi. ꝛ ſm hoc nec scientia est opinio nec scibile est opinabile. Unde secundo modo horum triū modoꝝ sumitur hic et communiter ꝛc. ¶ Ad primā rōnē dico. ꝙ nō ē necesse ꝙ hñs opinionē de aliq̄ vᵒ necessario. ipꝫ estimet possibile aliter se habere. nec tñ seq̄tur ꝙ talis opineṫ sine formidine ptis opposite. Aliud em̄ ē timere de opposito: aliud possibile ipsum aliter se hēre. Uerbi grā. Si q̄s

A — Cōtra. 3. ꝓpōnem. Ar pͥo. — Ar scđo. — Ar ṫtio. — Ar q̄rto. — B notabile. — C Ad pͥmā rōnem.

opinet circulū posse q̄drari vtiq̄ʒ dubitat de opposito. non tñ estimat ipm nō posse q̄drari. q̄a si simul estimaret ɔtradictoria: nec estimat possibile eē ipm nō posse q̄drari. multū eñ rudis esset q̄ nō cognosceret q̄ si circulꝰ posset quadrari. nō est possibile nō posse q̄drari. Si querat̄ vnd̄ ꝓueniat ille timor opināti. dico q̄ vel ex ꝓbabilibꝰ ꝓpositiōibꝰ q̄ʒ q̄s habet ad oppositū: vl' ex ineuidentia mediū q̄d hʒ ad oppositum. Et istud scd̄m magꝭ videtur dicendum. ¶ Ad secūdaʒ nego añs ꝛ dico q̄ hn̄tes scientiam vel fidē de aliqua ɔclusiōe lʒ vtantur rōnibus ꝓbabilibus nō tñ vtuntur actibus formidolosis qui soli ꝓprie dicūtur actus opinatiui vt de opinione hic loquimur: q̄ꝛ tales ꝓbationes nullum in eis causant assensum. sicut si aliquis de aliquo ꝑ se noto iduxerit ꝓbabilia argumenta: nullū in eo causarēt assēsum. ¶ Si querat̄ q̄re ergo phs inducit cū talibus demōstrationibus tales probabiles rōnes. ꝛc. potest dici sicut supra de auctoritatibus ꝛc. ¶ Ad tertiā nego ɔñam: q̄ꝛtū eñ ad pͥmū ɔñs patet instantia in suspitione de qua non est dubiū quin semper annexā habeat formidinē: et tñ non augetur formido aucta suspitiōe: q̄ꝛ q̄ꝫto quis vehementius suspicatur: minus dubitat. Similiter instantia est de continentia: q̄ annexam habet difficultatē: ꝛ tñ cū auget̄ nō auget̄ difficultas Si dicat̄ tñ q̄ possēt multipliciter augeri rōnes probabiles: q̄ totaliter tolleretur formido: ꝛ sic eēt opinio sine formidine. Dico q̄ si totalit̄ tolleretur formido: etiā tolleret̄ opinio: q̄ꝛ q̄uis opinio possit magꝭ ꝛ minꝰ eē cū formidie. nō tñ pōt eē sine formidie sicut suo mō videri pōt in suspitiōe ꝛ ɔtinētia. Dico igit̄ q̄ si rōnes ꝓbabiles mētales sint tales q̄bꝰ assentiat̄ cū formidie: tūc q̄ātūcūq̄ʒ multiplicent̄ nūq̄ʒ tolleret̄ formido d̄ cōclusiōe cū quelʒ secū ꝓpriam ferat formidinē. Si āt sint tales q̄bꝰ assentiat̄ sine formidie tunc ɔcedo q̄ tollēt formidinē et silr̄ opinionē e ɔ̄ñabūt fidē. Quātū vo ad scd̄ʒ ɔñs pͥ istātia de ɔtinētia sic ꝑus dictū ē. Silr̄ fides ꝛ spes hn̄t annexā carētiā visionis ꝛ fruitiōis nec tñ quāto q̄s magꝭ vult credere vel sꝑare magis vult carere illis ꝛc. ¶ Ad q̄rtam pōt dici q̄ hic phus accipit opinionē ꝓ ꝑ̄sūptiōe iuxta acceptionē Augu. supradictā quod innuit̄ ꝑ illō quod ibidē ꝑ̄cedit. Quidā eñ opinātiū nō dubitāt sed estimāt scire. Ul' accipit opinionē cōiter ꝓ adhesiōe ɔdistincta ꝯ sciētiā ꝛ sic ē cōis ad opinionē ꝛ ad fidē ꝓprie dictas. et hoc sufficit ad intētionē suā. Et hec de tertio articl'o questiōis. ¶ Tūc ad rōes p̄ncipales q̄stionis ad pͥmā negādū ē añs. sicut pʒ ex pͥo articulo. Et ad ꝓbationē negat̄ ɔ̄ña: et dico pͥmo q̄ loq̄ndo de v̄tute fmōis noticia euidēs nō est in infinitū certior opiniōe: q̄ꝛ nulla opinio est certitudo siue certa cognitio ꝓprie loq̄ēdo. ¶ Scd̄o dico q̄ loq̄ndo iꝓprie de certitudine. s. apparētia de sic eē: adhuc noticia euidēs nō est in īfinitū apparētior opiniōe: q̄ꝛ euidētia non est

D
Ad scd̄aʒ rationē.

E
Ad t'tiaʒ rationeʒ.

F
Ad q̄rtā rōnem.

G
Ad pͥmā p̄ncipale

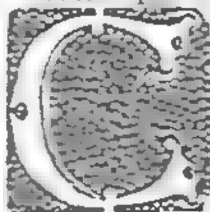
infinita apparētia. Tertio dico ad pbationē illi⁹ q̄ q̄tūcūq̄ augerent rōes pbabiles i apparētia loquēdo de rōib⁹ pbabilib⁹ q̄ hn̄t annexā formidinē r q̄ hn̄t gn̄are opinionē, ille nunq̄ possent gn̄are certitudinē. id ē apparētiā equalē apparētie noticie euidētis. q: vbi est formido. ibi nō ē equalis apparētia noticie euidētis. Quarto dico q̄ tn̄ ex his nō sequit. q̄ apparentia euidētie excedat in infinitū apparētiā opiniōis. r sic eēt infinita rc. Uerbi gr̄a. Licet pfectio asini quātūcūq̄ replicata nunq̄ redderet pfectionē hoīs / nec ei equaret. tn̄ hō nō excedit infinite asinū in pfectiōe: q: alr̄ esset infinite pfectiōis: sz de hoc alibi

A Ad scd̄m p̄ncipale videndū rc. ¶ Ad scd̄am pz q̄d dicendū est de antecedēte ex secūdo articulo scd̄e ꝯclusionis vbi de hoc visuz est satis. Auctoritas aūt Augustini ibi adducta facit pro dictis in tertio articulo rc.

B ad tertiū p̄ncipale ¶ Ad tertiaz p̄mo dico q̄ quicquid sit de antecedente loquēdo simplr̄ r absolute. tn̄ ꝯn̄a non valet q: de hoc aliqua habetur euidentia. vel haberi pōt absq̄ hoc q̄ de illo habeat sciētia proprie dicta sicut pōt apparere ex primo articulo. Secūdo dico q̄ absolute r simplicit possibile est viatorē de multis vitatibus theologicis habere scientiā proprie: licet non de oībus r de paucis communiter habet. Tertio dico ad pbationē añcedentis. q̄ ibi p̄supponitur falsū scz q̄ omnes v̄itates theologice sint de deo: sicut patet ex secundo articulo. sed tamen oēs denominantur a deo sm ethymologiā nominis. quia plares sunt de deo: et quia omnes considerantur secundum attributionem ad deum vt patuit. Quarto dico q̄ de veritatibus de deo pōt hēri sciētia p̄p̄e dicta q̄uis de⁹ nō hēat cāz nec p̄hs diffiniens scire capit ibi cāz p̄p̄e p cā icōplexa reali: sz large p oī illo cui ꝯpetit aliq̄d demōstrare et sic rō non p̄cedit rc. ¶ Ad quartā rōnem factā post oppositū q̄stionis. negat ꝯsequētia. r ad pbationem negatur añs q: supponit q̄ theologia sit scientia p p̄rie dicta. quod est falsum. vt pz ex articulo tertio. Ad rōnē inoppm̄

Et hec de prima questione r nihil plus circa prologum.

¶ Sequitur circa p̄mā distinctionē questio secunda.

Circa primā distinctionē p̄mi libri. In qua magister agit de fruitione dei. Quero vtrum nobis sit euidēter notū solū deū eē fruitiōis obiectū. Arguit p̄mo q̄ nō: q: fruitio dei non est possibilis creature rationali. igitur questio falsa. consequentia est nota r antecedens probatur. q: in tali fruitione obiectuz est improportionatum virtuti create: cum sit infinitum et virtus creature sit finita. sed inter obiectum: et potētiam perceptiuam debet eē aliqua proportio. Igitur. Unde secundo de anima commento. xiiij. dicitur q̄ sensus consistit in quadam proportione: qua non existente sensus non potest sentire. Igitur eadem ratione potentia intellectiua: r volitiua

C 2. q̄stio. Utrū sit nobis notū deū eē oīm fruitiōis. Arguit. i

cum non sit infinite potentior &c. ¶ Secundo. sic solum deo non est fruendum. Igitur questio falsa. consequentia nota. antecedens probatur quia virtutibus est fruendum secundum magistrum in prima disti. capi. v. ubi dicit quod virtutes propter se diligimus &c. ¶ Tertio sic ad principale quesitum nichil quod apparet esse contra rationem naturalem est nobis evidenter notum: sed deum esse super omnia diligendum. et per consequens solo deo esse fruendum: apparet contra rationem naturalem: secundum quam nichil est ab aliquo diligendum plus quam se ipsum. Unde homo est maximus amicus sibiipsi ix. ethi. Igitur &c. In oppositum arguitur sic. Nobis est evidenter notum solum deum esse summum bonum sed omnino videtur evidens summum bonum esse summe diligendum secundum philosophum primo ethicorum igitur. &c. ¶ Hic erunt tres articuli. In primo articulo ponam tres distinctiones. ex quibus patebit quid est fruitio. In secundo iuxta tria argumenta ante oppositum: et ad respondendum ad quesitum probabitur triplex conclusio. In tertio circa materiam questionis movebitur et solvetur triplex dubitatio ¶ Quantum ad primum articulum quia usus et fruitio sunt actus voluntatis sit hec prima distinctio. Quod aliquid potest assumi in facultate voluntatis dupliciter vel propter se/vel propter aliud. Primo modo aliquid assumitur in facultate voluntatis quando aliquid representatum voluntati per intellectum etiam si sine omni malo representaretur: assumeretur in facultatem voluntatis. Alio modo aliquid assumitur in facultate voluntatis quando assumitur alio

2. argumentum.

3. argumentum.

In oppositum.

Decisio questionis

Articulus primus.

Prima distinctio.

presentato. ita quod si aliud non presentaretur voluntati illud sine alio non assumeretur in facultate voluntatis. Primus actus non est referens vel saltem potest esse non in aliud referens. quando scilicet voluntas elicit aliquem actum circa aliquid quod eundem actum eliceret etiam posito quod nihil aliud sibi ostenderetur sicut si alicui clare ostenderetur deus. ille appeteret eum nullo alio sibi ostenso. Secundus actus est referens quando scilicet non eliceretur ille actus circa illud si nihil aliud ostenderetur vel assumeretur in facultate voluntatis. Sicut si aliquis appetit potionem amaram quam non appeteret si non appeteret sanitatem. vel saltem si non ostenderetur sibi sanitas. ¶ Primus autem modus scilicet quod aliquis actus sit non referens potest esse dupliciter. vel sic quod obiectum acceptetur a voluntate tanquam summe diligendum ab ea. et hec est diligere aliquid tanquam finem ultimum: et talis actus apud theologos proprie et stricte vocatur fruitio. Unde Augustinus libro primo de doctrina. capitulo. xxiii. Dicimus nos ea re frui quam diligimus propter se. Et infra. Si vero inheseris atque permanseris finem in ea ponens leticie tue. tunc vere: et proprie dicendus es frui. Vel aliter talis actus non referens fertur in obiectum absolute sic quod absolute acceptetur et assumatur in facultatem voluntatis nec ut summum/ nec ut non summum. non tamen referendo in aliud tanquam in finem. et talis actus improprie et large posset dici fruitio. Unde hoc modo tenet Adam. quod alio a deo est fruendum. capiendo scilicet fruitionem et dictum est pro amore absoluto:

quo aliq̃d amatur ꝑpter se sine hoc ꝙ amor ille in aliud referat̃ magis amatũ. ⁊ hoc ꝓbat ꝑ magistrũ dis. prima. vbi auctoritate Ambrosii dicit. ꝙ v̄tutes ꝓpter se petẽde sũt ⁊ amande ⁊c.
A Scd̃s etiã mod⁹ scz ꝙ aliq̃s act⁹ sit referẽs põt eẽ duplicit̃. Uno modo sic ꝙ obiectũ acceptetur a volũtate p̄cise ꝑpter aliud: et non ꝑpter se et talis proprie est vsus. et stricte. Alio modo sic ꝙ tale obiectum acceptetur ꝑp̃ se: et ꝑpter aliud. vt si aliquis diligit vinũ ꝑpter se: q: delectabile. et tamen si post considerat bonũ sanguinẽ per ipsum generari et inde sanitatem ꝯseruari. incipit diligere illud tã propter se q̃ȝ ꝑpter aliud. Et talis act⁹ large potest vocari vsus. Et satis ꝓprie oĩs actus quo aliquid diligitur ꝑpter aliud vocand⁹
B est vsus. ❡ Hoc autẽ põt esse dupliciter. q: quando aliquid diligitur ꝑpter aliud vel sic ꝙ vtrũq̃ȝ actu diligitur. vel vnũ actualiter diligitur propter aliud qd̓ habitualiter est dilectum sicut multi fideles amant facere elemosinas: et multa opera ꝑpter deũ. Quis de eo actu nõ cõsiderent. ❡ Secunda distinctio ẽ: ꝙ
C 2. distin. fruitio ꝓp̃e et stricte dicta qua assumitur aliq̃od in facultatẽ voluntatis ꝑpter se tanq̃ȝ summũ bonũ est duplex. quedã est ordinata / alia inordinata. fruitio ordinata est quãdo aliquid summe diligendum summe diligitur. Fruitio autẽ inordinata est quando aliquid sũme ⁊ ꝑp̃ se diligitur: qd̓ minus et ꝑpter aliud esset diligendũ. Sed fruitio ordinata ẽ duplex. Quedã est de bono p̄senti et iã habito q̃ quietat simplicit̃ volũtatem qualis ẽ fruitio patrie. Alia est de bono absente ⁊ nõ sic habito q̃ nõ simplit̃ quietat / qualis est fruitio vie. ❡ Tertia distinctio D
est ꝙ vsus capit̃ duplicit̃. Uno 3. distin.
mõ large et improprie ꝑ illo quo vtimur aliquo tanq̃ȝ obiecto. ⁊ sic oĩs actus volũtatis ẽ vs⁹ secundũ Augustinũ. x. de trinitatẽ cap. xi. Alio modo stricte et ꝓprie ꝓut distinguit̃ ꝯtra fruitionẽ ꝓprie dictam. et sic vti est sumere aliquid in facultatẽ volũtatis propter aliud. Et talis vsus est duplex quidam ordinatus: quidam inordinatus. Usus ordinatus est quãdo aliq̃d diligitur ꝑpter aliud quo fruendũ est. Et talis actus appropriate aliquãdo dicit̃ vsus. et sic diffinit Augustin⁹. x. de trinita. ca. xi. vtimur eis que ad aliud referimus quo fruendum est. Et sic distinguit̃ vti ꝯtra abuti. Usus autẽ inordinat⁹ est quãdo aliq̃d (quo fruendũ est) diligitur ꝑp̃ aliud. et talis actus quandoq̃ȝ appropriate dicit̃ abusus. et sic dicit Augustinus primo de doctrina xp̃iana ca. i. Usus illicit⁹ abusus potius: vel abusio nominãdus est. Sed ista acceptio est nimis stricta. Ideo ⁊c. ❡ Ex E
predictis sequũtur aliqua. Primo patet quid est fruitio proprie et scd̓m qd̓ de ea hic loquimur. Est enim fruitio actus volũtatis quo aliq̃d assumit̃ in facultatẽ voluntatis propter se ⁊ tanq̃ȝ summe diligendũ. Scd̓o patet quid est vsus ꝓprie et secundũ quod de vsu hic loq̃mur Est enim actus volũtatis quo

aliquid assumit in facultatē voluntatis nō ꝓpter se finaliter. sed ꝓpter aliud. Un̄ non capit hic vsꝰ ꝓut cuiuslibet potentie operatio dr eiꝰ vsus qualiter dicit cuiꝰ vsus bonus ipsū quoqꝫ bonū est. Nec loquimur de vsu q̄ dicimur vti potētijs ad eliciendū actꝰ suos. nec de vsu quo dicimur vti habitibꝰ cū volumus nec de vsu quo dicimur vti ipso actu: cū volumꝰ. sed de vsu quo dicimur vti aliq̄ tanq̄ȝ obiecto. nec tn̄ ois talis actus in ꝓposito vocat vsus. patz ex dictis ꝛc.

F ¶ Tertio pz ex p̄dictis q aliq̄s est actus volūtatis mediꝰ. q̄ nec est proprie fruitio: nec vsus scz quo aliquid amat. nec est tamē finis simpliciter vltimꝰ. nec tamen in aliud actualiter refert.

instātia. ¶ Et si dicat. si quid amatur et nō ꝓpter aliud. igitur ꝓpter se sed omne tale amat tanq̄ȝ finis vltimus.

R̄nsio. ¶ Dico q aliquid dicitur amari propter se qz scz si nihil aliud ostēderetur voluntati adhuc amaretur. et tamen stat q tale nō ametur tanq̄ȝ finis vltimus: nec propter aliud saltem positiue et actualiter: quia tūc tantuȝ amatur aliquid tanq̄ȝ finis vltimus quādo acceptatur tantū tanq̄ȝ sup oīa amandum sed isto modo nō omne amatuȝ ꝓpter se est amatuȝ tanq̄ȝ finis vltimus. quia aliquis apprehēdens virtutē: ꝛ non cogitans de felicitate. appetit virtutem non ꝓpter felicitatē: nō tamē appetit virtutē tanq̄ȝ sup oīa diligēdam.

G ¶ Et si petatur vtrū talis actus semper sit malus cuȝ per ipsum diligatur aliquid quod est ad finē. ꝛ non tamen propter finem. Dico q actꝰ respectu alicuiꝰ ordinari ad finē pōt nō esse malus. q̄uis nō diligat ꝓpter finē. vel nō referatur positiue ꝛ actualit ad finē. ꝛ hoc maxime si nō apprehēdat finis.

instātia. Et si dicatur q ois defectꝰ circūstātie req̄site ad actū bonū facit actū malū. sed circūstātia finis est requisita ad actū moralit bonuȝ. Igit quādocunqꝫ talis deficit: actus est moraliter malꝰ sꝫ hic deficit. Igitur ꝛc.

H Solutio ¶ Dico q nō omnis defectus circūstantie requisite ad actū bonū facit actū esse malū, vel peccatū. Tūc eniȝ ignorantia nunq̄ȝ excusaret qḋ est cōtra sanctoꝝ doctrinaȝ. sed quādo deficit aliq̄ua circunstātia ad quā eliciens actū ꝓ tunc obligat tunc est actus malus: si autē tunc nō obligatur ad illaȝ circunstantiā tunc non est malꝰ Sic aūt nō est i ꝓposito. qz iste in tali casu nō est obligatus ad volendum istud ꝓpter finē: si tamen talis eliceret actum circa hoc prestituēdo illud tanq̄ȝ finē sibi respectu oīm alioꝝ peccaret.

I ¶ Quarto patz ex predictis q aliquis est actus voluntatis qui simul est fruitio et vsus. scz quo diligitur finis. ꝛ ea que sūt ad finē propter ipsum. Et istud probat Ockam. qz sicut intellectus se habet ad principia ꝛ conclusiones: ita voluntas se habꝫ ad finē ꝛ ad ea que sunt ad fineȝ Sed intellectus licet possit intelligere conclusionem distincto actu ab actu intelligendi principia: potest tamen vnico actu cognoscere vtrūqꝫ. Igit sic erit de volūtate. Maior satis patet. sed minor ꝓbatur. qz non maꝰ

repugnat intellectui intelligere vnū discursū vel vnam ꝯñam ꝙ̄ vnā ꝓpositionē vnico actu ſʒ ſecūdū pōt ꝛc. Cōfirmat̄ q: ſcd̄m cōmuniter loquētes intellectus in patria vnico actu itelligit verbum: ꝛ res in v̄bo. ꝛ ſiliter ſcd̄m ſic loquentes voluntas vnico actu diligit deū. ꝛ creaturas. Igitur hoc nō ē negādū ab iſtis in via ex quo nō apparet euidens ratio in cōtrariū nec experiētia nec auctoritas ſcripture. Igit̄ hoc erit probabile ꝛc. ¶ Sʒ cōtra iſtō vltimū correlariū argui tur p̄io. ꝙ finis: ꝛ illud qđ ē ad finē nō poſſunt diligi vno actu. q: p̄imo poſteriorū. propter qđ vnū quodqʒ tale: et illud magis Sed illud qđ eſt ad finē diligit̄ ꝓpter finē. igit̄ finis magis diligit̄ ꝙ̄ ordinatū ad finē. ſʒ idem actus nō pōt eē maior et minor dilectio. Igit̄ ꝛc. Confirmat̄ q: ſi eodē actu diligeret̄ vtrumqʒ. ergo eque intenſo: ꝛ eque perfecto actu aliquis diligeret deū: ꝛ creaturam meritorie. ꝛ per ꝯñs nō magis diligeret deū ꝙ̄ creaturā. ꝛ ſic de⁹ non eſſet ſumme ꝛ ſup oīa diligēdus: qđ eſt abſurdum. ¶ Secūdo ſic etiā ſequeretur ꝙ aliquis act⁹ vtendi aliquo actu fruendi eſſet perfectior: cōſequēs ē falſum: q: non eſt aliquis actus volūtatis perfectior fruitione dei. ꝯña patet. q: quādo aliquo actu reſpiciūtur plura obiecta ab aliqua potentia. et eque perfecte. ille actus eſt perfectior ꝙ̄ alius quo reſpiciuntur pauciora. ſed iſto poſito actus fruēdi eſſet tantum reſpectu finis actus vero vtendi eſſet ꝛ reſpectu finis / ꝛ reſpectu illius quod eſt ad finem. ꝛ eque perfectē reſpectu finis ſicut act⁹ fruendi: q: ꝑ hoc ꝙ aliq̄s diligit aliquā creaturā ꝓpter deū non minus diligit deū. ergo act⁹ vtēdi creatura, erit perfectior actu fruēdi dei. ¶ Tertio voluntas nō pōt ſimul ꝛ ſemel habere duos actus ꝑfectos vni⁹ ꝛ eiuſdē obiecti. ſed poſito actu meritorio in volūtate quo aliquis diligit deum propter ſe. poteſt offerri voluntati aliquid diligibile propter deū quod poteſt tūc voluntas diligere propter deū. et non oportet ꝙ voluntas dimittat actum primum. igitur iſte actus preciſe terminabitur ad creaturam. Aliter enim reſpectu dei eſſent ſimul et ſemel duo actus in voluntate. Igitur ꝛc. ¶ Quarto ſicut aliquis pōt diligere aliquid propter aliud dilectum: ita poteſt aliquid deteſtari propter aliud dilectum. Igit̄ ſi actus diligendi aliquid ꝓpter aliud eſt vn⁹ act⁹ numero habēs vtrūqʒ ꝑ obiecto. pari ratione actus deteſtādi aliq̄d ꝓpt̄ amorē alicui⁹ erit vn⁹ act⁹ habēs vtrūqʒ ꝑ obiecto. ſʒ hoc eſt ipoſſibile q: tūc idē act⁹ eēt amor ꝛ odium: velle ꝛ nolle ꝛc. ¶ Pro ſolutiōe p̄dictoꝝ ꝛ maxime p̄me rationis. Et pro intellectu dictorum premitto iſtam diſtinctionem. Q: aliquam vnam rem plus diligere ꝙ̄ aliam poteſt q̄druplici̇ter intelligi. Uno modo: q: maiori actu dilectiōis diligit vnā ꝙ̄ aliā et iſta maioritas poteſt eſſe vel attendi / vel penes gradualem intentionem vel penes eſſentialē perfectionem. id eſt. dilectio poteſt dici

Inſtat̄ ꝯ iiij. corr.

Secūdo

Tertio.

Quarto.

Diſtīctō dilectionis.

maior: vel q: gradualiter intēti or: vl q: eēntialit pfectior. ¶ Secūdo modo. q: vult vni mai⁹ bonum q̄ alteri. ¶ Tertio modo q: firmi⁹: ⁊ naturalius inest sibi dilectio vni⁹ q̄ alteri⁹: ¶ Quarto modo. q: si deberet alterius amorē ex electiōe dimittere: eligeret poti⁹ dimittere amorē vni us q̄ alteri⁹: ⁊ illā diceret mag; diligere cui⁹ amorē magis eligeret ꝯseruare. Et ſ; hoc pono aliquas ꝓpōnes. ¶ Prima ē q̄ de

B us nō ē ab hoīe magis diligendus q̄ creatura p̄mo mō. exponendo magi; diligere. id ē maiori dilectiōe. Verbigratia. Dico ꝓbabiliter q̄ sortes nō tenet diligere deū maiori dilectiōe q̄ se ipsum vel aliā creaturam. siue hoc intelligit de maioritate gradualis intētionis siue eēntialis pfectiōis. Patet ex dictis. q: eodem actu pōt Sortes diligere meritorie deū ⁊ creaturā. Item patet q: Sortes pōt ita remisse diligere deū sicut vult. dummō sibi velit summū bonum / ⁊ summum honorē. et q̄ tali actu diligat ip̄m / et propter se non ꝓpē aliud tanq̄ propter finem. similiter Sortes potest licite diligere creaturā ita intēse sicut vult. dūmō nō velit sibi sūmū honorem. et non diligat ipsam ꝓpter se tanq̄ vltimū finē. Nam p̄ceptū diuinū de dilectione dei et creature nō determinat ad certum gradū intēsiōis. vel etiā pfectionis act⁹ ⁊c. ¶ Secūda ꝓpositio ē q̄ de⁹ est ab hoīe magis diligēd⁹ q̄ aliq̄ creatura secūdo mō exponēdo mag; diligere. id ē. ad mai⁹ bonū. pz clare. ⁊ sic p̄ceptū diuinū de excessu dilectiōis habēde ad deū supra dilectionē habendā ad creaturā. intelligit nō de maioritate act⁹ volēdi seu nolēdi. ſ; de maioritate boni voliti. ¶ Tertia ꝓpō est q̄ de⁹ nō est ab hoīe mag; diligēd⁹ q̄ creatura. tertio modo exponēdo magis diligere. id est firmi⁹ et naturalius adherere. pz q: quilz homo firmi⁹ ⁊ naturalius diligit se q̄ aliq̄d aliud. Vn̄ nono ethicor. dr̄ q̄ hō ē maximus amicus sibiip̄si. ⁊ q̄ amicabilia q̄ sūt ad alterū p̄suppo nūt amica bilia que sūt ad seip̄z ¶ Quarta ꝓpō est q̄ de⁹ est ab homine magis diligēdus q̄ aliqua creatura quarto mō exponendo magis diligere. Patet. q: nullo mō deberet creatura dimittere dilectionē dei ꝓ dilectione alteri⁹ rei. Et sic patet quibus modis deus est summe diligendus ⁊ quibus nō. Nullo autem predictorū modoꝝ de⁹ pl⁹ diligit vnā rem q̄ aliam. ſ; omnes equaliter nisi solū secundo modo. q̄libet etiā predictoꝝ modorū potest licite ratiōalis creatura plus diligere seipsam q̄ aliquam aliam nisi solū secūdo modo. Aliqua enim rationalis creatura tenet plus diligere. id est velle mai⁹ bonū humanitati christi vel beate virgini q̄ sibiip̄si. sed de hoc alias. ¶ Ex p̄dictis dico ad primā rationem. quod licet idem actus nō possit esse maior: ⁊ minor: intēsior et remissior: tamen eodē actu potest aliq̄d magis diligi. aliud min⁹. sicut deus eodē actu magis diligit seipsū q̄ creaturā. ad sensū dictum. Ad cōfirmationē patet ex p̄dictis q̄ non valet ista cōse

C

D Ad p̄mū

quētia eą̄ intēso actu diligit deus ꝛ creatura. ꝙ eą̄ intēse. q: diligere eą̄ intēse plus cōnotat ꝛc.
A Ad secū. ¶ Ad scđam dico ꝙ nō est incōueniēs aliquē actū vtendi aliq̄ actu fruēdi eē pfectiorē. qñ scilicet actus ille vtendi est etiā act⁹ fruendi alio obiecto. Unde non videtur ꝙ act⁹ quo creatura diligitur precise propter deum. sit impfectior: ꝙ̄ act⁹ quo diligitur precise deus. ꝛ hoc si sit actus eque intensus. qđ non semp contingit. Uñ dicit iste doctor quez insequor: pro maiori pte in hac materia. ꝙ fruitio beatifica i patria erit p̄cise a solo deo: ꝛ respectu solius dei erit pfectior ꝙ̄ q̄cunq̄ que potest eē simul respectu dei ꝛ respectu creature. Naz illa que simul pōt esse respectu dei et respectu creature potest elici a voluntate creata. alia aūt
B non. Qꝫ autez actus fruitionis qui est beatificus sit nō actiue a volūtate sed a solo deo: psuadet sic iste docto: q: visio dei beatifica est a solo deo actiue. igitur et fruitio ꝛc. Antecedens ꝛ similiꝛ ꝯñam probat sic. Quia quando aliqua duo sic se habent ꝙ sunt supernaturalia. si imperfectius illorum propter sui perfectionē ponaꝛ esse a solo deo creabile: ꝛ id quod est pfectius erit a solo deo creabile. sed habitus charitatis et lumen glorie. si ponanꝛ sūt supnaturalia ꝛ impfectiora ꝙ̄ actus fruitiōis btifice supnaturales sibi correspondētes. et sunt a solo deo actiue fm cōmuniter loquentes. Igitur ꝛc. Itē aliter sequereꝛ ꝙ volūtas beati simpliciter posset facere se non eē beatā. cū ipsa respectu cuiuslibet obiecti sit libera. ꝛ ipa simpliciꝛ possit cessare ad actu suo libero. Itē dānatus nō hēret se actiue respectu alicui⁹ act⁹ volūtatis. q: aliꝛ possꝫ se facere sine vllo actu ꝛ p cōseqns se possꝫ facere sine tristicia ꝛ sine pena. igiꝛ nec btūs ꝛc. ¶ Scđm istā viam ꝯcedēde sūt iste ꝓpositiōes. C
¶ Pria ꝓpositio est. ꝙ btūs clare vidēs diuinā essētiā pōt circa eā actiue elicere actū fruitionis Patet: q̄a voluntas nō min⁹ est potēs in patria ꝙ̄ in via. ¶ Secunda propositio est: ꝙ talis actus fruitiōis a beato actiue elicitus nō erit beatificus. nec maxime quietatiuus. ptꝫ: quia alius qui est a solo deo ē pfectior et magis quietat. Si aūt dicaꝛ ꝙ tunc haberet semper beatus duos actus fruendi deo: vnum a solo deo: ꝛ alium actiue a seipso Ponitur tertia propositio: ꝙ hoc consequens est probabile. Patet: q̄a voluntas beati teneꝛ diligere deum omnibus modis q̄bus potest. Igitur si potest actiue se habere ad aliquā fruitionem eliciet eā si nō impediaꝛ sed non impediꝛ per actum beatificū: q̄a cū illi actus distinguantur specie et non contrarientur vnus non impediet alium. Igiꝛ ꝛc. Si vero aliquis vellet negare illud ꝯsequens: posset dicere ꝙ ille actus non elicitur a volūtate ꝓpter hoc solū: quia deus D
non vult sibi coagere. ¶ Quarta propositio est ꝙ nullo modo repugnāt (imo magꝫ ꝯuenit nobilitati voluntatis ꝛ etiā rationi p̄mīſ) ꝙ volūtas sit pure passiua respectu actus beatifici.
¶ Primū apꝫet. quia q̄uis age

re in cōi sit nobili⁹ pati in cōi: eo ꝙ nobilissimū agēs est nobilius nobilissimo passo. tñ aliqͦd pati aliq̄ agere est nobili⁹: et respectu eiusdē. et respectu diuersoꝝ. Respectu eiusdē ptꝫ: q: nobili⁹ est itellectū vel sensū recipe et pati itellectionem vł sensationem: ꝙ̄ lapidem agere illas cognitiones vt obiectū rc̄. Respectu diuersorum ptꝫ: q: nobilius est recipere intellectionē ꝙ̄ pducere vnū calorē rc̄. ¶ Scd'm ptꝫ: q: ꝙ̄uis de ratione meriti sit ꝙ sit actio a merēte: tamē de ratiōe p̄mij est ꝙ sit pure passiue in p̄miato et solum actiue a p̄miāte. imo si eēt actiue a p̄miato hoc nō conueniret sibi vt p̄mium. nec i hoc haberet rationē premij rc̄. Hec ergo via est probabilis. nec est demōstratiue improbabilis: sicut nec est demonstrabilis. Uerum est ꝙ magis pbabile videtur ꝙ nulla res creata sit alicui potentie cognitio vel volitio nisi sit ab ipsa actiue: sꝫ de hoc p nunc transeo: quia de hoc alias videbitur rc̄. ¶ Ad tertiā rationem dico: ꝙ volūtas potest simł habere duos actus pfectos respectu eiusdem obiecti. maxime quando illud est obiectum totale respectu vnius actus. et tantum partiale respectu alterius sicut est in pposito: quia quando diligitur. finis precise pꝑter se. tunc finis est obiectuꝫ totale illius actus: quando aūt diligiꝉ illud qͦd est ad finē pꝑter finem tunc finis est tñ obiectum partiale. ¶ Ad quartam dico. ꝙ nō est incōueniens ꝙ idem act⁹ numero respectu vni⁹ sit act⁹ detestandi: et respectu alteri⁹ sit act⁹ amādi. s. qñ vnico actu aliq̄d detestaꝉ pꝑ aliͦd amatū. Si autē dicaꝉ. ꝙ ista sūt opposita et p cōsequēs nō pñt eidē ɔuenire. Dicēdū est ꝙ ista sūt opposita: sic ꝙ nō pñt p eodē supponere: seu eidē ɔuenire respectu eiusdē: sed bñ respectu diuersorū. sicut ē de naturali et libero. ɔtingēti et necessario. ꝙ non possunt cōpetere eidē respectu eiusdem. tamen bene respectu diuersoꝝ. sicut voluntas diuina vel pater in diuinis est principiū pducendi spiritūsanctuꝫ naturaliter et necessario. et tñ est p̄ncipium producendi creaturā ɔtingenter et libere. Similiter idē actus diuine voluntatis est dilectio dei et est odium peccati. sic igitur non est incōueniēs eundē actū volūtatis numero sortiri diuersas denominatiōes propter diuersitatem obiectoꝝ. vt ꝙ voluntas eodem actu dicatur velle vnū obiectū et nolle aliud: diligere vnū obiectū et odire aliud. ꝙ̄uis ista opinantur respectu eiusdē obiecti. Et sic patet ad istas ratiōes Et hec de p̄mo articulo. ¶ Quantum ad secūdū articulum iuxta materiā triū argumētoꝝ. Et respondēdo ad quesitū ponā tres ɔclusiōes. In p̄ma videbiꝉ vtrū fruitio dei sit possibilis creature rōnali. In scd'a vtrū sit ɔcedēdū ꝙ nullo alio a deo est fruendū. In tertia vtrū sit nobis euidenter notum solo deo eē fruendū. ¶ Prima ɔclusio. Sicut fruitio dei est possibilis viatoribus sic est eis possibilis ex puris naturalibus. ¶ Secūda ɔclusio. sicut q̄libet alio a deo est vtendū. sic nullo alio est fruēdū. ¶ Ter

Margin notes: E Ad tertiā. — F Ad quartā. — G 2. articł. — 1. ɔcł'o. — 2. ɔcł'o. — 3. ɔcł'o.

tia pclusio. sicut solo deo eē fruē dum est veraciter pfitēdū. sic nō non est nobis euidēter notum.
A p. i. pclo ¶ Prima pclusio pbat̄ ꝛ pmo prima ps q: in hoc oēs catholici cō sentiunt. ꝛ sit̄ ad hāc rationalis creatura finalit̄ ordiatur/ꝛ naturalit̄ inclinat̄. igit̄ est sibi possibilis. ¶ Secūda ps pbat̄ rōnibus dolktor. ¶ Pmo q: oē qd̄ intellect⁹ human⁹ ex suis naturalibus pt credere eē summū bonū ꝛ sūme diligēdum pōt voluntas humana ex suis naturalib⁹ summe. ꝛ sup oia diligere. q: irrationale videt̄ ꝙ homo dictet aliqd ab eo eē sūme diligēdū. tñ ꝙ nō possit illd̄ sūme diligē cū nichil magis sit in ptāte ipsi⁹ volūtatis q̄ ipa volūtas. 3. libero arbitrio. c. 3. Sed intellectus hūan⁹ ex suis naturalibus pōt credere deū eē summū bonū ꝛc. Nā possibile est ꝙ aliquis sic assentiat propter auctoritatē alicuius dicentis. vel etiam propt̄ aliquam rationē. s. q: deus est pma causa oim ꝛc. Nec oportet ad hoc credendū ꝙ de⁹ aliquem supnaturalem habitum infundat. igitur nec ad diligendū. ¶ Secūdo hō pōt p sola naturalia diligere deum plusq̄ istā rem demōstrato platone. ꝛ plusq̄ istam rem demōstrato sorte et sic de singulis ergo sup oia. psequentia tenet: antecedēs pbatur. q: intellect⁹ pōt dictare ꝙ deus est melior q̄ sortes. ꝛ q̄ plato. ꝛ sic de alijs. et ꝙ magis tenetur diligere illud qd̄ est maius bonum. igitur cū volūtas sic libera sequitur ꝛc.
¶ Tertio hō pt ex puris naturalib⁹ velle deum eē deum. et nihil aliud a deo eē deū. sed talis deo vult maximū bonum: ꝛ nulli alteri vult tm̄ bonū. ḡ pl⁹ diligit deū ꝛc. ¶ Quarto hō errās pōt diligē creaturam sup oia. ꝛ frui creatura ex puris naturalib⁹: ḡ pari rōne pt frui deo sine habitu supnaturalr̄ infuso. ꝛ sic patꝫ pclusio. ¶ Sed ꝯ istā pclusionē arguit̄. Et pmo ꝯ pmā ptem q: B
nulla dilectio ifinite pfectiōis ē ꝯ. i. pclu.
creature rōnali possibilis. ſꝫ fruitio dei est hmōi. igit̄. Maior pꝫ q: creatura rōnalis ē finite pfectiōis ꝛ finite capacitatꝫ. Minor pbat̄. q: obiecti pfectionis ē pfectior dilectio. ꝛ per psequēs infiniti obiecti dilectio erit infinite pfectionis. Aliter cū cuiuslibet finiti ad finitā sit pportio. esset dare aliquā dilectionē creature q̄n eēt dilectio dei. ꝛ tñ eēt equalis vel maioris pfectionis q̄ dilectio dei obiecti infiniti. qd̄ videtur oino impossibile ꝛc. ¶ Scdo ij. ar.
ptra scdam partē. q: si ꝛc. sequitur/ꝙ creatura rōnalis poss⁹ recte agere sine gr̄a. psequens est falsum ꝛ contra glosam Augustini super illo Ro. xi. nō est volētis neq₃ currentis ꝛc. vbi dr̄. ꝛ est verbū Aug. in lib. de pfectiōe iusticie ꝙ volūtas nr̄a nil boni agit nisi diuinitus adiuuet̄. Consequentia probatur. q: si voluntas posset frui deo sine gr̄a: posset ꝛ recte agere sine gr̄a. Nam sicut dicit Ans. mono. lxviij. Nihil aperti⁹ q̄ creaturā rationalem ad hoc, esse factam vt summam essentiam amet super omnia bona: sicut ipsa est sūmū bonum sed constat rationalē creaturam nō eē factam nisi ad opationē bonā ꝛ rectā ꝛc. ¶ Tertio 3. ar.
q: si ꝛc. Cū diligere deum super

omnia sit maximū mandatum. Mat.xxij.sequit̄ q̄ eēt possibile ex puris naturalib⁹ obseruare oīa mādata: ꝛ sic frustra daret̄ grā. Cōfirmat̄ q: seq̄tur q̄ hō ex puris naturalib⁹ posset vitare oīe pctm̄. Nā sicut q̄s posset diligere deū sup oīa. sic naturalr̄ posset cōformare se diuinis p̄ceptis p oīa: sed sic faciēdo vitaret oīe pctm̄ quia cū tali conformitate non stat pctm̄ ꝛc. ¶ Quarto q: si. ꝛc. sequitur q̄ magis diligens deū minus diligeret̄ a deo. consequens falsum. et contra illud

4. ar.

Prouer. viij. Ego diligentes me diligo. ꝯsequētia ꝓbatur. q: capio aliquē qui sibi ex puris naturalibus acquisiuit habitū intensum diligendi deum. ꝛ capio alium. in gratia nō habentē habitum talē. tunc primus pōt intensius diligere deum in hac hora q̄ secūdus. ponat̄ ita esse ergo scd̄us minus diligit ꝛ tn̄ plus diligitur q: habet grām. Cōfirmatur q: si primus decederet damnaretur. ꝛ secundus saluaretur. ergo secundus plus diligit̄ ꝛc.

C Ad p̄mū.

¶ Ad primā rationem nego minorem. ꝛ ad ꝓbationē quādo d: obiecti pfectioris est dilectio pfectior. ꝯcedo ceteris parib⁹ sed nego ꝯnam igitur infiniti obiecti est dilectio īfinite perfectionis. Nec ꝓpter hoc seq̄tur q̄ sit aliqua dilectio que non sit dilectio dei. que sit equalis. vel maioris pfectionis quam dilectio obiecti infiniti. Nō oportet enī q̄ cuiuslibet finiti ad quodlibet finitum sit isto modo ꝓportio. q̄ vnū aliquotiens replicatū possit reddere pfectionē alterius/ seu eā attigere/ vel excedere sicut alibi vidēdum est. ¶ Si aūt dicat̄ q̄ in infinitū pfectius est diligere deū q̄ lapidē. seu aliud creatū. ergo diligere deū est infinite pfectiōis. ¶ Uno mō pōt dici negādo añs sicut tactū fuit in fine p̄cedētis q̄lhōis. in solutiōe p̄me rōnis añ oppositū. ¶ Alio mō dicūt aliqui negādo illā cōsequētiam. Uñ dicūt q̄ est instātia qñ fit cōparatio inter distincta scd̄m spēm. sicut nō sequitur in infinitum Sortes est pfectior asino. ḡ Sortes ē īfinite pfectionis. Similiter nō sequitur q̄ corpus in infinitū excedit lineam/ ꝛ linea punctū. ponēdo q̄ talia sint res quedā. ergo corpus est infinitum. vel linea est infinita. Q̄ añs sit verum ꝓbatur quia corpus excedit supficiē. ꝛ linea punctū pluſq̄ in duplo pluſq̄ in triplo. ꝛ sic in infinitū. Et sic posset argui de Sorte ꝛ de asino. Similiter datur instātia sic. Non seq̄tur a. in infinitū mouetur velocius q̄ b. ergo a. mouet̄ in infinitū velociter. Ponat̄ q̄ b. sit vnū mobile motū difformit̄. sic tñ q̄ nunq̄ moueat̄ ita velociter sicut sol sed p vnam horam tardius ꝛ tardius moueat̄. ꝛ sit a. sol. tūc hec est vera. in infinitū mouet̄ veloci⁹ a. q̄ b. q: b. mouetur ī īfinitū tardi⁹ q̄ a. q: pluſq̄ in duplo pluſq̄ in triplo tardi⁹ ꝛ sic in infinitū. Nā de a. q̄ non tunc oportet ꝯcedere q̄ in certa ꝓportiōe b. mouet̄ tardius q̄ a. sit ergo in quadruplo. Contra. q: in aliqua parte hore mouet̄. b. tardius q̄ ī quadruplo. ergo nō p̄cise ī quadruplo mouet̄. b. tardius q̄ a. Itē aliter ꝓbatur sic in p̄ma parte ꝓportionabili

D Instāti.

solutio. i

solutō. ij

huius hore. b moueatur tardi⁹ q̃ a. et in scd̃a tardi⁹ q̃ in p̄ma. et in tertia tardi⁹ etc. Et sic nulla tarditas fuit maxia q̃ b. mouebat. Igit in infinitū mouebat tardi⁹ q̃ a. et tñ nō est verū q̃ b. moueat infinita tarditate. nec a. infinita velocitate. sic pōt dici in pposito etc. Sz de hac materia vidēdū est in materia de pfectione specierū.

A Ad scd̄z ¶ Ad secundā rōnez respondebo p ea et sequētibus pono quattuor ppōnes. Prima est q̃ nullus homo pōt stante lege per pura naturalia implere preceptū de dilectiōe dei super oia. Patz. qr lex que est iubet q̃ actus cadens sub p̄cepto fiat in gr̃a. que est habitus supnaturalis. ergo lz existens extra gr̃am per sola naturalia possit diligere deū super oia. non tñ implet preceptū ad intētionem precipientis nisi sit in gr̃a. Et hoc est q̃ multi doctores dicūt q̃ homo potest implere p̄ceptū quantuz ad substantiam p̄cepti vel facti cadentis sub precepto, nō tamē q̃stum ad circūstātiā facti et intentionem p̄cipiētis. Et ad hoc est determinatio eccl'ie. de consecratione dis. iiij. c. vlti. Qui dixerit q̃ sine gratia possum⁹ mandata dei implere p liberū arbitrium anathema sit. Uñ contrariū fuit heresis plene ipoꝝ pelagianorū etc. Secūda est q̃ nullus hō potest stāte lege per pura naturalia recte agere meritorie. Et loquor de merito vite eterne. Pz ex prima. et iō si quis p pura naturalia eliceret actuz dilectiōis dei sup oia. nō eēt sic meritori⁹ etc. Tertia est q̃ null⁹ hō pōt stante lege p pura naturalia sine gr̃a recte agere simpliciter et absolute. pz. qr null⁹ simpliciter et absolute agit recte nisi q̄ agit qformit legi dine. sz nullus sic agit nisi sit in gr̃a fz legē statutā etc. Quarta est q̃ aliq̄s pōt stāte lege p pura naturalia sine gr̃a moralit recte agē. Patz qr p recte agere moralit nihil aliud intelligo nisi agē qformit dictamini rōnis. quā phi morales sicut Aristoteles, Tullius, Seneca, aut alij silēs vocassēt rōnē rectā. sz qstat q̃ aliq̄s existēs extra gr̃am pōt sic agere. Igit etc. Et p ista ptz ad rōnē et apparet solutio ad mltas auctoritates sctōꝝ q̄ in hac materia videntur sibijnuicē repugnare.

B Ad tertiū ¶ Ad tertiā ptz ex dictis qualiter homo ex puris naturalib⁹ possit obseruare dei mādata: et qualiter non ¶ Ad cōfirmationē negat q̄ña loquēdo scd̄m legē statutam etc.

C Ad. iiij. ¶ Ad quartā et ei⁹ confirmationē dico p̄mo q̃ q̄ña nō valet. non em̄ sequit deus infundit ipsi a. charitatē, vel conseruat vel auget, et non ipsi b. ergo plus diligit etc. Similiter nec seq̄tur. de⁹ saluaret a. si nunc decederet in gratia et dānaret b. quia non est nunc in gr̃a. ergo plus diligit a. q̃ b. Instantia pz. si b. sit predestinat⁹ existens nūc in mortali pctō et a. sit prescitus existens nunc in gr̃a etc. Secūdo dico q̃ cōsequens non est impossibile. Nā de facto verū est in exemplo iam dicto similiter p̄destinatus q̄ dormit et actu non diligit deū plus diligitur a deo q̃ p̄scitus q̃tūcūq3 diligat deū. Dico tertio p intellectu scripture q̃ ly diligere capit equoce in scriptu

ra. Uno modo ꝑ motu/ vel actu volūtatis quo vult deo bonum. Alio mō ꝓut id significat ꝙ pse uerāter viuere scdꝫ dei mādata iuxta illō. Joh. xiiij. Qui habet mādata mea ⁊ fuat ea. ille est qui diligit me ⁊c. Quarto dico ꝙ q̄ scdo mō pl⁹ diligit plus diligit. sed nō opꝫtet pmo mō. Nā xps plus dilexit petrum qn̄ negauit eum q̄ȝ iudam qn̄ etiam ipe erat in gratia. q̄a ad maius bonum. ⁊ sic ptꝫ ad rationē. Et de pma cōclusione. ¶ Secunda ꝯclusio ꝓbatur: ⁊ primo pma pars. quia quodlibet aliud a deo ꝓpter deum ⁊ ꝓpter ipm factū est. Nam ipse est finis vltim⁹ ⁊ prima causa effectiua oim alioꝝ. Igitur omi alio a deo propter deuꝫ est vtendū. Secunda pars pꝫ: quia nichil aliud a deo est sup omnia diligendū ⁊c. Tamē ad maiorē declarationē ei⁹ cōclusionis pono quattuor ꝓpositiōes. ¶ Prima est ꝙ licet quodlibet ens siue deus siue creatura possit esse obiectū actus vtendi. tamē de⁹ non est obiectum vsus ordinati. Prima pars pꝫ. quia quodlibet quod volūtas potest referre ad aliud potest esse obiectū actus vtendi. sed volūtas ex libertate sua potest referre quodlibet ad aliud: ⁊ quocūq̄ȝ sibi ostenso potest aliud magis diligere ⁊ per cōsequens potest diligere ipsuꝫ ꝓpter aliud. Scda pars ptꝫ. q: deus est finis vltimus. sed tale non est ad aliud referibile. Secūda ꝓpō est ꝙ quodlibet aliud a deo pōt eē obiectū vsus ordinati. Ptꝫ q: quodlibet aliud a summe acceptato pōt assumi ordinate a facultate volūtatis ꝓpter summe acceptatum. Nam quodlibet tale aut est bonū aut maluꝫ. si sit bonū ꝓpter summe acceptatū pōt ordinate amari: si sit malum pōt odiri ꝓpter ipꝫ deū sūme amatū ⁊c. Tertia est ꝙ aliq̄d aliō a deo pōt eē fruitionis obm inordinate. Patꝫ. q: aliqua creatura pōt seipam diligē sup oia/ ⁊ tāq̄ȝ finē vltimū. ⁊ sic ex hoc pꝫ rn̄sio ad formā q̄stiōis ⁊c. Quarta est ꝙ nichil aliō a deo est aut eē pōt saltē scdm legem statutā ꝓ nūc ordinate fruitōis obiectū. Pꝫ. q: ois dilectio qua aliquid aliud a deo diligeretur sup oia/ siue tanq̄ȝ finis vltimus esset inordinata ⁊ culpabilis secundū legem statutā. Et dico secundū legē statutā. q: nō videt̄ impossibile/ nec implicare ꝯtradictionē ꝙ deus posset absolute obligare creaturā ad vtendū deo ⁊ fruendum seipsa. aut alio obiecto creato. ¶ Et est hic aduertendū ꝙ qn̄ dico ꝙ deus nō est obiectum vsus ordinati nec creatura est obiectū fruitionis ordinate nō volo dicere quin aliquo actu qui est vsus ordinate diligatur de⁹. ⁊ aliquo actu qui est fruitio ordinate diligat̄ creatura. Nā eodē actu (vt supra dictum est) ordinate diligitur de⁹ ⁊ creatura ꝓpter deum: ⁊ talis actus est vsus ⁊ fruitio. ⁊ habet vtrumq̄ȝ pro obiecto. sed volo dicere ꝙ deus non est obiectum quo ordiate vtamur. nec creatura est obiectum quo ordinate fruamur: ⁊ sic ptꝫ diuers⁹ sensus tituli q̄stionis ⁊c. ¶ Sꝫ ꝯtra istā ꝯclusionē arguit̄ ⁊ pmo ꝯtra primā partē. q: odio dei nō ē vtēdū igit̄ nō q̄olibet a deo ⁊c. Añs pꝫ

C ꝓbat. ij. ꝯclo

D

E ꝯ. ij. conclusion

bat. qr odiũ dei nõ est ordinate i deũ referibile. Nã seqt. refert. ergo est. sꝫ nõ põt esse ab aliq volũtate sine pctõ. ergo nec potest referri in deũ ab aliqua voluntate sine peccato. quare rc. ℂ Scdo non 2. arguit quolibet alio a deo põt volũtas abuti. ergo nec ordinate vti. cõsequẽtia tenet. qr vsus r abusus habent fieri circa idem. Añs pꝫ qr scdm Aug. libro. ij. de libe. ar. Uirtutibꝰ nemo male vtitur ceteris autẽ bonis non solũ bene sed etiã male quisqꝫ vti potest. ℂ Tertio arguitur ꝯtra scdam 3. arguit partem. omi illo est fruendũ qđ potest satiare volũtatẽ: sed aliud a deo est hmõi. igit maior videt nota. Probatur minor. qr quando aliqui actus alicuius potentie sic se habent q vnus est simpliciter pfectior: si actus simplr imperfectior potest satiare illam potentiã. multomagis hoc põt actus perfectior. Sed possibile est q aliquis actus voluntatis respectu alicuiꝰ creature sit pfectior q actus voluntatis respectu dei. qr cũ actus respectu dei sit finis r p consequens habeat certã pportionem in pfectiõe ad alios actus possibile erit q fiat aliquis actus pfectior respectu creature rc. vel q tantuꝫ multiplicetur respectu creature q eq ualeat actui respectu dei rc.

ℂ Quarto. qa si deꝰ est summe diligẽdus hoc non est nisi quia summũ bonũ est summe diligendũ. sꝫ scdꝫ philosophũ. 3. thopi. sicut summuꝫ ad summũ et magis ad magis rc. et per ꝯsequẽs si summũ bonũ est summe diligẽdum: et magis bonũ erit magis diligendum: et sic angelus erit magis diligendꝰ ab hoie q ipsemet. qđ est ꝯ phm. ix. ethi. et Augustinũ de doctrina xpiana vbi ponit ordinẽ charitatis rc.

ℂ Ad ista rñdet. Ad pmã rõnẽ negat añs. r ad pbationẽ dico q lꝫ ista ꝯña possꝫ negari odium refert rc. ergo est. vt pꝫ satis. tñ cõcesso ꝯsequẽte. dico q non sequitur/ odiũ dei non põt esse libere a volũtate aliqua sine peccato. ergo nõ põt referri in deũ a voluntate aliqua sine peccato. Nã ab alia volũtate non odiẽte põt referri p actum detestãdi seu nolendi. in quo nõ soluꝫ non peccaret sꝫ mereret rc. ℂ Ad secundã dico q isti termini vti et frui accipiũtur equoce. Nã vno modo dicimur vti vel frui aliq tanq potentia vel habitu: sicut dicimus artificem vti arte sua: et hoc modo etiã diceremus q fruitione fruenduꝫ est. scilꝫ deo. Alio modo dicimur vti vel frui aliquo tanq obiecto. r sic capitur in pposito: vt patuit. Si ergo pmo modo capiatur vti r pportionabilit abuti. verũ est qđ assumitur. et sic intelligit Aug. non secũdo mõ. ℂ Ad tertiã dico pmo q nichil aliud a deo potest satiare volũtatẽ obiectiue. hoc aũt solum fide creditur/ nec est euidens. Scdo. dico q nullꝰ actus voluntatis respectu alterius a deo potest ipsam formaliter satiare: quia nullus alius actus excludit omnem anxietatem et tristiciã: qa quocũqꝫ alio obiecto creato habito põt volũtas aliquid aliud cum tristicia appetere. Tertio dico ad pbationem q actus fruitiõis diuine essentie est pfectissimus actꝰ

A Ad pmã
B Ad scdꝫ.
C Ad tertiã.

et ille sol⁹ est ꝗetiuus volūtatis create. Quarto dico ꝙ lȝ iste actus sit finit⁹ finite pfect⁹. nō tñ posit attīgi ab aliq̄ alio actu seu alijs actib⁹. Vñ argumētū solū habȝ locū qñ talia quoꝝ vnū ē perfectius ⁊ aliud imperfectius sunt eiusdem rationis. Sed dicetur. solum finite bene est creature rationali per fruitionē respectu dei sed in infinitum contingit bene esse creature rationali per aliud a fruitione siue subducta fruitione. Igitur ita bene vel melius contingit eē rationali creature per aliō a fruitiōe sicut bene est ei per fruitionem. consequentia videtur nota: et similiter prima pars antecedentis: sed secunda probatur: quia ostendatur voluntati aliquod obiectum aliud a deo sub ratione boni ⁊ delectabilis tūc voluntas potest illud diligere et in eo delectari quantum illud apparet sibi bonum et delectabile. Iterum ostendatur sibi duplum diligibile sub ratione in duplo diligibilis et delectabil'. tunc poterit in duplo plus ⁊ diligere et delectari. et sic arguaȝ de tertio. quarto. quinto. ⁊ deinceps. Igit̄ ⁊c. ¶ Ad hoc respondet vnus negando ꝯñam p̄mam sȝ iudicio meo licet sit facile sic dicere. non est tamen facile intelligere. nam ipse videtur negare manifeste verum. s. illam ꝯñam: et concedere falsum. s. partē antecedentis secundam. quare ⁊c. Ideo concessa ꝯña nego illam partem secundam antecedentis: et ad probationē dico. Primo ꝙ esset deuenire aliqñ in tali ꝓcessu ad aliqđ obiectū qđ nō amabit̄ a volūtate nec delectabit eā. Et hoc est ꝓbabile ꝓpter limitationē capacitatis volūtatis. Nam qñ dilectio ⁊ delectatio volūtatis respectu illoꝝ obiectoꝝ sic p̄sētatoꝝ erit tāta quāta pōt capere volūtas: obiectū vl̄terius p̄sēta' ū non delectabit quare ⁊c. ¶ Scd̄o dico ꝙ quātūcūqȝ fiat in volūtate delectatio aut dilectio respectu taliū obiectoꝝ nūꝙ̄ tñ satiat̄ ꝓpt̄ hoc. Et rō est: q: quodlȝ aliud a deo secū affert quādā indigentiā potissime illi potētie q̄ est capax dei sicut diuitie auaro ⁊ hmōi. sicut etiam posset poni exēplū ꝙ rōes dialetice et natura sui semꝑ adducunt formidinē. ideo q̄ꝗt sunt nō possunt causare ita ꝑfectum assensum. sicut demonstratio. ¶ Dico tertio ꝙ aliq̄ fruitio respectu dei est ita ꝑfecta ꝙ per ipsam satiatur volūtas creata: q: fruitio beatifica excludit omnē indigentiam: ⁊. hoc naturaliter quod dico: q: forte de potentia absoluta posset compati secum tristiciā sicut fuit in xp̄o ſm aliquos ⁊c. Quarto dico ꝙ cuilibȝ rationali creature frui deo beatifice est sūme bene esse sibi possibile. Ptȝ ex p̄dictis. quia licet per fruitionē solum finite bene sit rationali creature. tñ per nichil aliud potest sibi ita bñ esse subducta fruitione. Quod pȝ q: si aliter posset ⁊c. hoc videretur maxime per vnionē ypostaticā. sed hoc non quia ista conuenire potest tam rationali ꝙ̄ irrationali creature. sed fruitio soli rationali creature. Igitur ⁊c. consequentia tenet. quia sic probat phus. i. ethico. in voluptatibus

Instātia

Solu. 1.

Solu. 2.

Solu. 3.

carnalib⁹ nō esse felicitatē. Sȝ
A de hac materia in tertio. ¶ Ad
Ad q̄rtā q̄rtā dico p̄io q solus deus est
sūme diligēdus q: ē sūmū bonū
Et q̄n dr q sicut maximū ad ma
ximū. Dico q illa p̄pō nō ē vni
uersaliter vera: quia sūmū ens ē
p̄ductiuū summi effectus. et tn̄
non semper perfectius ens est
productiuū effectus perfectio-
ris. Nam angelus nō potest p̄-
ducere nisi accidens: et tn̄ mul-
ta minus pfecta producūt sub-
stantiam. ¶ Secūdo dico de cō
sequente q homo pōt licite ma
gis diligere angelum q̄ seip̄m
id est velle maius bonū angelo
q̄ sibiip̄i. Patet. q: pōt licite vel
le angelū esse angelū. et nō vel-
le sibi aliquod bonū ita magnū
sicut est bonū angelū esse ange
lum ⁊c. Uerum est autem q hō
saltem viator potest licite plus
diligere se q̄ angelū. i. ad mai⁹
bonū intelligendo de bono bea
tifico: q: de illo intelligitur ordo
B charitatis ⁊c. ¶ Tertio dico q
hō pōt licite. immo tenetur ma-
gis diligere aliquā aliā creatu-
ram q̄ se. i. ad mai⁹ bonū etiam
beatificū. Ptȝ. Uiator sic tenet
magȝ diligere hūanitatē xp̄i: q2
tenetur credere deū velle se non
habiturum tm̄ bonū beatificuȝ
sicut xp̄s. Igitur ⁊c. Quarto di
co q hō pōt licite. imo tenetur
magis diligere se q̄ aliquā ali-
am rōnalē creaturā in statu vie
i. ad maius bonū beatificū. Pȝ:
q: iste est ordo charitatȝ de quo
dr: charitas est ordinata. s. p̄io
ad deū: deinde ad seip̄m. postea
ad proximū. Unō hoc intelligit
de rōnalibus creaturis existēti
bus in statu vie. per p̄ximū em̄
intelligit rōnalis creatura via-
trix. Quod pȝ: q: de beatis hoc
nō dȝ intelligi. Nā q̄libet btūs
aliū beatū quēlibet tenet dili-
gere ad tm̄ bonū beatificū q̄tū
videt q de⁹ vult ip̄m habere: et
sic q̄lȝ min⁹ btūs pl⁹ diligit ali-
um magȝ btm̄ q̄ seipȝ ⁊ ad hoc
tenet: ⁊ sic pȝ q̄liter debet intel-
ligi p̄ceptū de dilectiōe dei sup
oīa ⁊ sui post deū: ⁊ p̄ximi post
seip̄m ⁊c. Et hec de cōclusione.
¶ Tertia ɔclusio p̄bat ⁊ primo ¶ Probat 3. ɔclō.
p̄ia pars: q: deo est fruendū: et
nullo alio ab ip̄o ē fruēdū. Igi
tur ⁊c. ɔña pȝ. ⁊ scða pars antis
⁊ scða pars ɔclusionis scðe. sed
primn patet p Aug. i. de doctri.
xp̄iana. Res q̄bus fruēdū ē: sūt
pater. fili⁹. ⁊ spūssctūs. Uñ ista
est cōclusio catholica ⁊c. Scða
pars ɔclusiōis p̄bat: quia nō ē
euidenter notū deū esse: igit nec
est euidēter notum solo deo esse
fruendū: imo nec deo eē fruēdū
consequentia patet: quia ex op-
posito sequitur oppositū. ⁊ an-
tecedens patet: quia deum esse
sola fide tenet ad hebr. xi. Cre-
dere em̄ oportet accedentem ad
deum. quia ē ⁊c. Item supposi-
to q aliūde q̄ per fidē hoc pos-
sit p̄babiliter haberi. nō tamen
euidenter: vt post p̄babit. Tn̄
ad maiorem declaratiōnē hui⁹
partis pono quattuor proposi
tiones. ¶ Prima est q nō est no
bis euidenter notū nullo alio a D
deo esse fruendum. Patet. q: di-
centi q aliquo creato est fruen
dum: et quod tale est super oīa
diligendum non potest euiden-
ter probari oppositum: sicut si
quis diceret q homo debet se-
ip̄m sup oīa diligere. Nā p̄hus

videt hoc dicere.ix.ethico. et ad hoc etiā quilȝ hō naturaliter inclinat ꝛc. Scḋa ē ꝙ nō est nobis euidenter notū: deo esse fruēdū ptȝ p rōnē iā factā. Hic tn̄ dicit vn⁹ ꝙ licet non sit euidens siue euidenter demōstrabile deo esse fruendū siue deū esse ab hoie super oīa diligēdū. tn̄ ista ypothetica ꝯditionalis. si deus est: de⁹ est super omnia diligendus ab homine est euidens seu naturaliter ratione demōstrabilis. Et hoc ꝓbat ex significato huius vocabuli deus seu ꝯceptu queȝ habemus de deo. s. ꝙ sit vnum creans et conseruans libere oīa ad cuius non esse sequitur nō eē omnium. sine quo nichil possumus. ꝛ cetera bona que de deo concipim⁹. Vn̄ arguit sic. Illud est summe diligendum ab hoie quod scitur ab eo eē summū bonum sibi. sed si sciatur ab hoie ꝙ de⁹ est. scitur ꝙ ipē ē summū bonū homini. Igit ꝛc. Sed istō dictū non est verū meo iudicio. Vn̄ dico ꝙ illa cōditionalis nec est euidens: nec euidēter demonstrabilis: nec ratio facta valet. Primo quia supponit falsū. scȝ ꝙ significatū siue diffinitio q̄d nominis huius termini de⁹ sit illa oratio composita ex oībus predicatis significantibus perfectiones dei. quod si esset verū pari ratione argueretur ꝙ iste conditionales essent euidentes si deus est. deus est trinus. si de⁹ est: deus generat deū ꝛc. ¶ Secundo ergo dico ꝙ quid nomīs huius termini deus: est ista oṙo summū bonū in entib⁹ siue aliq̄ proportionabilis ideo rō nō valet q: licet aliquis sciat ꝙ de⁹ ē et per ꝯn̄s ꝙ aliq̄d est sūmū bonum in entibus: nō tn̄ sequitur ꝙ sciat ꝙ illud est sūmuȝ bonū. nec per ꝯn̄s ꝙ sit ab eo sūme diligendū. ideo pȝ ꝙ nec cathegorica nec ypothetica ē euidēs ꝛc ¶ Tertia ꝓpositio est ꝙ nō est nobis euidēter notū ꝙ volūtas nō possit quietari aut satiari in aliquo circa deū. Ptȝ q: nō pōt euidēter ꝓbari qn̄ volūtas possit recipere vnū actū ab aliquo ente creato sicut a causa imediata: q̄ satiet totū appetitū volūtatis immo difficille est sustinere oppositū sicut patuit supra. Ex hoc sequit ꝙ opinio Auicēne q̄ ponit ꝙ inferior intelligentia beatificatur in intelligentia supiori nō potest euidēter īprobari. Patet ex dictis ꝛ satis notū est. Quarta ꝓpositio ē ꝙ non est nobis euidenter notum ꝙ voluntas possit quietari aut satiari per aliquē actū. Patȝ q: nō pōt euidēter ꝓbari quī quocumq actu possibli posito i ipa volūtate possit libere velle aliq̄d aliō: et tristari etiā si careat illo. ꝛ ita nec est euidens ꝙ volūtas possit satiari aut quietari fruitione beatifica quā ponim⁹ nec ꝙ non possit quietari aut satiari aliq̄ respectu alicuius creature. Ex hoc sequitur ꝙ nō est nobis euidenter notū ꝙ fruitio beatifica quam speram⁹ sit nob possibilis: sed hoc est tm̄ fide creditum. vel etiā dyalectica et probabili ratione persuasum. patȝ ex predictis ꝛc. ¶ Sed cōtra predictam conclusionem arguitur et primo contra primam parteȝ probando ꝙ ipso deo non ē fruendum. quia fruitio succedit de

E Improbatio.

F

G Cōtra cōclusionem.

siderio igit͛ erit idẽ obiectũ frui tionis ⁊ desiderij sꝫ desiderium est respectu act⁹ quo postea ha bebit͛ de⁹. ⁊ nõ respectu dei ab solute. Nõ eñ desideram⁹ deuꝫ nisi qꝛ desideram⁹ videre euꝫ ꝙ fruitio nõ ẽ de deo absolute sed de visiõe ⁊c. Confirmat͛ qꝛ frui tio ẽ respectu alicui⁹ cõplexi. qꝛ respectu eiusdẽ respectu cui⁹ ẽ desideriũ: sꝫ desiderium ẽ respe ctu alicui⁹ cõplexi. nõ eñ deside ramus deũ sꝫ videre aut habe re eũ ⁊c. Scđo contra eãdẽ par tẽ ꝓbatur ꝙ nõ solo deo est fru endũ. quia ipa fruitione est fru endũ. igitur. Antecedens ꝓba tur. qꝛ fruitio est diligenda aut ergo dilectione q̃ est ipsamet vl' alia. Si ipsamet ergo fruitione diligenda est fruitio: ⁊ per con sequens fruitione fruendum ẽ. Si alia iterũ illa est diligenda ⁊ ꝑ consequens ponenda est alia dilectio qua diligat͛. ⁊ sic tertia quarta. ⁊ sic infinite erũt simul vel erit aliqua dilectio non dile cta. Confirmatur. qꝛ significet a. deum. ⁊ b. fruitionẽ sortis de deo. vel ergo sortes tenet͛ equa liter diligere. a. ⁊ b. ⁊ ꝑ ꝯseq̃ñs frui vtroqꝫ. vel tenet͛ magis dili gere. a. q̃ꝫ. b. ⁊ ꝑ consequens vel le magis. a. esse q̃ꝫ. b. esse. igitur citi⁹ deberet velle omẽ illud qđ repugnat ad. b. esse quam ad. a. esse. sed odiũ dei repugnat ad. b esse. ergo citi⁹ deberet velle odi um dei esse q̃ꝫ velle a. nõ esse. sꝫ velle. a. non esse est odire deum ergo citius deberet velle se odi re deumq̃ꝫ se odire deum. qđ est impossibile. qꝛ sic simul deberet odire deum et nõ odire. ¶ Ter tio arguit͛ cõtra secundã partẽ cõclusionis ꝓbãdo euidẽti rati one ꝙ solo deo ẽ fruendum siue ꝙ ipse solus ẽst sup oĩa diligen dus: qꝛ hõ naturaliter dꝫ dilige re ordinata ad finẽ. ⁊ per conse quens magis finem q̃ꝫ ea q̃ sunt ad finẽ. qꝛ ꝓpter qđ vnũqđqꝫ ta le et illud magis ⁊c. sed de⁹ est fi nis hoĩs et finis vltim⁹ oĩm qui mouet vt desideratũ ⁊ amatum xij. methaphisi. cõmẽto. xxxvi. ꝙ hõ dꝫ deũ sup oĩa diligere. vnde ad hoc facit qđ ibidẽ dicit cõmẽ tator. si motor corporũ celestiuꝫ est magis bon⁹ oĩb⁹ necesse ẽ vt sit desideratũ magis bonis oĩ bus igit͛ ⁊c. Cõfirmat͛ qꝛ bonũ cõmune ⁊ diuinuꝫ ẽ magis dili gendũ q̃ꝫ bonũ ꝑticulare. ꝑmo ethi. ergo illđ qđ est sũme diui num ⁊ maxime cõe bonum ẽ sũ me diligendũ. tale ẽ de⁹ Igitur ⁊c. Quarto sic illud qđ antiqui philosophi sequẽdo rõnẽ natu ralẽ posuerũt ipi euident͛ ꝓba uerũt. sed deũ esse sup oĩa diligẽ dum. antiq̃ philosophi posue runt. Igit͛ ⁊c. Maior satis pꝫ. et minor ꝓbat͛. qꝛ fm aplm Roma. i. Gẽtiles ꝑ creaturas visibiles deuenerũt in noticiã dei. Vñ dr Deus eñ illis manifestauit. in uisibilia eñ ipsius a creatura mundi ꝑ ea q̃ facta sunt intelle cta conspiciunt͛. sẽpiterna quo qꝫ ei⁹ vt⁹ ⁊ diuinitas ita vt sint inexcusabiles. qꝛ cũ cognouissẽt deum non sicut deũ glorificaue runt. Ex quo arguitur sic. Isti phi tantã et euidentẽ cognitio nem habuerunt de deo ꝙ fue runt inexcusabiles ꝙ non colue runt et glorificauerunt eum si cut deum. ergo ita euidentem noticiam habuerunt de deo ꝙ

2. arguit͛ (margin, beside "re eũ ⁊c. Scđo contra")
3. arguit͛. (margin, beside "odire deum et nõ odire. ¶ Ter")
4. argu͛ (margin, beside "philosophi sequẽdo rõnẽ natu")

sciuerũt ipm eẽ colẽdũ sicut deum. sꝫ colere aliq̃d sicut deũ: est diligere ipm sup oia ergo sciuerũt deũ esse sup oia diligẽdũ ꝛc Cõfirmat̃ q: antiq̃ philosophi naturales illud cognouerũt/et naturali rõne ꝓbauerũt qd̃ precipit̃ iure naturali. sed diligere deũ sup oia p̃cipit̃ iure naturali igit̃ ꝛc. Maior patꝫ. q: illi phi cognouerunt ius naturale. sed minor ꝓbatur q: illud p̃cipitur lege diuina. ꝛ p ꝯñs etiam iure naturali. q: omẽs leges diuine natura constant: humane autem moribus. ſm Isidoꝝ. Et habet̃ in decretis distin. i. omnes ꝛc.

Ad p̃mũ ¶ Ad ista respondetur. Ad primaꝫ vno modo potest dici sicut dicit Ockam ꝙ fruitio patrie non proprie succedit desiderio. sed succedit fruitioni vie que est actus quo deus diligitur in se amore amicitie ꝛ nõ amore concupiscentie. ita bene siue nõ magis q̃ȝ fruitio patrie. ꝛ ista fruitio est alius actus ab actu desiderij. ꝛ istaꝝ duaꝝ fruitionum idẽ est obiectũ (scꝫ deus) Et per idem diceret̃ ad cõfirmationem ꝙ licet desideriuꝫ esset respectu alicuius cõplexi. non tñ fruitio: q: nõ est idẽ obiectũ primũ desiderij ꝛ fruitionis. Nam desideriũ est ꝓprie respectu alicui⁹ futuri. ideo q: actus beatific⁹ est futurus ꝛ nõ deus. cõcederetur ꝙ obiectũ desiderij (qd̃ est sũme desideratũ ꝛc.) est actus beatificus. ꝛ sic summe desideratuꝫ nõ est obiectum fruitionis sed obiectũ illi⁹ summe desiderati ꝛc. Alio modo põt dici ꝙ obiectuꝫ desiderij est ipse deus vel oino nihil est scd̃m illos qui ponunt cõplere significabilia hoc ẽ nulla res vel entitas ẽ videre deuꝫ. Sed q: ista scd̃a pars distincti nõ placet mihi q: nõ itelligo cõplere significabilia isto mõ: nec bñ cõcipio q̃uo mõ ista stant simul videre deũ est obiectũ desiderũ ꝛ nihil est obiectũ desiderij. ideo cõcedẽdo primã partẽ scꝫ ꝙ de⁹ est obiectuꝫ desiderij. q: illud est obiectũ desiderij. qd̃ vere ꝛ ꝯuenient̃ respõdet̃ ad q̃stionẽ factam p quid desiderás aut sibi equiualentem. sic est de deo. Non nego tamẽ quin act⁹ beatificus sit obiectũ desiderij. ꝛc. Quãdo dicit̃ ꝙ desideriũ est respectu cõplexi / ꝛ respectu futuri dico ꝙ nõ oportet. Nã desideriuꝫ bene est respectu alicui⁹ obiecti. qd̃ de facto ꝛ principaliter est ꝛc. ꝛ sic tale non est futurum. sed bene verũ est ꝙ desideriũ nõ est respectu iã habiti sed habendi ꝛc. ¶ Ad secundam nego antecedens. scꝫ ꝙ fruitiõe sit fruendum scꝫ tanq̃ȝ obiecto. Et ad ꝓbationẽ quãdo dicit̃. fruitio est diligenda vel ergo seipsa/ vel alia dilectiõe. dico hic ꝙ siue sic siue sic nõ cõcludit̃ illud ãtecedẽs. Nã si cõcedatur ꝙ seipsa ꝛc. nõ tamen valet ista ꝯña. diligo fruitionẽ fruitiõe. ergo fruor fruitione. sicut nõ sequit̃ vtor diligo deũ ergo vtor deo. Unde tenẽdo ꝙ ipsamet fruitione diligatur fruitio diligitur tamẽ ꝓpter deuꝫ. Et ideo illa fruitione diligo deum fruendo / et diligo ipsam vtendo ea. Si vero concedatur ꝙ fruitio diligatur p similem dilectionẽ ꝛ nõ seipsa sicut melius videtur non sequit̃ ꝓcessus in infinitũ: q: conceden B Ad scḿ

ctum est q̄ ē aliqua dilectio ī intellectu nō actu dilecta sicut est aliqua cognitio nō distincte cognita. sicut alias dixi. Ad cōfirmationē qñ dr̄. Sortes tenetur magis diligere. a. q̄z. b. concedo añs. ⁊ nego ɔñam ergo citi⁹ deberet velle oē illō qđ repugnat. b. q̄z repugnat. a. q̄ est dare aliq̄d qđ ɔmunit̄ repugnat scʒ odium dei. ideo si ɔcederet̄ illō ɔñs sequit̄ q̄ citi⁹ deberet velle odire deū q̄z nō odire deū. sicut arguit̄ qđ est falsum ⁊c. ¶ Ad tertiā rationē dico q̄ licet istud argumentū sit bonū ⁊ ɔcludat ꝓbabiliter verū. nō tamen euidēter. Pro cui⁹ declaratiōe pono aliquas ꝓpositiōes. Prima est q̄ nō est nobis euidēs q̄ sit aliquis finis vltimus oīū propter quē oīa fiūt. Unde ⁊ si phs hoc posuerit hoc tamē euidēter non probauit. Secūda est q̄ nec est nobis euidens q̄ homo debeat ordinare oīa opera sua ad aliū finē q̄z ad seipsum ⁊ ad suā perfectionē. Et per ɔñs nō est nobis euidens quādo hoc sit sibi finis vltim⁹ ⁊ qñ seipso debeat frui ⁊ nō alio. Tertia est q̄ nec est nobis euidens q̄ ista ɔña sit bona siue hec ɔditionalis vera si aliquis est finis vltimus oīū ille ē maxime diligendus ⁊ propter seipsum. Ideo ptʒ ad rationem Quarta ꝓpositio ꝓ ɔfirmatione rationis est q̄ non est nobis euidens q̄ bonū cōmune semꝑ sit magis diligēdum q̄z bonum particulare. imo hoc nō est verū vniuersalit̄ nisi qñ bonū particulare includit̄ in bono ɔmuni. Aliter sequit̄ q̄ homo mag' deberet eligere salutē vni⁹ cōmunitatis q̄z suũpsius. ⁊ se dānari q̄z vnā ɔmunitatē cui⁹ non esset pars. qđ est falsū. ¶ Sed dubitat̄ hic q̄d sit finis vltim⁹ naturalis creature rōnalis vtrū de⁹ seu fruitio dei. Et circa hoc pono aliquas ꝓpositiōes. Prima ē q̄ fruitio dei nō est finis naturalis creature rōnalis ī quē tēdat tanq̄z ī finē sui appetit⁹ naturalis. Patet quasi ita essʒ ille finis esset a creatura rationali naturaliter acquisibilis. ⁊c. Secūda est q̄ creatura rationalis nō tēdit ī deū tanq̄z in finē vltimū sui appetitus naturalis. Patet: q̄a aliter sequitur q̄ natura posset huiusmodi finē habere naturaliter. Tertia est q̄ creatura rationalis tēdit in seipsam. i. in cōseruationē ⁊ in bonuʒ suũpsius tanq̄z in finē. vltimū sui appetitus naturalis. ptʒ ad experientiā cuiuslibet. ⁊c. Quarta est q̄ creatura rationalis appetitu rationali ⁊ libero pōt et debet tendere in aliud q̄z in seipsā tanq̄z in finē vltimū scʒ in deuʒ. Ptʒ ex p̄dictis. ¶ Sʒ cōtra primam propositionē instat̄ q̄ creatura rationalis naturalit̄ appetit suam beatitudinē sʒ ipsa fruitio ē eius beatitudo. Igit̄ eā naturaliter ⁊ appetitu naturali appetit. Et vltra. igit̄ est sibi naturaliter possibilis: quia appetitus naturalis nō appetit sibi naturalit̄ īpossibile. ¶ Pro isto pono alias ꝓpositiōes. Prima est q̄ creatura rōnalis si nunq̄z audiuisset loq̄ de btitudine quā speramus. eā nō appeteret appetitu naturali distincte ⁊ absolute Patet: q̄ ignoraret istam beatitudinem nec ad e⁹ cognitionem

A Ad tertiū

B Dubiūʒ

Solutio

instātia

C Solutio.

posset venire p naturalē rationē. Scda ē q creatura rationalis beatitudinē quā speram⁹ appetit appetitu naturali: ⁊ cōfuse. ptz q: q̄libet talis naturaliter appetit q bn̄ sit sibi ⁊ q nihil tristabile vel ꝯtrariū sustineat. et hoc est beatitudinē appetere. saltē cōfuse. sed ex hoc nō sequit q beatitudo sit creature rōnali naturalit possibilis. q̄uis sicut dictū ē naturalit appetat. Un̄ sit tertia ꝓpositio. creatura rōnalis appetitu naturali ⁊ cōfuse bn̄ appetit aliquid qd̄ est sibi naturalit īpossibile ⁊ appetitu rōnali etiā distincte bn̄ appetit qd̄ est sibi simplr impossibile sicut q nō possit tristari vel dolere ⁊c. Quarta est q creatura rationalis rōnabiliter nō appetit distincte ⁊ absolute sibi impossibile qd̄ credit esse tale. ptz satis Et dico qd̄ credit ⁊c. q: aliquis rationabilit in casu appetit sibi īpossibile. q: nō credit illud esse sibi īpossibile. dico etiā absolute: q: aliq̄s sub ꝯditiōe cū casu rationabilit appetit qd̄ credit sibi eē impossibile sicut penitēs appetit pctm̄ p̄teritū non fuisse sub ꝯditione si hoc esset possibile. non tamen debet absolute q: licet q̄s debeat simpliciter ⁊ absolute appetere aliq̄d qd̄ rescit euidēter esse sibi possibile. sicut esse beatū eternaliter: nō tamē debet aliq̄s sic appetere qd̄ credit sibi īpossibile. Et sic patz ad rationē. ¶ Ad quartā dico. pri-

D Ad q̄rtū

mo q phi etiā sequēdo rationē naturalē multa posuerūt q̄ non euidēter ꝓbauerunt sed solum psuasiue ⁊ dyaletice. imo pauca demōstrauerūt euidēt. m̄lta etiā posuerūt sine magna ꝓbatione miscēdo se opinionib⁹ vulgi ⁊ legib⁹ ⁊c. Scdo dico ad auctoritatē apli q añ ortū phoꝝ magnoꝝ fuerunt patriarche et cult⁹ dei fuit reuelat⁹ hoib⁹. et ideo phi hoc sciuerūt et tn̄ quidā eoꝝ cū nō coluerunt. sed timore tyrānoꝝ vt eis placerent coluerat ydola. ⁊ illi fuerūt inexcusabiles. ⁊ hos rephēdit apls. Sed ꝯtra apl's dicit inuisibilia dei ⁊c. ergo hoc potuerūt phi p rationē naturalē ꝓbare. Hic dico tertio q licet potuissent hoc aliqua naturali ratiōe psuadere. nō tn̄ euident ꝓbare. similit habita reuelatiōe q de⁹ ē: credēti deū eē multa p̄nt ex cognitione creaturarū concludi de deo q̄ aliter nō cōcluderet. Et ideo ptz ad rationē. Quarto dico ad ꝯfirmationē q aliquid p̄cipitur iure naturali dupliciт. Uno modo expresse et formaliter sicut illud hoc facias aliis qd̄ tibi vis fieri. Alio modo latēter ⁊ virtualiter et quasi ī antecedēte ⁊ ista sunt adhuc in duplici differētia q: sequit aliquid vel euidenter vel solū ꝯña fideliter credenda. Illa ergo que primo modo precipiūtur iure naturali vel ex eo euidenter sequuntur cognouerunt phi euidenter: nō alia sicut illa que in euangelio habentur p maiori parte. ⁊ tale est deum eē sum̄e diligendum. quare ⁊c Et hec de tertia conclusione.

¶ Nunc ad rationes factas in principio questiōis. Ad primaȝ negatur antecedens. sicut pz in prima ꝯclusione. Et ad ꝓbationē dico: q obiectū fruitionis ē īproportionatū virtuti create:

E Ad p̄mū pricipale

loquẽdo ꝓprie de ꝓportione sicut mathematici loquuntur q: sic ĩfiniti ad infinitũ nõ ẽ ꝓportio. sed tñ bene ẽ ei ꝓportionatũ tali ꝓportiõe que sufficit ad vitalẽ imutationẽ potẽtie ꝑcepti ue ab obiecto perceptibili: de q̃ tãgeꝛ in seq̃nti q̃stiõe ideo transeo.

A Ad scđm

¶ Ad scđa᷒ etiã negaꝛ añs sicut patet ex scđa ꝯclusiõe. Et ad ꝓbationẽ dico ꝙ virtutibus nõ est fruendũ. Et ad maiorem dico ꝙ licet virtutes sint ꝓpter se diligende: nõ tamen sequiꝛ ꝙ eis sit fruendũ saltẽ obiectiue. ratio quare negaꝛ ꝯña patet ex primo articulo q̃stionis statim post diffinitionẽ vsus ⁊ fruitionis.

B Ad ttiũ.

¶ Ad tertiã quicquid sit de añcedẽte pꝫ ex tertia ꝯclusione ꝙ ratio concludit verũ. igiꝛ ⁊c.

C Ad rõnẽ post oppositum

¶ Ad quartã factã post oppositũ q̃stionis pꝫ ex tertia ꝯclusiõe ꝙ vtraq̧ pars añcedẽtis ẽ negãda: tñ r̃ndẽdo ad formã tituli q̃stiõis ex supra dictis q̃ttuor patẽt. Primũ est ꝙ aliđ a deo põt esse fruitiõis obiectũ. s. fruitionis inordinate. Scđm est ꝙ aliud a deo põt esse etiã ordinate fruitiõis obiectũ. s. fruitiõis q̃ est vsus ⁊c. Tertiũ est ꝙ solo deo est fruendum. scꝫ obiectiue Quartũ ꝙ hoc nõ est nobis euidẽter notũ. s. ꝓ statu vie. Sic igitur pꝫ r̃ndendo ad q̃sitũ ẜꝫ intẽtionẽ tituli q̃stionis. Et hec de scđo articulo pñcipali.

D Tertius articul⁹. Prima q̃stio. Utrũ rõnalis creatura posset

¶ Quantum ad tertiũ articulũ mouẽde sũt ⁊ soluẽde tres dubitatiões circa materiã q̃stionis. Prima ẽ vtrũ rationalis creatura posset frui essentia diuina nõ fruendo aliq̃ ꝑsona: vꝛ etiã vna persona nõ fruẽdo alia. videꝛ ꝙ sic quia nõ magis repugnat eẽntie diuine terminare actũ fruẽdi sine ꝑsona vel vni persone sine alia q̃ꝫ ipsi ꝑsone repugnat terminare dependẽtiã nature assũpte sine eẽntia: vel sine alia ꝑsona. Igiꝛ cũ ꝑsona filij terminet depẽdentiã nature assũpte sine eẽntia vꝛ sine alia ꝑsona. sequiꝛ ⁊c. ¶ Oppositũ videꝛ: q: nõ est nisi vnũ obiectũ quo licite est fruẽdũ: igiꝛ nõ stat fruitiõ nisi fruẽdo omĩ illo qđ ẽ ipsũ.

frui eẽntia diuina nõ fruendo aliq̃ ꝑsona. Ar pmo.

E Secũda questio. Utrũ rõnaꝛ creatura teneaꝛ magis diligere vnã ꝑsonam quã aliã

¶ Scđa dubitatio est vtrũ rõnalis creatura teneaꝛ magis diligere vnã ꝑsonã diuinã q̃ꝫ aliam. Videꝛ ꝙ sic. q: teneꝛ diligere filiu᷒: q: redemit ipsam et q: passus est ꝓ ipsa. et nõ sic teneꝛ diligere patrẽ igiꝛ magis ⁊c. Oppositũ videꝛ: oẽs ꝑsone diuine eque bone sunt et eiusdẽ bonitatis. igiꝛ eque diligende ⁊c.

F 3. q̃stio. Utrũ deus possit licite diligi ꝓpꝛ aliđ ab ipso.

¶ Tertia dubitatio ẽ vtrum rationalis creatura licite diligat deum ꝓpꝛ aliq̃d aliđ ab ipso ⁊ nõ p̃cise ꝓpter seipsu᷒ videꝛ ꝙ sic. q: aliquis licite diligit deum. q: creauit et redemit ipsum ⁊ ꝓpter sua beneficia: et ꝓpter suã retributionem. Unđ ps. Inclinaui cor meũ ad faciẽdas iustificatiões tuas propter retributione᷒. Oppositũ videꝛ q: hoc eẽt vti deo qđ est illicitũ siꝛr ꝓpꝛ qđ vnũqđq̧ tale ⁊ ipsũ magis ⁊c.

G Solutio p̃me questionis.

¶ Ad primã dubitationẽ teneo ꝯtra scotũ: et pono q̃ttuor ꝓpositiões. Prima est ꝙ nulla rationalis creatura siue in via siue in pr̃ia põt cognoscere vꝛ diligere diuinã eẽntiã nõ cognoscẽdo vꝛ diligẽdo quanlibet ꝑsonã. Probaꝛ. q: nunq̃ꝫ de eadẽ re seu de terminis supponẽtib⁹ ꝓ eadẽ re debent cõcedi

contradictoria: nisi hoc habeat ex sacra scriptura: vel ex determinatione ecclesie: vel ex talibus inferatur cū igitur eadē res sit essentia et persona non est concedendū quod aliquis possit cognoscere vel diligere essentiā et nō personā cū hoc nō habeatur aliquo predictorum modorum. Maior patet: quia cū difficillimū sit intelligere contradictoria verificari de eadē re. hoc nō est ponendū nisi
H solū vbi fides cogit credere etc. ¶ Secūda propositio est quod nulla rationalis creatura siue in via siue in patria pōt cognoscere vel diligere vnam personam nō cognoscēdo vel diligendo quālibet personā diuinā. Probatur per illud dictū xpi. Joh. xiiij. Qui videt me videt et patrē. Et si dicatur quod istud procedit de facto: et et nō possibili. tūc sequitur quod ista consequentia xpi nō valuit: quia ans pōt esse verū sine consequente. Similiter hoc est cōtra expositionē Aug. i. de tri. c. .... dicētis quod neutrum sine altero ostendi pōt. Item probatur fortius quia sequitur pater diligitur: ergo essentia diligitur. sicut patet per primā propositionē et eius probationē. Et similiter bene sequitur. essentia diligitur: ergo filius diligitur: sicut patet per idē. ergo sequitur. pater
I diligitur: ergo filius etc. ¶ Tertia est quod aliqua rationalis creatura in via pōt assentire se cognoscere vel diligere diuinā essentiā non assentiendo se diligere vel cognoscere immo assentiēdo se nō cognoscere vel diligere aliquā diuinā personā: patet de philosophis: qui nō cognouerunt trinitatē personarum: et de hereticis qui credūt nō esse tres personas: et tamen cognoscūt: et etiā diligūt vel credunt se cognoscere et diligere diuinam essentiam. Et intelligo predicta de cognitione et de dilectiōe que de per se terminatur ad diuinā essentiā vel personam tanquam ad obiectū proprium. Pro quo sit quarta propositio quod rationalis creatura in via pōt cognoscere et diligere per accidens vnā personam diuinā nō cognoscēdo vel diligēdo aliā Patet. quia aliquis pōt cognoscere hūanitatē xpi nō diligēdo patrē aut spiritumsanctum Igitur pōt diligere filium nō diligēdo patrē aut spiritumsanctum. Cōsequentia tenet propter communicationē idyomatū. ¶ Ad cuius declarationem
K distinguendū est: quod viatorē frui vna persona sicut persona filij vel eā diligere aut cognoscere pōt intelligi dupliciter. Uno modo proprie quia talis persona est ens vel obiectū talis fruitionis de per se Alio modo pōt intelligi viatorē diligere filiū dei per accidens. scilicet per cōmunicationē idyomatum: quia scilicet obiectum sue fruitionis vel dilectionis est hūanitas vnita filio dei propter quā vnionem hec est cōcedenda. Iste diligit filium dei sicut passio illata hūanitati est causa quare cōcedimus quod filius dei est passus: et isto modo potest concedi quod aliquis potest diligere vnā personam nō diligēdo aliam: vel etiam nō diligēdo essentiā: quia predicata que sic conueniunt persone vnite humane nature: per cōmunicationem idyomatū possunt negari ab alia persona. Et similiter ab essentia. sicut communiter conceditur quod filius est incarnatus et passus et nō pater: nec etiam essentia secundum aliquos. Si ergo aliquis diligeret humanitatem christi et odiret deū. Patet propositum et secundum istum modū loquendi essent cōcedēde alique propositiones

A tiones mirabiles. ¶ Prĩa est q̄ stat q̄ aliq̄s diligat deũ sup oĩa ⁊ tñ eadẽ dilectiõe mortal'r peccat. Ptꝫ. q: ponat̄ q̄ aliq̄s delectet̄ in hũanitate x̄pi ⁊ fruat̄ ea. seu diligat sup oĩa nesciens q̄ ẽ assumpta. tunc iste mortalit̄ peccat: quia fruitur creatura. s. hac humanitate: ⁊ tamen eadem dilectione diligit deum super omnia per communica tionẽ idyomatum: vt patꝫ Igitur ⁊c. Sed
Instãtia ꝯtra: q̄a sequitur. iste fruit̄ hac humanitate. ergo diligit eã pl⁹ q̄ꝫ deũ. q: diligit eã super omnia alia ab ea. ergo per ꝯmunicatio nem idyomatum diligit deum plus q̄ꝫ deũ. et pari rõne iste essent ꝯcedende. Iudei oderũt deum plus q̄ꝫ deũ ⁊ viderũt deum clarius q̄ꝫ viderunt deũ. Et pari rõne. Maria minus dilexit filium q̄ꝫ dilexit spm̄ sctm̄. q̄a minus dilexit hũanitatẽ fi. ij q̄ spiritũ sanctum. imo seq̄tur q̄ deus minus diligit se q̄ꝫ diligat se. q: filius minus diligit humanitatem suam q̄ꝫ diligit se. Igitur si oĩa p̄dicata que ꝯueniunt nature sic vnite ꝯuenirent etiã filio dei p̄ cõicationẽ idyomatũ hoc p̄dicatũ minus diligi a filio. q̄ꝫ filius diligatur a se: ꝯueniret filio. Et simlr hoc essꝫ ꝯcedendũ. x̄ps vult q̄ minus diligam⁹ euꝫ q̄ꝫ diligam⁹ eũ. q: vult q̄ minus diligamus suã humanitateꝫ q̄ꝫ diligamus eũ. s. dilectione ordinata. Igitur ⁊c. ¶ Ad ista possꝫ
B dici sequendo viam p̄dictam q̄
Solu. i. nõ est maior rõ q̄re sit cõicactio idyomatum in istis p̄dicatis tã situr. ꝯcutit̄. crucifigit̄ q̄ꝫ in istꝫ fruitur. diligit̄, cognoscitur. io cõcedãtur p̄dicte ppositiões. Nõ em̄ videt̄ incõueniẽs cõcedere q̄ de⁹ minus diligit se q̄ꝫ diligit se. sicut ꝯcedit̄ q̄ de⁹ min⁹ diligit se sm̄ naturã hũanã q̄ꝫ diligit se sm̄ naturã diuinã. ⁊ sic de aliis. ¶ Alio mõ si hec via ñ placet põt dici q̄ m'lta p̄dicata sũt q̄ cõueniũt nature hũane. q̄ non cõueniunt filio dei sicut natura hũana est vnita filio dei ⁊ nõ filius. Simil'r natura hũana est creatura et est real'r distincta ab essẽtia diuĩa ⁊ incepit esse. et tñ nõ filius. sꝫ sufficit sanctis q̄ natura hũana ꝯmunicet idyomata. i. p̄prietates nature hũane sicut nasci de muliere sitiri esurire. mori ⁊c. nõ sic aũt i istis frui. diligi. cognosci ⁊c. Sꝫ q: iste modus dicendi videtur oĩno volũtari⁹ pria via videtur p̄babilis.
C Alia solutio.
¶ Ideo sm̄ illã viã sit secunda ppositio. q̄ stat ꝯ aliquis odiat deũ: ⁊ tñ eodem actu mereatur. D
Patet. q: ponatur q̄ aliq̄s odiat humanitatem x̄pi. nesciẽs eã eẽ hũanitatem x̄pi. sꝫ credẽs eaꝫ esse hũanitatẽ alicuius alteri⁹ hois mali. ⁊ p̄pter hoc odiat eã deceptus errore inuincibili: seq̄tur propositũ. ¶ Tertia est. q̄ E stat q̄ aliquis simul ⁊ semel eadem re fruatur ⁊ vtatur meritorie. Patet. quia ponatur q̄ aliquis diligat deũ super omnia ⁊ talis videat christum nesciẽs tamẽ ipsum eẽ x̄pm. sꝫ credens eũ esse petrũ quẽ diligit p̄pter deũ sequitur propositum arguendo expositorie ⁊c. ¶ Quarta est q̄ F stat q̄ aliquis simul ⁊ semel eadem re fruatur meritorie quam odit meritorie. patꝫ. q: ponatur q̄ aliquis summe diligat x̄pm ⁊ nũq̄ꝫ viderit ipm nec sciat ipsuꝫ

discernere ab alio: et tñ odiat iu dã q̃ pdidit xp̄m tũc occurrat si bi iudas et credit ipz esse xp̄m de cept⁹ errore inuincibili. seq̃tur pro positũ arguẽdo expositore.

G

Z.i. ppõ nez pnci= palem.

¶ Ex istis ergo ptz veritas quarte ppositiõis pncipalis: et intelle= ctus prie et scde sicut ptz intuẽti ¶ Sed 9 p̄mã ppositionẽ pnci= palẽ arguit sic. q̃a qñ vnũ non est de intellectu alterius non est incõueniens vnum intelligi sine alio. sed persona diuina nõ ẽ de intellectu quidditatiuo essentie diuine. igitur non est ɔtradictio q essentia diuina intelligat̃ non intellecta persona. Igitur etc.

ij. arguit ¶ Secundo alius est concept⁹ essentie: et alius est conceptus p sone. igitur est aliquis concept⁹ essentie qui nõ est conceptus p= sone. et ita contradictoria verifi= cantur de essentia et persona quã

z. arguit uis sint vna res. ¶ Tertio phi habuerunt aliquaz cognitionẽ de deo et diuina essẽtia: sed nul= lam penitus de persona. Igitur non obstante identitate dei et p sone diuine aliquid affirmatur de deo quod negatur de perso=

4. argu. na. ¶ Quarto cõtra scdam pro= positionem. q̃a q̃uis idẽ nõ pos sit affirmari et negari de eadem re: non tamẽ est inconueniens a liquid vere affirmari de vna re et vere negari de alia. Igitur q̃c= quid sit de essentia et persona q̃ sunt eadẽ res tñ possibile est q cognosci et diligi affirmet̃ de vna psona et negent̃ de alia. Ex q̃ sunt distincte res etc. ¶ Ad ista

H

Ad priũz rñdet̃. Uñ ad primã põt dici q qñ aliquid non est de intellectu alterius/nec idem realiter cum illo potest tunc intelligi alio nõ intellecto. nõ sic aũt in pposito etc. Tamen põt hic distingui q aliq̃d esse de intellectu alicuius põt itelligi dupliciter. Uno mõ q: non potest intelligi nisi illo i= tellecto. et sic persona est de in= tellectu quidditatiuo essentie. Alio mõ quia est pars eius vel ɔstituens ipm et sic persona nõ est de intellectu essentie non tñ potest essentia intelligi sine per sona pp̄ter identitatem realem essentie et psone. Et simil̃r de per sona. ¶ Ad scd̃am dicitur q om nis ɔceptus essẽtie est concept⁹ persone et ecõuerso. tñ aliq̃s cõ= ceptus p̄mo dicit̃ de essentia q̃ȝ de persona. Et rõ est. q: aliquis qui p̄e dicitur de oĩ illo de quo dr̃ essentia diuina et de nullo a= lio. et tñ nõ sic respicit aliquã p= sonã. quia dicitur d̃ aliquo de q̃ nõ dr̃ illa psona sicut ẽẽ sapiens esse creatiuũ. et hmõi. que p̄mo cõpetunt essentie et non psone. Non em̄ esse creatiuũ p̄mo ɔpe rit patri: q̃a ɔpetit filio qui non est pat̃. ¶ Si p̄o dicatur q ista respõsio destruit rationẽ prime ppositiõis. q̃a hic vere aliquid affirmat̃ de eẽntia: qd vere nega tur de persona. sicut dicitur q eẽntie p̄mo cõpetit aliq̃s conce= ptus: et patri nõ ɔpetit p̄mo ille idem ɔceptus. ¶ Rñdeo q ista affirmatio et negatio debẽt ɔce di: q̃a sequuntur euidenter ex il lis q̃ fide tenemus. q: eo ipso q fide tenemus q deus est creati= uus et quicquid est deus est crea tiuũ. s. quelibz psona diuina eti am hoc tenemus: q pr̃ nõ est fi= lius euidenter sequitur q iste cõ cept⁹ primo ɔpetit eẽntie: et nõ patri: q: p̄mo ɔpetere alicui est

I

Ad scdz.

Instãt⁹

K

Solutio

competere illi et nulli alteri. nisi de quo ipm verificat. cpetere aute nõ pmo eit cpetere alicui. et tñ cũ hoc cpetere alij. de q ipm nõ verificat. Et ita si eẽ cceptũ alicuius est repñtare seu significare aliqd. et nõ aliõ ccedendũ eẽt q aliqs eẽt cõceptus psone q nõ ẽ essentie qz est aliqs ccept⁹ persone qui pcise cpetit vni persõe et non alteri. et per csequens non est cceptus essentie ex q nõ vere
A cõpetit oi de quo dicitur essẽtia
Ad tertiũ. ¶ Ad tertiam dicitur q quãcũq cognitionem habuerit phi de diuina essentia. habuerũt etiam de psona qz phi nõ habuerit cognitionem de diuina essentia: nisi habendo aliqs cõceptus simplices cmunes deo et creaturis. vel conceptus proprios negatiuos et cognitatiuos. sed omnes tales cõceptus ad quod potuerunt phi deuenire et quatr cpetebant cuilibz persone sicut diuine eẽntie. cuiusmodi sũt tales immateriale summũ. eternũ sapiens etc. Dico tamen secũdo q hoc non obstante phi potuerũt scire tales ppositiones de⁹ ẽ immaterialis. summ⁹. etern⁹. et non istas. de⁹ trinus et vnus deus est pater. filius. et spũssanct⁹. et hoc modo dicitur cmuniter q potuerũt naturaliter cognoscere diuinã eẽntiã: et nõ trinitatẽ personarum etc. ¶ Tertio dico. q loquendo virtute fmonis sicut cõceditur q ex puris naturalibus phi diuinã essentiam cognouerunt. ita ccedendũ ẽ q trinitatẽ personarum cognouerũt. sed nõ cognouerunt trinitatem personarum. id est. deum eẽ tres personas. ¶ Quarto dico q stat q aliqs trinitatẽ personarũ cognoscat et diligat et tñ nõ cognoscat se trinitatẽ psonarũ cognoscere aut diligere. imo credat oppositũ. s. se trinitatẽ nõ cognoscẽ et eã odire etc. Patz clare. vñ apparet q aliqua cña nõ valet. et tñ non stat q aliqs assentiat antecedenti illi⁹ qn assentiat consequenti. ¶ Patet de ista deũ trinũ et vnũ cognosco. ergo cognosco deũ tri- B
num etc. ¶ Ad quartum dico q non est ccedendum aliquid vere affirmari de aliqua re. et vere negari ab alia re q tñ ẽ vna res numero simplicissima et vna res singularissima est quelibet illarum rerum: nisi vbi fides cpellit. mõ in pposito q̃uis pater et filius distinguũtur realiter tamen vna res simplicissima est pater et filius. et ideo quicqd vni cpetit alteri. nisi vbi fides cogit dicere oppositum. sic aũt nõ est hic. imuno magis ccedit oppositum. Nã augustin⁹ pmo de trinita. cap. x. ex identitate patris ad filium probat q vn⁹ sine alio ostendi non potest simpliciter ĩ diuersis locis ex identitate ipsorum probat q neuter creat sine alio. Igitur eodẽ modo pbabit q neuter sine alio potest intelligi etc. ¶ Ad argumentũ pncipale dico q plus repugnat assẽtie diuine terminare actum intelligendi sine persona q̃ repugnat vni persone terminare depẽdentiam nature assumpte sine alia. sicut fm beatum Augustinum plus repugnat vni persone creare sine alia q̃ icarnari sñ alia. Dico secundo q non est nobis euidens q sit maior repugnantia hic q̃ ibi. nec ista repugnan-

ad quartum.

C ad rõnem qitionis

tia potest concludi rōne naturali. vnde secluso articulo fidei per nullā rationē pōt pbari: q vna psona pt incarnari sine alia pl⁹ q̄ possit probari q vna pt creare sine alia ⁊ ita in pposito. Dico tn̄ tertio q vnū est tenendū ⁊ aliud non. Et si q̄rat vn̄ ɔstat: ad hoc dico q p scripturā sacram ⁊ determiatōez ecclie ⁊ nō aliūde. Dico quarto ⁊ hoc seq̄tur ex p̄dictis. Qd pbabiliter potest cōcedi diuinā essentiā terminare dependentiā nature assumpte. ptz per rationē supra factā cum non cogat fides ad oppositū ut videt. Sed de hac materia vidē dū erit in tertio libro. hec de prima dubitatione ⁊c̄. ¶ Ad scd̄am dubitationē rn̄deo: ⁊ pono quattuor ppōnes. Prima est q nulla rationalis creatura tenet magis diligere vnam diuinam psonam q̄ aliā. Ptz: quia eadē est bonitas oim propter quā debet rationalis creatura eas diligere. Secūda est. q nulla rationalis creatura posset siue licite siue illicite magis diligere vnā diuinā personā q̄ aliā. ptz ex dictis in prima dubitatōe. q: quacūq dilectione diligitur vna diligitur alia. ⁊ loquor de dilectione que terminatur de per se. et non de per accidens ad personam diuinam ⁊c̄. ¶ Tertia propositio est contra aliquos q nulla rationalis creatura propter aliquam causam tenetur diligere vnā personā diuinā pp̄ter quā nō tenetur diligere aliā. Oppositum dicunt aliqui propter rationē factam proponendo dubitationem. quia diligo filium pp̄ter hanc causam quia redemit me. ⁊ nō diligo patrē q: redemit me ⁊c. Sed ratio nō valet q: licz nō diligā patrē q: redemit me ut q: pass⁹ / aut mortu⁹ est p me: tn̄ eadē causa qua diligo filiū. q: s. fili⁹ redemit me: ⁊ q: passus ⁊c̄. diligo similiter patrem: ⁊ spiritūsanctū q̄s filius redemit me: quia quantū operatus est fili⁹ ad redēptionē tm̄ illi operati sunt. ⁊ sic non valet ratio. Probatur ergo ppositio. quia sequit bene pp̄ter hanc causam diligo filiū ergo pp̄ter eādē causam diligo spm̄sanctum. ⁊ similiter patrem Igitur ⁊c. consequentia tenet. ⁊ antecedēs patet. s. q illa consequentia sit bona per illa q̄ dicta sunt in secunda dubitatione. Quarta ppositio est. q non obstantibus predictis illa eadem causa. propter quam rationalis creatura diligit quālibet personā diuinā. per diuersas ppositiones causales exprimit in comparatiōe ad aliā ⁊ aliam personām. Patet. quia vere dicit diligo filium quia ipse redemit me ⁊ non diligo patrē. quia ipse redemit me. sed quia filius redemit me. Et hoc probat ratio ⁊c. ¶ Ad tertiam dubitationē sunt diuersi modi dicendi. Unde dicit vnus doctor. s. magister Gregorius. Qz omnis actus quo aliquis diligit deum pp̄ter aliquid aliud a deo est illicitus viciosus ⁊ abusiuus. Et ad hoc facit plures rōnes cōtra vnum alium doctorē. q̄ tenet oppositum sed eas causa breuitatis dimitto. videat eas qui vult. 3. q. disti. pme. ar. ij. Ad auctoritatē autez psalmiste supra inductā respondet. q ibi ly propter nō tenetur

[Margin: D ad scd̄az q̄stionē.]

[Margin: F solutio. 3 q̄stionis Opinio grego.]

causalit' ita q retributio sit causa finalis dilectionis / vel iustificationis. sed cõsecutiue ita q iustificationes illas sequitur eterna retributio. & sic actũ dilectionis dei ɔsequitur retributio premij. sed non debet fieri ꝓpter intuitum premij scdm Bern. de diligendo deũ. non sine premio inquit diligitur deus. & si absq3 intuitu premij diligendus sit. Et eundem sensum hz glosa ibidem

ℂ Sed qꝛ videt' michi q iste modꝰ dicẽdi nõ euacuat totalit' difficultatẽ. Ideo ɔtra hoc ꝓbabiliter dicam aliqua. Uñ pmitto istã distinctione. Qḋ hec dictio ꝓpter qñq3 capit' consecutiue, & tũc denotat ordinẽ ɔsecutionis vniꝰ rei ad aliã vt cũ dr' pmiũ datur ꝓpter meritũ. Nichil eñ aliud significat' nisi q post meritũ datur premiũ. & nõ nisi post meritũ. sicut alias patebit in materia de merito. Quandoq3 vero capitur causaliter. et hoc dupl'r qꝛ qñq3 denotat causalitatẽ motiuam siue efficientẽ, vt cũ dicit' intellectꝰ assentit ɔclusioni propter euidentiã pmissarũ. Quandoq3 vero denotat causalitatem finalẽ vt cum dicitur creatura diligenda est propter deum. De pma autem significatione non est hic difficultas. Sed de alijs pono quattuor propositiones.

B ℂ Pria est q nulla rõnalis creatura licite diligit deum propter aliquid aliud ab ipso tanq3 propter causam efficientẽ motiuam precisam aut principalem. Pz qꝛ in omni dilectione licita respectu dei principalis causa efficiens motiua debet esse sũma bonitas diuina que est obiectum charitatis sicut in oi credulitate licita articuli fidei pncipalis causa efficiẽs motiua nõ dz esse ratio seu probabilitas sz auctoritas diña q̃ pcipit sic credere.

ℂ Scda ꝓpõ est q rõnal' creatura licite diligit deũ pp aliq̃d aliud ab ipo tanq3 pp cãm efficiẽtẽ motiuã. nõ tñ pcisã aut pncipalẽ. Pz. qꝛ sicut aliqs licite credit articulũ fidei ꝓpter rationẽ seu apparentiã aliquã mouentem. imo sine hoc non posset credere (vt alias dixi) non tñ ꝓpter hoc precise aut principaliter dz credere. vt dictũ est: sic aliquis diligit deum propter bñficia sua: et ꝓpter retributionẽ eternã tanq3 propt' causam motiuã ad dilectionem non tñ pricipalit' / aut precise sed principaliter propter ipmmet deũ. Unde ad hoc videtur facere auctoritas psalmiste pdicta. & similiter experientia. qꝛ videmus q doctores & pdicatores volentes mouere fideles ad dilectionẽ dei: mouẽt ad hoc ex beneficijs creationis redemptionis. & saluationis. & constat q audientes hmõi motiua accendunt' ad maiorem dilectionẽ dei p hoc &c. & nimis esset durum dicere q in hoc peccarent. Igitur &c. C

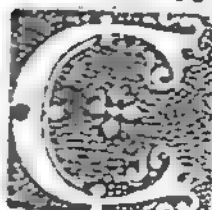
ℂ Tertia ꝓpõ est. q nulla rationalis creatura licite diligit deum propter aliq̃d aliud ab ipso tanq3 propter causam finalem pncipalẽ & simpl'r vltimã. Pz quia hoc est ꝑuertere ordinem diligẽdorũ cum deus & nichil aliud sit simpl'r vltimus finis. Et est vti fruendis. et frui vtendis q̃ est maxima ꝑuersitas scdm augustinũ & hoc probant optime rationes & auctoritates D

improbat' opi. sğ.

predicti doctoris. vt pz intuenti
E ¶ Quarta ppō est q rōnalis
creatura licite diligit deū pter
aliqd aliud ab ipō tanq̄ pter
cāz finalē. n̄ tm̄ pncipalē aut sim
pliciter vltimā. Un̄ ad declaratio
nē istius ppositionis in qua diffi
cultas pncipalr iacet distingue
dū est. Q3 diligere deū pp aliqd
aliud vt puta pter a. tanq̄ pro
pter finē potest dupl'r intelligi.
Uno mō q tali dilectiōe diliga
tur deus referendo seu ordinan
do ipsum in aliud tanq̄ in finez
et tunc dico q talis dilectio est
illicita. z est vsus dei: z abusus
viciosus. et hoc est contra illum
doctorē quē reprobat magister
Gregorius. q2 tenet q aliqs vsus
dei est licitus. hoc eni sufficien
ter reprobāt rōnes eius. Un̄ cum
deus et nichil aliud a deo sit sim
pliciter vltimus finis. z tanq̄ vl
timus finis diligendus deus nō
est licite ordinabilis in aliquid
aliud tanq̄ in finē siue vltimuz
siue non vltimū: ideo omis dile
ctio qua sic referret esset illicita
z abusiua. q2 est amor ɔcupiscē
tie: z non amor amicitie. omnis
aūt amor concupiscētie presup
ponit amorē amicitie. ita q qn̄
aliquid diligit amore ɔcupiscē
tie est aliquid magis amatum
amore amicitie: z p ɔ̄ns omnis
amor cōcupiscentie respectu dei
est illicitus. igit zc. Alio modo po
test dici vel intelligi deum diligi
pter aliqd aliud tanq̄ pter
finem. nō sic q2 dilectione illa re
ferat deus in aliqd aliud tanq̄ in
finē sz q2 illa dilectio refert seu
ordinat in aliqd aliud tanq̄ in finē
Non quidē vltimatū sz vlterius
F ordinatū i deū. ¶ Et tūc dico q
sic intelligit p̄dicta ppō. z sic ali
qua dilectio dei qua diligit ppt
aliud tanq̄ pp finē est licita z illa
non est vsus dei sz fruitio lz bn̄ sit
vsus creature. Uerbi gr̄a. Si qs
diligat deū sup oia z tanq̄ finem
vltimū. referēdo seu ordinādo il
lā dilectionē i btitudinē seu feli
citatē siue eliciēdo eā ppt feli
citatē tanq̄ ppt finē nō simplr
vltimū. sed vlterius ordinatū i deū
Dico q illa dilectio ē licita. Qd
pz. q2 ois dilectio vie pōt licite
ordinari in btitudinē tanq̄ in fi
nem: nō tamen ɔstituendo btitu
dinē tanq̄ finē vltimū: sed vlte
rius ordinādo eā in deum z dili
gēdo eam pter deū summe bo
num. Nec cōtra hoc valēt rōes
vel auctoritates quas magister
Gregorius facit. sed solū pbant
primā z tertiā ppōnes. z nichil
faciunt cōtra scd'am tertiaz vel
cōtra quartam intellectā modo
predicto sicut pz zc. ¶ Si autez Instātia
dicatur ɔtra id qd modo dictuz
est. q beatitudo nō est finis vlti
mus zc. q2 dicit phs q felicitatē
nullus eligit pter aliud. igitur
beatitudo est finis vltimus quo G
fruendū est. ¶ Ad hoc vno mo Solutio
do pōt dici q phs de dilectione
dei z btitudine imperfecte loqtur
q2 eā solū vmbratice somniauit
Alio modo pōt dici q btitudo
siue felicitas tripliciter pōt sumi.
Uno modo p obiecto beatifica
te: z sic est verum qd dicit phus.
Alio modo p beatitudine nō sic
obiectiue: sed formaliter nos p
ficiente: z ista est creatura z dili
genda pter aliud: sz ppt deū
Tertio modo pro btitudine cō
prehendente btitudinē pmo mō
dictā: z similiter secundo modo.

et oīa ad statū btitudinis ptinē tia q̄ multa sūt vt alias videbit. Et sic sumit Aug. cū dt beatus est q̄ habet q̄cquid vult: et nichil mali vult. Et similit Boeti⁹ dicit lib. 3. de cōsolatiōe prosa secūda. q beatitudo est status oium bonorū aggregatiōe pfectus: et sic loquēdo ptz q beatitudo nō est pter aliud diligenda: q̄a includit deū: sed secūdo modo intelligitur quod dictuz ē. Et hec de dubitatione tertia: et toto tertio articulo. ¶ Questio tertia p materia scđe distinctiōis.

3. q̄stio.

Circa scđaz distinctionē huius pmi in qua magister ostēdit vnitatez dei. formo istā questionē. ¶ Utrū nobis sit euidenter notū in vniuersitate entium vnū esse deū. ¶ Arguitur primo q nō: q: non est nobis naturaliter cognoscibile deum eē. igitur q̄stio falsa. Ptz ꝯsequētia et añs pbatur: quia noticia propria deitatis non est nobis naturaliter possibilis. Nā si sic vt esset intuitiua vel abstractiua a sufficiēti diuisiōe. Non prima: q̄a illa soluz est supnaturaliter ꝯmunicabilis nec scđa eo q ipa presupponit primā. Et ꝯfirmat q: de⁹ nō est a nobis sensibilis. ergo nec naturaliter intelligibilis. antecedens ptz. ꝯña probat: quia omnis nostra naturalis cognitio intellectiua dependet ex sensitiua. vt habet primo posteriorū et ē. ¶ Secūdo q: illud non est nobis per se notū quod pōt esse naturaleter dubium. et cui⁹ possumus credere oppositum. sed sic est de ista ppositiōe. Deus est iuxta illō ps. Dixit insipiēs in corde suo nō est de⁹ igit. etc. Et ꝯfirmat auctoritate Auicēne prio metha. dicētis. Q: deuz esse nec est manifestū p se nec desperatū manifestari. Igit etc. ¶ Tertio q: nō est nobis euidēter notū tm̄ vnū esse deū. igr nō est p se notū aliq̄d esse deū. ꝯña tenet. quia per deū nichil aliud intelligimus q̄ vnū ens summū in entibus. Igitur cū nō possit esse nisi vnū summū bonū si esset per se notum aliq̄d esse deū euidenter. sequeretur tantū vnum esse deum. quare etc. Et antecedens probatur: q: dicēti q sunt tres dij non potest euidenter pbari oppositum plus q̄ dicenti q sunt tres persone: quarū quelibet est deus possit oppositum euidenter probari: quare etc. Confirmatur. quia tantum vnū esse deū est articulus fidei. igitur non est euidenter notuz: nec euidēter pōt probari ꝯña tenet: quia fides est argumentum rerum non apparētum. ad hebre. xi. ¶ In oppositū arguitur: q: nobis est per se notum illud esse quod non potest cogitari non esse. quia esse est de quidditate rei: et per cōsequens non potest cogitari de⁹ quin cogitetur esse. Confirmatur. per deum intelligimus necesse esse: sed nō possumus cogitare necesse esse nō eē quare etc. ¶ In ista q̄stione erūt tres articuli iuxta tria argumēta ante oppositū q̄stionis. Primus est vtrū nobis sit naturaliter notum deum esse. Scđs vtrū nobis sit per se notum deum esse. Tertius vtruz nobis sit eui-

Utrū sit euidēter notū vnū deū esse.

argu. i.

Argu. ij.

Argu. 3.

In oppositum.

Decisio q̄stionis.

denter notũ tm̃ vnũ deũ eẽ. Circa pͥmũ articulũ pͥo videbit̃ qd sit noticia siue cognitio. Scdo q̃lis noticia nobis sit naturalit̃ possibilis de deo. Tertio mīstabit q̃ dicta multiplici argumento. B ¶ Quãtũ igit̃ ad pͥmũ articulum pͥmo videndum est qd sit noticia siue cognitio. Primi articuli. pͥa ps. Uñ pt̃ sic describi. Noticia est actus aliquid representans potẽtie vitaliter perceptiue. Uel sic. Noticia est actus vniens potentiã perceptiuam vitaliter cũ obiecto. Et capio hic actũ nõ prout distinguitur contra habitum. s. pro illo quo potẽtia vitalis formaliter percipit. Unde apparet q nulla res est noticia nisi secũdũ habitudinem quã habet ad potentiã vitalem perceptiuam Ideo ad maiorem declarationẽ predicte descriptionis: et ad euidentiam huius materie. vidende sunt hic tres difficultates. Prima q̃stio. Pͥa erit per quid siue per quam habitudinem conueniat alicui rei esse noticiã siue cognitionẽ. Scda q̃stio. C Secũda vtrũ aliqua noticia possit alicui eẽ magis vel minꝰ noticia q̃ sit essentialiter perfecta. Tertia q̃stio. Tertia vtrũ diuina eẽntia possit eẽ intellectui creato formalis noticia. Ad pͥmã q̃stionez. ¶ Ad pͥmã difficultatem pono quattuor propositiones.

¶ Pͥma est. q nulla qualitas seu queuis de genere accidentis essentia. est intrinsece ꝛ essentialiter noticia. pbatur. q: quelibet talis põt esse et nõ esse noticia. Igit̃ ꝛc. Consequentia tenet per quid nominis. quia illud dicitur intrinsece et essẽtialiter tale qd sic est tale q non stat ipsũ esse ꝛ nõ esse tale. Sicut hõ intrinsece et essentialiter dr̃ rõnalis. q: hõ nõ põt eẽ ꝛ nõ eẽ rõalis Añs patz: q: quodcũq accidẽs si essz sine subiecto. vel etiã i subiecto nõ vitalit̃ pceptiuo ipm̃ esset ꝛ non esset noticia ꝛc. Ex hoc s patz q nullũ accidens est noticia per denominationẽ intrisecam sed solum extrinsecam ꝛc.

D ¶ Secunda ppositio est q nullum accidens est noticia alicui per hoc precise q ẽ ab illo causaliter effectiue Probatur. quia stat ipsũ causari seu fieri ab aliquo ꝛ ipsum non eẽ illi aut alteri noticiã. Igitur precise p hanc habitudinẽ nõ cõuenit sibi esse noticiã. Q̃ña patet. ꝛ añs apparet quia si deus solus causaret illud ꝛ nichil aliud. illud nõ essz alicui noticia et sic ex causalitate efficiente prime cause non capit q sit noticia. et per q̃ñs nec etiã ex causalitate effectiua alicuius creature quia causalitas dei effectiua non minus potest dare talem denoiationẽ q̃ causalitas effectiua create potẽtie. Item obiectum cognitum ipsã noticiã causat et tamen clarum est q non propter hoc capit ipa noticia talem denominationẽ. Igitur nec precise pter hoc q ipsum causat potẽtia perceptiua ꝛc.

E ¶ Tertia propositio ẽ q nullũ accidẽs est noticia p hoc precise q est in alio formaliter inhesibile. Probatur. quia si tale accidens informaret subiectum nõ viuẽs nõ essz noticia vt patz. Igitur ista denomiatio nõ cõuenit sibi per hoc precise q informat aliqd subiectũ seu inheret alicui subiecto depẽdẽdo ab eo in genere cause materialis seu

tnū esse sibi intrīsece formaliter cōmunicando. Itē nulla forma suo subiecto formali cōmunicat per informationē intrinsecā p̄cise illud qđ nō hʒ in se intrinsece sed nulla forma hʒ in se intrinsece vt sit noticia. igit̄ nulla talis per informationē intrinsecā p̄cise cōmunicat suo subiecto q̄ sit cognoscēs ⁊ p̄ ꝯn̄s nec q̄ hoc ꝯuenit sibi vt sit noticia siue cognitio Minor pʒ ex p̄ma ꝓpōne Maior aūt apparet p̄ q̄d nois Informatiōis intrinsece. Nā p̄ informare intrinsece non intelligo aliđ nisi cōicare alicui cōcretiue illud qđ aliq̄d cōtinet abstractiue sicut aīa q̄ ē abstractiue vita cōmunicat corpori q̄ sit viuēs.

A ¶ Quarta ꝓpositio est q̄ qđlibet accidēs qđ est noticia p̄ hoc est noticia p̄cise q̄ ē a potētia vitaliter perceptiua effectiue ⁊ est in ea informatiue. Probatur q̄ licet nullū istorū precise sufficiat vt satis patet per p̄dicta / tn̄ vtrūqȝ simul requiritur / ⁊ sufficit vt aliquod accidens sit noticia. igitur ꝯn̄a pʒ. Sed ad declarationē añtis pono quattuor ꝓpositiōes.

B ¶ Prima ē q̄ ad hoc q̄ accidens sit noticia non sufficit sed bene requiritur q̄ sit effectiue a potentia vitaliter perceptiua. Patet. q̄ em̄ hoc nō sufficit apparet satis ex secūda ꝓpositiōe principali. Itē ad hoc q̄ aliquid sit noticia requirit̄ q̄ sit in potētia vitaliter p̄ceptiua aliter oporteret dicere q̄ esset possibile q̄ aliquod accidens existens in aere et nō existens in intellectu esset ipsi intellectui noticia quod est absurdū. Igit̄ sequitur q̄ ad hoc q̄ accidens sit noticia nō sufficit. sʒ bn̄ requirit̄ q̄ sit effectiue a potētia vitaliter perceptiua. nā si esset ab ea / ⁊ nō in ea nō eēt noticia. Sʒ qđ hoc requirat̄ p̄suaderi pōt sed nō demōstrari Un̄ arguo sic q: si nō ⁊c. sequit̄ q̄ lapis vl' aliud qđlibʒ obiectū sufficiēter p̄sentatum intellectui posset sibi esse noticia de seipo. ita bene sicut qualitas producta in intellectu ab obiecto. hoc autē videt̄ absurdū. sed ꝯn̄a patet. q̄a non apparet ratio de vno magis q̄̄ de alio nisi quia tale obiectum licet sit p̄sens intellectui tn̄ nec est nec esse potest sibi cognitio. q̄a non potest esse effectiue ab eo. non sic autē est de ipsa noticia. Si vero dicatur q̄ alia est ratio scʒ quia tale obiectum nō potest informare talem intellectū sicut potest ipsa noticia. ita q̄ diceretur q̄ noticia est noticia per hoc q̄ ipsa est sic sufficienter presens potentie p̄ceptiue q̄ ipsa informat ipsam. aut ꝓpter hoc q̄ ipsa formaliter actuat subiectum vitale et nō q̄ est ab eo effectiue. Sicut cū habemus oculos apertos ⁊ albedo est in ꝓspectu nostro nō est possibile quin videamus albedinem et hoc non est nisi q: potentia vitaliter perceptiua est informata visione igitur. Instātia

¶ Ad hoc dico q̄ habitudo informationis siue causalitatis formal̄ ad hoc non sufficit sed requirit̄ habitudo causalitatis effectiue Un̄ q̄uis nō esset possibile rem talem informare potentiam p̄ceptiuam et ipsam non esse sibi notitiā. non tamē sequit̄ q̄ istā denolationē capiat precise per Solutio

hoc q informat talē potētiā sed simul p aliō inseparabl'r ocurrēs qñ talis res talē potētiā informat. Sicut lz nō sit possibile formam aliqō subiectū actuare qn subiectū sit effect⁹ talis forme i genere cause formalis. nō tñ sequit q illud subiectū sit effect⁹ talis forme in genere cause efficientis. sed solum effect⁹ formalis vel forte nullo modo est ei⁹ effectus secundū illos qui ponunt q subiectū formale nō effectus formalis ipsius forme sz totū ꝯpositū. Igitur ꝛc. Sic ergo potest dici probabiliter licz hoc nō possit probari euidēter. Unde alia opinio videtur valde probabilis. sed tñ ista ꝓbabilior et magis consona doctrine peripatheticoꝝ. quia cum intelligere siue cognoscere sit perfectionis. ista perfectio est magis attribuenda potentie pceptiue fm rationem efficiētis siue agētis: ꝙ fm rōnē subiecti siue patientis cum ceteris paribus pfectius sit agere ꝙ pati. et efficere ꝙ informari. Igitur ꝛc.

D ¶ Secūda ppositio ē. q ad hoc q accidens sit noticia non sufficit sed bene requiritur q sit informatiue in potentia vitaliter perceptiua. pz q enī hoc nō sufficit apparet satis ex tertia propositione pncipali ꝛ ex imediate dictis. Sed q requirat psuaderi pōt q: vt iam dictum est ad hoc qō aliquod accidens sit alicui potētie pceptiue noticia. nō sufficit q sit ab ea nisi etiā sit in ea. Igit ꝛc. Si vo dicat q sufficit q sit ab ea ꝛ etiā sit in ea per Instātia inexistētiā seu coexistētiā ꝛ non reqrit q sit in ea p informationem intrinsecā. Ad hoc dico q Solutio nō sufficit. ꝛ ꝙuis hoc nō posset euidēter ꝓbari. pōt tñ ꝓbabl'r ꝯcludi. Un arguo sic. Pono q sūt duo angeli siue duo itellect⁹ localiter separati. s. a. ꝛ. b. ꝛ videat vn⁹ aliū. ita q a. agat visionem seu cognitionē sui in. b. tūc certum est q illa visio nō est ipi a. cognitio ꝙuis sit ab eo. Si ergo de⁹ ponere. a. ꝛ. b. in eodē loco nō tñ sequit ꝓpt hoc q illa visio eēt ipi. a. cognitio magis ꝙ ante. Igit ad hoc q ipa sit sibi cognitio: nō sufficit q sit ab eo ꝛ q sit in eo p talē coexistētiā sed reqritur q sit in eo p informationem intrinsecā. ¶ Tertia ꝓpō est q E ad hoc q accidēs sit noticia nō sufficit nec requirit q sit inhesiue in potētia vitalit pceptiua. Pz q enī hoc nō sufficiat appet ex pdictis ꝛc. Sz qō nō requirat psuadeo. Pro q sciēdū ē q drña ē inter iexistere informare. ꝛ inherere. vñ lz ꝯueniāt p eē in: differūt tñ q: nō oē qō iexistit alicui iformat illō Sicut pz de deo q inexistit cuilz rei ꝛ tñ nllā iformat. Silr nō oē qō iformat iheret sicut pz de intellectu hūano q informat corp⁹ ꝛc. ꝛ tñ nō iheret ei q: inherere vltra informare reqrit q illō qō iheret alicui subiecto depēdeat ab ipo i gñe cause material' sic aūt nō ē de intellectu cū nō sit educt⁹ de potētia materie sed creat⁹. Sz d hoc alias in materia de creatiōe. et causalitate formali ꝛ materiali dicet. Dico igit q ad hoc q aliquod accidens sit alicui intellectui noticia non requiritur q educatur de potentia subiecti seu q educatur vel dependeat

a subiecto causalitate materia=
li. Nā si tale sit a potētia intelle
ctiua effectiue et sit in ea infor=
Instantia matiue. hoc sufficit. Si vero dica
tur q̄ nō ē possibile. q: eo ipso q̄
aliqđ accidēs est ab itellectu ef=
fectiue. et est in eo informatiue.
sequit̄ q̄ est in eo sic q̄ reducit̄
de potētia ipsi⁹ subiecti: ⁊ depē
dēt ab eo propria cālitate mate
riali. ⁊ p̄ns inhesiue. Aliter se
quitur q̄ intellect⁹ posset crea=
re ⁊c. ¶ Ad hoc dico q̄ non ha= Solutio.
beo p inconuenienti q̄ itellect⁹/
seu alia creatura possit creare
isto modo. Quod qualit̄ sit ve=
rum declarabo in quarto libro
⁊c. ¶ Quarta propositio est q̄
ad hoc q̄ accidēs sit noticia suf
ficit ⁊ requirit̄ qđ sit a potentia
vitaliter pceptiua causalit̄ effe=
ctiue et in ea se hat aliter intrinse
ce. Patet ex p̄dictis. et ex his pa
tet quarta propositio principa
lis. ¶ Ex predictis sequētur ali=
qua. ¶ Primo sequitur contra
vnū doctorem q̄ omne accidēs
quod est noticia capit vt sit no=
ticia per habitudinem proprie
causalē et p̄pe effectualē ad po
tentiam vitalem. Patet ex dict̄
quia capit p hoc q̄ est ipsi potē
tie vitaliter pceptiue cause for=
malis. et est effectus ipsi⁹ vt cau
se efficiētis vel agētis ⁊c. Scđo
sequit̄ cōtra eūdē q̄ nullū acci=
dens pōt eē noticia p aliquā ha
bitudinē ad potētiā vitalē aliā
q̄ per causalem et effectualem.
Patet. quia non est imaginabi=
lis alia habitudo ⁊c. Unde licet
doctor tenens oppositum dicat
q̄ noticia non capit hanc deno=
minationem p hoc q̄ intellect⁹
efficit eam/ et quod informat eā

sed per hoc q̄ vitaliter immutat
intellectum tā non efficaciter pro
bat (vt pz ex dictis) nec sufficien
ter explicat qualis sit ista habi
tudo seu qđ est vitalit̄ immuta=
re nec videt̄ hoc explicabile nisi
tenendo viam p̄dictam ⁊c. Igit̄
⁊c. Tertio sequit̄ q̄ deus nō po
test se solo in intellectu creato a
liquam cognitionē vel volitio=
nem causare ipso non communi
cante vel coagēte. De cognitio
ne patet ex predictis. sed de vo=
litione patet per simile quia nō
videtur ratio diuersitatis ⁊c.
¶ Quarto sequitur q̄ hoc non
obstante omnem cognitionem/
vel volitionem potest deus cau
sare. ipso intellectu creato non
cogente. Patet Quia quicquid
deus potest causare cum causa
secunda potest se solo ⁊c. Uerū
est tamen quod tūc talis res nō
esset cognitio/ vel volitio ⁊c. Ex
emplum Oēm actum meritoriū
pōt de⁹ p̄ducere sine creatura
p̄currente ⁊c. sz tunc talis actus
non eēt meritorius ⁊c. ¶ Ex his
ergo patet quid sit cognitio et
p quā habitudinē p̄ueniat sibi
hec denominatio. Hec de p̄ma ⁊c.
¶ Ad secūdam difficultatē etiā C Solutio
pono aliq̄s p̄positiōes. ¶ P̄ma q̄stionis.
q̄ omis noticia seipā est similis
obiecto ab ea distincto ⁊ p ipā
cognito. Patet. quia nisi esset si
milis non plus rep̄sentaret vnū
obiectū ipsi potētie q̄ aliud qđ ē
falsū vt pz. Q: seipsa sit similis
obiecto apparet q: alias ipa nō
representaret directe ⁊ imedia=
te ipm obiectū imo magis illud
p quod esset similis obiecto qđ
supponit̄ esse falsum. Scđa p̄=
positio ē q̄ lz aliq̄ noticia seipsa

seu sua pfectione intrinseca sit
magis silis vni obiecto q̄ alia
tn̄ noticia ꝛ obiectū nō pn̄t esse
magis vel minus seipis similia
q̄ de facto sint dū existunt i rex̄
natura. Prima pars pz qꝛ noti:
cia ꝓpria ꝛ intuitiua alicuiꝰ ob:
iecti ē magis similis obiecto q̄
ɔ̄gn̄alis ꝛ abstractiua. Scd̄a ps
pz de se. qꝛ nulla duo entia seip:
sis similia pn̄t esse magis vl' mi
nus similia seipsis q̄ de facto
sint sicut nō possunt esse maio:
ris vel minoris pfectiōis essen:
tialis q̄ de facto sint. Tertia ꝓ
positio est ꝙ nulla noticia pōt
esse magis de aliq̄ noticia: q̄ ipa
sit illi obiecto seipsa similis dū
obiectū ē. vel foret similis si ob:
iectum esset. ꝛ sic nō pōt magis
esse de aliquo noticia q̄ ipsa sit
intrinsece ꝛ essentialiter pfecta.
Patet clare ex p̄dictis. ¶ Quar
D ta ꝓpositio est ꝙ noticia potest
minus esse de aliquo noticia. q̄
ipa sit seipsa siue p suā essentiā
similis suo obiecto. ꝛ sic potest
minus esse noticia q̄ sit quiddi
tatiue perfecta. Patet qꝛ aliqua
noticia alicui intellectui pōt esse
ita magna ꝙ alteri nō posset eē
aliqualiter magna ꝛ tamē vtri:
q̄ potest esse noticia. Igitur ꝛc
Consequētia ptz ꝛ antecedens
apparet. qꝛ aliqua noticia intel
lectui angelico pōt esse ita ma:
gna ꝙ intellectui humano non
posset equaliter esse magna cuꝫ
ipse sit minoris capacitatis vi:
talis. ꝛ tamen illa vtriq̄ potest
esse noticia. qꝛ de facto noticia ē
vni ꝛ posset alteri applicare in
omnino simili habitudine. igitꝛ.
instātia. ꝛc. ¶ Si vero dicatꝛ ꝙ illa noti:
cia minori intellectui nō possit
esse noticia sed bene maiori.
¶ Contra hoc arguitꝛ. qꝛ sequitꝛ
ꝙ aliqua visio dei etiam creata
esset vel eē posset ita magna ꝙ
aīa xp̄i non posset videre p eam
enā sub quocūq̄ gradu. ꝛ tn̄ an
gelus superior bn̄ posset qd̄ vide
tur absurdū ꝛc. Cōfirmatꝛ qꝛ ex
cellēs intelligibile nō corrūpit i
tellectū. igr̄ p quācūq̄ cognitio
nē q̄tūcūq̄ pfectā pōt intelle:
ctus cognoscere q̄tumcūq̄ sit
parue capacitatis q̄uis nō co:
gnoscat p eā scd̄m totā latitudi
nē illiꝰ sꝫ fm capacitatē suā ꝛc.
¶ Sed cōtra illud qd̄ dictū est ꝛ instātia.
qd̄ supponit tota ista imagina:
tio instatur. ꝓbando ꝙ aliqua
sit noticia q̄ nō est similis obie:
cto. qꝛ aliqua ē noticia p̄cise ad
placitū vel p solā institutionē ꝛ
volūtariā representās aliquod
obiectū. Igitꝛ ꝛc. ɔ̄ña ptz. qꝛ non
videtꝛ ꝙ per liberā impositionē
illud qd̄ nō est simile obiecto fi:
at sibi simile. Et antecedens ap
paret de ɔceptu huiꝰ vocis ho:
mo qui licet rep̄sentet naturali
ter istā vocē homo ad placitū
tamen rep̄sentat. Sortē ꝛ plato
nem ꝛ oēs hoies quibus nō est E
similis. ¶ Ad hoc dimissis alijs Solutio
modis dicēdi. Respōdeo breuitꝛ
ꝙ conceptus huiꝰ vocis homo
proprie loquēdo non est noticia
hoīs nec rep̄sentat hoīem sed p
cōsuetudinē est quedā colligan
tia seu mutua cōcomitantia in:
ter ɔceptū naturalē hoīs ꝛ ɔce:
ptū huiꝰ vocis hō ꝓpter quam
vno ɔceptu moto p obiectū suū
scꝫ quādo auditꝛ ista vox homo
statim mouetꝛ alius conceptus
siue species naturalis homis. ꝛ
sic obiectū eiꝰ cognoscitur. non

quidaʒ ꝑ speciē illiꝰ vocis: sed ꝑ
ꝓpriā speciē. Et ꝙ ita sit ptʒ q:
si deperderet species naturalis
A hoīs: iā spēs illiꝰ vocis nō nullo
Solutio 3. q̄stiōis. mō repñ̄tāret hoīem ⁊c. ¶ Ad
tertiā difficultatem pono aliq̄s
ꝓpositiōes. Prima ē ꝙ nō ē ita
de facto ꝙ diuina essētia sit itel
lectui creato formalis noticia.
Patet ꝑ extrauagantē. dñi be-
nedicti ⁊c. Secunda ē ꝙ nō ē ita
de facto ꝙ deus vel spūssanctꝰ
sit volūtati create charitas for-
malis siue dilectio. Sequit̄ ex
prima ꝑ sile. ⁊ in hoc non tenet̄
magr̄ a doctoribꝰ ⁊c. ¶ Tertia
est ꝙ nō ē possibile ꝙ diuina es-
sentia sit formalis noticia intel
lectui creato vel volūtati crea-
te formalis dilectio. Et hoc ē cō
tra vnū doctorē q̄ tenet opposi
tuʒ. Etiā pʒ q: cuʒ nō sit de fctō
(vt dictuʒ est. si eēt possibile ita
eē. sequit̄ ꝙ aīa xp̄i pfectiꝰ pos-
set cognoscere ⁊ diligere deū q̄̄
faciat de facto ⁊ pfectius posset
beatificari q̄̄ de facto sit. Cōse
quēs est absurdū ⁊c. et ɔ̄ña ptʒ
q: pfectiꝰ eēt diligere et cogno-
scere et btificari ꝑ diuinā essen-
tiā formaliter: q̄̄ ꝑ aliquā crea-
turā informantē accidētalit̄ ⁊c.
B ¶ Quarta est. Q' non ē nobis
euidēs vel euident̄ demōstrabi-
le eē ipossibile ꝙ diuina essētia
sit formalis noticia intellectui
creato: vl' volūtati create forma
lis dilectio. Patet. q: licet dictū
sit ꝙ ad hoc ꝙ aliqđ accidēs sit
noticia requirit̄ ꝙ sit effectiue
a potentia vitaliter pceptiua: ⁊
ꝙ sit sibi forma. tamen hoc nō ē
euidēs imo bene dici ꝙ opposi
tū est ꝓbabile. Itē supposito ꝙ
hec habitudo requireretur ad
hoc ꝙ aliqua res creata esset a
licui noticia videt̄ ꝓbabile: tñ
hoc nō habet ꝙ ita sit de noti-
cia increata. Sicut q̄̄uis sit ꝓ-
babile. ꝙ nulla potētia pceptī-
ua creata possit cognoscere se-
ipsam aut aliquā rē aliā ꝑ suam
essentiā: tñ ꝓpter hoc nō negat̄
quin diuina potentia pceptiua
hoc possit ⁊c. Igit̄. Si ergo ali
quis dicat sicut tenet q̄daʒ do-
ctor. Q' ad hoc ꝙ diuina es-
sentia sit noticia itellectui crea-
to nō requirit̄ intrinseca infor-
matio ipsiꝰ potentie cognoscen
tis: nec affectiua ꝓductio ipsiꝰ
noticie. sʒ sufficit ꝙ sit pñs potē
tie cognitiue tanq̄̄ spēs cogno
scibilis ipsam potētiā vitaliter
imutans. ⁊ ꝙ diuina essentia ab
solute pōt se hēre in tali habitu
dine ⁊c. non video ꝙ hoc possit
euident̄ improbari. sʒ oppositū
apparet ꝓbabilius ꝓpter dicta
Et hoc de primo primi articuli.
¶ His p̄missis vidēdū est qua-
lis noticia sit nobis naturaliter ¶ Primi articuli secūda ps
possibilis de deo. Circa qđ pre-
mittā tres distinctiōes. deinde
ponā tres ɔclusiones. Prima di
stinctio est. Q' noticiaʒ nobis
possibiliuʒ quedā est sensualis.
alia intellectualis. Uoco autē
sensualē oēm noticiaʒ ad quam
causandā p se concurrit virtus
aliqua sensitiua. aut aliqđ exi-
stēs in ipsa. Intellectualē vero
voco oēm noticiā itellectꝰ. siue
oīs noticia sensualis homīs sit
intellectualis siue non. de q̄ alit̄
et aliter eēt dicendū secundum
aliā et aliā opinionē de distin-
ctione et idētitate potentiarū
anime: sed de hoc alias. Harum
autem noticiarum tā scʒ sensua

lium. q intellectualium quedā est simplex et incōplexa. alia vero cōplexa. Cōplexarum aūt alia dicitans vt ppositio vera aut falsa. Alia indistās. vt oratio q̄ nec est vera nec falsa. loquēdo de veritate cui opponitur falsitas.
Qualiter autē debet intelligi ista cōplexio in oratiōe mētali alibi declaraui. ¶ Sed q noticia sensualis possit eē cōplexa sicut et intellectualis pz qr aīalia bruta in quib⁹ nō est noticia itellectualis hūt aliquā noticiā cōplexā de sensibilib⁹: qd apparet: quia aliqñ videm⁹ vnū brutū apprehēdere aliqd sensibile sicut panē et moueri ad ipsū. aliquando vero apprehēdere idē et non moueri ad illud. ergo mot⁹ iste cum sit p appetitū naturalem et talis appetit⁹ qr sequit apprehēsionē presupponit ṗter simplicē apprehensionē rei sensibilis noticiam complexam. qr iudicat talē rem esse sibi vtilem et bonā. Ad hoc est etiā experientia multiplex et specialiter de canib⁹ venaticis. Et p hoc est auctoritas Auicēne. vi. naturaliū parte. iiij ca. primo vbi probat in brutis esse sensum communem. Uidemus etiam quedam bruta esse disciplinabilia. disciplina vero nō fit sine complexa noticia. nec valet ratio quam facit Adam dicens q secundum hoc in talib⁹ brutis esset intellectus practic⁹. et deberent talia vocari rationabilia. hoc enim non sequitur loquendo ad sensum in quo dicimus hominem eē rationalem et habere intellectum practicū: qr homo nō tantū habet singularia iudicia: sed etiā vniuersalia nec tantū circa sensibilia ratiocinat. similit intellect⁹ practic⁹ nō solū ex singularib⁹: sz ex altera vniuersali qñqz cōsiliat. Et propter hāc differentiam et multas alias illa pña nō valet. Si tamē quis vellet vocare illa rationabilia / noīa sūt ad placitū et i pura obediētia. sic etiā vn⁹ ali⁹ volens vocare oīa cognoscētia rationabilia. posset negare a brutis oēm cognitionē etiā simplicē et inferre: qr alias ipa essent rationabilia. quare etc. De noticia autē sensuali siue simplici siue complexa modo plura dico: qr magis spectat ad naturales phos et medicos. et qr satis notum est q talis nō est nobis naturaliter possibilis de deo. ideo de intelligibili dicendum est hic etc. ¶ Secunda distinctio est q duplex ē noticia incomplexa nobis possibilis. quarum vna solet vocari abstractiua. alia intuitiua. Dupliciter autem potest accipi noticia abstractiua. Uno modo qr est respectu alicuius abstracti a multis singularibus. et sic cognitio abstractiua non est aliud q cognitio alicui⁹ vniuersalis abstrahibilis a multis singularib⁹. Aliter accipit cognitio abstractiua scdm qd abstrahit ab existentia et nō existentia et ab aliis cōditionib⁹ que cōtingenter accidunt rei vel predicantur de re nō q aliquid cognoscat p noticiā intuitiuā qd nō cognoscatur p abstractiuam. sed idem totaliter et sub omni eadē rōne cognoscitur per vtrāqz. sed distinguuntur per istū modum: qr noticia intuitiua rei est talis noticia virtute cuius potest sciri

vtrum res sit vel nō sit. ita q̄ si
res sit ṽtute ei⁹ statim cog̃scit
euidēter rem eē: ⁊ siĺr si esset
talis noticia p̄ diuinā potentiā
ɔseruata de re nō existēte virtu-
te illi⁹ noticie euidēter cog̃scere
tur rē nō eē nisi forte hoc impe-
diat ṗpt imp̄fectionē ipsi⁹ no-
ticie. Nā aliqñ ṗpt iperfectio-
nē ipsius noticie intuitiue scʒ q̄
est valde remissa et obscura vel
ṗpt alia ipedimēta ex pte obie-
cti vel medij. vł alteri⁹ pōt ɔtin
gere q̄ vel nulle: vel pauce ṽita
tes ɔtingētes de re sic intuitiue
cognita possūt cog̃sci. sed quan
do ē sufficiēter p̄fecta ṽtute ei⁹
potest euidēter cognosci existē-
tia vel nō existētia rei vt dictū
ē. Similiter quando alique res
intuitiue cog̃scuntur quaꝝ vna
inheret alteri vel vna distat lo-
co ab altera: vł alio modo se hʒ
ad alterā statim virtute ill⁹ no-
ticie incōplete scitur si res inhe
ret vel non: si distat vel nō. et sic
de alijs veritatib⁹ cōtingentib⁹
⁊ vniuersaliter oīs noticia incō
pleta virtute cui⁹ potest euidē-
ter cognosci aliqua veritas con
tingens maxime de p̄senti ē no-
A ticia intuitiua. ¶ Noticia autē
abstractiua est illa virtute cui⁹
de re existenti non pōt sciri eui-
denter vtrū sit vel nō sit. Et per
istuʒ modū noticia abstractiua
abstrahit ab existentia ⁊ nō exi
stentia. q: nec per ipsum potest
euidēter sciri de re existente qd̄
existit. nec de nō existēte qd̄ non
existit per oppositū ad noticiaʒ
intuitiuā. Similiter p̄ noticiaʒ
abstractiuā nulla veritas con-
tingēs maxime de p̄senti potest
euidenter cognosci: sicut de fa-
cto p̄ʒ: ꝗ albedo ei⁹ in absentia
sortis noticia abstractiua incō-
pleta. ṽtute illius noticie nō p̄t
sciri q̄ sortes ē nec q̄ non est nec
q̄ est albus nec q̄ nō est albus.
nec q̄ distat a tali loco vel nō ⁊
sic de alijs ṽitatib⁹ ɔtingentib⁹
⁊ tñ cōstat q̄ iste ṽitates possūt
euidēter cognosci. oīs aūt noti-
cia cōpleta vltimate reducit̃ ad
noticiā incompletā terminoꝝ.
Igit̃ illa noticia incōpleta ṽtu
tu cui⁹ possūt ille ṽitates euidē
ter cognosci erit noticia intuiti
ua et ista est noticia a qua inci-
pit noticia experimētalis. quia
vniuersaliter ille qui potest ac-
cipere experimentum de aliqua
veritate ɔtingente et mediante
illa de aliqua veritate necessa-
ria habet aliquā noticiā incom
pletam de aliqua termino quā
nō habet ille qui non potest sic
experiri. Et ideo sicut secundū
philosophum primo methaph.
et secundo posterioꝝ. sciētia
istorum sensibilium que accipi
tur per experientiam incipit a
sensu. id est a noticia sensitiua
intuitiua istorum sensibilium.
ita vniuersaliter noticia scien-
tifica ipsorum pure intelligibi-
lium accepta per experientiam
incipit a noticia intuitiua intel
lectiua ipsorum intelligibilium
¶ Ex istis sequūtur alique pro- B
positiones. Prima est q̄ noticia
intuitiua ⁊ abstractiua non dif
ferunt per obiecta. scilicet quia
abstractiua potest esse indiffe-
renter existentis et non existen-
tis presentis et non presentis. in
tuitiua tantū existentis ⁊ p̄sen-
tis realiter. sicut mihi imaginā-
tur. siue q: abstractiua nō attin

git obiectum in se sub perfecta ratione sed tamen in quadam similitudine diminuta. intuitiva autem attingit obiectum in se et sub perfecta ratione. ut dicit unus doctor. ¶ Primum patet quia obiectum inquantum terminans aliquam noticiam habet respectu illius rationem cause aut non. Si sic cum non possit habere rationem nisi cause efficientis. ut patet. sequitur quod illa noticia potest fieri sine illo obiecto. quia quicquid deus potest per causam efficientem mediam potest immediate se solo. Si non arguitur sic. omnis effectus sufficienter dependet ex suis causis. ita quod illis positis omnibus aliis circumscriptis potest sufficienter poni effectus. Igitur si obiectum noticie intuitive inquantum terminans non habet rationem cause respectu illius si tale obiectum inquantum terminans simpliciter destruatur secundum omnem existentiam sui realem potest adhuc poni ipsa noticia intuitiva et per consequens ipsa secundum se et necessario non plus est existentis quam non existentis presentie quam non presentis etc. ¶ Secundum patet. quia idem totaliter et sub eadem ratione a parte obiecti est obiectum intuitive et abstractive: nec potest aliquid cognosci intuitive quin possit cognosci abstractive. ¶ Secunda propositio est quod noticia intuitiva et abstractiva non differunt per rationes motivas formales sive per quascunque suas causas. scilicet quia in cognitione intuitiva res in propria existentia est motiva per se obiective et in cognitione abstractiva est aliquid motivum in quo res habet esse cognoscibile sicut dicit idem doctor. sive quia in ipsa intuitiva obiectum movet ut presens in propria existentia. In abstractiva vero obiectum movet ut presens in aliquo ipsum representare sicut ponit idem. Patet totum. quia sicut iam tactum est deus per idem totaliter potest causare utramque noticiam nec requiritur simpliciter quod res moveat in propria existentia vel etiam obiective. nec quod sit presens etc. Verum est tamen quod naturaliter noticia intuitiva non potest esse sine existentia rei que est vere causa efficiens eius mediata vel immediata. Abstractiva autem potest esse naturaliter ipsa re nota simpliciter destructa. Sed tamen per hoc non differunt formaliter iste noticie. sed seipsis differunt. ¶ Pro cuius maiori declaratione sit hec tertia propositio quod noticia intuitiva tam sensitiva quam intellectiva potest simpliciter et absolute esse et de re non existente. probatur aliter quam prius quia omnis res absoluta distincta loco et subiecto ab alia re absoluta. potest per divinam potentiam absolutam existere sine illa. Non enim videtur verisimile quod si deus vult destruere unam rem absolutam existentem in celo quod necessitatur destruere unam aliam existentem in terra. Sed visio intuitiva tam sensitiva quam intellectiva est res absoluta distincta loco et subiecto a suo obiecto sicut si videam intuitive stellam in celo. ergo ista visio potest manere stella destructa. Confirmatur. quia deus habet noticiam intuitivam omnium sive sint: sive non sint. et ita evidenter cognoscit res non esse que non sunt, sicut res esse que sunt. Igitur etc. ¶ Quarta propositio est. quod intellectus noster pro statu isto intuitive cognoscit etiam aliqua intelligibilia que nullo modo cadunt sub sensu plusquam substantia separata. Patet de intellectionibus et volitionibus no

stris q̃ hõ põt expiri sibi inesse 7 tñ nõ sũt sẽsibilia. Euidenť enim cognosco q̄ ego intelligo 7 ego diligo 7c. 7 talis noticia accepta est imediate ex noticia icõpleta terminoꝝ 7 certũ ẽ q̄ ad hoc non sufficit noticia ĩtuitiua mei. ꝫ re q̃rit̃ noticia ĩtuitiua ipsi9 intellectiõis 7 dilectiõis. q̃re 7c. Confirmať q2 ista ẽ noticia accepta p experiẽtiã q2 ita expimur ista ĩ nob is sicut q̃cũq3 sẽsibilia. sed talis nõ põt eẽ sine intuitiua sicut prius tactũ ẽ. quare 7c. Ex p̄dictis aũt satis est notũ q̄ talis noticia intuitiua nõ est nobis naturaliť possibilis de deo: ideo de abstractiua dicendũ est hic 7c. ¶ Tertia distinctio est q̄ duplex ẽ noticia abstractiua nobis naturaliť possibilis. Nam q̃dam est qua res ipsa immediate cognoscitur in seipsa 7 ad ipsam obiectiue terminať ita q̄ nichil aliud ab ea distĩctũ terminat illam noticiam. Alia est q̃ res ipa nõ in se cognoscitur. s3 ĩ alio nec ad ipsã rẽ imediate terminať. s3 ad eius spẽm seu ei9 imaginẽ in aĩa existẽtẽ. Itẽ taliũ noticiarũ q̃dam est simplex 7 q̃dã cõposita. Itẽ q̃dã est cõis 7 q̃dã ꝓpria. Item q̃dã ẽ absoluta. q̃dam ꝯnotatiua. Uñ oẽs iste differentie reperiuntur ĩ noticia abstractiua incõpleta vocando large oẽm illã noticiã incõpletã q̃ nõ est ꝓpositio. Et sic ex p̄dictis tribus distinctionibus p3 qualiť diuersi modi noticiaꝝ sunt nobis naturaliť possibiles. 7 de aliq̃b9 satis apparet q̄ deus non est illis modis nobis naturaliter cognoscibilis. Difficultas ergo huius articuli p̄ncipaliter est de noticia incõpleta qualis posset naturaliť haberi de deo. nã nulli aliqua talis est nob3 naturaliť possibilis nullã habitam cõpletã de deo hr̃e possem9 cũ ista p̄suppo nit aliã 7c. circa ideo hoc pono 3 tres ꝯclusiões. ¶ Pr̄ia est q̄ de9 nõ est a nobis naturaliť ꝓ statu vie cognoscibilis imediate in seipso. s3 bñ in aliquo alio ei9 rep sentatiuo. ¶ Prima ps ꝓbatur q̃a nichil naturaliter põt cognosci in seipso nisi p̄cognoscať intuitiue. sed de9 naturaliter nõ põt cognosci a nobis intuitiue. igiť 7c. Minor patet. q̃a sc̃dm apł̃m visio facialis dei non habeť. nec in hac vita. nec videť ĩtuitiue et in seipõ imediate sic q̄ nullũ aliud medium terminet illa3 visionem. Maior ꝓbatur. q2 nõ ẽ maior ratio q̄ vna res posset a nobis cognosci in se sine p̄uia noticia intuitiua q̃3 alia s3 multe res non sũt a nobis cognoscibiles ĩ se nisi preuia ĩtuitiua cognitione. q2 fm philosophum cecus a natiuitate non põt hr̃e scientiã de colore nec potest cognoscere colorẽ in se. q̃a nõ põt cognoscere colorẽ intuitiue. Igiť vniuersaliter vna res non põt in se cognosci nisi p̄cognoscatur ĩtuitiue. q̄ si creatura non possit multo magis nec deus. Quare 7c. ¶ Sc̃da ps cõclusionis patebit ex ꝯsequẽtibus. 7 sequitur ex p̄ma. q̃a cũ deus non sit naturaliter cognoscibilis in seipso. seq̃tur q̄ ĩ alio. Alias nullo modo ess3 naturaliť cognoscibilis. q̄d est falsum. Et hac cõclusione et eius ꝓbatiõe sequiť q̄ oĩs noticia qua res cognosciť in seipã ẽ noticia intuitiua vel ex noticia

B 2ᵃ ꝯclusio.

intuitiua accepta. ¶ Scđo seq̄tur q̄ nulla sub̄a corporea extra a nobis naturalr̄ est in se cognoscibilis q̄cq̄d sit de aīa intellectiua vel quacūq̄ alia sub̄a q̄ est de eēntia cognoscētis. Uñ cū video ignem eius substantia nō cognoscitur in seipsa. q̄a non cognoscitur intuitiue sed de facto non cognoscit̄ in se nisi accidens ignis ꝛc. ¶ Secunda ꝯclusio ē q̄ deus nō est a nobis naturaliter pro statu vie cognoscibilis ī aliqua ꝓpria specie vel cōceptu simplici sibi ꝓprio et absoluto. sed bene in aliquo tali simplici et absoluto cōmuni sibi ꝛ alteri ab ipso. ¶ Prima pars ꝓbatur ex pᵃma parte ꝯclusionis precedētis. q2 nullus rei ꝯceptū simplicem ꝓpriū sibi ꝛ absolutū seu non cōnotatiuū hr̄e possumus naturaliter nisi illius spēi quā immediate in scipā apprehendere possumus nec per talē conceptū aliquid cognoscitur nisi q̄ aliud imediate in seipso precognoscitur. ¶ Secūda ps ꝓbat̄. quia vt statum dicit̄ de⁹ est naturaliter cognoscibilis in aliq̄ conceptu simplici ꝓprio et ꝯnotatiuo. omis autē ꝯceptus ꝯnotatiuus aliquē ꝯceptum absolutū ꝓsupponit cui attribuitur sicut album attribuitur alicui absoluto. Aliquid enī ē quod dicitur albū. scilicz lapis aut lignū. Et istud p3 ex diffinitiōe quid nominis ꝛc. Igit̄ cū ꝯceptus cōnotatiuus deo ꝓprius attribuitur alicui conceptui absoluto ꝛ non ꝓprio deo. vt p3 ex pᵃma parte. nec ꝓprio creature: vt p3 de se. igitur ꝯmuni deo creature. Sic igitur oportet cōcedere aliquē vnū cōceptū ꝯmunē deo ꝛ creaturis ī q̄d p̄dicabilē de ipsis alit̄ īpossibile ess3 saluare q̄ de⁹ sit naturalit̄ cognoscibilis a nobis. Utrū aūt iste ꝯceptus sit ꝯceptus entis vel substantie/vl̄ alius. ꝛ vtrū per eandē rationez oporteat ponere aliquē ꝯceptū commune quidditatiuū substātie ꝛ accidēti h3 videri ī methaphisica ꝛc. ¶ Tertio ꝯclusio est q̄ deus est nobis naturaliter ꝓ statu vie cognoscibilis ī aliquo conceptu cōplexo sibi ꝓprio. et etiam in aliquo simplici sibi ꝓprio connotatiuo vel negatiuo. ¶ Prima pars ꝓbat̄. q̄a aliquē conceptum proprium deo possumus cōponere ex conceptiōib⁹ simplicibus ab alijs rebus abstractis. sicut sunt tales ꝯcept⁹ ens. necessarium. summū bonū sapiētia infinita ꝛc. ¶ Scđa ps ꝓbatur. q̄a possum⁹ de deo habere tales conceptus creatiuū. btificatiuum eternū increabile. impossibile immutabile ꝛc. Et iste cōcept⁹ est simplex s̄m ꝯmuniter loquētes: q̄uis distinctas significet siue p̄ncipaliter/siue secundario hoc est in recto vel ī obliquo. ¶ Ex hac ꝯclusione sequitur. ¶ Primo q̄ nos hēmus de deo multos ꝯceptus q̄s nescimus esse conceptus dei nisi per discursum. Patet de istis pᵃma causa ens omnipotens ꝛc. ¶ Secūdo sequitur q̄ nos hēmus de deo multos conceptus quos naturaliter nō possum⁹ scire eē cōceptus dei. sed solum credimus Patet de istis. trinitas personarū: generās deū ꝛc. ꝛ nulli taliū cōceptuū deo sūt ꝓprij simplices/absoluti. sed oportet q̄ sint

Marginalia: C; D 2. cōcl'o.; E 3. concl'o.; F

cõmunes vel ꝯpositi vel cõnota-
tiui. qꝛ oĩs ꝯcept⁹ ꝓpꝛ⁹. simplex
B ꝛ absolut⁹ põt cognosci de re si-
5. ps. i. ar. af. i. ne discursu ꝛc. ¶ Sed ꝯtra ista
instaꝶ ꝓbãdo ꝙ de⁹ non est a no
bis cognoscibilis. ¶ Primo qꝛ
si sic sequiꝶ ꝙ eẽt a nobis cõpre
hensibilis. ꝯñs est falsũ ꝛ ꝯ illud
Hiere. xxxij. Potẽs es ꝛ magnus
ꝯsilio ꝛ incõprehẽsibilis. Ad idẽ
Augustin⁹ lib. de vidẽdo deum.
et Damascenus lib. i. Deus est
incomprehẽsibilis. sed ꝯñs ꝓba-
tur. qꝛ illud comprehendiꝶ a co-
gnoscente qd cognosciꝶ eẽ tãtuȝ
q̃tum est. patȝ per Augustinum
de videndo deũ. Uidendo inquit
comprehendiꝶ qd ita videtur ꝙ
nihil illius latet videntẽ ꝛc. sed
cognoscẽdo re quãta ẽ nihil ei⁹
latet cognoscẽs autem deũ co-
gnoscit ens infinitum. ꝛ per ꝯñs
cognoscit deum tm̃ quantus est
igitur ꝯprehẽdit deũ. Confirma
tur. qꝛ omne simplex aut totaliꝶ
scitur aut totaliter ignoratur.
qꝛ in eo nõ potest eẽ pars scita ꝛ
pars ignorata. si ergo deus non
totaliter ignoratur. ergo totaliꝶ
scitur ꝛ per ꝯñs comprehendiꝶ.
Et fm Augustinũ in. xij. de trini
tate ca. xiiij. Quicquid scientia
comprehẽdiꝶ scientis ꝯprehen-
2. af. sione finitur. de⁹ aũt est infinit⁹.
Igitur ꝛc. ¶ Scdo arguitur sic
quia dictum est ꝙ de⁹ nõ cogno
scitur a nobis imediate in seipõ
sed in aliquo representatiuo cre-
ato. sed ꝓbatur hoc esse impossi
bile. quia nullũ medium cogno
scẽdi ducit in cognitionẽ alicu-
ius nisi propꝶ similitudinẽ quã
habet ad ipsum. qꝛ sicut patȝ ex
prius dictis. oĩs cognitio fit ra
tione assimilatiõis medij cogno
scendi ad ipm cognitum ꝛ quan
to est min⁹ simile tãto imꝑfectio
rẽ cognitionẽ inducit sȝ in infini
tũ maior est dissimilitudo. inter
deũ ꝛ creaturã. q̃ꝫ sit similitudo
ꝛ etiã in ĩfinitũ maiorẽ silitudo
ĩter vnã creaturã ꝛ aliã q̃ꝫ inter
deũ ꝛ creaturã. ꝛ tñ ẽ dare duas
creaturas inter quas nõ ẽ tanta
similitudo vt vna sufficiat duce
re in cognitionem alteri⁹. igitur
a multo fortiori nulla creatura
potest ducere in cognitionẽ dei
vel eẽ cognitio dei seu medium
eum cognoscendi. Confirmatur
ꝓbando ꝙ de⁹ seu alia res non
potest cognosci in alio qꝛ quan
do illud qd denominat aliquid
est totaliter extrinsecum alteri.
nõ propter hoc denominat illud
alterum igitur ex hoc ꝙ aliquis
conceptus seu aliqua spẽs vel
imago alicuius rei cognoscitur
non sequitur ꝙ illa res cogno-
scitur. ¶ Tertio arguiꝶ sic. Nul 3. af.
lum obiectum infinitũ põt cogno
sci a potentia ꝑceptiua finita. sȝ
de⁹ est obiectũ infinitũ ꝛ intelle-
ctus noster ẽ finitus. igitur ꝛc.
Minor patet. maior ꝓbatur. q̃a
inter obiectũ cognitum ꝛ potẽ-
tiam cognoscẽtem debet eẽ pro-
portio. vñ aliquod est obiectum
qd maxime ẽ ꝓportionatũ ĩtel-
lectui ad cognoscendũ ꝛ illd nõ
obiectũ ĩfinitum vt notũ ẽ. igiꝶ.
finitũ. ꝛ tamẽ illud obiectum est
in certo gradu difficultatis ad
cognoscendum. et per ꝯñs om-
ne quod excedit illud ẽ maioris
difficultatis ad cognoscendum.
sed deus excedit obiectũ omne
datum in infinitum igitur est in
infinitum maioris difficultatis
ad cognoscendum. Igitur ꝛc.

Cōfirmat̄ q: sicut ē aliqd obiectū visꝰ corpalis qd pp suā magnitudinē nō est pfecte apphēsibile a visu vt sol: ꝛ silr est aliud obm qd ppt̄ paruitatē suā non pōt pfecte mouere visum. ꝛ ē aliqd maxie pportionatū visui. ꝛ si eēt aliqd obiectū quod infinite recederet ab illa pportiōe nullo modo apprehēderet̄. Ita similiter videt̄ de itellectu. quare ꝛc.

4. ar. ¶ Quarto arguit̄ sic nulla cognitio infinite pfectiōis est nobis possibilis cū intellectus noster sit finite capacitatis sed cognitio dei est infinite pfectionis q: pfectiōis obiecti est pfectior cognitio igit̄ ꝛc. Confirmatur. q: cognitio qua infinita cognoscerentur / ꝛ qdlibet eoꝝ distincte esset cognitio infinite perfectionis. q: equiualeret infinitis pprijs noticijs illoꝝ infinitoꝝ si essēt. sed deus est obiectū equiualens vel excedēs illa obiecta infinita Igitur cognitio eius ē infinite perfectionis. quare ꝛc.

B ¶ Ad ista rn̄detur. ad primū q: Ad pmū ibi fit mentio de cōprehensione seu cognitione cōprehēsiua dei. Ideo de hac mat̄ia pono quattuor ppositiones. Prima est q deus non potest a nobis cognosci quantum est cognoscibilis. Ptz q: deus cū sit infinitū ens ꝛ per ɔ̄ns infinite cognoscibile ex natura sua nō est tn̄ a nobis infinite cognoscibilis. ꝛ sic non est cōprehensibilis a nobis. bn̄ tamen concedēdū est q deus pōt a nobis cognosci eēt tantꝰ quantus est. quia potest cognosci eē infinitus quantus veraciter est

C ¶ Secunda pposito est q deꝰ potest a nobis cognosci totaliter siue totus vt notetur totalitas rei cognite sic q nichil eius lateat videntem. Et isto mō posset dici cōprehendi. Non tn̄ concedēdū ē q sic totalit̄ cognoscit̄ q ois v̄itas de eo coḡscibil̄ coḡscatur. Et sic cōmuniter capio cōprehendi. ¶ Tertia ppositio D ꝛ sequens gratia materie erunt de cōprehēsione creature. Et sit hec tertia. q creatura est a nobis cognoscibilis totaliter ꝛ cōprehensiue. sic q cognoscitur a nobis tanta cognitione inesse cognitionis quanta ipsa est ex natura sua cognoscibilis. Patz q: ipsa non est infinite cognoscibilis cū nichil sit magis cognoscibile q̄ꝫ sit ens seu perfectum i sua natura. sicut nichil est magis risibile aut rationale q̄ꝫ sit homo. Igitur ꝛc. Non tamē cōcedendū est q aliqua creatura sit a nobis cognoscibilis totaliter ꝛ comprehensiue. sic q sit nobis possibile cognoscere omnē veritatē de ea cognoscibilē. q: infinite v̄itates sunt de ea cognoscibiles ꝛc. ¶ Quarta ppō est q E nulla creatura est a nobis cognoscibilis tāta cognitiōe quāta ipsa est cognoscibilis. Ptz. q: deus potest ipsam cognoscere: ꝛ de facto cognoscit infinita cognitione. quia eadē qua seipm̄. Igitur ꝛc. Nō tamē ppter hoc sequitur quin sit a nobis cognoscibilis quātum ipsa est cognoscibilis ad sensum prius dictū. quia ipsa nō est plus cognoscibilis q̄ꝫ ens. ¶ Ideo dicūt aliq Opinio aliquoꝝ q creatura non est tantū cognoscibilis q̄ꝫtū deus potest ipsam cognoscere. ꝛ negant istam consequētiam. deus potest infinite

cognoscere a creaturā. igitur a creatura pōt infinite cognosci. vel est īfinite cognoscibil'. Nam aliter esset cōcedendum ipaz eē infinite/ ꝛ ꝑ ꝯñs equalit' cognoscibilē sicut de9 est cognoscibilis qd nō videt' bene sonare. ¶ Sed istud dictū videt' oīno impossibile: nā illa cōsequētia ē euidēs vnde dico ꝙ si concedat' ꝙ de9 potest infinite cognoscere creaturā, oportet cōcedere ꝙ creatura potest infinite cognosci. ꝛ per ꝯsequens ꝙ est tātum cognoscibilis ꝗ̄tū deus. ꝛ consequenter ꝙ ipsa est simpliciter magis cognoscibilis ꝗ̄ ipsa sit ens ex natura sua. ideo qꝛ istud non appa ret mihi rōnabile. ¶ Dico ꝙ deus non potest infinite cognoscere creaturam. ꝛ nego istam consequētiā. de9 cognoscit cognitione infinita creaturā. ergo infinite cognoscit eā sicut ꝛ istā. deus dilectione infinita diligit creaturam. igitur infinite diligit eam Si aut ē alique auctoritates reperiantur q̄ dicant ꝙ deus infinite cognoscit creaturam: intelligende sunt infinite cognoscit. i. cognitione infinita. vel infinite cognoscit. i. infinitas veritates de ea cognoscit. sed tamen loquendo incomplexe soluz finite ꝓducit et finite cognoscit creaturam: ꝛ finite diligit. Si dicat'. ergo creatura est simpliciter a nobis tātuz cognoscibilis: ꝗ̄tū est a deo cognoscibilis. quia solum finite est a deo cognoscibilis: et precise tātum: ꝗ̄tum ipsa est ex natura sua cognoscibilis ꝛ tantum cognoscibilis est ipsa a nobis vt tertia ꝓpositio. igit' ꝛc. Ad hoc probabiliter dico cōcedendo ꝯsequēs saltem de aliqua creatura. ꝛ dico de aliqua ꝛ nō de qualibet. qꝛ forte aliqua ē vel eē pōt ita ꝑfecta: ꝙ illa nō esset a nobis cognoscibilis ꝗ̄tū ē ex sua natura cognoscibilis non tñ ꝯcedo aliqua creatura sit taz ꝑfecte a nobis cognoscibilis ꝗ̄ ꝑfecte ē cognoscibilis a deo. Sicut lz ꝯcederē ꝙ cā scđa ita ꝑfectū ꝓducit effectū sicut cā ꝑ̄ma. nō t n ꝙ tā ꝑfecte. quare ꝛc. Ex his' ḡ patz qualr' de9 vt creatura est cōꝑhēsibilis ꝛ qualr' nō. Et sic pꝫ ad ꝑ̄mā rōēȝ. ¶ Ad scđam rōnē de similitudie dei ꝛ medij ꝑ qđ cognoscit' sit ꝑ̄ma ꝓpositio. Q; aliqd potest esse similitudo alterius duob9 modis. Uno mō in essendo ꝛ ī perfectione quidditatiua. Alio modo in repꝛesentando ꝛ in ratione repñtatiua. Secūda est. ꝙ pꝛimo modo maior est similitudo inter quācūqꝫ creaturā ꝛ aliā. ꝗ̄ inter creaturā ꝛ deū. imo scđm aliquos iter deū ꝛ creaturā est infinita dissimilitudo isto modo. Isti tamen negant ꝯsequētiam. ergo nulla est similitudo. scđm alios vero illa ꝯña cōcedit' quia si est infinita dissimilitudo. igitur ꝗ̄ta maior cogitari nō potest ꝛ ꝑ consequens sine aliqua similitudine Item si est īfinita dissimilitudo igitur deus est equaliter dissimilis oībus creaturis ꝛ per consequens si (cōīter similitudo) erit equalis: ꝛ erunt oēs creature eq̄ similes deo vel nō vna pl9 ꝗ̄ alia. Jō isti ꝯcedūt ꝙ inter hec nulla ē si͂litudo in essēdo siue in perfectione quidditatiua. quia essentie habēt repugnātes ꝯditiones essendi. nam vna est ne-

Margin notes: Jmꝓbatio; A Opinio doctorꝫ; B ad scđaꝫ

esse esse: alia ptinges esse q̄cq̄d in sit de his patz ppō. ¶ Tertia p
C positio maior est hmōi silitudo iter aliquā creaturā z deū q̄ inter oēz creaturā z aliā. licz nō sit ita de olb⁹ gñaliter. Uñ ad pñs potest hic assignari triplex similitudo. Prima est maior colligātia creature ad deum. qz scilicet creatura est effect⁹: z causa relucet aliquo modo in suo effectu ratiōe cui⁹ quis ex noticia creature ducitur in cognitionē dei. magis q̄ ex noticia huius creature in noticiā alterius cui⁹ non est effectus nec habet talē colligantiam ad aliā. Secūda similitudo est ex hoc q̄ omnis creatura ex quo oēm suā pfectionez recepit a deo est mediū cognoscēdi pfectionē dei. z sic pfectior creatura perfectior dei similitudo exisiit. sicut de naturali pfectione. pz in hoie q̄ dicit imago dei z de morali pfectione ptz in hoie iusto in quo plura relucēt de deo. Tertia similitudo est p predicationē qz scz multa predicata pfectionalia pdicantur de deo z creaturis. z plura de deo et vna creatura q̄ de alia.
D ¶ Quarta ppō est q̄ ois similitudo quā habem⁹ de deo in infinitū differt ab entitate z perfectione dei. z ideo omis cognitio quā habemus de deo in ifinitū differt in rōe cognitiōis ab entitate dei in rōne cognoscibilitatis. ita q̄ entitas diuina in infinitū magis est cognoscibilis q̄ hec cognitio sit cognitio z hoc probat rō. Ad confirmationem zō dico q̄ denominatione extriseca aliqd potest dici cognosci. et hoc est q̄ aliqd aliud imediate cognoscit qd supponit p eo z pueniit ei. Et io nō seqt. cōcept⁹ nō est de⁹. igr p hoc q̄ cognoscit cōcept⁹ nō cognoscit de⁹: sz bñ sequit q̄ nō cognoscit imediate z in se sed in alio. Et hoc nō est aliud nisi q: nō possum⁹ deū i se cognoscere vtimur p eo vno cōceptu sibi attributo z illi pceptui attribuim⁹ q̄cq̄d pōt deo attribui nō p se sz p deo. z sic dr de⁹ cognosci in alio. Alio mō pt dici q̄ de⁹ nō cognoscit i se. qz non cognoscit cognitōe sibi ppa sed cōi sibi z aliis. saltē in significādo: sz nō supponēdo z iō non dr in se cognosci qz pcurrit aliquid aliud in ratiōe obiecti q̄uis deus in rōne obiecti imediate terminet illū actum cognoscēdi. Et iste modus videt mihi pbabilis
¶ Ad tertiū de pportione obiecti ad potētiā zc pono quattuor ppositiones. Prima est q̄ aliqd est obm maxime pportionatum intellectui vel pt eē z illō nō est infinitū. z est in certo gradu difficultatis. Scda est q̄ omne illō quod excedit illud obiectum in perfectione est maioris difficultatis ad cognoscendū. z non ita perfecte cognoscit ab intellectu z si ita pfecte hoc est cū maiori difficultate. Tertia est q̄ nō pter hoc sequitur q̄ obiectū qō excedit illud in infinitū sit infinite difficultatis ad cognoscēdū: sed bñ seqtur q̄ est infinite difficultatis ad cognoscēdū ita pfecte sicut intellectus intelligeret illud obiectū maxime sibi pportionatū. Uñ bñ cōcedit: z hoc pbat rō. q̄ noster intellect⁹ nō pōt pfecte cognoscere deū nec ita pfecte sicut illō obiectū. Ex his se

Ad tertiū

ꝗtur q̄rta ꝓpō. ꝙ itellect⁹ nr̄ secūdū suā facultatē: cognitionē dei recipit ⁊ nō ſm dei cognoscibilitatē: ⁊ iō cognitio dei nō dr̄ i nob̄ finita vel īfinita a re cognita finita vl̄ īfinita: ſ3 a facultate cognoscēt. Et sic nō seq̄t. de⁹ ē infinit⁹. igr̄ cognitio nr̄a de deo est īfinita: ſ3 q2 itellect⁹ nr̄ finit⁹ est: nō finite cognoscit deū. ⁊ sic pt3 ad rōnē. Ad ꝯfirmationē de sēsu ꝯcedit̄ assūptū. ⁊ hoc ē: q2 excellēs sēsibile corrūpit sēsū: non sic aūt est de intellectu. q̄re ⁊c.

Ad q̄rtā ¶ Ad q̄rtā ꝯceditur maior: ⁊ negat̄ minor. ⁊ ad ꝓbationē dico. ꝙ q̄uis vna noticia sit pfectior alia (q2 pfectioris obiecti) nō tn̄ simplr̄ ⁊ vl̄r op3 sic eē: ſ3 cū ista circūstātia ceteris parib⁹. poss3 eni aliūde noticia fore ita impfecte: ꝙ maior impfectio obiecti n̄ faceret eā magis pfectā. bene seq̄tur tn̄ eā eē magis pfectam pfectione ꝓueniēte ex parte obiecti absolute ꝯsiderati: ⁊ sic p3 ꝙ nō est necesse infiniti obiecti noticiā eē īfinite pfectiōis sed stat ipsam eē minus pfecta3 q̄3 sit aliqua noticia obiecti minus perfecti. q̄re ⁊c. ¶ Ad ꝯfirmationē dico ꝙ ista cognitio q̄ īfinita distincte cognosceretur eēt infinite pfectiōis in rōne cognitionis: q̄a eq̄laret et īfinitis cognitionib⁹ ꝓpriis. ⁊ nego ꝯñam: ꝙ ꝗ illa cognitio quā habem⁹ de deo sit infinite pfectionis: ſ3 solū illa qua de⁹ cognoscit se: q̄a licet ista cognitio quā habem⁹ de deo sit de obiecto quod eq̄ualet illis infinitis: tn̄ in īfinitū min⁹ facit cognoscere illō q̄3 illa cognitio faceret q̄ ess3 infinitorū obiectorū. Vñ si ista cognitio quā habem⁹ de deo faceret ipm cognoscere tm̄ q̄tū cognoscibilis est rō bñ ꝯcluderet. igit̄ ⁊c. Et sic pt3 ad p̄dictas rōnes. Et hec de toto pmo articlo.

B

C ¶ Quātū ad ſm articulū in q̄ vidēdū ē vtrū nobis sit p se notū deū esse. Primo p̄mittā diffinitionē q̄d nobis q̄d dicat̄ p se notū. Scd̄o ponā ꝯclusiōes rn̄sales ad articulū. Tertio arguā in ꝯtrariū et breuit̄ i diuersos modos dicēdi eligā hic vnū ⁊c. Quātū igit̄ ad pmū pūctū dico ꝙ illō qd̄ ꝓpe dr̄ p se notū ē ipa ꝓpositio: ⁊ non ipsi⁹ ꝓpōnis significatū: q2 nō pono aliqd̄ ꝯplexe significabile seu significatu3 totale ipsi ꝓpositioni adeq̄tū sicut imaginantur aliq̄. ideo p se notū pōt describi ꝙ est ꝓpō q̄ vl̄ alia sibi eq̄ualēs in significādo cuilibet vti rōne potēti naturaliter potest eē nota absq3 indigētia noticie alicui⁹ extrinseci. Dico primo ꝙ vel alia sibi equiualens ⁊c. vel oīno similis: q2 nulla vna numero est cuilibet nota. Dico secundo cuilibet vti ratione ⁊c. quia ipsa ꝓpositio p se nota debet esse talis ꝙ cuilibet aduertēte eam sit euidēs nec possit naturaliter esse dubia. Per p̄mum excluduntur propositiones dubie credite / vel opinate: per secunda3 vero ꝓpositiones: que licet non sint dubie: tamen possunt esse dubie ante demonstrationem vel experiētiam. Dico tertio sine indigentia noticie ⁊c. quia si ad sua3 noticiam alia noticia esset necessaria iam non esset per se nota. Sed quarto addo alicuius extrinseci: q̄a non excluditur noticia terminorum p hoc quod dicit̄ per se. Nam sine

2. articli p2ia ps.

ꝓpositio p se nota.

noticia termino*rum* nō pōt aliqua *pro*positio eē nota. Unde dicit ph*ilosophu*s *quod* p*ri*ncipia cognoscim*us* i*n*q*uan*tu*m* t*er*mi nos cognoscim*us*: q*uo*d intelligē*n*dū est de illis p*ri*ncipijs q*ue* vocantur dignitates: non autem de illis que sumuntur per viam sēsus *et* experientie. Hec igi*tur* descriptio sic intellecta est de intētiōe phi*losophi* secundo posteriorum: *et* commētatoris. 3. de anima. cōmēto. 36. vbi loquitur de dignitatibus *et* propositiōibus que sine doctrina: *et* sine antecedentis cognitione veniunt in mentem. ¶ Ex predicta descriptione sequūtur alia correlaria. ¶ Primum est *quod* nulla propositio contingens est p*er* se nota q*uia* nulla vel sibi equiualens potest naturaliter cuilibet esse nota sine *etc*. cū quelibet per experiētiā p*ri*o fiat nota. Unde nulla ista: *ego* intelligo ego diligo *etc*. p*ro*prie dicitur per se nota q*uia* q*uae*lib*et* per experiētiā intellectualem est nota: *et* licet sit michi nota non t*ame*n cuilib*et* alij *et* si ita ē de his sequi*tur* ita eē de oibus alijs a fortiori. Secundo seq*ui*tur *quod* nō oīs *pro*positio immediata est per se nota: q*uia* multe sunt imediate q*ue* absq*ue* experientia cognosci non possunt sicut iste aliquid mouetur calor est calefactiuus *etc*.

Tertio seq*ui*tur *quod* nulla propositio demonstrabilis est per se nota. q*uia* oīs talis est dubitabi*lis*. s*ed* nulla dubitabi*lis* ē p*er* se nota: *et* hoc est *contra* Aureolū qui tenet *quod* quedam communes animi *con*ceptiones et per se note propositiōes veniunt in mentem quodam sillogismo iperceptibili vt *quod* ōme totū sua p*ar*te quātitatiua est maius. p*ro*batur ex hoc: q*uia* continet partē *et* addit sup*er* eā *et* ad hoc est alazen. 2. *per*spectiue. ca. ij. dicens *quod* plures sūt *pro*positiōes q*ue* reputant*ur* *quod* sint p*er* se *et* t*ame*n nō cōp*re*hendunt*ur* nisi p*er* rōnē. verbigr*ati*a de p*re*dicta *pro*positiōe. Sed istud non valet: q*uia* siue illa *pro*positio sit p*er* se nota siue nō: dico t*ame*n *quod* nō est demonstrabilis q*uam*uis sit sillogisabilis sillogismo ex veris *et* necessarijs: q*uia* licet iste sillogism*us* sit bonus *et* ex necessarijs. omne quod continet tantū *et* amplius est maius sua parte oē totū continet partē *et* amplius ergo *etc*. q*uia* premisse nō sunt notiores cōclusione vt patet ideo nō est demōstratio s*ed* petitio *etc*. ¶ Quarto sequitur *quod* non oīs propositio cuius predicatum includitur in rōne subiecti est p*er* se nota nec etiā oīs *pro*pōsitio per se nota p*re*dicatū includit*ur* in rōne subiecti: *et* hoc est cōtra aliquos doctores. Primū t*ame*n p*ate*t: quia a*l*iter seq*ui*tur *quod* ois *pro*pō in qua p*re*dica*tur* diffinitio: vel pars diffinitiōis de diffinito est et per se nota cōsequētia patet: *et* falsitas *con*sequentis nota ē. Secundum etiā p*ate*t q*uia* iste sunt etiā p*er* se note hō est asinus v*e*l nō est asinus. Si ab equalibus equalia *etc*. *et* t*ame*n predicata nō sunt de ratione subiectorū vt notum est igitur *etc*. Sic ergo pat*et* q*uo*d sit p*er* se notu*m* *etc*. ¶ His ergo p*re*missis ponam tres conclusiones respōsales ad p*rese*ntem articulum. Prima et principalis est: *quod* licet ista *pro*positio deus est nō sit per se nota nobis exn*tibus* in via ipsa t*ame*n quam formant beati in patria ē per se nota. Prima pars probatur: quia illa propositio quam de facto habemus est naturali*ter*

D (margin, left)

Opinio aureoli.

E
Impro*batio* p*re*dicte opinionis.

F

G
Sc*un*di articuli.
Sc*un*da p*ar*s .i. q*uae*stio*nis*.

ter dubitabilis. igit̃ ⁊c. ꝯña p̱tz ex dictis. ⁊ añs apparet de se ⁊c S cda pars ꝓbat̃ q: btūs ap̃p̱hendēs illos termios ⁊ formās ꝓpōnē naturaliter assentit ei sicut p̄mo principio nec posset eā pl⁹ dubitare q̄ꝫ p̱mū p̄ncipiū ⁊ ita eēt de quolibet alio intellectu formāte talē ꝓpōnē ⁊c. Igit̃ ⁊c. Añs p̱tz ⁊ ꝯña lꝫ: q: illa ꝓpō ē per se nota q̄ licet non naturaliter veniat in mētē tñ ipsa formata siue volūtarie: siue naturaliter siue supernaturaliter eius euidentia naturaliter venit in mentē ex sola noticia terminoꝝ Sicut em̄ (vt dixi) ꝓpositio p̱ se nota non excludit noticiam terminorum: sic nec noticia terminorū est causa sufficiēs talis noticie: sed cum noticia terminorū requiritur formatio ꝓpōnis. q̄re ⁊c. ¶ Ex prima parte ꝯclusionis sequitur q̄ deum esse nō est p̄mū principium / ⁊ p̱mū oīꝫ veroꝝ ea naturaliter p̄cedēs ꝯtra auctorē de causis. ab. xi. ca. vsq ad finem. xiij. partis p̄re sūme siue contra pelagiū. p̱tz q: p̄mū p̱ncipiū debet esse per se notū. Itē patet ex vno ab isto doctore frequenter assūpto. s. q̄ prius natura est a quo non conuertit̃ subsistendi ꝯña. constat autē q̄ euidenter sequitur deus ē: ergo deus est: vel nō est. ⁊ econuerso. non sequitur euidenter vt patz. igitur ⁊c. Uñ gratia huius pono hic quattuor conditiōes primi principij omnium verorum.

B ¶ Prima est q̄ tale primū principium debet esse cōplexum. p̱tz. quia loquimur de p̄mo p̄ncipio in cognitione et non in causalitate. Secūda ē q̄ debet esse oim cōplexoꝝ notissimū: p̱tz. q: dꝫ eē p̄mū in euidentiā ⁊c. Tertia est q̄ dꝫ eē ex terminis cōmunissimis ⁊ cōmunissimū. p̱tz. q: dꝫ ad oīa alia vera se extēdere. Quarta est q̄ debet esse ꝓpō affirmatiua vel saltē non pure negatiua ⁊ ꝓpositio ypotetica vl' saltem non pure cathegorica. p̱tz q: affirmatio est prior pura negatione et per consequens ꝓpositio pure negatiua non pōt esse p̱mū p̱ncipiū ꝯplexū: sed propositio pure affirmatiua. Et cathegorica nō pōt esse p̱mū p̄ncipiū. q: nulla talis est euidentissima: vt patz inductiue igitur sequitur q̄ p̱mū p̄ncipū ꝯplexum est propositio ypotetica affirmatiua sicut ista aliquid est vel nichil est vel est propositio nō pure cathegorica: sed de ipotetico extremo nec pure affirmatiua nec pure negatiua q̄lis est ista quodlꝫ est vel non ē. Et sic ex his patet q̄ p̱mū principiū ꝯplexum non est illud deus est. Ex secunda parte conclusionis sequitur q̄ illa ꝓpositio de⁹ est quam formam⁹ et illa quam format beatus non sunt oīno similes specie voce sed vna est perfectior alia in spē. p̱tz aliter vna eēt p̱ se nota sicut alia q̄d ē fl'm. Sic ḡ p̱tz q̄ nō est nobis p̱ se notum deū eē. ¶ Sꝫ vidēdū ē vtꝝ sit nobis euidēter notū seu demōstrabile. ¶ Et de hoc sit scda ꝯclo q̄ lꝫ ista ꝓpō de⁹ ē non sit nobis euidēs aut euidenter demonstrabil' ipa tñ ē naturaliter ꝓbabilis Pria pars declarabit̃ sꝫ scda ps p̱tz. q: p̄hi naturali ratione ꝓbauerūt p̄mū motorē eē p̄mā causā eē. p̄mū p̄ncipiū eē. C ij. cōclo.

vt pz.viij.phi.ꝛ.xij.math.igitur
ꝛc. Sz ad declarationē p̄ie par
tis pono aliq̄s ꝓpōes. P̄ria est
ꝙ ex nullis apparētibꝰ natura
liter pōt cōcludi deū esse euidē-
ter.pz.qꝛ si sic maxime hoc esset
ex ꝓcessu phi arguētis ex muta
tione ꝛ nouitate rerū cuz finito
ꝓcessu in causis mouētibꝰ ꝛ mo
tis sicut patz.viij.phisicoꝝ.xij.
metaaph.ꝛ in pluribꝰ passibus
phisice ꝛ methaphisice. Nullus
eñ videt fortior modꝰ ꝓbandi.
Sed licet iste modꝰ bñ sit ꝓba-
bilis tñ nō demōstratiē nec eui-
dēter ꝯcludit deū vt postea ostē
dam igit ꝛc. ¶ Scd̄a ꝓpositio
est cōtra vnū doctorē parif. Cō
radū de rippa Non ex quolibet
gradu essendi euidenter infert
immensitas gradus primi. Ptz
quia vel hoc esset supponendo
processū finitū in gradibus eēn
di ꝛ hoc nō qꝛ hoc nō ē euidens
vel supponēdo ꝓcessū infinituz
ꝛ hoc non quia tunc nullius ta
lis gradus cōcluderetur primi-
tas sicut nec ex infinito ꝓcessu
in partibꝰ ꝯtinui ꝯcluditur ali-
cuiꝰ illaꝝ vltimitas. vñ patz ꝙ
deductio illiꝰ doctoris petit prin
cipiū ꝛc. Tertia est cōtra eūdē
ꝙ ex nulla entitate immateria-
li seu quāuis in mēte nr̄a crea-
bili specie intellectibili precise
potest euidenter cognosci deuz
esse. Patz.qꝛ quacūꝗ tali posi-
ta in mente adhuc deus libere
obijcit se menti nr̄e vt obiectuz
cognoscibile igit ꝛc. ¶ Quarta
ex sola dei gratuita vnione cum
mente nostra per modum obie-
cti visibilis ac luminis sufficiē-
ter de se lucentis cum alijs ex p
te potentie nr̄e intellectiue req-
sitis pōt euidēter cognosci deū esse
Pars exclusiua ptz ex p̄cedenti
bus sed affirmatiua apparet qꝛ
talis p̄ñtia seu vnio dei ad men
tē nostrā nō minꝰ sufficit ḡnare
euidēs iudiciū d̄ sui existētia ꝙ̄
obiectū sensibile ꝛc. Ex his ergo D
pz p̄ria pars ꝯclusiōis ꝛc ¶ Ter 3.cōclo.
tia ꝯclo est ꝙ licet ista ꝓpō deꝰ
nō ē nō sit primū falsū ipa tñ nō
minus implicat ꝯtradictionē ꝙ̄
primi principij ꝯtradictorioꝝ.
¶ Prima pars pz ex p̄cedētibꝰ.
qꝛ sua ꝯtradictoria nō est primū
verū. Itē nō infert euidēter qd̄ E
libet falsū igit ꝛc. ¶ Sz ad de-
clarationē scd̄e partis pono ali
quas ꝓpōnes. Prima ē ꝙ sicut
vnū impossibile nō ē impossibili
us alio: sic ex quolz īpossibili se-
quitur ꝯtradictio. Primū pz de
se. Scd̄m sequit ex p̄io ꝛc. Itez
ꝓbat.qꝛ impossibile ē ita esse si-
cut p añs impossibile signat q̄n
ita sit sicut p q̄dlz ꝯñs signatur
igit ꝛc. Itē cū nullo impossibili
stat p̄mū principiū.igit p r̄lam
cōem oppositū p̄mi p̄ncipij seq̄
tur ꝛc. Scd̄a ꝓpō ē sicut quod-
libet impossibile implicat ꝯtra-
dictionem sic non quodlibet im
possibile euidenter infert falsi-
tatem. Primū patet: qꝛ ex quoli
bet impossibili sequuntur con-
tradictoria vt dictū est. mō hoc
intelligitur per implicare ꝯtra-
dictionem.igitur ꝛc. Unde ap-
paret ex hoc ꝙ mḡr hugolinus
male negat istā ꝯditionalē: si de
us nō esset deum non esse nō im
plicaret. Respondet enim ꝙ im
mo adhuc implicaret. sed ego
bene concedo ꝙ si deus nō esset
adhuc deū non esse implicaret
sed ꝓpter hoc nō ē alia ꝯditio

nalis negāda ⁊c. Scd̄m patz de duabus cōtradictorijs de possibili opinalib⁹ ad vtrūlibet sicut sūt iste de⁹ pōt facere supremaz spēm: de⁹ nō pōt facere sup̄mā speciē. Altera em̄ ē impossibilis ⁊c. Tertia ꝓpō est ꝙ lz bon⁹ logic⁹ sciat ex quolibet īpossibili seq̄ cōtradictionem tn̄ ex aliquo impossibili bon⁹ logic⁹ non scit sequi falsitatē. Patet ex dictis. Quarta est. licet bon⁹ theolog⁹ ex aliquo impossibili cognoscat sequi q̄dlibet certitudinalit̄ tamen ex eodez impossibili nescit sequi aliquod falsum euidenter Patet de isto impossibili de⁹ nō est vel non trinus ⁊c. Sic ergo patet ex his ꝙ ista deus non est implicat cōtradictionē licet nō explicet. i. non sit nobis euidēs ipsam inferre cōtradictionē. Et sic patet tertia cōclusio: ⁊ r̄nsio ad istū articulū ⁊c. ¶ Sed contra predicta arguitur: et primo contra illud quod dictum est in prima conclusione: et in secūdo correlario eius. et probatur ꝙ ista propositio deus est quam formamus et illa quam format beatus sunt eiusdem speciei ⁊ ꝑ ꝯñs si vna est per se nota et alia quia vel ad illam quam format viator concurrit de⁹ tanꝙ̄ obiectum agens et causans ac terminans illā ꝓpositionē vel nō. Si sic cum intellect⁹ sit eiusdē spēi. et obiectum idē sequit̄ ꝙ vtraqꝫ cognitio erit eiusdem speciei cōsequētia pz ꝑ p̄hm. viij. methaphisice. Si materia sit eadem ⁊ agēs idē forma erit eadē. Si nō seq̄t̄ ꝙ illa ꝓpō quā formam⁹ de deo nō erit cognitio dei ⁊ ꝑ ꝯñs de nulla ei⁹ cognitio erit nobis

A
2. articli.
3. pars.
ar̄ primo.

naturalr̄ possibilis ꝯtra p̄dicta in p̄mo articulo lz ꝯña ꝓbat̄ ꝑ Aug. ix. de trini. c. ix. liq̄do tenē dū est ꝙ omis res quā cognoscimus generat in nobis suā noticiā. Ab vtroqꝫ em̄ parit̄ noticia scz a cognoscente ⁊ cognito. ¶ Scd̄o argu͂r cōtra primā partē cōclusiōis scd̄e ⁊ primā ꝓpositionē et ꝓbat̄ demonstratiue deū eē scz ꝑ ꝓcessū philosophi ⁊ arguit̄ sic. Manifestum est aliqua moueri: sed omē q̄d mouet̄ ab alio mouet̄: et nō est ꝓcessus in infinitū igitur ē deuenire ad aliquod mouens imobile. Silr̄ arguitur. manifestū ē aliq̄d esse noniter ꝓductū: et non a se igit̄ ab alio. Et nō est ꝓcessus in infinitum nec est circulatio igitur ē deuenire ad aliquod producēs improductū. Et illud est de⁹ igitur cuz ista deductio sit euidēs sequitur euidēter deū eē. ¶ Tertio ad idem argui potest per ꝓcessum venerabilis Anselmi in libello suo cōtra insipientē dicētem in corde suo nō est deus vbi multis conititur demonstrare deum esse. Sed q: rationes sue non solum non sunt demonstratiue imo pure sophistice. et peccantes in logica ꝓpter cuius defectum iste deuotus homo non solū in hoc loco: sed in alijs passibus sepe deceptus fuit vt dicit vnus doctor et patet intuenti iō nolo in ꝓcessu suo insistere Sed tn̄ breuit̄ arguo sic demonstrabile ē ꝟitatē eē igit̄ ⁊ deū eē ꝯña pz ⁊ añs apparet q: Anselm⁹ credidit hic demōstrare monologiō. xviij. Cuius vis stat in hoc q: si ꝟitas nō ē ꝟ ꝟitatē nō eē. ver̄ ē ꝟ ꝟitas ē: ⁊ sic ꝟitatē eē

2. argu͂m

3. arg͂m.

sequit̃ ex vtraq; parte cõtradi-
ctiõis quare ꝛc. ¶ Quarto ar-
4. argu. guit̃ ꝯtra tertiã ꝯclusionẽ ꝛ di-
cta ibidẽ ꝓbando ꝙ ista de⁹ nõ
est nec q̃libet ĩpossibilis ĩplicat
cõtradictionẽ q: itellect⁹ põt in
telligere ĩpossibile. ergo nõ q̃đli
bet ĩpossibile ĩplicat ꝯtradictio
nẽ. ꝯña tenet q: intellect⁹ nõ po
test intelligere ꝯtradictoria. An
tecedẽs apparet q: itellect⁹ im-
possibile opinat̃ ꝛc. Itẽ pat; q:
nõ min⁹ põt intellect⁹ intellige-
re ĩpossibile q̃ volũtas velle im
possibile s; hoc põt volũtas q:
volũtas est ĩpossibiliũ. iij. ethi-
cor. P; etiã de penitẽte q̃ vellet
nõ fecisse qđ fecit. Itẽ de lucife-
ro q̃ appetiuit equalitatẽ dei.
Itẽ de pelagianis q̃ volũt esse
primi dñi suoꝝ actuũ. Item de
odiente deũ ꝛc. ¶ Ad ista respõ
B
Ad pͥmũ deõ ad primũ. dico primo ꝙ ad
illã cõcurrit de⁹ tanq̃ obiectu;
agens ꝛ terminãs nõ tñ imedia
te terminãs. vt p; ex supradict;
in primo articulo. Dico secũdo
ad illã auctoritatẽ phi: ꝙ si sub-
iectũ sit idẽ ꝛ agens idẽ sequit̃
eadẽ forma. quãdo agens natu
raliter agit ꝛ eodem modo se
habet ad passum: ꝛ subiectum ẽ
eodẽ modo dispositũ: sed non ẽ
inconueniens ꝙ idẽ intellectus
de obiecto habeat cognitiones
specie distinctas scđ; aliã ꝛ aliã
habitudinẽ vel dispositionẽ in-
tellectus obiecti vel medij sicut
in ꝓposito. Dico tertio ad illa;
partẽ antecedẽtis ꝙ licet omne
subiectũ cognitũ terminet sua;
cognitionẽ ex eo ꝙ aliquod ob-
iectũ terminare aliquã cognitio
nem non est aliud q̃ ipsum co-
gnosci ꝑ illã: tamẽ nõ omne ob-
iectũ cognitũ agit suã cognitio
nẽ: q: aliqđ est obiectũ cognitu;
qđ nõ ẽ nec fuit: ꝛ nihil tale agit
vel egit ꝛc. Dico quarto ad au-
ctoritatẽ augustini ꝙ illa debet
intelligi de re qua; cognoscim⁹
imediate in seipã: et sic est vera.
vñ p; ad rationẽ. ¶ Ad secũda; C
Ad scđm dico ꝙ ille ꝓcessus phi nõ ꝓbat
demõstratiue deum eẽ. vñ dico
primo ꝙ nõ ẽ euidẽs euidentia
sũma aliq̃d moueri: diceret eni;
proteruus: q: l; sic appareat tñ
nõ sic est. Scđo dico ꝙ l; eẽt eui
dens aliq̃d moueri. nõ tñ illđ ab
alio moueri. diceret eñi ꝓteru⁹
ꝙ aqua seipam mouet̃ ad replẽ
dum vacuum ꝛc. Similiter ipa
aqua calefacta seipsam reducit
ad frigiditatẽ ꝛc. quare ꝛc. Ter
cio dico ꝙ l; esset euidẽs omne
quod mouetur ab alio moueri
ꝛ concesso ꝙ non est ꝓcessus in
infinitum in mouentibus qđ nõ
est euidẽs: tamen ꝑ hoc nõ ꝯclu
ditur mouẽs imobile diceret ei
ꝓteruus ꝙ mouet̃. b. et licet. b.
pro tũc sit mouens immotũ nõ
tamen imobile. Quarto dico ꝙ
nõ est euidẽs ꝙ circulatio nõ sit
possibilis imo sic est ꝙ est possi
bilis diuerso genere cause. q̃re
ꝛc. Et ꝯsimiliter posset respon-
deri ad alios modos probandi
deu; eẽ. De cõfirmatione aute;
q̃ est de nouitate reꝝ ꝛc. postea
dicã. ¶ Ad tertiã dico primo ꝙ
ista ꝯña non est euidẽs veritas D
Ad tertiũ est. ergo de⁹ est ꝛc. Scđo dico ꝙ
antecedẽs nõ ẽ euidens nec hoc
demõstrat Anshel. vnde ad pro
bationẽ eius dico tertio. ꝙ licet
ista cõditionalis sit vera si veri
tas non ẽ / veritatẽ nõ eẽ verum
est: q: antecedens ẽ ĩpossibile vt

alias dixi tñ illa nõ est euidens sicut nec ista si homo non ē asinus hoiem nõ eē asinũ. est verũ. Quarto dico ꝙ ista ꝯña non est euidēs nulla veritas ē. ergo ista ꝓpositio est vera vel ei⁹ ꝯtradictoria ꝛc. quia stat ꝙ nec ipa nec sua ꝯtradictoria ē vera vt pꝫ. et sic ista ratio peccat ꝑ logicã ꝛc.

A Ad qrtũ — ¶ Ad quartã ꝯcedo añs ꝛ nego ꝯñam vñ primo dico ꝙ intellectus potest intelligere impossibile nõ solũ intellectione apprehensiua: sed etiam iudicatiua. Scd̃o dico ꝙ intellect⁹ põt intelligere ꝯtradictoria ꝛ licet de intellectiõe iudicatiua hoc possit negari tamen de apprehensiua nullus negat. Tertio dico ꝙ licet intellect⁹ possit assentire alicui ipossibili ꝛ ipse nõ possit assentire ꝓpositiõi ipossibili que est copulatiua ex ꝯtradictorijs nõ tamē sequit̃ quin quodlibet ipossibile iplicet ꝯtradictionem licet nõ explicet ꝯtradictionem sicut talis copulatiua. Et ratio diuersitatis ē: q: talis copulatiua euidenter implicat contradictionē: ꝛ hoc ego voco explicare seu iplicare ꝯtradictionē nõ sic autē quodlibet aliud impossibile. quare ꝛc. Quarto dico ad confirmationem ꝙ volũtas potest velle ipossibile vel saltē ipossibile põt velle. ꝛ hoc videre meo bene probant ille sex rationes ibidem inducte: vt patz intuenti et deducēti ꝛc. Et sic patz ad istas

B — rationes. Et hec de scd̃o articulo.

Tertius articul⁹. — ¶ Quantũ ad tertiũ articulũ in quo videndũ est vtrũ nobis sit euidenter notũ tantũ vnũ deuz esse. Primo premittã descriptionem / siue q̃d nois hui⁹ termini de⁹. Scd̃o ponã ꝯclusiões. Tertio obijciã ꝯtra ꝛc. Quãtuz igit̃ ad primũ punctuz notãdũ est ꝙ ad describendũ deuz nõ oportet oēs ei⁹ ꝯditiões ꝛ ꝓprietates includere in ei⁹ diffinitione q: hoc nobis foret impossibile. ideo dicũt aliqui ꝙ sufficit oēs vel plures vel aliquas eaꝝ de ipo notiores ꝛ sibi soli cõpetētes in ei⁹ descriptiõe ponere ꝛ inde ē ꝙ ei⁹ dantur diffinitiões diuerse a diuersis sicut patz in libris sanctorum et doctoꝝ. Ad cõuenienter autē describendũ datur ab aliq̃bus hec regula ꝙ de⁹ debet describi per oēm terminũ signantem ꝑfectionem simpliciter siue bene eē simpliciter sic ꝙ in omi materia melius est ipsuz esse ꝙ̃ nõ esse ꝛ hoc cum isto aduerbio summe. vt dicẽdo ꝙ deus ē ens summe bonum. summe sapiens. summe potens et sic de alijs ꝛc. ꝛ quanto plures termini ibidem congregãtur tanto melior ꝛ perfectior est descriptio ꝛc. C ¶ Secũdo notandũ est ꝙ ista regula nõ videtur omnino ratiõalis quia scd̃z istũ modũ dicendi non erit aliqua certa descriptio dei Pro cui⁹ declaratione aduertendum est ꝙ aliqua est ꝑfectio simpliciter de qua non est nobis euidēs ꝙ sit perfectio simpliciter sicut est ista posse facere q̃libet aliud a se. et ita stat aliquē de deo aliquam eius proprietatē ꝛ perfectionē simplicit̃ negare. dubitare / vel opinari quaz alius firmiter credit. Sunt enĩ multe pfectiones simpliciter ꝛ ꝓprietates dei q̃ pure creduntur ex fide vt quas nullo modo est euidēs deo cõuenire sicut esse liberum

actiua.⁊ infiniti vigoris.⁊ sic de
multis aliis.quare ⁊c. Ideo ad
conuenienter describēdū deū pono
istā regulā q̄ de⁹ debet describi
per illud qđ cōiter cōceditur deo con
uenire ab oibus q̄ ↄcedūt deum
esse vt dicēdo q̄ de⁹ est ens sum
me bonū ⁊ pfectissimū in entib⁹
Oēs enī cōcedentes deū eē com
muniter cōcederēt deo illud cō-
uenire.et sic ista descriptio erit
certa ⁊ cōis apud oēs ↄcedētes
deū eē. Nō sic aūt esset si in sua
descriptiōe deberēt poni cōiter
⁊ īdifferēter alij termini signan
tes pfectiōes simpliciter qui de
deo nō ab oibus sed solū ab ali
quibus/vel a fidelib⁹ cōcedun-
tur.sicut sunt isti essentia pdu-
ctiua oīm alioꝝ a se essentia infi
niti vigoris.essentia cōmunica-
D bilis tribus suppositis.essentia
creatura de nichilo ⁊c. ¶ Ter-
tio notandū q̄ sicut iam patz ex
dictis in descriptione dei debet
poni istđ aduerbiū sūme vl' ali⁹
suplatiu⁹ includens ipsuz.sicut
dicēdo q̄ de⁹ est ens summe bo-
num.vel pfectissimū in entibus
Et ideo sicut suplatiuus potest
dupliciter exponi affirmatiue ⁊
negatiue.sic iste terminus deus
potest habere duplicē descripti
onem. Prima est q̄ deus est ens
omni alio a se melius ⁊ pfecti⁹.
Secunda est q̄ de⁹ est ens quo
nihil est melius vel perfectius.
E i.ↄclo. ¶ Hijs premissis pono tres con
clusiones. Prima q̄ licet primo
modo describēdo deū nō possit
a nobis euidēter pbari tantum
vnū deum esse. tamen sic potest
euidenter pbari q̄ ad deum eē
sequitur tantum vnū deum esse
Prima pars probatur quia ista
propositio deus est. non est per
se nota nec ex per se notis demō
strabilis:nec est nobis p experi-
entiam euidēs vt satis pz ex di-
ctis in primo articulo. Igit ista
tm̄ vn⁹ de⁹ est.nō pōt nobis eui
dēter probari describendo deuz
illo modo. Consequentia patet
quia secunda euidenter infert pri
ma ⁊c. Secunda pars probatur
quia euidenter sequitur deus ē.
est ergo tantum vnus deus: q2
si detur oppositū scilicet q̄ sint
duo dij et plures dij illo modo
describendo deum euidenter se-
quitur contradictio quia sequi
tur.a.⁊.b.sunt duo dij.ergo per
illam descriptionem.a.est perfe
ctior.b.⁊ similiter ergo.b.est p-
fectior.a. ⁊ per ↄñs.a. est perfe-
ctior ⁊ impfectior q̄3.b.⁊.b.q̄3.a.
quare ⁊c. ¶ Secūda cōclusio q̄ F
licet secundo modo describendi ij.ↄclo.
deū non possit a nobis euidēter
pbari tantū vnū deum esse:nec
q̄ ad vnū deum eē sequatur tm̄
vnū deum eē.tamen q̄ nō possit
euidenter pbari non possumus
euidenter probare. Prima pars
pbatur.q2 dicēti q̄ sunt plures
dij equaliter perfecti nō potest
euidenter oppositū pbari plus
q̄3 possit euidenter pbari oppo
situm dicenti q̄ sunt plures res
equaliter perfecte quarū queli-
bet est de⁹ sicut arguebatur an-
te oppositum ⁊c. Secūda pars
pbatur q2 licet rationes pban-
tes vnitatem dei possint appa-
renter solui: pter quod bene
concedo q̄ vnitas dei nō potest
nobis euidenter probari.tamen
non potest euidenter ostendi q̄
ille rationes non concludūt. q2
hoc non posset euidenter osten-

di nisi euidēter soluendo rōnes illas qḋ nō possum⁹. Ppt̄ qḋ concedo ꝙ ista negatiua vnitas dei nō pōt euident̄ ꝓbari.nō potest a nobis euidenter ꝓbari sicut licet ista sit vͣ trinitas psonaꝝ nō pōt a nobis euidēter ꝓbari:tn̄ ista negatiua nō potest euidēter ꝓbari.ꝛc. ¶ Tertia cōclusio ꝙ licet nullo predictoꝝ modoꝝ describendo deū sit nobis euidēs/aut possit esse in naturali lumine tātum vnū deum esse.tamen hoc est ꝓbabile naturali ratione. Prima pars sequitur ex dictis supposito quid nominis huius termini lumen naturale.per quem intelligo lumen siue cognitionē sine errore intellectui possibilē de cōmuni cursu nature. Et dico sine errore qꝛ cognitio erronea non debet dici lumen naturale sed potius tenebra. sic ergo sumendo lumen naturale.ptꝫ ꝙ in naturali lumine non est nobis per se aut p̄ experientiā notū tantum vnū deū esse vt clarū est: nec ex taliter notis potest nobis euidenter ꝓbari vt dictū est quare sequitur ꝙ hoc nō est nobis euidens nec potest esse.igitur ꝛc.

Secūda pars probatur supposito quid nominis hui⁹ termini ratio naturalis per quē intelligo rationē sumptā ex hijs que nobis apparent de cōmuni cursu nature. Sic ergo sumēdo ptꝫ ꝙ multe ratiōes naturales possunt fieri ꝛ facte sunt a philosophis concludentes tantum vnū deum esse licet non euidenter tamen probabiliter et probabilius ꝙ̄ posset concludi oppositum vt post patebit. ¶ Ex hijs sequūtur aliqua. Primo ex prima parte hui⁹ ꝯclusiōis: sequitur ꝙ nec oppositū articuli de vnitate dei nec oppositū alicui⁹ alteri⁹ articuli fidei pōt probari in lumine naturali. Patet qꝛ licet ad probandum opposita horū articulorum fidei possunt fieri alique rationes naturales probabiles tamen tales non probant in lumine naturali quia semper peccant vel in materia vel in forma.ꝛc.quare.ꝛc. Secundo sequitur ꝙ articulum de vnitate dei crediderunt philosophi et probauerunt in lumine naturali. Patet in libris Aristotelis et aliorum plurium philosophorum. ¶ Sed contra hoc est magister Hugolinus qui tenet ꝙ philosophus nunꝙ̄ formauit propositionem mentalem verā de deo/et ratio eius est quia cōceptus illi quos Aristoteles opinabatur vel credidit supponere pro deo. pro nullo supponebant. Uerbi gratia primum ens infinitum in vigore vel cognoscens per suam essentiam/ꝛ nichil extra se/ vel prima causa naturaliter agens/ vel summa perfectio solum in vno supposito existens.ꝛc. Isti enim conceptus pro nullo supponunt eo ꝙ implicent aliquid quad non potest vere dici de deo quare ꝛc.

¶ Sed hoc dictum videtur puerile nec eget reprobatione. Primo enim patet falsitas in negatiuis.et cetera. Secundo in affirmatiuis potest euidenter ostendi: quia licet hoc totum asinus rationalis pro nullo supponit non tamen sequitur ꝙ ly asinus per se nullo modo sup

A 3.conclo. [margin]

B [margin]

Opinio hugolini [margin]

C Improbatio. [margin]

ponat. quare ꝛc. Uñ ad euiden-
tem huiꝰ declarationē. ¶ Primo
suppono ꝙ aliqua res bene con
cipit̃ pluribꝰ conceptibꝰ pro ea
supponibilibꝰ. ¶ Scđo ꝙ ꝯceptꝰ
vniꝰ rei pōt nō cōponi cum alio
cōceptu eiusdē rei vel nō adiun
gi sibi per modū determinatio-
nis cū suo determinabili. ¶ Ter
tio ꝙ isti cōceptꝰ prima causa ꝛ fi
nitum in vigore sut diuersi con
ceptus. Tūc arguitur sic stat ꝙ
aliqua res ꝯcipitur vno ꝯceptu
ꝓ ea supponēte absqꝫ hoc ꝙ ali
us cōceptus priori adiūgat̃ per
modum determinationis ad su
um determinabile. ergo si talis
ꝯceptus predicetur de se erit ꝓ-
positio affirmatiua vera. ꝛ per
cōsequēs Aristoteles formans
istam mentalem. prima causa ē.
prima causa formabat verā pro
positionem ꝛc. Item aliter seq̄-
tur ꝙ quicunqꝫ opinaretur ali-
quē ꝯceptū supponere pro aliq̄
re pro qua non supponit tūc nō
possit habere cōceptum suppo-
nentem pro illa re de qua false
opinaretur. Consequētia patet
sed absurditas ꝯsequētis patet
q̄a sic q̄cūqꝫ aliquod falsū opi-
naretur de deo vt quod posset
facere supremam speciē ꝛc. nul
lum verū crederet de deo. et ita
in alijs ꝛc. ¶ Tertio sequit̃ ꝙ ar
ticulus de vnitate dei licet non
possit nobis fieri euidens in lu-
mine naturali tñ hoc pōt in lu-
mine superiori. Patet. q: lumi-
ne supnaturali ꝛc. ¶ Quarto ex
hoc sequitur ꝙ articulꝰ de vnita
te dei potest eē magis euidens
q̄ꝫ nobis sit euidens veritas pri
mi principij. patet. q: ꝓbabile ē
ꝙ ꝯprehēsores in lumine patrie
supnaturali clariꝰ vident cōclu
siones q̄ꝫ nos viatores pncipia
nā cū finite ꝛ nō multū clare vi-
deamꝰ ꝛ per lumen minꝰ tā ꝑfe-
ctionaliter q̄ꝫ gradualiter. vide
tur ꝙ quelibet veritas necessa-
ria possit absolute a nobis vide
ri clariꝰ q̄ꝫ nos modo p lumē na
turale ꝓmū pncipium videamꝰ D
ꝛc. ¶ Sed contra p̄dicta arguit̃ ꝯ p̄dictā
ꝓbando ꝙ vnitas dei possit na
turalit̃ demōstrari. ¶ Primo q̄-
dem sic q: euidens ē aliq̄d posse
nouiter esse ꝛ per ꝯñs tale ē ꝓ-
ducibile et nō a se ergo ab alio.
Et de illo quero vt prius et sic
semp vltra. vel ergo deueniā ad
aliqđ simplr̃ pmū/ꝛ habetur ꝓ
positū. vel erit ꝓcessus in infini
tum qđ est euidenter impossibi
le ꝛc. Et si dicatur ꝙ fm phm in
generationibus est possibile ꝓ-
cedere in infinitum hoc non va
let q: philosophus non cōcedit
ꝓcessum in infinitū in causis es-
sentialit̃ ordinatis. sed tm̄ in ac-
cidentaliter ordinatis. ¶ Scđo ij. argui.
arguitur ꝯfirmando predictam
rationē ꝛ ꝓbando ꝙ nō sit pos-
sibilis ꝓcessus in infinitū in cau
sis eēntialiter ordinatis q: vni-
uersitas causatoꝝ eēntialit̃ or-
dinatoꝝ ē causata igitur ab ali
quo qđ est supra illā multitudi
nem ꝛ nō ē aliq̄d illius multitu
dinis. aliter em̄ idem esset causa
sui ipsius quare ꝛc. Itē aliter se
queretur ꝙ idem effectus habe
ret simul infinitas causas actu
ipm causantes et per ꝯsequens
in causis eēntialiter ordinatis
erit aliquid simpliciter primū
¶ Tertio arguitur per rationē 3. argut̃
cuiusdā doctoris qui tenet ꝙ p̄-
dicta argumētatio valet ita bñ

in accidẽtal'r ordiatis sicut in essential'r ordinatis si bñ formetur Capio inquit totã mltitudinem illoꝝ q̃ꝝ quodlꝫ hꝫ aliqđ pͥus se. Tunc arguit̃ sic. Tota ista multitudo habet aliq̃d pͥus se. ĝ preter totã illam multitudinẽ oportet dare aliquid prius vel ergo illud est simpliciter primum ꝛ habetur ꝓpositum/vel nõ ꝛ hoc est contra propositũ quia ipsũ erit pars multitudinis illorũ quorũ quodlibet habet aliquid prius. quare ꝛc. ❡ Quarto arguit̃ sic si eẽnt plures dij aut distinguerẽtur specie aut solo nũero. si specie tunc non essent eque perfecti ꝛ per cõsequens min⁹ perfectus non eẽt deus. si solo numero tũc possent eẽ infiniti. q̃a quãdo sũt plura indiuidua distĩcta solo numero. non apparet contradictio qui sint plura. nec potest assignari status ad certum numerũ quin maior possit esse ꝛc. ❡ Ad ista respondetur ad primũ ꝛ scđm simĺr respondendo quia faciunt vnam rationem. vnde primo dico. ista ratio non probat euidenter tantũ vnũ deũ eẽ. quod patet multipliciter. ❡ Primo quia in ista ratione p̃supponitur nouitas rei q̃ nõ prefuit/nec aliquid eius. talis autem nouitas nõ cõcluditur euidenter ex apparẽtibus naturalib⁹ cũ multe mutationes valdo apparenter saluent̃ a modernis absq; rerum a p̃existentibus distinctaꝝ nouitate sicut de motu locali ꝛ de motu ad quantitatem ꝛc. Et tali modo diceret proteruus ꝙ possent saluari omnes mutationes ad accidentia ꝛ etiã ad substãtias a fortiori. quia nõ sunt sensibiles nisi per mutationem factã in accidẽtib⁹ sensibilibus. et sic si talia saluarẽt̃ p res aliť se hñre / vel appere res aliť se hñre solũ. nõ reqreret̃ aliqđ agẽs extrinsecũ a re ipsa aliter habente. nam res aliqñ aliter se habet vel apparet aliter se habere se ipsa sola sine extrinseco agente sensibiliter vel apparente. ❡ Secundo in predicta ratione presupponit̃ bonitas huius consequẽtie si aliquid nouiter est illud ꝓducitur ab aliquo hec autem ꝯsequentia nõ est euidẽs ꝛc. Diceret eñi proteruus ꝙ sicut non sequitur euidenter. a. nouiter non est: igitur ab aliquo nouiter non est. sic nõ euidenter sequit̃. a. nouit̃ est igit̃ ab aliquo ꝛc. q̃a sicut aliquis põt desinere eẽ per solam absentiam ꝯseruantis nullo ad hoc positiue agente. sic põt incipere eẽ p solam absentiam impediẽtis nullo ad hoc positiue ꝯcurrẽte. immo diceret ꝓteruus valde apparenter ꝙ multum difficile est exprimere quid est vnam rem esse ab alia sine effici aut ꝓduci ab ea. maxime vbi vna põt esse sine alia. verbigratia tu dicis ꝙ ignis efficit vel producit calorem et est eius causa efficiens constat tamen ꝙ iste calor posset esse et non eẽ ab illo igne. sꝫ a solo deo. igne se habente ad illuꝫ calorem oĩno similiter sicut primo. scđm omneꝫ nostrã apparentiam ꝛc. quare. ꝛc. ❡ Tertio ista ratio presupponit ꝙ alique sunt cause essentialiter ordiate. hoc aũt non est euidens q̃a ille ꝯditiones causarũ eẽntialiter ordiatarum quas assert⁹ ponam non possent euidenter probari cõuenire aliquibus causis vt ptꝫ intuẽti. ❡ Quarto ista ra

iiij. arg.

A Ad pͥmũ ꝛ scđm.

tio p̄supponit q̄ nõ sit possibilis p̄cess⁹ in infinitũ in causis eẽntia lit͛ ordiatis. hoc aũt nõ est eui dẽs. tũ p͛io. q͛ fm phos talis p̄cess⁹ p̄cedit possibilis i causis ac cidẽtal͛r ordiatis. tũ scdo q͛ fm fi dẽ possz p̄babil͛r dici q̄ de⁹ pos set facere ifinitas causas actu ex istentes sibi essentialiter ordina tas ꝛc. ¶ Quinto concessis om nibus predictis adhuc ratio non probat euidenter. quia p̄teruus diceret q̄ in causis essentialiter sub ordinatis esset circulatio ita q̄ quelibet esset ab aliqua et sic esset p̄cessus in infinitum nec ali qua simpliciter prima. q̄ autẽ ta lis circulatio nõ sit possibilis nõ potest euidẽter probari. Sexto concessis omnibus presupposi tis ꝛ etiam q̄ non sit talis circu latio possibilis: adhuc ratio non probat aliquid esse simpliciter p̄ mum exponendo affirmatiue. i. quo nihil est prius ꝛ sic ratio nõ probat euidenter illud primum efficiens esse tm̃ vnum: q̄a proter uus diceret q̄ plura eẽnt prima efficientia. ita q̄ nullo aliquid es set prius efficiens. diceret etiam q̄ licet vnum eẽ tantum primum efficiens illud tamen non eẽt sim pliciter primum ens ꝛ perfectissi mum quia aliquid esset eo prius quod non esset efficiens sed eius vltimus finis propter quod age ret. ꝛ sic primum efficiens non es set deus. Patet ergo q̄ predicta ratio non probat euidenter tan

B tum vnam eẽ deum. ¶ Ex predi cto processu apparet q̄ in philo sophia seu doctrina Aristotelis nulle vel pauce sunt rationes eui denter demõstratiue. patet quia illa ratio videtur apparentior in ter omẽs quas vnq̄ Aristoteles fecit ꝛc. Item seq͛tur q̄ phia Ari stotelis seu doctrina magis de bet dici opinio q̄ scientia ꝛc. ꝛ iõ valde sunt rep̄hẽsibiles q̄ nimis tenacit͛ adherẽt auctoritati Ari stotelis ꝛc. ¶ Secunda principa liter dico ad predictam rationem q̄ ista ratio licet non sit demon stratiua ipsa tamẽ est p̄babilis ꝛ debet dici bona ratio naturalis. Patet q̄a licet proteruus possit eam multipliciter euadere vt pa tuit. tñ probabilius persuadet q̄ possit persuaderi oppositum ꝛc.

¶ Tertio dico q̄ ista rõ põt ap parentius et efficacius formari q̄ Aristoteles eam formauit: vñ sicut dicit Ockam apparentius potest probari primitas efficien tis ꝛ eius vnitas p̄ conseruatio nẽ rei a sua causa q̄ p̄ p̄ductiõez accipiendo productionem fm q̄ est rez accipere eẽ imediate post non esse. Cuius ratio est q̄a ni mis difficile eẽt p̄bare q̄ non sit p̄cessus in infinitũ in causis eius dem rationis quaruz vna possit eẽ sine alia sicut philosophi po suerunt hominem generantẽ an te hominem generatum in infini tuz. Similiter difficile est proba re per productionem q̄ vnus ho mo non possit produci ab alio si cut a causa totali. modo si ista duo concederentur non posset p̄ bari q̄ iste processus in infinituz non esset possibilis nisi esset ali quid vnum semper manẽs a quo tota ista infinitas dependeret. Et ideo ratio potest melius sic formari quicquid taliter produ citur ab alio q̄diu manet in esse reali ab aliquo real͛r p̄seruatur: sed iste effectus producitur. igit͛ C

q̄ diu manet ab aliquo ꝯseruat. tūc q̄ro de illo ꝯseruāte aut pōt ꝓduci ab alio/aut nō. si nō tunc est efficiēs p̄mū sicut est conseruans primum: q̄a eē conseruans est eē efficiēs vt ondam in quarto. Si aūt illō ꝯseruās ꝓducitur ab alio igit̄ ꝯseruatur ab alio: et de illo alio q̄ro sicut pri9. ⁊ sic vł oportet ꝓcedere in infinitum: vł oportet venire ad aliqđ primum conseruās nō cōseruatum: ⁊ tale est p̄mū efficiēs. Sꝫ nō est possibile eē processum in infinitum in cōseruantibus. q̄r tunc actu eēnt īfinita: quod est impossibile saltem naturaliter. sicut posset ꝓbari per rōes phi et alioꝝ q̄ sūt satis rationabiles. Et p ꝯsequēs per istam rationē patet sufficiēter: licet non euidenter q̸ oportet dare primū conseruans ⁊ ita

A primū efficiens. ¶ Differt autē ista ratio ab alia ratione facta sub alia forma: q̄a ista arguit p conseruationē: alia p productionem modo semp oīe cōseruans aliud siue mediate siue imediate est actualiter cū suo ꝯseruato ⁊ ecōuerso. nō autem omne ꝓductum ab alio requirit q̸ illud a quo est ꝓductum sit simul actu cū eo ⁊ sic q̄uis possit poni processus in īfinitum in causis producentibus sine īfinitate actuali. non tamen in conseruantibus ⁊c. quare ⁊c. Et sic patꝫ quomodo predicta ratio potest apparenter fortificari. ¶ Quarto p̄ncipaliter dico circa p̄dictam rationem q̸ ip̄a solum valet arguendo in causis eēntialiter ordinatis ⁊ nō in accidētaliter ordinatis: sicut prius tactum est. ideo ad declarationē huius videndū

est que sint cause eēntialiter ordinate: et q̄ accidētaliter ordinate. Et de hoc dico q̸ inter eas est triplex differentia. ¶ Prima est q̸ in causis eēntialiter ordinatis scđa depēdet a p̄ma in causando B

Cause aūt accidētaliter ordinate sūt quaꝝ neutra ad ꝓductionē alicui9 effect9 aliā req̄rit neutraliter in causando. ¶ Secūda differētia est q̄ seq̄tur ex p̄ma. q̸ in causis essentialiter ordinatis est causalitas alteri9 ratiōis: ⁊ alteri9 speciei ita q̸ cause eēntialit̄ ordinate sunt alteri9 speciei: q̄a ad causationem vnius effectus sufficit vnum vnius rationis sic nō est de alijs quare ⁊c. ¶ Tertia differentia est q̸ omnes cause essentialiter ordinate simł requiruntur ad causandum effectum: in causis autem accidentaliter ordinatis non requiritur earum simultas in causando. q̄re ⁊c. Et si dicatur q̸ mus et sol essentialiter subordinantur in causando murē et tamen non requiritur earum simultas. dico q̸ licet mus essentialiter subordinatur ad solē nō tamē ecōuerso ⁊c. ¶ Unde circa predicta sciendū est q̸ causarum concurrentium ad determinatum effectuꝫ C si vna non possit concurrere nisi alia concurrat ita dependet vna ab alia in causando sicut econuerso. generaliter tamen illa que est prior et illimitatior non sic omnino dependet a posteriori causa eiusdem effectus sicut econuerso. verbi gratia. dico q̸ in generando hominem homo essētialiter a sole dependet: et econuerso. q̄r nec homo sine sole: nec sol sine homi-

ne pot est hoiem gnare: sed tn̄ sol sine sorte pōt hoiem gnare: ꝛ sic causa vniuersalior ꝛ illimitatior nō oino depēdet ab inferiori scʒ sol ab homine sicut iferior a superiori ꝛ vniuersaliori propter causam dictā scilʒ: q: sol in ꝓducēdo hoiem nō reqrit necessario hoc singulare. puta sortē ad cōproducēdū sed ecōtra. Aliqn̄ autē non est sic mutua dependētia causarū ꝯcurrētiū in causādo: sicut qn̄ sol ꝛ mus generāt murē: q: licet mus nō possit gnare murē sine sole: sol tn̄ pōt sine mure: ꝛ ꝑ hoc pōt apparere quomodo ꝓcedūt multe instantie: quas in hac materia mouet ockam ꝯtra scotū ponētem p̄dictas dr̄ias ꝛc.

D ¶ Ex predictis seqtur primo ꝙ nō est nobis euidēs per experiētiam: nec per demonstrationem: sed solum opinatū vel creditum aliquas causas sic esse essentialiter ordinatas. patʒ satis ꝑ predicta. Secūdo seqtur ꝙ scdm fidē c mis causa creata non solum in essendo: sed etiam in causando eēntialiter dependet a deo. Tertio seqtur ꝙ deus a nulla causa depēdet essentialiter in causando. Quarto sequitur ꝙ fm fideʒ simpliciter et absolute nichil essentialiter dependet ab aliqua causa creata siue in causari siue inesse.

E ¶ Circa qđ sciendum qđ aliqđ essentialiter dependere ab alio pōt dupliciter itelligi. Uno modo simpliciter ꝛ absolute. q̄a scʒ sine illo nō posset esse vel conseruari aliis q̄buscunq; positis: ꝛ sic nichil essentialiter depēdet nisi a solo deo. Alio mō secūduʒ quid quia scilʒ de facto ponit in esse et conseruatur ab illo ꝛ sine illo nō fieret nec naturaliter fieri posset licʒ bene absolute. ꝛ sic aliqđ eēntialiter depēdet a causa creata q̄a secundum cursū nature causatur ꝛ cōseruatur ab illa ꝛc. Sic igitur patet ad predictā rationē qnantum ꝓbat: ꝛ q̄tum non: ꝛ qualiter debeat intelligi ꝛc.

¶ Ad tertiam rationē dico ꝙ non valet. vnde ipsa hʒ multas instātias. nā cōsimiliter probaretur p̄mū instās t̄pis: ꝛ p̄mū punctū in cōtinuo: ꝛ ꝙ in eo nō sunt partes infinite: ꝛ ꝙ mūdus non durabit in infinitū sic pʒ intuenti ꝛc. Un̄ maior est falsa si . y tota capiat cathegorematice nec ꝓbat ad illum sensum. ꝛ sic nō valet ratio gratia forme gr̄a tn̄ materie tene. de primo agete licet nō cōuincat ꝛc. F Ad tertiū.

¶ Ad quartā dico ꝙ licʒ illa sit bona ratio naturalis ꝛ ꝓbabiliter ꝯcludēs ꝙ nō possent eē plures dij nō tamen euidēter ꝓbat. qđ. pʒ. q̄a nō potest demonstrari ꝙ ipēs plurificabilis in indiuiduis non terminet se ad certum numerū indiuiduorū. Non eni pōt demōstrari qui aliqua astra sint eiusdem spēi. ꝛ tn̄ illa scdm philosophos sibi determināt certū numerum indiuiduorū sub qualibet specie ita ꝙ non possunt plura eē sub eadē specie. Similiter sol ē eiusdem speciei cum suis medietatibus ꝛ tamē determinat sibi certum numerū medietatum. Similiter scdm catholicos tres persone diuine sunt eiusdem speciei ꝛ tamē determinant sibi certū numerum. Et ita dicere posset protervus ꝙ species diuina determinat sibi certum numerū ita ꝙ sunt duo. vel tres dij eiusdē spe G Ad q̄rtū

cieí.nec pñt plures eē.nec oppositum possit euidenter probari plus q̃ posset euidẽter ꝓbari ꝙ tres psone eiusdẽ speciei ⁊ equalis pfectionis quarũ quelibet ẽ deus non pñt eē, immo apparẽtius posset probari ꝙ sunt tres tales psone q̃ ꝙ nõ sint tres dij: q̄a ad saluanduz pmum oportet ponere ꝙ vna ẽ tres res ⁊ quelibet illarꝝ. ⁊ ꝓpter hoc negare cõsequẽtias valde apparẽtes.s.sillogismũ expositoriũ barbara et cetera: vt post patebit non autẽ ꝓpter scdm. Et similiter valde difficile est saluare ꝙ sint tres tales psone absq̃ hoc ꝙ ponantur tres dij.vt magis post apparebit Et p hec que dicta sũt patz.quõ potest rñderi ad oẽs rationes q̄ pñt fieri ad ꝓbandũ vnitatẽ dei ostẽdendo ꝙ non demonstrãt sed semp aliquod assumũt dubium/ vel eque/aut magis ineuidẽs sicut illud quod ꝓbãt ⁊ sic petũt principium vt ostendit ockam cõtra scotum pmo quolibe.q̃stiõe. i.Et hec de tertio articlo ¶ Tũc ad rationes principales. Ad primam pz ex primo articulo ꝙ antecedẽs est negãdum. Et ad probationẽ dico ꝙ est cognitio abstractiua ⁊ non oĩs talis presupponit intuitiuã illius rei cuius est sed alterius ⁊ sic habem⁹ de deo cognitionẽ abstractiuam ex cognitione intuitiua creature p modum ibidem dictum. Qualis autẽ sit ista cognitio dei dictum est. Ad ɔfirmationẽ conceditur antecedẽs ⁊ negatur cõsequentia et ad auctoritatem philosophi dico ꝙ ipse loquitur de cognitione intellectiua causata a fantasmate ipsius rei intellecte:

A
Ad.i. principale.

et de omni tali verum est ꝙ ipsa dependet ex cognitiõe sensitiua eiusdem rei. cui⁹ ratio est: q̄a de nulla re potest haberi fantasia sine sensatione preuia illius rei. Ibi ergo philosophus.o.uum loquitur de cognitione intellectiua rerũ sensibiliũ causata ex fantasmatibus ⁊ sic illud intelligit tertio de anima ꝙ nequaq̃ sine fantasmate intelligit anima. Propt̃ hoc tamen non seqtur ꝙ de deo possit haberi cognitio intellectiua nisi de eo precedat cognitio sensitiua q̄a de ipso nõ habetur cognitio causata ex fantasmatibus.sicut habetur de sensibilib⁹ sed solũ ex discursu rõnis q̄ modus potest fieri sine fantasmatibus ⁊ sensatiõe. quare ⁊c. ¶ Ad secundã pz ex secundo articulo. q̄ ibi concluditur verum ⁊ est probatus ibidẽ. ¶ Ad tertiã patz ex tertio articulo.ꝙ antecedens et ɔsequens est verum ⁊ de probatione ɔsequẽtie patuit ibidem.

B
Ad scdz.

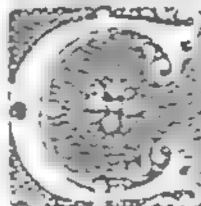
Ad t̃tiũ.

¶ Ad aliã post oppositũ negat̃ minor ⁊ clare pz ꝙ ꝓbatio non valet ⁊c.q: ita argueret̃ de qualibet alia re quia cuilibet rei esse de sua quidditate ⁊c. Ad confirmationẽ q̄: q̄d sit de maiore negatur minor.q̄a ista est dubitabilis ⁊ non per se nota imo nec euidẽter demonstrabilis necesse est ⁊c.⁊ hec de tertia q̃stione.

Ad rõnẽ p⁹oppo.

C
q̃stio.4.

¶ Questio quarta circa materiam tertie distinctionis.

Irca tertiã distictionẽ huius libri primi in qua ondit magister q̄liter in creaturis est vestigium ⁊ imago trinitatis

Utrꝝ creatura rõnat sit vestigium trinitat⁹

formo istā questionē vtrū creatura rōnalis sit vestigiū ꝛ imago increate trinitatis. ¶ Arguitur p̄rio q̄ nō. q: nulla creatura est vestigium increate trinitatis. igitur ꝛc. ꝯña p; ꝛ añs ꝓbatur quia vestigiū ducit in noticiam illius cuiꝰ est: sed nulla creatura ducit i noticiā trinitat; imo potiꝰ ex creaturis naturał'r ꝯcludit̄ q̄ nulla res sit tres res ꝛ q̄libet cap ꝛc. ¶ Scđo sic q̄ creatura rōalis nō sit vestigiū trinitat; q: in illo qđ est vestigiū trinitat; inuenit̄ triū rez realis distictio sicut in ip̄a trinitate sūt tres psone realit̄ distīcte sed aliqua creatura rōnalis sicut aīa vel angelus est simplex ꝛ indiuisibilis in qua nō est distictio igit̄ ꝛc. ¶ Tertio sic q̄ creatura rōnał non sit imago trinitat;. q: si ꝛc. vel hoc esset rōne substātie aīe. vel rōne suoꝝ actuū: nō rōne substātie. q: cū sit simplex nec in ip̄a sit distictio rerū ip̄a non representaret distinctionē psonarum. nec rōne suorum actuum quia nō representaret ꝯsubstantialitatē personarum ꝛc. ¶ In oppositū arguitur: quia f̄m Augustinuz. vi. de trinita. cap̄. vlti. Oportet vt creatorē per ea que facta sunt intellectū ꝯspicientes trinitatē intelligamus cuius in creatura quō dignū est apparet vestigium.

i. arguit̄

ij. ar.

3. arguit̄

In opp.

Et si hoc verū sit de aliqua creatura maxime videtur de rōnali quā etiā in pluribus locis dicit eē imaginē trinitatis f̄m mentē. vt p; xiiij. de trini. c. vij. ꝛ alijs diuersis libris eius ꝛc. ¶ Primo premittā tria notabilia ad terminorū declarationē. Scđo ponā ad q̄situm triplicē ꝯclusionē

Decisio q̄stionis.

Tertio soluā circa istam materiam triplicē dubitationē. Circa p̄mū in p̄mo notabili videbitur quō vestigiū ꝛ imago in aliq̄bus cōditionibꝰ ꝯueniūt ꝛ in aliq̄bus differūt. In scđo quō vestigiū sumit̄ multiplicit̄. In tertio quō imago sumit̄ similit̄. ¶ Pro primo notandū scđm occam q̄ vestigiū ꝛ imago aliquas h̄nt ꝯditiones ꝛ ꝓprietates cōes ꝛ aliquas ꝓprias. Prima cōmunis est q̄ tā vestigiū q̄ imago differt ab illo cuius est. Secunda q̄ vtrū q̄ ducit in noticiā illius cuius est. Tertia q̄ vtrūq̄ ex natura sua non plus rep̄sentat vnū indiuiduū q̄ aliud sibi simillimū vñ q̄ rep̄sentat vnum indiuiduū ꝛ nō aliud hoc est ideo. q̄a nō inuenitur aliud indiuiduū sibi simillimū. Tamen circa hoc est aduertendū aliq̄d ducere in noticiā alterius pōt dupliciter intelligi. Uno modo q̄a est causatiuū cognitionis alterius mediante sua noticia ita q̄ noticia ipsius sit causa noticie alterius. Alio modo q̄a est causatiuū cognitionis alterius immediate sine noticia sui sicut intellectus ducit̄ tanq̄ cā in noticiam cuiuslibet intelligibilis. Primo modo adhuc ꝯtingit dupliciter: q̄a vel ducit in primā talē noticiam. vel tantum facit rememorationem de aliquo habitualiter noto. Primo modo noticia singularis est causa noticie vniuersalis: ꝛ noticia p̄missarū noticie ꝯclusionis. s; nunq̄ isto modo noticia vniꝰ rei incomplexa est cā sufficiēs alteriꝰ noticie prime alterius rei incōplexe. Secundo modo vna res incōplexa mediante noticia sua po-

D

i. artic'ł

test esse causa partialis rememo rationis alterius rei habitualit note illa autem noticia habitua lis necessario concurrit ratione causa partialis. et isto modo tam vestigium quam imago representat illud cuius est: sicut patet ad experientiam de imagine herculis que solum representat herculem illi qui primo habuit noticiam de hercule et sic de vestigio &c. Et his sequitur quod aliqua duo pos sunt se representare mutuo patz si sint duo homines multum similes et sint noti aliquibus vter que indifferenter poterit ducere in recordationem alterius &c. Sed etiam vestigium et imago in ali quibus differunt. ¶ Prima differentia est. quia de ratione vestigij est quod sit causatum ab illo cuius est: quia vestigium vt patz inductiue dicitur illud quod est de relictum ab alio: de ratione autem imaginis, nõ est quod sit causata ab illo cuius est: quia imago herculis potest esse ab alio quam ab hercule. ¶ Secunda differentia sequitur ex prima. quod vestigium nisi sit impeditum ducit non tantum in noticiam recordatiuam illius cuius est sed etiam in noticiam cõpleram alicuius veritatis contingentis dei ipso verbigratia vestigium ex pede bouis non tantum facit recordari de boue habitualiter noto sed ducit communiter in noticiam huius quod bos hic trã siuit quamuis quandoque posset esse error &c. imago autem quia non necessario causatur ab illo cuius est: ideo nõ facit regulariter noticiam alicuius veritatis contingentis de illo cuius est nisi forte recordatiuã de qua nunc non est sermo & sic patet &c. ¶ Secundo notandum quod vestigiũ prout vna creatura dicitur vestigium alterius accipitur tripliciter. Uno modo large & sic vestigium est effectus derelictus ex aliqua causa rememoratiuus ipsius / et ducens communiter in noticiam alicuius propositionis contingentia enunciantis esse / vel fuisse. vel alicuius talis de ipsa causa: & sic fumus derelictus ex igne. vel cõbustio derelicta potest dici vestigium ignis: & etiam odor derelictus ab animali vestigium animalis. Secundo modo dicitur vestigium magis stricte pro impressione alicuius in aliquid sibi cedens remanente in absentia illius et sic in cera relinquitur vestigium sigilli. Tertio modo strictissime et sic dicitur impressio alicuius partis alicuius totius i aliquid sibi cedens derelicta et manens in absentia illius et ducens in recordationem eius &c. ¶ Tertio notandum quod imago etiam accipitur tripliciter. Uno modo strictissime: & sic imago est substantia formata ab artifice ad similitudinem alterius secundum aliqua accidentia cõformia accidentibus illius ad cuius similitudinem fit distincte ab alijs representãs sibi dissimilibus in aliquibus accidentibus suis verbigratia. Lignum formatur ad similitudinem herculis vt habeat consimilem figuram qualem habuit hercules: & consimiles colores propter que facit cognoscentem venire in recordationem illius herculis secũdũ quod est alius ab alijs hominibus qui non habẽt cõsimilia accidẽtia. & isto mo

do imago non est primo similitu
do totius. sed est primo similitu:
do accidentis: quia accidētia sūt
similia in eis sed non substancie
etc. Et sic accipiendo imaginem
de ratione imaginis est quod fi:
at ad imitationē illius cuius est
hoc tamē nō competit sibi ex na
tura sua sed tantū ex intentione
agentis. quia posset simpliciter.
fieri non ad imitationem illius
Secūdo accipitur imago ꝓ tali
formato siue fiat ad imitationē
alterius siue non. Tertio modo
pro omni voce producto ab alio
quod secundum rationem sue ꝓ
ductionis producitur vt similes
sic filiꝰ posset dici imago patris
qualiter apostolus vocat filium
¶ dei etc. ¶ His premissis ponam
i. ꝯclusio tres ꝯclusiōes. Pria est ꝙ rōna:
lis creatura et gnalr qlibet alia
pōt rōnabilr dici vestigiū trini:
tatis inquantum scz appropata
creaturis possunt aliquo modo
ducere in noticiā appropriatoꝝ
in diuinis personis. patet. quia
possunt ducere in noticiam recor
datiuam. Verbi gratia ex specie
in creatura concluditur pulchri
tudo que est vnum appropriatū
diuine persone. post ea accurren
te aliqua pulchra creatura inci:
pit intellectus recordari de pul:
chritudine diuia ꝛ sic ducit in no
ticiam recordatiuam ipsius ꝛ ha
bet rationem vestigij ꝛ ista ē pri
ma conuenientia cū vestigio cor
porali. Scda est ꝙ sicut vestigiū
corporale est causatuz ab illo cu:
ius ē vestigiū ita qlibz creatura
a deo etc. Ex qua sequitur tertia
ꝙ sicut vestigiū corporale ducit
in noticiam complexaz alicuius
veritatis contingentis de illo cu

ius est. ita creatura ducit in no
ticiā ꝯplexā de deo contingētem
vt deꝰ cāt hoc vel hmōi. Quarta
ꝙ sic vestigiū cōuenit cū illo cu:
ius est in aliqbꝰ accidētibꝰ ꝛ nō
in oībus ita creatura habz aliqs
conceptus vniuocos cum deo ꝛ
aliquos non. Quinta ꝙ sicut ve
stigium corporale est similitudo
aliquo modo non simplicir expꝛs
sa ita creatura respectu dei. Pro
secunda conuenientia videndum
est que sint illa in creatura in q
bus consistit vestigium. vnde di
co ꝙ aliquādo vestigiū ꝯsistit in
realiter distinctis quia aliquan
do rei substantiā representat ali:
quod appropriatum patri ꝛ vna
qualitas vel actio repńtat ali
quo speciali modo aliquod ap:
propriatum filio ꝛ aliud accidēs
aliud appropriatum spiritui san:
cto et tunc vestigium consistit ī
substantia ꝛ diuersis accidenti:
bus. ꝛ hoc patet per Augustinū
vi. de trinita. capitu. x. vbi assi:
gnat quomodo in creaturis est
vestigium trinitatis in qua assi:
gnatione partes vestigij distin:
guntur. Patet etiam satis in di:
stinctione ex dictis magistri et
auctoritatibus ibidem etc. Ali:
quando autem non distinguun:
tur realiter sed est vnicum quod
sortitur diuersas denominatio:
nes vel contentū sub diuersis cō
ceptibus ex quo possunt haberi
diuersa appropriata in deo ꝛ tūc
in illo quod est vestigiū non sūt
multa sed est tantum vnuz. tñ ex
illo possūt haberi in recordatio
ne plura recordabilia de deo ap
propriata diuersis psōis. primo
mō nō oīs creatura est vestigiuz
trinitatis qa non qlz hz diuersa

accidentia. sed scdo mõ qlz creatura est vestigiũ trinitatis ꝛ sic
A patz prima ꝯclusio. ꝛc. ¶ Scda
ꝯ. scda. conclusio est ꝙ creatura rõnalis/ꝛ nulla alia est imago trinitatis. pꝫ q: vt apparet ex dictis imago ſm ꝙ inuenit in creaturis dr̃ ꝑpter ꝯformitatẽ alicuius siĺitudinis in illo cuius ẽ imago ꝛ in imagine qd̃ est natũ ducere in recordationẽ illius cuius ẽ imago et per ꝯñs illa creatura maxime proprie dicitur imago dei q̃ aliquid habet quod conuenit deo per similitudinem ita ꝙ est precise cõmune vniuocum deo ꝛ illi. sed sola creatura rõnalis est talis. quod patet. q: nichil commune vniuocum deo et cuicũqꝫ creature est tale quin possit cõpetere creature rationali. patet cũ ꝙ entitas: bonitas: veritas: perfectio ꝛ et sic de omnibus alijs q̃ conueniunt ꝑprie deo ꝛ creature rõnali et nõ solum ſm similitudinem cõueniũt etiam deo ꝛ creature rõnali. multa autem ꝑprie conuenientia deo sunt precise cõmunia deo ꝛ creature rõnali sicut esse, intellectiuũ volitiuum iusticia: mĩa: sapientia et sic de alijs. iõ creatura rõnalis sola dicitur imago dei q̃uis nõ ita ꝑfecte sicut si itellectio volitio ꝛc. essent accidẽtia, in deo vt
B in creatura ꝛc. ¶ Tertia conclu
3. conclo. sio est ꝙ creatura rõnalis sic est imago trinitatis ꝙ ratio imaginis consistit radicaliter et originaliter in ipsa aĩa secundũ suam substantiã. sed tñ perfectius ꝛ cõplectius consistit in substantia anime et duobus actibus ab ea ꝑductis. Prima ps pꝫ p. Augustinũ. xiiij. de tri. ca. viij. dicentẽ. Eo aĩa imago dei ẽ quo eius capax ẽ particepsqꝫ eẽ põt ꝛ sic de quocũqꝫ v̾ificat esse capax dei/ possequ eius eẽ pticeps de illo solo v̾ificat imago dei. ideo aĩa solum sensitiua vel etiã intellectiua ſꝫ ptẽ sensitiuã nõ dr̃ imago dei sed aĩa intellectiua ſm suam substãtiã est capax dei. Igit ꝛc Si vo dicat ꝙ aĩa nõ est capax dei nisi p actus. Rñdeo ꝙ li p põt dicere circũstantiã subiecti seu denoĩati tali denoĩatiõe vel circũstãtiã ꝯnotati sine q̃ nõ sic denoiatur. Primo modo aĩa ẽ capax dei p suã sbam q: ipa est illd̃ qd̃ capit deũ Scdo mõ ipa ẽ capax dei p actus suos sine q̃bus non põt capere deum ꝛc. scda pars pꝫ ꝛ est contra sctm̃ thomã q̃ ponit quod imago consistit in potentijs aĩe ꝛ nõ in actibus. Sed cõtra hoc est Augustinus in q̃dam sermone de martire dicens ꝙ si hõ fuasset in se bonũ qd̃ in illo creauit deus: id est imaginẽ suã non solũ semp laudaret deũ lingua sed et vita. ergo ſm Augu. creata fuit in hoĩe imago dei q̃ nõ fuauit sꝫ hoc nõ põt intelligi de substãtia aĩe aut potentijs ꝫ intelligit de aliq̃ accidẽte creato quod hõ ꝑdidit p perm̃ ipius Sed tale nõ põt poni nisi actus intelligendi/aut volẽdi vel hitus ꝛ si hitus ptineãt ad imaginem multo magis ipe actus. Cõfirmatur. q: oẽs ponũt imaginẽ in tribus ꝯsistere habẽtibus ordinem originis iter se: sed aĩa aut potẽtie aĩe nõ originãt. iõ opꝫ ponere aliq̃ accidentia originata ptinere ad imaginem trinitatis in create. Sic ꝫ pꝫ ꝙ cõpleta ratio imaginis ꝯsistit in ipsa substan

tia aīe ꝛ duob⁹ actib⁹. s. actu intelligendi ꝛ volendi: et etiā pōt cōsistere in ipa substātia anie et duob⁹ habitib⁹ correspōdentibus dictis actibus vnde q̄uis sint multi act⁹ ꝛ habitus diuersarū specierū. sicut iusticia mia. ars sciētia. prudentia ꝛc. tñ oīa reducūtur ad duo q̄ña ideo ponitur imago in duob⁹. C ¶ Tunc igitur loquēdo de actib⁹ naturalibus pōt assignari iste ordo. q̄ sicut pater in diuinis habet fecūditatē ad pducendū filiū ꝛ spm̄sctm̄: ꝛ cōmunicat filio fecūditatē pducendi spm̄sctm̄ et sic pater ꝛ filius pducūt spm̄sctm̄. Sic ipa substātia aīe ē fecūda ꝛ pductiua tā actus intelligendi q̄ volendi et tunc iste due cause scz substantia aīe ꝛ actus intelligendi possunt producere actum volendi ita q̄ sicut filius in diuinis est tantū ab vno ꝛ spūssāctus ē a patre pducēte ꝛ a filio pducto: ꝛ sic imago pōt aliquo modo representare distinctas psonas fm originē ac ordinē earū quia in ista imagine est actualr rerum trinitas. sed non est consubstantialitas nisi inquantum illi duo actus in eadem suba reperiuntur: ꝛ sic potest imaginari imago. sed etiam pōt assignari imago in ipsis potentiīs non q̄ sint realiter distincte sed per hunc modū q̄ eadē substantia aīe d̄r memoria. intellect⁹. ꝛ volūtas d̄r em̄ intelligentia inq̄tum ipa pōt pducere vbū seu actū intelligendi sicut pr̄ pōt pducere filiū: ꝛ d̄r memoria inquātū ipsa retinet habitū de obiecto cognito p vbū sicut fili⁹ ē eternaliter vbū pris. ꝛ d̄r volūtas inquātū ipa cū vbo pōt pducere actum volendi sicut pater cū filio pducūt spm̄sctm̄ et sic sicut in diuinis est cōsubstātialitas sic aliq̄ modo ē hic nō sic q̄ in mēte nr̄a sint aliqua tria que sint vnū. sz sic q̄ isti tres termini p vno supponūt. s. p ipa aīa. Et sicut in diuinis ē distictio realis triū suppositorū sic isti tres termini diuersa cōnotant vt dictū est. ꝛ sic in potentiīs aīe pōt poni imago trinitatis lz imperfecte. E xpressius tñ ponit in substātia ꝛ actibus: fm qd ponit Ockam vt iā dictū est. ¶ Tūc ad rōnes pncipales. Ad pmā nego añs: et ad pbationē dico q̄ vestigiū nū q̄ ducit in noticiā illius cui⁹ ē nisi psupposita noticia habituali ipsius, ꝛ iō si trinitas psonaꝝ non pcognosceretur q̄uis creatura tūc nō deduceret in cognitionē trinitatis de facto adhuc tamē posset ducere. iō dici pōt vestigium trinitatis q̄liter autē possit ducere dictū ē ¶ Ad scdaz nego añs: ꝛ ad pbationem dico q̄ nō opz in oī vestigio trinitatꝫ capiendo vestigiū vno mō supradictō inuenire aliq̄ tria: sz sufficit q̄ ex illo possit hēre noticiā triū appropriatoꝝ mō supradictō Sitr q̄uis in sba intellectuali nō sit distictio realr triū rerū intriseca ꝛ eēntialr ibi ē tñ talr distictio extriseca ꝛ accidētalr: ꝛ hoc sufficit Ad ftiā nego añs: ꝛ ad pbationē dico aliq̄s ppōnes. Pria ē q̄ imago trinitatꝫ creatura rōnalr tā rōe aīe q̄ rōe actuū ei⁹. Pz q̄r imago cplete cōsistit in ipa sba aīe ꝛ ei⁹ actib⁹ silr Scda ē q̄ creatura rōalr ē imago trinitatꝫ magis rōe sbe aīe q̄ rōe actuū ei⁹. pz

D Ad pmū pncipale

E Ad scdm

F Ad ftiū

qr ipa e q ꝓprie e capax dei. Uñ iste tmin⁹ imago supponit ꝓ ipsa aia bñ tñ ꝯnotat ipos act⁹ q nō sunt imago dei lȝ ipa aia in comparatiōe ad illos act⁹ qs pducere pōt fm ordinē supradictū expressi⁹ dicat imago. et iō cū hēat illos act⁹ accidētalr et qñqꝫ habeat: et qñqꝫ non. patȝ. qr ipa aia pōt vna vice dici expssius imago qȝ alia. Tertia ꝓpō ē q creatura rōnalis scdm substātiā aie deficit a rōe imaginis pfecte. pȝ qr nō repñsentat distinctionē psonarū. vt bñ dr. nec hoc est inconueniens qr fm mgr̄m in lra non pōt i nobis reperiri ratio imaginis ad plenū. Uñ in aia nō e tāta similitudo trinitatis quin sit maior dissimilitudo ipa tñ qr intelligit meminit et vult. iuuat ad noticiā aliqualē trinitatis et emanationis psonaꝝ. Aliq tñ ad saluādū rōnē imaginis i sba aie cōcedūt distictiōem seu nō idētitatē inter sbam aie intellectū et volūtatē lȝ talis distinctio nō pōt pbari vt bñ dr. Scot⁹. nec videt necessaria aut vtilis ad saluandum ꝓpositū. qr siue sic siue nō inter potentias aie nō saluatur originatio. Quarta est q creatura rationalis fm ꝯpationem ad suos act⁹ deficit a rōe imaginis perfecte. Pȝ qr vt si nō repñsētat ꝯsubstantialitatē psonaꝝ vt bñ arguitur tñ signa repñsentatiua illoꝝ actuū seu alios ꝯseruātia vere affirmātur de eadē substātia qr eadē substātia est memoria intelligentia et volūtas. Jlli em termini lȝ connotēt diuersa et distincta realiter ab ipa aia supponūt tñ ꝓ ipsa que est ꝯsubstātialitas. quā intendūt Aug. et alij doctores. et sic pȝ ad qsitū responsio. Que tñ p sequētia amplius declarabit etc. ¶ Circa predicta moueo tres dubitatiōes. ¶ Prima ē. qr videt q imago trinitatis nō ꝯsistat in substātia aie: et duob⁹ actib⁹ ab ea pductis. Primo qdē. qr arguit q imago non ꝯsistat in substātia aie qr imago necessario reqrit distinctionem aliquā lȝ in ipa nō est distinctio aliqua cū sit indiuisibilis et per ꝯñs ipsa nullo mō habet rationem imaginis. Unde Augustinus vbicūqꝫ expressit imaginem expressit eam p aliqua distincta sicut. ix. de trini. p mētē noticiā et amorem. et. x. deinceps per memoriā intelligentiam et voluntatem. quare etc. Confirmatur quia Augustin⁹ in sermone de vno martyre dicit q si hō fuasset bonum quod in illo creauit deus: id est imaginē semper laudaret deum etc. et sic imaginem non seruauit. Jtem. xiij. de trinita. ca. xi. imago ita deformis et obscura facta est vt pene nulla sit. sed substantia anime integra remansit. quare etc. ¶ Secundo pncipalr ar q imago nō ꝯsistat i actib⁹ aie qr iter ptes imaginis debet eē ꝯsubstātialitas lȝ inter sbam aie et illos act⁹ non est etc. Cōfirmat qr Aug. xiiij. de trin. cap. 3. di. q imago creatoris immortaliter insita est anime sed tales non insunt anime immortaliter. Jtem ibidem. ca. v. dicit q imago non est ponēda in trāseuntib⁹ etc. ¶ Scda dubitatio vtrum secūda pars imaginis. s. actual cognitio gignat a prima. s. ab aia: et tertia. s. actual volitio a prima et secūda seȝ ab aia et ei⁹

A Scda articul⁹. i. dcl'o. Primo ar

Scdo a

B ij. dcl'o.

noticia/sicut supradictum est.

Primo arg. ¶ Primo enim arguitur quod non omnis cognitio seu noticia producatur ab anima cui est noticia: quia anima est sibiipsi cognitio seu noticia. igitur etc. consequentia patet quidem non producitur a se. et antecedens probatur quia intelligere vel cognoscere est viuere. viuere autem est etc. esse vero est ipsa res. que est igitur intelligere est ipsa anima intelligens.

Item ¶ Item anima est essentialiter intellectiua nam per hoc reponitur in gradu specifico ergo nullo accidente indiget vt intelligat etc.

item. ¶ Item intelligere ipsius anime non est nisi moueri intentionaliter sicut corpus mouetur localiter potest sustineri quod in corporibus motus localis realiter non differt a mobili. igitur in spiritibus hoc potest saluari etc.

item ¶ Item sicut saluatur deum aliquid intelligere per suam essentiam ita quod nunc intelligit aliqualiter esse qualiter prius non intellexit etc. propter hoc solum quia nunc ita est qualiter prius non intellexit nec prius fuit ita videtur posse probabiliter saluari de quolibet alio intelligente quare frustra ponitur pluralitas sine necessitate etc.

ij. argu. ¶ Secundo principaliter arguitur quod non omnis volitio sit effectiue ab actu intelligendi. quia sicut arguit scotus libro primo di. 3. q. vltima noticia genita est accidens cui non communicatur fecunditas producendi actum volitionis tale enim accidens non est natum esse formaliter intelligens et volens. igitur mens non communicat tali accidenti producto illam fecunditatem quam prius habuit quia non communicat sibi naturam eandem: sed aliam. similiter Aug. dicit. ix. de trini. ca. vij. quod verbum amore concipitur: ergo amor est causa effectiua verbi magis quam econtra.

item. ¶ Item appetitus sensitiuus potest esse sine sensatione igitur: et appetitus intellectiuus sine intellectione. Antecedens patet: quia naturaliter aliquis potest habere famem et sitim etiam si nunquam sentiret aliquid ab extrinseco: sed fames et sitis sunt quidam appetitus secundum commenta. ij. de anima. commento. xij.

item ¶ Item volutas potest imperare cognitionem de aliquo de quo actualiter non cogitatur. Aut igitur illud apprehenditur actualiter et tunc frustra preciperetur fieri quod prius fiebat. aut non apprehenditur: et tunc volutas operatur circa incognitum.

item ¶ Item cognitio habitualis potest sufficere: quia habitibus vtimur cum volumus. igitur non requiritur cognitio actualis saltem videtur quod non requiratur ad eius conseruationem: quia sicut species sensibilis non causatur sine presentia rei sensibilis tamen ipsa causata aliquando sine ea conseruatur vt patet de claudente oculos post quam vidit aliquod lucidum: sic proportionaliter volitio licet non causetur sine actuali intellectione poterit saltem sine ea per tempus conseruari etc.

¶ 3. questio. ¶ Tertia dubitatio est vtrum partes ymaginis create sint equales inter se: videtur quod non: quia ymago creata non habet partes distinctas inter se. igitur. etc.. In oppositum est dictum commune etc.

Solutio i. questionis. ¶ Ad primam dubitationem dico quod ad perfectam ymaginem trinitatis requireretur aliqua distinctio: sed substantia anime est imperfecta ymago: quia quamuis longinquam habeat similitudinem cum deo: tamen maiorem quam sit inter deum et creaturam aliam. vnde quando Augu. locis

ibidē allegatis exprimit ymaginē trinitatis ad habendu₃ ꝯformitatē aliqualē inter ptes ymaginis ⁊ ꝑsonas in diuinis exprimit eā p noīa significantia substātiā aīe ꝯnotādo tñ ipos act⁹ ⁊ iō .ix. de trinita ca. iiij. assignat ymaginē ꝑ mētē noticiā ⁊ amorē: vbi p mētē itelligit substātiā aīe. p noticiā ipa₃ substātiā aīe ꝯnotādo verbū qđ ē act⁹ scđs ꝓducibilis ab ipa substātia aīe ꝑ amorē etiā itelligit ipam substātiā aīe ꝯnotādo actū volēdi ꝓducibilē ab ipa substātia aīe et ꝟbo ꝓducto ꝙ em̄ sic intelligit Aug. p₃ ibidē. vbi dicit ꝙ amor est substantia ⁊ nō corp⁹ ⁊ mēs nō ē corp⁹: s₃ spūs necꝫ tñ amor et mens duo spūs sed vn⁹: necꝫ due essentie sed vna. Et subdit. hec sūt duo relatiue adinuicem dicunt. ⁊ sic vult ꝙ mēs et amor īportāt vnā essentiā aīe dicunt tñ relatiue. i. ꝯnotatiue ⁊ eode₃ modo itelligit. ca. v. vbi ꝓbat ꝙ cognitio ⁊ amor sūt in mēte: nō tanꝙ accidētia in suo subiecto ꝓpt hoc: q₂ accidens nō excedit suū subiectū. mens autē amore quo se amat potest etia₃ amare aliud ꝑter se. similiter nō se solā cognoscit mens sed multa alia. ergo amor ⁊ noticia non sunt accidētia ipsi⁹ mētis. hoc em̄ argumentū nō valeret de amore ⁊ cognitiōe actuali ⁊ elicito vl' etia₃ habituali acquisito vt p₃. Intelligit ergo de amore ⁊ cognitione habituali intrinseco que ēst ipsa mens: que potest vocari habit⁹: q₂ est principium actuū respectu cognitionis et amoris actualis suppsitus: ⁊ sic isti termini amor et noticia capiuntur equiuoce ⁊c. ¶ Si dicat ꝙ scđa ꝑdicta eadē eēt assignatio ymaginis: quā ponit Aug. ix. de tri. per mētē noticiā ⁊ amorē: ⁊ quā ponit postea ꝑ memoriā: intelligentiā ⁊ volūtatē: et ꝑ ꝯsequēs vna nō esset euidētior alia. Cuius oppositū dicit Augustinus xv. de trinita. cap. iiij. respōdēdo ꝙ iste due assignatiōes sunt eiusdem rei: et non differunt nisi synonomia diuersimode idem exprimentia. Secunda tamen aliquo modo est euidentior ꝙ̄ prima: q₂ intentio beati Augustini est inuestigare quomodo tres ꝑsone distiguūtur inter se: et tamen sunt vn⁹ deus: q₂ scđm vsum loquendi magis dicitur ꝙ eadem res est memoria intelligentia et volūtas ꝙ̄ ꝙ sit idem mens noticia et amor. ideo ꝙ̄tu₃ ad hoc est euidentior. q₂ euidentius est notū illa tria predicari de eode₃ ⁊c. ¶ Ad confirmationē dico ꝙ imago capitur dupliciter. Uno modo vt supponit ꝓ substantia aīe que est memoria: intelligentia et volūtas. et sic non ꝑdidit homo ymaginē dei. licet ꝑ peccatū bene perdiderit efficaciam bene operandi ex impedimentis que icurrit. Alio modo capitur vt est nomen collectiuū supponēs pro substantia aīe et actib⁹ cognitionis et dilectionis dei: istos autē ꝑdidit homo pro statu nature lapse. ¶ Ad scđam rationē dico ꝙ nō oportet ꝙ inter partes ymaginis sit constantialitas: nisi sicut supra dictum ē. Et ad auctoritatē Augustini respondeo ꝙ intentio Augustini est ꝙ ymago est immortaliter. ⁊c. q₂ illa per que partes ymagi

A

B

C

Ad scđm

nis exprimuntur semp p̄dicant̄ de ipsa aīa. Nam hec semp ē vera aīa ē memoria: intelligētia et volūtas ⁊ hoc mō loquēdi sepe vtunt̄ sancti. ⁊ sic ptz ad primā dubitationē. ¶ Ad scd̄am dubitationē dico q̄ sic. sicut dictū ē supra. Et ad primā rationē dico q̄ añs est falsū. vnde ad p̄mā p̄bationē pōt multipliciť responderi. vno modo scd̄m tenētes complexe significabilia q̄ intelligere / vel cognoscere / vel aīam viuere / vel esse nō est aīa nec aliq̄ entitas sed aliquod complexe significabile. Alio modo scd̄m illos qui non ponūt ꝯplexe significabilia potest dici q̄ ille ꝓpositiones sunt improprie et incōgrue capiēdo infinitū vbaliter: q: verbū nō potest reddere suppositū verbo: nec etiā oratio infinitiui modi. quare ⁊c. Alio modo cōcedendo illas ꝓpositiōes posset dici q̄ intelligere non est intellectio: sed est res itelligens. cui⁹ oppositum supponit argumentum. Melius tamē videtur mihi dicendū q̄ per talem ꝓpositionē intelligere est viuere. itelligatur ista quod itelligit viuit ⁊ nihil plus. quare ⁊c. ¶ Ad secundā rationem dico q̄ licet aīa sit essentialiter intellectiua: non tamē est essentialiter seu p̄ suā essentiā itelligēs. nec sua essentia est sua itellectio: et licet hoc tn̄ est sua itellectio: et licet hoc cōcederetur posse esse. tamen de facto aliud ab ipsa est sibi itellectio. ¶ Ad tertiam dico q̄ siue aīa intelligēdo moueatur intētionaliter siue nō tamē ponēdū est q̄ aliqua qualitas p̄manēs est itellectio. ¶ Ad quartā dico q̄ licȝ hoc posset sine cōtradictione saluari: nō tn̄ ita rationabiliter. q: de⁹ nō idiget aliquo extrinseco ad sui pfectionē: cetera vero indigēt. Ideo dicitur q̄ nō frustra ponit̄ in aīa ⁊c. q̄uis in deo hoc nō ponat̄. Ulteri⁹ tn̄ circa hoc dico q̄ nō est euidēs quin anima possit cognoscere seipsā: vel aliquā rē aliā puta angelū: vel scd̄m aliquos deū nulla alia re posita p̄ter potentiā ⁊ obiectū. Et si querat̄ in casu isto. q̄ res esset cognitio vel res cognoscēs vel res cognita. ¶ Ad hoc posset ꝓbabiliter dici q̄ si obiectu esset pfecti⁹ cognoscēte ⁊ cognosceret̄ clare tūc ipsū esset cognitio: sȝ si enigmatice nō oportet. Si vero obiectū sit eq̄ vl' minus pfectū cognoscēte ita q̄ cognoscēs ꝯtineat illud pfectionaliter: tūc non oportet q̄ obiectū sit cognitio Ex hac ymaginatione sequit̄ q̄ intellect⁹ noster p̄ suā essentiā nō potest clare cognoscere essentiā diuinā aut angelicam. Scd̄o sequit̄ q̄ non est euidēs quin intellect⁹ noster p̄ suā essentiā possit cognoscere se ipsum et quolibet sue speciei et circa speciē suā: tamen his non obstantib⁹ ꝓbabili⁹ ponit̄ q̄ intellect⁹ noster quicq̄d intelligit per cognitionē a se ⁊ obiecto cognito distinctā cognoscit. ¶ Ad scd̄am rationē dico q̄ actus volendi est effectiue ab actu itelligendi q̄d ꝓbat Ocham. q: omē absolutū necessario p̄suppositū alteri habet respectu illi⁹ rationē cause: sed actus intelligendi necessario tanq̄ aliquod absolutū p̄supponit̄ actui volendi. igitur habet respectu illius rationē cause. ⁊ nō nisi effectiue

D Solutio 2. q̄stiōis Ad p̄mū p̄ncipale

E Ad scd̄m

ad tertiū

Ad q̄rtū

F

G Ad scd̄m p̄ncipale

vt ptz. igit &c. Un ad pmā instātiā pcedo añs: sed nego oñam: qz etiā scdm Sco. aliqd pōt ēē causa effectiua intellectionis & volitionis: qd nō est natū esse intelligens aut volens. scz aliqd obiectū quare &c. Et ad auctoritatē Augustini dico q sicut patet ex pcessu suo per verbū intelligit ibi noticiā complexā elicitā ex habitu. & per amorē volūtatē. & quantū ad illud verbū cōcurrit volūtas. quia verbū complexū quod est determinate affirmatiuū vel negatiuū scdz aliquos nō fit nisi mediāte voluntate tamen respectu illius actus volūtatis est noticia scz incomplexa termini vel terminorum que est concausa ipsius. Similiter quādo verbū habetur habitualiter frequenter ad eliciendā ipsum actualiter: & distincte: & ad conseruandum precipue concurrit ipsa voluntas qa intelligimus cū volum⁹ quod est intelligēdū post noticiā habitualē acquisitam.

A Ad scdz. ¶ Ad secundā nego antecedens: & ad probationem dico q fames & sitis licet possint haberi sine sensatione extrinseca: nō tamen sine sensatione ab extrinseco scz ex actione vni⁹ partis in aliam. qualis potest haberi sine sensatione ab extrinseco. sicut ptz in habentibus dolorē capitis vel dentiū &c. vel potest dici q fames et sitis non sunt actus appetitiui eliciti respectu cibi & potus sed sunt quidā languor ex defectib⁹ cibi & potus: loquendo de fame et siti preuenientibus omnē experientiam cibi & pot⁹. Ad hoc ergo q sint actus appetitiui requiritur prima sensatio &c.

B Ad tertiū. ¶ Ad tertiā pcedo q volūtas pōt imperare cognitionē actualē de aliquo non prius cogitato actu distincto sicut cū occurrerit alicui q audiuit aliqd & nō cogitet qd fuerit illud tūc volūtas precipit intellectui. vt inquirēdo recogitet, et sic frequēter inuenit ūno cōiter iste ē pcessus in reminiscēdo dico tamē q illd apprehēdebatur prius non distincte sed confuse ideo pcogitabatur vno modo & alio modo pcipiebatur cognoscenti. dico etiam q supposito q voluntas preciperet eandem cognitionē quā prius nō tamen prius frustra preciperet qa per hanc potest illa conseruari &c.

Ad qrtū. ¶ Ad quartā dico aliquas propositiones. Prima est q voluntas nō potest diligere seu velle incognitū patz per Augustinū Inuisa diligere possumus. incognita nequāq immo secūdū quod ponit Adam ois volitio est quedā cognitio de quo alias videbitur. Secunda est q ad hoc q voluntas eliciat actū volitionis nō sufficit cognitio habitualis vnde licet habitibus vtamur cum volumus tamē habitibus vti non volumus nisi cum de eorum vsu distincte vel confuse actualiter cogitamus. Hic autem aduertendum est q habens habitum: et non cogitans actualiter de obiecto illius potest moueri ad cogitādum de illo nō solum a volūtate: sed aliūde multipliciter scz vel a motore extrinseco vel ab influentia celi. vel a dispositione corporū. sepe tamen mouetur a voluntate retrahēte intellectū ab aliqo.

vel trahente ad illud nō tñ sem per vñ fit vt frequēter habituatus incipiat cogitare de aliq. et nesciat vñ mouet ad cogitādū de illo plusq̈ de alio. ¶ Tertia ppō est q̄ ad hoc q̄ volūtas cō seruet actū volitiōis nō sufficit cognitio habitualis ptz sicut p cedens. ¶ Quarta est que sequitur ex alijs. r est q̄ ad hoc q̄ volūtas eliciat aut cōseruet actū volitiōis reqritur naturalr̄ cognitio actualis. Patet ex dictis Unde sequitur q̄ volitio plꝰ dependet in essendo ↄ permanēdo a cognitione q̄ȝ species in sensu a re sensibili licet forte nō plus dependeat in fieri: ↄ nichil plus concludit argumentū. ¶ Scdo sequitur q̄ volitio plus dependet a cognitione q̄ȝ executio exterior libera depēdeat a volitione. q: executio exterior (sicut ire ad ecclesiam) potest ab homine fieri etiam meritorie absq̄ȝ hoc q̄ sit ab actu voluntatis: sed sufficit q̄ infuerit ↄc. quare ↄc. Uerum est tamen q̄ talis executio non dicitur libera intrinsece: sȝ solū extrinseca denominatione q̄a ab actu volūtatis ↄc. ¶ Tertio sequitur q̄ cognitio pōt esse causa effectiua contrariarū volitionum successiue in eodē subiecto ↄ eodem modo disposito. patet. q: eadem stante cognitione eiusdem obiecti volūtas potest illud velle ↄ nolle. ¶ Quarto sequitur q̄ idem agens naturale potest contrarios effectus causare in idem passū eodē modo dispositū. vnde hoc non est incōueniens de causa determinabili ad varios effectus p concursum esse libere sicut hic ↄc.

D

¶ Ad tertiā dubitationē pono aliq̄s ppōes. ¶ Prima ppō est est q̄ loq̄ndo de v̄tute sermonis ↄ proprie ptes imaginis create nō sūt eq̄les inter se. q: nulle plures res distincte sūt ptes imaginis create vt satis patet de aīa ↄ eiꝰ actibꝰ. q: nō cōstituūt aliquod vnum. Similiter de intelligentia memoria et voluntate patet q̄ sūt idem. et per ↄseq̄ns non sunt partes alicuius. tñ improprie vocādo istas ptes imaginis ipsas esse equales pōt itelligi multipliciter. ¶ Unde sit secunda ppositio q̄ partes imaginis vno modo possūt intelligi eē equales ratione obiectoꝝ suoꝝ. sȝ quia quicquid est obiectum vnius potest eē obiectū alterius et eodē modo sȝ habitu vel altu ↄ sic ↄcedūtur eē equales tā in via q̄ȝ in patria. ¶ Tertia ppositio est q̄ partes imaginis alio modo possunt intelligi eē equales ratōe suoꝝ actuū sic sȝ q̄ nulla earum fm suam dispositionē naturalē est magis ipedita a suo actu q̄ȝ alia et sic nō oportet q̄ sint eq̄les ī via. vnde in quibusdā videmus q̄ memoria excedit intelligētiā. q: bene retinēt. sȝ nō faciliter substātialiter intelligūt in alijs econtra. In aliq̄s amor excedit intelligentiam ↄ meōriā. in alijs ecōtra. sed erunt equales in patria quādo erunt ab oī languore sanate. sicut dicitur. x. de trinita. ¶ Quarta propositio est q̄ partes imaginis alio modo pn̄t intelligi eē eq̄les rōne suoꝝ actuum sic sȝ q̄ respectu eiusdē habeant actus eque intēsos et sic clarum est q̄ in via nō sūt equa

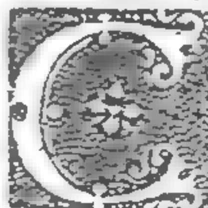
E Solu. iij q̄stionis.

F

les. Sed etiam videtur quibusdam ꝙ impossibile est ꝙ isto nõ sint equales in patria respectu dei. et ꝙ ibi est sẽp intensior act⁹ dilectionis ꝗ̃ cognitionis. Aliis videtur ꝙ in patria erit eque intensa cognitio sicut dilectio. Quod ꝓbatur auctoritate magistri in scdo. di. xxij. vbi videtur dicere ꝙ in patria tantũ quisqꝫ cognoscit quantũ diligit. Illud tamẽ nõ cogit. qꝛ magister ibidẽ non vult aliud dicere nisi quod qui plus diligit plus cognoscit ita ꝙ notet ꝓportionẽ nõ equalitatem. hoc em̃ sufficit ad intentionem magister q̃a non intẽdit ibi ꝓbare nisi ꝙ seraphin plus cognoscat deũ ꝗ̃ cherubin q̃a pl⁹ diligunt. Dico tñ ꝙ ista questio vtꝝ illi actus beatifici sint eque intensi in sua specie ẽ questio facti. de qua non constat sine reuelatione dei. ꝛ sic patꝫ quomodo partes imaginis debent concedi equales ꝛ quomodo non ꝛc.

A ¶ Si vero dicatur ꝯtra scdaꝫ ꝓpositionem ꝙ actus malus hic in via potest eẽ cognit⁹ a beato et tamen nõ volitus: qꝛ tũc beatus peccaret. nec non volitus qꝛ tunc non esset de om̃ibus sicut vellet igitur ꝛc. Respondeo vno modo potest ꝯcedi ꝙ actus peccati est volitus a beato sicut est etiam volitus a deo nec in hoc peccat q̃a nec deus nec beatus male vult istum actum. Alio modo potest dici ꝙ actus peccati est volitus a beato sicut a viatore: sicut ex charitate ꝛc. Nec opꝫ ꝙ omnia fiant circa alios que fieri optant circa eos tamen circa seipsos fiunt quecunqꝫ fieri optant saltem vt pluribus. licet non in omnibus forte circa iudicium quia anime beate optant vniri suis corporibus ꝛc. ſm Augustinum. ꝛ ſm hanc viam dicẽdum esset quod non oportet volũtatem beatam ꝯformari deo i omni volione quod videt deum velle ꝛc. ¶ Et hec de ista q̃stiõe. B

¶ Questio. v. de vnitate essentie ꝛ trinitate persõaꝝ. q̃stio. v.

Circa tertiã distinctionẽ ꝛ alias multas sequentes in quibus magister agit de essẽtie diuine vnitate ꝛ personarum trinitate quero vtrum positio fidei de dei vnitate ꝛ pſonarũ trinitate probabiliter valeat sustineri. Utꝝ posito fidei de trinitate possit sustineri.

¶ Arguitur primo ꝙ non. q̃a talis positio non est a nobis imaginabilis. igr̃ nec ꝓbabiliter sustinibilis. consequentia tenet. quia non videtur ꝙ illud possit probabiliter sustineri: quod nõ potest imaginari. Et antecedẽs patet quia imaginatio non capit ꝙ vna res simplicissima sit tres res et quelibet earum. vnde sepe dicunt doctores hoc non esse imaginabile. sic em̃ Ansl. dicit de incarnatiõe vbi cito post principium. ꝙ xp̃iana fides multum ꝯfitetur quod intellectu capere nequimus ꝛc. Arguit. i.

¶ Scdo sic. talis positio nõ potest sine ꝯtradictione saluari igitur nec ꝓbabiliter sustineri. ꝯña tenet et antecedens ptꝫ. q̃a ista positio idẽ de eodem affirmat et negat: vt patet in istis ꝓpositionibus. deus generat deũ. deus non generat deũ: et tñ nõ est nisi vnus deus. similiter de istis: essentia nõ 2. argu.

gñat. pr̄ in diuinis gñat. ⁊ th̄ el' no idē est essentia: ⁊ paṫ in diuinis ⁊c. ¶ Tertio: talis positio sine negatione forme sillogistice aut formalis ɔ̄ñe nō pōt defēdi. igiṫ ⁊c. ɔ̄ña tenet: ⁊ antecedens patz quia propter illam positionem oportet negare sillogismū expositoriū: sicut istum. hic pater generat. hic pater est essentia diuina: ergo essentia diuina generat Similiter istum: quecunq3 res ē pater est pater: ⁊ filius ē res que est pater ergo filius est pater: q̄ tū videṫ esse in terij. Similiṫ cōsequētiam conuersiuā sicut istā nulla essētia diuina generat ergo nullum generans est essētia diuina. in his omnibus antecedens est verum ⁊ consequēs falsum fm̄ positionem fidei ⁊c. igitur. ¶ In oppositum arguitur: q̄a fides nostra est vera et salubérrima: ⁊ per ɔ̄ñs incōueniens esset q̄ non posset defendi ⁊ probabiliter sustineri. Etiā frustra laborarēt circa studium fidei fideles catholici ⁊ doctores theologi: nisi posset probabiliter ab omni falsitate tueri. ¶ In ista q̄stione erunt tres articuli iuxta tria argumenta iam facta. In p̄mo videbitur quid ɔcedat positio fidei de trinitate. In secūdo qualiter hec positio posit sustineri sine ɔtradictione. In tertio qualiter etiā sine forme sillogistice aut alterius bone ɔsequentie negatione. Et sūt hec tria valde vtilia in theologia. ¶ In primo articulo ponam ⁊ deducam tres ɔclusiones. In prima videbitur quid ɔcedat hec positio fidei. In secunda vtrum hec positio possit euidēter ꝓbari. In tertia vtrum possit imaginari aut probabiliter sustineri. ¶ Prima cōclusio est q̄ positio fidei ɔcedit q̄ vna res simplicissima est tres res: ⁊ quelibet earū. s. q̄ vna diuina eētia est ɔiūcti paṫ ⁊ fili⁹ ⁊ spūssctūs ⁊ est sigillati paṫ ⁊ est etiam filius et est spiritussanct⁹ quarum trium rerum vna nō est alia: sed sūt eadem indiuisibilis essentia: que quidem eētia nullam illarum trium rerū generat nec ab aliqua generatur. nec aliquam producit: nec ab aliqua ꝓducitur: sed vna illarum trium scilicz pater a nulla re genenera tur vel producitur: sed generat ⁊ ꝓducit vnam illarum trium. s. filium: ⁊ pater ⁊ fili⁹ tanq̄ vnum ꝓncipiū producūt sed non generant spiritūsanctum. Ista ɔclusio patet ex simbolis per ecclesiam factis et per eā approbatis: nec aliter probo eā. ¶ Sz ad sciendum que propositiones debeant concedi fm̄ hanc positionez fidei ponam aliquas distinctiones et inde eliciam plures propositiōes satis vtiles. ¶ Prima distinctio est q̄ nomina significantia deū sūt in multiplici differentia: quedam sunt eētialia: quedā personalia. quedā cōia: q̄dam nocionalia. Essentialia autem dicuntur que sic supponūt pro eētia vel natura: q̄ si essentia ⁊ suppositum in diuinis realiter distinguerētur. illa supponerent ꝓ essentialia ⁊ non ꝓ supposito. noīa vero personalia sūt illa que ex vsu loquendi sic supponunt ꝓ supposito. q̄ si suppositum ⁊ eētia distinguerentur. adhuc supponerent ꝓ supposito ⁊ nō pro eētia. Uel aliter lo-

[Marginal notes, left: 3. arguiṫ — In opp̄. — Decisio q̄stiōis. — C — i. articu.; right: i. ɔclusio — D]

quedo psonalia sũt q̃ supponũt p psona vt psona est. et lz p̃dicte locutiões forte non sint vere de v̄tute sermonis: tñ qualiter debeãt intelligi patebit in secundo articulo magis. Nomina autez cõmunia sũt q̃ ex vsu loquendi supponũt p supposito et eẽntia: et si suppositum et eẽntia distinguerent adhuc supponerẽt pro vtroqȝ. Nomina vero notionalia sũt illa q̃ dicũtur de vna psona vel de plurib⁹ non tamen de qualibet: et si illa dicerentur de creatura supponerent pro quibusdam actionibus creaturarũ. Exempla autem istorum patebũt.

A ¶ Secũda distinctio ẽ q nomina eẽntialia sunt in multiplici differentia. quedam sunt substantiua: vt hoc nomen deitas: quedam adiectiua vt est cõmunicabile. Item substantiua quedam sunt numerabilia: vt trinitas: quedam non numerabilia: vt essentia sapientia bonitas veritas. Item nomina personalia sunt in multiplici differẽtia. q̃a quedam sunt cõmunia. sicut sũt ista suppositum persona q̃dam vero propria sicut pater filius: et ista sunt duplicia. q: quedam sunt abstractiua vt paternitas filiatio et ista dicuntur proprietates personarum: et alia cõcretiua et ista quinqȝ sumũtur substantiue et tunc ab antiquis doctoribus ex eis dicitur esse predicatio identica vt dicendo essẽtia est pater. quandoqȝ autẽ adiectiue et tunc dicitur predicatio formalis et sic ista apud quosdã esset falsa eẽntia est pater. Itez nomina cõia sunt in multiplici differentia q: quedam sunt que semper tenẽtur cõmuniter sicut res ens etc. quedã vero sũt vl' saltem aliqd est qd qñqȝ sumũt cõmuniter qñqȝ p̃cise essẽtialit qñqȝ vero precise personaliter sicut hoc nomẽ deus de quo postea dicetur magis. Item nomina notionalia sunt in multiplici saltem in duplici differentia: q: aliqua sunt que solum supponunt pro vna persona sicut generatio: actio: spiratio: passio. q̃dam vero supponũt pro aliquibus psonis sicut spiratio: actio: productio: passio. et hec omnia patent faciliter cuilibet aduertenti etc.

B ¶ Tertia distinctio est q v̄ba que dicuntur in diuinis sunt in multiplici differentia. q̃dam sunt substantiua sicut ista est existit. quedam sunt adiectiua et ista sunt in duplici differẽtia: quedam sunt personalia vel notionalia sicut generare spirare. quedam essentialia sicut communicari plurificari. quedam vero communia sicut creare / velle intelligere. et consimiliter potest fieri distĩctio de p̃ticipijs

C ¶ His premissis. possunt poni multe p̃positiones seu regule. ¶ Prima est q nomina essẽtialia substantiua non numeralia vere dicuntur de essentia et de quolibet supposito in singulari' vt dicendo essentia est deitas pater est deitas. ¶ Secunda nomina essentialia substãtiua numeralia vere dicũtur de essẽtia in singulari et nõ de supposito vt eẽntia est trinitas et nõ pr̃ ẽ trinitas ¶ Tertia noĩa eẽntialia adiectiua dicunt de eẽntia et nõ de supposito vt eẽntia ẽ cõicabilis et nõ pr̃. ¶ Quarta noĩa eẽntialia cuius-

cū͂q₃ 𝔠ditionis existāt dicunt̄ de noībus cōib⁹ ac etiā de isto termino de⁹ vt aliqua res ē trinitas aliqua res est cōmunicabil̄. Quīta noīa psonalia cōia dicūtur de eēntia ꝛ quolibet supposito vt eēntia est psona pr̄ est psōa. Sexta psonalia ꝓpe abstractiua dicunt̄ de eēntia ꝛ aliquo supposito vt eēntia est paternitas pater est pr̄nitas. Rō est q̇a nō possunt p̄dicari nisi substātiue ꝛ identice ꝛ nunq̄ adiectiue vel formaliter vel scd̄m modum loquendi antiquoꝝ. Septima ꝓpria psonalia cōcreta dicūtur de eēntia ꝛ aliquo supposito. vt eēntia est pater ꝛ hoc qn̄ predicantur substātiue ꝛ identice sed si adiectiue vel formaliter solu₃ dicunt̄ de vna psona vt pr̄ est pr̄ ꝛ non de essentia. Octaua noīa notionalia abstractiua dicūtur de eēntia ꝛ aliquo supposito vel aliq̇bus s₃ nō de oībus vt eēntia est ḡnatio actiua. ℭ Nona. oīa verba tam substātiua q̄ adiectiua ꝛ cōia dicunt̄ de eēntia ꝛ quolibet supposito. Decia oīa v̄ba adiectiua essentialia dicunt̄ de eēntia ꝛ nō de aliqua psona. vt eēntia cōicat̄ nō psona. Undecima v̄ba psonalia adiectiua dicūtur de psona nō de eēntia nisi forsan cū aliquo addito qd̄ facit illa non teneri adiectiue respectu eēntie. vt eēntia est res generās vel q̄ generat. S₃ vidēdū est etiā quō tales termini pn̄t dici in plurali. ℭ Un̄ sit duodecima regula ꝙ noīa q̄ supponunt pro suppositis ꝛ ꝓ eēntia ꝛ q̄ nō supponerēt ꝓ eēntia. s₃ ꝓ quolibet supposito si ipa distinguerētur dicunt̄ vt plurimū de trib⁹ personis pluraliter ꝛ nō singularit̄ vt tres psone sūt tria supposita ꝛ nō vnū suppositū tres ypostases ꝛ nō vna. Ab hac regula. excipit̄ hoc nomē de⁹ q: ex vsu doctorū nō dr̄ pluralit̄ s₃ singularit̄ ꝛ tn̄ si suppositū ꝛ eēntia distiguerētur supponeret ꝓ supposito nō ꝓ eēntia de hoc tn̄ postea dicā. Deciatertia noīa q̄ nō supponerēt nisi ꝓ eēntia ꝛ nō ꝓ supposito si distiguerētur dicūt̄ de trib⁹ psonis ꝛ nō pluralr̄ vt tres psone sunt deitas ꝛ nō tres deitates. Deciaq̇rta noīa absoluta q̄ supponūt ꝓ eēntia et quolibet supposito ꝛ ita supponerēt si distinguerētur dicunt̄ de trib⁹ psonis ꝛ pluraliter ꝛ singulariter sicut tres psone sunt tres res et sunt vna res tria entia et vnum ens. Deciaquinta. noīa adiectiua q̄ supponūt ꝓ eēntia ꝛ quolibet supposito. ꝛ ita supponerēt si distinguerent̄ dicūtur vt plurimū de trib⁹ psonis singularit̄ ꝛ non pluraliter vt tres persone sunt vnus creator vnus eternus et non tres creatores vel tres eterni nisi cū addito vt tres psone sunt tria supposita creantia. tria supposita eēna. Ab hac regula excipiunt̄ isti termini coeterni coequales. Un̄ i symbolo bn̄ 𝔠cedunt̄ tres coeterni. io͂ miror quare ibidē negant̄ tres eterni nec video rationē diuersitatis. Decimasexta. noīa q̄ supponūt ꝓ supposito vno ꝛ nō ꝓ alio nūq̄ dicunt̄ vere de trib⁹ psonis nec singulariter nec pluralit̄: sed bn̄ de isto termino de⁹ singulariter vt deus est pr̄ sed non tres psone sunt pater. ℭ Regl'e possunt multiplicari et poni de verbis

et participijs.sz ex predictis satis patet qd debeat ↄcedi vel negari in materia de trinitate scdz positionē fidei verūtñ añ oia seruāda est ista regula null9 hoīz i hac materia ex ꝓpo sensu aliqd audeat asserere qđ non sit a sanctis doctorib9 approbatū.sic enī docet hilarius dicēs ꝙ forma fidei certa est nō ergo aliquid addendū est sed modus cōstituendus audacie ⁊ hoc allegat magister li.i.di.33.⁊ est verbum notabile.Et hoc de prima conclusione.

A ij.ↄclo. ¶ Scđa conclusio est ꝙ sicut predicta positio fidei nō est nobis naturaliter euidens nec potest euidenter probari.sic nec ipa ex scripturis noui aut veteris testamenti potest euidenter concludi. Prima pars pz.q: talis positio non est ꝑ se nota.nec per experientiā vt clarū est. Uñ qui hoc negaret indigeret sensu.Nec ipsa potest euidenter demōstrari in lumine naturali. q: tūc ifideles possent cogi vi rōis naturalis ad assentiēdū fidei articulis qđ est falsum. vñ si quis dicat oppositū vadat ergo ad infideles conuertendum.Scđa ꝓbatur ⁊ illam non assero sed solū pono ꝓbabiliter vnde ad huius ꝓbationē suppono tria.

B ¶ Primū ē ꝙ ꝓdicta positio nō ↄtinet formaliter ⁊ expresse in scriptura noui ⁊ veteris testamenti seu in textu biblie.ptz ituēti scripturā.etiā aliter ecclesia in suis cōcilijs:⁊ sctī in suis libris nō laborassent ad ↄcludēdū illā positionē ex scriptnris ⁊c.Scđo suppono ꝙ ꝓdicta positio ↄcedit aliqđ ꝓpter quod oportet negare aliquam ↄñam multū apparentez simo appa:ēter euidētē cuilibet non catholico sicut sillogismuz expositoꝝ.vel sillogismū quez Aristoteles reputasset in daru. vel ↄñam quā ipe reputasset cōuersiuā sicut arguebat in tertia rōne ante oppositū vt post patebit.Tertio suppono ꝙ nulla ꝓpositio euidēter ↄcludit per aliquā ↄñam minus apparētem ꝙ̄ sit illa ↄña quā oportet negare ꝓpter illā positionē nō pt ↄcludi ex scripturis ⁊c.nisi ꝑ aliquā ↄñam.tūc q̄ro de illa ↄña vł ipa est magis aut min9 aut eque apparēs:sicut illa quā oportet negare ꝓpter illā pōnem vt dicit scđa suppositio.Non pt dici primū scz ꝙ sit magis apparēs q̄a nec Augustinus nec alius vnq̄ fecit aliquā talē vt pz.nec tertiū scz ꝙ eque q: nulla reperit talis Itē nec hoc sufficeret ad euidēter ↄcludēdū sz solū peteret principiū ergo oportet dicere fm scz ꝙ per min9.⁊ ꝑ ↄñs ⁊ ꝑ illam nō cōcluditur euidēter vt dicit tertia suppositio.quare ⁊c.Et ista ratio videt mihi fortis nec scirē eā soluere ⁊c.

¶ Secundo spāliter arguo ꝙ ex scripturis nō potest euidenter cōcludi ꝙ eēntia diuina nullam rē in diuinis generat nec ab aliqua gñat. C Ubi sciendū est ꝙ fm aliquos ex duobus euidētibus suppositis vna cum illis q̄ manifesta sunt in fide magr euidenter concludit ꝙ essentia diuina non generat ⁊c. Prima suppositio eoꝝ est hec: ꝙ nulla res generat seipsam. Secunda est ꝙ tanta est identitas essetie diuine ad quamlibet personam sicut essentie ad seipsā.¶ His enī suppositis argūt ꝓbatio.

tc. Si essentia diuina generat et generat essentiã diuinã aut patrem aut filiũ aut spiritũsãctũ. non pmũ p pmã suppositionem nec scdm aut quartũ qr hoc est manifeste hereticũ. nec tertiũ p scdam suppositionẽ etiã fz Augu. pmo de tri. c. i. et de imortalitate aie. ca. xiij. Nichil gñat idez qd ipm est. ¶ Sic eñ format rõnem magr. Greg. et videt multis euidẽs illatio. Sed salua oiz reuerẽtia dico q ex dictis suppositionib' vna cũ oibus manifestis in fide añ determiatioñ in qua magr sñiaz approbat et eius ñnia. non cõcludebat euidẽter illud: nec ab August. nec a magro: nec ab aliquo alio qd patz. qr cõmuis cõcederet scda suppositio q scz essentia sit tam idem patri etc. qd tamẽ non est euidẽs vt postpatebit. non tñ sequit pater gñat. ergo eẽntia gñat. ergo pari rõe non seqtur euidẽter nec formaliter eẽntia gñat filiuz ergo gñat se. Ideo dicũt aliqui q non seqtur nisi q essentia diuina gñat idem qd se. sicut bene ɔcedit q pater gñat id qd se. quare. etc.

E

Pbatio

Sic igitur dupliciter potuisset respõderi magro añ determinationẽ. Uno modo q licet eẽntia diuina non generet eẽntiã diuinã nec generet ab eẽntia diuina. tñ gñat filiũ et generat a patre: nec opositũ euidenter concludit predicta ratio. Scdo modo potuisset dici q licet essentia gñaret essentiam non tamen sequitur euidẽter essentia diuina generat diuinã essentiã. ergo generat se essentiam vel aliam: sicut ipe magr negat istã. deus gñat deum ergo se deũ vel aliũ deum

Et si dixisset q non est simile qr iste terminus deus qñqz sumit psonalit. nõ aũt iste termin' essẽtia. Cõtra hoc est Aug. q sumit hunc terminũ eẽntia psona. iter quãdo dicit eẽntiã de eẽntia et ita sepe faciebãt doctores alij añ illã determinationẽ ɔcilij. etc. Si ergo dicatur q magister p illaz ppositionẽ eẽntia non gñat essentiam non intendit aliud nisi q res q est plures res et quelibet illaruz nõ generat. etc. ¶ Ad hoc dico q illud nõ sequebatur euidenter ex manifestis in fide ante illam determinationem damnamus extra de sum. trinita. etc. Si autẽ dicat quare ergo ecclesia talẽ positionẽ ita mirabilẽ acceptauit et determinauit. ex quo non poterat euidẽter ɔcludi ex scripturis etc. Dico pbabiliter q ipsa in hoc articulo et in pluribus alijs multa determinauit q non poterat euidenter ɔcludi. etc. sed tales varitates deus voluit credi a catholicis quare voluit ipsas reuelare eccl'ie et per eam determinari. et sic qñqz determinatiões eccl'ie nõ semp pcedant p euidentem illationẽ ex scripturis sed p spãlem reuelationẽ factaz catholicis. Si vero qratur quõ constat de tali reuelatione etc. Dico q difficile est ɔstare nisi illis quib' reuelatio fit ideo donũ dei speciale est credere recte etc. Et hec de secũda. G
¶ Tertia ɔclusio est q sicut predicta positio fidei a nobis imaginabilis sic ipsa pbabiliter est sustinibilis. Prima pars pbat qr talis positio fidei pt a nobis credi. igitur et imaginari. antecedẽs ptz et ɔña tenet: quia crede=

F

3. ɔcl'o.

re aliq̄d est appet sic esse vel sal tē nō stat aliq̄d credere ⁊ nō apparere sic eē. sȝ p imaginari nihil ꝓ nūc aliud intelligo q̄ȝ appere sic eē. quare ⁊c. Un̄ si q̄ auctoritates videntꝫ sonare oppositū itelligēde sūt ꝙ hoc nō a nobis imaginabile. s. naturalitꝫ ꝑfecte ⁊ clare. Scd̄a pars probatur q̄ȝ illa positio pōt ꝓbabiliter sustineri q̄ potest imaginari et credi ⁊ ad cuius apparētiā pn̄t alique rationes ꝓbabiles fieri: ⁊ q̄ potest sine ꝯtradictiōe sustineri sed predicta positio pōt credi et imaginari vt dicit pͥma pars. ⁊ ad eius apparētiā pn̄t aliq̄ rōes ꝓbabiles fieri sicut miracl'a ⁊ pluasiones vt dictum fuit in. i. q. arti. ij. Et ipsa potest sine ꝯtradictione sustineri vt dicetꝫ in scd̄o ar. hui⁹ q̄stionis. Et sic pȝ minor. sȝ maior ꝓbatur: q̄ȝ ille sunt tres ꝯditiones reqūite et sufficientes ad hoc ꝙ aliqua positio possit ꝓbabiliter sustineri. ⁊ sic pȝ tertia cōclusio ⁊ ꝑ ꝯn̄s rn̄sio ad istum articulū. ¶ Sed ꝯtra arguitꝫ ꝓbā do ꝙ p̄dicta positio non possit ꝓbabiliter sustineri. Pͥo sic talis positio repugnat simplicitati dei. igitur ⁊c. ꝯn̄a tenet q̄ȝ catholicus cōcedēs deum esse simplicissimū non potest ꝓbabiliter sustinere aliq̄d huic repugnans seu ꝯtrariū. An̄s ꝓbatur q: vbi est pluralitas: ibi nō potest esse summa simplicitas. Nam illud videtur simplicius in quo nulla omnio est pluralitas q̄ȝ illud in quo est pluralitas. Confirmatꝫ. quia si pluralitas triū ꝑsonarū non repugnat simplicitati dei. pari ratione nec quaternitas et per consequens nec infinita pluralitas. ꝯn̄a tenet: q̄ȝ oino videtꝫ cōsimilis rō ⁊ per ꝯn̄s est absurdū ⁊c. ¶ Scd̄o p̄dicta positio repugnat vnitati igitur ⁊c. ꝯsequētia pȝ sicut prius. ⁊ antecedēs probatꝫ. quia ista ꝯsequentia est bona vnū est tale quo magis cogitari non potest q̄ illud ē deus. Ita pari ratione ista erit bona tria sunt talia quoꝝ quolibet maius cogitari nō potest q̄ sunt tres dij quia non appet ratio dissimilitudinis sed an̄s secū de consequentie secundum p̄dictam positionem conceditur de personis diuinis igitꝫ ⁊c. Confirmatur q: ꝑsonaꝝ pluralitas arguit oppositionē ꝯtradictoriaȝ inter ꝑsonas quia pater est pater et filius non est pater sed oppositio ꝯtradictoria est maxima scd̄m p̄hm igitur ꝑsonarum pluralitas arguit oppositionē maximā. sed illa excludit vnitatem summaȝ q̄ȝ minor oppositio scȝ contrarietas excludit illam. igitur ⁊c. ¶ Tertio p̄dicta positio repugnat īfinitati dei. igitur ⁊c. ꝯsequentia pȝ vt prius. et antecēdens probatur quia si persōe diuine distinguntur vel ergo finite vl' infinite. Si finite ergo cū ista distinctio vnius persone ab alia non sit nisi persona ⁊ illa distinctio estȝ finita sequitur ꝙ illa persona erit finita. ⁊ per consēq̄ns deus erit finitus non q̄ infinitus quod est ꝓpositū. Si infinite q̄ tunc ipsa distictio estȝ infinita ⁊ per cōsequens nulle alie res magis distiguerentꝫ q̄ȝ tres ꝑsone nec deus. a creatura nec due creature intra se quod est falsum quia distinguntur personaliter et essentialiter et per

Margin notes: ar. scd̄o. — Ar. pͥmo — ar. tertio

ſone diuie ſolū pſonat'r. Confir=
mat'. q: ſi infinite ꝫ ſi p impoſſi=
bile eēnt duo dij illi nō magꝭ di=
ſtiguerent int' ſe ꝙ pſone diuie.
4. argu. ¶ Quarto p̄dicta poſitio repu=
gnat pfectiōi dei. igit' ꝛc. Aña pꝫ
vt pri⁹ ꝛ añs pbat' q: vel eē pa=
trē eſt alicui⁹ pfectiōis vel nulli
us. Si nullius ꝫ nichil ē eē pfēꝫ
in diuinis. Si alicuius ergo cuꝫ
filius nō ſit pa' ſequit' ꝙ aliqua
perfectio conuenit patri q̄ non
cōuenit filio. ꝛ p cōſeqns fili⁹ nō
eſt ſumme pfectus. igitur ꝛc.
Confirmatur. quia vel quelibet
perſona eſt ſufficienter perfecta
ad agendum omnia que omnes
poſſunt vel non. ſi nō. ergo non
quelibet eſt omnipotēs. nec per
conſequens ſumme perfecta. Si
ſic. ergo plures ꝙ vna ſuperflu
unt. quare non ſunt plures po=
nende. conſequentia patet p ma
giſtrum lib. i. diſti. iij. ca. ij. vbi p
bat vnitatem dei ſic. Si eſſent
duo dij. tūc aut vterqꝫ haberet
qđ alius habet aut nō. Si nō ali
quis eoꝝ eſſet inſufficiens. ſi ſic.
B alius ſuperflueret ꝛc. ¶ Ad iſta
Ad p̄mū reſpondetur. Ad primā pro ma
teria premitto iſtam diſtinctio=
nem ꝙ ſimplicitas poteſt capi
multipliciter. Uno modo vt ex=
cludit pluritatem. et hoc dupli=
citer: quia vel vt excludit ab ali=
qua re omnem pluritatem tam
eſſentialem ꝙ realem. vel vt ex=
cludit ſolū pluritatem eſſentia=
lem non realem. Alio modo pōt
capi ſimplicitas vt excludit cō=
poſitionem: et ſic ſumitur com=
muniter et hoc dupliciter: quia
aliquid poteſt dici ſic ſimplici=
ter ſimplex vel q: ex nullis reb⁹
componitur vel quia nec ſic cō=
ponit' nec eſt alicui rei cōponibi
le. Et iuxta hoc pono ppoſitio=
nes. ¶ Pria ꝙ de⁹ ſeu deuia eſſē
tia p'io mō nō ē ſimpl'r ſimplex
pꝫ: q: nō excludit pluritatē ſup
poſitoꝝ ꝛ hoc pbat pria rō. Ex
ꝗ pꝫ ꝙ illo primo modo eſſētia
diuina non eſt tā ſimplex ꝙ ſim
plex eſt diuina perſona. Patꝫ q:
eēntia ē plures res ꝛ non pſona
quare ꝛc. Scđo patet ꝙ eſſe ſim
plex illo modo non dicit pfectio
nē ſimpliciter. patet q̄a nō cōue
nit eēntie diuine. Secūda eſt ꝙ
ſolus deus ſecūdo modo eſt ſim
pliciter ſimplex: patet q: ipſe ex
cludit omnē pluritatem eēntia=
lem ſed nulla creatura ſimplicit'
excludit omnem pluritatē rea=
lem vel eſſentialem: q̄a ſi aliqua
excludat ſic pluritatem ꝙ non ē
plures res vel eēntie vt angel⁹ ꝛ
vel anima: tamē nulla ſic exclu=
dit pluralitatē quin ipſa ſit plu
res res vel in ipſa ſint aut eē poſ
ſint plures res per modum ihe=
rentie. Tertia propoſitio eſt ꝙ
non ſolus deus eſt tertio modo
ſimpliciter ſimplex. Patet quia
licet deus ſit ſimpl'r ſimplex ꝙ
ex nullis rebus ꝯponit': tn̄ etiaꝫ
aliqua creatura iſto modo ē ſim
pl'r ſimplex. Probat'. q: aut aīa
vel angelus eſt iſto modo ſim=
pl'r ſimplex vel non ſi ſic habet'
ppoſitū: ſi non tunc quero. aut
talis res eſt compoſita ex mate
ria ꝛ forma aut non: ſi non tunc
apparet quō ſit compoſita. ſi ſic
quero de ſua forma aut eſt ſim=
plicit' ſimplex aut nō ſi non tunc
erit proceſſ⁹ in infinituꝫ in com=
poſitione vel dabitur aliquid in
cōpoſitum et habetur ppoſitū.
Uerū eſt ꝙ iſta ratio pbat' ꝙ eſt

dare aliqd simplr simplex p negationē cōpositiōis ex ptib⁹ alternis. et alteri⁹ rōnis: sicut materia et forma: potētia et actus: sz dicenti q aliqua res creata cōponit ex ptibus eiusdē rōnis vl extensis sicut calor et lux. vel nō extensis sicut aia vel angel⁹: vt aliqui dixerūt cōtra hoc non demōstrat rō. q: certū est q oē cōtinuū est diuisibile in cōponibilia in infinitū. tamē sic dicere de anima vel angelo videtur gratis dictum: cuius oppositū non sit per se notuz. ¶ Quarta ppō est q solus deus est quarto modo simpliciter simplex. Probat et prio q de⁹ sit illo modo simplex et nullo modo alteri cōponibilis satis patet. et supponit eē verum: sed quod nichil aliud ab ipso sit illo mō simplex imo q ois creatura sit alteri cōponibil. pbat qa ois creatura ē sba vel accidens. de accidentib⁹ autem satis patet: sz de substātijs idem probatur: quia si aliq substantia eēt incomponibilis alteri rei maxie hoc videret de angelo: sed hec est falsum: qa nulla repugnantia esset q angelus componeretur alicui rei: ita q ex eo et illa fieret vnum sicut ex intellectu humano i corpore fit vnum &c. Aliqui autem hoc volunt probare. s. q omnis creatura: substantia est alteri rei componibilis per hoc q ipsa potest subsistare accidentibus: vnde arguunt q angelus est componibilis: quia recipit suas affectiones: et ad hoc videtur esse intentio Aug. vi. de trini. c. vi. vbi dt. Nichil simplex mutabile ē: ois creatura mutabilis ē: ergo nulla creatura vere simplex ē. Sed ista ratio nō valet: q: ex substātia et accidētib⁹ nō cōponit vnū nec ex angelo et suis affectiōib⁹. ideo ex hoc q substantia subsistit accidentib⁹ nō cōcludit cōponibilitas ei⁹: ideo dico q Augustinus non arguit ibide simplicitate excludente cōponibilitatē: q: sic argumentū non probaret: sed intendit loqui de simplicitate secundo modo scilicet excludente ab aliqua re pluralitatem essentialem. Quod patz ex hoc q ibidem et eodem capitulo subdit q ideo aīa non est simplex: quia in anima aliud ē cupiditas aliud timor. aliud leticia. aliud tristicia: quare &c.

B ¶ Ex dictis patet q absoluta simplicitas excludens omnem componibilitatem est denominatio perfectionis simpliciter. Secundo patet q simplicitas secundū quid sicut simplicitas excludens precise componibilitatem partium diuersarum rationum non est denominatio pfectionis simpliciter. patet. aliqua res cui denomiatio hec cōuenit est minus perfecta aliqua alia: cui talis denominatio non competit. patet de materia et composito. Sic igitur ex dictis patet qualiter solus deus est simpliciter simplex: et qualiter non. quare &c.

C ¶ Tunc ad formam rationis patet. quia ipsa concepit primam propositionē tamen dico q vbi est pluralitas ibi potest esse et de facto est sūma simplicitas scz excludēs cōponibilitatem: de qua communiter loquuntur doctores: nec illo modo aliquid est simplici⁹

entia in eo nō est pluralitas. Ad cōfirmationē dico q̄ trinitas psonarum nō repugnat simplicitati dei: sed q̄ternitas seu q̄libz maior pluralitas ei repugnat: q̄a trinitas est possibilis. sed maior pluralitas non ē ibi possibilis. Cōcedo tamē istā cōditionalez q̄ si essent infinite psone starent cū sūma simplicitate ⁊ etiā istā q̄ si essent infinite nō starēt cuz summa simplicitate: q: vtriusq̄ añs ē impossibile: ⁊ per q̄ñs q̄ña bona: ⁊ sic patet ad primā rōnē

Ad scdaz ¶ Ad secundaz gratia materie premitto istā distinctionē q̄ iste termin⁹ deus sicut supra tactū fuit dupliciter sumitur qñq̄ essentialiter qñq̄ vero suppositaliter seu personaliter. primo modo supponit immediate p essentia diuina et sic est synonimus cum illo termino eēntia diuina seu diuinitas. Secūdo mō supponit immediate p persona diuina ⁊ sic est synonimus cū isto termino persona diuina. quid aūt sit imediate supponere pro aliq̄ ⁊c. postea patebit in secundo articulo. ¶ Tunc iuxta istaz distinctionē pono aliās ppōes Prima q̄ nō est simpl'r ocedendum tres esse deos sz tm̄ vnū eē deū. pz q: illud nō est simpl'r cōcedēdū qḋ simpl'r negat in symbolo sz illud simpl'r ē ocedendū qḋ sibi simpl'r ocedit. In simbolo aūt simpl'r d̄r: ita deus pater: de⁹ filius de⁹ spūssctūs. ⁊ tamen nō tres dij sed vn⁹ est deus: igit ⁊c. ¶ Scda ppō quā solū pbabil'r et non assertiue pono est q̄ capiēdo istū terim̄ de⁹ scdo mō supposital'r sicut iste sunt cōcedēde nō tm̄ est vna psona diuia vel tres sūt psone diuine quarū qualz ē de⁹ sic iste sūt ocedende nō tm̄ ē vn⁹ de⁹ vel plures sunt dij patet q: tales equalēt penitus fz illā acceptionē: vt apparet p quid nois. Tamē sicut iā dixi tales nō sūt ocedēde simpl'r i. sine addito sed fm q̄d. i. cū addito addendo. s. q̄ ille terminus de⁹ ibi capit psonaliter nō eēntialiter. talis aūt locutio licz sit v̄a ⁊ ppria apud doctos. nō tm̄ est cōsueta ⁊ pp̄ter simplices ē ideo abstinēdū ab ea ⁊c. Intelligendū est etiā hoc fz vnā descriptionē hui⁹ termini deus scz describendo deū qḋ est ens q̄ nullum est meli⁹ vel perfecti⁹. Sic em̄ tres psone sūt tria entia q̄z quolibet nichil est melius sed describendo eū q̄ est ens omni alio melius vel perfectius non sic pōt dici sicut patet intuenti. sic nullo modo posset hēre v̄itatem q̄ tres persone diuine sunt tres dij ⁊c. ¶ Tertia ppositio sequens ex predictis est q̄ isti termini deus et deitas non sunt oīno synonimi sz solū sunt synonimi qñ iste termi n⁹ deus capit eēntialiter ⁊ non suppositaliter vt patet quia aliter sequitur q̄ semp loco vni⁹ posset v̄e alt⁹ dici quod est fl'm. q: sic sicut vere d̄r deus generat deū: ita v̄e dici posset deitas generat deitatē Et q̄ña patet q: loco semp vni⁹ synonimi pōt vere reliquū dici Quarta ppositio etiā seq̄ns ex predictis est q̄ in symbolo iste termin⁹ de⁹ nō vbiq̄ capitur synonime vel eodē modo. Ptz. q̄a aliter sumitur cū d̄r q̄ est tantū vnus deus et non plures dij. et aliter cum dicit q̄ de⁹ generat

deū seu ꝙ xp̄s est filius dei. Et ex predictis si vera sint q̄d vide tur c̄p̄uis nō asserā multa argu mēta in materia de trinitate fa cilit̄ soluunt̄ q̄ alit̄ dicēdo nō vi dentur faciliter posse solui sicut post patebit in sc̄do articulo.

A ¶ Tūc ad formā rōnis patet ad quē sensū ɔ̄ns posset ɔcedi. tunc dico ꝙ simpl'r loq̄ndo illa ɔ̄ña nō valet tria sūt talia quoꝝ q̄d:libet est de⁹ ergo sūt tres dij. Et tota ratio est ꝙ iste termin⁹ de⁹ nō ɔceditur simplicit̄ in plurali de tribus p̄sonis tñ bñ sequit̄ ꝙ tria sunt talia quoꝝ q̄dl; ē de⁹. Si vero arguit̄ sic sunt tria ta:lia quibus maiora cogitari non possunt ergo tres dij ɔ̄ña tz q: a diffinitione ad diffinitum valet ɔ̄ña in singulari ꝛ per ɔ̄ns i plu rali. ¶ Ad hoc pōt dici negādo añs quia non sunt tria magna sed vnus magnus et vna magni tudo sicut nō tres eterni ꝛc. Sz adhuc concesso añte ɔ̄ña non est formalis nec opz ꝙ valeat i plu rali sicut in singulari. Instātia pōt dari. bene sequitur. hoc est animal nō videns ꝛ aptū natū videre. ergo est cecū. Et nō seq̄t̄ ista sūt aīalia nō vidētia ꝛ apta nata videre: g̃ sūt ceca. demon:stratis eñ duob⁹ quorū vnū est cecū ꝛ aliud nō. añs ē veꝝ ꝛ ɔ̄ns fl'm. ¶ Ad ɔfirmationē dico p:i

B mo ꝙ oppositio ɔ̄dictoria nō ē nisi terminoꝝ aut ꝓpōnū ꝛ non reꝝ. Ideo in trinitate non ē vlla oppositio ɔtradictoria. Dico se cundo ꝙ aliqua contradictoria bene vere p:edicātur de termis supponentibus pro rebus in di uinis sicut bene arguit̄. Dico tertio ꝙ cum hoc stat sūma vni:tas essentialis triū personarum vñ sequit̄ quarto ꝙ talis oppo:sitio nō arguit sūmā distinctio:nē sz bñ aliqualē nec excludit sū maꝫ vnitatē ꝛ qñ d: ꝙ minor op positio distinctionem ɔcludit q̄ excludit vnitatē. s. oppositio co traria hoc verū ē i creaturis ꝛc.

¶ Ad tertiā rōnem sunt diuersi modi dicēdi. Aliq̄ eñ dixerūt ꝙ p̄sone diuine nullo mō distiguū tur differenter sed tamē infinite distinguūtur incompossibiliter primum aūt clare est verū quia inter illa non est differētia q̄ sūt idem vt supponitur ex quid no:minis sed p̄sone diuine sunt idē igr̄ ꝛc. Secundum vero si sit ve rum pari ratione erit verum de quibuscunq; duabus reb⁹ quia sic impossibile ē ꝙ vna persona diuina sit alia tam incōpossibi:le ē ꝙ q̄cūq; alia res sit alia. Et sic per hoc non euacuatur diffi:cultas. Aliqui vero dixerunt ꝙ persone diuine nec finite nec ifi:nite distinguuntur: sed hoc non est bene intelligibile ꝙ distin:guantur et non finite nec infini:te. Quia si distinguuntur opor:tet ꝙ finite vel nō finite. cum isti termini sint contradictorij et si non finite ergo infinite. ꝛ sic ma net argumentum. Similiter si nec finite nec infinite ergo disti:ctio personarū nec est finita nec infinita distinctio autem illa est aliquid in diuinis ergo aliquid est in diuinis nec finitū nec infi:nitum ꝛc. ¶ Ideo aliter dico et pono aliquas propōnes. Pria est ꝙ sicut distinctio vnius per sone ab alia est ipsa persona di:stincta. sic talis distinctio est in:finita. prima pars patet q: iste

C Ad tertiā 1. opinio.

2. opinio

D Opinio doctoꝝ.

terminus distinctio patris a filio supponit pro aliquo quia si pro nullo supponeret tunc nulla esset distinctio inter personas: sed non potest dici quod supponat pro aliquo quod non est deus quia distinctio personarum non est aliqua res creata ergo supponit pro deo. et non potest convenienti⁹ dici quod supponit pro patre. igitur etc. Si vero queratur utrum supponat pro essentia vel pro filio dico quod sic scilicet quod supponit pro essentia sed non immediate. pro filio vero non supponit plusquam iste terminus pater et proportionabiliter dico de isto termino distincto filii etc. Secunda pars sequitur ex prima quia omnis distinctio in divinis est persona infinita. quare etc.

E ¶ Secunda propositio est quod distinctio uni⁹ persone divine ab alia est maior distinctione alicuius creature a creatura. sequitur ex prima quia distinctio creature a creatura est finita. igitur etc. Tertia est quod persone divine distinguuntur infinite. patet quia distinguuntur sic quod una non est alia et tamen quelibet res est infinita. Et ad istum sensum concedo quod distinguuntur infinite. i. sunt res distincte que sunt infinite vel quarum quelibet est infinita et iste sens⁹ videtur satis conveniens. Quarta quod non obstante predicta propositione tamen aliquo modo potest vere concedi quod de⁹ et creatura vel una creatura ab alia plus distinguitur quam persone divine. patet quia ad istum sensum quod pluribus modis distinctionis. i. aliqualiter distinguuntur scilicet essentialiter qualiter non distinguuntur persone etc.

F ¶ Tunc ad formam rationis dico quod illa consequentia non valet distinctio unius persone ab alia est infinita vel distinguuntur infinite ad sensum predictum ergo nulle alie res magis distinguuntur etc. quia distinctionem vocando rem distinctam distinctio potest esse maior et tamen res min⁹ distinguitur. Sicut si similitudo sit res similis similitudo potest esse maior et tamen res min⁹ est similis. sicut similitudo dei ad creaturam est maior quam creature ad creaturam. quia prima est de⁹ secunda est creatura. de⁹ tamen est min⁹ similis creature quam creatura creature etc. Ad confirmationem dico quod si essent duo dii illi non magis distinguerentur etc. similiter magis distinguerentur etc. quia ad impossibile sequitur quodlibet. Verumtamen si quis consequenter loquendo concederet duos deos habere diceret quod magis distinguuntur. i. aliqualiter qualiter non persone. etc.

G ¶ Ad quartum dico quod ista oratio infinitivi modi esse patrem capiatur significative et proprie tunc ista oratio est incongrua esse patrem est alicui⁹ perfectionis. Est enim incongrua quia talis oratio significative sumpta et proprie scilicet capiendo verbum infinitivi modi verbaliter non potest reddere suppositum verbo: nec est subiectum propositionis: si autem caperetur materialiter patet quod non esset ad propositum. Secundo dico quod si illa oratio infinitivi modi capiatur significative et improprie scilicet capiendo illum infinitivum nominaliter ut ista oratio esse patrem tantum valet quantum ista essentia patris tunc illa est propositio congrua et vera esse patrem est alicui⁹ perfectionis. Et sic concedendum est quod esse patrem est esse filium. i. essentia patris est essentia filii etc. Ideo dico tertio quod licet pater non sit fili⁹ nec econtra

Ad quartum

tamen nulla pfectio cōuenit vni que nō ɔueniat alteri q: eadem essentia vtriusq3. est pfectio vtriusq3. ⁊ eadē pfectione vterq3 est sūme pfect⁹ ⁊ sic p3 ad formā. Quarto dico ad ɔfirmationē q q̄libet psona est equaliter sufficienter pfecta ad agēdū oīa que oēs possunt agere. p3 q: eadem pfectione. sed nego ɔñam ergo plures q̄ vna supfluunt ⁊ ad argumentū magistri dico q non pbat efficaciter. tñ gr̄a materie valet de dijs ⁊ non de psonis q: ille sunt idem. vnde si vna psona nō esset idē essētialiter cū alijs alie supfluerent sicut magister arguit de dijs. Hec de primo articulo.

A Scd̄s articulus.

¶ Quantum ad scd̄m articulū in quo videndū vtrū positio de trinitate possit sustineri sine contradictione. Primo pmittā tria notabilia que faciūt ad ppositū. Scd̄o ponā tres ɔclusiones ad arti. Tertio arguā in oppositū. Primo ḡ notandū est q ɔtradictio est manifestissima repugnantia. i. affirmatio vni⁹ et negatio eiusdē. Et ista ē duplex q̄dā ē terminoꝝ sicut ē termini finiti ad terminū infinitū vt hō nō homo. Alia ē ppositionū sicut ē ppositiōis vniuersalis et particularis eorūdē terminoꝝ ⁊ diuersaꝝ qualitatū ⁊ duaꝝ singulariū eorūdē terminoꝝ et diuersaꝝ qualitatū ⁊c. Et ista pōt poni triplex q: vel vocalis tm̄ vel mētalis tm̄: vel vocalis ⁊ mentalis simul. De prima vere nō est curandū sed relique sunt ad ppositū. Unde de ipsis pōt dari ista regula. q contradictio solū mentalis est ita euidenter īpossibile sicut vocalis et realis

B ¶ Scd̄o notādū q ad hoc q aliqua ppositio sit sufficiēt vniuersalis op3 q: subiectū sit sufficiēt distributū p hoc totū oīs res q̄ ē ⁊ q̄cq̄d est. seu equalens nec sit sufficiēt vniuersalis per hoc signū oīs. Similit ad hoc q aliqua ppositio sit sufficiēt singularis op3 q subiectū sit terminus vere singularis. proprie aūt loquēdo ille termin⁹ nō est vere singularis qui pōt vere affirmari de terminis supponentibus p rebus realiter distinctis. ⁊c.

C ¶ Tertio notandū est q suppositio alicui⁹ termini in diuīs est duplex quedā est suppositio mediata: alia immediata vñ ille termin⁹ supponit mediate p patre in diuinis qui supponit pro patre. ⁊ tñ nō ɔuertit cū isto termino pater. ɔuersione regulata p hoc signū omīs res q̄ est. ⁊ sic iste termin⁹ pater supponit pro essentia nō imediate. Et similit iste termin⁹ essentia p patre. q: licet pater sit essentia ⁊ econtra nō tñ sequit quecūq3 res que ē pr̄ est essētia. ergo quecunq3 res q̄ est essētia est pr̄. vt p3. ideo ⁊c. Sed ille termin⁹ supponit imediate p patre in diuīs / siue pro re que pducit ⁊ nō pducit qui ɔuertit ɔuersione regulata per hoc signū oīs res que est. null⁹ aūt alius termin⁹ supponit imediate p patre. Et sic dicendum est de filio suo modo ⁊ de spiritusancto. ⁊ de essentia ⁊c.

D ¶ Ex istis īfero aliquas regulas bene notandas. Prima est nullus termin⁹ psonalis supponit imediate p essentia in diuinis sicut sunt isti termini pater fili⁹ ⁊ spiritussāct⁹. Et p3 clare. ¶ Scd̄a

2.regula nullus termin⁹ essentialis sup-
ponit imediate p psona i diuis
3.regula. sicut ista deitas essentia. Tertia
omis termin⁹ essentialis supponit
mediate vel imediate p qlibz re
in diuinis. pz qz iste termin⁹ essen
tia vel deitas supponit p essentia
imediate z p qualibz psona me
diate zc. Quarta null⁹ termin⁹ p-
4.regula. sonalis supponit p qlibet re in
diuis pz qm iste terminus pat
nō supponit p filio nec ecōtra.
nec spūssanct⁹ p pre. nec ecōtra
zc. tn iste termin⁹ pr bn suppōit
mediate p re q est fili⁹. s. p essen
5.regula tia. Quita licz qlibet termin⁹ p
sonalis noncollectiu⁹ imediate
supponat pro psona z imediate
p essentia tn null⁹ talis suppo-
nit p plurib⁹ reb⁹ in diuinis co
pulatiue: nec etiaz disiunctiue.
pz qm ista copulatiua est falsa
pater est pr z pr est fili⁹ zc. Silr
ista de copulato extremo est fal
sa pater est pr z fili⁹. z sic ly pat
nō supponit collectiue p pluri-
bus reb⁹. nec piūctim nec diui-
6.regula. sim zc. Sexta est q licz iste termi-
nus trinitas supponat imedia-
te p oib⁹ psonis diuis collecti-
ue. tn p nulla earuz p se sumpta
supponit. mediate nec imediate
Prima pars patet qm hec ē ve-
ra qcunqz res q ē trinitas est pr
et fili⁹ et spūssanctus. z econtra
qcunqz res q est pr et fili⁹ z spūs
sanct⁹ est trinitas igit. Scda pz
qm nec trinitas est pr nec econ-
tra. Ex qua sequit septima q ē
7.regula. aliquis termin⁹ qui supponit p
aliqua re in diuinis lz mediate
tn p nulla psona supponit me-
diate vel imediate. Prima pars
patz qz hec est vera trinitas est
essentia ergo supponit p essen-
tia pz p diffinitionē suppositio
nis. Secūda pars patz qm hec
non est vera trinitas est perso-
na nec econtra. igit zc. Octaua 8.regula.
est q nulla res in diuis est due
res quin illa sit tres res. Et illō
magis postea declarabitur Si
autē dicatur pductio actiua est
due res scz pater z fili⁹ z tamen
nō est tres res. igit zc. Similiter
pductio passiua est due res scz
fili⁹ z spūssanct⁹ z tamē non est
tres res et sic est de spiratione
actiua. Ad hoc dicit q anteq ar-
gumentū valeat requirit nō so-
lū q spiratio actiua sit due res
sz etiā q spiratio actiua sit vna
res. modo ego dico q spiratio
actiua nō est aliqua res qn illa
sit tres res qmuis spiratio acti-
ua nō sit tres res est tn res que
est tres res sed de hac materia
alias videbitur zc. ¶ Ex pdictis E
etiā patent alique distinctiones
Prima est q aliqui termini dicū
tur de deo tantum in singulari
numero: et aliqui in singulari z
plurali. exemplū pz primi sicut
sunt isti termini natura essentia/
vita intelligentia veritas zc. et
generaliter termini essentiales
essentialiter capti. exemplū scdi
sicut sunt isti. res. psona. et aliq
etiā adiectiui. sicut sunt isti coe-
terni. equales. plures. duo. tres
sed nulle dicūtur in plurali qui
dicantur etiā in singulari z hoc
si habeant singulare. sicut sunt
isti termini duo tres zc. ¶ Se- F
cunda distinctio sequens est ter
minoz essentialiū quidam sunt
qui modificationē certā nō ad-
mittūt sicut sūt isti natura essen
tia deitas et plures alij qm sm
supradicta nō possum⁹ vere di-

cere in diuinis q̄ natura genita est aliq̄d nec q̄ essētia genita est aliq̄d q: scd̄m determinationē nulla est eēntia diuina genita. Aliq̄ autē sūt essētiales q̄ hmōi modificationē bn̄ admittūt sed tūc per illā modificationē efficiuntur p̄sonales sicut sunt isti sapientia amor ⁊c. Un̄ bene dicimus q̄ sapiētia genita est aliquid in diuinis. s. filius ⁊c. Et hoc de noibus
A p̄mittēdum est. ¶ His premissis
Pr̄ia cōclusio. pono tres cōclusiones ad istum articulū responsales. Prima est q̄ licet positio de trinitate concedat terminos cōtradictorios de terminis supponibilib⁹ p̄ eodez ipsa tamē nō ɔcedit ꝓpositiōes ɔtradictorias: nec vllā que iplicat ɔtradictionem. Prima pars ptz q̄a ipsa ɔcedit q̄ essentia non generat. ⁊ q̄ pater generat et sic ɔcedit istos terminos generare et nō generare qui sunt vere contradictorij de istis terminis essētia diuina ⁊ pater in diuinis qui tn̄ supponūt p̄ eodē licz vn⁹ mediate ⁊ ali⁹ imediate ⁊c. Secunda pars patz q̄a ois positio ɔcedēs ꝓpositiōes ɔtradictorias vl' implicātes ɔ̄dictiōez est impossibilis vt notū est: sed positio de trinitate est possibilis imo vera
B igit̄ ⁊c. ¶ Secunda cōclusio ē q̄
2. ɔclu. licet positio de trinitate possit sine contradictione apparēter sustineri tn̄ q̄ ipsa nō cōcedat ꝓpositiones realiter seu mentaliter cōtradictorias siue q̄ nō implicet ɔ̄dictionē cōtra ꝓteruū non potest euidēter probari. Prima pars ꝓbatur q̄a absurduz esset dicere q̄ fides catholica cōcederet aliquaz positionem que non posset sine contradictione apparent̄ sustineri. hoc eni eēt dicere q̄ fides negat p̄mū p̄ncipiū sicut blasphemauerūt q̄dā dicētes primū p̄ncipiū nō tenere in diuinis Quicūq̄ aūt hoc dixerit anathema sit. Scd̄a pars ꝓbat̄ ⁊ p̄mo ostēdo q̄ nō posset euidenter ꝓbari ista negatia: positio de trinitate non implicat cōtradictione quia si detur oppositū sequitur q̄ possit euident̄ ꝓbari q̄ illa positio sit possibilis ɔ̄ña tenet q: sicut oē q̄d implicat ɔ̄dictionē est īpossibile et ecōtra sic omne q̄d nō implicat ɔtradictionē est possibile ⁊ ecōtra sed falsitas consequētis satis ptz. Scd̄o ostēdo q̄ nō possit euidēter probari ɔtra ꝓteruū ista negatiua positio de trinitate nō ɔcedit ꝓpositiones mētaliter ɔtradictorias. Aliq̄ eni dicūt q̄ sic et supponūt q̄ positio trinitatis ē ponere vnā rē esse tres res ⁊ quālibet illarū. s. essētiā diuinā eē patrem. ⁊ esse filium ⁊ esse spiritum sanctū: et etiā sigillatim esse patrē / et eē filiū. ⁊ esse sp̄m sctm̄. Ex quo inferūt quod pōt concludi euidenter etiā cōtra ꝓteruū vel hereticū q̄ illa positio nō est cōtradictio manifesta neq̄ tantuz mentalis neq̄ vocalis et realis q̄m ista positio nō ponit nisi puras affirmatiuas ⁊ ex puris affirmatiuis posset sequi ⁊c. ¶ Sz C
istud non sufficit quia isti arguunt ac si positio de trinitate non poneret aliud nisi vnam rez esse tres res: et quālibet illarum: et ac si nō poneret nisi puras affirmatiuas modo hoc est falsum. ponit eni aliud ⁊ cōcedit ꝓpōes negatiuas. s. q̄ pr̄ nō est filius: q̄ essentia diuia nō gn̄at et tamen

res q̄ est eēntia generat ꝙ diuinitas nō generat ꝛ tñ de⁹ generat. Modo diceret ꝓteru⁹ heretic⁹ ꝙ licet tales ꝓpōes nō contradicāt vocaliter tñ contradicunt realiter ꝛ mentaliter sicut nullū aial currit ꝛ aliqd qd̄ est aial currit. vel iste marc⁹ nō currit et tulli⁹ currit. posito ꝙ sint noia synonima ꝛc. nec oppositu⁹ hui⁹ posset euidēter ꝓbari contra ꝓteruū q̄cuis oppiñ huius posset defendi ꝯtra ipm ꝛc. Dico tñ ꝙ pōt euidēter ꝓbari cōtra ꝓteruū ista negatiua positio de trinitate nō ꝯcedit ꝓpōes vocaliter ꝛ mētaliter ꝯtradictorias ptꝫ q: talis positio nō ponit aliquas duas vnam ꝑfecte vniuersalem et aliam ꝑticularē eorundē terminoꝝ ꝛ diuersarū qualitatū. vel duas etiam perfecte singulares eorundē terminorum ꝛ diuersarū qualitatum vt patet inductiue ꝛ magis declarabitur ꝛc. Tertia conclusio

D 3. conclo est ꝙ licet positio ponēs ꝙ nulla creatura est vel esse pōt que sit tres res: quelibet illarum sit vera: ꝛ rationabilis tñ ipsa non est nobis evidens: vel euidēter demonstrabilis. ¶ Prima pars ꝓbat quia si esset aliqua creatura que eēt tres res ꝛ q̄libꝫ earum: vel si deus absolute potest facere talem creaturā eadē ratione posset facere ꝙ vna creatura eēt omnes que iam sūt ꝛ q̄libꝫ illaꝝ. ꝯsequētia tenet. q: nō videtur maior ratio de vno q̄ d̄ alio sed ꝯñs ē irrationabile quoniā tūc idē eēt ꝑfectū et impfectū: diuisibile et indiuisibile et quātū ꝛ diuersaꝝ specieꝝ. s. hō hō asin⁹ ꝛc. imo hūanitas ꝛ asinitas ꝛc. qd̄ videt absurdū quāre ꝛc. ¶ Scda pars ꝓbat q: ponēdo talē creaturā eē vel eē posse nulla manifesta ꝯtradictio potest inferri in lumie naturali q̄a sicut sustineri pōt i diuinis absꝗ ꝯtradictiōe ꝙ vna res sit tres res ꝛ q̄libꝫ earū eadē rōe ꝛ eodē modo in creaturis posset defendi ꝛ ꝑ ꝯñs nō scim⁹ euidenter vtrū talis creatura sit possibilis vel non q̄re ꝯclusio vera. Cōfirmat quia de facto aliqui āntiqui philosophi posuerūt ꝙ gen⁹ est realiter omnes sue spēs: et species quodlibet suū indiuiduū et per cōsequēs habebāt concedere ꝙ aliqua res que nō erat de⁹ esset plures res et quelibꝫ illarū. nā licet ista opinio sit falsa tñ non posset euidēter improbari sicut nec positio de trinitate in diuis q̄re ꝛc. Ex ṗdicta cōclusione sequūtur aliqua. ¶ Primo sequitur. ꝙ licet aliquam creaturam que sit tres res et q̄libet earum posse fieri ꝑ absolutā potētiam dei possit sine ꝯtradictione sustineri. tñ hoc debꝫ a catholicis negari. ¶ Prima pars patet ex dictis. secunda pars q̄cuis negat ab aliquib⁹ tamē probatur sic. Unde pro isto pono duas regulas. ¶ Prima est ꝙ aliquā positionem posse sine contradictiōe sustineri nō est sufficiēs ratio ꝙ talis positio nō debeat negari. patet q: multe sūt veritates rationabiles quarū opposite falsitates possūt sine cōtraditione sustineri: sicut patet in phia naturali ꝛc. ¶ Secūda est. oīs positio debꝫ a catholicis: ꝛ ab omnibus negari cuius oppositum circumscripta fide apparet eui

E

F

G

dẽs in lumĩe naturali ꝛ hoc nisi ad ꝯcedẽdũ ipam cogat auctoꝛitas fidei vt pꝫ clare ꝛc. Ex hoc arguit̃ sic. circũscripta fide appet euidẽs ĩ lumĩe naturali: ꝙ nulla res põt esse tres res ꝛ q̃libꝫ earũ et nulla auctoꝛitas scripture vl̃ fidei cogit ad cõcedẽdum oppositum in creaturis imo magis videtur consonum fidei dicere ꝙ hoc infinite perfectionis est ꝛ ꝙ solum conuenit deo ratione sue
A immẽsitatis. igit̃ ꝛc. ¶ Scd̃o sequitur specialiter ex secunda regula ꝙ cõcedentes aliquod vnũ esse plura indiuidua vnius generis vel speciei non sunt digni vocari philosophi. patet. quia illi non sunt digni vocari phi qui cõcedant aliq̃d ita difficile ad sustinendum sicut et positio de trinitate absq; hoc ꝙ ad hoc cogantur fidei auctoꝛitate. Istud patꝫ quia ꝓprietas philosophi ꝙ est innitat̃ lumini naturali nisi vbi appositum docet lumẽ fidei. Sꝫ sic est ꝙ aliquod genus vel speciem aliquã esse realiter plura ĩdiuidua et quodlibꝫ illoꝛum est ita difficile ad sustinendũ; sicut essentiam diuinam esse tres personas: et quamlibet illarum immo videatur aliquo modo difficilius q: fides nõ ponit ꝑsõas distingui essẽtialiter ꝛ tamẽ duo ĩdiuidua eiusdẽ speciei distinguũtur essentialiter. ꝛ tamen ad hoc nõ cogit auctoꝛitas fidei, immo foꝛte magis ad oppositũ vt posset declarari: sed nõ curo igitur
B
arguit̃. i. coꝛrelarium verũ ꝛc. ¶ Sed contra ꝯdicta arguit̃ ꝛ ꝓbat̃ ꝙ positio de trinitate implicat ꝛ concedit ꝯdictionem. p quo tria supponuntur. ¶ Pꝛimũ est ꝙ nũ cessũ in isto articulo. s. ꝙ ꝯdictio tm̃ mẽtalis est tãta et tã euidens repugnãtia ꝛ ipossibilitas sicut mẽtalis ꝛ vocalis simul. ¶ Secũdũ, est ꝙ eẽntia diuia nõ e. t̃mĩnus idẽ pr̃i q̃ꝫ si nõ eẽt aliq̃ res nisi pat̃. ¶ Tertiũ est ꝙ si nõ esset nisi suppositũ pr̃is. in diuis eẽt ꝯdictio mẽtalis ꝙ eẽntia diuina affirmaret̃ de aliq̃ de q̃ non affirmaretur pater ꝛ simil̃r ecõtra. ꝛ etiã esset ꝯdictio mentalis ꝙ essentia diuina vere negaret̃ de aliquo de quo affirmat̃ pat̃ ꝛ econtra. Istis suppositis arguo sic: si non eẽt nisi vnũ suppositũ patris in diuinis ꝯtradictio mẽtalis eẽt ꝙ essẽtia diuina eẽt aliqua res et pater non eẽt illa res vel ecõtra per tertiã suppositionem. Sed nũc sic est ꝙ eẽntia diuina nõ min⁹ est pater, aut idem patri q̃ꝫ si nõ esset nisi pater per scd̃am. ergo non min⁹ est ꝯtradictio mẽtalis ꝙ aliquid affirmet̃ de essẽtia: et nõ de patre: aut negetur vel ecõtra nũc q̃ꝫ tũc ergo cum tunc esset ꝯdictio mẽtalis ꝛ nunc erit. sed illa non minus est euidenter impossibilis q̃ꝫ vocalis: et mentalis simul ꝑ pꝛimam suppositionẽ. ergo formalis contradictio est ꝙ essentia nõ generat et pater generet̃. ¶ Secundo confirmatur sic ꝓpter identitatem inter marcũ ꝛ tullium cõtradictio est marcum currere: et tullium non currere: sꝫ nõ est minoꝛ identitas inter essentiam diuinam ꝛ patrẽ q̃ꝫ inter marcũ ꝛ tullium ergo non minus ꝯtradicũt essẽtia ꝛc. ¶ Secundo arguitur ꝙ illa positio non solũ cõcedat ꝯdictionem mentalẽ: sꝫ etiaꝫ mentalem ꝛ vocalẽ. quia cõcedit ij. argu.

versalem. et particularem eorundem terminorum et diversarum qualitatum etc. consequentia patet antecedens probatur. quia concedit istas duas omnis deus generat aliquis deus non generat. de prima patet: quia concedit quod deus generat et quod non est nisi unus deus. ergo omnis deus generat. de secunda patet. quia concedit quod filius non generat. et ille est deus igitur etc. Secundo confirmatur quod illa positio concedit duas singulares eorundem terminorum et diversarum qualitatum. igitur etc consequentia patet antecedens probatur. quia concedit istas quod deus generat: et deus non generat ut patet ex predicta ratione quod cum non sit nisi unus deus habet concedere quod idem deus generat: et idem deus non generat sive quod hic deus generat: et hic deus non generat. igitur etc. ¶ Tertio principaliter arguitur pro quo supponitur quod aliquid implicat contradictionem licet non explicet illam mentaliter patet. quoniam alias frustra laboraremus ostendere aliquid implicare aut ducere ad contradictionem. Nam quocunque dato aut illud est contradictio mentalis et vocalis manifesta et sic non oportet illud reducere ad contradictionem: quia iam est reductum: vel est solum mentalis contradictio et dictum est prius quod illa evidenter est contradictio et repugnantia sicut vocalis et mentalis simul. et sic non oportet etiam illud reducere nisi forte per diffinitionem quid nominis. vel non est manifesta: sed est reducibile ad contradictionem: et sic illud implicat nec explicat etc. Tunc arguitur sic. aliquid solum implicat contradictionem et tamen non explicat et tamen illud non potest sustineri sine contradictione sicut est illud diameter est simeter: id est diameter est commensurabilis coste. sed non magis potest sustineri probabiliter positio trinitatis quam illud quod tamen non potest sustinere ut dictum est igitur nec positio illa etc. Quod non magis probabiliter etc. patet quia negat vias seu modos arguendi per quos reduceretur ad contradictionem ita apparentes sicut sunt illi per quos alia ad contradictionem reducitur. immo fere eosdem. ¶ Secundo confirmatur: quia nulla est positio: quin equaliter probabiliter sustineretur: sicut ista sine contradictione. igitur ista non probabiliter sustinetur: consequentia patet ex dictis: sed antecedens probatur quoniam si sit aliquid detur illa et ostendam quod sit etc. Unde si esset aliqua dabilis maxime videretur ista positio scilicet quod aliqua res esset necessaria et esset res contingens sed pari modo quo sustinetur positio de trinitate posset illa positio sustineri puta quod a. esset b. quod non posset non esse et esset c. quod potest non esse et istud non potest probabiliter sustineri. Igitur nec positio trinitatis.

3. arguitur

¶ Quarto arguitur sic: positio trinitatis non probabilius sustinetur quam oppositum alicuius principii per se noti sine contradictione. sed non probabiliter sustinetur etc. consequentia tenet: quia tale non probabiliter sustinetur sine contradictione. Alias enim nihil esset quin probabiliter posset sustineri sine contradictione quod est falsum et contra suppositionem quartam. Quod tamen patet: quoniam opposita principiorum per se notorum minus possunt probabiliter sustineri sine contradictione quam aliquod aliud eo quod sunt immediatius contra primum principium in quo fundatur contradictio. Sed antecedens principale patet quoniam equaliter vel facilius sustineretur quod a. est 4. argu.

equale.b.⁊.c.equale.b.⁊ tñ. a.⁊.
c.nõ sunt equalia qḋ est ɔtra illḋ
pncipiũ q̄cũq₃ vni sũt equalia ⁊c.
sicut sustineret q̄ pr̄ est illa eēn-
tia diuina ⁊ fili⁹ est illa eadē ⁊ tñ
fili⁹ nõ ē pr̄. ¶ Scḋo ɔfirmat sic
cũ defect⁹ appet maioꝛ ad hmõi
positionē sustinēdã q̄̃ causa ap
parētie sit magna igitur ⁊c. ɔña
videtur nota. añs ꝓbatur. qꝛ si
nõ detur ergo causa apparentie
que maioꝛ est parte: et improba
bitur imo fuit improbatũ. q. pri
ma huius ar. secundo. Ad illa
A per oꝛdinem. ¶ Ad primam ra-
Ad p̄mũ tionem q̄̃uis tertia suppositio
posset calumniari qꝛ est vna con
ditionalis cuius antecedens est
impossibile ex quo seq̄tur quod
libet et per consequens oppo-
situm ɔñtis. sicut illud ɔñs. tñ
qꝛ p hoc nõ euaderetur difficul-
tas ideo ad formam rationis ne
gatur ɔsequentia. et ad ꝓbatio-
nem: qꝛ nõ trinus est impossibile
nunc q̄̃ tunc. Hic dico q̄ nunc:
qꝛ eēntia diuina idētificatur cũ
alio supposito q̄̃ cũ supposito
p̄rīs: ideo nõ est nunc impossibi
le imo necessariũ q̄ diuina essen
tia affirmetur ḋ aliq̄: de quo nõ
affirmetur pater. sed tũc foret i-
possibile: s. si essētia non eēt alia
res q̄̃ pater nec ecõtra. ¶ Ad cõ
firmationē q̄ dico idētitas iter
a.⁊.b. p̄cise sũpta nõ est ratio suf
ficiens ad ꝓbandũ q̄ si de.a.af-
firmatur ve aliq̄d q̄ ꝓpter hoc
debeat illud de.b.affirmari. sed
vltra identitatē inter.a.et.b.re-
quiritur q̄ neutrũ eoꝝ identifi-
cetur cum aliquo a quo negat
B reliquũ mõ sic non est inter eēn-
Ad scḋm tiam ⁊ patrem: q̄̃uis sic sit iter
marcum ⁊ tullium. ¶ Ad scḋam
rationem notandum est vt dicit
Ockam q̄ iste termin⁹ deus q̄̃-
uis ex mõ significandi hēat sup
ponere ꝓ supposito intãtũ q̄ si
suppositũ realiꝰ differret a diui
na essentia sicut nũc suppositũ
verbi differt realiꝰ a natura sua
hũana. iste termin⁹ de⁹ ex modo
suo significãdi. non supponeret
nisi ꝓ supposito nõ ꝓ natura et
si ex vsu loquētiũ aliq̄ñ suppo-
neret ꝓ natura hoc nõ esset nisi
ratione alicui⁹ adiuncti ⁊c. Ta-
men qꝛ natura diuina ⁊ supposi
tum sunt vnũ simpliciter. Ideo
ex vsu sanctoꝝ loquentium ⁊
maxime ꝓpter hereticos ne de-
tur eis occasio errandi ⁊ decipi
endi simplices qui nesciunt vir-
tutem sermonis iste termin⁹ de-
us supponit pro natura et pro
supposito respectu omnis pre-
dicati: quod potest cõpetere na-
ture ⁊ supposito sic q̄ loco isti-
us termini licitum est ponere re
spectu talis predicati tam natu-
ram q̄̃ suppositum. Sed respe-
ctu predicati qḋ precise põt cõ-
petere nature p̄cise supponit ꝓ
natura: ⁊ respectu predicati qḋ
potest precise competere suppo
sito precise supponit pro suppo
sito. Unde siue hoc sit ex modo
significandi termini aut de vir-
tute sermonis vel solum ex vsu
et beneplacito loquentium non
est vis. tamen rationabiliter pos
sumus sic vti. tum propter here
ticos quia si ille terminus preci
se sic supponeret pro supposito
multe propositiones essent de
virtute sermonis concedende
quas heretici proponentes sim
plicibus facerent eos crede-
re pluralitatem deoꝝ et

multitudinē diuine essentie. Tum etiā ꝓpter identitatē dei et deitatis: q: cū sint simpl'r idē nō q̄cq̄d predicatur de deo et de deitate et ecōuerso. nisi cui⁹ oppositū habetur ex fide. quare nisi aliq̄d tale obstaliste termin⁹ semp̄ suppo ꝑ diuinitate et supposito. ¶ Ex istis sequunt̄ alique ꝓpositiōes Prīa est q̄ hec est simpl'r de virtute sermonis cōcedēda: de⁹ generat deū. ptz: quia hic ponitur aliquid qd̄ precise potest cōpetē supposito. ideo p̄cise supponit ꝑ supposito. et ideo sicut hec ē va. pater ḡnat filiū: ita etiā illa est vera deus generat deū. Et si dicatur ergo vel se deū / vel alium deū. mag̃r negat ꝯnam. tn̄ ꝓbat̄ ad bonū sensum. dico q̄ hec est de virtute sermonis ꝯcedenda. deus ḡnat aliū deū .s. aliū deum in ꝑsona. nō in essentia. id ē aliā ꝑsonam q̄ est de⁹. Nec istud aliquo modo est incōueniēs bene intelligētibus cū ly de⁹ ibi vtrobiq̄ capit̄ ꝑsonaliter non essentialiter. Scd̄a ꝓpositio q̄ hec ē de virtute sermonis ꝯcedenda. deus non ḡnat deum: ptz. q: filius non ḡnat deum. modo scd̄m artem et formā logice terminus non h̄z aliū et aliū modū supponendi in affirmatiua et negatiua. ideo sicut ista de⁹ ḡnat deum verificat̄ ꝑ patre. sic ista de⁹ non ḡnat deum ꝑ filio et sp̄ūsancto. Aliq̄ tn̄ negant illas ꝓpter hereticos: ne decipiant simplices inferētes q̄ si deus non generet deū q̄ ergo ibi non sit aliquis filius genitus: q: ex vsu loquentiū ꝓpter idētitatē dei cū quolibet qd̄ est in diuinis denotat̄ q̄ nichil qd̄ est realit̄ deus generet deum: et sic de istis: de nō est p̄r: de⁹ nō est fili⁹. s; p̄rim⁹ mod⁹ dicēdi magis est formalis: et tñ satis l'r sū nec est periculum illā et similes ꝯcedere. ¶ Tertia ꝓpō est q̄ hec est de v̄tute smonis negāda oīs de⁹ ḡnat deū: p z q: hic ly de⁹ nō supponit essentialiter: vt ptz ꝑ p̄dicta: et sic ēt esset falsa: supponit ergo ꝑsonalr: et sic est falsa. sicut ista oīs ꝑsona diuina ḡnat deū. Ex q̄ ptz ad rōnem: nec valet ꝓbatio de⁹ ḡnat et non est nisi vnus deus: igit̄ oīs deus ⁊c. q: in p̄ma ly deus capitur ꝑsonaliter. in scd̄a essentialiter: et sic variat̄ suppositio quare ⁊c. ¶ Quarta ꝓpō ē: et hec est de virtute sermonis negāda deus generat: et idē deus non generat. Et simil'r ista copulatiua hic de⁹ generat: et hic deus non generat eodē supposito demonstrato. ptz: q: hoc esset formalis cōtradictio: sed ꝑ diuersis suppositis ille due singulares sunt vere: sed tunc nō sunt ꝯtradictorie vt ptz. Et sic apparet ad confirmationē. Nam ad ꝓbationē negat̄ ꝯsequētia sicut prius ⁊c. ¶ Ad tertiū cōcessa suppositione et maiore rōnis potest negari minor: scz q̄ non magis p̄t ꝓbabiliter sustineri sine ꝯtradictiōe positio trinitat; q̄ꝫ q̄ diameter est simeter. Istud p̄ōt negari: et ad ꝓbationē etiā potest negari assumptū .s. ꝯñe per quas illud demonstrat̄ esse impossibile nō sunt apparētiores. imo min⁹ vel eedem illis que negātur ad sustinendum positionem trinitat; Et causa potest dici quentiā diametrū esse simetrum potest ostē di impossibile per ꝯsequentias

C

D

E

A tertiū

reguletas per dici de omni: aut
de nullo: vel reducibilis ad eas
mō nulla talis negaṫ ad sustinē
dum positionē trinitatis vt post
ostēderetur ꝛc. Ad cōfirmationē
qñ dr̄ nulla est positio q̄n equa
liter probabiliter ꝛc. negaṫ hoc
cñs ꝛ qñ dr̄ detur illa hic p̄t dici
ꝙ illa positio p quā negarētur
forme regulate p dici de oī vel
de nullo nō esset ꝓbabiliter su=
stinibilis ꝛ tamen non posset ꝓ
prie reduci ad ꝯtradictionē con
tra proteruū ꝛ logicū. qꝛ fieret
petitio principij ꝛc. Sed quādo
vltra dicitur ꝙ si eēt aliqua da
bilis maxime ꝛc. hoc negari po
test sicut patet ex immediate di
cto. vñ siue hoc possit ꝓbabiliṫ
siue sine ꝯdictione sustineri siue
nō nichil seqtur: ꝯcedēdo tamen
bene ꝙ sic dicens nō possit eui=
denter duci ad manifestam con
tradictionē nec etiā cogeretur
negare formas sillogisticas re=
gulatas p dici de omi aut p di
ci de nullo. ꝛc. ¶ Ad quartā in
A Ad q̄rtū qua tangitur ꝙ nō plus potest
ꝓbabiliter sustineri sine contra
dictione positio trinitatis: q̄ il
la positio q̄ poneret ꝙ a.ꝛ.c. nō
sunt equalia cuius tamen oppo
situm reputatur principiū p se
notū. Hic potest multipliciter re
spōderi. Uno modo posset dici:
q̄ si adversū nō plus esset aucto
ritas vel probabilitas aliunde
q̄ ad aliud argumētum ꝓcede
ret: sed non est hoc: saltem de au
ctoritate clarum est ꝛc. Alio mo
do potest negari assumptum qꝛ
etiam aliqui phi antiq̄ sicut pla
to ponēs ideas (vt recitat Ari=
stoteles. 7 methaphisice) ꝯcede
bāt eādē rem vniuersalē eē plu=
tes res singulares. q̄ positio nō
minorē habebat difficultatē q̄
nos ad saluādū trinitatē. Sur
multi posuerūt: ꝛ reputati subti
les sicut Scot⁹ canceḷ humanita
tē eē plures homines qd nō mi=
nus videṫ difficile q̄ positio de
trinitate ꝛ tñ illi nū q̄ cōcessissēt
eē possibile ꝙ duo fuissent vni ꝛ
idem equalia: ꝛ tñ non essent in=
ter se equalia Alio modo potest
dici. ꝙ vocādo illud ꝓbabiliter
sustineri sine ꝯtradictiōe ꝙ non
pōt duci ad ꝯtradictionē mani=
festā in lumine naturali p conse
quentias regulatas p dici de oī
aut de nullo tunc vtrūq potest
sustineri sine ꝯtradictione vt be
ne arguiṫ. Alio modo pōt dici
ꝙ ꝓprie loquēdo ad hoc ꝙ ali=
quid dicatur probabiliṫ sine cō
tradictione sustineri non sufficit
illud quod nō imediate dictum
est. sed illud requiritur. ꝛ vltra
hoc ꝙ possit imaginari: ꝛ ad ci⁹
apparētiam possunt alique ra=
tiones ꝓbabiles fieri vt tange=
batur in tertia cōclusione primi
articuli. hoc potest eē in positio
ne de trinitate ꝛ nō in alia. qua
re ꝛc. Ad ꝯfirmationē quādo di
citur ꝙ causa apparētie falsita=
tis in hmōi positione est maior
q̄ causa apparētie veritatis. di
co ꝙ in illo qui credit hoc nō est
verum quia credere est appare=
re verū. Sed de hac materia sa=
tis alias dictū est. ideo nō plus
dico nūc. ꝛc. Ex p̄dictis sequunṫ
aliqua. ¶ Primo sequitur ꝙ val= B
de piculosum est ipertos aliq̄d
diffinire in materia de trinitate
aut in eadem ex proprio capite
r̄ndē. patz. quoniā aut tales sci
unt differentiā inter sillogismos

bonos & paralogismos: & tūc nō essēt imperiti. aut nesciunt & sic aut idifferēt negabūt vtrūq; scz bñ regulatū: & male regulatum: aut cōcedēt vtrūq;. Si pmū hoc est maximū incōueniēs qm illa qm illa positio vt dictū est esset irrationabilissima que negaret oēm formā etiā nō petētē princi piū. Itē ex alio pz hoc eē incōue niēs qm ostēdi pōt infideli in lo gica erudito q maior est appa rētia pteruitatis negare sillogis mū bñ regulatū per dici de omi q illū opoꝛz negare ppt posi tionē trinitatis. Itē tales quā tū in eis est exponerēt nrāz fidē derisioni. Si aūt dicit scdm, scz q ↄcedāt vtrūq; valē & c. Satis patz q ipi statim cōcedāt hereticum q: in non regulato stat pmissas oēs veras & catholicas & ↄclusio nē eē hereticā vt post patebit.

Scdo sequitur q valde vtile ē studē in materia trinitatis quia valet vt sciamꝰ eā sustinē sine cō tradictione vt patebit in hoc ar ticulo & absq; forme bñ regula te negatione vt patebit in sequē ti articulo vbi dabitur ars recte sillogisandi in hac materia. ideo apparet blasphemia quoꝛūdam imperitoꝛum catholicoꝝ maxi me iuristarū p̄latoꝛū & alioꝝ qui dicunt inutile eē de hac ma teria disputare. sed sufficit sim pliciter credere. sed anatema sit qui hoc dixerit. arbitroꝛ enī vti lius eē̄ de hac materia dispu tare: q de secularibus vetularū negocijs & vilibus litigijs discep ptare. ¶ Quantum ad tertium articulū in quo videndū vtrum positio de trinitate possit susti neri sine forme sillogistice & alte rius bone ↄsequētie negatione. Pꝛio pmittā quasdā ↄsequētias que negant & vidētur foꝛmales. Scdo ponā ad articulū ↄclusio nes responsales. Tertio ostēdā illoꝝ paralogismoꝛū solutiōes. Quātū ad pꝛimū pma instantia est de sillogismis expositoꝛijs si cut sūt isti hec essētia est pr̄: hec eēntia est filius ergo filius ē pr̄. itē hec eēntia nō generat: hec es sentia est pater: ergo pater non generat. Item iste pater generat Iste pater est hec essentia. ergo hec eēntia gñat. Item. Iste pa ter generat. hec essentia non ge nerat. ergo hec essentia non est iste pater. Secūda instantia est de sillogismis non expositoꝛijs sed ex communibus terminis si cut sunt isti ois essentia diuina est pater. ois filius est eēntia di uina. ergo omis filius est pater Itē nulla eēntia diuina generat omnis pater est eēntia diuina: ergo nullus pater generat. pꝛi mus est in barbara. secūdus in celarēt: qui sunt modi euidētissi mi arguēdi: & consimiliter posset dari instantia in omnibus alijs modis. ↄstat aūt q in p̄dictis p̄misse ↄceduntur catholice: & conclusiones sunt heretice: igit consequentie sunt negande & c. Tertia instantia est de cōsequē tijs non sillogisticis sed conuer siuis. sicut sunt iste nulla essen tia diuina generat ergo nullus gñans est eēntia diuina. Omne generans est essentia diuina. er go aliqua essentia diuina gñat. pma est conuersio simplex. scda per accidēs: & in vtraq; añs est catholicū & ↄsequens hereticū. vt patet. igitur sunt negande. et

C
3. articu.

p ꝯñs videt ꝙ p̄dicta positio de trinitate nō possit sustineri sine bone ꝯñe negatiōe. Sȝ p̄dictȝ ob stātib⁹ pono tres ꝯclusiōes q̄rū

i.ꝯclusio ¶ Prima est ꝙ positio de trinitate potest sustineri sine forme sillogistice aut alterius bōe cōsequentie negatiōe. pbat̄ sic. q̄a positio de trinitate est vera: sit ter omis forma sillogistica: aut bona consequentia est propositio vera ꝛ necessaria. sȝ omē verū potest sustineri absq̧ negatione alicuius veri. q̄a scōm aristotelē oē verū omi vero cōsonat nec aliquod verum alteri vero repugnat. igitur ꝛc.

ij.ꝯcl̄o. ¶ Scd̄a cōclusio est ꝙ oēs predicti modi arguendi sunt paralogismi siue sophistici. pbatur. quia sunt modi arguendi apparentes et nō existētes. igitur ꝛc. cōsequētia est clara. ꝛ añs pȝ. Primo ꝙ sint apparentes notum est quia circūscripta fide ꝛ lumine naturali apparerent euidentes. sed ꝙ sint non existentes. patȝ. q̄a in omnibus consequens est falsum. sed iposs ibile est ex vero sequi falsū. igitur omnes peccant vel in materia vel in forma communi q̄re ꝛc

C

3.ꝯclusio ¶ Tertia ꝯclusio est ꝙ pure creditum est nec est euidēs in lumie naturali ꝙ p̄dicti modi arguendi sint paralogismi siue sophistici. probatur. quia licet per fidem credamus ꝙ omnes illi peccant in materia vel in forma tamen p artē logice seu quamuis aliam non possumus euidenter ostendere in lumine naturali ꝙ non sunt boni. q̄re ꝛc. ¶ Nunc ergo restat ostēdere qualiter secūdū

D fidē habeamus ad dictos paralogismos respondere. ¶ Unde ad primā instantiam q̄ est de sillogismus expositorius notandū est ꝙ ad hoc ꝙ aliquis sillogismus sit expositori⁹. ꝛ sit bon⁹ de forma req̄rit̄ ꝙ mediū ei⁹ supponat pro vna re ꝛ nō pro pluribus et si supponat pro pluribus reb⁹ distinctis nō est expositori⁹: vel saltē nō est bon⁹. Et hoc patȝ. Ex q̄ seq̄tur ꝙ null⁹ sillogism⁹ cui⁹ mediū est termin⁹ eēntialis est proprie sillogism⁹ expositori⁹: sec⁹ si mediū sit termin⁹ psonalis: aut immediate supponens pro psona. ptȝ ex dictis in scd̄o articulo q̄a ois termin⁹ essētialis semp supponit pro plurib⁹. iō ibidē dictū fuit ꝙ iste termin⁹ hec essētia diuina nō est pprie singularis ꝛc. Non sic autem de termino personali ꝛc. quare ꝛc. Secundo seq̄tur ꝙ duo paralogismi p̄me instantie nō sunt pprie sillogismi expositorij. ptȝ. quia ibi mediū est iste terminus hec essentia. q̄re ꝛc. Nō sic autem de alijs duobus: quia medium est termin⁹ psonalis vt pȝ ꝛc. ¶ Scd̄o notandū est ꝙ siue illi palogismi oēs vocentur sillogismi expositorij E siue nō: q̄a de noībus non est curādum cū significent ad placitū tamen dico ꝙ illi modi arguēdi nō valent in diuinis: sed solū tenēt in creaturis. Et ratio est. q̄a sillogismus expositorius fundatur in hoc ꝙ q̄cunq̧ vni et eidem sunt eadem inter se sunt eadem. id est quecūq̧ res est aliq̄d. ipsa est quicquid est illō. mō istud de directo et simpliciter negatur i diuinis. q: ibi cōcedit̄ ꝙ vna res est tres res. et q̄libet earum: sed illud fundamentū non debet negari in creaturis: vt pȝ ex dictis

in scdo articulo. qre rc. Ex q seqtur q nullus sillogismus expositorius est ꝯña formalis. probatur: qr ꝯsili forma retenta nõ valet in oibus terminis: vt patet ex dictis. Secundo seqtur q sicut catholicus negat sillogismũ expositoriũ in diuinis. sic phs si poneret aliquam creaturã esse tres res et quamlibet earum haberet ipsum negare in creaturis. patet ex dictis qa illa ẽ tota ratio: quare negatur in diuinis: quare rc. ¶ Ad scdam

F instãtiam que est de sillogismis ex cõibus terminis sunt diuersi modi respondendi. Quidam enĩ

.i. opinio dicũt q in illis paralogismis ẽ fallacia figure dictionis vel accidẽtis. Et licet ista positio possit totaliter exponi q coincideret cum vera solutione: tamen de virtute sermonis illa positio hoc non ptendit: sed magis vnum absonũ inducit reddendo causam: qa s. ppter variationẽ pdicationis in maiori et minori nõ sequitur ꝯclusio. Sed ex tali dicto sequeretur q talis sillogismus ois hõ ẽ aial/ album est homo: ergo album est animal non valeret. qa in maiori genus pdicatur de spe et i minori spẽs de accidente: ideo predicta responsio est oino absurda: nec est alicuius apparentie apud intelligentes. Ad improbandum autem ipsam magister Gregorius infert q sequitur q multe demõstrationes non valerent: sed ipe petit principium: quia illud qđ dicit est magis incõueniẽs q negare demonstrationes illas esse demonstrationes in quibus esset

Alia opinio. talis variatio predicationis ideo de ista opinione nichil plus.

Alij dicũt sicut recitat Gregorius q talis modus arguẽdi nõ tenet i diuinis eo q ibi vna res est plures res et qlibet illarum. sed in creaturis tenet: qr nulla est plures res et qlibet illarum. ¶ Sed illã solutionẽ

Improbatio grego. magister Greg. reputat oino irrõnabilẽ. Et ratio eius est: qr sic dicentes tollunt omnẽ viã ad pbandum vel improbandũ aliqđ circa diuina. nam cum catholici arguant contra hereticos quãtũcunq bene regulent argumẽtum dicent heretici argumentũ non valere sicut dicunt catholi-

G doctores iprobant gregoriu. ci. Sed salua reuerẽtia magistri Gregorij. si ista solutio velit dicere sicut eius verba ptendũt q in tali modo arguẽdi in creaturis nunq concluditur falsum ex premissis veris sed in diuinis hoc bene contingit. tũc clare patet illud dictũ esse verum. Nec ratio magistri Gregorij ꝯcludit oppositum. Unde negatur sibi q per illud dictũ tollatur omis via ad aliquid pbandũ: vel improbandum qm alius est modus rigorosi or qui valet tã in diuis q i creaturis: vt patebit. sed tamen bene concedo q illa solutio nõ est oino sufficiens eo q nõ explicat modum arguendi tenẽtẽ in omnibus terminis tã in diuinis q in creaturis: non ergo sufficit dicere q illi modi peccant per fallaciam seu q nõ tenent in diuinis: sed solũ in creaturis. id ẽ nõ sunt sufficienter regulati: vt teneant in omnibus terminis licet in talibus ex premissis veris non seqtur falsum in creaturis: sed quodlibet istorũ dictorum sit verum: tamẽ oportet vltra ostẽdere qualiter peccãt: et qliter dãda sit ars formalis et gñalis in omnibus terminis

arguēdi. ideo circa hoc videndū est: et licet de hoc diffuse tractēt Adā et Greg. ego tñ volo expli= care vnū breuē modū michi pla centē: et apparentē inter oēs for A maliorē. ¶ Pro quo p̄mo notan Opinio dum est q̄ regula p̄ quā tenent doctorū. oēs boni sillogismi ex cōib⁹ ter minis ē dici de oī vel dici de nul lo sicut dt phs primo prior. im= mo addunt aliqui q̄ etiā p̄ hāc regulam equaliter regulantur boni sillogismi expositorij: q: lz aliā ibi exprimat Aristoteles. s. hanc q̄ medio existente hoc ali= quid id est sufficienter ꝓprio ne cesse est extrema ꝯiungi. tamen talis medi⁹ termin⁹ sic existens sufficienter proprius equiualet medio iuxta regulam de dici de omni / vl̄ de nullo distributo. Ex= bi gr̄a iste hō currit iste hō dis= putat. ergo disputans currit. Oportet eñ si iste sillogism⁹ sit expositorius q̄ ista ꝓpō iste hō currit valeat istā: quicq̄d ē iste homo currit. Et ita ꝓportiona biliter de secūda. alias nō esset bon⁹ discursus vt patet. q: ima ginato q̄ natura hūana eēt en= titas realis communis omnib⁹ hominibus indiuiduis nō seq̄= retur hec natura cōis est sortes hec natura est plato. ḡ sortes est plato. Et ratio est q: ista hec na tura est plato nō equalet isti oē qđ est hec natura ē plato ꝗ ois sillogismus perfectus de se eui= dens regula ur vere vel per eq̄ ualentiā per dici de omni aut d̄ nullo q̄cq̄d tñ sit de illo qđ hic dictū est de expositorio sillogis mo tñ de alijs hoc est certum.

B ¶ Secūdo notandū est quid est dici de omni et dici de nullo sine sillogismū per ista regulari. vñ dico q̄ dici de oī est qñ nichil est sumere sub subiecto de quo nō dicatur p̄dicatū et sillogism⁹ re= gulatur per dici de oī qñ cōponitur ex premissis et ꝯclusiōe in modo et figura dispositis et per p̄missā vniuersalē denotatur q̄ nichil sit sumere sub subiecto. de quo non dicatur predicatum. Sz di ci de nullo est qñ nichil ē sume= re sub subiecto de quo non re= moueatur predicatū et sillogis= mus regulatur per dici de nul= lo quando componitur ex p̄mis sis et conclusione dispositis in modo et figura et per premissam vniuersalem denotatur q̄ nihil est sumere sub subiecto de quo non remoueatur predicatū. so= lus ergo sillogismus sicut r̄ſta= tus est bonus. ¶ Ex istis sequū C tur aliqua. primo sequitur q̄ si in aliquo sillogismo accipiatur aliqua premissa vniuersalr̄. que non denotet dici de omni si sit affirmatiua vel de nullo si sit ne gatiua ipsa non est sufficienter vniuersalis vniuersalitate req̄= sita ad regulandū sillogismum vt sit bonus de forma. Secūdo sequitur q̄ si in aliquo sillogis= mo accipiatur premissa sufficiē ter vniuersalis sed tamen sub termino distributo sumatur ali quid pro quo non distribuitur ille terminus non valet sillogis mus de forma patet clare. Ter= tio sequitur q̄ sillogismi facti ī secunda instantia et generaliter oēs paralogismi ex terminis cō munibus qui possūt fieri ī hac materia peccāt ex eo q: non re= gulantur per dici de omni aut de nullo et hoc si premisse sūt ve

re. Qđ notanter addo q: in illis duob⁹ paralogismis p̄misse pos sūt h̄ere talē sensū q̄ essent sufficienter vniuersales ad regulandum sillogismū p dici de oi aut dici de nullo sed tūc nō essent ve sed iste mod⁹ dicēdi declarabit in solutiōe tertie instātie. Si autem p̄misse sint vere ptz satis q̄ nō regulātur p dici de oi aut de nullo q: ɔclusiōes sunt false. sed positio fidei nō h̄z concedere q̄ ex veris sequit fłm. nec h̄z negare sillogismū bn̄ regulatū. quare ꝛc. Quarto sequit in p̄dictis paralogismis seu in q̄buscunq̧ aliis in hac materia fieri ɔsuetꝭ q̄ nulla p̄missa ē simpl'r ꝛ sufficienter vniuersalis pz q: nulla denotat sufficiēter dici de oi. vl' de nullo vt pz ex dictꝭ. Et hoc si p̄misse sint ve. Qđ addo ꝓpt causam tactā ꝛ inferi⁹ declarādā. et sic ptz solutio illoꝝ paralogismoꝝ. ¶ Sed hic videndū ē ꝛ declarādū q̄d sit ꝓpō sufficiēter ꝛ simpl'r vniuersalis et qual'e distributiuū requiritur ad hoc q̄ p eā sillogismus regulet dici de oi aut de nullo in oib⁹ terminis siue in creaturis/siui in diuinis Un̄ p isto distinguēdū ē q̄ ꝓpō vniuersal' ē duplex q̄dā ē i qua de forma subiectū simpl'r distribuitur (id est) per quaz denotat q̄ de q̄uis subiectū de codē et predicatū si sit affirmatiua sicut dicēdo ois res que ē. a. ē. b. vel q̄cq̄d est. a. est. b. Alia est i q̄ de forma subiectū nō sit plenarie ꝛ simpl'r sed fm quid distribuit vt ista oē a. est b. Prima pt vocari vniuersal' simpl'r. Scđa vero vl'is secundu quid. Et ad primam vniuersalem sequit secūda ꝛ nō ecōtra. vt ptz in diuinis: ꝛlicet in creaturis mutuo se se inferant q: in eis nulla res est plures res ꝛ quelꝫ eaꝝ. si tn̄ aliquis cōcluderet aliquā creaturā eē plures res ꝛ qualꝫ illaruz h̄eret ponere inter eas dn̄az iō differūt de forma. Prima ḡ vniuersalitas siue distributio reqritur ꝛ sufficit ad hoc q̄ sillogismus reguleᵗ per dici de oi aut de nullo sed non scđa ꝛc. ¶ Ex hoc sequuntur aliqua. Prio sequitur q̄ licet ista signa ois et nullus sint sufficientia distributiua ad faciendum ꝓpōnē vniuersalem fm quid nō tamen ad faciendū eā vniuersalē simpl'r ꝛ de forma. pz q: licet sufficienter distribuant terminū supponentem pro creaturis que sunt aut esse pn̄t non tamen sufficienter distribuūt terminū eētialē sdt uinis nec est euidens vtrū sufficienter distribuāt in creaturis. vt patet ex dictis in scđo articulo et per ɔn̄s non sūt sufficiētia distributiua de forma. Et hoc capiendo illa fm vsū cōiter consuetū Qđ notāter addo ꝓpt illa q̄ dicā in solutiōe tertie instātie Scđo sequit q̄ ista signa cōplexa ois res q̄ est vel nulla res q̄ ē aut eis equiualentia sunt sufficientia distributiua ad faciēdū ꝓpōnē vniuersalē simplicit de forma patet ex dictis. ¶ Sz contra ois res q̄ est pr̄ est pr̄. filius est res q̄ est pater. ergo fili⁹ est pater. p̄misse sūt ve ꝛ cōclūo fł'a. vt ptz ꝛ subiectū maioris est distributū p hoc signū omnis res que est. ¶ Ad hoc rn̄detur q̄ ibi istō signū omnis distribuit hoc totū res q̄ est pater quod ē sub-

(margin: D; E; Instātia; Solutio)

iectum propositionis & sumendo sub illo nō regulaſ̄ p dici de omni quia tūc solū ois est ibi signū qd nō sufficienter distribuit vt dictū est: sic aūt sit ibi subsūptio quare nō valet discurs⁹. sed tñ in p̄dicta ppositiōe ē aliud signū scz hoc totū ois res q̄ est. qd distribuit solū illū terim pr̄. qui ē subiectū distributiōis de qua hic loquimur: & p q̄ñs sumptio deb3 fieri sub illo alias subiectum distributionis maioris non erit predicatū minoris q: ḡ in minori predicti paralogismi iste terminus pater non est predicatum sed hoc totū res que ē
A pater sequitur &c. ¶ Ex his patet contra greg. q ipse insufficienter soluit illum paralogismū quia ip̄e assignat causam defectus eo q maior non est sufficienter regulata. cum dicitur.

Contra gregoriū

omnis res que est pater &c. sed oportet secundum ipsum dicere omnis res que est res que ē paſ̄ est pater. aliter maior non ē sufficiens pro prima figura. vnd ex hac solutiōe sequiſ̄ q non possemus bene regulare sillogismuz in diuinis nisi faceremus maiorem falsam in prima figura. vt patet qd tñ est absurdū. ¶ Ulte
B rius apparet contra adā q ipse frustra laborat soluere paralogismos per circunlocutionē alicuius termini additi cuz medio sicut est hec circunlocutio idem patri. vel idem deitati vel id qd est idem: vt dicendo omne idem patri est pater filius est idē patri. ergo filius est pater. quia secundum aliquos premisse sunt vere et conclusio falsa. Quicq̄d tñ sit de hoc siue maior sit vera

Radam.

siue falsa. tñ alius modus videſ̄ formalior q fm illū nō op3 se implicare in talibus circūlocutionibus q̄ videnſ̄ oino voluntarie nec aliquo mō pertinere ad formam sillogismi quare &c. Tertio sequiſ̄ q nō ē nobis euidēs q istud distributiuū ois res q̄ ē tm̄ distribuat quātuz dici de oi reqrit. patet q: si aliquis poneret q de⁹ posset facere q essent due creature. b. &. c. et tamē q a esset. b. et non esset. c. sed esset. b. et. c. licet ista positio esset falsa tamen non esset euidēter impossibilis vt patet ex dictis in secūdo arti. immo quidam magister simile concessit de xp̄o scz q xp̄s erat due nature et erat natura diuina et non erat natura hūana &c. Sed tunc patet q q̄cunq3 res q̄ est a. est. b. & tamē aliquid est sumere sub subiecto de quo non dicitur predicatum quia. b. &. c. sunt. a. et tñ b. et. c. non sunt b. vt patet in casu &c. Unde pt3 q ad distributionem euidenter bonā requiriſ̄ illd distributiuū q̄cunq3 res q̄ est et q̄cunq3 res q̄ sunt. Apparet in p̄dicto casu. q: tunc nihil est sumere subiecti &c C
¶ Quarto sequiſ̄ ex istis min⁹ rigorosa regulatio sufficit ad saluādū positionē trinitatis q̄ requiraſ̄ ad hoc q saluetur euidenter dici de oi etiā in creaturis. p3 ex p̄dictis. q: istd distributiuū q̄cūq3 res q̄ ē sufficit i materia trinitatis. s3 nō sufficeret i aliq̄ casu imaginabili in creaturis qui casus licet sit impossibilis. tamen nō est euidens. quare &c. Et sic patet ad scdā3 instātiā et ad oēs similes &c. ¶ Ad terti D
am principalē instantiā q̄ est de

ꝯsequētūs cōuersiuis. notandū est ꝙ ista ꝓpositio negatiua nulla essētia diuina generat. pōt exponi dupliciť. Uno mō sic: essentia diuia nō generat ⁊ nulla res est essentia diuina q̄ generet ⁊ sic est vniuersalis simpliciť ⁊ valet ad regulādū sillogismū ꝑ dici de oī ⁊ ad faciendū ꝯňa3 ꝯuersiuā: sed sic ipa est falsa. Alio mō potest sic exponi essētia diuina nō generat nec est aliqua essentia diuina, q̄ generet ⁊ sic nō est vniuersalis simpliciter sed tātū scđm quid ⁊ est vera sed non valet ad sillogisandū: ⁊ ꝑ ꝯňs nec ad ꝯuertendū licet in creaturis nō sit dare simile q2 nō est talis res ⁊c. ¶ Secundo notandū ꝙ etiā illa ꝓpositio affirmatiua omne generans est essentia diuina potest similiter dupliciter exponi. Uno modo sic aliquod generans est essentia diuia ⁊ nulla res est generās quin sit essentia diuina ⁊ sic est simpliciť vniuersalis ⁊ vera et potest ꝯuerti in istā. aliqua essentia est generans. i. res generās capiendo ly generans substantiue a parte p̄dicati sicut a parte subiecti. sed licet ista vniuersalis sit vera tñ aliqua alia ꝯsimilis sic exponēdo esset falsa sicut ista oīs essentia diuina est pater vt notū est. Alio mō potest sic exponi aliqđ generās ē essentia ⁊ nullū ē generās quī sit essentia. ⁊ ꝯsimiliť illa. oīs essentia diuina est pr̄. et sic nulla est simpliciť ⁊ sufficienter vniuersalis ad sillogisandū vel ad ꝯuertēdū3 de forma. licet grā materie valeat in creaturis sic ꝙ nunq̄ ex vero sequiť falsū ꝓpť causam iā sepe dictam. s3 si deus faceret vnā rē eē plures res ⁊ quālibet illaꝝ ꝯtingeret ī creaturis sicut ī diuinis ⁊ sic ꝑ3 ad illas ꝯsequentias ꝯuersiuas ⁊ pari modo ad omēs alias. Ex istis pat3 vnꝰ breuis modus et vtilis respondēdi ad oēs paralogismos ꝑ distinctionē ꝓpositionum vniuersaliū modo iā dicto q2 scđm vnū sensum talium ꝓpositionū hoc signū oīs equiualet huic distributiuo oīs res que est. ⁊c. Et nullus nulla res que ē ⁊c. ¶ Et si querať quem p̄dictoꝝ sensuū faciūt ille ꝓpōes de virtute sermonis. Ad hoc pōt dici ꝙ exercitatis in materia trinitatis tales ꝓpositiones sunt equiuoce nisi aliqs sit qui sēp velit eis vti in vno sensu et nō in alio. nō exercitatis autem videtur prima facie ꝙ faciant scđm sensū ⁊ videtur vsus cōmunior. Sic ergo. pt3 quomodo positio trinitatis pōt sustineri sine bone ꝯňe negatione. et hec de tertio articulo. ¶ Ad rationes principales. Ad primā nego antecedens: vt pat3 ex tertia ꝯclusiōe primi articuli. Et ad ꝓbationē dico ꝙ ymaginari multipliciť potest capi. Uno modo idē est qđ mente ꝯcipere. et isto modo nō solū va sed etiā īpossibilia ⁊ ꝯtradictoria possūt ymaginari q2 nō est aliud q̄ȝ mente formare aliquā ꝓpositionē. Alio modo idē est ꝙ mente formare aliquā ꝓpositionē cū apparentia ꝙ ita sit: vel cū apparētia ꝙ nō sit repugnantia quin ita possit esse ⁊ isto modo dicunt multi ꝙ ꝯtradictoria nō possunt ymaginari. Sed sic loquēdo ꝯcedo ꝙ positio de trinitate est ymagi-

F

G Ad pmā pncipale

nabilis a viatore. Vñ Augustinus loquens de ipsa primo de trinitate. Ado:at inquit: credit̃ ꝛ itelligitur. Et si alique auctoritates iueniant̃ dicere ꝙ ipsaꝫ ymaginari aut capere nõ possumus itelligendũ est ꝙ non pfecte ꝛ clare sed tñ ipfecte ꝛ enigmatice ꝛc. Ad scḋam et tertiam ptz ex secũdo ꝛ tertio articulis. Et hec de questione ꝛc.

❡ Questio sexta de materia trinitatis ꝛ psonalis distinctiõis.

A Utrũ aliqua distinctio sit ponẽda i deo alia a psonali argr̃. i.

Circa materiam trinitatis et personalis distinctiõis. Et ad maiorẽ declarationem precedentis questiõis quero adhuc vtrum aliqua distinctio sit in deo concedenda: alia a distinctione reali trium psonarum in vna essentia. ❡ Arguit̃ primo ꝙ sic: q: aliqua est distinctio i deo inter essentiã ꝛ psonam siue proprietatẽ psonalem ꝛ illa non est distinctio realis. igr̃ ꝛc. ꝯña ptz et mino: apparet q: essentia est psona siue ꝓprietas psonalis ꝛ similiter ecõtra. sed maio: ꝓbat̃ q: de essentia et psona siue proprietate psonali verificantur cõtradictoria ex natura rei ergo non oĩno idẽ ex natura rei ꝯña videtur nota sed assumptũ patz q: essentia non generat et pater seu paternitas generat similit̃ ẽ essẽtia communicabilis sed persona siue proprietas persone nõ est communicabilis quare ꝛc.

2. arguit̃ ❡ Secundo sic aliqua est distinctio in deo inter pfectiões attributales: ꝛ pfectionũ attributalium ad diuinã essentiam et illa nõ est distictio realis. igitur ꝛc. ꝯña ptz. ꝛ mino: similiter apparet. Quia quicq̇d est pfectio attributalis ẽ diuina essentia ꝛ similit̃ ecõtra. sꝫ maio: ꝓbat̃ quia sm Augustinũ. xv. de trini. ca. v oẽs diuine pfectiões sunt equales sꝫ equalitas nõ ẽ nisi int̃ aliquo modo distincta. Similiter essentia diuina est fundamentũ oĩm pfectionuꝫ attributalium. nulla autẽ talis pfectio est fundamentũ oĩm pfectionũ: q: non sui ipsius ergo inter essentiam ꝛc. ❡ Tertio aliqua ẽ distinctio in deo inter ideas rerum producibiliuꝫ ꝛ illa non est realis. igr̃ ꝛc. ꝯña patz ꝛ mino: apparet. q: in deo nulla distinctio realis cõceditur nisi inter psonas sed maio: ꝓbatur: q: scḋm Augustinũ lxxxiii. q. xlvi. alia ratione conditus est homo alia ratione conditus equus ꝛ per istas rationes intelligit ideas in deo vt patet ibidem. quare ꝛc. 3. arguit̃

❡ In oppositum arguitur q: scḋm cõmunem regulam Anselmi. In diuinis oĩa sunt vnũ vbi non obuiat relatiõis oppositio sed solũ inter psonas est relationis oppositio ꝛ p cõsequens distinctio. quare ꝛc. In opposítum.

❡ In ista questiõe iuxta materiam triũ argumentoꝝ erunt tres articuli. In primo videbit̃ vtrũ in deo sit aliqua distinctio inter essentiã ꝛ psonas siue proprietates psonales. In secundo videbitur vtrũ in deo sit aliqua distinctio inter essentiaꝫ et suas perfectiones attributales. In tertio videbitur vtrũ in deo sit aliqua distinctio inter essentiaꝫ ꝛ ideas siue rationes causales ꝛc. Decisio q̃stionis

B Primus articul⁹. ❡ Quantũ ad primũ. Primo premittam tres suppositiones.

Secūdo ponā tres ↄclusiones.
Tertio obijciā per aliquas ra-
tiones. Circa primū punctum
sciendū est q̄ quadruplex pōt
ymaginari distinctio: quedam
essentialis q̄ est pluriū essentia-
rū quarū vna nō est alia. Alia re
alis q̄ est pluriū rerū quarū vna
nō ē alia. Ois aūt distinctio es-
sentialis est realis. sȝ nō ecōtra:
q2 licet ita sit in creaturis nō tñ
i diuinis vbi plures res sūt vna
indiuisibilis essentia ⁊ scdm ali-
quos nulla ē vel esse pōt distin-
ctio nisi essentialis vel realis. q2
nō videt̄ eis q̄ sit ymaginabilis
distinctio nisi īter extrema que
sint plures essētie vel realitates
distincte. sȝ scdm alios ē quedā
distinctio formalis: ⁊ alia distin
ctio ex natura rei siue modalis.
quarū neutra est inter extrema
que sint necessario plures res
sed possunt esse eadē res ⁊ talē
cōcedunt aliqui esse in deo inter
essentiā ⁊ psonam. Aliqui inter
essentiā intellectū ⁊ voluntatē
sapientiā ⁊ bonitatem. et sic de
alijs. Aliqui etiā īter ideas ⁊c.
Sed vtrū talis distinctio sit po
nenda ⁊ qualiter intelligenda.
patebit postea. ¶ Tūc ad ppo
sitū sit prima suppositio q̄ essē
tia diuia nō distinguit̄ realiter
a psona nec ecōtra. Patet: quia
aliter esset quaternitas in diui-
nis p declarationē ecclesie. ↄña
ptȝ. Item ptȝ p regulā augusti
ni q̄ deus est: quicquid habet ex
sua simplicitate excepto q̄ vna
persona habet aliā et tamen nō
est illa. Item patȝ per regulam
Anselmi supradictam. Secun-
da est q̄ essentia diuina non dif
fert realiter a relatione seu per
sonali proprietate: nec econtra:
ptȝ sicut pcedēs. Tertia ē q̄ per
sona diuina ⁊ relatio siue psona
lis ppꝛietas nō distinguunt̄ rea
liter ptȝ. q2 vere dicit̄ q̄ pater est
paternitas. ⁊ ecōtra ⁊ sic de alijs.
Et istud sequit̄ ex duabus pri-
mis suppositionibꝰ et posset p-
bari eisdem rationibus vt patȝ
satis. ¶ His psuppositis sit hec Pria cō-
prima conclusio q̄ essentia diui clusio.
na tam idem est persone vel re-
lationi siue personali proprieta
ti q̄ȝ idem est sibiipsi. Probatur
quia tam idem est ⁊c. q̄ sicut p-
pter identitatem essentie ad es-
sentiam verificatur ista essentia
est essentia: sic propter identita-
tem essentie ad personam verifi
catur ista essentia est persona.
⁊c. vt patet ex suppositionibus
pmissis ⁊c. Secundo probat̄: q2
eadē idētitate: qua essentia est
essentia eadem identitate essen-
tia est psona ⁊c. Tertio pbatur
q2 si essentia esset vna persona ⁊
nō plures clarum est q̄ ipsa eēt
tam idem psone q̄ȝ idem esset si
biipsi: sed modo non minus est
idem psone q̄ȝ tūc foret: q2 non
minꝰ videtur eē idem vni psone
p hoc q̄ identificat̄ alteri perso
ne. quare ⁊c. ¶ Secūda conclu-
sio est q̄ inter essentiā et psonā D
vel relationē siue ppꝛietatē per 2. ↄclusio
sonalē nō est aliqua non identi-
tas quā pprie debeamus voca
re distinctionē formalē. Proba-
tur. primo ex pdicta cōclusione
quia inter essentiam et essentiā
nulla est omnino non identitas
⁊c. ergo nec inter essentiam et p
sonam ⁊c. Secundo probatur
quia inymaginabile est q̄ sit a-
liqua non identitas siue distin-

ctio nisi pluriū ꝛ ymaginabilis est pluralitas nisi rerum. qd ptꝫ de diuinis psōis. Unde minimaꝫ distinctionē quaꝫ ponit ecclesia posse stare cū sūma simplicitate diuina ponit realē ꝛ inter res. videtur autem probabile ꝙ ecclesia firmiter credens in deo summā esse simplicitatem ꝛ vnitateꝫ si minorem distinctionem vel nō identitatem potuissꝫ ymaginasse ꝙ realē illā ad minus apparēter obuiandum diuine simplicitati diuinis psonis attribuissꝫ ꝙ re illa non videtur possibilis ꝛc. Tertio probatur: quia proprie loquendo de distinctione: sicut sequitur. a. ꝛ. b. distinguntur realiter. ergo sunt distincte realitates. sic sequitur. a. et b. distinguntur formaliter ergo sunt distincte formalitates. sed essentia ꝛ psona ꝛ cetera non sunt distincte formalitates: ita scilicet ꝙ sint vna res non tamen eadem formalitas. sed multe formalitates siue rationes aut perfectiones formales ex natura rei seu ꝙuis alio nomine nominentur ꝙ patꝫ: quia realitas ꝛ formalitas essentie sunt omnimode idem: sicut realitas est idem sibiipsi.
Et similiter realitas persōe aut relationis ꝛc. igitur sicut non est alia realitas essentie a realitate persone ꝛc. sic nec erit alia formalitas ꝛc. Consequentia patet: et antecedens patet. quia aliter esset processus in infinitum in formalitatibus. Sic ergo patet ꝙ essentia et persona et cetera non distinguūtur formaliter. nec etiā distinguntur realiter. Aliqui enim ponunt inter istas differentias: sed nō curo ꝛ cetera. Si vero dicatur ꝙ sicut ymaginabile est plures res esse vnam essentiā sic est ymaginabile plures formalitates esse vnam rem et non plures: dico ꝙ siue hoc sit ymaginabile siue non tamen non propter hoc sequitur in proposito ita esse. Potest tamē dici ꝙ nō est ymaginabilis pluralitas nisi rerum. primum autem ymaginatur et firmiter deo reuelante creditur. sed secūdum: ꝛ si ore dicamus non tamen intelligimus ꝛc. ¶ Tertia conclusio est ꝙ inter essentiam ꝛ personam vel relationem siue proprietatem personalem est aliquis modus non identitatis: quam large ꝛ ad bonum sensum possumus vocare distinctionem formalem. Probatur sic quandocunqꝫ aliqua supponūt pro eodem oibus modis quicquid competit vni competit alteri: nec possunt de eis verificari ꝯdictoria nisi aliquis modus dicēdi logicalis aut grammaticalis hoc impediat. sed posito ꝙ iste terminus pater vel paternitas haberet omēs modos grammaticales aut logicales eosdem seu consimiles. quales habet hoc nomen essentia seu deitas. adhuc esset hec vera essētia est filius et similiter hec pater non est filius. similiter essentia est communicabilis et paternitas non est communicabilis. ergo cum idem affirmetur de essentia et negetur de patre ꝛ paternitate nec hoc contingat propter diuersitateꝫ modorum grāmaticalium et logicalium ergo hoc est propter aliqueꝫ modum non identitatis inter illud quod significatur per essentiam et illo

A
.3. cōclu.

lud quod significatur p patrem
rc. Et per q̄ñs inter essentiam ꝛ
patrem ex natur rei est aliquis
modus non idētitatis. ¶ Scdo
ꝯfirmatur a ratio q̇a capio istas
essentia est filius pater est filius
aut subiectū in vtraqꝫ p eodē oi
bus modis ex pte rei supponit
aut nō. Si sic ergo cū idē sit pre
p̄dicatū vtriusqꝫ vel vtraqꝫ erit
vera vel neutra. ꝯñs ē falsum. sꝫ
ꝯña patꝫ q: aliter nō aparet rati
o quare vna sit vera ꝛ nō alia.
Si nō hētur ppositū. ¶ Tertio
sic q: qñ aliqua noīa idē signifi-
cāt oībus modis ꝛ habent ōnes
ꝯsimiles modos significādi. illa
vere sunt synonima. quia aliter
nō p̄t assignari qualiter aliqua
noīa sint synonima. Igit̄ si ista
nomina eēntia et paternitas si
gnificent idē oībus modis ex p-
te rei cū habeant oēs modos si-
gnificandi ꝯsimiles et si non ha
beant qd̄ tñ nō videt̄ posse assi-
gnari volo tñ ꝙ habeant q: hoc
est ad placituꝫ sequitur ergo ꝙ
nō ῾ve erūt noīa synonima. Tūc
sic qñcūqꝫ aliqua nomina sunt
synonima qcq̇d verificat̄ de vno
sumpto significatiue seu psona-
liter verificatur etiā de reliquo
sumpto simil. igit̄ si hec sit ve-
ra essentia est filius et hec: filius
est paternitas qd̄ est manifeste
falsum. ¶ Iste sunt in virtute ra
tiones ockam ad pbandū ꝯclu-
sionē p̄dictā. Sed ꝯtra predictā
ꝯclusionē arguit̄ primo sic quia
sicut q̄cunqꝫ distinguntur realit̄
sunt plures res sic quecunqꝫ di-
stingūtur formaliter sūt plures
formalitates. ergo si essentia rc.
eēntia et paternita s sūt plures
formalitates eiusdem rei qd̄ est
contra supradicta. Uñ roborat̄
rō sic. q̇a distictio essētialis ē di
stinctio essētiarū ꝛ distictio rea
lis ē distictio rerū ꝗ distictio ra-
tionis distictio rōnū ꝛ distictio
mat̄ialis distinctio ꝯditionū ma
terialiū. ꝙ etiam distictio forma
lis est distinctio rationū forma-
lium seu formalitatum quare se
quitur ppositū rc. ¶ Secundo ij. argu.
sic sicut se habet distinctio rea-
lis ad disticta realiter ꝛ sicut di
stinctio rationis ad distincta ra
tione. ita distinctio formaliter:
sed quandocūqꝫ aliqua distigū-
tur realiter vel rōne. non tantuꝫ
contingit dicere ꝙ vnum non est
realiter aliud vel non est fm ra-
tionem aliud sꝫ etiā cōtingit ve-
re dicere ꝙ vnum non est aliud.
ergo si essentia ꝛ relatio distigū
tur formaliter non tantū erit ve
rum dicere ꝙ essētia non est for
maliter relatio: sed etiam ꝙ essē
tia non est relatio. Unde etiā in
ter illa q̄ distinguntur materia-
liter vnum non est aliud. ergo si
militer rc. ¶ Tertio sic quia po 3. argu.
sita tali distinctione formali nō
poterit haberi distinctio realis
personarum sicut ex distinctiōe
rationis inter aliqua non potest
haberi distinctio quecūqꝫ ex na-
tura rei ergo sicut aliqui argu-
unt ex distinctione ex natura rei
ipsaꝝ personarū. distinctionem
ex parte rei inter essentiam et re
lationem. ita ex distinctione rea
li personarū cōtingeret arguere
distinctionē realē inter eēntiam
ꝛ relationeꝫ. ¶ Quarto sic sicut
de eodem formaliter non possūt 4. argu.
contradictoria verificari forma
liter. sic de eodem realiter non
cōtingit contradictoria realiter

verificari. igit ad hoc q essẽtia sit realiter cõmunicabilis & relatio nõ sit realiter cõicabilis non sufficit q eẽntia & relatio nõ sint idẽ formaliter sed reqrit q non sint idẽ realiter &c. sic contra conclusionẽ &c. ¶ Pro solutiõe pdictorum & ãpliori oclusionis declaratiõe sũt aliqua pmittẽda. Notandũ est q distinctio siue distingui ex natura rei potest itelligi dupliciter. Uno mõ proprie. & tũc distinctio ex natura rei nõ est nisi plurium realitatũ quarum vna non est alia. de tali distinctione loquitur secunda conclusio. Alio modo improprie qñ scilicz aliqua res est plures res et quelibet illarum et tunc ipa que est plures res et illa res que est ipsa que non est plures improprie dicũtur aliquo modo distingui ex natura rei q de ipsis ex natura rei possunt contradictoria verificari et de tali distinctione improprie dicta loquitur tertia cõclusio. et potest vocari distinctio formalis quia nomia significãt ad placitum. primo modo nulla res distiguitur ab aliquo quod est ipsa. & sic essentia non distinguitur a persona vel relatione. &c. sed bene secundo modo quia essentia est realiter psona & ipsa est plures res et non persona. et sic ponitur cõclusio pdicta. Ex hac distinctiõe sequunt aliqua. ¶ Primo sequitur q talis distinctio formalis nũq est nisi ratione distinctionis realis. patet q2 non est nisi vbi sunt distincte tres que tamen sũt vna res &c. ¶ Secundo sequitur q talis distictio formalis nũq ẽ in creaturis patet q2 ibi nunq vna res est plures & q̃libz earũ sed bñ i diuinis nec est ibi pcedẽda nisi vbi credita nos cpe. lũt. quare &c. ¶ Tertio seqtur ista regula q quãdocũq aliq termini dicunt de se inuicẽ ouertibiliter: & hoc conuersiõe nõ regulata p hoc distributiuũ quicqd vel omnis res que est tunc de ipsis significatiue sũptis verificatur distigui formaliter et nunq aliter. ptz ex diffinitiõe qd nominis &c. Exemplũ primi omnis essentia diuina est paternitas: et omnis paternitas est essentia diuina et sic isti termini dicuntur cõuertibiliter non tamen conuersione regulata per quicquid est: quia licet qcquid est paternitas sit essentia non tamen econtra ideo essentia et paternitas distinguuntur formaliter. Exemplum secundi mẽbri quicquid est essentia diuina est deitas et econtra. Ideo essentia diuina & deitas nõ distinguuntur formaliter. ¶ Quarto sequitur ex predicta regula q vna persona diuina nõ distinguitur formaliter ab alia nec persona a relatione seu personali proprietate vl' econtra. ¶ Prima pars patet quia vna persona nõ est alia modo ad hoc q. a. & b. distinguũtur formalit requiritur q. a. sit. b. & patet ex quid nominis. ¶ Secunda patet q2 quicquid est pater est paternitas et econtra et ita est de alijs psonis et relationibus &c. quare &c. Si vero dicatur paternitas est in patre et pater non est in patre ergo aliquo modo distinguunt. Respondeo q omnis propositio cõposita ex terminis istis pater et paternitas in qua pdicatur ver

bum q̄d est nota distinctiōis ē falsa de virtute sermōis licz possit esse vera ad bonū sēsū cōiter loquētiū. talia aūt vba sunt sicut hic / cōstruere. eē in / z hmōi. Ideo dico q̄ p̄nitas nō est in p̄re sz magis est in filio .f. p circūincessiōez Ad bonū sensum tamē cōceditur q̄ paternitas est in p̄re et non in filio est pater. Sed de hac materia magis alias videbit. ¶ His p̄missis respondetur ad p̄dictas rationes. ¶ Ad primam negatur consequentia z dico q̄ nō sunt cōcedende plures formalitates; propter rationem supradictam quia esset processus in infinitum in formalitatibus. Ideo concedo q̄ essentia diuina seipsa sine omni distinctiōe a parte sui est eadem realiter cum relatione et distinguitur formaliter ab eadem nec aliquo cōuenit z alio differt. nec distinguitur formaliter per aliquam formalitatem nec oportet q̄ sicut distictio realis est distinctio rerum zc. q̄ etiam distictio formalis de qua loquimur distinctio formalitatuz. z sic patet ad rationem. ¶ Ad secundam negatur assumptum q̄ sicut se habet distictio realis ad distincta realiter sic formalis ad distincta formaliter zc. quia vt patet ex dictis distinctio formalis presupponit identitatem realem. Ideo q̄uis in aliis distinctionibus contingat vnum negare ab alio non tamen in ista zc. Non est etiaz simile de distinctione materiali et de ista formali. q̄a hic non sumit formaliter vt distinguitur contra materialiter: nec distinctio formalis est formalitatuz seu formalitatum: sicut materialis materiarū zc. Ad tertiā cōcedo q̄ ex sola distictiōe formali nō cōtigit hr̄e distinctionē realē a priori z ideo ex sola distictiōe formali essentie relationis non concludit distictio realis p̄sonarū a priori: sz econuerso ex distictiōe reali p̄sonarum z identitate essentie cum personis z relationibus. contingit arguere distinctionez formalem essentie et relationis. z sic distinctio realis trium personarū non est quia essentia z relatio distinguūtur formaliter sed magis econtra vt pz ex dictis quare zc. ¶ Ad quartam dico q̄ non est simile: quia idētitas formalis nullam compatitur non identitatez vel distinctionē z ideo nullo modo permittit verificationem cōtradictoriarum sed idētitas realis compatitur aliquam non idētitatem vl' negationem alicuius modi identitis ideo aliquo modo eam permittit zc. Si vero hic queratur an debeat cōcedi q̄ distinguūtur formaliter. ¶ Et videtur q̄ non quia cum formaliter non sit determinatio distrahēs vel diminuens sequitur distinguitur formaliter ergo distinguit. ¶ Secundo contradictio est via potissima ad probandum distinctionem realem ergo si de essentia et relatione verificentur contradictoria sequitur q̄ distinguitur realiter. ¶ Tertio realitas est in plus q̄ formalitas et p cōsequēs etiam realiter in plus q̄ formaliter ergo hic arguitur ab inferiori ad superius distinguitur formaliter ergo realiter. a(d) formaliter zc. ¶ Ad hoc respondetur vnde ad primuz quicquid sit dicendū de virtute sermonis.

Margin notes: E Ad p̄mū — F Ad secū. — G Ad t'tiū. — H Ad q̄rtā — Questio — Argui.i. — Secūdo — Tertio. — I Ior. ad .i.

dico tñ q ad bonū sensū et ad intellectū supradictū pōt concedi q distīguūtur formalit et negari ꝯña q̄ distīguūtur: q: distīctio formalis vt de ea loq̄mur nō est distinctio loquēdo simpliciter et ꝓprie nec distīgui formaliter vt hic sumitur est simpliciter distīgui. ⁊ sic ly formalis. ⁊ ly formaliter ē determinatio distrahēs: vel diminuēs respectu distinctionis ⁊c.

B Ad scdm — ¶ Ad secundum dico q cōtradictio est via potissima ad ꝓbandum distinctionem realez quādo ita est q negatio est simpliciter. ita q per nullam circūlocutionem potest alterum contradictoriorum verificari de illo a quo negatur. sed quando bene verificatur tunc solum est via ad probandū distinctionez formalez. Et sic est in proposito quia q̄uis hec sit vera negatiua paternitas non est communicabilis tamen hec affirmatiua est vera. paternitas est illa res que est communicabilis et ita de alijs in proposito: et hoc solum contingit diuinis vt dixi.

B ad tertiū — ¶ Ad tertium dico q nec formaliter ē inferi⁹ ad realiter nec formalitas ad realtatem vt de formalitate hic loquimur vt quando dicitur essentia et relatio distinguuntur formaliter. ly formaliter est ibi vnum purum sincathegoreuma sicut est per se vel necessario / vel cotingenter / vel omnis. et sic de alijs. Et ideo nō plus est formaliter inferius ad realiter q̄ per se aut cotingenter ad realiter nec formalitas ad realitatem q̄ perseitas aut necessitas ad realitatem.

Instātia — Et si dicatur sīue formalitas sit inferius ad realitatē siue nō tñ hec est vera ōis formalitas est realitas: ergo eodē mō ōia distincta formaliter sūt distincta realiter

C Solutio — ¶ Respōdeo q hec nō debet cōcedi ꝓprie loquēdo ōis formalitas est realitas. q: formalitas sicut hic loquunur est quasi quedam cōditio totius propositionis que. nō est proprie aliquod ens reale. Unde simile est sicut de necessitate respectu realitatis loquendo de necessitate que correspondet necessario. quando dicitur homo necessario non est asinus. hic enim est quedam necessitas: et tamen illa non est aliqua vera realitas quia tunc esset aliqua vera realitas et realis necessitas alia a deo sed illa necessitas est conditio totius propositionis. Uel forte magis proprie loquendo posset dici q tales termini abstracti perseitas / necessitas correspondentes aduerbijs siue sint cathegoreumatibus modificantibus ꝓpositionem sunt termini ficti et pro nullo supponentes et ita de formalitate ⁊c.

¶ Si dicatur q non loquimur de propositione, sed de re. et de formalitate que est ex parte rei Dico q̄uis loquamur de re tamen loquimur mediante propositione: et ideo concedo q essentia et relatio ex natura rei distiguntur formaliter tamen illa formalitas non est in re ex natura rei. sicut homo necessario est risibilis ex natura rei et tamen illa necessitas non est in re. ¶ Si ergo cum dicitur essentia non est formaliter relatio potest exponi q non est pre-

dicatio formalis essentia ē rela=
tio: q2 nō cōuertunt p hoc distri
butiuū quicqd ē vel ois res q̄ ē
D ⁊ sic possūt intelligi supradicta.
2 articu. ¶ Quātū ad scōm articulū in q̄
videndū vtrū in deo sit aliq̄ di=
stinctio int essentiā ⁊ suas pfe=
ctiōes attributales. Primo pre=
mittā notabilia ⁊ terminoꝝ de=
claratiōes. Scdo ponā respōsa
les ꝯclusiōes. Tertio arguā cō=
tra dicta p aliq̄s ratiōes. Circa
primū notādū ē pmo q pfectio
attributalis pōt accipi dupliciter
vno modo pprie p aliqua p
fectione simpliciter diuina que
est realiter de⁹. Alio modo pro
aliquo p̄dicabili vere de deo et
de oībus tribus psonis diuinis
diuisim ⁊ cōiunctim. Primo mō
dico q non sunt plures pfectio=
nes attributales sed tm̄ vna. et
indistincta re ⁊ ratiōe q̄ proprie
⁊ de virtute sermonis non deb3
dici eē in deo sed est oīb⁹ modis
ipsa diuina essentia vt patebit.
Scdo modo dico q sunt plures
pfectiones attributales vt pat3
E ¶ Scdo notandū q pfectiones
attributales scdo mō dicte non
sunt pprie loquēdo pfectiones
diuine sed sunt q̄dam signa vel
conceptus qui possunt p̄dicari
vere de deo et magis debēt dici
conceptus attributales siue no
mina attributa q̄ pfectiones at
tributales. Unde pprie loquen
do differentia est inter attribu=
ta diuina: rationes attributa=
les / et perfectiones attributa=
les. Nam attributa pprie sunt
noīa siue signa vocalia suppo=
nentia immediate pro pfectio=
ne diuina. sed rationes attribu=
tales sunt conceptus mentales

predictis attributis correspon=
dentes. sed perfectio attributa=
lis est illud pro quo supponit i=
mediate ratio attributalis. Ex
his sequunt aliqua. ¶ Primo seq F
tur q attributa diuina vel rōes
attributales sūt plures ⁊ in mul
tiplici differētia. q2 q̄dā hmōi si
gna importāt ipsam essentiā di=
uinā affirmatiue ⁊ simpliciter ab
solute sicut essentia deitas. q̄dā
affirmatiue tñ cōnotando aliq̄d
aliud sicut predestinās / creatu3
⁊c. quedam vero negatiue sicut
immutabile / incorruptibile ⁊c.
Secundo sequitur q attributa
diuina ⁊ ip̄e rationes attributa
les distinguunt essentialiter in=
ter se ⁊ ab essentia diuina p3 cla
re ex dictis. Tertio sequitur q
attributa diuina loquendo pro
prie non distinguunt ratiōe. p3. G
quia sicut vnūquodq3 quod est
realiter extra aīam est seipō for=
maliter ens et non per aliquod
extrinsecum. ita est vnū ⁊ a quo
libet alio distinctu3 seipso nec p
aliquod extrinsecum. ⁊ per con=
sequēs circūscripta oīno qualit=
bet rōne ⁊ quolibet opere intel
lect⁹ talia attributa distinguūt=
tur seipsis. Uerum est tñ q vna
ratio attributalis ab alia disti
guitur ratione qua seip̄a. Simi
liter improprie loquendo et ad
bonu3 sensum attributa diuina
distinguūtur ratione. i. eis cor=
respondēt distincte ratiōes mē=
tales ⁊c. Quarto sequitur q at
tributa diuina vel rōnes attri=
butales non supponūt pro pfe=
ctionib⁹ distinctis essentialiter
vel realiter. p3 ex dictis ⁊ simili
ter oēs doctores in hoc concor=
dant sed differenter quia aliqui

tenent ꝙ nec supponunt ꝓ pfe-
ctionib⁹ distinctis formalit seu
quocunq aliter ⁊ hoc infra tene-
bo ⁊ ꝓbabo. Alij tenent ꝙ ꝓ di
stinctis formalit ⁊ concedunt plu-
ralitatē pfectionū diuinaꝝ non
tn̄ realiter sꝫ solū formalit distī-
ctarū sicut Scot⁹ ⁊ suus cōmē
tator ille Johēs de rippa quā
opinionem inferius euidenter
reprobabo. ¶ Tertio notandū
A est ꝙ differentia est inter perfe-
ctionē simplicit ⁊ denoiationē
pfectionis simplr. Unde perfe-
ctio simplicit cōmuniter descri-
bitur a doctoribus ꝙ est illud
quod est in quolibet melius ipʒ
ꝙ̄ non ipm̄ (id est) esse aliquale
vel aliquid quod melius est esse
ꝙ̄ non esse: sicut vita intellecti-
ua ⁊c. Sed denoiatio perfectio-
nis simpliciter est terminus vel
conceptus supponēs immedia-
te pro tali perfectiōe. Aliqui au
tem vocant denoiationem per-
fectionis simpliciter perfectio-
nem creatā que habet consimi
lem denoiationē cum perfectio
ne diuina. Unde vitam vel intel-
ligentiam diuinam ipsi vocant
perfectionē simpliciter ⁊ vitam
vel intelligentiam creatā vocāt
denominationē perfectiōis sim
pliciter. Licet aūt hoc nō possit
reprobari. quia nomina signifi-
cant ad placitum tamen ꝓprie
loquendo dico ꝙ tam vita diui-
na ꝙ̄ vita creata debet dici per
fectio simpliciter: ⁊ iste termin⁹
vita pro vtraq supponens de-
bet dici denominatio perfectio
nis simpliciter per nomen enim
res denominatur. quare ⁊c. Ex
hac distinctione sequuntur ali-
B qua. ¶ Primo sequitur ista re-
gula ꝙ ad hoc ꝙ aliquis termi-
nus sit denominatio perfectio-
nis simplicit requirit ꝙ verifi-
cetur cōuertibilit de quiddita-
te rei siue essentia ꝓ qua suppo
nit: ⁊ hoc cōuersione regulata ꝑ
hoc distributiuū ꝗcq̄d e: vel ois
res q̄ ē. Patet ex descriptiōe de-
noiatiōis pfectiōis simpliciter
q: aliter tales res nō suppone-
rent imediate ꝓ pfectione sim-
pliciter sicut apparet ex descri-
ptione suppositionis immedia
te: data in precedē. in questione.
Sed tamē non requiritur ꝙ sic
verificet cōuertibiliter de quo-
libet quod est illa essētia siue il-
la perfectio pro qua supponit.
Uerbi gratia iste terminus vita
diuina est denominatio perfe-
ctionis simpliciter quia quicq̄d
est vita diuina est essentia diui-
na ⁊ econtra sed tamen aliquid
est essentia diuina scꝫ pater de
quo non sic dicitur conuertibi-
liter: quia non quicquid est vita
diuina est pater licet econtra.
quare ⁊c. ¶ Secundo sequitur
alia regula ꝙ ad hoc ꝙ aliquis C
terminus sit denominatio per-
fectionis simpliciter in diuinis
requiritur ꝙ vere dicat de essē-
tia diuina ac etiam cōiunctim:
⁊ diuisim de personis pꝫ ex pre
dicta regula ꝙ talis terminus
debet supponere pro essentia di
uina ⁊ pro quolibet quod ē ipa
aliter non supponeret pro ipsa
immediate. Tertio sequitur ex
predictis regulis. ꝙ isti termi-
ni suppositum psona pater pa-
ternitas trinitas spiratio ⁊ hu-
iusmodi non sunt determinatio
nes pfectionis simpliciter patꝫ
clare. Quarto sequitur ꝙ licet

posse producere creaturā sit determinatio perfectionis simpliciter nō tamē posse producere psonā diuinā: pz clare. Et hec determino ꝑ declaratiōe. ¶ D His pmissis pono tres cōclusiōes ad
1. ꝯclusio articulū respōsales. ¶ Prima ē sicut deitas ꝛ diuin⁹ intellectus seu voluntas nō distinguuntur realiter inter _: sic nec proprie loquendo distinguunꝭ ratione. Prima pars supponiꝭ. q2 ab oībus ꝯcediꝭ. Sz scḋa sequitur ex pma. q2 que sunt idē realiꝭ proprie nō distinguunꝭ ratione. vnde sicut distincta realiter nō sūt idem secundū rationē sic nec eadem realiter sunt distincta scḋz rationē. ꝛ sicut nullū ens rationis est idem scḋm rē cuicūqz alteri enti rōnis. sic nihil reale est idem fm rōnem alteri enti reali vt prius tangebatur ꝛ per consequens multo minus aliquid reale distinguetur secundum rationem ab aliquo quod est ipm seu idem sibi scḋm rem. Tamen licet de virtute sermonis nō sit verū bene tñ qñqz g̃ra breuis locutionis ꝯceditur ad bonū sensum ꝙ intellect⁹ diuinus ꝛ volūtas distinguūtur rōne id est isti termini supponentes ꝓ eadē re habēt diuersas distinctas rōes eis correspondentes in mēte. et sic intelligūt doctores talē locutionē. quare ꝛc. ¶ Secunda cō-
E clusio est ꝙ sicut deitas ꝛ diui-
2. ꝯclu. nus intellectus seu volūtas nō sunt eiusdē essentie distincte realitates. sic nec sunt eiusdē rei distincte formalitates. Prima pars supponiꝭ ꝛ ob. oibus sanctis et philosophis ꝯcediꝭ. Sz scḋa ꝓbatur sicut arguebaꝭ i tertia rōne scḋe ꝯclusionis primi articuli qua esset ꝓcessus in infinitū in formalitatib⁹ ꝛc. ¶ Tertia F
cōclusio ē ꝙ sicut deitas ꝛ diui- 3. ꝯclusio
nus intellect⁹ seu volūtas sunt tam idē ꝙ͂ idē est deitas deitati sic inter hec est distictio formalis seu quecunqz nō idētitas ex natura rei. Ista conclusio quo ad vtrāqz partē satis pz ex dictis in pma ꝛ secūda cōclusionibus primi articuli. ꝛ satis sequiꝭ ex scḋa cōclusione nunc ꝓbata nec indiget alia ꝓbatione vt patet. ¶ Sz tñ ad euidētius refellen- G
dū oppositā opinionē. Itez eā ꝓbabo. Et ꝙ͂uis magr̃ Gregorius ad hoc multipliciꝭ arguat tñ. q2 vt in plurib⁹ rōnes eius ꝓcedūt ac si opposita opinio poneret distinctionē realem inter huiusmodi perfectiōes vt pz intuenti eas quod tñ nō imaginātur alijs ideo aliter est ꝓcedendū ad reprobādū opinionē predictaz. Unde ad ꝓpositū declarandū premitto aliquas ꝓpositiones. Prima est. ꝙ vbicunqz ē aliqua distinctio vel non identitas ibi possunt aliqua contradictoria de sic distinctis verificari pz. quia si a. et. b. non sint idem omnibus modis tunc iste sūt. vere. a. est idem a. omnibus modis si. b. nō est idē. a. omnibus modis et sic esse idem. a. omnibus modis ꝛ non esse idem. a. omnibus modis verificatur de. a. ꝛ de. b. Et ita etiam aduersarij concedunt ꝙ sapientia diuina est formaliter sapientia diuina: et bonitas diuina non est formaliter sapientia diuina ꝛc. et sic patet suppositio illa. ¶ Secūda est ꝙ H
oīa contradictoria habēt equa

lem repugnantiã inter se ptz q̃a tãta est repugnantia inter aiam et non animam angelum et non angelũ sicut inter deũ et nõ deum siue inter ens et nõ ens nisi forte dicat esse maior repugnãtia inter ista vel inter illa. ppter maiorẽ pfectionẽ alicui⁹ partis in vna ꝯdictione q̃ in alia. sed hoc non ẽ ad propositum quia loquimur de repugnantia verificationis. etc. quare etc. Ex predicta sequitur tertia suppositio ꝙ tanta est repugnantia aliqua contradictoria verificari de aliquo eodẽ omnino quanta esset q̃cunq; alia contradictoria sic omnia verificare de illo. Patet ex quo omnia equaliter repugnant etc.

A ¶ Quarta suppositio ẽ ꝙ ex aliquibus contradictorijs contingit inferre. ꝙ illa de quibus verificantur sunt distincte res seu ꝙ non sunt eadem res. patet q̃a sequitur. a. est. et. b. non est. ergo sunt distincte res vel in actu vel in potentia saltem sequitur ergo non sunt eadem res. sicut seq̃tur. substantia est et accidẽs nõ est ergo. substantia et accidens non sunt eadem res. et capio ly res sicut se extendit ad ens reale et ad ens rationis. quia omne ens rationis est vera res. patet

B ergo suppositio. ¶ Tunc ex his arguitur sic. intellectus diuinus et voluntas diuina non sunt omnibus modis idem sed inter hec non est identitas siue distinctio formalis per aduersarium. igitur de ipsis aliqua cõtradictoria verificantur. consequentiam cõcedit aduersarius et consimiliter. patet per primam suppositionẽ sed impossibile est contradictoria verificari nisi de distinctis rebus vel ratione distinctionis realis quia verificatio contradictoriorum infert distinctionem realem in aliquibus: vt patz per quartam suppositionem: ergo vbiq; et in omnibus. Ista consequentia patet ex secunda et tertia suppositionibus. et per consequens sequitur ꝙ si esse idem formaliter intellectui verificatur de intellectu et negetur de voluntate oportet ꝙ intellectus et voluntas in deo importent aliqua que non sunt idem realiter quod est falsum. quare etc. Confirmatur. quia qua ratione tu dices ꝙ aliquid idem potest vere affirmari de intellectu diuino et vere negari de voluntate diuina non obstante reali identitate propter solam distinctionem formalem eadem ratione dicam vniuersaliter: ꝙ esse nõ eẽ vel que cunq; alia contradictoria verificãtur de. a. et de. b. propter solam distinctionem formalem non obstante ꝙ sint idẽ realiter. et sic perit omnis via ad probandum distinctionem vel non identitatem realem

¶ Si enim dicas ꝙ homo est rationalis et asinus non est rationalis. ergo homo et asinus distinguũtur realiter. dicam ꝙ non sequitur quia sufficit ꝙ distinguuntur formaliter. Sed forte dicetur. ꝙ quando aliquid idem vere affirmatur. et vere negatur simpliciter et absolute sine aliqua additione alicuius modi sincathegoreumatici: tũc bñ cõtingit inferre non idẽtitatẽ realẽ. ideo sequitur simpliciter. a. est et. b. non est C

ergo est ibi non identitas realis similiter sequitur intellectus divinus et volūtas divina non est intellectus divinus. ergo distinguūtur realiter vel nō sunt idem realiter. Sed qñ aliquid cū aliquo modo sincathegreumatico affirmatur vel negatur nō requiritur identitas realis: sed sufficit formalis et sic est in proposito. Nam hec est vera intellectus divinus est formaliter intellectus divinus et hec similiter voluntas divina non est formaliter intellectus divinus. Sed hoc non valet: quia omnia contradictoria sunt eque contradictoria: et eque repugnantia. per secundam suppositionem et per ꝯsequēs tantū sunt contradictoria esse formaliter intellectum divinum: et nō esse formaliter itellectum divinum sicut esse itellectū divinum et nō esse intellectum divinum. ergo ex vna contradictione contingit inferre nō idētitatē realem sicut ex alia. Ex qua ratione tu dicis ꝙ ex ista non contingit inferre etc. eadem ratione: et pari facilitate dicam ꝙ nec ex alia. quare ꝓpositū. ¶ Secundo arguitur

D declarando predictam rationem quia quāvis talis distinctio vel non identitas formalis concedatur esse inter essentiam divinam et personam ad sensū positum et declaratū in pmo articulo et sz eque faciliter absolute posset sustineri inter essētiā et intellectū aut volūtatē divinam: qr tñ talis distictio est difficillima ad intelligēdū et ad sustinēdū vbicūqz nec facilior ꝙ sit trinitas personarū cū vnitate essētie. ideo non debet poni nisi vbi evidenter sequitur ex creditis traditis in scriptura sacra: vel determinatione ecclesie propter cuius auctoritatē debet ois rō captivari. Et idē cum omnia tradita in scriptura sacra et determinatione ecclesie ac dictis sanctorum possint salvari non ponendo eam inter itellectum et volūtatē divinā: et sic de qualibet pfectione dina: imo eam nō pōere magis ꝯsonet simplicitati divīe. seqtur ꝙ nō ē ponenda: sz negāda. Sz qr ex credēdis evidenter sequitur ꝙ de essētia et de psona seu relatione divina verificantur contradictoria et tamen sūt idem realiter: ideo cōcedit ibi distinctio formalis nec ibi verificatio contradictoriorū concludit distinctionē realem inter essentiam et psonā. qꝛuis aliquam distinctionē realē concludat scz inter vnā personā et aliam sicut magis declaratum est in pmo articulo. Cum igit quicqd est intellectus divinus est volūtas divina et ecōtra nō est ibi distinctio formalis concedēda. Inter essētiā vero et psonā ponēda est: qa ad pmū nō cogit fides sz bñ ad scdm: nec etiā in creaturis cōcedenda est qꝛuis possz ibi eque faciliter sustineri sicut in divinis. Et ratio est: quia ꝙ in divis vna res sit tres res et quelibet earū in fide expressum est: sed non ꝙ ita sit in creaturis: et per consequens cum repugnet rationi negādum est. Confirmatur predicta ratio sive breviter recollitur per hunc modum quādocūqz aliqua positio est ita difficilis ad sustinendum sicut positio trinitatis ipsa ē negāda: nisi p ipsam cogat fides: sed positio cōcedēs

intellectū diuinum ꝛ volūtatē ꝛ sic de qualibꝫ alia pfectiōe diua esse idem realr ꝛ distigui formalr est ita difficilis ad sustinēduꝫ sicut positio trinitatis imo forte magis q: ponit pluralitatē sine distītiōe reali: qḋ nō facit positio trinitatis: nec ad illā cogit fides. ꝫ talis positio est negāda pꝛesertiꝫ cuꝫ opposita possint faciliter sustineri. et sit magis. consona diuie simplicitati ꝛc.

A ¶ Tertio arguit̄ sic: quia si illa distinctio formalis sit ponenda vel sic distincta magis distingūtur q̄ꝫ persone: vel minus vel eq̄ Non pōt dici q̄ magis vel eque quia tunc distinguntur realiter quod supponitur: et ab aduersariis conceditur esse falsum. Nec potest dici q̄ minus quia distinctio personalium secundum doctores est minima distinctio siue minimus modus distinctionis nec minor videtur imaginabilis vt in pꝛimo articulo tāgebatur: et sic patet conclusio demōstratiue pꝛobata ꝛc.

B ¶ Sed cōtra p̄dicta arguitur aliquibus rationibus nec faciam omēs ratiōes que possūt fieri pꝛo opinione opposita. sed inducam fortiores.

.i. arguit̄ ¶ Pꝛimo arguitur sic distinctio emanationum diuinarum pꝛesupponit distinctionem pꝛincipioꝛum elicitiuoꝛum ꝛ non solū distinctionem secundum rōnem: et per consequens aliquā aliā p̄uenientem omneꝫ operationem intellectus nostri: sed itellectus et volūtas sunt in deo pꝛincipia elicitiua: ꝛ non distinzūtur realiter. ergo distinguntur formaliter. Confirmatur: quia filius p̄ducitur naturaliter per intellectū tāq̄ꝫ verbū patris: sꝫ spūssācto⁹ libere p voluntatē tāq̄ꝫ amoꝛ amboꝛū. Silr filius pducit̄ quo mō natus ꝛ spiritussanctus q̄uo datus: hoc autē nō videtur posse esse: nisi in pꝛincipiis elicitiuis scilicet inter intellectum et voluntatem sit aliqua distinctio ex natura rei ꝛc. Secundo arguit̄ sic aliquid per se conuenit intellectui diuino quod non sic cōuenit voluntati diuine ergo nō sūt formaliter et adequate idem cōsequentia patet ꝛ antecedens p̄batur. Tum pmo ex natura rei. deus intelligit per intellectum ꝛ non per voluntatem ꝛ deus vult per voluntatem ꝛ non per intellectum. Tum secundo q̄a deus naturaliter intelligit ꝛ deus libere vult. Tum tertio: quia deus per intellectum non est causa efficiens rerum per voluntatem ē causa efficiens rerum. Tum q̄rto: quia deus intelligit peccata et non vult peccata: vt omnes cōcedunt quare ꝛc. igitur. ii. arguit̄

¶ Tertio arguitur sic. si in deo nulla esset penitus distinctio ex natura rei non esset ratio. quare pꝛoduceret distincta. sicut vnuꝫ viuens ꝛ aliud non viuens. consequentia tenet: quia idem inquātum idem semper natum est facere idem. nec valet dicere q̄ ad hoc sufficit libertas. quia tunc sicut deus posset pꝛoducere vnaꝫ creaturam viuentem et non intelligentem: sic etiam posset pꝛoducere vnam intelligentem ꝛ nō viuentem: quod est impossibile. Igitur opꝫ ponere ꝛc. 3. arguit̄

¶ Quarto arguitur sic. si nulla esset penitus distinctio in deo inter perfectiones attributales sequitur 4. argu.

que nomina attributalia et rationes attributales eis correspondentes significarent penitus idem et per consequens essent synonima quod est falsum: igitur et cetera. Ista sunt fortiora argumenta istius opinionis et cetera.

Ad primu ¶ Ad primam rationem dico que si loquamur de emanationibus passiuis bene concedo que presupponunt distincta principia scilicet patrem et filium id est distinctas res quarum quelibet est principium. Sed si loquamur de emanationibus actiuis non oportet que presupponant distincta principia. Secundo dico que distinctio diuinarum emanationum passiuarum non presupponit aliquam distinctionem principiorum elicitiuorum: sed sicut in creaturis idem est principium totaliter elicitiuum diuersorum ita in diuinis. Tertio dico que nullum est principium quo filij in diuinis aliquo modo distinctum contra principium quod id est nichil in diuinis est principium quo producitur filius quod sit aliquo modo distinctum a patre qui est principium a quod producit. Ideo dico quarto que intellectus diuinus non est principium quo producitur filius: et ita de voluntate respectu spiritussancti.

Et ideo nulla res in diuinis est principium filij: nisi illa que nec est filius nec spiritussanctus.

Nec oportet ponere principia aliquo modo distincta et cetera. quia qua ratione tu dices que ab vno eodem principio simpliciter indistincto non producuntur distincti. Ita dico que ab vno eodem non distincto realiter non producuntur distincti realiter et cetera. ¶ Ad confirmationem dico primo que filium produci per intellectum siue per actum intellectus et cetera. potest multipliciter intelligi. Uno modo que intellectus sit principium quo siue per quod producitur: et sic est falsum vt iam tetigi. Alio modo non virtute sermonis sed per quandam appropriationem vsitatem a sanctis et sic illud est verum. Pro cuius declaratione dico secundo que generatio actiua filij appropriatur intellectui et spiratio actiua spiritussancti appropriatur voluntati. Cuius ratio potest esse propter similitudinem ordinis productionis intellectionis et amoris in anima ad ordinem productionum verbi et spiritussancti in diuinis vnde sicut productio intellectionis in anima non supponit aliud produci in ea et productio volitionis est ab anima et intellectione iam producta: vt supra dictum est: sic pater a nullo producitur sed filius est a patre improducto et spiritussanctus ab vtroque et cetera. Et hoc tamen non arguitur aliqua distinctio inter intellectum et voluntatem. et secundum hoc etiam potest exponi que filius producitur quemodo natus et spiritussanctus quemodo datus. ¶ Sed quia tangitur que filius producitur naturaliter et spiritussanctus libere ideo dico. Tertio que accipiendo libertatem proprie et stricte secundum que distinguitur contra principium productiuum naturale. illud non est concedendum quia pater et filius ita naturaliter et necessario spirant spiritum sanctum sicut pater ge-

nerat filiū sed accipiendo libertatē p volūtate pōt concedi ad bonum sensum: q filius procedit per modum intellectus ꝛ nature: et spiritussanctus per modum voluntatis ꝛ libertatis. scilicet per quādam appropriationem vt tactum est. Dico quarto. q concesso q filius naturaliter producitur et spiritussanct⁹ libere non tamē sequitur illa distinctio formalis inter principia elicitiua. quoniam deus pater producit filium naturaliter et creaturam libere per idem principium vt etiam habent concedere aduersarij. Similiter idem totaliter indistinctum re et ratione: etiam in creaturis potest esse principium naturale respectu vnius. et principium liberū respectu alterius non tamen respectu eiusdem. saltem eodē tēpore et stante eadem dispositione ꝛc. ¶ Ad secundam dico primo. q aliquid per se conuenire intellectui diuino ꝛc. potest dupliciter intelligi. Uno modo de virtute sermonis scilicet q aliquid aliquo modo cōpetat rei que est intellectus diuin⁹ quod non conueniat rei que est volūtas et sic illud est falsum. Alio modo improprie scilicet q aliqua propositio in qua aliquod predicatum enunciatur de hoc termino intellectus diuinus est per se vera et tamen propositio in qua idem predicatum enunciatur de hoc termino voluntas diuina non est per se vera. et sic potest concedi illud. sed tunc nō valet consequentia. Si autem primo modo intelligitur consequentia est bona. sed antecedēs

A Ad scdaʒ

falsum. ¶ Dico secundo pro solutione instantiarum pro q̄stio facerent pro intellectu falso. q de virtute sermonis concedunt est q sicut deus intelligit per intellectum ita intelligit per voluntatem et vult per intellectū: et per voluntatem intelligit naturaliter et per intellectuʒ vult libere et deus per intellectum ē causa rerum sicut per voluntatem. ¶ Dico tertio q improprie ad bonum sensum deus dicitur intelligere per intellectum et non per voluntatem. quia non omne quod intelligit vult ꝛ per voluntatem dicitur causa efficiens rerum ꝛ non per intellectū: quia omē quod vult esse vel fieri est vel fit sed omne quod intelligit est vel fit. Et dicitur intelligere naturaliter quia non potest non intelligere et libere velle quia potest non velle. a. Et ista possunt bene verificari de deo absq aliqua distinctione ex parte dei per solam connotationem distinctionis in creaturis. Sicut iste verificantur deus beatificat petrum et non damnat petrum. non propter aliquam distinctionem inter voluntateʒ beatitudinem et non damnantem sed propter distinctionē inter vitam eternam. ꝛ penā eternam quia istam deus beatificat petrum importatur totum istō: deus dat petro vitam eternam ꝛ per istam deus nō damnat petrum significatur totū istud deus non dat petro penam eternā et sic ista verificatur sine distinctione a parte dei quia deus p eandem virtutem et voluntateʒ dat vitam et non dat penam

B

C

sed hoc fit ꝓpter varietatem ex parte creature. Similiter de⁹ pōt creare .a. ⁊ nō creat .a. Nec tn̄ ex hoc sequitur ꝙ posse creare ⁊ non creare distinguitur formaliter i deo Et ita pōt dici in ꝓposito ⁊ hoc est qđ vult magr̄ .libro .i. distinctione .xxxv. vbi dicit ꝙ de⁹ ꝓpter diuersos effectus sortitur diuersa nomina sicut p̄destinatio p̄scientia ⁊c. ¶ Quarto specialiter dico pro quarta instantia ꝙ p istā de⁹ vult peccata īportatur scꝫ cōmunē modū loquēdi ꝙ deus facit aliqua male ⁊ qualiter non debet: ⁊ sic per illaꝫ connotatur res faciēs aliquid male vel qualiter nō debet quod solū potest cōpetere creature sed p illā deus intelligit mala vel peccata illud non connotatur ideo sancti in hoc sensu negant primā ⁊ cōcedūt scđaꝫ. sed ex hoc nullo modo sequitur ꝙ intellectio dei aliquo modo distinguitur ab ei⁹ volitione sed hoc solū ꝓuenit ꝓpter diuersa connotata. vnde sequitur ꝙ si isti termini intellect⁹ voluntas itelligere velle et sic de aliis non essent connotatiui sed p̄cise importarēt absolute illā rē que de⁹ est nō plus esset hec vera deus itelligit mala q̄ȝ hec de⁹ vult mala ⁊ sic de aliis ꝓpositiōib⁹ supradictis ⁊ hoc apparet ex p̄missis ⁊c. ¶ Ad tertiam dico ꝙ ꝯña nō valet ⁊ cōcedo ꝙ idem ⁊ oīno indistinctum pōt ꝓducere distincta nec ex distinctione productoꝝ pōt ꝯcludi in deo distinctio realis. nec pōt ꝯcludi i deo distinctio formalis rationū causalū plus q̄ȝ distinctione realitalū ꝓductoꝝ possit cōcludi in deo distinctio realis hmōi rationum q: qua ratione tu dices ꝙ ab eodē principio causali indistincto realiter ꝓducūtur effectus distincti realiter ita faciliter dicā ꝙ ab ipso indistincto totaliter ꝓducūtur tales effectus distincti realiter. Et si queras quare ꝓducit distincta. dico ꝙ sufficit ꝓ ratione eius libertas nec ideo sequitur ꝙ ipse libere possit ꝓducere vnā creaturam non viuentē tamen intelligentē ⁊c. q: nō stat aliquid esse intelligēs et nō viuens sed bene econtra. quare ⁊c. ¶ Ad quartaꝫ dico ꝙ noīa attributalia et rationes attributales significant penitus idem in deo .i. significant deū qui est penit⁹ et oīb⁹ mōis idē. Secundo dico ꝙ quandoqꝫ tales termini cōsignificant siue connotant diuersa in creaturis Unde licet in deo oīno idē significatur p itellectuū ⁊ volūtateꝫ ⁊ sic de aliis noībus pfectionalib⁹, tamē in creaturis illud correspōdet ꝯceptui intellect⁹ aliō cōceptui volūtatis ideo ista nomina non sunt synonima. Et si dicatur ꝙ saltē sequitur ꝙ hec nomina hec intellect⁹ diuinus hec volūtas diuia sunt noīa synonima. Pro isto dico tertio ꝙ non sunt synonima plus q̄ȝ ista hic homo hoc aīal eodē denotato. vñ licet nulli cōueniat vnū quin eidē cōueniet reliquū tamē aliquid significatur per vnū quod nō p reliquaꝫ. verū est tamen ꝙ res que est intellect⁹ diuinus et res que est volūtas diuina possunt significari p synonima nomina. Quarto dico ꝙ licet p̄dicta noīa significēt penit⁹ idē in deo tamē nō est nugatio dicēdo

D (margin, beside "tia ⁊c. ¶ Quarto specialiter")

E ad tertiū (margin, beside "missis ⁊c. ¶ Ad tertiam")

F Ad q̄rtā (margin, beside "tra. quare ⁊c. ¶ Ad quartaꝫ")

deus intelligēs volēs de9 iust9 sapiens &c. et hoc propter diuersas cōnotationes. Et sic patz ad predictas rōnes. Et hec de scdo
A articulo &c. ¶ Quantū ad tertium articulū ī quo videndū vtrū
.3. artic. in deo sit aliqua distictio inter essentiā et ideas siue rōnes causales. Primo videbitur qd sit idea. Scdo pbatur triplex cōclusio responsiua. Tertio mouebuntur dubia. Circa primū punctū primo notādū ē q licz de ideis diuerse sint opiniones apud antiquos doctores oēs tamen vel plures in hoc cōcordant q idea est realiter diuina essentia sed ad saluādum q in deo sunt distincte idee et quomodo distinguuntur: et ad quid. diuersimode dixerūt. Sz de his antiquitatibus transeo et remitto ad ea q tractat ockam circa. xxxv. distinctionē primi li-
B bri vbi hāc materiaz valde pulchre determinauit. ¶ Scdo notandū ē q idea scdm pdictū doctorem nō habet quid rei q: est nomē cōnotatiuuz nec significat pcise aliquid vnū: sed supponit p aliquo et cōnotat aliquid aliud vel illud idē p quo supponit et ideo habet tm̄ quid nois. vnde potest sic describi. idea est aliqd cognitū a pricipio pductiuo intellectuali ad qd ipsuz aspiciēs potest aliqd in esse reali pducere. Pma particula hui9 descriptionis pz p Augustinū. lxxxiij q.q. xlvi. vbi dicit. has autē rationes vbi arbitrādū est esse nisi in mēte creatoris. Nō em̄ extra se quicq̄ positū intuebatur vt fm illud cōstitueret qd cōstituebat. Ex quo ptz q idee sunt cognite a mēte diuina. Secunda particula ptz. scz a principio pductiuo &c. p illud qd in dicta auctoritate ponitur vbi arbitrandū &c. nisi in mente creatoris. Tertia pticula scz ad qd aspiciēs &c. pz per finalē clausulā illi9 auctoritatis q: dicit nō em̄ extra se &c. Et hoc clare insinuās q de9 ideas intuetur vt scdm illas cōstituat .i. efficiat illa q cōstituit. Itē ista descriptio pz p Sene. epl'a. lxvi. vbi enumeratis quattuor causis positis ab Arist. dicit sic. quitū plato adiecit exemplar q ideam vocat hoc em̄ ē ad qd aspiciens artifex illd qd destinauit efficit: nihil autē ad rem ptinet exemplar ad qd referat oculos an intus qd ipe concepit. Ex qua auctoritate pz q idee sunt quedam exemplaria cognita ab artifice ad que respiciēs potest aliquid in esse producere &c. ¶ Tertio notādū est q pdicta descriptio prout supponit p idea creature non cōuenit diuine essentie: sed ē ipsamet creatura: primum patz q: scdm oēs plures sunt. Unde dicit Augu. vbi i supra. alia ratione cōditus est homo: alia equus. &c. Et capit rationē p idea: sed essentia diuina est vnica et non plurificabilis nisi in tribus suppositis de quib9 nō est ad ppositū igitur &c. Unde inymaginabile est q diuina essentia esset realiter plures idee creaturarum nisi ponendo illas ideas esse distinctas formaliter: q distinctio formalis supra satis reprobata est. Alios modos saluandi per distinctionē rationis et respectū ad creaturā satis reprobat doctor pdict9. Tales em̄ respect9 nihil sunt et si essent nō faciunt

ad ppositū. Secūdo probatur quia ipsius creature idea sit creatura: primo quia sibi competūt oēs ptiale predicte descriptionis. Nā ipsa ē cognita ab itellectu diuino actiuo ⁊ deus ad ipsam aspicit vt rōnabiliter pducat: quia si quicūq deus cognosceret essentiā suā si non cognosceret suū pductibile ignoranter pduceret ⁊ nō rōnabiliter ⁊ p ɔñs nō per ideā. Et si p impossibile deus ipse cognosceret suū pducibile ⁊ nō cognosceret suā essentiā posset vere ⁊ rōnabiliter pducere. igitur ipsam creaturā pducibilē vere aspicit ⁊ ipsam aspiciēdo producit: ergo ipsa est idea. Itē idee pportionabiliter sunt ponēde i artifice creato ⁊ increato: sed si artifex creatus precise cognosceret illud artificiū qđ producit illud vere ageret p exemplar. ⁊ per ɔñs per ideā ⁊ sic respectu artificis creati ipsummet pducibile esset exemplar ⁊ p ɔñs per ideā ⁊ ideo idea. quia idem intelligūt doctores p ideas ⁊ exēplaria. igitur deus artifex increatus cum suā creaturā pducibilē ꝓcognoscit ipsa sibi ē exēplar ⁊ idea quare ⁊c. Itē istud patet a signo quia plato cuius sententiam sequitur Augu. ideā hoīs dicit esse hominē vel quidditatē hoīs vel creaturā humanā vniuersalem sicut patz p Aristo. recitantē opinionem platonis de ideis in diuersis locis. ergo eius intentio fuit quod idea esset nō diuina essentia: sed aliqua res alia cognita a deo que esset sibi exemplar ad quod aspiceret in producendo: sed inter omnia cognita nichil potest conuenientius poni idea q̄ ipsamet creatura vt magis patebit. igitur ⁊c.

¶ Ex predictis sequūtur aliq̄ ppositiōes ex quibus patebit q̄ sit necessitas ponendi ideas. Prima ē quod idee nō sūt ponēde vt sint rōnes cognoscēdi ipsas creaturas ab eis distinctas. Patet quia prer ipsaz diuinā essentiā q̄ est oībus modis sua cognitio nō sunt aliqua que possint sibi eē rōnes cognoscendi et tō nō sunt plures rōnes cognoscēdi creaturas. Secunda ē quod idee nō sunt ponēde tanq̄ similitudines quedam repñtantes intellectui diuino ipsas creaturas. Patz quia ille similitudines nō possunt esse diuina essentia cū ipsa sit oīno implurificabilis nec pōt poni aliquid aliud: quia non apparet quod eēt illud ⁊ per ɔsequēs sequitur propositū

¶ Tertia est quod predicte non sunt ponende: vt deus cognoscat p eas ipsas creaturas: patet. quia sicut apparet ex predictis deus ppue loquēdo nō cognoscit p ideas ⁊c. Hic tamen distinguendum quod ly per potest dicere circumstantiaz cause motiue sicut dicim9 quod ela intelligit p habitum tanq̄ per causam motiuā seu affectiuam: vel potest dicere circūstantiam potentie cognitiue sicut dicim9 quod homo intelligit p intellectuz: vel potest dicere circumstantiaz obiecti medij sicut dicimus quod intelligim9 deū in via p quendam ɔceptū sibi ppriū vel improprie potest dicere circūstantiā obiecti terminantis immediati sicut dicim9 quod videbim9 deū per suaz essentiaz quia ipsa erit visa in se imediate. Primis autem tribus modis non intelligit deus alia a se p ideas cog quia ille nec mo-

biẽt intellectū diuinū nec sunt
ipe intellectꝰ nec obiectū mediū
inter deū ⁊ alia a se cognita. Si
q̄rto mō p̄t ꝯcedi. q: idee sūt ipa
cognita a deo alia ab ipo sicut
dictū est ⁊ magis patebit p̄ seq̄n
tia.⁊c. ¶ Quarta ꝓpō ē ꝙ idee
ponēde sūt p̄cise vt sint exēpla=
ria ad que intellectꝰ diuinꝰ aspi
ciēs ꝓducit creaturas. Pʒ. q: se
cūdū Augustinū vbi supra ꝓpt
hoc p̄cise ponēde sūt idee in deo
vt ipse sit ratiōabiliter ꝓducēs
Unde ait. Quis audeat deū di=
cere oīa irratiōabiliter ꝯdidisse
⁊c. Sed ad rationabiliter ope=
randū nō requirit̄ nisi potentia
ꝓductiua ⁊ exēplar ad qd̄ aspi=
ciat ꝓducēs i ꝓducēdo sed idee
nō sunt ipsa potētia ꝓducentis
cū illa sit vnica ⁊ i plurificabilis
igit̄ sunt ipsa exēplaria et sic vt
B exēplaria sunt ponēde.⁊c. ¶ Ex
p̄dictis pʒ q̄ res sit idea q: non
est nisi aliq̄d cognitū ad qd̄ co=
gnoscēs aspicit in ꝓducendo et
sc̄dm ipsum aliquid simile illi et
ipsaminet ꝓducit in esse reali.
Sicut vna domus pōt dicere
idea et exēplar alterꝰ domꝰ q̄a
artifex illā domū cognoscendo
pōt aliam similē fabricare: ⁊ sic
prior domꝰ dicit̄ idea sequēde. Si
militer etiā si illa.⁊c. esset ab ar=
tifice p̄cognita v̄tute illiꝰ posset
domū eandē ꝓducere et sic illa
esset idea et exēplar suipsiꝰ. Ex
quo vlterius pʒ ꝙ hoc nomen
idea significat ⁊ importat in recto
ipsam rem ꝓductā ⁊ eādē etiaʒ
importat in obliquo ⁊ p̄ter hoc
importat in obliq̄ ipsā diuinā co=
gnitionē seu potētiā cognoscen
tē ⁊ ideo supponit p̄ ipsa re pro
ducta sed nō p̄ cognoscēte siue

ꝓducēte.⁊ totū pʒ ex dictis.⁊c. C
¶ His p̄missis pono tres ꝯclusi i. conclo.
ones responsiuas. Pria est ꝙ in deo
sūt plures idee que sūt realiter
idē diuine eēntie.⁊ sūt inter se ⁊
ab ipa eēntia aliq̄lit̄ distincte. pʒ
q: in diuinis sūt due p̄sone ꝓdu
cte. s. filius ⁊ spūsanctūs. ⁊ cuilibʒ
ꝯuenit descriptio idee ⁊ ꝯditio=
nes supraposite ⁊ oīa q̄ attribu
it Aug. ideis ꝯueniūt ita ꝓprie
⁊ forte magis de v̄tute s̄monis
q̄ꝫ cōueniāt creaturis vt pʒ cui
libet intuēti. ergo licet pater in
diuinis nō sit idea: q: nō est pro
ducibilis. tamē due p̄sone p̄di=
cte sunt idee. constat autē ꝙ ille
sunt realiter idē diuine essentie
⁊ inter se realiter distincte simi=
liter ab essentia aliqualiter di=
stincte scʒ formaliter ⁊ nō reali=
ter ad sensum supra expositum
in p̄mo articulo igitur quo ad
vtrāq; partē pʒ clare cōclusio
⁊c. ¶ Secunda conclusio est ꝙ D
in deo sunt plures idee que sūt ij. cōclo.
inter se et ab essentia diuina rea
liter distincte. patet q̄a plures
sunt creature inter se ⁊ ab essen
tia diuina realiter distincte ⁊ il
le sunt idee vt dictum est et sunt
in deo vt patet per illud Joh. i.
Omnia per ipsum.⁊c. qd̄ factuʒ
est in ipso vita erat.⁊c. Ergo pa=
tet conclusio sed satis patebit
eius declaratio.⁊c. ¶ Tertia cō E
clusio est ꝙ in deo nō sunt plu= iij. cōclo.
res idee q̄ꝫ due que sūt in eo re=
aliter et proprie sed bene sunt
in eo infinite intellectualit̄ ⁊ ob
iectiue. patet q: non sūt plures
idee q̄ꝫ due q̄ sūt realiter deus
vel in deo vt patet ex dictis sed
infinite sūt idee sicut sūt infinite
res ꝓducibiles ⁊ ille nō sunt in

deo realiter ꝓprie sꝫ solū intelle ctualiṫ ꝛ obiectiue scꝫ tanq̄ q̄dā cognita a b ipso ꝛ nō alio mō. Et sic ptꝫ ꝯclusio ꝛc. ¶ Ex p̄dictis clare sequunṫ aliq̄ ꝓpositiones de q̄bꝰ a diuersis multe sūt q̄stio nes. ¶ Prīa est ꝙ materie ꝛ forē et generaliter oīm partiū eēntia liū aut integraliū et vniuersaliṫ oīm rerū ꝓducibiliū sunt distin cte idee sicut ipe res inter se sunt distincte. ¶ Scd̄o est ꝙ idee solū sūt singulariū. ptꝫ q̄a sola singu laria sūt extra ꝓducibilia et nul la alia et si plato aliter senserit nō est in hoc sequēdus nec ī hoc eum approbat Augustī. ¶ Ter tia ꝙ idee nō sunt vniuersaliū. patꝫ q̄a nulla sūt nisi ponatur ꝙ vniuersalia sint q̄dam res in aīa simpliciter exn̄tes rebꝰ extra cō munes ꝛ p p̄dicationem vniuer sales. ¶ Quarta est ꝙ negatio num p̄uationū. vel mali culpe et huiusmodi q̄ non sunt res posi tiue ꝛ ab aliis rebus distincte nō sūt idee. patꝫ clare. Et sic ex di ctis patꝫ r̄n̄sio ad articulū. Sed cōtra p̄dicta sunt aliqua dubia. ¶ Primū ē q̄a videṫ ꝙ idee crea turarū sint realiter et proprie in deo creatore q̄a illud q̄ð est eter nū est realiter deꝰ vel in deo ali ter aliq̄ð aliō a deo essꝫ eṫnū sed idee sunt eterne s̄m beatuꝫ Au gustinū vbi supra dicentē. Sunt nanq̄ꝫ idee principales quedam forme atq̄ꝫ rōnes reruꝫ stabiles atq̄ꝫ incommutabiles q̄ ipse for mate non sunt ac p hoc eterne ac semp hoc eodē mō se habentes. Itē postea subdit. ꝙ si he rerum oīm creaturarū creandarum ve rationes diuina mente ꝯstituūṫ neq̄ꝫ in diuina mente quicq̄ꝫ nisi eternū ac incōmutabile esse pō atq̄ꝫ has rōnes reruꝫ p̄ncipales ideas appellauit plato. Nō solū idee sꝫ ipse vere sūt q̄a eṫne sūt at q̄ꝫ incōmutabiles manēt. Ex q̄ bus patꝫ ꝙ s̄m Augustinū idee sūt forme p̄ncipales ꝛ ꝙ vere sūt ꝛ ꝙ eṫne ꝛ incōmutabiles sunt q̄ oīa nō possūt cōpetere nisi deo ꝛc. ¶ Secūdum dubiū est q̄ꝛ nō videṫ ꝙ ipse creature sint ide. ¶ Primo q̄a Augustinꝰ dicit de ideis: ꝙ earū visiōe fit aīa bea ta. Similiṫ dicit ꝙ ipsa rationa lis aīa: non omnis ꝛ quelibet sed que sācta ꝛ pura fuerit asseritur illi visioni idearum esse idonea ꝛ illum oculum quo videnṫ ista esse sanū ꝛ sincerum ꝛc. Sed con stat ꝙ aīa visione creaturarum non fit beata. Similiṫ etiā ipas creaturas pōt intueri aīa nō sā cta sicut aīa sancta. Item si ipsa met res creata eēt idea sequiṫ ꝙ idea non plus haberet esse ab eṫ no q̄ꝫ lapis ꝛ per cōsequēs idea non esset eterna q̄ð est cōtra Au gustinū dicentem ꝙ exemplaria oīm rerū deꝰ intra se habet nu meros vniuersorum q̄ agēda sūt ꝛc. plenus his formis quas pla to ideas appellat imortales et ī mutabilis et infatigabiles. Hec autem non possunt ꝯpetere crea turis. Item s̄m Augustinū ipse idee neq̄ꝫ oriūtur neq̄ꝫ intereunt sed s̄m eas transformari dicitur oē q̄ð oritur q̄ð oriri aut inte rire potest ꝛc. sed impossibile est idē oriri et interire ergo creatu re que oriūtur ꝛ intereūt nō sūt idee ꝛc. ¶ Tertium dubiū est q̄a non videtur ꝙ ipsi deo siue itel lectui diuino ipsa creatura sit si bi ipsius idea. ¶ Primo q̄ꝛ sic de

F (margin, beside "clare sequunṫ")
G (margin, beside "sales. ¶ Quarta")
H i. dubiuꝫ (margin, beside "¶ Primū ē")
I ij. dubiū (margin, beside "Secūdum dubiū")
K iij. dubiū (margin, beside "Tertium dubiū")

ns aliquid extra se intueret̃ vt fm illō ꝯstitueret qđ cōstituit qđ ex ꝓsse negat Augustin⁹ vbi supra. ¶ Scđo q̄a sic de⁹ indigeret ali q̄ alio a se ad hoc qđ ageret qđ ē absurdū. ¶ Tertio q: sic idē ess3 exēplar suippius qđ est falsū q: inter exemplar et exemplatū de bet esse distinctio ⁊c. ¶ Ad pmū dubium dico pmo ꝙ idee creatu rarum non sunt in deo eternali ter realiter subiectiue. sed solum obiectiue id est ab eterno fuerūt i deo quia ab eterno fuert cogni te ab eo. Vñ nūꝙ̄ inuenit̃ ꝙ Au gustin⁹ ponat ideas nisi in diua mēte vel intelligētia ⁊ nūꝙ̄ i es sentia p hoc insinuās ꝙ nō sunt in deo nisi sicut cognita ⁊ nō si cut real'r existētia. đt eni vbi eas arbitrādū esse nisi in mēte crea toris. Et supra đt eas diuīa intel ligentia contineri. ¶ Secundo pro intellectu Augustini dico ꝙ eternu3 dupliciter accipit̃. Uno modo ꝓprie pro illo quod vere ⁊ realiter est existēs eternaliter ⁊ sic solus deus est eternus. Alio modo iproprie pro illo quod est cognitum eternaliter ⁊ sic intel ligunt Augustinus ⁊ alij ideas esse eṫnas inmutabiles ⁊ infati gabiles nec oriri nec iterire hoc est sunt eternaliter immutaliter et infatigabiliter cognite nec de nouo incipiunt intelligi nec desi nunt intelligi a deo. Et hec om nia dicunt sancti vt insinuent dif ferentiam idearum in mente di uina ⁊ in mente artificis creati q̄ nec eternaliter nec immutabili ter nec infatigabiliter intelligit. ⁊c. ¶ Tertio dico ꝙ loquendo de virtute sermonis ⁊ proprie si cut creature non sunt eterne sic nec idee s3 improprie. Et ad eun dē sēsum quo ꝯceditur ideas eē eternas posset ꝯcedi creaturas esse eternas vnum tñ vsitat̃ a sā ctis et nō reliquū. Cuius rō est quia hic terminus idea impor tat cognitionē ⁊ est termin⁹ am pliatiu⁹. Nō sic aute3 iste termi nus creatura nec isti hō lapis a sinus ⁊c. quare ⁊c. ¶ Quarto di co ꝙ quando Augustinus dicit ꝙ idee vere sunt quia eṫne sunt. nō intelligit ꝙ idee vere ⁊ ꝓprie sūt eterne. sed sicut aliqui dicūt ꝙ creature fuerunt eterne in dei potentia qđ nō est verū de virtu te ſmonis sed intelligūt ꝙ eṫna liter deus potuit eas producere Sic Aug. intēdit ꝙ idee v̄e sūt id est vere sūt itellecte a deo ab eterno nec ꝓpter hoc oportet cō cedere ꝙ ab eterno v̄e est q̄a ab eterno vere intelligit̃. Nam ista locutio non est vsitata a sanctis sicut prima: ⁊ causa fuit iam di cta. Similiter quando Augusti nus vocat ideas formas princi pales ⁊c. Non intendit ꝙ preter ideas sint alie res minus princi pales sed ideo dicit q̄a res ille p̄ us natura sunt idee ⁊ in deo co gnite q̄ꝫ sint extra deum ꝓducte ⁊ q̄a necessario in deo sūt idee et non necessario sed contingenter sunt extra deum producte sicut necessario sunt a deo cognite et contingenter producte. ¶ Si ve ro querat̃ vtrum precise aliqua res debeat vocari idea qñ deus actualiter ꝓducit fm ea3. an siue ꝓducat siue nō ita ꝙ sufficiat ꝙ possit producere fm ea3. Rñdeo ꝙ ista difficultas magis est vo calis q̄ꝫ realis. dico tñ ꝙ magis est de vsu sanctorū vocare ideas

A — Solutio primi du bij.
B
C
D
E

formis deus nō pducat actualiť ſm eas. vñ dicunt q res ab eťno fuerūt idee. Ex q̄ pz q si nullus asinus eēt ista de virtute ſmōis esset falsa idea asini est sz hec eēt vera idea asini ē idea asini pz p q̄d nois ⁊c. ¶ Scđo patz q ante creationē reruz hec nō erat vera idea creature est sed hec fuisset vera idea creature ē idea. Et sic ante q̄ idea creature eēt aliquid erat idea creature ⁊c. ¶ Ad secū-

F Solutio .ij. dubij. dum dubium pmo dico q aīa non fit beata visione idearū nisi beatitudine quadam accidentali q̄a visio creaturarū magna est perfectio aīe rōnalis. ¶ Secundo dico q aīa nō sācta pōt intueri ideas saltem aliquas sicut aīa sancta. Sed Augustin⁹ vult vel q aīa sancta beata multas veritates potest de ideis perfecte cognoscere quas non potest aīa nō beata vel q aīa sācta etiā in via habet de eis multas veritates quas non habet aīa non sācta et maxime ifidelis. Ut anima fidelis cognoscit q oīum rerum sunt idee in deo. hoc est q deus est oīm rerū causa p suam cognitionē et ita de multis aliis q̄s ignorat ifidelis ⁊c. ¶ Tertio dico q istud dictum Augustini et multa alia de ideis possent exponi non de ideis creaturarum sz de psonis diuinis pductis vt

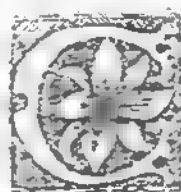
G pater. ¶ Quarto dico q nō oīa dicta Augustini possent exponi de illis ideis increatis q̄a in deo non sunt nisi tres res realiter et proprie ⁊ tñ dicit August. q singula propriis rationibus creata sunt ⁊ ſm omēs Augustin. intendit q tot sunt idee quot sunt res pducibiles vel producte. saltem specifice distincte. ⁊ ita nō intēdit Augustin⁹ q oēs idee sint i deo realiť ⁊ pprie. Et si hoc intellexisset Augu. nō essz in hoc sequēdus sz cū reuerētia negand⁹. sic eni docet Augu. in plogo tertij de trini. Noli inquit nostris litteris q̄si canonicis scripturis inseruire ⁊ nisi quod certum intellexeris noli firmiz tenere ⁊c. Et eandem sententiam ponit i epistola .viij. ad hiero. q̄re ⁊c. Ad secūdam ⁊ tertiam instantiam ibidē factam patet quid dicendum sit ex responsione ad primum dubium ⁊c. ¶ Ad tertiū dubiū dico p- H So. 3. dubij.

mo q deus non intuetur aliq̄d realiter existens extra se vt ſcđm illud ōstituat qđ ōstituit: tamen intuetur aliquid quod nō est ipse nec est aliquid in re vt ſm illd constituit ipsum et quod potest esse. ¶ Scđo dico q ex hoc nō sequitur q de⁹ indigeat aliq̄ alio a se ad hoc q agat nec deus indiget ideis ad hoc q agat nec ipse idee seu aliquid aliud ab eo req̄runtur proprie loquēdo ad hoc q agat sed tantum requiriť cognitō ideaꝝ ipsaꝝ q̄ est oīb⁹ modis ipse deus. et eo ipso q deus est de⁹ ipse cognoscit oīa nec aliter esset ratiōabiliter operās nisi cognosceret sua opera. ¶ Ter- I

tio dico ad tertiā instantiam q ipsa creatura est ipi deo exēplar suiipsius ⁊ idea. nec oportz q inter exemplar ⁊ exemplatū sit distinctio. Uñ sicut vna domus extra cognita potest esse exemplar alterius domus fiende. qua est illud ad quod artifex aspicit vt consimilem producat. ita si artifex ipsā domū fiēdā cognosceret in particulari ita quod nihil ali

nd cõcurreret qd eēt sīle domui fiende posset p hoc ita pfecte vel pfecti⁹ facere ipam domū fiēdā sicut si cognosceret vnā aliā domū & sic ipa nec. dom⁹ pcognita eēt exēplar suiipsi⁹ Sic aūt ē de deo qꝛ qꝛ ipe oēs res pfecte pcognoscit quas postea pducit & illas producēdo aspicit & sic respiciēdo dr rõnabiliter operās q̃a non tm̄ in vniuersali sed in pticulari et distīctissime cognoscit qd opatur. Et si dicaꝫ qꝛ fm Senecam allegantem platonē vbi supra idea est cā quinta. pter illas q̃ttuor causas positas ab Aristotele &c. sed nihil est cā suiipsius ergo nihil ē idea vl' exemplar sui ipsius. ¶ Pro isto dico q̃rto qꝛ ppue loquēdo nihil est cā nisi aliquo q̃ttuor illoꝝ modoꝝ positorū ab Aristotele & ideo idea proprie nō est causa. tm̄ extendendo nomen cause ad oīne illud cui⁹ cognitio psupponitur pductioni alicui⁹ sic potest idea vl' exēplar esse causa. et sic extensiue & impropie loq̃tur Seneca de causa & alij sancti. & sic nō est inconueniens qꝛ idem sit cā suiipsi⁹ sicut non est inconueniēs qꝛ necessario illud quod debꝫ pduci debeat pcognosci qꝛ non est aliō cē cām isto modo q̃ pcognosci vt fm ipm fiat ipmmet vel aliud simile & sic dicit Augustin⁹ qꝛ singula pprijs sunt creata rõnib⁹ &c. id est pprijs exēplaribus nec aliud intendit Augustin⁹. Et si aliud intelligeret ita qꝛ predicta dictoꝝ suoꝝ expositio nō placeret tm̄ cum opposita positio sit cõtra rationem poti⁹ ei⁹ auctoritas esset neganda q̃ opposita positio esset ↄcedenda pter ipam auctoritatē. Nam pter dictum Augustini non est op⁹ intellectui contra rationē captiuari: sicut iam ex eius auctoritate pbaui. Et hec de tertio articulo &c. ¶ Ad rationes principales patet clare quid sit dicendū de tribus articulis. q. in quibus de ipsis est visum. tm̄ in secunda ratione allegabaꝫ auctoritas Augustini qꝛ omnes diuine perfectiones sunt equales quod non est verum ppie cū nullo modo sint distincte sed intelligit equales id est non lequales. Similiter negatur illud qꝛ ibi dicitꝫ scilicet qꝛ essentia diuina est fundamentū omnio pfectionū &c. nisi intelligatur capiendo terminos materialiter et ad sensum improprium &c. B ad. ij. principale.

¶ Questio septia i qua tractaꝫ materia de gñatione in diuinis. C Qõ. vij.

Circa quartam distinctionē & omnes alias sequentes in quibus magister agit de generatione i diuinis ¶ Quero vtꝝ concedendū sit a catholicis vnā rem generare et aliam generari in diuinis. Arguitur primo qꝛ non: sic. In diuinis non dꝫ concedi eēntiam diuinam generare aut generari igitur questio falsa. añs patet p magistrum dist. 5 & p determinationē ecclesie. c. dãnamus extra de sūma tri. & fide catholica. Sꝫ gña pbaꝫ qꝛ essentia diuia ē qlꝫ res q̃ est de⁹ ergo si ipa nō ē gñans nec res genita quare. Ista consequentia tenet q̃s ex opposito sequitꝫ eēntia est res generans ergo essentia est generans per illam regulā qꝛ a Utrū sit ↄcedēdū in diuis vnā rem gñare aliam. Ar. i.

determinabili sumpto cũ determinatione nõ distrahẽte nec diminuente ad determinabile absolute sũptũ ⁊ similiter ad determinationẽ absolute sũptã ẽ bõa ꝯña. Et vltra seq̃tur: essẽtia est generãs ergo eẽntia generat q: de q̃cũq; p̃dicatur participiũ de eodem predicatur eiusdem participij verbũ. quare ⁊c.

2. arguit ¶ Scdo arguitur sic. In diuinis nõ debet cõcedi esse veram potentiaꝫ generãdi ergo questio falsa. consequentia patet q: vbi non est vera potentia generandi ibi nõ debet concedi aliquid posse generare vel genrari. ſꝫ antecedens ꝓbatur quia vel talis potentia in generandi cõcedit̃ esse in qualibet persona vel non sed in solo patre. si dicatur primuꝫ ergo in filio et spũsancto est vera potentia generandi et p̃ꝯñs quilibꝫ potest generare filiũ qđ est absurduꝫ. Si dicatur scđꝫ ergo cũ potentia gñandi sit ꝑfectio simpliciter: sequitur q̄ aliqua perfectio simpliciter erit in patre que nõ erit in alijs personis ⁊ qđ aliquid poterit pater qđ nõ potest filius nec spiritussanct⁹: ⁊ p̃ꝯñs non sunt eque perfecti nec eque potẽtes. quare ⁊c.

3. arguit ¶ Tertio arguitur sic. In diuinis nõ debet ꝯcedi eẽ gñationẽ ꝓprie dictam alicui⁹ rei: ergo q̃stio falsa. ꝯña pꝫ q: vbi non est gñatio ꝓprie dicta alicuius rei nõ debet cõcedi aliq̃d ꝓprie gñare aut gñari Sed añs ꝓbat̃: q: omis generatio ꝓprie dicta est ꝓductio de nõ esse ad eẽ. Sed q̃cquid est in diuinis ẽ eternũ: nec capit eẽ post non esse. igitur ⁊c. ꝯña patet: et minor etiam per illud simboli. eternus pater etern⁹ fili⁹ ⁊c. ſꝫ maior apparet p diffinitiõeꝫ generationis: ⁊ etiã q: sicut se hꝫ corruptio ad eẽ sic gñatio ad nõ esse: ſꝫ q̃cquid corrũpit̃ desinit eẽ: ꝰ q̃cquid gñatur icipit eẽ q̃re ⁊c.

¶ In oppositũ arguitur p magistrum in hac distictiõe ⁊ alijs pluribus et p determinationem ecclesie ⁊c. In oppo

¶ In ista questione iuxta materiã triũ argumentorũ erunt tres articuli. Primus vtrum in diuinis debeat cõcedi diuinã eẽntiaꝫ generare aut generari. ¶ Secundus vtrũ in diuinis debeat cõcedi esse veram potentiã genrãdi. Tertio vtrũ in diuinis debeat concedi eẽ generationẽ ꝓprie dictam alicui⁹ rei. Unde sub istis tribus articulis expediaꝫ breuiter multas q̃stiones que solent fieri de generatione in diuinis ⁊c. Decisio q̃stionis

¶ Quantum ad pmũ articulum ponaꝫ tres conclusiones et eas declarabo. D 1. articu.

¶ Prima cõclusio ẽ q̄ nõ est concedẽdum a catholicis diuinã essentiaꝫ aliquid generare vel ab aliquo gñari in diuinis. 1. ꝯclusio Ista conclusio pꝫ ex determinatiõe ecclesie supra allegata. Et licet supra declaraui ista cõclusio non possit euidẽter concludi ex manifestis in fide ante declarationẽ ecclesie: tñ põt satis persuaderi. Quia si oppositũ esset verũ sequeret̃ eẽntiam distigui ab illo quod generat vel generatur: quia omne quod generat distinguitur ab illo quod gñatur ⁊ econtra. ſꝫ essentia diuina nõ distinguitur ab aliquo in diuinis. Et licet large loquendo de distinctiõe ꝯcessum sit supra quod distinguitur formaliter a

persona: hec tñ distinctio nõ sufficit ad ppositum: sz requirit distinctio realis: quare rc. Et si q̄rat rõ quare nõ põt cõcedi q essentia ẽ generãs sicut cõcedit q essentia est pr̃ vel paternitas: cũ tñ iste termin⁹ generãs supponat p eẽntia mediate sicut ly pr̃ vel paternitas. ¶ Respõdeo q
A siue ex pprietate ipsorum predicatorũ generare r gñari: spirare spirari: siue ex vsu loquentiũ quod magis videt ista p̃dicata non predicantur de aliquo in diuinis: nisi de illo de quo primo r immediate p̃dicantur siue pro quo immediate supponunt: r q: non supponunt imediate nisi p supposito: ideo hec non est vera essentia est generãs. Si aũt hoc sit ex vsu sanctoꝝ r aliorum loquentiũ rõnabiliter potuerunt ad hoc moueri: ne ɔcederetur q essentia diuina distingueretur realiter ab aliquo quod est i diuinis. cũ sit cõmuniter cõcessuz apud oẽs q oĩe gñans distinguitur realiter a genito et econuerso. Et ideo essẽtia diuina nõ potest generare aut generari in diuinis: quia nõ potest realiter distingui a quocunq supposito
B in diuinis rc. ¶ Dico autẽ notãter in p̃dicta cõclusione q essentia non generat aliquid: nec generatur ab aliquo in diuinis.
Nam ista ppositio essentia diuina nec generat nec generatur simpliciter r vniuersaliter non est vera: sed solũ est vera de gñatione ad intra r eternali: non de gñatione ad extra r tẽporali: q: non est dubiũ quin essentia diuina generet quicq̄d gñatur ad extra. Similit posset generari tẽporalit: q: sicut fili⁹ tp̃aliter fuit genitus per assumptionẽ nature humane: sic possibile esset de essentia diuina: imo scd̃m aliquos in xp̃o sic fuit de facto. Sz de hoc videbit in tertio. Ptz ergo q illa ppositio nõ debet intelligi vniuersalit sz specialit de gñatiõe eterna: r q̄uis satz appareat in decretali q ista est intẽtio determinatiõis ecclesie: miror tamẽ quare ibi dicitur simpliciter q essentia nec est generans nec genita rc. cũ in tali materia verba debeant esse clara r expresse limitata rc. ¶ Scd̃a cõclusio est q nõ est concedenduz a catholicis diuinã essentiã esse subiectum vel quasi subiectum diuine gñationis. Ista cõclusio est contra opinionẽ quorũdam qui imaginant q sicut in gñatione creature est aliquid potẽtiale quod p̃supponitur gñationi vt materia r aliquis termin⁹ formalis inductus p gñationez que est forma. ex quibus constituitur essentialiter ipm pductũ ita pportionabiliter in diuinis essentia diuina q̄ p̃supponitur i patre est quasi materia et relatio quasi forma: r persona est q̄d constitutũ ex essentia et relatione tanq̄ quid pductuz ex quasi materia et q̄si forma r sic essentia est quasi subiectũ. ¶ Hãc autem opinionem aliqui declarãt sic. q: circa materiã istoꝝ gñabiliũ r corruptibiliũ est inuenire aliqua q̄ sunt pfectiõis r aliqua impfectionis. Primũ impfectionis est q materia est alia scd̃m essentiã in generante r genito. Scd̃z q est impotentia añ actũ q̄tum ex se ad formam realiter

(margin: C 2.ɔclu. ; D)

differentē. Tertiū est q̄ p realē transmutationē vadit de potentia ad actū. Sz pfectionis ē primo q̄ est eiusdē rōnis in generāte z genito. Scdo q̄ cū termino formali cōstituit p se vnū licet sit impfectionis q̄ cū termino formali realiter componat. Tertio etiā pfectiōis est q̄ materia est illud qd̄ cōstitutū ḡnatur ne sit de nichilo. Circūscribēdo ḡ oēs p̄dictas impfectiones cōsiderando solū materiā scdz pfectiones p̄dictas videt̄ q̄ materia sit ponenda in diuinis ipā essentia ne sit ḡnatio de nichilo vel de substantia aliena. Ad hoc autem facit q̄ magister dicit filiū non generari de nichilo sed de substantia patris sed illud de quo aliquid generatur est subiectum z quasi materia talis ḡnationis. igit̄ zc̄. Sed non insistēdo circa istā materiā vel opinionē breuiter teneo cum Scoto z Ockam partē oppositaz. ¶ Et dico q̄ filius est de substantia p̄ris non sicut de materia vl' quasi de materia: sed sicut de aliquo quod ē sibi substātiale hoc est de patre qui est filio cōsubstātialis et ita non est fili⁹ de nichilo. non q̄a sit de alia materia vel quasi materia presupposita sed quia est de patre in quo est substantia filij vnde p cōclusione z cōtra predictā opinionē arguo breuiter sic. q: potētia z actus non possunt cōpetere nisi reb⁹ realiter distinctis vt materia z forma. z iō sicut in diuinis fm̄ oēs nō est ponenda cōpositio nec quasi cōpositio sic z eodē mō nec est ponendū q̄ aliqd̄ sit potētia vel act⁹ materia vel forma. vel q̄si potētia aut quasi materia respectu alterius z hoc pp̄ter idētitatē realē essētie z relationis in diuis. Sz q̄d quid attribuit̄ essentie attribuēdū est relationi z econuerso nisi oppositū sit creditū vl' sequatur euidēter ex creditis vt supra dictū ē zc̄. Itē falsitas p̄dicte opinionis q̄tū ad hoc q̄ ponit psonā constitui ex eēntia z relatiōe patebit alias vbi oppm̄ p̄batur cōtra Ockam: sed pro nūc transeo q: sat' p3 cōclusio zc. ¶ Tertia cōclusio est q̄ nō est cōcedendū a catholicis diuinā essētiam eē formalē terminū diue ḡnationis. Ad cui⁹ declarationē pono aliquas p̄positiones. Prima est q̄ termin⁹ formalis alicui⁹ p̄ductiōis vt hic sumit̄ est illd̄ qd̄ capit eē simpliciter p illā p̄ductionē vn̄ qn̄ termin⁹ formalis z terminus totalis distinguūtur terminus formalis est aliq̄d ipsius termini totalis capiēs simpliciter esse p ipsam p̄ductionem. ex hoc q̄ termin⁹ totalis capit esse simpliciter per ipsam. ¶ Ex hoc sequit̄ primo q̄ non ideo dicitur aliq̄d t'min⁹ formalis q̄a est forma. Nā si de⁹ crearet ipsam materiā per se existentem illa esset terminus formalis. Similiter si deus crearet materiam sub forma preexistēte forma non esset termin⁹ formalis sed materia. Secundo sequitur q̄ hic nō capit̄ formale vt est cōcretū ipsius forme tam scdm̄ vocē q̄z secūdū significationē sed capitur p illo qd̄ secundū se totū primo habet eē p aliquā p̄ductionē. Et sic non est inconueniēs materiā eē terminū formalē alicui⁹ productionis sicut ipsa est obiectū formale. vel potē

esse alicuius cognitionis. Tertio sequitur quod quando aliquod cõpositũ creatur sm se totũ nõ plus dicitur forma eẽ termin⁹ formalis illius pductiõis q̃ materia. Quarto sequitur quod quãq₃ idẽ est terminus formalis et termin⁹ totalis alicuius pductiõis. Unde licet quãq₃ distinguũtur non oportet tñ semp sic eẽ vt patet satis. ¶ Ex pdicta descriptione sequũtur alique ppositiões.

A ¶ Una scda est quod eẽntia diuina nõ est terminus formalis diuine generationis. Patet ex quid nois q̃a essentia diuina nõ h₃ esse per pductionẽ igitur patet pclusio. Tertia ppositio est quod persõa diuina potest dici terminus formalis diuine generationis. nõ tamẽ distinguendo terminũ formalez contra terminũ totalem. patet. q̃a ipsa simpliciter habet esse p productionẽ. igitur ⁊c. Utrũ autem debeat proprie vocari terminus formalis vel terminus totalis vel neutro modo magis esset difficultas vocalis q̃ realis ideo de ea non est curandum. tamẽ psona vere est terminus originatus ⁊ est terminus ipsius productionis actiue q̃a respectu illius pater dicitur pducẽs.

B ¶ Quarta ppositio est ptra Ockam quod relatio est termin⁹ formalis diuie generationis: patet q̃a psona et relatio sicut filius ⁊ filiatio sunt oibus modis idez tam formaliter q̃ realiter. igitur ⁊c. Nec valet ratio sua. vnde arguit sic. nihil idẽ potest esse terminus suiipsius s₃ ipsa productio est relatio formaliter ⁊ realiter. ergo relatio non est terminus formalis pductionis. Ideo licet ipse cõcedat quod relatio aliquo modo habet esse p generationẽ q̃a idẽ est seipsa. tamẽ quia ad esse terminuz formalem reqritur aliq̃ non idẽtitas ad ipsã pductionẽ hoc est quod nõ sit idem formaliter et ita est vt dicit quod gñatio ipsa ⁊ filiatio sũt idẽ formaliter ⁊c. Ad hoc ergo rñdeo quod gñatio actiua nõ est filiatio s₃ est pater ⁊ paternitas sicut gñatio passiua nõ est paternitas: s₃ est filius et filiatio. Et ideo sicut fili⁹ est terminus formalis gñationis actiue. sic etiã filiatio cũ sit idẽ formaliter filio. quare ⁊c. S₃ cõtra predictas cõclusiões arguo sic.

C ¶ Primo ptra primã: q₃ essentia diuina non min⁹ est rõ generãdi in diuis q̃ forma sit ratio generãdi in creaturis quia nichil videtur ratio generãdi in diuinis nisi essentia diuina sed quia forma in creaturis est ratio agẽdi vere dicitur forma agens immo agere competit subiecto per formam ⁊ per pñs verius põt pcetere ipsi forme ergo eodẽ mõ q₃ essentia diuina est rõ generandi vere dicitur generãs. Confirmatur per rõnem pmã ante oppositũ. Siliter eẽntia est pater ⁊ omis pater generat vel genuit. similiter est pater filij ⁊ nõ nisi illius quez genuit ⁊c. .i.arguitur

¶ Secũdo ptra scdam cõclusionẽ arguitur sic illud qđ est p se constitutiuuz suppositi producti ⁊ psupponitur ipsi generatiõi magis puenit cũ materia in gñatiõe naturali. q̃ cum forma substantiali. sed essentia habet totuz esse sibi pprium in patre prius origie q̃ sit i filio ergo essentia magis habet rõnẽ materie q̃ forme ⁊c. ij.arguitur

¶ Tertio arguitur contra tertiam cõclusionem q̃a sicut arguit scot⁹ li.i. di.v.q. ⁊c. eẽntia diuia datur siue cõica 3.arguitur

tur filio. Unde Joh. x. qd pr dedit michi mai⁹ oib⁹ est. hoc aūt non pōt eē nisi essētia diuia. Silr au gu. xv. de tri. ca. 25. Sicut naturā pstat filio sine initio gñatio. ita spūisācto pstat essētiā sine initio spūsācti pcessio. mō illō qd daṫ vel cōicaṫ filio p pductionē nisi illud sit res formalis illius pductionis non debet dici dari vel cōicari. igiṫ ꝛc. ¶ Quarto arguitur cōtra vnū qd psupponiṫ in oibus pdictis scz ꝙ essentia ē pater qui generat et est fili⁹ qui generatur. qa si sic. vel ergo paṫ generat filium natura vel volūtate. Si natura ergo natura diuina erit aliquo modo pncipiuz gñationis vel ergo si habebit sicut principium efficiēs ꝯtra primam ꝯclusionē vel sicut pncipiū subiectū contra scdam vel sicut pncipiū formale contra tertiam Si dicatur ꝙ voluntate ergo libere et contingenter pater gñat filium qa qd volūtarie fit libere fit. Et ista est materia quaz tractat magister di. vi. ꝛc. ¶ Ad ista respondeṫ. Ad primā dico ꝙ nō oportet cōcedere ꝙ essētia diuina sit ratio generādi in diuinis. Secundo dico ꝙ cōcesso ꝙ essentia diuina sit ratio generandi in diuinis sicut forma in creaturis tamen non debet concedi ꝙ essētia generat. Et causa supra tacta est. qa essētia diuia nō distiguiṫ a genito. Tertio ꝯcedo ꝙ forma vere ꝛ pprie agit ꝛ generat capiendo agere ꝛ causare pprie sicut phus capit. v. methaphi. Quarto dico ꝙ forma per se agit ꝯpositū vero siue suppositū solū p accidēs agit vel gñat sec⁹ tn̄ ē de generato qa ꝯpositū precise generatur non forma aut materia proprie loquendo ꝛ scdm phm. ¶ Et si dicatur ꝙ actiones sunt suppositorū. dico hec ppositio non inuenitur in philosophia sz aliqui forte traxerunt eam ex dictis cōmentatoris et potest habere istum sensum verū ꝙ scilicz actiones reales sunt suppositorum id est singularium quia nichil est reale nisi singulare. quare ꝛc. ¶ Ad confirmationē q̄ fiebat ex pma rōne añ oppositum rñdet Ockam ꝙ essētia nō ē generās si ly gñans teneatur pure participialiṫ ꝛ adiectiue sed ē res non generans quia est essentia nō generans. ꝛ qñ dr̄ ꝙ essentia est pater et est pater filij concedit. Sed vltra qñ dicitur ꝙ ē pater generans vel non generās rñdet ꝙ si generās teneaṫ sicut prius neutra est ꝯcedenda. Cui⁹ rō est qa qñ aliqd determinabile sumptū cū aliqua determinatione predicatur de aliquo requiritur ꝙ determinatio predicetur vere de principali subiecto et de ipso determinabili sicut ad veritatem isti⁹ sortes est hō albus requiritur vitas istarū triū sortes est homo sortes est albus. hō est albus. ꝛ sic hec est falsa essentia est pr̄ generās. qꝛ ē falsa eēntia ē gñans ꝛ silr hec est falsa essentia est pr̄ non gñans. qa hec est falsa paṫ non est gñans. ꝛ sic in talib⁹ cōpositis non oportet ꝙ ab illo a quo negatur aliquid tale compositum affirmetur vna pars sūpta cum opposita contradictione alterius sicut nō sequitur lapis non est lignum album ergo est lignum non album nō est tamē omnino simile. quia nūꝗ in-

Argū. 4

D

Ad pmū

E

nenitur nisi in deo ꝛc. Si tamē illa ꝓpositio essentia est res generans vel pater generans haberet istū sensum ꝙ essentia est aliqua res scilicet pater qui est generans tunc esset concedenda. sꝫ tunc non valet consequentia ergo essētia est generans. et ita responderi potest ad omnia ibi inducta ⁊ alia silia. ¶ Sed istam
A responsionem reprobat Grego. in capitulo damnamus conceditur ꝙ essētia est spūssanctus ab vtroqꝫ ꝓcedēs ꝙ̄ pari ratiōe debet concedi ꝙ est filius a patre nascens ꝛc. Secundo quia ratio negationis nō valet. quia de sorte nigro conceditur ꝙ est albus monachus et tamen hec est falsa sortes est albus. Sꝫ hoc nichil valet quia faciliter dicitur ꝙ illud dictum decretalis intelligitᷣ sicut iam dictū est ꝛc. Nec instātia valet quia ille loquitur vbi ē determinatio ⁊ determinabile q̄ vniformiter significant separati ⁊ coniunctum. ¶ Sic autem non
B est in exemplo predicto vt patet ꝛc. Ideo instantie gregorij pungunt ad vocem ⁊ non ad rē. quare ꝛc. ¶ Ad secundā rōnē dico p̄
Ad scdaꝫ mo ꝙ opinio ponens diuinā eēntiam est esse diuine generatiōis subiectum vel quasi materiā magis cōsistit in abusiuo modo loquēdi ꝙ̄ in re ideo difficile ē eaꝫ reprobare. Scdo dico ꝙ ꝓpe loquendo essentia nullo modo per se constituit suppositum producum nec ē ibi proprie loquendo aliqua constitutio nec compositio vt alias ostendā. q. viij. ca. ¶ Tertio dico ꝙ proprie lo-
C quēdo essentia nō supponitᷣ generationi vn̄ ꝙ̄uis in creaturis in actiōe cārū naturaliū suppōatur matia tn̄ ꝙ̄tū ad actionē dei nō pl⁹ ꝓsupponitᷣ matia ꝙ̄ forma sicut de⁹ creat in matia ꝑexistēte ita possꝫ matiā in forma vl' sub forma ꝑexistēte creare qn̄ ergo aliq̄d ꝓducitur de aliquo qd̄ nō est distinctum realiter . tunc illud non est materia nec forma nec quasi materia nec quasi forma. Unde pari ratione qua aliquid cōcederetur esse in deo q̄si materia posset in eo concedi q̄si compositio. Et sicut tu dicis ꝙ essentia est quasi materia amouendo quicquid est imperfectionis. ⁊ relatio quasi forma accipiendo quicquid est perfectionis ita potest dici ꝙ ex essentia et relatione est quasi compositio accipiēdo quicquid est ꝑfectionis in compositione . quia illa que sunt imperfectionis in compositione nō magis videntᷣ inseparabilia a ꝯpositiōe ꝙ̄ illa que sunt imperfectionis sint separabilia a materia ꝛc. Et ideo sicut non est dicendum ꝙ essentia est quasi composita vel quasi imperfecta sic nec q̄si matia ꝛc. ¶ Quarto dico ꝓ materia minoris illi⁹ rationis ꝙ essentiam habere totum esse sibi proprium per prius origine ꝙ̄ sit in filio potest intelligi dupliciter. Uno modo ꝙ sit in patre tota. qui est prior origine filio et sic est concedenda ad bonum sensum . Alio modo ꝙ ipsamet essentia sit prior origine filio. et hoc est simpliciter falsum. tamen quomodocunqꝫ hoc intelligatur siue talis prioritas ibi concedetur siue non. hoc tāmē nihil valet vt concludatur ꝙ essentia sit matia vel quasi ma-

E
Ad ter

teria sicut iam dixi. quare ꝛc.
¶ Ad tertiā rōnem dico pmo ꝙ aliquid dari vel cōicari alicui p productionem potest dupliciter intelligi. Uno modo de virtute sermonis et sic habere esse in producto per ipsam pductionem. et distingui ab eo est pprie dari vel cōicari per productionem. Unde oē quod isto modo dat distinguit ab illo et nō est illud cui datur Alio modo potest illud intelligi improprie ad bonum sensum ꝛ si aliquid dari vl cōmunicari per productionē est habere esse in pducto siue illud distinguatur ab eo siue sit idez cum eo.

F

¶ Secūdo dico ꝙ pmo modo essentia per productionē non communicatur filio qa est idem filio nec distinguitur realiter ab eo et isto modo non intelliguntur ille auctoritates. ¶ Tertio dico ꝙ secundo modo essentia per productionē datur ꝛ cōicatur filio quia filius nascendo habet a patre nō solū vt filius sed etiā vt sit eēntia ꝛ gnāliter vt sit quicquid est. Et isto modo itelliguntur ille auctoritates. nec ē intelligendum ꝙ essentia detur filio vt aliquid quod sit in eo sz vt aliquid quod ipse ē. ¶ Quarto dico pro materia minoris ꝙ aliud est communicari per aliquam pductionē et eē terminū formalē illius productionis qa spiratio actiua cōicatur filio p generationem. Nam quicquid habet filius a patre habet p generationem ꝛ spirationē actiuā habet a patre ergo per gnationez. ꝛ tn̄ spiratio actiua nō ē terminus fomalis gnātiōis: et sic ptz falsitas minoris. qre ꝛc.

G

¶ Ad qrtā rōnē dico pmo ꝙ qñ dr pater genuit filiū volūtate. iste ablatiuus pōt teneri dupl'r vno modo aduerbialiter alio mō noīaliter Primo mō itez pōt sumi dupl'r vel scōz ꝙ idē significat qđ volūtarie vel scđz qđ signat idē qđ libere libertate ɔtingēte. ¶ Secūdo dico ꝙ primo mō pr genuit filiū volūtate. id ē volūtarie. qr nō est aliud dicere nisi ꝙ genuit filiū volēs vel ꝙ voluit gnare. Sed scđo mō nō genuit volūtate. i. libere cōtingēter. ꝛ hoc intēdit mgr. di. vi. qñ dr ꝙ deus nec volens nec nolens genuit filiū ꝛc. Et exponit de volūtate pcedente vel ancedēte scz ipi pri de nouo. ꝛ sic hec ē intētio sctōꝝ ɔtra hereticos ꝙ licet pr volens genuerit filiū nō tn̄ genuit volūtate. i. ɔtingēter sz necessitate. i. necessario ꝛ immutabiliter. nō qdē necessitate intelligentie vel coactionis sed necessitate ineuitabilitatis. ¶ Tertio dico ꝙ isti ablatiui natura voluntate ꝛc. quando noīaliter sumūtur pñt dupl'r ɔstrui. Uno modo possūt ɔstrui in ratione alicuius formaliter denominātis sicut dicimus ꝙ hō est albus albedine ꝛ ignis calidus calore. vel in rōe alicuius pncipij elicientis sicut dicimus ꝙ ignis calefacit calore ꝛ albū disgregat visū albedine qa calor ē pncipiū elicitiuū calefactiōis ꝛ albedo disgregatiōis. ¶ Quarto dico ꝙ pr primo mō nō genuit filiū voluntate nec intellectu nec natura qr deus non dicitur denoiatiue generans a voluntate vel intellectu vel natura. Sed dicit Ockam ꝙ denoīatur a gnātiōe gnāns sicut denoiat

H

Ad qrtā

a calefactiõe calefaciẽs. vel a fortitudine fortis. hoc aũt forte est verũ de virtute sermonis cũ gñatio actiua et pr̄ actiue generans sint oibus modis idẽ etc.

A 2. artic. ¶ Quãtũ ad scđm articulũ in quo videñdũ vtrũ in diuinis debeat cõcedi esse verã potentiã gñandi. Ponam tres cõclusiones et eas declarabo. deinde arguam contra per aliquas rõnes et ad eas respondebo.

1. cõclusio ¶ Prima cõclusio ẽ. q concedendũ est a catholicis veram potentiam generandi esse i diuinis.

ij. cõclu. ¶ Secũda est q non ẽ cõcedendũ a catholicis diuinaz essentiam eẽ potentiam generãdi in diuinis.

3. cõclusio Tertia est. q concedendũ a catholicis solam personam eẽ potentiam generandi in diuinis. Prima igitur conclusio formaliter responsiua ad articulum est contra aureolũ. qui tenet q in patre nulla est oĩno potentia vere pductiua vel elicitiua qua generet vel possit generare filium. sed illa potentia qua dicitur posse generare ẽ solummodo actualis connexio et non repugnantia terminoruz sicut ẽ potẽtia qua deus põt eẽ deus et potentia qua pr̄ põt esse pater etc. Unde dicit q negatio potentie generandi in diuinis: non est negatio potentie productiue.

Et ad hoc videtur facere illđ dictum Augustini contra maximinum. li. iij. c. xiij. dicentis q filius non genuit non quia nõ potuit sed q: non oportuit id est non ex aliqua impotẽtia fuit: et per consequens negatio potentie gñatiue in diuinis non est negatio vere potentie etc.

B Probatur i. cõclusio ¶ Sed breuiter transeundo istam opinionẽ contra eam et pro cõclusione arguo sic probando q pater est vera potẽtia pductiua filij capiẽdo potentiã pductiuã p potestate seu vi. seu principio pductiuo. q: pr̄ vere pducit filiũ et ẽ vere pricipiũ pducẽs filiũ aliter nõ vere generaret filium. Uñ valde multe sũt auctoritates Aug. et aliorũ sctõz q pater est principiũ filij. Sed vbicũq est principiũ vere pducens et aliqđ vere pductuz ibi est potestas/seu potẽtia productiua cũ ergo hoc sit in diuinis seqtur ppositũ etc. Et breuiter dicere oppositũ est stare in terminis: nec est difficultas realis sed vocalis et nullius valoris ideo de hoc non curo. Sed teneo q simpliciter debet concedi q in diuinis est vera potẽtia gñandi ideo dico q negatio potentie gñandi in diuinis ẽ negatio vere potentie pductiue. Nec Aug. intẽdit oppositũ q: aug. nõ dicit q filius nõ potuit sed oppositũ. s. nõ q: nõ potuit ergo a fortiori nõ ẽ dicẽdũ q pr̄ nõ potuit immo argumentum posset reduci in arguentem. Exponendum ẽ ergo illud dictum Augustini secundum magistrum non quia non potuit. id est non ex impotentia fuit/quod valet tantũ ac si dicatur non quia impotens fuit sed non sequitur non fuit impotens. ergo potuit vel fuit potẽs pducere filiũ sicut non seqtur iste nõ adultus nõ est iniustus ergo est iustus quare etc.

C Probatur ij. cõclusi. ¶ Scđa conclusio est. q non est cõcedẽdũ a catholicis diuinam essentiam esse potentiã generandi in diuinis. Et ista est contra sanctũ Thomam pbatur tñ breuiter sic. de

nullo concedendū est q̄ sit vere potētia generādi nisi de illo q̄ pōt vere generare. hoc videt̄ clarū ꝯ q̄d nois: sz de essentia non cōceditur q̄ vere possit generare in diuinis vt p3 ex primo articulo. quare ꝛc. ¶ Tn̄ ad maiorē declarationē ꝑdicte ꝯclusionis primo notandū ē q̄ potētia ꝛ principiū possunt dupliciter sumi. Nam est quoddā principiū quod agit: ꝛ est quoddā principiū quo agens agit. Exemplū primi in naturalibus ignis generans est principiū quod agit ignē: ꝛ forma est principiū quo agit ignē. Exemplū etiā in artificialibus artifex est principiū q̄d agit: sed ars est principium quo agit. ¶ Secūdo notādū q̄ loquēdo de potētia ꝛ principio generandi primo modo oēs satis cōueniunt q̄ essentia non est principium quod agit: sed solus pater est principium quod generat sed loquendo de principio secundo modo sunt opiniones.

C

Quidā eñ tenuerunt q̄ ꝓprietas ꝑsonalis est illo modo principium generādi. Alij sicut thomas. egidius. scotus. ꝛ ockam. tenent q̄ tale principiū est ipsa diuina essentia ꝛ nō personalis ꝓprietas patris. ¶ Tertio notandum q̄ inter alios Ockam magis ꝓprie declarat istā opinionē. Unde dicit q̄ ratio ꝓducēdi siue potentia elicitiua aut principiū elicitiuū alicuius ꝓductionis est illud q̄d necessario ꝛ p se requirit̄ ad illā ꝓductionē. Et q: essentia diuina requiritur ad generationē actiuam ꝛ passiuā. ideo ipsa est ratio eliciendi istas ꝓductiones tam actiuas q̄ passiuas. Sed q: ipsa a nulla illarū realiter distinguit̄ ꝛ semp inter pricipiū ꝛ pricipiatū ē realis distictio iō essētia nō ē pricipiū q̄d agit: sz ē principiū quo ꝛ rō agēdi. Cōtra tñ istū modū loquēdi arguit̄ q: qua rōne ipē dicit q̄ inter principiū quod agit ꝛ principiatum debet esse distinctio realis. pari ratione ꝛ ita rationabiliter dico sibi q̄ distictio inter essentiā ꝛ ꝑsonā ꝓductam erit insufficiens ad saluandum q̄ essentia aliquo modo sit principiū filij cū sicut ipse dicit illa nō sufficit ad saluandū q̄ essentia sit pricipiū q̄d agit. quare ꝛc ¶ Unde ꝯtra istū modū loquendi pono aliquas ꝓpositiones.

D

E

Prima ē q̄ ad hoc q̄ aliquid sit aliquo modo ratio producendū/ siue potentia elicitiua aut principiū elicitiuū alicuius ꝓductionis non sufficit q̄ necessario ꝛ p se requirat̄ ad illā ꝓductionē: sed vltra hoc requirit̄ q̄ sit realiter distictū a ꝓducto per illā ꝓductionē. Patet q: ipsemet cōcedit q̄ ꝓprietas ꝑsonalis non est principiū generationis ꝓpt istā rationē. q: nihil est principium elicitiuū suijpsius ꝛ tamen constat q̄ ipsa requirit̄ necessario ad generationē. Igit̄ sequit̄ ꝓpositū. Secūda est q̄ in diuinis nihil est principiū quo ꝓductiuū filij/siue etiā potentia / aut aliquo modo ratio generādi nisi pricipiū quod ꝓducit. Patet ex ꝑdictis. Et similiter q: nihil debet dici principiū/ siue potentia siue ratio generādi nisi illud q̄d potest generare ꝛ pricipiare quare ꝛc. Tertia est q̄ essentia diuina non est principium quo

F

pductiuū filij nec aliquo modo ratio siue potētia generādi. Patet ꝛ sequit̄ ex pmissis. Quarta
A est ꝯtra Ockā ꝛ alios quos ipse sequit̄ ꝙ psonalis pprietas est pricipiū pductiuū ipsi⁹ filij ꝛ ē rō et vera potētia gn̄andi. Ptꝫ. q: psonalis pprietas sicut pr̄nitas vel gn̄atio ē omibus modis idē psone patris ꝛc. Sed pat̄ est pricipiū ꝛ potētia ꝛ rō pducēdi q: est illud qḋ pducit. et etiam aliqualit̄ pōt concedi ꝙ est principiū quo. quia seipso sine alio principio quo ipse producit. q̄re
B ꝛc. ꝛ sic patꝫ ꝯclusio. ¶ Tertia
Probat̄ 3. ꝯclo. ꝯclusio est ꝙ concedenduꝫ est a catholicis solā psonā esse potētiā generādi in diuinis. Et ista sequit̄ ex pdictis. Unde dico ꝙ sola persona patris est potētia actiua generādi ꝛ sola persona filij est potētia passiua generandi. Patet. q: illi soli conuenit vt sit potētia actiua generandi qḋ potest actiue generare ꝛ soli illi etiam ꝯuenit vt sit potētia passiua generandi qḋ potest passiue generari. sed soluꝫ pater pōt generare in diuinis: ꝛ solus fili⁹ generari sicut ponit fides catholica igitur ꝯclusio vera. Unde ptꝫ q: potētia generandi actiue nō potest ꝯmunicari filio a patre. patꝫ. q: fili⁹ nō potest aliq̄d generare in diuinis. Quod autem ita sit solū tenendū ē pp̄ter auctoritatem scripture: nec pōt ad hoc fieri euidens ratio. Tamen sanct⁹ Thomas p aliq̄s rationes nitit̄ pbare ꝙ nō possunt esse plures filij in diuinis: sed Ockam ostēdit eas nō valere ꝛ facit alias sed etiam facile esset eas soluere. Ideo hoc solū tenē dū fidei auctoritate. Scḋo pꝫ ꝙ potētia gn̄andi passiue pōt cōicari: ꝛ de facto cōicat̄ filio a patre q: fili⁹ hꝫ a pr̄e vt potētia generādi passiue ꝛc. ꝛ hec de tertia ꝯclusiōe. ¶ Sed ꝯtra pdicta arguit̄ ꝛ pmo ꝯtra pmā ꝛ scḋāꝫ cō
C Argt̄. 1. clusiones sic. q: si potentia actiue generādi sit vera potētia vt dicit pma ꝯclusio: et illa soluꝫ est in patre et non in alia psona (vt dicit tertia ꝯclusio) sequitur ꝙ aliqua pfectio simplicit̄ sit in patre que nō est in filio sicut arguit scḋa ratio ān̄te oppositū. q. Cōfirmat̄. q: si pater pōt generare ꝛ nō fili⁹ ergo aliq̄d potest pater qḋ non pōt filius: ꝛ p ꝯn̄s nō sūt eque potētes: nec quilibꝫ oipotens: sicut ibidē arguebat̄
¶ Scḋo arg̃ ꝯtra scḋam ꝯclusionē p rationē sctī Thome. quia 2. argt̄. illud est potētia generatiua sicut pricipiū generādi in quo cum ꝙ generāte in quo genitum assimilat̄ generāti sicut homo genitus est similis hoī generanti in natura humana cui⁹ vtute hō potest generare hominē: sed in essentia tm̄ fili⁹ dei assimilat̄ patri generanti: igr̄ ꝛc. ¶ Tertio
arg̃ ad idē p rationē Scoti: q: 3. argt̄. si deus p impossibile generaret aliū deū et ali⁹ tertiū deitas eēt principiū illi⁹ et nō relatio igit̄ et nunc cū de⁹ generet aliuꝫ qui est idē de⁹. Antecedēs reputat notū: ꝛ ꝯn̄a pbatur: q: quicq̄d est pfectiōis in principio productiuo nō tollit ab aliquo rationē pricipij pductiui sed cōicare se in identitate numerali pducto videt̄ esse pfectiōis in principio pductio. q̄re. Quarto arg̃
quia fm̄ hyla. v. de trini. et alle 4. argt̄.

gat magr. dist. v. Natiuitas dei nõ põt eẽ ex qua pfecta ẽ nõ tenere naturã. certũ ẽ aũt eẽ non ex alia natura q̃ diuina pfectã eẽ. ergo natura diuina pñcipiũ est ex quo ẽ natiuitas filij. Itez magr̃ dicit ibidẽ q̃ pr̃ nõ est potens gignere nisi natura: ci⁹ potẽtia eẽ natura est vel essentia. quare ꝛc. ¶ Ad pdicta r̃ndetur.

D
Ad pmũ

Ad primũ dico primo q̃ loquẽdo de ṽtute ſmonis ꝛ ꝓprie nõ est ꝯcedẽdũ q̃ potẽtia generãdi actiue sit in pr̃e sꝫ magis q̃ sit i filio: p̃z q̃z eẽ in aliq̃ ꝯnotat' aliquã distinctionẽ: sꝫ pr̃ ꝛ potentia gñandi actiue sũt oĩb⁹ mõis idẽ: ideo sicut pr̃ nõ ẽ in pr̃e: sic potẽtia generãdi actiue non est in pr̃e. sed bene est in filio: sicut pater est in filio p circũincessionẽ ꝛc. Scđo dico q̃ loquẽdo ad bonũ sensum ꝛ iꝓprie põt concedi q̃ potẽtia generãdi actiue sit in patre ꝛ nõ in filio. i. pater sit ip̃a potẽtia et nõ fili⁹. ¶ Tertio dico pro materia ꝯñe ꝛ ꝯsequentis q̃ pfectio simplicir̃ põt sumi. Uno modo ꝓ aliqua pfectione q̃ est simpliciter summa ꝛ infinita carẽs omni ipfectiõe et omni ipfectioni incõpossibilis. Alio modo ꝓ aliqua pfectione q̃ est in quolibet simpliciter pfecto seu vere ꝯuenit cuilibet simpliciter pfecto. Quarto dico q̃ primo modo potẽtia generãdi in diuinis seu q̃libet relatio est pfectio simpliciter: sed non scđo modo. quare ꝛc. ¶ Et si dicat̃ q̃ saltẽ scđm primũ modũ aliqua est pfectio simplr̃ in patre q̃ nõ esset in filio. Ad hoc resp ondet Ockam dupliciter. vno modo ꝯcedendo ꝯñs: q: sic accipiendo pfectionẽ simpliciter non ẽ incõuenies. alio mõ negãdo ꝯñam: vnde nõ sequit̃ paternitas non est in filio: ꝛ paternitas est pfectio simpliciter: ergo aliqua pfectio simpliciter nõ est in filio: sicut nõ sequit̃: paternitas non est in filio ꝛ paternitas est essentia: ꝛ ẽẽntia nõ ẽ in filio. Ad confirmationẽ ꝯcedo illã ꝯñs q̃ aliquid põt pr̃ qđ nõ põt fili⁹. i. aliq̃d põt ꝓducere pr̃ qđ non põt ꝓducere fili⁹: sed nego ꝯñam: ergo nõ sũt eque oĩpotẽtes vel ergo nõ q̃libet ẽ oĩpotẽs ꝛ ratio alias dabit̃ qñ tractabo de eq̃litate psonaꝝ ꝛc.

E

Instãtis

Solutio

¶ Ad scđam negat̃ maior et licet ipsa forte eẽt vera in creaturis in ꝓposito tamen non habet veritatem eo q̃ principiũ ꝓductiuũ quo. debet esse realiter distinctũ ab eo cui⁹ est principiũ: qđ non potest esse in ꝓposito. q: in illo in quo pat̃ assimilat̃ seu poti⁹ identificatur filio nullo modo distinguit̃ ab eo.

F
Ad scđm

¶ Ad tertiũ p̃z q̃ quicquid sit de antecedẽte. ꝯña nõ valet: q: illa ipothesi ꝯcessa) essẽtia diuina distingueret̃ realiter a ꝓducto vt p̃z. nõ sic autẽ in ꝓposito. Et ad ꝓbationẽ dico q̃ nõ est pfectiõis in aliquo principio ꝓductiuo esse aliquo modo principiũ ei⁹ qđ ab ipso est indistinctũ. Nã hoc est ipossibile et excludit oĩno rationẽ principij et principati. quare ꝛc.

G
ad tertiũ

¶ Ad q̃rtũ dico ad auctoritatez hylarij et ceteras similes sicut docet magister ibidem q̃ natiuitas est pfecta ex natura. i. ex patre: qui ẽ eadem natura cum filio. Et ad auctoritatẽ magistri dico q̃ magister non intendit aliud nisi q̃

H
Ad q̃rtũ

pater nullo alio.sed scḋo ꝑt gignere: ⁊ hoc est verꝫ ⁊c. Sꝫ huic expositiōi videt̄ ꝯtrariū qḋ dicit Ans.lib.de process.spūssctī asserens spūmsctm̄ ꝓcedere de diuinitate pr̄is ⁊ nō de paternitate ⁊ addit ꝙ opinio que dicit ꝙ nō ꝓcedit de diuinitate sed de paternitate patēti fatuitate se suffocat. r̄ndeo ꝙ verba ista ⁊ alia multa que iste ponit nō sunt vera de virtute sermonis imo sua impropṙietate se suffocant: si tamen forte illa fuisset opio Ans. nō esset vis nec multū oportet īsistere expositiōi in verbis suis ideo transeo. Laborent qui afficiūtur eius dictis. Et hec de secūdo articulo ⁊c. ¶ Quantū ad tertiū articulū in quo videndū vtrū in diuinis debeat concedi esse generationē ꝓprie dictam alicui⁹ rei. Ponā tres ꝯclusiōes ⁊ eās declarabo. Deinde arguam cōtra p aliquas rationes: et ad eas respōdebo. ¶ Prima cōclusio est ꝙ in diuinis debet cōcedi esse generationem ꝓprie dictam. ¶ Secūda est ꝙ in diuinis non debet ꝯcedi esse generationem successiuā. ¶ Tertia est ꝙ in diuinis debet cōcedi esse generationē eternā. ¶ Prima conclusio ꝓbatur: q̄a vere ⁊ ꝓprie pater in diuinis generat filium igit̄ cōclusio vera. ꝯn̄a est clara ⁊ an̄s est articul⁹ fidei. Aliqui autē nitūtur ad ꝓbandū generationē in diuinis non solū auctoritate. sed etiaꝫ ratione sicut Scotus li.i.sed Ockam ostēdit rationes suas nō valere nec cōcludere. Ideo breuiter dico ꝙ p nullam rationē naturalē ꝓbari potest plures esse ꝑsonas in diuinis: sed ꝙ sint plures ꝑsōe cōrū vna est pr̄ ⁊ alia fili⁹: ⁊ ꝙ fili⁹ vere generet̄ a pr̄e tenēdū est sola fide: quare ⁊c. ¶ Scḋa cōcl'o ꝓbat̄: q: nulla ḡnatio ē successiua in qua illud qḋ generat̄ sumit̄ totaliter ꝓducit̄: ⁊ nō pars post partē: sed fili⁹ in diuinis simul totaliter ꝓducit̄ ⁊ nō pars post partē. igit̄ ꝯclusio vera. ꝯn̄a clara et maior nota p quid nois: sꝫ minor est cōcedēda s̄m fidē igit̄. ⁊c. ¶ Tertia cōclusio ꝓbat̄: q̄a impossibile est aliq̄d realiter idē cū diuia essentia esse non eternū sed tam fili⁹ q̄ȝ generatio in diuinis est realiter diuina eēntia igit̄ ꝯclusio vera Cōsequētia est clara: ⁊ an̄s certū. Nec est aliq̄ modo difficile videre ꝙ productū posset esse coeuū ꝓducenti. q: etiam in creaturis agens creatū qḋ nō agit p motū (sicut corpus luminosum ꝓducit in istāti et per ꝯn̄s si eternaliter esset eternaliter ꝓduceret: sicut declarat beatus Augustin⁹.xi.de trinita.capi.i. quare. ⁊c. ¶ Sed contra predictas conclusiones sunt alique difficultates et primo contra primā conclusionem sicut arguitur in secūda ratiōe ante oppositū videtur esse diffinitio generatiōis que est ꝙ generatio est productio alicui⁹ de nō esse ad esse: hoc autē deo non potest ꝯuenire: ergo in diuinis nō potest cōuenire diffinio generationis propṙie dicte: quare ⁊c. ¶ Secūdo arguit̄ sic: q: oīs generatio est mutatio: sꝫ in deo nō est mutatio igitur nec generatio. Consequētia patet ⁊ maior apparet: quia ibi predicatur genus de sua specie. Nam

Marginalia (in order): A | Tertius articul⁹. | i.concl'o. | ij.concl'o | iij.cōcl'o. | B | Probat̄ i.concl'o. | C | Probat̄ ij.cōcl'o. | D | Probat̄ iij.cōcl'o. | E | Argu.i. | Ar.ij.

generatio ē species mutatiōis fm oēs phos. ꝛ minor pꝫ Jac. i. Apud quē nō est transmutatio ꝛc. Et similiter magr̄ dist. viij. probat ꝙ solus deus de⁹ est immutabilis et per ꝯñs ingenerabilis: q2 a quo negat̄ genus ꝛ species quare ꝛc.
iij. ar. ¶ Tertio arguit̄ ꝯtra secūdam cōclusionē: q2 oīs gñatio est successiua vel subita seu instātanea. Nā inter ista nō videt̄ eē mediū: sꝫ gñatio i diuinis nō est subita vel instātanea cū ipa sit eterna. vt dicit ꝯclusio tertia nullū autē eternū ē instātaneū. Igitur est successiua: ꝛ habet̄ ꝓpositum ꝛc.
iiij. ar. ¶ Quarto arguit̄ contra tertiā conclusionem: q2 nihil quod est prius alio est sibi coeternuꝫ. sed pater est ꝑor filio ergo nō est sibi coeternus ꝛ per ꝯñs generatio non ē eterna. Cōsequentia clara: et maior videt̄ nota: quia prius et posteri⁹ nō sunt simul. sed omne qđ est pri⁹ alio est aliquādo sine eo in aliquo signo prior in quo nō ē aliud. Et minor pꝫ quia oīe generans est prius genito: saltem ꝑoritate originis: quare ꝛc.
F ¶ Ad istas difficultates rn̄detur. Unde ad primā notandū est ꝙ isti termini transmutatio: factio, ꝓductio. generatio. spiratio. habent diuersas rationes ꝛ cōnotationes. Nā isti factio: ꝛ transmutatio cōnotant ꝙ res capiat eē de nouo: trāsmuta[ti]o aūt vltra factionē connotat subiectū presuppositū: ꝛ sic oīs transmutatio est factio: vel simpliciť vel fm quid non tn̄ ecōuerso: quia creatio non est ꝓprie trāsmutatio. Et isti termini nō admittuntur in diuinis vt pꝫ. De istis autem terminis causa causatū causalitas vtrū in diuis admittant̄ diuerse īter doctores locutiōes inueniūtur vn̄ magister dist. v. loquēs de gñatiōe in diuinis dicit. genito gignēs nō gignēti genitū causa est vt sit et de⁹ sit ꝛc. Ideo lꝫ isti termini nō sint ī hac materia assueti nō ē tamē incōueniens ipos ad bonū sensū cōcedi. Isti aūt termini productio generatio spiratio non cōnotāt ꝙ res sit de nouo sꝫ solū ꝙ vnū sit ab alio. et est ꝓductio genus ad generationē et spirationem. Et sic isti termini ꝯcedūtur ī diuinis. Quid aūt intersit īter generationē ꝛ spirationē alias patebit. Ex ꝑdicto notabili sequūtur aliq̄.
G ¶ Primo sequit̄ ꝙ non oīs gñatio ꝓprie est ꝓductio de nō eē ad esse. pꝫ q2 nō oē genitū habet eē post nō eē. Uñ hoc nō oportet vbi genitū est eadē natura siue eadem eēntia cum generante qđ in solo deo est possibile. ¶ Secūdo sequitur ꝙ illa descriptio generatio est ꝓductō de non eē ad esse non est vniuersaliter bona descriptio generationis ꝓprie dicte. sed solū generationis creature: vel magis q̄dam differētia generationis tēporalis et eterne. ¶ Tertio seq̄tur ꝙ non vniuersaliter nec oio sicut se habet corruptio ad non eē sic se habet generatio ad esse patet. q2 de generatione eterna que est ꝓductio alicuius absq3 nō esse precedente non est illud verum sed si debeat habere veritatem hoc est ꝑcise de generatione noua. Et sic pꝫ responsio ex his ad tertiā rationē aū oppositum questiōis ꝛc. ¶ Quar-

to sequitur ex p̄dictis q̄ g̃natio nō vniuoce sȝ eq̄uoce dr̄ de g̃natiōe in diuinis et de generatiōe i creaturis. Patȝ q: non cōueniūt i diffinitione vt satis apparet ex dictis etc. similiter non conueniunt in genere. quia omnis generatio in creaturis est transmutatio nō autem in diuinis vt patebit etc.

A Ad scđaȝ ¶ Ad secundam nego maiorem et dico q̄ mutatio non est genus ad omnē generationē sed solum ad eam que est in creaturis nec generatio in diuinis est species mutationis vt bene probat ratio. Sed quia in ista ratione tangitur q̄ solus deus est immutabilis sicut tractat magister dist. viii. B ¶ Ideo g̃ra huius distinguo hec q̄ mutatio dupl'r accipitur. Uno modo large et improprie. Alio modo stricte et proprie. Large eni et improprie dicit̄ aliquid mutari. quod habet esse post nō esse vel ecōuerso: et ista mutatio vocat̄ a Damasceno v̄sio. Alio modo accipitur mutatio stricte et hoc est dupl'r vel proprie vel ꝓprijssime. ꝓprie est mutatio quā do aliquid recipit aliq̄d quod p̄us non habuit. et sic si materia crearetur sub forma ipsa materia diceretur mutari: quia esset sub forma et prius non fuissȝ sub ea. silr̄ si totū ꝯpositum annihilaretur ipsa materia dicerēt mutari non soluȝ q̄a non est postq̄ȝ prius fuit sed etiam q̄a nō haberet formam quā prius habuit. ꝓprijssime vero dicit̄ mutatio quādo aliquid manens scđm suaȝ essentiā habȝ aliq̄d ipm̄ informās qđ p̄us nō habuit vl' econuerso ita q̄ subiectū manēs p̄us ē sub forma / postea sub p̄uatione vel ecōuerso. Ex hac distinctione sequuntur alique ꝓpositiones.

C ¶ Prima est q̄ quolibet p̄dictorum modorū de⁹ est immutabilis. De primo mō patȝ q: de⁹ est necesse esse. si eni nō eēt necesse eē eēt aliq̄d p̄us eo qđ possȝ facere ipsū post nō esse et p ꝯñs nō essȝ deus. De scđo mō p̄tȝ per idē. De tertio mō p̄tȝ quia eius simpliciter infinitū nullo mō perfici pōt sed deus est ens infinitum et infinite p̄fectū simpliciter licet hoc possit euidenter naturali ratione ꝓbari sine non. et p ꝯñs non potest perfici quacūq̄ forma et p ꝯñs nec mutari de p̄uatiōe ad formā vel econuerso. Et sic patet propositio et intelligitur de mutatiōe de per se qua aliquid mutatur in sua natura intrinsece et non de mutatione de p accidens qua deus diceretur mutari per cōmunicationem idiomatum ꝓpter mutationem nature assumpte. ¶ Secūda propositio est. q̄ solus deus est immutabilis primo modo. patȝ. q̄a deus illo mo D do est immutabilis: et nichil aliud a deo est immutabile illo modo quia deus in principio omia produxit ita q̄ nichil ante fuit i rerū natura p̄ter deū q̄uis hoc non possit euidenter ratione naturali ꝓba. sed hoc sola fide tenēdum est. ¶ Tertia ꝓpositio E quaȝ pono ꝓbabiliter est ista q̄ aliq̄ creatura est / vel esse potest immutabilis secūdo et tertio modo. p̄tȝ quia aliqua est vel eē potest que nullius est receptiua. sȝ tantū est receptibilis i alio. Igitur etc. Consequentia p̄tȝ. et antecedens apparet quia aliť esset ꝓcessus in infinituȝ. Nā accipio

a. creaturam si ĝ a. pōt aliqd alius rōnis recipere tūc q̄ro de illo sicut de priori. si pōt aliqd recipere. vel nō. si nō ĝ. ppositū. si sic quero de illo alio recepto sicut de priori et sic/ vel erit pcessus i infinitum. vel stabitur ad aliqd quod nichil potest recipere. nec p consequens mutari aliquo illorum duorum modorum. vn̄ licz ista ratio apparenter concludat: bene tamen scio q̄ non demōstrat. Ex ipa aūt (si vera sit) sequit̄ hec quarta ppositio q̄ nō solus deus est imutabilis scdo z tertio modo: patet clare. ¶ Ex predictis

F appa[r]et. q̄ ista ɔsequentia non valet hoc est in aliquo loco in q̄ prius non fuit ergo mutatur localiter. Pz q̄a deus in principio mūdi fuit in aliquo loco in quo prius nō fuit nec ppter hoc fuit mutatus quia hoc fuit p nouaz pductionem loci. vnde talis cōsequentia non valet vbi fieret noua pductio vel etiā localis mutatio loci sicut turri imota mouetur aer circū stans zc. ¶ Secundo patet q̄ ista consequētia non valet de hoc verificātur termini accidentales ergo est receptiuum accidentium. Apparet clare de hoc z cetera. et sic patet

G ad rationem zc. ¶ Ad tertiam

Ad 3m. rationem dico aliquas propositiones. ¶ Prima est q̄ generatio in diuinis nec ē pductio successiua nec subita. patet q̄a vbi est pductū indiuisibile ibi non ē pductio successiua z vbi est productio eterna non est productio subita. ¶ Secūda est q̄ generatio in diuinis nō est pductio instantanea loquēdo de instanti tpis. sequit̄ ex p̄dicta. ¶ Tertia est q̄ gn̄atio in diuinis est pductio ɔtinua. pz. q: filius semp z sine interruptiōe genit̄ a pr̄e. ¶ Quarta ē q̄ gn̄atio in diuinis ē pductio istātanea loquendo de instāti eternitatis: q: ē pductio eterna. Ut si q̄rat̄ quid est instās eternitatis. dico q̄ ipsa eternitas que deus est: est instāns eternitatis. Que io dicitur instās. q̄a sicut instās tēporis si eēt: esset totuz simul nec in eo eēt prius z posterius. sic ipsa eternitas tota simul sine successione prioris z posterioris existit. Ex his pz q̄ ista ɔsequētia non valet. filius dei est in illo instanti nec an̄ fuit: nec post erit ĝ incipit esse. vel desinit esse: patet de instanti eternitatis zc. ¶ Secundo patet ifa[t]uata subtilitas quorundam dicentium q̄ cōtradictoria sunt vera in eōdem instanti eternitatis. hoc enim clare falsū est quia sicut ad ɔtradictoria esse vera in eodē tempore requiritur quodlibet esse verū in toto illo tpe aliter nō esset cōtradictio: ita sic ad ipa eē vera in instanti eternitatis requirit̄ qdlibet esse veruz eternaliter quod manifeste implicat zc. ¶ Ad q̄rtam rōnem aliqua sunt notāda. H

Ad q̄rtā Un̄ primo notandum est. q̄ hic est vna difficultas scz vtp̄ q̄uis pater non sit prior filio duratione debeat cōcedi prior aliq̄ alia prioritate. Et quantū ad hoc est inter doctores discordantia nō tā realis q̄ vbalis. Oēs eni in hoc cōcordant q̄ pater est p̄ncipium filij z filius origiatur a patre. sz in hoc discordāt q̄ aliqui dicunt q̄ ista non sufficiunt ad hoc q̄ cōcedatur prioritas in diuinis. Alij dicunt q̄ sic. Et quantuz ad hoc

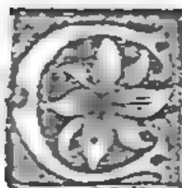
magis innitandum ē auctorita-
tib9 q̃ rōnib9: q: ad neutrā ptem
pōt ratio sufficiēs inueniri. s3 ma
gis ꝯsistit in mō loquēdi. Et dico
breuiter ꝙ vere et realiter pr̄ est
prior origine ipso filio. q: p esse
prior origine hic nihil aliud itelli
go nisi ꝙ a pr̄e originat̄ fili9. si-
ue ꝙ pater est principium origi-
nis filij excludēdo alias significa-
tiones huius termini pri9. de
quibus dicā inferius. Et sic clare
B pater veritas illi9 ꝛc. ¶ Secūdo
notandum ꝙ adhuc circa hoc
est alia difficultas an cōcesso ꝙ
pater est prior origine filio: debe
at concedi ꝙ pater sit in aliquo
signo priori non nature vel du-
rationes. s. originis, in quo nō sit
filius. Et de hoc hic tenet Sco-
Opinio scoti. tus ꝙ sic sicut patet in multis di-
stinctionibus et questionib9 pri
mi libri: vnde ipse imaginatur
ꝙ sicut sunt instantia tēporalia
sunt instantia / vl' signa nature:
et originis. Et ponit illum pces-
sum: ꝙ in primo instanti originis
sunt oia essentialia sicut deitas
itellectus actus intelligendi: et
actus volendi. In secūdo signo
originis pater generat filium.
In tertio producit spiritūsctm:
et totus iste ordo originis cōple-
tur in primo instanti nature: et
in scđo instanti nature itellect9
diuinus et voluntas ferūtur re-
spectu obiectorū secūdariorum
ita ꝙ iste est ordo ꝙ essentialia
sunt priora notionalibus: et no-
tionalia sunt priora essentialibus
includētibus respect9 ad extra.
Hec est imaginatio p̄dicti docto
ris quā declarat in diuersis lo-
cis. Sed quãuis forte aliqua isto-
rum dictorū possent bene intel-
ligi: sic scilicet intelligēdo ꝙ es-
sentia est aliquo mō prior notionis
q: cōmunior: vel alio tali modo.
Mod9 aūt loquēdi ē simpliciter
falsus / et mir9 absurd9. Nec ē fa
cile declarare q̄ res sunt illa in-
stantia vel signa: s3 nolo hic insi
stere. Qui aūt voluerit hoc re-
probare videat Ocham disti. ix.
primi libri q̄stione. 3. ¶ Tertio C
notandū circa declarationē pre
dictorū ꝙ diuersi sunt modi prio
ritatis: posterioritatis sicut p3
in p̄dicamētis: et. v. metaph. cap.
de priori. quod longum est nūe-
rare: et distinguere. tn̄ inter alios
isti videntur esse magis famosi
scilicet prius duratione / prius
natura prius causalitate prius
communitate prius dignitate /
prius fm locum. Prius aūt du-
ratione est ꝓprijssime prius fm
p̄hm in predicamentis pri9 na-
tura ē illud quod p̄t esse sine po
steriori: sed non econuerso: patet.
v. methaph. vnde fm p̄hm mate
ria est prior natura sua forma: et
subiectū suo accidēte saltē sepa
rabili: et partes toto prius cau-
salitate ē causa respectu sui cau
sati: et sicut dicitur prius causa
litate: ita posset prius productiui-
tate. Et patet distinctio huius
modi ab alijs predictis q: scđm
p̄hm causa et causatū aliq̄n sunt
simul duratione: nec oportet ꝙ
causa sit prius natura suo cau-
sato. Et fm aliquos pater in di-
uinis ē prior filio: et tamē nec du
ratione nec natura. Pri9 cōmuni-
tate ē illud a quo non conuerti
tur subsistēdi consequētia. Pri9
dignitate est omne pfectius re-
spectu imperfectioris: et hoc siue ex na
tura rei siue ex volūtate hūana

sicut rex est ꝑor comite ⁊ comes milite. Prius fm locū cōtingit dupliciter: vel cōparatione ad aliquid qđ naturaliter est primum aut ad aliq̄d qđ statuit̄ ꝑmū. primo mō ignis est prior aere ⁊ aer aqua. scđo mō idē etiā respectu eiusdem potest eē prius ⁊ posterius ꝓpter diuersa que statuunt̄ eē ꝑma sicut vult Aristo. v. metha. Istis ꝑmissis pone aliq̄s ꝓpōes de cōparatiōe ꝑdictorū modorū
C ꝑoritatis ⁊ posterioritatis. ¶ Prima est q̄ alicui eidē ꝯpetunt diuersi modi prioritatis: sicut idē respectu eiusdem potest esse prius duratione natura / causalitate / ⁊ dignitate: vt patz de celo respectu alicuius noui effectus ꝓducti ab eo. Secūda est q̄ idē respectu eiu dē diuersis modis prioritatis potest eē prius ⁊ posterius: patet de materia ⁊ forma ⁊ toto ⁊ parte. Tertia est q̄ aliqua sunt ordinata fm prius ⁊ posterius in quib⁹ proprie dicitur q̄ prius est in aliquo priori in quo non est posteri⁹. Patz de ordinatis fm prius ⁊ posteri⁹ quibus correspondent aliqua extrinseca in quibus ordināt̄ur: sicut prius ⁊ posteri⁹ secundum temp⁹ ⁊ fm locū ordinant̄ scđm aliqua extrinseca: q̄a scz aliqua pars tēporis correspōdet ꝑori ⁊ alia posteriori: ⁊ similiter alius locus correspōdet priori ⁊ alius posteriori: vnde solū in talibus est illa locutio vera. Et de sic ordinatis fm tempus vl' durationem debent concedi precise distincta instantia vel signa et de ordinatis secundum locum con
D cedi distincta loca. ¶ Quarta ꝓpositio est q̄ aliqua sunt ordinata secundum prius ⁊ posterius in q̄bus nō ꝓprie dr̄ q̄ pri⁹ est in aliquo ꝑori in quo nō est posterius. Ptz de ordinatis scđm pri⁹ ⁊ posteri⁹ q̄b⁹ nō correspōdēt aliqua extrinseca in q̄b⁹ ordinentur: sicut de⁹ est prior creatura causalitate natura / dignitate: supposito q̄ non esset tempus aut locus imo omni alio extrinseco circūscripto. In talib⁹ ergo non est ille modus loquēdi ꝓprius: nec in talibus est rationabile q̄rere vtrū posterius sit in priori vel non. Et si recipiat̄ talis modus loquēdi tunc debet concedi q̄ posterius est in suo priori: et non prius in aliquo priori sicut materia ē prior natura ipa forma ⁊ ipa forma non est i aliquo priori sz forma est in illo priori. similit̄ totum est prius ꝑfectione et dignitate sua parte. non tamē potest dari aliquod prius in quo sit totum ⁊ non sit pars: sed potest dari aliquod ꝑus ꝑfectione in quo sit pars ⁊ non totum scz ipsummet totū ⁊c. Sic ergo ptz contra Scotū q̄ lz pater sit prior origine filio: pater tamē non est in aliquo signo priori in quo non sit filius nec est aliquod tale signum vel instans. sed filius bene est in aliquo priori in quo non est pater. scz in ipomet pr̄e in q̄ nō ē pr̄. q̄re ⁊c. Sz adhuc circa illos modos ꝑoritatis et posterioritatis videndū est qui reperiantur vel non in diuinis. Et de hoc pono aliquas propositiones. ¶ Prima est q̄ primus ⁊ se- E
cundus nullo modo possunt reperiri in deo per respectū ad intra. patet quia omnia ibi sunt simul duratione ⁊ natura: vt ptz.

Secūda est q nec quint9 nec sextus possunt reperiri in deo: patz q: ibi nichil est perfecti9 alio vel digni9: sed quicqd est ibi est infinite pfectū. Similiter ibi nichil est in alio tanq in loco: et illo mō q de9 est in loco quicqd est ibi ē in eodē loco. Tertia ppositio ē q tertius modus prioritatis. scilicet prioritas causalitatis (extendendo prioritatem causalitatis ad prioritatē pductiuitatis) reperitur in diuinis. pz quia attribuitur patri respectu filij et vtriq respectu spiritussancti. Et ista prioritas vocat prioritas originis. Ex hoc ptz contra Ockam q paternitas est prior origine filiatione. Nam pater et paternitas sunt omnibus modis idem. quare etc. Et sic non est verū qd dicit q filiatio non originatur a paternitate / nec est prior origine filiatione. sed est solum prior filiatione. quia est pprietas patris qui est prior filio cuius proprietas est filiatio etc. Secundo ptz q iste modus prioritatis in diuinis solum habet locū inter personam et psonalē pprietatez et nullo modo inter essentiam et psonam seu relationē: ptz clare intuenti etc. Quarta ppositio ē q etiā quartus modus prioritatis. s. prioritas communitatis reperitur in diuinis. pz quia talis prioritas non ē nisi ꝯsequentie et non conuertibilitatis. et hoc aliquo modo est in diuinis scilicz in eēntia respectu psone vel relationis. quia bene sequitur. a. est pater ergo. a. est essentia: sed nō conuertitur quia non sequitur. filius est essentia. ergo filius est pater. et sic essentia est communior q persona. etc. ¶ Ex his sequūtur aliqua. Primo sequitur A q diuina essentia / et intellectio / vel volitio diuina (quia idē sunt omnibus modis) est aliquo modo prior qualibet psona vel relatione diuina et hoc prioritate cōmunitatis. Secundo sequitur q noticia diuina creaturarum. sine respectu creature ē aliquo modo prior qualibet psona vel relatione diuina. Patet quia sequitur. a. est pater ergo est noticia creature non ecōuerso. Tertio sequitur q spiratio actiua ē aliquo modo priortam ḡnatione actiua q passiua. De generatione actiua. patet. quia oīe generans spirat non econuerso. De generatione passiua etiam patz. quia spiratio actiua est in patre. qui est prior filio in quo solūz ē generatio passiua. quare etc. Quarto sequitur q tam generatio actiua q passiua ē aliq modo prior spiratione passiua. patet quia tam pater q fili9 est prior spiritusancto. quare etc.

Sic igitur apparet quales modi prioritatis debeant concedi in diuinis et qualiter debent intelligi. Tunc ergo ex predictis ptz respōsio ad formam quarte rōnis. Uñ negatur maior. Et ad pbationez dicitur q licet prius et posterius duratione non sint simul: sed oīe qd est prius sit in aliquo signo priori etc. tamē non oportet sic esse vbi solum ē prioritas originis sicut est inter patrem et filiū in diuinis. quare etc. Et hec de tertio articulo: et tota questione etc.

¶ Questio octaua de pcessione spiritussancti eterna.

B

Irca deci-
mā distinctionē tales
sequētes in quibus
magr̄ agit de ꝓcessi
one spūssancti eterna. ¶ Quero
vtrū concedēdū sit spūmsctm̄ pro
cedere a pr̄e ꝛ filio vnica spirati
one sue tanq̄ ab vno pn̄cipio.

Utrum concedēdū sit spm̄ ꝓcedē a pr̄e ꝛ filio vnica spir. latione.

¶ Arguit̄ pmo ꝙ nō. q: spūssan
ctus nō ꝓcedit a pr̄e ꝛ filio. igit̄
q̄stio falsa. ɔ̄ña clara. añs ꝓbat̄:
q̄a quādocūq; aliq̄d est in se pn̄
cipium sufficiens ad aliquid ꝓ=
ducendum pōt illud producere
omni alio circumscripto. Ita ꝙ
omne aliud ad hoc videt̄ super=
fluū. sed pater ē ex se intrinsece
pn̄cipium sufficiens ad ꝓducen
dum spm̄sanctū: quia dicere ꝙ
pater esset insufficiens esset ab=
surdū. igitur pr̄ sine filio potest
ꝓducere spm̄sanctū. quare ꝛc̄.
Confirmatur q: spūssanct⁹ non
distinguit̄ a filio precise quia ꝓ
cedit ab eo. igitur nulla ē ratio
quare cōcedatur ꝓcedere a filio
Cōsequentia p3 q: ista videtur
potissima rō et antecedens ꝓba
tur. quia filius p filiationē disti
guitur a spiritusctō. igit̄ seclusa
spiratione adhuc haberet vnde
distingueret̄ a spūsancto ꝛ etiā
spūssanct⁹ ab eo. quare ꝛc. ¶ Se

2 ar̄.

cundo sic spūssctūs non ꝓcedit
ab vtroq; tanq̄ ab vno pn̄cipio
igitur questio falsa. Cōsequētia
est clara. añs ꝓbatur q: si pater
ꝛ fili⁹ essent vnum principiū spi
rans vel p̄dicatū huius proposi
tionis supponit ꝓ essentia vel ꝓ
vna ꝑsona vel ꝓ duabus. Non
primū vt p3 ex dictis in alia q̄=
stione nec scōm q: pr̄ ꝛ fili⁹ non
sunt vna ꝑsona. nec tertiū quia
tunc sequitur ꝙ pr̄ ꝛ filius essent
aliq̄d vnū qd̄ nō est spūssanctus
qd̄ est falsū. Cōfirmat̄ ꝑ h rła.
ꝗ d trinitate dicētē ꝙ spūssct⁹ a
patre ꝛ filio auctorib⁹ cōfitend⁹
est. ꝛ ꝑ ɔ̄ñs sūt duo auctores nō
vn⁹ spirator. ¶ Tertio sic spūss̄
ci ꝓcessio nō est spiratio sed est 3. arguit̄
generatio ergo q̄stio falsa. Cōse
quētia est clara. antecedēs ꝓba
tur quia oīne qd̄ vere ꝓducit̄ de
substātia patris vere gñatur et
eius ꝓductio est gñatio. s3 spūs=
sanctus ꝓducitur a pr̄e ꝛ de sub
stantia patris sicut filius. igitur
gñatur sicut fili⁹. quare ꝛc. Cō=
firmatur q: si nō. hoc nō est nisi
q: principiū ꝓductiōis spūssan=
cti est volūtas ꝛ non filij. sed hoc
non valet tū q: non est verum vt
pat3 ex dictis tū quia in nobis
actus ꝛ hitus voluntatis quoꝝ
principiū est volūtas ita natu=
raliter gñantur sicut ipsius in=
tellectus. quare ꝛc. ¶ In oppo=
situm arguit̄ per magr̄m ꝛ ꝑ de In opp.
terminationem ecclie extra de
sum. trin. ꝛ fi. catho. lib. vi. ¶ In Decisio q̄stionis.
ista decisione erunt tres articu=
li iuxta materiā triū argumen=
torū ante oppositū questionis
factorū. Primus vtrū conceden
dū sit ꝙ spūssanctus procedat
a pr̄e ꝛ a filio. Secūdus vtrū cō=
cedendū sit ꝙ spūssanctus ꝓce=
dit ab vtroq; tanq̄ ab vno prin=
cipio. Tertio vtrū concedendu3
sit ꝙ spūssancti ꝓcessio sit gene
ratio. ¶ Quantū ad primū arti C.
culū pono tres ɔclusiones ꝛ eas 1. arti.
declarabo. ¶ Prima ɔclusio est 1. ɔclu.
ꝙ spūssanct⁹ ꝓcedit a pr̄e ꝛ filio
eternaliter. ¶ Scd̄a ɔclusio est ij. ɔclusi.
ꝙ spiritussanct⁹ procedit a pa=
tre ꝛ filio vniformiter. ¶ Tertia 3. ɔclusi.

ↄclusio est q si spūssāct⁹ nō pce derēt a filio nō distingueret ab eo realr. ¶ Prima igitur int latinos ⁊ grecos est i discordia: ⁊ ñ illa magis est ex fide supponenda q̄ rōne pbāda. Alij aūt nitunt istā ↄclusionē rōnib⁹ pbare. sz simplicit dico q p rōne hoc nō pōt ↄcludi. sz oēs rōnes q ad hoc fierent possēt faciliter solui ideo solum est tenendum auctoritate fidei scz ex determinatiōe ecclesie dei nec aliter eā probo. ¶ Secunda conclusio pbat: q̄a spūssctūs nō pcedit a pre p̄nci paliṫ sz ab vtroq3 eqliter vt dicit mgr. igiṫ ⁊c. Tñ est hic aduertēdū q ly vniformiṫ pōt dupliciṫ intelligi. Uno mō vt excludit oēm ordinē in psōis pducētib⁹ inter se. Alio mō vt excludit oēm ordinē in pductiōe. Pmo mō dico q pr ⁊ filī⁹ non spirāt oīo vniformiṫ q: int psonas pducētes est ordo originis inter se: vt dictū ē i alia q̄stione. Secundo modo dico q spirant oīo vniformiṫ ita q spiritumsanctum in nullo signo/ ⁊ instanti spirat vna persona in quo non spiret alia sicut ymaginantur aliqui. q in aliquo signo originis spiret pr in quo nō spiret filius. Si queratur an debeat cōcedi q pater spirat spm̄sanctum prius origine q̄3 filius spiret cū. dico q si per spirare pus origīe nichil aliud intelligatur nisi q pater spirans est prior origine/ vel q pater non ab alio habet spirare/ et filius hoc habet a patre: tunc illud est concedendum. et isto modo intelligunt scti sicut Augustinus quando dicit q spiritussanctus principaliter pcedit a pre. Similiṫ Jeronym⁹/ ⁊ hyla. qñ dicūt q pcedit a patre p filiū. ⁊ Rich. qn dr q spūssā ctus pcedit a pre mediate/ ⁊ a filio imediate. intelligūt ei q pr a nullo h3 q spiret/ ⁊ ita pncipaliṫ ⁊ nō p aliū. filī⁹ aūt hec h3 a pre quia sibi cōmunicat esse: ⁊ spirare ⁊c. quare ⁊c. ¶ Tertia conclusio pbatur quia est vna propositio conditionalis cuius ans et consequens sic se habent q impossibile est ita esse sicut significatur p antecedens quin ita sit sicut significatur p consequens. igiṫ ipa est va. Cōsequētia patz q: hoc reqriṫ ⁊ sufficit ad veritatē ↄditiōalis. Et ans apparet q: est vna conditionalis. cuius antecedens est impossibile. vt clarum est. igitur impossibile ē ita esse sicut significat p illō antecedens. quare ⁊c. Et pter consimilem rationem cōcedo istam si spūssanctus nō pcederet a filio ipse distingueret ab eo ⁊c. Tunc circa illā ↄclusionē aduertēdū q quando doctores querunt vtrū si spiritussanctus nō procederet a filio adhuc distingueret vn⁹ ab alio. Ista ↄclusio pōt habere duplicē sensum. Unus est: an ↄcludatur p hoc q filius spirat spm̄sanctū ⁊ ipse spirat a filio. filius distinguatur a spūsācto. ita q hūc esse ab illo sit ↄcisa ratio distinctionis eorum. Alius est vtrum ex hoc q spūssanctus distinguitur a filio possit concludi q pcedat ab eo. ⁊ hoc esset cōtra grecos q̄ ↄcedūt pmū ⁊ negāt secūdū. Et in hoc sensu tractatur illa questio a pluribus doctorib⁹ antiquis. sz in primo sensu tractatur a q̄busdā modernis: ⁊ sine illis duo sensus distinguunṫ de vir

Margin notes (left): pbaṫ. i. ↄclusio. — A pbatur. ij. ↄclo.

Margin notes (right): B pbaṫ. 3. ↄclusio.

C tute sermonis sive nō. tū de vtro- que erit vidēdū. ¶ Quātū igitur ad primū notādū est q de constitutiōe et distinctiōe psonarū in diuinis di-
i. opinio. uerse fuerūt opiniōes. Una fuit
Secūda q psōe seipsis distinguunt. Secūda fuit q precise per relationes rea-
Tertia. les distinguuntur. ¶ Tertia q primo distinguuntur per proprie- tates absolutas et quasi secun-
Quarta. dario per relationes. ¶ Quarta posset esse q precise distinguerē- tur per proprietates absolutas. ¶ Sed circa istas opinones no- lo insistere qui vero eas volue- rit perscrutari videat Ockam cir-
Ockam. ca distinctionem vicesimam ser- tā vbi tractat ista materia. verū est tamen q ipse manet ibidē. et in pluribus locis in primo libro innititur isti opinioni q persōe diuine constituuntur et distingūn- tur per relationes originis. vn- de dicit q paternitas et essētia di- uina constituunt per se vnum. s. patrē et sic per paternitatem cō- stituitur pater et distinguitur a filio. ¶ Sed breuiter transeun-
D
Improbatur. do (quia non reputo multū vtile hic insistere) arguo contra hoc sic. quia ad hoc q aliquid per se et proprie constituatur ex aliquo requiritur q illa distinguantur aliquo modo. hoc eni ē euidens et hoc etiam concedit iste doctor sed pater et paternitas in diui- nis nullo modo distinguunt. q̄a nichil vere affirmatur de vno et negat de alio vel e conuerso plus q̄ de essentia diuina in quibus sm ipsum nulla est omino disti- ctio. hoc enim videtur clarū et vi- detur sequi ex dictis illius docto- ris immo in primo q̄stione tertia ponit istā regulā q ois ppō cō- posita ex istis terminis pater et paternitas in qua p̄dicat verbū qd est nota distictiōis ē falsa de virtute sermōis. Jō ibidem negat istā. paternitas ē in pre. Igitur seq- tur q nulla rōne pōt dici q pater- nitas constituit ex parte qd ipe non cōcedit. vnde miror quō tā- tus doctor talem cōclusionem po- suit etc. ¶ Scdo notandū magis accedendo ad ppositū q multi conueniunt in hoc q in filio sūt essentia diuina filiatio et spira- tio actiua sed isti diuersificātur
E
Prima op. quia quidā dicūt q essentia et fi- liatio tantum constituūt psonā filij. et q spiratio actiua in filio ē quasi aduenticia ita q non con- stituit filium in esse personali.
Secūda opinio. Alij dicūt oppositū ponētes q tā essētia q̄ filiatio et etiā spira- tio actiua concurrunt intrinsece ad personalitatē filij nec est sibi aduenticia. imo si filius nisi spi- raret nō remaneret persōa eo q ca- reret spiratione que intrīsece cō- currit ad eius personalitatem.
3. op. Alij etiam dicunt q in filio pret spirationē actiuā: que realiter distinguitur a spūsancto est ali- quid sufficiēter distinguēs ipm ab eo. s. ipsa filiatio etc. Sed cir- ca istas filiatio opintones nolo insistere q̄a hoc reputo inutile. q̄ vero earū reprobationem volue- erit videre legat mgrm Gregori-
F
Op. doc. um in ista materia. michi aūt suffi- cit ẜ ista rō supra facta. Jō bre- uiter dico q oēs ille opiniones sunt false et procedunt ex falsa imaginatione. quia sic loquen- tes imaginantur q essentia diui- na/et filius et filiatio distinguan- tur: et essentia sit quasi materia respectu filiationis: et filiatio sit

quasi forma ei⁹: ꝛ ꝙ ex vtroqꝫ resultat ꝑsona ꝛ ꝙ sic cōstituat̄ ꝑsona quasi siliter sicut ꝯpositū substātiale ꝯstituit̄ in esse ꝑ suā formā. hoc aūt oio negari dꝫ de ꝑsona diuina ꝛ de qualibet re q̄ est diuina essentia. quare oēs tales opiniones sūt fugiende tanq̄ venenose. ¶ Tertio notandū circa istam materiam ꝙ aliq̄d esse distinctiuū alicui⁹ pōt intelligi dupliciter. vno modo vt ꝑ huiusmodi distinctiuū intelligamus aliquid existens extra animam fm se ab alio distinctū: sicut dicimus ꝙ homo per aīam suam distinguitur ab asino: ꝛ ꝙ vna anima fm se distinguit̄ ab alia. Alio modo vt per distinctionem intelligamus aliquid per quod pōt vere concludi aliquid ab aliquo esse distinctū. sicut dicimus ꝙ accidens in sacramento altaris distinguitur ab alijs per hoc ꝙ ipꝫ nō est in subiecto sicut alia accidentia. hoc autē modo dicimus in diuinis ꝙ p̄r distinguit̄ a filio per hoc ꝙ ipse a nullo est et filius est ab eo: et hoc vtiqꝫ sic eēt etiā si nulla aīa hoc consideraret. ¶ Ex hoc pꝫ ꝙ in p̄io sensu filius distinguitur a spiritusancto seipō et non aliquo sui proprie ꝛ fm intransitiuam constructionē loquēdo Quod patet quia filius est persona simplicissima. igitur a q̄cūq̄ distinguitur seipso distinguitur. Secūdo patet ꝙ in secūdo sensu filius distinguitur a spūsancto non precise: q: spiritussāctus procedit ab eo. Nam fili⁹ distinguitur a spiritusancto etiam per hoc ꝙ ipse ē a patre nascendo, et spiritussanctus a p̄re nō nascēdo sed ꝓcedēdo. igit̄ nō precise per hoc fili⁹ distinguitur a spūsctō ꝙ ipe spirat spm̄sctm̄ ꝯña tenet q: nō ē idem esse a patre nascendo et esse a patre non nascendo ꝛc. Et breuiter istō nō est aliud dicere nisi ꝙ per aliud medium bene concludimus spiritumsanctum esse distinctū a filio q̄ per istud quia ipse spiritussanctus procedit ab eo. et sic patet declaratio conclusionis quo ad p̄mū sensum supraposite distinctionis. ¶ Quantum autem ad secundū sensū diuersi sunt modi dicēdi. aliqui enim dicunt ꝙ non sequitur spiritussanctus non procedit a filio. ergo non distinguitur ab eo. Alij autem dicunt oppositum diuersis tamen modis. Nā quidā dicunt ꝙ facta illa ypothesi spiritussanctus et filius essent vna ꝑsona genita et spirata et per cōsequens non distinguerentur. ¶ Alij dicunt ꝙ non distinguerentur non tamen q: concurrerent in eandem personam: sꝫ q̄a filius tunc non esset persona. et multe tales fantastice imaginationes possent recitari sed transeo. Uerum est ꝙ magister Gregorius ponit istā conclusionem ꝙ ista consequētia est bona spiritussanctus non ꝓcedit a filio ergo nō distinguit̄ ab eo. Quā probat p̄mo sic. q: si spūsctūs non procederet a filio spūsctūs non esset: nec esset persona. ꝯña patet: et añs patet. quia si spūssanctus non procederet a filio spiritussanctus non esset spiritussanctus: nec donum patris et filij. et ita nec persona quare ꝛc. ¶ Secundo q: fili⁹ est per se

Margin notes: A; B; C Pria op.; Scda op.; Ter. op.; Op. gregorij de armi.

principiū spūssc̄ti ergo si filius nō produceret spiritumsc̄tm̄ ipe spūssc̄tūs nō ꝓduceret. sed si nō ꝓduceretur nō esset. igitur ꝛc.

¶ Tertio si aliqua creatura nō ꝓduceretur a filio ipsa nō ꝓduceret a patre. igitur si spūssanctus nō ꝓduceretur a filio ipse non ꝓduceretur a patre. et per consequens si nō ꝓduceretur a filio ipse non esset: ꝛ p ꝯñs a nullo distingueretur ꝛc.

D Improbatur opīo gregorij. ¶ Sed cōtra hoc pono aliquas ꝓpositiones. Prima est ꝙ illa ꝯñā ē bona pater. quia illud añs est impossibile ꝛ ad impossibile sequitur quodlibet. Secūda est. ꝙ illa cōsequentia nō magis valet. spiritussanctus non ꝓcedit a filio ergo nō distinguitur ab eo. ꝙ̄ ista valet spiritussanctus nō ꝓcedit a filio: ergo distiguit ab eo patet quia vtraqꝫ est necessaria ꝓpter rationem dictā. Tertia est ꝙ licet ista consequentia valeat. tñ rationes illius doctoris non ꝓbant ipsam esse bonā pater: qꝛ petunt ṗncipiū vt patꝫ intuenti. immo essent derisorie apud vnū grecum qui negaret spiritumsanctū ꝓducere a filio. Ideo miror tales rationes fieri ab aliquo subtili viro. Quarta ꝓpositio est. ꝙ illa ꝯñā valet tñ non est euidens. nec potest euidenter ꝓbari in via de lege ordinata: quia illa ꝯñā sola fide creditur esse bona: qꝛ ꝯceditur añs esse impossibile. et ꝙ illud sit impossibile non est euidenter ꝓbatum sed sola fide creditū: vt pa-

E ter ꝛc. ¶ Si vero querat vtrum ista causalis sit vera: qꝛ filius ꝓducit spm̄ sc̄tm̄: ipe spūssanctus distinguit a filio. Dico ꝙ sic: qꝛ sicut fili⁹ est causa sibi: vt sit q̄d q̄d est: extēdēdo nomē cause large ad omne ṗncipiū ꝓductiuū) sic est sibi causa vt distinguitur a quolibet q̄ nō est: ꝛ hoc sufficit ad veritatem illius causalis. Dico tñ ꝙ eius veritas non pōt euidenter ꝓbari sicut nec veritas supradicte cōditionalis. etiam concessa ypothesi ꝙ pater ꝛ filius ꝛ spūssanctus sunt tres ꝑsone et vna essentia. Naꝫ ex hoc antecedente nō plus sequit euidenter nobis ꝙ spūssāctus procedat a filio q̄ꝫ oppositū. vel ꝙ pater ꝓcedat a spūsancto ꝛc.

Unde ad rationes ṗdicti doctoris potest faciliter rñderi q̄a petunt principiū ꝛc. Et hec de primo articulo.

F ii. articls ¶ Quantū ad sc̄ḋꝫ articulum in quo videndū vtrū concedendū sit ꝙ spiritussāctus procedat a patre ꝛ filio tāq̄ꝫ ab vno principio. ponam tres ꝯclusiones: ꝛ eas per ordinem declarabo.

i. conclo. ¶ Prima est ꝙ pater ꝛ filius precedunt spm̄ sp̄m: non tā q̄ꝫ duo principia: sed tanq̄ꝫ vnū principiū.

ij. conclo ¶ Secunda est ꝙ pater et filius ꝓducunt spiritūsāctum: non inquātū distincta ṗncipia: nec inquātū vnū ṗncipiū

iij. cōclo. ¶ Tertia est ꝙ pater et fili⁹ nō sunt omnino respectu spūssācti sicut respectu effect⁹ creati vnū principium.

Probat i. conclo. ¶ Prima conclusio probatur per determinationeꝫ ecclesie. Extra de summa trinitate et fide catho. lib. vi. vbi dicitur ꝙ spūssanctus eternaliter ex patre ꝛ filio: nō tanq̄ꝫ ex duobus principijs: sed tanquam ex vno principio. non duabus spirationibus sed vna spiratione procedit: et in fine damnantur

et improbantur oppositū dicentes: quare ꝛc. Dico tñ ꝙ ista cōclusio tenenda est sola fidei auctoritate: ꝛ nō posset cōuinci ratione. etiā ɔcessa psonaꝝ distinctione ꝛ ꝓductione ꝛc. ¶ Scḋa

A Probat̄ 2. ɔclusi. ɔclusio ꝓbatur: qꝛ ex ista ꝓpositione. pr̄ et filius inquātū vnum principiū spirant vel producūt spiritum sanctū: seq̄tur ꝙ oīa q̄ essent vnum principiuꝫ spirarēt spiritum sanctum: quod est manifeste falsum: quia tres persone q̄ sunt vnum principium non spirant spiritumsanctum. Et similiter ex ista propositione pr̄ et filius inquantum distincti vl' inquantū distincta principia ꝓducunt spiritumsanctum: quod est manifeste falsū. Utraq₃ ɔña patet: quia arguitur a propositione reduplicatiua ad suam exponentem. sicut bene seq̄tur. homo inquātū rationabilis est risibilis: ergo omne rationale est risibile. vt patet in logica. Et iō q̄libet illarum propositionum de virtute sermonis est vna exclusiua falsa. quare ɔclusio v̄a.

B ¶ Dico igitur ꝙ loquendo de virtute sermonis pater et filius nec spirant spiritumsanctuꝫ inquantuꝫ sūt vnū: nec inq̄ꝫtū sūt distincti. Et si sancti videantur aliquando dicere ꝙ spirant inquantū sunt vnum. non est intētio eorum ꝙ talis propositio sit vera de virtute sermonis. sꝫ hoc dicunt vt denotent vnitateꝫ spirationis et non pluralitatem. ita ꝙ q̄uis pater et fili⁹ sint distincte persone. tamen spirāt nō

C Probat̄ 3. ɔclo. distinctis spirationibus sꝫ vnica spiratione ꝛc. ¶ Tertia conclusio probatur. quia licet cōcedatur ꝙ pater et fili⁹ sūt vnum principiū spiritussancti sicut cōcedit̄ ꝙ sunt vnū principiū creature tñ nō est oīno simile. sed in hoc est differentia qꝛ scilicet pr̄ et fili⁹ et spiritussanct⁹ vnū principium naturale respectu creature: quia sunt natura diuina que est principium creature. sed pater et filius non sunt sic ꝑncipium naturale sed notionale vt patebit. ita ꝙ in p̄ia ly principium est terminus essentialis supponens immediate pro essentia. et est sensus pater et filius sunt vnum principium creature. sed in secunda ly principiuꝫ est terminus non essentialis sed notionalis non supponens immediate pro essentia sed pro persona.

D ¶ Tamen ad declarationē istius conclusionis est aduertendum ꝙ licet de ista propositione pater et fili⁹ sunt vnus spirator sint opiniones. et aliqui negent eam alij concedant. tamen ista ab omnibus cōmuniter cōceditur pater et filius sunt vnū principium spirans spiritumsā ctum. Unde dicit Augustinus. Fatendum est patrem et filium principiū esse spiritussancti non duo principia. sed sicut pater et filius vnus deus. et ad creaturam relatiue vnus creator / et vnus dominus sic relatiue ad spiritumsanctum vnum principium. libr. de trinitate. capitulo xiiij. Unde de isto auctoritas augustini est ita expressa et etiam ista positio iam ita inoleuit vt eam negare non sit securum. Sed tamen dubium est apḋ aliquos vtrum hoc sit de virtute sermonis verum. ¶ Et videtur

An de ꝟtute sermōis sit verū qḋ pr̄ et filiꝰ sint vnū p̄cipiuꝫ spirans.

E Prīa opī.

ꝙ nō ꝓpter rationē scḋaꝫ factā ante oppositū. Uñ circa hoc sūt varij modi dicendi quoꝝ aliq̄s recitabo ⁊ q̄ magis mihi videt̄ ad ꝓpositū. ¶ Prima igit̄ opinio ē ꝙ pr̄ ⁊ filiꝰ sūt vnū p̄ncipium spirās spm̄ sanctū ꝓpt̄ vnā vim spiratiuā qua vterqꝫ spirat. Uñ ymaginat̄ ista opinio ꝙ in diuinis sit aliqḋ principiū quo sicut voluntas vel aliquod tale elicitiuū spirationis actiue. ita ꝙ pater ⁊ filius sint illud principium quo seu illa vis spiratiua ⁊ ad istū sensū facit Scotus magnā difficultatē in ista materia.

improbr

Sed istud nō valet. tum primo. quia nō est ponenda aliqua vis spiratiua que sit principiuꝫ quo spiritussancti: ⁊ non principiū quod. vt ptꝫ ex alia q̄stiōe. Tū secūdo q: hic querit̄ de p̄cipio qḋ ideo ꝯcesso tali principio quo: nō posset dici p̄cipiuꝫ spirans spiritussancti. q: ꝓprie non ꝯceditur de aliquo ꝙ spiret spiritūsanctū nisi sit principiuꝫ quod etiā scḋm ponentes talia principia quo. quare sequit̄ hoc nō valere ad ꝓpositū ⁊c.

F 2. opinio

¶ Secūda opinio est ꝙ pater ⁊ filius sunt vnū principiuꝫ spiritussct̄i. ita ꝙ ly principiū supponat ibi nō tantuꝫ ꝓ eēntia vel volūtate diuina seu aliquo p̄cipio quo elicitiuo spiritussancti. sed etiaꝫ supponit ꝓ aliquo quod nō est idem formaliter cū diuina essentia. Unde ymaginat̄ ista opinio imo expresse ponit ꝙ pater ⁊ filius sunt vnū ꝯstitutuꝫ ex diuina essentia ⁊ spiratione actiua. qḋ quidē vere est spirās spiritumsanctū nec tantū principiū quo sed quod. Unde infert Ockam tenēs istā opinionē ꝙ aliter pater ⁊ filiꝰ pōt ꝯcedi vnū principiū spirās spmsc̄tū siue vnꝰ spirator: ꝙ̄ possit ꝯcedi ꝙ tres psone sūt vnū principiū creans siue vnꝰ creator. q: p̄ma h; duas causas veritatis scꝫ ꝙ pr̄ ⁊ filiꝰ sūt vna diuina eēntia q̄ ē principiū quo elicitiuū spūsc̄ti. ⁊ ēt ꝙ pr̄ ⁊ filiꝰ sunt vnū vere spirās spiritūsanctū qḋ nō est formaliter diuina essentia sicut nec pater est formaliter eēntia diuina q̄uis realiter. Sed scḋa non habet nisi vnā causaꝫ veritatis scꝫ ꝙ tres psone sunt vna essentia q̄ est principiū ꝓducēs essentiam creatam ⁊c.

improbr

¶ Sed hec opinio deficit sicut ⁊ prima opinio. Primo de principio quo ⁊ p̄cipio qḋ ⁊c. Secūdo q: innititur falso fundamento de istis ꝯstitutis ⁊ ꝯstitutiuis in deo. vt ptꝫ ex alia questione. Tertio q: constat ꝙ nō minꝰ distinguit̄ spiratꝰ a spirante ꝙ̄ genitꝰ a generāte. et p ꝯn̄s tantū distiguit̄ spūsanctꝰ ab isto ꝯstituto qḋ spirat ipsum q̄tum filiꝰ a patre qui generat eū: sed filius distinguit̄ a patre psonaliter et ista distinctio psonalis est maxima distictio que sit in diuinis. ergo illud constitutū vnicū sic ꝯcise sumptū distinguit̄ a spūsancto psonaliter ⁊ p ꝯn̄s tantū sicut pater. Cum igit̄ illud ꝯstitutuꝫ nō sit pater/ nec sit filiꝰ sequit̄ ꝙ spūsanctꝰ distinguitur ab aliquo psonaliter. ⁊ tamen de illo nō est verum dicere ꝙ sit pater: nec etiam ꝙ sit filiꝰ. qḋ videt̄ falsū. Aliquas alias rationes facit Greg. sꝫ trāseo eas. quia videntur mihi petere principium ⁊c.

G 3. opinio

¶ Tertia

opinio licet nō admittat in diui nis principiū quo sz solū princi cipiū qđ. nec ɔcedat. ibi talē ɔsti tutionē q̄ dicta ē tñ ad saluādū illā opinionē eē verā; dicit tria. Primū ē q pr̄ ⁊ fili⁹ nō sūt vnū principiū eētiale spūssancti q2 nullū eētiale spirat aut spiratr̄ sicut nec generat aut generatur Scđm ē q nec sūt vnū pricipiū psonale. q2 illud pricipiū quod est pater ⁊ fili⁹ nō est aliqua pso na sicut pater ⁊ fili⁹ nō sunt ali qua vna psona. Tertium est q sunt vnū principiū notionale. et hoc sequit̄ ex aliis a sufficiēti di uisione. Et ista tria dicta michi videntur vera ad bonum intelle ctum tamē. Adam tenens istam opinionem declarādo ppositū p principiū notionale dicit se in telligere aliqđ principiū cōmu ne pluribus psonis et non oibus. Sic enī vult vti illo termino pn cipiū notionale ⁊ nō p voce vel cōceptu cōmuni ipsis psonis et ɔcedit q illud principiū commu ne est spiratio actiua. ⁊ hoc dif fuse declarat. ¶ Sz breuiter nō

improbr videtur michi q ista opinio sic intellecta vt eā deducit possit su stineri. nisi cōcedendo q in diui nis aliqua vna res scilicet vna spiratio actiua sit due res. et ta men nō sit tres res qđ non videt̄ mihi verum aut ɔcedendum ⁊c.

A ¶ Quarta opinio est magistri

4. opio Grego. quā tamen ponit asserē

gregorij. do sed pbabiliter loquendo. vñ dicit licet dicta ppositio sit cō muniter ɔcessa ⁊ vera: nō tamen de virtute sermonis est accipiē da. Sed ad bonum intellectum sanctorum ⁊ doctorum est ɔcedenda Pro declaratiōe autē sue inten tionis dicit q nanq in creatu ris ɔcurrūt simul plures p se cāe ad vnū effectū nisi vna eaꝝ aliꝗ causet q̄ alia. vel oēs simul pl⁹ vel magis causēt q̄ illarum vna tā tū sicut dicit eē manifestū. Sed spūssanct⁹ cū⁹ is a duobus scz a pr̄e ⁊ filio pducat̄ nō tñ alit̄ ab vno q̄ ab alio. nec ab ābobus si mul magis vel pleni⁹ q̄ ab alte ro tm̄ ac p hoc nō pcedit ab eis tanq ex duob⁹ principiis: sz tan q̄ ab vno id sācti hoc denotare volētes dixerūt patrē ⁊ filiū nō esse duo principia sed vnū prin cipiū spūssancti. Et ita propter eandē rationē dixerūt tres pso nas esse vnū principiū creature non tria principia cuius etiam alia ratione speciali possit dici vnū pricipiū creature scz q sunt vna essentia q̄ est oim̄ creaturarum vnū principiū. nō tamē isto mō pater et fili⁹ possunt dici vnum principiū spūssancti vt supra sa tis dictū est. Unde ad illud pro positū iducit iste doctor aucto ritatē magistri: sed nō curo reci tare. q2 si oppositū dicti sui eēt ita intelligibile sicut sūt verba magistri sunt multo meli⁹ cōtra ipsum q̄ pro ipso. Ad illud etiā propositū videtur esse Guil. al tissiodo. libro. i. c. 3. sum. sue. vbi dicit q hec ppositio pater et fi lius sunt vnū principiū spūssan cti est eodē modo locutionis ac cipienda quo illa ppositio qua dicitur q spūssanctus est mul tiplex propter diuersos effect⁹ ita q eodem modo per vnū effe ctum quē habent pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus dicūtur vnum principiū. ⁊ quia eadem modo procedit ab eis spiritussanctus

et ita dicũtur vnũ pricipiũ ipsi⁹.
Itẽ ad illud ppositũ iducit ver
ba decretalis vbi supra. Vñ nõ
dicit ibi q pr̃ ⁊ filius sũt vnum
principiũ spũssancti. sz qd est ex
eis nõ tanq̃ ex duob⁹ pricipijs:
sed tanq̃ ex vno pricipio. Unde
patet q q: psiliũ noluit affirma
re vnitatẽ principij iõ ait tanq̃
ex vno: sz quia voluit affirmare
vnitatẽ spirationis ait vna spi=
ratiõe: nec dicit tanq̃ vna spira
tiõe sicut dicit tanq̃ ex vno pri=
cipio. Sic ergo secundum eũ si=
mul/et inseparabilit/ac vno mo
do penitus pater ⁊ filius spirãt
sicut alter eorum secundum se ⁊
sicut si essent penitus idem prin
cipium. Et ideo dicũtur vnũ pri
cipiũ spiritussancti et non duo
principia ne scz aliqua diuersi=
tas modi spirandi det intelligi.
B Sed tamen loquẽdo de virtute
sermonis potest dici quod pat
⁊ filius sunt duo principia spiri
tussancti sicut sunt duo qui prin
cipiant spiritũsanctum. Uñ hoc
videtur velle hylarius dicens
spiritũsanctũ esse a patre ⁊ filio
auctoribus. non dicit auctore vi
detur ergo posse ex hoc conclu=
di patrem ⁊ filiũ eẽ auctores. et
p psequens spiratores ⁊ princi=
pia spiritussancti. Non tamen
debet concludi q spirant tanq̃
duo principia sed tanq̃ vnum
ppter causam superius dictaz.
C ⁊c. ¶ Quita opinio est magistri
5. opinio Ioannis de rippa cui non pla=
cuit predicta opinio: propter qd
dicit ptra magistrũ Gregoriũ
q si ipse vidisset distinctionem
formalem non incidisset in illud
baratrũ magne absurditatis di
cendo q pater ⁊ filius sunt duo
principia ⁊c. Positio autem sua
quo ad istd ppositũ iuxta yma
ginationẽ suã stat in hoc q su=
mendo spirationẽ actiuaz p cõi
notione pr̃ ⁊ fili⁹ sũt vnũ princi
piũ spũssancti. Sed sumẽdo spi
rare p pducere pr̃ ⁊ fili⁹ sũt duo
respectu spirationis producte.
et impugnat magistrum Grego
riũ negãdo sibi quin due cause
create possint in vnũ et eundem
effectũ equalit pcurrere. et hoc
declarat diffuse ⁊c. ¶ Sed breui i improbo
ter ista opinio est tam obscura
q indignum est in ipsa stare. po
test autem faciliter impugnari.
Primo q: supponit distinctionẽ
formalem. vbi nõ est pcedẽda ⁊c.
Itẽ supponit q spiritussanctus
nõ olmode ab eodem principio
pcedit p cõmunicationẽ ⁊ pdu
ctionem. hoc autẽ negatur sibi.
⁊ satis patz hui⁹ dicti falsitas p
supradicta. Quare ⁊c. Item nõ
queritur hic nisi de pricipio qd
⁊ illud non est essentia. siue iste
termin⁹ principiũ quod nõ sup=
ponit immediate pro essentia. ⁊
ideo videtur cõcedere ppositũ
dicendo q sumendo spirare pro
pducere pater et fili⁹ sunt duo
principia quoniam hic nõ queri
tur de principio spirante spiri=
tũsanctũ nisi inquantũ spirare
sumit p pducere. ⁊ ideo positio
nihil significat. Unde sicut ipse
dicit contra Gregoriũ ita dico
contra eũ q si ipse vidisset veri=
tatẽ ⁊ habuisset veram logicaz
nõ incidisset in baratrum tante
obscuritatis vt poneret talẽ di=
stinctionẽ formalem: q: vere sua
ymaginatio repugnat intelle=
ctui inclinato ad veritatem ⁊c.
¶ Et ideo quintus magr̃ Hugo. D

Opinio greg. fortificatur

declarauerit suã intentionẽ isto ꝓposito valde clare. ⁊ pulchre. tñ destruẽdo alias opiniões adhuc põt suã opinio fortiter ꝯfirmari supponẽdo duas suppo=nes. Prima est ꝙ lȝ aliqḋ ꝑdica=tum seu ꝓprietas vere ꝑdicetur de patre et etiam de filio que tñ nõ competit spirituisancto. ta=men in nulla re incõplexe significabili pater identificatur filio quin in eadem identificatur spirituisctõ. Et hoc est quia pater ⁊ filius non cõueniãt in aliquo vno incõplexe significabili nisi in essentia in qua etiam conue=nit spiritussanctus. Aliter enim oportet dicere ꝙ aliqua res in diuinis esset due res ⁊ non esset tres res et esset due persone et nõ esset tres persone quod om=nino videtur irrationabile. Se=cunda suppositio ꝙ illa res in q̃ persone conueniunt non producit ad intra nec aliquo modo ꝓducitur. patet. quia essentia nec generat nec generatur. nec spi=rat nec spiratur. modo nulle sũt alie productiones ad intra. Ex his formatur talis ratio que est fortis. quia si dicas ꝙ de virtu=te sermonis loquendo pater et filius sunt vnum principium spirans spiritũsanctũ. quero vtrũ illud principium sit vna res vel nõ. Si nõ ergo nõ est principiũ sed principia. et etiam nõ potest dici ꝙ non sit vna res. quia iste terminus vna res dicitur de oĩ subiecto supponente in diuinis cum dicatur isto termino trini=tas ⁊c. Si autem dicatur ꝙ sit vna res tunc quero vtrum illa sit plures vel nõ: si sit plures sequitur ꝙ due ꝑsone conueniunt ꝑ ipsam sed due ꝑsone nõ cõueniunt in aliqua re q̃n in ea tres cõueniãt vt pȝ ꝑ primã suppositionẽ. sed illa res in qua tres cõueniũt est eẽntia spũsctũ. q̃ non spirat ipsũ. vt pȝ ꝑ scḋaȝ q̃re ⁊c.

A 6. op. decto.

¶ Sexta opinio saluo meliori iudicio põt ꝓbabilr poni. Vñ q̃e=q̃d sit de veritate dicti magistri Gregorij tñ cõtra suũ modũ ponẽdi declarabo quattuor ꝓpõ=nes. Prima est ꝙ ita faciliter vel non magis difficulter potest de virtute sermonis sustineri ꝙ pater et filius sunt vnum principium et non plura principia spiritussancti sicut ꝙ vnus deus spi=rat spiritumsanctum. et non sũt plures dij. patet quia sicut ma=gister Gregorius querit de isto termino vnum principium pro quo supponit. ita queraȝ ab eo de hoc noĩe vnus deus et pote=rit fieri oĩo cõsimilis difficul=tas de vno sicut de alio. vt patȝ cuilibet subtili. ⁊c. Vñ arguitur ꝯtra istũ doctorẽ. Nã ſm ipsum scḋa ꝓpositio ẽ ꝯcedẽda. q̃a ipẽ in illa q̃stione vtrũ deus genuit deũ ꝯcedit ꝙ sic. ⁊ tamen negat ꝙ sint plures dij. ⁊ per ꝯñs ipsẽ habet etiã ꝯcedere ꝙ deus spi=rat deũ. nec sunt plures dij. mo=do sicut ad istam deus generat deum. sequitur ista vnus deus generat deum. satis enim esset extraneum dicere ꝙ deus generat deum negando ꝙ vnus de9 generat deum. sic ad istam de9 spirat deum sequitur ista vnus deus spirat deum. et per ꝯñs ipse habet concedere ꝙ pater ⁊ fi=lius sunt vnus deus qui spirãt spũmsanctũ. nec sũt plures dij. ſȝ omnino ita faciliter potest sus

stineri q pater et filius sūt vnū principiū qd spirat spm̄sctm̄ et non sūt plura pncipia. Et sicut ipe ɔcedit q pater ⁊ fili⁹ nō sunt duo dij. ⁊ q iste termin⁹ deus i diuinis nō dz cōcedi in plurali. ita eque apparenter ⁊ equali facilitate pōt iste dicere q pr̄ ⁊ filius nō sūt duo pncipia. ⁊ q iste termin⁹ pncipiū in diuinis non admittit dici in plurali. Uñ nec ipe nec alius p eo posset facere aliqd argumentū vel rōnē ad pbandū q pater ⁊ filius sūt principia. qn ita forte posset fieri ad pbandū q sint dij. Cū ergo ipe cōcedit q nō sūt plures dij. ipse habet dicere q nō sūt plura pncipia. sz vnū pncipiū. ¶ Si vero C querat p quo supponit ille terminus pncipiū. Pro ista sit hec scđa ppō q ille termin⁹ p nullo immediate supponit. sicut nec iste termin⁹ trinitas p nullo immediate supponit vt dictū fuit in qstione de trinitate. tñ supponit p pluribus mediate scz pro pr̄e ⁊ filio. Patet q prout ibi sumitur cōuertit vniuersaliter cū isto termino ɔplexo pr̄ ⁊ fili⁹ dicendo q quicqd est pater ⁊ fili⁹ est pncipiū spirans spiritūsctm̄ et similiter qcqd est pncipiū ⁊c. ē pater ⁊ fili⁹. ¶ Et si dicat contra. q hec est vera pr̄ ē pncipiū spirās spm̄sctm̄. ergo ille terminus nō vniuersaliter simpl'r cōuertitur cū hoc toto pater ⁊ filius ¶ Pro isto sit hec tertia ppositio q ille termin⁹ pncipiū equiuoce seu nō eodē modo significandi sumit hic et ibi q dico q in pma non supponit immediate p aliqua psona in scđa vero supponit immediate p patre. sicut etiā cū dicim⁹ deus generat deū deus spirat spm̄sctm̄. Unde in pma ly de⁹ sumit psonaliter ⁊ supponit immediate p psona pris. sed in scđa ly de⁹ pōt stare p psonis patris ⁊ filij. Et si isto modo stet tūc ppie loquēdo ly de⁹ supponeret immediate pro plurib⁹. ⁊ nō nisi mediate p vna re scz p eēntia. ⁊ ideo nō capitur eodē modo hic ⁊ ibi. et sic dico i pposito. ¶ Et si dicat fm pdicta iste terminus principiū esset termin⁹ collectiu⁹. q in pria ppositione supponeret immediate pro pluribus ⁊ non sic supponeret pro aliquo illorū plurium ¶ Pro isto sit quarta ppositio q sicut iste terminus trinitas ē nomē collectiuū supponens immediate p tribus personis et p nulla illarum. ita hic iste terminus pncipiū immediate supponit pro duabus personis et pro nulla illarū. Patet ex dictis nec videt michi aliquis melior modus dicendi tenendo q iste terminus deus nullo modo debeat cōcedi in plurali ⁊c. Si vero dicat magister Gregorius vel alius pro eo q ex istis dictis ipse habet ppositū. quia ex quo cōcessū est q ly principiū vno modo supponit p aliqua persona immediate. scz pro patre: et pari ratione pro filio. sequitur q i plurali numero pōt supponere immediate p filio. Ad hoc dicet sibi q non fm ipsum quia sicut ipse concedit q iste termin⁹ de⁹ nō admittitur in plurali qūuis supponat imediate p plurib⁹: ita potest dici q iste termin⁹ pncipiū non admittitur in plurali Et si dicatur q ex hoc realit ha

Instātia

Solutio

Instātia

D Solutio

E Solutio

bet propositum licet non voca-
lit ita dicā q realit habetur con
tra ipm q essēt plures dij lz non
vocatr. sicut poss3 facilr ondi. et
satis p3 ituēti 7 etiā ex dictis i q
stiōe de trinitate. Et sic pt3 pō a
bilr q̄d sit dicēdū hic. Et hec de
scdo articulo. ¶ Quantū ad ter
A tium articulum in quo est vidē-
3. arcl'us dum vtrum concedendum sit q
spūssancti processio sit genera-
tio. ¶ Primo ponā: 7 declarabo
triplicem conclusionē. ¶ Secū
do mouebo. et soluam triplicem
dubitationē3. ¶ Prima cōclusio
i. 9clusio Passiua spūssancti, pcessio non ē
generatio. nec spiritussāctus ad
intra est genitus aut generabi-
lis. ¶ Secūda 9clusio. Passiua
ij. 9clio. spūssācti processio / 7 filij genera
tio. ac ipsarum distinctio nō est
a nobis in via pfecte cognoscibi
bis. ¶ Tertia cōclusio. Passiua
3. 9clusio spūssancti processio: et filij gene-
ratio: ac ipsarum distinctio est a
nobis in via aliquo modo intel-
lizibis. ¶ Prima conclusio est
pr. i. 9cl. certa ex fide. quia cum non sit ni
si vnus filius in trinitate. iuxta
illud Joh. 3. Sic de9 dilexit mū-
dum vt filium suu3 vnigenitum
daret 7c. pter q̄d i symbolo cō
fitemur vnicū esse dei filiū: 7 cu3
etiam filius nō sit filius nisi q̄a
genitus. 7 quia filius vtiq3 ē ge-
nitus (vt dicit Aug. v. de trinita
te. capi. vi.) sequitur q spiritussā
ctus nec est filius: nec est genit9:
nec generabilis ad itra. 7 per cō-
sequens eius, pcessio passiua nō
est generatio passiua. et sic pat3
B conclusio prima 7c. ¶ Scda con
pr. ij. cō- clusio pt3. quia vtraq3 processio
clusio. siue, pductio est a nobis pro sta
tu vie ineffabilis vn̄ secūdu3 ma

gistrū sicut de gnatiōe filij scri-
ptū est gnationē eius q̄s enarra
bit? ita de spūssācto pōt dici pro
cessionē ei9 q̄s enarrabit? Et io
differētiā spirationis a gnatiōe.
7 cur spiratio spūssācti nō dicat
gnatio. 7 cur spūssāct9 non dica
tur filius. ita q ambo dicātur fi
lij et geniti. in vita ista nō possu-
mus pfecte cognoscere vel enar
rare. Et hec intentio est Augu-
stini. 7 hyla. in littera. Similiter
Damasceni. li. pmo vbi dt. Quo
niam esse quādā differētiam ge-
nerationis 7 spirationis didicim9.
quis autē est modus differentie
nequaq̄. Quis autē intelligere
ista non possumus veraciter. ta-
men sic esse confitemur et cōce-
dimus. Uult eni dicere q ista nō
possum9 pfecte itelligere. ¶ Ter C
tia conclusio pat3. quia oia que pr. 3. 9cl.
possumus aliquo mō intellige-
re. possum9 et explicare non stat
eni aliquid credere: 7 illud nullo
modo intelligere sicut supra di-
xi in. q. de trinitate et clarum est
q omne quod possumus aliquo
modo intelligere possumus ali-
quo modo explicare 7c. Et ideo
cum reuerētia magistri Grego-
rij apparet q ipe isufficienter re
spondet ad istam q̄stionem. Ipe
eni postq̄ reprobauit diuersos 9 grego-
modos aliorū ponentiū differen rium.
tiam inter spirationē 7 genera-
tionem nullū modum ponit spe
cialem. sed dicit q nō est nobis, p
statu isto possibile istam differē
tiam intelligere aut explicare.
ideo non tētat ea3 explicare. Q3
autem ista responsio sit insuffi-
ciēs patet. Tum primo. quia eo
dem modo ipse posset se expedi-
re de omni difficultate que fit in

maria de trinitate. Cum tot⁹ ille arctus fm sctōs dicat ineffabilis ec. Tū scdo. q: absurdissimam et scādalosū videt eē in fide. dicē q aliq ppositio sit credēda catholicis. et tn̄ null⁹ catholic⁹ sciat assignare diffinitionē quid nominis siue descriptionem: et differētiam significationis terminorum illius. sic est in proposito igitur ec. Et ideo videndum est qualiter possit explicari ista differētia harum productionum. ¶ Sunt aūt circa hoc diuersi modi dicēdi. Aliqui eni assignant istā differētiā ex principio quo vnus et principio quo alius. dicunt eni q productionis filij principium quo est intellectus. Sed productionis spiritussancti est volūtas. sed istud non valet. Tū primo quia nullius istarum productionū est aliquod pncipium quo distinctum a pncipio quod. vt in alia questiōe dictū est. Tū secūdo. quia in deo intellectus et voluntas nullo modo distiguunt. vt dictū est in questione de distinctione formali. igitur si vnius illarum intellectus est pncipium. et voluntas erit eiusdem pncipiū. et econuerso quare sequitur ec. Alij assignant predictā differentiam ex ipsis pductis. Nam filius est verbum quod pater intelligendo se pducit. spūssāctus autem est donum quod pater et filius se amando pducunt Verbum aūt ex eo q verbum simile est rei intellecte cuius est vbum sed donū ex eo qō donū est: nō ē simile sed potest eē dissimile. productio aūt viuentis similis procedēdi est generatio: vt hic sumitur. Cū igitur ergo spiritussanctus qō ē donū pris et filij sit filius pri et filio nō min⁹ q̄ fili⁹ pri q: tn̄ nō est filius ex eo q est donū. io eius pductio nō ē generatio. Et ista ratio pōt sumi ab Anselmo monologion. lv. Sed q̄uis iste modus sit subtilis et ipm subtiliter declarat. Ockam. tn̄ nō videtur sufficiens. q̄a eque ignotum est nobis q spūssanctus non sit verbum patris et filij sicut q eius pductio non sit generatio: aut q ipse non sit genitus. Unde cum spiritussctūs sit eque similis patri et filio sicut filius patri. et intellectio et volitio nullo mō distinguantur in deo. nō apparet cur spūssanctus non sit verbum quod se intelligendo producunt pater et filius ita bene sicut filius est vbum quod pater se intelligendo producit ec. ¶ Alij assignant differentiam harum productionum ex differentia producentium q̄a. s. filius est ab vno tā tum: sed spūssanctus a duobus. Filius autē nō potest esse duorum nisi vnus illorū sit pater et alter mater quod in trinitate imaginari absurdissimum est. Et ista ratio ponitur a magistro: et Anselmo. mono. lv. et sumitur ab augustio. xv. de trinitate. ca. xxvij. Sed cōtra hoc arguit magister Grego. quia vbi productum eo dēmō est a duobus: nec aliter ab vno q̄ ab altero. neq ab ambobus simul. neq ab altero tātum ibi non videt q pductio ex hoc precise q est a duobus min⁹ debeat dici generatio q̄ si esset ab vno tm̄. Unitas enim vel pluralitas producentiū non videtur variare rationē pductionis. sicut pater q pductio vnius ignis a

quō possit dra pductio. l diui explicari.

P pria op.

S Secūda oppo.

I mprobatur.

T 3. op. probata a doctoribus.

Improbatoq̄ā pōit gre.

duobus non minus dicitur generatio ꝙ productio ab vno sꝫ spūssanctus ꝙuis sit a duobus eodem modo tñ penitus est ab vtroqꝫ (vt ptꝫ in primo articulo) quare ꝛc. Uñ infert ꝙ nō sequitur. si spūssanctus est filius duorum ꝙ eēt vnius tanꝙ patris. ꝛ alteri⁹ tāꝙ matris. cū fili⁹ nō sit vniformiter ex prē ꝛ mrē. qꝛ non eēt rō quare vnus eēt pr̄. poti⁹ ꝙ alter vel ecōuerso. Uñ quantum ad illud secundum bene concordo cū magistro Grego. sed nō ꝙtum ad pͥmū quia non nego ex

A toto predictū modū vt patebit ꝛc. ¶ Aliĳ assignant illam differentiam ex diuersitate modi ꝓcedendi. quia fili⁹ procedit quomodo nat⁹. et spūssanctus quomodo datus. Et hanc ponit Augustinus. v. de trinitate. ca. xiiĳ. Sed illud non sufficit cum non declaret cur spūssanctus nō procedit quomodo natus ꝛc. Qualiter autem istud dictum Augustini debet intelligi declarabo: et inde patebit ꝙ iste mod⁹ coincidit cum alio dicto ꝛc. Unde ad declarādū predictos duos modos et ad manifestādum oppositam.

B ¶ Sciendum est ꝙ generatio quadrupliciter pōt sumi. Uno mō largissime ꝛ impropriie ꝛ est ꝓductio alicuius de non eē ad esse: ꝛ sic se extendit ad creationē: nec sic dicitur in diuinis. Secūdo modo sumitur minus large et ꝓprie: ꝛ est generatio ꝓductio alicuius: nō de nihilo: et sic non se extendit ad creationē hoc aūt potest eē dupliciter. qꝛ vel pōt eē productio alicui⁹ de non eē in eē: ꝛ sic solū est in creaturis et nō in diuinis: vel pōt eē productio alicui⁹ in eē ꝙuis nō de nō eē ꝛ sic solū est in diuinis et nō in creaturis. ¶ Tertio mō sumitur gñatio stricte ꝛ ē ꝓductō nō de nihilo alicui⁹ viuentis cognoscētꝭ ab aliquo eiusdē nature numero vel spē. ꝛ sm talem gñatio nē in creaturis ꝓducēs dicit̄ pater vel mater: ꝓductum fili⁹ vel filia: sic enim sol et homo producunt hominem: sed sol non generat hominem: homo vero generat hominē. Talis autem ꝓductio est in diuinis tam respectu filĳ ꝙ respectu spiritussācti. sed tamen ista non ē descriptio completa diuine generatōis. Quarto modo sumitur strictissime: ꝛ dicitur generatio productio nō de nihilo alicuius viuentis cognoscentis ab vno solo producente eiusdem nature nūero vel specie. Et sic sumitur in diuinis. ꝛ est diffinitio quid nois siue descriptio cōpleta diuine generationis: vt patet inducēdo i partibus singulis. Unde ꝓportionabiliter pōt describi spiratio. ꝙ est productio nō de nihilo alicuius viuentis cognoscentꝭ non ab vno solo producēte sed a pluribus eiusdem nature numero vel specie. Et ponitur illa particula (scilicet non ab vno solo ꝛc) ad differentiam generationis.

Et ideo ad instantiam magistri Grego. quando dicit ꝙ vnitas vel pluralitas producentiū non videtur variare rationem productionis. dico ꝙ licet hoc esset verum in creaturis. tamen non oportet sic esse in diuinis. C Sol. in ꝓbatōis quā ponit greg. ꝯ tertiū modum

Nec exemplum quod ponit de productione ignis ꝛ cetera. bene est ad propositum quia etiam

secundū eum illa ꝓductio nō est
gñatio stricte sumpta et vt hic
accipit͛ ꝛc. Vñ meli⁹ est dicē sic
q̄ dicē sicut ipē dicit ꝙ nulla de
scriptio diuie gñatiōis cū ea cō
uertibilis pōt a nobis dari: q2 ē
a nobis incōprehēsibilis: q2 ab-
surdissimū michi videt͛ ꝙ creda-
mus fide aliquā ꝓpōnē ꝛ tñ ne-
sciam⁹ dare diffinitionē q̄d nois
terminoꝝ ipius seu descriptio-
nem ꝯuertibilē. Nec incōphēsi-
bilitas ipius rei hoc tollit. Q2
de⁹ est a nobis incōprehēsibilis:
ꝛ forte quelibet creatura. ꝛ tamē
damus diffinitionē dei ꝯuertibi
lem. Ideo sua rñsio cum reuerē
tia videt͛ scādalosa. Ex p̄dictis
sequuntur aliqua. ¶ Primo seq̄
D tur ꝙ licet generatio et spira-
tio sint ꝓductiones distincte ex
natura rei/et seipsis formaliter
sint distincte. tñ istarū ꝓductio
nū differētia nō pōt a nobis me
lius explicari q̄ p hoc ꝙ gene-
ratio est ab vno tm̄/ꝛ spiratio a
duobus. Ptz ex dictis ꝛ videtur
intentio Augustini. Secūdo se-
quitur ꝙ nō pōt a nobis expli-
cari quare filius ꝓcedit quomō
natus ꝛ non spūssanctus: spiri-
tussanctus ꝓcedit quomodo da
tus ꝛ non filius: nisi p hoc ꝙ fi-
lius est ab vno solo ꝛ non spiri-
tussantus. ꝛ spiritussanctus est a
duobus quorum vnus dat alte-
ri (scz pater filio) ꝙ spūssanct⁹ sit
vel ꝓcedat ab eo: ꝛ non sic ꝓce-
dit fili⁹. Et est intentio Augusti
ni vbi supra. Tertio seq̄t͛ ꝙ non
pōt a nobis explicari quare fili-
us est verbū ꝛ non spūssanctus
ꝛ spūssanctus est donum et non
filius nisi p modū imediate di
ctum. Ptz ex dictis. Quarto seq̄
tur ꝙ licet ex distinctione filij et
spūssancti: vel generationis et
spirationis non possit fieri eui-
dens argumētū ad ꝓbanduȝ ꝙ
spūssctūs procedat a filio: tñ ex
hoc pōt fieri forte: ꝛ apparēs ar
gumētū ad hoc ꝓbādū ꝯtra gre
cos. Prima ps ptz ex pmo arti-
culo. q̄stionis. Scd̄a ptz ex dict͛
q2 non videt͛ aliter q̄ɼ greci pos
sint explicare differētiā genera-
tionis ꝛ spirationis. nec alia ex-
plicare q̄ dicta sūt. Et forte ista
fuit ratio q̄ mouit ecclīaȝ roma-
nā ad determinādū et tenēdum
cōtra grecos ꝙ spūssanctus pro
cedit ab vtroq3: q2 non apparet
michi ꝙ hoc posset aliter euidē
ter concludi ex textu sacre scri-
pture. vt reputo patere intuen-
ti ꝛc. Sic igitur saluo meliori iu
dicio ꝓbata est ꝛ declarata ter-
tia principalis cōclusio. ¶ Sed
circa istaȝ materiā moueo tres E
dubitationes. ¶ Prima est vtrū
verū sit ꝛ quō debeat intelligi i. questi.
illud qd̄ Augu. Rich. ꝛ alij san-
cti et doctores cōiter dicere con
sueuerunt. s. ꝙ spūssanctus est
charitas: amor ꝛ dilectio patris
ꝛ filij: ꝛ mutuus ac iocundus ne
xus amborū: ꝛ ꝙ non est amor
iocundus nisi sit mutuus: et ꝙ
pater et filius mutuo se diligen
do ꝓducunt spm̄sanctū. Et ita
de alijs dictis similibus que fre
quenter ꝓcedunt a sctis/ꝛ anti-
quis doctorib⁹. ¶ Scd̄a est vtrū ij. q̄stio.
debeat ꝯcedi ꝙ pater ꝛ filius se
diligant spūsancto. videt͛ ꝙ nō:
sicut in deo idem est sapere ꝛ eē.
ita diligere ꝛ eē. sed ista non con
ceditur pater est sapiēs sapien-
tia genita: q2 ad illā sequitur ꝙ
pr̄ est sapiētia genita vt arguit

August. ꝛ magr̄ in littera di. xxij ꝛ per ɔñs sequitur ꝙ ista nõ debet cõcedi pater diligit se spũsãcto: q: ad illã se q̃tur ꝙ pr̄ ē spũs sanctus: qḋ est falsum. Oppositum pꝫ p magr̄m in p̄dicta distinctione. ¶ Tertia est iuxta istam
Q̄stio. materiã. vtrũ debeat ɔcedi ꝙ pr̄ est sapiẽs sapiẽtia genita. Videt̄ ꝙ sic: q: ſm Augusti. pater dicit v̄bo. ꝛc. quero aut dicere accipitur eẽntialr̄ aut notionalr̄ si eentialr̄. tũc idē est ꝙ intelligẽ. igr̄ pr̄ intelligit v̄bo sicut dicit verbo quare ꝛc. Si teneatur notionaliter tunc idem est ꝙ gignere: ſꝫ hec est falsa. pr̄ gignit v̄bo imo generat verbũ. ergo illa erit falsa dicere capiatur notionaliter. quare ꝓpositum ꝛc. Oppositũ pꝫ p magistrũ in di. xxxij. ꝛ per Augusti. in. v. de trini. multis locis. Ad istas dubitatiões r̄ndeo p ordinẽ. ¶ Ad p̄mã dico p̄mo ꝙ
A Solu. p̄me q̄sti. voluntas diuina est concors et mutua charitas / siue dilectio ꝛ amor iocundus / ꝛ mutuus cõis patri / ꝛ filio / et spirituisctõ. nec plus distinguitur ab eẽntia diuina communi tribus psonis q̄ꝫ eẽntia a seipã: ſꝫ sunt idem oĩbus modis. ¶ Scḋo dico ꝙ spi
B ritussanct⁹ non magis est charitas amor: vel dilectio patris et filij q̄ꝫ pater sit charitas amor: vel dilectio filij. ꝛ spiritussãcti: ꝛ hoc loquẽdo de virtute sermonis ꝛ ꝓprie. Pꝫ q: vnicus ꝛ penitus indistictus est amor eẽntialis mutuus iocũdus ꝛ infinitus quo mutuo se diligunt pr̄ ꝛ filius ꝛ spũssanctus: nec est possibile ponere aliquẽ amorẽ quo pater diligat filium aliquo modo distinctuꝫ ab amore cõmuni trium personarum ſcḋm Augu. vi. de tri. Uñ p̄dicti termini charitas. amor. dilectio ꝓ̄pe loquẽdo semp sũt termini eentiales. Et si quando ꝙ a sctis vl̄ doctorib⁹ capiãtur ꝑsonalit̄ hoc nõ ē ſcḋm sermonis ꝓprietatẽ sed est ſꝫ quãdã appropriationẽ: sic appropriat̄ pri potẽtia ꝛ filio sapientia ꝛc. In in diuinis nõ est aliqua potẽtia vel sapiẽtia aliquo modo distincta a cõmuni potentia vel sapientia triũ ꝑsonaꝝ. sic in proposito ꝛc. Tertio dico ꝙ spiritussctũs põt dici nexus patris ꝛ filij ad istuꝫ sensum ꝙ pater ꝛ filius producũt spũsanctũ aliter autẽ intelligendo non videtur verum. Quarto dico ꝙ sicut verum est ꝙ pater et filius mutuo se diligẽdo producũt spiritũsanctũ. Sic etiam de virtute ſmonis ɔcedendum est ꝙ pr̄ et filius mutuo se intelligẽdo producũt spiritũsanctum: pꝫ. quia cum in deo penitus idem sit diligere ꝛ intelligere ꝛc. p̄mum tamen est in vsu apud sanctos: sed non secundũ. ¶ Si vero querat̄ vtrũ illa propositio in sẽsu causali sit vera. ita ꝙ ista causalis sit vera. pater ꝛ filius quia diligunt se mutuo producũt spiritũ sanctum. R̄ndeo ꝙ licet forte ista (vt est causalis proprie dicta) de virtute ſmonis non eēt concedẽda: tamẽ potest concedi ad bonũ sensum. Et si queratur cũ ita sit ꝙ pr̄ ꝛ filius quia diligũt se ꝓducũt spũsanctũ. quare nõ est ita ꝙ pater filius ꝛ spũssanctus. q: diligũt se nõ producunt aliã ꝑsonã. Ad hoc r̄ndeo ꝙ nulla est causa nisi q: deus eterna eẽntia et tres ꝑsone nec potest C

esse plures sicut põt haberi ex scriptura. Et ad hoc possūt haberi congruentie. sed de illis nō curo. Et iō q̄rere cur ita est vbi nō ē causa supuacuū est. nec aliqua ratio pt hic a nobis assignari nisi: q2 natura rei talis est nec est euidēs: q̄n tres psone possint pducere quartā quare ₇c. ¶ Ad scdam dubitationē pz ex iam dictis q̄a respondēdū. Uñ dico q̄ si istud verbum diligere capiat essentialiter sicut istud verbū sapere. tūc de virtute smonis hec est absolute falsa: pater ₇ filius diligunt se spūsancto. sicut ista pater sapit sapientia genita sicut bene arguit ratio. Tamen q̄uis sancti ₇ doctores antiqui capiant semp illud verbum sapere essentialiter: non tamē sic istud verbum diligere. sed quandoq3 notionaliter. ₇ sic ad sensū quem intelligit ipa est vera. Uñ apud eos diligere vt capitur notionaliter nō est oīno idē q̄d spirare. quia tunc sicut hec est falsa pr̄ ₇ filius spirāt spiritusācto sic ista esset falsa pr̄ ₇ filius diligunt se spūsancto. sed diligere isto modo includit diligere eēntiale quod est oībus modis diuina essentia ₇ similiter spirare Et ideo illa ppositio est falsa pr̄ et filius diligunt se amore absoluto ₇ essentiali. ₇ sic diligendo se producunt spiritūsanctū Ex quo patet q̄ ille terminus secūdum vsum sanctorū nec est pure essentialis nec pure notionalis. sed partim essentialis ₇ partim notionalis. id est in descriptione sua ponitur termin9 aliquis pure essentialis/ ₇ aliquis terminus pure notionalis, non sic autem de isto termino sapere. iō patet ad rationem ₇c. ¶ Ad tertiam dubitationē respōdeo p̄mittendo istā regulā quā ponit ille doctor antiquus ₇ subtilis dn̄s. P. pictauiēn. libro p̄mo summe sue. capl'o. xix. videlicz q̄ nichil in hac materia sine distinctiōe: vel affirmādum est/ vel negādū. vt si in dissonātia sophista fecerit sillogismū ridiculus appareat. ideo distiguo q̄ iste terminus sapientia per se sumptus est terminus essentialis. sz quandoq3 per aliquid additum efficitur personalis. vt dicendo sapientia genita. Et quādo ponitur in ablatiuo casu (sicut in proposito) tunc dupliciter potest exponi. Uno modo per istam prepositionem a. Alio modo per istā ppositionem p. vt ptz clare in exemplis. Unde secundū hoc possunt poni quattuor ppositiōes que colliguntur ex dictis illius doctoris saltem p parte. ¶ Prima est. q̄ ista ppositio: pater est sapiens sapientia genita siue p a. resoluatur: siue per p falsa est ptz. quia sicut pater non est a filio nec p filium qui est sapiētia genita. sic nō est sapiēs ab ipo/ vel per ipm scd'm Augustinum. Secunda est. q̄ ista ppositio pater est sapiens sapientia ingenita. si per a. resoluatur falsa est. si per p. vera est. patz. quia sicut pater non est seipo nec ab essentia diuina proprie loquendo. sic non est sapiens ₇ sapiētia ingenita que est ipe/ vel essentia diuina. Et hoc est contra dictum doctorem ₇c. sed tamen est sapiens per seipsum: et per essentiā diuinam. quare ₇c. ¶ Tertia

Margin notes: D Solu. ij. q̄stionis — E Solu. 3. q̄stionis — F — G

est. ꝙ ista ꝓpositio scilicet filius est sapiēs sapiētia genita si p a. resoluaẜ falsa ē si p per. vera est. Ptz. qr sicut fili⁹ non est a seipso sic nō est sapiēs a seipso sȝ a p̄re a quo ē. sed tamen est sapiens p seipsum. sicut filius agit per seipsum licet non a se secundū hylar. Quarta est ꝙ ista propositio filius est sapiens sapientia ingenita siue per a. resoluatur siue per per. vera est. patet quia sicut filius est a patre: et per patreȝ sic est sapiens ab ipso ⁊ per ipsum qui e. sapientia ingenita. Et sicut dico de filio: ita dicendum est de spiritusancto quo ad istam propositionem. Quis autem possit concedi ꝙ filius vel spiritussanctus est sapiens sapientia ingenita: id est ab ea capiendo illum terminum personaliter pro patre. non sic tamē potest concedi capiendo ipsum essentialiter scilicet pro essētia. bene tamen concedendum est ꝙ filius vel spiritussanctus est sapiens sapientia ingenita. id est per essentiam que est sapientia ingenita.

Instātia ¶ Si vero dicatur ꝙ secundum Augustinum idem est in deo, sapere ⁊ esse: ergo si filius est sapiens sapientia ingenita. sequitur ꝙ filius est sapientia ingenita quod est falsuȝ. quia si esset sapientia ingenita non esset sapientia genita.

A

Solutio ¶ Repsondeo ꝙ sicut ingenitum potest dupliciter accipi: sic etiam sapientia ingenita. Uno modo dicitur ingenitum omne quod nō est genitum: et sic essētia diuina est sapientia ingenita. Alio modo dicitur ingenitum quod nō est genitum ⁊ est generans: ⁊ sic est ꝓprietas soli patri conueniens ⁊ nō filio. Primo mō ꝯcedo ꝙ filius est sapiētia ingenita ad istū sēsū ꝙ filius e. ista sapiētia q̄ e. ingenita: sicut est ista eēntia q ē ingenita. Sed secundo modo dico. ꝙ filius non est sapiētia ingenita. quia ingenitum isto modo non conuenit diuine eēntie. Si vero dicatur contra primum ꝙ secundum hoc isti termini sapientia ingenita et sapientia genita affirmabuntur de filio. Dico ꝙ non est inconueniens capiendo ly sapientia ingenita essentialiter. et ly sapientia genita personaliter Si vero dicatur contra secūduȝ ꝙ adhuc procedit argumentum ꝙ filius sit sapiētia ingenita capiendo personaliter. q̄a p quartā ꝓpositionem filius est sapiēs sapientia ingenita capiēdo personaliter. ergo est sapientia genita scdo modo capiendo. consequentia tenet per illud medium Augustini ⁊c. Rn̄deo ꝙ quis in deo sit idem sapere et ee. non sequitur filius est sapiens sapientia ingenita in ablatiuo casu. Igitur est sapientia ingenita si in antecedente capiatur ly sapientiā ingenita in ablatiuo casu et in consequente in nominatiuo. Nec video ꝙ habeat apparētiā primo modo. sed si vtrobiqȝ capiatur eodem modo consequentia habet aliquam apparentiam: et potest concedi consequens sicut antecedēs. sicut patet cuilib et subtiliter intuēti ⁊c.

¶ Tunc ad rationem istius dubitationis dico. Quod non sequitur pater dicit verbo: ergo sapit verbo. ratio est: quia secūdū viā sanctorū sapere semper capitur B

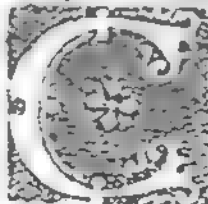
essentialr. sed in illa ppõe dicere non capit pure essẽtialr sz notionalr. vel ptim essentialit et pti notionalit. i. in sua descriptione qd nominis ponitur terminus essẽtialis et terminus notionalis. q2 dicere non est omnino idẽ quod intelligere nec omnino idem qd gignere: quia pater non gignit verbo sed gignit verbum. sed dicere est intelligere. et intelligendo pducere. et sic ista pater dicit verbo: valet tantum pater intelligit verbum intellectione essentiali et intelligendo gignit verbũ sicut supra dixi de diligere. Et hec de ista et de toto tertio articulo. Tunc ad rationes principales. ¶ Ad primam negatur antecedens et ad probationem negatur maior. si intelligatur vniuersaliter circunscripto oi alio qd nõ est edẽ secum modo sic nõ est in proposito q2 filius est essẽtia eadem cum patre quare non superfluit: q̃uis pater sit ex se sufficiens. ¶ Ad confirmationẽ patet quid dicẽdum est primo articulo questionis. ¶ Ad secũdaz confirmationem patuit diffuse in secundo articulo. quid possit dici rc. ¶ Ad tertiam negatur añs. et ad probationem negatur maior et ratio patet ex dictis in tertio articulo. ¶ Ad confirmationem negatur assũptum q2 hoc non est verum vt ibi tangit vt dictum est. Ad illud tamẽ qd ibi dicitur q actus et habitus illius volũtatis vere generant cõcedo capiendo generationez large nõ tñ stricte. vt pz clare ɔsiderãti pdicta. Et hec de ista q̃stiõe.

D Ad pmũ pncipale

Ad secũ.

Ad ttiũ.

¶ Sequitur nona questio. in q̃ tractatur materia cha. qua homines iustificantur et de missione spũss. visibili. et inuisibili.

Circa quartãdecimaz distinctionẽ: et alias in quib9 magr agit de etna et spũsscti pcessione/ tẽporali tam visibili. q̃ inuisibili quero vtrũ sola persona spũsscti sit charitas infusa q̃ datur amicis dei. ¶ Arguitur pmo q non q2 psona spũssancti non est charitas: que datur amicis dei: igitur questio falsa ɔña est clara: sed antecedens pbatur q2 frustra fit p plura qd põt fieri per pauciora. sed ad hoc q aliquis sit amicus dei sufficit q ei dentur dona spũssãcti. nã q̃cunq3 habz illa ipse est carus deo et amicus dei. igitur superfluum ẽ q datur propria persona spũssã cta. quare rc. ¶ Secũdo. q2 aliqua charitas que non est persona spiritussancti datur viatori. igitur questio falsa. cõsequentia clara sed añs pbat: q2 charitas creata datur a spũssãcto viatori p quã ipse est amicus dei. iuxta illud Aposto. Rõa. v. Charitas dei diffusa est in cordibus nr̃is p spm̃sanctuz qui datus est nobis rc. Sed ɔstat q spũsstũs nõ est illa charitas creata que per ipm̃ diffunditur in nobis. igit rc.

¶ Tertio q2 charitas q̃ dat amicis dei potest augeri et minui. igitur q̃stio falsa. ɔña clara. sed antecedens pbatur: q2 sicut aliq̃s potest esse magis vel minus carus deo et amicus dei: ita sua charitas potest fieri maior et minor et intendi et remitti: sed constat q hec nõ potest competere per-

Que. ix.

Utrũ sola psona spũssãcti sit chari. infusa q̃ dat amicis dei.

ij. arguit

3. arguit

In opp̃.

sone spūsscti. igit̄ ꝛc. In oppm̄ arguit̄ p magistrū. xviij. dist. vbi tractat de ista materia ꝛ determinat oppm̄ expresse. In q̄stiōe iuxta materiā triū argumētoꝝ erūt tres articuli. Prim⁹. vtrum charitas que dat̄ amicis dei sit p̄sona spūsscti. Scd̄s. vtrū charitas q̄ dat̄ amicis dei sit qualitas infusa menti. Terti⁹. vtrum charitas que dat̄ amicis dei potest augeri vel minui. ¶ Circa primū p̄mo p̄mittam tria notabilia ꝓpter terminoꝝ declarationē. Scd̄o ponā triplicē ꝯclusionē. Tertio soluā triplicē dubitationem. Quantū igitur ad p̄mū q̄a magister dicit duplicem esse ꝓcessionē spiritussācti eternā scꝫ ꝛ tēporalē. Notandū est q̄ q̄ñq̄ processio accipit̄ pro productione passiua vnius persone ab alia. aliq̄ñ āt importat talē ꝓductionē cōnotando illā personam ꝓductā de nouo existere in aliqua creatura ratiōali secundum aliquē modū specialem de quo infra dicetur. Und̄ si vsus sanctoꝝ esset q̄ ꝓcedere importaret talē ꝓductionē vni⁹ persone ab alio et nouā sui existentiā in quacūq̄ creatura nō ꝓpter nouitatē dei sed ꝓpt̄ nouitatē rei ita bene posset dici q̄ spūssanctus ꝓcederet tp̄aliter q̄ñcunq̄ creatura creatur: sicut modo dicitur q̄ procedit tēporaliter: quia datur alicui rationali creature ad ipsam sanctificandā: q̄ tunc spm̄sctm̄ ꝓcedere non esset aliud q̄ ip̄m ꝓduci a patre et filio et de nouo adextra esse i creatura noua. Ex his sequitur q̄ de v̄tute s̄monis nō deb; ꝯcedi q̄ sit duplex ꝓcessio spūsscti. vel sint due ꝓcessiones spūsscti. pꝫ: q̄ sicut ꝓcedēs ē vn⁹ sic ꝓcessio ei⁹ ē vnica. Scd̄o sequit̄ cōtra Ockam q̄ ꝓcessio tēporalis est vna res loquēdo de v̄tute s̄monis vn̄ dico q̄ ꝓcessio tp̄alis ē vnū ens reale. s. spūssāctus: licet em̄ ille termin⁹ nō significet solū vnū ens reale sed plura tm̄ solū supponit ꝓ vno. s. ꝓ spūsscto. Sic etiā dico contra eum q̄ creatio dei est ꝓpric res scꝫ ip̄e deus creans. si capiatur actiue: et sic concedo q̄ creatio creat: vel creatio est ipa creatura si capiatur passiue. et sic concedo q̄ creatio creatur quocūq̄ modo tm̄ capiat̄ nō solū signat vnam rem: sed plures. s. deum et creaturā ꝛc. ¶ Tertio sequitur q̄ ꝓcessio tēporalis non differt realiter a processione eterna: loquendo de virtute sermonis.

Patet quia isti termini ꝓcessio tēporalis. ꝛ ꝓcessio eterna supponunt pro eodē licet cōnotent diuersa ꝛc. ¶ Quarto sequitur q̄ tm̄ ad intentionē sanctoꝝ pōt cōcedi q̄ duplex est / siue q̄ due sūt ꝓcessiones spūssācti: ꝛ q̄ ꝓcessio eterna differt realiter a ꝓcessione temporali. Patet quia nichil aliud intelligitur nisi q̄ eternaliter procedit ꝛ etiā temporaliter: et q̄ potest p̄mo mō ꝓcedere absq̄ hoc q̄ procedat secundo modo: ꝛ q̄ ꝓcessio eterna differt realiter ab aliqua re que importat̄ p ꝓcessionē tēporalem. scꝫ a creatura temporali ¶ Scd̄o notādū est que sit differentia inter ꝓcessionē ꝛ missionem ꝛ dationē: vn̄ dico q̄ isti termini supponūt ꝓ eodē: s; tm̄ pro cessio, put hic sumit̄ est in pl⁹ q̄

missio. q: oē qđ mittit̄ ꝓcedit sȝ nō ecōuerso. Nā fili⁹ eternaliter ꝓcedit: nō tñ eternaliter mittebat̄: lȝ eternaliter posset mitti sed ꝓcessio nō est in pl⁹ ꝙ̄ datio nec etiā in minus. q nō in plus ꝓꝫ q: non oē qđ datur ꝓcedit. Nā dona spūsscti dant̄ nō tamē ꝓcedūt vt hic de ꝓcessiōe loquimur. q etiā nō in min⁹. pꝫ q: nō oē quod ꝓcedit datur. Nā fili⁹ eternaliter ꝓcedit: non tamen eternaliter datur. Sed q̄liter se habeant missio ⁊ datio satis patebit per sequentia. Dico tamē q licet predicti termini simpliciter sumpti se habeant vt dictū est. tamen ipsi aliquo mō restricti possunt adinuicem cōuerti. Unde isti termini. ꝓcessio tp̄alis spiritussancti. missio spiritussancti. datio spiritussctī inter se cōuertuntur (saltem ſm legem ordinatā) quod dico q: forte possibile est absolute spiritūsanctuȝ dari absq̧ hoc q mittatur. sicut poterit apparere ex dicēdis inferius ⁊c. ¶ Tertio notādū est quid importatur p istos terios missio ⁊ datio: siue mitti / ⁊ dari Unde dico q mitti importat personam ꝓcedentem connotando creaturā. ita q descriptio quid nominis sit hoc totū mitti ē personam aliquā ab alia ꝓductam p nouā existētiā in aliqua creatura rationali secundum specialem modum existendi in ea manifestari. Et proportiōabiliter quid nominis hui⁹ termini mittere est psonā aliquā ꝓductam per nouam existentiam in aliq̄ creatura rōnali ſm specialē modum existēdi in ea manifestari. Et ista manifestatio fit aliquid opando circa creaturā. p quam opationē psona que mittit̄ manifestari dꝛ. Sed dari ē aliquā rē ꝓductā existētē in alicui⁹ potestate sic se habere ad rōnalem creaturā q ipse possit iuste illa vti ad operādū aliquid sicut sibi rōnabiliter placuerit. Et ista descriptio cōuenit tā spūsscto ꝙ̄ ei⁹ donis vt patebit. Et proportionabilr quid nois hui⁹ termini dare potest assignari q est aliquā rem habentē aliā rem ꝓductaȝ in sua potestate velle sic se habere ad rationalem creaturam q ipsa possit iuste illa vti ad aliqđ operandū sicut sibi rationabiliter placuerit. Sic enim dꝛ q aliquis dat seipm̄ alteri in hoc q offert seipȝ sibi vt faciat qđ alius dixerit. Nec querenda est in predictis descriptionibus precisa ⁊ rigorosa ſmōis ꝓprietas. sed querēdū est vt intelligatur veritas. Ex istis sequuntur aliqua. ¶ Primo sequit̄ q mittere est cōmune tribus personis quia cuilibet eaꝝ cōuenit aliqđ operari circa creaturā. vñ alia persona manifestat̄ et sic tenet argumētū magistri. q si aliqua persona mitteret et nō alia sequitur q operaretur aliquid ad extra et non alia quod ē falsū. Secundo sequitur q eadem persona potest mittere se. quia operādo aliquid circa creaturam potest manifestare q ipsamet procedit ¶ Tertio sequitur q dare est cōe tribus personis: ⁊ q eadem persona potest seipaȝ dare quia quelibet persona est in potestate cuiuslibet persone. et q̄lȝ in potestate sua. vt velit aliquā personam productam sic se ha-

dere ad rationalē creaturam q sit parata ad faciēduz q̄cq̄d rōnabiliť petit rationalis creatura. ¶ Quarto sequiť q nec mitti nec dari est cōmune trib9 psonis q2 nō cōpetit nisi psone pducte. nec cōpetit patri. 7 hoc ē solū ex vsu sanctoꝝ. et si aliť fuissent vsi rationabiliť possz dici oppositū. Un̄ difficultas in ista materia principaliter est ex significatis terminoꝝ quib9 est vtēdum fm vsum sanctoꝝ et antiquoꝝ. ideo est difficultas magis vocalis q̄ realis.

A 1. cōclo. ¶ His p̄missis circa istum articulū pono tres cōclusiones. Prima est q amicis dei nō solum dantur creata spiritussancti dona: sed etiā ppria spiritussancti persona. Ista conclusio pbatur a magistro in littera plurib9 auctoritatibus nec videtur ad hoc melior probandi modus. Itē ad hoc est auctoritas Augustini super illo vbo Jo. xiiij. Ego rogabo patrem et alium paraclitum dabit vobis. Item Lu. i. dicit angel9 ad Mariam. Spiritussanctus superueniet in te et virtus altissimi obumbrabit tibi. Ubi duo distincte pmittit. scz aduentū spūssācti: et etiam obūbrationē ꝟtut3 altissimi. per primū notatur donatio spūssancti. per secundum

B 2. cōclo. donatio doni creati 7c. ¶ Scda conclusio est q amicis dei nunq̄ datur spūssancti persona q̄n detur aliquod eius donū creatum. s. charitas vel gratia. nec similiter econtra. Prima pars pbatur quia quicūq3 habet spiritumsanctū ē amic9 dei. Ro. viij. quicūq3 spū dei aguntur hi filij dei sunt. sed nullus est filius vel amic9 dei sine charitate vel grā gratū faciēte a deo creata/ 7 infusa: vt postea pbaķ. igiť 7c. Secūda pars pbaķ. q2 q̄cūq3 hab3 charitatē creatā siue gratiā gratū facientē est amic9 dei. sed nullus ē amic9 dei si nō habeat spiritūsanctū. igitur 7c. Maior pz Thi. iij. iustificati gratia ipsius heredes sumus scdm spem vite eterne. Minor patet Ro. viij. Si quis spm xpi non habet hic non est eius. id est membrū xpi. 7 per spiritum xpi itelligitur spiritussanctus secundū glosā igiť 7c.

¶ Tertia conclusio est amicis dei absolute potest dari spiritussancti persona absq3 hoc q dentur ei9 dona: et similiter econtra. Prima pars pbatur a magistro Grego. sic. q2 omne dabile a deo homini absolute potest ei dari non dato alio quod non est essentialiter idem cū eo nec aliquid de essentia eius. igitur 7c. C 3. cōclo. Consequentia tenet: quia spiritussanct9 est dabilis per primā conclusionem. et nullum donū creatū est essentialiter idem cū spiritusancto: siue de esse spūssācti. Et añs patet. Tum quia ipso concesso nulla sequitur contradictio. Tum quia sicut omne factibile a deo potest fieri ab ipso non facto alio quod nō est ipsum aut de essentia ipsius. sic videtur in proposito. Sed illud añs faciliter pōt negari. 7 ad primā pbationē pz q nulla ē pbatio. hoc cōcesso nō pōt euidēter īferri cōdictio igitur hoc ē verū/ aut concedendū. Et ad secūdam pbationem posset dici q spiritumsanctum dari non est aliud q̄ donum eius creatū dari. ideo

non valet ratio: nec similitudo ibidē inducta 7c. ¶ Uñ alit̄ 7 magister Ockam ꝓbat illaȝ partē sic q illud dicit̄ dari alicui qñ pōt illo vti ad aliq̄d faciendū sicut placet: quēadmodū dicit̄ q aliquis dat seipsum alteri ꝓpt̄ hoc q: offert se illi ad faciēdū quod alius dixerit. vnde hoc supponitur ex quid nomis. Sed supposito q spūssanct⁹ nullū donum creatū daret creature rationali adhuc posset esse paratus ad faciendum illud qđ creatura rationalis rationabilit̄ vellet (vt clarum est) igitur sine dono creato absolute posset seipsum dare et sic prima pars patet sufficiēter Sed secunda pars sequit̄ satis ex prima. vt patet cuilibet intuenti igit̄ 7c. ¶ Ex istis sequunt̄ aliqua. Primo sequit̄ formalis respōsio ad istū articulū scȝ q loquēdo de virtute sermōis charitas que datur amicis dei non est psona spūssancti. Patet. q: spiritussanct⁹ non est charitas creata vt clarum est: sed nulla charitas datur amicis dei nisi charitas creata. Pro cui⁹ declaratione sit istud scđm correlarium q loquendo de virtute sermonis charitas increata non datur amicis dei. ptȝ. q: proprie loquendo iste termin⁹ charitas est terminus essentialis immediate supponens p essentia diuina. sed nō est ꝯcedenduȝ q essentia diuina mittat̄ / vel detur. sicut nec pater: q: nō est res ꝓducta vt patȝ ex supradictis. igit̄ 7c. Unde si aliquādo a sanctis inueniat̄ qđ charitas increata datur iste terminus capitur notionaliter pro psona spūssancti. 7 hoc nō est secundū sermonis ꝓprietatem sed scđm attributionē vt supra tangebat̄ in alia q̄stione. ¶ Tertio sequit̄ cōtra magr̄m q spūssanct⁹ nō est charitas qua formalit̄ diligim⁹ deū 7 ꝓximū. ptȝ. q: licȝ spūssanct⁹ det̄ nobis. nō tñ p ipsum formalit̄ diligim⁹. ita q ipse sit nobis formalis dilectio. quia deus in duplici genere cause. scȝ materialis et formalis non pōt esse causa: sed solū in genere cause efficientis 7 finalis. igitur 7c. Quarto sequit̄ quod spiritussāctus nō ideo precise dicitur dari q: dicitur ei⁹ dona. Patet p magistrū ex tertia conclusione 7c. ¶ Sed circa predicta est triplex dubitatio. Prima est q cū spiritussanctus scđȝ veritatem sit in oibus rebus p essentiam presentiam 7 potentiaȝ 7 p ꝯñs in hominib⁹ bonis 7 malis: non videtur qđ spiritussanct⁹ in p ropria psona possit nouiter dari q: nō potest in aliquo hoie esse nouiter qui prius fuerit in ipso. alit̄ esset possibile aliquē hoiem esse 7 spiritū sanctū nō esse in eo. qđ supponit̄ falsum 7c. ¶ Secūda dubitatio est vtruȝ spūssanctus detur in suis donis / 7 in quibus donis. et quare magis dicatur dari in aliq̄b⁹ donis q̄ȝ in alijs cū oia sint dona ei⁹ quecūq; habet creatura rationalis. ¶ Tertia dubitatio est vtrum spūssanctus det̄. vel mittat̄ visibiliter. videtur qđ non. q: inuisibile non potest visibiliter mitti. sed ipse est simpliciter inuisibilis. igit̄ 7c. Oppositū dicit magister di. xvi ¶ Ad primā dubitationē respōdetur quod scđm magistruȝ di. xvij. Spūssāctus duplici modo

Marginalia: D; E; F; G i. q̄stio; H ij. q̄stio; I 3. q̄stio; K Ad p̄mā q̄stionem

existendi est in reb9. Uno modo
est in oibus creaturis gñaliter.
Alio mō est solū in creaturis rō
nalibus iustis z sanctis specialr
z isto mō bene stat q hō sit / et
spūssanct9 nō sit i eo illo mō: et
postea sit in eo noviter illo mō.
z scdm istū specialē modū dicit
spūssanct9 mitti z dari. Et si qra
tur qualis sit iste modus existē
A di spūssancti. Uno modo potest
dici q nō est comprehēsibilis si
cut nec pum9 de quo magis vi
deretur. z ideo est inexplicabi
lis. tamen potest aliquo modo
notificari a posteriori. Nā vt di
cit magister in. xvii. distin. Tūc
nobis dicit mitti spūssanct9 cuz
ita est in nobis vt faciat nos di
ligere deū / z primuz dilectione
meritoria. Nō q hoc sit spiritū
sanctū dari: qm absolute staret
meritorie diligere deū z primū
z non sic habere ipsum / z simili
ecōtra. Alio modo pōt dici z for
te meli9. q licet iste modus exi
stēdi nō sit nobis cōphensibilis
aut cognoscibilis ad plenuz: tñ
nō sequit ppter hoc q nō sit ali
quo modo explicabilis. Nō eñ
video esse possibile aliquid cre
dere qd nullo modo est explica
bile. ideo dico q iste mod9 speci
alis vltra pmū modū genera
lem nihil oino iportat nisi soluz
spiritūsanctū esse paratuz ad fa
ciendū qd creatura rationalis
rationabiliter vellet. iuxta illa
que dicta sunt zc. Hoc autē abso
lute pōt absq hoc q in ipsa sit
aliqua dilectio seu aliquod do
B Ad scdaz q̄stionē num creatū zc. quare zc. ¶ Ad
secundā dubitationem dico pri
mo q spūssanctus datur in suis
donis vel magis ppe loqndo dat
cum suis donis. qūuis absolute
possit dari sine eis z ecōtra. Se
cūdo dico q spūssāct9 nō dat de
facto alicui nisi ei quē sctificat z
acceptat ad vitā eternam. Tertio
dico q spūssāct9 nulluz sanctifi
cat vel acceptat ad vitā eternā
nisi eū in quo ē charitas creata
siue grā gratum faciēs: vt pate
bit in scdo articulo. Et ideo sancti
dicūt spiritūsanctū dari in cha
ritate tanq in dono creato.
Quarto dico q si ad hoc eēt mo
dus loquēdi sanctoz ita bñ pos
set dici z cōcedi spūsanctū dari i
sapiētia vel in fide vel in spe si
cut in charitate: sed hoc nō ē vsi
tatum apud sanctos. Similiter
non dicit dari qūuis cōferat ali
cui potestatē faciendi miracula
sine charitate vel gratia qūuis
hoc posset dici si sancti sic vterē
tur. z sic ptz ad secundā dubita
tionē. ¶ Ad tertiā dubitationē
dico primo q missio visibilis ali C
cuius psone pōt dupliciter fieri Ad tertiā q̄stionē
Uno modo p realē assūptionez
nature create visibilis in vnita
te diuine psone. Alio modo sine
tali reali assumptiōe. primo mo
do fili9 fuit visibiliter missus in
incarnatiōe: de qua missione in
tertio libro. Scdo modo spūssā
ctus fuit missus in noua lege. z
de ista missione videndum ē qd
sit z quando / z quibus facta sit
Unde dico secundo q missio vi
sibilis est apparitio alicui9 rei
corporalis visibilis facta circa
creaturam rationalem eidem
creature missionem inuisibilem
diuine persone representans.
Primo eñ q sit apparitio spe
cierum corporaliū visibiliū ptz
quia aliter nō posset esse visibi

lis cū diuia psona sit inuisibilis Secūda q sit circa creaturā rationalē patet. quia nō mittitur nisi creature rōnali. Tertio q presēteret ꝛc. ptꝫ. q diuina psona nō mittit nisi ad repñtādū aliquē effectū spiritualē scꝫ gratiā gratū facientē. qͣuis aliter possit fieri si deo placeret. Tertio dico q nō oportet missionē inuisibilem tunc pmo fieri qn pmo fit missio visibilis q eam significat missio ei visibilis signifcat missionē inuisibilē. vel tūc pmo fieri vel pri9 factā eē / ꝛ adhuc pmanere: q: quando spiritussanctus visibiliter christo mittebatur in columbe specie Math. iij. nō tūc primo accepit gratiam. nec fuit in eo augmētata. Similiter qn visibiliter missus fuit apostolis nō tūc primo gratiā receperant licet fuerit augmentata. Quarto dico q ista missio facta fuit i noua lege xpo et apostolis. Et de xpo patet in euangelio. et de apostolis in libro Actuū aplorū ij. cap. Et qͣuis facte fuerint in veteri testamento apparitiōes aliquibus sanctis. non principaliter signāt missionē spūssancti sed aliud ꝛc. Si vero queratur vtruꝫ ille species que apparuerunt fuerint vere res. et quales fuerūt. ¶ Respōdeo q fuerunt vere res et tamē potuerunt esse tales quales apparuerunt. vel potuerūt eē alique alie conuenientes cuꝫ aliis rebus ꝛ similib9 accidētibus exterioribus. Unde quando spūssanct9 apparuit in specie columbe dico q fuit vera res. tamen hoc potuit fieri per verā columbā. vel per aliquam aliam rem de nouo creatam habentē accidētia exteriora similia accidētib9 columbe. ꝛ sicut deo placuit ita factū ē. Ad argumētū aūt oꝫ q inuisibile pōt visibiliter mitti nō in se sꝫ in aliq̄ istituto ad ipsū significādū ꝛc. Et hec de pmo articulo. ¶ Quantū ad scdm articulū vtrum charitas q̄ dat amicis dei sit qualitas infusa menti. Primo ponā tres ꝯclusiones et eas declarabo. Scdo obijciā ꝯ aliquas ratiōes et ad eas respōdebo. ¶ Prima ꝯclusio. nullus potest eē amicus dei de lege ordinata non habendo in se aliquā qualitatē infusam q̄ sit charitas vel gr̄a. ¶ Scda ꝯclusio. aliquis pōt esse amic9 dei de potentia absoluta nō habendo aliquā qualitatē infusaꝫ que sit charitas vel gr̄a. ¶ Tertia ꝯclusio. aliquis potest esse nō amicus dei de potentia absoluta habendo aliquam qualitatem infusam que sit charitas vl' gratia. Et in oibus istis conclusionibus p amicū dei intelligo illū quē de9 specialiter diligit / ꝛ ad speciale bonum scꝫ ad vitam eternā. q generaliter loquendo quilibet est amicus dei siue bonus siue malus sit in hoc q deus diligit ipsum ad aliquod bonū vt clarū est ꝛc. ¶ Prima ꝯclusio pbatur ꝛ licet ipsa nō possit probari ratione naturali. q per nullam ratiōnē naturalē possumus ꝯcludere aliquē habitum supnaturalē tamē potest pbari auctoritate multiplici tā scripture q̄ sanctorū. sed quia ista conclusio cōmuniter cōceditur: ideo probo eam vnica auctoritate apostoli. i. Corinthi. xiij. vbi dicit. Si linguis hoim loquar.

D — iij. arti. — i. ꝯclo. — ij. ꝯclo. — 3. ꝯclo. — E — G Probat i. ꝯclo.

&c. Ubi oēs virtutes / & dona spiritussancti / & coȝ actus dīt nichil pficere habenti scȝ ad meritū vite eterne sine grā / vl' charitate. Et si dicat q apls loquit de charitate nō quidem creata sȝ increata que est spūssctūs. Dico q licet istud posset pteruiendo sustineri. tamen non videtur esse de intensione apostoli. q: ibi loquit de charitate quasi de quadam virtute. & eius excellentiaȝ ad alias virtutes nititur ostendere. vnde in fine capituli dicit Nunc manent fides spes charitas tria hec maior autem hoꝝ est charitas. Et si dicatur sicut dicit magister q charitas etiaȝ a sanctis et doctoribus dicitur virtus: nō q: ipsa sit virtus creata infusa sicut alie. sed quia per eā mens afficitur tanq̄ si esset
A virt⁹. ℭ Respōdeo: q ita faciliter posset dici de qualibet alia ꝟtute. &c. nec videt q expressius p auctoritates scripture possit haberi q fides aut spes sint virtutes infuse create q̄ de charitate: quare ergo non poneretur &c. Item apostolus Rom. v. hoc expresse videtur dicere. Charitas dei diffusa est in cordib⁹ nostris per spiritūsanctū qui datus est nobis. Ubi exprimit apostolus duo: scilicet primū spiritumsanctū datum esse. secundū vero charitatem per ipsum diffundi: quasi charitas sit aliq̄d distinctum a spiritusancto: et p consequens virtus creata. Et licet ista auctoritas aliter posset glosari: tamen illa est apparentior intensio apostoli: quam insinuant verba Augustini. sup Johan. pri. canoni. Omel. vi. &c. ponētis istud Romāꝝ. Ipse spiritus postulat p nob &c. Quid ē inq: ipse spūs interpellat p sanctis nisi ipsa charitas q̄ in te p spm̄ facta est. ideo ēm̄ dicit ideȝ apostol⁹. Charitas diffusa est. &c. ℭ Ex his ergo tenēdū est q B charitas ē ꝟtus creata &c. Sed ɔtra istā ɔclusionē ē opinio magistri. Aliqui tamē dicūt q licet magister posuerit deū esse charitatē nostrā nō tn̄ negauit huiusmodi habitū charitatis create. sed q̄cq̄d sit de hoc clarū est satis q nullā mentionē de hoc facit ipsū ponēdo. immo magis ipsum videtur nō ponere. cum dicat q nō eodem sensu dicitur deus est fides nostra: & deus est charitas nostra: quoniā primū dicitur propter habitum quam habem⁹ in nobis a deo (scilicet fidem infusam) nō sic autem secundum. Ideo videtur sicut dicūt aliqui q magister opinat⁹ fuerit q ad actū diligendi deuȝ meritorie aut proximū nō concurrit aliquis habitus charitatis create. sed huiusmodi actuȝ meritoriū spiritussanctus operatur sine habitu virtutis medio quod non sic est de actibus fidei et spei. quare &c. ℭ Unde C pro opiniōe magistri inter multas auctoritates quas ipse inducit precipue due sunt magis apparentes. Prima est Augustini. viij. de trinita. capitu. vi. Qui proximum diligit consequens est vt ipsam precise dilectionem diligat: deus enim dilectio est: ei qui manet in dilectione in deo manet. Alia est in eodem libro capitulo septimo. Nemo dicat q non noui

quid diligā. diligat fratrē et diligat eandē dilectionē magis ei nouit dilectionē qua diligit q̄z fratrē quē diligit rc. Ex quib⁹ auctoritatib⁹ habet̄ q dilectio qua diligim⁹ fratrē est deus de deo id est spūssctūs. Et sic sine alia charitate aliquis ē deo carus et dei amicus rc. Sed q̄a in hac opinione magister cōmuniter nō tenet̄: ideo ad auctoritates augustini rn̄detur et pōt rn̄deri sicut respondet Scotus: tamen aliter potest respōderi forte magis fm mentem augustini Unde fm quod dicit Augustinus. xv. de trinitate. capitulo. xvij et sup Johannem omelia. lxxvij exponēs illud Johānis. xv. Manete in dilectione mea. duplex pōt distingui dilectio dei. Una increata. s. deus. Alia est q̄dam forma existens in nobis q̄ non ē deus. Et de prima dicit saluatorem intellexisse cum dicit. mane te rc. Utraq autem dicitur dilectio qua diligimus fratrē. sed sub diuerso sensu. Nam dilectio creata est qua formaliter diligimus: sed dilectio increata ē qua (id est propter quā) diligimus causaliter. Cū ergo Augustin⁹ dicit qui diligit proximum diligit dilectionē nō intelligit de dilectiōe per quā: sed de dilectione propter quam. quia ppt̄ qd vnumquodq rc. et hoc innuit cum dicit cōsequēs ē vt ipā dilectionē pcipue i. ē maxime diligat. et illa dilectio vere de⁹ est. Et sic Augu. probare intēdit q qui diligit proximū sicut debet diligit etiā deū qn̄ aūt dicit diligat fratrem. et diligat eandē dilectionē. ly eandē nō refert̄ ad dilectionē p quā diligit formaliter. sed de illa ppter quā diligit causaliter. de qua immediate p̄miserat de⁹ dilectio est. Et sic p3 pclusio. nec tenēda est magistri opinio. ¶ Scđa cōclusio pbat̄ Ad cui⁹ pbationē et declarationem. ac etiā p̄cedētis pclusiōis. distinguēdū ē q eē amicū dei siue deo carū aut acceptū ad vitam eternā pōt dupl'r intelligi. Uno modo idē est q eē a deo ordinatū ad vitā eternā finalit̄ obtinendā. et sic quilibet electorū in quocumq statu sit gratie vl' culpe ē deo carus/et acceptus/ et dei amicus. et null⁹ reproborū. licet sit in statu grē ē dei amic⁹. Et isto modo nō intelligit̄ prima cōclusio. q2 sic esset falsa rc. Alio modo idem ē q eē in statu vl' dispositiōe in q̄ si pseuerauerit deus dabit sibi vitam eternam. et sic non quilibet elect⁹ ē deo gratus vel accept⁹/ nec dei amic⁹. sicut ille qui ē i statu culpe mortalis. Et aliq̄s reprobus est deo carus et dei amic⁹: sicut ille qui est in statu gratie rc. Simili modo magister tertio sniarum disti. xxxi. dicit q aliquē eē scriptū in libro vite pōt intelligi dupliciter. sc3 fm eternā p̄scientiā/vel fm p̄sentē iustitiam. et multi sunt scripti p̄mo mō et nō scđo modo et econuerso. Sic in pposito pōt dici q aliquē eē amicū dei. pōt intelligi dupliciť. vel fm eternā dei dilectionē/ vl' fm p̄sentē dispositionē. et aliq̄s potest eē amicus dei p̄mo mō et nō scđo mō/ et ecōuerso. In ista ergo q̄stione intēdo illis terminis carus. gratus accept⁹ deo. amicus dei. dignus vita eterna

E ij. conclo probat̄.

F

z hmõi. scdo mõ vti z nõ pprio mõ Et i isto sẽsu hz scda 9clusio dif ficultatẽ. ¶ Probaꝛ ꝙ 9clusio p mo sic q: spũssãctus põt dari ali cui absolute loquendo sine cha ritate creata aut alio eius dono sicut patz ex primo articulo. sed ipse solus sine alio dono creato potest tantum digni ficare crea turã respectu pmij beatifici aut alterius bono ꝗ̃tuz ipse cũ alio dono: quia alias ipsa charitas creata ex natura sua aliquaz di gnitatem respectu vite eterne tri bueret ipsi creature. quã digni tatem nullo modo posset sibi spiritussanctus per seipsum tri buere. qd est absurdum. Secun do probaꝛ q: esse carũ deo: vel gratum vel amicum. vel vita eterna dignum scdo modo nichil est ali ud pprio loquendo ꝗ̃ esse in ali quo statu in ꝗ si qs decederet ha beret vitam eternã ſm dei ordia tionem. sed nullã 9tradictionem implicat ꝙ deus ordinaret eam dare alicui sine charitate aut a lio dono creato zc. ¶ Tertio sic quia nullã cõtradictionẽ impli cat ꝙ deus ordinaret talem ꝙ ꝗ cũqꝫ decederet sine charitate vel gratia tali lege stante esset ami cus dei z dignus vita eterna. il lo mõ dicto supra. 9ña est clara z antecedens patet. quia dei volũ tas sufficit acceptare aliquẽ ad vitam eternam sine quocũqꝫ do no creato. z per 9ñs sola dei vo luntas acceptans sufficit facere aliquem sibi caruz/gratũ: z ami cum. z vita eterna dignuz. seu di B gnificare ipsũ. Et sic patet suffi pbaꝛ. 3. 9 cienter 9clusio probata. ¶ Ter clusio. tia 9clusio pbaꝛ. q: absolute pos sibile est deum dare alicui chari tatẽ z nunꝗ̃ velle dare illi beati tudinẽ igiꝛ zc. 9ña. ptz ex dictis Et añs lz possz multipl'r pbari. tñ ex hoc patz ꝙ illud nullo mõ implicat contradictionem z per 9ñs est deo possibile. ¶ Scdo q: animam charitatem habentem deus pure ğtis acceptat ad bea titudinẽ. igiꝛ. absolute possibile est zc. consequentia patet et añs apparet per illud Ro. vi. Stipẽ dia peccati mors. gratia autem dei vita eterna. Item Rõa. viij. Non sũt condigne passiões hu ius temporis ad futuram gloriã Item Luc. xvij. Cũ feceritis om nia que precepta sunt vobis dici te serui inutiles sumus. ¶ Ter tio. quia carenti charitate z gra tia deus nõ est debitor illius. sz illam gratis donat: sed propter hoc ꝙ deus gratis donat aliqd munus non fiat alterius mune ris debitor. ergo ei cui dedit cha ritatem/vel gratiam potest non dare vitam eternam. Et breuiter iste due conclusiões possent mul tipliciter probari. sed videntur michi adeo clare ꝙ nõ egent am pliori declaratione zc. ¶ Ex pre dictis sequuntur aliqua corrcla ria. ¶ Primum est responsiuum C ad articulum scz ꝙ charitas vel gratia est quedam qualitas in fusa. Unde in duabus predictis conclusionib⁹ vsus sum istis ter minis charitas z gratia vt sup ponunt absolute p tali qualita te. vt sit sẽsus ꝙ sine tali q̃litate aliqs põt absolute amic⁹ dei es se: et cum tali qualitate non esse amic⁹ dei. tamen vtendo illis ter minis scilicet charitas z gratia: secundum suam cõnotationẽ de virtute sermonis iste propositiões

essent ꝯcedēde. Aliq̄s hȝ charita
tē vel grām. vel est amic⁹ dei q̄ ē
deo car⁹ ⁊ ḡtus ⁊ ad vitā ete͞rnam
accept⁹/⁊ ea dign⁹ q̄ illi termini
hoc cōnotant. ⁊ hoc non esset igi
D tur conclusio vera ⁊c. ¶ Secun
do sequitur ꝙ nulla qualitas in
fusa est vel esse potest formaliter
et intrinsece charitas vel gratia
patet q̄a q̄lib̄ et talis existēs vel
possibilis absolute potest esse et
non facere aliquam earum vel ḡ
tum. igitur quelibet talis abso
lute potest esse et non esse chari
tas vel gratia. consequentia pa
tet ex cōnotatis istorum termio
rum ⁊c. Et antecedens apparet
ex dictis ⁊ per ꝯn̄s sequit̄ ꝙ nul
la talis qualitas potest esse for
maliter et intrinsece charitas. q̄
nichil est formaliter ⁊ intrinsece
tale quod potest esse ⁊ nō esse ta
E le ⁊c. ¶ Tertio sequitur ꝙ de le
ge ordinata nō est possibile crea
turam rationaleȝ diligere deum
meritorie sine habitu infuso cha
ritatis vel gratie. Patet ex p̄ia
conclusione ⁊c. ¶ Quarto sequi
tur ꝙ de potentia absoluta est
possibile creaturam rationalem
diligere deum meritorie sine ha
bitu infuso charitatis vel gratie
Patet ex secunda conclusione ⁊
similiter quia actus dilectionis
est meritorius ex diuine volun
tatis acceptatiōe. modo ipsa po
test talem actum acceptare ita
bene si non fiat in gratia siue in
puris naturalibus sicut si fiat i
gratia. vt patet ex dictis ⁊c.
¶ Hic tamen est notādū ꝙ istis
F duobus vltimis correlariis lo
quor de dilectione dei meritoria
vite eterne. vnde cum meritū di
catur in respectu ad premium et

premiū sit duplex. s. eternū ⁊ tem
porale. satis constat ꝙ etiam de
lege ordinata aliq̄s possit ipsum
deum diligere meritorie ad ali
quod bonum tp̄ale sine habitu
charitatis vel gratie ⁊ nō ad vi
tā eternā. Quia diligere deū me
ritorie isto modo est sic diligere
ꝙ aliquis pro illa dilectione pre
miabitur premio eterno vel pre
miaretur si finaliter decederet si
ne peccato. Et isto modo aliq̄s
siue electus ad vitam eternam/
G siue non dicitur mereri vitam et
nam ⁊c. igitur ⁊c. Aliqui tñ fm
aliam assignationē huius quod
est mereri vitā eternam aliquan
do dixerunt ꝙ nullus reprobo
rum meretur/vel vnq̄ꝫ meruit vi
tam eternā quia si mereretur ip
sam aliquando haberet ipsam
cum mereri dicatur respectu pre
mij. Et iste modus dicendi vide
retur michi valde probabilis. ni
si quia non bene sonat in aurib⁹ H
multorum. Ideo melius est dare
assignationem per quam possit
sustineri ꝙ vterq̄ꝫ. s. tam reprob⁹
q̄ꝫ electus aliquādo meretur vi
tam eternam licȝ multum sit dif
ficile hoc assignare de virtute ser
monis ꝓpter hoc ꝙ talis condi
tionalis de virtute sermonis im
possibilis aliquo demōstrato p̄
scito/vel reprobo ⁊c. si iste dece
deret sine peccato vel si iste per
seueraret in bono ipse premiare
tur premio eterno. quia absolu
te staret ita eē sicut significatur
per antecedens ⁊ non esse ita si
cut significatur per consequens
ergo cōditionalis est falsa de vir
tute sermonis. ⁊ per ꝯsequens i
possibilis. sed de hoc forte alias
videbitur. ¶ Aliqui autem assi

gnā aliter idipsū quod est me=
reri vitā eternā nō vtentes illo
mō loquēdi ↄditionali. Unde di
cūt ꝙ ille dr̄ mereri vitā eternā
qui aliquē actū facit vel in aliq̄
statu est pro quo de⁹ volunt etiā
volūtate bn̄placiti ꝙ talis sit di
gn⁹ vita eterna. Sȝ forte si inq̄
ratur. quid est sic eē dignum ꝛc.
oportebit redire ad primū mo=
dum. Nolo tamen hic insistere.
sed ↄcesso isto modo loquēdi di
co ꝙ fm hoc alique ꝓpositiões
sunt concedende. ❡ Prima est ꝙ
aliquis est dignus vita eterna/
et meretur ipsam qui tamen nū
ꝗ̄ habebit eam. Patet de repro
bo qui licet quādoꝗ̄ mereatur/
et sit dign⁹ vita eterna. quia est
in gratia. tamen nūꝗ̄ habebit
vitam eternā eo ꝙ indignifica=
bit se postea et non reuertetur
ad talem dignitatem. ideo dam=
nabitur ꝛc. ❡ Secūda ꝓpositio
ꝙ aliq̄s nō est dignus vita eter
na nec meretur ipsam. et pōt fie=
ri dignus ea per aliquā mutati
onem in ipso factam ad aliquā
supernaturalē formā scȝ chari=
tatem vel gratiam. Et sic com=
muniter de lege ordinata fit ali=
quis dignus qui prius nō erat
dignus. et talis pōt dici dignus
secūdum p̄sentem iustitiam. q̄a
non est possibile ꝙ aliq̄s fiat de
nouo dignus fm eternā p̄sciē=
B tiam. ❡ Tertia est ꝙ aliquis nō
dign⁹ vita eterna pōt fieri di=
gn⁹ ea de potētia absoluta abs=
ꝗ̄ aliqua mutatione in ipso aut
in quolibet alio facta. preter so=
lam transitionem tp̄is existētis/
vel possibilis. patet. qȝ sicut rex
posset statuere inuentos i came
ra die lune debere puniri et ta=
gentos die martis debere p̄mia
ri. sic nulla est ↄtradictio ꝙ de⁹
statuerit existētes sub a. mēsu=
ra eē habituros beatitudinē et
nō ante/ vel post ꝛc. quare ꝛc.
❡ Quarta ꝓpō ē ꝙ aliq̄s nō ē C
dign⁹ vita eterna ab aliqua cau
sa creata sed a sola acceptōe di
uina. patet satis ex p̄dictis. Si=
militer lȝ de lege ordinata ad istā
dignitatem siue ad meritum vi=
te eterne concurrant cū causali
tate ꝛ acceptatione diuina ipsa
voluntas creata et charitas si=
ue gratia. tn̄ absolu. e staret ista
non concurrere. et tamen istam
dignitatē eē meritum vite eter=
ne. et per consequens non ab a=
liis sed a sola diuina acceptatio
ne consurgit ista dignitas vite
eterne. pro quo facit illud dictū
scripture Hester. sexto. hoc ho=
nore dignus est quem rex volue
rit honorare. Unde patet ꝙ li=
cet voluntas causet actum meri
torium. et hac tamen causalita=
te non conuenit tali actui eē me
ritorium/ vel vita eterna dignū.
Unde sequitur vlterius ꝙ licet
aliquis sit dignus vita eterna
in sensu prius dicto. nullus ta=
men eam mereri potest de con=
digno. et hoc intelligo in sensu
immediate tacto sed de his ma=
gis alias videbitur. ❡ Sed con D
tra dicta arguitur et primo cō= arguit̄ .i
tra secundam ↄclusionem. quia
scilicet ꝛc. cum quilibet dei ami
cus sit deo grat⁹ et carus. sequi
tur ꝙ aliquis posset esse deo gra=
tus ꝛ carus sine gratia vel cha
ritate. quod videtur impossibi=
le. sicut impossibile ē ꝙ aliquis
sit albus sine albedine. Confir=
matur. quia deus nihil odit nisi

diuina voluntas reperiat in eo aliquid odibile aut displicibile ex natura rei. Iuxta illō psalmi. Quoniam nō deus volēs iniq̄tatez tu es. Igitur etiam nichil est deo carum/vel dilectum nisi quatenus in ipo est aliquid q̄ ex natura rei facit ipm̄ diligibile. hoc aūt nō pōt in nobis poni nisi aliqua qualitas infusa sicut charitas/vel grā. Igitur ꝛc.

ij. ar. ¶ Scdo ad idē arguit̄ sic. q: impossibile est cōtradictoria successiue verificari nulla mutatione facta circa res illoꝝ. ergo si nūc veruz est ꝙ sortes nō sit dei amicus/vel deo car⁹/ꝛ accept⁹. ꝛ postea eius oppositū sit veꝝ. necesse est mutationē eē factā ꝛ nō in deo. ergo in illo noniter caro. et nō apparet alia mutatio nisi acq̄sitio alicui⁹ qualitatis supnaturalis ipm̄ carū faciētis. Igitur. ꝛc. Confirmatur: quia si aliqua ꝓpositio verificatur ꝓ reb⁹ ꝛ ad eius verificationē due res non sufficiunt. necesse est ponere tertiam rem ad hoc vt ipa sit vera. sed ista ꝓpositio sortes est dei amicus/vel deo carus verificatur pro rebus: et ad eius verificationem non sufficit deū eē/ et sortem eē. quia ipsis positis potest eē falsa. ideo requiritur alia res ab eis. et illa est charitas/vel alius habitus supernaturalis. ꝛc.

3. ar. ¶ Tertio ad idē sic quia quicunq̄ est sine charitate vel alio habitu supernaturali ipe est in peccato mortali. sed nullus talis est amicus dei. igitur ꝛc. minor est nota. sed maior ꝓbatur: q: priuatio charitatis est peccatum mortale. Tum q̄a quilibet tenetur charitatem habere. Tum quia null⁹ pōt ex natur alib⁹ suis vitare q̄libet peccatū mortale Igit̄ ad hoc req̄rit̄ aliqd donū supnaturale. q̄re ꝛc. Cōfirmatur. q: null⁹ existēs in peccato mortali pōt illo carere nisi ex charitatis/aut alicui⁹ habitus infusione. igit̄ ꝛc. ꝯña ptz ꝛ añs apparet. q: tale pctm̄ cum sit priuatio non tollitur nisi per positionē habit⁹ positiui. aliter postq̄ ablata esset adhuc esset. quia subiectum non haberet habitum quem aptum natum esset habere. quare ꝛc.

¶ Quarto arguitur cōtra tertiā ꝯclusionē. q: aliquod est malū quod deus detestatur/ꝛ de necessitate ōdit. s. peccatū ꝛ iniusticiam. ergo cum ipse sit immutabiliter iustus et rationalis dilector aliquod erit bonū quod ipe de necessitate diligit. scʒ iusticiaʒ q: scdm̄ Augustinum nullus iustus est qui iusticiam nō diligit ꝛc. Confirmatur quia aliquis actus malus iuste meretur penam eternam. ergo aliquis actus bonus iuste meretur vitam eternam. Antecedens patet de quolibet mortali peccato. ꝛ ꝯña tenet. q: nullus est actus ita malus quin aliquis sit possibilis mediāte charitate vel gratia tam bonus q̄ ille est malus ꝛc. 4. ar.

¶ Ad ista rn̄detur. Unde ad p̄mā: ꝛ pro dictis/ et dicendis distinguendum est ꝙ aliquem esse deo gratum / et carum/vel dei amicū potest dupliciter dici. Uno modo denoīatione intrinseca ab habitu vel actu charitatis vel gratie animam ipius informāte. Alio modo denominatiōe extrinseca ab ipsa diuina voluntate acceptā- Ad p̄mū

te. Vel magis proprie loquendo aliquis põt dici amicus dei dupliciter. vel qꝛ diligit deũ. vel qꝛ diligitur a deo. Primo mõ põt aliquis eẽ carus ⁊ grat9 sine aliqua qualitate supernaturali infusa que sit charitas vel gr̃a: nõ tñ sine aliqua qualitate creata q̃ sit dilectio. ⁊ q̃ pt dici charitas vel gratia ⁊c. Scd̃o mõ põt aliquis eẽ carus ⁊ gratus sine aliqua qualitate informãte. nec est simile de eẽ album et albedine

A sicut hic ⁊c. ¶ Secundo distinguendũ est ꝙ illo modo secũdo iam dicto aliquis põt dici amicus dei dupliciter: sicut dupliciter põt intelligi deũ aliquẽ diligere. Uno modo gñaliter. quia vult sibi aliquod bonũ ⁊ sic omne bonũ inq̃ntum bonũ de9 dicitur diligere. iuxta illud. diligis eñi omia q̃ sunt nichil odisti eorũ que fecisti. Alio modo specialiter. qꝛ vult sibi aliquod speciale bonũ. ⁊ sic de9 magis diligit illũ cui facit maius bonum. q̃a q̃uis oẽs eadem dilectione diligat: nõ tamẽ ad equale bonuȝ

B ¶ Tertio distinguendũ est ꝙ illo modo vltimo adhuc aliquis potest dici amicus dei dupliciter. Uno modo. qꝛ deus vult illum ꝑ tunc habere aliquod magnum bonũ qđ non est vita eterna sicut est charitas/vl' gratia/vel originalis iusticia. siue velit ꝙ semꝑ ꝑmaneat in tali bono siue nõ. ⁊ hoc voluntate bñplaciti. et hoc vocam9 diligere scd̃m p̃sentẽ iusticiã. ⁊ sic de9 diligit solũ rõnales creaturas q̃ sunt in gr̃a gratũ faciente siue sint electe siue reprobate. Alio mõ q̃a de9 vult illũ nõ ꝑ illo tunc tamẽ aliquãdo habere/vel habiturũ eẽ illud speciale donum quod ẽ vita eterna. sic deus diligit solũ rõnales creaturas. nõ tñ oẽs illas q̃ sunt in gr̃a gratũ faciente: sed solũ illas q̃ sunt electe/⁊ nõ reprobe siue sint in gr̃a siue in mortali culpa. Et hoc vero dilectionẽ fm eternã p̄scientiã de qua ad Ro. ix. Jacob dilexi: Esau aũt odio habui. Et ista põt vocari dilectio simplr̃ p̄ria: aut dilectiõ fm q̃d. qꝛ in scriptura simplr̃ loquẽdo dr̃. Esau aũt odio habui licet forte. ⁊ sine forte esau qñq; habuerit charitatẽ. saltem qñ fuit nouiter circũcisus. ⁊ ita de q̃libet reprobo pt dici simplr̃ ꝙ deus odit ip̄m. licet scd̃m quid scȝ fm p̄sentẽ iusticiã diligat ip̄m qñ habet charitatẽ vel gr̃am ⁊c.

¶ Ex istis distictionib9 sequunt̃ aliqe ꝑpositiones. Prima ꝙ loquendo de dilectione generali omnis entitas est a deo diligibilis ex natura rei. Pȝ ex dictis. Secunda est ꝙ loquẽdo illo mõ nulla entitas est deo odibilis ex natura rei. Pȝ. quia nulla talis est fm se mala sed simplr̃ bona. Tertia est ꝙ loquendo de dilectione speciali vltimo modo dicta nulla entitas est a deo diligibilis ex natura rei siue ex sui natura. Pȝ. qꝛ ꝙ aliqua res sit accepta deo ad vitã eternam solum est ex ordinatione voluntaria ⁊ gratuita volũtate diuina ⁊c. Quarta est ꝙ loquendo illo modo nec odium dei nec aliuȝ quicunq; act9 culpabilis ẽ deo odibil' ex natura rei siue ex sui natura. Pȝ. nullus talis actus deacceptat̃ ad vitam eternã: vel imputat̃ ad penam eternã: nisi C

Ad scdam.

ex mera voluntate divina. etc. Ex his patet ad rationem. ¶ Ad scdam rationem dico aliquas propositiones. Prima est quod possibile est transire de contradictorio ad contradictorium. sive contradictoria successive verificari. absque motu locali: aut positione nove rei: vel destructione preexistentis cuius verificationis lapsus temporis non sit in causa. quamvis sine lapsu temporis actuali / vel potentionali contingere non possit: alias enim contradictoria simul essent vera. Patet quia possibile est quod aliquis non habens spiritumsanctum illo modo speciali de quo dictum est in primo articulo habeat postea spiritumsanctum et non mutato localiter nec aliqua alia re noua facta: vel aliqua destructa. vt patet ex dictis ibidem. Et constat quod mutatio non est in spiritusancto: nec oportet quod sit in alio: nec lapsus temporis ad hoc facit etc. Item patet quia absolute possibile est diuina virtute quod albedo huius corporis nulla locali eius / aut subiecti mutatione facta: et nulla re nouiter causata vel destructa non informaret illud corpus etc. Patet. quia hoc non minus est possibile quam quod accidentia sacramentalia sint eque presentia corpori christi sicut erat substantie panis. et tamen non informant ipsum etc. Item absolute deus posset se solo conseruare lumen quod causat candela quiescens in aere nulla mutatione locali facta ad hoc / aut aliqua re nouiter creata / vel destructa etc. Ex quo patet quod absolute possibile est aliqualiter esse in re qualiter prius non fuit. vel aliqualiter non esse qualiter prius fuit absque mutatione que sit acquisitio. vel perditio alicuius rei patet clare. etc. Et sic patet quod maior illius rationis est falsa. ¶ Sed pro materia minoris et consequentie sit scda propositio. Quod esto quod esset impossibile contradictoria successiue verificari sine mutatione tamen non oportet quod fiat propter mutationem factam in aliqua illarum rerum pro quibus talia verificantur: sed sufficit quod in alia vt si deus ordinaret dimittere offensam sortis existentis in peccato mortali si aliquis vir sanctus rogaret pro illo. Illo enim rogante fieret de non dilecto dilectus absque hoc quod oporteret esse mutationem in eo / vel in deo / sed in rogante Similiter in casu sufficit ad talem verificationem lapsus temporis: et hoc quando determinatio temporis cadit sub statuto: sicut apud hebreos lex erat vt quilibet seruus completo sexto anno seruitutis: rediret ad libertatem. ideo absque vlla ipsius mutatione solo temporis lapsu fiebat de seruo non seruus et de non libero liber: et ita posset esse in proposito etc. ¶ Tertia propositio est. quod esto quod sine mutatione in tali re non contingeret talia contradictoria verificari: adhuc non sequitur quod per mutationem acquisitam. Et iterum esto quod per acquisitionem etiam non sequitur quod per acquisitionem charitatis aut gratie / vel habitus alicuius supnaturalis. Et hoc satis patet. vnde apparet quod ratio non concludit. Pro confirmatione rationis sit hec quarta propositio quod ista consequentia non valet. positis duabus rebus. illa propositio est falsa: ergo vt ipsa sit vera requiritur tertia. patet. quia ista est falsa antichristus non erit. et tamen ad eius verificationem non requiritur

aliqua res alia ab illis q̄ sūt. sed pōt illa ꝓpositio eē vera solum volēte deo. Multe instantie pñt dari de informatiōe et inherētia forme: de conseruatiōe radij solis. ꝛ de donatiōe spūsſcti. de q̄bus iā tactū est ꝛc. Et ita in ꝓposito negaꝫ maior rōnis: ꝛ sitr patꝫ ꝙ ꝯsequētia non valet ꝛc. ideo ꝛc.

A Ad tertiū. ¶ Ad tertiā rōnē dico aliquas propositiones. Prima est ꝙ pura priuatio charitatis vel gratie precise non habet rōnem peccati vel culpe. patet. quia talis est pctm̄ solū inq̄ꝫtuꝫ ꝑsupponit debitū habēdi talē charitatē vel gr̄atiam. illud autē debitū tolli pōt sine positione alicuius habitus vel forme. Secūda ꝓpositio est ꝙ carētia charitatis licet sit peccatū tn̄ pōt esse/ vel non esse peccatū. Patet q̄ non est pctm̄ nisi in eo qui debet/ ꝛ tenetur habere eā. ꝛ q̄ deus posset hominem absoluere a tali debito habendi esto ꝙ non daret sibi charitatē. seq̄tur ꝙ possibile est talē carere charitate absq̄ pctō. Et sic pꝫ ꝙ maior rōnis ꝛ añs cōfirmationis sunt falsa.

B ¶ Tertia ꝓpō est ꝙ licet non sit possibile ꝙ ab aliquo tollatur carētia charitatis vel grē infuse absq̄ hoc ꝙ infundatur sibi talis iusticia. tn̄ possibile est ꝙ ab eo tollaꝫ carentia charitatis vel gr̄tie debite inesse absq̄ hoc ꝙ infundatur sibi charitas vel grā: pꝫ si tollaꝫ debitū habēdi eā ꝛc. Quarta ꝓpositio est ꝙ nō est possibile aliquē pūari iusticia debita sibi esse ꝛ nō eē iniustū patꝫ. si tollaꝫ debitū ꝛc. Et sic ex illis clare pꝫ ad rationem ꝛ eius cōfirmationē. et qualiter priuatio charitatis sit pctm̄ ꝛc.

¶ Sed q̄ in ꝓbatione antecedētis fiebat ista ꝯña. nullus pōt ex puris naturalib⁹ vitare q̄ꝫlibet pctm̄ mortale igiꝫ ad hoc req̄riꝫ aliqđ donū supnaturale. Hec autē ꝯña nō valet. sꝫ fundaꝫ in falsa imaginatione: sciꝫ ꝙ ex hoc ꝙ̄ aliquis homo non potest ex puris naturalibus vitare peccatum q: ex puris naturalibus non pōt habere charitatē quā tenetur habere. hoc aūt est falsum/ ꝛ negandum. Ideo ad eius declarationē distinguo ꝙ vitare peccatum ex puris naturalibus pōt dupliciter intelligi. Uno modo vt per pura naturalia excludamus omnia dona infusa supernaturalia. Alio mō vt p hoc excludam⁹ adiutoriuꝫ supnaturale. tunc scdm hoc pono aliquas ꝓpositiones Prima ꝙ scdo mō nullus ex puris naturalib⁹ pōt aliquod peccatū vitare. patꝫ: quia esto ꝙ deus absolueret ipsuꝫ a debito habendi charitatē seu quoduis aliud donum supernaturale. tamē adhuc non posset ex suis puris naturalibus (.i. ex se ꝛ sine adiutorio dei supernaturali) peccata vitare. sicut nec aliq̄d agere bn̄. Scd̄a est q̄ꝺ pmo modo q̄s pōt ex puris naturalib⁹ q̄ꝫlibet peccatū vitare. pꝫ si de⁹ absolueret ipsū a debito habēdi donū supernaturale ꝛc. ¶ Tertia est q̄ꝺ primo mō q̄s non pōt de lege ordinata ex puris naturalib⁹ quodlibet peccatū mortale vitare. pꝫ q: de lege ordinata talis tenetur esse in charitate vel grā. ꝛ si non sit peccat mortaliter/ ꝛ tale peccatū non pōt vitare sine charitate vel grā. ꝛc. Quarta est ꝙ primo modo q̄s potest etiā de lege C D

ordinata ex puris naturalibus aliquod peccatum mortale vitare. pz. q: talis existēs sine charitate vel grā pōt vitare mīta mortalia: aliť ġlibz existēs sine grā incurreret oīa mortalia: qđ est manifeste falsū ⁊c. Et sic pz de illo.
Ex p̄dictis autē patet q̄ absolute possibile e. I q̄ aliquis nō habeat charitatem aut gratiā nec habeat peccatum aut culpam.
Si autē queratur si iste decederet in isto statu vtruz damnaret vel saluaretur. Dico q̄ fieret sicut deo placeret q̄a vtrūqz deus posset. Uerisimile tamen videt q̄ non damnaretur pena sensus quia in ipso nichil eēt puniēdū. Et idem esset sentiendum de illo ⁊ de primo homine si in statu innocentie ante infusionem gratie decessisset ⁊c. ¶ Ad quartā dico q̄ nullum est bonum vel malum quod deus de necessitate siue ex natura rei diligat: vel odiat loquendo. de dilectione ⁊ odio spirituali de quo supra. Nec aliqua qualitas est ex natura rei iusticia: sed ex mera acceptione diuina: nec deus iustus est quia iusticiam diligit: sed potius econtra aliqua res ē iusticia quia deus eam diligit. i. acceptat ⁊c.
¶ Ad confirmationem respondent aliquí concedēdo añs et negando q̄ñam. Nec valet probatio vt dicūt. quia licet esto q̄ aliquis actus sit secūdū se equē bonus. vel melior q̄ȝ aliquis alius actus est malus. non tamē est similis proportio eius ad vitam eternaz qualis est actus mali ꝑ penam eternam ſm mereri ⁊ demereri. quia mal⁹ de ꝯdigno punit̄ eterna pena. Bonus autē vita ꝯdignū p̄miat̄ vita eīna. Sicr actus bon⁹ nō est apđ deū ex se et ꝓpria bōitate meritori⁹. Actus vero mal⁹ ex ꝓpria malicia vtiqz demeritori⁹ est q̄re ⁊c. Sed alit pōt dici ꝯcedendo ꝯñam ⁊ consequens. Unde dico primo q̄ nulli actui quātūcunqz bono ex sua bonitate vel intrinseca natura debetur vita eterna. patet quia ex sola gratuita dei ordinatiōe misericorditer datur. Secūdo dico q̄ aliquis actus bonus ex gratuita dei ordinatiōe est iuste meritorius vite eterne patet quia iuste premiatur. iuxta illđ. scđe Thi. iiii. Reposita est michi corona iusticie quam reddet michi dominus iustus iudex. Cuz hoc stat tamē q̄ gratis datur. Unde ⁊ glosa dicit super illo verbo. q̄ vita eterna est gratia ꝓ gratia: ⁊ per ꝯsequēs gratis data. Tertio dico ꝓbabilit̄ q̄ nulli actui quātūcūqz malo debetur ex sua malicia vel intrīseca natura pena eterna. patet: quia sicut deus gratis acceptat. actum bonū ad vitam eternaz: sic posset non deacceptare actū malum ad penā eternaz. Quarto dico q̄ aliquis actus malus ex iusta dei ordinatione est iuste meritori⁹ pene eterne patet: quia iuste punitur etc. Utrum autem ad condignum vel citra condignum: de hoc nichil dico nunc: quia magis alias dicam ⁊c. Ex predictis sequit̄ istud correlariū q̄ nō est in libera potestate rōnalis creature q̄ actus suus bonus sit meritorius vite eterne. vel actus eius malus demeritorius pene eterne. patz. q̄a nullus actus est meritorius vel demeritorius essentialiter et in

trinsece: sed solū ex diuina acceptatiōe vel deacceptatiōe. s3 nō est in potestate libera rōnalis creature q̄ su⁹ actus acceptet vel deacceptet: q: hoc solū est i libera ptāte dei vt totū p3 ex dictis. igit̄ rc. Scd̄o sequit̄ q̄ rōnalis creatura ad aliq̄d obligatur qd̄ nō est ꝓprie in ei⁹ ptāte libera. pat3. q: obligatur q̄ aliquis eius actus sit meritorius vite eterne. et acceptetur ad eā rc. igitur rc. Si dicat̄ ergo obligatur ad impossibile negat̄ cōsequentia: quia licet istud nō sit in eius potestate: non est tamen simpliciter impossibile. Et si dicatur q̄ saltem sequit̄ q̄ obligatur ad sibi impossibile: adhuc nego ꝯñam: q: licet illud nō sit ꝓprie in ei⁹ potestate: est tamen sibi possibile. licet non a se: sed ab alio. sicut esse est sibi possibile: licet non a sua potestate. Et sic patet rc. Hec de secūdo articulo.

A 3. articl's ¶ Quantū ad tertiū articulum vtrū charitas que datur amicis dei possit augeri vl' minui. Primo vidēdū vtrū aliqua forma vel qualitas possit augeri vel minui. Secūdo videndū: vtrum ipsa gratia vel charitas possit augeri. Tertio videndu3 vtrum ipsa charitas vel gratia possit minui. Circa primū p̄mittam distinctiōes: deinde ponam suppositiones. postea soluā obiectiones.

B i. distīctō ¶ Quantū igitur ad primū sit prima distinctio de isto termino forma. Unde dico q̄ forma sumitur vno modo largissime pro omni significato terioꝝ abstractoꝝ: sicut per terios abstractos p̄dicamētoꝝ accidētiū r sic figura d̄r forma rei figurate: r paternitas p̄ris et raritas ignis rc. Et isto modo sepe reperitur q̄ forma nō distinguit̄ a suo formabili. Alio modo sumit̄ minus large ꝓ omni eo qd̄ non est subiectū vel ꝯpositū: r sic r deus r angeli dicunt̄ forme. Alio mō sumit̄ nō ita large ꝓ oñi eo qd̄ est causa in alio genere cause q̄ efficientis: finalis: aut materialis. Et satis est difficile explicare que sit ista causalitas: sed de hoc videbitur alias.

C ij. distin. ¶ Secūda distinctio est de isto termino q̄litas. Unde dico q̄ q̄litas potest tripliciter sumi. Uno modo pro omni significato terminoꝝ de p̄dicamentis qualitatis r sic aliqua substantia est qualitas: vt satis patet. ¶ Scd̄o modo pro quolib3 apto aliquid denoīare esse quale. r sic forma substātialis est qualitas. Alio modo sumitur pro aliquo accidente denominante aliquid esse q̄le vel apto denomiare: r sic nulla substantia est qualitas. q: l3 forma substantialis denominet aliq̄d esse quale, ꝓpter quod differentia essentialis p̄dicat̄ in quale: tñ non est qualitas: quia nō est accidens: ideo non p̄dicat̄ in q̄le accidentale. Und̄ in ꝓposito sumuntur isti termini forma vel q̄litas vltio modo. r nō aliis rc. Ex hiis patet q̄ omnis q̄litas vt hic sumitur est vel esse potest forma. l3 non ecōtra rc.

D iij. disti. ¶ Tertia distinctio ē de isto termino augmentatio. Unde dico q̄ triplex est augmētatio. q̄dam ē pure extēsiua sicut rarefactio vel solidoꝝ augmentatio. Alia est pure intensiua. sicut augmentatio forme sp̄ualis: siue formarū

spiritualium non corporalium sicut augmentatio charitatis &c. Alia est extensiua & intensiua. sicut augmentatio formarum corporalium: vt caliditatis vel frigiditatis. Aliqua pōt dici augmētatio lz improprie q̄ nec extensiua nec intēsiua q̄ posset vocari conuersiua sicut aliqua res diceret augmētata in rē perfectiorem: vt anima in angelū. Et de isto modo possunt poni exempla varia et possēt subdiuidi: sed transeo: q̄a non est pprio augmentatio nec ad ppositū &c. ¶ Quarta distinctio est subdiuisio augmētationis solum extensiue: quia illa ē duplex: quedam numerosa: seu discretia: sicut augmētatio gregis ouiū vel cumuli lapidum: Alia est augmentatio extēsiua non solum numerosa vel discretiua sz cōtinua: sicut rarefactio aeris &c. Et sicut dictū est, et dicetur de augmētatiōe. ita oīno pportionabiliter dici potest de diminutione. ¶ Quinta est de augmentatione intensiua: & est q̄ ipsa dupliciter potest imaginari. Uno modo per accumulationem graduum eiusdē rōnis constituentiū vnam formā que sit magis intensa q̄ aliqua ps eius. Alio modo imaginantur aliqui fieri augmētationē intēsiuam solū per recessū a nō gradu: & istud a diuersis varie assignatur. Nam quidaz dicunt q̄ intensio fit per depurationē alicui⁹ forme a suo contrario. Alij q̄ fit p maiorem radicationē in suo subiecto: ita q̄ secūdū istos ꝯtingit eādē formā penitus inuariatam sm suā eēntiā. aliqd subiectū min⁹ intense denoiare & postea magis: & silr ecōtra: sz ista opinio nō est v̄a vt hz decla rari in philosophia &c. ¶ Sexta distinctio ē. q̄ augmētatio tam intensiuā q̄ extensiua dupliciē pōt imaginari fieri. Uno modo subito siue in instāti. sicut si sol aut aliud luminosū crearet in istāti i medio dyaphano: & postea aliqd aliud crearet in eodem medio in instāti ptz: q: fieret ibi augmētatio luminis tā extensiua q̄ intensiua in illo scđo instāti. Alio modo pōt imaginari talis augmētatio fieri nō in instāti: sed successiue cōtinue tam sm extensionē: q̄ scđm intēsiōnem. ita q̄ data aliq̄ forma (vt caliditate) verū est dicere q̄ ante quālibet ptē istius caliditatis prius fuit eius medietas sm intensionem & extensionem: q̄ illa tota pars et sic fit successiue ꝯtinue. ¶ Unde pro declaratione istoꝝ est hic videndū quid est aliq̄d fieri in instanti. Unde dico q̄ aliquid dicit fieri in istāti. qn̄ nulla eius pars prefuit an̄ q̄ illud esset. Ex quo sequit q̄ nō stat aliquod indiuisibile fieri et illud nō fieri in instanti. Patet: q: nichil eius ante ipsū prefuit cum ipsum careat partib⁹ &c. ¶ Septima distinctio est q̄ augmentatio continua pōt dupl'r fieri. Uno mō pōt fieri cōtinue successiue. Alio modo continue ꝑmanenter. Et hoc est q: duplex est continuum: scz cōtinuū successiuum: & cōtinuū permanens. Ad cuius declarationē sciendū ē q̄ aliquid dr cōtinue successiue augeri qn̄ in quolz istāti posteriori est magis intensū vel magis extensū q̄ in aliquo priori. Ita

E iiij. disti.

F v. disti.

G vi. disti.

H

vij. disti.

q non est dare aliquod tempus in augmentatione sic q nunc in quo toto illud sit equaliter intensum vel extensum in qualibet parte ec. ¶ Octaua distinctio est q tripliciter contingit aliquam formam acquiri successiue continue vel augeri. Uno modo solum extensiue quia intensionem non habet saltem realiter gradualem: sicut forma substantialis mixti. Alio modo solum intensiue. quia extensionem non habet sicut forme substantiarum spiritualium vt noticia vel amor intellectualis. sed nulla forma habet intensionem et extensionem quin si fiat successio continua in extensione fiat etiam et in intensione. Et similiter econtra et hoc naturaliter loquendo. quia absolute oppositum est possibile ec. ¶ His premissis pono aliquas propositiones quas voco suppositiones quia apud theologos magis debent supponi ex philosophia q in theologia probari. Prima est aliquod subiectum potest fieri magis et minus tale sine alicuius qualitatis aut alterius rei sibi inexistentis acquisitione vel deperditione. Patet: quia sit. a. aliquod subiectum calidum vt octo et sit. b. aliquod calidum vt quattuor: et sine mutatione ipsius. a. augeatur caliditas ipsius. b. vsq ad. viii. tunc fit magis simile ipsius. a. q prius. et per consequens econtra. a. fiet magis simile ipsi. b. modo constat q magis simile est magis tale ec. Similiter quanto quis sit magis bonus est deo similior. per consequens deus sibi similis similior q prius. et tamen nullus fit in deo acquisitio. igitur ec. Unde sequitur q gradum comparationis positiui et suum comparatiuum de aliquo respectu eiusdem verificari successiue non arguit illud mutatum esse. Patet de deo ec. vt dictum est. Non nego tamen qui vnum illorum mutetur ad verificationem successiuam taliter ec. vt patet. ¶ Secunda propositio est. q aliquod subiectum est tale, vel aliquale per aliquam qualitatem seu aliquam formam accidentalem ab eo realiter differentem. Patet quia ista est communis doctrina peripatetica. cui etiam concordat fides catholica. que concedit q albedo in sacramento altaris remanet sine subiecto. que albedo fuit prius in pane tanq in subiecto quod quidem subiectum per eam erat album. ¶ Tertia propositio est q aliquod subiectum potest esse magis et minus tale per aliquam qualitatem seu formam accidentalem. Patet. quia aqua potest esse magis et minus talis per aliquam qualitatem seu formam accidentalem. Patet. quia aqua potest esse magis et minus calida per caliditatem sibi inexistentem, et eam informantem. ¶ Quarta est q aliquod subiectum non potest esse magis et minus tale per aliquam qualitatem seu formam accidentalem ipsa forma simpliciter non variata in se intrinsece. Patet. quia cum quelibet forma de sua intrinseca ratione denominet suum subiectum concretiue illa denominatione quam habet abstractiue (vt patet in omnibus inductiue) sequitur q ipsa non potest ipsum magis, vel minus denominare q ipsa sit in tali denominatione: et q sit perfecta intrinsece. et per consequens non est imaginabile q ipsa simpliciter inuariata fit se possit ipsum magis et minus denominare. Unde sequitur contra quosdam doctores q non potest saluari q eadem forma

A 8. distin. — B — C — D — E

numero scd'm suā essentiā indiuisibilis z simpliciter inuariata (sicut calor / vel alia forma siue substātialis / siue accidentalis) possit dare de subiecto pfectius z infecti⁹ eē. z facere ipsū magis z min⁹ tale z hoc ,ppter maiorē subiecti vel minorē dispositionē vel vt qdā dicūt ,ppř maiorē vel minorē radicationē in subiecto. aut depurationē a ꝯtrario. Ptz ex dictis. Et lz alio modo posset hoc multiplicit' declarari: tñ de hoc remitto ad philosophiā zc.

¶ Quinta propositio est ꝙ nulla
F forma pōt suū formabile intensius z remissius denoiare. siue facere ipsum magis z min⁹ tale nisi p intensionē z remissionem ipsius forme in se. Sexta est ꝙ nulla forma potest suum formabile intensius z remissius denominare sine noua alicui⁹ partz acquisitione vel deperditiōe. Patet: aliter nō videtur posse saluari qualiter ipsa esset de nouo intensior vel remissior in se. ¶ Uñ
G sequitur primo. ꝙ in cuiuslibet forme intēsione acquirit' aliqd reale realiter distinctū a forma priore. Secundo sequitur cōtra quosdam ꝙ in tali acquisitione illud qđ acquirit' est eiusdem rationis siue speciei specialissime cū forma pcedente. Tertio sequitur ꝙ in tali acquisitione illud qđ acquiritur remanet cū forma priore. Quarto sequitur ꝙ illđ qđ acquiritur facit p se vnū cū forma priore. Hec oīa sunt contra illos qui dicūt ꝙ intēsio forme fit p acquisitionem noue forme pfectioris ꝙ̄ pcedens. ita ꝙ in subiecto nūꝙ̄ sunt simul tales due forme quarū vna fuerit prius in subiecto ꝙ̄ altera: sed simul adueniente noua corrūpit' prima. ¶ Hec aūt opinio ꝯcedit H
aliquā esse intensionē ꝯtinuā: ex ea sequit' primo ꝙ qlibet forma q̄ acquirit' dū durat intēsio solū est p instans z subito. Patz qr si esset p tēpus/cū in tpe illo quo esset fit adhuc intensio z p ꝯñs acquirat' aliqd. sequit' ꝙ pcedēs z sequēs imo multe sequetes erūt simul in subiecto cōtra eos. Secūdo sequit' ꝙ quelibet talis forma acquiritur in instanti z subito. patz clare. Et sic ista opinio ē impossibilis zc. ¶ Se- I
ptima propositio est ꝙ aliqua forma accidentalis siue qualitas habet latitudinē diuisibilē nō solū scd'm realē extensionez/ sed etiā scd'm gradualē intensionem. Patet ex dictis qr ista ,ppositio forma habet latitudinē valet de virtute sermonis istā. forma habet in se plures partes realiter distinctas facientes p se vnū extensū vel itēsū zc. Uñ ad hui⁹ declarationē videndū est quid est latitudo. quid latitudo intensiua. quid latitudo extensiua. et quid gradus vt sumitur hic.

¶ Dico igitur ꝙ latitudo sicut K
hic sumitur cum loquimur de latitudine formarū est pluralitas distinctarū partiū ꝯstituētiū p se vnū extensum vł intēsū. Sed latitudo extensiua est pluralitas partiū distinctaꝝ cōstituentiū p se vnū quantū ꝯtinuū vnde non capitur hic latitudo prout apud mathematicos distinguit' cōtra longitudinē. qm̄ si ad ymaginationē mathematicoꝝ esset vna linea solū diuisibilis sm̄ vnā dimensionē adhuc

ipsa esset latitudo et haberet latitudinē: et de ea hic loquimur. Sz latitudo gradualis siue itēsiua ē pluralitas distincta partiū sibi inuicē coexistētiū: et cōstituentiū p se vnū quātū intensū.

A ¶ Unū quadruplex est quātitas siue quātū. Quedā ē quantitas solū discreta sicut numer9 angelorum. Alia est quātitas simul discreta et cōtinua: sicut numer9 partiū vnius corporis / vt lapidis. Alia est quātitas simul discreta cōtinua siue extensiua et etiam intēsa sicut numer9 partiū vni9 qualitatis corporalis. sicut caliditas etc. Alia est quātitas sil' discreta et intēsa sed nō cōtinua vel extēsa sicut numer9 partium vni9 qlitatis spūalis vt charitatis. Et sic qlitas isto mō quāta pōt esse in subiecto idiuisibili sicut i angelo vl' aia. vt pz etc. Sz grad9 vt hic sumit̄ dr pars alicui9 latitudīs itēsiue siue pars alicui9 forme alteri pti eiusdem coexistēs / et secum cōstituēs p se

B vnū quātū intēsuz etc. ¶ Ex his sequūtur aliq. Primo sequit̄ q licz aliq sit forma extēsa q nec est intēsa nec intēsibilis. tn̄ nulla ē intēsa q nō sit extēsa. vl' extēsibilis. Prima pars patet de forma substantiali mixti sicut lapidis vel asini. Scda ps ptz. qr lz aliq forma spūalis sit intēsa q nō est extēsa sicut est charitas vel scia in intellectu: tn̄ nulla videt̄ repugnātia qui de9 posset eā extēdere et vnū gradū alteri coexistentē ab illo separare. et ei continuare. sicut qlitas corpis xp̄i in sacramēto est ibi intēsa et nō extensa. et tn̄ de9 pōt eā extendere etc.

C ¶ Scdo sequit̄ q licz qlibet forma extēsa possit eē et nō eē extensa tn̄ nulla forma intēsa pōt eē et nō esse intēsa. Prima ps ptz. qr sicut aliq forma seu qlitas extensa corporis xp̄i exn̄tis i celo pōt eē: et de facto ē nō extēsa in sacramento. ita posset eē de qlibz alia forma extēsa etc. Scda pars ptz qr sicut nō est dare minimū q̄tū cōtinuū. ita nō ē dare minimum quātū intēsuz. et p cōn̄s qlibz gs forme intēse est magis intēsa q sua medietas. Et sicut non est possibile qualibet partē cōtinui a qualibet esse diuisam. ita impossibile est qualibet partem ītēsi a qualibet esse separatā etc. quare etc. ¶ Tertio sequit̄ q licet forme substātiales mixtorū eiusdē ratiōis siue eedē specie / vel etiā partes eiusdē talis forme simul coexisterēt: nūq tamē facerēt latitudinē intensiuā seu cōstituerēt. ptz ex dictis. Quarto

D sequit̄ q licet aliqua forma extensa et non intensa (sicut forma asini) haberet moduz existentie alicui9 forme intēsiue et nō extensiue nō propter hoc faceret latitudinē intensiuā. Patz de corpe xp̄i in sacramēto: et pōt faciliter applicari. Si autē qrat̄ hic qre vna forma est intensibilis et alia nō. sicut forma accidētalis et nō substantialis. Dico q nulla est ratio nisi q: vna est talis nature et alia nō. Unde dico q nulla natura est intensibilis que non potest facere per se vnū cuz alia eiusdē rationis sine maiori extēsione quantitatiua: sic autem ē quelibet substantialis forma vt

E suppono etc. ¶ Octaua proposito principalis et responsiua ad istū punctū est q aliqua forma

accidentalis/seu qualitas pōt cō tinue successiue augeri / vel minui nō solū scdm extēsionē sȝ et scdm intēsionē. Ptȝ satis ex p̄dictis. Uñ ei⁹ ampliorē pbationē suppone ex phia naturali ꝛc. Sȝ ad ipi⁹ declarationē aliqualem sciēdū ē ꝙ aliquā formā augmē tari pōt itelligi dupliciť. ¶ Uno mō de vtute sermonis et sic ista nunq̄ est vera: forma augmentatur. naȝ illud qḋ augmētatur est primo min⁹ ꝛ postea maius. sed nulla forma est primo maior et postea minor: quia nec prima p̄cedens/nec sequēs nec aggregatū ꝛc. Alio modo potest intelligi scdm intentionē loquentiuȝ ꝛ sic per istam forma augmentatur: intelligimus istam. aliqua forma prius est minor/ ꝛ postea aliqua forma est maior cui⁹ ps est forma prior. Et ita ꝓportionabiliter potest exponi ista. forma minuitur. Et sic intelligitur p̄dicta ꝓpositio et oia p̄cedētia et sequētia quādo loquimur de augmētatione vel diminutione ꝛc. Et ad eundē sensum cōcediť ꝙ forma su scipit magis et min⁹ i. aliqua forma est maior et alia eiusdem speciei est minor. Et sic illa ꝓpositio est copulatiua: nō de copulato extremo. ¶ Sed cō tra p̄dicta obijcitur primo ꝯtra quartā ꝓpositionē ꝛ eius corre lariū qꝛ sicut se habet agens ad agere: sic forma ad perficere / et dare esse: sed idē agens numero in se non variatum potest magis vel minus agere secundum quod inuenitur subiectum magis vel minus dispositum: ergo similiter eadem forma numero in se non variata potest facere

F Arguiť.

suū subiectū magis et min⁹ tale. scdm qḋ magis ꝛ min⁹ ē dispositū. ¶ Scdo cōtra sextā ꝓpositionē ꝛ dicta ibidē arguiť ꝙ forma adueniēs nō remaneat cum priore: qꝛ oīs forma nata ē denominare suū subiectū. igiť si minor charitas ꝛ maior simul sunt. iste due denoīa būt idē subiectū: ꝛ p ꝯn̄s idē subiectū dꝫ magis carū ꝓpter maiorē charitatē ꝛ min⁹ carū ꝓpť minorem charitatem. ¶ Tertio arguiť ꝙ nō sint eiusdem rōnis/nec faciāt per se vnū. qꝛ si sint eiusdem ratiōis quero quō faciunt vnū. primo nō vnitate cōpositionis quasi vna materia et vna forma: nec vnitatis ꝯtinuitatis claꝝ est. nec vnitate homogeneitatiſ: qꝛ homogenea non vniunť nisi p ꝯtinuitatē: sicut aqua vnitur aque: vnde aīa aīe non vniret̄ q̄uis sint homogenie: nec vnitate identitatis oī mode ꝛ simplicitatis claruȝ est. nec vnitate aggregatiōis: qꝛ sic esset aceruus rerū innumerabilium: et multitudinis infinite. Nec potest p̄ter istas vnitates vnitas alia ymaginari. igiť ꝛc. ¶ Quarto cōtra octauā ꝓpositionem arguitur ꝙ nulla forma possit gradualiter augeri successiue continue. quia sequitur ꝙ forma sic intensa esset infinita. consequens est falsuȝ. consequētia probatur. posito ꝙ albedo intendatur per tempus scilicet c. et sit. b. primuȝ instans in quo incipit intentio et. c. instans in quo complete est tunc hoc posito arguitur sic: quia in infinituȝ minor albedo / vel minor grad⁹ seu pars albedinis est q̄ sit hec totalis albedo que ē acquisita

ij. arguiť
3. argť.
4. argť.

in.c.instāti fuit acq̄sita in tp̄e.b. c.post.b.instās q̄ hec albedo demonstrādo eā totā est infinita. ꝯn̄a tenet q: quelibet ps albedinis acq̄sita post.b.instās est alicui⁹ q̄titatis intēsiue. sed nullū q̄tū est in infinitū min⁹ alio finito igit̄ illa tota albedo est infinita.ꝛc. ¶ Ad ista r̄ndeo Ad p̄mū
A Ad p̄mū
nego similitudinē. Nam eodem modo ꝓbaretur ꝙ eadē forma posset dare esse diuersis subiectis. etiā situ distantibus sicut illud agens potest agere in diuersa subiectā. vt sol ꝛc. ¶ Ad
B Ad scōm
secundā dico ꝙ ꝯn̄s forte de virtute sermonis nō est incōueniēs tamē de cōmuni modo loquēdi nō conceditur esse possibile idez esse magis albū ꝛ min⁹ albū. q̄a p̄ hoc ꝙ dicit̄ min⁹ album excludit maior albedo Unde aliquid esse min⁹ album duo dicit. s. habere minorē albedinē ꝛ non maiorem. et ita minor albedo nata est denominare suum subiectuz minus album solum qn̄ non habet maiorē albedinē quādo vero habet nata est denoīare non quidē dicēdo hoc est min⁹ albū sed dicendo hoc est tali albedine album. Et sic ptz ad rōnem.
C Ad t̄tiū.
¶ Ad tertiuz dico ꝙ faciūt vnū vnitate homogeneitatis. ꝛ sic ē assūptū falsū. sciliz ꝙ nichil est homogeneū nisi continuum Et dico ꝙ faciūt vnū se totis: ꝛ non secundū sua vltima. quia nō habent talia vltima sicut materia et forma q̄uis in hoc sit dissimilitudo quia hic vna non informat aliam. ¶ Ad quartā nego
D Ad q̄rtū
ꝯn̄am. Et ad ꝓbationē ꝯcedo ꝙ in infinitū minor albedo q̄ȝ hec tota q̄ est acq̄sita i. c. fuit acq̄sita post.b. ista tn̄ nō est ꝯcedēda: aliqua albedo in infinitū minor q̄ȝ est hec tota fuit acq̄sita post b. Prima em̄ est v̄a: q: ibi ly albedo supponit cōfuse tm̄. Scd̄a est falsa q: ibi supponit determinate ꝛc. Et sic ptz ad ista. Et q̄uis multa possent dici circa hāc materiā de intensiōe ꝛ remissione ꝛ latitudine formaruȝ quam Ockā ꝛ post eū magister greg. ꝛ plures alij diffuse ꝛ subtiliter tractauerunt tn̄ q: hec materia ad mathaphisicā ꝛ philosophiam spectat. breuit̄ ptranseo his content⁹ q̄b⁹ subtilis pōt cetera faciliter pscrutari. Et hec de p̄mo puncto huius articuli.

¶ Quantū ad secundū punctū Utrum ip̄a gratia vel charitas possit augeri: ponam tres conclusiones. ¶ Prima conclusio ē responsiua ꝙ charitas potest augeri. Probatur primo auctoritate apostoli ad Philippen. i. Oro vt charitas vestra magis ac magis abūdet. id est crescat secundum glosam. Non orasset autē ap̄ls ꝓ charitatis incremento si nō esset possibile eam augeri. Itē. ij. Thess. i. Gratias ago qm̄ supercrescit fides vestra ꝛ abundat charitas. Itē eccl'ia orat dicēs. oīpotēs sempiterne deus da nobis fidei/spei/ꝛ charitatis augmentū. Item Aug. dicit Enchiridiō. penul. minuit̄ cupiditas charitate crescēte ꝛc igitur conclusio vera. ¶ Secūda conclusio est ꝙ charitas non solum subito et instantane: sed etiam in tempore continue potest augeri. Patet q: oēz formā habentē latitudinē intensiuam potest deus ꝛ simul/ et successi

E Utrum charitas possit augeri. i. concl'

F ij. conclo

t.ij.

ne causare.sed charitas ē hmōi
igit̄ ꝛc.Maior pz.ꝛ minor sequi
tur ex dictis q: cū charitas pos
sit augeri.ꝛ nō fm extēsionē (vt
pz) sequit̄ ꝙ fm intensionē.ꝛ ꝑ
ꝯñs ꝛc.Quid aūt sit de facto in
ꝓposito dubium est.Nā si nos
mereamur in tp̄e adhuc deꝰ in
instanti pōt tm̄ augere charita-
tem in nobis q̄tum in tp̄e mere
mur illū augeri.ꝛ hoc tā in p̄mo
instanti actus meritorij cū ip̄e p̄
sciat q̄tum est duraturus:ꝛ q̄=
tum augmentū charitatis sibi
correspōdeat.q̄ etiaz in aliquo
alio instanti ipsius actus sicut
placet sibi.Si vero nos merea-
mur in instanti ꝛ non in tēpore
adhuc ip̄e in tp̄e potest ꝛ succes
siue augere charitatē ꝓportio-
nabiliter ad meritū nostrum.et
sic ista est cōclusio facti de qua
non constat.¶ Tertia ꝯclusio ē H
3. conclo ꝙ charitas in infinitū pōt auge
ri.Et hec intelligitur de poten-
tia dei absoluta ꝛ nō de lege sta
tuta.Probat̄.q: quātacūq3 cha
ritate data deus potest aliquez
gradum certe q̄titatis de nouo
causare priore nō destructo.ꝛ il
li vnire sic vt ex eis cōstituatur
vna charitas.ergo omni chari-
tate data deꝰ pōt in infinitū da
re maiorē.quare ꝛc.Tamen ad
ampliorē huius conclusionis ꝛ
sue ꝓbationis declarationem.
¶ Sciendū ē ꝙ sicut patz ex su
pradictis aliquid in infinitū au
geri pōt quadrupliciter intelli=
gi.Uno modo extēsiue ꝛ hoc du
plicit̄ quia vel ꝑ additionē par-
tis ad ptem sicut aq̄ addit̄ aque
vel ꝑ rarefactionē.Alio mō in-
tensiue ꝛ hoc dupliciter:q: vl̄ si
ne subiecto.vl̄ in subiecto.¶ Et
fz hoc pono q̄tuor ꝓpositiōes
¶ Prima est ꝙ augmētatio for b
me extense p̄mo modo pōt in in
finitū ꝓcedere ita ꝙ q̄cūq3 data
pōt a deo fieri maior illa.p̄mo ꝓ
batur ex tribꝰ suppositiōibus.
¶ Prima est ꝙ ex quo possūt eē
duo indiuidua eiusdē rōnis vel
speciei specialissime absolute in
finita possūt eē.q: nō ē ratio q̄ s
rete deꝰ possit facere duo qn eadē
rōne possit facere tria.et sic sine
statu ꝛc.¶ Scd̄a est ꝙ nulla in-
diuidua eiusdē rōnis vel speciei
repugnāt simul essentia ꝙ quo-
cūq3 indiuiduo posito deꝰ pōt
pōt aliud facere nō destructo p̄
mo:q: ista nō habent formalem
repugnātiā ꝛc.¶ Tertia est ꝙ q̄
cūq3 indiuidua eiusdē rōnis vel
speciei sūt vnibilia sūt equalit̄
vnibilia:sicut quecūq3 eque sūt
eiusdē rōnis sūt eque vnibiles:
q: q̄cq̄d pōt cōpetere vni indiui
duo pōt cōsimiliter ꝯpetere cui
libet eiusdē rōnis ꝛc.Ex istis pz
ꝓpositū.s.ꝙ deꝰ non pōt facere
aliquā talē formā quin possit fa
cere maiorē:q: q̄cūq3 data pos
set deꝰ facere aliud indiuiduū
eiusdē rōnis cum illo.et illud vni
re priori.et per ꝯñs totum resul
tans erit maius.¶ Scd̄a propo-
sitio est ꝙ augmētationē exten-
siuā forme alteriꝰ rei extense se- 3
cūdo mō posse ꝓcedere in infini
tum est ꝓblema neutrū:q̄a ad
neutrā partem pōt fieri rō quin
faciliter saluatur.Sz tñ Ockam
tenet ꝙ pars negatiua est ꝓba-
bilior.s.ꝙ augmētatio per rare
factionē nō ꝓcedit in infinitum
ita ꝙ aliqua substātia/vel qua-
litas potest fieri ita rara ꝙ ipsa
nō posset rarior fieri.quia incō-

uenicns videtur ꝙ vna faba fie-
ret ita magna ꝙ circunscriptiue
occuparet tm̄ locū sicut tot⁹ mū-
dus: vel mille si cēnt. qđ tñ īcōuēƚ
si nō poneret stat⁹ in rarefactio
A ne. ¶ Tertia ꝓpositio est ꝙ aug-
mētatio forme itēse tertio mō .i.
sine subiecto pōt in infinitū ꝓce-
dere. ita ꝙ q̄lib3 forma intensiue
augmentabilis q̄ pōt esse a sub-
iecto separata pōt augmētari in
infinitū sic ꝙ quacunq3 data pōt
deus facere maiorem. Et hec ꝓ-
batur oīno sicut pria propositio
et ita si charitas sit separabilis
a subiecto sicut albedo. non pōt
fieri tāta quin possit fieri maior
q̇a quacūq3 data de⁹ posset aliā
creare eiusdem rōnis. vł speciei
⁊ vnire prior. ¶ Quarta ꝓposi-
B tio est ista. augmētationē forme
intense q̄rto modo (id est in subie
cto posse procedere in infinitu3)
est ꝓbleuma neutrū. Vñ vtr3 de
us possit aliquam formam sicut
charitatem intendere in eodem
subiecto in infinitū est dubium.
⁊ pōt ꝓbabiliter sustineri ꝙ non
quia posset dici ꝙ subiectum de
terminet sibi ex sua natura cer-
tas q̄litates q̄s potest recipe et
aliquas non. Sicut anima non
posset recipere albedinē. sic etiā
determinat sibi certam q̄titatē:
nec vltra potest aliquid recipe-
re. Et sic diceretur ꝙ deus pos-
set tantum charitatem produce-
re in anima ꝙ non posset ma-
iorem producere in ea. Tamen
Ockam declarat ad partem ne-
gatiuam quod probabiliter pōt
teneri ꝙ deus non posset facere
tantā charitatem in anima qui
posset facere maiorem in ea. q̇a
quādo alique forme eiusdem ra
tionis possūt esse in eodē subie-
cto prio nō est ꝯ̄dictio quascunq3
formas eiusdē sp̄ēi eē i eodē sub-
iecto. s3 aliq̄ charitas partiales
pūt esse in eodē subiecto. ergo q̇bus-
cunq3 datis non est ꝯ̄dictio illas
esse in eodem subiecto primo. et
sic non est contradictio quin de-
us faciendo vnā charitatem no-
uam possit intendere priorem ꝗ̄-
tumcūq3 magnā in eodem subie
cto. ¶ Sed ꝗ̄uis ipse subtiliter C
dicat tñ ad ꝓfundiorē huius ma
terie declarationem distinguen
dum est. Unde incipiendo vbi ip
se dimittit dico ꝙ aliquod subie
ctum (sicut anima) habet dupli-
cem capacitatem. scil3 capacita-
tem passiuā ⁊ potentialiter sub-
iectiuā. ⁊ capacitatem actiua3 si
ue non pure passiuam: sed vita-
liter perceptiua3. Et l3 ista disti
ctio fm illos qui ponunt distin-
ctionem formalem cōcederet̄ de
virtute sermonis: q̇a isti dicerēt
ꝙ iste sūt due capacitates inter
se: ⁊ ab ipsa anima distincte (li-
cet non realiter tamē formaliƚ).
tñ q̇a non ꝯcedēdo in creaturis
distinctionem talem nec etiā in
diuinis nisi ad sensū supradictū
in q̄stiōe de distictiōe in diuinis vt.
q. vi. ibidē3 patuit. Ideo dico ꝙ
predicta distinctio non est vera
de virtute sermōis. sed intelligo
ea3 sic ꝙ anima est dupl'r capax
alicuius forme: sc3 pure passiue
⁊ potentialiter. vel non solu3 pu
re passiue sed vitaliter. ita ꝙ aīa
respectu alicuius forme pōt esse
subiectum ⁊ ipsam subiectiue ca
pere. non solum passiue poten-
tialiter sicut materia prima ca-
pit formā s3 etiā subiectiue vita
liter ⁊c. ¶ Tunc iuxta hoc pono D

quattuor ppositiões. ¶ Prima est φ aia est infinite capax potētialr subiectiue ita φ nō tm: nec tot pōt qui magis ⁊ plura possit suscipe. Patz. qa ois potētia pure passiua (vt sic pcise) quātificat ex sibi corrñdenti actiua. ⁊ p ɔñs tm pōt cape passiue qͫtū deus pōt in ea ponere actiue. quare ⁊c. ¶ Secūda propositio ē φ anima non infinite sed solū finite est capax vitaliter perceptiue Ptz. qa quelibet vitalis capacitas est pcise tāta quāta est eius virtualis actiuitas et eius virtualis actiuitas pcise tanta est quāta est eius pfectionalis qditas. quare ⁊c. Ex his sequit̄ pmo φ lz capacitas subiectiua et capacitas pceptiua ipsius aie sint oībus media idē (scz ipa anima) tamen ipsa est infinita capacitas subiectiua ⁊ soluz finita capacitas pceptiā ptz. qa per hoc quod dico ifinita capacitas subiectiua nichil aliud intelligo nisi φ est potentia ifinite capax subiectiue ⁊c. ¶ Scdo sequitur φ licet capacitas subiectiua anime sit finita id est finita entitas: ipa tñ est infinita capacitas. qa infinite pōt capere subiectie licz nō perceptiue ⁊c. quare ⁊c. ¶ Tertia ppositio est φ charitas in infinitū pōt augeri in anima. Ptz ex prius dictis. quia talis qualitas quātacunqꝫ sit in aīa adhuc pōt fieri maior ⁊ aīa pōt eā recipere subiectiue. ⁊ sic nec ex parte pducentis: nec ex parte recipientis repugnat ipsā auger in infinitū. quare ⁊c. ¶ Quarta ppositio est φ non potest in infinituz augeri charitas in anima. Uolo dicere quod licz charitas in ifinitū possit augeri in aīa: ⁊ hoc inesse qualitatis. nō tñ in esse charitatis. ita φ nō est dare aliquam charitatē i aīa q̄ qͫtūcūqꝫ possit fieri maior i gdu qlitat: vl' talis entitatis nō tñ pōt eē maior charitas isti aīe. Et hoc ptz ex scda ppositione qꝛ erit dare aliquā q̄ erit tāta quātā pōt ista aīa cape vitalr sz nulla res pōt esse alicui aie maior charitas qͫ illa aīa sit vitalr capax ⁊c. ¶ Ex his seqͭ̄ pmo φ lz in nullo subiecto possit infinitū augeri charitas. qꝛ nec i hoc: nec in illo quocūqꝫ subiecto demōstrato. tñ in infinitū potest augmētari charitas in subiecto ¶ Pria ps ptz ex dictis qꝛ qcūqꝫ subiecto dato est dabilis charitas tāta φ non potest inesse aliq maior charitas eidem subiecto ⁊c. ¶ Secūda ps patz quia lr in subiecto supponit confuse tātū. ⁊ ideo qͫuis sit dare charitatem qua nulla pōt eē maior charitas isti subiecto illa tñ pōt eē maior charitas alii subiecto magis vitalit̄ pceptiuo ⁊ magis pfecto nāq qcūqꝫ tali subiecto dato. deꝰ pt creare pfectiꝰ. igit̄ ⁊c. ¶ Secūdo seqͭur φ lz hec qualitas sit hec charitas. non tñ sequitur hec fit maior qualitas. ergo hec fit maior charitas. Ptz ex dictis: et potest poni exemplum. quia non sequitur hec linea est vlna. vl bipedalitas: et hoc potest fieri maior linea: ergo pōt fieri maior vlna: vl maior bepedalitas ⁊c. Similiter non sequitur hec distātia est hec propinquitas (demonstrato aere inter sortem et platonem) et potest fieri: vel fit maior distantia. ergo fit maior propinquitas ⁊c. patz clare. Et si arguitur sic,

hec qualitas est charitas ꝛ hec qualitas erit maior ꝙ prius. ergo hec charitas erit maior ꝙ prius concedendo antecedens ꝛ ꝯsequens si huic adiectiuo maior subintelligitur illud substātiuum qualitas. sed nego minorē ꝛ cōclusionē si ꝑ substātiuo itelligatur iste terminus charitas vt patz intuēti. ꝛ pōt poni exemplū in dictis terminis ꝛc. Hec aūt diligenter aduertendū quia sicut dico de charitate vel gratia ita dz ꝓcedi de btitudine vel gloria ꝛ de delectatiōe ꝛ tristicia vel pena ꝛ gñaliter de qualibet volitiōe vel noticia: et omi qualitate que potest potentiā perceptiuam vitaliter immutare immo melius darius vel magis ꝓprie hoc apparet esse verum in istis ꝙ de charitate vel gratia. Et ratio est quia nulla qualitas ē intrinsece ꝛ formaliter volitio vel noticia. sed precise ꝑ habitudinem quam habet ad potentiam vitalem ꝑceptiuam patuit supra. Licet aūt talis charitas vel gratia non sit intrinsece et formaliter talis vt patuit in secundo articulo tamen nec ē talis precise per habitudinem quam habet ad potentiā vitalem cui est intrinseca: sed per habitudinem ad diuinam acceptationem que est ei extrinseca. ꝛ ideo est maior vel minor charitas / vel gratia sm quod magis vel minus acceptatur a voluntate diuina. id est ad maiorem vel minorem beatitudinem. Absolute autē staret quod minor in gradu magis acceptaretur. ꝛ sic maior qualitas eēt minor charitas ꝛ minor qualitas eēt maior charitas. ¶ Et ex istis patz A

Ar pmo ria subtilib⁹ ad imaginandum multa in hac materia ꝛc. ¶ Sed cōtra dicta imitatur pmo sic per rōnē Scoti. quia accepta aliqua charitate puta. a. querit vtrum ascēdendo sit stat⁹ ad aliquā supremā possibilē aut nō: si sic habetur ꝓpositum: si nō sequitur quod quanto aliqua magis excedit a tanto est pfectior. ꝛ p ꝯñs illa que in infinitū excedit ē in infinitum perfectior. ꝛ ita illa in se erit intensiue infinita. ꝛ cū ipsa videatur ab intellectu diuino sicut vnum creabile poterit vnica creatiōe creari. quare ꝛc. ¶ Secundo si charitas aut aliqua forma posset augeri in infinitū tūc aliqua creatura sm suam naturam absolute iportaret perfectionē infinitā. hoc aūt soli deo ꝓpriū ē. quare ꝛc. ¶ Tertio si ꝛc. tūc possz eē maior charitas charitate christi ꝯ ma. li. 3. distin. xiij. ¶ Quarto logicaliter arguitur sic. Omēs partes charitatis creabiles possunt esse create. hec est vniuersalis cuius quelibet singularis ē vera vt patet. tunc demonstratis omnibus illis partib⁹ creabilibus ista singularis erit vera iste partes creabiles possunt eē create. hec autē demonstratio est possibilis saltem intellectui diuino qui oēs partes ꝛ qualibet videt sed quelibet singularis de possibili affirmatiua in qua subijcitur precise pronomen demonstratiuum si est vera ē vera in sensu composito (vt pz in omnibus) ꝛ per ꝯñs hec ē possibilis iste omnes partes sūt create demōstratis oibus creabilib⁹. ꝛ per ꝯñs ipossibile eēt aliā charitatē creari. Illa ergo eēt sūma creabilis. Similiter quot ptes charita-

2. argui.

3. arguit

4. ar.

sis et quantacunque charitatem deus potest facere, tot et tantam potest deus facere. ponatur inesse quod quantacunque potest facere tantam deus facit. ergo non poterit ulterius maiorem facere. et per consequens non in infinitum etc. ¶ Ad ista respondeo ad primum dico primo quod siue deus possit facere aliquam magnitudinem vel charitatem actu infinitam siue non. tamen hoc non concludit illud argumentum. Nam consimiliter probaretur quod augmentum numerorum non procedat in infinitum: et quod deus posset facere tot indiuidua vnius speciei quod non posset facere plura quod est inconueniens. Secundo dico ad formam argumenti quod vltra. a potest in infinitum procedere augmentatio ita quod non est status. et quando dicitur quod quanto aliqua charitas excedit a. tanto est perfectior. concedo ad sensum quem post statim dicam: sed propter hoc non sequitur quod que in infinitum excedit a. est in infinitum perfectior: quia implicat quod aliqua charitas in infinitum excedit/vel excedere potest a. quod est falsum. Unde sicut deus potest facere plura et plura indiuidua in infinitum. et tamen faciet finita/et nunquam infinita. ita potest facere maiorem charitatem et maiorem in infinitum et tamen semper faciet finitam. Tertio dico quod qualibet charitate finita potest fieri charitas finita maior: sed tamen non sequitur quod aliqua charitas finita possit fieri maior qualibet charitate finita: quia arguitur a termino stante confuse tantum ad ipsum stantem determinate. sicut non sequitur post omnem diem potest fieri dies ergo aliqua dies potest fieri post omnem diem similiter non sequitur vltra quamlibet diuisionem continui potest fieri diuisio: ergo aliqua diuisio potest fieri post omnem diuisionem. Quarto dico quod nulla charitas intensiue infinita videtur ab intellectu diuino esse creabilis: quia nulla talis est factibilis: et per consequens nec a deo visibilis licet deus videat quod in infinitum charitas potest fieri maior. ¶ Ad secundam primo nego consequentiam: non enim sequitur quod si in infinitum charitas possit augeri quod sit possibilis aliqua charitas infinita. Secundo dico quod esto quod esset aliqua talis charitas infinita de facto adhuc ipsa non esset infinita perfectio. immo non esset essentialiter magis perfecta quam pars eius finita: sicut si esset vnus aer infinitus ille non esset essentialiter perfectior quam vnus pugillus eius. Tertio dico quod esto quod esset aliqua talis charitas infinita perfectio: non tamen sequitur quod esset eodem modo infinita perfectio sicut deus. Quarto dico quod ista consequentia non valet simpliciter. hec charitas fit maior vel intensior: ergo fit perfectior. patet: quia per hoc quod fit intensior non fit perfectioris speciei: sed manet eiusdem speciei et perfectionis essentialis etc. bene tamen concedo quod fit perfectior: licet non simpliciter scilicet essentialiter: tamen secundum quid scilicet gradualiter ad istum sensum quod ipsa continet aliquem gradum quem non continebat prius qui est aliqua perfectio etc. Et ad eundem sensum concedo quod species charitatis absolute importat infinitam perfectionem possibilem: idest infinitos gradus possibiles. quorum quilibet est aliqua perfectio: et sic est dicendum de qualibet specie in qua plura indiuidua sunt possibilia. ¶ Ad tertiam dico primo quod caritas christi non fuit maxima sibi possibilis: patet: quia deus potuit

B Ad primum.

C ad secundum.

D Ad tertium.

illam augere/vel sine subiecto/ vel etiam in alio subiecto maioris capacitatis ꝙ̃ anima christi sicut i angelo. Scḋo dico ꝙ charitas xp̄i nõ fuit maxia sibi possibilis: ptꝫ ex dictis: q: illa potuit in infinitũ intēdi in gradu q̄litatis in ip̄a aĩa xp̄i cũ ip̄a eēt infinite capacitatis potentialis. Tertio dico ꝙ charitas xp̄i fuit maxĩa sibi aut alteri possibilis de potētia ordĩata: ꝛ sic intellexit magister: ꝛ nõ de potētia absoluta. Quarto dico ꝙ charitas xp̄i fuit maxia charitas sibi possibilis etiã de potētia absoluta: ptꝫ: q: suppono ꝙ illa charitas fuit tāta quātā ei⁹ aĩa absolute potuit vitaliter capere: ꝛ fuit adequata sue potentie seu capacitati vitali: ꝛ ideo cũ ei⁹ vitalis capacitas nõ potuit augeri: sicut nec eius essentialis q̄ditas: sequitur ꝙ illa charitas potuisset augeri in ḡdu qualitatis: nõ tñ in eē charitatis respectu talis capacitatis.

A Instãti. ¶ Et si dicatur: vel in augmentatione graduali talis qualitas gradus aduenientis est illi anime charitas: vel non: si sic: ergo aggregatũ ex precedente ꝛ adueniēte erit maior charitas quia continebit aliquam charitatē quã non cõtinebat p̄cedens charitas. si non: hoc est incõueniens. cũ sit eiusdē rõnis nõ enĩ videtur possibile ꝙ in eodem subiecto sint duo gradus vnius qualitatis: quoꝝ vnus sit illi subiecto charitas ꝛ alter nõ

Solutio ¶ Ad hoc dico ꝙ licet posset sustineri ꝙ sic: ꝛ negare consequētiã: ergo aggregatũ ꝛc. dico enĩ ꝙ licet aggregatũ sit maius: et maior q̄litas: nõ tñ maior charitas licet illud cõtineat aliquid qḋ est charitas quod prius non continebat. Exemplũ si pot⁹ sit plen⁹ vino: licet deus poneret aliud vinũ cũ ꝑon p penetrationē. ille pot⁹ nõ eēt magis plen⁹ ꝙ̃ ante: q̃uis aliq̄ eēt plen⁹ quo nõ erat añ plen⁹. ꝛ sic plurib⁹ rebus eēt plenus licet nõ magis plen⁹ sic i ꝓposito ꝛc. de hoc hec pauca ꝓ nũc sufficiãt: de q̄ plura dicã i materia de merito xp̄i.

¶ Ad quartã dico primo ꝙ antecedēs est verum: sꝫ illa potest negari in sensu ꝯposito: et licet illa singularis concederet illę ptes creabiles possunt eē create. demõstratis oĩbus ꝛc. tñ negatur in sensu ꝯposito. ꝛ illa regula assumpta nõ est vniuersaliter vera illis ꝓpositionib⁹ in q̄bus subijcitur ꝓnomen demonstratiuum pluralis nũeri. sicut q̃uis ista sit vera. ista possũt eē vera demõstratis duob⁹ contradictorijs cõtingētib⁹. tñ hec nõ est vera. possibile est ista eē vera vl' hec est possibilis ista duo sũt vera eisdē demõstratis ꝛc. — B Ad q̄rtã

¶ Secundo dico aliter rñdēdo ꝙ oēs partes charitatis creabiles demonstrari dupliciter potest itelligi. Uno mõ ꝙ demonstrentur oĩs quarũ q̄libet est creabilis. Alio modo ꝙ demõstrētur oēs q̄ sunt creabiles. Si primo modo dico ꝙ hec singularis iste partes possunt esse create nõ est singularis illius vniuersalis oĩs ptes creabiles ꝛc. Et rõ est q̄a oĩbus partibus demonstratis ista nõ est vera iste partes sunt creabiles. Uñ non sequitur qḋlibet istoꝝ est creabile: ergo ista sunt creabilia. Exēplũ sint due

linee equales.a.τ.b.hec est ve-
ra quodlibet istorū (demōstratis
oībus qz quolibet est pars ipsius b.)
est excessū ab a.τ tñ hec est fal-
sa eisdē oībus demōstratis ista
sūt excessa ab a.q: ista.b.τ.b.est
q̄tū equale a.Uñ ptz q̄ nō sem
per de oībus simul verificatur ter
minus pluralis numeri de quorū
quolibet verificatur singulare illi
us pluralis. Si vero demōstretur
secundo modo dr̄ ꝯñter q̄ talis
demonstratio non est possibilis
q: nulle creabiles sūt oēs crea-
C biles τc. ¶ Tertio dico q̄ si q̄li-
bet singularis illius vniuersa-
lis est vera/τ ipa vera. tñ sua de
inesse non est possibilis ideo nō
facit ad ꝓpositū.sz nulla singu
laris est in qua demōstrantur oēs
partes creabiles.Si autē fiat
ista vniuersalis.oēs ptes quarū
quelibet est creabilis possūt eē
create.tunc dico q̄ aliqua eius
singularis esset/vel esse posset
saltē cognita a deo:in qua oīs
collectiue demonstrantur quarū
quelibet est creabilis.sz ipa vni-
uersalis est falsa sicut τ illa sin-
gularis vt potes declarare τc.
Quarto dico q̄ quātācūqz cha
ritatem deus potest facere tan-
tam potest facere.τ cum dicitur
ponatur inesse dico q̄ non seq̄-
tur q̄ debeat sic poni inesse nec
est necessariū q̄ quelibet ꝓposi-
tio vera de possibili possit ad il
lum modū poni inesse nisi quan
do est vera in sensu ꝯpositionis
Uerūtamē si quis nimis curio-
sus velit q̄ ponatur inesse debet
sic poni q̄tum deus facit tantū
facit.τ hec possibilis est sed non
facit contra dicta.Et hec de se-
D cundo puncto τc. ¶ Quantum

ad tertium punctum vtrum ipa
gratia vel charitas possit minui
ponam tres ꝯclusiones. ¶ Pri- 1.ꝯclo.
ma est q̄ quelibet caritas crea-
ta per potentiā absolutā dei po
test minui. ¶ Secūda est q̄ que 2.ꝯclo.
libet charitas acq̄sita per potē
tiā agentis creati potest minui.
¶ Tertia est q̄ nulla gratia in- 3.ꝯclo.
fusa per potentiā ordinatā dei
potest minui. ¶ Uñ ad declara
tionē istarū ꝯclusionū distinguē
dū q̄ charitas creata pōt sumi
dupliciter scz ꝑ charitate infusa
que ꝓprie dicitur charitas crea
ta.τ ꝑ charitate acq̄sita:q: sicut
ex aliis actibus anime frequētatis
generātur habitus. Sic etiam ex
ipis actibus diligendi deum ꝓ-
pter se/τ proximū ꝓpter deum
generatur habitus in anima ad
consimiles actus inclinans qui
etiā post peccatū mortale rema
net in homine. Prima charitas
dicitur grā gratum faciens: secū
secūda non est grā gratum faci-
ens.Et ista potest sumi vel pro
habitu vel ꝑ actu.Et ꝓpositio-
nabiliter cupiditas ē duplex scz
actualis τ habitualis.τ vtraqz di-
uidit̄ i mortalē τ venialē.Ex hac
distinctione sequuntur aliqua cor
relaria vel suppositiones valen
tes ad sequentia. ¶ Primo seq̄- E
tur q̄ charitati infuse nulla cu-
piditas habitualis est ꝯtraria.
sed sibi cōpossibilis.ptz.quia si
gentilis luxuriosus τ auarus τ
aliis cupiditatibus habituatus
baptizatur.infunditur sibi cha
ritas et tamen non statim cor-
rumpitur habitus viciosus qui
prius erat:cum etiā post baptis
mū experiatur se inclinari ad actus
illorū.Secundo sequitur q̄ nul-

si actui charitatis cupiditas habitualis est ɔ̃ria.sꝫ ei ɔpossibilis Pꝫ sicut p̄cedēs.et loq: de actu charitatis infuse ꝛc. Tertio seq̄tur ꝙ charitati īfuse vel ei⁹ actui cupiditas actualis venialis non est ɔ̃ria sed ei ɔpossibilis. Quarto sequitur ꝙ charitati infuse et ei⁹ actui cupiditas actualis mortalis est ɔ̃ria ꝛ incompossibilis. Et capio contrarietatem large prout illa dicuntur cōtraria que de lege ordinata non possunt eidem simul inesse sed bene successiue. Quis hoc non sit de ipsoꝝ intrinseca rōne ꝛc. ¶ Quinto sequitur ꝙ charitas acquisita: et cupiditas mortalis secunduꝫ habitum sunt contrarie.nec vna est alteri compossibilis. Et loquendo de charitate habituali acquisita perfecta.s. qua q̄s habitualiter diligit deum super oia: ꝛ q̄cquid diligit: diligit ꝓpter deum Pꝫ q̄a aliter i eodē simꝉ eēnt habitus acq̄siti ad icōpossibiles act⁹ .s.ad diligēdū creaturam plusq̄ꝫ deū.vel nō ꝓpter deuꝫ q̄ est act⁹ cupiditatis mortalis.ꝛad diligēdū deum plusq̄ꝫ creaturam: ꝛ ꝓpter ipsum creaturam qui est actus charitatis. Sexto sequitur ꝙ licet non oīs cupiditas sit formaliter cōtraria charitati infuse.tamen aliquo modo potest dici contraria.s.virtualiter inq̄ꝫtū inclinat ad actus: actibus eius icompossibiles: vel aliquo modo impedientes mediate vel immediate.nec actus eliciantur ita pfecte sicut magis ex declaratiōe conclusionum apparebit ꝛc.

A

¶ His presuppositis probatur prima cōclusio.q̄a omnis forma augmentabilis et successiue acq̄sibilis absolute est diminuibilis: ꝛ successiue destructibilis sꝫ q̄libꝫ charitas creata siue infusa. siue acq̄sita: siue act⁹: siue hit⁹ est huiusmodi: pꝫ ex supradictis.igit̄ q̄libet talis est absolute diminuibilis ꝛc. ¶ Secūda ɔclusio ꝓbatur q̄a omnis charitas acquisita est actus: vel habitus. Si sit actus tunc siue sit actus charitatis infuse tantuꝫ (vt in eo qui nōdum acquisiuit habitum charitatis ex actibus) siue sit act⁹ charitatis acquisite tantum (vt i eo qui postq̄ꝫ acq̄siuit habitū charitatis: ex actibus per peccatum mortale pdidit charitateꝫ infusam) siue sit actus vtriusq̄ꝫ (vt in eo qui hꝫ vtrūq̄ꝫ habitū infusū. scꝫ ꝛ acquisitum) Cōstat ꝙ talis actus potest minui ab agēte naturali. q̄a nō omnē hmōi actum necesse est totum simul corrumpi. sꝫ successiue potest naturaliꝉ remitti: vt quilibet pōt experiri. Si aūt talis charitas acquisita sit habitus: tūc potest naturaliꝉ minui p actus contrarios ḡnatiuos incōpossibilis habitus (scꝫ cupiditatis) quia omīs habitus naturaliter generabilis ꝛ augmentabilis per actus: per cōtrarios actus est corruptibilis ꝛ diminuibilis.vt patꝫ secūdo Ethicorum.ꝛ quilibet potest experiri.igitur ꝛc. ¶ Tertia ɔclusio ꝓbaṫ.quia si habitus charitatis infuse p potentiam ordinatā dei (id est stāte ordinatiōe dei) posset minui.hoc maxime esset per actus nostros demeritorios.sed hoc non: q: vel hoc esset per peccatū mortale: vel per peccatum veniale. Nō per mortale. q: illd totaliter tollit charitatem: ꝛ nō

C Pr.i. ɔcl.

C Pbaṫ.ij. ɔclusio.

D pbaṫ.iij. ɔclusio.

stat cum aliquo gradu eius sm dei ordinationē aliter idē homo simul esse dign⁹ morte eťna ⁊ vita eťna. qđ ē falsū. ꝯña ptʒ. qꝛ sm ꝙ dt magr li. ij. di. xlij. Sola charitas diuidit inter filios pditionis ⁊c. Aug. xv. de trini. ca. xviij. Nec per veniale: quia si per veniale posset minui per venialia posset totaliter corrūpi. ꝯñs est falsum: quia sic aliquis habens charitatē absq; peccato mortali posset per veniale precise damnari. quod est falsū. Et ꝯña patʒ quia si in aliquo sit parua charitas ⁊ committat peccatū veniale si diminuanť charitas tūc ponať ꝙ centesima. talis ergo per plura ⁊ plura ⁊ grauiora venialia poterit tantuʒ diminuere qđ adimeret totuʒ ⁊c. ¶ Sed ꝯ hoc sūt diuersi modi dicēdi. Una via est per secunduʒ veniale non corrūpiť tantus gduʒ charitatis ꝙ̃tus per primū / sed medietas ei⁹ ⁊ per tertiū medietas illius medietatis ⁊ sic semper per partes minores eiusdem propositionis. Sed hoc nō valet. q̃a p mai⁹ peccatum vel equale posterius cōmissum non minus debet corrūpi ꝙ̃ per primum. immo potius plus. cū scđm non excusetur per primuʒ sed potius aggrauatur. Alia via est ꝙ ante corruptiōeʒ totalē charitatis oportebit tot venialia cōmittere ꝙ si quis vlterius peccet illud peccatū non poterit esse veniale sed erit mortale. et per illud totaliter charitas corrumpeť. Sʒ hoc nō valet q̃a quotq̃t pctīs etiaʒ mortalib⁹ cōmissis adhuc pōt quis ꝯmittere aliud mortale. ergo multo fortius quotcūq; venialibus cōmissis. pōt aliud veniale ꝯmittere. ⁊ sic p venialia ⁊c. Alia via est ꝙ añ totalē corruptionē occurret materia alicui⁹ pcepti qđ vľ iste implebit. ⁊ tūc reaugebitur charitas ipsius: vel transgredictur et tunc ipse peccabit mortaliter et sic charitas per mortale perdetur. ¶ Sed hoc non valet q̃a licet materia precepti possit occurrere. non tamen necesse est q̃n ante labatur magnū temp⁹ ante ꝙ̃ occurrat. ⁊ in illo tempore poterunt multiplicari venialia donec totaliter charitas perdatur Alia via est ꝙ per peccata venialia possibile est charitatem minui vsq; ad totalē corruptionem exclusiue. sic ꝙ in instanti ꝯpletecorruptionis ipse peccat mortaliter. q̃a scʒ non seruat charitatem ad quam teneť sub pena peccati mortalis. quare ⁊c. Sed hoc non valet. quia non seruare charitatem (cum eius ꝯseruatio sit totaliter a deo) non est homini peccatū, ppue loquēdo: sʒ cōmittere, vel obmittere aliquid, pter quod demeretur charitatē subtrahe ⁊ sibi auferri a deo est in eo peccatum. Et nullum tale est hic in casu nisi culpa venialis igitur ⁊c. ¶ Ideo ex predictis sequuntur aliqua correlaria. Primum est ꝙ charitas infusa secundum ordinatam dei potentiam non potest diminui ꝙ̃tum ad eius essentiam. Secundo sequitur ꝙ per culpam venialem potest diminui ꝙ̃tuʒ ad eius feruorem. Et hod potest contingere quia ex frequentatione venialium generaľ cupiditas habitualis inclinans ad actus qui sunt pctā venialia. et per ꝯñs aliquo

E .i. op. de diminutēe charitatis per vēiale īpbatio.

F ij. opinio

Improbatio.

G 3. opinio

Improbatio.

H iiij. opi.

Impro.

I Opinio docto.

modo inhabilitās ad act⁹ charitatis. Ex quo fit vt postea nō tā fervidos ꝛ intensos actus charitatꝫ eliciat sic hītuat⁹. ℂ Itē aliter pōt ꝯtingere. s. ꝙ habens charitatē infusā habeat etiā acquisitā. ꝛ nō solū illā que inclinat actus ꝯtrarios mortalibus sed etiā que inclinat ad act⁹ ꝯtrarios venialib⁹. ꝛ tunc si talis cōmittat multa venialia contra inclinationē illius charitatꝫ acquisite remittetur illa: et sic minus ꝓmpte ꝛ minus feruenter eliciet actus charitatis infuse. quia constat per experientiam ꝙ habens charitatem acq̄sitam feruentiorem simul cum infusa. feruētius operetur ꝙ̄ habēs infusā solū. vt pꝫ de viciose habituato post susceptionē charitatis in baptismo. ꝛc. ℂ Tertio
A sequitur ꝙ ex venialibus multiplicatis pōt totaliter tolli seu corrumpi feruor charitatis. pꝫ quia feruor charitatis non est aliud nisi habitus acquisit⁹ charitatis vel eius actus. nec est aliqua entitas ab his distincta q̄ minuatur sicut aliqui imaginātur. ita ꝙ charitatem remitti q̄ ad eius feruorē nichil est ꝙ̄ minus feruidos et intensos actus charitatis ꝛ minus feruenter ꝛ minus delectabiliter elicere. ꝛ sicut diminutio huius feruoris potest per venialia fieri ita ꝛ totalis corruptio ꝛc. ℂ Quarto sequitur ꝙ per culpam venialem potest diminui charitas ꝙ̄tum ad eius firmitatem ꝛ stabilitatē scꝫ ad istū sensuꝫ q: quedā venialia multū disponūt ꝯd lapsū et
B ad ruinā in mortalia ꝑ que ꝑdit
i. arguit. charitas ꝛc. ℂ Sed cōtra dicta arguit̄ primo ꝙ per mortale minui possit charitas. q: est possibile ꝙ ꝙ̄tū vn⁹ actus est meritorius tm̄ ꝓcise ali⁹ act⁹ mortalis culpabilis sit demeritori⁹ ergo possibile ē charitatē minui per pctm̄ mortale. aiis pꝫ. q: aliquo actu demeritorio ē dare actum meritoriū magꝭ meritoriū/ē dare min⁹ meritoriū. et ꝑ ꝯñs erit dare eque meritoriū. lꝫ ꝯña ꝓbatur. sit act⁹. a. meritori⁹ et sit. b. mortalis ꝓci'e tm̄ demeritorius ꝛ sit. a. prim⁹ act⁹ meritori⁹ augmēti grē post grāꝫ baptismalē. tūc ꝙ̄tū ꝓmiū debet̄: a. tāta pena ꝓcise debet̄. b. q̄ quātū q̄s acquisiuit de charitate ꝑ. a. actū tm̄ precise ꝑdet ꝑ. b. actū. ꝛ per ꝯñs remanebit sibi tota grā baptismalis ꝛc. Cōfirmat̄ q: fꝫ sctōs de⁹ remūerat vltra ꝯdignū ꝛ punit citra dignū. hoc aūt eēt falsū si deus pro culpa. b. semel commissa priuaret illū oī charitate q̄ fuit premium. a. cēties cōmissi. ergo non priuat plusꝙ̄ acquisiuit per. a. semel ꝛc. ℂ Scdo ii. arguit̄
arguit̄ ꝙ per venialia possit tolli charitas q: quis per venialia potest demereri penā eternā et penam extensiuā infinitā. ergo perdere charitatem ꝯña patet. q: si sic decederet nunꝙ̄ haberet beatitudinem. Et aiis ꝓbat̄ q: possibile est ꝙ aliquis committat infinita venialia pro q̄rū quolibet meretur penā aliquā quia in qualibet parte ꝓportionali alicuius temporis vt hui⁹ hore pōt cōmittere vnū veniale cū non sit dare minimū tēpus in quo possit nouū actū hēre. Cōfirmat̄. q: pono ꝙ deus ꝓcipiat sorti ꝙ actū quē hꝫ non ꝯtinuet

per horam nec per aliquam partem eius proportionabilem sub pena diurna per cuiuslibet partis continuationem. et contra preceptum sortes continuet actum illum per horam. sequitur cum in illa sint infinite partes quod meretur penam infinitorum dierum. ¶ Tertio arguitur quod per veniale possit minui charitas. quia si non sequitur quod habens charitatem ex hoc quod venialiter peccaret non esset minus dilectus a deo: nec etiam minus bonus. et equaliter diligeretur peccans: et eque bonus esset: quod est absurdum cum peccans venialiter puniatur a deo: consequentia tamen patet quia habens equalem charitatem est eque bonus secundum Aug. lib. Enchiridion. xxvii. habens maiorem charitatem est melior et eque bonus etiam eque diligitur etc. ¶ Quarto ad idem omne peccatum vel malum adimit aliquid de bono et est corruptio boni secundum Augustinum Enchiridion xii. xiii. et lib. iii. de lib. ar. Peccatum autem veniale est malum: et non oportet quod adimat de bono nature ergo aliquid de bono gratie. et sic diminuit eam etc. ¶ Ad primam rationem dico primo quod in hac comparatione vel sumitur actus demeritorius sequens immediate gratiam. vel actus demeritorius non sequens immediate gratiam. Et si secundo modo tunc consequentia non valet quia talis non tollit gratiam nec in toto nec in parte. Et si primo modo tunc est negandum. Secundo dico ad probationem quod nullo actu demeritorio sic sumpto est dare in eodem supposito aut alio in quo cetera sunt paria aliquem magis meritorium quam ille sit demeritorius quia per quemlibet talem actum meretur quis privari gratia. et si sic cedat privatur gratia correspondente gratie precedenti. et meretur cum hoc penam eternam. Hec autem sunt maius malum quam sit bonum quod meretur quis per aliquem unum actum meritorium. quod patet quia per nullum actum meretur quis vitam eternam quam prius immediate non esset sibi a deo ex gratia deputata cum cuiuslibet actus meritorii gratia sit principium solum. sed meretur augmentum gratie in presenti: et glorie in futuro. tale autem augmentum non est tam bonum quam malum est privatio totalis gratie sibi deputate prius etc. ¶ Tertio dico quod esto quod esset dare aliquem actum magis meritorium quam b. est demeritorius: et aliquem minus. non sequitur quod sit dare aliquem tantum precise meritorium quantum b. est demeritorius. Et hoc est contra adam lib. ii. q ix. ubi vult similem consequentiam in omnibus tenere. Sed instantia patet de angulis causatis intra circulum ex portione circunferentie circuli et linea recta secante circulum. et de angulo recto. utrumque comparando angulum contingentie extrinsecum circulo quoniam est dare aliquem intra circulum magis excedentem angulum contingentie extrinsecum quam angulus rectus excedat ipsum. scilicet angulum ex maiori portione circuli et linea intrinsecus secante circulum. quia omnis talis est maior recto ut patet ex. xv. tertii Euclidis Item est dare intra circulum angulum minus excedentem angulum contingentie quam excedat rectus eum. scilicet angulum ex minori portione circuli et linea recta. quia omnis talis est minor recto. ut patet ibidem et omnis talis excedit angulum contingentie cum possit dividi per angulos rectilineos quorum quilibet est maior angulo contingentie. qui est omnium

gentor acutissim⁹. Et tñ nõ est dare aliquẽ talẽ angulũ qui tm̃ precise excedat angulũ cõtingẽtie quãtũ eũ excedit rect⁹. Alit cũ quecũqȝ equalit excedũt idẽ sint equalia. sequit q aliq̃s posset esse angul⁹ hmõi intra circulũ qui eẽt equalis recto. cui⁹ oppositũ ibidẽ demõstrat. ¶ Ex q̃ sequitur q tales ɔsequẽtie nõ valent inter illa q̃ sũt alterius ⁊ alteri⁹ rõnis. ⁊ p ɔñs cũ alteri⁹ rationis sit act⁹ meritori⁹ ab actu demeritorio. pȝ dictã ɔñam non valere in ꝓposito. ¶ Secundo sequitur ex p̃dicto exẽplo sicut notat etiã ɔmentator supra predicta ratiõe q vbi fit cõparatio inter ea que sunt alterius et alterius rõis possibile est aliquãdo trãsire de minore ad maius per omia media et nunq̃ venire ad equale. pȝ si imaginat linea recte secãs circulũ in partes inequales ⁊ constituens cũ minori portione circuli angulũ minorẽ recto moueri ɔtinue ſȝ extremitatẽ suã que constituit angulũ illũ versus maiorẽ portionẽ circuli ita q semper crescat angulus ille post donec dicta linea trãsiuerit vltra. Nã ante sectionem in ptes equales. ⁊ etiã tũc angul⁹ causatus ẽ minor recto et postea maior q̃ maioris portionis circuli ⁊c. Et sic patet ad
B rõnem. ¶ Quarto p̃ncipaliter dico ad cõfirmationẽ q deũ punire circa cõdignũ põt intelligi dupl̃r. Uno mõ ɔparando quãtatẽ culpe ad quantitatem pene ſȝ statutũ diuie mie. ⁊ sic quilȝ punitur: vel premiatur ſm condignuȝ id ẽ ſm q ex statuto dei dignus est. Alio modo comparãdo illa ꝑcise secũdũ se. ⁊ sic dicitur cõiter q quilibet peccator vel dãnat⁹ punit citra cõdignũ q̃ vltra penã quã hȝ meret maiorẽ vt dicit mgr̃ in iiij. dist. xlvi. Et addit magister Greg. q ois culpa mortalis nõ solũ meretur (absolute ɔsiderata ei⁹ malicia) priuationẽ glĩe: ⁊ penam eterne miserie. ſȝ etiã priuationẽ toti⁹ cause: ⁊ annihilationẽ. ⁊ q deus non annihilat peccatorẽ ẽ ex ei⁹ misericordia. Juxta illud Tre. iij. Misericordie domini q̃ non sumus consumpti. Et ꝓbat rõe quia per hmõi culpã meremur priuari omni beneficio dei considerata magnitudine offense q̃ estimanda est secũdũ magnitudinem offensi vt dicit Crisostomus super illo Matthei. x. Nõ est discipulus super magistruȝ ⁊c. Immo nec sic annihilando digne et pene puniretur: q̃uis amplius puniri non possit ⁊c. ¶ Sed istud dictum non videtur mihi veruȝ: quia non video q aliquis mereat ex culpa sua repugnantia ⁊ incompossibilia scilicet puniri eternaliter. et annihilari simpliciter. sed de hoc alias ⁊c. ¶ Ad secũdã rõnem nego antecedens: ⁊ ad ꝓbationem qñ dicit. possibile est q aliq̃s cõmittat infinita venialia ⁊c. Ad hoc r̃ndet hibernic⁹ q non ẽ possibile sed adã hoc reprobat diffuse. Tñ hic dico p̃mo distiguẽdo q hoc põt dupliciť intelligi. Uno mõ q possit ɔmittere infinita pctã discreta. ⁊ disticta ſm seq̃ nõ sũt ptes alicui⁹. vni⁹ ⁊ sic nego hoc eẽ naturalit possibile Alio mõ infinita ptialia vni⁹ sicut si aliq̃s p aliqđ tp̃us ɔtinue

Ad scdaȝ

intenderet actū suū malū. ꝛ tūc q: licet īfinitis ptib⁹ illi⁹ act⁹ debeātur īfinite ptes pene: non tñ infinite equales sicut nec in illo actu sunt infinite ptes equales. D ¶ Scḋo dico ad ꝯfirmationē ꝙ ad hoc ꝙ iste sit ex omissiōe p̄cepti re⁹ illius pene opoꝛtet ꝙ de qualibet pte ꝓpoꝛtionali illius tp̄is ip̄e sciat, vel scire possit distincte quāta ip̄a est cū quātitas tp̄is hic includaꝛ in p̄cepto. Aliter nō scienꝛ obmitteret. ꝛ p ꝯñs non eēt reus pene. ſ3 hoc nō est naturaliꝛ possibile vt qualibet partē illius tempoꝛis sic distincte cognoscat. ſ3 est dare minimā partē distincte pceptibilē ab eo. vł maximā nō pceptibilē ꝛ cū partes pceptibiles nō sint infinite in aliqua pte tempoꝛis iste sic cōtinuās nō poterit cēseri reus infinitarū penaꝝ. Et sic p̄ceptū illud de lege oꝛdinata non est dabile a deo / nec rationabile. nec casus admittendus. Tertio dico ꝙ casus foꝛte de potentia absoluta esset possibilis. sed tunc nō est ad ꝓpositū. quia nec est absolute īpossibile charitatem minui p venalia. ꝛ totaliter tolli. E ¶ Quarto dico ꝙ sicut dictū est de tēpoꝛe ita potest dici de pena. scilȝ ꝙ ad hoc ꝙ iste omissiones obligent opoꝛtet ꝙ iste cognoscat penā impositam foꝛe eternā. ꝛ p ꝯñs ꝙ p̄uabiꝛ perpetuo gloꝛia. Ex quo sequiꝛ ꝙ si iste ꝯtinuet actū scienter et libere ip̄se p̄elegit actum illū ꝯtinuare saltē interp̄tatiue ꝙ̄ esse particeps gloꝛie eterne: et p ꝯñs ꝯterit: et peccat moꝛtaliter et sic concesso casu de lege oꝛdinata adhuc nō habeꝛ ꝙ p venialia ꝛc. ¶ Ad tertiā ꝛ vno mō pōt dici ꝙ ꝯcise ꝓpter pctm̄ veniale nō min⁹ diligiꝛ q̄s a deo: nec oppositū ꝓbaꝛ ex hoc ꝙ tp̄aliter puniꝛ. Uult eñ ipsū purgari vt ipse p̄miū accipiat. ¶ Alio mō ꝛ melı⁹ potest dici f̄m Ganden. v. quolibe. q. xxiij. ꝙ amoꝛ dei non diciꝛ maioꝛ / vel minoꝛ in se. ſ3 secundū effect⁹ suos: effectus aūt est duplex scȝ eternus ꝛ tēpoꝛalis. Q̄tum ergo ad effectum eternū qui est gloꝛia nō minus diligit peccantē venialiter q̄ non peccantē. nec etiā q̄tum ad gratiam p quā venitur ad gloꝛiam q̄tum autē ad effectū aliquem tēpoꝛalē minus eū diligit. quia ei penā tēpoꝛalē infligit / ꝛ tēpoꝛaliter differt ei dare bonū eternū. Etiā q̄tum ad illā bonitatē q̄ acceptatur ad gloꝛiam nō est minus bonus ꝛ de illa loquitur Augustin⁹ ꝛc. ¶ Ad quartam dico ꝙ non omne peccatū semp adimit de bono qḋ infuit / aliqd eius coꝛrūpendo. sed pro tanto diciꝛ adimere q: potentiam reddit min⁹ dispositā / ꝛ potentem ad bonū. vel q: si sit habitus bonus acquisit⁹ in potentia illum rep̄imit: et sic peccatū veniale potest adimere de iusticia / vel virtute moꝛali ꝛ acquisita. non tamen de theologica et infusa. vel adimit de bono qḋ natū est inesse. sicut est bon⁹ act⁹ oppositus vel aliquis gradus eius. nā vt dictū est non sinit elicere tā intensum et feruidū actum charitatis. Et licet non possit foꝛte tollere totum feruoꝛem: q: nūq̄ ille tolliꝛ quin sic peccans velit facere ꝛ dimittere quecunq̄ de necessitate salutis sunt fienda /

F ad tertiū i. solutio

ij. solutio

G Ad q̄rtā

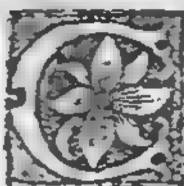
vel obmittēda ꝓpter qḋ nō diminuit. vel saltē nō totalr̄ tollit feruorē circa oīa ꝑceptorū aliḃ peccaret mortalr̄. tñ bene tollit totū feruorē acq̄sitū p act⁹ directe cōtrarios illis venialib⁹ sicut supra dictū ē. Et hec de tertio articulo. ¶ Tunc ad rōnes pncipales q̄stiōis. Ad p̄mā ptz q̄d dicēdū de antecedente. tñ ad ꝓbationē dico ꝙ de⁹ multa facit p plura q̄ posset facere p pauciora. nec hoc ē frustra. Alia aūt nō est cā q̄rēda nisi volūtas sua q: eoīpo ꝙ sic vult ꝓueniunt fit/ et nō frustra: sec⁹ aūt est in causis naturalib⁹ ⁊ in causis volūtariis creatis. ¶ Ad scḋam ⁊ tertiā rōnes pz ꝙ ꝯcludunt vnū ex scḋo ⁊ tertio articulo. Ad rōnē post oppositū patz ꝙ magister in hac parte nō est tenendus ⁊c. Et hec de ista questione.

A
Ad p̄mū pncipale

Ad alias rōnes.

¶ Questio decima in qua tractatur materia equalitatis personarum in diuinis.

B
q̄stio.xix.

Circa distinctionē decimāz nonā ⁊ aliq̄s seq̄ntes in quib⁹ magister agit de personaruz diuinarum equalitate quero.

Utrū psone diuie sint oīb⁹ modis eq̄les int̄ se arḡ p̄mo.

¶ Utruz psone diuine sint oīb⁹ modis equales īter se. Arguit̄ p̄mo ꝙ nō: q: psone diuine nō sunt equales sibiīnuicem scḋm magnitudinē. igr̄ ⁊c. ꝯña est clara: et antecedēs ꝓbatur. q: magnitudo psone nullo modo distinguitur ab essentia. sed psone diuine nō sunt equales scḋm essentiā nā inter eas est oīmoda identitas scḋm essentiā ⁊ p ꝯñs nullo modo equalitas. cū equalitas sit distinctorum. ergo scḋz magnitudinē non sunt equales sed idē. Confirmatur. q: nō sunt similes scḋz qualitatē: ergo nec equales scḋm magnitudinem. añs ptz. ⁊ ꝯña tenet. q: sicut similitudo est species qualitatis: sic magnitudo quantitatis ⁊c. ¶ Secūdo arḡr sic: q: psone diuine nō sūt in se inuicē p circumincessionē. igr̄ nec sunt equales scḋm pfectionē: ꝯña tenet p magistrū in hac. xix. di[illegible]. qui ex opposito ꝯñtis infert oppositum añtis. Et añs ꝓbatur q: si pat̄ esset in filio: tūc paternitas esset in filio ꝯña tenet: q: in quocūq̄ est pater in eodē est paternitas cū sint oībus modis idē: sed falsitas ꝯñtis patet: q: in quocūq̄ est paternitas illud est pr̄: et sic fili⁹ esset pr̄. Cōfirmat̄: q: bene sequit̄. a. est in. b. ⁊. b. ē i. c. ḡ. a. ē i c. ⁊ p ꝯñs eodē modo sequit̄ pater est in filio ⁊ fili⁹ est in patre ergo pater est in patre. Prima ꝯña videt̄ vbiq̄ bona: ⁊ secūda est oīno similis/ ⁊ tamen ptz falsitas ꝯñtis igit̄ ⁊c. ¶ Tertio arguitur ꝙ psone diuine non sunt equales scḋm potentiā sicut secundū ꝓductiuitatē. igr̄ ⁊c. ꝯña est clara: et añs ꝓbatur: q: non minoris potētia est ꝓducere diuinā psonā q̄ creaturam: sed si vna psona posset ꝓducere creaturā ⁊ nō alia non essēt equales scḋm potētiā. igit̄ multo magis cum vna possit ꝓducere diuinā psonā ⁊ alia nō pōt eā ꝓducere sequit̄ ⁊c. Cōfirmat̄. q: illa psona q̄ nō est oīpotēs nō est eq̄lis psone oīpotenti scḋm potentiā: sz fili⁹ nō est oīpotens: ergo ⁊c. assumptū patz q: sequit̄ fili⁹ est

2. arḡ

3. arḡ

nulli potens: ergo nō habet potentiā generandi: ergo eodē mō sequit affirmatiue filius est oīpotēs: ꝗ potētiā hȝ generādi: quia vtrobiqȝ sit distributio ꝓ eisdē: sed ꝯñs est hereticū: igr̄ ⁊ añs ⁊c.

Jn oppositum.

Jn oppositū argr̄ ꝑ magr̄m in hac distinctiōe ⁊ duab⁹ sequētib⁹: ⁊ ꝑ symbolū. Equal' pater ⁊c.

Decisio questionis.

Jn ista q̄stiōe erūt tres articuli breues iuxta materiā triū argumētoꝝ. Prim⁹ vtrū ꝑsone diuine sint equales sibi inuicē s̄m essentiā siue magnitudinē. Scd̄s vtrū ꝑsone diuie sint i seinuicē ꝑ mutuā circūmcessionē. Terti⁹ vtrū ꝑsone diuie sint equales sibi inuicē s̄m potētiaȝ seu ꝓductiuitatē.

C Primus articul⁹.

Quantum igr̄ ad ꝑmū notādū ē ꝑmo ꝙ tot modis dr̄ eq̄le ⁊ ineq̄le q̄t modis dr̄ magnū ⁊ magnitudo. Hoc autē dr̄ q̄druplicit'. Pmo mō dr̄ q̄lȝ res alteri eq̄lis vel i eq̄lis q: q̄lȝ est alt'a ꝑfectior vel iꝑfectior et dr̄ equalis q: eq̄ perfecta. Scd̄o mō dr̄ vn⁹ nūer⁹ eq̄lis alteri q: tot sūt vnitates i vno q̄t sūt i alio. Et differt a ꝑmo mō. q: tres hoīes sūt equales tribus asinis nūero, nō tn̄ ꝑfectiōe. Tertio mō dr̄ albedo eq̄ itēsa equalis alteri eq̄ intēse ꝗuis vna sit i maiori subiecto ꝙ̄ alia ⁊ ꝑ ꝯñs iequalis scd̄ȝ extensionē. Quarto mō dr̄ vnū extēsuȝ equale alteri extēso. Et i oīb⁹ illis mōis equalitas vel iequalitas non ē aliqua res relatiua distincta a re absoluta vel reb⁹ absolutis vt hic suppono.

D

Scd̄o ē notādū ꝙ magnitudo vel magnuȝ quadruplicit' pōt capi. Uno mō large ⁊ sic idē est qḋ ꝑfectio vel ꝑfectū ⁊ sic loquit' Aug. vi. de trini. ꝙ in his q̄ nō mole magna sunt idē ē meli⁹ quod mai⁹ ēē. Et isto mō q̄libet res ē magna vel magnitudo q̄dā. Scd̄o mō accipit' min⁹ large pro omni continente plura siue sit vnū per se siue congregatiōe et sic dicit Augu. ꝙ aīa est maior seipā quando recipit virtutes. Et isto modo numer⁹ dicit' magnus: et vnus maior alio: et vn⁹ exercit⁹ maior alio. Tertio modo accipit' stricte pro aliquo continēte plura eiusdē rationis facientia per se vnuȝ siue illa distinguātur loco et situ siue non Et sic albedo intensa est magna ⁊ maior albedine remissa. Quarto modo accipit' magis stricte ꝓ aliquo cōtinēte plura eiusdē rationis facientia per se vnum loco ⁊ situ distincta. Et sic magnitudo dicitur quātitas ⁊ ponitur predicamentuȝ ab aliis distinctum. Et isto modo loquit' Aug. quādo dicit ꝙ de⁹ est sine qualitate bonus ⁊ sine quātitate magnus ⁊c.

E

Tertio notandum ꝙ differentia est inter modos magnitudinis et modos equalitatis: q: modi magnitudinis ordinantur scd̄m superius ⁊ inferius/vel per se. vel per accidens: q: omne quod est magnū quarto modo ē magnum trib⁹ primis et nō econuerso: et omne quod est magnuȝ tertio modo ē magnū duob⁹ primis modis et nō ecōuerso ⁊c. Sed modi equalitatis nō sic ordinātur. q: aliqua pñt esse equalia quarto modo. licet non aliis modis nec eorum aliquo ⁊c. sicut albedo ⁊ aliqua substātia sunt equales quarto modo. et tamen nullo alioꝝ modoꝝ sunt equales vt pȝ ⁊c. His

A premissis pono quattuor ppões. ¶ Prima est q psone diuine sūt equales sibiipsi inuicē scđm magnitudinē primo modo accipiēdo magnitudinē et equalitatem/ et nullo alioꝝ modoꝝ. Prima pars patz. q: omnis res cōparata alteri vel est illa pfectior vel impfectior: vl' eque sz nulla psona diuina ē alia pfectior/ vl' impfectior: ergo eque pfecta: et per ꝯñs eque magna/ et eq̄lis scđm magnitudinē p:io modo. Scđa pars ptz. q: nulla magnitudo reperit in psonis aliquo illoꝝ trium modoꝝ. ¶ Scđa ppositio ē q psone diuine sunt equales sibiinuicē secundū essentiam siue ppter essentie vnitatē. ptz quia secundū sanctos magnitudo in diuinis est quid mere absolutū sicut sapiētia et essentia: nec pl⁹ distinguit magnitudo ab essentia q̄z essentia ab essentia: et sic vsi sunt sancti contra hereticos ne concederēt tres psonas esse tres magnitudines: vl' tres magnos/ et per ꝯñs tres persone sunt equales secundū essentiaz id est per vnam essantiā existētē in eis. Unde sequitur q isto modo loquēdo paternitas non est formaliter magnitudo sicut nō est formaliter essentia ꝛc. Scđo sequitur q paternitas ex se non est formaliter equalis filiationi nec inequalis ei: sed tātū ppter idētitatē essentie que est eadem in vtraq3: et sic sicut dico de relatione/ vl' proprietate relatiua potest dici de psona ꝛc. ¶ C Tertia propositio est q accipiendo magnitudinē pro omni realitate positiua et entitate reali persone diuine sūt equales scđz magnitudinē relatiuā: q̄a isto modo loq̄ndo relatio in se sicut paternitas est quedā entitas: et p ꝯñs quedā magnitudo: q: in se ē quedā res pfecta: imo pfectior oi creatura. et in se ē res cui repugnat ois imperfectio: et per ꝯñs vna relatio est alteri in se eq̄lis: vel ineq̄lis scđz magnitudinem: et certū ē q nō ē ineq̄lis: q: eque pfecta est vna relatia sicut alia. ergo est sibi equalis ex se: et per ꝯñs vna psona est alteri equalis scđm magnitudinē relatiuā sicut est sibi equalis fm magnitudinē absolutā. ¶ D Quarta propositio est q qualitas/ similitudo et idētitas nullā distinctionez importāt in diuinis nisi tm̄ distinctionē psonaꝝ. nec equalitas est aliquid reale in psonis aliquo modo distinctū. vel scđz rationē. vl' ex natura rei a similitudine: sed similitudo et equalitas iportant diuinas psonas habētes eandē essentiam nūero ppter quā dicūtur eq̄les et similes: et tamē nō sunt noia sinonima: nō ppt distinctionē in deo: sed ppt distictionē in creatura cui sūt aliquo mō cōmunia ꝛc.

Ex his sequitur primo q accipiendo magnitudinē p aliquo absoluto sicut vna psona nō est aliqua magnitudo q̄ nō sit alia sic accipiēdo magnitudinē pro q̄cūq3 re positiua vna psona est aliq̄ magnitudo q̄ nō est alia. s. magnitudo relatiua: tm̄ vna psona vtroq3 mō est eq̄lis sicut alia: nec distictio magnitudinum repugnat equalitati. Secundo sequitur q sicut equalitas psonarum nō est secundū magnitudinē que est species quātitatis

facientis predicamētū distinctū ab aliis. sic similitudo ipsarum nō est species q̄litatis: nec talis eq̄=litas magnitudo vel situdo vt attribuit deo reponitur sub aliq̄ p̄dicamento. Et ex eis p3 ad primum ante oppositū ꝛc.

¶ ij. articulus.

¶ Quātum ad scōm articulū r̄ndeo ꝙ ↄclusio affirmatiua est certa ex fide Joh. xiiij. dicit xp̄s. Ego in p̄re et pater in me est. s3 quomodo vna psona sit in alia et econuerso difficile ē videre. Jdeo ad huius intelligentiā distinguen=dum ē ꝙ triplex potest imaginari inexistentia: quedā est per cōtinentiā: altera ē per presentiā et cuiuscunq3 distātie carentiā. alia ē per presentiā intimā ꝛ cōsubstātialitatem idēticā. Exemplum primi. sicut aliquid est in loco. Exemplū secūdi sicut an=gelus est in loco: ꝛ si angel9 eēt in aliquo corpore omni loco destructo tunc enim nō esset in il=lo nisi per p̄ntiā. Exēplum ter=tiū: sicut vna psona diuina est in alia quia ē sibi intime presens et cōsubstātialis eidē et hoc vocatur esse in per circumincessionem. ꝙ autem sic possit dici vna persona esse in alia per circun=incessionem pōt ostēdi p̄ncipa=liter auctoritate sc̄pture. ¶ Se=cundo aliqualiter rōne. q̄a non plus repugnat vni psoni in esse alia ꝛ ecōuerso q̄3 repugnet to=ti esse in suis partib9 ꝛ ecōuerso sed f̄m ph̄m. iiij. phisicorum. totū est in suis partibus: ꝛ ecōuerso ptes sunt in toto ꝛc. Ex istis p3 descriptio inexistētie per circū=incessionē. Nā illud dicitur sic inexistens alicui quod est ab eo realiter distīctū: sibi intime p̄=sens ꝛ ei cōsubstātiale. ꝛ sic tam eēntia q̄3 psona importantur p hoc nomē inexistēs vt hic sumi=tur. ꝛ sic vtraq3 ē aliq̄ modo huius inexistentie rō ꝛc. scōm hoc possūt poni q̄ttuor p̄pōes. Prima ē ꝙ vna psona est in alia et ecōuerso. p3. q2 hoc nō est aliud q̄3 vnā psonā esse alteri p̄ntē et cōsubstantialē. ¶ Secūda est ꝙ psona non est in eēntia nec ecō=uerso. pt3. quia eēntia non distiguitur realiter a psona nec ecō=uerso ꝛc. F ¶ Tertia est ꝙ relatio nō est in essentia nec econuerso. patet sicut p̄cedens. tamen san=cti vtuntur quādoq3 oppositis locutionibus non p̄prie ꝛ scōm ↄstructionem trāsitiuam sed in=transitiuam (id est persona ē es=sētia: ꝛ relatio est eēntia et econuerso) ¶ Quarta est ꝙ paterni=tas nō est in patre nec ecōuerso sed est in filio et ecōuerso. patet quia paternitas est oībus mo=dis eadem patri vt dictum fuit supra. saltem non est realiter distincta quare ꝛc. Ex his patet quod hec cōsequētia nō est vniuersaliter bona a ē in b ꝛ b est i c ergo a est in c sicut non sequi=tur partes sunt in toto: ꝛ totum in partibus. ergo ptes sūt i partibus. ꝛ sic apparet ad secundū ante oppositum ꝛc.

G iij articulus.

¶ Quantū ad tertium articulū vidēda sūt tria. ¶ Primo videndum est q̄s sit sensus et intellectus tituli q̄stionis. ¶ Secūdo respondēdū est ad formam tituli questionis ¶ Tertio vidēdum est que fuit intentio Augustini circa mate=riam q̄stionis. Circa primū pū=ctum sciendum ē ꝙ non deb3 eē intellectus q̄stiōis (supponēdo

potētiā esse aliquid reale in deo distinctum quocūq; mō a diuia essētia ꝛ psōis diuinis vł' fm rē/ vel fm rōnē/ qrere an fm illō dicunt psone eq̄les. q: sic intelligēdo nec potētia/ nec eq̄litas ē aliq̄d in deo absolutū/ vel respectiuū sicut q̄daȝ imaginātur. imo ppȓie loquēdo equalitatē potētie. vel potentiam esse in deo nō debet aliter intelligi q̄ꝫ concretum equalitatis ꝛ potētie vere predicari de deo/ ꝛ diuinis personis. vt hec, sit simpliciter vera p sone sunt equales. persone sunt eque potentes. ꝛ ita intelligunt sancti quando dicunt potentiā: eternitatem ꝛc. esse in deo. Sed debet eē intellectus q̄stiōis (supponendo q̄ psone diuine possūt in aliquem actum vel terminū) querere vtrum possint in eadē/ vel in equalia: ꝛ hoc vel fm numerum/ vel fm perfectionē. Ita q̄ aliquando dicunt aliqua fm potentiā equalia. et tamē nulla est equalitas nisi inter effectus illorum.

A Opinio ockam. ¶ Circa pimū pūctuȝ dicit Ockam q̄ in ista questiōe fm q̄ eam tractant doctores est magis difficl'tas vocalis q̄ꝫ realis. Unde qui dicūt q̄ potentia de qua est hic q̄stio est commūe ad potentiam generandi spirandi / et creandi ita q̄ potentia sit idem quod potentia productia siue ad intra siue ad extra hēat dicere ꝯsequenter, q̄ pater et filius non sunt equales fm potētiā extēsiue. q̄a dicere patreȝ ꝛ filiū eē eq̄les isto mō non ē aliud q̄ꝫ dicere q̄ quascūq; res pducibiles quas p̄t producere pater pōt pducere filius. vel si pater potest pducere aliquod producibil'e quod non potest filius eodem mō filius pōt pducere aliq̄ꝺ pducibile q̄ꝺ nō pōt paī. q̄ vtrūq; ē falsū. q: filiꝰ nō pōt producere omnē rem pducibileȝ a p̄re. nec pōt aliq̄d pducere q̄ꝺ n̄ sit pducibile a p̄re. Et eodē mō pportōiabl'r dicēdū ē de filio ꝛ spūsācto.

B ¶ Ex quo sequitur q̄ si oīpotens includat potentiam quālibȝ pductiuam tam ad intra q̄ꝫ ad extra nec filiꝰ/ nec spiritussanctus est oīpotēs quia aliter sequitur q̄ quilibet ipsorum posset pducere quodlibet pducibile q̄ꝺ est manifeste hereticū. Unde sequitur cōtra Tho. q. de potentia. q. et ar. v. q̄ falsa ē opinio que dicit q̄ potētia generādi ptinet ad oīpotētiā patris et non ad oīpotētiā filij. Et ratio est. q: cū dr̄ oīpotētia in hoc termino intelligit signū distributiuum cū distribuibili. et tūc q̄ro aut sit distributio p potētia. an p obiecto potētie. ꝛ siue sic siue sic q̄cq̄d sibi addat p eisdem fit distributio: et p ꝯñs pro eisdem fit distributio quādo dicitur oīpotētia patris/ et qñ dicitur oīpotentia filij. ꝛ sic potētia generandi: vel pertinet ad oīpotentiam vtriusq;/ vel nullius q̄re ꝛc. Illi vero qui dicūt q̄ potētia in pposito accipitur precise p potētia effectiua/ vł' causatiua q̄ ē solum respectu factibiliū ad extra. habent dicere q̄ tres psone sunt equales fm potentiam. q̄a quicq̄d tale est factibile ab vna psōa et ē factibl'e ab alia. ꝛ ita pfecte ab vna psōa sicē ab alia. Iō

C Opinio doctoꝝ. respondeo ad formam questionis. quia loquēdū ē sicut doctores. ꝛ sancti ꝛ ipi intelligūt illaȝ

equalitatez solũ penes obiecta factibilia ad extra. ꝛ qcq̃d est factibile ab vna ꝑsona ꝛ a q̃lib3 alia. ꝓpter hoc simpl'r ꝛ absolute ↄsiderandũ est ꝑsonas diuinas eẽ eq̃les ſm potẽtiã Ratio aũt quare sancti sic vtebantur fuit ista quia ipsi loquebãtur ↄtra hereticos volentes filium non eẽ omnipotentem sed esse impotentiorem patre ꝛ imꝑfectiorem p̃re ꝛ minorem. ideo sancti omnem potẽtiã que necessario cõuenit cuilibet perfectissimo cuilibet ꝑsõe attribuebant. Unde quia potẽtia generandi vel spirandi non conuenit cuilibet perfectissimo sic/ quin aliquis possit esse perfectissimus q̃uis non possit generare/ vel spirare. ideo talem potentiam non comprehẽdebant sub potentia vel impotentia quãdo dicebãt ꝑsonas equales secũdũ potẽtiã ꝛ quãlibz eẽ omnipotẽtem. Quod ptz p magistrum in littera vbi dicit. Sciẽdum est q nõ est omnipotentior pater filio nec filius et pater spiritussãcto. nec maiorem potentiam habent duo vel tres q̃ singul9 eorũ. Et multa similia ponit. ¶ Ex quo patet q sancti asserentes in ꝑsonis diuinis omnipotentiam: seu equalitatẽ ſm potẽtiaz loquũt ↄtrã hereticos dicentes patrẽz esse potẽtiorẽ ꝛ perfectiorem filio quasi aliquid possit ad extra pater quod non possit filius. Et hoc apparet p Augustinum li. 3. cõtra maximum ꝛ allegat l littera vbi dicit. Sz forte dices tu heretice eo ipso ꝑ at est maior filio. quia de nullo genitus genuit tamen equalem. Ad quod cito respondebo/ immo ideo non est pat maior filio. q: equalem sibi genuit. Origenis em̃ est questio ista q̃s de q̃ sit equalis aut q̃lis aut quantus sit. Uult dicere q qñ q̃rit an pat sit eq̃lis filio non est q̃stio de origie an fili9 sit a patre. sz q̃stio est qualis: ꝛ quãt9 sit filius. hoc ẽ an sit ita ꝑfectus et ita omnia alia potens sicut pater. quia penes talia attenditur eq̃litas ꝛ non penes hoc q vnus sit ab alio. Ideo dicit Augustinus nec cum dicitur filius a patre genitus ostenditur inequalitas substantie sed ordo nature. ꝛc. ¶ Ex quo vlterius patet q questio principalis est de equalitate ꝛ inequalitate ſm potentiam: ex qua sequitur equalitas: vel inequalitas ſm perfectionẽ: ꝛ substantiam. Ideo dicit magister non ſm hoc q pater genuit: ꝛ filius genitus est/ ꝛ spiritussanct9 ab vtroq3 ꝓcedit equalitas/ vel inequalitas ibi existit. quia non ſm hoc aliqua persona alteri equalis vel inequalis dicit Et sic ptz respõsio questiõis ꝛc.

E ¶ Circa tertium punctum sciendum est q beatus Augustinus libro tertio cõtra maximũ ꝓbat equalitatem filij ad patrem primo p auctoritatem. Johannis. xvi. Oĩa que habz pat mea sunt sed omnipotentiam hz pater. ergo omnipotentiã habet filius. ¶ Secundo per rationez. Quia si pater non genuit filiũ sibi eqlez. aut hoc fuit q: noluit: aut q: nõ potuit: si primũ dez. ergo fuit inuidus. si scd̃m. ergo impotens fuit. quorum vtrũq3 ẽ falsum. ¶ Tertio p similitudinẽ q: pr carnalis si posset generaret filium equalem sibi: ergo multomagis pat

eternus si potest generat filium equalem sibi: sed hominẽ nõ generare filiũ sibi equalem arguit impfectionẽ ꝛ impotẽtiã i eodẽ. ꝙ deũ prẽm nõ posse gñare filiũ equalẽ sibi arguit idẽ ꝛc. Iste rõnes ptim tenẽt p auctoritatẽ ꝛ ptim p ppõnes naturalit notas. ¶ Prima enim simplicit fũdatur in auctoritate q̃ sic est intelligenda. ꝙ oia que habet pater (que non habere ponit impfectionem in filio) habet filius. Et ideo qꝛ non habere oim potẽtiam de qua loquitur Augu. arguit filiũ esse minorẽ patre et minus pfectum: ideo dicit eẽ filium equalem patri in omnipotentia. qua non posita in aliquo ponitur illud non eẽ perfectissimũ. Unde sicut ptꝫ bene ꝯsiderandi verba August. ipse non intendit aliud probare de filio nisi cuius carentia non potest esse sine impfectiõe ꝛ ideo qꝛ carentia vel non potentia generandi/ vel non posse gñare non ponit in carente/ vel non habente impfectionem: non ꝯcluditur ex illa autoritate potentia generandi in filio. ¶ Scđa ratio ꝛ tertia fundant in auctoritate quã concessit Maximus. (s. ꝙ deus pater genuit filiũ naturalem) ꝛ in quadam ppositione naturaliter nota. s. ꝙ nunꝙ tanta pfectio repugnat formalit filio naturali quãta est in eius patre naturali: sed ꝙ aliquando filius naturalis ẽ imperfectior patre. vel est ex impotẽtia patris: quia non põt statim deducere filiũ ad equalem pfectionem quã habet: vl ẽ ex nolitione: qꝛ nõ vult hẽre filiũ sibi equalem ipfectione ꝛc. Ex illis arguit Augu. ꝙ ex quo etiã fm adversariũ pr genuit filiũ naturalez: ideo filio nõ repugnat formaliter tãta pfectio quãta est i patre: ꝛ p ꝯñs carẽtia tãte pfectiõis nõ põt ꝯpetere filio ex se. Igitur aliunde. et certum est ꝙ non: nisi a patre: ꝛ ex patre: non potest sibi cõpetere: nisi vel ppt impotentiam patris: quia non fuit potens sibi dare pfectionez sibi non repugnantem ex natura: vl propter invidiam patris: qꝛ noluit habere filiũ sibi equalem: cui non repugnat equalis perfectio ꝛc. ¶ Unde ex omnibus predictis: et ex processu et intentione Augustini possunt quattuor propositiones inferri ¶ Prima est ꝙ Augustinus / et alij sancti solam loquuntur de equalitate secundum potentiaz q̃ ꝯsequit equalitatẽ fꝫ pfectõez ꝛ essentiã. Et talis est equalitas secundũ potentiã q̃ respicit factibilia ad extra: ꝛ ideo d tali potentia loquebantur et non de alia. Et ratio que ad hoc movit eos qꝛ de tali potentia et impotentia loquebantur heretici et phi contra quos sancti disputabant quare ꝛc. ¶ Secunda est ꝙ accipiendo potẽtiam sicut sãcti sic potentia generandi nõ est potentia sicut ipsa non est potentia effectiva. Et si dicatur ꝙ fm Beatũ Augusti. si pater nõ posset generare filium sibi equalez non esset omnipotens. Igit posse generare est simpliciter posse. Dico ꝙ bene sequitur: si pater non potest generare filium ipse est impotens: sicut bene sequitur. pater non est deus ergo est impotens, vel non est om

nipotēs.sed ex hoc non sequit̄ q posse generare sit posse vt hic sumitur. ¶ Tertia est q accipiendo oīpotētiā sicut sc.i. sic oīpotens describit̄ sufficienter p hoc q pōt q̄cq̄d nō implicat ꝯdictionē: q: generare nō includit ꝯdictionem: similiter deū esse ⁊c̄. et tamen illa non respicit omnipotentiā vt hic sumitur. Similiter omnipotens non sufficienter describitur, per hoc q potest ꝓducere quicquid produci non implicat contradictionē: quia nō conueniret filio: nec spiritui sancto quorum vterq est omnipotens. Sed describitur per hoc q potest facere quicquid fieri non implicat ꝯtradictionē: licet hec descriptio ab aliquibus impugnetur et male. vt post videbit̄. Quarta est q accipiendo omnipotētiā sicut sancti sic illud nomen omnipotentia est quoddā complexū equiualēs vni signo destributiuo ⁊ suo distribuibili cum vno alio termino in recto. q: oīpotens. idem est q potens facere omnia factibilia. ⁊ ly factibilia distribuitur ⁊ non potētia. Un̄ si eēnt duo dij deutroq cōcederet̄ q eēt omipotēs. et tn̄ neuter cōtineret oipotentiā/vel oēm potentiā: nec per causalitatem: nec per equiualentiā perfectionalem. ¶ Ex predictis patz ad tertium ante oppositum q accipiēdo potentiā vt hic sumitur posse producere diuinā pso nam non est maioris / nec minoris / aut equalis potētie sic̄ posse ꝓducere creaturā. quia non est potentia siue posse efficere aliquid factibile. tamen tale posse deue infert maximā potentiam cōpetere illi q̄ hoc potest intelligere oīa ⁊ esse deū infert maximā potētiā cōpetere illi. Scd̄o pz ad ꝯfirmationē q licz bene sequat̄. fili⁹ est nullipotēs: & nō hz potētiā generādi. nō tn̄ seq̄tur ē oṗs. ergo hz potētiā generādi. p̄ma em̄ ꝯña est bona. q: añs est impossibile. ⁊ non q̄a arguitur a superiori ad inferius. q: potētia generandi nō est inferius ad distributū in antecedēte. vt pz ex dictis. Et hec de tertio articulo ⁊ tota questione ⁊c̄.

¶ Questio vndecima circa materiam scientie dei: ⁊ futurorum contingentium.

Circa tricesimā q̄ntā distinctionē / ⁊ quasdam sequētes in quib⁹ tractat̄ de dei sciētia ⁊ cōtingentib⁹ fuuturorꝫ moueo talē q̄stionē. ¶ Utrū cūz dei oīsciā stet rei ꝯtigētia. ¶ Et arguit̄ p̄io q nō. q: de⁹ nō ē p̄sciētia verorꝫ cōtingentiū. igit̄ q̄stio est falsa. ꝯña tenet. q: ip̄a supponit q deus sit omnisciēs et per ꝯñs oīa futura cōtingentia presciens. Sz añs ꝓbatur. quia de nulla re q̄ cōtingenter erit vere enūciatur q hec res erit. Nam si talis enūciatio esset vera seq̄tur per legē contradictoriarū q sua contradictoria esset falsa. sed hoc non est verū q: tale contingēs nō est plus determinatum ad esse q̄ȝ ad nō eē. aliter non eēt contingēs ad vtrūlibet. ⁊ p ꝯñs non est possibile vnā partē contradictionis verā esse determinate ⁊ aliā determinate falsam cū nō sit potior ratio q vna sit

Utrū cū dī oī sciētia stet rerꝫ ꝯtingentia. .i. arguit̄

nota bene sequentia

vera q̄ alia. Cōfirmatur p Aristotele.ii.periarme. vbi determinat q nulla talis ē vel arc. ¶ Secūdo arguit sic. de⁹ nō est scientia oīm cognoscibiliū. Igit q̄stio falsa. ɔ̄ña tenet. q: ipa supponit oppositū. sꝫ añs ꝓbatur. q: de⁹ nichil aliō a se intelligit/ vł cognoscit. Nā de⁹ a nullo pōt aliqd pati cū sit act⁹ pur⁹, ⁊ nulli⁹ rei receptiu⁹. sed oē qd intelligit aliud a se patit ab illo sicꝫ pꝫ in oībus inducēdo. igit ⁊c. Cōfirmatur p Aristotelē ⁊ cōmentatorē xii. methaph. vbi exp̄sse hoc determinant ⁊c. ¶ Tertio arguit sic. q: cum dei omniscientia non stat contingētia futuroꝝ. igitur q̄stio falsa. ɔ̄ña tenet: sꝫ añs probatur. q: si deus scit aliquid fore cū eius scientia sit necessaria/ et immutibilis illud necessario ⁊ immutabiliter erit: ⁊ per ɔ̄ñs non est contingēter futurū. Cōfirmatur p Augustinū li. vi. sup Geñ. c. xxiiii. Ubi. dicit q illō qd deus p̄sciebat necessario futurū erat. Et. 3. de li. arbi. c. iiii. vbi dicit q aliter fieri non pōt q̄ de⁹ presciuit: ⁊ p ɔ̄ñs non stat deum aliquid prescire: ⁊ illud ɔtingenter euenire ⁊c. ¶ In oppositum est magr̄ in littera. ⁊ ad hoc est cōmunis doctrina catholica.

¶ In ista q̄stione erūt tres articuli iuxta materiā triū argumētoꝝ. ¶ Primus est vtrū deus sit presciētia veroꝝ cōtingentium. Scōs vtrū de⁹ sit scientia oīm cognoscibilium. Tertius vtrum cū dei omnisciētia stet ɔtingentia futuroꝝ. ¶ Circa p̄mū articulū videndū erit. Utrū aliqua ꝓpō singularis de inesse cathegorica in materia de futuro cōtingenti ad vtrūlibet sit determinate vera. ⁊ ei⁹ ɔtradictoria determinate falsa. q: hoc tāgit argm̄. Et circa hoc p̄mo recitabo Aristotelis opinionē. Scdo declarabo verā rn̄sionē. Tertio mouebo triplicē dubitationē. Quātū ad p̄mū sciēdū est q scdm aliquos magnos doctores. s. Guilermū Ockam, ⁊ Gregoriū opinio Aristotelis in p̄rio ꝑiarmenias vbi tractat de enūciationibus ɔ̄dictoriis fuit/ q lꝫ cuiuslibet ɔtradictionis de p̄nti/ vel de p̄terito vna ps sit determiate. v̄a ⁊ alia determinate falsa: tn̄ nō ē sic de q̄buscūq ꝓpōnib⁹ singularibus ɔ̄dictoriis. scꝫ de illis ⁊ futuro ɔtīgēti ad vtrūlibet. Uñ q̄tū ad hoc ip̄e intend. ı duas ɔclusiones. ¶ Prima ē q nō oīs ꝓpō singularis de futuro. cathegorica/ de inesse/ ⁊ de simplici subiecto vł predicato/ ⁊ copula ē vera vel falsa. ita q non cuiuslibet cōtradictiōis de futuro hec pars determiate/ vel illa ē vera ⁊ silr nec ista determinate. vel illa est falsa. ¶ Scda est q licet neutra taliū determinate ē vera. tn̄ ꝓpō singularis negatiua de p̄dicato copulato ex p̄dicatis illaꝝ ambarū non ē vera. Uerbi grā. q̄uis nec ista sit v̄a antixp̄us erit. nec ista antixp̄s nō erit. ista nō tn̄ est v̄a antixp̄s nec erit: nec non erit ¶ Uñ fꝫ Ockam i logica tractatu de ypotheticis. Aristoteles ɔcessisset aliquā disiūctiuā esse verā ⁊ necessariā cui⁹ tn̄ nullam partē ɔcessisset eē verā. Exēpluꝫ de isto. antixp̄s erit vel antixp̄s non erit. Et q ista fuerit intentio Aristo. declarat Ockam circa librum periarmenias: ⁊ post

Marginalia: ii. ar. — 3. arguit — in oppm̄ — Decisio q̄stionis — A i. articl's — Opinio aristo. — B i. ɔclusi. — ii. ɔclo.

eum Gregorius in lectura sua sniarum. ¶ Aliqui aũt volentes Aristotelē excusare dicūt q nō est verisimile ipm sic errasse cū hoc sit manifestū incōueniēs. sz voluit dicere nō q talis ppō nō sit vera aut falsa. sz q nō ē determinate vera: aut determinate falsa intelligēdo p ppositionē determinate verā vel determiate falsam necessario verā: vel necessario falsā rc. ¶ Sed Gregorius miratur quō aliqs intelligens putet Aristotelē illud nō sensisse cum hoc manifeste appareat i textu suo nec sit text' aliqs: p quē ꝯstare possit de opposito. ¶ Nec vt dt mirādū est ipm sic errasse. tū qz accidit ipm in pluribus aliis turpissime errasse. r in aliquib' sibiipsi contradixisse. tum quia etiā Tullius magnus ille phus in hac materia sic errauit. vt negaret a deo oēm pscientiā futurorū: vt patebit ¶ Uñ ipsa habuit i hoc idem ꝯcedere qd Aristoteles ꝯcessit: vñ etiam quidaz doctor catholicus pdictā ꝯclusionē phi asserit esse verā r ostēdit inconueniētia sequi ad eius oppositam. Ad cuius declarationem pbat duas ꝯclusiones. Pria est q talis ppositio ē vera illa imutabiliter r ineuitabiliter est vera. Scda est q ineuitabiliter r necessario seqtur q tale futurum ponetur inesse. r p consequens ex his seqtur q nihil cōtingenter eueniet r ista deducit Gregorius. sz trāseo rc. ¶ Nūc venio ad declarandum qd circa hunc articulū rñdendū sit scdm veritatem. Unde hic pmo notandū est. q contingēs ad vtrūlibet nō dicitur illud quod erit r nō erit. nec illd qd nec erit nec nō erit. sed d: illud qd erit r pōt nō fore. vel qd nō erit r pōt fore ita q descriptio siue qd nois cōtingentis ad vtrūlibet sit possibile nō necessariū vel potēs esse/ r potens non eē. r sic contingēs ad vtrūlibet est inferius ad possibile. vt ptz rc. ¶ Secundo notādum q aliquid eē futurū contingēs pōt dupliciter intelligi. Pmo modo q illud erit r pōt non fore. r sic nichil est futurum contingens nisi q erit. Alio mō q: illud erit r potest nō fore/vel non erit. r potest fore r sic aliqd est futurū contingēs quod non erit nec est futurū rc. ¶ Tertio notandū q aliquid est determinate verū potest dupliciter itelligi. Uno modo q sit idem quod necessario verū. r sic clarū est q vel nulla sunt contingentia/vel questio est clara. Alio modo sumitur vt sit idē quod eē verū et non falsum ita q ly determinate non sit ibi determinatio aliquo modo restringēs. sed bñ sequitur hec ppositio est vera. ergo determinate vera. Et sic sumitur in pposito. ¶ his pmissis pono aliquas ppositiōes quas voco suppositiōes. quia magis debent supponi qz possint pbari. Prima est q quelibet ppositio singularis de futuro est determinate vera vel falsa. ita q cuiuslibet talis contradictionis contingit vere dici hec pars ē vera r illa est falsa. qñuis nos nesciamus determinare que illarz sit vera r que falsa Patet quia hoc disiunctū vera vel falsa est ppria passio ppositiōis. igitur pdicatur de qualibet ppositiōe

Excusat arist. ab aliquib'

C

Greg. improbat: pdictā excusatiōez

D

Opinio dock. moderni.

E

G

H

quare ꝛc. Secũdo pꝫ q: bene seqtur. hec nõ est vera ãtñs erit. igit antñs nõ erit. ꝛ aũs est verũ p aduersariũ. igit ꝯñs ẽ ver. Cõsequẽtia tenet. qa ex opposito seqtur oppositũ. Et vltra seqtur. igitur hec est falsa antñs erit. per legẽ ꝯtradictoriarũ ꝛc. Tertio qa aliter sequitur q esset aliqua propositio disiũctiua vera cui⁹ nulla pars esset vera: qḋ videtur manifestũ impossibile. ꝛ p cõseqns aliqua copulatiua falsa cui⁹ nulla pars esset falsa qḋ etiam absurdum est: quia nõ videtur ratio quare talis magis esset vera q̃ falsa ꝛc. ¶ Secũda ꝓpositio ẽ q si aliqua ꝓpositio enũciat aliquod possibile quod erit/fore. ipa est determiate vera. ꝛ si enunciat ipm non fore quod erit. ipsa est determinate falsa. Et ita potest dici de possibili nõ futuro. Ptꝫ qa sicut ab eo q res est vel non est dicitur oratio de presenti vera vel falsa. sic ab eo q res erit vel non erit dr oratio de futuro vera vl falsa. Tertia ẽ q nulla propositio singularis de inesse affirmatiua/uel negatiua de futuro cõtingenti ad vtrũlibet est necessaria/aut ineuitabiliter vera. patet quia cuiuslibet talis contradictoria est possibilis. ergo nulla talis est necessaria. antecedẽs pꝫ per quid nominis. Quarta est q nulla ꝓpositio vniuersalis / vel particularis de inesse affirmatiua: ꝛ de futuro contingenti ad vtrumlibet est necessaria. Patet qa ista ẽ absolute possibilis. nullum futurũ contingẽs erit. ergo nulla talis propositio enuncians aliquod futurum fore est necessaria. ꝯña est clara ꝛ aũs pꝫ: qa sol⁹ de⁹ est necessarius ꝛc. ¶ Ex hoc seqt pmo q iste ꝓpõnes non sũt necessarie oẽ futurũ cõtigẽs ẽ futurũ: aliqḋ futurũ cõtigẽs est futurũ. Et hoc pꝫ ex illa ꝓpositiõe dummõ ibi capiat futurũ ꝓ aliqua entitate ꝯtigẽte futura. sꝫ fm ponentes complexe significabilia vtraq3 earũ est necessaria si subiecta stent ꝓ enunciationib⁹ cõplexis enũciationum de futuro tam affirmatiuarũ q̃ negatiuarũ. Secũdo sequit q iste propositiões sunt absolute possibiles nihil quod erit cõtingenter erit contingẽter. aliquod quod erit non erit. capiẽdo subiecta taliũ ꝓ aliqua entitate q̃ cõtingenter erit. Ptꝫ q: si talia subiecta pñt ꝓ nullo supponere. vt ptꝫ ex dictis. quare ꝛc. Similit contradictorie taliũ non sunt necessarie. ꝛc. ¶ Tertio sequitur q aliqua ꝓpositio particularis vel idefinita est vera. cuius quelibet singularis est falsa. Ptꝫ de ista alterũ ꝯtradictoriorũ contingẽtiũ esse verũ est necessariũ. Nã ipsa vl̃r vera ꝛc. Quarto seqtur q aliqua ꝓpositio vniuersalis est impossibilis cuius quelibet singularis est possibilis. Patet de ista vniuersali quodlibet istorũ est verum demonstratis duob⁹ contradictorijs cõtingẽtibus. Et similiter aliqua est necessaria cuius quelibet singularis est ꝯtingens. Patꝫ de ista. omẽ verũ cõtingẽs est verũ. Itẽ similiter dicit Ockam in logica sua q aliqua vniuersalis est vera cuius q̃libet singularis est falsa. sicut hec. omne verum contingẽs esse verũ est necessariũ ꝛc. Sed hoc

exemplum pot caluniari vel illa nō est vl'is sed indiffinita vt ptz zc. possz tñ dari i ppositiōib' i alia materia hñtib' reflectionē sup se. sz de hoc transeo qa nō facit ad propositum zc. ¶ Quinta ppositio est q qlibet talis singularis potest nunq fuisse vera. Patet. quia quodcūq per aliquam hmōi ppositionē enunciatur eē futurū potest non esse futurum z similiter quicquid per aliquaz talem enunciatur non esse futuruz potest esse futurū: g quelibz talis potest nunq fuisse vera. Añs patet. quia enunciatū ponitur esse futuruz contingēs ad vtrūlibet. et 9ña patet. quia deq libet bene sequitur. hoc non est futurum. ergo hec non fuit vera. hoc est futurū. z ātecedēs ē possibile. Igit zc. ¶ Sexta ppositio est. q qlibet talis singularis de futuro enūciās aliqd p aliq tpe futuro pōt esse successiue vera z falsa sic tamen q affirmatiua potest esse falsa. postq fuit vera: non autez econtra negatiua vero econtra potest esse vera postq fuit falsa. sed non ecōtra. Verbigratia ista antichristus erit i. c. instāti futuro si antichrist' erit in. c. est vera. sed postq illud instans erit. erit falsa quia illō postea nō erit. Et si sit falsa nō pot test esse vera. qa non potest esse vera nisi añ. c. z si ipsa in aliquo instanti ante. c. esset vera. sequitur q sēp quandocūq prius fuit fuit vera: vt patet ex secūda zc Et sic patet propositū de ppōe affirmatiua. Secūda pars autē scz de negatiua sequitur ex pria. vt patet intuēti. ¶ Septima est q nulla talis ppō affirmatiua vel negatiua potest successiue esse vera z falsa. nec econtra falsa z postea vera ante illud instans p quo enunciat aliquid fore vel non fore. Ptz. quia si talis ponatur esse vera ante illud instans sequitur q nunq ante fuit falsa et si ponat esse falsa sequitur q nunq ante fuit vera. quare zc. ¶ Octaua est. q si illa ppositio dicatur immutabiliter vera q nō potest esse vera z falsa successiue z illa mutabiliter vera. de q contingit dicere hec est falsa postq prius fuit vera: et in eodē sensu dicatur aliqua immutabiliter falsa tunc quelibet talis affirmatiua vera est simpliciter loquēdo mutabiliter vera. z quelibet negatiua est mutabiliter falsa. Sed affirmatiua falsa est imutabiliter falsa z negatiua vera est etiā tūc immutabiliter vera. ptz ex sexta ppositione. Nona est q nulla talis est mutabiliter vera vel falsa sz quelibet vera imutabiliter vera. et quelibet falsa imutabiliter falsa. licet non simpliciter. tamen' sm quid/ z cū determinatione. s. ante illud instans pro quo enunciat. ita q ante illud instans nō est successiue vera z falsa. patet ex propositione septima. ¶ Decima propositio est q qlibet talis affirmatiua vera potest incipere esse falsa. sed affirmatiua falsa nō pōt incipere esse vera z econtra est de negatiua ptz ex sexta ppositiōe zc. In pposito aūt dico ppositionem incipere esse veraz nō qa ē vera z prius non fuit vera. sz qa prius fuit non vera vel si fuisset fuisset nō vera. aliter propositio necessaria de nouo formata inciperet esse vera qd non est dicere

cõsuetũ. Undecima ppõ ẽ q nl-la talis põt incipere eẽ vera vl illa añ illud instans vel tps futurũ p quo enũciat aliqd esse futurũ vel nõ esse futurũ. pz ex septima ppõne. quia nulla talis potest ante illud instans esse falsa postq̃ fuit nõ fl'a. vel esse vera postq̃ fuit non vera. Duodecima propositio est q qlibet talis añ illd instans/vel tps futurũ pro quo enũciat postq̃ fuit vera potest esse falsa r similr ecõtra. pz. q̃a ista antixps erit prius fuit vera/ r nũc potest esse falsa. etiã añ illud tps p quo enũciat. igit postq̃ fuit vera põt eẽ fl'a rc. nõ tñ dico. q possit eẽ fl'a postq̃ fuit vera rc. nã multũ refert sic vel sic dicere/ et preponere/ vel postponere lr postq̃ rc. ¶ Ex pdictis
A sequũtur aliqua. Primo sequit quod aliqua ppõ ẽ vera/r põt eẽ falsa. r tñ nõ põt illa cessare seu desinere eẽ vera nec incipere eẽ falsa. r similiter aliqua est falsa et potest esse vera et tñ non põt cessare eẽ falsa nec incipere esse vera. Exemplũ pmi antixps nõ saluabit. Exẽplũ scdi. Antixps saluabit. Prima est immutablr vera. r scda imutablr fl'a. vt pz ex sexta. r tñ vera põt eẽ fl'a r fl'a põt esse vera vt patet quare rc.
B ¶ Scdo sequit q ista qña nõ valet. hec ppõ nunc nõ est vera et immediate post hoc põt fore vera ergo põt incipere esse vera. silr põt dici de desinere esse vera rc. pz. qr añs est verũ demonstrata illa ppõe antixps saluabitur et qñs est falsũ rc. Et si dicat q in añte includitur vtraq exponẽs qñtis. et per qñs qña est bona si cut ista. hec nõ est vera nũc/ r immediate post erit vera. Igit incipit: vel incipiet eẽ vera. Dico q scda qña est bona. qr añs r qñs sũt mere de ineẽ r añs includit i cõpossibilia. lz vtraq ps sit possibilis. Sz pria qña nõ vz. r nõ ẽ qr licet in añte includũt exponẽtes qñtis. quis tñ illd verbũ põt/ vel mod⁹ possibile nõ pcediti añte nisi alterã illaz exponẽtiũ r i qñte precedit illũ infinitiuũ incipere et per qñs equiualenter pcedit vtramq exponẽtẽ qñtis ideo per añs non denotatur q copulatiua de inesse qposita ex illis exponẽtibus possit eẽ vera. sed solum q vna illarũ. s. ista hec erit vera sz in qñte denotat q tota copulatiua possit esse vera: qre rc. Sed bene sequitur. possibile est q hec nunc nõ est vera: r immediate post hoc erit vera: ergo potest incipere eẽ vera: sic tñ q añs sumatur in sensu cõposito: r denotet copulatiuã eẽ possibilem: et tũc añs est flz rc. Tertio
C sequitur q aliquẽ sunt ppões quarũ vtraq potest eẽ vera: et tñ nec simul nec successiue: seu vna post aliã. Patet de duabus contradictorijs qtingentib⁹ sicut de duabus predictis rc. Quarto sequitur q aliq sũt propositiones quarum vtrãq deus vel alius potest scire r tamẽ nec simul/nec successiue: ptz de duabus cõtradictorijs pdictis. Quito sequitur q aliqua ppõ ab eterno fuit vera / vel fuisset vera si fuisset formata que põt eẽ r ab eterno fuisse falsa: et tñ si esset falsa non aliter se haberet q̃ ab eterno se habuisset. ptz ex predictis de ista. antichristus erit rc. Sexto sequit q aliqua ẽ

propō q̄ nūq̄ fuit vā 7 tñ in potestate mea ē φ ipsa semp fuerit vera: vel fuisset vā si fuisset formata: 7 similiter ecōtra. p3. sit a aliqd de quo in potestate mea sit facere ipm euenire: 7 tñ non eueniet: tūc ista nunq̄ fuit vā a eueniet: 7 tñ in ptāte mea ē φ a eueniet: 7 per 9ñs qd̄ hoc fuerit vera a eueniet 7c. Septimo seqtur φ aliqua est propositio de preterito vera que est ita cōtingens sicut quecūq̄ de futuro: patet de illa de preterito vā cuius veritas dependet ex futuro contingenti: sicut veritas isti⁹. antixp̄s fuit futurus dependet ex veritate istius antixp̄us erit futurus. Et ista hec propō fuit vera demonstrata ista. anti xp̄s erit. licet em̄ sit de p̄terito vera: tamen est contingens: q̄a eius veritas dependet ex ista: antixp̄s erit: vt patet quia ex opposito sequitur oppositū Octauo sequitur φ illa cōmunis regula. omnis ꝓpositio de preterito vera est necessaria: et oīs falsa ē impossibilis. non est vniuersaliter vera. patet ex dictis: tamen cōmuniter ð:: φ ista regula est vniuersaliter vera: nisi vbi veritas vel falsitas talis ꝓpōnis dependet ex futuro 9tingenti. S3 hoc non est verum. vnde do alibi instantiam clarā: q: ista propositio de preterito. Adam fuit omnis homo: vel aliquid quod fuit omnis homo fuit aīal / aliquādo fuit vera. sc3 statim postq̄ fuit creatus et anteq̄ eua esset: et tñ tūc non erat necessaria q: modo est falsa. Silr ista oīe animal qd̄ fuit post diluuiū fuit in archa noe aliqñ fuit vā. sc3 statum post diluuiū 7 anteq̄ essent alia aīalia 7c. 7 tñ tunc non erat necessaria: q: modo ē falsa. Cōstat aūt φ vitates taliū non dependebāt ex futuro cōtingenti: q: vitas vel falsitas alicuius ꝓpōnis ð: dependere ex futuro cōtingenti qñ ex illa euidēter sequit̃ aliqua ꝓpō de futuro contingenti: sicut sequit̃ antixp̄s fuit futur⁹ ḡ antixp̄s erit. Non sic aūt est de illis vt satis p3 intuenti. quare ꝓpositū 7c. ¶ Ideo dico φ illa regula est vera de propōne de p̄terito que ē simplr̄ de re preterita: et non de re futura et in qua nec subiectum nec p̄dicatum aut aliq̄s termin⁹ a pte subiecti vel p̄dicati posit⁹ ē terminus distribut⁹ qui possit supponere pro re futura ꝓ qua respectu copule talis ꝓpōnis nō supponebat antea. Per primā clausulam excluduntur ꝓpōes quarū vitas vel falsitas dependet ex futuro contingenti 7c. Per secundā excludūtur instantie predicte: vt p3 intuenti. Et ꝓ nunc non occurrit michi φ alibi possit dari instantia quin semp talis propositio si ē vera sit necessaria/ et si est falsa sit impossibilis. Et hoc tenendo φ p̄teritum non pōt non fuisse: et φ nō preteritū non potest fuisse/ sicut communiter tenetur 7c. Sed de hoc mag; postea videbitur. Ex his aūt satis patet rñsio ad istū pmū articulū 7c. Sed hic moueo tres dubitationes. ¶ Pria i. cōclo. ē qñ 9tīgēs d3 dici 9tīgēs vł qñ ē vel qñ nō ē. Et circa hoc p̄mittā aliquas suppositiōes Scd̄o ponā aliq̄s ꝓpōes Pria suppositio ē φ sicut supra tactū est et

scd̄m sētētiā z philosophi. primo prior. hoc nomē contingēs idē valet q̄ hec orō possibile nō necessariū. ¶ Scd̄a est q̄ sicut aliquid dicitur posse eē z posse nō eē: sic dr̄ cōtingēs eē z cōtingēs nō eē. z nō solū qn̄ hoc verbū est p̄dicat̄ scd̄m adiacens. sz etiā qn̄ predicatur tertiū adiacens qualecunq̄ sit p̄dicatū. Tertia ē q̄ qn̄ dicit̄ cōtingēs est indeterminatum ad eē z nō eē nō debet intelligi de indeterminatione de ineē. s. q̄ contingens nec sit nec nō sit q: hoc ē impossibile includens contradictionem. sed de indeterminatiōe de necessario negatiue. scilicet q̄ non est necesse eē nec necesse nō eē. vel de indeterminatione de possibili affirmatiue: scz quia potest eē z pōt non eē. qui duo sensus equipol-
A lent. ¶ Ex his pz quarta q̄ tūc contingens est ꝯtingens quando potest eē et potest nō eē. ideo ad vidēdū vtrū qn̄ res est sit cōtingens eē. vel qn̄ non est videndum est vtrum qn̄ res est possit non eē. vel quando ipsa non est. Unde hic sciendū est q̄ hoc potest tripliciter itelligi. Uno mō q̄ quando res est tunc sit in potentia. vt in futuro non sit. Alio modo q̄ tunc sit in potentia. vt non sit etiā tunc. Et hoc dupl'r. Uno modo sic q̄ ꝓpositio enūcians ipsum non eē tunc potest eē vera i futuro. Alio modo sic q̄ possit eē vera etiam ꝓ illo tūc
B Secundum hoc pono aliquas propositiones. ¶ Prima est q̄ primo modo aliquid quādo est potest non eē. Patet. q: certuz est q̄ aliquid nunc est quod non ē impossibile nō eē. igit̄ aliquid nunc ē qd̄ pōt nō eē añs patz q: multa sunt corruptibilia zc. Ex hoc patet contra aliquos q̄ licz ista sit vera aliq̄d simul pōt esse et pō nō eē. tamen hec non ē ꝯcedenda. aliq̄d simul potest esse et nō esse. Prima ps patz. q: aliq̄d qn̄ est potest nō eē ergo simul qn̄ est potest non esse. z per ꝯñs zc. Scd̄s pars pz. q: si zc. signetur illud tunc sic. hoc simul potest esse et non eē. ergo hec est possibilis. hoc simul est et nō est. ꝯña tenet. q: quelz cathegorica singularis de possibili cuius subiectū est nomen ꝓpriū vel ꝓnomē demōstratiuū precise si est vera in sensu diuiso est vera in sensu composito. Secundo sequitur q̄ copulatiua et partib⁹ de possibili non requirit ad eius veritatem vnam copulatiuam de inesse possibilē. sz sufficit q̄ vtraq̄ pars diuisim sit possibilis. patz in materia ista. Itē in hoc exemplo. Sortes pōt portare hūc lapidē. z Sortes pōt portare illū lapidē. demōstratis duob⁹ lapidib⁹ quoꝝ vterq̄ sit adequat⁹ virtuti sortis zc. et tñ non sequitur. ergo Sortes potest portare hunc lapidē et illuz zc. ¶ Scd̄a ꝓpositio est q̄ secūdo modo siue in sensu secundo aliquid qn̄ est potest non eē. patet q: ꝑ solā C preteritionem instātis in quo ē ipsū post non est in illo instanti. z sic siue illd̄ corrūpat̄ siue nō: tñ ista erit v̄a illd̄ nō ē in hoc instāti demōstrato illo in quo pri⁹ fuit. Et sic pz in hoc duplici sēsu ꝙ dubitatio nō hz magnā difficultatem. Sed de tertio sensu ē difficultas de qua sunt opiniones contrarie. De hoc tamen sit

tertia ꝓpositio. ꝙ tertio modo
in sensu tertio. aliqđ qn̄ ē pōt nō
esse. sic ꝙ ꝓpositio enūcians ip
sū nō eē possit eē vera ꝓ illo tūc
Istā ꝓbat diffuse magr̄ Gregoꝛ
rius ex trib⁹ suppositionib⁹. Pri
ma est ꝙ aliqua est cā libera: et
ꝙ cā libera in hoc differt a natu
rali ꝙ positis oībus requisitis
ad agendū pōt agere ꝛ pōt non
agere. nō sic cā naturalis. ut pꝫ.
ix. meth. Scđa est ꝙ voluntas
pōt volitionē suā elicere in istā
ti. ꝛ si quis nō ꝯcedat istā suppo
sitionē dicit ꝙ pōt formari ra
tio de deo ꝛ aliq̄ creatura quaꝫ
de⁹ pōt in instanti libere ꝓduce
re. Sed quicqđ sit de istis sup-
positionib⁹ qꝛ forte pꝛima nō ē
oīno vera. et secūda ē dubia. tn̄
conclusio sua est tenēda. Et ē ꝓ
babilioꝛ (videre meo) ꝙꝫ sua op-
posita ꝯcessa futuroꝝ cōtingē
tia. Et hanc habēt tenere quicū
qꝫ tenent deum potuisse ꝓduce
re creaturā aliquā ab eterno: et
quicūqꝫ tenēt ꝙ angelus potuit
mereri in pꝛimo instanti sui esse
Sed circa ꝓcessuꝫ istū nolo hic
insistere. qꝛ de hac materia ma-
gis erit vidēdū qn̄ tractabit̄ de
libertate. ꝓ nunc autē suppono
ꝙ volūtas ꝓ illo instāti quo hꝫ
actū liberū pōt illuꝫ nō habere.
Itaqꝫ ꝓ illo tūc quo hꝫ actū hec
pōt esse vera pro eodē tunc ipsa
nō habet actū ꝙuis nō sit possi
bile ꝙ vtraqꝫ ꝯiuncti ꝛ simul sit
vera. ꝛ sic libertas et ꝯtingētia
nō soluꝫ est ad futura sed etiam
ad pn̄tia ꝛc. ¶ Quarta proposi
tio ad maiorē declarationē p̄di
ctoꝝ sit hec ꝙ aliqđ eē in aliquo
instanti / ꝛ posse nō esse in illo in
stanti. sic ꝙ ꝓpositio enunciāa

illud nō eē possit eē vera in illo in
stāti pōt tripl'r intelligi. Uno mō
ꝙ hoc sit possibile in sensu ꝯpo-
sito. ꝛ hoc implicat ꝯdictionem
ꝛc. Alio mō ꝙ hoc sit possibile i
sensu diuiso. et hoc dupl'r. Uno
mō ꝙ illa res q̄ est in aliquo istā
ti dato. possit nō eē i illo instāti
.i. iā posita inesse desinere esse. ꝛ
de eē transire in non eē in illo in
stanti: ꝛ ꝙ ꝓpositio enuncians
ipsam eē desinat eē vera ꝛ de ve
ra fiat falsa. Et hoc est impossi-
bile. qꝛ talis successio sine trans-
mutatio nō est possibilis in in-
stanti. Tertio modo ꝙ absolu-
te ꝛ simpl'r sit possibile illā rem
non tunc eē ꝛ non poni. s. ꝓ suaꝫ
causam incē ꝛ ꝓpositionē enun
ciantē ipsam nō eē. esse in illo in
stanti verā. Et iste sensus est ve
rus: ꝛ sm̄ ipm̄ posita ē tertia ꝓ
positio. ¶ Et ꝙ hoc nihil incon E
ueniens icludat ōstendo breuit̄
sic. qꝛ ꝯcedēdo ꝯtingentiā futu-
roꝝ ꝯcedendū est ꝙ antixp̄s erit
in. a. instāti / ꝛ pōt nō fore ꝓ illo
instāti. et si dicat̄ ꝙ hec est vera
in hoc instāti. antixp̄s erit / et ꝓt
non eē vera in hoc instāti. ergo
ꝯcludit̄ qđ erit necessario vera i
hoc instāti. ꝙꝫ necessarium est in
hoc instāti antixp̄m fore. Et ita
argui pōt de quolibet alio istā-
ti quare. Sꝫ eque facilit̄ pōt sus-
tineri ꝙ sortes est in. b. instanti
et pōt nō esse in. b. instanti: et qꝛ
hec est vera in hoc instāti sortes
est. et pōt non eē vera in hoc in-
stāti qꝛ nō apparet maioꝛ diffi-
cultas. in hoc scđo ꝙꝫ in pꝛimo.
et oīs ratio q̄ posset fieri ꝯtra
sm̄ posset retorqueri ꝯtra pꝛimuꝫ
vt pꝫ subtiliter intuēti. Igitur
cū pꝛimū sit sm̄ fidē tenendū. et

nõ sit aliqua auctoritas fidei cõtra scdm.sequit ppositũ rc.Et eodẽ mõ sicut dictũ est q aliqd qñ ẽ põt nõ eẽ põt dici q aliqd qñ nõ est põt eẽ rc. ¶ Scda dubitatio ẽ circa pdicta qualit debeat intelligi illa cõis ppositio phi.oẽ qd est qñ ẽ necesse ẽ esse hec eñi videt expresse supradictis 3dicere r obuiare rc. Ad hoc respõdet valde bñ Greg. distiguẽdo q ista dictio qñ. põt ibi stare aduerbialit vel 3iũctiõaliter ita q equaleat huic 3iunctioni. si. ¶ Nã vt dicit Boeti9 lib.i.de ypotheticis sillogismis ita põt fieri 3ditiõalis p hoc aduerbiũ cũ sicut p hanc 3iũctionẽ.si. Uñ ista est 3ditionalis cũ homo est aïal est.sicut hec si hõ est:aïal ẽ. et idem iudicium potest esse de quãdo rc. Si ergo ly qñ stat ibi aduerbialiter.vel illa ppositio sumitur in sensu cõposito et sic est vera.q2 denotat q hec sit necessaria.omne qd est qñ est est r hoc est verũ:licet nõ habeat aliquã singularẽ necessariam pter hanc hoc qd est qñ est est/demõstrando deũ. Nã quocunq3 alio demõstrato singularis est 3tingens.vt pz rc. Uel illa sumetur in sẽsu diuiso.r hoc dupliciter. Uel ipsa est tpalis.et tũc equalet huic copulatiue.omẽ qd ẽ aliquando est.r omẽ tale tũc est necesse esse.r ipsa est falsa sicut scda pars.q2 nihil pter deũ aliqñ est necesse esse. Uel põt eẽ de tpali extremo.r hoc duplr: vel de tpali subiecto/et sic totũ hoc oẽ qd est qñ est:erit subiectuz et reliquũ erit pdicatũ. qd denotabit vificari de illo subiecto cum mõ necessitatis.Et tũc est falsa. Qd pz arguẽdo sic. oẽ qd ẽ qñ est rc. Sortes est qñ est.g sortes necesse est esse rc. Uel põt esse de tpali pdicato et tũc tm̃ ly quod erit subiectũ.r reliquũ pdicatũ. Et sic adhuc ẽ falsa. cuius aliqd dicãt oppositũ. Pz arguẽdo sic oẽ qd est necesse, vel de necessitate ẽ qñ est.sortes est.g sortes de necessitate ẽ qñ est.Et idẽ est iudiciũ si dicat.oẽ qd est de necessitate ẽ qñ ẽ. 3clusio aũt ẽ falsa cũ sit singularis in sensu diuiso q est falsa i sensu 3posito. vt ptz rc. Ideo pz q si illa ppositio sumat in sensu diuiso sicut de vtute sermõis 3z sumi: et ly qñ stet aduerbialit sicut cõiter solet accipi tũc ipsa est simplr falsa. Si vo ly qñ stet 3ditionalit vel põt eẽ 3ditiõalis vel de 3ditiõali extremo. Si pmo mõ vt ly necesse põt denotare 3ñam eẽ necessariam.r tũc est va q2 ista ẽ necessaria.oẽ qd est si ẽ ipz est. Uel põt denotare necessitatẽ 3ñtis. r est sensus q si aliqd ẽ qdcũq3 illud sit ipm de necessitate est.r sic est falsa. Si vo sit de 3ditiõali subiecto etiaz falsa ẽ.q2 denotat q de quocũq3 dr hoc subiectũ ens qd est si ẽ dr hoc vbũ est mõ necessitatis.r sic ẽ falsa. vt ptz rc. Si aũt sit de 3ditionali pdicato tũc est va q2 denotat q de quocũq3 dicit hoc subiectũ ens qd ẽ dicat hoc pdicatũ est si est cum mõ necessitatis.r hoc est veruz. q2 quocũq3 qd est demonstrato verũ est dicere.hoc de necessitate est si est. Ex qua non sequitur ergo hoc de necessitate est. sed ẽ fallacia scdm quid ad simpliciter. Et istũ sensum voluit phus vel pmũ rc. Ex hoc pz q cuius

aliqua res ꝯtingens que est in aliquo instāti de necessitate sit in illo instāti sꝫ ē in illo instāti. nō tn̄ de necessitate ē in illo istā ti sꝫ cōtingenter. Et hoc ē verū vt illa ē ꝓpositio de ꝯditionali p̄dicato ⁊ nō ꝯditiōalis. quare ⁊c.

3. q̄stio. ¶ Tertia dubitatio ē. Utrū sicut futuꝝ ꝯtingēs pōt nō fore ⁊ aliqd qḋ erit qn̄ erit pōt nō eē. sic p̄teritū possit nō fuisse. ita q̄ sicut ꝯcessa est ꝯtingētia respectu futuroꝝ/⁊ respectu p̄ntiū etiā ꝯcedenda sit respectu p̄teritoꝝ Et hec est difficilis dubitatio.

1. opinio ¶ Unde circa hoc sunt diuersimodi dicendi. Nā quidā antiq̄ doctores cōcesserūt q̄ p̄teritū p diuinā potentiā pōt non fuisse/ sicut Gilbertus porretan⁹ vt ptꝫ in cōmento suo sup lib. de trini. Boetij. et similiter Guillermus alti .in summa sua. lib. i. tractatu de potētia dei. art. vi. Aliqui etiā moderni doctores idem tenent ⁊ dicunt q̄ sicut aliquādo fuit veruꝫ adam nō fuisse. et per ꝯn̄s tūc nō includebat cōtradictionē aliquā ⁊c. ergo nec similiter nūc includit ꝯtradictionē: nec ad hoc sequit̄ p̄mū principiū nō esse verū plusq̄ ad antixp̄m nonfore. quare ⁊c.

2. opinio Aliqui autē ad vtrāq̄ partē adducunt rationes: ⁊ nullā audēt asserere sed vtrāq̄ relinquunt tanq̄ disputabilem. sicut magr̄ Grego. ⁊c.

3. opinio. ¶ Aliq̄ aūt sicut Ockā ⁊ plures alij tenēt partē negatiuā. et ista cōmuniter tenetur. Sꝫ circa istam materiam sine temeraria assertione ponam aliquas propositiōes. ¶ Prima ē hec q̄ cōcessa cōtingētia respectu futuroꝝ: ⁊ circūscriptis auctoritatibus si q̄ sint scripture/vel doctorū. nō pōt cōuinci per rōnes in lumine naturali quin etiā cōcedenda sit hmōi ꝯtingētia respectu p̄teritoꝝ. ¶ Probat̄ p̄mo. q: nulla ratio (q̄ tn̄ nō fundet̄ in auctoritate) sit ꝓ impugnanda parte ista qui eque apparēs fieret ꝓ ipugnāda futuroꝝ ꝯtigētia. igitur ⁊c. ꝯn̄a ē clara. ⁊ antecedens ptꝫ q: si sit aliqua. detur illa et ostēdet̄ faciliter propositum ⁊c. sicut etiā patebit. Cōfirmatur q: ꝯcedendo futurorum ꝯtingentiā ꝯcedendū est q̄ illud quod fuit verum potest nunq̄ fuisse veruꝫ: vt patet ex dictis: ⁊ ita faciliter sustineretur q̄ illud quod fuit potest nō fuisse. quia nō apparet ratio diuersitatis. pbatio.i

Similiter oportet concedere q̄ hec est possibilis. quod erit contingenter non erit ꝯtīgēter: vt ptꝫ ⁊c. sed ita faciliter sustineret̄ q̄ hec est possibilis: qḋ fuit contingēter non fuit ꝯtingenter ⁊c. ¶ Similiter oportet concedere ad saluandā contingentiā futuroꝝ q̄ deus aliquid ab eterno sciuit/⁊ voluit qḋ potest nunq̄ sciuisse aut voluisse. vt post patebit. imo aliqui concedūt q̄ aliqua noticia vl' volitio creata (scꝫ aīe xp̄i) fuit noticia vl' volitio respectu alicuius obiecti. ⁊ potest eē q̄ nunq̄ fuit volitio respectu illius obiecti et hoc ad saluandum noticiam anime christi esse infallibilem: et eius volitionem infrustrabilem. sed de hoc alias Constat autē q̄ ita faciliter sustineretur hoc esse possibile de alijs rebus contingenter factis aut preteritis vt ptꝫ. quare ⁊c.

¶ Secundo ad idem sic. quia si ij. pbat.

deus nõ posset velle modo mundum non fuisse. igit eēt mutata ei⁹ potētia. Et si de⁹ respectu hu ius qḋ est velle mūdū nō fuisse. habuit aliqñ libertatē ɔtradicti onis ⁊ tūc non hȝ. ei⁹ libertas vi det eē mutata. qa habuit prius potentiam et libertatē ad hoc ⁊ nunc non haberet. q̄re ⁊c. Confirmatur. quia mūdum nō fuisse aliquādo fuit obiectum diuine volūtatis. sed nec ex parte volūtatis diuine cum sit omnipotēs nec ex parte obiecti (cū sit eodē modo se habens nunc et prius) nō est defectus. quare nunc nō posset esse obiectū diuine volūtatis sicut prius. quare ⁊c. Similis modus arguendi valet in materia. sicut si visus potuit aliquando videre. a. et nūc non pt vel est defectus ex parte poten-

3. pbatio tie/vel obiecti ¶ Tertio sic si respectu hui⁹ quod est mundū nō fuisse voluntas dei aliqñ fuit libera ⁊ nunc non ē quero que sit causa huius necessitatis scilicet quare voluntas diuina necessitatur ad volēdū mundū fuisse/ nec potest velle mundū nō fuisse ⁊ constat ꝙ nō potest assignari causa nisi obiecti existētia. ergo res extra/vł p̄teritio rei necessitaret volūtatē dei. quod est absurdū. quia aduent⁹ rei non necessitat voluntatē nostram ergo nec per ɔñs voluntatē diuinam Antecedens apparet. qr possumus de re que fuit velle ipsam nō fuisse. sicut patȝ de penitente Igitur ⁊c. Confirmatur. qa futuritio rei nō necessitat volūtatem dei ad volendum rem eē futuram. ergo nec p̄teritio. ⁊c. ad volendū rem eē preteritam. añs

ptȝ. ⁊ ɔña tenet. qr non videt rō diuersitatis ⁊c. ¶ Quarto ad hoc 4. pba. posset adduci auctoritates: vna est Aug. xxvi. ɔtra Faustū tam non possunt futura non fieri. q̄ȝ non fuisse facta p̄terita sed p̄mū non est absolute impossibile. igitur nec scđm. Alias rōnes ⁊ auctoritates nō induco qa iste michi videnṫ sufficere ⁊c. ¶ Scđa A ꝓpō est ꝙ est nobis euidēs: nec naturaliter demōstrabile. qḋ p̄teritū pōt nō fuisse. ptȝ hoc nō ē nisi cū magna difficultate ymaginabile / ⁊ ē remotū a naturali lumine. Uñ oēs philosophi hoc negauerūt sicut pȝ de Aristo. i. periarme. ⁊ vi. ethi. vbi ipse commendat illud dictū agathonis. hoc solo priuaṫ de⁹ ingenita facere que vtiq̄ȝ facta sunt. Tertia est ꝙ non est nobis euidens nec naturaliter demonstrabile ꝙ aliquod futuꝝ potest nō fore ptȝ. quia in naturali lumine ita faciliter / vel nō magis difficulter sustineretur ꝙ preteritū potest nō fuisse sicut ꝙ futuꝝ pōt nō fore patet ex dictis. ergo si p̄mum nō est euidens nec euidenter demōstrabile in naturali lumine vt dictū est. sequitur ꝙ nec scđm. sed solum tenendum est fide ⁊c. ¶ Quarta est ꝙ philosoph⁹ B sequēs purā rationem naturalem habere concedere nullū futurū contingenter euenire. patȝ ex p̄dictis. qr hoc facili⁹ sustineretur q̄ȝ oppositū. imo talis sustinēs oppositū hȝ ɔsequēter dicere ꝙ p̄teritū pōt non fuisse. qḋ nullus sequēs rōnē naturalē ɔ̄ȝ ɔcedere. q̄re ⁊c. Uñ ptȝ ꝙ Arist. nō ɔ̄nr locutus est concedendo contingentiā futuroꝝ. ⁊ negan-

do cōtingētiā preteritorū. q2 ita faciliter sustinet̄ s3 sicut primū. Imo naturalit̄ loquēdo scdm seq̄tur ad primū rc. ¶ S3 cōtra pdicta pbat̄ q mūdus p potentiā diuinā nō pōt nō fuisse primo sic. pura priuatio vl' purū nō ens nō pōt esse obiectū potētie diuine/ nisi fm q ipm respicit aliqd ens vel sequit̄ ad positionē vel destructionē alicui⁹ entis Qd ptz sic. q2 ponat̄ exēpli grā q deus adhuc nichil fecisset tūc de⁹ non posset eē causa q nihil foret. q̄a si p imaginationē de⁹ nō eēt adhuc nichil foret. ḡ nichil fore nō est obiectū alicui⁹ potentie vel cause. S3 mūdū nō fuisse est pura priuatio que nō sequit̄ positionem aut priuationē alicuius entis. q2 q̄cq̄d crearet̄ a deo vl' q̄cq̄d annichilaretur a deo. adhuc staret mūdū fuisse. ḡ mūdum nō fuisse nō pōt esse obiectū diuine potētie. r sic de alijs p̄teritis. rc. ¶ Scdo sic rc. posset consimiliter facere nichil fuisse: nihil futurū eē nihil eē p̄ter se. r hoc nō posset facere p aliquā mutationem. q2 nulla esset in isto casu. r sic sine oī mutatiōe p̄ntia/p̄terita/vl' futura posset sic facere. s3 hoc cōns ē incōueniēs. q2 sic posset de⁹ facere de patre meo esse non patrem meum. r de albo nigrum sine mutatiōe. imo adhuc posset pducere q̄nlib3 creaturam/vl' ab eterno pduxisse sine mutatione. ¶ Tertio sic si rc. seq̄t̄ q deus necessario esset causa sine factor ad extra. q2 nō posset eē q̄n esset causa habitus vel sue priuatiōis ex quo posset causa esse nō entis rc. ¶ Quarto p ista ptesūt auctoritates. ¶ Prima est Hiero. ad Eustoc. Audacter dicā cū oīa possit. de⁹ suscitare nō pōt v̄ginē post ruinā id est nō pōt facere corruptā nō fuisse corruptā. ¶ Scda ē Augustini. xxvi. cōtra Faustū. q̄sq̄s dt si oīpotēs est de⁹ faciat vt q̄ facta sunt nō fuerint. nō videt hoc se dicere si oīpotēs est de⁹ faciat vt q̄ vera sūt. ex eo q vera sunt. falsa sint. Et subdit q sententiā q̄ dicim⁹ aliquid fuisse si vera ē de⁹ eā falsa3 facere nō pōt. quia non ē ɔtrarius veritati. ¶ Tertia est anselmi. de ɔcordia grē et liberi arbitrij. c. iiij. vbi ē expressa eius sentētia rc. Et lic3 rationes r auctoritates possent multiplicari. tñ iste sufficiant. q2 his solutis ptz solutio ad oēs alias Patet etiā q auctoritates non sūt contra dicta. q2 prima ɔclusio excludit auctoritates. Tres aūt rationes prime possent oīno similit̄ fieri ɔtra contingentiā futurorū rc. sed nihilominus dicā ad ista. ¶ Ad primā dico primo q mere p̄teritū non magis est ens q̄ antixp̄m nō fore. iō ɔsimilt̄ ratio posset fieri d' futuro sicut fit de preterito. quare rc. ¶ Secūdo dico q de v̄tute s̄monis hec est falsa de⁹ potest facere rem q̄ fuit nō fuisse. Et eodem mō ista de⁹ pōt facere rem q̄ erit non fore. quia ista est impossibilis(pter implicationē) de⁹ facit rem que fuit nō fuisse. r sic ista deus facit rem que erit non fore. et sic iste sūt false deus pōt facere mūdum qui fuit non fuisse. de⁹ pōt facere antichristū qui erit nō fore. Et ita posset dici de istis de⁹ potest facere p̄teritum nō fuisse vel deus potest facere futurum

Marginalia: C — i. arguit — ij. ar. — iij. arg. — iiij. arg. — D — Ad primū

non fore ꝛc. ¶ Tertio dico ꝙ ta-
A les ꝓpões in sensu diuiso ꝓba-
bilr̄ põt ꝯcedi. rez ꝙ fuit. vel rem
p̄teritã deus põt facere nõ fuisse
rem q̄ erit vel rē futurã de⁹ põt
facere nõ fore. ꝛ ꝯsimilis ratio vi
det de istis. Et simĺr iste in sẽsu
ꝯposito de⁹ põt facere mũdũ: vĺ
ꝗdã nõ fuisse. deus põt facere an
tixp̄m: vel vltimũ iudiciũ nõ fo-
re. Et hoc est verũ tenendo opi-
nionē. Brand. q̄ tenet ꝙ sicut de
us p suuz velle ē cã rei q̄ ē vt sit.
ita p nolle e. t cã ꝗ illud quod nõ
ẽst non sit. Et sic de illo quod nõ
fuit: vel non erit: vel non potest
eẽ. sic em̄ ꝯcedi ꝙ de⁹ est cã nega
tionum p̄uationum: non entiũ: ꝛ
impossibiliũ. Sz sic loquẽdo pz
ꝙ deus non posset facere aliqd
non fuisse. et hoc positiue aliqd
faciendo sed negatiue non ꝓdu-
cendo ipsũ in p̄terito: hoc est ĉa
põt ipsũ nõ ꝓduxisse. ¶ Quarto
B dico ꝙ ꝓbabiliter põt ꝯcedi ꝙ i
telligendo p obiectũ diuine po-
tentie illud cuius deus est aut es
se põt causa. purum non ens vel
negatio est obiectum potẽtie di
uine. ꝛ hoc est verũ tenẽdo cõtra
Brand. ꝙ deus nõ est cã nisi per
velle bñplaciti quo vult aliquid
esse: vel fieri. Et sic non ē: vel esse
põt causa nisi illi⁹ quod est: vĺ es
se põt entitas positiua. Sed sic
loquendo patz ꝙ deus non pos-
set facere p̄teritũ seu rem aliquã
non fuisse: vel nõ fore vel non es-
se capiendo facere proprie prout
idem est quod causare effectiue
ꝛc. Nec tamen ꝓpter hoc sequi-
tur quin p̄teritum possit nõ fuis
se sicut futurum etiã potest non
C fore ꝛc. ¶ Ad scdaz rationẽ dico
Ad scdaz ꝙ tenẽdo viã Brand. supra tactã

põt ꝯcedi ꝯñs fm quẽ modũ vi-
det loqui Augustinus qñ d̃r. ꝙ
res quas ꝯdidit p̄usq̃ fuerit. de-
us egit vt nõ esset. Et sic nõ seq̄r
si deus nõ eẽt nichil esset. ꝗ deus
nõ est cã vt nichil sit. i. aliud a se.
Quia etiã si deus non fuisset res
antequam fuerunt condite non
fuissent ꝛ tamen fm Augustinuz
deus fuit causa ꝙ prius non fue
rint. ꝛ hoc quia ipse potuit pri⁹
producere ꝛ non produxit: et sic
hoc intelligitur per fuisse causã
illo nõ ꝛc. Sed ad illud quod vl
terius infertur. consequentia il-
la ꝛc. Unde licet albũ non posset
facere deus eẽ nigrum postquã
fuit album sine illius mutatiõe:
possz tamen illud facere nigrum
sine mutatione. quia posset face
re illud nunq̃ fuisse album: ꝛ sẽ-
per fuisse nigrũ ꝛc. Et sic de aliis
exẽplis suo modo. Et potest po
ni bonum exemplum ad propo-
situm declarandum. quia possi
bile est antixp̄m nunq̃ fuisse fu-
turum: ꝛ istud cõpletum antiq̃
erit nunq̃ fuisse veruz. ꝛ sic capi
endo large facere fm viam predi
ctam de⁹ potest facere antichri-
stum nunq̃ fuisse futurum. qui
tamẽ fuit: ꝛ est futurus. ꝛ potest
facere illud verũ nunq̃ fuisse ve-
rum: quod tamen fuit verum: et
sine mutatiõe: ꝛ sine aliqua rea
li seu positiua factione ꝛc. ¶ Ad D
tertiã dico ꝙ tenẽdo opinionem Ad t'tiã.
brand. supradictã potest conce-
di ꝙ licz deus non sit necessario
causa: vel factor alicuius entis
positiui. tamẽ ipse est necessario
cã vel factor ad extra scilicet hu-
ius rei vel sue priuationis vel
non esse sui. cuius nullius par-
tis sit necessario cã: vel factor ꝛc.

Sed tenendo aliam viam patet quid dicendum. Que aūt istarū sit tenenda post patebit. ¶ Ad quartā dico q̄ auctoritates nō sūt cōtra dicta. q: fuerūt exclusiue in propositione p̄ma ꝛc. Sed adhuc possunt solui dicēdo. q̄ itelligūt de potētia ordiata ꝛ posset declarari: s3 transeo ꝛc. ¶ Si vero q̄raẗ cū ita faciliṫ sustinetur p̄teritū posse nō fuisse sicut futurum posse non fore. quare ergo facilius imaginamur secundum quā p̄mum. secundū eni commu niter recipiẗ: ꝛ conceditur: ꝛ non primum. Dico q̄ causa est. quia per experientiam euidenter: et clare cognoscimus aliquod preteritum fuisse ꝛ idem iudiciu3 reputamus de quolibet preterito quo ad posse non fuisse. sed p experientiam non sic clare cognoscimus aliquod futurum fore. iō facilius imaginamur illud posse non fore. q̄ illud posse non fuisse de quo experimur ipsum fuisse: et hec maxime quando non aduertimus difficultatem sustinendi aliquod futurum cōtingēter euenire seu posse non fore. Unde aduertens difficultatem in sustinendo talem contingentiam futurā ita difficulter imaginamur vnum sicut reliquum: vt pat3 ex predictis ꝛc. ¶ Ex omnibus precedentibus apparet respōsio ad formam primi articuli scilicet q̄ deus est prescientia verorum cōtingentium. quia aliqua sunt vera contingentia. et inter illa aliq̄ sunt de futuro / siue de re futura Igitur deus respectu talium verorum contingentium est prescientia. Attendens patet ex dictis et consequentia tenet. quia sicut de⁹ respectu oīm veroꝝ est sciā. sic respectu veroꝝ de futuro ip̄e dr̄ p̄scientia vt patebit in scd̄o articulo. Et hec de p̄mo articulo.

E Ad q̄rtā.

F

Seq̄tur secūd⁹ articul⁹. ¶ Quātum ad s̄m articulum in quo videndum est vtrum deus sit scientia omniū cognoscibiliu3. ¶ Primo videbitur: vtrū de⁹ sit scientia omniū rerū existentiū. ¶ Secundo videbiẗ vtrum deus sit p̄scientia omniū futuroꝝ contingentium. ¶ Tertio videbiẗ vtrū deus sit scientia omniū veritatum enūciabiliū. Tribus pūctis apparebit solutio plurium difficultatum circa materia3 de scientia dei ꝛc. ¶ Quantum ad primum punctū opinio Auerroys ꝛ fm aliquos etiā Aristot. fuit q̄ de⁹ nichil aliud a se intelligit. Unde ij. metha. ponit tres cōclusiones circa intellectionē dei. Quarum prima est q̄ deus est substantia intellectualiṡ ꝛ p actu intelligēs. ¶ Secūda est q̄ sua sb̄a est sua itellectio. ¶ Tertia est q̄ deus nichil aliud intelligit preter seipsū Due autem prime conclusiones sunt vere ꝛ pro nunc supponende. Sed tertia est falsa et siue illa fuerit de intentione Aristotelis siue non. tn̄ fuit opinio sui cōmentatoris qui illam probat multipliciter. sed pure moraliter: ꝛ inefficaciter ꝛc. Ideo pono contra hoc aliquas propositiones.

G ij. artic.

auerrois Impro:

¶ Prima est q̄ probabile est in naturali rōne q̄ de⁹ cognoscit aliō a se probatur. quia sic probabile est deū intelligere. igiẗ etiā pbabile est ipsū intelligere aliud a se. añs pat3 ex p̄ma cōclusione phi. sed consequentia tenet p eandem rōnem p quā pbaẗ illa ꝯclusio

H Improbaẗ p̄dicta op.

a pho.q: de⁹ est ens oim nobilissimū. hoc eñ intelligim⁹ nomie dei. hoc aūt nō eēt si nō eēt subā intellectualis: ⁊ semp actu intelligens. Eodē mō pbatur φ ip se cognoscat alia a se. q: sicut magis pfecta iudicam⁹ cognoscibilia nō cognoscibilib⁹: sic etiā pfectiora ꝯcludim⁹ eē magis cognoscibilia min⁹ cognoscibilib⁹. sic eñ virtutes p quas plura cognoscim⁹ iudicam⁹ eē digniores. Unī dicit aristo. in proe. metha. Sensum visus pre alijs diligimus: q: plures rerum differētias nobis ostendit. Igitur cum de⁹ sit omnium nobilissimū: ⁊ ei⁹ nobilitatem nō possum⁹ nisi ex his q̄ nobis ⁊ in nobis nota sunt inferre sequit̄ φ naturaliter debem⁹ cōcludere ipm plures rez differētias cogñcere ⁊ p ꝯñs alia a se. Multas rōnes alias facit Grez. ad hoc pbandū: sed ista mihi sufficit et debet sufficere. ¶ Secunda ppositio est φ nō est euidēs in naturali lumine nec demonstrabile naturali ratione φ de⁹ cognoscit alia a se: patz: q: sicut dictū fuit in. q. de vnitate dei nō est sic euidens nec euidēter demonstrabile deum eē igitur ⁊c. imo dico vltra φ ista conditionalis non est euidenter euidēs vel euidenter demonstrabilis. Si deus eēt deus cognosceret aliū a se. patet: q: licet in deo sit perfectiōis cognoscere se: nō tn cognoscere aliū a se. Nec oportet φ ppter sue pfectōis excellētiā ponat̄ cognoscere aliud a se: q: cognoscendo se cognoscit obiectū nobilissimū: ⁊ equiualēs obiectis omnibus ⁊ cognoscit se pfectissime: ⁊ hoc sufficit vt eius cognitio sit pfectissima: ⁊ ipe cognoscens pfectissimū. dicenti eñ sic non pōt oppositū euidēter pbari ⁊c. Unde rōnes magistri Grego. quas facit in pposito nō sūt demōstratiue sicut posset osten di faciliter etiā ex ꝑus dictis in. q. preallegata: sed trāseo: q: hoc magis ē philosophicū q̄ȝ theologicū ⁊c. ¶ Tertia ppō est φ de⁹ in sua eēntia penit⁹ idistīcta non cōfuse sed distincte repsentat oīa existētia / omnes ptes cōtinui ⁊ infinitos numeros. ideo ꝯcedit Augusti. xij. de ciui. dei. c. xviij. deū itelligere nūeros infinitos. Et istō siue sit euidēs: siue pbabile naturalit̄ / siue nō: tamē firmiter est credēdū. ¶ Quarta propositio est φ deus sine diuina eēntia intuitiue cognoscit non solū existentia sed etiā oīa possibilia. pbat̄: q: cum de⁹ cognoscat oīa cognoscibilia vt patz ex dictis: q: non eēt ratio quare aliqua ⁊ aliqua nō: vel ergo abstractiue / vel intuitiue: sed quia non abstractiue patet: q: quodlibet cognoscit immediate ⁊ non per aliquod medium cognitum medians inter cognitionem et rem cognitam: quoniam nullū tale medium est possibile: q: non creatura / vt constat: nec diuinitas ipsa cum ex natura rei ipsa nullo mō sit distincta a dei notitia ⁊c. ¶ Si vero dicatur cōtra in tertia propositione concessū est φ deus in sua essētia cognoscit ⁊c. et est commune dictū q: in diuina essentia velut in speculo relucet et representantur omnia et per consequens deus non immediate intuetur creaturas: sed mediante sua essentia et

Margin notes: A (beside "da ppositio est"); B (beside "logicū ⁊c. ¶ Tertia"); C (beside "ue pbabile naturalit̄"); Instāti. (beside "cia ⁊c. ¶ Si vero")

D per ꝯñs abstractiue ꝛc. ¶ Respō
Solutio deo ꝙ nō est intelligendū ꝙ de⁹ cognoscat res in sua eēntia nisi ad istū sensum ꝙ ei⁹ eēntia ē omniū rerū noticia. Quod aūt additur de speculo ꝛ relucentia. ꝛc. Si intelligatur ꝙ eēntia diuina repñsentet intellectui diuino sic ꝙ ei⁹ intellectio imediate feraꝛ in eēntiam diuinā ꝛ mediate illa in obiecta repñsentata illud dictum eēe est fām. Nā intellectus diuinus: intellectio: ꝛ eēntia diuina sunt penit⁹ idistincta ꝛ oībus modis idem: quib⁹
G eēntia sibiipsi. ¶ Et sic ꝓprie loquendo nec essentia representat intellectui: nec intellectus / aut intellectio repñsentat essentie. sed tam eēntia ꝙ̄ intellectus est immediate noticia sui ꝛ alioꝝ: ideo illud dictū debet itelligi vel ad sensum iā dictū: vel referēdo ipsum ad intellectū creatum ita ꝙ eēntia diuina dicatur speculum repñsentatiuū creaturarū ipi intellectui creato ꝛc. Et lȝ difficile sit ista imaginari: tñ firmiter debēt credi ꝛc. Ex p̄dictis sequūtur aliqua. ¶ Primo sequiꝛ ꝙ licet sciamus oēm denoīationem ꝑfectionis simpliciter deo cōuenire: tamē aliquā denoīationeȝ ꝑfectiōis simpliciter nescimus euidēter deo conuenire. Prima pars ptȝ: qꝛ scimus istā oīs perfectio simpliciter deo conuenit Et hoc ex suppositōe si deus sit qꝛ per deū intelligim⁹ ens simpliciter ꝑfectissimum. Scda pars ptȝ: qꝛ cognoscere distincte ꝛ intuitiue oīa est denoīatio ꝑfectionis simpliciter. vt ptȝ ex dictis. et tamen nescimus euidenter ipsam conuenire ꝛc. ¶ Secundo sequitur ꝙ diuino intellectui nichil est / vel eē potest ratio cognoscendi: patet ex imediate dictis. ¶ Tertio seqt̄ur ꝙ diuin⁹ intellect⁹ nō ꝑ pri⁹ itelligit suā essentiā ꝙ̄ creaturā ꝛc. ¶ Quarto seq̄tur ꝙ diuin⁹ intellect⁹ nō per terti⁹ cognoscit suā eēntiā ꝙ̄ creaturā ista patet ꝛc. ¶ Quantum ad scdm punctū in quo videndū est vtrū de⁹ sit presciētia oīm futuroꝝ cōtingentiū. Sciēdū ē ꝙ futuroꝝ cōtingētiū quedā sunt incōplexe significabilia / ꝛ talia sunt entitates possibiles: q̄ aliquādo erūt in actualiter existentes: quedā vero sunt cōplexe significabilia sm aliquos: sed magis ꝓprie loquēdo dicuntur cōplexe significabilia. Primo modo dicimus ꝙ antixp̄s est futurus. Sȝ secūdo modo dicim⁹ ꝙ futurū est ꝙ xp̄s iudicabit mūdū id est. est futurū ꝙ talis ꝓpositio sit vera xp̄s iudicat mudū. Prima futura vocabo semꝑ inferius res futuras. Secunda vo vocabo enūciabilia futura vt loquamur breuius. Tunc iuxta hoc ponā aliquas ꝓpositiones ¶ Prima est ꝙ deus est presciētia oīm rerū futuraruȝ. ꝓbaꝛ qꝛ deus distincte cognoscit omnes res possibiles. igitur p̄scit oēs futuras res: consequētia tenet: qꝛ deum prescire nō est aliud ꝙ̄ euidenter cognoscere res futuras. Et antecedens ptȝ ex prius dictis ꝛ ꝓbatur: qꝛ cum deus sit prima causa nichil potest ꝓduci ipso nō cōproducēte: ipē aūt nobilissime ꝓducit scȝ per intellectū et voluntatē vt supponitur et satis ptȝ: quia alias nō eēt ratio quare vnum eiusdē rationis

produceret magis: vel prius q̄ aliud. sicut istū calorē pl⁹ q̄ aliū eiusdē rōnis: nisi determinatio fieret a causa cognoscēte ꝛc. Et istud expresse est determinatio Augustini sup Genesim ad litteram. c. xv. dicentis. His atq̄ h̄mōi testiōnijs. s. scripture ꝓbatur q̄ hec oīa prius q̄ fuerit erāt in noticia faciētis. Et idē determinat pluribꝰ locis ꝛc. ❡ Scda

A ꝑpō est q̄ deꝰ est p̄scientia oīm enūciabiliū futurorū. ꝓbat̄ q̄a deus p̄scit multa enūciabilia futura: ergo ꝛ oīa. ↄ̄sequētia tenet q: ex quo nō est repugnātia de aliquibus: et ipse habet intelligentiā infinitā: seq̄tur q̄ nec de omnibus ꝛc. Et istud aн̄s patet q: mł̄ta reuelauit deus futura sicut resurrectionē mortuorum. vltimū iudiciū ꝛc. ꝛ blasphemū est dicere q̄ aliqua reuelauit: ꝛ que sint illa nesciuit. Et istud ē expressum in scriptura Joh. vi. Sciebat em̄ ab initio iesus quis traditurꝰ eēt eū ꝛc. Et ibid. xviij. Jesus sciens oīa que ventura erāt super eū. Itē Augusti. xv. de trini. ca. xiij. allegans verbū xp̄i Math. vi. dicit. Nouit (ait v̄bū dei) pater vester quid vobis necessariū sit priusq̄ petatis ab eo. nec ista ex aliquo tēpore cognouit. Item. v. de ciuitate dei cap̄. ix. determinat q̄ nephas est deum eē presciū futurorū negare: ꝛ libro. i. contra Maximū dicit q̄ est insania. ❡ Ex his patz

B manifeste q̄ periculosa est et fidei contraria opinio Aureoli q̄ dicit q̄ hec est falsa. deus scit q̄ aliquid est futurū. Et ista. deus scit q̄ antichristus erit: ꝛ similes omnes q̄bus significatur deum determiate scire aliqua futura. cuiꝰ rationē assignat q: talis ꝓpositio de futuro ↄ̄tingēti non est determiate vera: ꝛ p ↄ̄ns nec determiate scita. Et ideo dicit q̄ ista est impropria: deꝰ scit q̄d est futurū: q: nichil est determiate futurū: sed tantū sub disiunctione hoc / vel illō: ꝛ sic etiā deꝰ scit hoc / vel illō. siue q̄ affirmatio / vel negatio ē futura: sed desmiate nescit q̄ affirmatio sit futura. q: nō est determiate futura. deꝰ autē nō pōt scire q̄ nō ꝛc. Unde constat hec eē contra scripturā / et intentionem sanctorum. ❡ Qui autē dicit non eē determiate verum: vel determinate falsum q̄d futurū erit: etiā falsum est vt pz ex primo articulo. Quando aūt dicit q̄ scit sub distinctione hoc vel illud q̄uis hoc sit verum: tamen hoc nō sufficit: q: etiaz hoc ego scio ꝛc. Tertia ꝑpositio est q̄ deus est infallibilis scientia immutabiliter cognoscens oīa entia futura. ptz satis ex predictis. ❡ Quarta est q̄ deus est in- C fallibilis scientia certitudinaliter cognoscēs omīa enūciabilia futura. ptz etiā ex p̄dictis. Sed quomō hoc sit est questio mł̄tū difficilis. ❡ Nā esto q̄ deus cognoscat petrū possibilem / ꝛ albedinem possibilē adhuc cuz sit possibile absolute petrum fore album. ꝛ etiā possibile ipm̄ non fore album: difficile est videre quomodo deus certitudinaliter nouit q̄ determiate petrus erit albus / aut determinate q̄ non erit. Et circa hoc diuerse sunt opiniones. ❡ Quidam em̄ dixerunt q̄ deus hz penes se ydeas que non solum rep̄sentant sim-

Margin: Ↄ aureolum. — Questio — i. op. quā vr̄ tenere aureolus.

plicea terminos: sed etiam complexiones verorum cum omnibus circumstantiis temporis et loci. et sic novit determinate singularia etc. ¶ Sed contra hoc arguit Scotus primo quia rationes cognoscendi terminos alicuius complexi non sufficienter causant noticiam illius nisi illud natum sit cognosci ex terminis. sed complexum contingens non est tale quia tunc esset immediatum. Igitur etc. Secundo quia eodem modo ydee sunt possibilium non futurorum: ergo ydea futuri non magis representant ipsum determinate futurum quam ydea possibilis non futuri. Tertio quia ydea futuri non representat futurum ponendo ipsum esse in hoc nunc magis quam in illos. Igitur etc. Verum est quod Aureolus dicit has rationes non esse efficaces contra opinionem illam. sed de hoc non curo. quia sive sic sit, sive non: tamen ista opinio falsa est. quia ponit ydeas esse intellectui media, vel rationes cognoscendi creaturas cum tamen nichil tale sit ponendum. ut supra dictum est. ¶ Aliter ergo dicit scotus. et hoc potest salvari dupliciter. Uno modo quod intellectus divinus videndo determinationem voluntatis divine videt aliquid fore pro a. et scit etiam illam voluntatem esse immutabilem et non impedibilem. Quare etc. Vel alio modo quia iste videtur ponere quendam discursum in intellectu divino quasi ex intentione determinationis voluntatis et immutabilis eius concludit hoc fore. ideo potest poni quod intellectus divinus aut offert simplicia quorum unio est contingens in re, aut si offert complexionem offert sicut sibi neutram: et voluntas eligens unam partem scilicet coniunctionem illorum pro aliquo nunc in re facit illud esse determinate verum. hoc erit per a. Hac autem existente determinate vera essentia est ratio intellectui divino cognoscendi illud verum. ita quod secundum eum in primo instanti quo talia complexa contingentia offeruntur per intellectum non sunt vera. quia tunc nichil est per quod habeant veritatem determinatam. posita autem determinatione voluntatis divine iam sunt vera in secundo instanti. et tunc sunt cognita et fuissent etiam cognita in primo instanti si tunc fuissent vera. ¶ Sed ista positio non est intelligibilis. Primo quia talia instantia, et prioritatem et posterioritatem esse in deo non est verum. sicut alias tactum fuit. Secundo quia impossibile est quod pro aliquo instanti talis complexio de futuro sit neutra alias pro tunc daretur medium in contradictione. Tertio hec opinio deficit sicut prima. quia ponit aliquid esse medium et rationem cognoscendi intellectui divino, et specialiter in hoc quod dicit voluntatem seu voluntatis determinationem esse rationem cognoscendi quia si per impossibile deus non esset volens: tamen esset intelligens. et sicut futura essent futura sic propter excellentiam sue intelligentie certissime cognosceret futura etc. ¶ Ideo aliter dicunt aliqui quod modus ille quo deus cuncta futura certitudinaliter precognoscit non est nobis clare intelligibilis: nec a nobis perfecte explicabilis, ut statim post patet. tamen nobis est aliqualiter cognoscibilis ex his que videmus in nobis. Unde sicut ea que nostris oculis sunt presentia intuitive videmus: et per huiusmodi intui-

Improbatur predicta opinio.

D ex. scoti

E Improbatur opinio scoti.

F Alia opinio.

tionem certe iudicamus vbi et q̄liter res visa existit: et plures alias contingentes veritates de p̄senti. sic intellectualis: et etern⁹ oculus dei ē q̄dā intuitio q̄ imediate sup quēlibꝫ rem actualiter: vel potentialiter existentē simul fertur nō tam circa futura: q̄ꝫ circa p̄sentia vel preterita oim contingentiū veritatū certum/ et distinctum ac verissimum habꝫ iudicium et ipsa diuina intuitio ē tale imēsū iudiciuꝫ. Un̄ ista ē intentio Damas. lib.i. cap.xlii. Et Augustini.xv. de trini. capitulo.xii. Et Boecii.v. de consolatione. et plurium doctorū ec.

A ¶ Quantuꝫ ad tertiuꝫ punctum in q̄ videndum est vtrum deus sit scientia omnium verorum enunciabilium difficultas est. quia si sic sequitur q̄ deus possit plura: vel pauciora scire q̄ꝫ scit ec. Nā aliquid scit qđ potest non scire: et aliquid nō scit quod potest scire: sicut aliquid ē verum quod potest non eē verū et aliquid non est veruꝫ quod potest esse verum. modo nichil scitur nisi verum. quare ec. Et tamen consequens videtur absurdum. quia si sic scientia dei esset augmētabilis vel diminuibilis. et per consequēs mutabilis. Circa hoc autē p̄mitto aliquas distinctiōes de istis terminis scientia: vel scire scdm q̄ contrahunt

B ad standū pro scientia dei. ¶ Prima est q̄ vno modo possunt accipi communiter: non quidē intelligendo hanc cōitatē scdm multitudinem pluriū per se inferiorꝫ quasi multe sint scientie dei. Nā dei scientia vnica est tantū: et simplex. sed intelligendo scdm multitudinem scitorum: et cognitorum respectu quorꝫ dr̄ dei scia: et sic gn̄alit sumēdo respectu cuiuslibet a deo noti ꝯsueuit vocari sciētia simplicis notitie siue simplex notitia. Alio mō pōt sumi sp̄alit et hoc dupliciter fm q̄ cognitorū q̄dam sunt res actuales: vel potentiales. quedam vero sunt enunciabilia que non sunt vere res: et entitas. sed distinguendo ꝑpōnes contra res que non sūt ꝑpositiones. Et fm hunc modū aliqui antiqui distinxerunt sciētiam dei in scientiam rerum et scientiam enunciabilium. Et sic accipiendo: scia reruꝫ significat diuinā essentiā fm q̄ est simplex apprehensio entitatum incōplexarū. Scia vero enunciabilium significat eandē secundum q̄ est simplex apprehensio ꝑpōnu: vel eiudēs iudicium complexorum.

¶ Secunda distinctio est q̄ primo modo adhuc pōt accipi tripliciter. Uno modo generaliter respectu cuiuslibet entitatis presentis: preterite: vel future/ aut possibilis. et sic simpliciter vocatur noticia/ aut scietia simplicis intelligentie. Scdo mō specialit eorū que sunt. fuerunt: vel futura sunt. et sic solet ab aliquib⁹ vocari scientia visionis. et a magistro dist.xxxix. simpliciter vocat scientia. Tertio modo speciali⁹ respectu futurorū tantum et sic vocatur presentia. Et eodem modo posset distingui seu distincte significari de scientia secundum q̄ est apprehensio enūciabiliū. sꝫ hoc satis patet ec.

¶ Ex his patꝫ q̄ scientia dei intuitiua est in pl⁹ siue respectu plurium q̄ꝫ scietia visiōis. Patet. quia est respectu oīm possibilium vt supra dictum

est nō autē scia visionis ꝛc. Secūdo ptꝫ ꝙ scia dei respectu pluriū est magis apphēsio ꝙ̄ iudiciū. Ptꝫ q: respectu oīm tā incōplexoꝝ ꝙ̄ cōplexoꝝ: tam veroꝝ ꝙ̄ falsorum est apphensio. sed solum respectu veroꝝ est iudiciū. vt patet ꝛc. ¶ Tertia distinctio est ꝙ terminoꝝ significantium dei scientiam: quidam signāt deum cognoscere precise: quidam vero non prepprecise signant deū cognoscere. sꝫ vltra hoc etiā diligere: vel circa aliud operari. vel facturum esse sicut sunt isti. dispositio ꝓuidentia. approbatio. reprobatio. ꝛ predestinatio ꝛc.

E

¶ His premissis ponaꝫ aliquas propositiones. primo de scientia rerum. secundo de scientia enunciabilium. Prima est ꝙ deus omnium rerum possibilium est simplex noticia siue cognitio. Patꝫ auctoritatibus scripture. Primo ad Romanos. iiij. deus vocat ea que non sunt tanꝙ̄ ea que sunt. Item Heb. iiij. oīa nuda ꝛ aperta sūt oculis eius. Item Sap. ix scit omnia ꝛ intelligit. Secunda est ꝙ deus necessario oīm rerꝫ possibiliū est simplex noticia vł cognitio. ptꝫ ex prima. aliter staret oppositū prime ꝛc. ¶ Ex his duabus seqnūtur aliqua correlaria. Primum est ꝙ nullaꝫ rem quā deus nescit pōt scire. Scdm ꝙ nullā rem quam deus scit pōt non scire. Tertiū ꝙ nō plura ꝙ̄ deus scit ipse pōt scire. nec etiam pauciora. Quartum est ꝙ nullā rem potest deus incipe. vel desinere scire: vel non scire. Ista oīa patent ex dictis capiēdo hic scire pro simplici noticia vel cognitione. Quintum est ꝙ loquendo

F

G

scdō mō de scia rerū. s. de scia visionis aliquā rē quā de⁹ non scit pōt scire. Sextū est loquēdo tertio mō de scia rerū (scꝫ de pscientia alicuius future entitatis) aliquam rem quam deus non pscit potest prescire: ꝛ simpliciter plures ꝙ̄ pscit potest prescire. Ista duo patent: quia possibile est aliquam rem que non est futura eē futuram: ꝛ simul cum hoc omnē rem que est futura manere futuram. Igitur ꝛc. Iste autem due ꝓpositiones in sensu diuiso sunt de virtute sermonis vere. iste tamē in sensu cōposito sūt false. Deus potest scire aliquaꝫ rem quā nescīuit: ꝛ plura scire ꝙ̄ sciuit. Deus potest aliquam rem prescire quā nō psciuit: vel plura prescire ꝙ̄ presciuit. Et ratio est. quia impossibile est. deus scit vel prescit aliquam rem quam non presciuit: vel deus prescit plura ꝙ̄ psciuit: sicut hec est impossibilis aliqua res est futura que non fuit futura ꝛc. ¶ Septimū correlarium est ꝙ aliquā rem quam deus presciuit potest non prescire: et pauciora ꝙ̄ deus presciuit ꝙ presciuit potest prescire: et hoc siue in sensu diuiso sicut iacet: siue in sensu composito accipitur. patꝫ quia hec ē possibilis. aliqua res que fuit futura non est futura. īmo de facto habꝫ multas singulares veras: immo tot quot sūt creature actu existentes distinguendo futurum contra pñs ꝛc. Octauum correlarium est ꝙ nullam rem de⁹ potest incipere scire: vel prescire. Ptꝫ q̄a nulla res potest incipere futura esse igit. Sꝫ q: res pōt desinere eē futura vt tactū est, iō aliquā rē pōt de⁹

H

desinere scire vel pscire: vt hic loquimur. Et sic pz de scia rerum quo ad dicendū.

A ¶ Tertia ppō pncipalis sit ista: q de⁹ oim enunciabiliū tā possibiliū q̄ꝫ impossibiliū est apprehēsio siue apprehēsiua cognitio. pz: q: cuiuslz ꝯtradictiōis de⁹ apprehēdit vtrāq̄ꝫ ptē. Quarta est q de⁹ oim enūciabiliū necessario est apprehēsio siue apprehensiua cognitio Iste due possunt probari oino sicut due prime: et ex eis omnia similia correlaria inferri. q̄a oē enūciabile est res: nec pono aliquod enunciabile qđ non sit ꝓpositio: quod sit obiectū sciētie dei sicut imaginat̄. W. Grego. Ideo oino dicendū est de sciētia apprehensiua enūciabilium sicut de simplici noticia rerum.

B ¶ Quinta propositio est q de⁹ oim veroꝝ enunciabiliū est ꝟa scientia siue verū iudiciū. patet satis ex predictis. Unde ex ista sequitur primo q deus omnium vere enunciabiliū de preterito/ vel de presenti est scientia siue noticia visionis. Secūdo sequit̄ q deus omniū vere enūciabiliū de futuro cōtingenti est presciētia/ siue noticia preuisiōis. Tertio sequitur q de⁹ respectu eoꝝ que bn̄ fiūt est sciētia approbationis. Quarto sequit̄ q de⁹ respectu eoꝝ que male fiunt ē sciētia reprobatiōis. Ista omnia satis patent ex dictis: sed duo vltima inferius patebunt magis.

C ¶ Sexta ppō est. q de⁹ oim verorum cōtingētiū nō necessario sed contingenter est ꝟa scia siue iudiciū. Patet. quia sicut talia contingēter sūt ꝟa: sic de⁹ ꝯtingēter est eoꝝ scia. siue cognitio iudiciaria: cū ipse nō possit iudicare falsū ⁊c. Unđ sequit̄ pmo q sic loquendo de sciētia enūciabiliū quo modo logici vtunt̄ communit̄ disputātes aliqđ enūciabile qđ de⁹ nō scit pōt scire: ⁊ aliq̄d qđ scit pōt nō scire. Pz. q: aliqđ enūciabile falsum pōt eē verum et aliqđ verū pōt esse falsū: igitur ⁊c. Secundo sequitur q possibile est deum aliquod enūciabile scire quod non sciuit: et silr̄ possibile ē deuꝫ aliquod nō scire quod sciuit. patet q̄a hec ē possibilis aliquod enunciabile est verū quod non fuit verum ⁊ similiter aliquod non est verum quod fuit verum. Tertio sequitur q aliquod enunciabile de⁹ potest incipere scire: et aliquod potest incipere non scire: vel desinere scire: hec tn̄ non est concedenda: deus potest incipere scire aliquod enunciabile: quia ly enunciabile destribuitur. sed si adderetur pronomē demonstratiuū dicendo de⁹ potest incipere scire hoc enunciabile aliquo demonstrato: hoc esset verū (scꝫ demōstrato illo quod potest incipere esse verum) vt patet.

¶ Quarto sequitur q nō plura q̄ꝫ deus scit. vel sciuit deus pōt scire. nec etiam pauciora. Patꝫ. quia non plura q̄ꝫ sunt vel fuerunt vera possunt esse vera: nec etiam pauciora. igitur ⁊c. Consequentia patet: et antecedens etiam. quia semper alterū enunciabiliū contradictorioꝝ est verum/ alterū nō est verū. ⁊ si vnū incipit esse verū alterum desinit esse verū. et ideo semp ē equalis numerus enūciabiliū veroꝝ. igit̄ ⁊c. Et sicut dictū est de scientia D

psoꝝ enunciabiliū pōt dici de prescientia cū nō sit aliud pscire ꝙ̄ scire verū de futuro ⁊c. Ex pdictis ergo patet quod deus ē scientia oīum veroꝝ enunciabiliū. nec tñ sequitur ꝙ eius scientia sit mutabilis: nec sit augmentabilis/ vel diminuibilis cū sit idē quod eius eēntia. sed ista oīa magis patebūt ex sequēti articulo Et hec de scdo articulo ¶ Quātū ad tertiū articulum in quo est videndū. Utrū cum dei omni scientia stet cōtingētia futuroꝝ (id est) vtrū simul stet ꝙ deus sit omnisciens/ ⁊ ꝙ aliquid sit futurū contingens. (3. articulus)

Primo premittam aliquas suppositiões. Secundo ponā aliquas propositiones. Tertio soluam aliquas fortes obiectiones. Prima suppositio est ꝙ futuꝝ non dicitur contingens ad vtrumlibet. siue contingenter futurum. quia erit ⁊ non erit. nam hoc est impossibile. Nec quia erit/ vel non erit. nā sic quodlib et īpossibile esset futurum cōtingens: nec quia nec erit nec non erit. Nam hoc ē impossibile sicut primum. sed quia potest fore ⁊ non fore sicut dictū fuit in primo articulo. ¶ Scda suppositio est ꝙ eoꝝ que sunt futura. quedā sunt incōplexe significabilia intelligendo ad sensum supra declaratum ⁊c. Tertia est ꝙ scia dei de futuris dupliciter pōt accipi. Uno modo ē simplex noticia/ vel apprehensio.

Alio mō est iudiciū, siue iudicia ria cognitio. Quarta est ꝙ impossibile est diuinū iudicium eē flm. Quinta ꝙ deus pscit omne futurū siue incōplexe significabile siue enūciabile ꝯplexū veꝝ Ex istis sequitur sexta. ꝙ lz cuiuslibet futuri siue incōplexe entitas siue cōplexe enūciabilis deus sit necessario intuitio siue intuitiua noticia. tñ nullius enūciabilis de futuro ꝯtingenti est necessario indictū siue iudicatiua sciētia. Ista oīa et specialiter prima pars huius suppositionis satis patēt ex dictis. Sed scda pars pbatur. quia impossibile ē diuinū iudiciū eē falsū. ergo nullū enunciabile ꝯtingens futuꝝ deus necessario prescit aut necessario iudicat eē futuꝝ. Añs ē suppositū. sz ꝯñs pbatur: quia si detur oppositū, ⁊c sit illud futurum ꝯtingens antixp̄m fore. tunc arguitur sic. deus indicat ꝙ antixp̄s erit et antixp̄s non erit. ergo diuinū iudicium ē flz. Cōseqntia pz. sz añs pbatur quia adversarium ē vna copulatiua cuius prima pars ē necessaria (vt dicit) et scda pars est possibilis (vt pz) ergo tota copulatiua est possibilis. et pꝯñs est possibile/ quod est contra primum añs. quare ⁊c. Ex his sequuntur aliqua. Primo sequitur ꝙ omne futurum ꝯtingens enūciabile quod deus prescit/ ⁊ pscit ipse potest nunc non prescire et nunꝙ̄ prescivisse. Pz. quia sequitur. quocūꝙ̄ futuro demonstrato hoc deus nō prescit: ergo hoc nunꝙ̄ prescivit. ⁊ añs ē possibile: ergo ꝯñs. Sed ꝯña patet quia sequitur hoc deus non prescit: ergo hoc non est verū. quia omne enunciabile verū de futuro deus prescit ⁊c. Et vltra sequitur hoc non est verū: ergo hoc nūꝙ̄ fuit verū. Patet ex primo articulo. Et vltra sequitur. ergo deus hoc nūꝙ̄ prescivit. Scdo sequitur ꝙ aliquod futurū ꝯtingens enūciabi

le deus prescit: et ab eterno pre-
sciuit: et tñ in ptãte creature est
facere aliqd vñ seqtur deũ illud
nõ pscire/nec vnq̃ psciuisse. Pz
q: sit. a. aliquid qd põt creatura
rõalis libere facere. et tñ nõ faci
et. tũc de⁹ pscit et ab eterno psci-
uit q a. nõ eueniet et tñ in ptãte
creature ẽ facere q a eueniet et p
9ñs q deus sciuit q eueniet etc.
a ¶ Tertio seqtur q lz sciẽtia dei
sit necessaria et nõ 9tigẽs. nec de
pẽdeat ab aliq ad extra. tñ nulli
us futuri 9tigẽtis enũciabil' ipse
est necessario scia. sz qlibet tali
demõstrato ṽitas istius ppoŝ
tionis de⁹ scit hoc 9tingẽter/ de
pẽdet ex aliq ad extra. ptz satis.
Quarto seqtur q licet de⁹ neces
sario sciat omẽ futuꝝ 9tingens
enũciabile veꝝ eẽ: veruntñ nullũ
tale necessario scit eẽ verum. Et
ita lz deus necessario sciat illam
vniuersalẽ tñ pure cõtingenter
scit quãlibet eius singularem.
Prima ps pz. q: deus necessario
scit alteꝝ illoꝝ eẽ veꝝ etc. Scda
ps patz. q: neutrũ 9tradictorio
rũ scit necessario esse veruz etc.
b ¶ Quinta ppõ est q nõ facili⁹
potest saluari futuroꝝ cõtingẽ
tia siue q futura 9tingẽter sint
futura nõ ponẽdo dei prescien-
tiaz q̃ ipsa posita. Nec ipsa pre
scientia aliquo modo infert ne-
cessitatẽ in futuris plusq̃ possit
inferri ipsa non posita. Ptz eui-
denter ex primo articulo. q: cuz
qlibet propositio sit determina
te vera ex hoc ita difficulter po
test argui contra contingẽtiam
futuroꝝ sicut posita dei presci-
entia: vt apparet intuẽti pdicta
Unde sicut ppositio põt eẽ con
tingenter vera q̃ tñ non põt mu
tari de veritate in falsitatẽ. nec
desinere eẽ vera. et sine successio
ne etc. sic deus potest talem veri
tatem contingẽter scire: et tamẽ
eius scientia non potest mutari
in falsitatem: nec desinere eẽ ve
ra. Nec hoc arguit successionez
in dei scientia plus q̃ in ppoŝ
tione. Et ista apparẽt cuilz subti
liter aduertenti. ideo fatuũ est/
et signũ ignorantie magne i ista
materia negare dei prescientiaz
pter futuroꝝ 9tingentiam etc.
¶ Sexta ppositio ẽ rñsalis ad c
articuluz q simul stat q de⁹ sit
oĩsciens: et q aliqd sit futuꝝ 9ti
gẽs siue q de⁹ psciat futura. et
q illa sint contingenter futura.
¶ Istud diffuse declarat magi-
ster Gregori⁹. sed tota efficacia
iacet in hoc quia si simul stat q
aliquid est futurum/ et tamen q
illud potest non eẽ futurum. se-
quitur q simul stat q deus sciat
illud eẽ futurum. et tamẽ põt nõ
eẽ futurum. q: si vnum est alteri
compossibile ex hoc q scitur eẽ
tale non minus ẽ compossibile.
Unde si per impossibile ponere
tur q illud nõ sciretur/ nec a deo
nec ab alio/ illud eẽt contingen-
ter futurum. et si ponatur q ac
cedat dei scientia ita q de⁹ pre-
sciat illud esse futurum constat
q non aliter erit futurum q̃ an
te aliter scientia aduentens re-
rum conditiones mutaret. et ve
ritates prius contingentes fa-
ceret necessarias. quod est falsũ
ideo sicut iam tactũ est certa p-
scientia dei respectu futurorum
non plus repugnat eoꝝ cõtingẽ
tie q̃ ṽitates ppositionũ de fu
turo: nec econuerso. Si ergo nõ
repugnat q verũ sit aliquid eẽ

futurū. ⁊ tñ possit non esse futurū. Nec etiā repugnat ꝙ deꝰ sciat illud esse futuruꝫ et tñ possit nō esse futurū. Et ista est intentio Boecij .v. de cōsolatione ⁊c. ¶ Sed adhuc pōt declarari ꝓpositū ⁊ ista declaratio trahiť ex dictis Ockā. Uñ pͥmo suppono ꝙ maior difficultas huiꝰ materie ꝯsistit i hoc puncto. qꝛ opꝫ (ad saluādū cū dei p̄sciētia cōtingentiā futuroꝝ) cōcedere ꝙ illō qō deꝰ p̄scit ⁊ p̄sciuit pōt nunq̄ꝫ p̄scire/vel presciuisse. Ita ꝙ ista ꝓpositio est cōtingens deꝰ p̄scit a. fore ⁊ pōt non esse vera: ⁊ nunq̄ꝫ fuisse vera. licet sit ⁊ fuerit vera. Scđo ad declarationē huiꝰ suppono ꝙ sicut ꝓpositio copulatiua est impossibilis si vna ps sit ipossibilis et alie necessarie. sic copulatiua ē ꝯtingēs si vna pars sit contingens et alie sunt.

E ¶ Tertio suppono ꝙ licet ista ꝓpositio deus prescit. a. fore: vľ scit me sedere sit cathegorica ꝫ̄ vocem. tñ fm sigtū equalet vni ypothetice copulatiue. Quod apparet qꝛ actus sciendi diuinꝰ est eternꝰ cuꝫ sit diuina essentia que semꝑ est idē. ⁊ tamē dicimꝰ deū scire/⁊ nō scire idē cōplexuꝫ successiue: sicut nunc scit me sedere ⁊ iam nō sciet me sedere. et tamē actus eiꝰ quo nūc scit me sedere iam erit; qñ non sciet me sedere. Et ideo ptꝫ ꝙ hec ꝓpositio deus scit me sedere aliquid plus importat q̄ꝫ ista ꝓpositio iste actus sciendi est. demonstrato actu quo deus nūc scit me sedere. Addit ergo aliquid vltra primā scꝫ ꝙ me sedere est verū. Et istud potest ostendi nō soluꝫ in deū sed etiā in homie. qꝛ posito ꝙ Sortes videret me sedere tūc scit me sedere: loquendo de scientia sicut capitur hic scꝫ pro certa ⁊ euidēti noticia (nō enim hic loquimur de sciētia/vel scire vt sumiť in libro posterioruꝫ: qꝛ sic nō scit deꝰ aliqđ verū ꝯtingēs: eo ꝙ talis sciētia solū ē veroꝝ/⁊ necessarioꝝ) loquēdo igiť de sciētia vt in ꝓposito sumitur Sortes scit me sedere. pono igiť ꝙ deꝰ ꝯseruet illā noticiā in sorte (me nō sedēte/vel nō existēte) tūc assensus ille manet: ⁊ tñ non manet sciētia ergo vltra illō absolutū qō ē sciētia/⁊ ꝓ quo supponit ille terminꝰ sciētia hoc nomen aliqđ aliud īportat. ⁊ hoc ē obiectū illiꝰ esse verū.

F ¶ Unde sequitur quarta suppositio ꝙ hec ꝓpositio deꝰ scit. a. fore. equalet huic. hec noticia diuina (demōstratā noticia qua cognoscit. a. fore) est. ⁊. a. fore est veruꝫ. Ex quibꝰ apparet ꝓpositū. qꝛ secunda pars huiꝰ copulatiue est ꝯtingens quicqđ sit de pͥma parte. quare ⁊c. Et similiter idē ptꝫ de ista de p̄terito deꝰ p̄sciuit a. fore: equalet enī isti copulatiue. noticia diuina qua deus nouit hoc ꝯplexū. a. erit fuit ⁊ hoc ꝯplexū est verū: vel ita est sicut ꝑ ipsum significatur. Et qꝛ scđa pars est ꝯtingens ideo tota copulatiua est ꝯtingens. Uñ patꝫ ꝙ licet ista scđm vocē sit de p̄terito: tamē significat/vel īcludit vnā de futuro. scꝫ istā. a. erit. Et ideo est ita cōtingens sicut illa de futuro. Et hoc debet ītelligi quādo diciť veritatē talis ꝓpositionis de p̄terito depēdere ex futuro ⁊c.

G ¶ Sed ꝯtra predicta fortiter instať. Primo sic si cum

Argū. i.

dei p̄sciētia staret futuroꝝ ꝯtingētia sequit̄ ꝙ dei p̄sciētia esset fallibilis. ꝯn̄s ē īpossibile. s; ꝯn̄a ꝓbat̄. tū q: si de⁹ p̄sciat me libere aliq̄d eē facturū in mea ptāte erit mutare ꝓpositū diuinū. ⁊ illud nō facere. ⁊ si nō fecero fallet̄ur p̄sciētia dei. tū q: sequit̄ de⁹ p̄scit. a. fore ⁊. a. nō erit. ḡ p̄sciēntia dei/ vel de⁹ fallit̄. ḡ similiter sequit̄. de⁹ p̄scit. a. fore ⁊ possibile est. a. nō fore: ergo de⁹ pōt falli. q: sicut ad ambas de inesse sequit̄ illa de ineē: sic ad vnā de inesse ⁊ aliā de possibili sequit̄ illa de possibili. Confirmat̄. q: si. a. p̄scitū a deo fore: pōt nō fore ponat̄ ineē. ergo de⁹ p̄sciēs decipitur. Et antecedens ē possibile. ḡ ꝯn̄s. ❡ Scd̄o principaliter sic. si ⁊c. sequit̄ ꝙ dei prescientia esset mutabilis. ꝯn̄s est impossibile. sed ꝯn̄a ꝓbatur. q: si deus nunc scit. a. fore: et possibile est. a. non fore: possibile est deum p̄scire. a. nō fore. Quod si ponat̄ inesse sequitur ꝙ de⁹ primo sciat. a. fore ⁊ post sciat. a. non fore. Nam impossibile est ꝙ simul̄ sciat vtrūq; talis autē successio nō potest eē sine mutatione ⁊c. Confirmat̄ q: īpossibile est transire de contradictorio in ꝯtradictoriū seu vnū ꝯtradictoriorum verificari post alteꝝ. nisi interueniat aliq̄ mutatio in re signata ⁊c. sed si ponat̄. a. prescitum fore nō erit. hec primo erit vera de⁹ prescit. a. fore. ⁊ postea hec erit v̄a. de⁹ non prescit. a. fore. ergo aliqua mutatio erit facta. Et cōstat ꝙ nō in. a. q: est īpossibile cū oīno nihil sit. Ig̃r in deo ⁊c. ❡ Tertio sic oē q̄d de⁹ p̄scit de necessitate ipse p̄scit. ergo om̄e q̄d de⁹ p̄scit necessario eueniet ꝯn̄a ptz ⁊ antecedens ꝓbatur. q: p̄sciēntia est perfectio simplicit̄ et oīs ꝑfectio simpliciter de necessitate deo cōuenit. Confirmatur q: omne q̄d de⁹ prescit ⁊ nō potest nō prescire postq̄ p̄sciuit deus de necessitate prescit. sed om̄e q̄d de⁹ p̄scit de⁹ nō potest nō p̄scire postq̄ p̄sciuit/ aliter minueret̄ ei⁹ p̄sciētia Ig̃it ⁊c. ❡ Quarto sic. q: vel deus prescit futura. q: illa futura sunt. vel ideo illa futura sunt. q: deus p̄scit illa. Nō primū. q: tūc res ipse future essent cause p̄scientie dei q̄d falsū est. Nec scd̄m q: tunc p̄scientia dei esset causa reruꝫ vt essent future. ⁊ p̄ ꝯn̄s cū ipse sit p̄sciētia nō solū bonoꝝ sed etiā maloꝝ. Confirmatur. q: si p̄scientia dei esset causa futurorū vt essent futura. cū ipse naturaliter et non libere sit scientia vł p̄scientia q: ei⁹ essentia est sibi noticia q̄ nō minus naturaliter est rep̄sentatiua q̄ʒ species vel noticia creata. sequitur ꝙ naturaliter ipse erit causa futuroꝝ. ⁊ sic futurū quod erit libere a causa creata erit naturaliter et necessario a causa p̄ma. scꝫ a deo. quare ⁊c. ❡ Ad ista respōdetur. Unde ad primū nego ꝯn̄am ⁊ ad primam ꝓbationē respōdet Boeti⁹. v. d̄ ꝯsolotione. Et stat responsio in hoc ꝙ de⁹ p̄sciuit ꝙ ad hanc/ et ad illā partē possum voluntatē meam ꝯuertere. ⁊ scit' etiam ad quā partē de facto ꝯuertā. ⁊ sic ad opposita essem conuersurus illud etiā ipse p̄sciuisset ⁊ c. Ad scd̄aꝫ vero ꝓbationē dico ꝙ prima ꝯn̄a ē bona. s; an̄s est īpossibile ꝓpt̄ incōpossibilitatē ꝑtiuꝫ

Marginalia: 2. arguit̄ (beside "ꝯn̄s. ❡ Scd̄o principaliter"); 3. arguit̄ (beside "nihil sit. Ig̃r in deo ⁊c. ❡ Tertio"); 4. argū̄ (beside "ei⁹ p̄sciētia Ig̃it ⁊c. ❡ Quarto"); A Ad p̄mū (beside "primū nego ꝯn̄am")

q̄uis vtraq₃ pars sit possibilis sed sc̄da ɔ̄ña nō valet. Et ratio ē qꝛ p istam de⁹ decipit: q̄ est ɔ̄ñs prime ɔ̄ñe signat q̄ de⁹ iudicat aliq̄d fore qḋ non erit. et hoc bñ infertur ex p̄mo antecedēte. s₃ p istā deus potest decipi q̄ est ɔ̄ñs sc̄de. significat eē possibile q̄ deus p̄sciat aliq̄d fore qḋ non erit/ vl' aliq̄d nō fore qḋ erit. hoc aūt non sequit ex illis duab⁹. qꝛ per illud añs denotat q̄ isti de⁹ prescit. a. fore sit ɔpossibilis ista de inesse. a. nō erit q̄ corrn̄det huic possibile est. a. non fore. Et hoc
B nō est verum. qḋ tñ oporteret si ɔ̄ña deberet valere. ¶ Ad ɔfirmationē dico q̄ ista. a. p̄scitū a deo fore potest nō fore. nō d₃ sic poni de inesse. a. p̄scitū a deo fore nō erit: sed sic. a. non erit sicut ista Petrus sedens pōt stare ꝛc. Si tñ argueret sic possibile ē. a. p̄scitū a deo fore nō fore. tūc sua de inesse esset hec. a. p̄scitu₃ fore nō erit. Ad quā vt dicit Gregorius. vtiq₃ sequit deū decipi. sed illa in sensu ɔposito non est vera. Hoc autē nō videt mihi verum qꝛ hec nō apparet mihi impossibilis p̄scitū fore nō erit. qꝛ est negatiua cui⁹ subiectū potest pro nullo supponere sicut hec futurū nō erit. ꝛ ideo sicut est possibile nullum eē futuꝝ sic possibile est nihil esse p̄scitū. et per ɔ̄ñs q̄uis hec sit falsa p̄scitū nō erit
C tñ est possibilis: et p ɔ̄ñs non est
Ad sc̄dm impossibile. q̄re ꝛc. ¶ Ad sc̄dam negat ɔ̄ña. Et ad p̄bationē concedo q̄ possibile est deum p̄scire a. non fore. sed si ponat inesse s₃ ante illud instās dico q̄ non sequitur q̄ de⁹ primo p̄sciat. a. fore et post presciat. a. nō fore. sed sequitur q̄ non p̄sciat/ nec vnq̄ añ p̄sciuit. a. fore. Et ē simile sicut de ꝑpositiōe vera de cōtingenti futuro q̄ si ponat falsa sequit q̄ sp fuit falsa ꝛ nunq̄ fuit vera. Et p idē pt₃ ad ɔfirmationē. qꝛ nō ponit trāsit⁹ de ɔtradictorio in ɔ̄dictoriū vel successio vt primo vna sit vera. ꝛ post alia ꝛc. Uñ ex hac solutiōe sequit q̄ vtrūq₃ ɔtradictorioꝝ de⁹ pōt p̄scire: ꝛ tñ nec simul nec successiue. Sc̄do sequit q̄ vtrūq₃ ɔtradictorioꝝ de⁹ pōt p̄scire sine quacūq₃ mutatiōe. siue in deo siue i alia re. Ista patēt ꝛ sequūtur ex primo arti. ꝛc. Tertio sequit q̄ licet de⁹ sit necessario sciētia alteri⁹ cōtradictorioꝝ in cōtingēti materia tñ nulli⁹ eoꝝ ē necessario scientia. patet clare loquēdo de scientia iudicaria. Quarto sequitur q̄ licet scientia dei apprehensiua ꝛ iudicatiua sint oibus modis idem s₃ ipsa diuina essentia tamē deus respectu alicui⁹ est necessario scientia apprehensiua respectu cui⁹ nō necessario sed contingenter est sciētia iudicatiua ꝛc. ¶ Ad tertiam D
negatur antecedens: et ad pro- ad tertiū
bationē dico. Primo q̄ loquēdo de virtute sermonis prescientia dei est pfectio simpliciter ꝛ summa quia est deus et diuina essentia. Secundo q̄ prescientia dei de necessitate est in deo. id est de necessitate est deus / vel diuina essentia. ¶ Tertio sequitur q̄ ex hoc nullo modo sequitur q̄ E
omne quod deus presciit de necessitate presciri siue q̄ deus respectu alicui⁹ futuri de necessitate sit presciētia. Uerbi gratia productio dei actiua qua ꝑdu-

eit forte est pfectio simpliciter/ et est necessaria. et tn̄ non sequitur q̄ de⁹ pducat sortem necessario. vel q̄ necessario sit pductio sortis. q̄a A oñs est falsū. ❡ Quarto dico q̄ ista ppō prescientia dei ē pfectio simpliciter. intelligitur sic q̄ esse p̄scium sit denominatio pfectionis simpliciter: ita q̄ in vno quoq; melius sit ipsum esse prescīū q̄ non. ec. potest distingui. Uł igitur terminus prescium potest sumi dupliciter: vel respectu futurorum: et sic non est denominatio simpliciter esse prescīū sicut nec esse causam effectiuā rerū: q̄a si nulla res esset futura (quod est absolute possibile) deus nō esset prescius nec tamen esset minus perfectus. sicut si nulla creatura eēt/ de⁹ non esset causa: nec tn̄ esset min⁹ pfect⁹. Et sic esse prescium vel esse causam efficientē nō dicit pfectionē simpliciter. sʒ posse eē prescium: et posse eē causam efficientē est denominatio pfectionis simpliciter: q̄ si esset aliquid futurū/ et deus illud nō presciret ipe nō esset simpliciter perfectus nec esset deus. Et est huic sile qd̄ dr̄ Ansel. monolo. xv. q̄ nō esset meli⁹ deo eē sūmū q̄ nō summū: quia si nulla alia res esset ipse nō eēt summ⁹/ et tn̄ non esset minus pfectus: tamen aliis rebus existentibus si non esset summ⁹ non esset deus. Uel iste termin⁹ prescīū potest sumi respectu enunciabiliū futurorū tā affirmatiuorū q̄ negatiuorū. Et sic est denoīatio pfectionis simpliciter esse presciuʒ: et meli⁹ est deo esse prescīū q̄ non esse: et ipe de necessitate est prescius. vt patet ex dictis in p̄dicta ratiōe ec. Et ideo eē prescium huius futuri quocūq; demōstrato: nō est denominatio pfectionis simpliciter: sed esse prescīū hui⁹ vel sui ptradictorij. Et totū pʒ clare ex supradictis. ❡ Ad pfirmationē B dico q̄ minor rationis simpliciter intellecta est falsa. q̄ sicut ppositio de futuro vera potest fieri falsa sine sui mutatione: sed pmutationē rei. sic aliquā talem quā de⁹ prescit potest nō p̄scire postq̄ eā presciuit sine sui mutatione sed p mutationē rei. que postq̄ fuit futura fit p̄terita. sicut modo de⁹ nō prescit mundū fore: et tamen hoc aliqn̄ presciuit Nec tn̄ sequitur q̄ dei p̄scientia intrinsece minuatur: sicut pʒ in secūdo articulo. Si vo illa minor intelligitur nō simpliciter/ sed cū additiōe: scʒ q̄ oē q̄ de⁹ prescit deus nō potest nō prescire ante instans pro quo ipsum nō p̄scit postq̄ ipsum p̄sciuit ipsa esset vera: intelligēdo tn̄ eā vt sit vna cathegorica cuius pars p̄dicati sit illa oratio postq̄ ipm̄ p̄sciuit et tūc maior est falsa. nā q̄libet tale ante illud instans. de⁹ pōt nō p̄scire: vt pʒ ex supradictis: et tamen nullū tale potest deus ante illud instans non prescire postq̄ ipsum p̄sciuit. sicut ppositio enūcians illud fore potest ante illud instans pro quo enūciat illud fore/ non esse vera: et tamen non potest nō eē vera postq̄ fuit vera: et ideo illa maior ē falsa quare hic ostende quomodo hec est distinguenda de⁹ potest. ec. ❡ Ad quartam rationē C est difficultas non solum ppter Ad q̄rtā materiam ratiōis in se sed ppter contrarietatem auctoritatum

quas magister inducit l. xxxviij dist. Nā intētio Augustini. xv. de trini. c. xiij. videtur esse q̄ res nō q: sūt ideo de⁹ eas nouit: sed q: nouit ideo sūt. Sȝ cōtra videtur fuisse opinio Origenis sup episto. ad Roma. q̄ nō ideo aliqd erit: q: de⁹ scit illud futurū: sȝ q: futurū est ideo scit a deo anq̄ fiat ꝛc. ¶ Ad hoc autē in p̄dicta distinctiōe rn̄det magister / ꝛ pōt ei⁹ rn̄sio sub quadruplici ꝓpositiōe recolligi. ¶ Pria ē q̄ res future nullaten⁹ sunt cause prescientie vel scientie dei. Et ideo sequunt. vt presciunt q: future / vel facte sunt. ¶ Secūda ē q̄ dictum Origenis q̄a futurū ē ideo scitur. intelligendum est vt notetur ibi causa nō ꝓprie dicta: sed causa sine qua non. ¶ Tertia ē q̄ etiam prescientia vel scientia dei prout solū includit noticiaȝ rei nō est ꝓprie causa eoruȝ que fiunt: nisi solum sine qua non. ¶ Quarta est q̄ si nomine scientie includatur beneplacitū atq̄ dispositio: tunc potest dici causa rerū. Et sic intelligit Augustinus. ideo sunt quia nouit. id est quia scienti placuit: ꝛ quia sciēs disposuit. In his stat responsio magistri. sed sicut dicit Egidi⁹ super littera distinctionis. Solutio magistri non sufficit: quia dictū Origenis exponit de causalitate sine qua non: quia tunc pari ratione diceretur. et iō aliquid erit: quia de⁹ prescit illud futurū qđ negat Origenes. Naȝ etiā ſm magistruȝ p̄scientia est causa sine qua nō futuroꝝ. Jō aliter respondet magister Gregorius et dicit q̄ cuius scientia dei q̄ nō est aliud: q̄ subsistētia vel eēntia dei sit causa oīm rerū q̄ fiūt. ista tn̄ ꝓpositio quia de⁹ prescit ideo res sūt future si sit causalis ꝛ non equalens precise huic conditionali: si de⁹ prescit res sunt future ꝛ noīe prescientie non includatur beneplacitū sit dispositio. absolute negāda est. Nam sicut nō ideo quia propositio de futuro ē va res quaȝ enūciat fore erit: nec si ego prescirē aliquid fore ideo q: prescirem illud foret cuius necesse esset q̄ si prescirem illud foret sic in ꝓposito ꝛc. Et ratio ē. q: nec sicut veritas ꝓpositiōis sic nec scientia (inquantū hmōi) est causa q: ita sit in re. ¶ Sed alia ꝓpositio. scȝ quia aliqua sunt futura deus prescit illa eē futura distinguēda est. Quia vnus sensus potest eē vt denotet res futuras esse causas p̄scientie. quia deus prescit res esse futuras sicut si dicatur q: visibile ē michi obiectum iō video. Et sic illa ē falsa. Et ad hunc sensum negāt eam Augustin⁹ ꝛ magister Nec sic intelligendū est dictū Origenis. Alius sensus pōt eē quo p̄cise denotetur q̄ quia res sūt future ideo presciētia dei est p̄sciētia. ꝛ isti termini prescientia / ꝛ p̄sciuus verificant de deo ita q̄ talis locutio sit illo mō causal's q̄ modo ista. quia homo ē aial. iō hec est vera homo est animal. et sicut solet dici q̄ eē sic i re sicut ꝓpō enūciat ē cā q̄ illa sit vera ꝛc. Et sic ſȝ istū modū loq̄ndi pt cōcedi q̄ res eē futuras ē causa vel poti⁹ cōcausa vna cū imēsa pfectiōe diuine sciētie. quod de⁹ scit p̄sci⁹ vel p̄scientia / seu q̄ isti termini ve dicant de deo. Et ad

Op. origenis.

Op. magistri.

E Egidius

F Gregori⁹

G Concordia pred. oppi.

istum sensum pōt dici ꝙ q̄a res future sūt. ⁊ dei sciam nichil pōt latere. ideo prescit illas de⁹ eē futuras. Et sic intellexit Origenes Sed Augu. ītimus loq̄tur de notitia dei fm ꝙ est simplex apphēsio rerū. In q̄ sensu nō est verū ꝙ q̄a sunt ideo nouit Nā siue sint siue non. nō min⁹ nouit: quia res non causant suā notitiam in deo sicut in nobis ideo ⁊c. Sed ꝙ dicit ideo sūt quia nouit intelligendum est de notitia simul cum bn̄ placito seu cum dispositione sicut bn̄ exponit magister. ¶ Hic
A tamen dico istam regulaz ꝙ nulla ꝑpositio causalis cui⁹ ꝯñs signat tanq̄ signatum totale deum velle/ vel intelligere est concedenda de virtute sermonis: et ꝓprie. Ideo ista causalis in sensu causali nō est vera de virtute sermonis. quia res sūt future deus prescit ⁊c. sed hoc magis postea declarabo. ¶ Tunc ad formā
B rationis dico ꝙ de v̄tute sermonis ista disiunctiua est falsa. q̄a nulla pars est vera. Si tamen ꝑma pars intelligitur in secundo modo, vera est ad bonuz sensum ⁊c. nec ex hoc sequit ꝙ res future sint cause prescientie dei sicut nō sequitur quia Petrus sedet. ideo hec ꝑpositio que prius fuit falsa Petrus sedet. nunc est vera. ergo Petrus sedens est causa illius veri. sicut patet ex dictis. Ista tamē locutio non apparet michi vera de virtute sermonis.
C ⁊c. ¶ Ad confirmationē pȝ quid de antecedēte sit dicendū. sed ratio tangit aliā difficultatez. Un̄ sanct⁹ Thomas in scripto suo. dist. xxxviij. Et Egidi⁹ eadē dist. q. vltia cōcludūt ꝯñs hic illatū. Dicūt enī ꝙ oē futurū ꝯparatū ad cām ꝑmā ⁊ dei ꝑscietiā est necessariū seu necessario futurū. cōparatū aūt ad causas ꝓximas ⁊ fm suā naturā cōsideratum ē cōtingens seu contingenter futurū Nec est inconueniēs idem diuersis respectibus esse necessarium et contingens. Et huius sententie videtur esse Boetius. v. de cōsolatione. hec inquit si ad diuinam notitiam referantur necessaria. si per se considerantur necessitatis sunt nexibus absoluta Et hoc ibi diffuse prosequitur.
¶ Hec autez tripliciter potest responsio intelligi. Uno modo vt D
absolute ⁊ simpliciter concedatur aliquid idem esse necessariuz et contingens tamen ab vno (scilicet a causa prima) habet vt sit necessarium et ab alio ꝙ sit contingens. sicut idez lac est album ab albedine ⁊ dulce a dulcedine. Alio modo pōt itelligi ꝙ ista sic absolute sūpta. a. est necessariuz ⁊ contingens nō cōcedat. sed tamen de. a. ꝯcedatur ꝙ est necessario futurū a prima causa et contingenter futurum a secunda. sicut de eodē dicimus ꝙ est a deo scitum fore ⁊ non est a causa ꝓxima scitum fore nō tñ absolute ꝯcedimus ꝙ est scitum fore ⁊ nō scitum. q̄a hoc implicat ⁊c. Alio modo ꝙ comparatum ad causā primā vel dei noticiaz est necessario futurū. id est necesse est si aliquid est prescitum a deo ipsū esse futurū ita ꝙ sit necessitas ꝯñe nō ꝯsequentis idē tñ fm se. id est absolute est ꝯtingenter futurū licet istū non pretendat de virtute sermonis p̄dicta solutio. ¶ Tūc E
pono aliq̄s ꝑpositiones. ¶ Prius

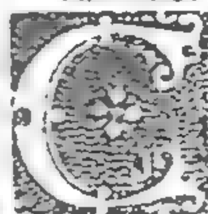
ma est q̃ p̄dicta solutio in pri-
mo sensu implicat p̄tradictionē.
q: si .a. p̄tingenter est futurū pōt
ĝ nō fore. ⁊ sic hec est possibilis.
a. nō erit ⁊ si a. est necessario futu
rū hec ē necessaria. a. eueniet. q̄=
re ⁊c. Nec valz ad hoc diuersitas
causa℞. q: nō minꝰ est ip͛ssibile
q̃ a diuersis causis duo p̄dictō-
ria verificent̄ q̄z ab eadē, ⁊ illud
est clar℞. ¶ Scđa est q̃ p̄dicta rñ
sio in scđo sēsu est falsa. ptz q: ex
ea sequitur q̃ oīa de necessitate
euenirent. Consequentia patet
q̄a si aliq̄d necessario eueniat a
prima causa. sequitur q̃ necessa-
rio eueniet. posito q̃ secūda cau
sa possit ipsum non facere. Item
oīa a solo deo fienda eēnt neces-
F sario ⁊c. ¶ Tertia propositio est
q̃ p̄dicta rñsio in tertio sensu in-
tellecta est vera. Et ad illum sen
sum loquitur Boetius. vt patet.
ex processu suo. vñ loquitur de
necessario et necessitate p̄ñe ⁊ cō
ditionali. Si autē dicat̄ si deus
sciat sortē peccaturū in a. sortes
peccabit. p̄ña est necessaria. ⁊ an
tecedens est verū. ĝ p̄ñs. antece-
dens non est in potestate sortis.
ĝ nec consequēs. Dico q̃ in p̄tā
te sortis est facere q̃ añs non sit/
nec vnq̄ fuerit verū sicut supra
tangebat̄. ¶ Quarta p̄positio ⁊
rñsio formata ad confirmatio-
nem est q̃ deus naturaliter ⁊ nō
libere est scientia vel presciencia
futurorum tñ nullius veri de fu
turo contingenti est naturaliter
siue necessario immo contingen
ter iudicium siue scientia iudica
tiua. Vñ dico q̃ eēntia diuia nō
naturaliter rep̄ñtat antichristū
fore. sed cōtingēter. sicut contin-
genter vult ipsū fore. Licet enim

naturale sit diuie eēntie rep̄ñta-
re quodlibz verū. sic naturale est
sibi q̃ cessat rep̄ñtare iudicatiue
illud qđ priꝰ rep̄ñtauit iudicatiue
si tale cessat eē verū. Sicut natu
rale est sibi q̃ nihil eā lateat ⁊ q̃
nichil erronice iudicat. Nec ē si-
mile de hac noticia ⁊ de specie vl'
similitudine creata seu creata noti
cia. cū nulla creatura possit oīno
sibi eē deo in modo cognoscen-
di sicut nec in modo eēndi. Et sic
patz ad istā rōnem. hec de tertio
articulo. ¶ Tunc ad rōnes prin
cipales questionis. ¶ Ad p̄mam
negat̄ añs. ⁊ ad p̄bationē nega-
tur assumptū. Et ad p̄bationem G
ptz ex p̄mo articulo qualiter in- Ad .i. p̄n
telligendū sit contingens non es cipale.
se determinatū ad esse plusq̄ ad
non esse ⁊c. Et qualiter sit intel-
ligendum p̄positionē esse deter
minate verā/aut falsā. Ad cōfir-
mationē dico q̃ in hac p̄te aucto
ritas ph̄i est neganda quia falsa:
⁊ quia sibiip̄si alibi contradicto
ria. Unde ipse dicit in libro de bo
na fortūa deuz videre futura ⁊c.
¶ Ad scđam negatur añs ⁊ ad p̄ H
bationē negat̄ assūptū. sicut pa Ad scđaz
tuit in scđo articulo. Et ad p̄ba-
tionem negatur minor. nec ratio
valet: q̄a licet sic eēt in nobis nō
tamen sic dicendum est de deo. si
cut nec in deo dicimus cognotio
nē distingui ab ipso q̄uis sic sit
in nobis. ⁊ ita de multis similibꝰ
Ad confirmationē ptz q̃ aucto-
ritas Aristo. nō valet hic. ¶ Ad I
tertiam negat̄ añs sicut patet ex Ad t̄tiaz
isto tertio articulo. Et ad p̄ba-
tionē negat̄ p̄ña sicut patz ex di
ctis. Cōcedo tñ q̃ immutabilit̄
eueniet lz nō necessario vel inevi
tabiliter. Et hoc ē q̃ quidā āntiq̄

dixerunt q illud qd deus scit necessario eueniet necessitate immutabilitatis non tn necessitate ineuitabilitatis. id est immutabiliter scit licz contingenter rc. Ex hac solutione patet. q licet tam imutabilitas q 9tingentia repugnat deo sic q sicut deus nõ est mutabile esse sic nõ est 9tingens esse. tam en aliqualiter intrinsece repugnat deo mutabilitas q̄liter non sibi repugnat cõtingentia. Patz. qr sicut deus immutabiliter est. sic immutabiliter scit r vult. q̄d q̄d sit r q̄d q̄d vult si tn̄ de9 aliqd 9tigent scit r 9tingent vult quare rc. Ad 9firmationez dico q Augustin9 itelligit illas ppositiones in sensu composito r vult dicere q hec ē impossibilis aliter sit q̄ de9 pscivit. r hec est necessaria deus prescit. a. ergo. a erit ita q loquitur de necessitate 9ne r non de necessitate consequētis. Et sic sepe loquitur Boetius r communiter antiqui doctores. Et hec de ista q̄stione.

A Q. xij. ¶ Questio duodecima de materia p̄destinationis r reprobationis.

Utr̄ cuz eterna p̄destinatione stet p̄destinatuz posse dānari.

Circa quadragesimam distinctionē r sequentē in q̄b9 magister agit de p̄destinatiōe salvandoꝝ r reprobatione dānandoꝝ. Quero vtrū cum eterna p̄destinatione r reprobatione dei stet predestinatū posse damnari r reprobatum saluari.

arguit. i ¶ Et arguitur primo q nõ. quia predestinatio vel reprobatio dei est r fuit ab eterno ineuitabilis r necessaria. igitur questio falsa Consequentia tenet quia sequitur. predestinatio ē ineuitabilis r eterna/ r necessaria. g̃ q̄cūq p̄destinat eternalit/ ineuitabilit r necessario p̄destinat g̃ nõ pt nõ predestinari. r per 9ns nec dānari. rc. Sed antecedens patet. qr oē imutabile est necessariū: sed p̄destinatio dei est imutabilis. r sic de reprobatiōe Igit rc. ¶ Scd̄o arguit sic qr p̄destinationis vel reprobationis dei est in predestinato vl' reprobato aliqua rationabilis causa. igitur questio falsa. Consequentia tenet. qr questio supponit q p̄destinatio vel reprobatio sit eterna. modo nullius eterni aliqd temporale est vel esse potest causa rc. Sed antecedens patet. quia si in reprobato non esset aliqua sue reprobatiōis rationalis causa de9 ipsum crudeliter r irrationabilit dānaret sine iusticia. igitur rc. ij. ar.

¶ Tertio arguitur sic. quia cuz reuelatione dei facta alicui de sua predestinatione vl' reprobatione r non stat ipsum predestinatum posse dānari vel reprobatū posse saluari. igit. q. falsa. Cõsequētia tenet. quia reuelatio dei non magis excludit cõtingentiam reuelati q̄ predestinatio vel reprobatio dei. sed ans patz. q̄a aliter reuelatio dei facta intellectui creato non esset infallibilis r certa. quod ē falsuz. igitur rc. 3. ar.

¶ In oppositum est magister in littera. Et ad hoc ē 9munis doctrina catholica. In opp.

¶ In ista questiōe iuxta materiā triū argumētoꝝ erūt tres articuli. ¶ Prim9 vtrū p̄destiatio vl' reprobatio di sit. vel fuerit ab eterno ieuitabilis r necessaria. ¶ Scd̄s vtrū predestinationis vel reprobationis Decisio q̄stionis

dei sit in predestinato: vel reprobato aliqua rõnabilis cã. Tertius vtrũ reuelatio dei sit possibilis intellectui creato infallibilis et certa &c. ¶ Quãtũ igit ad primũ articulũ pmo pmittẽdũ est qd nois predestinatiõis et reprobationis. Uñ dico q pdestinatio est diuinũ ppositũ dandi vitã eternã. Reprobatio vo per oppositũ est diuinũ ppositũ nõ dãdi vitã eternã. Uel fm aliqs nõ ppositũ dãdi vitã eternam. Uñ ille dr pdestiat9 cui de9 pposuit dare vitã eternã. Et ille dicitur reprobatus cui de9 pposuit non dare vitã eternã. Uel scdm aliquos cui nõ pposuit dare &c. Et hec satis docet apostol9 Romanorum. ix. Jacob dilexi Esau aũt odio habui. vbi cõcludit. ergo cui9 vult miseret et quẽ vult indurat. idest non miseret. vt exponit Augustin9 libro pmo ad simplicianũ. Unde apostol9 ibi per diligere idẽ intelligit quod velle misereri. idest misericorditer vitã eternã largiri. Nam de tali mia ibi pncipaliter loquit apls. Ideo electos vocat vasa mie. per odire vero idẽ itelligit quod velle non misereri vel non velle misereri. qre &c. ¶ Sz etiã aliter põt describi pdestinatio/ et reprobatio. et sic predestinatio est pparatio bñficiorũ dei. s. gre in pñti. et glorie i futuro. Et hec snia est Aug. libro de pseuerantia circa mediũ &c. Ita q predestinatio isto modo sumpta est ppositum dandi gloriã et alia bona saltem gratuita sicut charitas et merita vite eterne. vel etiã alia bona saltẽ habẽtia ordinez ad vitam eternam sicut sunt. at tritio. fides informis. operatio solũ moraliter bona &c. Et sic pparatio quorũcunqz bonorũ vna cũ gloria vel saltẽ glorie et gre et cuiuslibet boni meritorij vite eterne dr pdestinatio. Reprobatio aũt est ppositũ non dãdi vitam eternã. et nolẽdi pro aliquo bono/ vel merito dare vitã eternaz. Uñ licet scdm Gregoriũ et aliqs alios si reprobatus pseueraret in bonis meritorijs ipse vitam eternam haberet. qd licet ad aliquẽ bonũ sensum possit concedi tñ de vtute fmonis nõ est verum Certũ est tamẽ q de multis de9 nõ vult q in bonis meritorijs pseuerẽt. Aliter eñi oẽs saluarentur et ideo quicqd sit de veritate talis cõditionalis si reprobatus pseueraret in charitate de9 daret sibi vitam eternã. tamen deus nõ vult q conditio illa impleatur. q: si vellet vtiqz impleretur. quare &c. Ex predictis descriptionib9 sequuntur aliqua ¶ Primo ex prima sequit q dare/ vel habere vitã eternam: siue magis ppue loquẽdo vita eterna data / vel habita est effectus predestinatiõis. sed nõ dare. vel non habere vitã eternam in illo qui tenetur eam habere est effectus reprobationis loquẽdo de effectu large et ad modũ loquendi magistri. ¶ Secũdo sequitur cõtra magistrũ Gregoriũ. q ipe ex prima descriptione nõ debuit inferre q nõ misereri sit effect9 reprobationis cũ sit idem quod reprobatio. Nec debuit inferre q vocare/ et iustificare sint effectus predestinationis illo modo sumpte cum sint idem quod predestinatio: sed etiã eẽuis non

essent idē tñ nō pñt poni effectꝰ
ꝑdestinatiōis nisi scđo mō sum=
A pte. sicut pꝫ intuēti. ¶ Tertio se
quitur ex scđa descriptiōe. ꝙ nō
solū vita eterna. sed ad minꝰ oīa
bona gratū faciētia sūt effectus
ꝑdestinatiōis. imo scđm quosdā
spes. fides. vocatio ad fidē xp̄i.
etiā bona opa Cornelij añ susce
ptionē baptismi ꝛc. Quarto seq̄
tur ꝙ non solū non dare/vel non
habere vitā eternā. sed etiā non
dare vel non habere finalē per=
seuerantiā seu ꝓ nullo merito:
aut quocunqꝫ facto eē dignū vi
ta eterna finaliter. est effectꝰ re=
probatiōis sed culpa vel pecca=
tum a doctoribus cōiter non po
nitur effectus reprobationis.
B ¶ His premissis ponā tres con=
clusiones ad hunc articulū rñsa
Pria cōclusio. les. ¶ Prima est ꝙ q̄libet rōna=
lis creatura a deo fuit eternali=
ter pedestinata/ vel reprobata.
Probatur. q: cuilibet dabit deꝰ
vitā eternā. vel non dabit. qua=
re ꝛc. Et hec ꝯclusio est determi
natio Augustini. libro de prede
stinatione cōtra pelagianos ꝛc.
Ex his sequitur pmo. ꝙ non so
lum quilibet est ꝑdestinatus vel
reprobatus ab eterno. accipiens
do predestinationē aut reproba
tionē primo mō. sed etiā secūdo
modo. Et istud pꝫ prio de prede
stinatis. pro quo suppono tria.
C ¶ Primū est. ꝙ non stat fieri ali
quod bonū quin deꝰ faciat illđ.
Secundū ꝙ nullū est meritū ni
si deus acceptet illud et velit. eē
meritum. Tertiū ꝙ nō stat deū
velle aliq̄d quin ab eterno illud
voluerit. Tunc arguitur sic nō
stat aliquid esse nouiter bonum
quin deꝰ ab eterno illđ voluerit
ꝛc. sed ꝑdestinatio est ꝓpositum
dādi vitā eternā ꝛ cetera bona
meritoria ꝛc. Igiť ꝛc. De repro=
batis etiā pꝫ. q: ipi nō solū care
būt glia eterna. sꝫ etiā finaliꝰ ꝑse
uerātia. nec morient in charita=
te vel grā ꝛ deꝰ ab eterno hoc or
dinauit. Scđo seq̄tur: sꝫ hoc ma
gis declarabiť in scđo articulo.
ꝙ deꝰ nullū ꝑdestinauit aut ꝑde
stinat accipiēdo ꝑdestinationē
scđo mō ꝓpť aliqđ bonū aut ali
quā cām ꝑuisā in ꝑdestinato.
pꝫ q: nō stat aliquē nouiter ali
quod bonū habere quin deꝰ pri
us voluerit et ab eterno ꝙ illđ
quādoqꝫ haberet. Capio igitur
illud ꝓpter quod tu dicis deum
predestinare. accipiendo ꝑdesti=
nationē scđo mō. Tūc arguo sic
tale bonū quo tu assignans est
partialis effectꝰ ꝑdestinationis
ergo deꝰ non ꝓpter illud prede=
stinat. añs pꝫ p q̄d nois. ꝛ ꝯña
satis pꝫ. Et similiter pōt argui
de probatione secūdo mō dicta
¶ Secūda ꝯclusio est ꝙ queli= D ij. cōclo
bet rōnalis creatura a deo ꝑde=
stinata pt dānari. ꝛ q̄libet repro
bata potest saluari. Ptꝫ. q: cui=
cunqꝫ deus dabit grāz. ꝛ finali=
ter gliam labere dabit. ꝛ p con=
sequēs possꝫ nō dare. ergo talis
potest non saluari ꝛ damnari: et
consimiliter reprobatus ꝛc.
Hic tamen est aduertendū ꝙ li=
cet ꝑdicta ꝯclusio de ꝟtute ser=
monis sit vera: tamē in sensu cō=
posito intellecta eēt falsa. Unde
ista ē impossibilis. predestinatꝰ
dānabiť: vel reprobatꝰ saluabi=
tur. Quis q̄libet singularis de
simplici subiecto demonstratiuo
sit possibilis. Similiter ista co=
pulatiua ē ipossibilis. Iste ē vel

fuit predestinatus et iste damnabitur. Et ista est determinatio magistri. di. xl. ¶ Tertia conclusio est quod quilibet rationalis creatura a deo predestinata potest non esse/ et numquam fuisse predestinata. sed eternaliter reprobata. Et similiter quilibet reprobata potest numquam fuisse reprobata. sed eternaliter predestinata. Ista conclusio sequitur ex secunda. quia quicumque potest damnari potest non esse reprobatus et econuerso etc. ¶ Ex hac conclusione primo sequitur quod licet ista propositio sit vera. iste fuit predestinatus. tamen non est necessaria. immo hec est possibilis. iste qui fuit predestinatus numquam fuit predestinatus. Et ita dici potest de reprobato. et totum patet ex dictis etc. Secundo sequitur responsio ad istum articulum. quod licet predestinatio dei sit necessaria: tamen deus non necessario/ vel ineuitabiliter sed contingenter est predestinatio. Et ita dici potest de reprobatione. Prima pars patet quia predestinatio dei est ipsa dei essentia. que est necessaria Unde isti termini predestinatio et reprobatio pro eodem supponunt: et idem omnino important in deo. licet non in creatura etc. Secunda pars patet. quia sicut deus contingenter aliquem predestinat: ita respectu cuiuslibet contingenter est predestinatio. et potest numquam fuisse predestinatio. ¶ Et per hoc patet responsio ad primum argumentum ante oppositum quia licet predestinatio dei sit immutabilis et deus sit immutabiliter predestinatio. non tamen ineuitabiliter Unde licet omne immutabile reale sit necessarium tamen non omne immutabiliter tale. Nam loquendo de mutabilitate complexi eo modo quo dicimus aliquod complexum mutari de veritate in falsitatem. aliquod complexum potest sic mutari et aliquod non. Et sic dicendum est quod non omne immutabile est necessarium. Nam aliquod est complexum quod non potest esse primo verum et postea falsum: nec econuerso et tamen non est necessarium sed contingens. Et causa est. quia quantumcumque sit/ vel fuerit verum compossibile est quod non sit verum. et quod numquam fuerit verum. Unde impossibile est quod hec sit primo vera iste saluabitur. et postea sit falsa vel econuerso. Et per consequens illo modo est immutabilis et immutabiliter vera. Et tamen non est ineuitabiliter vera vel necessaria. ¶ Et per hec patet responsio ad titulum proposite questionis, scilicet qualiter stat cum vita eterna dei etc. ¶ Sed contra predicta arguitur primo sic. quia quandocumque aliqua opposita sic se habent quod impossibile est unum succedere alteri si unum inest impossibile est aliud inesse sicut quia habitus non potest succedere priuationi si priuatio inest impossibile est habitum inesse sed esse predestinatum et damnari sunt huiusmodi. ergo impossibile est quod damnari succedat ei quod est esse predestinatum. et per consequens si aliquis est predestinatus impossibile est quod damnetur. Et consimiliter potest argui de reprobato etc. ¶ Secundo sic. predestinatus siue in libro vite scriptus non potest deleri. igitur nec potest damnari. Consequentia satis patet. et antecedens probatur per magistrum historiarum super illo verbo Moysi Exo. xxxij. vbi dicit obsecro domine aut dimitte eis noxam hanc/ aut dele me de libro tuo quem scripsisti etc. Unde ibi ait magi-

Margin notes: E — 3. conclusio. — F — H — arguitur. I — ij. arguitur.

ster q hoc ex magna confidentia in deuz est per impossibile dictum quasi diceret sicut est ipossibile vt me deleas. sic oro nõ posse fieri qn dimittas rc. ¶ Tertio si pdestinat⁹ possz dãnari rc. seqtur q nũerus electorũ posset minui rc. Cõsequẽtia ptz r falsitas cõsequentis. qa tunc nõ eẽt deo certitudinaliter notus numer⁹ electorum rc. ¶ Quarto ad hoc est Augustinus. de cor. et gloria predestinatorum. Ita certus est numerus vt nec addat eis qcq aut minuat ex eis. Et post subdit probationem ex Apoca.3. tene quod habes ne alius accipiat corouam tuam. Si alius inquit non est accepturus nisi iste perdiderit certus ẽ ergo numerus. Igitur nõ potest esse maior aut minor rc. ¶ Ad ista respondetur

3. arguit

iiij. arg.

¶ Ad primũ dico q de talibus oppositis qui respiciunt futura contingẽtia non est verum quod assumitur sicut est in proposito. Sed dicit Ockam q in creaturis non potest simile reperiri sicut est de istis oppositis pdestiari. dãnari. reprobari. saluari hoc autem cum sua reuerentia non ẽ verum. scilicet q in creaturis nõ possit simile huic inueniri quando simile est in ppositionib⁹ de futuro contingenti. de istis oppositis verum. falsum rc. ¶ Ad secundum dico q istud verbum deleri potest accipi dupliciter.

A Ad pmũ

B Ad scdm

Uno mõ prope. r sic deleri de libro vite presupponit fuisse scriptum: et deleri de libro idem est q non esse scriptum r prius fuisse scriptuz. r sic scriptus in libro vite non põt deleri intelligendo de his. q sunt scripti secũdũ eternam psciaz. nã hoc argueret mutationẽ volũtatis diui. vt p3 rc. Alio mõ põt sumi magis large. vt idẽ est deleri qd nõ eẽ scriptũ r hoc est possibile de potẽtia absoluta. Quod gº Moyses fuisset deletus de libro in quo erat scriptus simpliciter impossibile fuit in primo sensu. r implicat ɔtradictionẽ: sicut patz. sed non in secundo sensu rc. ¶ Ad tertiuz respondet Ockam q licet in sensu cõposito impossibile est numerũ pdestinatoruz augeri/ vel minui qa per hoc signatur q numerus electorũ est primo maior r postea minor. vel econuerso. r hoc est impossibile qa talis successio nõ est hic possibilis. sed in sensu diuiso põt ɔcedi q numerus electorum põt augeri: vel minui. qa scdm eũ nihil per hoc plus denotatur nisi q preter istos qui nunc sunt pdestinati potest aliquis saluari. vel de illis aliqs non saluari. tñ ex hoc ipso q poneret ipsũ saluari concedendũ esset q ille fuit ab eterno de numero pdestinatorũ r q ille non fuit numerus. sec aliud. r sic de reprobatis r cetera.

C Ad ttiuz

Tamẽ adhuc illa propositio in sensu diuiso potest rationabiliter distingui iuxta duplicem acceptionem istorum terminorum augeri/ vel minui. quia vnus sensus potest esse q numerus electorum potest esse maior vel minor illo numero qui nunc est. vt si sit decem potest esse duodecim. vel potest esse octo. et sic illa est vera. alius sensus potest esse q nõ solum potest esse maior vel minor postq fuit minor/ vel econuerso. et istum sensum proprie videtur facere illud consequẽs:

D

nam augeri ⁊ minui ꝓport āt suc-cessionē quātitatū maiorū vl' mi norū. ⁊ sic illud est falsū: nec seqt' ex antecedēte. vt iā pʒ ex dictis ⁊c. Est eni simile ac si dicat' nūe-rus rerū futurarū nō pōt auge-ri q̄a non pñt esse plures q̄s futuræ sint nec pauciores: cū nul la possit incipere esse futura ⁊c. sic in ꝓposito null⁹ pōt incipere esse ꝑdestiatus / vel reprobatus quare ⁊c. ¶ Ad quartū patet. ꝙ

Ad q̄rtū Augustin⁹ nō loquitur de possi bili. sed de inesse: ⁊ similiter loq̄-tur de augeri vel minui proprie in secundo sensu dato. sed in pri-mo sensu non loquitur. Nec ex hoc sequitur qui ille numer⁹ sic certus: ⁊ deo determinatus ⁊c. Et sic patet responsio ad p̄mum articulū questionis. ¶ Quantū

ij. artic. ad scōm articulū. Utrū predesti nationis ⁊ reprobationis dei sit in predestiato / vel reprobato ali qua rationabilis causa. Primo declarabo huius articuli sensuʒ Secundo recitabo vnā rn̄sionē ad articulum. Tertio tractabo vnam difficultatē ad ꝓpositum Circa p̄mū sciēdū est ꝙ nō est in tentio huius articuli nec docto-rum hoc mō loquēdi cōiter vten tium querere. Utrum in ꝑdestia to / vel reprobato sit aliquid qd̄ sit causa illius rei que est prede-stinatio / vel reprobatio que non est nisi diuina essētia saltem acti ue sumpta. de hoc eni nullus du bitat: quia certū est ꝙ illius nul la est causa: sed sensus q̄stionis. vtrum propter aliquid predesti-natorum: vel reprobatorūʒ mcō plexe vel complexe significatiuū deus illos eternaliter predestia uit: vel reprobauit: ita ꝙ dici pos sit de aliquo ꝙ propter hoc vl' ꝓ pter illud. aut quia ille facturus erat hoc vel illud ipse ē ꝑdestia-tus: aut aliq̄ alio mō exēplifican di ꝑ ꝓpositiōes causales: q: licʒ ꝓpositiōes causales frequenter denotent causalitatem vnius rei ad aliam. non tn̄ semper. sicut in alia q̄stiōe dictum fuit. igit' scōm hunc sensum diuersi diuersimo-de voluerunt assignare causam quare isti vel illi sunt predestina ti vel reprobati. Quidā eni assi-

gnauerunt causā positiuā dicē-tes ꝙ ꝓpter bona opera vel vsū bonū liberi arbitrij: quē de⁹ pre sciuit aliquos habituros: prede stinauit eos: ⁊ ꝓpter malū vsum futurum in alijs reprobauit. Et adhuc inter istos ponentes cām positiuam est differentia: quia q̄ dam dixerunt propter bonum vsuʒ liberi arbitrij. quo ad actuʒ credēdi: alij quo ad illum ⁊ alios actus liberi arbitrij. Iterū aliq̄ dixerunt ꝙ bonus vsus lib. arb. dupliciter considerari pōt. Uno modo. put procedit partialiter a gratia et est bonus bonitate gra tuita vel meritoria. et isto modo ꝯsideratus nō est fm istos causa predestinationis sed effectus. Alio modo potest cōsiderari vt procedit a libero arbitrio. ⁊ vt est bonus bonitate morali: et sic vt dicunt est causa predestinatiōis non de condigno sed de cōgruo. Alij autem dicunt ꝙ predestina tionis nulla est in predestina-tis causa positiua: sed priuatiua tantum scilicet absētia finalis ḡ-tie per culpam originalem vel a-ctualeʒ respectu gratie dei: sed se cundū istos reprobatiōis est ali qua causa positiua i reprobis. s.

G i. opinio

ij. opinio
3. opinio
.iiij. opi.

v. opinio

ober gře. Vñ dicůt q in pňo instanti quo intuitu diuino offertur aliqs hō. deus vult illi graz ⁊ salutě. ⁊ oēs creat ad illũ finez nisi tñ obicě gře reperiat. p quě homo reddat indign9. Et in tali oblatiōe aliq videnť cum obice gře. ⁊ indignitate actuali. vł habituali ideo reprobantur. Aliq autě offeruntur ⁊ si non cum dignitate positiua tamen sine indignitate et obice: et ideo predestinantur ⁊c. ¶ His premissis contra predictas opiniones ponit M. Gregorius: ⁊ pbat diffuse aliquas ppōnes. ¶ Prima ē: q nullus ē predestinat9. ppter bonũ vsum liberi arbitrij quez deus presciuit illũ habiturum. ¶ Secũda. nullus est pdestinatus quia prescitus fore finaliter sine obice hobituali gře. ¶ Tertia est q quecumq3 deus predestinauit gratis precise/ et pure misericorditer predestinauit.

A Greg. de arim.

¶ Quarta est q null9 est reprobatus ppter malũ vsũ liberi arbitrij quě de9 pſciuit illũ habiturũ. ¶ Quinta est q nullus est reprobatus qz prescitus fore finaliter cum obice diuine gratie ¶ Sexta pt addi q quecũq3 deus reprobauit sine quacũq3 cā in ipso reprobato eum reprobauit. ¶ Prima igitur propō pbatur. quia aliqui predestinantur qui nunq3 habebunt vsuz liberi arbitrij: sed qua ratione isti nō predestinantur ppter vsũ bonũ liberi arbitrij. pari ratione nec aliqui alij Igitur ⁊c. Cōsequētia patet. Prima pars añtis ptz de puulis baptisatis morientibus ante vsum liberi arbitrij. ¶ Scđa pz vel detur rō diuersitatis. ¶ Ad hoc dicůt aliqui q nō ppť vsũ quě habuerůt. ⁊c. sz ppter vsũ quě habituri erãt si vixissent ⁊ ad etatě pfectã peruenissent. Sed hoc nō valet: qz nullus pmiať a deo ppter merita q nec ei9 nec alteri9 sũt fuerůt/ aut erũt. igiť nec pdestinať ⁊c. Añs ptz p apostolũ. ij. corin. v. Oēs inqt astabim9 ante tribunal xpi vt recipiat vnusqsq3 sm ea que in corpore gessit. non dicit gessisset vel habiturus fuisset si vixisset ⁊c. Itě ex ista rñsione seqtur q paruulus tantũ gradum glorie reciperet quãtũ si vixissz vsq3 ad vsum ⁊c. ¶ Scđo. ptz p Augustinũ libro primo ad simplicianũ. Nemo ppterea bene operatur vt accipiat gratiã: sed quia accipit. Tertio ptz p apostolũ Ro. ix. quia non est ex operibus sed ex vocante (vt dictum est) Jacob dilexi. Esau autem odio habui. quoz vi9 liberi arbitrij in vno fuit bon9. et in alio nō ⁊c. ¶ Scđa propō probatur quia carentia obicis originalis vel actualis est effectus diuine predestinationis ⁊c. igitur non quia aliquis puidetur ⁊c. Consequentia videtur nota. añs pz Eph. i. Elegit nos ante mundi constitutionē vt essemus sancti et immaculati. Confirmatur qz iustificatio est predestinationis effectus. et tamen exigit vel includit remissionē peccatoz. igitur ⁊c. ¶ Scđo patz qz paruuli morientes post baptismuz sunt sine obice quia sunt baptisati. ⁊ ideo baptizati qz sunt pdestinati. vt patet per apłm ad Thytũ 3. Nō ex opib9 iusticie q fecim9 nos: sz fm suã miam saluos nos

B

Instãtia

Cōfuta.

C

Instātia fecit p lauacrū regenerationis.i. baptismū rc. Ad hoc q̄dā dicunt q puul' non hz a p̄destinatione q baptizet. sed hoc poti' est sm cursū nature. Nā si puer ex cōplexiōe naturali mori debeat statim nat' nō puenit ad baptismū. nec hoc ē ex aliq̄ reprobatione: sed deus nō vult ppter ipm facere nouū miraculū. Hoc aūt nō valet: qꝛ cōtradicit auctoritati allegate in qua dr̄ sm suā miām rc. ergo nō tm̄ ex cursu nature rc. Tertio pz ppositū p Augustinū in li. de p̄destinatiōe sctōꝝ vltra mediū. dicentis q gr̄a dei maxime apparet in paruulis q̄rum alij baptizari/alij non vite hui' terminū finiūt satis pbant miām r iudiciū. Ad idē est expressa auctoritas Augustini in li. de bono perseuerātie. Tertia ppositio pbatur ex p̄dictis. qꝛ ppter nulla bona in aliquo preuisa qs predestinatur. sed poti' ad eius p̄destinationē talia cōsequunt. igitur rc. Ad hoc possent induci plures auctoritates. rc. Quarta ppō pbatur: qꝛ p̄destinatus non pter sua bona opera predestinat: igitur nec reprobat' ppter mala opa reprobatur. añs pz ex dictis. r q̄ña tenet per apl'm qui indifferēter loquens de Jacob et Esau dicit anteq̄ nati essent: aut boni aliquid aut mali egissent rc. Item Roma. ix. Non est volentis neq̄ currentis sed dei miserentis. Et sequitur. ergo cuius vult miseretur. et quē vult indurat: id est nō miseretur. vt exponit Augu. put supra dixi rc. Item ad hoc possūt induci m'te auctoritates Augustini. sed p̄dicta satis sufficiunt rc. Quinta ppō pbat q̄a querit vnde q̄s habeat q in fine vite careat obice gratie sine pctō. Uel em̄ opz dicere q a libero arbitrio/r ppriis v'tute q̄ est error Pelagij. vel a deo gr̄is eū cōuertēte ad se per penitentiam r remittente pctā. Cum igit oēs eque facilit cōuerteret sicut vnū sm aug. ideo nō opz aliter r̄ndere nisi: quia sibi non placet iuxta v'bum apli cuius vult miseret rc. r p q̄ñs non ppter obicem rc. Et p̄dictas ppōes et earum pbatiōes valde diffuse deducit Gregori. et ad eas inducit multas auctoritates: sed totus effectus consistit in predictis. iō sufficiant rc. Sexta ppō. licet eam nō ponat tm̄ sequit ex aliis r ex eis dictis sicut patet rc. Sz contra predicta instatur. Primo

Solutio

i. arguit. sic: predestinatio includit electionem. iuxta illud Elegit nos ante mundi constitutionem. sed electio nō est inter equales omnino: ergo inter electos reperitur diuersitas propter quā isti eligunt r illi nō.

ij. arguit. Secundo sic agens vniuersale agit in omne quod nō habet impedimentum pz de sole rc. sed de' ē agēs v'le. vnde illud matthei. v. Solē suū facit oriri sup bonos r malos: r per q̄ñs omnibus dat gratiam. r nisi in illo sit impedimētū. ergo q aliq̄s careat salute: r sit reprobatus est causa. positio impedimēti ab eterno preuisa: r per oppositum est de predestinato.

3. arguit. Tertio sic quia sicut arguit ante oppositum aliter de' crudeliter r irrationabiliter dānaret si sine causa p libito sue voluntatis hoies reprobaret. Cō=

firmat. q: licz in carētib⁹ sensu et experiētia mali possit artifex sine iniusticia z crudelitate dispo nere opa sua pro libito in hono rē z cōtumeliā sicut apls ponit exēplū de figulo zc. tñ sec⁹ videt in habētib⁹ experientiā boni z ma li zc.
4. argu. ¶ Quarto ad ppositū est auctoritas Augusti. lxxxiij. q.q. lxviij. dr. pisus cui⁹ vult miseret z quē vult indurat. Sed volun tas dei iniusta eē non pōt. venit em̄ de occultissimis meritis zc. Et cōcludit pcedit ergo in pec catorib⁹ aliqd quo (qūuis nōdū sint iustificati) digni efficiantur iustificatione. et idē precedit in alijs peccatorib⁹ quo digni sūt obduratione. Confirmatur per mgrm dist. lx. si meritū qrimus obdurationis z mie obduratio nis inuenimus: mie non inueni
A Ad pmū mus zc. ¶ Ad ista respondet ad primū dicendum q de electione possum⁹ loqui dupl'r. Uno mō specialiter prout scz sequit deli berationē z sentētiaz ɔsilij sicut diffinitur tertio ethicoꝝ. q ele ctio est desiderium consiliabile Et talis nō cadit inter penitus equalia ante consilium scita eē equalia. et sic pdestinatio nō in cludit talē electionem nec talis competit deo. vt dicit Damas. in libro scdo capi. xxxij zc. Alio mō possamus loqui de electiōe large. put libera pacceptio vni⁹ ad alterū dicitur electio. Et hec est duplex. quedam ɔueniēs bo nitatē electi. quedam vero ɔnis. Primo modo predestinatio est electio: non aūt scdo mō. Et illa
B Ad scdm pōt eē inter oīno eq̄les: sicut pz de figulo in exēplo apostoli zc. ¶ Ad scdz dicēdū q maior nō ē vniuersalit va sed hz instātiam de agente libero. vñ artifex non agit in quālibet partē obiecre si bi materie de⁹ aūt ē agēs liber rimū. Igit licet de⁹ sit agēs vni uersale in oēs. sic q dat oīb⁹ ali qua dona gre scz eē / viuere. co gnoscere zc. tñ aliqua dona gre specia'is dat vni q̄ nō alteri zc. si cut fidē. gratiā gratū facientē. z talia q̄ sūt effect⁹ predestinatio nis secūdo modo dicte zc. ¶ Ad tertiū dicendum fm magistrum Gregoriū. q affligere siue puni re non est reprobare. nec deus reprobat aliquē vt puniat / nec punit. quia reprobat. sed q: ille quem punit peccauit / siue pec cato reus fuit. cui⁹ peccati non fuit causa diuina reprobatio. Et sic fm eum q iste damnatur aliqua causa est scz quia pecca uit ideo nō irrationabiliter / nec iniuste aut crudeliter damnat. zc. Sed de isto modo loquendi per tales causales postea dicet
C ad tertiū
D Sed tñ hic dicendū est ad cōfir mationē q illi qui faciunt talia argumēta z reputant in eis ma gnā difficulta tē nō attēdūt cuz debita veneratiōe vba sacre scri pture. Nā fm scripturā etiam si deus aliquā creaturā eternalit puniret. vel affligeret sine eius peccato: vel pure annichilaret nullam iniusticiam / vel crudeli tatem ei faceret. Unde est illud Sapien. xij. Quis tibi imputa bit si perierint nationes quas tu fecisti. Et paulo post. cum sis iustus: iuste omnia dispenis zc. Unde signū ē magne ruditatis z ineruditiōis in scripturis face re magnā difficultatē in hoc si cut coīter faciūt rudes iuriste. q̄

ymaginatur deū esse obligatū legibus creatis quasi aliquid pprius sit iustū q̄z de⁹ velit illō cū tamen oīno sit ecōuerso ideo tales errant. ꝛc. ¶ Ad quartū respondet magister q̄ credendū est. Augustinū illa verba retractasse in libro retracta. Sz Gregorius ostendit q̄ salua ei⁹ reuerētia illud nō est verū. Unde ad declarationē verboꝝ Augustini sciendū. q̄ sicut cōmuniter dicunt doctores obduratio pōt capi dupliciter. Uno modo pro ipsa reprobatione. Alio modo pro obstinatione mentis in peccato. et sic nō est reprobatio sed potius sequela ei⁹. quia ille cui deus nō vult misereri/ ꝛ gratiaz cōferre a peccato non consurgit Similiter constat q̄ iustificatio non est predestinatio. sed p̄destinationis effectus. Augustinus aūt ibidē accipit obdurationē secūdo modo. sicut patet per exemplū Pharaonis quod ibidē introducit et sic nō loquitur de reprobatione vel predestinatione, quare illa auctoritas non ē cōtra ppositū. ¶ Sed vtrū verū sit quod dicit Augustin⁹. q̄ in peccatoribus precedit aliquid quo digni sint iustificatione ꝛc. Dicēdum hoc dupliciter posse intelligi. Uno modo q̄ illud tale peccatores habeāt a se: ꝛ sic est illud falsū. Alio mō q̄ illud habeāt ex p̄ueniēte mīa dei. ꝛ sic ē illud verū. ꝛ ē de intētiōe Augustini vt pz ibidē. Sed in p̄mo retractat vbi ista v̄ba recitat illa nō retractat: sz solū dat intellectū hui⁹ qđ addidit de⁹ nō miseretur nisi volūtas p̄cesserit: dicit hoc esse dictaz de mīa que sequit̄ penitētiā q̄: scz p̄cedit talis volūtas penitēdi nō aūt de q̄libet mīa dei. Nā vt dicit̄ ē q̄dam mīa dei p̄ueniens ipsā volūtatē sine qua nō preparat̄ volūtas. Et sic est Augustini intētio q̄ i q̄busdā petōribus/ imo ꝛ in pluribus p̄cedit aliq̄d quo digni sūt iustificatiōe. i. de⁹ cōmuniter nō dat istum effectū mie/ scz iustificationē/ nisi p̄cedat volūtas penitēdi: ita q̄ de⁹ misericorditer disposuit q̄ cuilibet habēti sufficientē attritionē p̄ penitentiā dabit gratiam iustificationis. Ideo dicunt aliqui doctores q̄ sufficiens attritio semp̄ sit cōtritio ꝛc. ¶ Ad cōfirmationē dicendum q̄ magr̄ nō accipit ibi obdurationē primo modo scz pro eterna reprobatione. sed pro tēporali obstinatione cordis cui⁹ meritū est frequēter precedens peccatū. sicut ptz in Pharaone Quia sicut dicit Augustin⁹ vbi supra ꝑpter credulitatem quaz exercuit in eis quib⁹ mīa et humanitas debebatur meruit penam vt induraret̄ ei cor ꝛc. Et hec ē intentio verboꝝ Augustini allegatoꝝ supra ibidē: nec est contra dicta. sicut patet ꝛc. ¶ His p̄missis adhuc circa istaz materiā vltra illa que determinat magr̄ Gregori⁹ tractāda est vna satis vtilis difficultas quā nec ipse: nec aliquis ali⁹ quem viderim adhuc euacuauit. ¶ Et est. Utrū deū aliquē p̄destinare vl̄ reprobare sit cōñs alicui⁹ propositiōis causalis ve. Et circa hoc primo recitabo vnā positionē. Scdo declarabo vnū modū dicendi ꝓbabilē. Sciendum est igr̄ q̄ positio Ockam circa hāc

Marginalia: D — Ad q̄rtū; E; F; G; Questio vtilis.; H — ockā op.

materiam ꝯsistit in trib⁹. Primo enim distinguit ꝙ hoc nomē causa a quo denoiatꝰ ppositio causalis dupliciter accipitur. Uno mō p aliqua re habente aliā rē tanꝙ effectū. Et isto mō pōt dici cā illud quo posito aliud ponitur: ꝛ nō ponitur sine illo. Alio mō accipitur cā nō p re aliqua respectu alterius rei. sed vt denotat quandā prioritatē vni⁹ ppositiōis ad aliam. sicut si dicam⁹. ꝙ cā quare ignis nō calefacit ē qꝛ non habet passum cōbustibile sibi approximatū. Et sic dicitur frequenter antecedens esse causa consequētis. ꝛ tamē non est ppꝛie causa in aliquo quattuoꝛ modoꝝ causandi positoꝝ ab Aristotele. Et sic quādo ab vna ppositiōe ad aliam est bona ꝯña naturalis ꝛ ecōuerso. tunc pōt aliquo mō dici ꝙ añs est causa ꝯñtis. ꝛ non econuerso. Ueruntamen dicit ꝙ hoc vel raro vel nunꝙ ꝯtigit nisi qꝛ in re aliquid ē causa alterius/vel fuit: aut erit aut pōt esse

A ¶ Scđo dicit ꝙ reprobationis est aliqua causa seu ratio accipiendo saltē causam scđo mō. Nam ista causalis est vera. qꝛ iste peccabit finaliter ideo dānabitur. Et ad hoc sufficit sibi ista ratio qꝛ dānatio non videtur michi bona nisi qꝛ iusta. Nā ꝑ. n Augustinum sup Genes. deus non ē pri⁹ vltoꝛ ꝙ aliquis sit peccatoꝛ. Uideretur enim eē crudelitatis punire aliquē nō preexistēte in eo culpa. ergo a simili de⁹ nō vult prius punire ꝙ videat aliquem peccatoꝛē eē. ergo primus act⁹ volūtatis diuine nō est velle dānare iudam prout iudas offertur in naturalibus puris. quia sic vellet dānare sine culpa. sꝫ ē velle dānare iudā put offertur volūtati diuine sub rōne peccatoꝛis. Ergo cū reprobare sit velle dānare. reprobatio hꝫ ex parte obiecti rōnem siue causā (scꝫ culpā finalem preuisam) ideo concedit tales causales: qꝛ iste peccabit finaliter ideo damnabitur: qꝛ iste fuit peccaturus ideo reprobat⁹ est ꝛc. ¶ Tertio dicit tamen sine assertione. ꝙ alicuius predestinationis est aliqua causa seu ratio: et alicui⁹ non. accipiendo causam secūdo modo. Et hmōi causa seu ratio est: quia aliqui ppter merita saluabuntur: ꝙ si volūtarie nō mererentur nō saluarentur. Aliqui autē solū ex gratia speciali sunt oꝛdinati ad vitā eternam. ita ꝙ sibiipsis non sunt derelicti: sed preueniūtur ne possit ponere obicem ne perdant vitam eternam. Sicut fuit de beata virgine ꝛ quibusdam aliis q̄ preueniebantur speciali gratia dei ne perderent vitam eternam ꝛc. B

¶ Imprimis ergo videtur esse aliqua causa predestinatiōis quia sicut damnati reprobātur quia preuidētur peccaturi finaliter. cū deus non sit prius vltoꝛ ꝙ aliquis sit peccatoꝛ: ita est de quibusdam predestinatis ꝙ predestināntur: qꝛ ꝓuidentur finaliter in charitate perseueraturi: ꝛ deus nō ꝯferret eis vitā eternā nisi prius mererentur eam. In secundis vero non videtur esse ratio quare predestinantur: nisi qꝛ deus vult ita. Nā quicquid dat eis. dat vt ꝯsequantur vitam eternam. nec pmitteret eis aliquid inesse quod posset eos impedire a vita eterna. Causa aūt. C

quare istos p̄destinat sine ratione/ et alios ꝓpter rōnē nō est nisi ei⁹ volūtas sicut cā q̄re beat⁹ Paul⁹ fuit ɔuersus sine meritis p̄uijs: et aliꝫ nō. fuit sola diuina

D
i. istātia.

volūtas. ¶ Si aūt cōtra p̄dicta dicat̄ ꝙ eodē mō debēt oēs p̄destinati predestinari sicut oēs reprobi eodē mō reprobant̄. ergo nō debet eē aliqua rō quare aliqui predestinant̄: et nulla q̄re aliꝫ reprobant̄.

ij. istātia

¶ Item si deus sine ratiōe p̄destinaret istū et ꝓpter ratione predestinaret illū. deus

3 istātia.

esset acceptor ꝑsonaꝝ. ¶ Item nō videtur veruꝫ ꝙ ratio quare predestinat istū est ꝓpter merita sua: q: si iste nunq̄ habuisset merita et fuisset sine peccato originali et actuali fuisset saluat⁹. igitur nō propter sua merita ꝛc.

4. istāt.

¶ Item beata virgo fuit saluata propter merita sua et igit̄ predestinationis eius fuit aliqua causa sicut et aliorum.

E
Ad p̄mū.

¶ Ad hec respondet. Ad primū ꝙ non omēs predestinantur eodem modo sicz ꝙ oīm sit ratio predestinationis vel nulloꝝ: sicut nō omnes eodē modo receperunt gratiaꝫ. aliqui enim fuerunt sanctificati ante natiuitatem suā/ et aliꝫ non. Et quare isti et non illi nulla est

F
Ad scōm

ratio nisi volūtas dei ꝛc. ¶ Ad secundū respondet ꝙ non est acceptio ꝑsonarū nisi quādo duo sunt equales et aliquid debetur vtriq̄ et vni confertur: et alteri non. sed in proposito deus nulli est aliquo mō debitor: ideo non

G
ad tertiū

est personarum acceptor. ¶ Ad tertiū respōdet ꝙ q̄uis iste fuisset saluat⁹ si fuisset mortuus statim post baptismuꝫ sine merito vel demerito. tñ cum hoc stat ꝙ fuit p̄destinatus ꝓpter merita: sed ratio bñ ꝓbat ꝙ bñ potuit eē p̄destinat⁹ et nō ꝓpt̄ merita et hoc nō ē ɔtra dicta. ¶ Ad quar

H
Ad q̄rtū

tū r̄ndet ꝙ beata v̄go fuit saluata/ et magis beata ꝓpter merita sua. de⁹ tñ ordinauit ꝙ sic saluaret ita ꝙ p̄ordinauit eā ad vitaꝫ eternā nō propter talia media ꝑ que deueniebat ad eam. Sic igitur finaliter concedit ꝙ licet predestinationis vel reprobatiōis non sit in obiecto aliqua causa primo modo dicta: q: nullū tale est causa alicui⁹ eterni. tñ ista ꝓpositio de⁹ p̄destinat. vel ista de⁹ reprobat q̄ fuisset ab eterno vera bene habet causam secundo modo eo mō quo dicitur a͞ns eē causam cōsequentis. et illud antecedens est ita eternū sicut consequēs: q: illud antecedens. iste peccabit finaliter fuisset ab eterno verū sicut illud consequens. deus reprobat istum. Et sic iste respondet affirmatiue ad difficultatē ꝓpositā ꝛc. ¶ Sed licet

I
ɔ̄ ockam
gregori⁹

ista positio sit subtiliter/ et breuiter explicata tamē non videtur mihi ꝙ euacuat totā difficultatem sicut post patebit. Et etiaꝫ siue vera siue falsa sit. tñ contra aliqua ibi dicta sunt illa que supra dicta sunt. Unde quicq̄d sit de p̄mo dicto de quo postea tangam. tamē Gregori⁹ negaret secundū dictū. Et q̄uis ɔcederet istam causalē q: iste peccabit finaliter ideo dānabit̄. sicut cōcedit Ockam. tñ negaret illam q: iste peccabit finalit̄ ideo reprobatur quam alius cōcedit. Unde

K

scōm Gregoriū duo sunt hic distincte ɔ̄siderand a. Unum est ꝙ deus non ꝓposuit misereri. huic

⁊ in hoc ꝓprie ꝯsistit ratio repro
bationis. Et cur sic ꝓposuit non
est aliqua causa pter suũ bñpla
citũ. sed simplicit ꝯcedendũ ẽ cũ
apl'o cui9 vult miseret̃ ⁊ quẽ vult
idurat. i. nõ miseret. Aliud ẽ qd ẽ
hic cõsiderandũ scz q tali cuius
ꝓposuit de9 nõ misereri ꝑpara-
uit etiã ꝑ peccatis penam debi
tam. Et ideo q̃uis non propter
culpã noluit de9 misereri. i. nõ da
re vitã eternã tamen ꝓpter cul-
pam vult dare penã. Et sic cõce
dit istam causalem. q2 iste pecca
bit deus vult ei dare penã. ⁊ non
istã. q2 iste peccabit deus eũ re-
probat: vel vult nõ dare gloriã
A ⁊c. ¶ Item Gregorius negaret
tertiũ dictũ et diceret gñalit̃. q
nullus p̃destinat̃ ꝓpter merita
Et negaret istam causalẽ. quia
iste est habiturus merita ideo ẽ
p̃destinatus. imo ꝯcederet econ
tra. q2 iste est p̃destinatus ideo
est habiturus merita. Similiter
ꝯcedit. q nõ q2 deus ꝓposuit/ et
voluit alicui dare merita vl' bo
num vsũ liberi arbitrij. ideo pro
posuit ei dare vitam eternã: sed
ecõtra q2 proposuit dare vitam
eternã: ideo voluit cõsequenter
dare. ⁊c. Et hec diffuse nititur ꝓ
bare per auctoritates in vna ra
tione per quã ꝓbat primã ꝓpo
sitionẽ supra positaz. Et sic iste
respondet negatiue ad difficul-
tatẽ propositam. sed tamen non
euacuatur causa vt patebit. ⁊c.
B ¶ His ergo p̃missis volo hic si-
ne assertione declarare vnũ mo
dum dicendi apparentem mihi
ꝓbabilem. Unde circa hoc ⁊ ad
maiorẽ declarationẽ oim dicto-
rum. Primo notandum q sicut
supra dictum est de scientia, ita

Opinio quã doctꝫ videntur inseq

ꝓpo2tionabiliter dici põt de vo
litione. s. q volitio restringendo
eã ad volitionẽ dei põt sumi vno
modo large seu ꝯmuniter: nõ q̃-
dem attẽdendo istã ꝯmunitatez
sm multitudinẽ ꝑ se inferioꝝ vl'
singulariũ q̃si sint plures dei vo
litiones. qm̃ volitio dei simplex
est, ⁊ vnica. sed attẽdẽdo sm mł
titudinẽ volitoꝝ respectu quo-
rum dr volitio. Et sic gñalit̃ su-
mẽdo respectu cuiusꝫ a deo vo
liti posset vocari volitio efficax
seu bñplacitũ ⁊c. Alio modo p̃t
sumi min9 generaliter solum re
spectu futuroꝝ. et sic posset vo-
cari ꝑuolitio. Alio modo respe-
ctu p̃sentis aut futuri: ⁊ sic fer-
te sumendo nõ sunt noĩa impo-
sita que sint in vsu. Alio modo
potest sumi specialiter respectu
eoꝝ que dicunt̃ dona gratuita
sicut sunt fides, spes charitas.
Alio modo specialius respectu
eoꝝ que dicũtur gratuita non
q̃cũqꝫ sed iustificãtia sicut cha-
ritas vel gr̃a vl' gl'ia. ⁊ respectu
taliũ posset vocari volitio gr̃ui
ta vl' beneplacitũ gratũ faciẽs.
Alio modo specialissime respe-
ctu bonoꝝ glorie. et talis posset
vocari volitio et̃na siue dilectio
eterna: gratificatiua. nõ q2 voli
tio alio modo sũpta sit tẽpora
lis. sed ab effectu isti9 volitiõis.
q2 de9 vult tale bonũ (scz gl'ie) in
eternũ manere. Et talis volitio
cõiter vocat̃ p̃destinatio. posset
aũt circa hoc eẽ dubiũ. ¶ Utrũ
p̃destinatio icludat solũ deũ vel-
le alicui bonũ gl'ie. vel tã bonũ
gl'ie in futuro q̃ bonũ gr̃e i p̃nti
Et vtrũ tm̃ ista bona vel simul
aliqua alia. ⁊c. Et licet Ockam
dicat q predestinatio ꝓprie nõ

C Questio

ockã op̃.

est respectu alicui⁹ nisi repectu vite eterne. ita q̃ vita eterna et non omne ordinans ad eam est effectus approbationis. tamen sicut aliqualiter in primo articulo visum fuit aliquando p̄destinatio sumitur large. et sic tam gratia finalis q̃3 merita sunt effectus p̄destinationis. et non aliquod aliud donũ in presenti vita collatum. Et fm hoc diverse possunt dari descriptiones predestinatõis. vt supradixi. ¶ Secũdo notandũ q̃ isti termini predestinatio et reprobatio possũt capi dupliciter. Uno modo active. et sic supponunt pro divino velle eo modo quo dictũ ẽ. Alio modo passive. et sic supponunt pro effectu voluntatis divine. ita q̃ effectus predestinationis vel reprobatiõis p̄mo modo dicte põt vocari p̄destinatio, vel reprobatio alio mõ. Unde ex istis inferri possunt aliqua correlaria ¶ Primũ est q̃ capiẽdo p̄destinationẽ/ et reprobationẽ active satis clarũ est q̃ ipsi⁹ nulla est causa. qr talis act⁹ divine volũtatis nulla ẽ vel eẽ põt causa sicut ptz. ¶ Scd̃3 ẽ q̃ capiẽdo p̄destinationẽ et reprobationẽ passive (sc3 p̄ tali effectu) põt ɔcedi p̄babiliter q̃ ipsi⁹ ẽ aliqua causa sumẽdo causã improprie/ et large p̄ut meritu3 solet dici causa premij vel pene. qr de lege ordinata licet non ex natura rei tali merito posito sequit̃ tale p̄miũ vel pena. Uñ sic loquẽdo cuiuslibet reprobatiõis passive ẽ aliqua causa (sc3 culpa) et alicui⁹ p̄destinatiõis est aliqua causa sicut meritũ/ vel gr̃a. et alicuius predestinationis nulla est causa in predestinato sicut in illo q̃ non h3 meritũ. Nec est inconveniens q̃ vn⁹ effectus predestinationis sit causa vel ratio alteri⁹ et per ɔñs vna predestinatio alterius. et c. ¶ Tertiũ ẽ q̃ capiẽdo predestinationẽ vel reprobationẽ active et large p̄ut predestinatio ẽ respectu gratie/ vel glie satis clarũ ẽ q̃ nõ. qr de⁹ predestinavit ideo vult dare gr̃am finalem. nec ecõtra ptz. qr hoc esset idẽ sicut dicere qr de⁹ vult dare gr̃am finalẽ et gl̃iam. vult dare gr̃am finalẽ vel ecõtra quorum vtrũq3 ẽ falsũ sicut satis ptz et c. ¶ Quartũ ẽ q̃ capiẽdo predestinationẽ et reprobationẽ active et stricte p̄ut predestinatio icludit deũ velle alicui dare gloriam/ et nichil plus. licet ei nulli velit dare gloriã q̃n etiã velit sibi dare gr̃am in presenti: tñ possum⁹ restringere istũ terminũ predestinatio vt nõ significet pl⁹ nisi deum velle dare gl̃ia3. Et isto mõ accipiunt aliq̃n doctores. Sic g̃ accipiendo est dubium vtrum quia de⁹ predestinat aliquẽ ideo dat ei gratiã in presenti/ vel ecõtra (hoc est dictu) vtrũ quia de⁹ vult dare gloriã ideo vult dare gr̃a3 finalem vel ecõtra. Et iste est pũctus quẽ q̃rit difficultas. et c. ¶ Unde circa istũ pũctũ sũt alique difficultates. ¶ Prima ẽ vtrũ deũ velle aliq̃d alicui possit esse ɔñs alicui⁹ vere causalis Et videtur q̃ nõ. quia sicut deo nihil põt eẽ cã vt sit ita nihil p̄t ei eẽ causa vt velit cũ in eo sit oĩbus modis idẽ esse et velle. Igitur et c. Et si isto diceretur pateret responsio negativa ad p̄positam difficultatẽ. Et hec respõ

sio esse tã ꝯ Ockam ꝙ ꝯ Gregoriũ. vt ptz q: qlibet ꝓcedit aliquã talẽ causalem lz diuersimode ꝛc.
A ij. q̃stio. 1 ¶ Sc̃da difficultas est vtrũ concesso ꝙ deuz velle aliquid alicui possit esse ꝯñs alicuius vere causalis / an hoc possit esse respectu antecedentis significantis preci se sic eẽ vel non eẽ de creatura. Uerbi gratia. respectu talis antecedentis sortes facit vel faciet a. ita ꝙ talis causalis sit vera. q: sortes facit a. deus vult ꝙ sortes habebit. b. Uidere² eñ ꝓbabile ꝙ nõ ex hoc ꝙ diuinũ velle ẽ cã cuiuslibet creature. ꝛ nullo modo ecõtra. Et sic diceretur ꝙ deum velle aliquid nunꝙ̃ sit consequẽs in vera causali nisi deũ velle vel scire sit antecedẽs. sicut dicẽdo quia deus vult sortem facere a. ideo deus vult sortẽ habere vel habiturum eẽ b. Et ꝫm hunc modum dicendum eẽt ꝙ cuz de⁹ de facto puniret malos in inferno ꝛ per ꝯñs velit eos punire q: non volens nichil facit. ideo seq̃tur ꝙ deum velle punire nõ possit eẽ consequens in vera causali ad istud antecedẽs sortes peccauit vel peccabit. Et iste mod⁹ dicendi michi videt² ꝓbabilis. et est tam ꝯtra Ockam ꝙ̃ ꝯtra Gregorium ꝛc. vt ptz.
B 3. questio ¶ Tertia difficultas est vtrum deum velle aliquid alicui possit eẽ consequens alicuius vere causalis si añs sit deum velle / vel scire sicut est i exemplo iam dicto. Et videt² ꝙ nõ q̃a cum in actu diuine voluntatis nulla sit oĩno distinctio / aut ꝓoritas / aut posterioritas sicut imaginatur Scotus non apparet ratio quare ista sit ṽa. quia de⁹ vult. a. ideo de⁹ vult. b. plus ꝙ̃ ecõuerso. Et iste mod⁹ dicendi adhuc eẽt tam ꝯ Ockã ꝙ̃ Gregoriũ.
C iiij. q̃stio. ¶ Quarta difficultas est ꝯcesso ꝙ deũ velle aliquid alicui sit ꝯñs alicui⁹ ṽe cãlis. cui⁹ añs sit deũ velle an sicut de⁹ põt velle alicui min⁹ bonũ q̃a vult ei maius bonũ: ita possit velle maius quia vult ei minus bonũ. Si eñ dicatur ꝙ sic tũc sicut dicitur q: deus vult dare gloriã ideo vult dare gratiam finalem. ita diceretur ꝙ hec est possibilis. quia deus vult dare gratiam finalẽ. ideo vult dare gr̃iam. et hoc est cõtra Gregoriũ. ꝛ pro opinione Ockã Si vero dicatur ꝙ nõ: sed ꝙ vniuersaliter de⁹ vult sẽp alicui minus bonũ quia vult ei maius. et nunꝙ̃ econtra. tunc clara est responsio ad difficultatem propositam. Et hoc est contra Ockã ꝛ pro opinione Gregorij. Uidere² D approbatur vltia op. aũt iste modus ꝓbabilis ex hoc quia ordinate volens finem ꝛ ea que sũt ad finem vult media ad finem propter finem. et ideo licet deus non perprius velit finem ꝙ̃ ea que sunt ad finem. quia non ẽ in deo talis prioritas actuum: nec talia instantia qualia imaginatur Scotus ꝛc. tamen videbitur ꝙ deus velit ea que sunt ad finem propter finem. ꝛ per consequens minus bonum propt² maius bonum. Aliter non eẽt ordinate volẽs. Igitur deus vult alicui gratiam et alia que sunt ad beatitudinem propter ipsã beatitudinez que est omniũ finis. Et per ꝯñs quia vult alicui gloriam vult ei gratiaz. Isti ergo sunt diuersimodi dicẽdi ꝓbabiles i quibus apparet pũctus difficultatis et dat² materia exercitatiõis.

Nec video faciliter eligere meliorē. tñ hic aliqd dicā pbabilit̄ rc.

E ¶ Tertio ꝑ pncipalit̄ notādū ē. q: hic facta ē mētio de ppositiōibus causalibus ꝙ ista dictio qa vel ppt̄, vel alia equalēs faciēs ppositionē causalem quandoqꝫ significat causā essendi ꝛ denotat causalitatē vnius realitatis respectu alteriꝰ in aliquo quattuor generū causarū. ꝛ sic facit propositionē proprie causalē vt cuꝫ dicitur quia sol lucet dies est. et sic de similibus que denotāt antecedētis ad consequens causalitatem propriam. Et de tali causali ppꝛie dicta pōt dari ista regula ꝙ nulla ppositio causalis proprie dicta cuiꝰ ꝯñs signat tanqꝫ signū totale deum aliquid velle vel intelligere est vera. Patꝫ qa sicut supra arguit̄. sicut nichil ē vel eēt pōt ipsi deo causa pprie dicta vt sit. sic nec vt intelligat. vel velit ideo sic vtendo propositiōibus causalibus. ptꝫ clare qd dicendū ad difficultatem ppositā: ꝛ ad alia supra tacta.

F ¶ Quādoqꝫ vero talis dictio nō signat cām eēndi nec antecedētis ad cōsequēs causalitatē propriā. ꝛ sic nō facit causalē proprie dictā. vt cum dicitur quia creature sunt a deo. deus est dominus creaturarum quia aliqua res in diuis generat filium. aliqua res in diuis est pater. quia homo est ratiōalis. homo est risibilis. qa ysocheles hꝫ tres āgulos equales duobus rectis ideo est triangulus. ꝛ sic de similibus. Tales eni ppositiones solent ꝯcedi tam i theologia qꝫ i philosophia ꝛ methaphisica. et tamen non denotant cām essendi nec antecedentis ad ꝯñs causalitatem ppriā. qa sic essent falsa vt patꝫ intuenti. sed signant cām cognoscēdi vl' āñcedētis ad ꝯñs ꝯuertibilitatē p ꝯñaꝫ mutuā cū ꝯnotatione cuiusdam pꝛioritatis inferētis respectu illati sm nostrum modū ꝯcipiendi. Et ad aliquē talē vl' ꝯsimilē itellectū. Et sic intelligunt̄ causales supradicte. Uñ i oibꝰ illis ē talis ꝯña ꝯuertibilis. ꝛ vltra hoc i āñcedēte ponit̄ diffinitio vl' terminus ptinēs ad diffinitionē termini positi in ꝯñte. vt patꝫ. ideo est aliqualis prioritatis antecedentis ad ꝯñs propter quā pōt dici antecedentis causa consequētis. Et hinc est ꝙ tales causales conceduntur. ¶ Et sm hunc moduꝫ loquendi potest hec secunda regula poni ꝙ deum velle aliquid: vel intelligere potest eē ꝯñs alicuius propositionis causalis vere. Unde potest inferri probabiliter responsio ad difficultatem propositam contra Gregorium. scꝫ ꝙ aliquem predestinare vl' reprobare potest esse cōsequēs alicuius propositionis causalis vere. Et pro ista parte ꝛ cōtra Gregoriū arguo ex ppꝛijs dictis eiꝰ. G

Nam in questione vtrū deus sit prescius futuroꝝ. articl'o. 3. in fine ipse distinguit istam. qa aliq̄ sunt futura deus prescit illa esse futura. Et qꝫuis neget eā in vno sensu (vt supra patuit) tamen cōcedit eam in isto sensu quo precise denotetur ꝙ quia res sunt future ideo prescientia dei est prescientia. Et isti termini prescientia ꝛ prescius verificātur de deo ita ꝙ illa locutio sit illo mō causalis quomodo ista est qa hō est animal ideo hec est vera hō est H

enimal. Et fm istum modum loquēdi concedit q res eē futuras sit causa seu cōcausa vna cū imensa piecīōe diuine sciētie q de9 sit pscius vel prescīētia. q de ipo verificētur isti termini rc. Et sic cōcedenda est ipsa causalis q: res sūt future. r dei scientiā nihil ꝑtacet e ideo de9 pscit illas eē futuras rc. Sed dicat mihi magister Gregoꝛi9 vel alius ꝑ eo rationē quare non pōt omnino ꝓportionabiliter dici q quia soꝛtes finaliter peccabit. ideo deus reprobat soꝛtem (id est non vult soꝛti dare gloꝛiam finalem) ita q quia soꝛtes est finaliter peccaturus. ideo deus est reprobatio et iste terminus reprobatio verificatur de deo. Nulla enim potest ratio diuersitatis assignari nec oppositū probant ratiōes Gregoꝛij. Si autem dicatur q ratio diuersitatis est quia in exemplo suo est consequentia necessaria sed non in isto rc. hoc non valet. quia tunc pari ratione nō deberet ipē concedere istas causales. q: soꝛtes finaliter peccabit ideo dānabitur. vel deus vult eum punire. quia deus voluit soꝛti dare vitam ideo voluit ei dare merita r finalem gratiam. Et sic de similibus quas ipse concedit. vt supra patz. Et consequentia patet. quia hic non est plus consequentia bona et foꝛmalis. q̄ in exemplo pꝛoposito. vt patet rc. Quare rc. Et sint hec dicta sine assertione de ista materia. De qua si deo placuerit latius alibi dicam. Hec est de scdo articulo. A

3. articls ¶ Quantū ad tertiū articulum Utrū reuelatio dei sit possibilis intellectui creato infallibilis rc.

¶ Pꝛimo ꝓbabiliter ponam triplicem conclusionem. ¶ Secundo soluā triplicē dubitationem nihil temerarie asserēdo. Et q̄a difficultas hui9 articuli nō est de reuelatiōe verox necessarioꝛum q: de illis faciliter ptz q̄d est dicēdū. sed de reuelatiōe verox cōtingentium r maxime de futuro. ideo solum de illis erit sermo.

¶ Pꝛima ergo conclusio erit q verox cōtingentiū de futuro est possibilis intellectui creato vꝰa reuelatio. B 1. ꝯclusio ¶ Secunda conclusio erit q veroꝛum contingentium de futuro est possibilis intellectui creato certa/vel infallibilis reuelatio. ij. ꝯclo. ¶ Tertia conclusio erit q veroꝛum contingentium de futuro nō est possibilis itellectui creato infallibilis reuelatio. 3. ꝯclusi. ¶ Ad declarationem autem pꝛime conclusionis sciendum est q reuelatio potest capi multipliciter. C Uno modo vt reuelare idē impoꝛtat quod causare aliquod signum extrinsecum causatiuū assensus in intellectu creato. et sic deus dicitur reuelasse legem chꝛisti oībus tam fidelib9: q̄ infidelib9: q̄uis non oēs assentiant. Et hec potest vocari reuelatio exterioꝛ. Alio modo pōt capi vt reuelare impoꝛtat idē q̄d causare assensū in intellectu creato de aliq̄ ꝯplexo. Et hoc potest eē de ꝯplexo vero: vl de ꝯplexo falso. vel assēsu sine foꝛmidie. vl assensu cū foꝛmidine. Et fm hunc modū concedūt aliqui q hec est necessaria. deus reuelauit soꝛti q dies iudicij erit/et non dependet aliquo modo ex contingenti futuro. Et q deus pōt reuelare falsum. et potest decipere: r fal-

lere creaturā. Et q non est incōueniens q ille q̄ est veritas causet in aliquo falsitatē. Alio mō pōt capi reuelatio specialiꝰ vt reuelare importat idē q̄d causare assensum firmū in intellectu creato de aliq̄ cōplexo vō. ꝛ sic vtar
D inferiꝰ isto termino: ꝛ pōt vocari reuelatio interior. ¶ Et scđʒ hūc modū hec est cōtingēs deꝰ reuelauit sorti q dies iudicij erit/etiā postq̄ reuelauit: q: illa dʒ exponi q deꝰ causauit in sorte assensum firmū q sic erit et verum est quod sic erit. Modo scđa pars ē contingens. quare ꝛc. ¶ Tūc pprobat. 1. ꝯclusio batur ꝯclusio. q: quicūq veraciter prescit et preuidet futura siue vera ꝯtingentia de futuro. et est omnipotens pōt per signa aliqua extrinseca / vel per seipsum sine talibꝰ signis itellectui creato talia reuelare: sed deꝰ est huiusmodi. Igitur ꝛc. imo de facto q multa talia reuelauit patet Dañ. ij. Reuelatum est misteriū danieli. Itē de paulo. ij. Corith. xij. Scio hominē ꝛc. Sequit. Et audiuit archana verba ꝛc. Item de anima christi ꝛc. Item aliter nulla esset prophetia. Et breuiter ista ꝯclusio est fide suppone
E ij. ꝯclo. da ꝛc. ¶ Ad declarationē secunde ꝯclusionis sciendum est q certitudo pōt capi dupliciter. Uno modo improprie vt certificare iportat firmiter idē q assentire alicui cōplexo: ꝛ quod nō potest aliter eē. Et isto modo satis constat q deus non pōt certificare aliquem de aliquo vero de contingenti futuro. Nec respectu illius est isto modo possibilis certa reuelatio quia hoc includit contradictionē. Alio modo pōt certitudo capi pprie vt certificare importat idem quod firmiter assentire alicui complexo vero. Et isto modo satis patʒ q licet non sit possibile q certitudo sit falsa. tñ certitudo pōt esse deceptio. Et licet nullꝰ pt decipi p certitudinē tñ p certitudinē pt decipi. Et ideo ille q̄ fuit certꝰ pt nō fuisse certus: ꝛ illa noticia q̄ fuit certitudo pt fuisse deceptio: ꝛ nō certitudo ꝛc. Tūc ergo isto modo capiēdo certitudinem. patʒ satis conclusio ex dictis in prima F
cōclusione ꝛc. ¶ Ad declaratio pbatur
nē tertie ꝯclusionis sciēdum est 3. ꝯclusi.
quid sit significatum / vel quid nois noticie infallibilis. Unde noticia infallibilis est que non potest eē falsa siue assensus verus quo non est possibile falli. Falli aūt est assentire taliter eē qualiter non est. vel non taliter esse qualiter nō est. Tunc pbatur conclusio, p quo supponitur q intellectus creatus nō cognoscit formaliter per ipsam diuinā noticiam. Naʒ si hoc poneretur posset saluari q posset fieri infallibilis noticia intellectui creato sicut sibiipsi respectu cuiuslibet veri etiā de contingēti futuro p hoc q: sicut futurū contingens pōt nō fore. ita pōt non fuisse respectu illius noticia / nec vera nec falsa. Quod non videtur eodem modo posse dici de noticia creata. Unde arguit sic. tu iudicasti noticia creata antixp̄m fore: ꝛ antixp̄us non erit: ergo tu errasti. et sic tua noticia creata fuit falsa ꝛ p consequens non infallibilis. ꝯña ptʒ ex quid nois: sed premisse sunt possibiles ꝛ cōpossibiles quacunq reuelatiōe

tibi facta circa futuritionē anti
A christi.igitur &c. ¶ Unde ad maiorem declarationē hui9 materie pono aliquas propositiones. Prima ē ꝙ quodlibet verū de futuro ɔtingēti pt de9 absoluta / & determinata/siue limitata reuelatione intellectui creato reuelare. Et ista intelligēda est de reuelatione non cadēte siue nō habēte reflexionē sup ipaʒ reuelationē.vel actū mētis:ſʒ solū sup extriseca de futuro ɔtingēti impertinētia ipi reuelatiōi. Qd dico ppter sophismata que pnt fieri de ista.nihil tibi reuelabit: vl de ɔsi
B milib9. ¶ Et hec sic itellecta est
i. opinio ɔtra aliqs opiniōes quaꝝ vna ē ꝙ nulla pōt fieri reuelatio absoluta d futuro ɔtīgēti:ſʒ solū sub ɔditione aliqua vt pote ꝙ a eueniet nisi aliqd obstet /vel simi mō
ipro.op. ¶ Uñ hoc nō valet tñ q: fm hāc viā de9 nō posset pl9 aliqd certificare de futuro ɔtingenti ꝙ̄ ego. nā possʒ reuelare futurū ɔtigēs isto mō.tñ q: de9 pt absolute certificare de illa ɔditione. & habet ppositū ꝙ ɔsimili modo patuit de prio: vel non pt. & sic pcedet
ij.opio. in infinitū.quare &c. ¶ Alia opinio ē ꝙ nulla sit reuelatio a deo de futuro cōtingenti que sit ad vnū sensum determinata.q: preter sensum litteralē quem sermo verboꝝ pretēdit.sunt ibi sensus alij subintelligēdi. ad quoꝝ aliquem referēda est locutio.si sensus litteralis nō sit verus : sicut ad sensum allegoricū/ vel tropicum.Aliquādo sumit simpliciter & absolute aliqñ sub ɔditiōe Et hoc non valet:tñ q: oppositū tenendū est eē factum pphetis. Aliter fm hāc viā licet ppheta aliqs haberet aliquē sensum verū.tñ nesciret illū.qd ē absurdū dicere de oibus pphetis. tū qa de9 determiate nouit ad quē sensum pnūciat aliqd fore ergo determiate illū sensum pt alicui reuelare. Et qua rōne pt de vno.& de quolibet.quare ppositio vera
D &c. ¶ Scda ppō est ꝙ quodlibet verū de futuro ɔtingēti a deo siue imediate per seipm siue p signū extrinsecū.siue absolute siue aliter qualitercūqʒ reuelatū: est ita contigēs post reuelatiōeʒ sicut ante.nec qcunqʒ reuelatio
tollit cōtingētiā reuelati, aut facit ipm necessariū. ¶ Et hec ē cō op.irrōnalis.
tra opinionē quā reprobat adā. q posuit ꝙ facta reuelatione absoluta.qualis facta ē de resurrectione mortuoꝝ & alijs articlis fidei de futuro cōtingēti.nō pōt euenire oppositū/nec ipediri.et ratio est.q: posse contra veritatē nō est posse. ¶ Sʒ hec opinio ipro.op.
non est sana. Primo q: ex eo seqtur qd de necessitate de9 aliquid ageret ad extra.imo ꝙ omnia de necessitate euenirēt quod est cōtra fidem.Secūdo sequit quod deus potuit aliqua facere que nunc non potest facere.& p consequēs sequit diminutio potentie diuine ɔña ptʒ. quia de9 aliqua potest creare q non creabit ponatur ergo ꝙ deus reuelet cras quod illa non creabit vel faciet absoluta reuelatione.tūc cras hec erit vera. deus potest ista facere & tamen hec erit vera deus amodo non potest ista facere.Et cōsimiliter sequit ꝙ deus posset se facere/vl fecisse nullipotētem:quod est absurdum. Et ɔña pʒ.quia de9 anteꝙ̄ qcūꝙ̄

creare t potuit solum creare vnā
solā creaturā rationalē. z eidem
reuelare q nichil ammodo crea
ret: z q si peccaret ip̄am annichi
laret. Et cū ipsa potuit peccare
seqtur ppositū idest q deus ni-
chil potuit creare. q̄re zc. Vñ si-
cut bñ dicit adā istavia magis ē
irrationabilis q̄ negare absolu
tas reuelatiões eē possibiles zc.
Tertio sicut arguit hybernic⁹
seqtur q iudas tradēs xp̄m z Pe
trus negās ip̄z fuissent excusati
a pctō cū eoꝝ pctā fuissent reue
lata a xp̄o. q: null⁹ peccat i eo qd
vitare nō pōt. Igitur zc. ꝯña pz.
q: xp̄s i cena reuelauit discipu-
lis q iudas traderet ipsum: z q
Petrus negaret ip̄m. Et p ꝯñs
secūdū istā viā ista ab eis caue-
ri non poterant. z sic non pecca-
uerūt contra euāgeliū. Math.
xxvi. Ue homini illi p quē fili⁹ ho
minis tradet zc. Quarto argui-
tur sic. Scientia dei ad intra de
aliquo futuro non tollit ꝯtingē
tiam futuri. igitur nec reuelatio
ad extra: Añs patz ex supra di-
ctis: z ꝯña tenet. q: non apparet
ratio diuersitatis. Similiter ali
ter seqtur q deus necessitaretur
ad agendū p aliqd extrinsecum.
quod est absurdū. Et breuiter ex
dicta opinione sequūtur multa
E inconuenietia zc. ¶ Tertia ppo
sitio est q q̄libet noticia creata
q̄ fuit reuelatio alicuius veri de
ꝯtingenti adhuc futuro potest
non eē/ z nunq̄ fuisse reuelatio
ptz supposito q iste termin⁹ re-
uelatio importet q sit assensus
verus/ z de vero. Nam tūc bene
sequitur demonstrato tali vero
de ꝯtingenti futuro. hoc nunq̄
fuit verū. igit hec nunq̄ fuit re-
uelatio. Et añs est possibile. igi-
tur zc. Et p hanc pbationē vult
vna opinio saluari q reuelatio
sit noticia infallibilis z q de. s
non pt decipere q: iste terminus
reuelatio connotat ita fore sicut
prenūciat. z ideo contingēter est
illa pnunciatio reuelatio ita q
si non eueniat illa prenunciatio
nunq̄ fuit reuelatio. Sz lz istud
dictū sit verum. tñ nō sufficit ad
euadendū difficultatem q: p hoc
nō vitatur q̄n de⁹ fecerit illū cui
fiebat prenūciatio credere q ita
eueniet. z p ꝯñs quin decept⁹ fue
rit: nisi ita eueniat. q licz illa re-
uelatio possit non fuisse reuela-
tio: tñ nō pōt nō fuisse iudicium/
vel adhesiua cognitio: vt videt
pbabile. Et hoc tenet adā ¶ Vñ
pbabilit loquēdo p declaratiōe F
hui⁹ sit hec quarta ppō. q queli
bet noticia creata q̄ fuit reuela-
tio alicuius veri de contingenti
adhuc futuro. licet possit nō esse
aut non fuisse noticia vera vel
de vero. tñ non potest non fuisse
noticia iudicatiua siue adhesio.
ptz supposito q preteritū nō po
test non fuisse. qd cōmuniter te-
netur: q̄uis oppositū sit pbabi
le. vt supra declaratū est. hoc eñi
supposito apparet michi q si cō
cedatur q talis noticia pōt non
fuisse noticia vel iudiciū postq̄
fuit: pari rōne erit cōcedendum
q ip̄a simpliciter potest non fuisse
et sic de quolibet p̄terito. Et sic
apparet ratio diuersitat⁹. ¶ Et instātia.
si dicatur q sicut conceditur q ta-
le iudicium potest non fuisse iu-
dicium verū: pari facilitate pōt
concedi q tale potest non fuisse
iudicium. ¶ Dico q licet eque G
facile posset vnum sustineri a cō Soluti.

tradictiõe sicut aliud.sicut al's declaratũ est.tñ tenẽdo q̃ pteritũ nõ pt nõ fuisse: et futuz põt nõ fore.pmũ est ccedẽdũ et nõ secundũ. Et ratio diuersitatis est. quia q̃ tale iudiciũ fuerit verũ dependet ex futuro contigẽti: q̃ tale iudicium fuerit nullo modo videtur depẽdere ex futuro pl⁹ q̃ ipsum fuisse creatuz rc. ¶ Si vero dicatur q̃ sicut conceditur q̃ iudicium diuinũ nõ soluz potest non fuisse verum respectu futuri.imo potest nõ fuisse iudicium: pari facilitate potest concedi qḋ iudicium creatum respectu illi⁹ contingentis futuri potest non fuisse iudicium de sic fore. ¶ Dico q̃ licz eque faciliter possz vnũ defendi a contradictiõe sicut aliud.tamẽ ratio diuersitatis quare pmũ rõnabiliter ponitur: et nõ secundum est ista. quia cum de⁹ non possit iudicare falsum: diuinum iudicium / siue iste termin⁹ iudicium increatum importat qḋ sit verum.ideo deuz iudicasse antichristum fore dependet ex futuro contingenti.ita quod sicut cõtingens est antichristum fore.ita contingens est deum iudicasse.sz non sic est de iudicio creato.quia qua ratione sic esset de vno: pari rõne ita esset de quolibz: quod est falsũ. ¶ Et ideo de nullo intellectu q̃ iudicauit antixpm fore cõcedendum est q̃ potest non diuicasse.nisi de solo intellectu diuino. Quia de illo solo ista cña est bona.iste intellectus sic iudicauit.ergo sic erit. ¶ Si autẽ dicatur q̃ imo talis cña est bona de aliquo intellectu creato.s.de intellectu/vel aĩa xpi. ¶ Dico probabiliter q̃ non valet absolute talis cña.quia qua rõne valeret de ipso et de q̃libet alio eiusdẽ spẽi etiam si illa anima esset a verbo non valeret illa consequẽtia rc. Ex istis ḡ oibus patz pbabiliť illud qḋ est intẽtũ.s.q̃ nulla noticia creata/vel creabilis est simpliciter infallibilis respectu futuri contingentis. quia ex quo talis fuit nõ põt nõ fuisse iudiciuz. et tñ põt non fuisse iudiciũ verũ. ergo pt fuisse iudiciũ falsũ. Añs patz ex dictis: et cñs.quia inter verũ et falsũ in proposito nõ est medium rc. ¶ Sed cõtra predictam propositionẽ et alia dicta est vna opinio ad quã videtur declinare magister Gregori⁹: quaz vult saluare / q̃ aliqua talis noticia creata sicut diuina reuelatio sit infallibilis de facto / per hoc q̃ talis noticia potest non fuisse significatiua: aut non sic significatiua illius quod significauit seu ipsam non fuisse assensum. vel iudicium illius futuri. Sicut dicẽdum esset q̃ iudicium quo iudici petrum sedere si conseruaretur in me postq̃ Petrus surrexisset non amplius esset iudiciũ/vel nõ essz iudiciũ quo iudicarẽ petruz sedere. Unde dicit postq̃ deus significauit p aliquod dictuz a.fore: possibile est deũ nunq̃ vo luisse significare p suũ dictũ a.fore.et per consequẽs nũq̃ dixisse a fore.quare rc. Et licz Gregorius non probet istam opinionẽ. tamẽ p ea. et cõtra dicta potest fortiter argui. ¶ Primo sic.quia videat clare aliqua creatura ratiõalis in verbo aliquod futurum cõtingens fore. Arguitur sic. Ista visio / vel creata noticia potest nunq̃ fuisse noticia: vel assensus

Marginalia: Instãtia — A Solutio — B — Instãtia — B Solutio — C Opinio quam declarat grego. — D Improbaẗ pdi. opi.

Igitur ꝛc. consequētia tenet. qꝛ iste ē modus saluandi diuinā noticiā esse īfallibilē: respectu cōtingēter futurorū. Añs pꝫ. qꝛ verbū pōt nūꝙ̄ sibi repñtasse illud fore. ergo talis catura pōt nūꝙ̄ assēsisse vel iudicasse illud fore. q̄re ꝛc. Añs apparet. qꝛ sequitur. a. non erit. ergo verbuꝫ non representauit ꝛc. Si vero dicatur ꝙ ex hoc ꝙ talis noticia potest nō fuisse assensus ꝛc. non habetur ꝙ illa noticia sit infallibilis (id est non possibilis esse falsa) sed tātuꝫ habetur ꝙ potest non fuisse falsa. Dicetur ad hoc ꝙ noticia infallibilis habetur isto modo.

Si enī esset aliqua noticia creata q̄ sic repñtaret aliquod futurum fore ꝙ si ipsum non foret nō amplius repñtaret/ nec vnꝙ̄ representasset: et si foret ipsum representasset ita ꝙ posset ipsum representasse/ et posset ipsum non representasse. sicut illud posset fore et posset non fore. illa esset infallibilis sicut saluatur de noticia diuina: sed talis videtur noticia in verbo ꝛc. ¶ Unde ad hoc probandum arguitur secūdo sic qꝛ noticia creata in verbo vt exemplum sibi subordinatū isi significando non representat nisi quia verbū vult eā sic repñtare/ et libere vult: pōt nunꝙ̄ voluisse eā repñtare: ergo illa potest nūꝙ̄ representasse. Et consequens sequitur ꝙ deus potest facere aliquā noticiam/ vel assensum subordinatum omnino dñe noticie sicut vox vel scriptum subordinatur enunciationi mentali Et per cōsequēs sicut dña noticia pōt nō repñtasse a fore. ita illa noticia creata ei subordiata. quare ꝛc.

E ·ij. improbatio.

Si vero dicatur ꝙ talis noticia naturalr̄ ꝛ nō libere repñtat ꝛ repñtauit. q̄re ꝛc. Dr̄ ꝙ etiaꝫ noticia naturalit̄ repñtat sibi ipsi a. fore. sic. s. ꝙ pōt nō repñtare. sed illud debet fore si autē intelligitur naturaliter absolute falsum est ꝛc. ¶ Tertio arguitur sic. q̄a non implicat contradictioneꝫ talem noticiam que dicta est esse a deo vel fieri. immo oppositū dicere derogat potētie dei. Nec ad hoc sequitur preteritū nō fuisse sicut opposita opinio videt̄ supponere. igitur ꝛc. Consequentia patet ꝛ antecedens apparet. Nā sine deperditiōe alicuius rei de noticia vel assensu potest fieri nō noticia vel assensus. Nam secundū illos qui ponunt ꝙ ad hoc ꝙ aliquid sit noticia intellectui requiritur ꝙ sit ab eo effectiue. illud quod est noticia potest desinere esse noticia sine deperditione alicuius rei. scilicet si cōseruaretur a solo deo ꝛ non ab intellectu creato. Et per consequens sicut talis noticia potest non fuisse a tali causa ita potest non fuisse talis obiecti vel potest simpliciť nō fuisse noticia absꝙ̄ hoc ꝙ concedatur ꝙ aliqua res preterita possit non fuisse sicut patꝫ ꝛc. ¶ Quarto arguitur sic. aīa xp̄i habet talem noticiam createꝫ infallibileꝫ. igiť ꝛc. Añs probatur. q̄a suppono ꝙ verbū non est sibi formalis cognitio. et supposito ꝙ oppositū dicat̄. tamen illa anima pōt ꝛ potuit producere noticiam creatā cōformeꝫ illi noticie increate. Sed si talis noticia increata non essꝫ infallibilis sequitur ꝙ xp̄s pōt/ ꝛ potuit falli: et p ꝯñs p coicationē idyomatum ꝙ

F 3. improbatio.

G iiij. improbatio.

verbū diuinū pōt falli falsitate create noticie. q̄d videt̄ absurdū q̄re rc. Et ita pōt dici de q̄lȝ noticia in v̄bo rc. Iste rōnes sunt difficiles: et opinio ista subtilis r eēt valde rōnabilis. supposito q̄ ꝯcederet̄ preteritū posse non fuisse. quod ita facilit̄ posset defendi a ꝯtradictione sicut futurum posse nō fore. sicut supra dictū est. Sed si hoc nō concedat̄ nō video q̄ ista opinio possit rōnabiliter sustineri. ¶ Unde ꝯtra hāc opinionē ꝓpter illa que supradicta sūt facio talē rōnē. Pono enim q̄ angelus Gabriel vidit in verbo incarnationē xp̄i futuram. nec hoc aliunde: vel alio modo viderit q̄ꝫ in verbo. ita q̄ ex illa visione. et non ex alia causa ip̄e habuerit vnū gaudium r vnā dilectionē. r venerit ad Mariā r saluauerit eā sicut scriptura dicit. Tūc simus in tempore medio inter salutationem illam r incarnationem tunc futuram. et arguitur tunc sub tali forma. Christ⁹ non incarnabitur: ergo Gabriel hoc non vidit in verbo. Ista consequentia per aduersariuȝ in illo tempore medio erat necessaria quia verbū nō rep̄ntauit aliquid fore nisi q̄d futuꝝ fuit. r añs erat cōtingēs in illo tempore. ergo similiter r ꝯñs. sicut etiaȝ concedit predicta opinio. Et per ꝯñs etiā sequitur q̄ ista erat contingens Gabriel habuit gaudium. vel leticiam. Gabriel venit ad mariam et salutauit eam. Consequentia tenet p positum. quia Gabriel aliā causam gaudēdi/vel venīēdi nō habuit nisi quia in verbo sic vidit ergo si potest non vidisse potest non venisse. Et ꝯsilr pōt dici de quolȝ p̄terito. q̄re rc. ¶ Ad hāc rōnē sicut diuersi modi euadēdi Prima via ē q̄ gaudiū Gabrielis q̄d estr fuit gaudiū in. b. gradu nō potuit fuisse intentius/vl̄ remissius vel nō fuisse gaudiuȝ in tali gradu sicut dicūt aliqui. immo illud gaudiū potest simpliciter non fuisse gaudiū. ita q̄ non solum hec est contingens. Gabriel habuit gaudium in. b. gradu. immo hoc modo est contingens. Gabriel habuit gaudium. Unde dicit hec opinio. q̄ licet necessariū sit q̄ illa res siue illa passio fuerit. tñ potest non fuisse gaudiū. Nec hoc debȝ videri mirabile (vt dicit) q̄a talis passio nec est dilectio. vel gaudium nisi cū coniūgitur cū cognitione mediante qua causatur. Et sicut est possibile q̄ iste non habuit visionem. ita est possibile q̄ talis passio quā habuit nō fuit gaudiū si eēt in mente et mens nichil cognosceret. Nam mens gaudere non pōt sine cognitiōe vt patet q̄re rc. ¶ Sed hanc viā diffuse reprobat adam in tertio quo ad vtrāq̄ partē. ideo transeo. tamē hec via difficiliter apparet falsa. per hoc q̄ s̄m casuȝ positū illud gaudium p̄cise fuit causatum ex hoc q̄ Gabriel vidit sic fore. ergo si potest hoc nū q̄ꝫ vidisse sequitur q̄ sicut pōt per se non habuisse gaudiū. ita potest nō habuisse illam passionem cum ipsa eēt ab eadē causa Et sic ista via nō euadit difficultatē. quare rc. ¶ Secunda via ē quā ponit hybirnicus q̄ gaudium Gabrielis pōt non fuisse ab alia visiōe sed ex alia causa. ita

Margin notes: A Alia improbatio — B i. euasio. — C Improbatio p̄dicte euasionis. — D ij. euasio

ꝙ licet Gabriel habuerit gaudium ꝛ venerit ad mariã q: vidit ꝛc. tñ in illo tp̄e medio ē possibile ꝙ nõ habuerit gaudiũ: nec venerit ex ista causa sed ex alia. vñ dicit ꝙ in illo tp̄e medio ista cõsequētia nõ valet Gabriel nõ vidit in v̄bo xp̄m fore incarnendũ ḡ non habuit gaudiuȝ. vel ergo non venit ad mariã: nec salutauit eam. Quia licet de facto nõ venerit ex alia causa. tamē semper in illo tempore medio possibile est ꝙ venerit ex alia causa. ideo ex ista que eẽt contingens Gabriel non vidit. ꝛc. nõ sequit̃. Unde concedit vlterius ꝙ in illo tempore medio hec fuit simpliciter contingens Gabriel nõ fecit ista facta quia viderit deũ incarnandũ ꝛc.

E Improbatio secũde euasionis. Sed hec via non sufficit quia ex ea sequitur ꝙ in potestate beate virginis fuisset ꝙ nũꝗ̃ Gabriel preuidisset xp̄m incarnandum. Et breuiter licet adã multiplr impugnet istam viam tamē contra ip̄am ꝛ supra dictam sufficere dȝ ista ratio Q: pari ratiõe qua tu dicis ꝙ gaudium Gabrielis potest nõ fuisse a tali causa et illi actus possunt fuisse ab alia causa. pari ratiõe potero dicere ꝙ illi actus simpliciter possunt nõ fuisse ꝛc. Ul' saltem sicut tu dicis ꝙ illi act⁹ possunt non fuisse ab illa causa sed ab alia. ita dicam ꝙ Sortes potest nõ fuisse a patre suo ȝ ab alio. ꝛ ꝙ pater eius pōt nõ fuisse pater eius sed vnus alius ꝛc. Et ita de quolibet effectu secũde cause ꝛc. q̄ oĩa sũt absurda ꝛc

F Docto. resolutio. ¶ Ideo dicēdũ est in hac materia ꝙ sicut visio Gabrielis nõ p̄t nõ fuisse sic non pōt nõ fuisse visio nec p̄t non fuisse iudiciũ. nec gaudiũ ei⁹ pōt nõ fuisse gaudiũ ab illa causa a q: fuit. siue de illo obiecto. Et q: vidit in verbo xp̄m incarnãdum. ideo habuit gaudiũ ꝛ leticiã. ꝛ venit ad Mariã ꝛc (id est) q: sic firmiter ꝛ sine dubitatiõe credidit. ꝛ nõ q: vere iudicauit. ita ꝙ illa visio ei⁹ inquãtũ erat firmũ iudiciũ de sic fore. ꝛ non quaten⁹ erat reuelatio in v̄bo siue veꝝ iudiciũ fuit causa illoꝝ actuum. q: illa visio poterat in illo tp̄e medio nõ fuisse veꝝ iudiciũ siue reuelatio. ꝛ tñ nõ poterat nõ fuisse iudiciuȝ siue cognitio de tali obiecto. vñ ptȝ ꝙ ꝑ illo tp̄e medio lȝ nõ de potētia ordinata tñ de potētia absoluta hec erat possibilis Gabriel errauit. Gabriel in verbo false iudicauit. Gabriel f'te enũciauit. Nec tñ ꝓpter hoc sequit̃ ꝙ hec eēt possibilis Gabriel mētitus fuit vel mendax nũcius extitit positis precise his que pri⁹ Ratio est. quia non dixisset aliquid contra suam conscientiam quod requiritur ad mēdaciũ ꝛc

G Ad p̄mã. ¶ His premissis respondeo ad rationes prius factas. Unde ꝓ solutione prime et declaratione dictoꝝ ꝛ dicendoꝝ prius videndum est quid est aliquid videri siue representare in verbo. Unde dico ꝙ hoc nihil aliud ē ꝗ̃ verbum diuinum causare vnũ actũ qui sit clara visio verbi seu representatio. ꝛ simil' causare vnuȝ actum qui sit representatio alterius a verbo. ita ꝙ verbũ suppleat vicem obiecti quo ad efficientiam et non alio modo. ꝛ sic illa visio dicitur eē visio vel representatio in verbo, quia v̄bũ

semper simul illa visione videt: et a verbo immediate causat siue per eandem visionem vel eundem actum videat verbum et creatura sicut tenet Adam siue non sicut tenent illi qui dicunt non esse possibile quod vnico actu distincte videat deus et creatura etc. ¶ Ex hoc primo patet quod
A verbum non dicitur aliquid representare creature: quia sit illud quo formaliter creatura cognoscitur: vel etiam principaliter quia sit illud quo cognito recordatiue creatura aliquid aliud cognoscit sicut imago representat illud cuius est. et licet verbum possit hoc modo representare. non tamen solum sic potest representare. Unde non est imaginandum sicut multi credunt. quod causa videndi creaturam in verbo sit quia verbum est imago: vel ydea ipsius: et eodem actu quo videtur ydea videtur ydeatum: sed quia voluntarie causat visionem creature: et modo
B supradicto. ¶ Ex quo secundo sequitur quod videns verbum non necessario videt omnia que verbum videt sed solum illa quorum visionem vult in eo causare. imo non credo quod aliqua creatura possit distincte videre omnia que verbum videt. sicut alias specialiter declarabo de anima christi de qua magister videtur oppo-
Instantia situm dicere in tertio libro. ¶ Si autem dicatur quod deus est cognitio cuiuslibet creature. ergo sicut vnus angelus videndo in mente alterius istam propositionem homo est animal potest esse certus quod ille format talem propositionem. Ita videndo diuinam cognitionem potest certificari quod deus assentit quod antichristus erit: et per consequens quod antichristus
Solutio erit. Et ita potest argui de quolibet alio vero. igitur etc. ¶ Ad hoc dico concedendo assumptum et negando simi-

tudinem: et vltimam consequentiam. Et non est quia propositio quam videt angelus est realiter in mente angeli. sed non est realiter in deo. sed solum obiectiue ideo intelligendo cognitionem diuinam non intelligit quicquid illa cognoscit
¶ Tertio patet ex predictis quod aliquid reuelari in verbo aliquid importat plusquam representari in verbo C
Patet. quia vltra illud importat quod illa reuelatio sit vera/et certa representatio/et de vero. vt patet etc.
¶ Quarto patet quod aliquid fuit representatum in verbo quod potest non fuisse reuelatum in verbo licet non possit non fuisse representatum in verbo. patet ex dictis etc. Tunc ad formam prime rationis negatur antecedens sicut patet ex dictis Et similiter negatur antecedens: et ad probationem negatur consequentia quia in casu antecedens est possibile: et consequens impossibile etc. ¶ Ad secundam quicquid sit de prima parte antecedentis nego secundam. Et D Ad secundum
dico quod necessario vult eam representasse/nec potest non voluisse causasse/nec est possibile quod sic aliqua noticia creata sit omnino subordinata diuine noticie. quod sicut diuina noticia potest non representasse etc. sic possit noticia creata.
Ratio est illimitatio vel immensitas noticie diuine et limitatio noticie create. ¶ Ad tertiam nego primam partem antecedentis sicut patuit. et E ad tertiam
ad secundam dico quod siue ex hoc euidenter sequitur preteritum non fuisse: siue non: tamen eque faciliter sustinebitur preteritum non fuisse sicut istud vt patet intuenti. Unde ad probationem illius antecedentis. Adam negaret assumptum. quia ipse tenet quod illa noticia non posset esse in potentia apta iudicari per eam/ et non esse sibi iudicium. Et reputat simpliciter impossi-

bile q illud accidens quod est:
noticia: vel volitio possit forma
liter ĩherere subiecto cognitiuo
τ volitiuo. absq3 hoc q illa potē
tia cognoscat: τ velit: sicut ipos=
sibile ē q illa res q̄ ē albedo ĩhe
reat subiecto/ τ q subiectū non
sit albū p eā. Sed q2 istud poss3
calūniari pbabiter: ideo dico q
q̄cquid sit de hoc: tñ negandū ē
vltimu3 2ñs sc3 q talis noticia
potest non fuisse a tali causa τc.
q2 licet ex hoc euidenter non se=
queretur aliquā rem p̄teritā3
non fuisse tamē ĩeque repugnat
ymaginationi vnu3 sicut aliud.
F vt pt3 τc. ¶ Ad quartā rationē
Ad q̄rtū q2 aliq abhorrent audire q xp̄s
potest vel/ vel potuit. ideo hoc
i. opinio. nō assero. ¶ Dico tamē hic p̄i=
mo q supposito q hec esset im=
possibilis aīa xp̄i vel xp̄s fallit
p noticiā creata3. tñ ex hoc non
habet q illa noticia sit simplr i
fallibilis. q2 posset eē falsa alte=
ri aīe: vel sibimet derelicte a vbo
Et iō solū habet q illa sit ifalli=
bilis fm q̄d. sc3 isti aīe sic vnite.
G quare τc. ¶ Alio mō scd̄m aliqs
ij. opinio solēnes doctores pōt dici. Pmo
q xp̄s scd̄m diuinitatē τ p noticiā
icreatā nō potuit falli p quācū=
q3 potētiā. Patet. q2 hoc repu=
gnat pfectioni diuine. Secūdo
q xp̄s scd̄m humanitatem: τ per
noticiā creatā nō potuit falli. et
hoc p potentiā ordinatam quia
nihil falsum credidit: vel crede=
re potuit scd̄m legem ordinatā.
Tertio q xp̄s scd̄m humanita=
tem τ p noticiā creatam potuit
falli τ hoc p potentiā absoluta3
Ad cui9 declarationē quarto di
ci potest scd̄m aliquos q toto tē
pore intermedio postq̄ xp̄s di=
xit Petro ter me negabis vsq
ad negationē Petri hec fuit ab=
solute possibilis xp̄s falsum cre
didit. vel xp̄s falsu3 p̄dixit. sicut
hec Petrus xp̄m negabit. sed ex
prima sequitur xp̄s p noticiam
creata3 fm humanitatē decept9
fuit. nec tñ ex hoc sequit q xp̄s
mendax: vel mentitus fuerit: vel
mendaciū dixerit. q2 non sufficit
ad mendaciū sola assertio falsi.
sed requiritur intentio fallendi.
Hanc autē xp̄s p tūc nō habuit
ideo p nūc ista est impossibilis.
¶ Aliqui tamen cōcedūt q xp̄s H
non solū potest asserere falsum: 3. opinio
sed τ hoc potest facere cum intē Multū probabł
tione fallēdi (id est) asserere fal
sum scitū esse falsum imo dicere
falsum/ mendaciū: τ peccare: odi
re deum p cōmunicationē idio=
matum. Nec video quin istud
possit pbabilius dici q̄z opposi
tum si nō offendat aures fideli=
um τc. Nulla em̄ 2tradictio vel
repugnantia videtur q aīa xp̄i
absolute oīa possit verbo vnita
q̄ ipsa posset si esset a verbo de=
relicta. sed constat q si non esset
vnita ipsa absolute posset deci=
pi. τ decipere. mentiri. τ peccare
igitur et ipsa hec potest vnita.
quare τc. ¶ Si autē dicat cōtra Instātia
p̄dicta q fm glosam sup illo. ij.
ad Thim. ij. negare seipsum nō
potest xp̄s qui veritas est non
potest seipsum negare qđ tamē
faceret si dicta sua non impleret
ideo etiā. Luc. xxiiij. di. Necesse
est impleri oīa que scripta sunt
τc. ¶ Ad hec potest responderi I
q debent intelligi et exponi de Solutio
impossibilitate τ necessitate fm
legē ordinatā: τ non de absoluta
impossibilitate et necessitate vt

satis ptz. Ut volūt dicere aucto ritates p̄dicte q̄ de⁹ implet pro missiones suas ita certitudinaliter ac si nō possent ipediri: licz absolute possint impediri zc. Et sic ptz ex dictis q̄lit respōdēduz sit ad multa similia obiecta que pn̄t hic fieri. Et hec via iter alias michi videt magis ꝓbabilis q̄ illa q̄ poneret q̄ q̄libet noticia creata aie xp̄i/ vł alteri⁹ i verbo sit noticia infallibilis zc. Et
A hec de hoc zc. ¶ Nūc circa illaz materiā z ad maiorē ei⁹ declarationē mouebo z soluā triplicē
i.q̄stio. dubitationē. ¶ Pria erit. Utruz de⁹ possit ratiōali creature securitatē sue eterne beatitudinis re
ij.q̄stio. uelare. ¶ Scda erit. Utrū deus possit rōnali creature eternitatē sue finalis dānatiōis reuela
iij.q̄stio. re. ¶ Tertia erit. Utrū de⁹ possit rōnali creature falsitatē dice
Argr̄ ꝯ p̄mam. re vel eā decipere. ¶ Pria ergo dubitatio. Utrū de⁹ zc. Et videtur q̄ nō. q: nulla rōnalis creatura p quācunq̄ reuelationem pōt euidēter scire suā btitudinē eē eternaliter duraturaz. igitur nec potest secure assentire suam beatitudinē eē eternam. Consequentia videt nota z an̄s ꝓbat q: quacunq̄ reuelatione facta rationali creature de sua beatitudine absolute possibile est ipsam ānichilari et p ꝯn̄s possibile est aliter euenire q̄ sua reuelatio/vel iudiciū significauit fore.
In oppositum igit̄ non sciuit ita fore zc. ¶ Oppositū patz ex dictis: z similiter quia securitas de eternitate beatitudinis est pars beatitudinis. fm Augusti.x. de ciuitate dei capit.xxx. z.xiij. de trinitate.c.vij. Igit̄ ois beat⁹ ē de ea securus.

¶ Ad hāc dubitationē respondet vna opinio q̄ sic: z hoc ē ver
B ut patebit. ¶ Sz ad saluandum
Solutiō p̄me q̄stionis. hoc z ad respōdendū argumento facto ponit q̄ de⁹ nō pōt de-
i.opin struere illos q̄ de facto sunt beati. nec auferre ab eis illā rē q̄ est eoꝝ btitudo: q: nō pōt destruere creaturā iustam vel ei subtrahere sine culpa dona sua. Et si hoc nō repugnet potētie dei inquantuz est potentia repugnat tamen potētie inquantū est summa benignitas/et summa mia. Et ꝓ hac opinione videtur facere quod dicit magister libro primo distin.xliij. allegans Augu. sup illo verbo dn̄i loquentis ad Loth. Gen̄.xix. Nō possuz q̄cq̄z facere zc. Non posset (inquit) se dicit qđ sine dubio poterat per potentiā: sed nō poterat p iusticiam. ¶ Sed hec opinio nō suf-
C ficit: q: eque faciliter defenderetur error ille phoꝝ quorūdam
Improbatio p̄d.op. scz q̄ quicq̄d deus agit ad extra agit nature necessitate: z nō posset aliquid aliter operari q̄ de facto operatur vel operabitur. Quē errorē reprobat magister di. quidā de suo sensu presumentes zc. Sequit ergo q̄ sicut de⁹ cēm rē quā ꝓducit libere ꝯseruat ita libere pōt eā annichilare q̄n vult: quare zc. Itē hec via sibi ipsi repugnat: q: si deus pōt aliquid de potentia quatenus potentia est. ergo deus simpliciter potest illud. quia ex opposito sequit oppositū. Unde etiam cū potētia dei/et eius mia penitus idē sint si aliquid potest de potētia inquantū potentia absolute potest illud non obstante mia. ideo aliter respōdenduz est

¶ Ad cui⁹ evidētiam primo no- D
tandū est q̄ beatitudo prout ad
ꝓpositū sufficit pōt sumi dupli- ij. opinio
citer. Uno mō pcise ꝓ actu visio
nis dei clare et fruitiōis: vel vtro
q̄ simul nō cōnotādo eternita-
tē illoꝝ actuū. Alio mō pōt su-
mi magis ꝓprie pro illis actib⁹
cōnotando eternitatē illoꝝ sive
credulitatē firmā et verā q̄ illi
actus in q̄b⁹ cōsistit essentialis
beatitudo durabūt sine fine: et instātia
ita sumit̄ cōmunit̄. Sed ɔtra po
test instari: q: sic sumēdo seq̄tur
q̄ ista sit cōtingens. Ista beati
tudo fuit demōstrata tota bea-
titudine gabrielis. et similit̄ ista
Iste fuit beat⁹ demonstrato ga
briele. ɔña patʒ: sed ɔñs videtur Solutio
absurdū. ¶ Dico hic cōcedēdo
ɔñs sumendo nomen beatitudi
nis secundo modo. sicut patʒ et
post patebit: sʒ primo modo ca-
piendo ille sunt necessarie: quia
sunt de preterito vere nec depē-
dent aliquo modo ex futuro.
E ¶ Tunc pono aliquas ꝓpositi
ones. Prima ē responsiva q̄ de-
us potest rationali creature se-
curitatem sue eterne beatitudi-
nis revelare. patʒ. q: quocunq̄
modo capiat̄ beatitudo q̄libet
beatus est securus de facto. Et
istud est fide tenendū sicut patʒ
p auctoritates Augusti. supra-
dictas/ et est cōis oīm sententia.
F ¶ Tunc ad declarationē huius
sciendum est quid sit securitas.
Unde dico q̄ est iudiciū firmuʒ
et sine formidine de aliqua veri-
tate. vnde nō est ymaginandum
q̄ securitas sit aliquid superad-
ditū iudicio: sed est oīno idem:
nec aliquid addit sup iudicium
firmū nisi q̄ tale iudiciū sit veꝝ.

Ex quo sequitur pmo q̄ licet se-
curitas ꝓphetica respectu futu
ri nō possit non fuisse estimatio
vel iudiciū firmū. tñ pōt nō fuis
se securitas q̄ illud eēt futuruʒ:
pʒ q: pōt nō fuisse verū iudiciū.
Scdo sequit̄ q̄ lʒ q̄s sit assecu-
ratus de aliquo: pōt tñ vel po-
tuit nunq̄ fuisse secur⁹ de illo.
Tertio sequit̄ q̄ capiendo bea-
titudinē primo mō null⁹ beatus
potest non fuisse securus de sua
beatitudine. patʒ clare. Quarto
sequitur q̄ capiendo beatitudi-
nē secūdo modo aliquis beatus
potest nunq̄ fuisse securus de
beatitudine. Patʒ. q: isto modo
capiendo hec est ɔtingens. Iste
fuit beatus. Vel ista beatitudo
fuit. Et sic semꝑ vtar isto termi-
no &c. ¶ Secūda ꝓpositio prin G
cipalis est q̄ de⁹ quemlibet bea
tum / et de sua beatitudine eter-
na assecuratū potest annichila-
re/ et ei suā beatitudinem potest
auferre. Patet ex dictis contra
primā opinionē nūc reprobatā.
Tertia est q̄ de⁹ nō potest anni
chilare aliquē beatū vel de bea
titudine assecuratum nec ab eo
auferre suā btitudinē. Et hec vi
detur similis illi quam ponit su
pradicta opinio sed multum est
dissimilis. Et ratio est. quia pre
dicatum appellat suam formā.
et ideo illa de inesse implicat con
tradictionē &c. ¶ Quarta est q̄ H
de⁹ nō pōt aliquē primo modo
beatū vel de beatitudine assecu
ratū facere postea non beatum.
Patet. q: beat⁹ nō potest desine
re eē beat⁹ ꝓpt̄ rationē tactam
licet possit nō esse vel fuisse bea- Ad rōnē
tus &c. ¶ Ex his patʒ responsio pmi du-
ad rationem vnde quicq̄d sit de biꝫ.

antecedente ꝯña nõ valet. q2 eu i dens sciētia nõ requirit ad secu ritatē. Aliqui nõ ꝯcedūt añs si cut Okam quarto qdlibeto. q. viij. ꝛc. Sz breuiter ꝯcedo ꝙ nul la reuelatio de futuro est de illo euidens sciētia nec euidēter scit eē reuelatio / vel securitas / nec beatus euidēter scit eē beatū si cut ꝓbat ratio. Et hec de hoc.

A ⁋ Scđa dubitatio est. Utrū de
ij. q̄stio. us possit rōnali creature eterni tatem sue finalis dānationis re uelare. Uidet ꝙ non. q2 si sic de⁹ posset cogere aliquē ad peccan
Argui. i. dum. Cōsequēs est falsū et ꝯña patet q2 facta tali reuelatiōe ta lis de ꝓpria salute desperaret. & peccaret. quare ꝛc. Oppositum videt. q2 omne futurū cōtingēs impertinēs reuelationi de⁹ abso lute potest reuelare ꝛc.
In op. ⁋ Ad
Solutio hanc dubitationē presupposita illa distinctione supra declara ta de reuelatione exteriori ꝛ in teriori ponā aliquas ꝓpositio nes. ⁋ Prima est. ꝙ deus potest
B homini etiā existēti in charita te casum suū in peccatū mortale ꝛ etiā suā finalē dānationem de cōmuni lege reuelare exteriori reuelatione. Ista patz primo de casu in peccatū q2 xp̄s petro exi stenti in charitate reuelauit ex teriori reuelatione negationem suā dicens. ter me negabis. Et hec negatio ſm Augustinū fuit mortale peccatū. Secūdo satis ptz ꝙ tali reuelatiōe nō existēti in charitate potest reuelari sua dānatio. Nam in euāgelio xp̄s hoc reuelauit iudeis dicēs. Jo. viij. in peccatis vr̄is moriemini. Sed vtrū talis reuelatio possit fieri existenti i charitate de lege ordinata magis dubiū est. q̄a in scriptura hoc nō legit factū esse saltē non recolo legisse: tñ videt ꝓbabile ꝙ hoc nō repugnat le gi ordinate: cū non appareat rō q̄re isto modo non possit alicui reuelari suū pctm̄ mortale fina le. ꝛ ꝑ ꝯñs sua dānatio q̄uis sit in charitate sicut pōt sibi aliud pctm̄ mortale reuelari vt ptz in Petro. nec ex hoc sequit ꝙ talis desperet vel ꝑdat charitatē: q̄a ꝓpter talē reuelationē exterio rem nō opz ꝙ credat se eē dānā dum. Nā ꝓpt nullū signū extri secū a quocūq3 factū pōt viator de cōi lege obligari ad credēdū se dānandū: sed oz semp indubi tanē sperare ꝙ si faciat q̄ sūt le gis xp̄i saluabit: ꝛ ad hoc debet laborare ꝛ diuinū auxiliū iplo rare. ⁋ Scđa ꝓpositio est ꝙ de C
us nō pōt hoi etiā nō existēti in charitate suā finalē dānationē de cōmuni lege reuelare interio ri reuelatiōe. Ptz: q2 tali reuela tiōe facta ille firmiter assentiret se eē dānandū. vt ptz ex q̄d nois s3 null⁹ de cōmuni lege pōt sine pctō firmiter assentire se eē dā nandū. imo talis credulitas eēt pctm̄. & de⁹ de cōi lege nō pōt im mediate causare talē assensū vel credulitatē in viatore ꝛc. ⁋ Ter D
tia ē ꝙ dubiū est vtrū de⁹ possit homini existēti in charitate suū futurū casū in pctm̄ mortale de cōi lege reuelare interiori reue latiōe. Ptz. q2 nec ad hoc habet auctoritas / aut rō vl' expiētia co gēs / nec eēt euidenter repugnat legi ordinate. imo satis videtur stare cum ea ꝙ sic quia ex hoc non sequitur ꝙ facta tali reue latiōe talis peccaret / vel chari

tatē pderet vt ptz intuēti. qre ꝛc. ¶ Quarta ē ꝙ sine dubio tenē- dum est ꝙ deꝰ pōt homini siue extra charitatē siue existenti in charitate casū suū in pctm̄ mor- tale/ ꝛ etiā suā finalē dānationē absolute reuelare interiori reue- latiōe. Patet ex supradictis et ꝑ rationē in oppositū huiꝰ dubi- tatiōis factam ꝛc. ¶ Sed hic est dubium tali reuelatiōe facta de
C futura dānatione. ¶ Primo vtꝝ
i. qstio. talis peccet ꝑ desperationē ꝛ ꝑ
ij. qstio. dat charitatem. ¶ Scdo vtrum talis posset licite pro salute sua orare. Et videtur ꝙ non. qꝛ non potest licite velle vel orare illud qd scit deū nolle. Nam vnusqsqꝫ tenetur se conformare volunta- ti diuine cū sciuerit ipsā. Juxta illud Luc. xij. Seruus sciēs vo luntatē dn̄i sui ꝛ non faciēs pla
F gis vapulabit multis. ¶ Ad pri
Ad pmū mum distinguendū ē ꝙ despera tio pōt capi dupliciter Uno mo do improprie ꝑ firma credulita te q̄ quis credit se esse dānādū/ vel diffidit se esse saluandū. Alio modo ꝑprie ꝑ firma credulitate qua quis credit ꝙ si faciat qd in se est ꝑ statu vie ad habendum beatitudinem adhuc nō habebit eam. Unde talis actus est dire- cte oppositus actui spei et non primus. Tunc ſm hoc dico ali-
G quas propositiōes. ¶ Prima ē ꝙ stāte tali reuelatiōe sequiꝛ ꝙ talis firmiter credet se eē dānā- dum patz ex quid nominis reue lationis interioris ꝛc. ¶ Scda ē ꝙ stante tali reuelatiōe sequitur ꝙ talis desperet capiēdo despe- rationē primo modo. Ptz ex pri ma ꝑpositiōe ex qd nois despe- ratiōis pmo modo sūpte. ¶ Ter

tia est ꝙ stante tali reuelatione nō sequitur ꝙ talis desperet ca piēdo desperationē scdo modo patz ex quid nois ꝛc. qa stat ꝙ firmiter credat se esse damnādū et tn̄ credat ꝙ si eēt facturus ea que sūt legis christi ipse saluare tur ꝛc. ¶ Quarta est ꝙ stāte ta- li reuelatiōe non sequiꝛ ꝙ ta- lis peccet vel perdat charitatē. Patet qꝛ illa credulitas siue de speratio primo modo dicta nō eēt sibi pctm̄. qꝛ nō eēt naturaliter creata sed supnaturaliter a deo impssa. ꝛ ꝑ ꝯñs nō excludit cha- ritatē imo staret absolute ꝙ per talē desperationē mereret si de us pciperet illā credulitatē. sed hoc nō pōt deꝰ papere stante le ge cōi. qꝛ sic pciperet sibi duo cō traria. s. ꝙ simꝉ desperaret ꝛ spe raret. ꝛc. ¶ Ad scdm dico ꝙ sicꝫ H
ꝙ teneꝛ orare ꝙ tollatur ab eo Ad scdm
illa credulitas et ꝙ non eueniat sicut credit. Et ratio huiꝰ non ē quia nō sciat euidēter ꝙ dānaꝛ sicut assignat adā. Nam ita fir- miter credit sicut si euidēter sci ret qd alias dicā ꝛc. Sꝫ ratio ē. quia licet ꝑ talē reuelationē ab rogeꝛ lex cōmunis de spe vt pa- tuit. tn̄ iste ꝑpter hoc nō absol- uitur ab alijs pceptis legis: nec obligaꝛ ad oppositū pcepti de orone. Nec tenetur velle qcqd scit aut credit deū velle. Sed de hoc alias videbiꝛ ꝛc. Et hec de
hoc. ¶ Tertia dubitatio ē Utꝝ J
deꝰ possit rationali creature fal 3. qsti. ar.
sitatē dicere vel eam decipe. Et videꝛ ꝙ sic qꝛ ponaꝛ ꝙ deꝰ reue let alicui aliqd futurū cōtingēs sicut antixpm fore ꝛ faciat illuꝫ sic assentire. Tūc illa reuelatio- ne facta ꝛ iā in pteritū lapsa nes

cesse est deũ sic dixisse ꝛ istũ sic assensisse. ꝛ tñ hoc stãte adhuc ꝯtingens est ita fore. Jõ arguit sic. de9 dixit isti ꝙ antixp̃s nõ erit. ḡ de9 falsũ dixit ꝛ ipsũ decepit. Cõsequẽtia ptꝫ. ꝛ añs est possibile: ꝛ q̄libꝫ pars est possibilis ꝛ vna alteri ꝯpossibilis cũ vna sit necessaria. igitur consequens est possibile. ℂ Oppositũ patꝫ per magr̃m libro. i. in. iiij. distin. qui ab omnipotentia dei excludit posse mentiri ꝛ fallere. Et similiter patet p Augustinũ. lxxxiij. q. xiiij. vbi p̄bat corpus christi verum ꝛ nõ fãtasticum fuisse. quia si non ergo fefellit xp̃s. et si fefellit v̓itas nõ est ꝛc. ℂ Circa istam materiã p̄mo premittam quorũdam solemnium doctorum opiniones contrarias. ℂ Secundo ponam aliquas propositiones respõsiuas ℂ Tertio eliciam quattuor regulas ex quibus inferam aliquas ꝓpositiões correlarias. ℂ Quãtũ ad primũ sciendũ est ꝙ ad hãc dubitationẽ respondent aliqui doctores affirmatiue. s. hibernicus ꝛ post eum Adam ꝛ Olkot. Unde tenent ꝙ p totũ temp9 mediũ ante positionẽ rei inesse illa est ꝯtigẽs antixp̃s erit ita et illa de9 falsũ dixit. ꝛ de9 decepit. vocando scilicet deceptionẽ facere ꝙ aliquis habet assensũ falsũ. vel aliquis erret. deus tñ nõ potest decipere deordinate. vel iniuste. nec põt decipere p̄mo mõ loquendo de deceptione de potentia ordinata ꝛ p seipsum/ ꝛ immediate. sed hoc bene potest de potentia absoluta. Omnẽ enim rẽ quam deus potest causare mediantibus causis secundis potest de potentia absoluta per seipsũ, sꝫ error ẽ res talis. Igit ꝛc. Maior est cõe p̄ncipiũ theologicũ. sꝫ minor ptꝫ ex m̃ltis scripture passib9 vbi de9 docuit israelitas in bellis/ ꝛ in aliijs hostes decipere verbis vel factis ꝛc. Sed alit respondent aliqui ad p̄dictã dubitationẽ negatiue. ℂ Unde magister Gregorius circa hoc primo ponit aliquas distictiões. ℂ Prima est ꝙ dicere accipitur dupliciter. Uno modo idẽ est qđ dictũ proferre/ vel formare. Alio modo idem est ꝙ per dictum aliq̄d significare. Et hec distinctio patet. Et proportionabiliter dicere falsum vno modo idem est qđ proferre enũciationem falsam secundum se. Alio modo idem est quod p enũciationẽ falsũ significare. stat enim aliquẽ dicere falsum vno modo ꝛ non alio modo vt patet in oratione ironica vel tropica. In quib9 quandoq3 enũciationes sunt false s̄m se. ꝛ tamẽ ea que per eas significãtur vera sunt. Nullus autẽ proprie dicit dicere falsum nisi p suũ dictum intendat dicere falsum vel saltẽ significet falsum. Nec de primo modo est dubium qui deus possit dicere ꝛ de facto dixerit falsũ. ℂ Secunda distinctio est. ꝙ dicere falsum secundo modo contingit dupliciter scilicet assertorie. et non assertorie seu recitatiue. Assertorie quidem aliquis dicit falsum quando per suum dictum integrum: ꝛ ꝑfectum significat falsum. Sed non assertorie quando per suum dictum integrum significat verum: sed per partiale significat falsum vt ibi dixit insipiẽs in corde suo nõ est de9. Et alijs locutionib9 recita-

In opp̃.

Decisio q̄stionis.

A p̄ma. op.

B ij. opinio

C

tiuis et similiter in ypoteticis et disiunctiuis et conditionalibus. Et isto mō nō est dubiū ꝗn deus possit dicere falsū. vt ibi Joh. viij. Si dixero quia scio eū ero similis vobis mēdax ec. ¶ Tertia distictio ē ꝙ

D aliquis potest assertiue dicere falsū dupliciter. Uno modo simpliciter. alio modo cum intentione ꝙ ille cui dicit assentiat ei qđ dicit. Et de vtroqꝫ sensu est dubitatio. ideo scđm hoc iste doctor probat duas conclusiones. ¶ Prima

i. cōclusio gregorij. est ꝙ deus non potest alicui assertiue dicere falsum volens ꝙ ille cui dicit assentiat illi dicto.

Secūda prī pma. ¶ Secunda est ꝙ absolute deus non potest dicere falsum. ¶ Primam probat. quia aliter sequitur ꝙ deus posset mentiri. consequētia patz per diffinitionē mendacij cōmunez que est significatio falsa cū voluntate fallendi. sm Augustinū libro cōtra mendacium. Sed falsitas cōsequentis patet. per apostoluz ad heb. vi. Impossibile est mentiri deuz. Et ad hoc sūt expresse auctoritates Augustini. ꝙ omne mendacium ē peccatuz. ꝙ mentiri et fallere sunt ea que omnipotens non potest. Et ꝙ si deus hec possēt nō eēt dignus vt eēt oīpotens ec. ¶ Scđam pro-

E ij. pbatō bat ꝗa ex opposito sequitur ꝙ deus non eēt deus. scđm Augustinuz. Consequētiā pbat p auctoritates Augustini et anselmi. Item sequitur ꝙ quodlibet dictum diuinum non expertum / vel per se notum: vel euidenter deductu fidelis. ratiōabiliter possz habere suspectuz et dubiū. Cōsequēs patet falsum de articulis fidei et de his ꝗ p prophetas/ et apostolos. et ecclesiam reuelata sunt. sed consequētiā pbat qꝛ si nō liceret de talibus dubitare: aut hoc eēt pcise qꝛ a deo est dictū. vel qꝛ nō solū dictū est. sz ꝗa dictū est illud esse verū: et credēdū. aut etiā pceptuz vt credatur indubitāter. Neutru potest dici. ꝗa stāte ypothesi deus potest dicere dicta contradictoria. et cum hoc dicere quodlibet illorum esse verum. et iubere vtrūqꝫ indubitanter credi. Naz qua ratione potest vnum fassum dicere et quodlibet aliud: et sic in casu homo tenetur firmiter assētire duobus contradictorijs sciens esse ꝯtradictorijs. ac p hoc tenetur ad impossibile. Istas ꝯclusiones et earꝫ probatiōes diffuse deducit iste doctor. sed quia deductio pncipalr ꝯsistit in auctoritatibus ꝗ faciliter possunt glosari. ideo nō insisto in eis causa breuitatis. ¶ Sed ad rationē factam

F Ad rōnē añ opp. respōdet grego. ante oppm ipe respondet. ꝙ antecedens est impossibile. licz quelibet pa sit possibilis. ꝗa non sūt compossibiles. Et hoc qn pbat. quia illa de preterito. deus dixit ꝙ antixps erit: vel iste assēsit ꝙ antixps erit est necessaria hoc ipse negat. Unde dixit ꝙ si teneatur ꝙ res preterita potest per diuinaz potentiā nō fuisse dicetur eē possibile ꝙ deus illud dictū vel assēsum nunꝗ causauit et p ꝯñs non dixit antixpm fore. et ꝙ ille etiam non crediderit. Et in hoc ipse bene dicit sicut supra tactū est. Si vero non teneatur illud. pōt dici sm eū et aliquos antiquos doctores ꝙ possibile est illud dictū nūꝗ fuisse significatiuū: aut nō illius quod significauit. Et similiter illum assēsū nō fuisse assen-

G alia so sū aut iudiciū illius. ¶ Uel aliter

secundū eū dici pōt. q ad hoc q aliq̄s dicat aliq̄d proprie loquēdo. req̄rit intentio significādi illud p suū dictū. q̄a ergo deus q̄d voluit pōt nō voluisse. ideo possibile est deum nūq̄ voluisse significare p suū dictū antixp̄m fore. Si vero nulla p̄dictaz viarū placeat alia inueniat melior. Et si q̄s eā inuenire nō pōt. ip̄e dicit q meli9 est cōfiteri suā ignorantiā q̄ p̄cipitādū se in tam horrendam auribus fideliū sententiam: qualis est si dicat deū posse mētiri aut falsum dicere seu decipere ₇c. ¶ Sed cū reuerentia dico

A q si ponatur q p̄teritū non pōt non fuisse nulla p̄dictarū viarū est sufficiens: nec est alia dabilis quin oporteat dicere q argumētum cludit verū. s. q de9 potest falsum dicere/ et decipere sicut prima opinio ponit. ita q oportet dicere: vel q p̄teritum potest nō fuisse: vel q deus falsū potest dixisse. nec est dare mediū. sicut potest apparere ex supradictis in isto articulo. Et ideo si ponatur p̄mū/ scd̄m vtiq̄ videtur esse ponendum. ¶ Unde ad declarā-

B dum quomodo hec via possit sustineri. ponam probabiliter aliquas ppositiones. ₇ respōdebo ad oppositas rationes. Unde p̄mitus distinguēdū est q isti termini decipe fallere ₇ h̄mōi dupliciter pn̄t accipi. Uno mō vt includunt in suis descriptionibus ista sincathegoreumata scilz iniuste/ inordinate/ indebite. Alio modo vt non includant ea: sed tantūmodo fallere vel decipere est in aliquo causare assensū falsum siue errorem. Accipiēdo tamen primo mō istos termios sic

improbatio gre.

clarū est q deus nō pōt decipere/ vl' fallere. sicut nō pōt peccare/ vel iniuste aliquid facere. Et isto modo opposita sentētia est mento auribus fideliū horrenda: sed scd̄o modo illud est dubiū. nec est clare sacre scripture contrariū. ¶ Pro quo pbabilit

C sit hec prima ppositio. q oēm deceptionē: vel errorē de9 potest se solo causare in mente rōnalis creature. Patet q̄a cuiuslibz deceptiōis. vl' erroris de9 est causa. nam omniū rez/ ₇ motuū de9 est causa ſm Augusti. 3. de trini. ca. 3. sed error est aliqua res vel entitas causata: ₇ p cōsequēs deus ipsius est causa: sed cuiuscunq̄ rei deus est causa. eiusdem se solo sine alia causa concurrēte potest esse causa: siue illam rem pducendo in subiecto/ vl' sine subiecto. igitur oēm errorem. vel deceptionem potest producere se solo. siue sine subiecto siue etiā in subiecto. s. in mente rationalis creature. vel alio subiecto q̄re ₇c. ¶ Secunda propositio est

D q deus non potest se solo causare deceptionem vel errorem in mente rationalis creature. Patet per ea que dixi in questione de noticia dei. articulo p̄mo. vbi aliqua dixi de immutatione vitali. Uñ ex dictis ibidē apparet q nulla q̄litas pt alicui potētie vitali eē noticia vel assēs9. nisi sit ab ea effectiue. Cū igit q̄libz deceptio sit quidā assensu9. sequitur q licet deus possit illā rem se solo causare in mente rationalis creature. non pōt facere q sit ei error/ vel deceptio ipsa nō cur-

E rēte ₇c. ¶ Ex his apparet p̄mo ꝯtra Adam. q talis qualitas q̄ ꝯ adam.

est error vel deceptio nõ est eẽn-
tialiter error vel deceptio. cuius
oppm̃ ip̃e ponit de gaudio. noti
cia et volitiõe ꝛc. et ꝑ ꝯñs de er-
rore vel deceptiõe ꝛc. Patz. q̃a si
eẽt in ea et nõ ab ea nõ eẽt ei no-
G ticia sm̃ viã p̃tactã. et tñ añs ẽ
absolute possibile. vt pz ꝛc. ¶ Se-
Cõ hyber nicum. cũdo pz ꝯtra hybernicũ ꝙ ex il-
lo p̃ncipio theologico oẽm rem
quã de⁹ põt causare cũ alia cau-
sa cõcurrẽte. potest causare se so
lo. non sequit̃ ꝙ deus possit cau
sare errorẽ se solo. Patz ex p̃di
ctis. Et potest dari exẽplũ sicut
ex illo ꝛc. non seq̃tur ꝙ de⁹ pos-
sit causare meritum se solo. sed
bñ sequitur ꝙ ergo meritum põt
causare se solo: ꝛ similiter potest
errorẽ causare se solo. Et eadem
est ratio vtrobiqz quia sicut illa
res que est/vel eẽ potest meritũ
potest eẽ nõ meritũ. quia si deus
illam se solo faceret non esset me
ritum. sic illa res que est vel esse
potest error: potest esse ꝛ non esse
error quia si esset a solo deo non
esset error: vt patet. quare ꝛc.
H ¶ Tertia ꝓpositio est ꝙ de⁹ nõ
potest de potentia ordinata ra-
tionali creature falsum dicere/
vel eam decipere. ꝛ hoc ꝑ seip̃m
immediate /ꝛ directe. ista est re-
sponsalis ꝯclusio. licet non appa
reat michi clara ex scripturis.
Et dico per seipsum immediate.
quia nõ est ꝯtra legẽ ordinatam
imo possibile est de potentia or-
dinata ꝙ deus decipiat aliquem
tanq̃ causa mediata sine media-
ente creatura. Tũ primo q̃a de
facto cuiuslibet erroris ꝛ dece-
ptionis de⁹ est causa. vt iam ta-
ctum ẽ. Tũ scd̃o q̃r fm̃ Augu. et
sctõs aliqui merent decipi. et ꝑ
ꝯñs iustum est eos decipere. er-
go de⁹ hoc põt. Tum tertio quia
multe sunt in antiquo testamen
to de Jacob ꝛ Rebecca q̃ spũsctã
eti fa. iliari ꝯsilio excusantur a
mẽdacio. ꝛ tñ in illis deceperunt
Isaac. Ut pz Gen̄. xxvij. ḡ de⁹ ꝑ
bonos decipit. Et multa similia exẽ
pla pñt induci ꝛc. Tũ quarto q̃a
etiã in nouo testamẽto angelus
bon⁹ auctoritate dei apparens
magis in somnia dicens vt ꝑ aliã
viã reuertant̃ in regionẽ suam. ꝛ
sic deceperũt herodẽ. Uñ seq̃tur
Mathei. ij. Uidẽs ꝙ illusus eẽt a
magis ꝛc. Dico etiã directe q̃a
de⁹ per seip̃m frequenter fallit ꝛ
decipit non directe sꝫ indirecte. ꝛ
per accidẽs dicendo aliquid vel
faciendo ꝙ aliqui rationẽ nõ in-
telligentes crediderĩt falsũ. sicut
ptz in euangelio de illis q̃bus di
xit xp̃s. Joh. ij. Soluite templũ
hoc ꝛ in triduo reedificabo illud
q̃ per hoc crediderunt falsum. et
fuerunt decepti intelligentes de
tẽplo lapideo. qḋ dixerat de tem
plo corporis sui. ¶ Quarta pro- I
positio est ꝙ deus põt de poten
tia absoluta rõnali creature fal-
sum dicere. ꝛ eam decipere etiaꝫ
per seip̃m immediate ꝛ directe.
Et dico ꝑ seip̃m ꝛc. non quidem
excludendo oẽm aliam causam
ab ip̃o respectu talis deceptiõis
q̃a hoc eẽt ꝯtra scd̃am ꝓpositio
nẽ (vt pz) sꝫ ꝑ hoc excludẽdo oẽm
aliã cãm ab ip̃o. ꝛ ab ip̃a creatu
ra decepta. Tũc pz ꝓpositũ p̃io
ꝑ rationẽ ante oppositũ ꝛc. Se-
cundo q̃a cum de⁹ hoc possit me
diãte creatura nõ apparet qua-
re hoc non possit absolute sine il
la. Uerbi grã cum hoc possit me
diante angelo vel hoĩe vt patet

ex predicta ꝓpositione. non ap-
paret ratio quare hoc nõ possit
absolute sine illo. Nec ad hoc
apparet michi contradictio. si-
cut ꝙ deus non sit de⁹. vt aliud
euidens impossibile /vt ꝑt appa
rere intuenti. Tertio hoc nullã
impfectionẽ includit in deo. im-
mo videref impfectus. si hoc nõ
posset sicut creatura hoc ꝑt etiã
sine peccato: q̃a aliq̃s põt deme-
reri vt decipiatur. Et mirabile
videref ꝙ deus nõ posset talẽ pu
nire ⁊ ipm decipere p seipm ime
diate. cum manifeste dicat Aug.
lxxxiij.q.liij. ꝙ deus decipit per
malos ãgelos. ⁊ p malos hoies
⁊ sitr deus iussit filios israel de-
cipere egyptios. ⁊ mlta similia
ꝑnt induci. Quarto error põt eẽ
sine peccato. ergo non sequitur
deum eẽ causam peccati. licet er
rorem immediate causaret ⁊ ali-
quem deciperet. Et p ꝯñs deus
absolute hoc potest. Consequen
tia tenet ⁊ añs pz p Aug. enchi-
ridion. xvi. vbi dĩ ꝙ illa fuit opi
nio caldeoꝝ. Et ondit ꝙ sit falsa
⁊ ꝙ aliquis error est malum pe-
ne ⁊ non culpe. ¶ Tũc ad ratio-
nes alterius opinionis. ¶ Ad ꝑ
mam p ꝑma conclusione. Pmo
potest dici ꝙ ꝯña non valet. quia
mendaciũ vel mẽtiri includit ali
quid inordinate fieri. Et ideo ad
ꝓbationẽ ꝯsequẽtie dicif ꝙ illa
diffinitio mendacij que est vocis
falsa significatio cũ intẽtiõe fal-
lendi. debet intelligi de intentio-
ne deordinata fallendi. qualis in
deo esse non potest. nec ꝙ talis
possit eẽ in eo non ꝓbat argumẽ
tum. sed solum ꝙ possit esse in eo
intentio fallendi. Secundo põt
dici ꝙ accipiendo mendacium p
falsa significatiõe vocis cũ inten
tione fallẽdi ꝑ se qualiter nõ su
mit apostol⁹ nec Augu. nec a. ꝯ
cõiter. tunc ꝯsequẽs nõ est falsũ
de potẽtia absoluta sed solũ de
potentia ordinata eo modo quo
dictũ est. ⁊ sic intelligũt aposto-
lus / ⁊ Augustin⁹. Tertio ad ꝓ-
bationẽ cum dicif ꝙ tũc de⁹ pos
set peccare: q̃a omne mendaciũ
est pctm̃. Pz ꝙ hoc est verum de
mẽdacio nõ facto auctoritate di
uina. quale est mendaciũ accipi-
endo vt cõmuniter sumitur: sz nõ
illo modo dictũ est. ¶ Quarto B
potest dici ꝙ si alicui ꝯcederetur
auctoritate diuina posse mẽtiri.
sic sumpto mendacio illud nul-
latenus esset pctm̃. ⁊ p ꝯsequẽs si
deus per seipm imediate alicui
falsum diceret cum intentione
fallendi. et illo modo mẽtiretur
non peccaret. hoc aũt est possi-
bile de potentia absoluta. quia
cum talem auctoritatẽ dare non
repugnet diuine potentie. vide-
tur rationabile / nec apparet ꝙ
tali auctoritate data illud esset
peccatum plus q̃ꝫ occidere inno
centem auctoritate dei. Nã ma-
gis est contra instinctum natu-
re secundum q̃ꝫ primũ circũscri-
pta dei auctoritate. Sed neutrũ
est contra istinctũ nature. si fue
rit ex ꝑcepto vel auctoritate acto
ris nature. q̃re ⁊c. Imo talis au-
ctoritas de facto videtur q̃nq̃ꝫ
esse ꝯcessa. Unde. 3. Regum vlti.
legitur deum dixisse quis deci-
piet achab. et egressus spũs ait:
ego decipiã. Et sequif ingredi-
ar ⁊ ero spũs mendax in ore oim
ꝓphetarũ. Et dicit dñs decipi-
es ⁊ preualebis. egredere et fac
ita. Et ad hoc possent iduci mul

Ad .i. rõ
nẽ greg.
p. i. ꝯclõ
ne.

te scripture. et de egyptijs dece
ptis y filios isr' auctoritate dei
et de alijs. Et lz aliq̄ dicāt q̄ de-
us nō p̄cepit in talib⁹ mēdaciū/
vel deceptionē. sed tm̄ p̄misit
vel p̄nunciat sicut ibi Johan. ij.
Soluite tēplū hoc z ibidē dicit
xiij. ca. qn̄ dn̄s dixit iude. q̄d fa-
cis facit⁹. nō eīn hic imparatiue
loquitur fm glosas sctōz sic ibi
egredere z fac. i. egredieris z faci
es: sicut ante dixit decipies z p̄-
ualebis. Tn̄ licet ista glosa sit p
babilis. nō tn̄ hoc p̄tendit text⁹.
sz q̄ de⁹ illā deceptionē iperauit
C ad punitionē maloz. nec vox vi
det improbabile. q̄re zc. ¶ Ad se
ad .ij. gre cundā rōem p secūda zclusione
go. p .ij. negatur zn̄a: nec auctoritates
zcl'one. Augustini/ vel Ans. hoc p̄bant:
Sed vlterius negatur alia zn̄a
in qua maior est difficultas. Sz
ad p̄bationē dico q̄ non est lici-
tum dubitare. q̄ deus precipit
firmiē credere. ideo negatur mi-
nor. Et ad p̄bationem dr̄ q̄ con-
cesso q̄ homo non possit teneri
ad ipossibile: z q̄ non possit am-
bobus contradictorijs assentire
zsequenter dicendū est q̄ de⁹ nō
posset illud preceptum dare. vt
ptz. zc. ideo ratio non valet. Ad
auctoritates aūt magri/ z Aug.
in oppositum potest dici ad ma
gistrū. sicut ad p̄mā rationē zc.
Et ad Augusti. pōt dici q̄ argu
mentū solum tenet gratia mate
rie. et antecedens est impossibile
cum sit zpositio de preterito fal
D sa zc. Et sic pōt p̄babiliter dici
i regula. tenendo istā viā zc. ¶ Unde ex
oibus p̄t⁹ dictis in isto articu-
lo. z tenendo q̄ res p̄terita non
pōt non fuisse ifero quattuor re
gulas i hac materia satis vtiles

¶ Prima est q̄ nulla propositio
de possibili negatiua cuius affir
matiua de p̄terito correspōdēs
e. i. vera est concedēda de crea-
tura. nisi vbi predicatum est iste
terminus verū aut falsū/ aut ali
us includens alteꝝ istoꝝ in sua
rōne diffinitiua. Uerbi grā. si ista
affirmatiua sit vera. Sortes iu-
dicauit antixp̄m fore. hec negati
ua de possibili sibi correspōdēs
nō est zcedēda. Sortes pōt non
iudicasse antixp̄m fore. vel q̄ ta-
lis noticia pōt nō fuisse. z sic de
similib⁹. ptz ex supra dictis. q: si
hoc zcederet de creatura. pari
rōne dicēdū eēt vel sustineri pos
set q̄ creatura q̄ voluit a. pōt nō
voluisse a. z q̄ illa q̄ peccauit p̄t
nō peccasse. z ita de quolibet p̄te
rito sicut supra tactū est. q̄re zc.
Et dico de creatura. quia talis
locutio est zcedenda de deo. si-
cut cōceditur q̄ deus qui iudi-
cauit z voluit antixp̄m fore. pōt
hoc nō iudicasse/ z non voluisse.
et q̄ eius noticia pōt non fuisse
iudiciū illius. et ratio supra ta-
cta est zc. ¶ Secunda regula ta E
lis est. q̄ nulla p̄positio talis est ij. regula
concedēda de deo. nisi vbi verbū
signat actū deo intrinsecū. z non
effectū p̄teritū ad extra. Uerbi
gratia si ista affirmatiua sit vera
deus dixit vel significauit crea-
ture antixp̄um fore. hec negati-
non est zcedenda de⁹ potest non
dixisse vel nō significasse. q: ista
verba signant non solū actū in-
trinsecum. sz effectū ad extra pre
teritū. Et hoc dico quia secus ē
de verbis p̄nse significantibus
actū intrinsecū. sicut sunt ista iu
dicauit z voluit zc. vel de verbis
significantibus actum extrinse-

sum cõnotãdo tñ eē verũ: vel eē falsũ. sicut sũt ista reuelauit. certificauit rc. vt põt pate ex supra dictis. ¶ Tertia regula est q̄ ta lis locutio nũq̄ est ɔce. dēda / nec de creatura: nec de deo nisi q̄n ve ritas ꝓpositiõis de p̄terito depē det ex contingenti futuro. ptz in ductiue rc. ¶ Quarta regula ē q̄ talis locutio est quandoq̄ cõ cedenda de creatura. s. quãdo p̄ dicatum est iste terminus veruz aut falsum. vel alius terminus i cludens alterum ipsorum in sua ratiõe diffinitiua. Uerbi gratia. concedendum est q̄ illud qđ fuit iudicium verum potest non fuis se iudiciuz verum. r q̄ reuelatio potest nõ fuisse reuelatio rc. Et ratio huius potest apparere ex supradictis rc. ¶ Unde ex istis r specialiter ex quarta regula seq̄ tur. Primo q̄ aliquis habuit fi dem qui potest nunq̄ habuisse fi dem r possibile q̄ sua fides non fuerit fides. Patet de illo qui ha buit fidem q̄ antichristus erit q: fides est vera r de vero. vnde im possibile est q̄ fidei subsit falsuz Et ideo sicut possibile est q̄ an tichristus non erit: sic possibile ē q̄ illa non fuerit fides. sicut pos sibile est q̄ non fuerit vera. Secũ do sequitur q̄ aliq̄s habuit spē qui potest nunq̄ habuisse spem r possibile est q̄ sua spes non fu it spes. ptz de illo qui habuit spē q̄ saluabitur. r sic nõ erit. quia se cundum magistrum li. iii. di. xvi. ca. i. Spes ē certa expectatio fu ture btitudinis rc. r capĩo sequē ti dicit q̄ spes nõ est nisi futura rum rerũ: r ideo sicut possibile ē q̄ iste non saluabitur. ita possibi le est q̄ non habuit certam expe ctationē nec ꝓ ꝯñs spē rc. ¶ Ter tio sequit. aliq̄s ē saluat9 r meru it saluari p fidē r spem q̄ põt hoc meruisse p infidelitatē vel falsaz estiationē. Ptz de illo q̄ hoc me ruit q: credidit vltimũ iudiciũ fo re. r nõ põt hoc nõ meruisse et tñ sua fides potest fuisse infidelitas vel falsa estimatio sicut illud põt non fore. Et similiter aliquis po test meruisse damnationem per rectam estimationē r verã fidem vt q: credidit vltimum iudicium nõ fore rc. Unde ptz q̄ hõ nõ me retur in credendo. q̄a creditũ ab eo sit verũ. nec demeretur q̄a sit falsum. nã hoc non est in potesta te sua. sed ideo mereť q̄a sibi sic precipitur a deo / r vult obedire / r deus vult actum acceptare rc. ¶ Quarto seq̄tur q̄ aliq̄s ꝓphe tauit q̄ põt nunq̄ prophetasse: r possibile est q̄ sua ꝓphetia nũq̄ fuerit ꝓphetia. Patz. q̄a iste ter minus ꝓphetia siue ꝓphetia est terminꝰ cõnotatiuꝰ q̄ sit de vero ¶ Unde describit ꝓphetia q̄ est diuina inspiratio euentum rei im mobili veritate demõstans. Nõ quidē intelligēdo q̄ sit imobilis id est necessaria veritas simplici ter absolute sed conditionaliter sic q̄ necesse est si aliquid est pro phetatum illud euenire. Et ideo sicut possibile est q̄ illud non sit verum q̄ Job predixit de resur rectione. ita possibile est q̄ nun q̄ prophetauerit de resurrectio ne. Et de potestate antichristi fu turi erit facere q̄ christus in ali quibus que predixit. r de ipso non fuerit ꝓphetia. Et similiter pos set dici de multis z trãseo. quia ex predictis satis patet via sub tilibus ad multa cõcludendum in

hac materia. Et hec de toto tertio articulo. Ad rōnes pncipalis questiōis patz clare ex trib⁹ articlis pmissis qd dicendū sit. Et hec de questione.

¶ Questio tertiadecima de potentia dei. et causalitate.

F Questio decimatertia

Utrū de⁹ sit prima cā oīpotēs et oīfaciēs.

Circa quadragesimā secūdā distictionē et alias sequētes in qb⁹ magister agit de potētia et cālitate dei. Quero vtrū deus sit pria cā simplr oīpotens et vlr omni faciens. ¶ Et arguitur

i. arguit

primo q nō qa nō omne possibile fieri de⁹ potest facere. igitur deus non est simpliciter oīpotens. Consequentia satis patz: sed antecedens probatur. quia malum vel peccatum est possibile fieri a creatura et nō a deo. quia nō potest peccare. igitur etc. ¶ Secun-

ij. arguit

do arguitur sic. quia non omne factibile de⁹ potest se solo facere igitur non est pria causa vniuersaliter oīfaciens. Cōsequētia patz qz pria causa vlr omnifaciens qcquid potest cum causa scda pōt se sola. aliter non esset prima. sed ans probatur. qa act⁹ odij dei ē factibilis a causa scda. et tn̄ illum nō potest deus se solo facere. aliter sequitur q deus nullo coagēte posset actum culpabilem facere. quod est contra doctrinam sāctorū. igitur etc. ¶ Tertio argui-

3. arguit

tur sic. quia nullum producibile quod de facto pducit deus pōt melius facere. igit deus non est simplr omps. Consequentia satis ptz: sed ans probatur qa dei potentia productiua est infinita ergo quicquid producit infinite pducit. qz sua pductiua potētia et sua pductio actiua sūt idē. Et p ons oīa equalr pducit: nec pōt aliqd meli⁹ pducere qz de facto pducit. Igit etc. ¶ In oppm̄ oīz

In opp.

isto pest expssa determinatio magistri in littera et est cōis doctrina. ¶ In ista questiōe iuxta ma-

Decisio qstione

teriā triū argumētorū erūt tres articuli. Primus vtrū de⁹ sit potentia actiua simplicit oīpotēs. Secūdus vtrū deus sit pria causa vniuersaliter omnifaciens. Tertius vtrū deus sit potentia infinita equaliter oīa pducens. ¶ Circa primū articulū sic pcedam. Primo premittam aliquas suppositiōes. Scdo aliquas distinctiones. Tertio ponam aliquas cōclusiōes. ¶ Quantū igit

G i. artic.

ad pmū in quo videndū est quid nōis hui⁹ termini omps. et quare deus dicatur omps sit pria suppositio. q deus dicit omps / vel oīpotentia: non a potentia passiua: sed actiua. Patet: et primo q deus dicatur omps vel oīpotentia. est articulus fidei. vt apparz in symbobo etc. Uñ etiaz Exo. xv dicit ops nomen ei⁹. Sed q hoc nō dicat a potētia passiua pz. qz nichil potest pati cum sit intransmutabilis. Ia. i. Apud quē nō ē trāsmutatio etc. ¶ Secunda sup-

H

positio q deus non dr ops a potentia actiua quasi qlz potentia actiua sit formalit potēs qa nullā potētiā actiuā creatam (sicut ignis alterius ve creature) habz formaliter etc. Tertia est q deus

I

non dicitur omps quia possit pducere omne possibile pduci. iīue oīe illud qd produci nō iplicat cōtradictionez. Patet quia filius vel spiritussanctus non essz

ops. Cōsequēs est cōtra doctrinā sctōꝝ. ꝛ reputatꝛ hereticū. cōsequētia patet. q: neuter ꝓducere pōt oē ꝓducibile cū quilꝫ eoꝝ sit ꝓducibilis. imo de facto productꝰ a pře ꝛ non possit ꝓduci a se ꝛc. Et eodem mō argueretꝛ de essentia diuina q̄ nullū ꝓducibile potest ꝓducere ad intra ꝛc.

B Quarta ē ꝙ deꝰ nō dicitꝛ ops q: possit facere oīe possibile siue oīe illud quod eē nō implicat cōtradictionē. Patet quia non potest facere se: ꝛ tamen ipm eē non implicat cōtradictionē ꝛc. Quinta est. ꝙ deus non dicitur omps: quia possit facere omne illud quod fieri ab ipso non implicat cōtradictionem. Patet q: pari ratione oīe illud esset omnipotēs quod posset aliquid fa

C cere. vt patet clare ꝛc. ¶ Sexta est ꝙ deus dicitꝛ omps quia potest facere oīe factibile siue oē illud quod fieri non implicat cōtradictionem. Patet ex dictis a sufficienti diuisione. quia nō apparet alia ratio quare dicatur

D omnipotens. ¶ Unde ex predictis pꝫ. ꝙ iste terminus omnipotens: vel omnipotētia est vnus terminus includens istum terminum potens. vel potētia in recto. et hoc signū distributiuum omnis in obliquo cum vno alio termino distributo in obliq̄ ibi subintellecto. terminus aūt ille distributus pōt subintelligi vel iste terminus ꝓducibile: vł iste terminus factibile ita ꝙ talis terminus ibidem distribuitur. ꝛ nō iste terminus rectus. potens vel potentia. sicut supra dictum fuit in questione de equalitate psonaꝝ articło. 3. Et ꝫ hoc iste terminꝰ oīpotētia pōt dupliciꝛ sumi. Uno modo large. ꝛ sic describeretꝛ oīpotētia ꝙ est potentia ois producibilis ꝓductiua. Alio modo stricte ꝛ sic describeretꝛ oīpotentia ꝙ est potētia cuiuslibet factibilis siue ois ꝓducibilis ad extra ꝓductiua. Unde primo modo nō sumitꝛ apud sanctos. sed scđo modo sicut dictū fuit in q̄stione supra dicta. Et rō fuit ibi assignata. ¶ Scđo patꝫ ꝙ oīpotētia primo modo dicta nō dicit pfectionē simplr: nec illo modo deus dicitur oīpotēs. Patet. q: talis nō cōuenit cuilibet perfecto simplr: q: nec filio nec spūisancto: nec essentie diuine ꝛc. ¶ Tertio patet ꝙ omnipotentia secūdo modo dicta dicit perfectionem simplr. et illo modo dicitur deus omps. Patꝫ quia talis cōuenit cuilibet perfecto simplr ꝛc. ¶ Et si dicatur ꝙ pari ratione qua dicitꝛ ꝙ posse facere aliquā rem siue eam ꝓducere per factionem (sicut creaturam) dicit perfectionē simpliciter. eadem ratione potest dici ꝙ posse ꝓducere aliquā rem (sicut diuinā personā) ē posse simpliciter. et dicit perfectionē simpliciter. et sic aliqua perfectio simpliciter conuenit patri q̄ nō conuenit filio. q: posse ꝓducere aliquā rē ꝛ nō per factionē non videretꝛ diminuere de perfectione ꝛc. ¶ Rñdeo ꝙ ex his q̄ sunt fidei sequitur ꝙ non posse ꝓducere filiū: vel psonā diuinā stat cū oīpotētia que dt perfectionē simplr. hoc tñ nō est euidens. sicut bene ꝓbat rō. sed tñ aliquā creaturā non posse ꝓducere: sicut hoīeꝫ vł asinū. siue aliqd nō

Instātia

F Solutio

posse pducere qd tñ est factibi-le: nõ stat cũ oipotẽtia q̃ dicit p-fectionẽ simplr. licet etiã hoc nõ sit euidens. Ptʒ: qr multi philo-sophi posuerũt primã causam nichil facere vel agere in genere cause efficientis: ꝛ tñ esse pfectã simpliciter. Et ideo posse pdu-cere diuinã psonã nõ dicit perfe-ctionẽ simpliciter sed bene pos-se pducere creaturã. ꝛ sic aliqs est simpliciter pfectus qui non potest producere quodlibet pro-ducibile sicut diuinã psonã ꝛ tñ nõ eẽt simplr pfectus si aliquã creaturã nõ posset pducere. Et licet nõ sit euidẽs. quare vnum magis debeat ꝯcedi q̃ aliud. tñ vnũ debet cõcedi ꝛ nõ aliud: q̃a ad hoc obligamur p fidẽ. sicut clare patet ex supradictis ꝛc.

Op. hu-golini.

¶ Quarto patet q cũ oipotẽtia que dicit pfectionem simpli-citer ꝛ ſm quã deus dicitur oi-potens solũ respiciat p obiecto creaturam siue rem pducibilẽ per factionem. ideo oipotentia sic dicta et oẽs illo modo bene describitur per hanc orõnẽ vel equiualentem scilicet potens fa-cere quicquid fieri nõ implicat ꝯtradictionẽ. ¶ Sed hãc descri-ptionẽ reprobat hugolinus et instat cõtra eã. qr pctm fieri non implicat cõtradictionẽ. ꝛ tñ deus non potest facere pctm ꝛc. Ideo dat aliam descriptionẽ et dicit/ q omnipotens est qui potest fa-cere quicquid fieri ab omnipo-tente non implicat cõtradictio-nem. Hec autem ratio nichil va-let. quia descriptum ponit in de-scriptione quod non debet fieri sicut patet. vi. thopicorum. ideo non est descriptio sed ridiculo-

Improbatio hu-goli.

sa petitio. Nec valet instãtia q: tenẽdo q deus nõ põt facere pec-catũ: ꝯñter dicendũ est sicut ipse tenet q pctm nichil est ideo sub illo distributiuo quicqd qd so-lum distribuit istũ terminũ ens nõ conueniẽter sumitur ille ter-minus pctm. ideo non valet sua ꝯña vt patet. Uñ cũ omnipotẽ-tia nõ habeat p obiecto nisi cre-aturam. vt dictum est. ꝛ pecca-tum ſm ipsum non sit creatura patet manifeste q non valet sua instantia. sed de assũpto magis alias videbitur ꝛc. ¶ His ergo premissis ad maiorẽ declaratio-nem predictorum videndũ ẽ vtrũ omne possibile fieri siue oẽ qd fieri non implicat contradictio-nem deus possit de sua absolu-ta potentia facere. ¶ Circa qd ad declarationẽ terminorum pre-mittã tres distinctiones. Scdo ad articulũ ponã tres ꝯclusiões. ¶ Prima distinctio ẽ de isto ter-mino possibile. Nã possibilium quedã sunt incomplexe signifi-cabilia. quedam vero complexe Primo modo adhuc possibile su-mitur duplr. Uno modo vt disti-guitur contra actum eius. ꝛ sic oẽ quod nõ est ꝛ põt esse (sicut antixps) dicitur quoddã possi-bile. Alio modo vt distinguitur ꝯtra necessariũ. ꝛ sic oĩs entitas et iam actu exñs que potest esse et potest nõ eẽ dr quoddã possi-bile. Et pportionabiliter possi-bile secũdo modo dictũ põt du-pliciter accipi. Uno modo vt di-stinguitur cõtra verum ꝛ sic so-lum enunciabile non verũ ꝛ nõ impossibile est possibile. Alio modo vt distinguitur contra ve-rum necessarium. ꝛ sic oẽ enun-

ciabile etiam verũ potens tñ eẽ
fals̃ z dr̃ possibile. Quãtũ ergo
ad pmũ modũ aliq̃d dicit̃ pos=
sibile fieri. qr põt fieri aliqua en
titas. Sed q̃tũ ad scdm aliquid
dicitur possibile fieri nõ qr talis
ppositio vel enunciabile possit
fieri sed qr potest fieri ꝙ ita sit si
A cut ꝑ eã signat̃ zc. ¶ Scda disti
ctio est de termino isto facere.
Unde fm ꝑsententialiter ponit
Ansel. de casu dyaboli. pmo ca=
pitulo. aliq̃s dicitur facere du=
pliciter. Uno modo positiue et
hoc dupliciter. scz vel de nouo
efficiendo vel factum conseruã=
do. Alio modo negatiue non fa
ciendo oppositũ seu ipsũ nõ ꝓ=
hibendo cum tamen hoc possẽt.
Et sic dicitur de⁹ facere aliquaz
rem que erat non esse cum cessat
facere eam eẽ z similiter que nõ
sunt potest dici facere non eẽ qr
cuz possit nõ facit ea eẽ. Hoc mo
do loquitur Augu. xij. libro de
ciui. dei. ca. xvij. Res quas deus
condidit et vt pri⁹ non eẽnt egit
q̃diu non fuerũt z vt posterius
eẽnt qñ eẽ ceperunt. Pmo modo
sumit̃ proprie. z secundo mõ im
B proprie. ¶ Tertia distinctio est
circa istũ terminũ potẽtia abso=
luta. Unde deum posse aliq̃d fa
cere solet duplicit̃ intelligi. Uno
modo fm potentiam absolutã.
Alio modo scdm potentiã ordi=
natã nõn qꝫ in deo sint due potẽ
tie. vna absoluta z alia ordinata
sed de⁹ dicitur illud posse de po
tẽtia absoluta quod simplicit̃ z
absolute põt. Et sic intelligitur
de⁹ oĩps. et de tali potentia sẽp
loquar in pñti articulo. vt satis
ptz. Sz deũ aliquid posse de po
tentia ordinata potest dupliciť

intelligi. Uno modo stricte qđ
potest stãte sua ordinatiõe quã
eternalit̃ voluit se sic/vel sic esse
facturũ. z sic solum potest illa q̃
ipe ordinauit se facturum. Alio
modo põt intelligi magis large
quod põt stante veritate legis
seu scripture diuine. Et sic possi
bile ordinate potest dici illud qđ
est possibile absolute et non ob=
uiat alicui veritati legis ordina
te vel scripture sacre. Et vtroqꝫ
istorũ modoꝝ dicitur qꝫ impos=
sibile ẽ de potentia ordinata vl=
timum iudiciũ nõ fore. qr licz sit
simpliciter et absolute possibile
tamen non stat cuz eterna dei or
dinatiõe/z obuiat sacre scriptu= C
re. ¶ Isti autem duo modi diffe
runt quia aliquid est impossibi
le de potentia ordinata pmo mo
do et non secundo modo. Sicut
si sortes sit reprobatus hec est
impossibilis de potentia ordina
ta pmo modo. Sortes salua=
bitur. vt patet zc. et tamen non
est impossibilis secundo modo:
quia est absolute possibilis. nec
obuiat sacre scripture. cum nec
hoc nec eius oppositũ sit reue
latum in scriptura. Similiter
etiã aliquid est possibile de po
tentia ordinata secundo modo
et non pmo modo. sed nunq̃
econuerso quia quicquid obui=
at scripture sacre repugnat or=
dinationi diuine. sed non econ=
uerso. Et ideo secũdus mod⁹ est
in plus q̃ pm⁹. vt patet. quia
quicquid ẽ possibile pmo mõ
est possibile secundo modo. sed
nõ econuerso vt dictuz est. Scđs
aũt modus videt̃ magis ppri⁹
q̃ pmus. qr fm pmũ modum
nihil ẽ possibile de potẽtia ordi

nata nisi quod ē vel erit. Similiter isto mō cuiuslibet cōtradictionis de ɔtingēti vna pars est īpossibilis de potētia ordinata. nō aūt scđo mō. vt pz de istis. sortes saluabit sortes nō saluabit. demōstrato aliquo viatore. Et istud faciliter ptz ꝛc. Predicte aūt distinctiōi ɔcordat illa distictio magistri in littera. ꝛ quorūdam antiquorum ꝙ ēdam deus potest de potentia q̄ nō potest de iusticia Istud enī dicitur nō posse de iusticia qđ obuiat ordinationi sue volūtatis vel veritati sue legis quarum vtraqꝫ est regula iusticie. sed illud dicit posse de potentia absoluta qđ absolute ꝛ simpliciter pōt quis oppositum ordina-

D

uerit ꝛ reuelauerit ꝛc. ¶ His & distinctiōib' p̄suppositis ponā ɔtra magistrū Gregoriū tres cōclusiones responsales huic articulo.

i. ɔclusio

¶ Prima est ꝙ omne possibile primo modo (id est oēm entitatē possibilē deus potest facere accipiēdo facere primo mō

ij. ɔclu.

¶ Scđa est ꝙ oē possibile enunciabile deus potest facere eē verum: accipiendo facere primo ꝛ secundo modo.

3. ɔclusio

¶ Tertia est ꝙ nō omne tale possibile de' potest facere eē verum accipiēdo facere primo modo.

E Probat. i. ɔclusio

¶ Probat p̄ma ɔclusio auctoritate scripture sacre. qz nō potest euidēter pbari ratiōe. vt tactū est supra / ꝛ post etiā dicetur. Ad hoc autē est expressa auctoritas Sap. vij. vbi de sapiētia icreata dr ꝙ est oīm artifex ꝛ habens oēm virtutem. Et iterū cum sit vna oia potest. igitur ꝛc. Et iterum. Sapiētie. xi. Quomodo posset aliquid ꝑmanere nisi tu voluisses. Igit non solū deus qđlibet possibile pōt facere. sz etiā factū conseruare. Imo sine ipo nō pōt ɔseruari in esse. quare ꝛc. Multe alie auctoritates scripture ꝛ doctorum possent induci sed iste sufficiunt ꝛc.

F Probat. ij. ɔclu.

¶ Scđa etiā ɔclusio nō pōt euident pbari rōne: sz pbat auctoritate. Primo p verbuz xpi. Mat. xix. Apud deū oia possibilia sūt Secūdo per illud Luce. i. Non erit impossibile apud deuz oē verbū .i. omne enūciabile nō implicans ɔtradictionē. Tertio p illud Gen. xviij. Nunquid deo ē quicq̄ difficile? In oibus autez his fit locutio de possibilib' cōplexis. vt ptz intuēti scripturā. ꝛc.

G Probat. 3. ɔclusio

¶ Tertia ɔclusio probatur. Nam possibile est nullam rē preter deum eē. et tamen illud non potest deus facere loquēdo proprie de facere. Nā si illud sic faceret iam aliquid preter deuz esset. Illud tñ potest facere secundo modo. Hanc autē cōclusionē pbat magister Gregorius p hoc ꝙ possibile est creaturam peccare. ꝛ tamen de' nō potest facere creaturaz peccare. primo modo capiendo facere. Et hoc ipse pbat tripliciter. sed quicq̄d sit de veritate ɔsequentis alias ostendam ꝙ rationes sue non sunt efficaces quando agam de causa peccati ꝛc. Concedit tñ (et hoc ē versi) ꝙ de' potest facere creaturam peccare: et facere mala: et peccata / accipiendo facere secūdo modo. quia hec permittit et posset ea impedire sicut satis pz

H

¶ Ex p̄dictis sequuntur aliqua correlaria. Primo sequitur ꝙ ad oipotentiā quam deo attribuimus nō ptinet ꝙ omne possibile

posset facere primo mõ. Patz de istis. de⁹ nihil facit / vel ↄseruat ꝛc. Scđo sequit̃ ꝙ ab oipotētia quā deo attribuim⁹ ptinet ꝙ oē possibile nō vex ad qđ eē veruȝ nō sequit̃ ↄtradictio seu ꝑmum pricipiū nō eē. possit facere esse verū accipiēdo facere cōmunit̃ ad primū ꝛ ad scđm modū. Siue breui⁹ loquēdo. oē tale pōt ꝑ diuinā potentiā eē vex pȝ ex pre= dictis: ꝛ dico possibile ad quod esse verū nō sequit̃ ꝛc. q2 aliqđ ē enūciabile possibile ad quod es= se verū seqtur cōtradictio. sicut istud nullū enūciabile est verū. ꝛc. ¶ Tertio sequit̃ ꝙ nō est no

A bis euidens nec demonstrabile ꝑ ratonē: aliquā potentiā acti= uam eē oipotentē. ptȝ. q2 nō est sic euidens aliquaȝ potestatem actiuā eē vniuersaliter efficien= tem. Igr̃ ꝛc. Cōsequentia satis patȝ. ꝛ antecedens apparebit in scđo articulo ꝛ satis ptȝ ex alias dictis. Quarto sequit̃ ꝙ q̄ȝ pro= babile est aliquā potentiā acti= uam in q̄libet actiōe precxigi vł eē vniuersaliter efficientem. taȝ probabile est eam eē oipotētē Patet clare. q2 illa potentia est oipotēs q̄ potest facere quicq̄d pōt fieri. sicut ptȝ ex quid nois. sed quicūq3 poneret causam vni uersalē in genere cause efficien= tis poneret eam potentē facere quicq̄d posset fieri. vt ptȝ ex q̄d nois cause vniuersaliter efficiē=

B tis ꝛc. ¶ Quinto pȝ clare ex pre dictis. q2 illi philosophi qui po= suerunt non posse fieri aliū mū= dum. ꝛ nihil posse creari. ꝛ mate riam a nullo posse fieri. ꝛ etiam potentes plura necessaria esse. sicut corpora celestia ꝛ intelligē tias celestes. ꝛ tn̄ cū hoc ponen= tes vnā causā p̄imā vniuersalē in genere cause efficientis habe bant ↄsequent̃ ponere eā eē oi= potentē. ptȝ manifeste ex p̄dict. Sexto patȝ ex hoc ꝙ lȝ ista ↄse= quentia sit bona. de⁹ ē oipotēs ergo deus potest aliū mundum facere vel aliquid creare. vel pōt se solo quicquid potest cuȝ alio tamen nullo modo est euidens naturaliter. patȝ ꝙ sit bona. q2 consequens est necessarium ꝛc. Sed ꝙ nō sit euidens satis patȝ imo antecedens est probabile in naturali lumine ꝛ nō cōsequens imo magis oppositum vt satis ptȝ. et magis patebit in secundo articulo. ¶ Septimo sequitur ꝙ de⁹ ē oipotens: non solū quo

ad effectū. sed etiā quo ad effici= endi modū. patȝ hoc. Pro cuius declaratione sciendū est ꝙ om= nipotēs potest dupliciter intel= ligi. Uno modo quo ad effectuȝ scȝ q2 potest in omneȝ effectum. Alio modo quo ad efficiēdi mo dum. scȝ q2 se solo possit in oēm effectū. Utroq3 mō aūt deus est omnipotens. De primo eñ nō est dubium vt ptȝ ex p̄dictis. sed de secūdo modo ꝓbabile est se= cundū fidē vt ptȝ ex secūdo cor= relario. ꝛ magis patebit ex secū= do articulo. Octauo patet ꝙ ꝓ babile est in lumine naturali ali quam potentiam eē omnipotē= tem quo ad effectum. licet nō sic quo ad efficiendi modum. Pa= tet. quia primum est sic probabi le. ꝛ non secundum saltem nō ita apparenter sicut suū oppositū ꝛ hec omnia magis patebūt ex secundo articulo. ¶ Ex omnib⁹ supradictis ptȝ responsio ad ar

C

D Ad p̄mū principale

gumentū factū primo loco ante oppositū. ¶ Unde scdm illos q̄ tenent q deus est cā peccati ⁊ pōt causare aut velle peccatū sicut Ockā. Brad. ⁊ plures solēnes doctores concedūt negaret aña Et ad pbationē negaret minor ⁊ negaret vltra illa ꝯsequentia de9 potest facere peccatū ergo potest peccare. qr p ꝯñs importatur q de9 posset aliquid male facere vel aliqualr facere quali ter nō debet/ quod ē īpossibile hoc autē nō denotatur p antecedens. Sed de hoc alias. ¶ Sed scdm illos qui illud nō tenēt negaretur talis ꝯña quicquid est possibile fieri deus potest facere. sed peccatū potest fieri a creatura. ergo peccatū potest deus facere. Unde hic est fallacia figure dictiōis. quia in maiori distribuitr vnum simpliciter absolutum p hoc distributiuū q̄cq̄d ⁊ in minori accipitr sub illo vnū connotatiuū. qr peccatū: vel peccare nō tantū importat illam rē que producit sed etiam iportat aliquē obligatū ad oppositam illi9 quod facit vel omittit. ideo est fallacia figure dictionis. Et potest dari exēplum si arguitur sic. quicquid potest fieri de9 potest facere. sz creatura pōt mori: ergo de9 potest mori. Nō em̄ valet ꝯña. qr mori nō importat precise destructionem alicui9 rei sz connotat destrui eā rem que dicitur mori. Et ideo licet de9 pōt causare destructionem rei q̄ moritur. tamē nō potest mori in ppria natura. sic in proposito ꝛc. Et hec de pmo articulo. ¶ Quantum ad secundū articulū in quo videndū est vtrū deus sit prima causa vniuersaliter omni facieēs

i. opinio. | E | ij. opinio | F | ij. articu.

Primo videbitur quid tenendū sit circa hoc scdm fidē. Scdo q̄d dicēdū est sequēdo rationē naturalē. Circa pmū pmittā aliqs ppositiones que sunt supponēde ex fide. nec possunt euidenter probari ex ratione. Prima est q oīm que fiunt deus est causa ea de nō eē ad eē producens. Patz p illud Joh. i. Oia per ipsum facta sunt. Et illud symboli fctōrē oīm visibiliū ⁊ inuisibiliū ꝛc. Secūda ē q oīm q̄ fiūt de9 est causa ea immediate de non eē ad eē producens. Hec ppositio est contra illā opinionē quā recitat Augustin9. v. sup Geñ. c. xxiij. vbi dicit Sunt em̄ qui arbitrant̄ tantū mundū ipsum factū a deo cetera fieri iam ab ipso mundo sicut ille ordinauit ⁊ iussit. deū autez ipsum nihil operari. hanc ibi expresse reprobat Augustin9. Et p illud verbū xpi Joh. v. Pater meus vsqꝫ modo operatur ꝛc. et per multas alias auctoritates. Et ibidē determinat p multa capitula. q pductionē cuiuslibet effectus de9 immediate simul cū alijs causis secūdis concurrit ⁊ principalius ppter quā principalitatē dicit aliquādo ista non nisi a deo fieri et ipsa creari ꝛc. ¶ Tertia ppositio est. q oīm q̄ facta sunt de9 est causa ea immediate in esse conseruans. ptz primo p auctoritatē sapiētis supra inductā in primo articulo. Itez ad Colloc. i. Omia p ipsuz/ et in ipō creata sunt. Et sequitur. Et oia in ipso cōstant. Item Heb. i. Portās oia verbo virtutis sue Ubi glosa. sicut ab eo creata sūt oia. ita per eū cōseruantur. Plu

G

nõ sũt alie auctoritates scripture ⁊ Augustini. Quarta ꝓpõ est q̃ oĩm que fiũt vel facta sunt solus de⁹ est immediata causa ꝓducens vl' ꝯseruãs. Ptz q: nulla est causa prior a qua moueatur ad causandũ. vt dicit Aug. ⁊ ꝓbat magister in littera. ¶ Quinta est q̃ nõ oĩm que fiũt vel fctã sũt solus de⁹ ẽ immediata causa ꝓducens vel ꝯseruans. Ptz q: aliter sequitur q̃ creaturã nichil immediate ꝓduceret vel conseruaret. ꝯtra illud Luc. xxi. vbi xp̃us dicit q̃ arbores producunt ex se fructũ similiter videmus q̃ ad absentiã solis desinit ei⁹ lumen ergo ꝓbabile est q̃ sol ipsum ꝓducit ⁊ ꝯseruat. Et multa possẽt induci sed satis patet. Sexta est q̃ oĩm que fiunt vel facta sũt solus deus potest esse immediate causa ꝓducens et conseruans. patz primo negatiua exclusiue. scilz q̃ nichil aliud a deo se solo hoc possit satis pz. q: ad minus suũ ꝑsius nõ potest esse causa. ⁊c Sed affirmatiuã exclusiue. scilz q̃ de⁹ hoc potest se solo licet nõ posset ꝓbari euidẽter ex scriptura. tamen apparet ꝓbabilis secundũ fidẽ. q: nichil est a deo distinctũ q̃n possit esse absq3 alio creato ab eo totaliter distinctũ. q: quodlibet tale est contingẽs secundum veritatẽ fidei. nec ad ipsũ esse sequitur necessario aliud creatum ab eo distinctum eẽ nec per consequens ad ipum nõ esse aliud non esse. Et per consequens de⁹ potest se solo quicq̃d potest cũ alio. ⁊c. ¶ Septima ꝓpositio est q̃ quicquid deus facit vel conseruat libere ⁊ nõ necessario facit vel cõseruat. pz primo auctoritate supra allegata. Sap. xi. Itẽ in psal. quecũq3 voluit fecit. Item Eph. i. De⁹ oĩa opaẗ scd'm ꝯsiliũ volũtatis sue. ergo libere ⁊ ꝯtingenter. Verũ ẽ tñ q̃ ista ꝯña nõ est euidens. q̃a posset dici q̃ licet de⁹ opaẗ ꝑ voluntatẽ ⁊ ꝑ libertatẽ ꝯplacentie nõ tñ sequiẗ q̃ libertate ꝯtingẽtie. sed tñ ꝯña illa est catholica. Itẽ ptz aliter q: si nõ. ⁊c. sequiẗ q̃ aliud a deo esset necesse esse: q: necessario de⁹ illud faceret ⁊ cõseruare. ⁊c. Octaua ꝓpõ est q̃cq̃d de⁹ facit vel ꝯseruat ꝯtingenter vult facere/ vl' ꝯseruare. Ptz ex alia. q: impossibile est eũ facere vl' ꝯseruare aliquid ⁊ nõ velle facere vl' cõseruare illud. vl' etiã econtra. Et ꝑ ꝯsequens sicut cõtingenter facit sic vult ꝯtingenẗ facere. ¶ Sed contra hanc propositionem est quedam opinio dicens q̃ deus nichil vult contingenter facere quia aut illud velle simpliciter in se esset contingens quod nõ potest dici. cũ illud velle sit deus ⁊ per consequens necesse esse. Aut habitudo illius velle ad illõ quod vult facere esset contingens. hoc non quia non potest assignari que res esset illa habitudo verũ ens rationis vel reale nisi ponatur q̃ sit ipsummet velle diuinum. Et ꝑ ꝯñs sicut ip̃z est simpl'r necessariũ sic ⁊ illa h̃itudo. ⁊ ꝑ ꝯñs necessario vult. Unde finaliter concludit hec opinio q̃ de⁹ producit quicquid producit absq3 hoc q̃ determinetur ꝑ aliquod velle intrinsecum ad producendum et tamen dicitur voluntarie producere. quia in sua potestate habet ꝓducere ⁊ nõ ꝓdu-

Instãtia ꝯ ꝓpõnẽ

Improbatur instantia.

C cere. hec aūt opinio falsa ē. nec sufficiēter sciētiā exprimit. ideo dico breuiter q sicut de⁹ ɔtingēter aliq̄d scit fore. sic cōtingēter aliq̄d vult facere. Nec ex hoc sequit q in deo vel dei sciētia vel volitione sit ɔtingentia intrinseca. Ad rōnē oppositā dico q

q̄ instā.

nec velle diuinū quo vult aliq̄d facere nec ei⁹ habitudo ad illud est contingēs sed simplr necesse eē ipm tñ velle est ɔtingēter velle faciendi illud ⁊ habitudo ē cōtingenē habitudo ad illud sicut dictum est supra de prescientia respectu futuri ɔtingentis. ⁊ similis difficultas ē vtrobiq₃. Nona ꝓpositio ē q licet de⁹ sit necessario omnipotēs tñ ɔtingenter ē omni faciens. ptz ex dictis Decima est q q̄uis necessario de⁹ est omnipotēs tñ necessario si aliq̄d fit ipse est oīfaciens. ptz sicut nihil fit sine ipso: sic nichil pōt fieri sine ipo vt diffuse ꝓbat Brand. in summa sua. Unde hec est radix ad defendendā causaz

D dei contra pelagiū. vt patebit i secundo ⁊c. Illis ꝓpositionib⁹ presuppositis ex fide consequēter vidēdū est quid circa hec sit ꝓbabile naturali ratiōe. Unde sit hec vndecima propositio. q probabile est naturali ratiōe q omnium que fiunt vel facta sūt de⁹ est prima causa/ ipsa mediate vel immediate producens vel conseruans. ptz. quia probabile est deū eē causam primā actiuam pfectissimā et per ɔsequēs vniuersalē respectu oīm effectuum. Non est tñ ita apparēter ꝓbabile q de⁹ sit immediate causa oīm effectuū. quia multi philosophi concedunt primū et negant scōm sicut supra etiā patz. Et q̄ fuerit circa hoc opinio Aristotelis. dubiū est q̄cq̄d tñ sit de hoc: dico q p nullā rōnē multū apparentē pōt ꝓbari deū nō eē cām imediate ɔcurrētē ad oēm effectum ⁊c. ¶ Duodecima propositio est q nō est ita ꝓbabile naturali ratione q de⁹ possit immediate facere se solo quicquid potest cum alia sicut oppositū. licet neutrū etiā sit demōstrabile. ptz. quia cōmuniter oēs philosophi ɔcesserūt q ex nihilo nichil pōt fieri sicut ptz primo physicoꝝ. ergo saltem in istis generabilibus ⁊ corruptibilib⁹ nō potuissent deum per se posse facere formas generabiles ⁊ corruptibiles. Aliter sequitur q possent creari qđ est contra suppositū quod est probabilius in naturali lumine q̄ suū oppositū q̄uis nō sit demonstrabile. Et si petatur vnde philosophi mouentur ad ponendum causam scđam necessario concurrere. dico q propter hoc quia vident q causa secunda approximata sequitur effectus: ⁊ ipsa non posita nunq̄ ponitur. Quā rationē tāgit philosophus secundo de generatione ad probandum solem eē causam istorum inferioꝝ. Itē illud etiam posuerunt ꝓpter hoc q̄a cum de⁹ fm eos sit causa naturalis: ⁊ non libera libertate ɔdictionis si posset aliquē effectum ꝓducere sine causa secūda quez ꝓducit cū ea. sequitur q añ approximationē cause secunde ꝓduceretur effect⁹ ille ꝓpter existentiā cause sufficientis. cuius tamē experiētia declarat oppositum. Nec tñ propter hoc nega

E

nerũt deũ eẽ cãm p̃mã oĩm effectuũ vel imediate vel saltem mediate. Et si dicatur q̃ causa prior prius agit. ergo in illo priori non agit causa secunda etc. Dico q̃ non est imaginandum q̃ cã dicatur p̃ma. quia in aliquo instanti priori operet̃ ad effectũ ⁊ in secũdo instãti operet̃ cã scd̃a ad eundem effectũ sed in eodem instanti totalit̃ vtraq̃. Et ideo negatur de virtute sermonis q̃ causa prima prius agit nisi intelligitur prius. id est principalius et perfectius. vel aliq̃ tali modo.
A ¶ Decimatertia est q̃ probabile est naturali ratione q̃ quicq̃d de⁹ agit ipse agit libere. Patz. quia nobilissimus modus agendi (scz p intellectum ⁊ voluntatem) est deo attribuendus. ergo deus agit libere. quia per voluntatez seu voluntarie saltez libertate complacentie. Non est tamen ita apparent̃ probabile q̃ libertate contingentie. quia non est clarum q̃ oẽ agens per voluntatem agit contingenter: et non naturaliter. Nã multi p̃hi concedunt deum agere per voluntatẽ: ⁊ tamen necessitate nature etiam multi theologi concederent q̃ deus per volũtatem p̱duceret spiritum sc̃tum ⁊ tamen naturalit̃ ⁊ necessario. g̃ eodem modo stat q̃ deus agat p voluntatem: vel voluntarie ⁊ tamen necessitate nature. Jdeo sit hec quartadecima propositio q̃ nõ est ita p̱babile naturali rõne q̃ deus agat libere libertate cõtingentie. sicut oppositum licet neutrum sit demonstrabile. Patet ex predictis in duodecima p̱positione ⁊c.
B ¶ Si vero dicatur
Instãtia contra. q̃a aliqua causa agit ꝯtingenter. g̃ p̃ria cã etiã agit ꝯtingenter. Añs ptz de volũtate creata. q̃ etiã a p̃ho cõceditur esse libera. Et cõsequẽtia tenet q̃a quelibet causa secunda agit inquantum mota a prima. et per consequens eodem modo mouebit et causabit sicut p̃ria. ¶ Dico hic q̃ illa ꝯsequẽtia a multis philosophis negaret̃. ⁊ ratio essz q̃a dicerent q̃ vel voluntas non depẽdet a causa prima nisi in conseruari: ⁊ non in suo libere operari vel si ita foret q̃ non staret scd̃m causaz agere prima non coagente. tamen adhuc non sequit̃ q̃ necessario ageret cã secunda quoniam non stat voluntatem velle nisi intellectu coagẽte. Et t̃n nõ sequitur intellectus necessario intelligit. ergo voluntas necessario vult. Et sic in proposito. Dico t̃n q̃ prima solutio est probabilior q̃ȝ secunda. quia cum idem effectus nõ possit esse necessario ab vna causa: ⁊ contingenter ab alia. videtur michi q̃ si concederetur q̃ deus coagit imediate ad actũ volũtatis. quod si contingẽter ⁊ libere est a voluntate etiam cõtingenter est a deo. Et sic concessa libertate cõtingentie in volũtate creata etiã ꝯcedẽda erit in volũtate diuina. quare ⁊c. ¶ Si autẽ queratur quid sup hoc senserit Aristoteles. dico q̃ eius intentio fuit q̃ deus nõ operatur libere libertate ꝯtingentie. Aliter habuisset cõcedere q̃ ipse potuisset velocius et tardius mouere primum mobile. ⁊ tamen talẽ libertatem concessit in homie respectu actuũ quos operatur volũtarie. vt ptz in libris moralib⁹. Unde sequitur. q̃ si ipse cõcessis-

C Solutio

Alia so⁹.

D

set deũ coagere in oĩ opatiõe ipse incõueniens locut⁹ fuisset de libertate in hoĩe ꝛ in deo. vt ptz ex dictis. Qr illo supposito dico ꝙ illã seqtur ista. sꝫ dubiũ est ꝗd supꝑ illo sẽserit Aristoteles de ꝗ alꝰ videbit̃. Ex supradictis patet responsio ad secundam rationẽ ante oppositum questionis. Unde quando dicitur quia non omne factibile ꝛc. ergo ꝛc. ¶ Primo dico ꝙ licꝫ antecedẽs sit probabile naturali ratione (vt dictum fuit) tñ ſm fidem est impossibile. et iõ consequentia est bona. Dico tamen secundo ꝙ probatio consequentie nõ valet. quia aliqua cã non dicit prima. quia possit se sola quicquid potest cum alia sed dicitur prima quia a nulla alia ẽ causata et quelibet alia est causata ab ea: vel imediate vel mediate. ¶ Tertio dico ad probationẽ antecedentis. ꝙ licꝫ deus nõ possit se solo facere actum odij dei. vt patet ex dictis in alia questione. tamen actum odij dei potest se solo facere. quia ille actus potest esse ꝛ non esse odium dei et ꝑ cõsequens esse peccatũ. ¶ Quarto dico ꝙ improbatio illius vlterius non valet quando infertur ꝙ ergo deus nullo coagente posset actum culpabilem facere. qcquid enim sit de consequente. cõsequentia non valet. sed bñ sequitur ꝙ ergo actum culpabilẽ / vel peccatum põt deus nullo coagẽte facere. ex qua non sequitur prima. sicut nec sequitur mortuum deus potest facere viuens. ergo deus potest facere mortuum viuens. ¶ Si vero dicatur contra hunc actũ potest de⁹ facere nullo coagente ꝛ hic act⁹ nõ põt nõ esse culpabilis. Igit̃ ꝛc. Respondeo negando minorẽ quia odiuꝫ dei non põt esse odiũ. Uñ si illuꝫ actũ ꝗ est odiũ dei in mẽte dyaboli de⁹ põeret sine subiecto tũc nõ essꝫ odiũ sicut nullus esset eo odiẽs. Imo forte ſm supradicta si entitas illa fieret a solo deo in ipsa voluntate adhuc nõ eẽt odiũ. nec volũtas ipsa formalit̃ odiret cũ ad hoc requirat̃ ꝙ talẽ actuꝫ partialr̃ efficiat ꝛc. Quicquid tñ sit de hoc secũdo ꝑmum est satis certum. ꝛ sufficit ad propositum quare ꝛc. Et hec de scđo articlꝰ. ¶ Quãtũ ad tertiũ articulũ in ꝗ videndũ est. Utrꝫ de⁹ sit potentia infinita. ¶ Prĩo videbit̃ vtrꝫ de⁹ sit potentia vigoris infiniti siue finite ꝓductiua. ¶ Scđa videbitur vtrũ deus sit potẽtia alicui⁹ entis infinite absolute productiua. ¶ Tertio videbitur vtruꝫ deus sit potentia alicuius entis finiti infinite ꝓductiua. Circa primum punctum est opinio. Egidij dicentis ꝙ non solum ſm fidẽ deus est cõcedendus infinite potentie intensiue. sed etiã hoc ideꝫ tenendũ ſm Aristotelis opinionem. Et ꝙ illa fuerit Aristotelis opinio ostendit ex processu eius viij. phisicorum capitulo. primo vbi probat deuꝫ siue primũ motorem non esse ꝯiunctum magnitudini per hoc est infinit⁹. nec videtur ꝙ soluꝫ infinitus. nec videtur ꝙ solum intelligat de infinitate in duratione quia tunc ratio non ꝓcederet. vt ptꝫ. q̃re. ꝛc. ¶ Sed magister Gregori⁹ tenet ꝙ illa non fuerit opinio philosophi. propter quod duo suppõit. ¶ Primũ est ꝙ deus ẽ motor appropriatus ꝑmi orbis. ¶ Scđm

Marginalia: E Ad scđm ꝑncipale — Solutio — G 3. articꝰ. — op. egiđ — H op. greg. — F Instãtia

est q̄ sm opinionem Aristotelis deus mouet ipsũ de necessitate nature: et non ɔtingenter ⁊ libere. Aliter eñ posset irregulariter/ et velocius / ⁊ tardius mouere. imo nõ oino mouere cui⁹ oppositũ ꝓbat scḋo celi. Ex his arguitur q̄ si deus eēt hoc mõ potentie infinite. sequitur q̄ deus moueret orbē suũ in instanti quod est cōtra experiētiã. Et cōsequētia p3 q: mouet orbem per primũ suppositũ: ⁊ mouet naturaliter non libere per scḋm: ⁊ p ɔñs sm vltimũ sue potentie. sed sm phm/ et sm veritatē si aliqua virt⁹ naturaliter mouēs eēt infinita intensiue moueret in instanti. q̄re ⁊c. Itē scḋo celi cōmēto. xxxvi. dicit ɔmētator. credēdũ est q̄ potentie mouentiũ sũt terminate proportionis ad corpora mota. ⁊ q̄ infinitas nõ inuenitur in eis nisi ꝓpter eternitatē. q̄re ⁊c. ¶ Uñ sciēdũ ꝓ solutiõe rõnum ad oppm̄ q̄ aliq̄d pōt dici infinitũ quattuor modis. Uno mõ in duratione q: durat eternaliter. Et sic scḋm phm̄ non solũ de⁹ est infinitus: sed oēs alie intelligentie ⁊ celũ imo materia prima. Alio modo: q̄a mouet tempore eterno. et sic sole potentie actiue sũt infinite sicut intelligentie: ⁊ corpora celestia q̄ mouent vel localiter / vel saltē motu alterationis ⁊c. Alio mõ q: mouet motu sm locũ tp̄e eterno cōtinue ⁊ inmediate. Et sic sm phm̄ sole potētie immateriales sicut intelligētie sunt infinite. ¶ Quarto modo q̄a est infinitũ simpliciter. s. vel sm q̄titatem: vel sm vigorem. Et sic scḋm phm̄ nihil ē infinitũ nec sm q̄titatem pfectionis: nec sm intentionem vigoris. S3 quecũq̄ fuerit opinio Aristotelis. tñ magr̄ Gregori⁹ tenet q̄ q̄libet sequēdo rõnalem naturalē habet ponere aut saltē nõ negare q̄ est aliqua res infiniti vigoris intensiue et q̄ de⁹ est illo modo infinitus. p3. q̄a hoc importat dignitatē: nec includit ɔtradictionē. vt nititur psuadere. igitur ⁊c. ¶ Ego aũt dico q̄ siue istḋ sit ꝓbabile/ siue nõ seq̄ndo rationē naturalē: tñ oppositum videtur magis dicēdũ. B op. doc.

Nec istud est ita possibile sicut oppositum. P3 primo ex dictis in alio articulo (sc3 ex duodecima et q̄rtadecima ꝓpositionibus.) ¶ Scḋo patet q̄a ꝓbabili⁹ videtur sequēdo rõnem naturalē q̄ q̄dlibet possibile poni in eē possit poni in eē p cãm seu virtutē finitã q̄3 oppm̄: cũ ꝓbabili⁹ sit nullum effectũ posse eē īfinitũ. q̄3 oppm̄ igitur ⁊c. ¶ Tertio p3 q: ꝓbabilius videtur nihil posse moueri in instanti q̄3 oppositum. Et tñ si primus motor esset vigoris infiniti sequitur q̄ posset mouere in instanti. quare ⁊c. ¶ Si vero dicatur ɔtra istam rationem: q̄ scḋm fidem ɔcedendum est deum esse infinitum intensiue siue vigoris infiniti: ⁊ tñ non concedendum ipsum posse mouere in instanti. ergo illa ratio nulla ⁊ cetera. C Instātia

Maior patet: ⁊ minor probatur quia ad illud seq̄tur contradictio. Tum primo. quia motus est successio que in instanti esse non potest. Tum secundo q: mobile simul esset in omnibus partibus spacij super quo moueretur. ¶ Tum tertio: quia pari ratione posset celum mouere reuolutione completa in instanti.

secū hoc est falsum. Nā sequitur q̄ eēt mutatum ꝓpositū: ⁊ tamē nō eēt mutatū ip̄m totum ⁊ quelibet eius pars eēt in eodē loco primo in quo prius fuit: ⁊ totaliter se haberet ad locum. sicut si fuisset q̄escens ⁊ nō motū. ¶ Rn̄deo cōcedendo maiorē q̄uis nō posset euidēter ostēdi ex scripturis. s3 ꝓ minore distinguo: q: motus/vel moueri pōt capi dupliciter. Uno mō stricte. ⁊ sic requirit successionem. Alio modo large ꝓ mutatione subita. ⁊ sic concedo q̄ primo modo non est concedēdū secūdum fidē deum posse mouere in instāti. quia includit contradictionem vt bene arguit prima ꝓbatio. Sed secūdo modo bene concedēdum est: nec illud includit contradictionem.

Soluti.

D ¶ Unde ad secūdā improbationez potest dici negando cōsequētiā quia deus potest corpus subito de extremo ad extremū mutare non mutando ipsum per mediū sicut patet de corpore christi dū conficitur in altari. Uel aliter potest dici (concedendo scilicet) q̄ deus potest mutare aliquod corpus subito de extremo ad extremū ita q̄ in illo instanti illud corpus simul eēt in oībus partibus spacij: ⁊ post instās nō esset nisi in termino ad quē. Nec hoc videtur plus impossibile q̄ꝫ idez corpus per tempus esse in diuersis locis. Et sic pōt dici ad tertiā improbationē de celo. q̄ deus potest ipsum subito mouere q̄d si faceret celum eēt mutatuz Et q̄n arguit ꝓpositū: q: eēt ꝓ illo instanti in loco in quo prius fuit. Dico q̄ nō sequitur: ergo non est mutatū fm locū. q: si vnū corpus existens in oriente deus poneret in occidēte. non remouēdo ip̄m de priori loco illud eēt mutatū fm locū: q̄uis eēt in eodem loco in quo prius. Sic in ꝓposito. q̄uis celū eēt in instāti ip̄m ⁊ oēs ei⁹ ptes in eodez loco in quo prius. tn̄ in eodē instāti ip̄m ⁊ q̄libet pars ei⁹ eēt in alio loco in quo pri⁹ nō fuit. ⁊ ideo eēt veruz ip̄z eē mutatū. Et ex ista solutione p3 ꝯfirmatio ꝓpositi cū ista non sint ꝓbabilia sicut opposita ⁊c. ⁊ ꝓbabiliter sequant̄ ad illud ⁊c. Et hec de primo puncto.

¶ Quātum ad scḋm pūctū vtrū de⁹ sit potētia alicuius entis infiniti absolute ꝓductiua. Prio ponam tres ꝯclusiones. Secundo soluā aliq̄s obiectōes. ¶ Prima ꝯclusio est q̄ non est euidēs vel demōstrabile in natural lumine q̄ ip̄ossibile sit magnitudinem actu infinitā eē. Probatur. q: nulla implicatur cōtradictio euidēs ex hoc q̄ ponit̄ aliq̄d corpus posse eē infinitū: cum infinitas nō tollit rōem corporis/aut magnitudinis. nec ecōuerso corpus rationez infinitatis. ¶ Scḋa cōclusio est q̄ ꝓbabile est q̄ possibile sit deū aliquam multitudinē aut magnitudinē actu infinitā facere vel ꝓducere in eē. Un̄ dico q̄ siue hoc/siue oppositum sit ꝓbabile in naturali lumine. tn̄ hoc est ꝓbabile in fidei lumine: ⁊ ꝓbabilius q̄ꝫ oppositū fm fidem. ptz p̄mo de multitudine: q: non plus apparet repugnare q̄ deus possit facere multitudinē actu discretā ⁊ nō facientez p se vnū continuum q̄ꝫ q̄ faciat multitudinem actu non. diuisaz facientem vnum continuum: sed

E

i. ꝯclusio

F ij. ꝯclō.

secundum non repugnat immo sic facit in quolibet ꝯtinuo. nec ergo primũ repugnat. Maxime ergo secundum fidẽ q̃ ponit ꝙ q̃cũq3 multitudine angeloꝝ data de⁹ põt facere aliquẽ aliũ angelum. Secdo pz ppositũ de magnitudine q: si de⁹ potest facere infinitã multitudinẽ corpoꝝ finitoꝝ actu distinctorum p primã partẽ seq̃tur ppositũ. q: quodlibet corpus qd potest facere potest alteri vnire Unde põt argui in qualibet parte proportionabili alicuius hore deus potest facere vnum lapidẽ pedalẽ ꝛ in fine hore omnes simul vnire. ꝛ p consequens infinitos lapides pedales. ꝛc. quare ꝛc.

A 3. ꝯclusi. ¶ Tertia ꝯclusio est ꝙ q̃ probabile est ꝙ possibile sit deũ aliquam multitudinem: vel magnitudinẽ extensiuã actu infinitam facere tam probabile est ꝙ possibile sit ipm aliquã latitudinem intensiuã actu infinitã producere in eẽ. Primo patz. q: nulla ratio fieri posset contra secundum quin eque fortis fieret contra primũ ꝛc. Secundo q: si forma aliqua (sicut calor) eẽt infinita intẽsiue non ppter hoc exiret metas speciei pprie. Igitur ꝛc. Tertio q: si ois calor possibilis eẽt actu. calor eẽt infinitus. Ptz ꝯsequẽtia s3 antecedẽs est possibile igitur ꝛ consequẽs. Antecedens pbatur. q: sicut de⁹ potest velle ꝙ nullus calor possibilis sit actu: ita potest velle ꝙ omis calor possibilis sit in actu. quia apparet repugnãtia in vno plus q̃ in alio. ꝛ primum potest sicut patet ante mũdi creationẽ. igit. pbabile est ꝙ possit velle fm ꝛc.

B arguit. i ¶ Sed contra predicta obijcitur primo ꝙ euidenter implicat contradictionẽ aliqd corp⁹ esse actu infinitũ. q: tale esset quantum ꝛ per ꝯñs eẽt bicubitum vel tricubitu3. ꝛ sic de alijs spebus quãti. Consequẽtia pz. q: oĩe quantũ est in aliqua specie quãti. Sed ꝯñs implicat. q: si eẽt bicubitũ esset figuratũ. ꝛ per ꝯñs finitum. ¶ Scdo ꝙ tale posset localiter moueri vel nõ. Si dicat ꝙ nõ. Cõtra deus est virtutis infinite. ergo posset mouere corp⁹ infinitum si esset. Si dicatur ꝙ sic. Contra ergo est finitum. consequẽtia pz. quia vltra se haberet spacium in quo reciperetur sed impossibile est ꝙ aliquid sit infinitum: et habeat vltra se spacium ꝛc. ij. ar. ¶ Tertio contra secundam ꝯclusionem. quia si eẽt aliqua multitudo actu infinita vel etiam magnitudo. aliqua eius pars eẽt infinita sc3 residuũ preter vnã partem finitam. ꝛ p consequẽs non eẽt maior illa sua parte infinita. Consequẽtia ptz q̃a vnũ infinitũ non est maius alio. Et falsitas consequentis patet. q̃a tunc pars esset equalis toti. nec totum esset maius sua parte quod implicat ꝯtradictionẽ euidentem. 3. argu. ¶ Quarto ꝯtra tertia3 quia tunc de⁹ posset facere grauitatẽ ꝛ caliditatem infinitam. ꝛ per cõsequẽs illa posset mouere suum mobile vel calefacere suũ calefactibile in instãti. ergo quo ad mouere ipa eq̃ret ṽtuti dei. Consequẽtia ptz q: de⁹ non põt citius mouere q̃ in instanti. Et falsitas ꝯsequentis pz. quia impossibile videt ꝙ creatura possit in aliquo equari suo creatori 4. ar.

C Ad pmũ Ad ista respõdetur. ¶ Ad pmã

negatur consequentia. quia non valet tale argumentum nisi de quantitate finita. Unde secundum philosophum si queratur quantum tempus preteriit: convenienter respondetur quod infinitum etc. Et ad probationem consequentie dicitur quod tale esset alicuius speciei quantitatis. non quod iam sit de facto: nec sequitur quod ibi cubitum etc. quia sunt species quantitatis finite. sed est possibilis alia species quantitatis infinite. ¶ Ad secundam respondet magister Gregorius per duas conclusiones. Prima est quod corpus infinitum si esset posset a deo moveri circulariter seu girative. Secunda est quod si tale esset omniquaque infinitum non posset moveri motu recto si autem esset secundum aliquam dimensionem finitum secundum illam posset moveri: et non secundum illam secundum quam esset infinitum. Primam probat. quia ad illam non sequitur aliqua contradictio. Unde si orbis solaris esset in parte superiori undique infinitus non appereret propter quid deus qui est infinite virtutis ad movendum non posset illum girare. ita quod sol et quelibet pars eius in concavitate ipsius se haberet in equali distantia a terra sicut nunc. Ex hoc infert quod philosophus non demonstrat primo celi. celum non esse actu infinitum. quod tamen credidit fecisse. Unde postea solvit aliquas rationes philosophi. Secundam conclusionem probat quo ad primam partem per rationem factam arguendo quod impossibile est quod aliquid sit omniquaque infinitum et habeat ultra se spacium etc. Sed secundam partem probat quia non videtur repugnantia quod aliud moveatur versus illam partem versus quam est finitum: sed si moveretur versus aliam sequitur inconveniens. primus illa tur. igitur etc. ¶ Sed contra ista dicta arguitur sic. Primo quia secundum concessum ab eo non repugnat infinitum sed secundum unam partem moveri versus aliam in qua est terminatum. Assigno ergo unum punctum in tali omniquaque infinito. cum igitur illud quod est ex una parte illius puncti sit terminatum in puncto dato. et eodem illud quod est in alia parte sit terminatum in eodem puncto. et cum penetratio corporum absolute non repugnet sequitur quod totum illud omniquaque infinitum possit moveri localiter. Unde ut facilius habeatur imaginatio arguo sic Sumo punctum a. et sit centrum terre et mundus sit infinitus. tunc ab illo puncto imaginentur quattuor linee in infinitum protracte in a. puncto se intersecantes ad angulos rectos. et volo quod interceptum inter duas illarum moveatur in illud plenum interclusum inter alias duas. et sic volo de omnibus spaciis interclusis etc. Cum igitur illud totum omniquaque infinitum sit illa spacia interclusa in datis lineis sicut totum est sue partes. sequitur quod illud moveri possit. ¶ Secundo non imaginari detur repugnare quod linea aliqua moveatur versus illam partem ubi est infinita: quam versus aliam ubi est finita. sed secundum non repugnat per adversarium. igitur nec primum. Probo assumptum. quia movendo versus partem ubi est infinita non propter hoc sequitur quod ultra sit spacium aut locus in quo recipiatur: sicut secundum eum non sequitur quod movendo versus partem ubi terminatur derelinquat spacium in quo erat. ¶ Et ideo videtur michi quod supposita quantitas secundum non omniquaque

Contra argumenta Gregorii.

2. ar.

op. doc.

D Ad. 2. op. greg.

E

F

G

infinito. et alio secundum vnã partem sed nõ appet qn probabiliter possit sustineri quod illud quodcumque infinitũ moueri possit recte sicut circulariter. Et si queratur in quo recipitur. dico quod nullo: sicut etiã nõ desinit eẽ in aliquo. Vñ si essent due linee infinite versus oriente. et finite vers⁹ occidentẽ. penetrãtes se quarum vna sit a. et alia b. et b. moueretur versus occidentem a. non mota. hoc dato patet quod b. est semper per totũ vbi est a. et cum hoc acquirit aliquid quod a. non acquirit. sed si ex vtraque parte esset infinita nichil acquireret sicut nichil deperdit cuius acquirat dum est finita in vna parte. Et sic patet quid dicendum sit et c.

A Ad tertiũ. ¶ Ad tertiam patet primo quod cõsimiliter argueretur in cõtinuo non eẽ infinitas partes et c. Secundo distinguo de toto et parte. nã dupliciter sumi possunt. Uno modo dicitur totum omne quod includit aliquid quod est aliquid et aliud preter illud aliud et quodlibet illi⁹. et sic inclusum dicitur pars illius. Alio modo dicitur totum illud quod includit aliquid primo modo et cum hoc includit tantũ quantum est aliquid certum datum finitum quod tamẽ non sic includit inclusum. Et sic illud inclusum non includens tantum quantum includens dicitur pars illius. Et propositionabiliter posset dici de toto et parte in quantitatibus discretis. Unde primo modo omnis multitudo ẽ totum alterius multitudinis que illã includit. id est q̃ est omnia illa q̃ ipsa est: et aliud vel alia ab illis et quolibet illorum. Et omnis multitudo sic inclusa est pars et hoc modo vna multitudo infinita potest esse pars alterius sicut multitudo partiũ proportionabiliũ vni⁹ medietatis cõtinui ẽ pars multitudinis partiũ toti⁹ cõtinui. Secundo mõ nulla multitudo infinita est totũ vel pars respectu multitudinis infinite et sic multitudo partiũ toti⁹ cõtinui non est totũ ad multitudinẽ partiũ toti⁹ medietatis. quia quot binarios vel trinarios includit multitudo toti⁹ tot includit multitudo partis. et non plures includit multitudo totius quam partis. ¶ Tertio distinguo hos terminos magis et minus. Uno modo sumuntur proprie et sic multitudo dicitur maior q̃ tãdudem plures cõtinet. illa vero minor q̃ non totiẽs. Alio modo improprie et sic omnis multitudo q̃ includit vnitates omnes alterius et quasdam alias ab illis dicitur maior illa. Esto quod non includit plures quam illa: Primo modo maius et min⁹ non dicuntur de infinitis adinuicem. vel respectu finitorum. vel econuerso. sed bene secundo modo. B

Quarto dico quod totum et pars sumendo primo modo reperiũtur in infinitis et non secundo modo. Et isto modo conceditur quod pars non est minor toto primo modo capiendo totum. et pars et maius. et minus. Et eodem modo capiendo conceditur quod aliquod infinitum est minus aliquo infinito. nec tamen exceditur ab illo. ita quod proprie non est excessus vel equalitas in infinitis et c.

¶ Ad quartam dico quod aliquid equari alteri potest dupliciter intelligi. Uno modo quo ad effectum sic quod creatura faciat effectum tantum quantum de⁹. et sic non ẽ inconueniens: licet non quicquid põt facere de⁹ creatura pos- C Ad q̃rtã

sit facere. Alio modo sumitur equari non quo ad effectum. sed quo ad modum. Et dico quod licet possit creatura equari deo in aliquo potest modo agendi (vt puta quod potest agere: vel aliquid mutari in instante) non tamen omnimodo potest aliquid facere sicut deus: quia nichil potest facere independenter. et sic de multis alijs conditionibus. etc. ¶ Secundo dico quod nulla repugnantia est quod deus possit facere vnam grauitatem infinitam que subito moueret: vel vnum calorem infinitum quod subito alteraret. Tertio dico quod nulla repugnantia est quod deus posset facere talem qualitatem infinitam et tamen quod illa non ageret in instanti. quia non ageret nisi coagente deo. et ideo deus posset ipsam facere agere successiue et remissiue. Etiam posset illam facere sine subiecto etc.

B Instantia Solutio ¶ Si vero dicatur quod pari ratione deus posset facere vnam visionem de se infinitam. et per consequens posset comprehendi ab alio quam a se quod videtur impossibile.

¶ Pro isto dico quarto quod concesso quod deus posset facere supremam speciem infinitam. et vnum intellectum infinitum. et in illo vnam visionem infinitam. quod tamen non est adhuc concessum / nec sequitur ex prius concessis. tamen ex illo non sequitur quod huiusmodi intellectus per illam visionem comprehenderet diuinam essentiam quia illa visio non esset infinita simpliciter sed solum secundum quid: et tamen deus est infinitus simpliciter etc. Unde circa hoc potest poni exemplum scilicet quod vna visio sit speciei inferioris (vt verbi gratia abstractiua) et alia superioris speciei puta intuitiua. si ille fieret infinite intensiue non propter hoc sequitur quod aliquid ita perfecte cognoscitur per vnam sicut per aliam et tamen per vtramque cognosceretur aliquid infinite. Cum igitur illa visio que deus est sit infinitum perfectior quibusdam alijs visionibus. et tamen deus ita perfecte videt sicut illa visio est perfecta. sequitur quod illa visio creata non esset comprehensiua sicut visio diuina. nec illa cognosceretur deus omnibus modis quibus cognoscibilis est: vel quibus seipsum cognoscit. Et eodem modo potest dici de dilectione infinita. si esset. ¶ Si autem dicatur quod deus non potest facere speciem infinitam (quod reputo problema neutrum) tunc consequenter dicendum est quod non potest facere infinitam dilectionem: vel noticiam quia nulla res potest alicui intellectui esse maior dilectio / vel noticia quam talis sit essentialiter perfectus in sua specie / et vitaliter capax. quare etc. Et hec de secundo puncto. ¶ Quantum ad tertium punctum in quo videndum vtrum deus sit potentia alicuius entis finiti infinite productiua. Sciendum est quod sicut tangebatur in tertio articulo ante oppositum difficultas huius dubij stat in hoc quia cum dei potentia productiua / siue eius productio actiua sit infinita. videtur quod quicquid deus producit infinite producat. quod si ita est sequitur quod nichil quod deus producit potest melius producere quam facit. Consequentia tenet. quia quodlibet equaliter et infinite producit. quare etc. Et consequens apparet falsum per magistrum distinctio. xliiij. vbi dicit quod deus potest facere mundum meliorem etc. Et ideo circa hoc

C Alia solutio.

D

primo videndū est vtrū qcquid
de⁹ pducit infinite pducit. Se-
cūdo vtrū aliqd de⁹ possit face-
A re meli⁹ q̄ facit. ¶ Circa primū
i.opinio. diuersi sūt modi dicēdi. Quidā
eñ dicūt q sic. qz de⁹ ad cuiusli-
bet rei pductionē cōcurrit fz su
um totū vigorē infinitū. cū ille
sit indiuisibilis: et per ɔ̄ns ɔcur-
rit ɔcursu infinito/ et pductione
ij.opinio infinita igit &c. ¶ Alij dicunt q
nō qz nichil plus pducit a deo
q̄ ip̄m sed qōlibet ad extra pro-
ductū solum finite est ergo solū
finite fit. et pducitur a deo. igit
&c. ¶ Sed videtur michi q ista
Op.doc. difficultas magis est verbalis
q̄ realis. Pro quo sciendū est q
ista verba pducere, facere con-
currere, et alia hm̄ōi significan-
tia actionē dei possunt capi du-
pliciter. Uno modo pprie put
dicunt actū diuine voluntatꝫ in
trinsecum: et cū hoc habitudinē
ipsius ad effectum extrinsecum
Et isto modo satꝫ patet q scd̄a
opinio est vera: et q deus nō p-
ducit infinite. quicquid pducit
sed inequaliter/ et magis/ et mi-
nus fm quod maior vel minor
est effectus pductus. Et sic pro
cedit ratio. Alio modo possunt
capi improprie put p̄cise dicunt
actum diuine voluntatis intrin
secum quo deus vult aliquid eē
vel fieri. Et isto modo pbabilis
eēt prima opinio quia nichil est
aliud dicere deus infinite pdu-
cit a. idest infinite vult a. eē vel
fieri et hoc est pbabile cum act⁹
quo sic vult sit infinitus qz ē idē
quod deus. et sic pcedit ratio il-
lius opinionis. Sed simplr lo-
quēdo. et qualitercūq capiant
ista v̄ba michi videt pbabilior
opinio &c. Nec valet rō p prima
q̄uis eñ causalitas diuina sit l
finita vel pductio actiua/ vl cō
cursus infinitus non pter hoc
debet cōcedi q de⁹ quēlibet ef-
fectū infinite cause. vel infinite
pducat. vl cōcurrat. Tū primo
qz licet pducere diuinū sit eter-
num (cū sit ip̄e de⁹) nō tñ ɔcedi-
mus q de⁹ eternaliter pducat
effectū aliquē. igit q̄uis idē p-
ducere sit infinitū nō pter hoc
est ɔcedendū q infinite pducat
&c. Tuz scd̄o qz licet dilectio dei
qua diligit oīa sit infinita. non
tamen cōcedimus q infinite di-
ligit omnia quia tūc equaliter
omnia diligeret. nec plus dilige
ret seip̄m q̄ creaturā: nec vnam
creaturam plus q̄ aliam. Tuz
tertio quia q̄uis causalitas et
pductio dei actia sit necessaria
(quia est omnibus modis idem
deo) non tamen propter hoc cō
cedimus q deus necessario cau
set/ vel producat aliquem effe-
ctum. igitur nec talis ɔ̄ña valet
concursus, vel conatus dei quo
producit a est infinitus ergo in
finite producit a. Tum quarto
quia q̄uis actus diuinus quo
vult a. eē/ vel fieri sit infinitus.
nō pter hoc opꝫ concedere q
deus infinite vult a. esse &c. sicut
q̄uis actus diuine voluntatis
quo vult antixp̄m fore sit neces-
sarius. non tamē sequitur q de⁹
necessario vult antixp̄ꝫ fore. Et
ideo probabiliter potest dici ad
istum tertium articulum q licꝫ
de⁹ sit potētia infinita: nō tamē
equaliter. nec infinite producit
oīa. nec est alicuius entis finiti l
finite sed solū finite productiua
et tante p̄cise quāte entitas pro

Ad tertium principale C ducta est perfecta etc. ¶ Sed circa secundum dubium propositum quod tangebatur in tertio argumento an oppositum. scilicet utrum aliquid deus possit facere melius quam facit. Primo distinguendum est sicut magister in littera quod ly melius potest referri/vel ad faciendi modum vel ad effectum factum. Si primo modo: tunc sicut bene dicit magister. si modus faciendi ad sapientiam artificis refertur. non potest aliquid melius facere sive meliori modo et meliori sapientia vel artificio. Si autem secundo modo concedit magister, quod potest aliquid melius facere. id est aliquam rem meliorem. Sed ulterius est distinguendum ly melius quia aliquid potest esse vel fieri melius vel bonitate essentiali vel substantiali vel bonitate accidentali. Item tertio distinguendum est quod aliquid possit fieri melius quam sit potest intelligi. vel utrum illud idem numero possit fieri melius vel utrum aliud ab eo. Et si aliud utrum aliud solo D numero distinctum vel specie. ¶ Si ergo loquimur de bonitate accidentali satis constat quod aliquid deus potest facere melius quam fecit. sive ipsum idem numero / sive aliud numero vel specie distinctum. quia hoc non est aliud nisi facere aliquid quod deus fecit/vel aliud ab eo solo numero vel specie distinctum esse informatum perfectionibus accidentibus quod utique deus potest cum illa accidentia possit augere vel multiplicare sicut sibi placet. Si vero loquamur de bonitate essentiali vel substantiali satis etiam patet quod quocumque dato deus non potest illud vel aliud solo numero distinctum facere melius quia quecumque solo numero distinguuntur sunt eque bona/et eque perfecta essentialiter. Et ideo sicut nichil potest esse et fieri de alia specie. sic nec ipsum nec aliud eiusdem speciei specialissime potest esse et fieri melius essentiali E bonitate vel perfectione. Sed remanet difficultas nunquid quocumque dato quod deus facit possit aliquid facere melius essentiali bonitate ab illo distinctum specie. Et de isto principaliter videndum est: et deinde videbitur occasionaliter de excessu specierum. et penes quid attenditur essentialis bonitas/vel perfectio earum. Sunt autem circa primum diversi modi dicendi. Nam si teneatur opinio i. opinio. quod quacumque re data vel dabili deus potest facere essentialiter perfectiorem. sicut in infinitum potest augere qualitatem recipientem magis et minus: consequenter dicendum est quod deus nihil facit immo nec potest facere quin possit facere aliud distinctum specie melius essentiali bonitate: quia non est status etc. Si vero ponatur status in talibus Alia via speciebus ita quod sit dare aliquam substantiam perfectissimam possibilem a deo fieri. tunc est magis dubium. quoniam secundum istam viam posset probabiliter sustineri utraque pars contradictionis. Unde posset probabiliter dici quod cuiuslibet speciei producibilis aliquod individuum est de facto a deo productum. Et pro ista parte est et ista ratio quia videtur verificabile quod sicut deus produxit aliquod individuum speciei simpliciter inferioris: ita et produxerit aliquod individuum speciei simpliciter superioris ex quo illa possibilis est. Et ad istud propositum videtur esse Aug. xi. confes. dicens. domine duo fecisti unum prope te et unum prope nichil modo videtur quod non sit dabile aliquid imperfectius illo quod est prope nihil nec aliquid perfectius illo quod est prope deum etc. Sed etiam pars contraria potest

pbabilr dici scz q non obstante statu possibili in speb9 multe tn̄ sūt spēs possibiles que non sūt. A Et p ista pte videtur eē opinio op. ockā Augu. z magri in. xliiij. di. q̄ dicūt q de9 pōt fecisse hoiez q̄ nec peccare posset / nec vellet. Ex q̄ auctoritate Ockā arguit p hūc modū. Q: q̄cq̄d conuenit alicui indiuiduo spēi specialissime nulli indiuiduo eiusdē speciei repugnat formalir̄ psimile. sz isti hoi (demōstrato sorte q̄ nūc ē) cōuenit posse peccare. sed scd̄m Augustinū z mgr̄m de9 pōt facere hoiem cui repugat posse peccare ergo talis nō eēt eiusdem speciei specialissime cū sorte q̄ nunc est: ergo eēt alteri9 spēi. Et per pn̄s deus potest facere idiuiduum alteri9 spēi zc. Sed q̄cquid sit de conclusione: tn̄ illa rō non est efficax. B ¶ Tū pmo q: non est verū q aliquis hō possit eē q̄ nō sit eiusdē spēi specialissime cum homine iam existente zc. Improbatio ockam. ¶ Tū secundo q: pbabilius est q nec homo / nec alia creatura rōalis possit eē simpliciter ipeccabilis Nec ista est intentio Augustini vel magistri sicut hec omnia declarabo in questione sequenti.

C ¶ Dico ergo finalir̄ quo ad hoc q prima opinio est pbabilior q̄3 secūda et magis fauet omnipotentie dei: similiter etiam tertia est pbabilior q̄3 secūda. Et si q̄s teneat eam dicendū est pnter q non obstante statu possibili specierum producibilium tamē nō omnes species possibiles sunt pducte. Et ad auctoritatē Augustini que videtur eē pro alia parte fecit vnum prope se zc. ¶ Respondendū eēt q deus fecit vnū ppe se quod est de facto perfectissimū creatū licet possit eē pfectius z ideo nō est ita ppe qui aliud possit eē magis prope: z p cōsequens melius in specie. quare zc. ¶ Sed ad maiorē declarationem predictorum iuxta hanc D materiā tractandum est istō dubium. scilicet. penes q̄d attenditur excessus et perfectio specierum vtrum penes recessū a non gradu eēndi vel ad accessum ad summum siue propinquitatē ad deum. Circa quod sic pcedam. Primo recitabo vnam fantasticam imaginationem. Secundo dabo veridicaz solutionē. Sciēdum est igitur q circa hec ē opinio (scz) hui9 magistri Johā. de rippa. que fūdatur in distinctione formali que licet ptineat multa falsa. valet tamen ad ymaginandum perfectionē specierum ideo eam breuiter recitabo. op. ioh. de rippa Primo ergo imaginar̄ ista opinio q in eodem supposito creato ē formalis distinctio inter denominationes perfectionis simplicir̄ licet sint idem realir̄. Uerbi gr̄a in homine inter essentiaz / vitaz / et intelligentiam zc. Secundo q in quolibet tali supposito finito. prima denominatio est intensior q̄3 secunda. et secunda q̄3 tertia. et sic deinceps. et quelibet est in infinitum intensibilis sicut linea vbicunq3 inciperetur posset in infinitum protendi versus oriens. nec aliqua pars illius denominationis est indiuisibilis sicut nec aliqua pars linee. Et illi gradus seu partes eiusdem denominationis secundum cum non differunt realiter nec formalir̄ sed soluz ex natura

E rei sumēdo stricte hoc nomē ex natura rei. ¶ Ex pdictis tertio infert q homo est plꝰ ens/seu esse q̄ viuēs: vel vita. z plus vita q̄ intelligētia. Et ita dixisset de qualibet specie finita cui pcete rent iste tres denoiatiões i specie tn̄ infinita quā ponebat pos sibilē dicebat qualibet denoiatione eē infinitā: z p pñs eque in tensam. Quarto ponit vltimam denoiationē in aliqua specie exi stentē eē actualē z oēs pores po nebat potētiales: ita q imedia te pcedentē vocat imediate potentialē ad imediate sequentem Et inde cōcedit q illa denoiatio que ē actualis in specie iferiori est potentialis in specie supiori zc. ita q de quacūq3 specie finita scdm ipsū. ymaginandū est q scdm q ipsa est superior plures denomiationes in ipsa vnitiue ɔcurrūt: sicut quanto numerus

F est maior tāto plures vnitates i ipo sunt. ¶ Et pro intelligentia ampliori ponat q in aliquo individuo concurrāt pcise decem denoiationes. tūc ipse dixisset q illud esset de noua specie ita q non essent sub eo possibiles nisi octo species: quoniam illud ens in quo nō ɔcurret aliqua denominatio nisi prima non dixisset in aliqua specie reponi: qm̄ ad hoc q aliquid sit in specie reqri tur fm eu3 q aliqua denominatio sit ibi potentialis et alia sit actualis. imo videtur mihi q ipse consequēter loquendo haberet dicere q vbi nō cōcurrerent nisi due denomiationes pfectionis simpliciter adhuc illud non esset in specie sed in genere. sed si tres tantum concurrerent illud esset de prima z infima specie. et p pñs illud in quo pcise ɔcurrerent decē esset de octaua specie: nec essent sub eo possibiles nisi septē species. Et illō ens in quo nō esset nisi vna sola denoiatio nec fuisset in genere/ nec in specie zc. ¶ Quito ponit hec ymaginatio q vna denominatio nō

G potest qnātumlibet intēdi quin cū eadem concurrat vnitiue posterior denoiatio. ita q scdm eū q̄uis quelibet denoiatio habeat latitudinē z augmentationē certā anteq̄ superior/ denominatio cōcurrat vnitiue cū eade3 tamē in qualibet denominatiōe possibili in specie finita pōt esse certa latitudo anteq̄ fiat vnitiuus cōcursus denominationis posterioris cu3 illa. Aliter enim nisi sic eēt sequit q lapis posset esse pfectior essentia q̄ angelus quod est absurdū. Et pña patet scdm eū. qz angelꝰ est finita eēntia z limitata ergo si eēntia lapidū quantūlibet posset crescere absq3 cōcursu vnitiuo alicuꝰ denominationis de facto nō cōcurrentis in lapide. sequitur q eius eēntia tandē attingeret ad tantā pfectionē / z maiorē q̄ sit essentia angeli. Nec potest dici q p tale cremētum lapis eēt de alia spe q̄ priꝰ qz vbi alie denominatiōes nō ɔcurrūt / nec plures/nec pauciores. necessario illud ē lapis vel lapideitas. sicut ille nūerus is q̄ qttuor vnitates/ vel quat vnitas z nō āpliꝰ ɔcurrit. necessario ē qternitas. ¶ Se

H xto ex oibus pdictis pz fm eu3 qualiter attendenda est pfectio vel maior/vel minor speciez scz in hoc qz habet plures vel pau-

ciores denoiationes pfectionis simpliciter. Et qr quodlz suppositũ spẽi supioris ẽ pfecti⁹ z inueni⁹ in qualibet denoiatiõe i qua ꝯuenit cũ supposito speciei iferioris ꝗ illd suppositũ inferi⁹. Et ꝭm istaz viã in eadẽ spẽ vnũ suppositũ põt esse pfecti⁹ alio scdz ꝙ põt habere maiorẽ latitudinẽ denoiationis ꝓprie spẽi. in qua nõ cõcurrit cũ specie inferiori Et i istis breuit cõsistit imaginatio quã iste diffuse tractat.

A ¶ Sed ego q̃ nõ pono distinctionẽ formalẽ in creaturis sicut supra patuit i q̃stiõe de distinctiõe. i diuinis habeo negare multa hic dicta tã̄ꝗ iintelligibilia. Ad cui⁹ declarationẽ p̃mo p̃mittã vnã distinctionẽ z aliq̃s descriptiones. Scdo ponã aliquas ꝓpositiones. Distiguo igit ꝙ duplex ẽ pfectio. scz pfectio simpl'r z pfectio ꝭm quid. Perfectio simpliciter a diuersis diuersimode describit vel sumit. Unõ ꝭz Ansel. pfectio simplicit est illud qd in vnoquoqz meli⁹ est ipm ꝗ nõ ipsuz Sz quicq̃d sit de ista descriptione ad bonuz intellectũ ipam exponẽdo tñ de ꝟtute sermonis ꝯ eã darẽtur multe instãtie. Jdo alit põt describi ꝙ pfectio simpliciter est pfectio/vel res significata p aliquẽ terminũ quẽ nõ stat ab aliquo remoueri z illud est summũ bonũ. Talẽ em terminũ voco denoiationẽ pfectionis simpliciter sicut supra tetigi i q̃one de distinctiõe i diuinis. lz ꝭm opinionẽ nũc dictã nõ sic sumat. zc.

Improbatio opi. de ripa.

B ¶ Sed pfectio ꝭm quid stricte sumẽdo põt describi ꝙ est pfectio/vel res creata significata per aliquẽ terminũ quẽ non stat ab aliq̃ remoueri z illud esse. z nõ esse min⁹ pfectũ ꝗ illud p illũ significatu Talẽ aũt terminũ sic significãtẽ voco denoiationem pfectionis ꝭm q̃d. Uerbi gratia de p̃mo. vita i deo ẽ pfectio simpliciter: z iste terminus vita est denoiatio pfectionis simpliciter. de scdã vero vita creata est pfectio ꝭm q̃d Et iste termin⁹ vita creata est denoiatio pfectionis ꝭm q̃d. Et ꝭm istũ modũ sola diuina perfectio est pfectio simpliciter. pfectio aũt creata ꝯsimilis denoiatiõis pfectionis diuine ẽ pfectio ꝭm q̃d: quã opinionẽ supra dicta opinio vocat denoiationẽ pfectiõis simpliciter: ita ꝙ idẽ denoiatur p perfectionẽ ꝭm q̃d (vt hic describit) et per denoiationẽ pfectionis simpl'r ꝭm illam opinionẽ ꝗuis nõ sic vtar isto termino denomiatio pfectiõis.

¶ Ex his sequit primo ꝙ termini specifici de p̃dicamento substãtie sicut hõ/asin⁹/lapis vel alij similes exprimẽtes finitã limitationem essendi nõ sũt denoiationes pfectionis ꝭm q̃d. Ptz qr talis terminus põt negari ab aliquo ente creato: z cũ hoc stabit ꝙ illd non erit min⁹ pfectũ ꝗ pfectio creata sigta per illũ sicut angel⁹ nõ est hõ: nec est min⁹ pfect⁹. Et idõ res significata p talẽ terminũ põt vocari pfectio limitata: et talis termin⁹ denoiatio limitate pfectionis. Et sic C

vtar istis terminis pro nunc et semper / in consimili materia breuitatis causa. ¶ Secundo sequitur
D quod impossibile est esse aliquas species qui aliqua denoiatio perfectionis secundum quid conueniens vni conueniat alteri. patet: quoniam essentia contingens est perfectio secundum quid sed impossibile est aliquam speciem esse et non esse essentiam contingentem. Tertio sequitur quod inter perfectiones secundum quid: siue denominationes talis perfectionis est ordo essentialis. Patet: quia stat vnam esse sine alia / et non econtra. igitur. etc. Antecedens patet: quia stat creatam essentiam esse sine veritate et non econtra. et sic de alijs. ¶ Quarto sequitur quod inter perfectiones
E secundum quid siue denoiationes talis perfectionis illa dicitur congrue posterior et actualis respectu alterius quae non potest stare sine illa: sed bene econtra. Quinto sequitur quod si posterior denoiatio perfectionis secundum quid infinitaretur pro pluribus supponeret quam si prior denominatio infinitaretur supposito tamen quod vtraque pro aliquo supponeret. Patet non intelligentia pro pluribus supponit quam non vita vnum est quod prima denomiatio pro nullo supponeret scilicet non ens. Et ad istum sensum posset reduci vnum dictum suprapositae opinionis: scilicet quod nullius denoiationis perfectionis simpliciter eius non gradus est non esse simpliciter preter
F quam prime etc. ¶ Sexto sequitur quod possibile est aliquas species continere se perfectionaliter. patet. quia per vnam speciem creatam sic continere aliam intelligo non quod vna sit alia perfectionaliter. sed sicut maior numerus dicitur continere minorem / non quod maior sit minor. sed quia in maiore est minor / vel consimilis: ita perfectior species continet perfectionaliter inferiorem. quia quicquid dicens perfectionem conuenit inferiori: conuenit superiori. et non econtra. et hoc est possibile. etc. Et per predicta multa dicta illius opinionis que sunt improprie et de virtute sermonis falsa possent reduci ad aliquem bonum sensum absque positione distinctionis formalis. etc. ¶ His premissis pono contra dictam opinionem aliquas propositiones. Prima est: quod nulla specifica natura continet alicuius essentialis perfectionis intensiuam latitudinem / siue plures gradus aliquo modo distinctos constituentes talem latitudinem gradualem. patet quia hoc maxime poneretur ad saluandum excessum specierum in essentiali perfectione: sed hoc non cogit quia deus qui dicitur maxime et infinite quodlibet aliud excedere. ponitur illius latitudinem perfectionis intentionalem continere etiam a ponentibus gradus et latitudinem in alijs: sed eque faciliter potest in alijs saluari: vt patet. Igitur. Item oppositum non potest saluari sine illa distinctione formali / que superius fuit improbata. etc. ¶ Ex hoc sequitur primo quod nulla est latitudo realis vel ymaginaria. cui omnes gradus perfectionales rerum sunt applicandi. Istam ponit Climeton in summa sua quam probat quia ex indiuisibilibus non fit continuum: sed quecunque natura specifica est ex se perfectionaliter

Margin notes: G — H. de rippa. — H

ter diuisibilis. & nullã lineaȝ aut latitudinẽ ↄ̃stituant hmõi gradus pfectionales specifici nec sunt ↄ̃parabiles alicui latitudini. Scd̃o seq̃tur ꝙ licet aliqua res sit perfectior essentia/vel vita q̃ȝ alia. tñ null⁹ rei essentia/vł vita est q̃dditatiue gradualiter intẽsa. Et loquor de intẽtione non scd̃m equalẽtiam: sed scd̃m continentiã ꝛc.

A ¶ Scd̃a ꝑpositio est. ꝙ nulla specifica natura excedit aliaȝ perfectionaliter: vł exceditur ab alia in aliqua q̃ntitatiua pfectione siue ꝓportione arismetica: vel geometrica. Uerbi grã nec in dupla/nec in tripla ꝛc. patet. q: talis ꝓportio solum est ꝓprie in quantitatibus itensiuis/vel extensiuis/vel discretis. In naturis aũt specificis non est ita. vt ptȝ ex predictis. quare ꝛc.

B ¶ Ex hoc seq̃tur pˀo ꝙ nulla est ꝓprie equalitas/maioritas/vel minoritas pfectionis in naturis specificis vel eaȝ indiuiduis. Ptȝ. q: non est ibi ꝓprie ꝓportio ꝛ per ↄ̃sequẽs nec ꝓportio eq̃litatis/nec maioris vel minoris inequalitatis. Scd̃o sequitur. ꝙ licet q̃libet indiuiduũ eiusdem speciei sit alicu⁹ perfectionis essentialis et nõ maioris/vel minoris q̃ȝ aliud non tñ seq̃tur ꝙ equalis. Ptȝ. Nam si vni⁹ ad alterũ esset ꝓportio equalitatis tũc ipsius ad indiuiduũ speciei inferiorꝭ esset ꝓportio maioris inequalitatis. ꝛ ad idiuiduũ supiorꝭ ꝓportio minoris inequalitatis ↄ̃tra predicta. Et ideo ista consequẽtia non valet aĩa xp̃i fuit alicu⁹ finite perfectionis ꝛ non maioris/vel minoris q̃ȝ aĩa Jude ergo equalis. Oportet enĩ addere in añcedente alicuius: ꝛ aliquãte. ꝛ tunc añcedens est falsũ: q: ꝓprie nullius quãtitatiue perfectionis fuit nec habuit ꝓportionẽ eq̃litatis ad aliam aĩaȝ eiusdem speciei: sicut nec maioris ineq̃litatis ad aĩam asini: nec minoris ineq̃litatis ad naturam angeli ꝛc.

¶ Tertio ꝓpositio est. ꝙ nulla specifica natura distat perfectionalr̃ a nõ gradu vel etiã summo gradu essẽdi simpliciter. Patet. q: licet proprie loquendo alique res distent a non gradu ꝓprie speciei. vel etiã a summo si ille sit possibilis (Uerbi grã) Albedo octo graduũ distat gradualiter a nõ gradu albedinis per oẽs gradus quos ↄ̃tinet realiter tñ nulla natura specifica. ꝛc. Quia si sic. vel distaret per aliquos gradus intrinsecos quos realiter/vel formaliter vel ex natura rei distinctos cõtineret. Et hoc non. vt patet ex predictis. vel per aliquos gradus essendi extrĩsecos. scilicet per species iter medias Et hoc non. quia nullum extrinsecum est alicui principiũ essentialis distãtie. Etiã sic sequeretur. ꝙ destructis illis intermedijs speciebꝰ: non esset distãtia huiusmodi. quod non videtur. quare ꝛc. C

D ¶ Quarta ꝓpositio est. ꝙ nulla specifica natura est alia perfectior: vel imperfectior essentialiter ꝓpt̃ maiorem aut minorem recessum a non gradu/vł accessum

ad summũ gradũ essendi simpliciter Patet sicut inter eas nõ est perfectionalis distãtia ac. vt dictũ est. sic nec accessꝰ/aut recessus. igitur penes hoc nõ põt attẽdi accessus specificꝰ. Item cõcessa tali distãtia cum deus ĩfinite excedat oĩa creata illa infinite ab ipo distarẽt et p ɔñs nõ plus vnũ ꝗ̃ aliud. igit ii oĩa essent eq̃ pfecta. ac.

G ¶Ex his ergo patz ꝙ illõ cõe dictũ oĩa sunt magis/vł minꝰ pfecta ſm ꝙ magis/ vel minꝰ appropinquãt/vel distãt a pꝛimo nõ debet intelligi de ppinq̃tate/vel distãtia pfectionali ſm maiorẽ/vel minorẽ excessum pfectionis diuine ad alia entia. Patet q: ĩfinite excedit ac. ¶Scdo/seq̃tur ꝙ illud dictũ debet intelligi de ppinq̃tate/vel distãtia a deo ſm maiorem/vel minorẽ ɔueniẽtiã/ vł similitudinẽ ĩ pluribꝰ/ vł paucioribꝰ denoĩationibꝰ pfectionis cũ eo. ptz ex priꝰ dictis ac. Et talis coueniẽtia non ĩpeditur ppter infinitatẽ dei. Sicut eñi esto ꝙ esset albedo vna/ĩfinita intẽsiue adhuc maior eẽt ɔueniẽtia inter eã a vnã rubedinẽ decẽ graduũ ꝗ̃ nigredi-

H nem decẽ graduũ ꝗ̃uis vtrãq̃ excederet ĩfinite ſꝫ gradũ: sic licet deꝰ excedat ĩfinite quelibet rẽ. tñ vna maiorẽ habet cõueniẽtiã cũ eo ſꝫ ꝙ ei ɔueniũt plures denoĩatiões pfectiõis quarũ ɔsimiles ɔueniunt deo ac p hoc cõcludiꝛ pfectior: et dꝛ magis appropiquare deo. Et sic attẽdiꝛ accessꝰ specificꝰ Hic tñ est diligenꝛ aduertẽdũ ꝙ lꝫ sint aliq̃ue due res: a toti dem ɔueniãt denominatiões pfectiõis simpliciter vni sicut alteri. tñ ppꝛie loq̃ndo de specie. non pp̃ hoc sequiꝛ ꝙ sint eiusdẽ speciei Patet. q: licet ꝙ alia illarũ nõ sit ppꝛie in specie: sed de pdicamẽto substantie. ptz hoc õ hoĩe/ a de aĩa alterꝰ ac. Tñ ex illo ãtecedẽte ĩferꝛ ꝙ ille res non sint diuersarũ specieꝝ: a ꝙ sunt essentialiꝛ eque pfecte. et hoc sufficit ad ppositũ. Et hec de ista materia: a hoc ꝑtio articľo Et hec de q̃stione. Ad rationes q̃stionis ptz clare ex predictis ac.

¶Questio quartadecima a vltima huiꝰ primi libri: que tractat de voluntate dei. I q̃stio 14.

Circa quadragesimãq̃uintã distinctionẽ in q̃ et aliis sequẽtibꝰ vsq̃ ad finẽ pmi magister agit de volũtate dei. ¶Quero vtrũ volũtas diuĩa ĩpedibilis sit prima lex obligatoria create volũtatis. ¶Arguiꝛ primo ꝙ nõ: q: volũtas diuĩa est ĩpedibilis: nec semp ĩpleꝛ a causa creata ac. Antecedens ptz: q: .j. ad Thimo. ij. dicit aplꝰs ꝙ deus vult oẽs hoĩes saluos fieri. a tñ hoc ĩpedit causa creata. nec in hoc ĩpleꝛ voluntas diuina: quia ppter peccatum non oẽs saluantur: quare ac. ¶Scdo sic. q: voluntas diuĩa non est regula/cui vniuersaliꝛ se confortare teneaꝛ volũtas creata. igitur ac. Antecedens pbaꝛ. q: ĩ enchiridion ca. no. dicit Augustinꝰ ꝙ bonus filiꝰ bona volũtate vult pꝛẽ suũ vi

Utrũ voluntas diuina ĩpedibilis sit prima lex obligatoria.
Arg. 1
2. argu

uere quē deus bona volūtate vl' timori ⁊c. igit̃ iste licite dif format volūtatē suā volūtati diuine. q̄re ⁊c. ¶ Tertio sic: q2
3. ar. volūtas diuina nō est p̄ria lex a qua diriuet̃ ois alia lex crea ta. igit̃ ⁊c. Añtecedens p̄bat̃. q2 p̄pheta dicit. Esa. x. Ue q̄ cō dunt leges iniq̄s. Et p̄ ꝯñs ali que sūt leges create iuste: sꝫ a volūtate diuia iustissima nō potest diriuari iniusticia. iuxta illud. qm̄ deus nolēs iniq̄tatē
In oppositū tu es. q̄re ⁊c. ¶ In oppositū ē Augu. xij. cōtra Faustū dicēs Lex eterna est diuina mēs seu volūtas ordinē naturalē fua ri iubens turbari vetās. sꝫ lex eterna ē p̄ria lex obligatoria
Decisio q̄stiōis. ⁊c. igit̃ ⁊c. In ista q̄stiōe iuxta materiā triū argumētoꝝ erūt tres articuli. ¶ Prim⁹ vtꝝ vo lūtas diuina sit ipedibilis: et semp̄ ipleat̃ a causa creata ⁊c. ¶ Scd̄s vtrū voluntas diuina sit regula cui vniuersalit̃ se cō formare teneat̃ volūtas crea ta ⁊c. ¶ Terti⁹ vtꝝ volūtas di uia sit p̄ria lex a q̄ diriuat̃ ois
A .i. articulus lex create ⁊c. ¶ Quātū igit̃ ad p̄mū p̄io p̄ intellectu hui⁹ articuli ⁊ toti⁹ q̄stiōis p̄mittā aliq̄s distictiones ¶ Scd̄o po nā ꝯclusiōes. ¶ P̄ria distictio sit ista: q̄ hoc nomē volūtas vl hoc totū voluntas dei q̄ñq3 su mit̃ p̄p̄rie. Et tūc signat diui nū bn̄placitū. qd̄ nō ē aliud q̄3 ipse deus volēs. Q̄ñq3 vero su mit̃ ip̄roprie ⁊ methaphorice Et tūc supponit nō p̄ bn̄placi to / vl' volūtate dei: sꝫ p̄ aliquo alio qd̄ est ei⁹ signū. Uñ q2 se pe signa noiant̃ noib⁹ signato rū sicut subiectio exhibita pau peri dr̃ mīa et pietas: ⁊ testa mentū alicui⁹ dr̃ ei⁹ volūtas. q2 eā designat. sic etiā aliqua quib⁹ nobis volūtas q̄ de⁹ est signat̃ / vocant̃ in scripturis / diuina volūtas Et hmōi signa sunt p̄ceptū. ꝯsiliū. p̄hibitio. opatio. vel ipletio. ⁊ p̄missio. B
Et dicunt̃ i scriptura pluralr̃ volūtates dei. iuxta illud. p̄s Magna opa dn̄i exq̄sita i oēs volūtates eius. Quis vnica et simplex sit dei volūtas Et hec distictio solet cōiter poni sub his verbis. q̄ q̄dā est volūtas dei bn̄placiti. alia est volūtas signi. Hic tn̄ ē aduertēdū p̄io qualr̃ p̄dicta signa distiguūt. Unde sicut i p̄mo p̄ncipio meo declaraui. ip̄e ex distictio pōt sic haberi. Nam q̄ñq3 mo dis possum⁹ imaginari deum aliq̄d velle. ¶ Primo mō vult aliq̄d debere fieri a creatura. et hui⁹ signū est p̄ceptū. ¶ Se cūdo modo vult aliq̄d debere nō fieri. ⁊ hui⁹ signū est prohi bitio. ¶ Tertio mō vult aliq̄d nec debere fieri / nec debē non fieri. sed expedire fieri: ⁊ hui⁹ signū est ꝯsiliū ¶ Quarto mo do vult aliq̄d nec debere fieri nec debē nō fieri / sed licere fie ri. ⁊ hui⁹ signū est indulgētia vel permissio. ¶ Quito modo vult simpliciter aliq̄d esse vel fieri ⁊ hui⁹ signū est impletio / vel opatio. ¶ Unde q̄libet ad extra dei opatio est signū vo lūtatis diuine sicut effect⁹ sue cause ⁊c. Sic igit̃ volūtas diui C
na precipit bona sicut deū ho norare / p̄ximum amare / ⁊ p̄hi bet mala sicut deū odire. p̄xi mū ledere. Nec ideo precipit

bona: qꝛ bona sint. vel ꝓhibet
mala qꝛ mala sint: sed sicut de
claraui tūc hec ideo bona sūt
qꝛ precipiunt: ⁊ mala: qꝛ ꝓhi
bentur. Sed ꝯsulit maiora bo
na sicut sunt virginitas ⁊ pau
pertas ⁊ permittit minora bo
na sicut sunt ꝯiugium ⁊ dñiū.
sed operatur generaliter oīa.

¶ Scđo notādum ꝙ licet ꝑdi
cti termini ꝓceptum ⁊c. cōiter
accipiātur ꝓ signo diuine vo-
lūtatis bñplaciti: tñ sicut tūc
dixi non solū supponūt ꝓ diui
ne volūtatis extrinseco signo.
sed etiā ꝓ ipsius bñplacito et
actu intrīseco. Unde iste ter-
min⁹ preceptū nō min⁹ ꝓprie
supponit ꝓ bñplacito diuine
volūtatis quo ꝓcipit aliq̄d de
bere fieri seu vult aliq̄d debe-
re fieri q̄ȝ ꝓ signo extrīseco ta
lis actus. et sic de alijs ⁊c.

¶ Tertio notādum sicut i pri
mo pricipio intuli ꝯtra quēdā
magistruȝ ꝙ capiēdo ꝑmissio
nem vt est signū volūtatis dei
non est ꝯcedendū ꝙ deus ꝑmit
tit mala culpe fieri. Nā ꝙ ali-
qs ꝑmittat aliq̄d fieri potest.
dupľr intelligi. Uno modo qꝛ
nec ꝑcipit, nec ꝓhibet, nec ꝯsu
lit illud fieri: sed idulget. ⁊ ta
lis ꝑmissio est signū volūtatis
dei. qꝛ aliquē actū significat, i
sic ꝑmittēte vt ptȝ. Et isto mō
deus non ꝑmittit mala culpe
fieri. vt ptȝ. Alio modo ꝗs dr̄
aliquid ꝑmittere fieri: qꝛ nec
habet velle / nec habet nolle
vt fiet. sed solū nō velle. Et ta
lis ꝑmissio nō est signū diuine
volūtatis. qꝛ nullū actū volē-
ci significat in sic ꝑmittēte. vt
patet. Et isto modo fm magi-
strum deus ꝑmittit mala cul-
pe. qꝛ nec vult ea fieri nec vult
ea non fieri. qꝛ si nollet nō fie
rent: sed solū non vult. Et per
ꝯñs nō habet actū voluntatis
respectu hui⁹ est maluȝ culpe
fieri. quare ⁊c. Sed fm Brād.
et alios q̄ tenēt ꝙ de⁹ vult ma
la culpe: ⁊ ꝙ respectu cuiusli-
bet rei habet velle / vel nolle.
nec hȝ soluȝ nō velle. de⁹ illo
modo nō ꝑmittit mala culpe
fieri. sed ideo fȝ hūc modū ꝑ
ꝑmittere. qꝛ nō approbat ea:
nec īpedit ea fieri cū posset ⁊c

¶ Scđa distinctio est ꝙ iste ter
minus ꝯplex⁹ volūtas dei bñ-
placiti. Uno modo sumit ꝓ vo
luntate dei simplicis ꝯplacen
tie vel displicētie. Alio modo
ꝓ voluntate dei ꝓsecutionis
vel fuge. tñ in vtraqꝫ acceptio
ne supponit ꝓ vna et eadē re.
scȝ ꝓ voluntate illa q̄ deus est.
Et tñ aliquid ꝯnotat sumēdo
illū terminū primo modo. qđ
non ꝯnotat vel saltē non ꝯno-
tat taliter scđo modo. Uñ fm
magistrum Gregoriū volūtas
dei bñplaciti scđo modo sum-
pta est respectu ꝯplexi volitio
sed prio modo sumpta est sim
plex ꝯplacentia. Non itelligē
do ꝙ si duplex volūtas in deo
vna simplex alia non simplex
sed solum ꝙ iste terminus vo-
luntas dei bñplaciti qñqꝫ sup
ponit ꝓ deo connotando ipm
velle seu habere volitionem
respectu alicuius complexi.
Aliquādo vero supponit pro
deo non sic connotando ꝙ sit
respectu alicuius complexi:
sed ꝙ sit simplex complacētia
proportionabiliter sicut supra

distingui de simplici noticia et noticia iudiciaria. vt simplici noticie corrẽspõdeat simplex cõplacentia: et noticie iudiciarie prosecutio vel fuga. Hec tñ non distinguit in deo sicut in A creatura etc. ¶ Hic tñ est Primo aduertendũ q licet distictio sit satis cõis. tñ exponẽdo eã sicut magister Gregori9 dicit ipsa videt mihi dubia. Nam apparet michi prima facie q ois volitio sit respectu cõplexi. Nã sicut dicit Holkot. q. ij primi articulo quinto videtur q omis volitio vel nolitio est qdam oratio mentalis optatiui modi vel equalens tali. sicut ista. Uolo habere beatitudinem: valet tm sicut hec. vtinam ego habeã beatitudinẽ. Quod si ita est sequit q nihil est dicere volo. a. nisi subintelligat aliqd verbuz: scz volo habere. a. vel volo. a. esse vel fieri vel aliqd tale. Et per cõns cum magister describat psecutionem q est velle aliquid eẽ vel fieri: et fugã q est nolle aliqd esse vel fieri. et ois actus volũtatis sit talis vt videtur p predicta sequit q ois volitio dei est respectu cõplexi et est psecutio vel fuga. quare illa distictio nõ videt vera illo mõ intellecta. Sed qa de hoc videre non spectat ad pñs: id transeat pro nunc. B ¶ Secundo notandum q sm magistrũ Gregorium. signorũ predictoruz quedam sunt signa volũtatis simplicis cõplacentie. scz preceptum. phibitio. et consiliuz quedam aũt sunt signa volũtatis. prosecutionis. vel fuge. vt impletio et pmissio. Uoluntatis qdem psecutionis signũ est impletio siue operatio: fuge vero permissio: sz istud dictũ non est verũ sicut patet ex distinctione illorũ signorum supra posita. etc. Nam preceptum. prohibitio. et consiliuz sunt signa non solũ simplicis cõplacentie. nam et si talis volitio concederet in deo. tamẽ illa vt sic non obligat mõ preceptũ est signum voluntatis obligantis. C ¶ Tertio ad sciẽdũ quõ pceptũ obligat notandũ est q in pceptione aliud ẽ aliqñ qd pcipit / aliud qd intẽdit: seu p qd precipit. sicut pz in precepto facto Abrahe de imolando filium. q preceptio nõ erat vt ita fieret: sz erat ad figurã data. et ad probationẽ vel manifestationẽ abrahe Et ita qñqz de prohibitiõne: sicut in illo sanato cui deus prohibuit ne cui diceret Marci. j. quoniã non sic prohibuit de9 vt ita fieret. nec volebat illũ teneri vt nemini diceret: als ipse peccassz in dicẽdo qd nõ tenet: sed hoc factũ est ad denotandũ q fugienda est vana laus populi. Et idem de consilio potest esse in talib9. ergo non est obligatio ad illud qd de forma verborũ precipitur: sed ad illud propter qd precipitur. qr de hoc intentio precipientis. vt in dictis exẽplis patet. ¶ Ista tamen exempla in aliquo differũt. D qa in pmo exemplo per preceptuz factũ abrahã tenebat velle imolare filiũ suũ. als nõ videret materia tãte laudis sicut sibi ex

volũtate attribuit. sz in scđo
exẽplo ille sanat⁹ nõ tenebat
credere ꝙ teneret nemini di-
cere. Qđ pz: qꝛ si ita foret ille
peccassz ĩ hoc dicẽdo (scz agẽ
do ꝯtra cõscientiam) ꝙ credi
disset nõ debere dici/ vel pec-
casset in nesciẽdo qđ tenebat
scire. cui⁹ oppositũ cõiter te-
E netur. q̃re ⁊c. ¶ Tertia distin
ctio est ꝙ iste termin⁹ coplex⁹
volũtas dei bñplaciti sumen-
do ip̃m scđo mõ scz ꝓut suppo
nit ꝓ deo: ꝯnotãdo ip̃m habe
re volitionẽ respectu cõplexi.
adhuc põt dupl'r capi. Uno
mõ ꝓ volũtate dei bñplaciti
añcedente. Alio mõ ꝓ volũta
te ꝯñte Et hec disticio ẽ cõis
apđ doctores ãtiq̃s: ⁊ fundat
in dicto Dam. li. ij. c. peñ. vbi
đt ꝙ opz scire ꝙ de⁹ añdẽter
vult oẽs hoĩes saluos fieri/ ⁊
regno ei⁹ potiri ⁊c. Hic tñ est
aduertẽdũ ꝙ ista distinctio a
diuersis diuersimode intelli-
Thõe git. ¶ Et p̃mo sctus Thomas
intelligit eã sic. qđ. s. illđ volu
mus añter qđ nõ simpl'r volu
mus: sz ꝺm q̃d. qđ aũt volum⁹
ꝯñr: illud simpl'r volum⁹. Et
sic idẽ vno mõ põt eẽ volitũ/ ⁊
alio mõ nõ volitũ: sicut iudex
simpl'r vult homicidã suspen
di: sz ꝺm q̃d vellet eũ viuere.
scz inq̃ntuz ẽ hõ. Uñ dicit ista
opinio ꝙ ista volũtas añs ma
gis dz dici velleitas q̃z absolu
te volũtas. Quicq̃d eñ deus
vult simpliciter fit. lz illud qđ
vult añter nõ semper fiat. ⁊c.
F ¶ Sed magr̃ Grego. oñdit ꝙ
Opi. ista disticio sic intellecta nõ
greg. valet: qꝛ siue velleitas sit qui
daz actus volũtatis in nobis
qui signat cuz dicit vellẽ hoc
vel iste vellet illud. siue nõ (de
quo posset eẽ dubiũ) nichil tñ
est ad ꝓpositũ. qꝛ talis actus
non sig̃tur p verbũ indicatiui
modi ⁊c. nec aliqua velleita-
te vere dicit ꝙ ip̃a vult: q̃uis
dici possz ꝙ vellet. Nec sequi
tur. vellem g̃ volo. Cum ergo
apl's ⁊ Dam. dicãt ꝙ de⁹ vult
⁊ nõ vellet. ptz ꝙ nõ ꝯgrue in
telligit de volitiõe aliqua cõ
ditionali. Sil'r talis mod⁹ vo
lendi cõditionaliter nõ cadit
in deo. nã sic posset velle ipos
sibile ⁊c. ¶ Scđo notandũ ꝙ G
ꝺm aliquos aliter intelligen- Opi.
da est p̃dicta disticio. Uñ ꝺz scoti.
Scotũ de⁹ đr velle añter oẽs
hoĩes saluos fieri. qꝛ oib⁹ de
dit dona naturalia/ et leges
rectas: ⁊ etiã adiutoria cõia
sufficientia ad salutez. Et ista
vocat voluntas añs. ꝯñs aũt
est qua vult alicui ꝓpter sua
merita beatitudinem. ¶ Sed Opi.
ꝺm Ockam ⁊ satis ꝯformiter Ockã
mõ predicto voluntas dei an
tecedẽs est: qua dat alicui na
turalia/ vel añcedẽtia: quib⁹
põt aliq̃d cõsequi: cui etiã pa
ratus est coagere si ille velit:
nec sibi ꝯtrariũ manifestabit
cũ precepto vel ꝯsilio exeq̃ñ
di. Uoluntas aũt ꝯñs est illa
qua deus vult efficaciter ali-
q̃d ponẽdo illud inesse. Et iõ
dicit deus velle añter oẽs ho
mines saluos fieri. qꝛ dat oi-
bus antecedẽtia quib⁹ possũt
cõsequi salutem cũ precepto
vel cõsilio exequendi. ⁊ nũq̃z
precipiet eis cõtrarium ⁊ eis
erit paratus coagere ad con
sequẽdũ salutem. Sed magr̃

Grego. impugnat vtrũq3 isto
A rũ megez diffuse ꝛc. ¶ Ter-
Opi. doct. tio tñ circa hoc est notandũz
ꝙ q̃cquid sit de p̃mo mõ tñ nõ
videtur mihi ꝙ magr̃ Grego.
sufficiẽter reprobet scdm. Nã
intentio Ockam ꝑut mihi ap
paret est. ꝙ deum velle aliq̃d
añter est deũ velle alicui ali-
qua bona antecedẽtia quib⁹
põt consequi illud ad qđ obli
gatur ab ipso deo. Et isto mõ
audire legẽ xp̃i/ ꝛ euangeliũ/
ꝛ verbũ dei est volitum a deo
antecedẽter: ptz q꞉ p hoc põt
quis consequi fidem. ꝛ ꝯñter
preceptoꝝ impletionez: lz nõ
oẽs bene vtantur illo: q꞉ non
Instã cia. oẽs obediunt euangelio ꝛc.
¶ Si vero dicaꝫ cõtra hoc ꝙ
audire v̄bũ dei sepe nocet ma
xime infidelibus sicut iudeis
quib⁹ est in scandalũ. igiꝫ illđ
B nõ debet dici añs ad salutem
Solu. siue adiutoriũ. ¶ Istud nõ va
let. q꞉ cum fides sit ex auditu
vt dt apl's Roma. x. Illud me
rito dicitur adiutoriũ ad con
sequendũ aliq̃d quod in aliq̃-
bus est: ꝛ fuit causa ad conse-
quendũ illud. maxime cũ illđ
fuerit ordinatum a deo: vt in
deũ hoies credãt ꝛ salui fiãt.
Unde si sic esset ꝙ nihil dice-
retur adiutoriũ ad aliquid cõ
sequendum nisi de facto cõse
queretur illud. quare p̄dica-
retur quotidie ꝙ plura bona
vel dona receperit xp̄iani ad
cõsequendũ salutem q̃3 aliȷ̃. s.
noticiã de scp̄turis/ fidẽ/ spez
ꝛ multi charitatẽ. qui tñ non
oẽs cõsequentur salutẽ immo
inde grauius puniẽꝫ ꝓpter
ingratitudinẽ fm illud. ij. Pe
tri. ij. Melius est viã veritatꝫ
nõ cognoscere ꝛc. Et illud Ja
cobi. iiij. Scienti bonũ ꝛ non
facienti pctm̃ est illi. Et vnde
hoc queso: nisi q꞉ tales magis
obligãꝫ qui talia receperũt
q̃3 aliȷ̃ qui nõ. ¶ Sz quare ma C
gis obligãꝫ si talia non sint
adiutoria. Et nonne xp̄s ostẽ
debat iudeos magis eẽ obli-
gatos ad cognoscendũ tp̄s vi
sitationis sue: siue ad creden-
dum in eũ: Tum q꞉ habebãt
legem ꝛ ꝓphas in quib⁹ pote
rãt scrutari testimonia đ deo
Tum q꞉ corã eis multa mira
bilia faciebat: ꝓpter qđ dicit
Joh. xv. Si nõ venissem ꝛ lo-
cutus eis nõ fuissem/ pctm̃ nõ
haberent. Et tñ certum est ꝙ
eis non erat datũ vt crederẽt
Et ita lz deus nõ vellet effica
citer ꝙ crederent: tñ illa erãt
eis adiutoria ad fidẽ ad quã
tenebãꝫ. Et q̃ vellet ad istũ
sensum capere v̄ba Ockam si
cut ꝛ ip̃a pretendũt. nõ video
quin ipse bñ dicat. Nec appa
ret mihi ꝙ mgr̃ Grego. aliq̃d
contra eũ conducat. sicut ptz
intuenti: sed transeo ꝛc. His
premissis ergo satis ptz ꝙ vo
lũtatem dei impleri nihil aliđ
est q̃3 ita esse qualiter ip̃a vult
esse vel fieri: vel nõ ita eẽ qua
liter ipse nõ vult esse vel fieri
licet aũt velle vel nolle solum
deo conueniãt fm voluntatẽ
beneplaciti. tñ iꝓprie ꝛ tro
pice attribuiꝫ velle sibi fm vo
luntatem signi. iõ de vtriusq3
impletione dicendũ est. Et de D
hoc pono tres conclusiones: 1. con clusio
¶ Prima est ꝙ volũtas dei si
gni. nõ semꝑ impleꝫ. ¶ Scđa 2. ꝯcl.

est q voluntas bñplaciti añs
3. conclusio non semp implet. ¶ Tertia ē q volūtas bñplaciti ɔñs semper implet. Et qlibet harum conclusionū intelligit stante constantia subiecti. i. supposito q de⁹ aliqd taliter velit vel nolit ¶ Prima ɔclusio pbat p
pbat 1. ɔclo mgr̄m: ꝛ ē satis clara. qm̄ de⁹ multa ꝑcipit ꝛ ɔsulit fieri ab hoib⁹ q̄ non fiunt. multa ꝓhibet q̄ fiunt. Hic tñ est aduertēdum q volūtatem signi sicut ꝑceptū dei / impleri / pōt dupliciter intelligi. Uno mō q ita sit sicut p tale signū vel precептum signat ad intentionem precipientis. Et sic semp impletur. Nam p tale preceptū significat aliqd debere fieri a creatura. ꝛ ita est. aliter tale signū non esset verū. Alio mō potest itelligi q ita sit vel fiat sicut p tale signū vl' preceptū signat debere fieri. Et sic non semp impletur. Et sic intelligitur ɔclusio ꝛ dictū magistri Nec ꝓpter hoc seqtur q tale signū vel preceptū sit falsum signum: qz non signat sic esse vel fieri ꝛc. Uñ sequit q ꝑceptū dei nō signat deū velle efficaciter illud fieri qꝺ ꝑcipit fieri. Patet. qa multa ꝑcipit deus fieri q̄ non vult fieri ꝛc. Et ita pōt dici de ɔsilio. Secūdo sequit q ꝓhibitio dei non signat deū nolle efficaciter illud fieri qꝺ prohibet fieri. Pz qa multa prohibet fieri (sicut mala) q̄ fiunt: ꝛ p ɔñs ea vult fieri sicut qdam dicunt / vl' saltem non habet nolle respectu illoꝝ: qa ipo nolente nihil fit.
E quare ꝛc. ¶ Secunda conclusio probatur: qa sm aplm et
pbat 2. ɔclo Damascenū deus vult oēs homines saluos fieri voluntate antecedente ꝛc. Hic tñ est aduertendū q voluntatē dei antecendentē impleri pōt dupliciter intelligi. Uno modo q cuicūqz de⁹ vult dare talia dona antecedētia ad salutem talis ea recipiat. ꝛ sic semp impletur: nec sic intelligit ɔclusio. Alio mō pōt intelligi impleri. qa cui de⁹ vult dare talia dona antecedētia: talis de facto ɔsequitur vel consequetur p illa illud qꝺ debet consequi. Et sic dicit nō impleri qñ alicui deus dat hmōi dona et tamen non consequit p illud quod deberet. Et isto mō possunt intelligi Damascenus ꝛ alij antiqui doctores Nec oppositum probat Grego. quare ꝛc. ¶ Tertia ɔclusio proba
F
pbat 3. ɔclo tur: qa si non ꝛc. vel ergo illꝺ quod vellet aut nollet cēt simpliciter impossibile aut possibile. Non primuz. qa non est hoc attribuendū ei q̄ rationabiliter semp vult. Nec secundum: qa tunc seqtur q voluntas dei non esset omps: qa nō omne possibile ꝛ non existēs posset facere esse nec oē possibile non eē: posset facere non esse. Nā si vellet ꝛ posset vtiqz faceret. Ideo dicit Augustinus enchiridiō. xiiij. q inaniter velle nō potest quodcūqz voluerit. Aliter non cēt omnipotens: vt ibidem arguit. Ad hoc facit illꝺ enchiridion. iij. dei oīpotens voluntas semp inuicta ē. Et illud Roma. ix. voluntati eius qs resistet. Et

illud psalmiste. Oīa queçūq̈ voluit fecit. Et multa siliā rc.

A ¶ Ex his seq̈tur primo. q̈ nō stat deū aliq̈d velle eē/vel fie-ri z nō esse illud/vel fieri/ vel etiā nolle z illud esse vel fieri. Scḋo seq̈tur q̈ sicut non stat deū velle aliquid eē vel fieri z illud nō eē vł fieri: sic nec stat aliquid eē vel fieri et deū non velle illud esse vel fieri. Ita q̈ vtrobiq̈ est ꝯña ꝯuertibilis. rc. Si vero infert de pctō. rc. Patet aliqualiter rñsio ex di-ctis in alia questione i primo articulo: z magis patebit i se-cundo libro i materia de pec-

B cato. rc. Ex oīb⁹ ergo ṗdictis ptz respōsio ad primā rōnem

Ad p̄- [illegible] princi pale.

questionis. Unde negat añs: si intelligitur de volūtate bñ-placiti ꝓprie dicta. Et ad pro-bationē dico primo q̈ aucto-ritas apl'i pōt exponi de volū tate signi/vt itelligat. vult. i. precipit vł obligat vt oēs sal ui fiant. quare. rc. Scḋo dico q̈ si illa auctoritas exponitur de voluntate beneplaciti pōt intelligi de voluntate antece-dente sicut dictū est: z sic est ꝓ dictis. Tertio dico q̈ si expo-nitur de volūtate beneplaciti ꝓprie dicta debet intelligi si-cut dicit magister. i. nulli sal-uātur nisi quos deus vult sal-uari: sicut z illud illuminat om-nem hominē venientē in hunc mundum. Quarto dico q̈ etiā potest exponi nō ſm distribu-tionem ꝓprie dictam sed ſm distributionem accommodā: ita q̈ ly homines distribuitur nō pro singulis generum: sed pro generib⁹ singulorū: id est de omni genere aliquos. Et hec de primo articulo.

C ¶ Quantū ad scḋm articulū z in quo videndū vtrū volūtas diuina sit regula cui vniuersa liter se ꝯformare tenet volun tas creata. Primo premittaz aliquas distinctiones. Scḋo ponā aliquas conclusiones. Tertio soluam aliquas obie-ctiones Presuppositis igitur distinctionib⁹ de volūtate dei positis in pmo articulo. Quā tum ad hunc articulū Prima distictio erit de volūtate crea ta: q̄ potest accipi tam ꝓ potē tia volitiua q̄z pro actu eius q̄ ꝓprie dicit volitio. Utrunq̈ em hoꝝ a sanctis volūtas no minatur. Horum aūt actuum quidā consequūtur quasi na-turaliter voluntatē z ṗcedūt deliberationem rationis. qui dam vero sequuntur delibera tionem rationis. Cum igitur conformitas de qua queritur attendatur penes actus: z ta men actus preuenientes deli berationez rationis non sint plene i potestate nostra: ideo

D questio debz principaliter in telligi de conformitate volun tatis ſm actus sequentes ra-tionis deliberationem: quia ſm tales actus intenditur re ctitudo voluntatis rc. ¶ Se-cunda distinctio est q̈ ista cō-formitas voluntati diuine po test intelligi de voluntate si-gni/vel de voluntate benepla citi. Si ergo de voluntate si-gni intelligitur questio: faci-liter patet solutio. Nam si in-telligitur de precepto vel pro hibitione satis patet: quia

2. arti culus

quilibet tenet se conformare vniuersaliter tali volūtati. Quā-nis aliter obligent p̄cepta affirmatiua / et aliter p̄cepta negatiua. q̄ p̄hibitiōes dicūtur Si aūt de volūtate cōsilij intelligit etiā satis ptz q̄ nō: q̄r aliter impletio consiliorum non esset opus supererogationis. De p̄missiōe aūt nō est dubiū qualitercūq3 capiat: siue proprie siue improprie / vt ptz in alio articulo. De operatione vero eadē est difficultas sicut d̄ volūtate bn̄placiti: q̄r q̄cūq3 de⁹ operat efficaciter vult. ideo simul de vtroq3 videbitur.

E ¶ Quantū aūt ad voluntatē

Opi. greg. beneplaciti ponit Greg. tres ꝯclusiones. Prima est q̄ quilibet tenet volūtatē suā in nullo difformare volūtati diuine Secūda est q̄ q̄lib3 tenet vniuersaliter cōformare volūtatem suā volūtati diuine in volito. i. tenet velle quicq̄d vult deus: nisi a deo sit volitū in se vel vel in suo ante eum illud

F nō velle. Tertia est nō q̄lib3

impro batio. volūtas diuine volūtati ꝯformis in volito est recta. S3 iste cōclusiones p̄cipue p̄ma et secūda nō oīno cōtinent veritatem nec ista dicta sufficienter euacuāt istā difficultatem vt patebit. ¶ Ad cui⁹ declarationem sit ista tertia distictio q̄ volūtatez creatā se difformare voluntati diuine bn̄placiti pōt dupl'r intelligi. Uno mō q̄ ipsa habeat aliquā dispositionem vel aliqualiter sit. tn̄ deus velit volūtate beneplaciti q̄ illā dispositionem nō habeat. Uel aliquali dispositiōe careat: seu aliqualiter nō sit et tn̄ deus velit voluntate beneplaciti q̄ tali dispositione nō careat. Et isto mō īplicat cōtradictionē aliquā volūtatez creatā se difformare volūtati diuine bn̄placiti: sic. s. q̄ habeat aliquā dispositiōez vel aliqualiter sit: et tn̄ de⁹ velit voluntate bn̄placiti q̄ illā dispositionē teneat nō habere: vel nō sic habere Aut etiā careat aliqua dispositiōe vel aliqualiter nō sit. et tn̄ de⁹ velit volūtate bn̄placiti q̄ illā dispōnez teneat habere Et isto mō multi difformāt se volūtati diuie. Nec ex hoc sequitur q̄ ipa sit frustrabilis aut in aliquo nō efficax. qd̄ ptz q̄r sequit deus vult aliquē ad aliquid teneri ergo aliquis tenetur ad illud q̄r nisi sic sequit q̄ ipsa nō eēt vniuersaliter efficax. quod p3 q̄r sequitur de⁹ vult aliquem ad aliquid teneri: ergo talis implet illud ad qd̄ tenetur Et ratio est q̄r impleri obligatio nō est p̄prie loquendo effect⁹ obligationis actiue / sed teneri ad implēdū est eius effect⁹

¶ Ex hac distinctiōe sequunt aliquę descriptiōes seu terminorum declarationes. Primo ei sequit quid sit rationalē creaturā esse conformē voluntati diuine / sicut hic sumit. Nam tunc ratiōalis creatura ꝯformat se vniuersaliter voluntati diuie beneplaciti quādo nullam dispositionem habet quā deus velit voluntate beneplaciti q̄ teneat non habere. nec aliqua dispositione caret quā de⁹ velit volūtate bn̄placiti q̄ G

teneat nõ carere. Scd̃o sequit quid sit voluntatẽ creatã esse conformẽ volũtati diuine bñplaciti in volẽdo vel nõ volendo. Nã tunc dr̃ isto modo conformis: qñ nullã volitionẽ habet quã deus velit voluntate bñplaciti q̃ teneat non habere. Nec aliqua volitiõe caret quã de⁹ velit volũtate bñplaciti q̃ teneat carere. Et capio volitionẽ prout se extẽdit ad oẽm vel habitũ volũtatis vel actum siue sit velle vel nolle.

A ¶Tertio sequit q̃d sit rectitudo volũtatis create siue volũtatẽ creatã esse rectã. Nã rectitudo talis/ est stat⁹ volũtatis create ↄformis obligatiõi volũtatis diuine. Et iste stat⁹ põt esse/ vel positiuus vel priuatiu⁹ ſm q̃ voluntas creata põt se ↄformare volũtati diuine/ vel positiue scȝ habẽdo aliquid qd̃ teneat habere/ vel priuatiue. s. carendo illo q̃ teneat carere. ¶Quarto sequit q̃d sit obliq̃tas volũtatꝭ create/ siue culpa aut volũtatẽ culpabileȝ esse. Nã talis obliq̃tas/ vl' culpa est status volũtatis create difformis obligationi volũtatis diuine. Et iste stat⁹ difformis nichil ẽ nisi volũtatẽ creatã aliq̃l'r esse q̃l'r tenetur nõ esse/ vel ipãȝ aliq̃l'r non esse q̃l'r teneat esse. primũ ptinet ad pct̃m cõmissiõis. secũdũ vero ad pct̃m omissionis.

B

1. ↄclusio. ¶Istis p̃missis pono ad istuȝ articulũ tres conclusiones responsales: q̃ mihi vident pbabiles. ¶Prima est q̃ volũtas creata sic tenetur se voluntati diuine bñplaciti vniuersaliter cõformare vt velit vel nolit q̃cquid de⁹ tali volũtate vult eã teneri velle. ¶Scd̃a est q̃ volũtas creata nõ sic teneat se volũtati diuine bñplaciti vniuersaliter cõformare vt velit q̃cquid deus vult tali voluntate vel q̃cquid ipse vult eã velle. 2. ↄclusio. ¶Tertia est q̃ volũtas nõ sic tenetur se volũtati diuine bñplaciti vniuersaliter cõformare vt velit q̃cq̃d scit aut videt tali volũtate deũ velle. 3. ↄclusio.

C Probat. 1. ↄclo. ¶Prima conclusio pbat: q: sicut impossibile est volũtatẽ creatam teneri ad aliquã dispositionẽ habẽdã. ⁊ nõ sic obligari per diuinũ beneplacitũ sic impossibile est diuinũ beneplacituȝ velle ipãȝ teneri ad illã dispositionẽ habendũ ⁊ ipam nõ teneri ad habendũ illam. igitur ⁊c. Consequentia tenet ⁊ añs satis patet. ⁊c. Hic tñ est aduertendũ q̃ ista conclusio intelligẽda est de volũtate creata: q̃ tenetur se cõformare volũtati diuine i volẽdo vel nolẽdo. Quod dico: q: stat q̃ aliqua volũtas creata sit recta/ et ↄformis volũtati diuine nichil volẽdo sicut patet de volũtate paruuli baptisati/ vel adulti existentis in gr̃a/ ⁊ dormientis. Ideo nõ itelligit cõclusio de cõformitate q̃ est in non volendo difformiter volũtati diuine. D ¶Ex predictis sequũtur alique propositiones ¶Prima est q̃ cõformitas siue rectitudo volũtatis create aliquãdo est res distincta: aliqñ vero non est res alia a voluntate. patet quia quando volũtas recte vult: tũc volitio eius

conformis obligationi diuine est sua rectitudo: quando vero ipsa est conformis diuine obligationi nichil volendo tunc huiusmodi rectitudo est ipsa voluntas recta/ vel saltem non est aliqua res ab ea distincta. ¶ Secunda est quod conformitatem siue rectitudinem voluntatis create deus potest ab ea auferre: quia deus ab alia auferre potest qualibet rem que non est eius pars nec econtra &c. ¶ Sed oppositum huius expresse videtur ponere Anselmus de libero arbitrio cap. viij. vbi probat quod deus non potest auferre rectitudinem ab ipsa voluntate: quia si sic vel hoc faceret volens vel nolens. Non secundum: quia nichil potest facere nolens. Nec primum: quia si volens facit: ergo vult auferre ab ea rectitudinem. Et vltra. ergo non vult eam seruare rectitudinem. Et tunc arguitur sic: seruare rectitudinem est eam velle quod deus vult eam velle: sed deus non vult eam seruare rectitudinem: ergo non vult eam velle quod vult eam velle quo nihil est impossibilius secundum eum ¶ Ad hoc autem dico quod quicquid sit de intensione Anselmi: et quicquid sit de prima parte antecedentis: de qua patebit in secunda conclusione: tamen argumentum non valet: quia illud consequens quod infert non est inconueniens quia est vna negatiua que nichil ponit. Unde lapis non vult quod deus vult eum velle &c. ¶ Ideo sit hec tertia propositio quod deus potest non velle voluntatem velle quod vult eam velle. patet. quia capio aliquem hominem dormientem / siue aliquem circa quem deus nichil velit nisi quod sit homo tunc

E Opinio anselmi.
rationis op.
Solutio rationis.
F

ista consequentia est bona: deus non vult sortem velle. ergo non vult eum velle quod vult eum velle. Antecedens est verum in isto casu: igitur et consequens. similiter et ista affirmatiua est falsa: deus vult sortem velle quod vult eum velle. ergo negatiua opposita est vera. Igitur consequens quod infert Anselmus tanquam impossibile non est impossibile. ¶ Quarta propositio potest poni: que videtur sequi ex predicta (scilicet) quod deus potest velle voluntatem non velle quod vult ipsam velle. patet. quia sequitur voluntas nichil vult. ergo non vult quod deus vult eam velle. Et antecedens potest esse volitum a deo. igitur et consequens &c. ¶ Dico igitur quod si Anselmus debeat saluari/ intelligendus est quod deus non potest auferre rectitudinem voluntatis ipsa inuita. Non quod hoc sit simpliciter impossibile: cum ipsemet dicat in libro de concordia. cap. vi. quod aliud est voluntas: aliud rectitudo qua recta est &c. Sed hoc est impossibile secundum legem statutam &c. ¶ Secunda conclusio probatur et primo prima pars. Pro qua sciendum est quod voluntatem creatam velle quicquid deus vult potest dupliciter intelligi. Uno modo distincte in particulari: et sic patet sic quod non tenetur velle quicquid deus vult: cum non omne volitum a deo sit sibi illo modo notum. Alio modo confuse et in generali: et sic dicatur quod voluntas tenetur velle in generali quicquid deus vult: non est aliud dicere nisi quod tenetur velle istam vniuersalem: quod quicquid deus vult esse vel fieri/ sit/ vel fiat Et si ita dicatur sequitur quod aliquis teneatur velle aliquid

G probatur secunda conclusio.

in generali et non i particula-ri: imo magis oppositū: et q̄ te neat velle vnā, vniuersalē et non ei⁹ singularē imo ei⁹ op-positā. sicut p̄tz i casu allega-to de filio q̄ non vult patrē su um mori. etc. hoc aūt nō videt̄ rōabile. quare. etc. ¶ Secūda ps probat̄. q̄r si quis velit iplere opera ꝯsilioꝝ deus vult eū sic velle et tñ non tenet̄ hoc velle cū hoc sit supererogationis. Silr̄ si q̄s velit explere opera ꝓhibitionū vl' pctōꝝ. de⁹ vult tale velle: licet nō q̄tū ad dif formitatē fm aliquos: tamē quantū ad act⁹ quidditatem/ cū velit oēm actū et motionē volūtatis: et tñ talis non tene tur hoc velle imo nō velle. q̄re

A etc. ¶ Tertia ꝯclusio ꝓbat̄ cō-
pro- tra magistrū Gregoriū: q̄ stat
bat̄. 2. q̄ creatura videat deū aliq̄d
ꝯclo. i velle et tamen licite velit op-
ꝯ. gre positū vel saltē non velit illud
goriū. igr̄. etc. Consequētia p̄tz et añs

probatur: q̄a aliter sequit̄ q̄ creatura teneret̄ velle añs ad q̄d sequitur ipsam nūq̄ pecca re mortaliter/ immo dānari et esse miserā eternaliter vel sal tē i casu non posset licite vel-le oppositū antecedēt; ad q̄d seq̄tur illud ꝯñs. etc. Conseq̄n tia ꝓbatur ponendo casū pos sibilē: vt p̄tz ex dictis. scz q̄ de⁹ reuelet sorti in verbo: vel alit̄ sufficiēter q̄ de⁹ velit eū teneri ad non faciendū actū quē tñ ipse est facturus. et tñ q̄ nichil fiet positiue q̄n deus velit illud fieri. Reuelet ergo de⁹ sorti q̄ ipse vult eū teneri ad non faciēdū illū actū et tñ vult q̄ illū faciat. vel ponatur casus q̄ deus alicui reuelet. q̄ est reprobatus. ¶ Ad hoc em̄ sequetur q̄ ip̄e peccabit finali ter et dānabit̄ eternalr̄. q̄re. etc.

¶ Scd̄o sic stat absolute sortē 2. ꝓba
videre deū aliq̄d velle et tñ cir tur.

ca illud nullū actū volūtatis habere: q̄r deus pōt concurre re ad actū intellect⁹ absq̄ hoc q̄ concurrat ad actū volūtat; sed in hoc casu sortes non pec

caret. igitur. etc. ¶ Tertio sic. 3. pro-
q̄r de⁹ fm Augustinū vult pa batur.

trē sort; mori. etc. sed propter reuelationē factam ipsi sorti de morte patris non videt̄ ne cessario sequi illū obligari ad volēdum q̄ deus vult cū ante non obligaretur. Unde ꝓpter ostensionem voluntatis diui-ne circa hoc nō videtur neces sario sequi deū sortē obligare ad illud. quare stāte tali reue latiōe poterit sine peccato op positū velle. etc. ¶ Quarto sic

q̄r aliter seq̄tur q̄ stāte tali re 4. pro
uelatiōe sortes obligat̄ ad op batur.

posita: et per consequēs ad im possibile. P̄tz ꝯña: q̄r volo q̄ sortes teneatur velle a. et tñ re uelet ei de⁹ q̄ ipse non vult cō currere ad volendū: tūc tenet̄ velle a. et etiam tenetur non velle a. q̄r videt deū ipsum nō

velle a. ex quo scit q̄ de⁹ nun- B
q̄ concurrit ad volendū a. igr̄ A B

etc. ¶ Sed contra istā ꝯclusio nē arguit̄ ꝑ ratiōes magistri Gregorij quib⁹ probat cōclu-sionē suā. s. q̄ quilibz tenet̄ vo luntatē suam in nullo diffor-mare voluntati diuine. Argu it ei sic. q̄libz tenet̄ nichil vel-le ꝯ eternā legē igr̄. etc. Ante-cedēs p̄tz. q̄r velle aliq̄d ꝯtra

eternā legē est pctm̄. Iuxta illud Augustini. xxij. ꝯ Faustū pctm̄ est factū vel dictū vel cōcupitū ꝯtra legē eternam. Et ꝯñā tenet ꝑ illō qđ sequit̄ lex eterna ē rō vł volūtas dei. ꝛc.

2. argū ¶ Scđo arguit sic nulli licite displicet aliqđ bonū inq̄tum hmōi / aut placet aliqđ maluȝ iquātū hmōi: igit̄ q̄libȝ tenet̄ ꝛc. Antecedēs pȝ. ꝛꝯñā tenet q2 de⁹ nō vult aut diligit nisi bonum. ꝛ nō vult vel odit nisi malū. igr̄ ꝛc.

3. argū ¶ Tertio arguo forti⁹ ꝯ dicta ꝑ hūc modū: q2 volo ꝙ deus repñtet vel reuelet alicui suā reprobationē: siue ꝙ vult eū reprobare tūc tali reuelatiōe facta iste tenet̄ velle se esse reprobatū Igr̄ cōclusio nō ē vera: nec ei⁹ reprobatio bona. Cōsequētia satis pȝ: sȝ añs ꝓbat̄. q2 tali reuelatiōe facta iste nō p̄t licite orare ꝓ sua salute nec velle se eē saluādū. Qđ pȝ duplici auctoritate. Primū ꝑ illō dictū xp̄i Luce. xij. seru⁹ sciēs volūtatē dñi sui ꝛ nō faciēs / plagis vapulabit̄ multis Et ꝑ ꝯñs a fortiori seru⁹ sciēs voluntatē huiusmodi ꝛ nō volēs ꝯformiter ei est puniēd⁹ Scđo ad hoc videt̄ exp̄ssa sentētia Augustini xxj. đ ciuita. c. xxiiij. vbi dicit ꝙ eccłia nūc nō orat ꝓ diabolo: nec ꝓ mortuis malis vt saluent̄: orat tñ ꝓ oib⁹ hoib⁹ bonis ꝛ malis dū sint i via Et addit: ꝓ nullo viuente final'r reprobo si de ei⁹ reprobatiōe ecclesia esset certa oraret vt saluaret̄. Et ꝑ ꝯñs nec iste ꝓ sua salute deberet orare ex q̄ esset cert⁹ de opposito. Cōsequētia pȝ. q2 nō apparet rō primi nisi q2 eccłia videt sic deū velle et, sic est in scđo casu. igit̄. ꝛc.

¶ Quarto ad idē arguo ꝯfirmādo p̄dictā rōnē: q2 si i isto casu iste potuisset licite orare ꝓ salute sua. seq̄t̄ ꝙ licite posset orare ꝓ aliq̄ qđ sciret se nō eē īpetraturȝ. Cōsequentia pȝ et falsitas ꝯñtis appet. q2 tal' oratio eēt stulta ꝛ ociosa. igit̄ ꝛc. 4. argū

¶ Ad ista rñdet̄ ad primā negat̄ ꝯñā. Et rō est q2 lȝ volūtas diuina sit lex eterna: ꝛ q̄cquid vult eē legem sit lex obligās creaturā rōnalē ita ꝙ creatura rationalis teneat̄ nihil velle ꝯtra volūtatē diuinā inquātū est lex: tñ nō q̄cq̄d vult est lex. Si vero dicat̄ ꝙ licet deū velle aliq̄d non sp̄ sit lex. tñ nō stat ꝙ aliquid velit ꝛ ꝙ creatura videat ip̄m sic velle q̄n ip̄a obligat̄ ad illō volēdū Hic dico ꝙ sic dicere nō est ꝓbare oppositū ꝯclusionis. sed tm̄ simpliciter dicere oppositū. id est petitio princi pij. nec est sufficiēs ꝓbatio conclusiōis. Et ideo dico. q2 deū velle creaturā rōnaleȝ teneri ad aliq̄d: vt puta ad credēdū articulos fidei est lex obligans ad sic credēdū et: ꝯ tale velle q̄libȝ creatura rōnalis tenet̄ nichil velle. sed tñ cū hoc stat ꝙ deus velit aliq̄d vt puta patrē tuū mori / vel tibi nō dare gloriā: et tñ tu non es obligatus illud velle q̄uis etiā scias deū illud velle q2 tale velle nō est lex obligās. Et sic pȝ rñsio ad primā ꝛc. C Ad primam.

¶ Ad secūdā dico ꝙ nō quilibet obligatur ad volendum quodcūq3 bonū D Ad secūdū.

quod est vl foret bonū si poneretur inesse. Unā ista rō videt supponere vnū quod est falsū et cōtra istum doctorem solet allegari. scz ꝙ q: aliquid ē bonum ideo deus vult. hoc enim nō est verū: immo magis ecōtra q: deus vult aliqd iō illud est bonū. sed cū hoc stat ꝙ creatura nō tenetur illud bonū velle/ immo i casu si illō vellet male vellet q̄uis bonum. ꝛc.

A Ad tertiū. Opio gregorij. ❡Ad tertiā sunt diuersimodi dicendi ꝛ cōtrarij. Aliqui em̄ sicut magister Gregoriꝰ cōcedūt añs. scz ꝙ tali reuelatiōe facta iste tenet velle se esse reprobatū ꝛ ex quo sic sciret iste dei volūtatē deberet ꝯtentari et velle ꝙ deꝰ eū dānaret. Et hic actꝰ ꝓcederet ex maxima dilectione dei: nec esset culpabilis sꝫ laudabilis. Et vlteriꝰ concedunt ꝙ in tali casu non esset isti licitum orare ꝓ finali salute sua. sꝫ simpliciter de diuino iudicio ꝯtentari: vbi sciret absolute sic velle

B ꝯ gregō. opio. ❡Sed ꝯ istā rōnē arguo primo sic. Q: facta tali reuelatiōe stat etiā per aduersariū ꝙ iste sit i charitate: ꝗ adhuc tenet se amare ex caritate/ ergo adhuc pōt iuste sibi velle bonū salutis. Et per ꝯñs pro illo iuste orare. igit. ꝛc.

2. opinio ❡ Scdo. q: adhuc iste tenet amare ꝓximū suum ex charitate ꝛ velle sibi vitam eternam: sed magis/ vel equaliter debet se diligere ꝛ ad tm̄ bonū sicut proximū. igitur. ꝛc

3. opi. ❡ Tertio. q: adhuc pōt iste imo tenet ꝯnare ordinē charitatis: sed ordo charitatis est se magis diligere post deū: vt patet tertio sententiaꝝ distinctiōe. xxix.

4. opinio. ❡Quarto ꝯfirmādo predicta arguit sic. q: iste ex tali reuelatione non absoluit ab obligatione qua prius obligabatur. ꝛ per ꝯñs nec a precepto de dilectione sui: et ordine charitatis: nec a precepto de orone. quare ꝛc.

C Opiñ. ade. ❡Alij autē sicut Adam in suo tertio qōe. vj. aliter respōde. Unde pmo dicit iste doctor ꝙ facta tali reuelatione exteriori nullus pōt licite assentire ꝙ illa reuelatio sibi facta sit reuelatio nisi i casu quo fieret reuelatio p impressionē imediate a deo: vel alꝭ p viā ineuitabilē illi/ vel in casu quo sibi iprimeret a deo assēsus firmus ꝙ exteriori reuelatio eēt vera/ vel i casu equiualēte.

Instātia. ❡Si vo dicatur ꝙ nō tenemur adhibere fidē diuinis reuelationibꝰ: non solū impressis modo p̄dicto: sed etiā in verbis ꝛ signis a deo/ vel angelo bono/ vel ꝓphetis: aut etiā apostolis cōuenienter expressis Aliter nō teneremur credere futurū iudiciū/ nisi deus in nobis talem credulitatem imprimeret. qd est falsum. ergo stāte casu siue tali ipressione iste tenet assentire illi reuelatiōi ꝛ credere se esse damnandū.

D Solutio. ❡Ad hoc respōdet ꝙ quedam sunt precepta dei/ que etiā supposita cōmuni fide sunt precepta nature ꝛ q̄ obligant indispēsabiliter dū sumus in statu vie. ꝛ sic obligamur ad diligēdū deū. et nos post deū: ꝛ ad sperādū in eū/ vel saltē ad non habendū libere actus cōtrarios. Et

ideo quilibet viator tenet nō libere credere q damnabitur et nō est sic de alijs reuelationibus sibi factis a deo. Unū si oppositū illi⁹ sibi reuelet (etiā a deo) nō tenet credere q illud sit sibi reuelatum a deo. sed q sic illusio vel q sit conditionalis: et nō absoluta reuelatio. Quia propter nullius preceptum tenetur agere contra legem dei: et non credere maxime / vbi illud nō est dispensabile. ideo dicit Apostolus ad Galathas. i. Etiam si angel⁹ de celo euāgelizet vobis aliud pterq quod euangelizatū est vobis anathema sit Ubi tamē res eēt dispēsabilis: et constaret quod sic reuelans haberet auctoritatem dei eēt credendum ei. sicut patz de ppheta tertij Regū. xx. Ubi pcipiebat vnū quod videtur eē contra legem dei dicens percute me. qui cū eum noluisset pcutere dixit ei micheas. q noluisti voci diuine obedire veniet leo de silua et deuorabit te et ita factū est. sic ille tenebatur sibi i hoc credere q eēt propheta dei. Sic aūt non eēt in pposito: quare etc. Sz quicqd sit de predictis tamē ista nō multum faciunt ad difficultatē intentam q est non de reuelatione exteriori sz interiori qua firmiter assentitur sic eē quare. etc. ¶ Scdo dicit pdict⁹ doctor q in casu quo de⁹ facta tali reuelatione imprimeret alicui credulitatē mō supradicto ille posset licite orare p salute sua. q adhuc sciret q hec eēt possibilis ego nō dānabor / et q nō dānabitur nisi ipsemet libere demereatur. io tenet orare q tollatur ab eo illa credulitas. et q nō eueniat sicut ipse credidit Tertio dicit q secus eēt si talis, ppter infallibiliter sciret q damnaretur sed hoc est sibi (dum est viator) impossibile. ¶ Quarto dicit ad auctoritatē Augustini q ipe verū dicit si loquatur de certitudine scientie, ppie dicte et de nosse simili modo sumpto Et tūc añs est impossibile pro mēbris ecclesie lz caput eccl'ie Christus sic bñ sciat scia icreata seu diuina. ¶ Si aūt vocet Augustinus certitudinē noticiā verā certā. i. indubitatam dicit q q sic volūtarie et libere noscit se eē damnādū non posset iuste orare p salute sua: stante tali noticia et libere retenta: q sic talem causans et libere retinēs eēt iniust⁹. Nam hoc nō est licitum sentire vltimate diffiniendo de aliquo viatore sine reuelatione p notitiā impressā: vt supra dictū est. Et per ista patet ad rōnē pin istū. ¶ Sed contra tertiū et quartū dictum Arguo ostēdēdo q iste doctor duo facit de non causa causam qñ ait dicit q q creatura nō potest de. iudicare infallibiliter suā futurā damnationē ideo non tenetur hoc velle immo orare p opposito sic iudicati. Nā q̄uis ita foret q de tali futuro nō posset habere sciam certā, ppie dictā siue ifallibile iudicium certū (sicut supra satis fuit ostensum) tñ non propter hoc seqtur q creatura teneatur velle oppositū sic iudicati

immo non min⁹ tenet̃ assentire illi q̇d iudicat fallibiliter q̄ illi q̇d iudicat ifallibil̃r. Uerbi gr̃a de istis duob⁹ articulis xp̄s resurrexit ꝛ non resurgemus q̇libet viator equal̃r credere tenet̃ vel saltē si eis credit equal̃r non peccat: ꝛ tñ secundum eū iudiciū de primo est infallibile etiā creatū: sed iudiciū creatū de scd̄o est fallibile ꝛc.
A Scd̄o. ¶ Scd̄o licet btūs videat in verbo ꝙ absolute pōt annichilari: ꝛ licet videat ꝛ videre possit scd̄m eū. ꝙ iudiciū suū quo indicat indubitanter se nun̄q̄ annichilari est fallibile: tñ cū hoc indubitāter iudicat ꝙ nō fallet aut fallit. et per ꝯsequēs tm̄ potest q̇s obligari ad aliq̇d iudicandū de q̇ non pōt habere iudiciū infallibile sicut aliq̇d aliud de quo potest habere iudiciū infallibile quare sua causa nō valet.
B Tertiō ¶ Tertio speciał̃r ꝯtra quartum dictū: q̄ si deus imprimeret talem certitudinē siue firmā adhesionē ꝛc. Iste adhuc teneretur orare ꝑ sua salute ꝑ scd̄m dictum. ergo etiā adhuc teneret̃ supposito ꝙ talis illā credulitatem libere causaret. Conseq̄ntia patet. q̄ ex hoc non minus esset obligatus q̄ prius ꝛc.
C Solō doctorum. ¶ Ideo aliter r̄ndeo ad p̄dictam rōnem. Unde cōcesso casu nego antecedens: ꝛ ad ꝓbationē nego assumptū et dico ꝙ imo iste potest licite imo tenetur orare ꝑ sua salute ꝛ velle se esse saluandū: ꝛ rō nostra est nō illa quā assignat ☞ Adam. sed illa q̄ ṗus tacta est contra Gregorium. scȝ: q̄ iste ex tali reuelatione non absoluitur a ṗori obligatione: nec post min⁹ tenet̃ ad p̄cepta dei de dilectiōe sui ꝛ orōne q̄ ṗus quare ꝛc. Ad primā auctoritatem dico ꝙ debet intelligi de volūtate signi p̄cepti ꝛ si intelligitur de volūtate bn̄placiti hoc nō est de volūtate absolute: sȝ q̄ deus vult seruū suū ad aliq̇d teneri sic nō est in ꝓposito. Ad scd̄am aūt dico ꝙ rō totalis q̄re eccl̃ia nō orat ꝓ diabolo ꝛc. nec oraret ꝓ reprobo viatore. si sibi ꝯstaret de ei⁹ reprobatiōe nō est. q̄ videt deū velle eos dānari. sed q̄ videt se ad talē orōnē nō teneri nec ꝓdesse illi ꝛc. quare ꝛc. D Ad q̄rtum
¶ Ad quartā ꝓ materia dico aliq̄s ꝓpositiones. Prio dico ꝙ orō vt hic de ea loq̄mur nō ē aliud q̄ q̇dā orō siue enūciatio dep̄catiua optatiui modi facta ad deum. Uerbi gr̃a orare deū ꝙ a fiat nō est alius q̄ formare talem enūciationē vel equalē tem vtinam placeat / vł opto ꝙ placeat deo ꝙ a fiat. Scd̄o dico ꝙ in qualibet oratione a quouis viatore immo ab vniuersali eccl̃a facta ꝓ salute alicuius viatoris / siue ꝓ q̇cunq̄ contingēti futuro vł possibili debet saltē habitual̃r ꝛ iplicite circūstātia siue ꝯditio diuini bn̄placiti subitelligi. Patȝ per simile de oratione dn̄ica i q̄ d̄r fiat volūtas tua. Simil̃r ꝑ exemplū de xp̄o q̄ qn̄ orauit dicēs pater trāseat a me calix iste statim subiūxit illā conditionē non sicut ego volo: sed sicut tu. quare ꝛc. E
¶ Tertio dico ꝙ orationē fieri sub tali cō

ditione pōt dupliciẗ intelligi. Uno mō φ orō seu verbū oro/ vel opto cadat supra totā cōditionalē cui⁹ añcedēs sit illa conditio si deo placet. sicut dicēdo opto/ vel oro/ si deo placeat. a. fore/ aut φ. a. sit futurū et sic talis orō esset de necessario ꝛ non posset non exaudiri Alio mō pōt intelligi φ illud verbū cadat nō sup illā conditionalē: sꝫ sup ꝯseqñs sicut dicēdo si deo placeat a. fore vtinā a. sit futurū ꝛ isto mō debet fieri ꝯditionalr̄. ¶ Quarto dico ꝛ hoc seq̄tur ex p̄dictis φ in casu hui⁹ rōnis iste pōt licite orare ꝓ aliquo qđ scit/ vl' saltē firmiter credit se nō īpetraturū: imo sic videẗ fuisse de orōe xp̄i supradicta. Nec ꝓpẗ hoc seq̄tur φ talis orō sit stulta vl' ociosa: q2 iste ad illam teneẗ ꝛ xp̄s fecit illā in exēplū imitationis ꝛ ad misteriū: sicut dicunt doctores: īō nō frustra q̄re ꝛc. Hec de scđo. ¶ Quantū ad tertium articulū vtrū volūtas diuina sit pria lex a qua diriuaẗ oīs lex creata. primo p̄mittā tres responsales cōclusiones

3. arti.

1. ꝯcl'o ¶ Scđo soluaꝫ tres difficiles dubitationes. ¶ Prima cōclusio est φ sicut volūtas diuina in genere efficiētiū est prima efficiens cā sic ipsa in genere legis obligātis est prima lex seu re

2. ꝯcl'o gula obligatoria. ¶ Scđo cōclusio est φ sicut volūtas diuina est efficiēs cā: q2 vult aliq̄d esse vel fieri/ sic ipā est lex obligatoria: q2 vult aliq̄d ad aliq̄ liter esse vel non esse teneri.

3. ꝯcl'o ¶ Tertia ꝯclusio ē φ sicut volūtas diuina ē lex ꝑfectissima obligatoria rōnalis creature sic inter leges creatas illa ē ꝑfectior: q̄ est ꝑfecti⁹ signū volūtatis diuine. Istas aūt ꝯclusiones declaraui in principio meo: et ex eis satis patꝫ rñsio ad istū articulum. s. φ oīs lex creata deriuaẗ a voluntate diuina. Unde φ non deriuaẗ ab ea/ tanq̄ a lege prima non est ꝓprie lex siue regula: nisi forte ꝑm q̄d. et nō simpliciẗ: sicut lex iniusta ꝛc. Et ꝑ hoc soluitur tertiū argumētū ante oppositū. Sꝫ circa istā materiā moueo tres dubitatiōes q̄s tetigi: sꝫ nō plene tractaui. in primo pricipio. ¶ Prima ē vtrū volūtas diuina posset rōnalē creaturā ad īpossibile obligare. ¶ Scđa est vtrum volūtas diuina possit rōnalē creaturā ad quodlibet possibile obligare. ¶ Tertia est vtrū voluntas diuīa possit rōnalē creaturā in esse ꝓducere: ꝛ ipāꝫ nō obligare. ¶ Ad primā dubitationē arguiẗ φ sic: q2 ponam⁹ φ sortes habēs p̄ceptū ꝑ qđ teneẗ ad aliq̄d: puta ad credendū articulis de trinitate/ habeat ꝯscientiā erroneā ꝑ quā dictet se teneri ad oppositum credendū: vel ꝗ sortes credet vel nō. si non tūc ipē peccabit q2 faciet cōtra p̄ceptū. Si sic iterū peccabit: q2 faciet cōtra ꝯsciētiā. Cū igiẗ sortes credet vel non credet/ ꝛ q̄cunq̄ istorū faciet peccet: seq̄tur φ necessario peccet quare ꝛc. ¶ In oppositū arguiẗ: q2 ꝑm Augustinū nullus peccat in eo quod vitare non potest. igitur ꝛc. ¶ Pro solutione hui⁹ sciendū

1. q̄stio
2. q̄stio
3. q̄stio
Ꝯ. 1. ar
In oppositū
Rñsio

est q̄ creaturā rōnalē obligari ad impossibile dupl'r pōt intelligi. Uno modo ꝓprie. scȝ q̄ obligat᷑ ad faciēdū īpossibile. Alio modo īproprie. scȝ q̄ obligatur ad volēdū īpossibile. ❡ Scd̄s aūt mod⁹ multum differt a primo: q̄z prim⁹ non est in potestate creature: sed scd̄s est ī libera potestate voluntatis create. nā fm Aristo. voluntas est impossibiliū. Itē eciā obligare ad impossibile potest intelligi dupliciter: scȝ vel ad impossibile simpl'r/vel impossibile sibi. Itē eciā obligari ad impossibile sibi pōt dupliciter itelligi. Uno modo q̄ obligatur ad aliqual'r esse vel non esse/qual'r esse/ vel nō esse per nullā potētiā pōt sibi ꝯuenire Alio modo q̄ ad aliq̄d abligatur q̄d nō est in sua potestate sic q̄ per suā potentiā actiuā possit sibi ꝯuenire. Tūc iuxta hec pono aliquas ꝓpositōes

A ❡ Prima est q̄ creatura rōnalis nō pōt obligari ad impossibile primo modo: scȝ ad faciēdum īpossibile siue ad aliqualiter esse/vel nō esse qual'r esse vel nō esse est simpl'r impossibile. Patet. q̄z volūtas diuina non pōt sic obligare. igit᷑ ꝛc. Cōseq̄ntia patet ex prima cōclusione et scd̄a: q̄z nichil pōt rōnalē creaturā obligare deo non obligāte. iuxta illud ap̄li Roma. xiij. Nō est ptās nisi a deo. Et añcedens patet p illd̄ Jeroñ. Quicū q̄ dicit deū precipere aliq̄d impossibile anathema sit. Et illud Augu. de⁹ seruum pigrum non damnaret/si ea que fieri nullo modo poterāt īperaret. Et licet iste auctoritates loquāt᷑ de facto et nō de possibili: tñ videt᷑ vtrobiq̄ rō consimilis: scȝ q̄z talis obligatio non pōt esse rōnabilis ꝛc. ❡ Scd̄a ꝓpositio est q̄ B
creatura rōnalis pōt obligari ad impossibile. scd̄o modo scȝ ad volendū impossibile. patet quia ad hoc nō apparet sequi aliqua ꝯtradictio: imo aliqui cōcedunt q̄ de facto peccator illo modo obligat᷑ ad impossibile. scȝ ad volendū pctm̄ suū preteritū non fuisse: q̄d fm articulum Parisieñ. est impossibile. quare ꝛc. Utrum aūt hoc verum sit de facto dubium est michi ꝫ videtur tñ ꝓbabilius q̄ C
nō ꝛc. ❡ Tertia ꝓpositio est q̄ creatura rōnalis non pōt obligari ad sibi impossibile primo modo. id est ad aliqual'r esse vel nō esse qualiter per nullā potentiam potest sibi cōuenire. vt verbi grā ad esse lapidē Pȝ sicut prīa ꝛc. Et ex hoc patet falsitas illi⁹ opinionis: q̄ dicit q̄ peccans mortal'r obligatur ad penas ice possibiles q̄z demeret᷑ puniri eternalit᷑/ et annichilari simpliciter ꝛc. ❡ Quarta est q̄ rōnalis creatura pōt obligari ad sibi īpossibile scd̄o modo. id est aliq̄d quod nō est ī sua potestate. sic q̄ per suā potentiam actiuaȝ non potest sibi cōuenire patet quia quelibet rōnalis creatura tenetur habere gratiam: ꝛ quilibet viator fidē infusam: et tñ hoc non est in creature potestate actiua ꝛc. ❡ Tunc D
ad rōnē pono aliquas propositiones. ❡ Prima est q̄ crea-

tura rōalis nūq̄ obligatur se conformare sue ɔscīe erronee qr ɔscia erronea est iudiciū q̄ rōnal' creatura dicat se ad aliquid teneri ad quod nō tenet vel ad aliqd nō teneri ad qd tetur: sz nō tenet se tali iudicio conformare. al's nō esset iudicium erroneū ꝛc. Itē nulla cōscia erronea ē lex oblgatoria ꝛc. igitur. Cōseqntia patet añs cedēs apparet. qr oīs lex seu regula est ɔformis diuine voluntati tāq̄ lex scd'aria prime legi: sed nulla cōscia erronea est ɔformis prime legi cū nulla falsitas sit ɔformis sūme veritati igitur ꝛc. ¶ Scd'a est φ creatura rōalis obligat nūq̄ sue ɔscīe erronee se difformare. Patet. qr tenet nunq̄ agere contra suā ɔsciam. Nā quecūq̄ agit contra ɔsciam peccat sicut apparet p glosa z magistri sup illo Ro. xiiij. oē qd nō est ex fide pctm̄ est. igit ꝛc.

E ¶ Tertia est licet creatura rōnalis non obligatur ad faciēdum contra ɔscientiam etiam erroneam: tñ ipsa obligatur i casu ad faciēdum aliquid qd est contra ɔscientiā suā. quod tñ potest ab ea fieri non agendo contra conscientiā: scz deponendo eam. ¶ Prima pars patet ex scd'a propositione.

¶ Scd'a ptz in casu posito arguendo. ¶ Tertia vero patet qr lz sit impossibile ipaz scire vel opinari in particulari suā conscientiā esse erroneam: qr sic haberet iudicia contraria tñ istam cōsciam quam nunc habz potest cognoscere fuisse erroneam z deponere eā. Et sic poterit agere illd ad quod tenet z nō peccare. ¶ Quarta est φ lz creatura rōnal' nō necessitat aut obligat ad peccādū. tñ ipsa obligat in casu ad faciēdū aliqd qd est sibi pctm̄ F

prima z scd'a satis patent: sed tertia ps patet in casu posito arguēdo. In quo iste peccat p actū ad quē tenet. Vñ ex his soluit rō. Vñ dico φ in isto casu sortes tenet credere. tñ tenetur nō credere sm illā ɔscientiā siue stāte illa cōscientia pcti: ergo tenet nō credere cū tali consciētia: sed tenetur credere sine illa. Solutio rōnis ad questionē. 1.

¶ Si vero dicat φ credēdo cū illa ɔscientia nō peccat: sed habēdo talē ɔsciētiā quā tenetur deponere. Instantia.

Cōtra. qr si esset aliquis actus indifferēs. et sortes haberet cōscientiā sicut prius/ φ teneret facere oppositū siue nō facē. et tñ si faceret ipse peccaret p predicta. Et tñ non habēdo illā conscientiam/ sed faciendo contra ꝛc. qr videtur possibile sic credere et non peccare: vel saltē iste magis peccat qñ facit. a. q̄ faceret si solum crederet se teneri ad non faciendum. igitur in faciēdo peccat quare ꝛc. Improbatio.

Sed forte diceretur hic φ nō est simile qñ tenetur ad illud/ et quando est indifferens: quia si circūscripta tali consciētia teneretur ad illud tunc posita illa conscientia φ non teneatur/ ipse tñ teneret. secus autē si non teneatur ad illud/ circūscripta illa consciētia. Nam ipsa posita (scilicet φ teneatur ad oppositū) tunc ipse teneretur ad non faciēdū Euacuatio

illud: et ideo nullus actus i ta li casu est indifferens. qui tñ foret indifferens illa cōsciētia circūscripta. nec in tali casu illa ꝯscientia esset erronea sed vera. Et eēt simile in isto casu sicut de p̄lato: q̄m si p̄latus me⁹ p̄cipiat mihi oppositum alicuius ad qđ teneor ex p̄cepto dei. clarū est ꝙ nō teneor sibi in hoc obedire: nec minus teneor ad illud q̄ꝫ prius et si p̄ciperet mihi aliud quod esset ante preceptum indifferens stat ꝙ ꝓpter hoc preceptuz tenear illud facere: et sic nō erit indifferens. sic in ꝓposito ꝯscientia quodāmodo gerit tipum p̄lati. ¶Sed lꝫ iste modus dicēdi posset ꝓbabiliter sustineri. tñ non ꝓbatur/ nec videt̄ ita verisimilis sicut oppositū. Nec verum est vniuersaliter ꝙ p̄latus possit illo mō facere de quolibꝫ indifferenti actu. et ꝑ ꝯñs nec de cōscientia hoc est ꝯcedendū: scꝫ ꝙ nullus act⁹ sit indifferens. etc. Hoc eñi ꝯñs ē nimis rigorosum. Et tñ ꝯsequētia pꝫ. q: in hoc nō videt̄ tm̄ posse conscietia sicut p̄latus etc. nec cōscientia etc. Item sequit̄ ꝙ cōscientia posset facere de cōsilio diuino eē p̄ceptū: et tm̄ posset in hoc sicut votum/ immo posset facere aliq̄d mō eē p̄ceptū: et mō nō eē etc. Cōsequentia satis pꝫ: q: nō est obligatio sine p̄cepto diuino. imo nisi deo volēte creaturā sic obligari etc. sicut pꝫ ex p̄mo articulo. Sꝫ ista ꝯñtia vident̄ eē irrationabilia etc. Quicq̄d tñ sit de hoc patet ad formā rationis ꝙ in casu posito concedo antecedens. et nego consequentiā. q̄a licet quodcūqꝫ illorū faciendo peccet: tñ alterum potest facere nō peccando: vt pꝫ ex dictis. ideo non obligatur ad impossibile. Et hec de p̄ma dubitatione etc.

A improbatio. (margin, beside "rit tipum p̄lati" / "modus dicēdi")

¶Ad secundā dubitationem arguitur ꝙ nō: q: creatura rationalis potest deuꝫ odire: et tñ deū nō est possibile ad hoc eam obligare: q: sequitur ꝙ ipa posset mereri odiēdo deū quod est contra parisieñ. articulum. quare etc. ¶In oppositum arguitur: q̄a sicut de⁹ potest p̄cipere vnum impossibile: ita videt̄ ꝙ quodlibet possit absolute. quare etc. ¶Pro solutione huius pono ꝓpositiones. ¶Prima ꝓpositio est ꝙ deus obligat ad multa possibilia et tamen posset obligare ad illorum opposita. Pꝫ satis cuilibꝫ catholico. ¶Secūda ꝓpositio est ꝙ q̄ncunqꝫ deus p̄t obligare ad aliq̄d: et pōt etiā obligare ad eius oppositū: tunc pōt simul nō obligare ad opposita. sicut sūt ire ad cāpos: manere in camera vel eoꝝ opposita. Nā qua ratione deus p̄t nō obligare ad aliquod istoꝝ: eadem ratione poterit nō obligare ad neutrum illoꝝ quoꝝ ad vnum p̄t obligare: et obligare ad eius oppositū: sicut sunt ieiunare: et ire ad ecclesiā etc. In talibus aūt satis clarū est ꝙ ipsorum transgressio solum est mala: q: prohibita. Et idem credo esse in omnibus aliis. q̄uis nō sit de omnibus sic clarum.

B Arg̃ ꝯ. 2. q̄stionē (margin)

In oppositū (margin)

Rñsio (margin)

¶ Tertia est q̄ de⁹ obligat ad aliqđ possibile ad cui⁹ oppositum non posset obligare. ptz q: de⁹ obligat creaturā rōnalem ad obediēdū sibi: τ tñ de⁹ non possz eā obligare ad hoc q̄ teneat̃ sibi nō obedire. Qđ ptz q: si det̃ oppositū. tūc quero an tenet̃ obedire vel non: Si sic habet̃ ꝓpositū. q: tenet̃ τ non tenet̃: qđ est impossibile. ergo τ añs qđ est oppositū ꝓpositi τc. Et ꝯña ptz: q: teneri non obedire alicui est teneri ad aliquid. Si dicatur q̄ non sequit̃ idez. q: teneri obligare alicui est teneri ad aliqđ quare τc. ideo ad rōnem post

D oppositū negat̃ añs siue similitudo τc. ¶ Uñ sequit̃ quarta τ responsalis propositio q̄ deus non potest creaturā rationalem ad quodlibet obligare: nec quodlibet possibile precipere loquendo de precepto ꝓprie: vt magis patebit. Ad rationem ergo ante oppositū non oportet respondere cū non concludit nisi ꝓpositū tñ de ei⁹ materia est videndū Naz aliqui concedunt ꝯñs ꝓ inconueniēti illatū: sicut Ockā

Oppō Ockā ¶ Ipse eñ concedit nec reputat inconueniens quin voluntas creata possit meritorie deum odire. quia deus possz illud ꝑcipere cū possit qcquid fieri non īplicat ꝯtradictionē Illud aūt ꝑceptū fieri non implicat ꝯtradictionē: q: creatura posset facere. possz eñ vna creatura alteri ꝑcipere q̄ odiret deū. Cum igitur deus possit ꝑ se īmediate facere in genere cause efficientis. qcquid pōt facere mediante eā scḋa. τ ip̄e possit mediāte creatura tale ꝑceptū facere. sequit̃ q̄ ꝑ se pōt. ¶ Tali autē precepto a deo facto creatura obediēdo meretur. q̄re τc. ¶ Sz ista opinio nō placet mgr̄o Greg. Uñ ꝑmo dicit q̄ impossibile est q̄ q̄s odiēdo deū mereat̃. Qđ ꝓbat: q: si sic/possibile esset naturalit̃ q̄ q̄s simul diligeret τ odiret deū. ꝯñs ē falsuz q: impossibile est naturalr̄ ꝯtraria inesse in eodez. Et ꝯña pz. q: cum oīs actus meritori⁹ ꝓcedat ex charitate actui meritorio. est incōpossibilis act⁹ charitatis. Confirmat̃: q: si talis odiēs mereret̃/hoc esset eo q̄ deū diligere volens īplere ei⁹ preceptū. Scḋo dicit ad rōnē alterius opinionis q̄ deū posse tale preceptū facere pōt dupliciter intelligi. Uno mō sic q̄ cū hoc etiam coagat in illo iudiciū quo iudicet illud preceptū fieri a deo. τ esse implēdum: τ similiter coagat actuz odiī τ isto mō negat illud esse possibile: q: si sic sequit̃ q̄ deo auctore esset quis deterior. Alio mō q̄ simplr̄ faciat preceptū. nō aūt ad ꝑdictos act⁹ coagat. Et tunc non sequit̃ q̄ ille possit odire meritorie: immo nec odire. Tertio dicit q̄ dato tali ꝑcepto ille non teneret̃/nec deberet illud īplere: q: īpossibile est q̄ daret̃ illud preceptū ad exequendū sicut impossibile est ei⁹ executionē a deo esse volitā τ si aliud iudicaret ipse erraret. Et si etiā ex tali iudicio odiret nō mereretur: sz forte daret̃ ad tenta

E improbatio Ockā a gregorio

tionem ꝛ ꝓbationem ei⁹/ aut
aliã causaȝ sicut fuit de prece
pto dato abꝛahe ꝛc. Quarto
dicit ꝙ q̃uis de⁹ posset talem
obligationem preceptiuã fa=
cere se solo. non tñ sequitur ꝙ
de⁹ posset ꝑcipere illud alicui
aut facere talẽ obligationem
alicui preceptiuã. Posset eñ
illã ciuitatem causare non si=
gnificatiuã/ seu non illi⁹ ſȝ al=
terius significatiuã. ꝛ sic ꝑ eã
nichil preciperet. quare ꝛc.

A ¶ Sed siue ista rñsio sit vera
impro siue falsa. tñ non est sufficien=
batio ter ꝓbata: vt pȝ intuẽti. qꝛ nõ
greg. apparet ꝯtradictio. ꝙ de⁹ pos
set facere talem ꝑceptionez ꝛ
obligationem. Nec sequit̃ ꝙ
deus vellet creaturã peccare
ideo in rñsione ipse petit prin
cipiũ. Nec rationes sue ꝯtra
aliã opinionem valent. qꝛ cũ
loquamur de potẽtia absolu=
ta dei/ non est ad ꝓpositũ illd
qd arguit ꝙ naturaliter act⁹
contrarij non pñt esse in eodẽ
Nec valet ꝓbatio consequen
tie. qꝛ ꝙ actus meritorius ꝓ=
cedat ex charitate non ẽ sim=
pliciter necessariũ. ſȝ solũ de
lege ordinata. quare ꝛc. Nec
valet confirmatio ꝙ staret ꝙ
odiens impleret preceptum
absq̧ hoc ꝙ vellet implere ꝑ
ceptũ ꝓpter deũ. ¶ Aliud eñ
est implere ꝑceptũ ꝓpter deũ
aliud velle implere. Nec etiã
oportet ꝙ si de⁹ daret prece=
ptũ tale ꝙ ipm implens mere
retur ꝓpter hoc: staret ei hoc
B non obstante ꝙ de⁹ non acce=
Reso= ptaret actum. ꝛc. ¶ Ideo qui
lutio vellet dicere ꝙ de⁹ potest obli
doct. gare ad odiũ sui possȝ nihilo=
minus sustinere articulũ pari
siẽn. qꝛ diceret ꝙ non sequit̃
iste hȝ ꝑceptũ de odiẽdo deũ
ꝛ implet ꝑceptũ. ergo meret̃.
Uel si vellet sustinere ꝯñs cũ
ꝑma opinione posset illũ arti
culũ restringere ad legem or
dinatã dicendo ꝙ magis fa=
ctus fuit ille articulus ad re=
primendũ elatos: ne ꝑtas an
res offenderẽt q̃ꝓpter ei⁹ fal
sitatẽ ꝛc. Hic tñ nichil assero
qꝛ quicq̃d sit de hoc nichil est
cõtra dicta. ꝛ hec de scda. ꝛc.
¶ Ad tertiã dubitationez ar= C
guit ꝙ sic. qꝛ de⁹ põt aliquam
rationalez creaturã ꝓducere Argu
quã non posset obligare. ğ a 9.3.q
fortiori aliquã posset nõ obli stionem
gare. Consequẽtia pȝ: ſȝ añs
ꝓbat̃ qꝛ deus non potest ali=
quã ꝓducere q̃ non posset pec
care. Nam ſm Augu. ꝛ magi
strum in. xliiij. dist. hui⁹ ꝑmi
deus potuit fecisse hoiem qui
nec peccare posset/ aut vellet
sed illã de⁹ non posset obliga
re: qꝛ si sic cũ ille potuisset li=
bere obligationẽ non imple=
re ꝛ de⁹ ad hoc non ꝯcurrere
sequit̃ ꝙ potuissȝ peccare. In
oppositũ arguit̃ ¶ Nõ potest
aliquã rationalẽ creaturã ꝓ= In op
ducere quin illa recipiat bñfi positũ
cium creationis a deo: ꝛ ꝑ cõ
sequẽs q̃n illa sibi obligatur.
etiam ſm aliquos infinite ꝓ
illo ꝛc. ¶ Pro solutione hui⁹
ꝓbabiliter ꝛ nihil temerarie Rñsio
asserẽdo pono aliquas ꝓposi
tiones. ¶ Prima est ꝙ absolu
te est possibile rationalẽ crea D
turã esse a deo ꝛ ipam nõ obli
gari ab eo. pȝ qꝛ ꝓprie loquẽ
do de obligatione vt h̃ sumit̃

creatura rationalis non obligatur: nisi q2 de9 vult ipam teneri ad aliqd / vel aliqualiter eē vl' non eē. sed nulla ptradictio apparet q de9 velit eam esse z nō velit eā teneri ad aliqd sicut de facto est de irrationali creatura. zc. Ita q ipsa creatura rōnalis sit ita absoluta ab omī obligatione q qcquid faceret pro illo statu nō peccaret plusq asin9 vl' canis aut alia creatura irratiōalis. Scdo hoc psuadetur sic. qa si creatura rōnalis intraret furiā nō ex culpa sua. vl' si deus crearet illam in tali statu sine culpa. ipa nō peccarz / qcquid tūc faceret. igit zc. Tertio sicut de9 pōt creaturā rationalem p statu furie ad nihil obligare / sic nō min9 hoc absolute pōt pro statu quo ē capax rationis. sed primū pōt sm multos. igitur scdm. Cōsequētia pbatur. quia de9 est pnior ad miserandū q ad alia opa. iuxta illud ps. Miseratiōes ei9 sup oīa opera eius. sz tn̄ creaturā rationalez puulā z nihil scientem obligat ad iusticiaz originalem. g a fortiori ipam ratione capacē posset nō obligare ad talem zc. Quarto sm aliquos oīe opus infideliuz est pctm̄ nō obstante q fides sit eoz q sunt supra rationem naturalem. z p pñs ita potest facere de sua misericordia infinita q nullus act9 vl' opatio rationalis creature esset peccatū. immo iste due rationes videntur plus concludere scz attēta misericordia dei q ipe possit ordinare q quodlibet factibile a creatura sit consilium: ita q qcquid faciat non soluz nō sit peccatū immo meritum: sed hoc nō assero. zc.

¶ Secūda ppositio z responsalis ad rōnem in oppositū q absolute possibile est rōnalez creaturā bñficium creationis recipere a deo: z tn̄ nec finite nec infinite obligari pro illo. ptz ex alia ppositione z p exēplum de creatura irrationali q pprie loquēdo ad nihil obligatur. Et ex hoc ptz q collatio bñficij non est radix vl' pncipalis ratio obligatiōis. zc. Sed declaro etiā specialiter q nō infinite zc. immo dico q non potest infinite obligari. quia ipsa creatura / nec bñficium receptum / nec illud ad quod tenet potest esse infinitum. ideo non apparet vnde obligatio eēt infinita. qre zc. Tertia z responsalis ad materiam rōnis ante oppositum est q nō est possibile q de9 pducat aliquā rationalē creaturam z nō possit obligare eā patet: qa non est ratio quare de9 non posset velle eā teneri ad aliqd zc. z p pñsequens zc. E

¶ Quarta sequitur ex ista scz q non est possibile q de9 pducat aliquā rationalem creaturam simpliciter impeccabilez p naturam: ptz. q2 non est ratio quare de9 non posset velle ei aliquid pcipere quod ipsa non posset implere. z p consequens peccare. Sed oppositum huius tenet Ockam. F Opi. Ockā

¶ Unde ppter auctoritatē supradictā dicit q deus posset facere hominem q non posset

peccare. Et vlteri⁹ dicit q̈ ille non eẽt cũ illis qui modo sunt eiusdem speciei specialissime. Quod ꝓbat sic q2 qñcũq3 aliquid ꝯuenit alicui individuo speciei specialissime nulli individuo eiusdem speciei repugnat formaliter ꝯsil'e. Hoc ei hz pro regula gñali i plurib⁹ passibus. Sed isti hoi demonstrato Sorte qui nunc est ꝯuenit posse peccare: ergo ille hõ cui hoc repugnaret eẽ alteri⁹ speciei specialissime. ¶ Si ꝗ dicat ꝯtra istã rationẽ q̈ istud assumptũ est falsum. q2 Sorti ꝯuenit posse peccare: et tñ isti hoi demõstrato Christo repugnat posse peccare nõ obstante q̈ sit eiusdẽ speciei specialissime ꝛc. ¶ Scd̃a hõ ẽ spẽs specialissima: ergo nõ põt eẽ homo alterius speciei q̃3 sit iste q̃ potest peccare. ¶ Ad hoc valde ꝓbabiliter rñdet. Ad primũ dicit q̈ q̃uis verbo diuio repugnet posse peccare. tamẽ illi nature q̃ est ꝗbo vnita hoc non repugnat. Nã si dimitteretur a ꝗbo posset peccare. Et illa natura est eiusdẽ spẽi specialissime cũ isto homine qui potest peccare ꝛ nõ cũ verbo. quare. ꝛc. ¶ Ad secundũ dicit q̈ hõ dupliciter accipi potest Unomodo pro omni ꝯposito ex corpore: ꝛ natura itellectuali. ꝛ sic non eẽt spẽs specialissima. ideo iste hõ si fieret ipeccabilis non eẽt eiusdẽ speciei specialissime cũ isto. ꝛc. Alio mõ pro ꝯposito ex corpore et tali anima intellectiua qualẽ nos habemus ꝛ hõ sic sumpt⁹ est species specialissima nec ille qui fieret impeccabilis ess3 homo isto mõ accipiendo hominem. quare ꝛc. ¶ Sed contra istã opinionem multipl'r instari pt3. ¶ Primo cõtra illam regulã suã instat Holkot q2 caliditas remissa cõpatit secum frigus. ꝛ tñ hoc repugnat caliditati intẽse q̃ tñ est eiusdem speciei. Similiter ligno pedali repugnat cõponi ex duob⁹ pedalibus: ꝛ tñ hoc nõ ꝯuenit ligno bipedali. quare ꝛc. ¶ Sed ad istas instantias faciliter potest dici q̈ regula est de his q̃ essentialiter ꝛ formaliter ꝯueniunt alicui / vl' repugnant inquantũ est talis speciei. sic aũt nõ est in istis vt pt3. ideo simpliciter concedo illud assumptũ. ¶ S3 secũdo arguo contra illud q̃d dicit q̈ potest esse homo alteri⁹ speciei spẽlissime ab isto. nam quia hoc nomen homo est nomen speciei specialissime. nec potest eẽ nomen generis: nisi per nouam impositionem. Et ideo q̃uis etiã deus posset facere creaturã aliquam rationalem simpliciter impeccabilem: non tamen hominem ꝛc. Quod cõfirmat sic: quia si poneretur talis homo ipeccabilis ille eẽt nobilioris speciei ꝛ pfectioris q̃3 ille angelus lucifer qui per supbiam cecidit nõ ergo deberet dici hoc modo. Cõsequentia videtur bona: sed assumptu3 patet: quia ista differentia scilicet ipeccabilitas p naturam. q̃ esset illi hoi eẽntial' videt eẽ nobilior q̃3 aliqua habita a lucifero. et p ꝯñs ille esset pfectior eo ꝛc.

Instãtia pri ma.

2. istãtia.

A sol'. p̃ me.

sol'. secunde

B impro batio op. Ockã ar.

Euacuatio

2. ar.

5. ar. ¶ Sz quid sit de hoc arguo 9 pncipale dictū ⁊ pbo ꝙ nullā creaturā rōnalē pōt de⁹ facē simplr̄ ipeccabilē: qꝛ de⁹ pōt sibi dare pceptū: vl ḡ ipa eē libera/vl nō. Si sic ḡ facto precepto libere posset obedire vl trāsgredi. ⁊ p ꝯñs peccare. si vero nō sit libera: ḡ nec rōnalis. Si qs aūt dicat ꝙ de⁹ posset facere aliquā creaturā rōnalē vel liberā: quicqd tñ sit de hoc tñ dato illi pcepto ipa posset illō nō implere. qꝛ de⁹ posset ad impletionē illi⁹ sibi nō coagere. quare ⁊c. Confirmat. qꝛ ſm mgr̄m lib. ij. disti. xv. solus de⁹ est in quē pctm̄
4. ar. cadere nō potest. ¶ Quarto ostēdo ꝙ illa rn̄sio nō capiat verba Augusti. ⁊ mgr̄i ad intentionem ipoꝝ: qꝛ vterqꝫ dicit de hoīe iam facto ꝙ deus poterat eū talem facere q̄ nō vellet peccare non posset. Et tñ ſm mgr̄m de⁹ non posset facere hoīem iam factū alteri⁹ speciei qꝫ est. ergo nō est ad ppositū dicere deū posse hoīez alterius speciei fecisse q̄ non potuisset peccare. Dico igit
D ꝙ intentio Augustini. ij. sup
Opi. Gen̄. ca. iiij. vnde trahunt illa
doct. verba magistri est solū rn̄dere illis q̄ dicunt ꝙ deus debuit hoīez fecisse talem q̄ nollet oīno peccare: icrepantes deū ꝙ hoīem pmittit tentari ⁊ peccare. Unde ad hoc rn̄dēdo dicit ꝙ oīno melioꝛ eēt natura q̄ peccare non vellet qꝫ illa q̄ facere vult. Utrū aūt de⁹ possz facere hoīez q̄ oīno peccare non posset nihil oīno determinat Augustin⁹ salua reuerētia mgr̄i. iō magister non videt habere intētionē Augustini: nec Ockā etiā intētionē magistri. Nō eī intēdit magr̄ ꝙ de⁹ posset facere hoīem impeccabilē p naturā sꝫ p grām ita ꝙ eū tātis donis gratuitꝭ dotasset ꝙ nūqꝫ peccaret: nec vnqꝫ sibi coageret nisi ad bn̄ agendū sicut fuit de aīa xp̄i. ⁊ est de beatis: et sic nō potuisset peccare. scꝫ potētia ppinqua sicut dicimus ꝙ graue nō pōt descendere qn̄ impeditur nec frigidū pōt calefacē / aut obscurū illuminare. scꝫ potentia ppinqua qꝫuis absolute ⁊ potētia remota hoc possit: qꝛ frigidū pōt fieri callidū: ⁊ obscurū luminosum. ⁊c. Sic etiā in pposito. quare ptꝫ ꝙ nō valet supradicta rn̄sio. Nec sequitur: si hō non posset peccare isto modo ꝙ iō esset simplicit impeccabilis. nec ꝙ esset alteri⁹ speciei ab illa q̄ posset peccare. Un̄ si alicui hoī de⁹ nullum preceptum dedisset: siue eū ad nichil obligasset (quod est absolute possibile per primā ppositionē) ille non posset peccare potētia ppinqua: nec tñ esset alteri⁹ speciei ab alio homine peccatoꝛe: sicut graue impeditū qd̄ non potest descēdere non est alteri⁹ speciei a graui descēdente. Et sic ptꝫ ad dubitationē ⁊ eius rōnem Et hec de tertio articulo.

9 magistri ⁊ ocki

E

¶ Explicit liber prim⁹ sentētiarū reuerendi in xp̄o patris ⁊ dñi magr̄i Petri de aillyaco

¶ Sequitur vnica questio circa tertium.

Questio .j.

Circa tertiū sententiaꝝ in quo pri palr̄ agit̄ de incarnatione verbi. ⁊ de donis ac virtutib⁹ xp̄i.

Utrū melius sit aie xp̄i p vnionē realē q̄ꝫ p intētionalem.

Querit̄ vtrū melius sit aie xp̄i p vnionē realē verbi incarnati q̄ꝫ p intētionalem alicui⁹ donati creati.

1. ar.

¶ Arguit̄ p̄rio ꝙ non. Qꝛ meli⁹ est aie xp̄i p vnionē intētionalē create gr̄e dei q̄ꝫ per vnionē realē icarnate p̄sone verbi. igitur q̄stio falsa. cōsequentia est clara. Añs probat̄. qꝛ meli⁹ est illi aie p illā gr̄am q̄ꝫ posset bñ esse nature irrationali: vel simpl'r nō cognitiue sicut nature aīni vl' lapidis. Nā talis natura non est capax tāti bñ esse ⁊c. Et tñ tali nature pōt real'r vniri p̄sona verbi sicut aie xp̄i: cū illa persona sit oīpȝ/ ⁊ oīs natura creata sit in pura potētia obedientiali ad ipām. igit̄ ⁊c. Cōfirmatur. qꝛ de facto ita fuit i triduo mortis xp̄i ꝙ persona verbi real'r vniebat̄ nature irratiōali/ scȝ corpi xp̄i mortuo et tñ nō erat illi ita bñ p illam vnionem sicut bñ est aie xp̄i p vnionē gr̄e create (vt clarū ē) igit̄ ⁊c.

2. ar.

¶ Scd̄o principal'r arguitur sic meli⁹ est aie xp̄i per vnionē itētionalē theologicarum virtutū q̄ꝫ per vnionē realem cōīcatiuā ydiomatū. igit̄ q̄stio falsa. ꝯña est clara. Añs probat̄: qꝛ infinite bñ fuit aie xp̄i p alias virtutes theologicas infusas. Nā p illas merebat̄ infinite. Qđ ptȝ qꝛ p sciaꝫ infusam ⁊ creatas cognitiōes illa aia fuit ifinite sciēs Nā sicut determinat mgr̄. 14. di. hui⁹ tertij aia xp̄i p sapiētiā gratis datā oīa scit q̄ deus scit. ⁊ per ꝯñs infinita: igit̄ etiā p gr̄am creatā/ ⁊ ifusas virtutes fuit infinite merēs Cōfirmat̄. qꝛ aia xp̄i p illas virtutes de condigno meruit redimere gen⁹ humanū. imo ſm Anselmū suffecisset p ifinitis mūdis si essent ⁊c. Igit̄ illud meritū fuit ifinitū. qꝛ nullū finitū p tot ⁊ tātis premijs esset cōdignū.

3. ar.

¶ Tertio p̄cipal'r arguit̄ sic. qꝛ melius est aie xp̄i p vnionē beatificā q̄ꝫ p ypostaticā. igit̄ q̄stio falsa. consequentia est clara. Antecedēs p̄bat̄. qꝛ vniri deo beatifice est vltim⁹ finis rōnalis creature: et non vniri deo ypostatice. igitur est ei⁹ optimus finis. sed nichil est tā bonum alicui rei sicut su⁹ vltim⁹ et optim⁹ finis Cōfirmatur. qꝛ sicut creatura rōnalis/ ⁊ irrationalis non possunt esse equalit̄ bone essential'r. Sic si q̄libet habeat suā denoiationē bñ essendi i sibi possibilem sequitur ꝙ nō erit eis eque bene. Sed vnio ypostatica pōt cōpetere tam creature rōnali q̄ꝫ irrationali. sicut patet i p̄ma rōne: et nō vnio beatifica. igitur ⁊c. Unde tali fundamēto videtur inniti Aristo. 1. Ethicorum. ⁊ alijs plurib⁹ locis vbi probat felicitatem nō cōsistere in voluptatibus. qꝛ sunt cōes tam hoīb⁹ q̄ꝫ brutis. igit̄ ⁊c.

In oppositū

¶ In oppositum arguitur ex illo dicto Aug. In rebus per temp⁹ ortis non fuit maior gr̄a q̄ꝫ ꝙ deus fieret homo. ⁊ hō deus. Sed istud factuȝ est p vnionē

ypostaticā seu realē verbi incarnati/ ꝛ non᷒ ꝑ btificā seu intentionalē cuiuscūq; doni creati. igit̄ ꝛc.

B Decisio q̄stiōis. Pro intellectu tituli q̄stionis primo sciēdū est ꝙ i xp̄o multiplex est vnio verbi ad aiam siue ad naturā humanam. Una est que vocat̄ real'r est vnio ypostatica (id est vnio suppositalis) qua verbū vnit̄ nature hūane in vnitate suppositi seu ꝑsone ita vt suppositū verbi sit suppositū hūanū. Alia est vnio q vocat̄ intētiōalis: ꝛ est vnio qua verbū vnit̄ aīe ꝑ aliquā qualitatē intensibilem. Et ista est duplex. q̄dā est per grām gratificātē. Alia per glīaz btificātē. Et de hac triplici vnione iuxta materiā triū argumētoꝝ ante oppositum in ista q̄stione erunt tres articuli. Prim᷒ erit de vnione ypostatica/ ꝛ cōicatione ydiomatū. Scđs erit de vniōe gratifica/ ꝛ collatione virtutum. Terti᷒ erit de vnione btifica/ et respōsione ad q̄situ.

C 1. arti. ¶Quātum ad primū articulū p̄mittam aliquas ꝓpositiōes. Dei de soluā aliquos cas᷒ dubitabiles. Prima ꝓpositio sit hec ꝙ ꝑsona verbi assumpsit hūanitatē in suppositi seu ꝑsone vnitatē. Ista est supponenda tāq; articul᷒ fidei: s; circa ei᷒ itellectū vidēdū est q̄d sit suppositū ꝛ q̄d ꝑsona. Unde suppositū pōt describi ꝙ est ens completū/ nō ꝯstituēs cū alio aliquid vnū: nec alteri inherens: nec ab alio sustentatū ꝑ completū excludit̄ aīa intellectiua/ ꝛ q̄libet alia forma nata facere aliqđ ꝯpositū ꝑ non constituēs aliqđ vnū ꝓ; aliq̄s excludit̄ natura diuina ꝛ relatio q̄ ꝯstituūt aliqđ vnū sc; ꝑsonā. Sed hoc reprobaui i primo li. vbi ostēdi ꝙ etiā ꝯcedēdū est ꝙ natura diuina est suppositū l; non formal'r. ꝛ relatio tā real'r q̄ formal'r est suppositū. ideo dico ꝙ ꝑ illud excludūtur ꝑtes itegrales: ꝑ ly nec alteri inherēs excludunt̄ accidentia: ꝑ ly nec ab alio sustentatū excludit̄ natura humana in xp̄o. Et sic in descriptione suppositi ponit̄ aliq̄d positiuū/ ꝛ aliq̄d negatiuum. Persona vero pōt describi ꝙ est suppositum intellectuale.

¶Ex his primo seq̄tur ꝙ oīs persona est suppositū sed non econuerso: q2 lapis est suppositū ꝛ non ꝑsona. D Scđo seq̄tur ꝙ ad aliquem sensum pōt concedi ꝙ deus potest aliq̄d assumere in vnitatē suppositi ꝛ nō persone quod per se subsistēs est suppositū ꝛ nō persona: sicut natura lapidis. ¶Tertio seq̄tur ꝙ aliqua natura ē suppositum q̄ potest desinere esse suppositū ꝛ aliqua non est suppositum q̄ potest incipere esse suppositū. Primū ꝑ; de humanitate sortis. Scđm de humanitate xp̄i si illa assumeretur/ ꝛ ista dimitteret̄ a verbo. E ¶Scđa ꝓpositio sicut ꝑsona verbi/ sic ꝛ q̄libet persona diuina pōt assumere humanitatem vnam: vel plures sil'/ vel successiue in suppositi siue persone vnitatē. Patet. q2 q̄libet ꝑsona diuina ē eq̄lit̄ oīpa et nullū istoꝝ fieri iplicat cōtradictionē. Tertia q̄libet ꝑ-

sona diuina sicut pōt assumere hūanitatē sic ꝙ quālibz aliā naturā q̄ potest eē suppositū sine rationalē siue nō rōnalē i suppositi siue persone vnitatē patet q: quelibet talis natura est i pura potentia obediētiali passiua: et quelibet talis persona est infinita potentia

A actiua. ¶ Quarta ꝓpositio Licet non sola ꝑsona v̄bi potuit assumere humanitatē: tñ ipsa sola de fctō eā assumpsit i suppositi seu ꝑsone vnitatē. Prima pars patet ex secūda ꝓpositione. q: paṭ hoc potuit ꝛ spiritussanctus. Scḋa pȝ ex fide ¶ Quinta. Licet non sola persona verbi fuerit causa effectiua hui⁹ assumptionis. tñ ipsa sola facta est hō assumptione humanitatis. Pima ps patȝ quia opera trinitatis sunt indiuisa ad extra. i. sunt cōia cū nili ꝛ persone diuine. Scḋa pȝ ex fide per illud. Johannis. j. Uerbū caro factū est. vbi ſm glosam caro ponitur ꝓ hoīe. et per illud in symbolo. Et hō factus est. Et ꝑ Augustinum primo de trinitate. c. vj. talis erat illa susceptio q̄ deū hominē faceret ꝛ hominem deum.

B ¶ Sed ad intellectū hui⁹ videndū est q̄d importatur i ꝓposito ꝑ istū terminū hō. Pro quo sciēdū ꝙ licet ſm Aristotelē nulla res importetur per hoc nomen hō. quin eodē modo importetur per hoc nomē humanitas ꝛ econuerso. ex eo quia ſm ipsuȝ nichil est hic inferius nisi materia/forma/ vl ꝯpositū/vel accidēs alicuius hoꝝ. ꝛ nullū istoꝝ plus īportatur ꝑ vnū q̄ȝ per reliquū. sicut patet inductiue: suppositto tñ ꝙ humanitas nō significet solū animā intellectiuam nec naturā specificā ꝯmunem (qḋ ꝓ nūc supponiṭ: tñ ſm fidē: ista noīa non sunt synonima. sed possunt ꝓ distictis rebus supponere Nā hoc nomē hō est nomen suppositi ꝛ supponit ꝓ filio dei: sȝ hoc nomē hūanitas est nomē nature. et nō supponit ꝓ filio dei. hoc āt faciliter pōt apparere ex descriptionib⁹ q̄d noīs istoꝝ terminoꝝ. Nā hoc nomē humanitas nichil significat nisi naturā ꝯpositā ex corpore ꝛ aīa itellectiua nō ꝯnotādo ꝙ ista natura sustētaṭ ab aliquo supposito (scȝ a v̄bo) vel ꝙ nō sustētaṭ. Et iō sp ꝓ ista natura supponit p̄cise et nūq̄ȝ ꝓ filio dei. cū ip̄e nō possit eē ista natura. Sȝ hoc nomē hō signat illā naturā ꝯnotādo eā esse ꝑ se existētē/vel ab alio supposito sustētatā siue suppositā Un̄ iste termin⁹ hō diffinitiōe q̄d nominis pōt sic diffiniri. hō ē natura ꝯposita ex corpe ꝛ aīa intellectiua ab alio supposito nō sustētata. vel est aliqḋ suppositū talē naturā ꝯpositā sustētās. de q̄libet em̄ hoīe ista descriptio ꝑ altera ꝟificaṭ Prima ps el verificatur de q̄libȝ hoīe alio a xp̄o. ꝛ scḋa ps de solo xp̄o. ¶ Ex p̄dictꝭ seq̄ṭ

C p̄mo ꝙ fili⁹ dei nō eodē modo nec oīno vniuoce siue ſȝ eādē rōnē ē hō sicut et alij hoīes. pȝ: q: sortes ꝛ q̄libȝ ali⁹ hō ē homo quia est natura composita ex corpore ꝛ anima itelle-

eterna a nullo sustẽtata. s3 filiꝰ dei nõ dr hõ hac rõe: scz q2 sit talis natura (cũ hoc sit impossibile) sed q2 est suppositũ sustentãs talẽ naturam ⁊ terminans eius dependẽtiã. Scdo sequitur ꝙ licet hec particularis sit vera aliqs hõ est humanitas: tñ hec vlis est falsa: ois hõ est hũanitas. primũ ptz de sorte. scðm ptz de xp̃o. ℂ Tertio sequitur ꝙ hec de virtute sermonis est falsa filius dei assumpsit hoiez. q2 ly hõ supponit ꝑ ꝑsona filij dei. iõ si talis locutio qñq3 inueniat. Augustini vel alioꝝ sanctoꝝ exponẽda est vt per hoiem itelligamus hũanitatez ita ꝙ capiat cõcretũ ꝑ abstracto. Sexta ꝑpositio est. ꝙ q2 ꝑsona vbi assumẽdo humanitatẽ in vnitatẽ suppositi fit hõ. iõ fit in xp̃o ydiomatũ cõicatio ℂ hoc aũt sic est intelligẽdũ ꝙ ꝑ idiomata in ꝓposito intelligamꝰ ꝓprietates siue p̃dicata: et ꝑ cõicationẽ mutuã verificationẽ: vel sic cõicatio ydiomatũ nichil aliud sit nisi mutua verificatio p̃dicatorũ. Et sic est sensus ꝓpositiõis ꝙ rõne illiꝰ assumptiõis qua persona verbi fit hõ proprietates et p̃dicata q̃ dicuntur de ꝑsona verbi verificant de xp̃o. sub hoc nomine hõ. ita ꝙ xp̃o demonstrato verũ est dicere ꝙ hic hõ est filius dei: eternus / immẽsus / creator mũdi. ⁊c. et etiã econuerso ea q̃ dicũtur de natura assumpta i ꝯcreto sub hoc nomine hõ verificãt de xp̃o sub hoc noie deus: vt ꝙ hic hõ q̃ est deꝰ est natꝰ de vgine passus / mortuꝰ / loco circũscriptꝰ ⁊c. Et dixi in ꝯcreto: q2 non ẽ verũ ꝙ deus est humanitas ⁊ tñ ẽ diuinitas. Sic ḡ itelligit cõicatio ydiomatũ. ℂ S3 circa hoc dico aliq̃. Pmo dico ꝙ nõ ꝯsilr: seu eq̃ ꝓprie dñr p̃dicta diuina de hoc hoie. ⁊ hũana p̃dicata de deo. eo ꝙ i xp̃o ꝑsona diuina est assumẽs ⁊ natura hũana assumpta. vñ magis ꝓprie de xp̃o dr. iste hõ ẽ immortalis absq3 hoc ꝙ addatur ſm diuinitatẽ. qm̃ iste hõ est ꝓprie ꝑsona diuina q̃3 dicatur deꝰ est mortalis. imo opz in ista addere: vel subitelligere ſm humanitatem. Et cã est q2 persona diuina ẽ assumens iõ iste hõ est ꝑsona diuina immortalis: s3 ipse non est natura hũana. nec natura mortal. ℂ Secũdo dico ꝙ ista differẽtia p̃dicatiõis non est oĩno talis: sicut i alijs solet dici vnuz eẽ verũ simpliciter: ⁊ aliꝰ secũdũ q̃d ⁊ falsum simplicit. sicut Ethiops est albus ſm q̃d: scz ſm dẽtes ⁊ niger simplr: et iõ hec est falsa simpliciter iste ẽ albus nisi addat ſm dentes. Nam ista deꝰ fuit passus ⁊ similiter etiã sine addito. l3 ſp sit intelligendũ ſm humanitatẽ. nõ tñ sunt false simpliciter Et cã dissimilitudinis est dissimilitudo habitudinis humanitatis xp̃i ad ꝑsonã vbi. ⁊ dẽtis ethiopis ad reliquũ corporis. Uel forte magis proprie loquẽdo tota cã dissimilitudinis est modꝰ loquẽdi scripture et sctõꝝ. in quo videre meo totaliter fundat ista cõicatio ydiomatuz. ℂ Tertio dico ꝙ v

nonobstāte φ tales sint vere simpliciter. ⁊ φ in aliqb⁹ scʒ i illis in quib⁹ datur i subiecto intelligi hūanitas sicut hic. homo xp̄s fuit passus. etiā nō sit necessarie addere ꝫm hūanitatē. tm̄ talis additio ē i aliquib⁹ exprimēda. nō ad necessitatē ꝟitatis: sʒ ad exclusionē cause erroꝝ: vt hic fili⁹ dei est creatura: dʒ addi ꝫm humanitatē: ne videaꝛ ꝯcordare heresi arriane. Et ita i alijs p̄dicatis q̄ si sine addito dicereꝛ de xp̄o posset suspicari / ne ab eo excludereꝛ diuinitas. Siłr de alijs d̄ q̄b⁹ posset suspicari ne attribuerētur diuīe ꝑsone ꝫm se. dʒ addi ꝫm humanitatē. vt hic. fili⁹ dei est ꝯposit⁹. Nam neqꝫ ꝑsona neqꝫ natura diuīa est ꝯposita. nec xp̄s ē cōposit⁹ ex duab⁹ naturis: diuina scʒ ⁊ humana: siue ex trib⁹ reb⁹ corpore scʒ aīa ⁊ diuinitate. sed tm̄ ex duab⁹. ꝫm humanitatē scʒ corpe ⁊ aīa essentialr̄ et ex infinitis ptib⁹ quātitatiuis integraliter Jō nō est ꝯcedendū φ hūanitas sit ps xp̄i. Nā sicut hō nō ē ꝯposit⁹ ex albedie et substātia: sic nec xp̄s ē ꝯpo-

A situs ex hūanitate ⁊ ꝑsona diuina ¶ Septima ꝓpositio per hoc φ ꝑsona ꝟbi assūpsit hūanitatē diuītas ē incarnata et sibi est hūanitas vnita in suppositi seu ꝑsone vnitatē. Patʒ p̄mo p Augu. j. de trini. c. ix. Forma dei accepit formā ꝟui et sine dubio natura naturam accepit. Scd̄o p auctoritatē hiero. i explanatōe fidei Passus ē fili⁹ dei: nō ꝫʒ illā substātiā q̄ assūpsit: sʒ ꝫm illā substātiā q̄ assumpta est. igr̄ ⁊c. Tertio ꝓbatur. q: cū ꝑsona ꝟbi ⁊ diuinitas sint idē realiꝛ qđ cōcediꝛ de ꝑsona non dʒ negari de diuitate: nisi ad hoc cogat fides. sic aūt nō est hic: vt ptʒ faciliter. ⁊c. Et ad hoc facit illa regula quā i p̄io libro declaraui: φ p̄dicata ꝯdictoria nūqꝫ debēt ꝯcedi de teris suppōibilib⁹ ꝓ eodē nisi vbi cogit fides. Ex hac ꝓpositione sequiꝛ p̄mo φ ꝯcedēdū ē i aliq̄ sensu φ ip̄a diuinitas seu diuina natura facta est hō. ptʒ. q: hec ꝯcediꝛ. ꝑsona ꝟbi fctā est hō. Et hec persona verbi ē diuinitas. igitur. ⁊c. ꝯn̄a ē sillogism⁹ expositoꝛi⁹ qui nūqꝫ dʒ negari nisi vbi cogit fides. vt dixi i p̄imo Secūdo sequiꝛ φ ipsa diuinitas vnitur humanitati nō p se ⁊ primo: sed q: ip̄a est ypostasis cui vniꝛ humanitas p se ⁊ primo. Tertio seq̄ꝛ φ deitas non vniuit sibi hūanitatē in vnitatē nature: sed i vnitatē persone. Et hoc intelligit magr̄ in. iij. distin. lib. iij. vbi dicit φ fili⁹ dei dr̄ factus. hō nō solū q: hoiēʒ assumpsit sʒ q: ipsum i vnitatē ⁊ singularitatē sui id est ꝑsone accepit. natura aūt diuina accepit formā serui. i. naturā hois: sʒ nō in singularitatē sui. i. nature. ⁊c. ¶ Si vero dicaꝛ φ q: fili⁹ dei est homo: ideo de ipso cōcedūtur attributa hois: sicut φ est passus ⁊ mortu⁹. ⁊c. sed de diuinitate non ꝯceditur φ fuerit passa vel mortua. igiꝛ. nec dʒ cōcedi φ sit incarnata vel φ sit hō. Dico φ aliqua sūt predicata que conueniūt filio

Instātia.

B Solutio.

dei pcise per cōmunicationem ydiomatū. i. qꝛ cōueniunt humanitati sicut natus / passus / mortuꝰ / ꝛ talia nō dicūtur de diuitate. et hoc solū: qꝛ nō sic loquunt scti. Alia vero sunt q̄ lȝ cōueniant filio dei rōne icarnatiōis siue assumptionis humanitatis. hoc tñ nō est p cōmunicationē ydiomatū. i. hoc non est ex eo qꝛ cōueniāt hūanitati sicut eē incarnatum: vł esse hoiez: vñ humanitas ista non est icarnata vel hō facta. Et ista sicut de filio dñr ita de diuinitate dici pñt / cum nō cōtradicat auctoritas. q̄re. ꝛc.

C ¶ Octaua ꝛ vltima ꝓpō est ꝙ lȝ in xpo hnmanitas depēdeat a diuino supposito ꝛ eiꝰ ꝓpria psonalitate subsistat. tñ nec psona xbi / nec diuinitas vnit formalr humanitati nec ipsam formalr actuat. Prima ps ptȝ ex dictis. Scda vero ē ꝯ quosdā nouellos dogmatisantes q̄ probat sic. qꝛ si inter illa eēt formalis vnio siue formalis actuatio ad modū loq̄ndi ipsoꝝ. tūc vt ipi cōcedūt illa assumpta humanitas sic formaliter actuata fuisset realr deꝰ. ita ꝙ p illā formalē actuatonē diuinitas cōicaret suo formali cōcretiue illud qđ ipa est abstractiue. s. esse deum.

D ¶ Sed ꝯ hoc adducit triplex incōueniēs. Primū / qꝛ seq̄tur ꝙ esset in nobis deꝰ recēs. cōtra psal. lxxx. Israel si audieris me nō erit i te deꝰ recens. Scdo seq̄tur ꝙ in nobis esset deꝰ alienꝰ siue a diuinitate distinctꝰ ꝯ illđ Deut. xxxij. Ego sum deus ꝛ nō est aliꝰ pter me Tertio sequit ꝙ eēnt plures dij aliter q̄ȝ p adoptionē / imo infiniti. qꝛ īfinite ptes quātitatiue humanitatꝭ essent formalr actuate ab ipa diuinitate. ꝛc. Ex hac ꝓpositōe primo sequit ꝙ aliqua est dependentia creature q̄ non est ꝓprie ī aliquo gñe cause. Patet inducendo in oī genere cause de illa dependentia qua humanitas xpi sic depēdet a psona xbi: qđ eius ꝓpria psonalitate subsistit: vt dicit pria pars ꝓpositiōis. ¶ Secūdo sequitur E cōtra ymagiationē multoꝝ qđ illa depēdentia magis assimulat cause materiali q̄ȝ formali ita qđ hūanitas magis simulatiue se hȝ / vt forma ad diuinitatē q̄ȝ ecōuerso. Patȝ qꝛ sicut forma subsistit ī sua materia: sic humanitas in diuitate seu diuina psona. Itē sicut forma cōmunicat suo formali ī cōcreto illud qđ est in abstracto vt aīa que est abstractiue vita communicat corpori qđ informat qđ sit cōcretiue viuens. sic humanitas cōicat psone verbi ꝛ diuinitati ꝙ sit hō: vt ptȝ ex dictis. iō magis habet similitudinē forme q̄ȝ mafie. quare. ꝛc. ¶ Tertio sequitur ꝙ il F la similitudo ī symbolo athanasij: sicut aīa rōnalis et caro vnus est homo. ita deus et hō vnus est xps: nō est xa de virtute sermonis. Nā ibi est plꝰ dissimilitudīs. qꝛ vel ly hō capit ꝓprie: ꝛ sic deus ꝛ hō oīno sunt idē. qđ nō est de aīa ꝛ carne. Uel capit improprie ꝓ humanitate: ꝛ sic deꝰ ꝛ hūanitas non cōponunt xpm sicut aīa et

caro hoiez nec deus est forma humanitatis sicut aia carnis nec aliqs hõ q̃ est aia ꝛ caro ē
A de⁹ vl' xp̃s. q̃re ꝛc. ¶ His p̃missis ꝛ p̃suppositis ponã / et soluã circa dicta aliqs cas⁹ dubitabiles. Prim⁹ cas⁹ est. Ponam⁹ ꝙ p̄sona verbi dimitteret naturã assumptam: isto posito
1. dubium. sunt aliq̃ dubia. ¶ Primũ est vtrũ illa natura dimissa esset pur⁹ hõ ꝛ si ille hõ fuerit xp̃s. Rñdeo ꝙ esset purus hõ / nec vnq̃ fuit de⁹ / q2 q̃cq̃d fuit de⁹ sp est / ꝛ erit nec vnq̃ illa etiã fuit xp̃s: q2 xp̃s fuit suppositum diuinũ ꝛc. Unde primo sequit̃ ꝙ lz hic hõ fuerit assumptus a verbo in vnitatē p̄sone non tñ fuit vna p̄sona cũ verbo. ptz q2 humanitas q̃ prius fuit assumpta. ꝛ mõ ponit̃ esse hõ nũq̃ fuit vna p̄sona cũ verbo: nec ex ip̃a ꝛ verbo fuit vna persona. Scdo sequit̃ ꝙ licet hic hõ passus fuerit in cruce. ꝛ nõ fuerit in cruce ali⁹ homo a xp̃o: tñ hic hõ non fuit xp̃s. Et si dicatur null⁹ homo passus fuit in cruce: nisi xp̃s / hoc negatur: sed bñ conceditur ꝙ tunc erat vera. null⁹ homo patitur in cruce nisi xp̃s: tñ bene erat verum ꝙ aliud a xp̃o patiebat̃ in cruce: scz hec humanitas q̃ tunc non erat homo ꝛ modo est homo p casum. Tertio sequit̃ ꝙ licz filius dei fuit homo ꝛ fuit alius homo q̃ iste homo: tñ non per aliã animã siue carnē. nec habuit aliã humanitatē. Et causa est q2 xp̃s fuit homo per istã humanitatem: ꝛ fuit alius homo ab isto per diuinitatem per quã fuit suppositũ aliud ab ista humanitate. Quarto sequit̃ ꝙ vterq̃ duoꝝ hoim. s. xp̃s. ꝛ iste hõ qui nec est nec fuit xp̃s fuit hõ per eandē humanitatē. imo p eãdē possunt esse successiue q̃tuor hoies: scz si q̃libet p̄sona successiue assumeret eãdē humanitatē: ꝛ illa postea dimitteret̃. Multa alia p̄nt iferri sz dimitto. ¶ Scdm dubiũ est. retēto casu premisso vtrũ de mõstrato filio dei hec sit vera: hic est fili⁹ virginis. Dico ꝙ non: q2 ex quo desijt esse hõ / desijt esse fili⁹ virgis: nec erat filius virginis nisi ſm humanitatē: quã modo ponitur nõ habere ideo modo non pl⁹ attinet virgini q̃ ante incarnationē. Ex his sequit̃ primo ꝙ hec ꝯñtia nõ valet. fili⁹ dei nascebat̃ de virgine: ꝛ fuit fili⁹ virgis: ꝛ ipse / ꝛ ipsa sunt. igit̃ ipse est fili⁹ virgis. Et rõ est: q2 causa tal' denoiatiõis cessauit. Scdo sequitur ꝙ hec ꝯsequētia non valet: fili⁹ dei bis fuit: vel bis icepit esse fili⁹ virginis. Igit̃ bis natus est de virgine. ptz. quia ante triduũ mortis xp̄i filius dei erat fili⁹ virginis. Et sicut in triduo non erat hõ. ita non erat fili⁹ virgis. Et in resurrectione incepit iterũ esse homo et esse filius virginis. ꝛ tamen non fuit bis natus de virgine
quare ꝛc. ¶ Tertium dubiuz est. retento casu p̃misso vtrum iste homo dimissus sit fili⁹ virginis? Dico ꝙ sic. q2 alit̃ non eēt alicui⁹ fili⁹: etiã hec humana natura q̃ modo est hõ fuit de vgine ꝯcepta ꝛ ipsam peperit: et iste hõ et ip̃a virgo sunt

B Scdm dubiũ

C Tertium dubium.

igitur &c. Ex hoc seqtur pmo q aliqn iste nō fuit fili9 virginis & nūc est fili9 ei9: & incepit esse filius virginis & ipa virgo mr eius. s. in illa dimissiōe qn incepit esse homo. nec tūc virgo eum pepit: sed ante diu: q hic homo fuit anteq esset fili9 virginis sicut hic hō fuit anq esset hō sicut patet arguendo expositorie ¶ Scdo seqtur q hic homo nascebat de virgine q non erat hō: et aliqs hō nascebat de virgine q nō erat xps. licet tpe natiuitatis vex esset q vnus sol9 homo nascebatur. Unde patet q vterq duorū nascebat de virgine &c ¶ Tertio seqtur q hec hūanitas cū xpo nata fuit de virgine capiēdo ly nata pticipialr nō tn fuit nata virginis: id est filia: nec soror xpi: q non oē natū de virgine est fili9 vel filia sicut pes &c. ¶ Quarto seqtur q istū hoiem virgo pepit qn peperit xpm. nec tn seqtur q tunc inceperit esse mr istius sed icepit esse mr in illa dimissione qn illud quod ipa diu an pepit: scz hec humanitas incepit esse homo. & p conseqns fili9. Unde si miraculose mulier pareret filiū anteq infunderetur aīa ipa nō incipet esse mater i ptu: sed post partū in ipa infusione aīe ¶ Quinto seqtur q lz in casu pdicto non sit concedendum q beata virgo habuit duos filios ppie loquendo: tn vtrūq duox habuit filiū. nec seqtur nunq peperit nisi solū hoiem: & vnico partu & tunc pepit vnū solū filiū. igitur nō vtrūq duox &c.

Causa est. q eodē ptu ipsa peperit duas res. s. xpm / & hanc humanitatē. & xps tūc fuit filius eius: & hec humanitas modo est fili9 ei9. Sexto sequitur q hec ɔńia non valet: xps fuit fili9 virgis. & deide iste hō fuit et est fili9 virgis. igitur iste est scdo genitus. q iste homo nō incepit esse fili9 per natiuitatē Septimo sequitur qd ista consequētia non valet vterq: scz xps: & iste homo fuit fili9 virginis: ergo isti fuerūt fratres Causa est q hoc nomen xpus connotat naturā assumptam. Ideo in isto casu ipe modo nō est xps: imo fili9 dei desijt esse christus qn iste homo incepit eē homo. Octauo sequitur q ista consequentia non valet: vterq scz filius dei et iste homo fuit fili9 virginis: & vterq eorū est: ergo sunt fratres. q licet filius dei fuerit filius virginis / tamen non modo &c.

¶ Quartum dubiū retento casu premisso: est q hec humanitas est hō / & est suppositum et pri9 non erat homo nec suppositum. ideo qritur vtrū hoc factum sit sine acquisitiōe vel deperditiōe alicuius positiui in ipa / hoc em non videtur: q sic cōtradictoria successiue verificarent de eadē re sine mutatione. ¶ Ad istud diceretur fm Ockā p'o q vnio in christo verbi ad humanitatez addit aliqd vltro extrema vnita. & hoc propter ratiōem pretactā. q impossibile est fieri trāsitū a contradictorio in cōtradictoriū sine acquisitione / vel depditione alicuius positiui:

sed hec natura pri⁹ erat vnita et ideo non erat suppositum ꝛ mō non est vnita ꝛ est suppositum. igit̃ aliq̃d est aquisituz / vel deperditum. Nō acq̃situz vt patet. igit̃ deperditum. ꝛ nō apparet q̃d sit illud nisi vnio extremorum. igit̃ ꝛc. ¶ Scđo ꝙ vnio vltra extrema non dicit aliq̃d absolutū. q2 nō apparet in q̃ genere illud esset: q2 nec ĩ genere substātie / nec acciden tis vt declarat ĩductiue. Sed non bñ intelligo quō ista possunt simul stare: q2 ip̄emet in eadem q̄stione dicit ꝙ p verā rem absolutā intelligit rē natam esse extra aiam: sed si talis vnio sit ip̄a est nata esse extra aiam ꝛc. ¶ Tertio dicit ꝙ illa vnio est respect⁹ realis differens ab extremis. ꝛ fundat̃ in natura humana / ꝛ nō diuina: q2 sola humana natura est capax nec est imaginādum ꝙ illa vnio sit quoddā vinculum ligans naturam humanā cuz diuina / ꝛ ecōuerso. sed est illō quo extrema formaliter / ꝛ denoiatione dicunt̃ vnita sicut aliq̃d denoiatur ab albedine albuz. ꝛ ideo naturā humanā vniri psone diuine / vel assumi ad vnitatē ip̄ius potest dupliciter itelligi. Uno modo ꝙ natura humana fiat vna psona / et fiat psona xp̄i. ꝛ hoc est falsum ꝛc. Alio mō ꝙ natura humana substētet̃ a verbo: ꝛ subsistat in supposito verbi aliq̄ modo sicut accidens sustētat̃ in subiecto. ꝛ sic est verū. Unde sicut ip̄se valde bene dicit. Licet hec vnio nō possit demōstrari: sed sola fide teneat̃: tñ

A improbatio pred. op.

B

ad intelligēdū ip̄am possum⁹ manuduci p alias vniões: scz matie cū forma / ꝛ subiecti cū accidēte. Nā in vnione forme cū materia forma manet distīcta ꝫm suā entitatē sicut pri⁹. et tñ p hāc vnionē materia denoiatur a ꝓprietatib⁹ forme ꝛ econuerso. Sic in ꝓposito. natura diuina ꝛ hūana remanēt distincte post vnionē sicut añ nec faciūt p se vnū sicut matia ꝛ forma: sz mag᷒ sicut accidēs et subiectū nō faciūt p se vnū ꝛ tñ non obstāte tali distictione cōicāt sibi ꝓprietates suas per p̄dicationē in ꝯcreto sicut dicim⁹ ꝙ hic fili⁹ dei est incarnatus mortu⁹ pass⁹: ꝛ econtra hic homo est etern⁹ ꝛ fecit mūdum ꝛc. Ex hoc appet ꝙ vnio humanitatis ad verbū magis assimilat̃ vnioni accidētis ad subiectum q̄ vnioni forme ad materiā / vel matie ad formā. ¶ Quarto dicit ꝙ q̄t sunt nature distīcte xp̄o vnite tot sūt vniones: q2 respectus variātur ad variationē fundamentoꝝ: ꝛ ideo q2 ꝫm eum in homine sunt saltē tres res ptinētes ad ei⁹ essentiā: sicut oportet necessario ponere ꝓpt̃ articulum: scz materia: aīa itellectiua: ꝛ aīa sensitiua: q̄ immediate sunt vnite verbo. sicut patuit in triduo mortis. q̄ñ tunc oīa illa fuerūt sibi vnita: q2 q̄ð semel assūpsit nunq̄ dimisit. ꝛ ꝫm hoc oportet ad minus ponere tres vniões vnā ĩ matia. aliā ĩ sensitiua. aliā in intellectiua. Lz hec dicta opinio sit ꝓbabilis: tñ si q̄s velit negare oēz respectū siue rela C

tionem distinctã a reb⁹ absolutis: põt saltẽ probabilr negare dictas vniones/et concedere consequens supra illatũ: scz q̃ sine accessitione vel deperditione alicui⁹ rei in ipsa humanitate ipsa facta est hõ et suppositum per hoc solũ q̃ filius non vnit sibi qui prius vniebat. Et ad argumẽtũ de illa regula ipossibile ẽ fieri trãsitũ de contradictorio in contradictoriũ/ etc. fuit
D satis dictũ i primo libro. ¶ Scd's
2. cas⁹ casus ponam⁹ q̃ psona verbi nũq̃ assumpsit naturã creatã et lz hoc nõ sit ipossibile: tñ qr aliqñ fuit vex ponam⁹ q̃ sum⁹ in illo tpe/ et q̃ die seq̃nti fili⁹ dei assumat filiũ marthe iam adultũ siue magis pprie loq̃ndo assumat fili⁹ filij humanitatẽ: et tũc fili⁹ dei vocat xp̃s. et tñ nũq̃ iste assumẽd⁹ erit xp̃s sicut pz de dimisso i pmisso casu q̃ nũq̃ fuit xp̃s Sed nunq̃d hec erit vera. xp̃s/ vel hic hõ est fili⁹ marthe: Dico q̃ nõ. qr nec xp̃s/ nec aliq̃d tale exiuit de vtero marthe q̃d ẽ xp̃s/ nec aliq̃d tale pepit. Ex hoc sequitur primo q̃ hec cõña nõ valet martha põt dicere huic hũanitati assumpte. ego te genui et tu fuisti fili⁹. ergo põt dicere xp̃o tu es fili⁹ me⁹ fm istam hũanitatẽ. Nec est simile argumẽtũ. hec hũanitas exiuit de vtero marthe: ergo xp̃s exiuit fm istã hũanitatem. sicut si arguat dens ethiopis ẽ alb⁹. ergo ethiops est albus fm dentem ¶ Prima eni cõña est de pterito et non valet: sz scd'a est de pñsenti et valet Nã si dẽs ethiopis fuisset alb⁹ añq̃ eẽt ethiops. et postmodũ esset ipsi⁹ et non esset alb⁹ ampli⁹. ptz q̃ nõ valeret cõña: dens ethiopis fuit alb⁹. ergo etc. Sic in pposito hec humanitas fuit fili⁹ marthe qñ non fuit xp̃i. et nunc qñ est xp̃i ipsa non est filius eius
¶ Scd'o sequit q̃ demõstrata manu xp̃i hec ẽ falsa. hec manus fuit in vtero marthe/ vel egressa est de eo: sz bñ ptialis hũanitas hui⁹ man⁹. ¶ Tertio sequit q̃ posito q̃ fili⁹ marthe añ hãc assũptionẽ habuisset vxorẽ/ aut filios/ aut filias tũc facta assũptiõe demõstrato xp̃o verũ est q̃ iste hõ nõ est nec fuit vxorat⁹/ nec genuit filios/ nec fuit pr̃ eorum. ¶ Quarto sequit posito q̃ fili⁹ dei dimittat illã hũanitatẽ iste est fili⁹ marthe/ et ante etiã fuit/ et medio tpe scz dũ erat vnit⁹ nõ fuit ei⁹ fili⁹. et ita bis fuit fili⁹ vel saltẽ hec ppositio iste est fili⁹/ bis fuit vera. nec tñ seq̃tur q̃ bis genuerit eũ. qr scd'a vice non fuit fili⁹ p generationem nouã: sed p dimissionẽ pdictã. sicut non est etiã ipossibile q̃ aliquis scd'a vice fiat fili⁹ Johãnis. scz p resurrectionem: et tñ nõ erit scd'a vice genit⁹ etc. ¶ Tert⁹ casus est. Ponam⁹ q̃ psona verbi nõ dimittendo q̃d assũpsit tũc assumat de nouo aliquã hũanitatem: scz Petri. et vocet illud diuinũ suppositũ Petr⁹. tũc ptz satis q̃ Petr⁹ et xp̃s sunt vna psona: et q̃ iesus est xp̃s. q̃ i xp̃o sunt due hũanitates et q̃ põt fm vnã dormire et fm aliã vigilare et etiã fm vnã eẽ alb⁹/ et fm aliã niger. fm vnã mori et fm aliã

E

F
3. cas⁹

vivere. et quod habet plures matres et ṗrias ꝯplexiões et diuersas hũanitates. et sic de alijs que ponunt duobus hoibus ꝯuenire et non repugnāt filio dei. ¶Sed dubiũ est vtrũ debeat ꝯcedi quod xp̄s ē duo hoies vel tres si assumeret tres hũanitates. Ad quod aliqui dicũt quod ꝓprie loquẽdo oporteret vti noua grãmatica dicendo quod iste xp̄s est vnus hoies. Sed istud ē vanũ dictũ et valde ipropria abusio. quia cũ hõ sit nomē suppositi et xp̄s sit vnũ solũ suppositum: patet quod nõ oportet dicē illud. Sed dicẽdũ ē quod vnicus hõ sicut ē vnica psona ita et vnus hõ ē hõ per plures hũanitates: sed nõ ē vnus per aliquã earum/ sed per psonã assumentē et suppositātē. vñ sicut plures albedines si ponerent in eodē subiecto nõ facerēt nisi vnum album. sic in ꝓposito.

A
dubiũ

B
4. casus

¶Quartus casus ē. Ponamus quod tres psone diuine assumãt vnã et eandē naturã hũanã sicut de facto psona verbi assumpsit eã: tunc queritur nunquid est vnus hõ vel tres hoies? Aliqui autē vr̄ quod vnionē posse terminari ad tres psonas pt itelligi dupliciter. Uno mõ quod eēntia eterna i tribus sit pimus terminus vnionis. Alio mõ quod tres psone sint pimus terminus vnionis. primo mõ ē possibile. secūdo mõ nõ. quod sic ꝓbatur. quia in omi depẽdētia essentiali vnũ nõ dependet nisi ad vnum quod totaliter eius depẽdētiã terminat patet hoc i dependentia effectus cause efficientis ad cãm. quia vnum causatum nõ dependet a duabus causis totalibus i eodem gñe cãe. quia si sic tunc aliquid dependeret tanquam cã ab aliquo quo nõ exñte nihilominus ipm posset esse. Sed in ꝓposito vna psona totaliter et sufficienter terminat dependentiã sicut ꝓpria psonalitas in ꝓpria specie terminaret. ergo nulla alia persona pt esse pimus terminus huius dependentie. ¶Sed his nõ obstãtibus dico quod eadem natura hũana pt vniri tribus psonis. ita quod a quilibet dependeat equaliter et eodem mõ sicut nunc dependet a verbo. Patet quia nõ implicat ꝯdictionem plusquam quod vna eademdem albedo subsistat i tribus subiectis. ¶Secūdo dico quod per illã eandem naturã vnitã ille tres psone sunt tres hoies et nõ vnus hõ. Patet quia quilibet psona est hõ/ et vna non est alia. Nec debet haberi pro difficili quod per eandem hũanitatem sint tres hoies plusquam quod per eãdē albedinem si esset in tribus hoibus essent tres homies albi.

Opio Scoti

C
Opio doct.

¶Tertio dico ꝯ assumptum illius opiniõis quod nõ est inconueniens quod idem effectus habeat duas cãs totales: quia possibile est quod sint due cãe approximate passiuo disposito quarũ vtraque nata est cãre formã sub eodem gradu. sicut si duo ignes eiusdem vigoris approximēt/ passiuo disposito equaliter idē effectus nũero cãbitur ab vtroque: similiter idē effectus pt depẽdē a duabus cãis finalibus totalibus ergo et efficientibus. ꝯña tenet. ãns patet: quia aliquis pt equaliter appetē duos fines: et equaliter moueri ad faciẽdũ aliquid ꝓpter illos fines. et sic per quemlibet eorum sufficienter mouetur etc. ¶Quarto dico sequi ex p̄dictis. quod licet in hoc ca-

D

su nō sit ꝯcedendū ꝙ aliquis hō est tres hoies. tñ pōt ꝯcedi ꝙ aliqua res est hō/ ꝛ illa ē tres hoies. Primū ptz: qꝛ nec pater/ nec filiꝰ/ nec spūsſctūs est tres hoies. Scđm pȝ: qꝛ sicut dicit pmū correlariū septime ꝓpōnis: pōt ꝯcedi ꝙ ipa diuinitas est hō: ꝛ illa est tres homines. cū sit tres ꝑsone. Sed ꝯ hoc dictū est nullā naturaȝ humanā posse subsistere in tribus suppositis: qꝛ ois natura sic subsistēs in tribꝰ ꝑsonis est necessario illimitata sicut natura diuia. nō est aūt illimitata natura hūana. igit. dico ꝙ illimitatio nō facit plꝰ ꝙ vna natura numero possit subsistere i tribꝰ supposit ꝙ limitatio sȝ ꝙ vna natura sic subsistat in tribꝰ suppositis ꝙ ipa sit illa tria supposita hoc solum tenemus de natura illimitata. s. đ natura diuina: nō ꝓpt illimitationē/ nec ꝓpt aliā rōneȝ sȝ ꝑ solā fidē. nec ē euidēs vtrū ita possit eē de alia natura ꝛc.

C 5. casꝰ ¶ Quitus casus ē. ponamꝰ ꝙ xp̄s nihil dimittēdo qđ iā assumpsit: nūc assumat matrem suam. vl magis ꝓpe loquēdo hūanitatem mr̄is sue. ꝛ vocet illđ suppositū maria Non em̄ ꝓpe loquēdo verū ē ꝙ xp̄s possit assumē matrē suā. nisi itelligēdo ꝙ possit assumē hūanitatē q̄ fuit mr̄ sua: sȝ xp̄s nō ē illa hūanitas: ꝛ ꝑ ꝯn̄s nec est mr̄ sua. Et iđ si hec ē x̄a xp̄s ē maria hoc ē ex noua ipōne nomis. qꝛ nō ē illa maria q̄ fuit mr̄ sua: sicut nō est illa hūanitas q̄ fuit mr̄ sua. possumꝰ tñ ꝯcedē ꝙ xp̄s ꝛ maria sunt vna ꝑsona: ꝛ ꝙ xp̄s ē vir ꝛ femia. sȝ tūc i casu isto dubiū ē. vtrū sit ꝯcedendū ꝙ xp̄s genuit se. cū illa hūanitas genuit xp̄m. Ad qđ dico ꝙ nō. imo demonstrato xp̄o hec ē neganda hec maria peperit xp̄ȝ. Sȝ hec humanitas q̄ fuit xp̄o maria peperit xp̄m. Et hoc satis ptz.

¶ Sextꝰ casꝰ ē. ponamꝰ ꝙ xp̄s aliqueȝ genuerit ex feia sicut potuit sine pctō: qꝛ ñ erat subditꝰ legi ꝯtinētie. ꝛ ipȝ assumpsit/ ꝛ vocet illđ suppm̄ petrꝰ tūc pȝ ex dict ꝙ xp̄s ē petrꝰ. Sȝ tūc dubiū ē vtrū xp̄s sit pr̄ petri: Rn̄deo ꝙ si illa hūanitas scđo assūpta fuit hō añ eiꝰ assūptōeȝ: pȝ solꝰ ex cāu immediate p̄cedēte. s. ꝙ xp̄s mō est pr̄ petri Uñ si xp̄s mō assumeret duos hoies: siue hūanitates duoꝝ hoiȝ. quoꝝ vnꝰ eēt pr̄ ꝛ alt filiꝰ. fctā assūptōne/ ꝛ đmōstrato illo supposito. ipȝ nō ē ille pr̄ nec ille filiꝰ vt sat pȝ ex dict. sȝ si xp̄s assūpserit hūanitatē ꝓpꝛiū filiū ab istāti sue ꝯceptōis ita ꝙ hec hūanitas nō fuerit assumpta postq̄ fuit hō tūc augeť difficultas. Et dico ꝙ i isto cāu opȝ ꝯcedē ꝙ petrꝰ est filiꝰ xp̄i. ꝛ ꝑ ꝯn̄s ꝙ eadē ꝑsona ē pr̄ ꝛ filiꝰ sui ꝛ respectu sui vt ptz ꝛc. Sȝ ꝯ hoc vr̄ eē Aug. s. de tri. reputās ꝑ euidēti ꝙ idē nō pt̄ gnare se. Ad qđ dico ꝙ i ꝓposito xp̄s ñ eēt pr̄ ꝛ filiꝰ ƒm eādē naturā: sed ƒm vnā naturā hūanā eēt pr̄: ꝛ ƒm aliā filiꝰ. impossibile ē aūt ꝙ idē sit pr̄ ꝛ filiꝰ respectu eiusdē. seu ꝙ idē gignat se ƒm eādē naturā Et hec ē intētio Aug. qñ reputat euidens

D 6. casꝰ

E

argm̄ ad ꝓbandū distinctõez ꝑsonarū in diuinis. qꝛ de⁹ est pr̄ ꝛ de⁹ est fili⁹. ꝛ ĩpossibile ē ꝙ idē gignt se .s. ſm eandē naturā in diuinis: vbi nō est pluralitas naturaꝝ diuinarū bn̄ valet argm̄ suū. ꝛ sic pꝫ ꝓpm̄.

A ꝛc. ¶Ex oībus supradictis sequunt̄ aliq̄ ꝓpões. Primo sequit̄ ꝙ aliq̄s hō fuit ab eterno: q̄ tn̄ incepit eē hō. Ptꝫ de xp̄o qui dicit Joh. viij. anteq̄ȝ abrahā fieret ego sum ꝛc. Secūdo sequit̄ ꝙ aliq̄s hō nō p̄t nō eē: ꝛ tn̄ pōt eē ꝙ nullus sit hō. Ptꝫ: qꝛ xp̄s hō non p̄t nō esse. licet possit nō esse homo. hec tn̄ est possibilis / null⁹ est homo. ꝛ esset vera si de⁹ ānichilaret oēm hūanitatē. Tertio sequit̄ ꝙ hec ꝯn̄tia nō valꝫ deus fact⁹ est hō: ergo homo factus est de⁹. qꝛ ꝯn̄s est falsum ꝛ an̄s verum. vt faciliter ptꝫ. nec est ibi ꝯuersio. sed debet ꝯuerti. ergo (qđ factū est) homo est vl' fuit de⁹. Quarto sequit̄ ꝙ hec ꝯn̄ia non valet: deus fact⁹ est homo: ergo factus est aliq̄d vel substantia. qꝛ ly factū includit negationem. ꝛ ab inferiori ad superi⁹ cū negatione non valet ꝯn̄tia Multa autē possent inferri ꝓ logicā supradictis. Sed hec sufficiūt bene intelligentibus ad respondēdū in materia de incarnatione verbi. Et hec de

B p̄mo articulo ꝛc. ¶Quantum ad scđm articulū in quo vidēdum est de v̄bi vnione gratifica ꝛ collatione v̄tutū. R̄ndeo breuiter ꝙ lꝫ xp̄s siue aīa xp̄i habuerit plenitudinē gr̄e / et virtutē tantā ꝙ nō potuit habere maiorē: tn̄ dico cū mgr̄o in hoc. iij. dist. xxvj. ꝙ nō habuit fidē / v̄tutē / nec spem. qꝛ nō enigmaticā: sꝫ clarissimā habuit cognitionē ꝛ ꝑspēm videbat ea q̄ credebat / vl' sperabat: sꝫ vt in sequēti dist. dicit mgr̄. habuit charitatem / dilectionē tātā qua maior eē non p̄t. ꝛ sic non habuit illas tres v̄tutes theologicas q̄ ponunt̄ in viatorib⁹: sꝫ habuit ꝑfectiores. Sicut ēt dicēdū est de angelis ꝛ aliis btīs ꝯp̄hēsorib⁹. Sꝫ gr̄a hui⁹ vidēda sunt h̄ aliqua d̄ p̄dictis trib⁹ v̄tutibus theologicis: de q̄bus mgr̄ tractat in hoc tertio. Et p̄mo mouebo aliqua dubia cōia illis trib⁹ v̄tutib⁹ theologicis. Secunda aliqua sp̄alia de spe. Tertio aliqua de fide. ¶De charitate aūt satis dixi in primo libro. ¶Quātū ad primū punctū erit primū dubiū vtꝝ necessario sit ponē tales tres v̄tutes theologicas in viatore. ꝛ videtur ꝙ nō: qꝛ ꝓpter finē cōsequendū sufficit cognitio ꝛ dilectio. igit̄ habit⁹ ex illis actib⁹ gn̄ati sufficiūt. sꝫ tales sunt fides ꝛ charitas. igit̄ spes non est necessaria. Itē si eēnt necessarie vl' hoc eēt ꝓpt̄ actū naturalē: vl' sup̄naturalē. ¶Non naturalē. qꝛ respectu cuiuslibꝫ talis sufficit virtus natural'. nec ꝓpt̄ supnaturalē. qꝛ talis non est nobis in via: sꝫ natural'r credim⁹ / ꝛ diligim⁹ Ad oppm̄ ē illđ ap̄li. j. Cor. xiij. Nuc aūt manent fides / spes / charitas: tria hec. ꝛc. igit̄ tres sunt v̄tutes dist i cte ꝛc. ¶Pro solutiōe hui⁹ di dubij.

[Margin notes: "2. arti culus" beside B; "C 1. dubium" beside "Tertio aliqua de fide"; "D Solo" beside "ꝛc. igit̄ tres sunt"]

eo prio quod non potest probari ratione naturali quod indigeamus habitu supnaturali quocunque ad consequendum finem vltimum. Patet: quia non potest esse ratio naturalis ad concludendum tales habitus nisi propter operationes ad quas inclinant. nam omnes habitus innotescunt nobis per operationes. sed omnes operationes quas experimur mediatibus habitibus istis possumus experiri mediantibus naturalibus. patet inductiue. Secundo dico quod ex hoc quia beatitudo est homini conferenda propter merita non concluditur euidenter quod aliquis habitus supnaturalis sit homini necessarius. Patet quia deus potest aliquem acceptare in puris naturalibus ad beatitudinem sine quocunque habitu supnaturali. et etiam reprobare sine omni peccato. sicut patuit in .j. lib. Et sic posset deus acceptare actum diligendi deum. et consimiliter actum credendi et sperandi sine quocunque habitu supnaturali. quare etc. ¶ Tertio dico quod respectu omnium actuum quos habemus vel habere possumus. possumus habere habitum naturalem inclinantem: probatur. quia nihil oportet negari vel concedi nisi vel propter rationem/ vel experientiam/ vel auctoritatem. sed in proposito nullum istorum cogit negare dictos habitus naturales. Item omnis actus quem experimur in nobis est naturalis et a voluntate efficiente. quare et si ponatur habitus supnaturalis concurrere: tamen oportet concedere habitum naturalem acquisitum generatum ex actibus etc. Quarto dico quod illi tres habitus supnaturales sunt nobis necessarij de potentia dei ordinata ad consequendum beatitudinem et

E

hoc precise tenetur propter fidem et sanctorum auctoritatem. Ad hoc facit ratio post oppositum. Ratio autem secunda prius facta ante oppositum concludit primam propositionem. prima autem ratio soluetur inferius etc. ¶ Secundum dubium est de ordine istarum virtutum scilicet vtrum fides sit prior spe/ et spes charitate eo ordine quo apostolus eas nominat. Et videtur quod charitas sit prior spe. quia actus charitatis est prior/ actu spei. nam actus diligendi precedit actum desiderandi. nullus enim desiderat nisi desideratum prius diligat. igitur et habitus etc. Oppositum. quia aliquis habet spem/ vel habere potest sine charitate: non econuerso igitur etc. ¶ Ad hoc dico quod iste virtutes simul infunduntur. tamen spes est prior ordine charitate. Et quando dicitur quod actus charitatis est prior: dico quod duplex est amor/ et ita duplex actus. Est enim amor amicitie: et amor concupiscentie. Actus amoris amicitie est actus charitatis. et actus amoris concupiscentie est actus spei. Sed actus amoris amicitie presupponit actum amoris concupiscentie. quare etc. ¶ Tertium dubium est vtrum corruptis habitibus supnaturalibus possint habitus naturales remanere. videtur quod non: quia destructa charitate nullus potest diligere deum super omnia. eodem modo videtur de alijs. Respondeo quod habitus naturales possunt manere habitibus supnaturalibus destructis. tamen de alijs et alijs diuersimode est dicendum. quia habitus naturalis correspondens charitati potest manere destructa charitate infusa de potentia absoluta. non de potentia ordinata: quia deus ordinauit quod quando aliquis diligit

F 2. dubium

G Solu.

H 3. dubium.

deū sup oīa ꝙ tūc mereat' hr̄e
charitatē īfusā ⁊ deꝰ eā statī
infūdit. s3 fides ⁊ spes acq̄sita
pn̄t bñ manere sñ īfusis qꝛ ita ī
tēsē pt vnꝰ paganꝰ credere sicut
xp̄ianꝰ h3 fidē acq̄sitā ñ tñ pt
deū sup oīa diligē nisi hīta ca
ritate ⁊ fide īfusis. qꝛ isti sil' ī-
A fundūt. ⁊c. ¶ Quartū dubiū ē
4. du- de ꝯpossibilitate istoꝝ hītuū
bium. cū aliis: ⁊ ē spāl' difficultas de
fide vl' spe vīꝝ vel quō stēt cū
scīa vl' clara visiōe. Circa qd
sciēdū ē ꝙ ꝯpossibilitas istoꝝ
pt itelligi tripl'r Uno mō q̄tū
ad hītū vniꝰ ⁊ actū alīꝰ Scd̄o
mō q̄tū ad actꝰ vtriusq;. Ter
tio mō q̄tū ad hītꝰ vtriusq;. di
co ꝙ prio ꝑ prio mō ꝙ gnal'r
nullꝰ actꝰ repugnat hītui. ⁊ id
hītꝰ fidei pt stare cū actu scie
vl' clare visiōis. pz. qꝛ nō ē ma
ior: nec appet tāta repugnan
tia iter ista q̄tā vr̄ eē int' actū
errādi ⁊ hītū scie circa eādē
ꝯclusionē. s3 ista pn̄t sil' stare.
qd pz: qꝛ ponamꝰ ꝙ q̄s habue
rit demōstrationē alicuiꝰ ꝯclō
nis ⁊ mō non recordet' de hoc
iste pt elicere circa illā ꝯclō-
ne actū dubitādi vl' errādi. et
tñ adhuc h3 hītū scie qꝛ ē ma
gis inclinatꝰ ad actū sciēdi q̄3
erat ante habitū. et eodē mō
pōt argui de actu intēperātie
et habitu tēperātie. ⁊c. Scd̄o
certo ꝙ pdicti habitꝰ saltē sub
dico gradu nō repugnāt int'
se supposito etiā ꝙ actꝰ repu-
gnarēt. pz. qꝛ ñ plꝰ repugnat
hītꝰ fidei hītibꝰ scie vel clare
visiōis q̄3 actibꝰ eaꝝ ex q̄ actꝰ
sūt gñatiui hītis: s3 habitꝰ fi
dei non repugnat illis actibꝰ
vt probatū est. Tertio dico ꝙ
dubiū est: ⁊ est ꝓbleuma neu-
trum: vtrū illi actꝰ repugnent
aut vtrū siml' stare possint: seu
de facto simul stent: qꝛ eque
ꝓbabil'r pōt sustineri vna ps
sicut alia. Quarto dico ꝙ tñ
dicta sctōꝝ magis vident' so-
nare ꝙ nec habitꝰ: nec actus
stent siml' Uñ ꝯcedūt ꝙ chari
tas tm̄ manet in pt̄ia: ⁊ fides
⁊ spes non manēt cū clara vi
sione. Et hoc idē ꝯcedo ꝓpter
auctōitates sctōꝝ: ⁊ nō ꝓpt' aliā
rōnem: ⁊ ēt de xp̄o. vt in prici
pio huiꝰ articuli dixi. Circa se B
cūdū pūctū est pmū dubiū de
spe quō distiguat' ab aliis v̄tu
tibꝰ sicut ip̄e distigunt' iter se.
Nā ad ꝯsequēdū finē sufficit
noticia ⁊ amor: s3 ad cognitō
nē sat' iclinat fides ⁊ ad amo
rē charitas. et si dicat' ꝙ spes
requirit' ad actū desideriī: qꝛ
ep3 illud qd credit' ⁊ amat' et
desideret'. Contra: non videt'
aliq̄d reqri ad ꝯsequēdū finē:
nisi ꝙ ofidat' obiectū diligibi
le tanq̄3 possibile a nobis ha-
beri. ⁊ sic d aliis circūstātiis ⁊
ꝙ tūc illud amet' a nobis. S3
ad hec sufficiūt fides ⁊ chari-
tas. igitur ⁊c. Dico ad hoc ꝙ
spes ⁊ fides sūt v̄tutes iter se
⁊ ab aliis distīcte: qꝛ qñ aliq̄
sunt iter se sepabilia illa inter
se distigunt': s3 spes ⁊ alie v̄tu
tes theologice sunt hmōi. qꝛ
aliq̄s pōt credere ⁊ nō spera-
re. sicut pz in desperantibꝰ si
militer q̄s potest amare ⁊ nō
sperare sicut in patria. simili-
ter aliquis potest sperare se
habiturum beatitudinē: ⁊ tñ
non diligere charitatiue: si-
cut patet in multis pctōribꝰ.

C ¶ Igitur rc. Secundum dubium est quid sit obiectum spei. et quia deus videtur esse obiectum cuiuslibet virtutis theologice. tunc est dubium quomodo obiectum idem potest esse istarum trium virtutum. Et si sic iterum est dubium quomodo sint disticti habitus maxime cum unus habitus sufficiat respectu intellectus. alius respectu voluntatis. Respondeo quod obiecta istarum virtutum immediata sunt diversa complexa. Nam obiectum fidei est hoc complexum: omne revelatum a deo est verum: eo modo quo revelatur a deo. obiectum autem spei est quod beatitudo est nobis conferenda a deo propter merita. obiectum autem charitatis est hoc complexum. deus est diligendus: et omne quod deus vult diligit a nobis charitative rc. Sed tunc est instantia de obiecto spei: et licet virtutum theologicarum deus sit principale obiectum: tamen non creatura ut videtur. beatitudo autem est creatura. quare rc. Respondeo quod licet deus sit obiectum mediatum cuiuslibet virtutis theologice: tamen hoc complexum est immediatum obiectum spei. scilicet visio et fruitio divina/ sive beatitudo est homini conferenda propter merita. Quod credo sic esse intelligendum: quod beatitudo homini confertur: si secundum legem dei meritorie operetur. quod patebit inferius. ¶ Tertium dubium est in qua potentia

D ponenda sit spes: et quis sit eius actus. Nam in intellellectu non apparet esse alius actus credendi: qui est actus fidei. in voluntate autem non: nisi actus amandi quod est actus charitatis et actus volendi: quod non est actus spei: ut patet. et actus desiderandi quod etiam non est actus spei. quia potest esse in desperantibus rc. Ad hoc dico quod actus spei est volitio et desiderium efficax: quod quis statim ostenso per fidem quod beatitudo est sibi conferenda propter merita statim elicit efficaciter actum desiderij meritorium quod non potest esse in desperantibus. Unde desiderium est duplex. unum est respectu possibilium quando aliquis efficaciter desiderat aliquid tamquam possibile haberi ab eo et illud non est in desperantibus. aliud respectu impossibilium: scilicet quando aliquis desiderat aliquid et credit illud sibi esse impossibile et illud potest esse in desperantibus: sed quomodocumque sit talis actus est in voluntate. rc. ¶ Quartum dubium

E est cum fides et charitas inclinent ad actum spei quomodo possunt esse virtutes distincte sive habitus distincti a spe. Respondeo quod sicut respectu actus sciendi potest esse duplex habitus quorum unus inclinat ad actum sciendi mediate. scilicet habitus principiorum. ¶ Alius immediate. scilicet habitus conclusionis: et in talibus primus habitus potest haberi sine secundo. Unde habitus principiorum non inclinat ad actum sciendi conclusionem nisi quatenus est causa sui actus. qui actus cum potentia intellectiva est causa sciendi conclusionem immediata et partialis. Et ideo inclinat mediate quatenus est causa cause. et quia actus ille principiorum cum intellectu sufficienter inclinat ad actum sciendi conclusionem ideo non potest haberi ille actus sine scientia: sed ille actus sciendi post causatus ex actu cognoscendi principiorum et intellectu immediate causat habitum scientie. qui

posita cū intellectu sine actu
vel habitu principioꝝ pōt in=
clinare ad actū sciēdi imedia
te q̄ act⁹ sunt gn̄atiui ꝛ augmē
tatiui habit⁹ scie iclinātis ad
sciēdū ꝯclusionē imediate. qꝛ
habitus ille imediate sicut cā
partialis causat actum sciēdi
illā ꝯclusionē. Et sicut prim⁹
act⁹ sciendi pōt esse/vel causa
ri sine habitu sciētie ꝛ hoc vir
tute actus cognoscēdi princi=
pioꝝ. ita post habitū scie ge=
neratū pōt q̄cunqꝫ act⁹ sciēdi
ꝯclusionē eandē esse ꝛ cāri si=
ne habitu principioꝝ ꝛ actu.
Sic ergo est i dictis habitib⁹
theologicis ita q̄ habit⁹ fidei
et charitatis inclināt ad actū
primū spei mediate: qꝛ mediā
tib⁹ actib⁹ suis credendi ꝛ di=
ligēdi. qꝛ qn̄ credo aliq̄d mihi
possibile ꝛ diligo illud/tūc illō
efficaciter desidero ita q̄ stati
ex illo in opationē meritoriā
ꝓcedo: ꝛ tunc pōt prim⁹ act⁹
spei hēri sine habitu spei acq̄=
sito: sed post ex illis actib⁹ ge
nerat̄ habit⁹ imediate iclinās
ad actū spei: qꝛ oīs habit⁹ est
causa imediata sui act⁹. Et sic
pōt poni q̄ sicut duplex est fi=
des ꝛ charitas: scꝫ acq̄sita ꝛ i=
fusa ita ꝛ spes. ꝛ pter istos ha
bitus acq̄sitos sūt alij habit⁹
alteri⁹ rōnis ab istis. s. infusi.
si ei eēnt eiusdē rōnis frustra
ponerent̄: qꝛ tunc habit⁹ acq̄=
siti eis corrn̄dētes sufficerēt.
A ¶ Istis ḡ dictis licet pateat
quis ꝛ q̄lis sit act⁹ spei: tn̄ ad
hoc difficile ē videre quō act⁹
spei distinguant̄ ab alijs duo=
b⁹. s. ab actib⁹ credēdi ꝛ diligē
di cū ambos includat. Ad qd̄
dico q̄ illos icludit. id est pre
supponit mō supradicto: tn̄ ē
vn⁹ terti⁹ act⁹ distict⁹ ab eis.
hoc tn̄ nō est euidēs: imo op=
positū posset ꝓbabilr̄ dici. q̄=
re ꝛc. ¶ Circa tertiū pūctū est B
primū dubiū de fide. Utrū sit
tm̄ vna fides acq̄sita sicut vna
spes ꝛ vna charitas Ad hoc di
co primo q̄ q̄libet articul⁹ hꝫ
fidē acq̄sitā. ptꝫ. qꝛ aliqs pōt
habere fidē acq̄sitā circa vnū
articulū ꝛ nō circa aliū imo er
rare circa aliū sicut ptꝫ de he=
reticoꝛ ꝛc. ¶ Scd̄o dico q̄ fides
acq̄sita vni⁹ articuli differt a fi
de acq̄sita alteri⁹ nō solū nūe
ro: sꝫ spē. patꝫ. qꝛ qn̄ aliq̄d cui
repugnat vnū ꝯtrarioꝝ stat cū
reliq̄ illud qd̄ sibi repugnat et
ip̄m necessario differt spē Uer
bi grā dulcedo i lacte cōpatit̄
albedo ꝛ nigredo nō stat cū ea
sic igit̄ dulcedo ꝛ nigredo dif=
ferūt spē pꝫ etiā p rōnē: qꝛ qn̄
aliq̄ sunt eiusdē spēi q̄cq̄d for=
malr̄ repugnat vni ꝛ alt̄i. ꝛ q̄c=
quid stat cū vno stat cū altero
ptꝫ de duab⁹ albedinib⁹. sꝫ fi=
des acq̄sita circa vnū articulū
stat cū errore circa aliū: sꝫ nō
circa eundē. ḡ circa vnū fides
acq̄sita ꝛ circa aliū sunt distin
cte spē. Et istud est argumētū
gn̄ale ad ꝓbādum distictionē
specificā. ¶ Scd̄ꝫ dubiū ē vtꝝ C
sit tm̄ vna fides ifusa respectu
oīm articuloꝝ sicut vna chari
tas respectu oīꝫ diligēdoꝝ ꝛc.
Ad hoc pōt varie rn̄deri Uno
mō q̄ fides ifusa hꝫ aliqd̄ cō=
plexū p obiecto imediato qd̄
pōt eē p̄missa ad iferēdū que=
libꝫ articulū fidei i spāli. ꝛ est
illud eē reuelatū a deo est ve=

rum ꝛc. pone exēplū. Uñ sicut illud ꝯplexum est principium inferēdi quēlibet articulum ī spāli sic habit⁹ fidei īfuse cui⁹ illud est obiectū īmediatū īcli nat mediate ad actū elicitum circa quēlibet articulū virtu te illi⁹ cōpleri. Nō sic tñ ꝙ ille habit⁹ sufficiat cū ītellectu eli cere actū credēdi circa articu luꝫ ī spāli: imo nec ad actū cre dēdi illō p̄ricipiū qđ est suū ī mediatū obiectum sicut. ptꝫ ī pucro baptisato q̄b⁹ fidē īfusā ꝛ tñ nullū actū pōt elicere sine fide acq̄sita. Ex his pꝫ quō ea dē fuit fides ī antiq̄s p̄ribus ꝛ modernis. qꝛ alio mō in spāli credebant ꝛ alia credibilia ꝙ̄ nos. imo aliq̄d credebant qđ nūc est falsum. Credebāt enī de futuro. nos de p̄terito po ne exēplū ꝛc. Uñ tūc non fuit ꝓprie loquēdo idē articul⁹ de natiuitate xp̄i q̄ mō. ꝛ tñ non obstāte ista diuersitate fuit in eis ꝛ ī nobis vna fides in spē. qꝛ idē ꝯplexū fuit obiectū īme diatū fidei eoꝝ ꝛ nr̄e ꝛc. ¶ Se cundo ex his ptꝫ quō nō repu gnat ꝙ aliq̄s hēat demōstra tionē siue sciam ꝛ tñ non p̄dat fidē infusam. ꝙ̄uis p̄dat fideꝫ acq̄sitā sicut aliq̄s pōt habere fidē circa p̄ricipium ꝛ noticiā euidētē circa ꝯclusionē. s. p ex perientiā. nō tñ pōt simul hr̄e fi dē acq̄sitā circa ꝯclusionē ꝛ no ticiā euidētē. Uñ aliq̄s pōt ha bere fidē īfusā circa illud ꝯple xū oē reuelatū ꝛc. ꝛ tñ habere sciam respectu vni⁹ articuli in spāli vt satis. ptꝫ. ꝛc. Alio mō pōt r̄nderi. ꝙ nō est īcōueniēs ꝙ multoꝝ effectuū spē distin ctoꝝ sit vna cā equiuoca. sicut ptꝫ de sole respectu hoīs ꝛ asi ni. Et sic fides īfusa tāꝙ̄ cā eq̄ uoca īclinat īmediate ad act⁹ credendi oīm articuloꝝ diuer sos spē: ꝛ tñ nō īclinat ad actū vnū circa oēs. qꝛ non inclinat nisi mediāte fide acq̄sita: q̄ est diuersa spē respectu diuersoꝝ articuloꝝ. Nā q̄t sunt articuli tot sunt fides acq̄site ꝛ act⁹ spē distīcti ꝛc. Nec est īconueniēs ꝙ deus causet ī intellectu via toris habitū fidei īfusum īcli nātē īmediate ad credēdū oēs articulos fidei supposita fide acquisita respectu vniuscuiusꝙ. Sed vtrum īclinet ad cre den dū oēs vno actu ꝓbabili⁹ videt̄ ꝙ nō vt dictū est: tñ neu tra ps ē euidēs. ¶ Si ꝓ obij ciatur q̄rendo quō pōt saluari vnitas fidei respectu ꝯclu sionū oppositaꝝ: scꝫ Xp̄s mo rietur ꝛ xp̄s non morietur: qꝛ cum habitus naturaliter incli net sic īclinat ad actum suū ꝙ non ad oppositum. Apl'i autē ante passionē credebāt illud complexuꝫ xp̄s moriet̄. ꝛ post illud xp̄s non morietur: ꝛ tñ p eandem fidem. Respondeo ꝙ fides acquisita respectu vtri usꝙ complexi est alia ꝛ alia: sꝫ infusa eadē. Nec est inconue niens ꝙ cā naturalis concur rendo cum alia ꝛ alia cā par tiali habeat effectus contra rius sicut calor cū humido ra dicali ꝯseruat ꝛ ꝯfortat. et si ne humido vel cū humido nō naturali corrumpit ꝛ ꝯsumit. Sic etiā fides infusa cum fide acquisita īclinat aliquādo ad istam christus morietur. ꝛ ali

quando ad istam christꝰ mortuus est et non morietur. sed cum alio habitu vel actu acquisito. Eodem modo potest dici de primo obiecto spei q aliqd complexum est eius obiectū immediatum: et mediāte illo inclinat ad alia obiecta secūdaria spei. Et eodē modo etiam de charitate / q obiectum eius primum est aliquod complexum. scilicet deus: ꝛ omne quod deus vult a me diligi est a me diligendum: et mediante illo tanq̄ principio partiali inclinat charitas ad diligēdum proximam mediate. vel possumus dicere q immediate inclinat ad omnia diligibilia charitatiue Unde si diligā deum et omne quod vult a me diligi. et post constet michi p scripturam q vult inimicū diligi a me: tunc charitas infusa inclinat ad diligēdū inimicum mediante actu suo et charitate acquisita et voluntate sue vt causa mediata sicut vt immediata vtrunq̄ potest dici. sed si constaret q inimicꝰ esset damnatus sicut in patria charitas inclinaret ad non diligēdum. et sic eadem charitas in via ꝛ in patria inclinat hic ad diligendum et ibi ad oppositum. ꝛc. Et hec de secundo articulo pro nunc. De tertio articulo nichil specialiṫ tractatur. quia ex dictis i primo articulo. ꝛ per tres rationes ante oppositū patet satis pars negatiua questionis.

¶ Et sic est finis tertij sententiarum.

¶ Seq̄tur liber quartꝰ eiusdē

Circa quartum sententiarū. In cuius prima ꝛ scd̄a distictionibꝰ mgr̄ tractat i gn̄ali de sacramētis. ꝛ de differētia sacramentorū legis xp̄i / ꝛ legis Moysi Quero primo istā q̄onē. Utrū ex lege xp̄i recepta sit summa pfectio sacramētorū — Utrū ex lege xp̄i sit sūma pfectō sacrōrum.

Arguiṫ q non Quia si sic: hoc maxime esset: qꝛ sacramēta legis xp̄i sūt cause effectiue grē sicut videṫ innuere mgr̄ p hoc ponēs differētiā in littera inter sacramēta legis xp̄i: ꝛ sacramēta legis moysi. Sꝫ hoc nō valet / qd̄ probo tripliciter — 1. argr̄

Prio qꝛ sꝫ Augustinū. lxxxiij. questi. q. liij. Soli deo ꝯuenit alas illuminare. s. p gratiam Igiṫ nichil aliud a deo pōt efficere gratiā. quare. ꝛc. — 2. argr̄

¶ Secundo gratia creatur in aīa. qꝛ licet pducatur in subiecto non tn̄ ex subiecto. qꝛ creatura creare non potest. Nā hoc soli deo conuenit s̄m Augustinū. iij. de trini. ca. vij. et alijs multꝭ locis. igr̄. ꝛc.

¶ Tertio quia supposito q sacramēta legis xp̄i efficerēt gratiā: tamē pꝑter hoc non cōcluderetur ipa eē pfectissima seu pfectiora sacramētis legis antique. Nam magister in littera diffinit generaliter sacramētū: qd̄ est inuisibilis grē visibilis forma. ita vt eius similitudinē gerat et causa existat. qd̄ nō pōt intelligi nisi de causa efficiēte vt patet inductiue. igiṫ sacramenta legis antique ita bene sūt cause effectiue gratie sicut — 3. argr̄

sacramēta legis xpi noue. et p
In op- oppositū. ōñs seqtur ,ppositū. rc. ¶ Op
positū positu in argr ex lege pfectissi
ma recepta sūt pfectissima sa
cramēta: sz lex xpi noua ē pfe
Decisi ctissima. igr. rc. ¶ In ista qōe
o que- ne sicut et in olb' seqūētib' erūt
stiōis. tres articuli. ex qbus patebit
qō. Prim' erit iuxta materiā
primi argumēti. Utrū sacramē
ta legis noue habeāt causali-
tatē effectiuā respectu gratie
Scōs erit iuxta materiā scōi
argumēti. Utrū posse creare
simplr rpugnet creature Ter
tius erit iuxta materiā tertij
argumēti. Utrū sacramēta le
gis noue sint pfectiora sacra-
B mētis legis antiq. rc. ¶ Quā
1. arti- tū ad pmū articulū ponā tres
culus. pclusiōes rñsales. Quarū pria
est q nullū sacramētū dz ppē
hoc dici cā effectiua grē qr in
ipo sit aliqua xt' spūalis q sit
ei principiū agendi inquātuz
est instrumētū diuine mie: et p
quā ipsum sit causa caracteris
vel ornat' / aut cuiuscūq alte
ri' dispositiōis in aīa ad gra-
C tiā pūie. ¶ Ista pclo est cōtra
Opio sanctū Thomā. p cuius intel
thoe. lectu eius opinio pōt hic sub
quattuor dictis breuiter reci
tari. Primo ei dicit q oēs po-
nere cogūtur sacramēta noue
legis esse aliq mō causas grē.
tam ppter auctoritates sctōrū / sicut est illa Augustini sup
Joh. omel. viij. vbi dt. Que vir
tus ista aque vt corpus tāgat
et cor abluat. Et loquit de aq
baptismali inuēs q illa ablu-
it cor siue aiam. qō non videt
posse fieri nisi causando grām
tā ppt cōe dictū. qr dt cōiter

q sacramēta noue legis effi-
ciūt qō signant. Scōo dicit q
hmōi sacramēta nō pñt poni
cā grē sine qua nō: qr causa si
ne qua nō est tm causa p acci-
dens. Nā tūc non poneretur
in ei' diffinitione cui' opposi
tum fecit magr. Tertio decla
rat ista opinio qualr sacramē
tū ponēdū sit cā grē: et dicit q
causa efficiēs distiguit dupl'r
Uno mō ex parte effect' / scz i
cām dispositiuā q inducit effe
ctū primū et impfectū: et i cām
pfectiuā q inducit effectū pri
cipalē et vltimatū. Alio modo
potest distingui causa efficiēs
ex parte efficientis scz in cām
principalē et causam instrumē
talē. Instrumētū aūt duplicē
habet actionē. vnaz ex ,ppria
natura. aliā put motum est a
principali agente. et qñ habet
secundā simul semp habet et
primā. et illud ad qō attingit
per secundā que ei pueniat in-
quātū est instrumētū aliqñ est
terminus principalis agentis
et aliquādo est tm dispositio
ad illū terminū. Tūc ad ,ppo
sitū dicit q aqua baptismalis
p formā suā naturalē hz opa
tionē ,ppriā. scz abluere vl'ma
defacere corpus. Ulteri' aūt
inquātū est instrumētū diuie
mie hz effectū vlteriorem nō
quidē ad gratiā sic q ipsaz at
tingat in virtute principalis
agētis: sz ad dispositionē pre
uiā que in quibusdā sacramē
tis est caracter: i alijs aūt est
aliquis ornat' aie ,pportiona
tus caracteri Quarto dicit q
in sacramētis est aliqua virt'
supnaturalis q est ipsis prin-

ci piũ agendi inꝺtũ sunt istru=
mẽta diuine mie. ⁊ hec xt⁹ est
ens spũale incõpletũ siue in=
tentionale. multa alia dicit. sꝫ
hec sunt principalia ad ꝓposi
tum. Hanc aũt opinionẽ q̃ ad
singl'a ei⁹ pũcta reprobat mul
tipliciter ⁊ diffuse Job. Scot⁹
li. iiij. ad quartã q̃stionẽ/⁊ ad
quintã vnica rõne ꝓbãdo. et
simulit post eũ Ockã in prima
A qõne quarti ¶ Sꝫ q̃ nolo hic
Cõtra insistere arguo ꝯ eã vnica rõ=
thom. ne ꝓbãdo cõclusionẽ ꝑdictã:
1. ꝯclo q̃ illa positio est irrõnabilis
que ponit pluralitatẽ sine ne=
cessitate. Nã hoc est ꝯ doctri
nã phoꝝ. vt pꝫ. s. phisicoꝝ de
opiniõe mellissi ⁊ anaxagore
et. iij. de aia. ⁊. vij. phisi. Q̃ɾ ei
natura nichil facit frustra sꝑ
vbi paucitas sufficit ad saluã
dũ apparẽtias magis ẽ ponẽ=
da. Et sicut sequẽdo rõnẽ na=
turalẽ nichil est ponendũ nisi
qꝺ rõ naturalis ꝯcludit. ita se
quẽdo fidẽ nichil est ponẽdũ
nisi qꝺ ṽitas fidei ꝯuincit. Sꝫ
ꝑdicta opinio nec ex rõne na=
turali nec ex veritate fidei co
git ponere sacramẽta legꝭ no
ue eẽ causas effectiuas gratie
mõ superi⁹ declarato: vt in se
quẽtib⁹ patebit. Nec est aliq̃
necessitas imo oĩno fictio ⁊ su
ꝑfluitas ponere vniuersalr̃ in
sacramẽtis talẽ virtutẽ supna
turalẽ sicut in aqua vel i ṽbis
prolatis. aut ponere i aia ali=
quã dispositionẽ preuiã. grẽ
q̃ sunt caracter vel ornat⁹: q̃ɾ
sine tali pluralite pñt oia sal=
uari vt inferi⁹ apparebit. igr̃
B ꝑdicta opinio est irrõnalis. et
2. ꝯclo per ꝯñs ꝯclusio vera. Secũda

ꝯclusio est ꝙ nullũ sacramẽtũ
dꝫ propter hoc dici causa effe
ctiua grẽ q̃si de⁹ in sacramẽto
assistat ꝑ modũ spãlis ꝑ̃sentie
Ista ꝯclusio est ꝯ henricũ de
gãdauo quarto q̃. q. iij. vbi te
net ꝙ deus assistit specialr̃ sa
cramẽtꝭ. ⁊ ꝑ hoc vult saluare
ꝙ sacramẽta sũt cãe grẽ. Con
tra hoc ꝑ ꝯclõne arguit scot⁹
sic de⁹ nõ ẽ ẜm essentiã pñtiaꝫ
vel potentiã i aliq̃ sacramẽto
plusq̃ꝫ i alio corpore. vl' si po=
nař aliter hoc nõ ẽ nisi ad ali
quẽ effectũ causãdũ. Sꝫ ꝙ sic
sit ibi nõ pt̃ eẽ ꝑ aliquã cãlita
tẽ sacramẽti. sacramẽtũ eñ in
nullo est cã deũ dẽminãs ad
causandũ effectũ sibi ꝓpriũ: ꝗ
tm̃ est ibi de⁹ aliter q̃ꝫ in alio
corpe ex determinatiõe. s. ꝓ=
prie volũtatis qua disposuit
sic opari coexistendo tali cor=
pore. ⁊ ꝑ ꝯñs vl' opinio illa fal
sum ꝑ̃supponit (scꝫ deũ aliter
assistere sacramẽtꝭ q̃ꝫ dictũ ẽ)
vel ip̃a hꝫ ꝯcedere ꝙ ꝓpř spe
cialẽ assistẽtiã dei sacramẽta
non sunt cãe grẽ nisi ad istum
sensum iproprium ꝙ de⁹ i sacra
mẽtis ordinauit sic agere non
ꝙ ip̃a sacramẽta sic agãt. ⁊ de
tali ordinatiõe ⁊ libera ꝑmis
sione ip̃e certificauit ecclesiã.
vñ in hoc sensu tenet Scotus
ꝙ sacramẽta sunt cãe effectiue
grẽ ⁊ nõ aliter. qꝺ ipse diffuse
declarat: sed trãseo causa bre
uitatis etiã q̃ɾ ista positio sa=
tis clara est ⁊ forte clarior q̃ꝫ
sua declaratio pꝫ ꝗ scḋa ꝯclo C
⁊c. ¶ Ad videndũ aũt melius
quõ sacramẽta sũt cãe grẽ: et
quõ non/ et ad saluãdũ dicta
sanctoꝝ doctoꝝ distinguẽdũ

est de causa efficiente. qr eniz causa est illud ad cui⁹ esse seqtur aliud dupl'r pōt aliquid dici causa. Uno mō pprie qñ ad pñtiā eē vni⁹/ vtute eius et ex natura rei seqtur esse alteri⁹. et sic ignis ē cā caloris. Alio modo iproprie qñ ad presentiā esse vnius seqtur esse alterius. nō tñ virtute ei⁹; nec ex natura rei: sed ex sola voluntate alteri⁹: et sic act⁹ meritorius dr causa respectu premij Sic etiā causa sine qua nō dr

D causa. ¶Ex quo sequit primo q cā sine qua nō: non dz absolute et simpliciter dici cā. quia pprie non est causa. Scdo sequitur q in naturalib⁹ non reperitur aliqua cā sine qua nō respectu alicui⁹ effect⁹. sed in volūtarijs bene reperit talis causa: qr i naturalib⁹ sp ex natura rei sequitur effect⁹. sz nō

E 3. pclo in volūtarijs. ¶Ista distinctione premissa pono tertiā pclusionē q sacramenta legis noue primo mō nō sunt cāe effectiue gratie: sed bene scdo mō et improprie. Ista pclo simul quo ad vtrāq partē pbatur sic. Ad pñtiā sacramentorū ex virtute ipsorū nō sequit grā sed solū ex virtute alteri⁹ scz dei sic agentis: nec talis seqla est ex natura rei sed solū ex volūtate libera dei. igitur pclusio vera. pseqūentia tenet ex terminis. Et antecedēs pz qr solū ex eo sequitur gratia ad pñtiā sacramētorū: quia deus sic instituit q non conferatur gratia nisi positis sacramentis et ipsis positis pferat. Et si oppositū instituisset effectus oppositus sequeret. Ex hac distictione sequūtur duo correlaria ptra sctm Thomā

F pt tho. Primū est q qdlibz noue legis sacramētū solum est causa gre sine qua non: et ita pñt intelligi omnia dicta vel auctoritates sanctorū aut doctorū que videntur sonare q sacramēta legis noue sunt cause gratie. Uñ qñ magister et sancti dicūt q sacramēta noue legis efficiunt quod figurāt non ē intelligēdū q proprie efficiāt gratiam: sed quod deus efficit eā ad eorū pñtiā: et hoc sufficit magistris: et alijs ad ponēdū differentiā inter noua et antiqua sacramēta Secūdo sequitur q nullū sacramentū legis noue siue per virtutē propriā siue p vtutē ei collatā est proprie causa efficiēs alicuius dispositionis in aīa ad gratiam preuie. pz. qr talis rō potest fieri de tali dispositōe sicut facta est de gratia. hoc etiā diffuse probat Ockam i solutione prie q̄stionis quarti libri.

G Cōtra scdm corr. et scdam ptē cōclusionis. ¶Cōtra istud correlariū et secundā ptē pclusiōis arguo sic et pbo q sacramētū sit pprie causa gratie et etiam disponis ad eā preuie: qr videtur q oē illud quo posito ponit aliō sit pprie causa illius. Nā de rōe cause pprie dicte nō est q ad ipsam necessario sequat effect⁹: aut q non possit poni sine ipsa: qr ignis est proprie causa caloris: et tamen non necessario sz mere ptigēter ad ignē seqt calor: sicut patuit d igne triū puerorū i fornace. sil'r calor etiā igne pñte pōt pduci

igne. nihil causante sicut pz si deus de se solo pduceret calo rē suspēdēdo actionē ignis p̄sentis. Igitur ad hoc ꝙ aliqd sit ꝓprie cā alteri⁹ sufficit ꝙ ipo posito ponat illud et ipso non posito nō ponat: sed sic est de sacramentis respectu grē ꝛc. igitur ꝛc. Et ꝯfirmat: qꝛ sicut ad presentiā sacramētorū sequitur grā solū ex volūtate alterius: scꝫ dei sic volentis. ita ad p̄sentiā ignis sequitur calor solū ex volūtate dei. qꝛ ipso sic volēte sequitur calor. ꝛ ipo sic nō volēte non sequitur Igitur ita proprie sacramenta sunt cāe grē sicut ignis est cā caloris. cui⁹ oppositū dictū est.

A Solō ad. instātie. ¶ Pro solutione hui⁹ dubij pono aliquas ꝓpositiones. Prima est ꝙ qñcūqꝫ deus facit aliquē effectū mediāte cā scdā ipe nō solū facit illū effectū: sed etiā facit causam scdam esse causam illi⁹ effectus. probat. qꝛ deus facit eē positiuū: causam aūt secundam causare effectum suū est qd positiuū. igitur ꝛc. Scdā ꝓpositio sequēs ex predicta est ꝙ deus nichil facit fieri p aliud quin illud idē facit p seipm. imo prius natura ꝛ pricipali⁹ facit illud. Tertia: plus facit deus faciēdo aliquē effectum mediante cā scdā q̄ si faceret eundē effectū se solo. qꝛ in prima factiōe sunt plures termini diuine actionis q̄ in scdā factione. vt pz ex prima propositione. ¶ Quarta ꝓpositio est

B ꝙ nulla cā scdā sic est proprie cā alicui⁹ effect⁹ nec aliqs effectus sic ex natura rei sequitur ex aliqua cā scdā ꝙ cā necessario īferat effectū: vł ꝙ effect⁹ necessario p̄supponat illā causam. imo effect⁹ pure ꝯtingenter sequitur ex scdā: ꝛ scdā cā pure contingenter antecedit effectum suū. ¶ Quinta ꝓpositio ꝙ non obstātib⁹ p̄dictis aliq causa efficiens scdā sic est virtute propria nō qdē proprie cā ꝙ ipa agit effectū v̄tute ꝓpria. dico aūt v̄tute ꝓpria non qdē ꝓpria p exclusionē v̄tutis extranee vł aliene. sed virtute propria. id est virtute q̄ est in ipsa vel que est ipsamet ꝛ non sibi aliena. Sic eñ ignis agit calorem virtute propria: scꝫ aliqua virtute que non est sibi aliena. Nec tñ excludo quin agat virtute dei q̄ est sibi virtus aliena ꝛ a sua propria virtute distincta. Sexta ꝓpositio est. Aliqua est cā efficiens secunda ad cui⁹ propositionē sequitur effectus/non solū ex voluntate dei: sed ex natura rei ꝛ sola talis causa secūda est causa proprie dicta. Ista pz ex p̄cedēte. qꝛ effectus qui sequitur ad positionē cāe ꝛ hoc ex virtute propria ipsius cause non solū sequitur ex volūtate dei: sꝫ ex natura rei. ¶ Ex his pz ad formā argumenti. vnde qñ dicitur de rōne cause proprie dicte nō est ꝙ ad ipsam necessario sequat ꝛc. Ideo sufficit ꝙ ipsa posita ꝛc. ꝯcedo añcedēs qꝛ facit pro q̄rta propositione posita: sed nego ꝯñam. qꝛ nec primū reqrit: nec scdꝫ sufficit ad hoc ꝙ cā scdā sit cā prope dicta: sed reqritur / ꝛ sufficit ꝙ posita ipa ponatur effectus scꝫ ex virtute ipsi⁹ cause ꝛ nō

C Solō rōis instātie p̄cō.

solū ex volūtate dei: sic aūt nō est de sacramētis ⁊c. Ad ꝯfirmationem aūt qñ dr̄ ꝙ ad presentiā ignis sequit̄ calor solū ex voluntate dei. nego istud: qr qñ ignis ꝑducit calorem talis calor sequit̄ ex voluntate dei principaliter: sꝫ tñ vna cū hoc virtute ignis. Et qñ ꝓbat̄ oppositū: qr deo sic volēte sequit̄ calor ⁊c. Dico ꝙ hoc est verū: sed nō est ideo verū ꝙ ille calor sequat̄ solū ex volūtate dei: sed qr cessante voluntate dei cessat singula ex q̄bus ille calor sequit̄ seu ponit̄ in esse ideo ⁊c. Unde ꝯcedo istā septimam ꝓpositionē. ꝙ licet ad p̄sentiaꝫ cause scd̄e ꝓprie dicte sequat̄ effectus non solū ex volūtate dei: sed ex virtute ipsiꝰ causa ⁊ ex nature rei: tñ ꝙ ad presentiā alicuiꝰ cause scd̄e sequatur aliq̄s effectus virtute ipsiꝰ cause seu ex natura rei solū est ex volūtate dei. Nā hoc solū est: qr deus vult talē causam assumere ad cooperāduꝫ sibi talē effectum: quē si vellet posset sine ea ꝑducere. Ex q̄ sequit̄ octaua ꝓpositio. ꝙ lꝫ oīs causa scd̄a ꝓprie dicta causet effectum ex natura rei. tñ ꝙ ipsa sit causa ꝓprie dicta non est ex natura rei: qr solū ex voluntate dei Et hec de p̄io ar. q. sufficiāt.

D 2. arti. ¶ Quātū ad scd̄m articulum videndum est. vtrū posse creare simpliciter repugnet creature: qr etiā hāc materiā tāgit magister cap. vlti. v. distin. q̄rti lib. vbi videt̄ tenere ꝙ potentia creādi saltem ministerialiter seu instrumentaliter est cōicabilis cretaure s. sacramētis seu ministris sacramentorū. cuiꝰ oppositū videtur ꝓbare scd̄a ro. q. Unde pro intellectu huius materie premitto vnā distinctionem: scꝫ ꝙ creare seu creatio i philosophia / ⁊ in theologia solet capi quadrupliciter ⁊ tot modis sumit̄ annihilare. qr quot modis dr̄ vnū oppositorū tot modis dicit̄ ⁊ reliquū. ¶ P̄rio modo creare cōissime ⁊ largissime sumit̄ ꝓut idem est ꝙ facere aliq̄d esse post non esse. ⁊ correspondēter ānichilare est facere aliq̄d non esse post esse Et sic accipit ꝯmentator creare. iij. de aīa vbi dicit ꝙ intellectus creat intellectionē. Et hoc modo gñatio non differt a creatione vel corruptio ab annichilatiōe: ⁊ s̄m hunc modum clarū est ꝙ creatura pōt creare ⁊ etiā annihilare. ideo de ista acceptione nichil dicā qr etiā nec est ꝓpria. ¶ Scd̄o sumit̄ creare minus cōiter: et minꝰ large ꝓut idē est ꝙ facere aliq̄d eē post nō esse ab illo agente q̄d pōt hoc sine cāli influxu maīe vel subiecti. ⁊ correspōdenter potest sumi annichilari seu annichilatio. ⁊ sic accipit̄ creare: qñ dr̄ ꝙ oīs res est creator vel creatura. qr licet deus ꝑducat multa ex subiecto sicut oēs formas materiales: tñ dicitur oīa creare. qr oīa potest ꝑducere sine causali influxu maīe vel subiecti Et s̄m hūc modū possibile est idē creari ⁊ gñari. ⁊ idē annichilari ⁊ corrumpi. Multa eni hoc modo creāt̄ q̄ etiā generātur et ꝑducunt̄ ex materia vł sub E

iecto. Unde hic et in seqntib⁹ cū loq̃r de materia non intelli go solū materiā primam q̃ est subiectum formarum substātialium: sed per materiā intelligo quodlibet subiectū de cui⁹ po tentia pōt educi aliq̃ forma. et sic intellect⁹ est materia sue itellectionis sic etiā eadē res ē materia et forma. Nec ista acceptio est impropria: q: sic ca pit phs materiā .ij. phisicorum et v. matha phisice. qñ distiguit quattuor gña causarum .s. mate riam: formā efficientē. et finē: q: aliter non ois cā reducere
A tur ad aliquā istarum. ¶ Tertio modo sumit creare magis stri cte et magis proprie put idē est q facere aliq̃d esse post nō eē sine ɔcursu cãli seu iflurū ma terie vel subiecti sine subiecto presupposito ex q̃ illud fiat: et corrñdent potest sumi annihi lare. Et sic accipit creare qñ dr q aia creat/vel grã in aia: quia licet grã vel aia pducat in subiecto non tñ ex subiecto Nã in suo fieri/vel suo esse nō depēdet cãliter a subiecto. Et isto modo capiēdo creare nō est possibile idē simul creari et gñari aut annichilari et corrū pi: q: creatio et ãnihilatio non psupponunt subiectū ex q̃ ge neratio vero et corruptio illud presupponūt. Et fm hãc acce ptionē nō est bona diuisio en tis q oē ens ē creator vl' crea tura etc. q: sic nullum ens ge neratum est creatura. Nã oē generatum fit ex subiecto. Et intelligo oia ista de pductio ne ad extra: q: de pductiōe ad intra non eēnt vera. Nã filius dei non pducit ex subiecto: et tñ non creat/sz gñatur. Clarū est igit q nō stat aliq̃d creare vl' aliq̃d creari isto tertio modo et non scdo modo pri⁹ dicto: sz bene ecōtra. tñ quicquid pōt creare isto modo potest crea re secundo modo et econtra. Ideo de scdo modo nihil dicā quia dicto tertio patet de illo
¶ Quarto modo sumit creare satis stricte et sat3 proprie: lz nō capiat sic cōiter put idē est q facere aliq̃d esse post non esse ab agēte se solo causante et si ne ɔcursu alteri⁹ cause efficiē tis. siue pducat ex subiecto si ue non. et correspondēter pōt sumi annichilare. Et sic capit creare. Gen. j. c. vbi dr creauit de⁹ oēm aiam viuentē etc. Non enim oportet itelligere q deus tunc creauit oēm aiam ex ni chilo. sed ideo oēm talē aiam creasse dr: q: se solo pduxit: lz pduxerit ex subiecto. Et fm istū modū pt3 q bñ stat idē sit creari et generari: q: ille aie de q̃b⁹ dictū est fuerūt create: q: a solo deo facte. et tñ fuerūt gñate: q: ex subiecto pducte. Sic ergo pt3 quõ creare dicit quattuor modis. De quib⁹ q̃t tuor: duo vltimi mag3 sunt ad propositū. ideo de illis solū po nā tres conclusiones. B
¶ Pria conclusio est q capiēdo crea re et ãnichilare quarto modo per nullã potētiã siue ordina tam/siue absolutam creatura potest creare/vel annichilare C 1. ɔclo
¶ Scda est q capiēdo creare et annichilare tertio modo: et loq̃ndo de potentia naturalit ordiata nulla creat̃a pōt crea 2. ɔclo

3. conclusio re vel annichilare. ¶ Tertio est quod capiendo creare et annichilare illo tertio modo et loquendo de potentia simpliciter absoluta quelibet creatura potest creare et annichilare. Et istam tertiam non assero: quia communiter negatur ab omnibus sed eam solum pono probabiliter et disputatiue. ¶ Prima conclusio probatur sic per nullam potentiam creatura se sola aut sine alio agente concurrente potest facere aliquid esse post non esse. vel aliquid non esse post esse igitur conclusio vera. Consequentia est clara et antecedens patet: quia creatura nichil omnino potest: nisi deo concurrente. Nam sicut necessario deus est omnipotens: ita necessario si aliquid fit ipse est omni faciens et etiam si aliquid de esse transit in non esse: ipse respectu illius subtrahit suam influentiam conseruatiuam: ac per hoc ipse est illius causa destructiua. Et hoc tenendum est ex fide licet non possit probari euidenter. et sic patet de quarto modo creandi: de quo breuiter transeo. quia de illo modicum loquuntur doctores. ¶ Secunda conclusio probatur. circa cuius probationem dico duo. ¶ Primo dico quod ipsa non potest probari euidenti ratione. Tum primo: quia omnis probatio eius potest apparenter solui etiam secundo puram philosophiam naturalem. Tum secundo quia puri philosophi posuerunt oppositum sicut. Auicenna qui concedit creaturam creare posse. imo de facto creare: sicut patet. ix. metha. vbi ipse ponit intelligentiam secundam esse causam productiuam tertie et tertiam quarte / et sic deinceps illa autem intelligentia secundo vel tertio producta creata est et producti

D

probatur. 1. conclusio

E

probatur. 2. conclusio

ctio vtriusque creatio est: eo modo quo ipse loquitur de creatione et creatura. vi. metha. prout scilicet creatio est productio de nichilo et est post nichil non ordine durationis: sed ordine nature prout ipse exponit ibidem: vel de nichilo. i. non de aliquo ipsius producti supposito. Hoc ergo modo ipse ponit intelligentiam secundam productam a deo / et etiam a secunda nullo presupposito. et cape esse post non esse ordine nature: sed non durationis: quia non ponit nouitatem: et iste modus ponendi est bene subtilis et valde probabiliter sustinibilis. nec oppositum posset euidenter probari. Ex quo patet error Aristotelis et sui commentatoris: qui reputauerunt principium euidens / quod ex nichilo nichil fit sine quod omne quod fit: fit ex aliquo quia nec est euidens / nec euidenter probabile. Et sic patet quod predicta secunda conclusio non potest euidenter probari sicut dixi. ¶ Dico tamen secundo quod ipsa potest apparenter probari. Unde eam nisus est probare multipliciter sanctus Thomas. sed omnes rationes eius reprobat Scotus. eo quod ille supponunt multa falsa: sicut ipse ostendit in prima. q. quarti. ideo ipse facit alias rationes. quas etiam refellit Ockam. q. quarta secundi. ostendens ibi eas non procedere ex veris. Nolo tamen hic insistere: sed probo seu persuadeo conclusionem ostendendo primo quod de potentia naturaliter ordinata / nulla creatura potest creare. i. aliquid facere esse sine subiecto concurrente. ¶ Secundo quod nec potest annichilare ¶ Primum probatur sic: quia si creatura posset creare / hoc esset vel

F

G probatur quod creatura non potest creare.

naturaliter vł libere. ¶ Pzio non pōt dici φ naturaliter qz agens qō equalr̃ se hȝ ad pła ꝓducibilia eiusdē rōnis q̄ꝫtuȝ est de se: vel oia producit/vel nullū: qz nō est rō q̄re illud et nō istud. sȝ agēs naturalr̃ eq̄liter se hȝ ad omia ꝓducibilia eiusdeȝ rōnis q̄ꝫtum est de se: imo est ad ĩfinita ꝛ agit fm vltimū potentie. igit̃ si possit ꝓducere vnū nō requirēdo subiectū receptiuū ex quo producat: pari rōne producet oia ꝓducibilia eiusdē rōnis cū illo: ꝛ ꝑ ꝯn̄s poterit producere ĩfinita. hoc aūt ē falsuȝ. igit̃ ꝛc.

A ¶ Scōo nō pōt dici φ creatura possit creare libere seu ꝑ liberū arbitriū: qz sic nō potest creare nisi mediāte suo velle: ꝛ tūc si ponat̃ φ pōt creare ꝑ suū velle: vel hoc erit sic φ eo ip̄o φ vellet ip̄m ꝓducibile eē ip̄m esset. vł sic φ volitio posita eēt cā ip̄ius producēdi seu creādi. Si scōo mō cū volitio posita ꝛ causata naturalr̃ causet illud cui⁹ est cā. pȝ φ redit idē argm̄ qō factū est de actiuo naturali. Si pzio mō cum volūtas creata possit velle ĩfinita eq̄liter sicut finita ꝛ equeleuiter. igit̃ poterit creare ēt infinita: ꝛ si nō ꝑ vnā volitionē tn̄ ꝑ infinitas volitiōes successiue. hoc aūt videt̃ falsum sicut prius: qz non videt̃ eē finite potentie posse producere ĩfinita. Hāc rōem prolixe tractat Adā. j.q. quarti. ip̄aȝ fortificādo ꝛ declarādo. ꝛ videt̃ mihi φ ip̄a bn̄ ꝯcludit φ creatura fm potentiā naturaliter ordinatā seu ꝟtute sua natura li nō pōt aliq̄d creare seu aliq̄d facere ꝛ nō ex subiecto. et hoc tenuerūt ph̄i propter experientiā: qz viderūt ĩ multis tam artificialib⁹ q̄ꝫ naturalibus qō oē qō fit: fit ex aliquo sicut vestis ex panno: pān⁹ ex lana. ignis ex lignis. ꝛ sic de aliĳs. Et nō viderūt instantiā in aliquo. iō tenuerūt φ quicquid facit aliq̄d. ꝺ nouo facit illud ex aliquo: nec pōt illud facere ex nichilo: ꝛ hoc est bn̄ verū fm potētiā naturalr̃ ordinatā. tn̄ videt̃ mihi φ cum oib⁹ predicitis stat φ de potētia simplr̃ absoluta creatura possit creare: qz de⁹ absolute posset creature supnaturalit̃ cōicare potentiā creādi: sicut patebit ĩ tertia ꝯclusione/ q̄ꝫuis Adam teneat oppositū/ ꝛ cōiter oēs.

¶ Secūdū probat̃ B scȝ φ nec etiā creatura potest naturalr̃ seu de potētia naturali ānihilare. qz agens naturaliter semꝑ intendit ꝑprius productione alicui⁹ q̄ꝫ destructionem alteri⁹. iō qō pōt annihilare pōt creare ꝛc. Unde videm⁹ ꝑ experiētiā φ in operationib⁹ naturalib⁹ semꝑ ad destructioneȝ vnius sequitur productio alterius. ideo dicit Aristoteles pzio de gn̄atione φ semꝑ corruptio vni⁹ est gn̄atio alteri⁹. igit̃ ꝛc.

¶ Sȝ ꝯtra C predictā ꝯclusionem sunt tria dubia. ¶ Pzimū est vtrū de⁹ 1. dubium. possit creare mediāte creatura ip̄a creatura pure naturaliter agente. Et videtur φ sic: qz deus creat aiam humanā mediante homine ip̄o homine pure naturaliter agēte ali

ter in pductōe hois homo nō esset cā efficiēs naturalis. igr videt ꝙ creatura naturaliter possit creare saltē partialr et D instrumētaliter. ¶ Scdm du- 2. dubium. biū est: qꝛ videtur ꝙ creatura possit annihilare: qꝛ peccatū mortale destruit grām: ꝛ infidelitas fidē. ſꝫ destructio grē vel fidei est annihilatio: sicut earū pductio est creatio. igit E ꝛc. ¶ Tertiū dubium est ꝯtra 3. dub. modū pbandi ꝯclusionē: qꝛ p similē rōnem pbaret ꝙ creatura nō pōt naturaliter gn̄are. qꝛ arguit sic. oīe agēs naturaliter nō impeditum respiciens plura pducibilia equaliter pducit qnodlibet vl nullum. Sed oīe agens naturaliter equaliter respicit oēꝫ formā pducibilē de potētia hui⁹ materie ab ipo in eā. Et silr illa materia vl subiectū indifferenter est in potentia ad receptionē cuiuslibꝫ illarum. qꝛ nec hn̄t ordinē ad agens: nec ad passium cū q̄libet illaruꝫ oīno nihil sit. igit pducit quālibet talem. ꝛ p ꝯn̄s pōt pducere infinitas: vel nullā pōt ꝛc. Jteꝫ si illa rō aliq̄d probat nō videtur aliud pbare nisi ꝙ creatura non pōt aliq̄d pducere nisi F in receptiuo: sicut aīam ꝛ gratiaꝫ. igit ꝛc. ¶ Pro solutione Solō primi dubij. pmi dubij sciendū est ꝙ deum creare mediāte creatura pōt itelligi duplr. Uno mō ꝙ de⁹ creet aliq̄d / creatura illō ideꝫ producēte. sicut celū agit mediāte lumie calorē. qꝛ lumen secū agit calorē. Et sic loquēdo de⁹ nō pōt creare mediāte creatura. ipa creatura naturaliter agente seu ſm cursuꝫ nature: qꝛ si de⁹ sic faceret esset miraculū. Utrū aūt possit sic facere videbit in tertia ꝯclusione ꝙ sic. Alio mō pōt intelligi deū creare mediāte creatura: qꝛ dat ptātem creature aliq̄d faciēdi i aliquo receptiuo: quo facto ipe vult imutabiliter creare: sicut dedit ptāteꝫ hoi sic disponēdi materiā i gn̄atiōe hois ꝙ ipa sic disposita ipe imutabiliter velit anīmā itellectiuā creare. Et isto mō posset de⁹ multa creare p creaturā seu mediāte creatura. q̄ ipe de facto sic nō creat. Sic ei pōt ꝯferre sacramētis / vl ministris sacrorum potentiā creādi. i. causandi aliquē effectū naturalē / vl faciendi aliquid naturalr circa aliq̄ꝺ subiectū (vt pote circa puerū baptisatū) quo facto imutabilr ipe vult creare: hoc auteꝫ potuit ſꝫ nō fecit sicut dt Augu. omelia. v. sup Johem. ꝛ allegat illud mgr. iiij. lib. disti. v. Et sic dt Scotus ꝛ Adā post eū ꝙ magr intelligit in illa distin. deū posse cōicare creature potentiā creādi: lꝫ hoc nō cōicauerit de facto sacramentis vel ministris sacramētorum ¶ Pro solutione secūdi dubij G pono aliq̄s ppōnes. Pria est Solō secdi dubij. ꝙ nec pctm̄ mortale actiue destruit grām. nec infidelitas fidem infusam. Scda ꝙ infidelitas bene destruit actiue fidē acq̄sitā. qꝛ illa destructio non est annichilatio ſꝫ corruptio. sicut pductio fidei acq̄site est naturalis gn̄atio. Tertia est ꝙ pctm̄ mortale demeritorie

destruit grãm: ⁊ infidelitas fidem ifusaȝ: de⁹ aũt solus actiue destruit eas. s. nõ ↄseruando/seu subtrahẽdo influentiã manutenẽtie sue ab eis Quarta ppõ est q̃ q̃cito ponitur casus culpe mortalis tamcito ⁊ non prius vl' posteri⁹ tpe/vel natura de⁹ annichilat grãm. Exẽplũ de obstaculo luminis

A ❡Ad tertiũ dubiũ põt rñderi

Scd̃o tertij dubij. dupliciter Uno mõ fm Ockã q̃ tenet q̃ idẽ agens naturale de eodẽ passo nõ est ineternũ natũ pducere: nisi vnicũ indiuiduũ eiusdẽ rõnis adequatũ sue actiuitati ex eodẽ passo fȝ numeruȝ. ⁊ q̃ ista forma rediret quotiẽs idẽ agens pduceret indiuiduum eiusdem speciei ex illa materia. Et istõ tenet Scot⁹ in lib. iiij. eẽ multũ probabile: ⁊ magis videt' ad hoc declinare. Et fm istũ modũ leuissime rñdet' ad illã obiectionẽ q̃ fiebat ↄtra illã rationẽ ↄclusiõis sicut ptȝ intuẽti. Sȝ adam reprobat illud ⁊ oñdit q̃ idem agens numero possit de eadẽ materia numero producere diuersa indiuidua sue ỽtuti adequata. sicut ignis de eadem materia multos ignes successiue pducere põt. quoȝ qlibȝ proportionet' actiuitati sue. Uñ processum suũ si placet. q̃ transeo causa breuitat'. Scd̃o mõ põt rñderi fm hanc viam ad illã obiectionẽ. pro quo pono aliquas

B ppões ❡Pria sit hec q̃ agẽs naturale p̃t producere infinita: imo aliqd̃ est agens naturale qd̃ nõ potest pducere q̃n producat ĩfinita: q̃ aliqd̃ est agens naturale quod non p̃t pducere nisi pducat ens continuũ ⁊ quodlibȝ tale est infinitũ. q̃ infinite ptes pportionabiles. Secunda est q̃ nullũ agens naturale potest pducere infinita actu separata. ptȝ q̃ non ẽ possibilis ĩfinita multitudo indiuiduoȝ actu separatorũ. Tertia est q̃ infinita actu separata eiusdẽ rationis potest agens naturale naturaliter pducere seu gñare de quolibet passo de quo p̃t vnũ indiuiduũ pducere. ptȝ q̃ cũ C vnũ possit pducere ⁊ non solũ vnũ vt dictũ est: sȝ plura eiusdem rationis sequit' q̃ nõ tot potest pducere q̃n plura posset. ⁊ hoc si duraret. igitur ⁊c. ❡Quarta ppositio est q̃ nullũ agẽs naturale põt naturaliter pducere ex aliquo subiecto seu passiuo nisi vnicũ indiuiduũ vna vice. ⁊ iõ agens q̃uis sit õ se indeterminatũ ad pducendũ istud vl' illõ tñ passum nõ est natural'r natũ suscipere pl'a simł'. Ideo agens ex subiecto determinat' ab ipso subiecto natural'r ad pducendũ vnicũ vna vice: q̃uis nõ determinet' ab ipõ passo ad pl⁹ pducẽdũ illõ qd̃ pducit p̃mo q̃ aliõ scd̃o pducibile õ eodẽ. Si võ q̃ras a quo sic determinat'. Rñdet Adam q̃ ab agente libero. s. a deo ipȝ fm agẽs ↄueniẽte ⁊ libere determinãte ad pducẽdũ istud idiuiduũ plus/vl' prius q̃ aliud. Uñ dz q̃ ex hoc sumit' efficacissimuȝ argñm ad pbãdũ ↄ phos/maxime Aristotelẽ ⁊ suũ ↄmẽtatorem deũ esse agens liberũ li D

bertate ꝯtingētie. Et hoc idē post eū tenet Greg. lib. j. i materia de itētiōe formarum. D ¶ Ex p̄dictis pȝ faciliter solutio ad obiectionē ꝯ rōnem ꝯclusiōis Sȝ ad ꝯfirmationē eiusdē obiectionis qn̄ dr̄ q̄ si illa rō aliquid ꝓbet nō videt̄ aliud ꝓbare: nisi q̄ agens creatū nō pōt aliq̇d ꝓducere nisi in subiecto mō cum hoc stat q̄ possit creare ⁊c. Hic dico p̄rio q̄ stat aliquid ꝓduci in subiecto. ⁊ non ꝓduci ex subiecto. vt bene ꝓbat rō. Uñ dr̄ia ē inter illa: sȝ bene difficile est illā explicare ꝟbis. hoc aūt dȝ videri sup scđo lib. Dico scđo q̄ non stat naturalr̄ agēs creatū aliquid agere i subiecto ⁊ illđ nō agere ex subiecto. Ideo rō cōclusionis ꝓcedit. q̄re ⁊c. Utrum aūt agēs creatū absolute possit aliq̇d facere in subiecto/ et nō ex subiecto: teneo q̄ sic: q2 cū vtrūq3. s. ꝓducere in subiecto ⁊ ꝓducere ex subiecto conueniat agenti creato: ⁊ primū absolute possit separari a scđo. Nō videt̄ q̄n primū absolute possit inesse sine scđo. q̄re ⁊c.

E ꝓbat̄ 3. ꝯclō ¶ Tertia ꝯclusio probat̄. Circa quā sciendū erit q̄ sicut dr̄ q̄ de⁹ aliq̇d pōt de potētia absoluta: qđ nō pōt de potentia ordinata. ita dico d̄ creatura. iō ꝯcedo probabilr̄ q̄ lȝ creatura de potentia naturali seu naturalr̄ ordinata non possit creare/ vl̄ annichilare: vt dictum est. tñ illa pōt de potentia simplr̄ absoluta. s. supnaturaliter/ seu miraculose. Et hoc capiendo creare ⁊ annihilare tertio modo. ¶ Unde ar- 1. ꝓbō

guit̄ p̄mo sic. nō apparet aliq̄ ꝯdictio q̄ de⁹ vellet/ vl̄ absolute posset velle creaturā actiue facere aliq̇d eē post non eē vl̄ nō eē post eē sine passo presupposito. ex quo sic ageret. igit̄ hoc est absolute possibile ¶ Scđo arguit̄ sic ꝯfirmando 2. ꝓbō predictā rōnē. q2 si posse creare absolute repugnaret creature hoc esset maxime. q2 necessariū esset q̄ ꝟtus creatiua sit infinita. sȝ probo q̄ hoc nō sit necessariū absolute. q2 aut hoc esset rōne termini productiōis. i. ipsi⁹ producti: aut rōne productiōis: aut rōne distātie iter terminū a quo ⁊ terminū ad quē. s. inter eē ⁊ non eē. Sȝ p̄mū non valet. hoc eñ nō exigit infinitatē. q2 oīs terminus creationis est finit⁹. Nec scđm cū oīs mod⁹ creatiōis sit finitus. q2 est aliq̇d extra deū Nec tertiū q2 ip̄a ꝓductio est finita cū sit creatura vl̄ aliq̇d in creatura. Nec quartuȝ: q2 nulla est ibi distātia positiua nec p̄uatiua. Et de hoc bñ ꝓsequitur Scot⁹ ꝯ Thomā. j. q. sup quarto: ⁊ alibi in p̄ria: et aliis multis locis. Et etiā sicut bene dicit Ockā illa cā de distātia terminorum nihil valet q2 si valeret ita cōcluderet q̄ creatura nihil posset facere. Nam tanta distātia est inter terminū a q̄ ⁊ terminū ad quē ꝓductiōis naturalr̄ sicut creatiōis si aliq̄ sit ibi distātia. igr̄ nō appet rō cur potētia creatiua necessario debeat eē ifinita. ⁊ per ꝯñs cur non sit absolute communicabilis creature. ¶ Tertio arguitur sic: q2 F 3. ꝓbō

licet de⁹ talẽ legẽ naturalem rebus ordinauerit q vn⁹ angel⁹ nõ producit aliũ angelũ tñ nõ apparet aliqua cõtradictio: cur hõ nõ possit absolute sicut ignis põt pducere ignẽ. cũ sit pfectionis posse pducere sibi simile. ⁊ angel⁹ sit multo pfectioris speciei q̃ ignis. ¶Quarto pbo q de facto creatura sepe creat ⁊ deinde q annichilat. Et arguo sic Quicq̃d ɔseruat aliq̃d ⁊ nõ ex subiecto creat illud qđ sic ɔseruat / sed creatura sepe ɔseruat aliq̃d ⁊ non ex subiecto. igr̃ creat. ⁊c. maior videt̃ vera. sꝫ minor pꝫ de accidẽtib⁹ q̃ sunt i eucharistia q̃ cõseruant̃ a cã naturali non i subiecto / ita bñ sicut qñ

A erãt in subiecto. ¶Ad istã rõ

Ockã nẽ respondet Ockam l. ij. lib.

Rñsio dupl'r. Uno mõ q accidentia eucharistie ɔseruãt̃ a solo deo et non a creatura. Alio mõ q nõ est simile de creatione. q2 aliter agẽs respicit pductum in actu ⁊ aliter non pductum quia ad quodlibet pducibile non pductũ est indifferẽs. ⁊c. Ideo cõcedit q creatura põt ɔseruare aliq̃d sine subiecto: sꝫ

B non creare. ⁊c. ¶Sꝫ prima re

Im- sponsio non videtur valere. q2

prob. apparet sensui humano q illa

Ock. accidẽtia ɔseruãtur a creatura sicut antea q̃ erant sine subiecto. igit̃ non est magis negãdum q ɔseruantur a creatura postq̃ ante. aña est notũ cuilibet: ⁊ ɔña tenet: quia in fide xp̃i nunq̃ neganda est apparẽtia sensus naturaliter bene dispositi: nisi vbi exp̃ssa auctoritas fidei vel efficax rõ assumpta ex his q̃ sunt fide ad hoc cogit. Sicut negam⁹ q eucharistia sit panis q̃uis hoc eque appareat post ɔsecrationẽ verbor sacramentaliuꝫ sicut ante. q2 ad hoc negandũ cogit expressa auctoritas vel rõ ⁊c. sicut pꝫ intuenti. igit̃ ⁊c. Sil'r secũda rñsio non videt̃ valere. q2 probo q ɔseruare aliq̃d et nõ ex subiecto sit creare ¶Ad cu C ius pbationẽ pono aliq̃s propositiones. Pria est q ɔseruatio alicui⁹ rei est eiusdẽ rei cõtinua productio: ita qđ om̃e qđ ab aliquo ɔseruat̃ ab eodẽ ɔtinue pducit̃. Ista ppõ manifeste est de intẽtione Auicẽne vbi p̃us allegat̃ in scđa cõclusione. Et pꝫ ẽt ẽm p̃hiam aristotel' q2 ẽm eã nõ sunt nisi q̃tuor mõi cãꝝ. s. materialis formal' / efficiẽs / ⁊ finalis. Sꝫ constat q ɔseruare ẽ causare ⁊ esse ɔseruatorẽ est esse cãm. sꝫ hec causalitas non est causalitas materialis / formalis / aut finalis vt notũ est. igit̃ est causalitas efficiens. ⁊ p ɔñs ɔseruare aliq̃d est efficere / seu producere illud. q̃re ⁊c. ¶Se D cũda est q oĩs productio alicui⁹ ⁊ nõ ex subiecto ẽ creatio bene tñ verꝫ est q noua pductio alicui⁹ ⁊ nõ ex subiecto ẽ noua creatio: ⁊ pductio talis q̃ nõ est noua sꝫ ɔtinua est ɔtinua creatio. Et ita ex duabus ppositionib⁹ pꝫ q ɔseruatio alicui⁹ non ex subiecto: q̃uis nõ sit noua pductio tñ est productio ɔtinua: et p ɔsequens q̃uis non sit noua creatio: tñ est creatio ɔtinua Uñ p maiori intellectu predictoꝝ sit hec

tertia ꝓpō/ ꝙ q̄uis isti termi-
ni ꝑductio ⁊ ꝯseruatio: ꝓ eo-
dem supponāt. vt iam dictuꝫ
est. tñ diuersa ꝯnotant: ⁊ etiā
ꝓductio se hꝫ in plus q̄ꝫ ꝯser-
uatio. q2 iste terminꝰ ꝓductio
dr̄ gn̄aliter de illo qd̄ ab alio
siue de nouo siue non. ꝯserua-
tio vero soluꝫ dicit̄ de illo qd̄
est ab alio ⁊ nō de nouo: sic ꝙ
nō sit ab eo p2io/ sed p̄us fuit
ab eo ⁊c. Ex his oibus sequit̄
quarta ꝓpositio ꝙ hec ꝯn̄a nō
valet/ hoc incipit creari. ergo
hoc incipit produci Nec ista.
hoc de nouo creat̄. ergo de no
uo ꝓducitur. Patꝫ: q2 an̄s est
verum: de accidente euchari-
stie imediate post ꝯsecratiōeꝫ
E panis: ⁊ ꝑ ꝯn̄s de eodē est fal-
s. pbō sum. igit̄ ⁊c. Quinto ad p̄nci-
pale arguit̄ sic. Approximet̄
hostia ꝯsecrata igni. certū est
ꝙ ibi ꝓducet̄ calo2: ⁊ tñ nō in
subiecto Sed nō est negandū
ꝙ ille calo2 ꝓducatur ab igne
cum hoc appareat sensui: ⁊ fi-
des nō cogat illud negare igi
tur ignis creat ibi calorē ⁊c.
Sexta ¶ Sexto arguitur ꝙ creatura
annihilat: q2 approximet̄ ho
stie ꝯsecrate aliqd̄ agēs natu-
rale co2ruptiuū albedinis cer
tum est qd̄ illa albedo destrue
tur. ⁊ per ꝯn̄s annichilabit̄.
Sed non est negandū istā de
structionē seu annichilationē
eē ab illo agente naturali cuꝫ
hoc appeat sēsui ⁊ c. sicut ime
F diate arguebat̄: igr̄ ⁊c. ¶ Sꝫ
Rn̄sio ad hāc rōnē rn̄dꝫ ockā i q̄rto
Ockā dupl'r. Uno mō ꝙ accidēs se-
paratū nulla ꝟtute creata p̄t
co2rūpi. hoc eēt ꝑ ānihilatio
nē ⁊ nulla creatura pōt anni-
chilare sicut nec creare. ⁊ istā
rōnē ipse simpl'r tenet in scd̄o
q. v. ⁊ i scd̄o quoli. q. ix. Sꝫ ꝯ
eā est rō iā facta de apparēta Im-
sensus. Aliter rn̄det ꝙ creatu proba
ra p̄t ānichilare lꝫ nō creare. tio e-
et rōneꝫ diuersitatis assignat iusdē.
quā trāseo cā breuitatꝫ. Etiā Aliter
q2 ista rō concedit ꝓpositū de dicta
annichilatione. ¶ Sꝫ ꝯtra eā
arguo ꝓbādo ꝙ si creatura in G
casu posito ānichilat qd̄ etiā Im-
creat. q2 experiētia docet ꝙ si proba
co2rūpit̄ i eucharistia aliqua tio.
q̄litas ibi alia introducit̄ ad
p̄sentiā eiusdē actiui ad' cuiꝰ
presentiā co2rūpebat̄ prima.
Et ita dicēdū ꝙ ab eodē actio
ꝓducit̄ scd̄a a quo destrueba-
tur pria. vt si ab igne destruit̄
frigiditas ab eodē introduci
tur calliditas. Et ista scd̄a ita
bene est sine subiecto sicut pri
ma/ maxime si nō ponat̄ quā-
titas disticta a q̄litatibꝰ sicut
iste Ockā ponit. Igit̄ si agēs
creatū annichilat (vt ꝓpatuꝫ
est. et ab isto cōcessum) seq̄tur
ꝙ etiā creat. ⁊ sic ptꝫ ꝯcl'o. ⁊c.
¶ Sed ꝯtra predictā ꝯclusio-
nem expresse vidētur esse que
dā auctoritates sctōꝝ ⁊ docto
rū. ¶ Prima est Augustini su D
per Gen. xv. de magis. ⁊. xxi. Cōtra
de paruis. Angeli nullā oino dictaꝫ
p̄nt creare naturā. ⁊ ibidem. qōnē.
c. xx. Creare aliquā naturam 1. Au-
tā nullus āgelus q̄ꝫ nec seipꝫ gusti.
creare pōt. Si ergo nō pōt an
gelꝰ nec aliq̄ iferio2 creatura
¶ Scd̄a ē Dama. c. xviij. Qui 2. dam̄
dicūt āgelos eē creato2es ali
cuiꝰ nature sūt oēs filij diabo
li. ¶ Tertia Athanasij li. suo 3. atha
ꝯ arriū ponentē sp̄m sctm̄ esse nasij.

creaturã. Creaturã creatricẽ esse nõ posse nullo oino eẽ esti mo ambiguũ. ¶ Quarta hugonis de sacramẽtis li. primo parte. vi. c. vlt. De nichilo facere aliqd siue de aliquo nihil solus deus põt. Multe alie possent induci: sed iste videntur magis expsse. Ad istas auctoritates et oẽs similes põt rñderi q intelligunt de potentia naturaliter ordinata & creature naturaliter indita. & si sunt p scda pclusione: sed p eas nõ negat quin creatura possit creare vel annichilare de potẽtia simpliciter absoluta & facto aliq miraculo pter/vel ptra potentiã naturalr ordinatã. & hoc non est ptra pdictã tertiã pclusionem. Uel aliter põt dici q nulla creatura põt creare vel annihilare auctoritatiue se sola et virtute ppria. sicut ponit pria pclusio. & sic possũt itelligi pdicte auctoritates de qcũq potentia siue ordinata siue absoluta: sed nũc nõ sũt ptra tertiã conclusionẽ. Hec de scdo articulo. ¶ Quãtũ ad tertiũ articulum vidẽdũ est vtrum sacramẽta legis noue sint pfectiora sacramentis legis antiq. Circa qd tria vidẽda sunt. Prio q sit sacramẽti diffinitio. Scdo qd antiquitus pferebat circũcisio. Tertio ex his patebit huius articuli rñsio. Ad vidẽdũ eni differẽtiã sacramẽtorum veterũ/et nõ nouorum prius est videndũ de circũcisione vtrũ ipsa pferebat gratiam: qr de hoc tãgit magister in pria distictione huius qrti: & tertia rõ ante oppm. q. Prio igitur circa diffinitionẽ sacramenti notãdũ est q sm Arist. ij. posteriorum duplex est diffinitio. Una est exprimẽs qd rei. Alia exprimẽs qd nois. Prio modo nihil diffinit nisi sit res vna. & si sit vna vnitate ppositiõis ptiũ diuersarum rõnũ sicut materie & forme. tũc pprie diffinit p genus & differentiã essentialẽ. q diffinitio vocat diffinitio quidditatiua. Si vero sit res simplex sicut angelus/ vel aia/aut res vna vnitate cõpositiõis ptiũ eiusdẽ rõis sicut calliditas vel frigiditas tunc non põt diffiniri diffinitiõe qdditatiua: sed bñ diffinitiõe descriptiua q dat p genus & differentiam/ vel differẽtias accidentales/ & per multos conceptus quorum quilibet est in plus & totũ ĩ eq. Scdo aũt modo potest oẽ vniuersale diffiniri q eqd significet in recto vel in obliquo eo q p oĩ noie possunt poni noĩa distincte significãtia illa q significant p vnũ nomen. ¶ Ad ppositũ ergo dico q sacramẽtũ non põt prio modo diffiniri. qr nõ est aliq res vna: & hoc requirit vt diffiniatur illo modo: sed bñ diffinitur scdo modo: scz diffinitione quid nomis. Et sic diffinit magister sacramẽtũ quod est inuisibilis gre visibilis forma Et Aug. x. de ciuitate dei. c. v Sacramentũ est facere rei signũ. ¶ Scdo notãdum est. q Scotus. ij. q. qrti exponẽdo pdictã diffinitionẽ magistri diffinit sacramẽtũ sic. Sacramẽtum est signum sensibile gratiam dei/vel effectũ dei gratuitũ ex institutione diuina efficaciter

signãs ordiatũ ad salutẽ hois viatoris Et i hoc qd efficacit̃ icludit̃ tã certitudinalit̃ q̃ p̃nostice. Et ſm hoc vt dicit est intelligenda diffinitio magistri Unde cũ i ea ponit̃ forma dz intelligi p signo sicut imago Herculis dr̃ forma eius: q̃ aũt dicit̃ visibilis. capit̃ ibi p sensibili cuiuslibet sensus: qꝛ visus est excellentior oi sensu et plurium differẽtiaꝝ cognoscitiuꝰ ſm phm primo metha. Ponit̃ aũt ibi inuisibilis gr̃a p effectu dei gratuito interiori ordinato ad salutem hois viatoris. Non eni oportet q̃ semp res sacramẽti sit gr̃a existens in aia: sicut ptz in eucharistia. Debet etiã in dicta diffinitione suppleri ex istitutiõe diuina cõtra signũ signãs naturaliter / ꝛ efficaciter: contra signũ equiuocũ seu dubium: ꝛ cõtra signũ seq̃ns naturaliter signatũ. ¶ Tertio notãdũ est q̃ Okam pri. q. q̃rti diffinit sacramẽtum q̃ est signũ signãs effectũ dei gratuituz. Et dicit q̃ hec oratio non p̃dicat̃ modo nisi de sensibilibꝰ: si tñ deꝰ institueret spũalia ad signandum dei effectũ gratuitũ tunc illa eis cõpeteret sicut modo sensibilibus. ideo in illa diffinitione non ponit̃ sensibile vt possit esse cõis tã sensibilibus q̃ spũalibus quibꝰ potest diffinitum competere. Et in hoc bene dixit vt michi videtur: ꝛ valde cõcordat cum illa diffinitione Augustini sacramẽtũ est sacre rei signũ intelligẽdo per rem sacrã effectũ dei gratuitũ. Sed tñ diffinitio Scoti videt̃ ɔpletior ꝛ magis circũstãtionata ad differẽtiã signorũ q̃ nõ sũt sacramẽta. ¶ His p̃missis ponã tres ɔclusiões. Prima ẽ q̃ lz possibile sit deo de potẽtia absoluta culpã delere originalẽ aut aliã quãlibet mortalẽ sine infusiõe gr̃e / vel collatione cuiuscũq3 positiui vere repugnãtis illi pctõ (vt puta originalis iusticie) tñ de potentia ordinata: hoc nõ est possibile. Primã partẽ diffuse probat Scotus / super quarto. q. v. Et stat principale motiuũ i hoc q̃ aliq̃s põt fieri de pctõre non pctõr per solam liberã dei acceptationẽ. et lz circa istã materiã plura possint dici: tñ trãseo. quia de his magis spectat videre supra primũ librum in materia de gr̃a. Scdam partem ɔclusionis q̃ magis ẽ ad ppositum pbo sic. qꝛ lz absolute sine cõtradictiõe possit eẽ mediũ in specie humana iter filiũ regni ꝛ filiũ pditiõis (scz hõ i puris naturalibus) tñ ſm legem ordinatã post lapsum nullum ẽ mediũ inter gratum qui est filius regni: et ingratũ seu peccatorẽ mortalẽ / q̃ est filiꝰ carceris. igit̃ ſm legẽ ordinatam non est possibile q̃ aliq̃s sit sine peccato mortali / et non habeat gratiam. qꝛ ſm Augustinũ. xv. de tri. c. xix. Gratia est que diuidit. filios regni ꝛ pditionis. quare. ꝛc. ¶ Scda conclusio est ita q̃ sicut in circũcisione delebat̃ originalꝰ culpa: sic in ea ɔferebat̃ gratia. Prima ps supponẽda est tãq̃ doctrina sctoꝝ. ꝛ etiã ad hoc est

Margin letters: A (left, beside "signatũ. ¶ Tertio"), B (right, beside "¶ His"), C (right, beside "Gratia est").

ratio. q: nullo tpe deus dimisit genus humanū. ⁊ maxime illos quib⁹ dedit legē sine remedio (ꝯ pctm̄) necessario ad salutē. sed i lege moysi nō videt̄ aliud remediū ꝯ originale pctm̄ nisi circūcisio. igr̄. ⁊c.

A 1. opi. ¶ Sed circa scḋam ptē ꝯclusionis sciendū est ꝙ de ea ē duplex opinio Quidā dicūt ꝙ de facto i circūcisiōe delebat̄ culpa originalis ⁊ nō ꝯferebatur gr̄a Et hoc dicūt ,ppter auctoritates q̄ vident̄ negare gr̄a ꝫ a sacramētis veter ꝫ legis. sicut est illa glosa ad Roma. 4. q̄ dicit ꝙ in circūcisione pctā solū dimittebāt̄: ſꝫ gr̄a ad bn̄ operandū adiutrix nō prestabat̄. Et illa auctoritas Augu. sup ps. xij. vbi dicit ꝙ sacramēta veter ꝫ legis tm̄ ,pmittebāt ⁊ significabāt. Hec aūt dāt salutē. s. sacramēta noua.

B 2. opi. ¶ Aliȷ̄ aūt dicūt ꝙ principaliter instituta fuit circūcisio ,pter deletionē culpe originalis. et ꝯsequēti ad gratiā ,pferēdā: ⁊ ,p tāto dr̄ nō ꝯferre gratiā q: nō ex principali istitutione: ſꝫ cōcomitāter ꝯfert.

Improb. 1. opi. ¶ Cōtra primā opinionē apparet satis ex scḋa pte prime ꝯclusionis ꝙ i circūcisione ꝯferebat̄ gratia: et ad hoc etiā sunt auctoritates. pria Augustini i libro de nuptiȷ̄s / ⁊ ꝯcupiscētia ⁊ ponit̄ de ꝯse. dist. iiij. Ex q̄ instituta est circūcisio ad purgationē pcti veteris valebat magnis et puulis: sicut baptism⁹ valere cepit ex quo institut⁹ ē. qḋ non esset nisi ꝯferret̄ gr̄a. Itē Beda sup illud Luce. ij. postq̄ ꝯsummati. ⁊c. salutifere cura tionis remediū circūcisio i lege agebat quod baptism⁹ tpe gr̄e ꝯsueuit. igr̄. ⁊c.

Improb. 2. opi. ¶ Sꝫ ꝯ secundā opinionē ,pbat̄ ꝙ i circūcisione intēdebat̄ gr̄a. q̄a agēs ſm rectā rōnē principalius intēdit pfectionē q̄ꝫ carētiā impfectiōis. q: nō intēdit illā carētiā nisi ,pter pfectionē. igr̄. ⁊c.

C 3. ꝯclo ¶ Tertia ꝯclusio ē ꝙ licet sacramēta noua sacramēt ꝫ antiq̄s sint pfectiora: tm̄ hoc nō est: rō q: in solis sacramentis nouis ꝯferat̄ gr̄a. Prima pars ptꝫ: q: legis pfectioris sacramēta sunt pfectiora. Sed scḋa ps ptꝫ: q: etiā i antiq̄s sacramētis ꝯferebat̄ gr̄a sicut iam ,pbatū est de circūcisiōe. igr̄. ⁊c.

D Qō. ¶ Hic est ergo dubitatio i quo sacramēta noua sūt aliȷ̄s pfectiora cū i aliȷ̄s ꝯferebatur gratia sicut ꝯfert̄ in istis. Itē q̄d dicendū ad auctoritates supra tactas q̄ videtur negare gratiā a sacramētis antiq̄s.

¶ Pro solutiōe istoꝝ notāda est quedā distinctio quā ponit Scot⁹: scꝫ ꝙ sacramentū potest capi ,ppie ⁊ improprie. Nō in lege moysi fuerūt multa sacramēta iproprie dicta sicut purgatōes ab immūdiciȷ̄s ꝯctis / vt a tactu mortui / ⁊ a lepra. ⁊ sic de aliȷ̄s Erāt etiā ibi q̄dā sacramenta iproprie dicta alia a p̄dictis tn̄ plus accedētia ad pfectionē / sicut erant oblationes hostiarū. hec em̄ ptinebāt ad cultū latrie ,p tpe illo quo de⁹ sic voluit coli. Et iste scꝫ purgationes / ⁊ oblatiōes dicebant̄ cerimonie / vl̄ cerimōialia sacramēta. Et de istis potest ꝯcedi

ꝙ non dabāt grām tanq̃ signa
efficacia respectu gratie mō q̃
expositū est efficaciter in diffi
nitione sacramēti. immo etiā
dixerūt aliqui ꝙ nec i illis ꝯfe
rebatꝝ grā p modū meriti. sed
istud videtꝝ nimis durū ꝙ ali-
q̃s ex obedientia seruet dei p̄
ceptū cuiusmodi erāt p̄cepta
de p̄dictis cerimonijs in lege
et tñ ꝙ non mereatꝝ gratiā/vel
augmentū eiꝰ si eā habeat pri
us. ergo licet in illis non ꝯfer
retꝝ gratia ex ꝟtute operꝫ ope-
rati sicut fit in sacramētis ꝓ-
prie dictis. tñ in illis ꝯfereba
tur virtute operis operātis. i.
virtute boni motꝰ interioris
E tanq̃ meriti. ¶ Sed preter illa
adhuc in lege erat circūcisio:
q̃ fuit ꝓprie sacramētū. in ea
enī ꝯferebatꝝ grā virtute ope-
ris operati: ita ꝙ nō req̄rebat-
tur in suscipiente bonꝰ motus
interior q̃ mereretꝝ gratiā. sed
sufficiebat ꝙ suscipiens eā nō
poneret in se obicē. Et si sint
aliqua dicta sanctoꝝ aut do-
ctoꝝ negantia gratiā a sacra
mentis antiq̃s (loq̄ndo nō so-
lum de sacramētis improprie
dictis/sed etiā de circūcisiōe)
illa possunt tripliciter intelli-
gi ſm triplicē comparationez
pfectiōis sacramentoꝝ nouo
rū supra antiqua sacramenta
F ¶ Primo mō pōt itelligi ꝙ cir
cuncisio non ꝯferebat gratiā
nec alia sacramēta antiqua. i.
paruā gratiā/ꝯferebāt respe-
ctu baptismi / ⁊ alioꝝ nouoꝝ
sacramētoꝝ ¶ Secūdo modo
potest dici ꝙ non cōferebant
gratiā (scꝫ que esset imediata
dispositio ad gloriam) qꝛ illa

grā non aperuit ianuā regni/
sed hoc non fuit ex defectu il-
loꝝ sacramētoꝝ: sꝫ qꝛ fluxerīt
tp̄e quo nōdū erat p̄ciū solutū
. i. añ passionē xp̄i. Vñ ita fuis
set tunc de sacramētis nouis
Nā licet oīa sacramenta tam
noua q̃ antiqua habuerīt effi-
caciaz a solo deo tanq̃ a causa
principali/tñ a xp̄o patiēte si-
ue a passione xp̄i habuerūt ef
ficaciā tanq̃ a causa merito-
ria sicut ꝓbat Scotꝰ in quar-
to. s. questio. ij. disti. Modo si
cut ip̄e dicit ibidē/qꝛ obsequi
um iusticie de facto exhibituz
ad maiꝰ acceptatꝝ q̃ tp̄m solū
p̄uisum. Trinitas vero i sacra
mētis antiq̃s cōferebat grām
merito passionis xp̄i tanq̃ ab
ea preuiso. ipsa aūt nūc in sa-
cramētis nouis ꝯfert gratiaz
merito passiōis christi tanq̃ iā
exhibito. Ideo maiorē effica-
ciā hn̄t sacramēta noua q̃ āti
qua. Et etiā noua maiorē ha-
buerūt efficaciā post xp̄i pas-
sionē q̃ ante: quare pfectiora
fuerīt postq̃ añ. ¶ Tertio mō G
p̄t intelligi ꝙ circūcisio nō cō
ferebat gratiā qꝛ nō vniuersa
liter cuicūq̃ suscipiēti ip̄a enī
forte ex sua institutiōe deter-
minabatꝝ ad certū gradū grē
ita ꝙ vltra illū nō ꝯferebat. ⁊
si tm̄ gradū inueniebat i susci
scipiēte. nichil ꝯferebat eidē.
Et iste vltimꝰ modꝰ apparet d
intētiōe magr̄i. Vñ cū ipse di-
xerat ꝙ in circūcisiōe grā nō
dabatꝝ. statim ipse subdit: vt i
baptismo. Et cām reddit: q̄a
quātūcunq̃ iustus accedit ad
baptismū vlteriorē ibi accipit
graz supple: nisi tm̄ habeat ꝙ

sati fuerunt baptismo. Johannis non tenebantur iterum baptisari baptismo xpi. igitur. etc. Consequentia est clara. et antecedens patet per magistrum in fine secunde distinctionis. vbi dicit quod spem posuerunt in baptismo Joh. et patrem et filium et spiritumsanctum credebant non sunt postea baptisati.

3. argumentum ¶ Tertio sic. Circuncisio aliquando sufficiebat ad salutem: quia et peccatum delebat et gratiam conferebat: vt dictum est in precedenti questione. Sed christus per institutionem baptismi non euacuauit/nec reuocauit circuncisionem. Tum primo quia ipse dicit Mathei. v. Non veni soluere legem: sed adimplere. Circuncisio autem data fuit in lege Gen. xvij. Tum secundo. quia Gen. xvij. data fuit Abrahe: circuncisio in fedus sempiternum. ergo semper mansura. Tum tertio quia deus instituit circuncisionem nec apparet vbi eam reuocauerit. immo christus eam seruauit toto tempore vite sue. nec alius a deo potest/ aut potuit eam reuocare. igitur ipsa adhuc sufficit ad salutem. et per consequens non est necessarius baptismus. etc.

In oppositum ¶ Oppositum patet Joh. iij. Nisi quis renatus fuerit ex aqua etc. In ista questione erunt tres articuli sicut in alijs.

Decisio questionis. ¶ In primo articulo videbitur quid sit baptismi diffinitio In secundo articulo videbitur de principali quesito. In tertio articulo vtrum per institutionem baptismi euacuata sit circuncisio. quia de isto tangitur in tertio argumento ante oppositum q. ¶ Quantum ad primum articulum ponenda et exponenda est baptismi diffinitio que secundum doctores potest dari sic. Baptismus est ablutio hominis viatoris. nec actualiter: nec habitualiter dissentientis. facta in aqua elementari fluida ab alio simul abluente/ et proferente certa verba a xpo instituta. cum intentione faciendi quod intendit facere ecclesia xpiana. Ex hac eius diffinitione patet quid sit materia / et quid forma baptismi. sic loquendo sicut doctores loquuntur de materia et forma sacramenti. Patet etiam quod sit persona ministrans/ vel persona suscipiens baptismum Primo enim patet quod sit materia baptismi. quia aqua elementaris fluida. per hoc quod dico elementaris excluditur quecunque humor mixtus mixtione que variat speciem aque/ et de quo aqua dicitur equiuoce. sicut aqua rosacea/ vel vrina que est colatura sanguis/ vel ceruisia maxime bona que bene nutrit. Ubi vero mixtio non mutat aquam a specie sua aqua est conueniens ad baptismum. sicut est in aqua mixta per confusionem partium terrestrium iuxta positarum/ vel aliarum manentium in suis speciebus: vt aqua maris. lixiuium: vel aqua sulphurea. Ubi vero dubium esset de mixtione an variaret speciem aque/vel non. vt in farinata/ et in brodio carnium/ et in aliquibus ceruisijs/aut alijs similibus. de quo non ad theologum/sed ad philosophum/vel ad medicum pertinet iudicare. tunc in tali dubio via certior est tenenda. etc. Per hoc autem quod dico fluida excluditur congelata vt nix/vel glacies. et generaliter omnes aque licet maneant in specie sua: tamen per iuxta positionem grosso-

rum corporũ/vel alias efficit. tam spissa q̄ nõ põt abluere vt lutũ ⁊ alia si qua sunt similia.

A ¶ Si aũt q̄ras cur baptismus fiat potius in aqua q̄ in aere cum aer sit cõior q̄ aqua. Dico q̄ sola rõ est diuinũ bñplacitum q̄ ita voluit ordinare.

¶ Ad hoc tñ sunt congruentie. Primo. q̄r aqua est magis frigida. Scdo. q̄r ipsa est magis hũida. Tertio. q̄r ipa est lucida. Quarto. q̄r satis est cõiter habita In primo significat cõcupiscentie extictio In scda significat grẽ iniunctio. In tertio significat fidei illustratio. in quarto significat baptismi cõis obligatio. Aer autẽ non habet oẽs p̄dictas conditiones: ⁊ etiã nõ est elementũ resistens tactui sicut aqua. ⁊c.

Est igitur baptismus ablutio hois facta in aqua elemẽtari fluida. Et dico ablutio/non p fusio/nec aspsio/ nec imersio/ q̄r requirit ⁊ sufficit q̄ sit ablutio seu lotio: ⁊ non dico vnica vel trina: q̄r quelibet sufficit ad necessitatẽ sacramenti: sed minister tenet seruare modũ ecclesie i qua baptisat. aliter

B grauiter peccat. ¶ Ex his sequũtur aliqua correlaria Primo sequit q̄ puer non põt baptisari existens in vtero mris ꝺm oẽs partes: nec sufficit q̄ mr baptisaret. Rõ est/ nõ illa quã Thomas assignat: scz q̄r est coniũctus cause corruptionis/vt probat Scotus: sed q̄r baptism⁹ est lotio seu ablutio que fieri non põt in vtero matris. Si aũt puer apparet extra vterum matris. ꝺm ptem principalem vt caput/ tũc potest baptisari. nec oporteret ipm postea rebaptisari. ¶ Si vero ꝺꝫ ptem minus principalem vt manum/vel pedem illa pars est baptisanda: quia i ea est tota aia vt dicit Scotus. licet quidam dicant oppositum. Si tñ puer postea nascatur viuus plenarie potest baptisari sub conditione. Si aũt mortuus fuerit non est ei neganda eccl'iastica sepultura.

Cum ergo dicitur baptismus est ablutio hominis intelligẽdum est scdm totum corpus / vel ptem principalem vel etiã quamcunq̄ in casu necessitatis ꝺm Scotum. ¶ Secundo C

sequitur q̄ si paruulus corio inuolueretur et poneretur in aqua. Ita tamen vt aqua non tangeret corpus eius: sed corium solum non esset baptisatus: sed si tangeret corp⁹ esset baptisat⁹. si alia ad baptismũ requsita fierent. Sed Scotus dicit q̄ si proijceretur de ponte non esset baptisatus: quia talis proiectio non est ad vitã nec ad lotionem: sed ad mortem. Holkot tamen dicit q̄ si hoc fieret in casu necessitatis et puer moriretur ipe saluaretur deo pficiẽte illud quod ab homine fit impfecte. si autem euaderet mortem esset sub cõditione baptisand⁹. ¶ Tertio D

sequit q̄ aqua imbibita in spõgia dum est ibi si contigat carnem p contactum spongie nõ est sufficiens materia baptismi: quia talis contact⁹ nõ est lotio: sed ꝯtact⁹ aq̄ fluide libere contingẽtis secūti et sepa

rātis inter cutē et aliud corp⁹ vt dicit Scot⁹. ¶ Quarto seqtur ꝙ si quis in casu necessitatis puer in calato positū cum corda imergat in aqua putei. faciendo alia reqsita. talis est vere baptisat⁹ ꝛ non rebaptisandus: qꝛ non oportet ꝙ baptisat⁹ tāgat imediate ab aliquo hoīe: sꝫ sufficit ꝙ lauet ꝛc. Et sic pꝫ de materia baptismi

E ¶ Scdo ex pdicta diffinitiōe pꝫ q̄ sit forma baptismi: qꝛ certa verba a xp̄o instituta ista. scꝫ. Ego baptiso te in noīe patris ꝛ filii ꝛ spūssci amen. In q̄bus verbis quinqꝫ notantur. ¶ Primo psona baptisās ego ¶ Sdo act⁹ exercit⁹ baptiso. ¶ Tertio psona baptisata. te. ¶ Quarto iuocatio trinitatis in noīe pr̄is. ꝛc. ¶ Quinto deprecatoria oīo amē. id est ita fiat. de quib⁹ q̄nqꝫ primū ꝛ vltimū (scꝫ ego et amen) nō sunt simpliciter de necessitate forme / nec de essentia: sed de decentia. Uñ nō ponunt in euāgelio Mar. vlt. vbi est institutio baptismi. Etiā lꝫ de essētia forme baptismi sit ꝙ ipa exprimat actū exercitū ꝛ psonā baptisatā: qꝛ exprimunt in euāgelio vbi dr̄. baptisantes eos tñ nō est de essentia ꝙ ista duo exprimātur sub verbo prime persone ꝛ p noīe scde. dicēdo baptiso te: qꝛ nec sic in euāgelio exprimunt / nec gressi sic exprimūt: sꝫ dicūt. Baptiset seruus xp̄i in ꝛc. ꝛ tñ baptisati ab eis nō rebaptisant. Ureūtñ a tpe ꝯstitutiōis Alexādri q̄ habet extra de baptismo ꝛ ei⁹ effectu. ca. Si q̄s illa forma superius posita saltē, quo ad q̄ttuor prima puncta a ministro ecclesie romane est seruanda aliter grauit peccat. q̄ illā nō obseruat Et dico saltē q̄ ad q̄ttuor pria pūcta: qꝛ illa dictio amē i dicta ꝯstitutiōe nō ponitur: ideo solū est de honestate

F ¶ Dico etiā a ministro ecclie romane ꝛc. qꝛ forte greci tenēdo formā suam nō peccāt. Et hoc si eccl'a romana pmittat ꝛ non expsse eis phibeat vti ea: sicut diceret de vnica / vel trina imersiōe. fm vsum ꝛ ꝯsuetudinē diuersaꝝ ecclia ꝝ. E dixi forte nō peccāt qꝛ nescio si de hoc sit phibitio ꝛc Ad hoc aūt ꝙ pdicta v̄ba sint debita forma baptismi nō opꝫ ꝙ illa met pferātur sine q̄cūqꝫ mutatiōe vocis: qꝛ v̄ba alia q̄ latia possunt eē forma baptismi Et silr nō q̄libet mutatio illoꝝ verborū i latino vitiat formā: sꝫ sufficit ꝛ etiā reqrit ad debitā formā ꝙ i ipsa maneat significatio cōpleta dictoꝝ verboꝝ: ita ꝙ nō fiat mutatio circa significationē / vl' modū significādi. Ideo si diceret baptiso te i noīe genitoris / ꝛ geniti / ꝛ spūs almi nō eēt baptism⁹ qꝛ lꝫ ista noīa supponāt p psonis tñ pn̄cipaliter significāt notiones. nec debet baptisari in noīe trinitatis / vel pr̄is / vel xp̄i. Et licet aliq̄n liceret i noīe xp̄i baptisare: scꝫ ex spāli dispēsatione vt nomen xp̄i ampli⁹ pmulgaret. sicut Act. xix. ꝛ. x. pꝫ tñ ꝙ istud ampli⁹ non licꝫ. Si G tñ de facto istud fiat / dubitat Scotus vtrū sit baptism⁹ ꝛ nō est aus⁹ dicere ꝙ sit baptism⁹

nec etiã q̃ nõ sit baptism⁹: q̄ dicit ipse. Non lego vbi fuerit illa dispẽsatio reuocata. Ideo reputat dubiũ vtrũ sit baptism⁹ vel non. Et dat remediũ. q̃ sic baptisat⁹ in noĩe xp̄i sub cõditione rebaptiset in forma cõi. Sed videt michi q̃ hic nõ est reputãdũ dubiũ: q̄ licet non legat qñ ⁊ vbi illa dispensatio fuerit reuocata: tñ cẽset fuisse reuocata: qñ causa dispẽsationis cessauit: scꝫ qñ nomen xp̄i fuit sufficienter ꝓmulgatum. Unde ab illo tunc/ nec illa forma licuit/ nec valuit. Et lꝫ dubiũ sit quãdo illud primo fuerit tñ iã nõ est dubiũ q̃n ita sit.

A ¶Forma igit supradicta tenẽda est q̃ tunc valet qñ nõ fit circa eã mutatio q̃ ĩpediat ei⁹ significationẽ vel modũ significãdi. Uñ circa illã formã vocalem potest fieri mutatio tripliciter. ¶Primo ꝑm substãtiã orationis prolate / scꝫ cõmutãdo/ vl̄ corrũpẽdo) ¶Secundo ꝑm quãtitatẽ (scꝫ addẽdo/ vel diminuẽdo) ¶Tertio ꝑm ordinẽ verboꝝ (scꝫ iterponendo/ vel trãsponẽdo) Et sic lꝫ trib⁹ modis gñaliter: tñ sex modis spẽaliter potest fieri p̄dictorum verboꝝ mutatio. Et ꝑm hoc ponam sex regulas.

B 1.reg. ¶Prima est q̃ si circa substãtiã dicte orõis vocalis fiat mutatio ꝑ totalẽ mutationẽ vocũ manente penit⁹ eadẽ significatione hoc nihil nocet. q̄ in oĩ ligua baptisari potest. Sed si mutet significatio talis obest sacramento. vt si dicat abluo istũ ĩ virtute gnitoris/ vl̄ trinitatis/ vl̄ xp̄i.

C 1.reg. ¶Scđa regula est q̃ si circa substantiã dicte orõnis vocalis fiat mutatio ꝑ partialẽ corruptionem alicui⁹ dictionis: sic q̃ nõ maneat eadẽ significatio. nec ꝑm primariã institutionẽ illius. ne ꝑm trãsumptionẽ cõis vsus: tũc talis corruptio nocet Sꝫ si maneat eadẽ significatio/ nõ ꝑꝫ primariã ĩpositionẽ: tñ ꝑm accõmodatiõeꝫ vsus (maxime apđ simplices) tũc talis corruptio nõ obest. Ut si dicat baptiso te in noĩe patra/ ⁊ filia/ ⁊ spũsancta de conse. dist. iiij. retulerũt. ⁊c.

¶Tertia regula est q̃ si circa quantitatẽ dicte orationis fiat mutatio alicui⁹ per additionẽ cum intẽtione mutãdi formã eccl'ie/ tũc nichil fit: vel etiam cum intentione introducendi errorẽ/ sicut fecit arri⁹. vt dicendo in noĩe p̄ris maioris/ ⁊ filij minoris ⁊c. Si aũt fiat ex simplicitate vel deuotione nõ impedit. Ut ĩ noĩe patris ⁊c. et beate marie/ vel beati nicolai. melius est tamẽ a tali deuotione abstinere. D 1.regula.

¶Quarta regula est q̃ si circa quantitatẽ dicte orõnis fiat mutatio ꝑ diminutionẽ alicui⁹ et fiat voluntarie/ tunc ĩpedit. Si autẽ inuoluntarie: vt q̄ baptisans moritur vel ĩpeditur ante ꝓlationem cõpletam: tũc pie creditur q̃ summ⁹ sacerdos supplet defectuꝫ. et si sic baptisat⁹ morit/ saluabit: ⁊ gaudebit ecclesiastica sepultura. si vero viuat/ debet sub cõditione rebaptisari. E 4.regula.

¶Quinta regula ē q̃ si circa ordinẽ dicte orõnis fiat mutatio ꝑ transpositionẽ dictionũ. ⁊ hoc fiat ex simpli- F 5.regula.

citate tunc non nocet. Si aũt ex malicia (vt q: sic faciēs nõ intēdit seruare ordinē eccl'ie) tũc ipedit. ¶ Serta regula est
G
c.reg. q si circa ordinē dicte orõnis fiat mutatio p interpositionē et illa sit magna. ita q̃ s3 vsuz intentio et act' prolationis nõ debēt iudicari vn' tũc non est baptism': sed si fit pua iterpositio p silentiũ / vel tussim tunc nõ nocet etiã iterpositio nois proprij qd tũc imponit puulo nec obest nec pdeit sacramēto
H Et hec de forma ¶ Tertio pncipaliter ex supradicta diffinitione pt3 q̃s sit minister cõueniens hui' sacramēti p hoc q̃ ibi dr ab alio supple hoie viatore viro: sc3 vel muliere simul proferente verba et abluēte cũ intētione 7c. Et quo pt3. q̃ ex parte ministri q̃ttuor cõditiones reqrunt. ¶ Prima est. q̃ sit alius ab eo q̃ baptisat: q: idem hõ non põt seipm baptisare. Extra de baptis. et ei' effectu. Debitũ vbi pbat exēplo / auctoritate / et cõgruētia. ¶ Secunda cõditio est q̃ minister sit hõ viato: vir / sc3 vel mulier Unde gñalit cõgruũ est q̃ minister baptismi sit suppositũ humanũ i statu vie. q: xps existēs hõ viator istituit baptismũ. ¶ Scdo. q: apl'is existentib' viatorib' dedit ministeriũ baptisandi. ¶ Tertio. q: p baptismũ efficit q̃s mēbrũ eccl'ie militãtis. Ideo d3 dari ab eo q̃ ē de eccl'ia militãte. Et iõ de cõi lege ad hoc q̃ aliq̃s sit debit' minister baptismi et ab eo q̃ reputet dari baptism' reqrit et sufficit suppositũ hũanũ in statu vie. Ex q̃ sequunt aliq correlaria. ¶ Prio seqt q̃ de cõi lege spũs ãgelic' / vl' hũanus: vel ēt pur' hõ btũs: vl' dãnat' nõ põt baptisare. Uñ baptisat' a spũ: vel hoie dãnato simplr nõ d3 reputari baptisatus: nisi p spālē reuelationem cõstaret q̃ hoc fecisset ex precepto dei. sed baptisat' a spũ vel hoie btõ si cõstaret q̃ eēt btũs simplr / d3 reputari baptisat'. q: ille nullũ offm̃ vsurpat: sed oia q̃ opatur facit cum diuina approbatione ¶ Scdo seqtur K
q̃ de cõi lege mulier potest baptisare. de cõse. di. iiij. Mulier. tñ mulier nõ d3 baptisare presente viro. nec vir laycus pñte clerico. nec vir clericus / vel in alijs ordib' cõstitut' pñte pbr̃o Sacerdos autē hoc põt pñte epõ: q: hoc est officiũ suũ. qd null' ali' d3 facere nisi in casu necessitatis: vel nisi vbi se redderet idignũ: vt si non vellet i casu necessitat' baptisare: nisi daret sibi pecunia. nichil em̃ sibi d3 dari ex pacto. j. q. ij. q̃spio. S3 idē ē faciēdũ acsi nullus sacerdos pñs eēt. j. q. j. baptisandis. ¶ Tertio sequit q̃ L
de cõi lege q̃tũcũq3 mal' hereetic': vel ifidelis põt baptisare dũ tñ habeat intentionē faciēdi qd eccl'ia itēdit facere. etiã si nichil credat de veritate sacramenti. tñ a malo ministro (sc3 heretico: excõicato: vl' fornicario notorio) nõ debēt recipi sacramenta: nisi i necessitate. ¶ Tertia cõditio ex pte ministri reqsita est q̃ ipe sit ablu M
at et proferat v̄ba. Uñ tota forma verborũ d3 tota pferri ab

vno et etiaz q̄ pfert v̄ba debet simul abluere et pferre: qz sacr̄a eccl'ie sunt sacr̄a vnitatis et diuidi nō debēt de ɔsecr. dist. ij. Q: passus. Ex quo pz solutio vni⁹ casus q̄ cōiter ponit̄. s. ꝙ si mācus debita v̄ba pferat/ et mut⁹ abluat/ puer non est baptisatus. Nā tūc pferens v̄ba diceret falsum. Etiā sacr̄a ecclesie quo ad illa q̄ sunt necessitatis nō repiūt diuisionē: sz bn̄ quo ad ea q̄ sunt solennita

A tis et c. ¶ Quarta conditio ex pte ministri req̄sita ē debita intentio. s. faciendi qd̄ eccl'ia intēdit. Et fm Scotū nō req̄ritur intētio actualis: nec sufficit hitualis/ sz v̄tualis. hoc ē baptisans qn̄qꝫ habuerit intētionē actualē ex qua descēdat actus baptisandi. ¶ Quarto ex supradicta diffinitōe ptz q̄ sit psona suscipiens baptismū qz hō viator scz vir vl' mulier nec actual'r nec hitualiter dissentiēs. Scot⁹ vero d̄t aliqualiter ɔsentiēs/ vl' nūqꝫ vsus libero arbitrio. qz p̄z eū i hn̄te vsuz liberi arbitrij req̄rit̄ ɔsēsus. imo d̄t ꝙ forte nō sufficit ɔsensus hitualis sine actuali. Quicq̄d tn̄ sit de hoc certum est ꝙ requirit̄ in baptisato ꝙ nō sit dissensus. Vn̄ circa hoc

B pn̄t poni aliq̄ ppōnes. ¶ Prima est ꝙ si baptisand⁹ sit puulus nō req̄rit̄ ɔsensus nec ipi⁹ nec parentū. Vn̄ inuitis parētib⁹ pn̄t puuli baptisari. nō tn̄ d̄nt baptisari inuitis parētib⁹ alteri⁹ secte: sicut iudeis/ vel paganis. Et hoc maxime a psona priuata. qz parētes hn̄t ius in filios: qd̄ nō dz eis tolli a psona p̄uata et c. Scot⁹ tn̄ d̄t ꝙ psona publica sicut p̄nceps si tolleret a iudeis filios puulos: et eos faceret baptisari/ et religiose educari bn̄ faceret. dūmō hoc faceret cū bōa cautela: scz ne pentes p̄cognescētes hoc pri⁹ occiderēt puulos imo qd̄ est plus/ ꝙ religiosum eēt illos pentes cogere minis et terrorib⁹ ad suscipiendū baptismū et ad fuādū postea susceptū. Et hoc ip̄e declarat: et r̄ndet ad oppositas rōnes et c.

¶ Scd̄a ppō est ꝙ si baptisandus sit adult⁹/ ppetuo furios⁹ stultus/ vl' insane mentis/ aut nunqꝫ vsus libero arbitrio: de ip̄o est idē iudicio sicut d̄ puulo. C

¶ Tertia est ꝙ si baptisandus sit adultus/ furiosus/ stultus/ aut insane mētis: q̄ tn̄ nō fuit semp talis: sz hz lucida interualla. tunc req̄rit̄ ꝙ aliqn̄ habuerit intentionē baptisandi: vl' saltem ꝙ an̄ non habuerit ɔtrariā intentionez. Et iō amentes vl' dormientes si an̄ furiā vel somnū habuerūt cōtrariā voluntatē/ nō recipiūt sacramentū cū in somno vl' in furia baptisant̄. Si v̄o ante innotuit eoꝝ volūtas/ pn̄t in articulo necessitat' baptisari: ēt si furiosus tūc ɔ̄dicat. Si aūt nō sit i articulo necessitat' dz in furioso expectari lucidū interuallū. D

¶ Quarta ppositio est ꝙ si baptisand⁹ sit adult⁹/ sane mentis/ et de facto vtens libero arbitrio requirit̄ ꝙ nō sit in eo dissensus/ nec actualis nec hitualis. Et hoc ē certum: imo fm Scotū requirit̄ ɔsensus aliqualis. Et sicut di E

cit volkot In tali requirit in tētio/ r fides/ r volūtas sacrm recipiēdi absoluta/ vł ꝯditionata. Uñ si ꝗs oīno cogeret ita ꝙ simplr eēt coactio nihil fieret. Si tñ sit volūtariū mixtum: sicut si ꝑ metū īducitur tūc recipit sacrm. sꝫ nō rem sacramēti. Ex his ptꝫ ꝗd dicendū de eo ꝗ ficte accedit ad baptismum. ¶ Uñ de hoc sit hec ꝗnta ꝓpō ꝙ ficte accedēs ad baptismuꝫ sic ꝙ oñdit se velle recipere baptismū eo mō quo ecclia intendit eū ꝯferre/ r tñ oppositū hꝫ in aīo: nec sacrm recipit nec rem sacramenti.

D Sexta ꝓpositio sit hec: ꝙ ficte accedēs ad baptismum sic ꝙ oñdit se dispositū ad recipiendum illud sacramētū: r tñ est disposit⁹. vt vł ꝑ infidelitateꝫ vel ꝑ aliqͦd mortale pctm̄: de quo nō penitet. nō recipit reꝫ sacramēti: scꝫ grām. qꝛ ponit obicem. mō sicut ðt August. ꝗ creauit te sine te non iustificabit te sine te. Si aūt talis habeat infidelitatē respectu articuli de baptismo (vt qꝛ credit baptismum nō ꝓdesse) tūc nec sacrm recipit nec rē sacramēti: r recedēte fictione est rebaptisandus. Si aūt habeat veram fideꝫ respectu articuli de baptismo: r hēat infidelitatē respectu alteri⁹ articuli ꝑtinentis ad illū: vel etiam habeat quodcūqꝫ aliͦd pctm̄: tūc recipit sacrm. et recedente fictione: scꝫ ꝑ pniam recipit rē sacramēti: r nō est rebaptisandus. Et de hac vltima fictiōe loquunt scti. Uñ ðt Augu. in lib. de baptismo puulorꝝ Tūc valere incipit baptism⁹ ad salutem cū illa fictio veraci cōfessione recesserit: ꝗ in corde malicia ꝑseuerāte pctōꝝ ablutionem nō sinebat fieri. Sic ꝑ ex diffinitōne baptismi supra posita ptꝫ ꝗd sit materia r ꝗd forma baptismi: r etiaꝫ ꝗd sit ꝑsona ꝯferens: r ꝗd ꝑsona suscipiēs baptismū ¶ Sꝫ adhuc iuxta hāc materiā solent poni a doctorib⁹ multi casus dubij. quoꝝ plures ex iam dictis sunt soluti. Ponā tñ aliquos: r ꝗ magis videntur difficiles ad soluenduꝫ. ¶ Prim⁹ casus sit iste; Pone ꝙ aliꝗs hñs puerum pagani/ vł iudei in custodia/ videns ipꝫ piclitari morte baptiset illū sub tali ꝯditione. Ego te baptiso rc. si pater tuus cras ꝯsentiat. nunꝗd talis est baptisatus. ¶ Uno mō pōt dici ꝙ si puer añ ꝯditionē impletā trāseat: nō erit baptisatus. qꝛ tūc nō erit capax baptismi eo ꝙ nō erit de foro ecclesie militātis. nec est ꝯ hoc illud capi. A nobis. Extra de sen. exco. ¶ Ubi habet ꝙ mortui snia excōicationis ligant r soluunt. r sic vident eē ð foro eccłe militātis. Nā hoc solū tꝫ in iurisditiōib⁹: nō in sacramētalib⁹. illͦ est etiā propter fctā ꝑcedētia quib⁹ hoc meruerūt/ alꝭ nō. Et ad hoc ē Aug. de cura ꝓ mortuis agēda. Sꝫ nō sic i ꝓposito. qꝛ iste paruulus nihil oino meruit. ¶ Alio mō tñ pōt dici ꝙ nullum sacrm recipit ꝯditionē nisi de pñti/ vł de ꝑterito ꝓpter certitudinē sacramēti. Qͦd autem mrimoniū admittit ꝯctū

E 1. ca .solu D 2. solu

de futuro nō est: q2 sacramen tale: s3 q2 ɔtractus siue pactum. Et adhuc talis ɔtctus non est mrimoniū/nec sacrm s3 spōsa= lia. iō nec in casu nr̄o ē baptis
Solo. Ade. mus. ¶ Dicit tñ adā q̄ in cāu vbi hoc pie ageret. vt vbi gr̄a Si fuius xp̄ian⁹ alicui⁹ paga= ni nō audens absolute hoc fa cere in pñtia alioꝝ suoꝝ agat vt dictū est. credibile est q̄ fi= des sui cū tali ope puulo sub
A uenirct. ¶ Ego aūt dico sim=
Opio doct. pliciter et absolute q̄ in casu isto nō est baptism⁹ nec aliqd qđ puulo valeat ad salutē. q2 ɔditio adiecta (sicut dicit hel kot) repugnat sign̄ioni forme sacramentalis. Nā cum dicit q̄ ita sit in hoc tp̄e p̄senti: ita q̄ baptiset eū 2 ɔferat sacrm. Cum aūt adiungit p̄dicta cō= ditio illa interimit signionem actus exerciti significati p̄us q2 d2: si pater vult. Et iō ē mu tatio forme ɔtuz ad signionē que semp sacramētū impedit vt. s. dictum est. quare nō fit
B qđ requirit ad salutem. ¶ Se
2. cas⁹ cūdus casus. Pone q̄ nō sunt sacerdotes q̄ eūdem puerū si= mul sub hac forma baptisent. Ego te baptiso si nullus ali⁹ te baptiset. vel etiam pone q̄ vterq3 sine aliq̄ conditione di cat. ego te baptiso: nunquid
1. solo puer est baptisat⁹? ¶ Ad pri= mā partem casus: pōt dici q̄ illa conditio est corruptiua si gnificationis forme in tali ca su vt nūc. 2 iō est ɔria effectui baptismi 2 nō tenet sacrm: q̄= uis ɔditio sit impleta. sicut ē de mrimonio ex̄ d ɔdi. appo. ca. vlt. Si dicat ego ɔho tecū

si semp velis esse adultera 2c. ¶ Adam tñ dicit q̄ si vterq3 Solo
pie ageret nō intendēs agere Ade
ɔ cōem formā eccl'ie. nec ali= qd sciēs d ɔsocio: s3 scrupulo= se hoc faciēs vt caueret ab ir= regularitate 2c. 2 intendēs ol no puerū baptisare tunc puer eēt baptisat⁹ Si aūt vterq3 ca uillatorie ageret. q̄si diceret valeat istud fctm̄ q̄tū solū ver ba dāt. tūc puer nō eēt bapti=
sat⁹. 2 hoc ē p̄babile. ¶ Ad se C
cūdā partez casus p̄t dici q̄ si vterq3 baptisans intēdat p̄nci pal'r baptisare 2 eque prio ba ptiset: ab vtroq3 puer ē mini= sterial'r baptisat⁹: 2 d2 semel solum baptisat⁹: q2 nō impri= mit nisi vn⁹ caracter: nec ma= ior gr̄a dat q̄3 si vn⁹ solus ba= ptisaret. Nec puer vel bapti= sans est irreglar̄. q2 non ē ite ratio sacramēti s̄m intellectū illi⁹ canoñ. d ɔsecratione dist. iiij. qb⁹ Nā illō sacri canonis statutū fuit in penā 2 detesta tionē volentiū iterare baptis
mū. ¶ Isti aūt hoc nō itēdūt: ☞
nec reuera ē ibi iteratio sicut in cāu q̄ ples assistētes ep̄s v= ba simil p̄ferūt ɔsecratoria ho
stie. non ē iteratio. ¶ Terti⁹ 3. cas⁹
cas⁹. Pone q̄ sacerdos d plu= rib⁹ sibi oblatis vnū solū bapti sare intendit. nec aduertit q̄ duo sibi offerunt/nec plus h3 intētionē sup vnū q̄3 sup alteꝝ s3 cogitet in gn̄ali volo pueꝝ nūc mihi oblatum baptisare
2c. ¶ Nunqd vterq3 ē baptisa So
tus vel non? p̄t dici p̄babil'r q̄ nullū baptisat. q2 intētio i ca su isto repugnat effectui. Nā qua rōe vnū baptisaret: pari

rōne vtrūq̄. Et tñ nō vtrūq̄: q: intētio ꝯriaꝝ in casu. Et similiter pōt dici de mōstro biformi: ꝙ si baptisans singulariter ꝛ ꝑcise intēdat vnū solū baptisare ꝛ sup neutrū pl⁹ intēdat ꝙ sup reliquū ꝛ sint ibi due aīe neutra est baptisata.

Scd̾o Ade ¶ Adā tñ dt ꝙ si sacerdos nō hr̄et intētionē exp̄sse ꝯriā/ et faceret i forma eccl̾e ꝙ vterq̄ baptisaꝝ eo ꝙ singulare pt se

Sol̾o Holkot. extēdere ad plale. ¶ Tuti⁹ tñ est vt dt Holkot vnū baptisare ꝛ postea aliū sub ꝯditōe di-

E cēdo. si nō fuerꝭ ꝛc. ¶ Uñ gnaliter in hoc cāu ꝛ alijs dubijs sūt tres regl̾e q̄s ponit Scot⁹ vbi agit de forma baptismi.

1. reg. ¶ Pria ē si possibilitas adest

2. rla. via tutissima ē tenēda. ¶ Secūda si ñ adest possibilitas via

3. reg. tutissima pria ¶ Tertia cessāte īpossibilitate. caute supplēdū ē ꝙ īpossibilitas ꝓhibebat

F ¶ Quart⁹ cas⁹. pone ꝙ sacer-

4. cas⁹ dos itēdat baptisare masculū ꝛ offeraꝝ sibi femīa: nūq̄d erit baptisata: pt dici ꝙ sic: q: nō req̄riꝝ noticia disticta psone i baptismo: sꝫ sufficit ꝙ tal̾ itēdat baptisare Et hoc ē verꝫ dū tñ iste volēdo baptisaꝝ masculū nō hēat exp̄ssā itētionē nō

G baptisādi feīaꝫ. al̾s ñ. ¶ Qui

5. cas⁹ tus cas⁹. pōe ꝙ aliq̄s faciat se sub ꝯditōe baptisaꝝ dicēdo si nō fuerꝭ bapti. ꝛc. ꝛ tñ sciat se baptisatū: nūq̄d tal̾ peccat ꝛ fit irregl̾arꝭ: pt dici ꝙ tal̾ nisi ꝑ fctm̄ aliqd āt p volūtatē vtatur scd̾o baptismo tāq̄ valido nō ē irregl̾arꝭ. nec scd̾o baptisat⁹ ē vel iterp̄tatiue. q: hoc nō ē exp̄sse cautū i iure. Si tñ sic vtereꝝ vt eēt iterpretatiue scd̾o baptisat⁹ eēt irregl̾aris. Talis tñ q̄cūq̄ mō sit peccat sp eo ꝙ ñ dꝫ derisorie/aut frustratorie hoc face: ꝛ q: validū ꝛ scitū reddit dubiū. ꝛ sic talis ꝯditōis appō nō ē ꝯcessa nisi vbi ē dubitatio ꝛ vbi nesciꝝ ꝺ baptismo ꝑcedēte qd̾ talis nō fuat: id̾ peccat. nisi forte vbi hac faceret ex igꝛantia ꝛ simplicitate. ¶ Sext⁹ casus pone H

ꝙ aliq̄s nō baptisat⁹ credens 6. cas⁹ tñ se baptisatū ordieꝝ i sacerdotē nūq̄d talis si sic decedat dānaꝝ Itē nūq̄d fuit sacerdos Itē nūq̄d ꝯsecrauit ꝛ absoluit ¶ Ad p̄mū pt dici ꝙ nō si verisil̾r: ꝛ ꝓbabil̾r credidit se baptisatū: q: hoc excusat eū / et sufficit ad salutē Al̾r q̄libꝫ haberet sp dubitare vtrū eēt baptisat⁹ ꝛc. Ad scd̾ꝫ dico ꝙ nō: q: baptism⁹ est ianua sacroꝝ. ꝛc. ¶ Ad tertiū dico ꝙ sic: q: bona fide credidit se eē sacerdotē. id̾ ꝯcedūt aliq̄ ꝙ tal̾ lꝫ ñ fuerit sacerdos tñ potuit corpus xp̄i ꝯsecrare/ ꝛ absoluē a pctis. ¶ Sꝫ meli⁹ dr ꝙ ista ꝑ eū tāq̄ ꝑ sacerdotē gesta. rata fueꝛt. sꝫ tñ ea ñ fecit: sꝫ qd̾ ipe facere credidit sūm⁹ sacerdos ꝑ suā grām suppleuit. Nō pono h plures casus: q: ex ꝑdictis plures pñt solui. Et hec de prio articulo. Sequiꝝ articulus scd̾s ¶ Quantū ad scd̾ꝫ I articulū in quo vidēdū est de 2. arti ꝑncipali q̄sito. Primo ponaꝫ culus ꝓbationes ꝯcedēdas de ꝟtute ꝟmonis. Scd̾o ꝯclusionem respōsalem ad intētionē querentis. Tertio inserā aliqua corrorelaria ex dictis. Pria pro

positio sit ista/ loquēdo de necessitate absoluta null⁹ baptismus xp̄i est ad salutē necessarius viatori. Scd'a loquendo de necessitate de lege cōi ordinata null⁹ baptism⁹ christi ē ad salutē necessarius viatori. Et istas duas ꝓbat prima rō ante oppm̄ questionis. Ex q̄bus pꝫ ꝙ qō est falsa de ꝟtute sermonis.
A ¶ Tertia ꝓpositio loquendo de necessitate de lege cōi ordinata cuilibet viatori est ad salutem necessari⁹ baptism⁹ christi. Uñ pro intellectu istoꝝ sciendū ē ꝙ triplex ē baptism⁹: scꝫ baptism⁹ flamīs baptism⁹ flumīs ⁊ baptism⁹ sāguinis. mō de lege ordīata q̄libet istoꝝ sufficit ad salutē. ⁊ per ɔñs nullus istoꝝ reqritur tamē aliqs istoꝝ. Ideo concedendū est ꝙ null⁹ baptismus de lege ordinata est ad salutē necessari⁹ viatori. tñ cuilibet viatori aliqs baptismus ē necessari⁹ ad salutē de lege ordinata Silr refert dicere baptismus est necessari⁹ viatori: ⁊ dicere viatori est necessarius baptism⁹: sicut refert dicere oculus est necessari⁹ ad videndū. et dicere ad vidēdū necessari⁹ est ocul⁹: q̄ prima est falsa et et secūda est vera. Et differentia p logicā pꝫ. ⁊c. Sꝫ q̄ sācti et doctores loqñtes de baptismo cōiter intelligūt de baptismo fluminis. ideo specialiter videndum est quō ad salutē necessarius sit huiusmodi baptism⁹: de quo ponit̄ cōclusio respōsalis ad intētionē querētis: ꝙ cuilibꝫ viatori baptism⁹ est necessari⁹ ad salutē de lege ordinata ⁊ cōi. ¶ Ad B istū sensuꝫ ꝙ q̄libet q̄ nō ipleuit p̄ceptū baptismi fluminis de lege ordinata ⁊ cōi sub pena ꝑditiōis salutis tenent̄ ad ipm̄. s. affectu suscipiēdi ꝓ loco ⁊ tpe: ⁊ effectu si viator manet quousqꝫ possit ɔmode recipere. Et hoc ꝓbat Scotus in qrto. vbi q̄rit vtrū iam iustificati teneant̄ ad susceptionem baptismi. ⁊ facit ad hoc duas rōes. q̄ vt credo nō ɔcludūt: q̄ nimis difficile eēt hoc ꝓbare rōne: sed bene tñ pōt ꝓbari auctoritate scp̄ture: sicut facit dñs Armacan⁹ lib. viij. de q̄st. armenioꝝ. ca. xxxv. ¶ Ex C p̄dictis sequunt̄ aliq̄ correlaria. Primū est ꝙ iā iustificati si ñ fuerit baptisati baptismo fluīs tenent̄ baptisari Et hoc est veꝝ ad sensum supradictū Scd'ꝫ ē ꝙ nō baptisat⁹ ⁊ martyrisat⁹ si postea miracl'ose resurgat tenet̄ baptisari. Et talis baptism⁹ iustificatoꝝ non ē frustra: q̄ p eū ꝟuat̄ obediētia diuini p̄cepti ¶ Tertiū est ꝙ btā ꝟgo/ ⁊ apl'i xp̄i fuerunt baptisati: lꝫ hoc nō legat̄ expsse: q̄ ad hoc tenebant̄: nisi cuꝫ eis fuerit dispēsatū. Nam erāt in tpe q̄ baptism⁹ flumis erat ꝓmulgat⁹ p modū p̄cepti ⁊ non apparet q̄re xp̄s cū eis dispēsauerit. imo nec illō fuisset ɔueniēs: q̄ exēplo xp̄i ipi debuerūt facere qđ docebant
D ¶ Sꝫ ꝯ ɔclusionē arguit̄ prio q̄ sola fides sufficit ad salutē 1. ar. Uñ apl'us Rom. iij. Arbitramur iustificari hominem per fidē sine operib⁹ legis. Et iterum Rom. x. Corde creditur

ad iusticiã ꝛc. Et multa' silia
hñtur in scriptura Igiť ad sa
lutem nõ requiriť baptismus
2.ar. fluminis ꝛc. ¶ Scḋo sicut i no
ua lege ꝑcipiť baptismus: ita
in antiqua precipiebatur cir
cũcisio Gen. xvij. Sꝫ multi nõ
circuncisi tũc saluabanť: sicut
Job ꝛc. ita ꝛ in noua cũ sit mi
3.ar. tior ¶ Tertio xp̃s dt Joh. vi.
Nisi mãducaueritis carnẽ fi-
lij hoĩs ꝛc. nõ habebitis vitã
eternã. vbi ita exp̃sse ꝛ i v̄bis
silib' affirmať necessitas sum
ptõnis sacramẽti eucharistie
sicut in casu tertio ꝑcedẽte af
firmať necessitas baptismi. sꝫ
sine eucharistia saluanť mul-
4.ar. ti. igiť ꝛc. ¶ Quarto videť ꝙ
ad minus illi q̃ nunꝙ audieꝛt
loqui de lege euangelica xp̃i
nõ tenenť baptisari: sicut for-
te aliq̃ sunt in aliquib' insulis
Et ad hoc est illḋ xp̃i Jo. xv.
Si nõ venissem ꝛ locutus eis
nõ fuissem pctm̃ nõ haberent.
5.ar. ¶ Quinto videť ꝙ si parẽtes
infantẽ baptisare laborant ꝛ
preueniť morte anteꝙ valeat
baptisari: ꝙ fides parentũ ei
sufficiat ad salutem. Tum q:
talis fides videbať sufficere
paruulis in lege nature. Tũ
etiã q: paruuli ab herode oc-
cisi vt inter eos xp̃s occidere
tur saluati fuerũt: cũ eccl'ia te
neat eos esse martyres. sed in
illis paruulis nulla cã salut'
reperiri potest. aut non tanta
quãta in ꝓposito vbi est fides
6.ar. parentũ ꝛc. ¶ Sexto impotẽ-
tia hoĩes etiã adultos excu
sat a susceptõe baptismi. Igiť
paruuli naturaliter impoten
tes si moꝛianť ante baptismũ

legitime excusanť. igiť nõ dã
nãtur sed saluãtur. ꝛc. ¶ Ad E Ad primum.
p̃mũ dico ꝙ fides q̃ ꝑ chari-
tatẽ operať est ꝓncipiũ suffici
ens ad salutẽ: dũ tñ habẽs eã
legẽ obseruet. ideo habẽs eã
baptisari teneť. cũ lex hoc ꝑ-
cipiat. Et sic intelligẽda sunt
oĩa similia. ¶ Ad scḋꝫ dico ꝙ F Ad secundum.
lex circũcisiõis solũ data erat
Abrahe ꝛ semini eius. vt ptꝫ
ex textu scripture vbi dať illa
lex: sed preceptũ baptismi da
tur oĩbus. igitur. ꝛc. ¶ Ad ter G Ad tertium.
tiũ dico ꝙ illud dictũ intelli-
giť de sumptiõe seu manduca
tione sp̃ũali ꝑ fidẽ. ꝛ sic est ne
cessitas. ꝛc. Et tñ si de sumpti
one corporali acciperet eẽ i-
telligendũ cũ modificatiõe si
cut etiã obseruãtie alioꝝ ꝑce
ptoꝝ affirmatiuoꝝ (sic. s. nisi
rõnalis ꝛ legitima causa excu
set) Ideo illa duo quaten' sũt
ꝑcepta necessitatẽ habẽt: non
dico tñ parẽ/ vł equalẽ. ¶ Ad H Ad quartum.
quartũ dico cũ ap̃lo. Roma. x
Quõ inuocabũt in quẽ nõ cre
diderũt: aut quõ credẽt ei quẽ
nõ audierũt. Et seq̃tur statim
Sꝫ dico nunq̃d nõ audierũt?
Et quidẽ In oẽm terrã exiuit
son' eoꝝ. ꝛc. Uñ de intẽtione
ap̃li ꝛ scripture i plurib' locis
videť eẽ ꝙ ꝑdicatio legis xp̃i
exiuit i oẽm terrã. iḋ ad eã ser
uãdã omnes tenentur. quare
ꝛc. ¶ Ad quintũ dico ꝙ fides I Ad quintum.
parẽtũ nõ sufficit ad salutem
paruuloꝝ/ nec vnꝙ suffecit añ
legẽ sine sacrificijs. qm̃ oĩ tpe
ab origine mundi fideles deo
sacrificia offerebant vt place
rent deo. vt patet Geñ. iiij. et
deinceps ꝑ scripturam. ꝛ hec

erāt pro sua ꝛ filiorum salute.
ep. ar ¶Ad illud qđ đr de puulis ab
maca= herode occisis dicit dñs Ar=
ni. macan⁹ li. supradicto. c. 37. ꝙ
puuli nō circūcisi q̄ fuerūt oc=
cisi nō fuerūt saluati: qꝛ carue
rūt sacramēto salutis. nec erāt
innocētes: sed pctōres. ꝛ cōtra
saluti manifeste obuiat illud.
Gen. xvij. Mascul⁹ cui⁹ p̄putij
caro ꝛc. circūcisi aūt inocētes
erāt. Et ideo ꝯgrue festū eorū
festū innocētiū vocat᷑. Nec vi=
det᷑ iuxta scripturā nob̄ tradi
tā ꝙ illi circūcisi occisi āplio=
rem btitudinē acceperūt q̄ȝ ce
teri circūcisi ꝛ nō occisi: aut q̄ȝ
baptisati īfantes cōiter morie
tes: lȝ quodāmō martyres di
ci possint. Nisi forte de⁹ occul
to suo iudicio eis aliq̄d āpli⁹
dederit qđ negare nec tenere
affirmare p̄sumēdū est: qꝛ hoc
non habet᷑ ex scriptura. Istud
aūt vr̄ bñ durū: qꝛ ad min⁹ vi=
det᷑ ꝙ circūcisio sanguis suffe
cerit ad salutē sine circūcisiōe
carnis. sicut baptism⁹ sangui=
nis sine baptismo fluminis in
A puulis ꝛc. ¶Ad sextū dico ꝙ
ad sex verū est qđ primo īfert᷑: scȝ ꝙ
tum. impotētia ī īfantib⁹ eos excu=
sat ab obseruātia p̄cepit de ba
ptismo habēdo Et ideo eis nō
imputat᷑ ad culpā nouā ꝙ nō
fuerūt baptisati ꝛ ita de circū
cisione: sed nō recte infert᷑ vl=
terius. ergo non dānātur ꝛc.
qꝛ sola aīa xp̄iana saluabit᷑ / ꝛ
que pactū dei seruauerit. qđ
non est ī istis. ideo dānāt᷑: nō
qꝛ culpā incurrerūt ex nō ob=
seruātia: sed qꝛ pactū nō ser=
uauerūt ꝛ ita dicerē de ignorā
tib⁹ legē: ꝛ nomē xp̄i si alicubi

essent aliq̄. s. ꝙ lex illa siue p̄=
ceptū baptismi eos nō artat.
nec illā seruare tenent᷑: sed de
eius non obseruātia p ignorā
tiā excusant᷑: tñ penā legis iu
ste subire ꝯpellunt᷑. Exēplū de
latrone q̄ hāc legē ꝙ latro su=
spendat᷑ seruare non tenet᷑: qꝛ
non debet esse homicida sui. ꝛ
tñ penā legis p iudicē iuste cō
pellit᷑ sustinere Et hoc de scđo
articulo. ¶Quātū ad tertiuȝ B
articulū ī quo vidēdū est vtrū ·arti.
per baptismi institutionē eua
cuata fuerit circūcisio Primo
videndū qñ fuerit baptismi ī=
stitutio. Scđo qñ incepit eius
obligatio. Tertio videndum
qñ fuerit circūcisiōis euacua=
tio. De primo puncto sit pri=
ma ꝓpositio ꝙ baptism⁹ non
fuit institutus: qñ xp̄s fuit ba
ptisatus a Johāne. qꝛ ille nō
fuit baptism⁹ xp̄i: id est forma
sȝ forma Johānis. tñ xp̄s tūc
dedicauit aquā tāq̄ȝ materiā
idoneā ¶Scđa ꝓpō ꝙ nec illo C
verbo Johannis. iij. dicto ad
Nicodemum. Nisi q̄s renat⁹
fuerit denuo ꝛc. Qꝛ nō est vere
simile tā necessariū sacramen
tum clam / ꝛ cū psona priuata
(que non debuit esse p̄co illi⁹
institutionis) institutū fuisse.
¶Tertia ꝓpō. ꝙ baptismi isti
tutio non differebatur vsq̄ȝ ad
illud tp̄s quo dictuȝ est Mat.
vl. Eūtes ergo ꝛc. Nā discipu
li xp̄i añ baptisabātvt. pȝ Jo.
iiij. ¶Quarta ꝓpō ꝙ p̄cisa ho
ra institutiōis baptismi nō le
git᷑ in euāgelio. tñ bñ ꝯuincit᷑
temp⁹ institutionis fuisse āte
tp̄s illđ quo discipuli baptisa
bāt. ¶De scđo pūcto sit pria A

propositio. quod istitutio baptismi precessit promulgationem et promulgatio obligationem. Primum patet: quia non promulgatur lex nisi primo sit a legislatore determinata etc. Secundum patet. quia nullus tenetur ad aliquod diuinum preceptum nisi per aliquem autenticum et idoneum etc. sit promulgatum. iuxta illud Joh. xv. Si non venissem et locutus eis non fuissem etc. Et hoc verum est de lege positiua cuiusmodi fuit preceptum baptismi. ¶ Secunda propositio quod congruum fuit promulgationem baptismi. prio fieri per modum consilij. deinde per modum precepti. Tum primo: quia lex perfectissima non debuit precipitanter iponi. Tum secundo. quia lex vetus (cum non esset mala) non debuit subito repelli: sed debuit synagoga cum honore sepeliri etc.

E ¶ Tertia propositio. quod promulgatio baptismi et generaliter promulgatio cuiuscunque per modum consilij diuini obligat omnes ad quos legitime venit ad non contemnendum promulgatio autem per modum precepti obligat ad obseruandum. Secundum notum est: sed primum patet. quia qui contemnit consilium contemnit consulentem inquantum consulentem. ideo vt bene dixit Scotus. caueant sibi mordentes paupertatem euangelicam mendicantium fratrum etc.

F ¶ Quarta propositio quod baptismus solum habuit duo tempora. Primum quo erat sub consilio quod durauit a principio ex quo predicatum fuit euangelium vel baptismus a christo et apostolis vsque ad predicationem solennem eiusdem post ascensionem christi. Secundum tempus quo erat sub precepto quod incipit secundum Scotum in die Penthecostes in hierusalem: quia vsque ad illum diem non predicauerunt apostoli publice. iuxta illud Luce. xxiiij. Uos autem sedete in ciuitate donec induamini virtute ex alto. Consequenter vero ad alias ciuitates et loca secundum ordinem cuilibet incipiebat secundum tempus: quando ibi publice et solenniter predicabatur lex euangelica Et ita quibusdam incepit illud secundum tempus per mensem post penthecostes quibusdam per annum: quibusdam per decennium: et ita deinceps. Quare patet quod non eque cito apud omnes fuerit baptismi obligatio: sed diuersis temporibus

¶ De tertio puncto fit hec prima propositio quod quantum ad circuncisionem distinguenda sunt quatuor tempora. Primum pro quo fuit necessaria. Secundum pro quo fuit vtilis non necessaria. Tertium pro quo nec vtilis / nec necessaria: tamen non mortifera Quartum pro quo omnino mortifera et illicita. ¶ Secunda propositio quod primum tempus circuncisionis precessit vtrunque tempus baptismi. Quia ex quo consulebatur baptismus non fuit circuncisio necessaria volenti baptisari. ¶ Tertia propositio est quod secundum tempus concomitabatur primum tempus baptismi: quia quamdiu baptismus fuit sub consilio licuit eligere quodcunque placuit / vel circuncidi / vel baptisari et vtrunque erat vtile nullum necessarium. ¶ Quarta propositio quod tertium tempus circuncisionis concurrit cum secundo tempore baptismi et hoc quo ad iudeos vsque ad illud tempus Pauli quando dixit ad Galatas. v. Si circuncidimini christus nichil vobis prodest. Imo verisimile est quod bene

vltra et multo post videbant fratres hierosolimis approbare obseruātiā legis: et de ea ꝯsulere paulo ¶ Quita ꝑpō ꝙ quartū tp̄s circūcisiōis ꝯcurrit cū scḋo tpe baptismi: et hoc quo ad gētiles ꝯuersos ad fidē saltē post illud tp̄s ꝗ Paulus ascēdit hierosolimā ad seniores super illa q̄stione de q̄ habet Actuum. xv. Ita ꝙ ſm tp̄s baptismi a pricipio sui totaliter fecit circūcisionē illicitā q̄tū ad gentes ꝯuersas/ vel saltē post tp̄s tertiū ꝯsilij i hierosolimis. de quo tactū est et i quo seniores determiabāt legē nō debē iponi gētib⁹ ꝯuersis.
A ¶ Sexta ꝑpō ꝙ q̄tū ad iudeos cōuersos ſm tp̄s baptismi/ nec a principio sui/ nec p⁹ tertiū ꝯsilium apl'oꝝ excludit oino circūcisionē tāq̄ illicitā nec alia legalia sed multo tpe post licite seruabātur. Nec legim⁹ in scriptura q̄n fuerit circuncisio iudeis conuersis simpliciter ꝓhibita. quia historia scripture non producit vltra quintū annū neronis. scꝫ non vltra. xxx. ānū a passione xp̄i: et toto tpe illo iudei ꝯuersi obseruabāt legē qḋ eis licuit Uerisimile est tñ ꝙ de⁹ p apostolos: vel illoꝝ successores tpe determinato simpl'r ꝓhibuit legalia obseruari. lꝫ de hoc non habeatur in scriptura. q2 alit eccl'a nō teneret esse hereticū dicere legalia currere cū lege euāgelica vt ex̄ de baptismo et ei⁹ effectu. c. maiores. nisi de⁹
B hoc special'r reuelasset. ¶ Cōtra illud qḋ hic dictū est de exclusione circuncisiōis quo ad iudeos ꝛc. videtur sēsisse apostolus ad Galathas. ij. Ubi dicit se reprehendisse Petrū. Et hoc videt ex eo ꝙ obseruabat legē. q̄ reꝑhēsio facta fuit satis cito post illud tertiū consiliū supradictū. q̄re. ꝛc. ¶ De isto facto Petri si errauerit vl' Qō
nō. videt ꝯtrouersia inter duos egregios apl'os Petrū. et Paulum: et postea iter duos egregios doctores Augustinū/ et hieronymū. ḋ hac tñ pono ꝑpōnes. ¶ Pria sit hec ꝙ C
Petr⁹ illo facto errauit. ptꝫ. q2 lꝫ apl'i in factis vel dict꜓ potuerīt errasse. nō tñ inq̄tū scriptores alicui⁹ partis scripture. cū ergo Paulus in ep'la ad Galathas q̄ ē ps scripture canonice scribat ꝙ Petrus reꝑhēsibilis erat/ et non recte ambulans ad veritatē euāgelij. sequit. ꝛc. ¶ Scḋa ꝑpō Petr⁹ i illo facto nō errauit. q2 legē ſuauerit. q2 post illud factum Paul⁹ circūcidit Thimoteū: et tota multitudo ꝯuersa in iudea obseruabat legeꝫ Actuū. xxj. q̄re. ꝛc. ¶ Tertia ꝑpō ē ꝙ D
Petr⁹ i illo facto errauit. vel q2 in illo actu obseruabat legē subtrahēdo se a gētib⁹ i cibo et potu. et ꝙ illḋ n̄ erat faciēdū vt pri⁹ sibi fuisse mōstratū Act. x. ḋ Cornelio. vl' q2 nō obſuās legē corā gētib⁹ postea veniētib⁹ iudeis eā obſuabat Et vtrūq̄ istoꝝ p̄t pōi mľtipl'r sicut declarat Sco. i ꝗ vidē dū ē ḋ hoc pleni⁹. ¶ Quarta ꝑpō ē ꝙ ille error Petri fuit pctm̄ veniale. q2 meli⁹ est hoc dicere dūmō possint saluari verba Pauli. Nec illud factū Petri

potest excusari ppter scādalū vitādū in iudeis: qr non erat ibi materia scādali pfect⁹ aut puulis. sed solū phariseis. de q̄ nō erat curādū exēplo xpi. Math. xv. de comestione manib⁹ nō lotis. ⁊c. ¶ Ad rōnes ante oppositū Ad primū patz quid dicēdū. Ad scdm dico q̄ baptisati a Johāne in forma baptismi xpi quā forte sciuit/ vl' a discipulis xpi/ vel al's nō erāt rebaptisandi. ¶ Ad tertiā dico primo q̄ xps in nullo soluit legē q̄ ad spiritualē sensuz qui viuificat. sz bn̄ quo ad literā q̄ occidit. iuxta v̄ba apostoli. Dico scdo q̄ circuncisio data fuit i sed⁹ sempiternū vl' in se vel i equalēti. mō xps nō euacuauit circūcisionem quo ad fructū ei⁹: qr dedit sacramētū equiualentis fruct⁹ imo maioris. Dico tertio q̄ q̄ntum ad gētiles ɔuersos p̄ceptū de circūcisione fuit reuocatū in tertio ɔsilio auctoritate Petri ⁊ Jacobi: imo spūssācti: qr ibi d̄r. Uisum est spūisancto ⁊ nobis ⁊c. Quātū vero ad iudeos supponit̄ reuocata aliqn̄ licet tp̄s reuocatiōis non legatur i scriptura: q̄ aūt d̄r xpm circūcisionez obseruasse soluitur p hoc q̄ lex vet⁹ non debuit statim dimitti. sz ipa i morte xpi causaliter expirauit: qn̄ dictū est ɔsummatū est / non tn̄ pro tūc realiter: ⁊ simpl'r: sz p tpe publicationis hui⁹ cause ⁊ noue legis. Et ideo vsq̄ ad mortē decuit xpm illa cerimonia obseruare. Et hec de q̄stione.

E

Ad secundū principale.

F

Ad tertiū pn̄cipale

¶ Questio tertia de suscipientib⁹ baptismum.

Quanuis iā quasi oīa declarata sint q̄ tractat magister distinctiōe tertia. vsq̄ ad septimā distinctionē hui⁹ quarti libri tn̄ adhuc specialiter videndū est de effectu baptismi de q̄ aliqual'r agit̄ i quarta distinctiōe. Ideo quero vtrum oēs suscipiētes baptismū eq̄liter recipiāt baptismi effectū ¶ Et arguo primo q̄ non: ⁊ q̄ plus recipit adult⁹ q̄ paruulus. scz maiorē gratiā. qr ois rō q̄ est de paruulo vt recipiat grāz: est etiā d̄ adulto rite baptisato. ⁊ p̄ter hoc adultus talis hz meritū psonale qd̄ non hz paruulus. quare eidez dat̄ maior grā q̄ puulo. ⁊c. ¶ Secūdo arguo q̄ pl⁹ recipit paruulus q̄ adult⁹. scz q̄ pl⁹ sibi valet i casu baptism⁹ q̄ adulto: qr ponamus q̄ adultus venit ad baptismuz cū deuotiōe et ɔtritione. tūc arguo sic. In casu isto baptismus multo minus pdest adulto q̄ paruulo qr tā bonū est qd̄ ɔfert̄ paruulo p baptismū q̄ malū est illd̄ qd̄ haberet paruulus si careret baptismo. sz illud est pri⁹ q̄ malū qd̄ accideret adulto si nō baptisaret̄ in casu p̄dicto. qr illud foret carētia visionis diuine in eternū p pctō originali. sed adultus volēs baptisari ipsa voluntate purgat̄ ab origiali pctō. qr si sine baptismo decederet haberet vitam eternā. ergo illud est sibi debitū ante baptismuz. et per ɔns minus sibi cōfert̄ p baptismū

G 3. q̄ñ.

Utrum oēs suscipiētes baptismū eq̄lit̄ recipiāt baptismi effectum.

Arg. 1.

2. arg.

3. argũ parvulo. ¶ Tertio arguo de duob⁹ addultis: vel de duob⁹ pvulis. qr de duob⁹ adultiꝫ bapnzatis vn⁹ recipit gratiã/et ali⁹ nõ si vn⁹ sit magis deuot⁹ ꝗ̃ alius. Etiã de duob⁹ paruulis baptisatiꝫ quoꝝ aĩa vn⁹ sit pfectior/ ꝛ melior in naturalibus/ꝗ̃ aĩa alteri⁹. Arguiť sic Licet sacramẽtũ quãtũ est de se equalr̃ ɔfert gratiam in aĩa vtriusꝗ. tñ cum act⁹ activoꝝ sint i patiente disposito: scdo de aĩa. sequiť ꝙ in aĩa nobiliori causabiť pl⁹ de grã. Et ɔfirmať. qr ẜm magistrũ. li. ij. di. ij. de⁹ ɔtulit angelis i sua prima creatione maiorẽ gratiaꝫ vel minorẽ ẜm naturaliũ differentiã. igr̃. ꝛc. ¶ Oppositũ

In oppositũ argũ sic Null⁹ suscipiẽs baptismũ recipit baptismi effectum nisi i ṽtute/ ꝛ ex merito passionis xp̃i: sed meritum passiõis christi ẽ eq̃le oib⁹ i xp̃o renatis. igitur. ꝛc.

A ¶ Qr hic reqriť

Decisio qõnis. de effectu baptismi q̃ triplex ẽ capiendo effectũ large ꝛ ipropie scꝫ caracteriꝫ ipressio. grẽ infusio. culpe ꝛ pene dimissio. Ideo de his trib⁹ p ordinem i trib⁹ articulis videdũ ẽ. ꝛc.

1. articulus. ¶ Quãtũ igiť ad primũ articulũ i q̃ videdũ est. vtrũ in baptismo caracter ĩprimať tria sunt videda. Prio de caractere descriptiõe. Scdo de caracteris ɔditione. Tertio de caracteriꝫ ipressiõe.

Quid caract De prio pũcto sciendũ est ꝙ caracter i p posito vt sumiť apud theologos est signũ spũale impressũ suscipiẽti sacramentũ non iterabile indelebiliť manẽs post ꝗ̃ est semel impressum ꝛ distiguẽs suscipiẽtẽ tale sacramẽtum a non suscipiẽte. ¶ De scũdo pũcto ptꝫ ex p̃dicta descriptione ꝙ aliq̃ ɔditões seu ppietates attribuũtur caracteri. s. ꝙ est assimilatũ distinctiuũ/figuratiuũ/dispositiuũ/ rememoratiuũ/ꝛ obligatiuũ. B

¶ Pria ɔditio caracteris ẽ ꝙ est signũ assimilatum scꝫ alteri habenti. Et hec ɔditio ꝛ seques ɔueniũt caracteri naturalr̃: ꝛ sũt cões tã ei ꝗ̃ cuilibꝫ alri forme. Scda ɔditio ẽ ꝙ ẽ distictiuũ. s. a nõ habẽte. Tertia ẽ ꝙ ẽ signũ ɔfiguratiuũ seu cõformatiuũ. s. xp̃o. nã p ipm ascribiť q̃s familie xp̃i. Quarta ɔditio ẽ ꝙ caracter ẽ signũ dispositiuũ (scꝫ ad grãm) tãꝗ̃ cã sine qua nõ. Et hoc solũ ex volũtate ꝛ ordinatiõe dei. nõ ex natura rei. s. qr de⁹ sic ordinauit ꝙ baptisat⁹ pri⁹ aliquo mõ recipiat caracterẽ: ꝛ posito caractere recipiat grãꝫ nisi ponat i se obicẽ. Quita ɔditio ꝙ caracter ẽ sinũ rememoratiuũ seu recordatiuum. s. suscepti sacramẽti. Et hoc ex diuina ordinatiõe q̃ vult caracterẽ sic inducere i noticiã sacramti suscepti. Sexta ɔditio ꝙ caracter ẽ signũ obligatiuũ scꝫ ad legẽ xp̃i eo mõ quo suscipiens sacramẽtũ obligať p ei⁹ susceptionẽ plusꝗ̃ nõ suscipiẽs ꝛc. ¶ De tertio pũcto pono aliq̃s ppositiões. Pria sit hec ꝙ caracterẽ ipimi aĩe nõ põt pbari/aut iprobari p rõnẽ naturalẽ/nec p efficacẽ seu expressam biblie auctoritatẽ. Primo ꝙ nõ possit sic iprobari saltẽ conceditur. sed ꝙ nec C

possit sic pbari. pz. qr illi qui ponūt caracterē iprimi nō inducūt ad hoc rōnē naturalē q̄ valeat. nec auctoritatē biblie cogētē nec pbant q̄ magis imprimat in baptismo q̄ꝫ i circūcisione. & tñ ipi negāt i circūcisione. Scōa ppō q̄ caracterē imprimi aīe maxie i baptismo magis q̄ꝫ oppositū est ɔsonū auctoritati ecclīe & rōnabili ɔgruētie. Auctoritas eī ecclesie videt magis hoc sonare q̄ꝫ oppositū. Extra de baptismo & effectu eiꝰ Maiores. Ubi videt dicere q̄ aliq̄ recipiunt caracterē sacramēti q̄ꝫuis nō rē. hec tñ auctoritas nō cogit qr posset exponi q̄ itelligit p caracterē ipm baptismū sicut q̄nq̄ꝫ facit magr. Congruētia tñ est ad hoc q̄ rationabile videt/ & cōgruū q̄ q̄libꝫ receptꝰ in dei familia aliq̄d pmanēs recipiat q̄ distinguat ab alijs

D ¶ Tertia ppositio q̄ si caracter sit aliq̄d est forma absoluta & non relatiua. ɔ Scotū q̄ dicit q̄ vtrūq̄ꝫ pōt teneri. Et itelligit p formā relatiuā rem aliquē q̄ nō est res absoluta. Contra quē dico qđ oē qđ est est res absoluta/ & qđ nichil illo mō ē res relatiua (scꝫ distīcta ab absoluta) qđ hꝫ alibi pbari. ¶ Quarta ppō q̄ ɔueniētiꝰ ponit q̄ caracter ē qualitas de prima vel tertia specie q̄ꝫ de scōa: ɔtra Scotū qui ponit q̄ est de scōa specie q̄ꝫtitatꝭ. Caracter em̄ si aliq̄d est. est habitꝰ/vel dispositio. passio/vel passibilis q̄litas. sꝫ nō est naturalis potētia. qr ipsa dr in respectu ad actū potētie actiue/vl̄ passiue quoꝝ neutꝝ ɔuenit caracteri. Nō eī videt ipe caracter eē potētia naturalꝭ actiua respectu actuū naturaliū. qr oēs tales actꝰ sufficiūt pducerꝭ hitꝰ naturales & infusi. Nec ē potētia naturalꝭ actiua respectu actuū supnaturaliū. qr tales actꝰ sūt imediate a deo. Nec pōt eē potentia passiua respectu p̄dictoꝝ actuū. qr aīa ē sufficiēs passiuū respectu illoꝝ. ¶ Quinta p

E pō q̄ caracꝭ sicut ē i aīa ita ē in q̄libꝫ eiꝰ potētia: qr idē sūt Si tñ potētie aīe distiguerētꝭ ab aīa vl̄ intꝭ se tūc caracꝭ ɔueniētiꝰ ponerētꝭ subiectiue in eēꝭ substātie aīe q̄ꝫ alicui eiꝰ potētie ɔ Scotū q̄ simpl'r ponit q̄ est i volūtate & tñ videt tenerꝭ q̄ hec potentia distinguat ab ipa substātia aīe qđ videt minꝰ ɔñs: qr frustra videt poni caracter in potētia aīe nisi vt sit principiū sui actꝰ. sed caracter nō vr̄ esse principiū alicuius actꝰ/nec inclinare ad aliquē actū. vt dt Ockam q̄ dat exēplū de habitu religiosi per quē distiguit a nō religioso/& obseruātias certas sigtur pmisisse ad q̄s obligat: q̄ tñ habitus nō est pricipiū alicuius actꝰ: qr ad nullū inclinat Sic est de caractere. &c. Jō verisimiliꝰ dr eē i eētia aīe subiectiue q̄ nullū actū ɔnotat q̄ꝫ i potētia que ɔnotat actū. ¶ Sexta ppō q̄ si potētie aīe distiguerentꝭ realr inter se (sicut tꝫ sanctꝰ thomas) & caracter ponerētꝭ in aliq̄ potētia aīe adhuc ɔueniētiꝰ ponerētꝭ i voluntate q̄ꝫ i itellectu. qr vt dicit scotꝰ

dispositio ad formā est ī eodē susceptiuo cū forma: sed caracter est dispositio q̄dā ad grāz q̄ est ī volūtate. igit̄ ₇c. ¶ Septima ꝓpositio ꝙ licet caract̄ de lege ordiata sit signū ideleB bile: non tñ simpl̄r ₇ absolute. q: de⁹ absolute posset illō separe a subiecto ₇ dstī aē subiecto remanēte. Octaua ꝓpō ꝙ caracteres ī diuersis sacramētꝭ ipressi sūt alt̄ius ₇ alt̄i⁹ spēi: q: lꝫ accidētia eiusdē spēi pñt eē in eodē subiecto: tñ hoc non est ponēdū sine aliq̄ necessitate. i. sine rōe/ experientia/ vel auctoritate cogēte: sꝫ hic non est aliqd tale: sꝫ poti⁹ vr̄ rō ad oppositū q: caract̄ iprimit̄ ad distinguēdū nūc aūt si ī trib⁹ sacramētis irreiterabilib⁹ ī qb⁹ imprimit̄ caracer: scꝫ baptismo/ ꝯfirmatione/ ₇ ordie caracteres essent eiusdē spēi p eos nō distigueret̄ baptisat⁹ a ꝯfirmato: aut sacerdos a baptisato/ vel ꝯfirmato ₇c. Et hec de

B
2. arti. prio articulo. ¶ Quātū ad secūdū articulū ī qrēdū ē Utꝝ in baptismo grā infundat̄. q: ita posset q̄ri de alijs virtutib⁹ ponā tres ꝯclusiōes. ¶ Pri-

1. ꝯcl'o ma ē ꝙ cuilibet rite suscipiēti

2. ꝯcl'o baptismū īfundit̄ grā ¶ Scd'a ꝙ cuilibꝫ rite suscipiēti baptismū īfundunt̄ alie ṽtutes theologice siue supnaturales. scꝫ

3. ꝯcl'o fides/ ₇ spes. ¶ Tertia ꝙ nl'li ꝯtūcūqꝫ rite suscipiēti baptismū infundunt̄ virtutes morales. Et istas tres ꝯclusiōes declarabo p ordinē. ¶ Prīa igr̄

C
ꝓbat̄.
1. ꝯcl'o ꝯclusio ꝓbat̄ sic. Et itelligēdo de illo suscipiēte q̄ añq̄ suscipit non habꝫ grāz. tūc de tali ar̄. q: sibi dimittit̄ mortal' culpa. igr̄ ei īfūdit̄ grā. Añcedēs ptꝫ. ₇ ꝯña ptꝫ ex prima ꝯclusione tertij articuli prie q. q: de lege ordiata nō dimittit̄ mortalis culpa sine infusione grē Et aduertēdū ē ꝙ hec ꝯclusio est itelligēda ꝑut ly rite iportat dispositionē baptisati q nō reqrit̄ necessario adesse sacramēti: sed ad bñ esse cū ceteris necessario reqsitis. q: si ly rite iportaret solū dispositionē necessario reqsitā sacramēti/ sic nō opꝫ. ₇c. sicut ptꝫ ī multꝭ malis rite baptisatꝭ q̄ ad necessaria. igr̄ ₇c. ¶ Scd'a ꝯclusio p D
bat̄: scꝫ ꝙ alie ṽtutes puta fi- ꝓbat̄.
des ₇ spes īfūdunt̄ ī baptismo 2. ꝯcl'o
rite suscepto ad sēsū iā̄ expositū. Pro cui⁹ declaratiōe pono aliq̄s ꝓpositiōes. Pria sit hec ꝙ grā de potētia dei absoluta pōt īfūdi sine alijs ṽtutib⁹ theologicꝭ: scꝫ fide ₇ spe. Ptꝫ. q: charitas ē q̄d absolutū qd nō dependet a fide/ ₇ spe. igr̄. ₇c. Scd'a ꝓpositio. ꝙ nō pōt efficacit̄ ꝓbari p rōnē/ vl' auctoritatē ꝙ grā de lege ordiata nō pōt diuidi/ seu nō īfundit̄ ī baptismo sine alijs ṽtutib⁹ theologicꝭ: scꝫ fide ₇ spe. Ptꝫ ꝙ nō p rōeꝫ q: cū oppositū absolute possit fieri nō vr̄ posse fieri rō efficax ad ꝓbādū ꝙ nō fiat/ vl' nō possit fieri de lege ordiata nec aliq̄ solet adduci. Pꝫ etiā ꝙ nō p auctoritatē. q: ille auctoritates q̄ nō crediderit cōdemnabitur. Mar. vlt. Ad hebreos. xi. sine fide impossibile est placere deo. Et si q̄ sint similes que possent induci ex biblia possent oēs intelligi de

adultis de puulis Auctoritas etiã eccl'ie extra. de sũma tri. ꝛ fide catho. li. vij. nõ videt̃ cogere. qꝛ nõ videt̃ ibi determinare simpl'r ita esse. sed dimittit auctoꝛib⁹ disputãtib⁹. igit̃ ꝛc. ¶ Tertia ꝓpositio est ꝙ ꝓbabili⁹ est q̃3 oppositũ ꝙ grã de lege oꝛdinata nõ põt infũdi seu nõ infundit̃ ĩ baptismo sine fide/ ꝛ spe. patet. qꝛ nõ videt̃ rõnabile ꝙ deus vnã ifunderet sine alijs. ꝛ cõiter doctores tenẽt ꝙ oẽs infundunt̃ in baptismo etiã puulorum ꝛ ad hoc magis declinat auctoritas eccl'ie vbi supra. Et sic ex

E hoc ptz ꝯclusio ĩuẽti. ¶ Ter-

ꝓbat̃. tia cõclusio ꝓbat̃: sc3 ꝙ virtutes moꝛales nate acquiri ex actib⁹ nõ ifũdunt̃ ĩ baptismo de cõi lege. qꝛ aliq̃s añ baptismũ habẽs habit⁹ moꝛales viciosos q̃uis rite baptiset̃: tñ sentit se ꝓnũ ad vicia ꝯsueta sicut pri⁹. igit̃ tunc manet habitus iclinãs ad talia pctã. S3 nõ videt̃ ꝙ de⁹ ifundat vnũ habitũ ꝛ nõ expellat habitũ ꝯtrariũ. igit̃ ꝛc. Nec valet rõ q̃undam dicẽtiũ oppositũ ꝯclusionis, ꝓpt̃ hoc ꝙ deus nõ min⁹ ꝑfecte opatur ĩ opib⁹ grẽ q̃3 nature. sed nõ iuenit̃ ꝙ deus in naturalib⁹ det primũ pricipiũ aliq̃ꝛũ opeꝝ nisi det oĩa necessaria ad illa opa: sicut natura non dat virtutẽ vel potẽtiã ꝓgressiuam nisi det oꝛgana ꝛc. mõ habẽs grãm siue charitatem h3 pricipiũ oim opeꝝ meritoꝛioꝝ q̃ nõ possunt exercere sine virtutib⁹ moꝛalib⁹. igit̃ ꝛc. Hic ei rõ assumit falsa ꝓ q̃

F dico aliq̃s ꝓpositiões ¶ Pꝛia est ꝙ sepe ꝯtingit in opib⁹ nature ꝙ deus dat pꝛincipiũ alicuius opationis. ꝛ tñ non dat actual'r necessaria ad illã opationẽ. Exẽplum. deus creãdo hoiem dat sibi pꝛincipiũ/ respectu alicui⁹ sciẽdi/ ꝛ volẽdi. qꝛ intellectũ ꝛ volũtatẽ. ꝛ tñ non opoꝛtet ꝙ det sibi tunc habit⁹ per q̃s pot/ ꝛ sine q̃b⁹ non põt faciliter ĩ talia opa: s3 sufficit ꝙ det sibi potestatẽ acq̃rendi tales habit⁹ sic est in ꝓposito ꝛc. ¶ Scđa ꝓpositio ꝙ tũc cõiter deus dãs alicui nature pꝛincipium alicui⁹ opationis dat etia3 necessaria ad illã: qñ sc3 illud pꝛincipium est ex se sufficiens ad talia exercẽda sicut est in illo exẽplo de virtute ꝓgressiua: sic aut non est in ꝓposito ¶ Pꝛo quo sit tertia ꝓpositio ꝙ charitas infusa saltẽ cũ charitate acq̃sita est sufficiẽs pꝛincipium cuiuslibet operis meritoꝛij sine virtutib⁹ moꝛalibus. qꝛ charitas inclinat immediate ad actũ cuiuslibet virtutis. Ideo dicit Gregoꝛi⁹ ꝙ oĩa pꝛecepta suntvnum in radice charitatis. Et hoc mõ etiã virtutes sunt connexe in charitate: qꝛ charitas iclinat ad actũ cuiuslibet eaꝝ/ licet nõ ita pꝛõpte ꝛ expedite sicut cũ alijs virtutib⁹. igitur ꝛc. Ex his seq̃tur coꝛrelariũ solutiuũ vni⁹ obiectionis (sc3) ꝙ licet deus in baptismo ifundat virtutes ĩ pte intellectiua ꝛ nõ in pte sensitiua. q̃ virtutes dicunt̃ moꝛales tñ deus perfecte sanat hominem ĩ baptismo: quia dat oĩa necessaria ad salutem. Nã ille virtutes moꝛales non sunt ne

cessarie ad salutẽ dat etiã hoi vnde põt tales virtutes acqre rec. ¶Contra primã ꝯclusionem et scðam arguit̃ ex tertia: qr tã incõpossibilia sunt amor habitualis/et odiũ habituale respectu eiusdẽ obiecti ꝙ incõpossibilia sunt fides et scia respectu eiusdẽ obiecti: sꝫ fides et scia non stãt simul respectu eiusdẽ obiecti. Igit̃ nec pria. Sed habẽs habitũ acqsitum odiẽdi deum non obstãte tali habitu potest nichilomin⁹ habere vnũ actum q̃ potest diligere deum et velle baptisari. et sic rite suscipere baptismum. et tñ tũc non pdit habitũ odiẽdi pri⁹ habitum p p̃dicta i tertia ꝯclusione. igit̃ non recipit grãm siue charitatẽ ppter incompossibilitatẽ charitatis et odij habitualis. Et ita posset argui de alijs virtutib⁹ theologicis. Et si dicat̃ ꝙ isti habit⁹ non sunt icõpossibiles: qr vn⁹ est infusus et alter acqsit⁹. Cõtra. Illi habit⁹ sunt incompossibiles: quorꝫ act⁹ sunt incompossibiles. aliter non potest pbari icompossibilitas habituum: sed actus istorꝫ habituuꝫ sunt incompossibiles. igit̃ ⁊c.

Item. ¶Itẽ aut habitus infusi i baptismo sunt eiusdẽ speciei cuꝫ acqsitis/ aut diuersarum. Si diuersarum. tunc cum habit⁹ infusus sit pfectior inclinabit ad perfectiorẽ actũ: et pfecti⁹ inclinabit ꝙ habit⁹ acqsitus. et p consequens cuꝫ acqsitus inclinet ad actũ oi alio circũscripto ergo multomagis habitus infusus ⁊c. ergo paruulus poterit in actum fidei. Si aũt sint eiusdẽ speciei: tũc poterũt facere infusi qcquid faciunt acqsiti. qð patet fl'm de paruulo vt pri⁹. Itẽ queritur qre ponit̃ ꝙ virtutes theologice in baptismo ifundunt̃: cũ habit⁹ inclinet ad actus quos paruuli hr̃e non pñt: videtur igit̃ frustra. ¶Ad primũ dico ꝙ illud primũ assumptũ et silia debẽt itelligi de habitib⁹ acqsitis: et sic sunt vera. al's nõ. qr in illis tanta est repugnantia habituũ quãta actuum. qr acquiruntur et augmẽtantur ex actib⁹. sed vn⁹ infusus/et ali⁹ acquisit⁹ non repugnãt. sicut fides infusa et sciẽtia non repugnant. qr habitus infusus nõ requiritur ex actib⁹/nec augmentatur. sed solum se habet actiue ad act⁹. Et qñ ðr actus sunt incõpossibiles/ igit̃ habitus. cõsequẽtia non valet: nisi soluꝫ de habitibus acquisitis per actus. ¶Ad scðm dico ꝙ habit⁹ infusi distinguntur specie ab acquisitis. sꝫ non sequitur vltra. igit̃ magis inclinãt ad actus: ꝙuis sint perfectiores. sed bene seqtur ꝙ qñ concurrunt ad actum/faciunt ipꝫ perfectiorẽ. ¶Ad tertium dico ꝙ illi habit⁹ licet non valeant ad eliciendum actus tẽpore puericie instãte: tamen valebunt qñ erit adult⁹. qr tunc per illos poterit in opa meritoria mediãtibus acquisitis: et valent sibi quocunqꝫ tpe/vt ostẽdatur diuisus a filijs pditiõis ⁊c. Et hec de secundo articulo. ¶Quantum ad tertium articulum in quo videndũ. Utrum in baptismo ois culpa

Marginalia (left): B Ar. i. — Item.
Marginalia (right): B Ad primum. — C Ad secundũ. — D Ad tertium. — E 3. articulus.

et pena dimittantur. Ponam tres conclusiones ¶ Prima erit de dimissione. ¶ Secunda erit de pene remissione. ¶ Tertia erit de principali quesitis solutione.
1. conclusio ¶ Prima igitur conclusio sit ista quod cuilibet rite suscipienti baptismum omnis culpa tam mortalis quam venialis dimittitur. Et intelligo per rite suscipientem illum qui non ponit in se obicem. s. qui penitet de peccatis etc. Pro declaratione huius conclusionis ponam aliquas propositiones. ¶ Prima sit hec. quod non ideo in baptismo dimittitur culpa: quia in ipso infundatur gratia culpe contraria. et ipsius tanquam sui contrarij expulsiua contra aliquos qui probant predictam conclusionem: per hoc quia in generatione qualibet per inductionem unius forme omnis forma contraria expellitur et etiam dispositio ad formam contrariam: sed baptismus est generatio ad vitam eternam et culpa et gratia sunt contraria. igitur in baptismo infusio gratie tollit culpam originalem / actualem / et venialem etc. Hec enim ratio non valet. Tum quia petit principium. nam magis clarum est quod in baptismo culpa dimittatur: quam quod gratia conferatur Tum etiam. quia probat de peccato veniali: cum ipsum stet cum gratia: sed vlterius hec ratio assumit falsum. ¶ Pro quo sit secunda propositio. quod gratia et peccatum siue culpa non sunt proprie contraria: quia gratia quo ad omne illud quod est in ea positiuum et absolutum potest stare cum qualibet culpa. et hoc de potentia dei absoluta: sed tunc non esset gratia. id est non faceret tunc aliquem esse gratum deo quod igitur gratia repugnet culpe non est naturaliter: sed libere. s. ex voluntate dei libere acceptantis talem qualitatem vt faciat aliquem gradum cum quo non stat ipm esse in peccato. sicut non stat quod sit amicus et inimicus dei. ¶ Tertia propositio est. quod non potest probari naturali ratione: sed solum debet credi simplici fide omnem culpam dimitti in baptismo. quod debet credi patet quia creditur quod rite baptisatus siue digne est dignus vita eterna: sic quod si decederet tunc stati habere eam Ideo etc. Sed quod illud non possit ratione probari patet: quia supposito quod forma gratie formaliter repugnaret actui peccati / vel habitui vicioso presenti: quod tamen falsum est. adhuc videtur clarum quod non sic repugnat actui preterito qui nullum habitum relinquit: quia prius totaliter corrumpitur. nec repugnat obligationi ad penam formaliter Nam deus absolute posset manente obligatione ad penam eternam infundere gratiam et dimittere culpam sine iniusticia. sicut posset aliquem eternaliter punire sine demerito: licet illa punitio non esset proprie pena. quia pena dicitur respectu culpe: sed proprie diceretur dolor. ¶ Ex predictis patet de conclusione. Sed hic est dubium 6 dub.
vtrum culpa originalis possit dimitti in baptismo sine culpa actuali etiam in adulto. videtur quod sic. quia sicut peccatum contractum cum consensu non remittitur sine consensu. ita contractum sine consensu remitti potest sine consensu per vim sacramenti. Si igitur adultus suscipiens baptismum non consentit nec dissentit et commisit peccatum actuale illud non dimittitur: quia commissum cum consensu. igitur cum peccatum originale sit in eo contractum sine consensu

videt posse dimitti sine ꝯsensu ꝟtute sacramẽti. quare ꝛc.
A ¶ Ad istud dico ꝙ adulto nõ dimittit pctm̃ originale q̃n dimittat actuale. Cui⁹ duplex rõ assignat de baptismo ꝛ ei⁹ esse. quaꝝ vna est ꝙ de⁹ ex toto facit bonũ: ꝛ non ex pte. iõ dicit Aug. Impiũ est a deo dimidiã sperare veniã: qꝛ si de⁹ alicui dimittit aliqđ peccatũ mortale/ dimittit oĩa q̃ habꝫ. Alia est qꝛ p remissionẽ originalis apit ianua padisi: ꝛ peccato actuali debet pena eterna. q̃re ꝛc. Et ad argm̃ in contrariũ dico ꝙ verũ ꝯcluderet scꝫ ꝙ pctm̃ ꝯctum sine ꝯsensu ꝛc. nisi eẽt aliud ĩpedimentuꝫ spãle quale est in adulto p̃ter pctm̃ ꝯctum sine ꝯsensu. scilꝫ pctm̃ actuale sine quo nõ põt dimitti aliud ꝛc. Et intelligo
B ista de lege ordinata. ¶ Scđa ꝯclusio de pene remissione sit ista: ꝙ nulli q̃tũcũꝗ rite suscipienti baptismũ remittit oĩs pena. Pro cui⁹ declaratione sciendũ est ꝙ duplex est pena Una eterna. Alia tpalis. Et tpalis ẽ duplex. vna volũtarie ꝯcta/ alia naturalr̃ inflicta. Iuxta hoc pono aliq̃s ꝓpões.
¶ Pria sit hec ꝙ pena eterna remittit ĩ baptismo: qꝛ baptisat⁹ reddit dign⁹ vita eterna. igit ꝛc. Et hoc verũ est de rite baptisato: cui añ baptismum
C nõ ẽ remissa. igit ꝛc. ¶ Scđa sit hec ꝙ pena tpalis volũtarie ꝯcta. i. debita pro pctõ volũtario remittit in baptismo. Et hoc verũ est in adulto rite baptisato: cui nõ ẽ p̄us remissa: seu q̇ añ susceptionem baptismi erat obligatus ad eam sed in puulo baptisato non remittit talis pena: qꝛ ad nullã talẽ obligat ꝛc. ¶ Tertia propositio. pena tpalis naturalr̃ inflicta nõ remittit in baptismo: qꝛ talis pena q̃ ꝯsequitur oẽm hoĩem ꝟm cõem cursum nature: sicut esurire: sitire: et hmõi durat ita post baptismũ sicut ante. Et hoc solũ ex ordinatiõe diuina. qꝛ posset oppositũ facere si vellet. Et sic ptꝫ qũo in baptismo remittit pena: ꝛ qũo nõ. ¶ Ex p̄dictis pꝫ
D correlarie ꝙ licet nulla sit cã a priori: quare non lꝫ iterare baptismũ ꝛ ꝙ si iteretur de facto nullũ hꝫ effectum: nisi sola institutio diuina. tñ ista institutio ẽ rõnabilis. qꝛ aliter daretur occasio ꝛ incentiuum deliquẽdi: cũ baptismo sit plena remissio culpe ꝛ pene vt dictũ est. Unde nõ valet illa rõ quã aliqui assignãt: scꝫ qꝛ in baptismo ĩprimit caracter q̇ est indelebilis. Nam hec est pbatio per ĩmanifestius. A pñcipio eñ institutionis baptismi manifestũ fuit ꝙ nõ licuit iterari: ꝙ aũt caracter imprimatur non fuit/ nec est sic manifestuꝫ: nec ex scriptura: nec ex auctoritatib⁹ sctõrum. Uñ si multũ fuisset de eo tractatũ a sctis: magister sententiaruꝫ de eo fecisset mentioneꝫ: q̇ tñ de caractere in toto tractatu de baptismo non loquit: nisi in vno loco. vbi dicit. Qui ab hereticis baptisati sunt seruato caractere xp̄i baptisãdi nõ sunt. Ibi aũt vocat caracterẽ xp̄i formã baptismi xp̄i: sicut

pz ex textu. Et sic nihil loquitur de caractere secundum illam fictionem quam ytimur et de qua. s. quare et c. Pena aut iterantium baptismum tam conferentium quam suscipientium est irregularitas Extra de apostatis. Ex litterarum nisi ignorantia facti excuset sicut pot. Ut de consec. disti. iiij. de quibus ignorantia iuris hic non excusaret. Est etiam differentia si illa iteratio fiat publice vel occulte: quia in prima solus papa pot dispensare In secunda vero forte pt episcopus secundum Scotum qui i hac materia inuehit contra canonistas non semper bene attendentes formam verborum iuris. nec distinguentes dicta decreti que sunt a legislatore/ vel ab alio et c. Ex predictis ergo ptz quare baptismus non iteratur: scz quia ibi dimittitur pena

Instantia. et c. Sed contra illud arguitur Quia sicut nullum bonum irremuneratum: ita nullum malum impunitum. Si aut i baptismo remittatur pena et c. tunc aliquod malum est impunitum quod est iniustum.

F. Solutio. Ad hoc dico primo quod nullum bonum meritorium sit quod non premiatur a deo. Dico secundo quod aliquod peccatum sit quod non punitur a deo sicut est in proposito. Et hoc est quia deus est pronior ad remittendum et premiandum quam ad puniendum. Dico tertio quod nullum peccatum est quod non puniatur. quia ipsummet est sibi pena Dico quarto quod nullum peccatum remanet ipunitum a deo. quia quodlibet peccatum quod remanet punitur a deo: sed in proposito peccatum non remanet. ideo et c.

G. 3. conclusio. Tertia conclusio principalis questionis responsione siue ad titulum questionis proposite responsiua sit ista quod non omnes suscipientes baptismum equaliter recipiunt omnes baptismi effectum Pro cuius declaratione pono aliquas propositiones Prima est quod omnes baptisati equales recipiunt primum effectum baptismi scz caracterem. quia ille est similis de omnibus baptisatis. Secunda est quod non omnes baptisati equaliter recipiunt secundum effectum baptismi. s. gratiam: quia aliqui non recipiunt. Tertia quod non omnes baptisati recipientes gratiam equaliter recipiunt eam. quia aliqui plus et aliqui minus. Pro cuius probatione pono aliquas propositiones.

H. Quarta propositio sit hec quod adultus baptisatus recipiens gratiam maiorem recipit quam paruulus. quod adultus quantumcumque habeat tenuem voluntatem dum tamen consentiat recipere sacramentum et non se ponat obicem ad gratiam habet meritum proprium quod non habet paruulus. ideo est magis dispositus. quare et c.

Instantia. Sed contra. ponamus quod adultus toto tempore baptismi et post peccet venialiter. vt esse indispositus aliquo modo qualiter non est paruulus qui nullam habet indispositionem. igitur in hoc casu paruulus maiorem recipiet gratiam

I. Solutio. Hic dico quod peccatum veniale nullo modo prohibet gratiam infundi: nec actum meritorium simul habere. Et supposito quod tale peccatum esset aliquo modo indispositio ad gratiam. quia tamen cum ipsa stat aliqua dispositio. s. meritum quod non est in paruulo. et est maior dispositio quam ipsum sit indispositio. ideo et c.

K. Quinta propositio stat de lege ordinata quod de duobus paruulis baptisatis vnus recipiat maiorem gratiam quam alius: quia in parentibus vnius vel in ministro conferente pt esse maior motus deuotionis quam alterius. propter quorum merita deus vni paruulo pt confer=

re maiorē grām q̄ alteri Sed
hoc non ē v̄tute baptismi sed
meriti. ¶Et dt Scotus q̄ hoc
mō forte fuit de btō Nicolao
q̄ parētes ei9 meruerūt sibi ta=
lem grām q̄ fuit pricipiū tam
mirabil' effect9 vt duob9 dieb9
in ebdomada vnica lactatiōe
ↄtēt9 maneret Et q̄ ad hoc me
lius est puer a bono sacerdo=
te baptisari q̄ a malo. q2 eius
orōnes q̄s facit in baptismo
magis exaudiunt/ 2 valēt illi
pro quo fiūt q̄ orōnes mali.
A ¶Ex quo sequit correlarie q̄
stat d lege ordiata q̄ duo par
uuli inequalit' p̄miunt in celo pz
ex dictis. pz ēt ex alio q2 puul9
ↄfirmatus moriēs hz maiorē
grām q̄ baptisat9 tm̄ 2 nō ↄfir=
Adam mat9. ¶Et iō sicut dt Adam
expediret q̄ ista duo sacra. s.
baptism9 2 ↄfirmatio sine ma
gna mora iterposita ↄferrent
si adesset semp q̄ posset ↄferre
sed eps non semp ē p̄ns. ideo
Hol- non est ↄsuetū fieri. ¶Aliter
kot. tn̄ dt Holkot d ista ↄfirmatio
ne/ licet non neget p̄dictā viā
s. q̄ licet puul9 baptisat9 2 ↄfir
mat9 hēat duas grās 2 alius
vnā tm̄. grā tn̄ ↄfirmationis
non ē grā vniuoce cū alia: nec
reddit habentē digniorē vita
eterna. sed nata ē reddere for
tiorē habitū fidei. Ad quē ef=
fectū specialiter ordinat. Et
sic pz d scdo effectu baptismi.
B ¶Sexta ppositio q̄ non oēs
baptisati recipiūt equalr ter=
tiū effectū baptismi scz remis
sionē culpe 2 pene. q2 aliq̄ nō
recipiunt. ¶Septima ppō q̄
non oēs baptisati recipiētes
p̄dictū effectū equaliter reci=
piunt ipm. ptz ex dictis in pri
ma 2 scda ↄclusionib9. Octa=
ua ppositio est q̄ oēs baptisa
ti equalr recipiunt effect9 ba=
ptismi. q̄tū est de pte baptis=
mi: 2 hoc pbat rō post oppm
q̄stionis. Et si qn̄q3 sit inequli=
tas hoc ē ex pte dispōnis alte
rius 2 alteri9/ in alio 2 in alio
suscipiente. vl' in aliis pro eo.
sicut ptz ex supradictis. Et sic
ptz de ↄclusione. ¶Sed h est C dubiū
dubiū vtrū stet de lege ordia
ta q̄ grā vni9 adulti sit equa=
lis vel minor q̄ grā baptisma
lis vni9 puuli. Uidet q̄ sic: q2
cū iste sint eiusdē spēi 2 pria
nō excedat in infinitū scdam
sequit q̄ grā hui9 adulti pote
rit diminui quousq3 fiat equa
lis vl' minor 2c. ¶Hic pt dici Solo. 2
prio q̄ q̄libet grā debita meri
to psonali ē maior q̄ grā infu
sa in baptismo/ seu grā bapti=
smalis. 2 iō est dare minimū
actū meritoriū q̄ hz p se subsi
stere cui rn̄det grā vna minia
data p merito volūtatis. lz nō
sit minim9 act9 meritori9 sim=
plicit. q2 q̄libet ps illi9 actus
meritorij: 2 q̄libet ps grē est
grā. nō tn̄ poss3 a volūtate via
toris fieri act9 meritori9 p se
exn̄s minor isto. iō non ē possi=
bile q̄ vnus adult9 mereat in
duplo min9. 2 itez sic vsq3 ad
eq̄litatē puuli. q2 stat9 est i mi
nimo actu meritorio p se exn̄
te q̄ ē maioris grē meritori9 q̄
sit grā puuli. Et si dicat nihil
est tā in ptāte volūtatis q̄ act9
su9. g̃ quocūq3 dato pt causa=
re minorē. ↄcedēdo q̄ minor
est. sed nō erit meritori9. licet
pars hui9 act9 meritorij sit mi

mus meritū. sȝ si p se existeret nō esset meritū. Exemplū. me dietas hui⁹ ignis agit ad aliquā distantiā ad quā nō ageret si p se existeret. sicut ptȝ in

D casu. ¶ Scdō mō pōt dici ꝯcedēdo ꝯclusionē scȝ ꝙ possibile

solu. 2 est adultū cathecuminū mereri tantā grām ante baptismū precise q̄ta ꝯferꝭ puulo in baptismo. Itē pōt ꝯcedi de pctōre ꝙ pōt ita remisse ꝯteri ꝛ cū talib⁹ circūstātijs ꝙ nō habebit maiorē grām q̄ȝ puulus in baptismo. ¶ Tertio mō pōt

solu. 3. dici ꝙ p̄dicte grē (scȝ baptismalis/ꝛ grā meriti psonalis) nō sunt ꝯparabiles. qꝛ nō sūt eiusdem speciei Uñ ꝭm Tho. grā baptismi ꝛ ꝯfirmatiōis. ꝛ grā ꝟtutū ꝛ donoꝝ distiguuntur ꝭm spēm. qꝛ ad alios effectus ordinanꝭ. Et ꝭm hoc si sit verū ptȝ de dubio: ꝛ p ꝯñs

E de q̄sito p̄ncipali. Tūc ad rōnes.

Ad. 1. principale. Ad primā ptȝ quid dicēdum. Ad secundā ꝯcedo ꝙ in casu baptism⁹ plus valet paruulo q̄ȝ adulto. s. qñ adult⁹ ante baptismū est iustificatus: ꝛ hoc ꝓbat rō. ꝛ non est ꝯtra di

F cta p⁹us. ¶ Ad tertiā q̄tuȝ ad

Ad. 3. principale. illō qđ ꝯcludit de duob⁹ adultis ꝯcediꝭ nec est cōtra dicta. Sȝ q̄tum ad id qđ arguit de duob⁹ puulis pōt dupl'r dici. Uno mō ꝙ oēs puuli sūt equales in naturalib⁹ quo ad id in quo grā imediate recipiꝭ: qꝛ oēs aīe sunt eq̄les in pfectiōe lȝ sint inequales in dispositionib⁹ suoꝝ corpoꝝ Alio modo posset dici si teneꝭ ꝙ aīe non sunt eque pfecte eēntialiter sicut videꝭ sanare articul⁹ parisiensis. Uñ pōt negari ꝯña sunt inequales in naturalib⁹ ergo gratia causaꝭ pfectior ī pfectiori aīa. Et qñ arguitur Sacramentuȝ equaliter agit ꝛ actus actiuoꝝ sunt ꝛc. Dico ꝙ sacrm̄ ꝓprie nō agit gratiā sed de⁹ libere agit eā qñ sacramentū suscipiꝭ. et ideo potest causare maiorē vel minorem. sicut sibi placet. quare ꝛc.

¶ Questio quarta de sacramento confirmationis.

G Utrū sacrm̄ confirmationis sit sacrm̄ noue legis.

Uero circa distinctionem septimaȝ hui⁹ quarti libri. Utrū sacramentū cōfirmationis sit sacramētū noue legis? Arguitur p̄rio ꝙ nō. qꝛ in toto euangelio non legiꝭ vbi xp̄s ipsum

arg. 1. instituerit. igiꝭ ꝛc. ¶ Secūdo

2. arg. qꝛ in tota scp̄tura noue legis nō legiꝭ de forma ip̄ius aut đ materia. igiꝭ ꝛc. ¶ Tertio qꝛ

3. arg. cōfirmatio de lege cōi non est possibilis in via. igiꝭ ꝯfirmatio non est sacramentū. Cōsequentia tenet: añs patȝ. qꝛ de lege cōi soli beati sunt ꝯfirmati in bono. i. constanter firmi in bono. igitur ꝛc. ¶ Opposi-

In oppositū tum tenent oēs: ꝛ ptȝ p magistrum in hac dist. ꝛ de ꝯse. di- stin. v. p totum. In hac q̄stio-

Decisio q̄stiōis. ne erunt tres articuli. In primo videbiꝭ quid sit ꝯfirmatio In secūdo solueꝭ questio. In tertio moueбiꝭ triplex dubitatio. ¶ Quantū ad primū arti-

H 1. articulus culū diffinitio ꝯfirmatiōis vt hic sumiꝭ pōt assignari talis. Cōfirmatio ē vnctio hoīs viatoris: viri scȝ vl' mulieris: nec

actualiter nec habitualiť dissentiēns facta ī frōte ī figura crucis cū crismate sctificato ꝛ hoc a ministro ydoneo simul cū intētione debita inūgēte: ꝛ certa ꝟba ꝓferente ex institutiōe dei signās vnionē aie per grām roborātē ad ꝯfitēdū cū fiducia fidē xp̄i. Et ex hac diffinitione patēt sex correlaria
A Prīo ptz ꝙ hic nō sumiť ꝯfirmatio: vt est ꝯstans firmitas ī bono. nec vt ē signū talis ꝯfirmationis: q2 talis de lege cōi solū est in beatis Sed capiť ꝓ quadā vnctiōe q̄ est signū cuiusdā spūalis roboris qd fortificat ī bono: nō tñ sic ꝯstāter vel firmiter quin hō possit de lege cōi cadere ab illo. ꝛ talis vnctio est sacramētum. Et sic ptz solutio tertie rōnis añ oppositū q̄ōnis. Scđo ex dicta diffinitione pz q̄d sit materia hui⁹ sacramēti. q2 crisma sctificatū. i. oleū oliue balsamatū seu mixtū cū balsamo ab epo consecratū. vel ab alio cui taľ ꝯsecratio pōt ꝯmitti. ꝙ autem hec sit maťia nō legiť ex euangelio sȝ auctoritate eccl'e Tertio ptz q̄d sit forma huius sacramēti: q2 certa ꝟba ista. s. signo vel ꝯsigno crucis. ꝯfirmo te crismate salutis vel sctificationis. ī noīe patris ꝛ filij ꝛ spiritussancti amē. Quarto patz quis sit conferens hoc sacramentū. quia minister ydone⁹ episcop⁹ scȝ/ vel alius cui hoc committi potest. Et requiriť ex parte ministri sīmľtas ī faciendo vtrūqȝ actū. s. vnctionis ꝛ ꝓlatiōis forme ꝛ etiā debita intētio que oīa debēt intelligi sicut. s̄. de baptismo. Quinto ptz q̄s sit suscipiens hoc sacr̄m q2 hō viator vir. s. vel mulier nec actualiter nec hitualiter dissentiens. ¶ Uel fm̄ Scotū aliq̄liter ꝯsentiēs/ aut nūq̄ȝ vsus libero arbitrio Sȝ de hoc dicēdū est vt dictū est. s̄. de baptismo. Sȝ iste est solū suscipiēs fm̄ determinatā ptē scȝ frontē. ꝛ iō ex parte suscipiētis req̄runť duo ꝑter illa q̄ requiruntť in baptismo: scȝ frōs. ꝛ etiā ꝙ baptisat⁹ sit. q2 baptism⁹ est ianua sacr̄oꝝ. dist. xv. sollicitudo. Sexto ex dctā diffinitiōe ptz q̄d sit effectus hui⁹ sacr̄i ꝑ hoc ꝙ dr̄ signās vnctionē aie ꝛc. Uñ effectus hui⁹ sacramēti ē acceptō spūsscti ad robur ꝯ oīa tentamenta. ꝛ ꝯfortatio aie in ꝟtute ꝛ spāliter in ꝟtute cōstātie in fidei ꝯfessione. Uñ actuum viij. Tūc imponebāt man⁹ super illos ꝛ accipiebāt spm̄ sanctū Et sic patēt sex correlaria circa istud sacr̄m. ¶ Sȝ ꝯ predicta successiue ꝛ ꝑ ordinem obijciť. Prīo ꝯ materiā ꝛ formā simul. q2 xp̄s non sic instituit: nec ap̄li tali forma vľ materia vtebātur: sȝ impositiōe manuū vt tactū est B 1. ar. ¶ Scđo ꝯ materiā spāliter. q2 in baptismo nō est necessaria aqua cōsecrata. igr̄ nec h̄ oleū ꝯsecratū 2. ar. ¶ Tertio ꝓbať ꝙ nō opꝫ ꝙ mister sit ep̄s. q2 d ꝯse. dist. v. ꝑueīt. dr̄ sic. Ubi ep̄i desunt vt ꝑ̄sbyteri etiā in frōtib⁹ baptisatos crismate tāgere debeāt ꝯcedimus. igiť ꝛc. 3. ar. ¶ Quarto ꝓbatur ꝙ nō oportet ꝙ suscipiens sit baptisatus. q2 Act. 4. ar.

ix. Paulus fuit ꝯfirmat⁹ p im positionē manuū ab anania ꝛ accepit spm̄sctm̄/ ꝛ tn̄ nondū erat baptisat⁹. igit. ❡ Quito obijcit̄ de effectu. qꝛ i baptis= mo/in extrema vnctiōe/ in or dine/ ꝛ pnīa accipit̄ spūsſctūs ꝛ datur grā. sꝫ ɋcunqꝫ accipit spm̄sctm̄/ ꝛ cuicuqꝫ datur grā ipē ex hoc efficit̄ i spū fortior ꝛ in ꝟtute ꝯfirmat̄ ꝛ roborat̄. Cur igit̄ ista datio spūsſcti ap pellat̄ ꝯfirmatio sicut illa de qua. s. ꝛ q̄ dr̄ia effectuū hic et ibi. ❡ Ad primū istoꝝ p̄t dici ꝙ supponit̄ sic institutū fuisse a xp̄o: ꝛ aplo͛s sic vsos fuisse. lꝫ hoc non legat̄ in scriptura: qꝛ aliter eccl̄ia non sic vteret̄ nisi sumpsisset ex doctria xp̄i. ꝛc. Nec est incōueniens mul= ta esse edita a xp̄o autētica p aplo͛s/ q̄ tn̄ in scriptura nō le= gim⁹ sicut dt Dam̄. li. ij. c. iiij. De forma vero tꝫ dn̄s Arma can⁹ li. ix. de q̄st. arme. c. xxij. ꝙ ꝓbabile ē vnā eē formā ba= ptismi. ꝛ oim istoꝝ sacramen toꝝ. s. ꝯfirmationis/ ordinis/ pnīe ꝛ extreme vnctionis: q̄ꝫ= uis multas ꝛ diuersas orōes eccl̄ia in ipoꝝ collatiōe exer= ceat Nā ipē tenet li. viij. c. ix. ꝙ ista ꝟba vel eoꝝ sensus (scꝫ in noie prīs ꝛ filij et spūsſcti) sint forma baptismi. q̄ꝫuis exi gant̄ alia ꝟba. Et ita ꝯnter di cit de p̄dictis sacramētis. Sꝫ qꝛ hoc cōiter nō tenet̄ nō asse ro. lꝫ iste bn̄ loquat̄ ꝯnter ad scripturā sacrā. ❡ Ad scdm̄ di co ꝙ xp̄s oēm aquā tactu sue mūdissime carnis sufficienter consecrauit in vsum baptismi ideo non requiritur specialis ꝯsecratio. Et hoc rōabile fuit ꝓpter necessitatē baptismi. se cus i ꝓposito. io. ꝛc. ❡ Ad ter tiū dupl̄r pōt dici ſm Scotū. Uno mō ꝙ i primitiua eccl̄ia nō erat dr̄ia iter sacerdotes ꝛ epōs. ꝛ hoc ipē ꝓbat diffuse ꝛ etiā dn̄s Armacan⁹. li. xi. de q̄sti. arme. prolixe declarat ꝙ null⁹ p̄lat⁹ hꝫ āpli⁹ de ptāte ordinis siue sacramtali q̄ꝫ sim plices sacerdotes. et l. ca. iiij. ostendit ꝙ simplices sacerdo= tes hn̄t ptāte ꝯfirmādi/ et ab= soluēdi a q̄cūqꝫ pctō. tn̄ ſꝫ eū si hoc faciāt peccāt. ꝛ sūt gra uiter puniēdi de hac materia inferi⁹ videbit̄. Alio mō pōt dici ꝙ si a pricipio nō licuit sa cerdoti cōi: tn̄ i dicto casu pa= pa potuit quelibꝫ illi⁹ regiōis ad cui⁹ epm̄ scribebat facere epm̄ q̄ꝫtū ad illū actū ꝛ tūc q̄lꝫ eoꝝ ꝟe ꝛ licite ꝯfirmabat tāq̄ꝫ epūs q̄ ad illud: lꝫ nō q̄ ad alia Et rō hui⁹ dispēsatiōis potuit eē ad scādalū vitandū. ❡ Ad quartū p̄t dici ꝙ baptismū fla minis p̄cedere nō req̄rit̄ sim= plicit̄: sꝫ vel ipm̄ aut aliq̄d eq= ualens q̄le credit̄ tūc fuisse in paulo cū vidisset archana. ꝛc. ❡ Ad q̄ntū pōt dici ꝙ in alijs sacramētis/ vel i alijs accepti onib⁹ spūsſcti q̄b⁹ legit̄ i scri= ptura non accipit̄ spūsſctūs si cut hic. nec ad similē effectū: qꝛ abūdāti⁹ q̄ꝫ i alijs sacramē tis in isto dat̄ vigor resistendi pctis ꝛ pricipalis effect⁹ ei⁹ ē ꝯfirmare aīaꝫ i ꝟtute iuxta il lud. xxiiij. Uos aūt sedete i ci uitate q̄usqꝫ induamini ꝟtute ex alto. Et p̄cipue i ꝟtute ꝯstā tis ꝯfessionis fidei iuxta illud

Marginalia: ar. 5. — C — Opio Armacani. — D Ad secundū — E Ad tertium. — Ad 4m — F Ad quartum. — G Ad quintum.

Act.iiij. Uirtute magna red- debāt ap̄li testimoniū resurre ctiōis iesu xp̄i ꝛc. In alijs aūt sacramētis ē ali⁹ effect⁹ ꝓpri⁹ ideo hoc solū vocat̄ ꝯfirmatio ꝛc. Et hec de primo articulo.

A ¶ Quātū ad scđm articulū i q̄
1. arti. soluēda est q̄stio ponā tres co
1. ꝯclo clusiones. Pria sit hec ꝙ ꝯfir- matio est aliqđ sacramētū ab alijs sex sacramētis noue legis distīctū. ista p3 satis ex dictis Scđa ꝙ ꝯfirmatio ē noue legis
2. ꝯclo sacramētū a xp̄o istitutū pria par sequit̄ ex scđa ꝛ totū p3 ex actib⁹ ap̄loꝝ. q̄ ꝯuersis ad fi- dē ꝛ baptisatis man⁹ iponebāt Ac.viij.ꝛ.xix.c. Tertio ꝙ ꝯfir
3. ꝯclo matio seu ꝯfirmatōis sacramē tū fuit a xp̄o istitutū ꝛ ip̄m sic fuisse istitutū fuit ab eo decla ratū Mar.x. Ma.xix. qñ.s. ipo nebat man⁹ sup puulos ꝛ bndi cebat eos sicut ibidē legit̄. nō ei alibi legit̄ xp̄z hoc exercu- isse sacrm̄. ¶ Sed ꝯtra ista ar

B Pmo q꞉ i auctoritatib⁹ allega
Ar.1. tis nulla fit mētio de ꝯfirma- tiōe: s3 solū de manuū ipositio ne. mō i collatōe sacramēti or dinis man⁹ iponūt̄. Uñ de ip̄o ap̄ls dēt pria ad Thi.v. Man⁹ cito nemini iposueris. Idē fit i sacramēto extreme vnctionis Mar.vl. Sup egros man⁹ ipo nēt ꝛ bñ habebūt. q̄re nō vr̄ ꝙ hoc sacramētū dicat̄ manuū i positio plus q̄ȝ aliud p̄dictoꝝ Et ꝑ ꝯñs imptinēt ꝯcludit̄ su pra de istitutiōe ꝯfirmatiōis.

Ar.2. ¶ Scđo nō legit̄ ꝙ illi puuli q̄ b⁹ xp̄s man⁹ iposuit pri⁹ fuerit baptisati vt sacramētū ꝯfirma
Ar.3. tiōis possent accipe. ¶ Tertio si hoc sacramētū fuit a xp̄o i- stitutū vel fuit a xp̄o istitutū / vel fuit ab ip̄o suis ap̄lis col- latū ante suā passionē / vl' non Si nō. ꝯtra. q꞉ hoc magis de- buit fieri i eis q̄ erāt ad p̄dica tionē fidei cum piculo corporis mittēdi q̄ȝ puulis: q̄ hmōi picu la nō erāt suscepturi. Si sic. ḡ illa receptio spūsscti i die pen thecostes nō fuit ap̄lis sacra- mentū ꝯfirmationis: aut fuit scđa ꝯfirmatio ip̄oꝝ. ꝛ sic fuit duplex sacramētū ꝯfirmatōis in eis. quare erit iterabile ꝛc.

¶ Ad primū dico pmo ꝙ i p̄di- cta ipositōe manuū xp̄i ꝛ ap̄lo rū: fuit aliqđ sacramētū colla- tū. ꝛ hoc vr̄ clarū cū appeat ꝑ illā ipositionē spm̄sctm̄ datū fuisse Dico scđo ꝙ ex facto xp̄i qui hoc sacramētū puulis ꝯtu lit. ꝛ ex hoc fctō ap̄loꝝ q̄ ip̄m statī baptisatis ꝯtulerūt. satis p3 ꝙ hoc sacramētū d3 alia sa cramēta de cursu cōi ꝑcedere que nō dant̄ nisi ꝑuectis ꝛ di- scretionē habētib⁹ ꝛ ip̄3 d3 da ri oib⁹ baptisatis. Ex quo ptz tertio ꝙ roābilr placuit sctis pr̄ib⁹ hoc sacramētū ipositio- nis manuū siue potius ei⁹ effe ctū ꝯfirmationē vocare. q꞉ sc3 baptisatis recipiētib⁹ ꝑ baptis mum spm̄sctm̄ ad remissionē pctōꝝ statī d3 dari hoc sacra mētū ad receptionē spūsscti vt habeāt virtutē ampliorē tēta tionib⁹ resistendi ꝛ ꝯfirment̄ i bono ꝛc. Ex q̄ p3 q̄rto q̄re hoc sacramētu3 p ceteris i q̄b⁹ ma nus iponunt̄ vocet̄ manuū im positio. q꞉ s. hoc sacramētū ge neralr̄ cūctis baptisatis d3 cō- ferri nō sic aūt alia. iō nomen cōe sibi meruit appropriare.

C Ad p̄mum. (margin, beside "¶ Ad primū dico")

D Ad secūdū.

¶ Ad scd'z dico q supposito q illud non legeret tñ sic esse tenendū est. s. ex ordine quē tenebāt apli. Et tñ sat' illud habet q: xp̄s dicit q taliū erat regnū celoꝝ. qd nō ꝯuenisset illis puulis si fuissent in pctō: et per ꝯñs si nō fuissēt baptisati/ aut circuncisi. aut al'as a pctō purgati.

E Ad tertiā op. armacani.

Ad tertiā dupl'r pōt dici fm armacanū libro nono ca. xiiij. Uno mō q ex tota serie euāgelij non appet q xp̄s alijs a puulis supra dict' hoc sacramētū ꝯtulerit ipo existēte i terris corpaliter. et ideo i die pēthecostes ipis aplis et disciplis ꝯgregatis i vnū pro datus fuit spūsctūs vice hui' sacramēti ꝯfirmationis siue i positiōis manuū Act. ij. Et q: xp̄s i hūanitate absēs erat. loco ipositionis manuū cecidit ignis ab eo miss' supra capita singuloꝝ q̄lis appitio nō legitur cū apli man' alijs iponebāt

F Aliter dicit.

Alio modo si q̄s velit dicere apli añ xp̄i passionē hoc sacramentū susceperāt p q̄ vr facere q apli baptisatis q̄buscq statī man' iponebāt: qd non fecissent vt vr: nisi cum eis ita actū fuisset a xp̄o. tūc ꝯñr pōt dici q illa dōatio spūscti i die pēthecostes non fuit eis sacr'z ꝯfimrationis: sz alijs disiplis qui cū eis erāt. Prima aūt via videt pbabilior huic doctori licz ex ea sequat q apli sacr'm ordinis añ sacr'm ꝯfirmatiōis susceperīt qd ipe ondit non eē inconueniēs Scd'a aūt via simpliciter concederetur ab eo. si tamen ostēderetur quid apostoli susceperunt in die pēthecostes: cum eis xp̄s pmiserit dare spm̄sctm̄. Et si declaret q̄uo illa tā igēs datio spūsctī non fuerit sacr'm qd est difficile vt dicit.

G 3. arti. 1. dubium.

¶ Quātū ad tertiū articl'm soluēda est triplex dubitatio. Prima est vtrū hoc sacramētū sit necessariū ad salutē. Uidet q sic. de conse. di. ij. Oēs fideles per man' impositionē epoꝝ post baptismū spiritūsctm̄ suscipere debent vt pleni xp̄iani inueniātur ibi dr debent Itē quilibet tenet esse plenus xp̄ianus.

Solutio 1.

Rñdetur fm Scotum q non est simpl'r necessarium iuxta illud Mar. vl. Qui crediderit et baptisatus fuerit etc. est tñ necessarium adulto sic q non ꝯtēnat. al's nō est plenus xp̄ian'/ vt dicit auctoritas etc.

Solutio Armacā.

Dicit tñ dñs Armacan' q receptio hui' sacramenti in adultis h3 vim precepti. ita q ipsa est necessaria si haberi possit. Et hoc ipe pbat lib. ix. c. xxij. et rñdet ad obiecta contra etc.

H 2. dub. Solu.

¶ Scd'a dubitatio vtrum hoc sacr'm sit iterabile vel non. Rñdetur q iterari non d3. et si iteret nullū effectum habet. de conse. dis. v. dictū. Unde scienter iterans peccat mortaliter. Ratio aūt sola et principalis est institutio diuina. de qua non pt3 clare ex scriptura: sed auctoritate eccl'ie etc.

3. dubium.

¶ Tertia dubitatio. Utrum pena iterātiū hoc sacramētum sit irregularitas Respondent canoniste q sic. Quod probant per locum a simili de baptismo p casum. de conse. di. iiij. Qui bis.

Solu.

tñ Scotus dicit oppositum. q: nulla

pena canonica que nō est inflicta a papa ꝯdente ius incurrit ipso iure. nec ꝓpt argumētū exponentiū canones siue a sili siue a ꝯrio sensu est aliqs tali pene astrict⁹. q꞉ pn̄t expo nere ius ꝯditū nō nouū ius cōdere. Cū ḡ nō inueniat᷑ exp̄sse dicta pena in iure: immo magis oppositū de ꝯse. di. v. dem̄ vbi nulla pena īfligit᷑ ep̄o iterū ꝯfirmāti: vel etiā suscipienti nisi ꝙ soli dō sub habitu monachali/ vl' clericali seruiat. illud el innuit nō pena irregularitat⁹. sꝫ magis oppm̄. Igr̄ illa pena nō ē imponēda maxime cum pene sint restringēde ⁊c. Ad rōes qōnis pꝫ qd dōm sit

Qō. v. de sacro eucharistie.

A 5. q̄stō Utruz corp⁹ xp̄i localr sit i celo ⁊ realr i eucharistie sacro.

C Ūia postq̄ magister egit ď sacramento baptismi q̄ regn̄amur ⁊ de sacramēto ꝯfirmationis quo roboramur. ꝯsequenter agit ab octaua distictione vsq꞉ ad quartādecimā de sacramēto eucharistie q̄ nutrimur. Jō q̄ro Utrū idē corpus xp̄i localr sit in celo ⁊ realr in eucharistie sacramēto? ¶ Argūit᷑ p̄mo ꝙ nō. q꞉ si sic sequeret᷑ ꝙ corp⁹ xp̄i distaret a seipso. ꝯns videt᷑ implicare. et cōsequētia tenet. q꞉ quāta est distātia inter loca tāta est inter locata: vt videt᷑ clarū. igr̄. ⁊c.

1. argr̄

2. argr̄ ¶ Secūdo se queret᷑ ꝙ xp̄i corpus et sp̄es eucharistie essent equalia. Cōsequens apparet falsum et cōsequētia ꝓbat᷑. q꞉ q̄ occupāt locū equalem sunt eq̄lia. Nā q̄cūq꞉ vni ⁊ eidē sūt equalia inter se sūt eq̄lia. ⁊ locus ē eq̄lis locato ⁊ ecōtra Si ḡ corp⁹ xp̄i ⁊ species ille occupāt equalē locū. sequitur. ⁊c.

¶ Tertio si sic. vel oīs actio ⁊ passio ⁊ oē accidēs q̄ īsunt corpori xp̄i localiter existēti i celo etiā īsunt eidē existēte i eucharistia vl' nō. Si dicat᷑ ꝙ sic ꝯtra. q꞉ in eucharistia nō pōt videre nec audire/ nec videri nec audiri. ⁊ ista ꝯpetunt sibi in celo. igit᷑. Si dicat᷑ ꝙ non. contra. actiuo sufficienter approximato passiuo pōt sequi actio. sed sic est hic igitur. ⁊c. 3. argr̄

Oppm̄ tenet fides ꝓpter illō dictū xp̄i. hoc est corpus meū In oppositū

¶ In ista questiōe erunt tres articuli. sicut in precedentib⁹ Rn̄io.

Primo videbit᷑ qd est eucharistia. Scdō de q̄stione ꝓposita Tertio de illo quod tāgit rō tertia. s. vtrū omnis actio aut passio et oē accidens quod īest corpori xp̄i existēte i celo possit eidē inesse sub eucharistie sacramēto? ¶ Quātū ad p̄mū articulū s̄m scotū: ⁊ cōiter loq̄ntes. Eucharistia ē sacramentū corpis xp̄i ꝯtētiuū sub sp̄eb⁹ panis ⁊ vini post cōsecrationez factā a sacerdote sub cert⁹ v̄bis cū debita itētione ꝓlatis ex institutiōe diuina veraciter signās corp⁹ xp̄i et sanguinē sub vtraq꞉ panis. s. ⁊ vini specie realiter ꝯtineri. et ip̄m digne comedētes aut bibētes sp̄ual'r refici. Et hec descriptō patebit ex dicēdis. Ex hac descriptiōe patēt sex correlaria. P̄rīo pꝫ qd sit materia hui⁹ sacramenti. q꞉ panis et vinum. Et debet esse panis B 1. articulus.

tritice⁹ cū aqua elemētari coagulat⁹. de ɔsecratiōe di. ij. c. Nō oportet. Et. c. sequēti Cuius ɔgruētia accipit ex illo ꝟbo xpi. Joh. xij. Nisi granum frumti. ꝛc. Ubi xp̄s grano frumēti se ɔparat. Dz etiā eē vinū de vua exp̄ssum. de ɔse. di. ij. Uinū. Cui⁹ ɔgruētia accipitur ex illo ꝟbo xp̄i. Johā. xv. Ego sum vitis. ꝛc. Ubi xp̄s se ɔparat viti. Et iō vinū artificiale vel qđ nō ē de vite nō est icōueniēs materia hui⁹ sacramēti. Rō aūt oim istoꝝ ē sola institutio diuina. Quis ɔgruētie ad hec possint dari. Scđo pz q̄d sit forma hui⁹ sacramēti. qꝛ certa ꝟba a sacerdote ꝓlata. Pro q̄ pono aliq̄s ꝓpositiōes. Prīa ē q̄ forma ɔsecratiōis corpis sunt hec ꝟba. hoc ē corp⁹ meū. Uñ illa ɔiūctio ei nō est de eēntia forme. sz ponit ad cōtinuādū ne illa ꝟba q̄ sūt de forma ꝓferāt sine p̄cedētib⁹. Scđa ꝓpositio q̄ illa verba p̄cedētia dnt dici ꝓpter reuerētiā vl' ꝓpter orōnē p̄mittandā lz nō sint necessaria ad ɔsecrationē faciēdā. Tertia ꝓpositio q̄ ad ɔsecrationē sanguis ista ꝟba sunt necessaria vel eoꝝ sensus. hic est sanguis me⁹ qm̄ oēs quattuor euāgeliste i illo sensu ɔcordāt: qꝛ idē itelligit p ista. hic est calix sanguis mei. hic ē em̄ sanguis me⁹. hic ē calix i meo sanguie: q̄ verba illi quattuor posuerūt. Hec aūt verboꝝ diuersitas fuit forte ꝓpter hoc qꝛ a pricipio i diuersis liguis scripserūt. vl' qꝛ ex diuersis liguis i latinū trāslata sūt euāgelia. vl' qꝛ sic voluit sp̄ussc̄us vt sciret q̄ nō eadē verba requrunt sed equalent sensus. vel ꝓpter aliud mysteriū. Nō est ergo dubiū sensum illoꝝ exigi ad ɔsecrationē sāguis: sz vtrū aliud reqrat est dubiū. Pro quo sit, quarta ꝓpositio q̄ nō est certū ex scriptura vtrū illa verba q̄ precedūt aut sequuntur i canone misse s̄m vsum ecclesie. aut aliqua alia a p̄dictis requirant ad ɔsecrationē sanguis. Ideo piculosum est hic aliq̄d asserere. qꝛ ad hoc auctoritas sufficiēs non habet: sed nō est piculosum ignorare qꝛ videt ignorātia inuicibilis vt dicit Scot⁹. Et de hac materia tractat Armacan⁹. li. ix. a principio vsq ad. v. cap̄. sed trāseo cā breuitatis. ꝛc. Quinta ꝓpositio q̄ seq̄tur ex predictis est: q̄ nō est necesse i quolibet sacramento scire p̄cise q̄ verba sunt de forma ad hoc q̄ aliq̄s ɔferat sacramētū. Sexta est q̄ in casu talis dubij sufficit intētio faciēdi qđ facit ecclesia iō sacerdos dz distincte legere verba canonis a pricipio vsq ad finē: ꝛ oppositū facere esset pctm̄: qꝛ ibi melior ē simplicitas q̄ȝ subtilitas.

Tertio ex dicta descriptione ptz q̄s sit minister hui⁹ sacramēti. qꝛ sacerdos certa ꝟba ꝓferens cū debita itētiōe. Pro q̄ pono aliquas ꝓpositiones. Prima est q̄ sol⁹ de⁹ pōt hoc sacramētū ɔficere causaliter. Scđa q̄ creatura p̄t hoc sacramētū ɔficere ministerialiter: qꝛ de⁹ sic ordinauit: vt i quolibet sacramēto minister

posset esse hō. Tertia ē q ad hoc vt creatura ɔficiat hoc sacramētū ministerialr solū tres ɔditiões reqrunt simplr. Prima est q sit sacerdos. Scḋa q pferat vba ɔsecrationis. Tertia q habeat intētionē faciendi q eccl'a intēdit. Prima ɔditio est specialis i hoc sacramēto. Et pbat extra de sum. tri. et fi. catho. c. firmiter. Et fundat Mat. xxvj. Hoc facite. rc. Vel hoc q̄tiēscūq fecerit. rc. Ubi xp̄s loq̄tur discipulis q̄bus succedūt i eccl'a soli sacerdotes. Scḋa conditio r tertia sunt cōes alijs sacramētis. Unā ppter defectū scḋe nō pōt mutus ɔficere. sz ppter defectum tertie hoc nō pōt carēs vsu rōnis: sed illud pōt degradatus
A hereticus vl scismaticus ¶ Quarta ppō: q ad hoc vt creatura ɔficiat hoc sacramētū ministerialiter nō solū simplr r absolute. sed etiā decēter r ordinate aliqua alia a p̄dictis reqrūtur. s. aliq̄ ex pte ministri vt q non sit subiect⁹ pene canonice aut pene natali: sup q̄ fundat pena canonica sicut q non sit degradat⁹: irregularis: excōicat⁹: suspēsus ab executiōe sacramētorū. symoniac⁹ vel ifamis: q nō sit i naturalib⁹ turpiter r scādalose defectuosus sicut lepros⁹ Itē q nō sit i pctō mortali: r q sit i ɔueniētib⁹ ornamētis: vt habet de ɔse. dis. j. vestimēta. Et q habeat i missa rn̄dētē i psona toti⁹ eccl'ie. Silr ex pte loci aliqua reqrūtur. Ex pte loci ppe dicti duo scz prio q nō sit iterdict⁹. scḋo q sit scificat⁹. Et istō sm itelligēdū est nisi i casu necessitatis. Itē ex pte loci iproprie dicti scz altaris vel vasis: reqrit q altare sit lapideū. r q calix r patena sit de auro vl argēto aut ad min⁹ de stāno. nō ḋ ere aut auricalco ppter ɔctā rubiginē. nō de ligno vl vitro pp ibibitionē vel fractionē. Et debent oīa ista eē ɔsecrata. Silr aliq̄d reqrit ex pte tpis scz q sit iter pricipiū diei r horā nonā intelligēdo p pricipiū diei pricipiū aurore. Et icipit sm auctorē i libro de crepusculis qn̄ est sol sub arizōte ad octo grad⁹: r hoc est intelligēdū regulariter. Itē istā tpis circūstātiā ɔcomitat vnū qḋ reqrit tractū tpis: scz q dicat missa cū certis oronib⁹ sm vsuz ecclesie. Et de oibus istis vide i Scoto. li. iiij. i fine di. xiij. vbi diffuse declarat ista q̄ breuit sūmaui: q2 lz sint vtilia tn̄ nō sunt magne speculationis.

¶ Quarto ex p̄dicta diffinitione ptz q̄s sit suscipiēs hoc sacramētū: q2 comedēs aut bibēs. Pro q̄ distiguēdū est sm Scotū q hoc sacramtū p̄t aliq̄s suscipe q̄druplr. Uno mō sacramētū r non sacramētalr Scḋo modo sacramētū sacramētalr et non spūalr. Tertio modo sacramentū sacramētaliter r spūalr. Quarto modo sacramētū spūalr r non sacramētaliter Prio modo recipit sacramtū q recipit hostiā ɔsecratā: sz tn̄ nō recipit eā vt ɔsecratā. sed oino non discernēs eā a cibo cōi. Et talis sm aplm. j. ad Cori. xj. Judiciū sibi mādūcat r bibit non dijudi B

cans corp⁹ dñi. i. nõ discernẽs a cõis cibib⁹. Et hoc si fiat ex infidelitate sicut i pagano vel ex ɔtẽptu stãte fide: vt i malo christiano. Et hoc modo vnũ brutũ põt recipere hoc sacramentũ. Scdo modo recipit sacramẽtũ ille q̃ est in pctõ mortali: ⁊tñ credit ibi esse corpus xp̃i: ⁊ recipe cõionẽ ipi⁹. Tertio mõ recipit sacramtũ bon⁹ fidelis sine pctõ mortali: q̃ cibũ siue sacramentũ corporalr̃ recipit ⁊ in cibũ spũalr̃ ɔuertitur. iuxta verbũ Augu. i libro ɔfes. Quarto modo recipit sacramentũ bon⁹ fidelis deuote parat⁹ ad susceptionẽ: q̃ tñ ꝓpter reuerẽtiã abstinet vl' propter infirmitatez: vel qꝛ forte non hꝫ ministrũ. Istis tribus modis brutũ non põt suscipere sacramtũ. sꝫ duob⁹ vltimis

C solus bon⁹ recipit. ¶ Quinto ex dicta descriptione pꝫ q̃s sit effect⁹ hui⁹ sacramẽti. Est ei duplex effect⁹. Prim⁹ est realis ɔtinẽtia corpis et sanguis xp̃i sub specieb⁹ panis ⁊ vini. Scd̃s est refectio spũalis illi⁹ q̃ digne recipit hoc sacramentũ. Prim⁹ effect⁹ ꝓbat̃ p auctoritatẽ Math. xxvi. vbi xp̃s post cenã illud sacramẽtũ instituit: vt sub illis specieb⁹ verũ corp⁹ ei⁹ ⁊ ver⁹ ei⁹ sãguis realiter ɔtineret̃ Et nõ tm̃ tũc qñ ipse ɔfecit: sꝫ etiã qñ postea a sacerdotibus ɔficeret̃. Ad qd̃ dedit auctoritatẽ subdens ibi hoc facite i meã ɔmemoratione. Uñ ꝙ hoc sacramẽtũ sp̃ sit i eccl'ia: q̃diu ip̃a durabit: pꝫ per illud. i. Corinth. xi. Quotienscũqꝫ panẽ hũc. ⁊c. mortẽ dñi annũciabitis donec veniat. supple ad iudicãdum. Uñ vsqꝫ tunc durabit eccl'ia militans ⁊ eucharistia in ea. ¶ Se- D cund⁹ effectus pꝫ. qꝛ congruum est illuz specialiter refici: qui digne recipit cibũ spiritualẽ. ⁊c. ideo datur in specie cibi corporalis. ⁊c. Si vero heretici vellẽt impugnare p̃mũ effectũ dicendo ꝙ corpus xp̃i non est ibi realr̃: sꝫ solũ repꝛesentatiue: ⁊ ꝙ illa ṽba scꝫ hoc est corp⁹ meũ hic est sanguis me⁹ dicta sũt figuratiue sicut illud Johã. xv. Ego sum vitis vera. Istud apparet esse ɔtra intentionẽ christi. qꝛ ẜm Augustinũ intellect⁹ verboꝝ xp̃i ex precedentib⁹ et sequẽtibus potest haberi. Uñ vbi christ⁹ dicit ego sum vitis vera stati subdit et vos palmites. Uñ cõstat eũ loqui figuratiue. Cum aũt dicit hoc est corp⁹ meum / statim subdit qd̃ ꝓ vobis tradetur Luce. xxii. Et ita de suo sanguie. ideo. ⁊c. Et si dicant isti ꝙ xp̃s videns aliq̃s abisse retrorsum ꝓpt̃ p̃dicationẽ de eucharistia. vbi dicit Joh. vi. Nisi mãducaueritꝭ carnẽ. ⁊c. statim exposuit se dicẽs ṽba q̃ locutus sum vobis spũs ⁊ vita sunt. ⁊ ita videt̃ ꝙ nõ itellexerit nisi d̃ carne sua figuratiue Istud nõ valet. qꝛ non vult ibi negare veritatẽ corporis sui: sꝫ vult ostendere ꝙ non est ibi corporalit̃ illo modo q̃ illi intelligebant. scꝫ visibiliter ⁊ in ꝓpria forma. sed per oppositum ad istum modũ intelligẽdi est ibi spiritualr̃ ⁊c. ¶ Sex- E to ex dicta diffinitione ⁊ ime-

diate dictis ptz q̃druplex dif-ferẽtia ⁊ excellẽtia hui⁹ sacramenti sup alia. Prima. q꞉ alia lz quãtũ est de se sint signa vera. tñ q̃nq꞉ non habent effectũ suũ pp̄ter suscipientis idispositionẽ: sed istud est veracissimum: q꞉ nũq꞉ caret primo effectu Scd̃a est. q꞉ istud realiter ꝯtinet illud q̃d signat alia nõ Tertia q꞉ effect⁹ istius est dignior q̃ꝫ i aliis ⁊c. Quarta. q꞉ alia sacramẽta ꝯsistũt i fluxu ⁊ fieri istud aũt est q̃ddã permaneus. ⁊c. ¶ Sed ꝯtra p̄dicta p ordinẽ mouent̄ aliq̃ dubia circa materiã. ¶ Primũ dubiũ ē an panis azim⁹ vel fermẽtat⁹ vel vterq꞉ sit materia hui⁹ sacramenti. ¶ Scd̃m Utrꝫ apponere aquã sit de necessitate sacramẽti? Et vr̄ q̄ non. q꞉ non apparet vbi xp̄s instituerit q̄ ponat̄ aqua. igit̄ ⁊c. ¶ Ad primũ dubiũ dicũt greci q̄ necesse ē ꝯficere i fermentato: ideo negãt latinos ꝯficere. Antecedẽs p̄bãt. q꞉ xp̄s ꝯfecit in illo pane sicut nitunt̄ declarare ex euãgelio: sed de hoc vide pro et ꝯtra in Scoto. Contra hãc heresim pono aliquas p̄positiones. Prima est q̄ xp̄s confecit in pane azimo ⁊ non i fermentato. Ptz per illud Mat. xxvi. Primo die azimoꝝ quesierunt discipuli. vbi vis paremus tibi pascha? Silr̄ Mar. xiiii. ⁊ ideo ptz. q̄ p꞉ia die azimorũ. scꝫ. xiiii. luna cũ discipulis comedit xp̄s agnũ paschalem ſm legem. ⁊ illa die ꝯfecit ⁊c. Scd̃a p̄positio q̄ non solũ in azimo: sed etiã in fermentato/potest ꝯfici: q꞉ ſꝫ Anselmũ libro suo de azimo ⁊ fermentato nõ differũt substãtialit̄ azimus ⁊ fermẽtat⁹. ideo non negam⁹ grecos ꝯficere in fermẽtato. Quod ptz. q꞉ a principio tota eccl'ia ꝯficiebat in azimo postea aũt tp̄e Leonis pape fuit cõstitutũ q̄ ꝯficeret̄ in fermentato. sed illud fuit ad tp̄s ad extinguendũ heresim Hebionitarꝫ: qui dixerũt necessarium esse xp̄ianos iudaisare. ⁊ per ꝯsequẽs pascha in azimo ꝯficere: sed illa heresi extincta rediit eccl'a occidẽtalis ad primam ꝯsuetudinẽ. Tertia p̄positio q̄ minister siue latin⁹ siue grecus ꝯficiens in fermẽtato grauiter peccat. q꞉ talis facit contra ordinẽ siue ꝯstitutionẽ eccl'e: que ꝯformis est quo ad hoc institutioni xp̄i ⁊c. ¶ Ad scd̃m dubiũ dicit Armacanus in libro. iii. c. ix. q̄ aqua in cõsecratione sanguinis necessario exigitur: quia licet non legatur xp̄m sic consecrasse: tñ aliquibus verisimilibus rationibus hoc p̄batur ⁊c. Scotus tñ dicit q̄ non est simplicit̄ de necessitate sacramẽti q̄ apponat̄ aqua cũ vino: q꞉ etiã q̃ñ ponitur aqua non cõuertit̄ in sanguinẽ: nisi sit primo ꝯuersa in vinũ: ⁊ ideo ita modica est ponẽda ⁊ ita tempestiue q̄ añ consecrationẽ possit conuerti in vinũ Greci etiã non apponunt aquã: vt dicit Innocẽti⁹ de officio misse parte. iii. li. iiii ca. v. tamen minister tenetur ponere aquam propter preceptum ecclesie. etiam christus vinum aque mixtum consecrauit ſm Dama. lib. iiii. c. v. ⁊c.

A Circa materiã eucharistie i. dub. i. dubi

B Solo primi dubii.

C Solo scd̃i dubii.

D Circa formã sacramenti 1.dub. 2.dub. ad primũ dubium.

¶Sz circa formã sũt aliq̃ dubia ¶Primũ est qñ xp̃us hoc sacramentum istituit: siue qñ primo consecrauit. ¶Scdm est quid demonstraẽ p ly hoc in illa ꝓpositione. hoc est corpus meũ ꝛc. ꝛ quid signat ꝛc. ¶Ad primũ dubiũ pꝫ ꝙ in cena fuit a xp̃o hoc sacramentũ institutũ. tñ circa hoc dupliciter dicit̃. Unde dicit scotus ꝙ xp̃s qñ dixit illa verba: hoc ẽ corpꝰ meũ/ non consecrauit p illa verba: sed prius p illã bñdictionẽ de qua dicit̃ ꝙ bñdixit. ꝛc. Et huic concordat Innocentius de officio misse pte tertia capitulo sexto et quartodecimo. Et p hoc vr̃ facere ꝙ nisi corpꝰ xp̃i fuisset ibi sub sacramẽto añ ꝓlationẽ illorũ verborum hoc est ꝛc. non vere dixisset hoc est corpꝰ meũ. ꝛc. Alio mõ dicit Armacanꝰ. lib. x. c. v. ꝙ vbi Marcus dixit bñdixit Lucas ꝛ paulꝰ dicunt grãs egit. ꝛ sic non videt̃ illa bñdictio panis: sed potiꝰ dei p̃ris. nec p̄cessit aliq̃ bñdictio cõsecratiua panis anteꝗ̃ xp̃s dixit. hoc est corpꝰ meũ. ꝛ ita de calice ꝛc. Utrũꝗ aũt predictorũ modorũ ꝓbabile est sustinere ſm istũ doctorẽ. tñ q̃c q̃d dicat̃ de p̄dictis/ nõ refert quo ad ꝓpositũ: quin illa verba hoc est corpꝰ ꝛc. sint consecratiua apud nos Magis tñ ꝓbabile vr̃ ꝙ p eadẽ verba xp̃s ꝯsecrauit: q2 nõ videt̃ rõabile ꝙ alia forma verboꝝ cõsecrationis vtat̃ minister ꝗ̃ ea que vsus fuit eiꝰ doctor ꝛ mgr̃ ꝛc.

E Ad.2. dubiũ

¶Ad scdm dubiũ vel q̃ris de xp̃o vel q̃ris de xp̃i ministro. Si q̃ris de xp̃o q̃d demonstrauit dicẽdo: hoc est. lz ꝛc. Scotus circa hoc multas opiniones recitet ꝛ plures ꝯclusiões probet. tñ breuiꝰ põt dici Uno modo ſm primã viã supradictã ꝙ xp̃s demõstrabat corpꝰ suũ iã ibi p̄existẽs añ ꝓlationem verboꝝ illoꝝ ꝛc. Alio mõ tenẽdo scdam viã ibidẽ dictã põt dici ſm Armacanũ ꝙ xp̃s corpus suũ demõstrauit ante conuersionẽ panis in ip̃m q̃d tñ adhuc nõ fuit i manibꝰ eiꝰ sed esse debuit verbis illis ꝓlatis. q̃ corpore eiꝰ demõstrato verꝫ fuit hoc est corpꝰ meũ. Et vtrũꝗ hoꝝ põt dici sine piculo ſz istũ doctorẽ.

F ¶Si aũt queris de xp̃i ministro q̃d demõstrat dicẽdo hoc est corpꝰ meũ ꝛc. Uno modo potest dici ſm Ockã i q̃libetis suis ꝙ sacerdos significatiue recipiens dicta verba debet demõstrare p ly hoc corpꝰ xp̃i sic tñ ꝙ illi ꝓpositiõi vocali duplex mentalis corñdeat. s. vna de futuro a principio ꝓlationis verboꝝ vsqꝫ q̃ verba sunt ꝓlata. ꝛ est talis mẽtalis hoc corpꝰ q̃d stati erit sub istis sp̃ebꝰ est corpꝰ meũ. Alia de p̄senti verbis ꝓlatis: scꝫ hec hoc corpus nũc existẽs sub istis sp̃ebus est corpꝰ meũ referẽdo sꝫ ly meũ ad xp̃z cuiꝰ hoc est corpus. Et cã est q2 ꝑtē ꝓlatiõis verboꝝ res aliter se habet ꝗ̃ post: q2 primo non est ibi corpus xp̃i: sed bñ post ꝛc.

G Alio modo dici põt ꝙ nõ ẽ necesse ꝙ sacerdos rite ꝯficiẽs aliq̃d d̃mõstret p ly hoc vł ẽt ꝙ aliq̃d itelligat p illã vocẽ plusꝗ̃

per vocē non significatiuā. qꝛ vox illa nō reqrit ibi ad illā cōsecrationē tanq̄ significatiua veri vl' falsi: sꝫ solū hec vox data est nobis tanq̄ signū vt cognoscam⁹ q̄ his verbis rite ꝓlatis imediate sub illis spēb⁹ est corp⁹ xp̄i ꝑ diuinū bn̄placitū. Et ꝓ hoc facit q̄ sacerdos profert illa verba materialr̄ ꝛ recitādo ea tanq̄ a xp̄o dicta. vt pꝫ ꝑ verba p̄cedētia i canone ideo illa nō ē ꝓpō ꝛc. Un̄ q̄tū ad hoc bn̄ dicit Scot⁹ q̄ finalr̄ tenet q̄ q̄litercū q̄ logicus saluat illā ꝓpositionē esse verā: tn̄ sufficit theologo q̄ illa non est orō sacramētalis vt vera: sed vt tale signū sensibile ꝛ vt instrumētū institutū a deo ad cōsecrationē illā ꝛc. Sed male dicit in hoc q̄ subdit ibidē q̄ illa orō non est ꝓpositio cōsecratiua vt vera neq̄ vt falsa sed tm̄ vt est ꝓpositio neutra ꝛ prior naturalr̄ ꝛ forte tpē veritate sua. Hoc eñ nihil ē dicere imo iplicat q̄ aliq̄ ꝓpositio sit neutra aut aliq̄ modo prior sua veritate. Ideo dico q̄ illa oratio nō est ꝯsecratiua vt ꝓpositio vera aut falsa: sꝫ vt q̄ddā ꝛ signū q̄d non est ꝓpositio iuxta dicta pri⁹. ¶ Adhuc circa ministrum sunt aliq̄ dubia

A Circa ministrum 1. dub. ¶ Primū est Utrū minister ꝯsecrās hoc sacr̄m i pctō mortali vel sine ꝯfessiōe de pctō mortali ꝯmisso peccet ex hoc mortalr̄ Et vr̄ q̄ nō. qꝛ null⁹ tenet ꝯfiteri nisi semel i anno. iuxta ca. Oīs vtriusq̄ sexus. de pe. ꝛ re. Igit sacerdos pōt exercere act⁹ suos sibi ꝯuenictes absq̄ hoc q̄ pluries confiteat ꝛc.

¶ Scōm dubiū est Utrū minister obligat⁹ duab⁹ ꝑsonis cuilibet sub hac forma: dicā ꝓ te vnā missā possit satisfacere ꝑ vnā Et vr̄ q̄ sic: ꝑ simile de illo qui hꝫ plura bn̄ficia ꝛ ꝓ quolibet obligat ad horas: nō tn̄ tenet bis eas dicere ꝛc. 2. dub. ¶ Ad primū dubiū pono aliq̄s ꝓpositiões. ¶ Pr̄a est q̄ ꝯsecrās i pctō vēiali ꝓpt hoc nō peccat nec mortalr̄ nec venialr̄ pꝫ: qꝛ de tali nō est necesse penitere igit ꝛc. B Solo primi dubij. ¶ Scōa ꝓpositio q̄ cōsecrās existēs i actu pcti mortalis ex hoc peccat mortalr̄: qꝛ simplr̄ manducat indigne. Unde vr̄ q̄tū ad hoc idē iudicium de ꝯsecrāte ꝛ mādu cāte ¶ Tertio q̄ ꝯsecrās existēs i pctō mortali de quo nō penitet nec penituit: qꝛ p̄teritū est et de illo nō recolit: sꝫ hoc nō fit ex negligētia crassa vel affectata excusat Si vero ex negligētia mala peccat mortalr̄: sꝫ nō ita grauit sicut prim⁹ q̄ peccat actualr̄. Pꝫ. qꝛ prima Corinthios vndecimo dicit apl's Probet aūt seipꝫ hō ꝛc. Ideo hō se ꝓbare ꝛ examinare tenetur bm̄ possibilitatē fragilitatis humane ꝛc. ꝛ si hoc faciat sufficit. Unde patꝫ q̄ rite ꝛ digne cōficiēs non tenet esse in charitate ꝛc. C ¶ Quarta ꝓpositio est q̄ consecrās q̄ peccauit mortalr̄ q̄uis de illo penituerit ꝯfess⁹ nō fuerit peccat mortaliter: qꝛ tenet prius cōfiteri q̄ cōsecrare vel cōicare. cuius rō est: qꝛ non tm̄ debet deo recōciliari: sed eccl'ie ad hoc vt digne recipiat sacramētū ecclesiastice vnitatis ꝛc. Et hoc

verū est si occurrat oportunitas cōfitendi sine scādalo. alr̄s nō vide Scotū. ¶ Ad argumētum aūt dr̄ q illud capitulum Oīs rc. est pceptū gnāliter tāgēs oēs fideles: sed alia lege spāli tenet̄ sacerdos et q̄libet suscipiēs in casu isto: scz illa p bat aūt seipm hō. ¶ Ad scōm dubiū pono aliqs ppositiōes. ¶ Prima ē q obligat⁹ ad vnā missaz p sorte r postea obligatus ad aliā missam p platone non pōt p vnā solā missam de obligari. Pz. qr ex ista forma verborū ꝯstat q talis obligat⁹ ad duas. ¶ Scda ppositio est q duab⁹ obligat⁹ psonis sub forma posita i casu isti⁹ dubij potest satisfacere p vna missā Ptz. qr ex illa forma nō sequitur ipm esse obligatū ad duas ad hoc est argumētū ibi fctm̄ rc. ¶ Tertia ppō est q obligatus sorti ad celebrādū vnā missā principal'r p aīa eius. r Platoni ad celebrādū vnā missam principal'r p aīa ipius nō pōt satisfacere p vtraq aīa p vnā missā. ¶ Pro quo sciēdū quid voco missā principal'r celebrare p aīa alicuis. Uñ vr̄ q sic celebrare principal'r p aīa alicui⁹ est applicare vel intendere applicare missaz suā aīe vni⁹ sic q sit quedā satisfactio apud deū p illa aīa si idigeat. Et iō sacerdotē celebrare pricipaliter p aīa sortis potest itelligi dupl'r. Uno mō q intēdat q missa sua valeat multis. ita q sit satisfactio p multis r simul intēdat q pl⁹ valeat aīe sortis q̄z alicui de reliqs. Alio modo q applicet missam sic q

D soło. 2 dubij.

E

tm̄ cedat aīe sortis in satisfactionē: lz velit q psit alijs per modū orōnis. ¶ Prio mō pōt iste celebrare pncipal'r p vtroq: sed scdo mō nō. Et isto scdo mō ppō ē vera. ¶ Quarta ppō q illo scdo mō stat q aliqs celebrat: pricipal'r p aliqb⁹ r tm̄ pro nullo celebrat pricipal'r. Ptz i casu q aliqs celebret eq principal'r p duob⁹ rc. ¶ Ex predictis pz solutio vni⁹ qstionis. s. si q̄rat̄ vtrū missa celebrata p plurib⁹ gnālit̄ tm̄ valeat vnicuiq ipoꝝ ac si spāliter p vno eoꝝ tm̄ celebraret̄ posito q q̄libet eoꝝ idigeret. Uñ pono quintā ppositionē. q non. qr valor misse p modum distributionis cedit cuilibet i ptē satisfactionis apud deū fm eq̄lē pportionē fm nūerū psonarū. Et p ꝯñs quāto plures sūt tāto vnusq̄sq minus habebit. Nā valor misse est finite virtutis i purgatorio. Alioq̄n sufficeret vna missa p oibus rc. Et sic frustra dicerent̄ plures in eccl'ia rc. ¶ Sexta ppō p intellectu pdictoꝝ sit hec q missa siue quecūq orō facta i eccl'ia pro defuncto dupl'r dr̄ valere Uno mō p modū satisfactiōis deo p debito defuncti r sic verū est qd dixi. Alio mō p modum orōnis siue supplicationis. et sic pōt vnicuiq eq̄liter valere. ac si spāliter fieret Uī tñ q̄busdā q loquēdo de deo fm ꝯditiones policie hūane nō appa ret verisimile q deus eq̄ faciliter ꝯcedat supplicationē q̄ fit p remissionē mille debitoꝝ. sicut supplicatōez eq̄ itēsā q̄ fit tm̄ p vno debitore q̄ pcedit ex

F

equali charitate Et iō regula
riter loquēdo videt᷑ q̄ pl⁹ va-
leat missa vni si p eo spāl'r fiat
q̄ si p eo ⁊ p alijs gn̄aliter fie
A ret ⁊c. ¶ Ulterius circa susci-
Circa suscipientem piente sunt aliq̄ dubia. ¶ Pri
mū. vtr̄ hoc sacr̄m tm̄ debeat
sumi a ieiunis. ¶ Scd̄z ē. vtrū
1. dubium. a q̄libet debeat sumi sub vtra
q̄ specie ⁊c. ¶ Ad p̄mū dubiū
2. dubium. dico q̄ nō Et hoc duplici casu
¶ Primus est si nō ieiunus sit i
Solo. 1 periculo mortis. tūc ne talis
discedat sine viatico pōt sumi
¶ Scd̄s est q̄ si sacerdos fue-
rit decept⁹ in ɔsecratōe panis
v'l vini: vt si aquā ponat loco
vini dz iterū ɔsecrare ⁊ aliam
hostiā apponere: ⁊ a ɔseratio
ne hostie icipere. q2 ɔsecratio
dz ēē integra sm Tho. iij. par
te sūme. q. lxxxiij. ar. vi. q2 si-
cut dr̄. vij. q. j. c. nihil. pfecta
videri non p̄nt sacra: nisi pfe-
cto ordine ɔpleant᷑. Un̄ sacer
dos tenet᷑ ex p̄cepto eccl'e pfe
cte sub vtraq̄ specie ⁊ recto or
dine ɔsecrare, ppter integrita
tem sacramēti. Et tenet᷑ qd̄ cō
secrat sumere. & cū nō sit ieiu
nis in casu: tñ opz sumere: q2
p̄ceptū de ieiunio est soluz de
honestate ⁊ reuerentia sacra-
menti. ⁊ p̄ceptū de itegritate
est de substātia sacramēti: q2
in duab⁹ spēb⁹ ɔsistit tm̄ vnuz
sacr̄m: iō min⁹ p̄ceptū ē instri
gendū ad obediendū maiori.
Et nō est vex qd̄ dr̄ in summa
ɔfessox li. iij. ti. iij. iiij. q. lxix.
q̄ tm̄ in articulo mortis pōt su
B mi hoc sacr̄m a nō ieiunis ⁊c.
Solo secūdi dubij. ¶ Ad scd̄m dico q̄ iux̄ doctri-
nam apl'i licitū est ɔmunicare
quoscūq̄ sub vtraq̄ specie sa-
cramenti ⁊c. Nō est tñ ad hoc
obligatio imo eccl'ia romana
in vsu hz solū laicis vinū ɔfer
re post ɔmunionē corpis xp̄i.
ne forte p negligentiā q̄ leui-
ter possit ɔtingere ministran-
do m'ltitudini ppl'i sacr̄m san-
guinis xp̄i aliqd effunderet᷑ d
ipso sacramento quale pericu
lum nō est in administratione
corporis xp̄i sub specie panis
iō sacramentū sanguinis non
ministrat᷑ pplo: q̄mūis posset.
⁊c. ¶ Ultimo circa effectū hu C
ius sacramēti sunt duo dubia Circa effectum
iuxta duplicē effectū ipsius.
¶ Primū dubiū est vtrū de ne 1. dubium
cessitate salut; sit recipere sa-
cramentū sanguinis: videt᷑ q̄
nō p imediate dicta ⁊c. Sz op
positū Joh. vi. Nisi māduca-
ueritis carnē filij hois ⁊ bibe
ritis ei⁹ sanguinē nō habebitis
vitā eternā in vobis ⁊c. ¶ Se 2. dubium.
cūdū dubiū vtrū corp⁹ xp̄i sit
in sacro adorādū simpl'r ⁊ ab
solute v'l sub ɔditiōe: scz si sa-
cerdos fecerit qd̄ itēdit eccl'a
¶ Primū nō videt᷑ requiri. q2
null⁹ tenet᷑ credere falsuz. qd̄
eēt si ⁊c. Nec scd̄m videt᷑ suffi
cere: q2 sic quelibz res posset
adorari dicēdo: adoro te si tu
sis adoranda ⁊c. ¶ Ad p̄muz D
dubiū dico q̄ nō ⁊ q̄ illud di- Solo primi dubij.
ctū saluatoris nō dz intelligi
de sacramētali sanguis sui sū
ptiōe. sz de mānducatōe ⁊ bibi
tiōe spūali. s. p fidē q̄ ɔsistūt in
hoc q̄ vnusq̄sq̄ adult⁹ dz cre-
dere deū hr̄e carnē ⁊ sāguinē
in hoc sacramēto. Ex hac em̄
fide cibat᷑ et potat᷑ spiritualit᷑
⁊ hz vitā spiritualem. Et hūc
sensuz probat diffuse domin⁹

Armacan⁹ li.ix.c.viij. Et specialiter ex illo verbo qd ibidem sequit. verba q̄ locutus sum vobis spūs ꝛ vita sunt. ꝛc. Cōcedit tn̄ qd sumptio sacramētal' multū ꝓdest ad vitā spūalem agendā. sed hoc nō facit nisi p fidez: nec est de p̄cepto. Un̄ nō ꝯuenit nisi hn̄tib⁹ vsum rationis: aut saltē actū expssuz fidei ꝛc. ¶ Ad scōm dubiū probabiliter dico aliquas ꝓpōes. E Solō secūdi dubij. Pria est q nō est de precepto xp̄i vl' eccl'ie vt corp⁹ xp̄i adoretur in sacramento simpliciter ꝛ absolute: aut sine aliqua ꝯditōne. Ptz. q: si sic aliqs in casu teneret credere falsum. scz i casu quo aliqs sacerdos fingeret se facere qd intendit eccl'ia ꝛ nō faceret ꝛc. Nam si quis tunc teneret adorare ibi corp⁹ xp̄i teneret credere ibi esse corpus xp̄i: qd tūc eēt falsum ꝛc. Scda ꝓpō est qd non est de precepto xp̄i. vel eccl'ie q corpus xp̄i adoret in sacramento cū ꝯditione. s. si sacerdos faciat qd intēdit eccl'ia. Ptz q: tūc aliqs in casu mereretur faciendo ꝯtra p̄ceptum eccl'ie. s. in casu quo aliqs simplex catholic⁹ simpliciter absolute ꝛ sine aliqua cōditione adorarz corp⁹ xp̄i i hostia nō ꝯsecrata in casu pri⁹ posito: talis em̄ mereret sic adorādo sine ꝯditiōe: q̄uis crederet falsum ꝛc. Un̄ lz nullus teneat credere falsum: tn̄ forte in casu credere falsum est meritorium. sz de hoc alibi. F ¶ Tertia ꝓpositio q corp⁹ xp̄i in sacramēto pōt licite ꝛ secure adorari cū supradicta ꝯditiōe vl' actualiter expssa: vel hitual'r subintellecta. Ptz. q: p hoc euitatur credulitas falsi quā q̄libet pōt licite euitare. cū null⁹ ad eā teneat. Sic euitat periculū errādi adorādo corpus xp̄i in hostia non ꝯsecrata. q: in tali adoratione subintelligitur actual'r vel hitual'r: tacite vl' expsse illa ꝯditio si ꝯsecrata est hostia ſm ordinationem xp̄i vl' eccl'ie. ꝛc. Quarta ꝓpō q adoratio sub ꝯditione non est licita nec in isto nec in alio casu: nisi qn̄ ꝯditio est talis q non dz esse certū de ei⁹ veritate vel falsitate sicut est in casu posito ꝛc. Et p hoc soluit argm̄ prius factū q q̄libz res ꝛc. Nā ꝯditio non addit nisi ꝓpter dubiū. et iō vbi non dz esse: dubiū non dz addi ꝛc. Et hec de prio articulo. ¶ Quantum ad scōm articuluz in quo videndū est de q̄stione ꝓposita/scz vtrū idē corpus xp̄i localiter sit i celo realiter in eucharistie sacramento. tria faciā p ordinē ꝓ solutione ipsi⁹ ꝛ declaratiōe. Prio premittā trimēbrem distictionē. Scdo ponā triplicē ꝯclusionē. Tertio soluā multiplicē obiectionem ꝛc. G 2. arti. Premitto igit hāc distinctionē q iste termin⁹ corpus pōt capi tripliciter. Prio mō prout supponit essentialit' pro substātia cōposita ex materia et forma substantiali. et sic ꝑtinet ad p̄dicamentū substātie. Scdo modo prout supponit ꝓ aliqua re siue sit substantia cōposita ex materia ꝛ forma: siue sit ma'ia siue forma substantialis vel acciden

talis ꝯnotando tñ talem rem habere partem situaliter distantem a pte. ꝛ eẽ longã latã ꝛ ꝓfundam. Et sic ptinet iste termin⁹ corp⁹ ad p̄dicamẽtũ q̃titatis ꝯtinue disticte ꝯtra alias species. scꝫ linea ꝛ supficies: q̃uis iste species supponunt ꝑ eadẽ re. Nõ eñ teneo cũ illis q̄ dicũt ꝙ iste termin⁹ corpus vt est de gñe q̃titatis supponit ꝑ aliqua re q̄ nõ est substantia nec q̄litas. ꝛ ꝙ iste species q̃titatis linea supficies corp⁹ supponũt ꝑ diuersis ꝛc. Tertio mõ pōt dici iste termin⁹ corp⁹ prout supponit pro materia siue sit quanta siue non. ꝯnotando tñ aliquas qualitatiuas dispositiões materie inherere. Et hoc mõ dicimus ꝙ ex aĩa hũana ꝛ corpore hoĩs fit vn⁹ hõ. ꝛ ꝙ corpus xp̄i in triduo iacebat in sepulchro. i. materia xp̄i informata qualitatiuis dispositionib⁹ aliquib⁹ ꝛc. Et sic iste termin⁹ corp⁹ ptinere potest ad p̄dicamentũ qualitatꝭ. Et iõ iuxta hanc distinctionẽ vt remoueatur equocatio hui⁹ termini corp⁹ ĩ p̄nti q̄stione vtar istis terminis: corpus in gñe substãtie: corp⁹ in gñe quantitatis: corpus in gñe qualitatis. Uel qñ simplicit̄ vtar eo. capiã ip̄m vt est de gñe quantitatꝭ: q̄ꝛ hec acceptio magis erit ad ꝓpositũ. Ex hac distin

A ctione infero tria correlaria.

¶ Primũ est ꝙ lꝫ idem sit corpus xp̄i in gñe substantie ꝛ in gñe quãtitatis. tñ nõ est idez corpus xp̄i in genere substantie ꝛ in genere qualitatis. ptꝫ ex declaratione terminoꝝ: tñ pro veritate p̄me partis correlarij suppono ꝑ nunc ꝙ oĩs q̃titas ꝯtinua est substãtia vł q̄litas. ꝛ iõ iste termin⁹ corp⁹ xp̄i vt est de gñe substãtie ꝛ vt est de gñe q̃titatis supponit pro eodẽ. lꝫ diuersa ꝯnotãdo hoc aũt non obstãte aliq̄d est corp⁹ xp̄i qđ nõ est in gñe substantie: iõ illi termini non suponũt ꝯuertibilr̄ ꝑ eodem: q̄ꝛ xp̄s in celo hꝫ plura corpora in gñe q̃titatꝭ. i. plura de quorũ quolibet verificat̄ h̄ terminus corp⁹: vt est de gñe q̃titatis. ꝛ tñ non de quolibꝫ verificatur ille termin⁹: vt ẽ de gñe substantie. hꝫ eñ cõpositũ ex materia ꝛ forma qđ est corp⁹ in gñe substantie ꝛ in genere q̃titatis. ꝛ de illo verificatur p̄ia pars correlarij. sꝫ etiaꝫ hꝫ materiã q̄ est corp⁹ in gñe q̃titatis sꝫ nõ in gñe substantie. ip̄a aũt ẽ corp⁹ in genere qualitatis: iõ ꝑ ip̄a verificat̄ scđa pars correlarij. hꝫ etiaꝫ plures formas accidentales quaꝝ q̄lꝫ est corpus in gñe q̃titatis ꝛ nõ in gñe substãtie vel qualitatis ꝛc. ¶ Scđo seq̄tur ꝙ xp̄s semꝑ habebit in sacramẽto eucharistie corpus tã ĩ gñe substãtie q̃ in genere q̄litatꝭ qñcũq̧ erit hoc sacramentũ. ptꝫ: q̄ꝛ materia xp̄i hꝫ formã substantialẽ ꝛ aliquas dispositiões q̄litatiuas quas nunq̄ dimittet. ꝛ ꝑ ꝯñs quandocunq̧ erit hoc sacramentũ xp̄s habebit ibi materiã siue corp⁹ materiale cũ illis dispositionib⁹ qualitatiuis ꝛc. per ꝯcomitantiã ꝛc. igit̄ ex quid B

nois sequit᷑ ⁊c. Tertio sequit᷑ ꝙ xp̄s aliq̄n nō habuit i sacr̄o eucharistie corp⁹ in gn̄e sub-stātie: ꝫ solū in gn̄e qualitatꝫ Ptꝫ: q2 ꝭm doctores si hoc sa cramētū fuisset ꝯsecratū in tri duo mortis xp̄i ipse habuisset ibi solū corp⁹ materiale. i. ma teriā cū qualitatiuis disposi-tiōib⁹ ⁊ nō aiam: ⁊ p ꝯn̄s non habuisset ibi corp⁹ in gn̄e sub stantie nec in gn̄e q̄ꝫtitatis: vt post patebit. igr̄ solū ⁊c. ¶ Ex

C p̄dictis apparet ꝙ stat aliq̄d eē corp⁹ in gn̄e substātie ⁊ nō in gn̄e q̄ꝫtitatis vl' q̄litatis: vt ptꝫ si xp̄s i hoc sacr̄o ⁊ nō ali-bi h̄ret corpus aiatū sine aliq̄ qualitate sicut absolute possi bile est Stat ēt aliq̄d eē corp⁹ in gn̄e q̄ꝫtitatꝫ ⁊ nō in gn̄e sub stantie vel q̄litatis. vt ptꝫ de ip̄a materia extēsa si esset sine vlla forma substātiali ac qua litate. Stat etiā aliq̄d ideꝫ eē corp⁹ in gn̄e qualitatis ⁊ q̄ꝫti-tatis ⁊ nō substātie: vt ptꝫ de qualibet q̄litate extēsa. Stat etiā aliq̄d eē corp⁹ in gn̄e q̄li-tatis ⁊ nō in gn̄e substātie vel q̄ꝫtitatꝫ: vt pꝫ i casu correlarij hoc addito ꝙ xp̄s i illo triduo habuisset corp⁹ in sacr̄o et nō alibi. vel ꝙ nullibi fuisset nisi sacramentaliter. hoc eñ ē ab solute possibile. sicut ꝓbat sco tus ꝯ Tho. li. iiij. dist. x. q. iiij

D ꝫ de hoc ibi ⁊c. ¶ Istis p̄mis-

1. ꝯclo sis pono tres ꝯclusiones. Pri ma sit hec. ꝙ lꝫ corp⁹ xp̄i ideꝫ sit localiter i celo ⁊ realiter in eucharistie sacr̄o. tn̄ ipsuꝫ est circunscriptiue in celo. ⁊ diffi nitiue in sacramēto. Pria ps est respōsiua ad quesitū q̄ non

potest naturali ratione ꝓbari sed supponit᷑ ex fide. sed ꝓ se-cunda parte sciendū est quid est circūscriptiue vel diffiniti ue esse in loco. Un̄ aliq̄d eē cir cūscriptiue in loco est cōmen-surari loco ⁊ habere vnā par-tem in vna parte loci: ⁊ aliā in alia. Aliquid autē esse diffini tiue in loco est esse totū in lo-co ⁊ totū in qualibet parte lo ci. Prio mō nullū indiuisibile est in loco ꝫ bene secūdo mō. Illo ergo p̄mo mō corp⁹ xp̄i ē in celo: q2 est ibi ꝯmensuratū loco suo. sed illo mō non est in sacramento: imo secundo mō q2 non est ibi extensum nec cō mensuratum sacramento. sed totū in toto ⁊ totū in qualibꝫ parte. ꝙ aūt sic sit ibi non p̄ōt ratione ꝓbari: nec euidēter se quitur ex scriptura: sed ꝙ ita sit creditur ex auctoritate ec-clesie. Hui⁹ aūt potestas seu ꝙ ita posse eē nō implicet con tradictionē p̄ōt aliqualiter ꝑ suaderi. Un̄ circa declaratio-nē isti⁹ sicut bn̄ dicit Ockā in lectura Oxonien̄. due sunt dif ficultates vidende. Una q̄uo idē corp⁹ numero possit simul ꝭm se totū existere in plurib⁹ locis. Alia q̄uo multe partes eiusdē corpis p̄nt simul existe re vni ⁊ eidē loco. ⁊ q̄ videt ꝑ-fecte ista duo videt q̄uo corp⁹ xp̄i existit in sacramēto: ita ꝙ totū sub toto ⁊ totū sub quali bet parte. ¶ Ad intelligendū aūt ista duo exēpla habem⁹ in aliis. Quantū ad primū nō vi detur maior difficultas ꝙ idē corp⁹ nūero coexistat plurib⁹ locis ꝭm se totū q̄ꝫ ꝙ eadē aīa

intellectiua simul coexistat sm se totā i toto corpe ⁊ in q̄libet parte vel ꝙ vnꝰ angelꝰ exn̄s i aliquo loco existit i q̄libꝫ eius parte ⁊ vnū ponimꝰ sm ṽitatē theologicā ⁊ phicā. Igr̄ aliud credendū est satis possibile. Cōsequētia pꝫ. qꝛ nō magis vr̄ repugnātia ꝙ aliq̇d diuisibile sm se totū sit in aliq̇ loco toto
A q̄ ita sit de inuisibili. ¶ Quātū ad scd̄m nō videt maior difficultas. q̄ ꝙ duo corpora existant simul i eodē loco adeq̄to. et hoc siue sint corpa gl'iosa siue non gl'iosa. qꝛ hoc non refert. Hoc aūt fide tenemus ꝙ xp̄s intrauit ad discipulos ianuis clausis ⁊ exiuit clausū ṽginis vtex. Non ei plꝰ vr̄ repugnare ꝙ due ptes eiusdē corporis simul sint in eodē loco q̄ duo alia corpa simul in eodē sint loco. iō. ⁊c. Istis ḡ p̄suppositis pꝫ q̄liter non est repugnātia ꝙ corpus xp̄i pōt sm se totum ⁊ sm q̄lslibet sui ptē simul esse in tota hostia ⁊ sub qualibet eiꝰ parte qꝛ ex istis patꝫ possibilitas ꝙ vna ps sit in pluribꝰ locis seu partibꝰ hostie simul: ⁊ ꝙ vna pars sit simul cū alia ⁊ plꝰ nō ponit ibi nisi ꝙ ptes adhuc remanent in toto constituentes totū. Et sic ptꝫ quō potest saluari ꝙ corpus xp̄i est diffinitiue i sacramēto. ¶ Scd̄a con
B
1. ɔcl'o
clusio est hec ꝙ licet corpꝰ xp̄i q̄tum corporea xp̄i quātitas sit in celo et in sacramento. tn̄ non est corpꝰ xp̄i q̄tū aut corporea quātitas in sacramēto Pria pars pbat sic. Quicq̇d ē ipsius xp̄i in celo est etiā i sacramēto: sed corpꝰ xp̄i q̄tum seu corporea xp̄i q̄ntitas est in celo. igitur ⁊c. ɔn̄a est bona. ⁊ minor ptꝫ ex fide. Sꝫ maior ē catholica ⁊ rōnabilis: qꝛ ex q̇ xp̄s hꝫ in sacramēto illā eandem naturā humanā quā hꝫ in celo: vt ptꝫ ex fide. rōnabile est ꝙ omne qd' hꝫ in celo habeat in sacramēto. Et intelligo de illo ꝙ hꝫ sic qd' est ipm vel in ipo Uel arguit sic expositorie demōstrato corpe xp̄i: vel eiꝰ q̄titate corporea. hoc est corpus xp̄i q̄tum vl' corporea xp̄i q̄titas. hoc idē est in celo ⁊ in sacramento. igit ⁊c. ¶ Scd̄a pars ɔclusiōis pbat. qꝛ corpꝰ xp̄i qd' est in sacramēto: ⁊ q̇cquid est ipso i corpore xp̄i est totū in sacramēto ⁊ totū in qualibꝫ parte sacramēti vt ptꝫ ex ɔclusione precedēte Et per ɔn̄s nihil tale hꝫ partem distantē a parte in sacramento. sed constat ꝙ omē illd' qd' est alicubi q̄tuꝫ corporea habet ibi ptem distantē a pte vt patꝫ ex quid nois. igit corpus xp̄i nō est in sacramento: q̄tum corporeū ⁊c. Et sic ptꝫ ɔclusio ⁊c. ¶ Ex qua sequunt aliqua correlaria. Primū est ꝙ opinio q̄ ponit ꝙ omis q̄titas continua est substantia vl' qualitas: magis ɔsonat positioni fidei q̄ eius opposita. Probatur: qꝛ sm positionem fidei sicut corpus xp̄i quod ē in celo est in sacramento et in qualibet parte eiꝰ ita ois res q̄ est ipsum vel in eo est sacramento ⁊ in qualibet parte eiꝰ ⁊ per cōsequens si sm positionem oppositā in corpore xp̄i quod est in celo esset vna q̄titas

tas ꝯtinua distincta a substantia corporis xp̄i a qualitate ei⁹ illa quātitas ꝯtinua distincta substātia corpis xp̄i ⁊ a qualitate ei⁹ etiā esset in sacramento ꝑ primā partē ꝯclusionis. et tn̄ non esset in sacramento quātitas ꝯtinua ꝑ secūdā partem ꝯclusionis ⁊ ꝓbationē ei⁹ Sȝ probo ꝙ hoc sit īpossibile ſm illāmet opinionem: q2 ſm eā sicut substātia est formal'r substātia: ⁊ qualitas formal'r qualitas. sic ꝙ nō stat ꝙ sb̄a sit alicubi ⁊ non sit ibi sb̄a. vel q̄litas sit alicubi ⁊ n̄ sit ibi q̄litas. ita sil'r ſm eos illa quātitas ꝯtinua quā ibi ponunt distinctā a substātia ⁊ q̄litate si esset: eēt formaliter quātitas ita ꝙ nō staret ipam esse ⁊ nō eē quātitatē ꝯtinuā: nec ipaȝ esse alicubi ⁊ nō esse ibi quātitatē ꝯtinuā. ¶ Ex hoc vlteri⁹ sequit̄ ꝙ nulla res est formaliter seu de sua rōne intriseca quātitas ꝯtinua: q2 q̄cunq3 re data stat ipaȝ esse ⁊ nō eē quātitatē ꝯtinuā ⁊ esse alicubi: et nō esse ibi quantitatē ꝯtinuā sicut patȝ ex dictis ⁊c. ¶ Tertio sequit̄ ex predictis ꝙ iste ꝯn̄e nō valent: quātitas cōtinua xp̄i corpis/xp̄i ex vi ꝯuersionis est suo specie panis. igitur ipa ex vi ꝯuersiōis est quātitas ꝯtinua sub specie panis Sil'r ista nō valet. Substātia corpis xp̄i ⁊ ei⁹ quātitas ideȝ sunt realiter. ⁊ substantia corporis xp̄i in sacramēto ē substātia. igitur est ibi quātitas ꝯtinua siue corpus: q2 in oib⁹ istis an̄s est verū ⁊ ꝯn̄s est falsum: vt patet ex dictis. Et potest dari exēplū. aliq̄3 homo, scȝ filius dei est vbiq3 ⁊ tn̄ non est vbiq3 hō. ⁊c. ¶ Hic ē sciendū aūt ꝙ in p̄dicta ꝯclusione ⁊ i correlarijs sequētib⁹ vsus sum istis terminis corp⁹ quātū q̄ntitas corpea siue ꝯtinua ⁊ non istis teris quātū vl' quātitas simpliciter dictis. Quia quātitas ē gen⁹ ad quātitatē ꝯtinuā ⁊ discretā: ⁊ quātū ad q̄ntū ꝯtinuum ⁊ discretum. Et ideo loquēdo de quātitate discreta ⁊ d̄ q̄nto denoīato ab ea benecōcederē aliquas ꝓpōes quas negaui de q̄ntitate cōtinua ⁊ econtra. Un̄ ponereȝ ꝯ Ockam istas ꝓpositiōes. Prima est ꝙ corp⁹ xp̄i est quantū in sacramēto altaris et quātitas xp̄i ē quātitas i sacramēto altaris: quia lȝ corpus xp̄i non sit ibi corp⁹ seu quātitas corporea vel continua: q2 nō habet ibi partē distictā a parte: tamē est ibi quātū discretū seu quātitas discreta q2 habȝ ibi plures ptes discretas ⁊ distinctas q̄ faciūt vnū. ¶ Secūa est ꝙ stat aliq̄d eē compositū ex partib⁹ quātitatiuis et nō esse q̄ntuȝ ꝯtinuū. q2 corp⁹ xp̄i in sacramēto ē ꝯpositū ex partib⁹ quātitatiuis siue quātis et tn̄ corp⁹ xp̄i non est q̄ntū cōtinuū: ⁊ staret ꝙ etiā nec alibi esset q̄ntū ꝯtinuū ⁊c. ¶ Tertia ꝓpositio est ꝙ aliqua est quātitas que non est substātia neq3 qualitas. nec est res distincta a substātia vel qualitate. Patȝ. q2 numer⁹ ternari⁹ angelorum est quātitas discreta. ⁊ tamen proprie loquēdo non est substantia: nec est res distin-

cta a substãtia: nec est res vna nec vna substãtia: sed plures. igi. &c. ¶ Quarta est q aliq substãtia vel q̃litas est formaliter quãtitas. sic q non stat ipam esse & non esse ibi quãtitatem ptz. q2 q̃libet substãtia diuisibilis & ois q̃litas est nũerus & sue ptes. et per pñs est quãtitas discreta &c. igit. ¶ Tertia
A 3. ɔl'o. cõclusio est hec: q lz corp' xpi habeat in celo ordinẽ ptiũ in toto: & ordinẽ ptiũ in loco: tñ talẽ ordinẽ neutro modo hz i sacramẽto. Prima pars ptz: q2 corp' xpi est in celo situalr vt supponit &c. sed scda pars probat: q2 ad talẽ ordinẽ req̃ritur distãtia ptiũ sicut mag'r appebit: qñ recitabit opinio quã tenet Adam contra istaz conclusionẽ quo ad hoc q dicitur q corpus xpi i sacramẽto non habet ordinẽ ptium in toto. ¶ Ex hac cõclusione seq̃tur primo q corp' xpi existẽs in sacramẽto non est ibi situaliter. Ptz: q2 non cõmensuratur sacramento: nec habet ibi ordinẽ ptiũ in toto vel in loco igit &c. Et ideo inuanũ laborant qui faciũt difficultatem vtrũ xps in sacramẽto stet vel sedeat: aut sit erect' vel supinus: q2 iste sunt differentie situs q̃ nõ conueniunt ei ibidez &c. ¶ Scdo sequit q lz distinctio de ordine ptium in toto vel de ordine ptiũ in loco nõ habeat locũ in materia de existentia xpi sub sacramẽto: tñ
B possibilis est ordo ptium i toto absq ordine ptium in loco Prima pars pz ex cõclusione Sed scda pz. q2 si de' crearet vnũ corp' ɔtinuũ extra celũ & sine loco. illd nõ obstãte hẽret ordinẽ ptiũ in toto: et tñ nõ esset ibi ordo ptiũ in loco. Et ido ptz q pp̃ri' naturalr est ordo partiũ i toto q̃z i loco. et p ɔñs hec distictio nõ ẽ oino supflua sicut qñq videt innuere Guill's Ockã &c. ¶ Tertio sequit q lz corp' xpi in sacr̃o non hẽat ordinẽ ptiũ in toto vel in loco tñ cũ hoc stat organica ptium distictio. & p ɔñs ptiũ pfectionalis ordo. ptz q2 ad distictionem partiũ organicar̃ non requirit distantia earumdẽ: sed sufficit distinctio naturaliũ dispositionũ in illis partibus. q̃ põt esse stante q ille ptes sint in eodem loco. nã lz caput et man' sint i eodem loco. tñ nec caput est i manu/nec econuerso. Et q̃uis dispositiões capitis & man' sint in eodem loco. tñ naturalis dispositio capitis nõ iformat manũ: nec ecõtra. Et ita caput est pfectior pars ibi q̃z sit man'. et p ɔñs ibi est partiũ pfectionalis ordo. q̃re non est ibi omino confusio &c.
¶ Contra primã ɔclusionẽ arguit primo sic: si xpi corp' existens in celo inciperet esse i sacramento absq hoc q desineret esse i celo. vel moueret de celo ad sacrm localiter vel nõ Si sic. Contra. nichil dz dici motuz localiter de illo loco in quo adhuc est. Itẽ nichil mouet de loco ad locũ distantem a primo sine trãsitu p mediũ. Si non. Contra. Est i loco in quo pri' nõ fuit: & fuit ãte alicubi. igit est motũ localit &c. ¶ Scdo. si corp' xpi esset i di- 1. ar.

C Ar. primo cõtra primã cõclusionem.

D quando placet deo. Et sic ptz
solutio pmi icõueniētis. ¶ Ul
teri⁹ ꝓ solutiõe scđi incõueniē
tis qđ infert dico ꝙ ipossibile
est priuatiue aut ꝯdictorie op
posita verificari de eodē. vt ꝙ
idē vas sit plenū vino ⁊ vacuū
vino. aut plenū ⁊ nō plenū vi-
no. ꝙ idē sit motū ⁊ q̇escēs aut
mortuū ⁊ viuū. ⁊c. Dico tñ vl
tra ꝙ possibile ē idē vas sil' tpe
eē i vno loco plenū vino et in
alio vacuū vino. i vno loco mo
tū ⁊ in alio q̇escēs: imo sic ē de
factō de aīa hominis ꝙ in ma-
nu mouet: ⁊ q̇escit i pede. pos
sibile est etiā idē corp⁹ esse in
vno loco viuū ⁊ i alio mortuū
q² possibile est ipm habere in
vno loco aīam ad ipm esse in
alio loco ⁊ ibi carere aīa. Exē
plū possibilitatis. Uerbū diui
nū ē alicubi vbi nō est natura
assūpta. iō ipz alicubi est hō ⁊
E est alicubi non hō. ⁊c. ¶ Ideo
dico vlteri⁹ ꝙ licet isti termi-
ni motū ⁊ q̇escēs sint termini
priuatiue oppositi ꝓpter qđ
ipossibile est ipsos v̄ificari sil'
tpe de eodē siue i eodē loco si-
ue i diuersis. ideo nō ꝯcedo ꝙ
in vno loco verificet ꝙ aīa mo
uet ⁊ in alio ꝙ q̇escit. q² ad q̇e
scere sequit nō moueri modo
moueri ⁊ non moueri sunt ꝯdi
ctoria q̄ non verificātur de eo
dē nec i eodē loco nec i diuer-
sis. tñ hoc nonobstāte isti ter-
mini motū i manu ⁊ q̇escēs in
pede: vel viuēs in vno loco ⁊ i
alio loco mortuū non sunt ter
mini priuatiue oppositi Ideo
bñ verificant de eodē. Uñ nō
sequit. aīa q̇escit in pede. igit
quiescit. q² seq̇tur quiescit: g
non mouet. Et vltra. ergo nul
libi mouet. Nō stat ꝙ q̇escit i
pede ⁊ alibi mouet. Refert ēt
dicere alicubi quiescit alicubi
mortuū ē ⁊ q̇escit alicubi. mor
tuū est alicubi ꝓpter negatio
nē inclusam i talib⁹ terminis
priuatiuis q̄ distribuit termi-
nū sequētē. ⁊c. ¶ Ulteri⁹ ꝓ so F
lutione tertij inconueniētis il
lati dico ꝙ act⁹ pcti mortal'. s.
act⁹ adulterij ⁊ act⁹ meriti vi
te eterne. s. act⁹ ꝯfessionis vel
dilectionis dei sup oīa pñt eē
sil' tpe i eodē non solū i diuer-
sis locis sz etiā i eodē loco: q²
act⁹ isti vt actus sunt non hñt
repugnātiā. sz sūt a deo Ideo
de⁹ posset illos ponere i eodē
loco. ⁊c. Dico tñ vltra ꝙ hoc
nonobstāte ipossibile est eun-
dē peccare mortal'r ⁊ mereri
vitā eternā: simul eodē tpe si-
ue in eodē siue in diuersis lo-
cis. q² isti t̄mini peccare mor-
taliter ⁊ mereri vitā etnā non
solū dicūt tales act⁹/ sz vltra
ꝯnotant diuinā deacceptatio
nē ⁊ acceptationē. Ideo seq̇t
Sortes meret vitā eternā in
hoc loco: g acceptat a deo/ g
nō deacceptat a deo. g nulli-
bi peccat. Et sic q̇ alicubi me-
ret vitā eternā nullibi peccat
mortaliter/ et econtra. Uñ ad
formā ratiōis. si ponat casus
ꝙ idez homo peccet mortalit
faciēdo adulteriū i vno loco ⁊
in alio ꝯfiteat. ⁊c. ptz quid di
cēdū. q² si alicubi peccet mor
taliter. quicq̇d alibi faciat nō
erit meritū vite eterne. ¶ Si G
aūt ponat casus sub hac for-
ma verboꝝ ꝙ idē homo ꝯmit
tat adulteriū in vno loco/ ⁊ in

alio ꝯsit eam vel det elemosinã ꝛc. ita ꝙ in casu nõ ponãt isti termini peccare vel mereri: tũc vł loq̄mur de lege ordiata ꝛ sic qꝛ ꝺ lege ordiata oē adulteriũ est pctm̃ mortale/dico sicut pri⁹. ꝛc. vł loq̄mur de potẽtia absoluta ꝛ sic dico ꝙ ĩ illo casu iste p̃t peccare ꝛ nõ mereri/ ꝛ p̃t mereri ꝛ nõ peccare: sꝫ nõ vtrũq̈. qꝛ de⁹ p̃t illđ adulteriũ deacceptare ꝛ oia alia opa alibi fctã nõ acceptare, ꝛ p̃t illud adulteriũ nõ deacceptare ꝛ absoluere vt nõ sit pctm̃ ꝛ alia alibi fctã acceptare ad vitã eternã. sꝫ nõ posset vtrũq̈ sił tpe. s. adulteriũ deacceptare et alia

A opa acceptarꝰ. ꝛc. ¶ Ulteri⁹ ꝑ solutiõe q̄rti ĩcõueniẽtis illati dico ꝙ ego exñs parisi⁹ sił tpe possũ eē rome. nõ tñ ħeõ dubitare me eē rome. qꝛ lꝫ de⁹ possit hoc facẽ ꝛ nõ sit michi euidẽs euidẽtia sũma siue euidẽtia simpłr absoluta vtrũ sic faciat: tñ debeo credere ꝙ nõ facit. nã hoc nõ possꝫ facẽ sñ miracło ꝛ ego debeo credẽ ꝙ nõ facit miraculũ nisi appeat ꝓbabiłr de opposito. ꝛc.

B ¶ Pro solutiõe quĩti ĩcõueniẽtis dico ꝺ potẽtia dei ego possũ eē vbiq̈ ꝛ apparere mille homies ꝛ vincere ĩ bello mille hoies vł oēs. ꝛ multa siła sequũtꝰ. sed nõ de istis habeo dubitare sic

C eē ꝑpꝰ illa q̄ iã dixi. ¶ Pro solutiõe sexti ĩcõueniẽtis dico. ꝙ eē vbiq̈ lꝫ de facto ꝯueniat soli deo: tñ nõ ē ꝓpriũ dei. qꝛ p̃t ei nõ ꝯuenire pꝰ añ creatõeꝫ mũdi. ꝛc. Et p̃ot alteri ꝯuenire. patꝫ ĩ ꝓposito. sꝫ posse esse vbiq̈ et nõ posse nõ esse vbiq̈ sine necessario esse vbicũq̈ est loc⁹ est ꝓpriũ dei. Et sic soluta est scđa rõ pricipalis ¶ Ad tertiã rõnẽ dico ꝙ q̄cq̄d sit de ꝯsequẽte de q̄ vide Adã. v. q. q̄rti libri. articulo tertio: ĩ solutiõe ad sextũ articulũ: qꝛ de hoc alibi. tñ ꝯña nõ valꝫ. qꝛ illud ꝯñs nõ seq̄tꝰ ex añcedẽte. Pro q̄ notãdũ est fm Ockã ꝙ qñ de extẽso fit nõ extẽsũ sicut in ꝓposito: vbi de exñte circũscriptiue ĩ loco fit exñs diffinitiue ĩ loco / vel etiã ecõtra qñ de nõ extenso fit extẽsum hoc p̃t ꝯtigere tripłr. Qꝛ si de non extẽso fit extẽsũ vł occupat maiorẽ locũ q̈ pri⁹ nõ extẽsũ vel minorẽ vł equalẽ. Si prio mõ tũc sunt ibi due mutationes. vna acq̄sitiua: qꝛ illud acq̄rit nouũ locũ. et alia deꝑditiua. qꝛ qñ illđ fuit nõ extẽsum fuit totũ ĩ toto loco ꝛ ps ĩ cũ q̄libet pte loci. sꝫ qñ extẽditꝰ tũc ẽ totũ cũ toto ꝛ pꝫ cũ pte. ꝛ nõ totũ cũ q̄libet pte: ideo oēs partes ꝑdũt aliqua loca q̄ pri⁹ habuerũt. qꝛ pri⁹ fuit pes cũ capite ꝛ mõ distant. Si scđo mõ tũc ẽ sola mutatio deꝑditiua. qꝛ totũ min⁹ occupat de loco q̈ pri⁹. iõ ꝑdit partẽ illi⁹ loci maioris ꝛ ptes etiã ꝑdũt multa loca pri⁹ habita sicut ĩ prio mõ. Si ꝟo tertio modo. tũc est tñ mutatio deꝑditiua nõ acq̄sitiua. qꝛ tũc ptes q̄ fuerũt oēs ĩ toto ꝛ q̄libet cũ toto ꝛ q̄libet cũ q̄libet. iã dimittũt loca pri⁹ habita. sꝫ non oia: qꝛ q̄libꝫ ps retinet vnũ locũ quẽ pri⁹ habuit, sicut ĩ prio mõ. tñ nullũ acq̄rit quẽ pri⁹ non habuit sicut ĩ illo prio mõ acq̄rit

Ad tertium.

E queibet vel multe. Si aũt ecõ uerso ẽxtẽso fit non ẽxtẽsũ: sicut in casu rõnis. hoc silr põt esse tripliciter. Quia vel sic q totũ remanebit in eodez loco et equali. vel in maiori vel i minori. Si p'o mõ sicut est i casu: tũc erit ibi mutatio acq̃siti ua/non deperditiua. qr q̃nis totũ nichil acquirat vel deperdat tñ q̃libz pars acq̃rit multa loca: q̃ prius non habuit. Ideo ptz q non est ibi trãsit' de cõtradictorio in ptradictoriũ. sine acq̃sitõe noue rei. i. noui lo c. i. Et si non in toto tñ i qualibet parte. Si vero fiat in loco maiori simile ẽ: si i minori tũc est mutatio tã acq̃sitiua q̃z deperditiua sicut ptz intuenti. Et

F sic pz de p'ia ptone. ¶ Cõtra scdam pclusionẽ et primũ correlariũ ei'. arg' primo sic. Quãaliqua sunt idẽ realr vbicũq aliqd est vnũ illorum ibidẽ est reliquũ illorum. sed substãtia corporis xpi et aliqua quãtitas ptinua corporis xpi sunt idẽ realiter p primũ correlariũ et corpus xpi est in sacramẽto substãtia corpis xpi. g est i sacramẽto etiã q̃titas ptinua corporis xpi. ptra secũdã partez pclusionis. maior videt nota de se. &c. ¶ Scdo arguit ptra primũ correlariũ sic Nullũ accidens est substãtia.. ois quãtitas est accidẽs. g nulla quãtitas est substãtia. Maior vr nota. qr accidẽs: et substantia sũt opposita. Minor pz qr q̃titas est vnũ de predicamẽtis accidẽtis. Confirmat. vnũ p̃dicamentum non verificat de alio igitur nulla qualitas. &c

Arg' p2. cõclusio.

2. arg'

¶ Tertio sic. Si ois substãtia vel qualitas extensa eẽt quãtitas ptinua seq̃t q plura corpora naturaliter possent esse sil. pñs negat cõiter ab oibus Sed pña patet. qr in lacte est albedo et dulcedo et materia eis subiecta. et quelibet ẽ res extensa/lõga/lata/et pfunda. si ergo quelibet sit sua quãtitas: tria corpa sunt simul naturaliter. qr corp' est quantitas longa lata et pfunda. &c. 3. arg'

¶ Pro solutiõe istorum et ad maiorẽ declarationẽ totius materie p̃mittã aliquas propositiones Pria sit hec. q ois res pprie vna siue substantialis siue accidentalis habẽs ptez distãtẽ a parte siue parte extra partẽ est quãtitas ptinua quia ois talis res est ptinue extensa. igit quanta ptinua. Secunda ppositio q si aliq̃d est quantũ ptinuũ/qd non est subiectiue i quãtitate: nec est subiectũ quãtitatis. ipsum est quantitas continua. Patz. qr nichil potest esse quantũ continuũ sine quantitate ptinua. ergo si aliq̃d est q̃tũ ptinuum vel est subiectiue in quãtitate vel est subiectum q̃titatis vel ipsummet est quãtitas qr pluri b' modis non potest ymagineri aliq̃d esse quãtũ. ¶ Tertia ppositio est: q omnis res proprie vna siue substãtialis siue accidentalis habens partes potest habere partẽ distãtẽ a parte. et per consequens esse quãta absq hoc q ipsa sit subiectiue in quãtitate vel q ipsa sit subiectũ quantitatis. Probatur. qr de' sua infinita

G Ad primum.

H

potentia pōt oēm rem absolu
tam facere vel ꝯseruare sine re
absoluta ab ea scd̃z se totā rea
liter disticta pōt eni facere de
creaturis quicq̄d vult ⁊ ꝑ con
sequens potest oēm substātiā
vel qualitatē habentem ptem
extra partē facere vel ꝯserua=
re sine oi accidēte absoluto si
bi formal'r inherēte. et sine oi
subiecto cui formal'r inhereat
qꝛ substātiā esse sine accidēte
et accidēs sine subiecto nullā
contraditionē includit Et isto
facto certū est ꝙ hec res extē=
sa potest sic ꝯseruari vt dictuz
est absqꝫ hoc ꝙ ipā vel aliqua
ei9 pars moueat' localiter. iō
pot est habere ptem distātem
a parte: ⁊ per ꝯseq̄ns esse quā=
ta per primā ꝑpositionē absqꝫ
hoc ꝙ ipā sit subiectiue i quā=
titate vel subiectū quātitatis.
A ¶Quarta ꝑpositio ꝙ ois ta=
lis res quāta de qua ē sermo
potest esse quātitas continua
Patz ex ṗdictis ꝑpositionib9
clare. Quinta ꝑpositio. ꝙ ois
res habens ptem distātē a p=
te est quāta ꝑ suas ptes essen
tiales vel integrales sine quā
titate q̄ sit distincta realiter a
substātia ⁊ q̄litate. Et ita ois
quātitas cōtinua est substātia
vel qualitas habens ptem ab
alia pte distātē ⁊ econtra. Ptz
ex ṗcedentib9: qꝛ frustra poni
tur fieri ꝑ plura qđ potest fie=
ri ꝑ pauciora. Sexta ꝑpositio
sequens ex ṗdictis est diffini
tio quātitatis continue: scz ꝙ
quātitas continue est extētio
siue extra positio vel distantia
partium facientium vnū totū.
Septima est. ꝙ ad illā extra=
positionē siue extētionē ptiuz
non req̄runt' nisi ptes ille que
distāt ⁊ cause eaꝝ essentiales
intrinsece si habeāt ⁊ cause ex
trīsece puta faciēs ⁊ finis: nec
requirit' aliqua quātitas sup
addita. ptz ex ṗdictis. Itē qꝛ
si req̄reret' quātitas supaddi=
ta ꝑpter extēsionē substātie vl'
qualitatis aut partiū eaꝝ. cū
quātitas illa cōtinua ẜm ad=
uersarios posita: possit ẜz eos
miraculose non extendi pari
rōne sequeretur ꝙ ad eius ex
tentionē requireret' alia quā=
titas que addita āplius pos=
set extendere vnā rem vel fa=
cere distare partes eius: et tñ
ita deus nō posset hoc facere:
nisi ꝯiungeret vnā aliā rē illi
rei. ergo non requiritur ⁊c.
Octaua ꝑpositio est. ꝙ lz isti
termini substātia et quātitas
et isti qualitas ⁊ quātitas sup
ponāt pro eodez: tñ substātia
qualitas ⁊ quantitas sunt di=
uersa ṗdicamēta: qꝛ ad distin
ctionem ṗdicamentoꝝ sufficit
distinctio conceptuū vel inten
tionum. Unde dicit Io. Dam.
ꝙ possibile est eādem rem ẜm
aliā ⁊ aliā intentionē ad aliud
et aliud ṗdicamentū reduci.
Et ista oia q̄ dicta sunt diffuse
declarat Ockā i multis locis
et spāliter i tractatu quē ꝯpo
suit đ sacramēto altarꝭ a. xv. c.
⁊c. ¶Tūc ad primā rōez dico
prio ꝙ illa maior sūpta itelli= B
gēdo eā i creaturꝭ est falsa de Ad ṗ=
virtute sermōis ꝑpt' falsā ipli mum.
cationē. Implicat eni ꝙ aliq
sint aliq: ⁊ tñ ꝙ sint idē realit'
inter se: qđ est ipossibilē i crea
turis: qꝛ nunꝙ aliqua creata

sunt aliq̄ ⁊ vnū realiter. Dico scđo ꝙ i personis diuinis illa propositio est vera. q꞉ ibi plu res persone sunt plures: et tñ sunt vna res simplex. Dico ter tio ꝙ nō valet ꝯseq̄ntia: imo ē fallacia figure dictiōis arguē do ex illa ꝓpositione in termi nis ꝯnotatiuis a parte p̄dica ti. verbi grā i diuinis. Nō enī sequit᷑. Qñcūqꝫ aliqua ⁊c. sed pr̄ i diuinis ⁊ deus filiꝰ virgi nis sunt idē realr̄ ⁊ essentia di uina est vbiqꝫ deꝰ pr̄ ergo ip̄a est vbiqꝫ deus filiꝰ virginis. hoc enī ꝯseq̄ns falsum est: q꞉ nō est filiꝰ virginis nisi vbi est homo ⁊ nō est vbiqꝫ hō. igit᷑ ⁊c.

C Ad secundū ❡Ad scđam rōnē dico ꝙ stat ꝙ aliq̄ quātitas nō est aliqua res distincta a substantia: ⁊ ꝙ quātitas est accidens. Uñ ad declarationē huiꝰ fm̄ Ockam tractatu p̄allegato. c. iij. ex ver bis Ans. monologion. c. xxv. trahit᷑ distinctio ꝙ hoc nomē accidens triplr̄ pōt sumi. Cū enī dicit ꝙ sunt aliq̄ accidētia que mutationē aliquā accedē do vel recedēdo faciūt q̄ nō ni si cū aliq̄ participātī variatio ne adesse vel abesse posse intel ligunt᷑. vt colores innuit ꝑ hoc ꝙ aliq̄ sunt accidentia q̄ sunt res distincte a suis subiectis. Per hoc aūt qđ dicit alia sūt q̄ nullā oīno vel accedēdo vel recedēdo mutationē circa idē de quo dicunt᷑ efficere noscū tur vt q̄dā relationes: ōndit ꝙ aliqđ est accidēs qđ nō est res disticta a subiecto et ei addita ⁊c. Et ideo ex sentētia illorum verborū q̄ breuiter pertrāseo sequit᷑ primo hec distinctio ꝙ hoc nomē accidens triplr̄ pōt capi. ❡Primo modo stricte ꝓ aliqua re ihērēte subiecto que non est substātia. ❡Scđo mō magis large ꝓ aliq̄ p̄dicabili de aliq̄ ꝯtingenter qđ pōt suc cessiue affirmari ⁊ negari de il lo ꝓpter realē mutationē illiꝰ ❡Tertio modo qñ pōt succes siue affirmari ⁊ negari de aliq̄ propter mutationē alteriꝰ ⁊c. ❡Scđo sequit᷑ ꝙ lz aliq̄ quan titas sit accidēs pmo mō. s. q̄n titas q̄ est qualitas: tñ aliqua quātitas non est accidēs illo modo: scꝫ quantitas q̄ est sub stantia. imo capiendo illo mō accidēs quātitas nulla est ac cidēs illiꝰ cuius ē quātitas pz faciliter. ❡Tertio sequit᷑ ꝙ oīs quātitas est accidēs scđo mō Et capio hec accidēs non solū pro termino accidētali: sz etiā pro supposito illius termini. ❡Quarto sequit᷑ ꝙ eadē res ē substātia ⁊ accidens capiēdo accidēs scđo mō. ⁊ vt dixi mō Uñ dicit Dam. i logica sua. c. xxxiij. ꝙ nūerꝰ ⁊ accidēs: ⁊ tñ ponit ꝙ nūerꝰ est ip̄e res nūe rate Sic etiā solet dici ꝙ albū est accidēs ⁊c. ❡Quīto sequit᷑ ꝙ nō oē accidēs realit᷑ recipit᷑ in subiecto dicēte Anselmo vbi priꝰ ꝙ nulliꝰ accidentis susce ptibilis est. s. summa natura. Quāuis enī aliqđ accidēs cō petat deo: scꝫ capiēdo accidēs tertio modo: tñ nullū accidēs in se recipit deus. Ista possūt magis declarari: sz trāseo: q꞉ satis appet ex his solutio rō nis. ❡Ad tertiā rōnem ꝯcedo ꝯn̄s de virtute sermonis. Pro cuiꝰ itellectu pono aliq̄s pro-

E

F ad ter tiam.

positiones. ¶ Prima est q corpus capit dupliciter Uno modo pro cōposito ex partibus distātibus situaliter: quod potest naturaliter per se existere absq; hoc q sit pars alterius vel innitēs alteri sicut lignum. Alio modo pro illo quod per partes intrinsecas sibi est lōgū latum et profundū siue naturaliter possit per se existere siue nō sicut albedo lactis etc. ¶ Secunda propositio q capiēdo corpus primo modo duo vel plura corpora nō possūt naturaliter esse in eodē loco Et si capiēdo corp⁹ loquūtur cōiter auctoritates phorum etc. ¶ Tertia propositio q capiēdo corp⁹ secundo modo plura corpora possunt naturaliter esse in eodē loco. Unde dimētiones quę nate sunt informare tertiā vel quarū vna est nata informare aliam naturaliter possunt esse simul Sed dimēsiones que possunt naturaliter per se existere ille sole repugnāt. sic q naturaliter se expellunt de loco sibi ipsis relinquantur quibus per diuinā potētiam quācūq; dimētones possint esse simul. Si aūt quęras cur tā varie dimensiones siue corpa primo modo repungnēt nō secundo modo dico q tota cā est natura rei que talis est de qua cōstat partim per rōnem partim per experientiā. Nā per rōnē apparet q substātia et qualitas sunt simul et similiter per experiētiam cōstat q vno corpe per se existēte naturaliter ingrediēte aliquā locū aliud cōsimile corp⁹ cedit sibi. Si vero dicas q per cōsimilem experientiā patet q accidentibus in sacramēto altaris cedit corp⁹ per se existens etc. Dico q hoc est. quia illa accidentia non sunt nata informare subiectū in quo non fuerūt producta: vel quia illud corp⁹ non est natū informari ab eis naturaliter. vel q hoc est volūtate dei volētis q aliquid contra cōem cursum nature appareat sensui vt magis sit meritū fidei. Unde multi catholici ponunt in sacro multa fieri a solo deo: ne euacuetur fidei meritū. sicut pōt videri in Scoto. lib. iiij. distin. xij. q. vj. et. q. iiij. Et ideo de oibus pōt eque faciliter dici q de⁹ ordinauit oia apparētia sensui fieri circa hostiā non cōsecratā sicut circa consecratam: et aliqua facit per seipsum imediate.

A ¶ Ex quo sequitur sexta propositio. q nec substātia panis cuius fuerunt accidētia hostie si recrearetur in situ disticto ab eis. nec aliqua alia substantia corporea posset naturaliter siue per causas naturales fieri in eodē situ vel loco cum illis accidentib⁹. A deo aūt solo posset tā illa quam alia sicut sibi placeret Et sic patet ad rationē. Hec de secunda.

B Cōtra tertiā cōclusionem. ¶ Contra tertiā conclusionē sunt ratiōes quas facit Adam in quarto. q. iiij. et quita. tenens contra Ockā oppositum secunde partis hui⁹ conclusionis: scilicet q corpus christi in sacramento habet ordinē partium in toto etc.

Imagiatio ade. Unde eius imaginatio que est satis subtilis potest ad certa puncta plane et breuiter reduci. ¶ Primo enim dicit q duplex est positio Una partiū in toto: ita q vna pars cōtinuatur parti vni et non alteri vt caput collo et nō pedi. et

collū in toto fm ↄpositionē to tius ponit̄ inter caput ⁊ hume ros: ⁊ non iter genua ⁊ pedes et hoc fm essentialē ↄpositio= nem nō fm dispositionē situa= lē: ⁊ sic de alijs ptib⁹. Alia est positio ptiū in loco: ita ꝙ vna partiū faciētiū vnum situetur alicubi ⁊ non alibi ⁊c. ¶ Scdo dicit. ꝙ lz corp⁹ xp̄i i sacramē to non habeat scdā͂m positio= nem p̄dictā siue ordinē partiū in loco: tñ habet primam posi tionem siue ordinem ptium in toto. Et rō sua est hec: qꝛ ibi ca put xp̄i ↄtinuat̄ collo ⁊ nō pe= dibus nec digito. Imaginat̄ eni ꝙ sicut i celo caput xp̄i ex vna parte nulli ↄtinuatur: nec aliud sibi. ex alia aūt sibi ↄti= nuatur collum ⁊ non pectus ⁊ humeri: et sic ꝓcedēdo vsqꝫ ad pedes: ita iste ordo seruatur i corpore xp̄i in sacramento. lz non sit ibi ordo situalis sicut i celo. ¶ Primū aūt ordinē nō posuisset phs posse esse sine si tu ⁊c. Ideo dicit tertio ꝙ habe re partes in q̄s habēs eas est diuisibile ꝙ vna ↄponatur cuꝫ vna ⁊ non cū alia ⁊ scda cū ter= tia ⁊ tertia cū q̄rta ⁊ nō cū pri= ma. habere inq̄t talem positio nē est esse quātū ↄtinuū. ¶ Ex quo infert q̄rto ꝙ charitas in aīa non est quātum ↄtinuū: lz componat̄ ex partib⁹ in quas diuisibilis est: qꝛ de illis ptib⁹ verum est ꝙ q̄libet est cum q̄li bet: et ↄponit̄ cū qualibet: sed de partibus substantie corpo ris xp̄i: lz verū sit dicere ꝙ qli bet sit cū qualibet in sacramē to: non tñ quelibet componit̄ nec ↄtinuatur ibi cū qualibet immediate sicut iā dixit. ideo concedit ꝙ corp⁹ xp̄i in sacr̄o est quantū ↄtinuum. ¶ Quito cōcedit idē de q̄libet qualita= te corpis xp̄i. sicut de albedie ⁊ alijs qualitatib⁹ corꝑalib⁹. Dicit em̄ in sacr̄o nō quelibet pars albedis corpis xp̄i vnit̄ cuilibet non pl⁹ q̄ꝫ q̄libet pars substātie: igit̄ dicit ꝙ illa albe do est ibi quantū continuū: qꝛ q̄ꝫuis q̄libet pars sit cū q̄libet tñ albedo capitis nō cōtinuat̄ nec vnitur immediate albedi= ni pedis ⁊c. ¶ Sexto dicit iste ꝙ nec substātia corporis xp̄i: nec albedo ei⁹ seu alia q̄litas corporea est in sacr̄o quātum extensum. Unde ponit ꝙ lz ex tensio non sit res superaddita quanto continuo siue quātita ti continue. tñ iste termin⁹ ex= tensum siue extensio ↄnotat vl tra istum terminū continuum siue q̄ꝫtitas continua h̄re par= tes in diuersis sitib⁹: siue par tes situalit̄ distare. qđ nō con uenit substantie/ vel albedini christi in sacr̄o ⁊c. Ex istis bre uiter sic recapitulatis: ptꝫ to= ta imaginatio hui⁹ doctoris i hac materia que est subtilis. ¶ Sed contra istā imagiatio= nē ⁊ tenendo conclusionē pri⁹ positā ponam aliq̄s ꝓpositio= nes. ¶ Prima est ꝙ i sacr̄o ca= put xp̄i non magis vnit̄: cōpo nitur: aut cōtinuatur collo q̄ꝫ pedibus vel digito: et hoc de= struit totū fundamentū illius positionis. Ideo ꝓbat̄ primo qꝛ nisi sic/ tūc esset ibi aliquid iter caput ⁊ pedē: et non inter caput et collū: sed hoc non est imaginabile: qꝛ tā sil' sunt ca=

Cōtra imagi natione ade

put ꝛ pedes ꝙ̃ simꝉ sunt caput ꝛ collū. Ubi em̄ aliqua sunt si mul videt implicare ibidē ali qd esse īter illa: cui⁹ tn̄ oppm̄ dicit illa positio in pmo dicto exponendo qd est hēe positio nem ī toto ꝛc. ¶ Scdo sic que cūqꝫ cōponunt vnū totū vniū tur in vno toto: sꝫ ptes substā tie corpis xp̄i cōponūt vnū to tum. ꝛ silr ptes albedinis cō ponunt vnū totū: ergo vniunt ꝛ cōponunt. i. simul in vnū po nunt. Uel ergo in sacramēto q̄libet cū qualibꝫ vnit aut cō ponit imediate vel mediate. Si imediate habet ppositū ꝙ vna non plus vnit alteri ibi ꝙ̃ alia. si mediate: ꝯtra q̄libꝫ est simul cū qualibet ꝛ equaliter simul: sꝫ vbi aliqua sunt simul equaliter ibi equalr sunt ime diata. ergo q̄libet cū qualibet vel cuilibꝫ est ibi immediata. Si ergo aliq̄ ibidē vnit alteri mediate sicut dicit positio se quit ꝙ aliqua simꝉ tpe et loco

A erūt mediata qđ iplicat ¶ Se cūda ppō: sequit ex p̄dicta ꝙ sicut q̄libet pars charitatꝭ in aīa vnit cū qualibꝫ: ita q̄libet ps substātie corpis xp̄i vꝉ al bedinis ei⁹ in sacro vnit cum qualibꝫ. Nō dico tn̄ ꝙ equali ter vnit ꝛc. Unde pōt ꝯcedi ꝙ alique due ptes albedīs cor poris xp̄i nō tm̄ vel eque vniū tur ꝙ̃um q̄libꝫ pars charitatꝭ vnit cū q̄libꝫ. qꝛ q̄libꝫ ps vnit cū qualibet tam fm coexisten tiā eidē loco ꝙ̃ fm inherentiā eidē subiecto adequato. Non sic aūt q̄libet pars albedinis. ꝛc. qꝛ lꝫ albedo manus ꝛ albe do pedis vniant fm coexistē tiam eidē loco: nō tn̄ fm inhe rentiā eidē subiecto adequa to. Naꝫ albedo man⁹ cū sit in pede nō tn̄ inheret ei. ꝛ iō licꝫ gradus albedinis manus: et grad⁹ albedinis pedis sint in pede facientes ibi vnū: nō tn̄ reddūt pedē magis itense al bū ꝙ̃ facit vna pars illoꝝ: scꝫ grad⁹ albedis pedis. qꝛ alie B nō insunt ei ꝛc. ¶ Tertia ppō sequit ꝙ nec substātia corpo ris nec albedo ei⁹ aut corpo rea qualitas est ꝙ̃tum ꝯtinuū ī eucharistia plus ꝙ̃ charitas in aīa. Uñ ppe loquēdo quic quid est ꝙ̃tum ꝯtinuū est extē sum. Nō em̄ possum imagina ri ꝯtinuitatē sine extensione. Et sic deficit sextum dictū lo quēdo tn̄ ipropie posset ꝯce di ꝙ albedo corporis xp̄i est ꝙ̃tuꝫ ꝯtinuū in sacramēto po tentialiter: qꝛ habet partes q̄ nate sunt facere ꝙ̃tum ꝯtinuū licet non faciāt actualiter ibi Quod non potest sic ꝯcedi de charitate in anima: qꝛ nō est possibile partes charitatis cō tinuari siue extendi dum cōsti tuunt vnū ꝛc. ¶ Quarta ppo sitio sequit ꝙ quicquid habꝫ ordinem siue positionem par tium in toto habet ordinem si ue positioneꝫ partiū in loco si totū sit ī loco: ideo nec corp⁹ xp̄i nec aliq̄d eius hꝫ in sacro ordineꝫ ptiū in toto. Et p ista ptꝫ rn̄sio ad p̄dictā opinionē. Hec de tertia ꝯclusiōe ꝛ de se cūdo articło pncipali ¶ Quā tum ad tertiū articulū princi palem huius conclusionis in quo videndum est vtrum om nis actio ꝛ passio ꝛ omne acci

dens quod inest corpori xp̄i existēti in celo possit eidē iesse sub eucharistie sacro: tria faciam p ordinē. Pri᷒o premittā tres distinctiōes. Scđo ponā tres ꝯclusiones. Tertio soluā

D tres dubitatōes. ¶ Pria distinctio est ista ꝙ duplex est actio vel passio. quedā cui᷒ pncipiū imediatū est substātia quāta vel nata esse quāta. Alia cui᷒ pncipiū imediatū est substantia seu natura pure spūalis.

E ¶ Scđa distictio est ꝙ quedā est actio q̄ terminatꝛ ad formā absolutā formalr̄ inherentez alicui passo. Alia q̄ terminatꝛ ad vbi fm aliquos vl̄ ad locū fm alios de quo non curo.

F ¶ Tertia distictio ꝙ q̄stio p̄t intelligi vl̄ de posse simplr̄ absoluto: vel de posse naturali siue naturaliter ordinato. pmo mō nō intelligitꝛ. q2 sic eēt clara. sz scđo modo itelligitꝛ. Uñ fm istā acceptionē capiā semper inferius hoc verbū pōt in

G ꝯclusionibus ꝛ aliis. ꝛc. ¶ Ex

1. dub. istis pz ꝙ ista qō hz tres difficultates. ¶ Pria est vtrū xp̄s in sacro possit hr̄e oēm actionem ꝛ passionē terminatā ad formā absolutā iherentē passo cui᷒ pncipiū est natura cor

2. dub. poralis. ¶ Scđa vtrum possit sic habere oēm actionē ꝛ passionem terminatā ab vbi cui᷒ principiū est natura corpora

3. dubi lis. ¶ Tertia vtrum possit sic

um. habere oēm actionē ꝛ passionem: cui᷒ pricipiū est natura pure spūalis. ꝛc. Uñ de istis trib᷒ ponā tres ꝯclusiōes pre

H mittendo cuilibz aliquas opi

1. opio niōes ꝛc. ¶ De pria difficultate est duplex opinio. Una ꝙ xp̄s in hostia nō p̄t videre vel videri calefacere vel calefieri ꝛ sic de aliis ꝛc. Cui᷒ opiniōis rō pncipalis ē: q2 ois actio et passio corpalis naturalr̄ hz fieri p ꝯtactū. ꝯtact᷒ em̄ ē quātor. iō corp᷒ xp̄i in hostia nihil tangit ꝛc. ¶ Alia opinio ē

I Scoti tenentis idē qđ pria. sz 2. opinō ppter rōnē de ꝯtactu. sz q2 nio. organū sensus corpis xp̄i i sacramēto nō est illo mō quo requiritꝛ eē ad hoc ꝙ imutetꝛ ab obiecto. Nā ad hoc reqritꝛ ꝙ habeat modū q̄titatiuū et sit localr̄ et circūscriptiue i loco Et iō nō est pn̄s pn̄tia q̄ reqritur h. de hoc quere in Scoto.

¶ Sz prima opinio nec ei᷒ rō K valz: q2 nō est incōueniēs idē iprob. agere in seip̄m tā actiōe spūa 1. opio li q̄ȝ corpali. Actione spūali sicut volūtas in seip̄am agit volitionē. Actione corpali sicut sensus agit in seip̄m sensationem. Itē aīa p̄t agere i corp᷒ suū: ꝛ i his nō ē ꝯtact᷒: q2 ꝯtactus ē distictor ꝛ quātor ꝛc. igr̄ ꝛc. ¶ Scđa opio ēt non va L let. q2 petit pricipiū supponē iprob do ꝙ dz pbare. s. ꝙ ad actōez 2. opi ꝛ passionez reqritꝛ ꝙ actiuū ꝛ nio. passiuū corpalis sit i loco circūscptiue. Itē fz istū doctorē idē p̄t agere i se nō obstāte ꝙ nō sit a se localr̄ distictū: sz q̄ rōne nō opz ꝙ agēs et patiēs sint a se localr̄ disticta eađ rōe nec opz ꝙ agēs sit i loco localiter seu circūscriptiue ad hoc ꝙ agat. Itē ois effect᷒ sufficiēter depēdet ex suis cāis eēntialib᷒ ꝛ dispōib᷒ ꝛ approximationibus earꝝ. sed q̄titas siue

sit res distincta a substātia et a qualitate siue non. nō est cā effectiua respectu visionis albedinis. Igit destructa q̄titate: ⁊ mō q̄titatiuo adhuc pōt videri albedo. quare ⁊c. Igit ptz q ille opiniões non valēt.

A ¶ Ideo sit hec pria ꝯclusio q suppositis his q sunt fidei nō pōt ꝓbari p rōnē naturalē q̄n oēm actionē ⁊ passionē terminatā ad formā absolutā inherentē passo: ⁊ cuiꝰ pricipiū est natura corpalis quā pōt habere xp̄s ex̄ns i loco circūscriptiue: pt etiā h̄re in loco ex̄ns diffinitiue ⁊ ñ q̄titatiue. Probat prio: qꝛ nō minꝰ p̄t aliqđ principiū actiuū h̄re actionē q̄n se toto est p̄ns alicui passo puta calefactibili q̄z si p vnaz partē eēt p̄ns vni parti illiꝰ: ⁊ p aliā partem esset p̄ns alteri parti. sz corpꝰ xp̄i in hostia ē p̄ns hostie se toto toti ⁊ cuilibet parti. igr calor corpis xp̄i pōt agere in hostiā ⁊ calefacere eā ⁊c. Scđo p idē pōt ꝓbari q corpꝰ xp̄i in hostia ex̄ns pōt videri oculo corpali: qꝛ ē sufficiēter actiuū nō tm̄ in mediū sz etiā in oculū: qꝛ se toto est p̄ns cuilibet parti oculi et mediꝫ. ⁊c. Tertio si dicas q corpꝰ xp̄i non pōt partialiter causare visionez in oculo corporali nō glorioso: ita q ille oculus videat corpꝰ xp̄i. ꝯ: h̄ est pricipiū actiuū ex pte obiecti ⁊ pricipiū passiuū ex pte oculi: ⁊ modꝰ essendi nō q̄titatiuꝰ nō īpedit sicut priꝰ ꝓbatū est Etiā qꝛ h̄m Augu. ix. de trini. Aia hꝫ magnā inmutationē respectu corporis ⁊c. q̄ tn̄ nō hꝫ modū q̄titatiuū ⁊ oīa alia requisita ad actionē h̄ ponunt. igit ⁊c. Cōsequentia tenet. qꝛ ista cōis regula q agente approximato passo disposito sequit: actio nō est negāda. Nisi obuiet sibi auctoritas scripture sicut nō est hic. vt pꝫ. vl ratio q̄ etiā non apparet imo magis ad oppositū vt iam tactum est: vl experiētia q̄ etiaz nō obuiat hic. qꝛ experientia q̄ hic apparet nō valet: qꝛ hic impedit actio nō naturaliter sed qꝛ deꝰ suspendit actionez istā non coagendo illis qualitatibꝰ corporis xp̄i vt agāt: ⁊ si coageret naturalit agerēt. ⁊c. Ptz ergo q corpꝰ xp̄i pōt in hostia calefacere hostiā et pari rōne calefieri ab ea. Ptz etiā q pōt ibi videri ab oculo corpali ex̄nte extra hostiā: et pari rōne videri illum. Et per ꝯ̄ns pari ratione pōt dici idez de qualibet alia actiōe vl passione corporali ⁊c. Igit patz cōclusio. ¶ De scđa difficultate dicit pria opinio q corpus xp̄i pōt in hostia moueri localiter p accidēs: qꝛ ad motum hostie sicut in loco p accidēs. ¶ Alia vero opinio nō solū loquit de motu locali p accidēs ⁊ ponit q mouet ibi localiter ⁊ si nō motu stricte ⁊ ꝓprie dicto tn̄ motu extensiue siue large dicto. Et q isto motu mouet imediate a deo. Primū ꝓbat: qꝛ vbicūq; est hostia ibi ē corpꝰ xp̄i. ⁊ hostia mouet localiter. igit ⁊c. Scđm probat qꝛ q̄ncunq; aliqua ꝯiungunt precise p actū volūtatis ꝯtingenter se habentis ad istā cō

Margin notes: 1. ꝯclō (beside "suppositis"); B Solo secūdi dubij. (beside "cōclusio. ¶ De scđa difficulta"); 1. opio (beside "hostie sicut in loco"); 2. opinio. (beside "¶ Alia vero opinio").

functionem si vnũ istorum sit mobile omnino improportionatũ ipsi mouẽti. et reliquũ proportionatum nõ eadẽ motione põt moueri vtrũq; coniunctorum. Exẽplũ posito q angelus per actũ volũtatis sue cõiungatur lapidi et lapis est mobile proportionatum hoi portãti/ et angelus nõ. tũc certũ est q non eadẽ motione põt hõ mouere lapidem et angelũ. nõ sic est de corpore xpi et hostia respectu creature etc. de hoc vide in Scoto q̃ diffuse hãc materiã tractat. ¶ Sz cõtra istas opiniones sit hec secunda cõclusio. q corp9 xpi põt moueri localiter in sacramento a creatura mouẽte et nõ solũ a deo Ad cui9 declarationẽ pono aliquas ppões. Prima sit hec q corpus xpi in sacro mouetur localiter non solũ per accidens. Probatur: qr corp9 xpi est vbicũq; cũ hostia et hostia mouetur localiter. igitur mouetur in hostia localiter. Sed q nõ solum mouetur per accidens/declaro. qr si hoc esset verũ hoc esset ideo. qr nõ est in loco nisi per accidẽs. scz qr est in hostia q̃ est in loco per se: sed pbo q hoc sit falsum: qr corp9 xpi nõ minus est pñs per se loco hostie q̃ si esset ibi destructa hostia: qr nũc est totaliter extrinsecũ illi hostie sicut ãgelus si esset ibi. sed si de9 cõseruaret in loco hostie corp9 xpi sicut nõ destructa hostia sicut ipe posset sine cõdictiõe. tũc corp9 xpi esset per se in loco illo. igitur etc.

¶ Scd'a ppõ q corp9 xpi in sacramento mouetur vel põt moueri localiter a creatura et nõ a solo deo. qr põt ibi moueri localiter ab aia sua. Nam qñ aliquid hz modũ essendi cõuenientẽ motori et aliud moduz cõuenientem mobili/ nõ est incõueniẽs vnũ mouere et aliud moueri. sed aĩa xpi in sacramento hz modũ essendi cõuenientẽ motori clarũ est et corpus xpi hz ibi modũ cõuenientem mobili per pmã ppositiõez igitur etc. ¶ Tertia ppositio q aĩa xpi nõ põt corp9 suũ in sacramẽto moueri localiter organice. Iste due ppões simul declarantur. Ad quorum intellectuz sciẽdũ est q̃d ẽ potẽtia organica/ et potẽtia nõ orgãica. et q̃d sit mouere organice: et q̃d sit mouere nõ organice. ¶ Pro. q̃ sit q̃nta ppõ q potẽtia organica ẽ illa q̃ vtitur organo corpali in sua actiõe q̃les sunt oẽs potentie extẽse in materia: sicut potentie sensitiue. Potentia nõ organica est illa que nõ indiget organo corpali in sua actione quales sunt oẽs potẽtie nõ extense in materia sicut intellectus et volũtas. Scot9 aũt ponit q aĩa intellectiua habz potentiã organicã et nõ organicã. et hoc sequitur si ponat q aĩa intellectiua et sensitiua in hoie sunt eadẽ forma: sed hoc nõ est verũ scdm Ockã qui ponit q sint distincte. Sz de hoc alibi. ¶ Sexta propositio est. q mouere organice est mouere primo vnam partem: et post mediante illa aliã sicut est in motu animalis q primo forte mouetur cor et post mediante motu cordis: alia pars magis ppinqua et post

tertiū. ꝛc. Sed mouere nō organice est mouere totū et ptē eque primo. ꝛc. Prio mō: igit aīa xp̄i pōt mouere corp⁹ suū i celo. qꜫ lȝ sit tota i toto ꝛ tota in qualibet pte non tñ eq̄ prio mouet totū ꝛ quālibet parteȝ qꜫ est ibi distantia partiū nec totū corpus coexistit cuilibet parti. sȝ illo modo ip̄a nō pōt mouere corpus suū in sacramēto: qꜫ non potest ibi primo mouere vnā partē: ꝛ post aliā mediāte prima Nā īter alias partes non est ibi distātia localis. Scd̄o aūt mō. i. non organice p̄t mouere volēdo illō corp⁹ moueri ad motū hostie Uñ sic volendo si hostia mo mouetur mouet tūc corp⁹ suū non organice. qꜫ eque prio totū ꝛ quālibet ei⁹ ptē. eo q̄ non est ibi distātia inter ptes q̄ necessario req̄rit ad hoc q̄ aliq̄d
A moueat organice. ꝛc. ¶ Ex p̄dictis ꝫ patȝ septima ꝓpō. q̄ qñ moueꝭ hostia aīa itellectiua xp̄i mediāte voluntate mouet corp⁹ xp̄i sub hostia: sicut causa partialis ꝯcurrēs cum voluntate diuina contingēter causante ꝛ disponēte illud corpus moueri ad motum hostie Et hoc totū est ꝓpter conformitatē voluntatis humane in xp̄o ad voluntatē diuinā. Et sic itelligo q̄ aīa xp̄i ad motū hostie mouet corp⁹ suū nō organice. Uñ sequitur octaua ꝓpositio q̄ si aīa xp̄i suspenderet actū illū voluntatis sue sicut posset naturaliter etiā stāte diuina ordinatiōe de motu corpis ad motū hostie. tūc moueretꝭ corp⁹ xp̄i ibi a solo deo ꝛ nō a sacerdote hostia moueñte. Et sic forte p̄t itelligi Scotus. qꜫ ad hoc bñ vadit ratio sua. ꝫ. facta. Unde bñ ꝓbat q̄ non p̄t moueri a ꝟtute creata extrinseca mouēte hostiā: puta a sacerdote. sed nō ꝓbat q̄n p̄t moueri ab aīa xp̄i mō p̄dicto: qꜫ tam hostia q̄ꜫ corp⁹ xp̄i est mobile ꝓportionatum aīe xp̄i. Uñ p̄t mouere eadeȝ motione hostiā ꝛ corpus suū hostiā organice ꝛ corp⁹ nō organice: qꜫ eadē volitiōe p̄t velle corpus suū et hostiā moueri. ꝛc. Sed nunq̄d p̄t aīa xp̄i corpus suū separe ab hostia: ita q̄ nō moueaꝭ ad motū hostie Dico q̄ hoc posset naturaliꝭ: nisi esset ordinatio diuina in ꝯtrariū: q̄ de facto ordinauit semꝑ illud corpus moueri ad motū hostie Uñ nō stante illa ordinatōe posset separe se ab hostia. ꝛ hoc volendo q̄escere hostia mota vl' volēdo moueri corp⁹ ad vnū locū / hostia mota ad aliū. Et eodē mō posset de⁹ hoc facē se solo. ꝛc. ¶ De tertia difficultate dicit prima opinio q̄ corp⁹ xp̄i non p̄t naturaliter videri in hostia: nec ab itellectu angelico nec hūano. Probat hoc: qꜫ corp⁹ xp̄i est ibi vt obiectū fidei. igiꝭ nō p̄t cognosci naturalr. ¶ Alia opinio dicit q̄ xp̄s p̄t vti quacūqꜫ potentia actiua sp̄uali in hostia sicut prius: qꜫ talis non req̄rit ad actionē q̄ hēat eē localr ꝛ ita possȝ dici de potētia passiua. de hoc vide in Scoto ꝛc. ¶ Cōtra primā opiniōem sunt rōnes prime ꝯclusionis. Nec rō fctā ꝓ ea valet qꜫ mul

B Solo secūdi dubij.

2. opinio.

Iprob 1. opio

ta q̄ cadūt sub fide pn̄t cognosci intuitiue. Uñ apl'i viderūt mortē xp̄i ⁊ passionē: q̄ cadūt sub articulo fidei ⁊c. Jō tenēdo cū Scoto sit hec tertia cōclusio q̄ xp̄s in sacr̄o p̄t natural'r intelligere oīa alia sicut vbi ē q̄ntitatiue. ⁊ p̄t videri et itelligi natural'r ⁊ ituitiue nō tm̄ ab intellectu angeli vl' aīe separate: sȝ etiā ab aīa in corpore. Et hoc nisi eēt spāle ipedimentū. de quo. s̄. dictū est. Et hoc totū ptȝ ex p̄ma ɔclusione ⁊ rōnibꝰ ibidem factis p ea. Uñ ɔcludo cū glo. Ockam in reportatōne q̄rti. q. vij. vbi eū secutꝰ sum i hac materia q̄ oēm actionē ⁊ passionē ⁊ pari rōne oē accñs siue formā accidentalem quā xp̄s pōt hr̄e qñ existit circunscriptiue in loco pōt habere in eucharistie sacramento si nihil aliud ipediret: puta volūtas diuina sicut est ⁊c. Et sic ptȝ solutio trium difficultatū ⁊c. ¶ Sȝ ɔ̄ p̄dicta sunt aliqua dubia Primuȝ est vtrū quicq̄d aliq̄ð corpꝰ agit vel patiť vbi est q̄ntitatiue necessario agat ⁊ patiať vbi nō est q̄ntitatiue. Uideť q̄ sic: q̄ꝛ nullū absolutū desinit esse in aliquo adueniente sibi de nouo precise respectu extriseco: sed p hoc q̄ corpꝰ xp̄i ē in eucharistia solū aduenit sibi nouus respectꝰ extrinsecus. igiť ⁊c. ¶ Scd̄m dubiū ɔtra scd̄aȝ ɔclusionem est qūo corpꝰ xp̄i sub hostia potest videri oculo corporali. q̄ꝛ oīe visibile habens partes distinctas discerni potest vna pars ab alia: sȝ in hostia non sic pōt discerni inter caput ⁊ pedē: q̄ꝛ ibi ē cōfusio ptium. Et ɔfirmať q̄ꝛ sm̄ auctores pspectiue. q̄ videť: videť sub piramide cuiꝰ conꝰ est in ocolo ⁊ in re visa est basis: sȝ illud nō potest ɔpetere rei non habēti modū quātitatiuū. ¶ Tertiū est vtrum xp̄s potest videre seip̄m in hostia sicut si esset in distinctis locis circūscriptiue Uideť q̄ nō: q̄ꝛ inter vidētē seu visiuā potētiā et rē visam debet esse distātia sed corpꝰ xp̄i in vna pte hostie non distat a se existēte in alia pte. ⁊c. igiť. ¶ Ad primū dico prio q̄ de fct̄ō si vnū corpꝰ sit i duobꝰ locis circūscriptiue vel diffinitiue oē absolutū existēs in eo ptinēs ad eius integritatem q̄ð habet i primo loco habet in scd̄o: nec aliq̄ð absolutū perdit p hoc quod est in nouo loco. etiā si non sit de integritate ipius dūmodo sit ptinēs ad conuersationē ipius: sicut sanguis qui fȝ aliquos nō est de integritate hūane nature: sed est idiuiduū necessario requisitū ad ɔseruationē vite hominis. Et hoc esse necessariuȝ necessitate naturali pbat pria rō facta. Dico tñ scd̄o q̄ illud non est necessariū necessitate absoluta: q̄ꝛ stat q̄ de potētia dei absoluta illð corpꝰ pōt habere aliq̄ accidētia in vno loco ⁊ carere in alio: sȝ in vtroq̄ȝ sit circunscriptiue ⁊c. Ex quo ptȝ tertia ppō q̄ duo accidentia eiusdem spēi sicut due albedines possunt esse absolute in eodē subiecto inhesiue ⁊ nō facere vnū ⁊ p ɔn̄s non reddere subiectū illud magis intēsum

(Left margin: C — 3. ɔcl'o; D — 1. dub.; 2. dub. Right margin: 3. dubium.; E — Solutio primi dubij.)

pz. qꝛ poteſt vnũ ſubiectũ in loco eſſe ꝛ ibi habere vnã albedinẽ ꝛ eſſe ĩ alio loco ꝛ ibi carere illa / ꝛ hẽre aliã: ſed hoc nõ eſt poſſibile naturalr̃ Et ſic pz de pͥo dubio breuit̃: qꝛ multa poſſent dici. ¶ Ad ſcd̃m dubiũ dico pͥo ꝙ maioꝛ eſt difficultas de coloꝛe reſpectu viſ⁹ ꝙ̃ de aliis ſenſibilib⁹ reſpectu alioꝝ ſenſuũ: qꝛ caloꝛ ad hoc ꝙ videat̃ reqͥrit certã ſituationem. Nã taliter poſſunt diſponi duo coloꝛes ſꝫ ſitũ ꝙ aliter non videbit̃: ꝙ̃uis ſit ſatis ꝓpinquus viſui ꝛ taliter ꝙ vterqꝫ videbit̃. pz ĩ exemplis: ſed caloꝛ non reqͥrit talẽ ſitũ ad hoc ꝙ ſentiat̃ per tactũ: ſed poteſt agere in tactũ. ſm oẽm ſitũ ꝓpoꝛtionatũ. ideo eſt difficile iudicare quõ coloꝛes vident̃ in coꝛpoꝛe xp̄i ſub hoſtia ꝛ quo ſitu: ꝛ quis videret̃ quis non: qꝛ hoc non ꝯſtat nobis per experientiã certã ꝛc. ¶ Dico ſcd̃o ꝙ lꝫ ꝓpter diuerſam ſituationem poſſit ĩpediri viſio alicui⁹ coloꝛis ita ꝙ ꝓpter diuerſam ſituationem ĩ coꝛpoꝛe xp̄i poſſint ſe inuicem ĩpedire / ne oẽs videãtur: tñ diuerſa ſituatio non impedit ſimpliciter quin aliquid videat̃ ſi deus non ſuſpenderet actionẽ coloꝛis nõ coagendo ei. Tertio qñ dr̃ ꝙ coꝛp⁹ xp̄i videt̃: tũc poſſunt ꝑtes ei⁹ diſtingui abinuicẽ ꝑ viſum. dico ꝙ forte partes eiuſdem rõis non poſſunt ꝛc. ſicut nec duo lumina eiuſdẽ rõis ſi ſint in eodẽ medio: ſed partes alteri⁹ rõnis bñ poſſunt forte ſic abinuicẽ diſtigui. Et ad cõfirmationẽ reſpondeo ꝙ actores perſpectiue dicũt ſicut viderunt eſſe occultata fide mõ non viderũt coloꝛem niſi extẽſum ꝗ videt̃ ſub tali pira mide ꝛc. Ideo de coloꝛe non extẽſo non eſt vera illa regula nec de illo dat̃: qꝛ ſi ſit naturalr̃ viſibilis: tñ non videt̃. Sed ꝯtra. nos tãgim⁹ coꝛp⁹ xp̄i ĩ hoſtia igit̃ etiã videm⁹ Cõſequentia tenet. añs pz ex illa ꝯfeſſione beren garij. de ꝯſecra. diſti. ij. c. ego berengari⁹. vbi ꝯfitetur verũ coꝛpus xp̄i manib⁹ ſacerdotũ ſenſualiter tractari ꝛ frãgi ꝛ dẽtib⁹ fideliũ atteri ¶ Itẽ vulgo dr̃ hodie vidi coꝛp⁹ xp̄i ꝛc. Hic dico ꝙ iſte ꝓpoſitiões video coꝛp⁹ xp̄i vl̃ tãgo ꝛc. nõ ſunt vere niſi ad iſtũ ſenſum video et tãgo ſpẽs ſub quib⁹ eſt coꝛpus xp̄i: ꝛ ſic intelligit̃ illõ capitulũ ꝛc. Ad tertiũ dubiũ dico ꝙ oculus xp̄i in vna parte hoſtie poteſt ſe videre ĩ alia parte ita bñ ſicut ſi eſſet in diuerſis locis circũſcriptiue Et ſi dicas ꝙ ad hoc ꝙ aliꝗs videat ſe: opoꝛtet ꝙ diſtet a ſe localiter Dico ꝙ ſicut idem diſtat a ſe localiter: qñ eſt in locis diſtictis circũſcriptiue diſtãtia reqͥſita ad viſionem: ita idem diſtat a ſe: qñ eſt ĩ diuerſis locis diffinitiue diſtantia ſufficienti ad viſionẽ coꝛpoꝛalem / ꝛ ſic eſt hic. Hec de tertio articulo. ¶ Ad rões ante oppoſitũ ꝗ̃ſtionis ad pͥmã ꝯcedo conſeqñs ꝛc. Ad ſcd̃am dico ꝙ illa que occupãt equalẽ locũ ſunt equalia. ꝛ ꝙ loc⁹ eſt equalis locato / ſi locata ſunt circũſcriptiue ĩ loco: ſꝫ ſi vnũ ſit circũſcriptiue ĩ loco ꝛ aliud

A Sol'o ſcd̃i dubij.

B

C D

D Ad rõnes pͥncipales.

diffinitiue sicut hic tunc non oportet. Uerbi gratia si angelus et corpus pedale coexistant loco pedali nec angelus est equalis locato nec loco. etc. Ad tertiam patet ex dictis.

¶ Questio sexta de esse accidentium et modo essendi eorum in sacramento.

E qo. 6. Utrum pane in corpus christi transsubstantiato accidentia eius remaneant sine subiecto.

Circa sacramentum altaris et specialiter circa. xi. dist. et. xii. huius quarti li. adhuc queritur vtrum pane in corpus christi transsubstantiato accidentia eius remaneant sine subiecto ¶ Arguitur primo quod non: quia aut panis manet aut non. Si sic ergo non transsubstantiatur nec per consequens accidentia remanent sine subiecto. Si non ergo annichilatur et per consequens in nichilum transsubstantiatur. quare etc. ¶ Secundo sic. quia secundum philosophum accidentis esse est inesse. ergo ad ipsum non inesse sequitur ipsius non esse. Etiam accidens dicitur quod alteri accidit ergo si nullo subiecto accidit non est accidens. quare etc. ¶ Tertio sic quia si illa accidentia manerent sine subiecto vel ergo vniformiter se haberent/tunc ad actionem et passionem sicut quando sunt subiecto coniuncta. vel non Si dicatur quod non contra hoc videtur experientia. quia ad sensum apparet quod non sit variatio etc. Si vero dicatur. quod sic. Contra. quia accidentia subiecto coniuncta possunt corrumpi vel ab agente creato non separata: quia sic possunt annichilari a creatura. igitur etc. ¶ Oppositum tenet magister in littera et communis doctrina in hac questione erunt tres articuli.

1. ar.

2. ar.

3. ar.

In oppositum.

¶ Primo videbitur quid sit transsubstantiatio. Secundo videbitur de questionis supposito. Tertio videbitur de principali quesito. ¶ Quantum ad primum articulum sciendum est quod secundum Scotum transsubstantiatio vt hic sumitur est transitio totalis substantie in substantiam. ¶ Unde primo exponit quare dicit totalis: quia scilicet dupliciter potest intelligi transitio totius in totum. Uno modo capiendo totum cathegorematice pro toto integrali habente partes sic secundum philosophum primo de generatione. generatio est transmutatio totius in totum: quia in generatione neutrum quod fuit vere totum transit in aliud totum. Alio modo capiendo totum syncathegorematice vt includit syncathegorema distributiuum cuiuslibet partis. Et sic illa auctoritas philosophi non est vera. quia non quelibet pars corrupti transit in generatum. nec quelibet pars generati succedit corrupto: quia materia manet communi secundum philosophum: sed hoc modo in transsubstantiatione est transitio totius in totum: ideo est ibi transitio totalis: sed non in generatione. Ex quo concludit quod illa auctoritas philosophi nichil omnino facit contra positionem de pluralitate formarum substantialium in eodem: quia quamuis poneretur prima forma manere in generato et corrupto: non tamen manet totum idem primo modo loquendo de toto etc. Igitur bene dictum est in descriptione transsubstantiationis illam distinguendo generationem quod est totalis transitio et transitio totius in totum propter dictam rationem. Bene etiam dicitur substantie in substantiam ad distinguendum contra accidens Nam transitio accidentis in accidens magis deberet dici transmuta

Ra.

F 1. arti.

1. opi.

tio q̄ trāssubstātiatio. Et sic ptz ppositū. ¶ Sed hec descriptio non videt̄ sufficere. p̄rio: q2 magis est quedā ethymologia ncis q̄ descriptio. ⁊ ita dubiū remanet q̄d est trāsitio totalis substātie in substātiaz sicut erat dubiū q̄dē transsubstātiatio. ⁊c. Scd̄o: q2 p̄dicta descriptio ꝯueniret corruptioni forme substātialis cui succedit alia forma d̄ nouo genita Nā p̄ria totalr̄ trāsit i secūdā: ⁊ scd̄a totalr̄ succedit p̄rie vt pz. Tertio q2 etiā fm istuz doctorē ad trāssubstātiatōez reqrit̄ ꝙ aliq̄ substātia totalr̄ desinat esse: ⁊ alia succedat ei vel q̄ scd̄a succedit p̄rie q̄tum ad esse simplr̄: ita ꝙ icipit simpliciter eē post non eē. et hoc non: q2 fm cōiter loquētes panis trāssubstantiat̄ in corpus xp̄i: ⁊ tn̄ corp⁹ xp̄i non incipit eē. Uel dicet̄ ꝙ scd̄a succedit prime q̄tū ad eē fm q̄d. i. incipit eē hic vel sub illis accidētibus: p ꝯns hoc dz exprimi. ⁊c. ¶ Aliter ergo et aliqualit̄ ꝯpletius fz Ockā describitur trāssubstātiatio ꝙ est successio substātie ad substātiā desinētē esse simplr̄ i se ꝯseruatis ei⁹ accidētib⁹ sub q̄b⁹ existit seq̄ns suba sine iformatione. Uñ ei⁹ possibilitas sat⁊ ptz p oīpotētiā diuinā: vt clarū est ¶ Sed hec descriptio adhuc nō videt̄ sufficere. q2 fm eā sequit̄ ꝙ de⁹ non posset trāssubstātiare vnā substātiā carētē accidētib⁹: i aliā substātiā vel vnā i aliā destruēdo oīa accidentia p̄rie. Consequētia clare patz: sed falsitas ꝯsequētis videt̄ nota. q2 nō apparet rō: quare possz de⁹ substātiā istā transsubstātiare: ⁊ non qualibet aliā: ⁊ iō lz forte predicta descriptio ꝯueniat oī trāssubstantiationi q̄ cōiter fit. nō tn̄ ꝯueniret oī possibili. Uidet̄ q̄ sufficere ad rationē transsubstātiationis successio substantie ad substātiā alia q̄ sub eisdē accidētib⁹. s. successio i eodē loco. Et ista videtur reqri ad minus: q2 non esset ratio quare ista substantia diceret̄ transsubstantiari in hanc substantiā plusq̄ in quālibet aliam: nisi succedz sibi ista fz aliqualiter eē ꝯmune vtrisq̄. ⁊c. ¶ Scd̄o ista descriptio debet exprimere ꝙ talis successio sit immediata. i. ꝙ post desitionē vnius immediate succedat alia: q2 hoc requirit̄. Tertio si illa esset bona sequit̄ ꝙ panis in sacramēto substātiaretur i sanguinē xp̄i. ⁊ aīam itelectiuā sicut transsubstantiatur in corpus q̄ð videt̄ falsū. Sed ad hoc facilit̄ rn̄deret Ockā. Uñ fm eū In. iiij. q. viij. concederetur ꝯns. Cōtra hoc autem insto primo arguendo ad hominē. quia ipsemet alibi tenet oppositū. Uñ in tractatu suo de sacramento altaris. c. v. pōit ꝙ substātia panis trāssubstantiatur in corp⁹ christi nō in deitatem nec aīam itellectiuam nec in sanguinē nec in aliquod accidēs. ⁊c. Scd̄o illa solutio videt̄ esse ꝯtra intētionē determinatiōis eccl̄ie Extra de sum. tri. ⁊ fide cath. firmiter. vbi dicit̄ ꝙ xp̄i corpus ⁊ sanguis in sacramento

Marginal notes: A Improb. p̄d. op. — B Alia opiñ. — C Improb. — euacuatio. iprob. euasionis.

altaria realiter continetur sub specie panis et vini transsubstantiatio pane in corpus et vino in sanguinem virtute divina: sed constat quod iuxta illam viam non plus deberet dici pane in corpus etc. quam econtra. quare etc. Tertio illa solutio haberet concedere quod panis in sacramento transsubstantiatur vel saltem quod transaccidentatur in accidentia corporis christi cum illa

E succedant ibi. etc. ¶ Verum est quod ad

Alia evacuatio. hoc respondet ipse in quarto dupliciter. Uno modo concedendo consequens quia sicut substantia corporis succedit substantie panis: ita accidens corporis succedit ibi. Alio modo negando consequentiam quia sicut non est transsubstantiatio nisi ubi prius est una substantia et post destruitur illa et succedit alia ita non est transaccidentatio nisi quando prius est aliquod accidens / et post destruitur illud et succedit aliud. sed in proposito licet substantia panis non

Improbatio. maneat / tamen accidentia eius ponuntur manere. ideo etc. ¶ Sed prima responsio sicut iam tetigi est contra ipsum ubi supra. Secunda vero non videtur rationalis: quia secundum eam sequitur quod si deus converteret unam substantiam in unum accidens quod utique posset. illa conversio nec esset transsubstantiatio nec transaccidentatio quod videtur inconveniens: et tamen consequentia clare patet. quare sequitur. etc. ¶ Ideo aliter de

F Opinio doctoris. scribo transsubstantiationem et dico quod est successio immediata duarum rerum non habentium communem materiam vel subiectum quarum posterior est substantia que incipit de per se vel principaliter esse ubi alia res totaliter desinit esse. De primo. successio immediata propter rationem unam tactam. Dico secundo. duarum rerum non habentium. etc. propter rationem factam contra primam descriptionem de corruptione et generatione forme substantialis. etc. Dico tertio. quarum posterior est substantia ad differentiam transaccidentationis et propter rationem ultimo tactam: quia si deus converteret accidens in substantiam esset transsubstantiatio. ita quod denominatio fieret a termino ad quem / et non a termino a quo Dico quarto. que incipit esse de per se et principaliter. etc. propter rationem tactam contra secundam descriptionem de transsubstantiatione panis in animam et in sanguinem etc. ¶ Pro quo est sciendum quod con- G
versio vel transsubstantiatio huius rei in illam ut verbi gratia panis in corpus christi. potest intelligi dupliciter. Uno modo stricte et proprie. Alio modo large et improprie. Primo modo aliquid dicitur transsubstantiari in aliud: non quia coniunctum alteri in quod fit conversio: sed quia sic convertitur in illud: quia si esset ab aliis separatum ipsum esset ibi post aliud: et sic substantia panis convertitur in corpus non in animam nec in sanguinem nec in deitatem: nec in aliquod accidens Nam si ista essent separata a corpore sicut fuit in triduo mortis christi quantum ad animam et sanguinem: et aliquis consecrasset panem in triduo fuisset ibi solum corpus non anima vel sanguis. Et sic corpus est terminus huius consecrationis per se / et principaliter intentus. Alia vero secundario et minus principaliter scilicet inquantum sunt unita corpori. etc. Secundo autem modo et H
improprie aliquid dicitur transsub-

stantiari i aliud: qꝛ illud ē vni tū alteri i qđ fit ꝯuersio ꝛ incipit ibi eē: qꝛ sic vnitū. Et sic panis ip̄prie posset dici transsubstātiari vł ꝯuerti i aiaȝ et in sanguinē ꝛ accidētia xp̄i: qꝛ oia ista icipiūt ibi eē: qꝛ corpi vnita: sȝ nō in deitatē qꝛ nō icipit ibi eē cū eēt ibi pri⁹ lȝ aliqualr̄ alir̄ sit ibi q̄lir̄ nō pri⁹. Et ꝓportionabilr̄ dicēdū ē de ꝯuersiōe vini i sanguinē. q̄re. ꝛc. Dico quito vbi alia. ꝛc. ꝓpter primā rōeȝ ꝯ scđaȝ dſcriptionē. ꝛc. Et capir̄ ibi large [vbi ꝓut se extēdit ad eē i vł ad eē sub. i. ad esse i aliq̄ p ꝯtinētiā localē vel ad eē sub aliq̄ p coexistētiā realē. Scđo mō corp⁹ xp̄i ē vbi fuit panis scȝ sub accidētib⁹: sȝ p̄io mō est vbi fuit panis: scȝ in aere. Et supposito ꝙ accidētia desinerēt eē adhuc esset trāssubstantiatio. q̄re. ꝛc. Dico sexto totaliter. ꝛc. ad differētiā ḡnationis substātialr̄ ꝯpositi. Et alia singła ꝓpr̄ easdē rōes q̄ ponūtur ab alijs. Et sic p3 descriptio. Hec de primo articulo.

A
2. articulus.

¶ Quātū ad scđm articulū i q̄ vidēdū est de supposito q̄ōis. vtꝝ panis trāssubstātiet i corpus xp̄i: Sciendū est ꝙ lȝ catholici ꝯcordauerint in hoc ꝙ corp⁹ xp̄i vere ꝛ p̄ncipalr̄ est in sacramēto sub specieb⁹ panis ꝛ vini. siue vbi apparēt species: tn̄ sicut recitat magr̄. di. xi. ꝛ glo. de cele. missa. cū marthe. circa modū ponēdi fuerūt

B
Opio p̄ma.

diuerse opiniões. ¶ Pria fuit ꝙ subā panis fit corp⁹ xp̄i. Et hoc tenētiū q̄dā dixerūt ꝙ lȝ panis fiat caro xp̄i: tn̄ nō ē concedēdū ꝙ illa substātia sit aliq̄n caro xp̄i. Alij aūt dixerūt ꝙ illđ qđ an̄ ꝯsecrationē erat panis / postea ē corp⁹ xp̄i: nec tn̄ ꝓpter hoc sequit̄: ꝙ panis est caro xp̄i: qꝛ vt dicūt substātia panis postq̄ fctā est caro xp̄i nō est substātia panis: sed substātia carnis. ¶ Sȝ ista opio nō p̄t sustineri. Et p̄io q̄ ad p̄mā ptē. p3 ꝙ ipa non ē itelligibilis nisi poneret̄ ꝙ panis fieret pars corpis xp̄i: sicut diceret̄ ꝙ farina fit panis. qꝛ fit ps ei⁹. ꝛc. qđ null⁹ ponit. scđo q̄ ad scđaȝ ptē ē simplr̄ itelligibilis: qꝛ si illud qđ fuit panis est corp⁹ xp̄i. seq̄t̄ ꝙ panis est corp⁹ xp̄i qđ iplicat Vn̄ ꝯ istā opinionē sit hec regula ꝙ ois ꝓpō affirmatiua i q̄ p̄dicat̄ iste termin⁹ corp⁹ xp̄i de isto terio panis ē falsa siue copula sit hoc v̄bū ē vel p̄t vel fit. sicut iste panis est corp⁹ xp̄i vł p̄t eē vel fieri corp⁹ xp̄i: vł panis fit corp⁹ xp̄i. Et si aliq̄ tales in dictis sctōꝝ repiant̄ false sūt de xtute s̄monis: sȝ itelligēde sūt ad bonū sensū: de q̄ patebit i declaratione vltime opiniōis. ¶ Scđa opinio fuit ꝙ subā panis nō remanet panis: nec tn̄ desinit eē simplr̄: sȝ reducit̄ i materiā p se stātē vł aliā formā recipiētē: ꝛ hoc sicut i eodē loco siue i alio: ꝛ corpus xp̄i coexistit accidētibus panis: ꝛ hec opinio nō posset reprobari nec p euidētē rōnē nec p auctoritatē scripture cogētē: sicut p3 ituēti. ꝛc. ¶ Tertia opinio fuit ꝙ sba panis remanet: ꝛ hoc p̄t duplr̄ ymaginari Vno mō sicut recitat ma

C
iprob. di. op.

R̄ła.

D
2. opi.

E
3. opi.

gister. s. q remaneat ibidē vbi corp⁹ xp̄i icipit eē ꝛ sic diceret suba panis trāsire i substātiā corpis: q ꝛ vbi est hoc icipit eē illa. Alio mō posset imaginari q sba panis recederet subito de prio loco ad aliū locū ꝛ remanerēt accidētia i eodē loco sine subiecto ꝛ corp⁹ xp̄i eis coexisteret ibidē. ¶ Hec āt opio q ad p̄mū modū ē possibil': q ꝛ valde possibile ē substātiā panis coexister̄ sube corpis: nec est magis ipossibile duas subas coexistē q̄ȝ duas q̄litates. q̄re ꝛc. Sȝ vtrū corpus xp̄i posset coexister̄ sube panis p vnionē dubiū ē Et posset dici q si sit possibile q vna creatura sustētet aliā vt dicūt aliq ꝛ satis apparȝ nō repugnare nec vr̄ posse reprobari euidēti rōne. tūc possibile ē corp⁹ xp̄i assumere substātiam panis p vnionem. Quicqd tn̄ sit de hoc/pȝ q ille mod⁹ ē possibil'/nec repugnat rōni nec auctoritati biblie. immo est facilior ad itelligēdū ꝛ rōabilior q̄ȝ aliqs alioꝝ q ꝛ ponit q suba panis deserat accidētia ꝛ nō suba corpis xp̄i. Et sic nō ponit accidētia sine subiecto. qd ē vnū de difficilib⁹ q̄ hic ponunt. ¶ Si aūt dicat q magis difficile vr̄ duas subas corporeas eē sil'/dico q nō: q ꝛ nō ē magis difficile q̄ȝ duas qlitates aut q̄titates esse sil' vel vnā suba ꝛ q̄titatē. Et nō pl⁹ ɔpatit ista spēs hostie aliā hostiā q̄ȝ suba cū specieb⁹ aliā hostiā vl' substātiā. q ꝛ ista hostia ɔsecrata repugnat alteri hostie Et iō nullū incōueniēs vr̄ seq ex prio mō ponendi si tn̄ ɔcor

daret cū determinatiōe ecclesie. ¶ Sed etiā p̄dicta opinio q ad scd̄ȝ modū ē possibilis q ꝛ nō est ipossibile deo q substātia panis subito sit alibi remanētib⁹ specieb⁹ i eodē loco et eis coexistēt corp⁹ xp̄i Iste tn̄ mod⁹ nō esset ita rōnabilis sicut prim⁹: q ꝛ poneret accidētia sine subiecto ꝛ motū panis subito ꝛ substantiā panis sine accidētib⁹: vel q subito haberet noua accidētia. q̄ sūt difficilia. q̄re. ꝛc. ¶ Quarta opio ꝛ cōior ē. q substātia panis nō remanet sȝ simpl'r desinit esse Cui⁹ possibilitas pȝ. q ꝛ non est deo ipossibile q illa substātia subito desinat eē: q̄ȝuis nō esset possibile creatæ v̄tute Et lȝ ita esse non sequat euidēter ex scriptura: nec etiam videre meo ex determinatione ecclesie. q ꝛ tn̄ magis fauet ei: ꝛ cōi opinioni sanctoꝝ ꝛ doctoꝝ. iō teneo eam. Et s̄m hanc viā dico q panis trāssubstantiatur in corp⁹ christi ad sensum expositū in descriptione trāssubstātiationis. Sed hic sunt aliqua dubia. ¶ Primū est vtrū trāssubstātiatio sit aliqua mutatio ꝛ ad qd terminat. ¶ Secundū an trāssubstātiatio possit esse alicui⁹ substātie remanētis in eē reali l aliā p̄existātē. ¶ Tertiū an oporteat substātiam in quā fit trāssubstantiatio mutare locū ¶ Quartū an de facto panis simpl'r annichilet. Et videt mgr̄ dicere q nō q ꝛ dicit q de pane fit carō xp̄i ꝛ mutat i aliud. ꝛ sic nō ānichilat. Oppositū videt. q ꝛ totalit desinit eē nec naturali

[Marginalia, left: F — approbat p̄mus modus. 3. opi. — G]
[Marginalia, right: approbatur 2. pars 3. opi. — H — 4. opi. — I — 1. dubium. — 2. dub. — 3. dub. — 4. dubium.]

A Sol'o primi dubij. ter corrũpit. q̄re ⁊c. ❡Ad ista rñdet. Ad primũ dicũt aliq̄ ꝙ aliter est hic q̄ȝ i alijs mutatio nib⁹: q: hic solũ mutat termi= nus a q̄: scȝ substãtia panis et nõ tmin⁹ ad quẽ: scȝ corp⁹ xp̄i Sed dico hic ꝙ ibi sũt due mu tationes ⁊ duo termini positi= ui ⁊ duo negatiui: scȝ eē panis et nõ esse ei⁹. silr corp⁹ xp̄i esse hic ⁊ corp⁹ xp̄i nõ eē hic. Ideo cũ corp⁹ xp̄i trãseat de ꝯtradi ctorio in ꝯtradictoriũ: scȝ de non esse hic ad esse hic/dico ꝙ mutat localit capiendo large mutationẽ localẽ. Et sic i ꝓpo sito sũt due mutatiões vna de ꝑditiua q̄ terminat ad nõ esse panis. alia acq̄sitiua q̄ termi= nat ad corpus xp̄i esse hic ⁊c.

B Sol'o secũdi dubij. ❡Ad scḋz dico p̄io ꝙ trãssub stãtiatio vt hic sumit non põt esse alicui⁹ substãtie remanẽtis sed i hoc nõ est difficultas nisi vocal: q: trãsubstãtiatio ita i ponit ad significãdũ ꝙ prima substãtia desinat eē: ⁊ scḋa suc cedat ⁊c. Sed nõ est clarꝫ vtrꝫ in ipsa determinatione eccle= sie supra allegata illo mõ su= mat ⁊c. Dico scḋo ꝙ trãsubstã tiatio põt esse in substãtia pre existẽtẽ: q: nõ plus vr illud re pugnare trãssubstãtiationi q̄ȝ alterationi ꝙ fiat ad q̄litatem ꝑexistentẽ: sed scḋz est possibi le: q: de⁹ posset creare vnã q̄li tatẽ sine subiecto ⁊ postea vni re subiecto. ⁊ tunc illud subie= ctũ vere alterarent ⁊ esset alte= ratio ad q̄litatẽ ꝑexistentẽ: q: illa q̄litas de nouo acq̄reret illi subiecto: ⁊ tñ nichil nouũ ibidẽ ꝓducet Nisi forte sm ali quos vnio qualitatis ad subie ctũ. ergo similit i ꝓposito põt dici ⁊c.

C Sol'o. 3. dub. ❡Ad tertiũ dico p̄io ꝙ lȝ de facto ita sit de substã= tia corporis xp̄i. ꝙ aliq̄ modo mutat locũ vt dictũ est. tñ hoc non oportet. tũ primo: q: pos= set fieri trãssubstãtiatio i sub= stãtia nõ ꝑexistentẽ. et sic illa nõ mutaret locũ: q: prius non erat i loco: tũ scḋo: q: possȝ fie ri trãsubstãtiatio sine loco ⁊c. Pro q̄ dico scḋo ꝙ esse i loco si ue circũscriptiue siue diffiniti ue accidit trãssubstãtiationi ⁊ substãtie in q̄ fit trãssubstãtia tio. ita ꝙ nõ req̄rit ad trãssub stantiationẽ: lȝ de facto illud i quod fit transsubstãtiatio: scȝ corp⁹ xp̄i sit in loco diffinitiue tñ si panis eq̄lis corporis xp̄i trãssubstãtiat in illud corpus eq̄le sibi vtrũqꝫ posset eē i loco diffinitiue vel circũscriptiue si cut deo placeret

D ❡Si aũt di= catur vtrꝫ corp⁹ min⁹ corpore xp̄i possit in ipm̄ trãssubstãtia ri ita ꝙ habeat esse i illo loco circũscriptiue puta i loco vni⁹ hostie pue. Dico ꝙ hoc nõ im plicat. Sicut ei vnũ corp⁹ põt esse circũscriptiue in duob⁹ lo cis. ita posset esse aliq̄d in vno loco maiori ⁊ alio minori. sine deꝑditione alicui⁹ absoluti. ⁊ sic de⁹ possȝ facere absolute si ne alicui⁹ rei deꝑditiõe ꝙ cor= p⁹ xp̄i haberet ita puũ caput ⁊ alia mẽbra ita pua ꝙ eēt circũ scriptiue i loco. ⁊ hoc ꝑ ꝯdẽsa= tionẽ. Etiã ꝑ oppm̄ possȝ de⁹ ꝑ rarefactionẽ facere ipm̄ esse in loco maiori q̄ȝ nũc sit i celo Et istud esset facili⁹ ymagina ri ꝙ illud quod ponitur: scȝ ꝙ quelibet pars corporis christi

sit sub qualibet parte hostie etc. ¶Ad quartum dico non est difficultas nisi vocalis: quia accipiendo annichilationem quod sit redactio in nihilum et conversio in aliquid aliud sic non annihilatur. Accipiendo tamen annihilationem pro redactione alicuius in purum nichil sui. sicut fuit ante eius productionem sic annichilatur. Quod patet. quia sicut panis capit esse per generationem vel creationem/sicut et qualibet alia creatura: ita etiam desinit esse per corruptionem vel annichilationem: sed non per corruptionem: quia materia non manet. ergo per annichilationem. Unde convertitur panis in corpus sicut nox in diem quia post noctem est dies: et ita post panem est ibi corpus christi. Et sic intelligendum est quod dici solet panis fit corpus christi. ¶Et tunc ad argumentum dico quod aliquid fieri ex alio potest dupliciter intelligi Uno modo sicut ex aliquo manente: ut ex materia fit forma. Alio modo sicut ex non manente: ut ex uno contrario fit aliud: scilicet ex nigro album et ex albo nigrum. primo modo illud ex quo fit aliquid non annichilatur: sed secundo modo annichilatur si desinat esse simpliciter: sicut est in proposito. Et sic patet responsio ad primum argumentum ante oppositum questionis Hec de secundo articulo. ¶Quantum ad tertium articulum in quo videndum est de principali quesito: scilicet utrum accidentia panis remaneant in subiecto. ¶Primo videbitur de isto. ¶Secundo de illo quod tangitur in tertio principali argumento (scilicet utrum accidentia separata se habeant uniformiter ad actionem et passionem sicut quando erant subiecto coniuncta) Circa primum possunt esse

E Solo. 4. dub

F Ad. 1. principale.

G 3. arti.

plures opiniones/sive modi imaginandi. ¶Primo enim fuit quorundam opinio quod quantitas potest esse sine subiecto: sed qualitas corporalis non. quoniam non potest esse sine quantitate cum necessario sit extensa. Et secundum istam viam posset imaginari quod sola quantitas panis est hic sine subiecto. Alia vero accidentia sunt in ea tamquam in subiecto ¶Sed hec est falsa: quia nulla ponenda est quantitas distincta a substantia vel qualitate. Item si talis poneretur/adhuc magis videtur dependere qualitas a substantia quam qualitas a quantitate: quia plus et vehementius dependet causatum a causa prima quam secunda: ergo si qualitas potest esse sine substantia etiam potest esse sine quantitate etc. Item deus posset quamlibet qualitatem conservare sine alia causa secunda. ergo sine quantitate ab ea distincta. ¶Secunda fuit aliorum opinio quod sunt aliqua accidentia terminantia sibi certa subiecta: et illa sunt inseparabilia a substantia Alia autem non sunt. Sunt etiam alique substantie determinantes sibi accidentia certa et illa non possunt esse sine illis. Alie non determinantes sibi accidentia certa possunt esse sine illis Et sic substantia materialis determinat sibi quantitatem et alia accidentia secundum istos etc. ¶Sed breviter hec opinio est falsa: quia si accidentia sint alique res distincte a substantiis deus potest unam ab alia separare et sic conservare. Et ideo licet aliquod accidens determinet sibi aliquod subiectum sic scilicet quod non possit esse in alio subiecto. sicut quantitas determinat sibi substantiam materialem quia non posset esse quantitas in substantia indivisibili. sicut in ange

prima opinio.

H improbatio.

Alia opinio.

I improbatio.

lo: tñ nõ sic determinat sibi illud subiectũ q̄n possit esse sine illo. Et si dicat̃ ꝯtra: q: simitas non põt esse sine naso ꝛc. Dico ꝙ non est res aliquo mõ distincta a naso sicut nec rectitudo nec curuitas: sed isti termini supponũt p̱ substãtia cõnotãdo ꝑtiũ eius aliã ꝛ aliã positiõez siue situatiõez ꝛc. ¶ Tertia opinio posset imaginari talis: scȝ ꝙ lȝ accidẽtia panis si essent aliq̄ distĩcta a substãtia panis possint separari a subiecto ꝛ manere sep̄ata: tñ de facto nõ manẽt sine subiecto. Q: diceret ista opinio ꝙ nulla sũt accidẽtia distĩcta a substãtiis et p̄ ꝯñs nec accidẽtia panis. Et ad determinationẽ eccl'e q̄ ponit ꝙ corpus xp̄i est sub spẽ panis diceret cõseq̄nter ꝙ debet intelligi sub cõditione: scȝ supposito ꝙ sint aliq̄ spẽs accidentales distincte a substãtiis. sed si nõ sint tales/ tũc sensus est sub specie. id est vbi apparet esse panis ꝛ vbi pri⁹ erat. Et si dicat̃ ꝯtra: q: tũc esset ibi deceptio ꝛ illusio: cũ appareãt ibi spẽs eẽ siue accidẽtia. diceret ista opinio ꝯñr ꝙ nõ plus app̄et ibi spẽs vel accidẽs panis q̄ȝ substãtia panis ꝛ app̄et ꝙ comedat̃ ꝛ videat̃ panis. et tñ oppositũ indicat̃ p̱ fidẽ sic i ꝓposito. Uñ hic diceret̃ sicut quedã opinio quã recitat magister dist. xij. rñdet d' fractione q̄ ibi app̄et: scȝ ꝙ ibi nõ est fractio: sed dicit̃ frangi: q: videt̃. Nec tñ fallit nos vis⁹ i. ec fallitur qd' esset si crederet ita frãgi vt videt̃. Nec illusio: q: ad vtilitatẽ fidei non ad deceptionem fidei ita fit. Et ponit exẽplũ de xp̄o q̄ se ostẽdit duobus discipulis in via in specie p̱egrini. nec i eo tñ tal' forma erat: sȝ ocl'i eoꝝ tenebant̃ ꝛc. Sed p̄dicta opinio eẽt extranea a cõi ph'ia: q̄ ponit accidẽtia eẽ res distictas a subiectis sicut albedo est distincta a re alba: et albedo panis ab eius substãtia. lȝ hoc nõ sit euidẽs ꝛc. ideo q̄uis p̄dicta negarẽt tñ dubiũ est vtrũ debeãt haberi tanq̄ȝ heretica. ¶ Et videretur ꝙ nõ. q: sicut illa q̄ īferũt̃ ex his q̄ sunt fidei. sicut ex scriptura sacra: ꝛ p̱ ꝯñam nõ euidẽtẽ sȝ solũ ꝓbabilẽ nõ vident̃ ꝓprie ꝑtiere ad fidẽ: nec eorũ opposita eẽ heretica i fide: sic illa q̄ īferunt̃ p̱ ꝯñam euidẽtẽ tñ v̄tute alicui⁹ medii vl' assumpti i arte: qd' nõ ẽ euidẽs nec ꝑtinẽs ad fidẽ. sȝ est aliq̄d philosophicũ ꝓbabile ꝛ cõiter cõcessum nõ videret̃ etiã ꝑtiere ad fidẽ sic ꝙ eorũ opposita sint hñda vt heretica i fide. Nõ ꝙ accidẽtia panis maneant ibi/ hoc īfert̃ ex hoc ꝙ presupponit̃ ꝙ substãtia panis trãsubstãtiat̃ ꝛ accidẽtia panis sunt alia ab ei⁹ sub'a. Istd' aũt scd'm nec est euidẽs: nec est in scriptura expressum/ nec ab eccl'ia determinatũ/ sȝ est vnũ ꝓbabile neutruȝ receptũ cõit̃ ab illis q̄ sequũt̃ ph'iaȝ cõem ꝑipateticoꝝ. Sȝ si esset aliq̄s q̄ diceret oppositũ hui⁹: nõ eẽt ꝓpter hoc tãq̄ȝ heretic⁹ habend⁹. Alit̃ eñ min⁹ esset fauor fidei ad doctrinaȝ phi. q̄re ꝛc. ¶ Quarta et cõior opinio/ ꝛ cui fauet magis doctrina eccl'e est ꝙ i sacramẽto

Margin notes: 3. opinio satis mirabil. — B Excusatur pred. op. eq̄liter. — C Excusat̃ p̄di. op. — D 4. op. quã tenẽt docto.

accidētia q̄ fuerūt panis remanent sine subiecto. et i illis fit fractio. et hāc teneo. ¶Hic tñ
E
Ad. 2. principale. est aduertēdū, p solutiōe scde rōnis ad oppositū q̄stionis q iste termin⁹ accidēs pōt capi dupl'r Uno mō stricte et sic supponit p aliq̄ re sine entitate q non est substātia cōnotādo q talis alicui alteri entitati accidat Et sic albedo panis et q̄libet ei⁹ accidēs lz possit separi a subiecto: tñ qñ est sepatū non est accidēs: q2 nō accidit subiecto siue non inest. Et isto modo sumebat ab Aristotele. q2 credit q tale accidens non hēret esse nisi p iesse. et sic q nō posset esse nisi iesset: sz hoc nō est verū fz fidē. Alio mō capi pōt large put supponit p tali entitate cōnotādo nō q de facto insit vel accidat alicui: sed tm̄ connotādo aptitudinē: scz q sit aptū natū alteri accidere. Et sic albedo panis etiā si sit sepata a subiecto ē accidēs Et isto mō sumit i pposito et c. Et per hoc ptz ad scdam rōnē questionis q̄d dicēdū. et negāda est auctoritas Aristotelis. Et sic ptz respōsio ad articulū
F ¶Circa scdm punctū hui⁹ articuli sūt plures difficultates
1. dub. Et primo q̄ntū ad actionē istorū accidētiū separatorum est prima difficultas. Utrū accidēs separatū possit esse principiū
2. dub. gn̄andi substātiā. ¶Scda vtrum possit esse pricipiū corrūpēdi substātiā Sed circa trāsmutationē passiuā sūt alie difficultates.
3. dub. Un̄ tertia ē vtrum possz trāsmutari ad q̄ntitatē ¶Quarta
4. dub
5. dub. vtrū ad substātiā. ¶Quinta vtrum ad qualitatē: q2 satis clarū est q pn̄t trāsmutari fm locum siue ad motum localē. ¶Sexta pōt eē vtrum illa accidētia pn̄t nutrire Videt q nō: q2 6. dubium. nō pn̄t trāsire i subam aliti et c.
¶Ad primā dicūt aliq̄ q non G solo. 1 q2 oē agēs aut est eq̄uocū aut vniuocū. si vniuocū: tūc est eq̄ pfectū sicut fmin⁹ pductus. si eq̄uocū: tūc est pfecti⁹. Qd ptz q2 agēs vniuocū hz effectū pductū p termio adeq̄to sue potētie: sed causa eq̄uoca est pfectior q̄ causa vniuoca: igit est pfectior suo effectu: sz accidēs non est eq̄ pfectū cū suba: nec perfecti⁹ ea. igitur non pōt et c. ¶Ad scdam dr etiam fm illam opinionē q nō. ita q si eēt ma H solo. 2 xim⁹ calor sepatus non posset corrūpere minimā guttam aq̄. Et rō est: q2 non pōt pducere subam vt probatum est. q̄re et c. Sed rōnes hui⁹ rn̄sionis non valent: q2 lz generaliter verū sit q causa totalis siue principalis sit pfectior suo effectu: sed non sp oportet de cā ptiali: ideo calor separatus tanq̄ causa ptialis posset agere deo cōcurrēte ad gn̄ationē vel corruptionē substātie. ideo cā eq̄uoca ptialis qñq3 est pfectior et qñq3 iperfectior suo effectu et q causa vniuoca/sicut patet de albedine et ei⁹ visione et itellectiōe et c. Et si dicat q cā illimitatior est pfectior. nō ē vniuersal'r verū: sed bñ de prima cā. Un̄ dico q lz non possit na I turalit demōstrari: tñ pōt rōnabilit persuaderi/q accidentia etiā sepata pn̄t vt cā ptialis generare vel corrūpe sub-

stantiã. Primũ pz: q꞉ substan tie nõ mouẽt nos ad cognoscẽ dũ: nec agũt aliq̃d de facto si= ne accidẽtib⁹. Uñ si eẽt ħ ali= q̃s ignis sine accñtib⁹ ⁊ posse mus ipm intuitiue videre: tũc possem⁹ experiri vtrũ sb̃a pos sit gñare sb̃az sine accidẽtib⁹ ꝯcurrẽtib⁹ sꝫ q꞉ hoc naturalr̃ nõ possum⁹: iõ de hoc nõ põt hõ certificari ꝑ statu isto sꝫ re manet ꝯclusio neutra. Scõm pz q꞉ expimur ꝙ i pñtia istoꝝ accidẽtiũ sequunt̃ multi effe= ctus ⁊ corrũpũt̃ i pñtia ipoꝝ ⁊ hoc nõ vr̃ posse eẽ: nisi q꞉ ac cidẽtia illa aliquaz actiuitatẽ hñt respectu illoꝝ effectuum. Aliter eñ periret oĩs via ad ꝓbandũ aliq̃d eẽ causaz acti= uaz alicui⁹ ⁊c. ¶Ad tertiã pz ꝙ sic q꞉ videm⁹ ad sensũ ꝙ ra= re fiunt ⁊ ꝯdensant̃: sꝫ tenẽdo opinionẽ ꝙ q̃ntitas nõ sit res alia a re q̃ta p̃t dici ꝙ ibi ẽ ra refactio ⁊ ꝯdẽsatio: sine q̃ntita te de nouo acq̃sita. Jta ꝙ ra= refieri ⁊ ꝯdẽsari nihil aliđ ẽ ni si tales spẽs occupare locum maiorẽ vl̃ minorẽ ꝓpt̃ maiorẽ vl̃ minorẽ distãtiã ꝑtiũ: sic ꝙ tres ꝑtes rari coexistũt trib⁹ ꝑtib⁹ loci. postea ꝑ motũ loca lẽ ꝯdẽsate coexistũt vni ꝑti lo ci. Et ecõtra de rarefactiõe si ne acq̃sitiõe vl̃ ꝺꝑditiõe ali= cui⁹ absoluti. Et sic p̃t facilr̃ saluari ꝙ q̃libꝫ ps rari est ra= rior ⁊ densi dẽsior ꝑ coexisten tiã in maiori vel minori loco. ¶Si ꝺo dicat̃ ꝯ. q꞉ tũc vn⁹ pu gill⁹ ignis nõ eẽt rarior q̃ vn⁹ pugill⁹ terre. q꞉ nõ extẽtior di cit̃. ꝙ nõ sequit̃. q꞉ pugill⁹ ter re p̃t magꝭ extẽdi manẽte fra ꝙ ignis ⁊c. ¶Sed hoc non va let. q꞉ ponam⁹ ꝙ vtqꝫ pugill⁹ sit i sup̃mo ĝdu raritatꝭ ꝯpetẽ ti nature sue q̃uo tunc vn⁹ erit rarior alio cũ ñ sit extẽsior ⁊c. ¶Jõ alit̃ dico ꝙ forma substã tialis in ꝓposito nõ p̃t denoia ri a raritate vl̃ dẽsitate: q꞉ tot sũt ꝑtes forme in vno pugillo sicut i alio. Sꝫ illđ qđ imedia te denoiat̃ a raritate est mate ria. q꞉ qñ aliqua ꝯpant̃ ita ꝙ vnũ dicat̃ rari⁹ aliud densius opꝫ ꝙ illđ sit aliq̃d eiusdẽ rõ= nis qđ exñs sub vna forma sit dẽsius q̃ sub alia: sicut ẽ in ꝑo ri casu. Unde vnus pugillus ignis đr rarior ⁊ pugill⁹ terre dẽsior. q꞉ in tertia ẽ aliq̃d qđ exñs sub forma terre occupat maiorẽ locũ q̃ si illud idẽ nũe ro existeret sub forma ignis. Nã ex vno pugillo fre pñt ge nerari mille ignes qđ nõ esset nisi q꞉ mat̃ia ei⁹ sb forã ignis hꝫ maiorẽ extẽsionẽ q̃ eađ sub forma fre. Q꞉ nihil idẽ nũero p̃t existere successiue sb vtraqꝫ forma nisi mat̃ia ignis. Et sic ignis ẽ rarior fra. Si ãt dicat̃ ꝙ ꝺm hãc viã nõ eẽt dr̃ia iter rarefactiõez ⁊ augmẽtationẽ ⁊c. Dico ꝙ sic: q꞉ in augmẽta tiõe ꝓprie dicta aliq̃d acq̃rit̃ đ nouo adueniẽs qđ ẽ ps illi⁹ qđ auget̃. nõ aũt i rarefactõe sꝫ solũ loc⁹ siue mot⁹ localis. Uñ rarefactõ ẽ q̃dã spẽs mot⁹ local̃. Et ꝓportiõabl̃r dicẽdũ ẽ de ꝯdẽsatiõe ⁊c. Ad quartuꝫ p̃rio dicẽdũ ẽ vtꝝ illa accidẽ= tia possint corrumpi ab agẽte creato ¶Scđo vtꝝ ex illis pos sit substãtia gñari etiã a deo. De primo dicunt multi ꝙ nõ.

Margin notes: A Solꝰ tertij dubij. — Instãtia. — ipꝛoꝫ — B — C Solꝰ q̃rti dubij.

qr nullũ agens creatũ potest creare: ꝛ p ꝯñs nec ãnihilare. sꝫ destructio illoꝝ accidentiũ eẽt annihilatio. igr ꝛc. Sꝫ. g. Ockã cõcedit ꝙ creatura põt ãnihilare: lꝫ nõ creare. Uñ videt sibi mirabile ꝙ vnꝰ magnꝰ ignis nõ posset destruere vnũ paruũ frigus sepatũ: si esset sibi approximatũ. Et si dicat ꝙ creatura in omĩ actõe sua exigit materiã. Rñdet ꝙ verũ est in oĩ actõe ꝓductiua. Et dicit vltra ꝙ in hoc casu illud qḋ ꝓducit a solo deo ꝓducit. ita ꝙ deꝰ supplet ibi vicẽ agẽtꝭ creati tanq̈ cã totalis in ꝓducẽdo lꝫ nõ in corrũpendo. Sꝫ tñ mihi videt sicut. s. psuasi. q. j. arti. ij. ꝙ põt ꝯcedi ꝙ creatura i casu isto sicut põt annihilare/ ita ꝛ creare ꝑpter rões ibi factas de experiẽtia ꝛc. ¶ De secũdo vero videt ꝓbabilius ꝙ de illis speciebꝰ: ꝓprie loquẽdo nõ põt aliq̇d gñari nec virtute creata nec increata: qr illud dr gñari qḋ fit ab agente necessario exigẽte passium. Si ergo ex illis speciebꝰ possꝫ aliquid gñari loquẽdo d gñatione substantiali. vel ergo esset substantia q̄ est materia vl forma vel ꝯpositũ. Nõ materia: qr illa a solo deo creatur Nec forma. qr ipa non gñatur nisi in materia. Nec ꝯpositum: qr ibi nõ est materia. ꝛ iõ ex illis nihil põt ꝛc. ¶ Ad quintã de mutatiõe ad q̄litatem q̈tũ ad intensionẽ/ ꝛ remissionẽ/ gñationẽ ꝛ corruptionẽ/ ptꝫ ꝙ sic Sꝫ circa hoc fm diuersas opiniones diuersimode dicendũ est. Uñ fm viã q̄ tenet ꝙ q̈titas sit res distīcta a substãtia ꝛ q̄litate ꝛ manet ibi tanq̈ subiectũ alioꝝ accidẽtiũ/ dicẽdũ est ꝙ talia accidẽtia pñt naturalr mõ p̄dicto variari gñari ꝛ corrũpi: qr sunt in subiecto. Sꝫ fm aliã viã de q̈titate ꝛc. dicendũ est oppm̄ vt dr Ockã scꝫ ꝙ non pñt naturalr gñari vel intẽdi nisi de v̄tute diuina qr nihil ẽ ibi receptiuũ actionis acq̇sitiue creature. tñ illa accidẽtia pñt fm eũ corrũpi ꝛ remitti p agens naturale. ꝛc. Sed vt priꝰ mihi vr ꝙ vtrũq̈ possit dici sicut priꝰ de sḃa ꝛc. ¶ Ad sextã p̄t dici ꝓbabilr ꝙ duplex ẽ nutritio. Una ꝓprie dicta q̄ ẽ p ꝯuersionẽ alimẽti i rẽ alendã: ita ꝙ ex illa fiat restauratio rei depdite. Et si sic querat vtrũ spẽs sacrales nutriãt dõm ẽ ꝙ nõ: sicut pꝫ satꝭ ex solutiõe scḋi pũcti q̈rte dubitatiõis: sꝫ in fine deꝰ ponit ibi sḃam aliã ꝛc. Alio mõ vocat nutritõ q̄cũq̈ reductõ mẽbroꝝ aĩalr ad statũ pore fꝫ q̄litates. ꝛ sic p̄t hõ nutriri ex hostiis ꝯsecratis: qr talis hostia hꝫ actionẽ naturalẽ in mẽbra hoĩs q̄lẽ hr̄et non ꝯsecrata. iõ silr mõ p̄t reducẽ ꝯplexionem lapsã ad statutũ naturalẽ saltẽ fm q̄litates q̄lr q̄cũq̈ alia nõ ꝯsecrata lꝫ nõ possit ꝯuerti in maĩa mẽbri aĩalis. q̄re ꝛc. ꝛ sic pꝫ solutio ad tertiũ articulũ. Et ex his ad tertiũ argumẽtũ ꝛc. Et hec de q̄stione ꝛ p ꝯñs de toto quarto sniarum.

¶ Finit liber q̈rtus sniarũ Reuerendi in xp̄o pr̄is et dñi magistri Petri de aylr. Doct. Parisieñ. acutissimi.

C

D
Solo quinti dubij.

E
Solo sexti dubij.

¶ Recōmēdatio sacre scp̄ture ab eodem dño ꝛ magistro Petro de aylliaco in magisterio theologie.

A Super hanc petrā edificabo ecclesiā meā. Scriptū ē Math. xvi. Magnꝰ eccl'ie doctor Aug. i lib. de ciuitate dei duas describit ciuitates. duas signātes eccl'ias iter se diuersas piter ꝛ aduersas Una ē ciuitas hirl'm/Alia est ciuitas Babilō. Una ciuitas ē eccl'ia dei. Alia ciuitas ē eccl'ia diaboli. Una eccl'ia bonoꝝ d' qua dt p̄s. Laus eiꝰ in eccl'a sctōꝝ ps. cxlix. Alia eccl'ia malorū. de qua idē pp̄ha. Odiui inq̄t eccl'iaz malignantiū. ps. xxv. Una est igit' supra petrā edificata quā psalmista Dauid admirās alloquit'. Gl'iosa dicta sunt de te ciuitas dei: sicut audiuimus ita vidimus in ciuitate dñi ꝯtutū: in ciuitate dei nr̄i: deꝰ fundauit eā ineternū Alia est sup arenam fundata. quā vidēs pp̄ha abomīat'. Uidi inq̄t iniq̄tatē ꝛ ꝯdictionem in ciuitate. Et iteꝝ. Sup muros eiꝰ iniq̄tas. ꝛ labor in medio eiꝰ ꝛ iiusticia: ꝛ nō deficiūt de plateis eiꝰ vsura ꝛ dolus.

B ¶ He sunt igit' ciuitates due he sunt due eccl'ie sibiinuicez aduersarie. ꝛ inter se plurimū ꝯtrarie: quarū vnā regit diabolus/aliā regit xp̄s. Unam diabolus edificat sup instabilem arenā: aliaz xp̄s edificat sup stabilē petrā: de ea dicēs ꝓmissā p theumate sniaz Super hanc petram edificabo ecclesiā meā. Sz inuestigandū nobis est q̄ sit hec petra super quā edificāda erat xp̄i eccl'ia ꝛ aduersus eccl'iaz diaboli cōfirmāda. Ubi ex varijs sctōꝝ dictis magna oritur plixitas q̄stionis. Nā btūs Aug. quodā loco in lib. ꝯtra ep'lam donati de ap'lo Petro dicit ꝙ in illo tanq̄ in petra fundata sit ecclesia. Quē sensum in quibusdā ꝟsibꝰ Ambrosij canimꝰ vbi de gallo ꝛ gallicantu ait. Hoc ip̄a petra eccl'ie canente culpā deleuit. Eundē q̄q; sen suz legimꝰ in quodā s'mōe de festo cathedre sctī Petri ꝛc.

¶ Aduersus quē sensum Augu. in pluribꝰ alijs passibꝰ aliter exponit hūc euāgelij locū Nam lib. i. de ꝟbis dñi ita inquit. Quia eñi xp̄s petra. Petrus xp̄ianus. iō petrus a petra/non petra a petro. Sicut nō a xp̄iano xp̄s: sed a christo xp̄ianus vocat'. Tu es ergo inquit Petrus ꝛ sup hāc petrā (quā cōfessus es ꝛ cognouisti dicens: tu es xp̄s filius dei viui) edificabo eccl'iam meam. Quasi dicat Sup me edificabo te. nō me sup te Hec ibi. Et his silia dixit sup Joh. sermone. cxxiiij. et i omelia quadā de trāsfiguratione dñi. Licet aūt ip̄emet Augu. lib. i. retractat. ca. xxi. q̄ harū duarū sententiarū pbabilior sit electioni lectoris reliquerit. nō tñ videtur ꝙ in petra petrus. sz in petra xp̄s sit intelligēdus. de quo agit ap'ls. petra aūt erat Xp̄s. i. Coꝝ. x. ¶ Quis eñi in petri infirmitate eccl'ie firmi C

tatem stabiliat: de cuiꝰ ifirmitate ancilla ostiaria iterrogata rñdeat. Ad cuiꝰ vocem (vt Grego. ait) dũ mori timuit vitam negauit. Cũ ergo vacillauerit Petrus nec firmꝰ fundatus sit petri vicariꝰ: cũq3 iam discrepẽt de sũmo petri sacerdotio põtifices: ⁊ litigẽt de sũmo pontificio sacerdotes. q̄s affirmare presumat quempiã q̃talibz scītate aut dignitate fulgentẽ siue sacerdotem / siue põtificẽ / siue petrũ / siue petri vicariũ / aut q̃uis aliũ preter xp̄m esse xp̄iane eccl'ie fundamentũ. Cũ ecõtra dicat apl's. q2 fundamentum aliud nemo põt ponere: preter id qđ positũ est qđ est xp̄s iesus. j. Cor. iij. Sz vt ea q̄ premisimꝰ ad cõcordiã reducamꝰ: ita cõcedamus xp̄m esse ecclesie fundamentũ principale: vt nõ negemus sup ip̄m plura fundamẽta edificari posse. Sic em̃ apoca. xxj. ¶ Murus ciuitatis illius p quã intelligiẗ ecclesia. duodecim diciẗ habere fundamenta. Xp̄s itaq3 sup seipsum tanq̃3 super solidissimũ fundamentũ eccl'iam suã aduersus ecclesiã diaboli firmiter stabiliuit. ⁊ sup hanc firmã petraz petrũ stabiliẗ firmauit. de eo dicens premissaz sniam. Sup hãc ⁊c. Sz salua oĩno xp̄i saluatoris snia: siue in petra petrũ: siue in petra xp̄m ꝫm litteralẽ sensum intelligere valeamus. tñ ꝫm spiritualẽ intellectum p hanc petrã diuinã scripturã ⁊ sacrã xp̄i doctrinã signare possumus. q̄ tam firme soliditatis ⁊ solide firmitatis

E

extitit: vt nõ imerito sup eam xp̄i ecclesia fundata sit. Quid nãq3 firmiꝰ: q̄d solidius q̃3 sacra eloquia: q̃3 diuina testimonia a xp̄o ineternũ fundata: Sic em̃ xp̄m alloquiẗ pp̄ha. Initio inq̄t cognoui de testioniẏs tuis: q2 ieternũ fundasti ea. Quotquot ergo sũt xp̄i eloquia: quot xp̄iane doctrine testimõia tot dici pñt xp̄iane ecclesie fundamẽta. Sacra igiẗ scp̄tura xp̄i testionijs ieternũ fundata sp̄ualiter intelligi pt illa firma petra supra quã edificata est eccl'ia. Sup cuiꝰ firmitatem petre xp̄s petri infirmitatẽ timentẽ priꝰ ac tremẽtem: postea solida pseuerãtia roborauit. ⁊ eccl'iam suã ꝯtra oẽm eccl'ie diaboli psecutionẽ iuicta ꝯstantia solidauit de ea dicẽs. Sup hãc petrã edificabo eccl'iam meã. Que fuerunt ꝟba prio ꝓpositavr̃is reuerẽtiȷs sepiꝰ repetita ¶ Ad quoꝝ declarationẽ ꝟboꝝ omissis diuisionũ richmis. stilũ patrum vt possumꝰ insequentes. oñdamus q̄liter sup scp̄turã sacraz tanq̃3 sup firmã petrã xp̄s suã edificauit ecclesiã. ¶ Sciẽdũ itaq3 ꝙ in q̄libz edificio rõnabiliter ordinato: prio p̄cedit fundatio. scđo pcedit edificatio. tertio succedit ꝯsũmatio. Hoc igiẗ mõ ordinatissimꝰ olz artifex xp̄s sup scp̄ture sacre petrã eccl'iam suã edificauit. Prio nãq3 fũdamẽtũ iecit sup hãc petrã. Scđo icremẽtũ adiecit. Edificabo inq̄t. Tertio ꝯplemẽtũ fecit. Eccl'iam meã Prio igr̃ inq̄ramꝰ huiꝰ edificiȷ fundamẽtũ. Sup hanc petrã.

F De edificatione eccl'ie

Scdo videam⁹ huius edificij in-
cremētū. Edificabo inqt. Ter
tio pspiciam⁹ h⁹ edificij cōple
mētū. Ecclam meā. Sic ei satis
vt arbitror declarabim⁹ pre-
missā p themate snīam. Sup
hāc petrā. etc. In p̄mis ḡ igra
m⁹ ecclastici edificij fūdamtū
Sup hāc petrā. Hec nāq̄ pe-
tra sup quā fūdat ecclia (vt iā
p̄misim⁹) sacra p̄t itelligi scri-
ptura/siue v̄bi xp̄i v̄itas inef-
nū fūdata. de q̄ xp̄z alloqndo
dicebat ppha. Inetern ū dñe
v̄bū tuū pmanet i celo. i gña-
tiōe et gñatione v̄itas tua. Cō
spicite igr̄ orthodoxe eccle fū A
damētū videte mirabile miste
Eccla est fundata 3 naturalia rū domor. riū. ¶ Nulla em̄ dom⁹ est que
non hēat sua fundamēta deor
sum: sursumq̄ tēdūt parietes
desup tecta ponūtur. sola aūt
ecclia suū fūdamētū sursū hz.
et dū ipa deorsū i terra manet
v̄itas illa sup quā fūdata est
sursum i celo in eternū pmanet.
Sic tñ v̄itas in celo pmāsit q̄
etiā deorsū ad terrā descēdit.
et iuxta sapiētis dictū/de celo
a regalib⁹ sedib⁹ venit. imovt
ppha dicit. Ueritas de t̄ra or
ta ē. qm̄. s. iusticia d̄ celo pspe
xit. Hz igr̄ ecclia v̄itatis funda
mētū et in celo sursū et in terra
deorsū. Sz vbi deorsū? Sane
nō i sordib⁹ terrenis: sz i subli
mib⁹ locis. qr teste ppha. Fū
damēta ei⁹ i mōtib⁹ sctis. Nō
em̄ credēdū est supuacuū esse
in v̄bis istis qd̄ dr̄ in montib⁹
sctis. Adhibeam⁹ ergo mentē
vt hui⁹ dicti valeam⁹ accipe
rōez. et q̄d mōtes isti sibi velit
audiam⁹ Mons itaq̄ iusticie
magnitudinē et v̄itatis altitudi
nem signat. In quo mōte xp̄s
hitat ibiq̄ eccle sue fundamē
tū stabiliēs ipaz sacre scp̄ture
v̄itatē collocat. ¶ Ascēdam⁹ B
igr̄ i mōtē vt ueniam⁹ ipz fun
damētum ecclie. ipaz. s. sacre
scp̄ture v̄itatē. Sz q̄s ascēdat
in mōtē dñi aut q̄s stabit i mō
te sctō ei⁹? Certe iuxta rñsum
pphe. Innocēs manib⁹ et mū
do corde. Ascēdāt ḡ inocētes
et mūdi q̄ si forte nō oēs sum⁹
hmōi vt mōtē ascēdere vale-
mus: oēs tñ leuem⁹ oculos in
mōte: et a pedeq̄ in mōtis v̄ti
cē c̄tū possum⁹ videam⁹. Ui-
deam⁹ itaq̄ p̄mit⁹ i pede mon
tis hui⁹: videam⁹ ibi nūerosā
gētiliū phor multitudinē tan
ta v̄itatis alacritate pollentē
vt ēt ascēdere nitat in montē.
Uideam⁹ ibi zenocratis seue-
ritatē. Diogenis patientiam.
Catonis pietatē. Socratis cōti
nētiā. ¶ Qui tātam cordis et C
corpis narrat hūisse vt subli-
miū ac btōr spirituū cōsortiū et
familiaritatē adept⁹ sit. Hinc
plato eiusdē socratis discipu-
lus. d. qr ob egregiā vitā et ca
stimoniā ab ifantia neminem
habuit comitē. Siqdem pura
puris/sincera sinceris misceri/
atq̄ cōtignari fas est. hic Apu
lei⁹ platonice scole phs d̄ deo
socratis librū scp̄sit. videam⁹
deniq̄ i hui⁹ mōtis pede q̄liter
hmōi phi cateruati sese comi
tant vt ascēdāt facili⁹ et vt cur
rant velocius. Alter alteri⁹ se
quer vestigia. Plato socratez
insequit. Aristoteles platonē
Lucili⁹ senecā. Seneca vero
paulū seq̄ cupiens post eū cla
mitat dicēs. O mi paule cha-

rissime optarē ei⁹ esse loci apō meos qualis tu es apud xp̄ia nos. Uerba sūt senece ad paulum ep̄la. xij. Currūt ergo velociter: currūt pariter. ꝛ tñ qꝛ nec sacre scripture nec veritatis catholice viā tenēt/in mōtem ascendere nō valēt. Nam vt quodā in loco de ipsis asserit Augu. bene currūt/ sed tñ in via nō currūt. idō q̄to plus currūt/tanto plus errāt. D His itaq3 dimissis in hūc modum currentib⁹ atq3 errantib⁹ oculos mentis in montem erigamus sublimius ꝛ videam⁹ ibi āntiquos patres veteris testamenti: patriarchas scz ꝛ prophetas currētes. siqdem et l3 nō in via plana: tñ sub vmbra tenebrosa ascendētes in montem. Ibi ille patriarchaꝝ maximus Jacob: q̄ scala3 in celo tenus erectā. ascēdentesq3 ac descēdētes angelos ꝛ innixu3 scale dñm vidit. ibi ille familiarissim⁹ deo Moyses q̄ legē colloquiūq3 dei obtinere meruit. Ibi Helyas clarioribus portētis emicuit. ꝛ tande3 ad celū flamante vehiculo rapt⁹ fuit Ibi deniq3 ꝓphe singuli ꝛ tam p̄sagis visiōib⁹ illustrant vt procul absentia tanq3 ꝓpinqua. ꝛ futura tanq3 p̄ntia ploquant. quos oēs singulati numerare ip̄a mltitudo nō sinit ip̄a quoq3 tp̄is breuitas nō ꝑmittit. Hic igit omissis in mōtis verticē vertam⁹ oculos: et videam⁹ ibi eminentioris vite viros. Ibi namq3 ille inter natos mulieru3 maxim⁹ Johes sctūs ab vtero. que3 e summo celi fastigio ventur⁹ ad terrā xp̄s vt luciferū sol p̄misit. ad antra deserti sub etate tenera fugit Ibi ip̄emet saluator fōs oim salutariū exēploꝝ i mōtē oratur⁹ ascēdit tentātē aduersariū vicit. turbas istruit. btitudines distiguit. ꝛ i mōtē excelso trāsfigurat vbi sup eū eterni p̄ris vox auditur. ibi Petr⁹ Jacob⁹ ꝛ Johānes hāc trāsfigurationē vidēt ꝛ pauēt: vocē audiūt ꝛ mirāt. Et vt innūera sctōꝝ turba breui s̄mōe ꝯstringat. ibi euāgelisāt apl̄i. āñūciant discipuli. triūphāt martyres: exultant ꝯfessores. doctores p̄dicāt. sacerdotes orant: psallūt claustrales: canūt vgines. ac vniuersi sctōꝝ chori illud psalmigraphi ꝯsonāt. E Exaltate dñm deū nr̄m ꝛ adorate i mōte sctō eius. ps̄. xcviij. Hic ē ḡ mōs insignis. mōs celebris. mōs salutis. mons dei mōs piguis. i q̄ bn̄placitū est dño hitare i eo. In cui⁹ mōtis vertice xp̄s suū hitaculū p̄disponēs ibi eccl'e sue fūdamētū posuit ꝛ i altissimo v̄ticis cacumine sacre scripture v̄itate fūdauit ip̄amet teste q̄ ait Ego i altissimis hitaui Eccl'i. xxiiij. Et hec q̄tū ad p̄mū articulū i q̄ inq̄rere volebam⁹ eccl'astici edificij fūdamētū. ¶ Sz vlteri⁹ videam⁹ eccl'astici edificij incremētū. Edificabo inquit. Christ⁹ nāq3 dei v̄t⁹ et dei sapiētia eccl'ie sue domū quam eterna mēte cōcepit sup sacre scripture fūdamētū tp̄ali edificatiōe cōpleuit. Impleuitq3 illō qd̄ dictū erat per sapiētē. Sapia edificauit sibi domum excidit colūnas. vij. puer. ix.

F Incrementū edificij ecclesiastici.

habet siqdez dom⁹ ista catho-
lica.s.eccl'a nō solū septē colū
nas. sed ⁊ singulas ptes suas
sup sacre scripture veritatē fū
datas hȝ lapides. hȝ cementū
hȝ parietes. hȝ murū. hȝ fene
stras. hȝ hostiū. postermo hȝ
colūnas ⁊ desup hȝ tectū. Hec
aūt oia plena sunt mysterijs ⁊
abūdant spūalibus documen
tis. Habet nāq ecclia suos la
pides singulos.s.xpianos ⁊ fi
deles p fidei stabilitatē q̄dros
per patiētie virtutē firmos. p
exercitatōez politos. p imobi
litatē stabilitos. Hȝ cemētū p
fidei vnitatē p quā dū fideles
ↄcordi glutino ↄnectunt' /lapi
des i dei edificio copulant' Hȝ
parietes veros religiosos et
spūales a terrenis eleuatos.
a celestib⁹ nō remotos a trāsi
torijs ad eterna erectos. a cor
poralib⁹ ad spūalia sublima-
tos. Hȝ murū iexpugnabilem
spei. virtutē p quaȝ dū eterna
premia pponunt': tpalia q̄q ⁊
aduersantia mala facile repel
lunt' Hȝ fenestras viros specu
latiuos p̄dicatores ⁊ doctores
per q̄s veri solis radio illustra
mur: ⁊ a cecitate igrātie libe-
ramur. Hȝ hostiū dini eloquij
veritatē quē dū i sens⁹ varios
verti' celestis secreti cognitio
et occulti ↄsilij nobis illustra-
A tio aperi'. ¶ Postremo hȝ co
lūnas viros actiuos pastores
et rectores. p q̄s i xpi edificio
sustētamur ⁊ firmitate ↄstātie
solidamur. Qui iō septē colū-
ne dicunt': q: p septē ꝟtutes tā
q̄ septē bases fūdant'. p septē
btitudines eleuantur. p septē
spūsscti dona firmāt': ⁊ p septē
xpi sacra stabilit' roborant' De
niq hȝ eccl'a sup has septē co
lūnas tectū suū ipaȝ.s.dei ⁊ p
ximi charitatē: q̄ dū verā dile
ctionē opat' totā legē ↄplecti-
mur. Qm ipo legislatore teste
in hoc vniuersa lex pendet ⁊ p
phete Mat. xxij. Audistis igit'
qual't ex diuersis ptib⁹ domū
suā edificat xps: sȝ audite rur
sus q̄liter ad edificādū cū xpo
hortat' apl's: dei inq̄t adiuto-
res sum⁹ Unusq̄q ergo videat
quō ⁊ q̄ supedificet: q̄m vnus-
quisq ppriā mercedē s'm suū
laborem accipiet. j. Cor. iij.
¶ Ad hāc itaq vocē ad opam B
excitat' vniuers⁹ sctōrū cetus ⁊
cū xpo edificāt oēs: sed p sta-
tuū q̄litate alij plus alij min⁹.
Alij nāq lapides pant Alij ce
mentū p̄parant: alij pies sustē
tant: alij murū corroborant:
alij fenestras aperiūt. alij ho-
stiū custodiūt: alij colūnas eri
gunt: alij tectū supponunt Si
ergo scti cū xpo edificant ec-
clesiam: sed frustra laborāt q̄
sine xpo edificare satagūt do-
mū suam: q: iuxta pphete sen
tētiam. Nisi dn̄s edificauerit
domū /iuanū laborant q̄ edifi
cāt eā. ¶ Sed audite isup q̄ so C
q̄liter sup sacre scripture fūda
mēto tota hec dom⁹ edificat' ⁊
instruit' oīs ecclie cetus. oīs
status. oīs gradus. oīs sexus
Nam vt btī Augustini paulo-
minus verba seq̄r lib. de mori
bus ecclie. c. xxxij. Ipa pueri
liter pueros: fortiter iuuenes
q̄ete senes: pie mulieres exer-
cet. corrigit. docet. ⁊ instruit.
Ipa feminas viris suis p rei fa
miliaris societate casta ⁊ fideli

obediētia subijcit viros ꝯiu=gib⁹ sinceri amoris legib⁹ ꝑfi cit. Ipsa parētib⁹ filios libera quadā seruitute submittit. et parētes filijs pia dilectione ꝑ ponit. Ipsa dn̄is seruos nō tā cōditionis necessitate ꝙ̄ offi=cij dilectione adherere ꝯstrin git. ⁊ dn̄os seruis vni⁹ summi dei ⁊ cōis dn̄i cōsideratiōe pla cabiles facit. Ipsa ciues ciui=b⁹ gētes gētib⁹ ⁊ prors⁹ hoīes oēs primoꝝ parentū recorda tione q̄dam fraternitate cōiū git. Ipa docet reges ꝓficere ppl'is. monet ppl'os se subdere legib⁹ docet qb⁹ honor debea tur: q̄bus reuerentia. q̄bus ti=mor a quib⁹ obediētia. q̄b⁹ mo nitio. q̄bus doctrina. q̄b⁹ coer tio. quib⁹ disciplina. quib⁹ ob=iurgatio. q̄bus pena. ostēdēs queadmodum non oībus oīa sed oībus charitas. ⁊ nulli de beat̄ iniuria. Audistis igit̄ q̄=lit̄ sacra scriptura eccl'iam edi ficat. ⁊ tā ꝗ̄ ei⁹ solidū fūdamē tum ei incrementū ꝑstat. Sed adhuc audite q̄d sup hoc btis simus Augu. in quodā sermo=ne de sacre scripture laudib⁹ dicat. Ipa inq̄t docet iuuenes ꝓuocat declinantes. reuocat errantes. instruit ignorātes. sanat egros. roborat īfirmos īprobat pigros. īcrepat ocio=sos. somnolētos excitat. labo rantes letificat. reges hūiliat humiles visitat. sapientiā ero gat. rectam viā indicat. gr̄am dat. gl'iam multiplicat Et hec quātū ad scōꝫ articulū in quo

G De cō plemē

videre volebam⁹ ecclesiastici edificij incremētū. Sed tādeꝫ prospiciam⁹ eccl'astici edificij cōplemētū. Ecclesiā meā. Ec=clesia nāꝙ primitus pua fuit: qn̄: scꝫ xp̄s primo in ea funda mentū posuit postea vero īcre mentū cepit: qn̄ xp̄s eā domū edificauit Sed postremo ꝯple mentum accepit: qn̄ xp̄s eā ci uitatē ꝯstituit Prius ergo sup scripturā sacrā edificata eccle sia vt dom⁹ magna posteri⁹ ve ro edificata est vt ciuitas āpla Sic eni de ea ꝑdixerat ꝓphe=tica veritas hierl'm q̄ edificat̄ vt ciuitas. scribit̄ psal. cxxi.

to edificij ecclesiastici.

Sed audiam⁹ q̄liter huic ciui tati. hierl'm insidiat̄ ciuitas Babilō. ⁊ ciuitati dei semp ci=uitas diaboli ꝑtinacit̄ aduer=sat̄. Harum ergo duaꝝ ciuita=tuꝫ videnda sunt certamina nu merāda bella ꝯsiderādi trium phi. pēsande victorie. Igit̄ vt ab vrbe ꝯdita hoc est a funda=tione ciuitatis dei ⁊ ab initio nascētis eccl'ie sumamus exor dium. Ecce p̄nceps mūdi dux inferni. actor scādali p̄r mēda cij aduers⁹ ciuitatē dei erigit machinas. tēdit insidias. pat bella. mouet ꝑlia Et ī pria bel li acie ponit idolatras sacrile gos plures deos atꝙ deas in cōtēptum vni⁹ veri dei colen=tes. ac p hoc ꝯtra vere religio nis cultum turpit̄ oberrantes aduersus q̄s pugnant apl'i pu gnant martyres. Ex q̄bus alij artant̄ vinculis ⁊ verberib⁹ cō fringunt̄. Alij detrudunt̄ car=cerib⁹ ⁊ ieiunijs macerantur. Alij cedunt̄ fustib⁹ vl' gladijs iugulant̄. Alij cremant̄ flam=mis vel lapidib⁹ obruunt̄ Alij ligant̄ laqueis et scorpionib⁹ flagellant̄. Alij suspenduntur

F Ciuitati hierl'z insidiatur babilon.

I. belli acies.

patibulis et tormētis varijs perimūt. Sz ꝯ hoc tormētorum generaliter inter persecutiones diaboli et ꝯsolationes dei pugnādo vincit eccl'ia. Nā sicut dicit scriptura. Scti p fidē vicerunt regna. Et vt ait doctor veridic⁹ Aug. li. xviij. de ciui. dei. c. l. Inter horrēdas psecutiones et varios cruciat⁹ ac funera martyrum p̄dicatū est toto orbe euāgeliū: ita vt ppl'i gentiū credētes eū q̄ p eorum redēptōe crucifix⁹ est xp̄iano amore venerarent sanguinē martyrum: quē diabolico furore fuderāt. ipsiq3 reges quorum legibus vastabat eccl'ia et noi salubriter subderētur qd de terra crudel'r auferre conati sūt. et falsos deos inciperēt psequi quorum cā cultores veri dei fuerant antea psecuti. Hec Augustin⁹. ¶ Prospiciens itaq3 diabolicus ille princeps victā eē primā belli sui aciē. scdam parat. s. hereticorum cohortē. et vt verbis vtar prememorati doctoris eiusdē libri. c. li. vidēs diabol⁹ tēpla demonū deseri: et i nomē liberātis mediatoris currere gen⁹ humanū / hereticos mouit: qui sub vocabulo xp̄iano doctrie resisterēt xp̄iane. hi fuerūt manichei. arriani. sabelliani. pelagiani. aliiq3 innumeri q̄ varijs timoris. stimulis. doloris. tormētis laboris molestijs et tētationū picul is xp̄i eccl'iam infestarūt. aduersus q̄s doctores catholici p scripture sacre fidē victoriosissime pugnauerūt Sacra dicēte scriptura. hec est victoria q̄ vincit mundū fides nr̄a. pria. Johā. v. Sed esto victi sint / et ad v'itatis viā reducti hēretici / aut ad obedientiā scismatici: qd qn̄ erit nescio de⁹ scit. nunquid idō pax est eccl'ie dei. nūquid idō cessant psecutōes diaboli? Sane q̄ hoc crediderit et falsa sibi pace blādit. Nā iuxta p̄allegati doctoris diffinitiuam sniam nō est diffinied⁹ numerus psecutionū q̄bus exerceri oportet ecclesiā. q̄ si forte ab his q̄ foris sunt nō seuiētibus videat eē tranquillitas. tn̄ seuit mūd⁹. fremit diabol⁹. et aduersus spm̄ pugnat carnis stimul⁹. necvnq3 desunt q̄ cordibus pie viuētiū suis pditis moribus iferāt cruciat⁹. Propter qd ap'lica tuba sonat. et xp̄i fidelib⁹ ptestat q̄ oēs q̄ pie volunt viuere i xp̄o iesu psecutionē patiūt. ij. Thymo. iij. Quāuis g pacē habere videret ecclesia / siue ab idolatris / siue ab hereticis / siue a scismaticis. tn̄ ꝯtinue psecutionē patit / et expugnat ab iniq̄s. ipamet dicēte de seipā. Sepe expugnauerūt me a iuuētute mea. ps. cxxviij. Qd pulcre declarans Augusti. sup psalmo p̄dicto. ¶ Aliqn̄ inqt i solo abel eccl'ia erat et expugnat⁹ ē a fratre malo et pdito cayn. Aliqn̄ in solo enoch eccl'ia erat et translat⁹ ē ab iniq̄s. Aliqn̄ in sola domo Noe eccl'ia erat. et ptulit eos q̄ diluuio pierūt et sola archa natauit i fluctib⁹ / et euasit ad siccū. Aliqn̄ in solo Abraā ecclesia erat et quāta ptulerit ab iniq̄s nouim⁹ Aliqn̄ i solo fratris sui loth et i domo ei⁹ eccl'a erat et ptulit sodomorum iiq̄tates

A (margin, at "rimūt")
B — 2. belli acies. (margin)
C (margin, at "Aliqn̄ inqt")

quousqꝫ eū deꝰ de medio eoꝝ liberauit. Aliquādo cepit esse in pplo israel eccl'ia: et ptulit Pharaonē ꝛ egyptios. Tādē ventū est ad dñm iesum xp̄m. P̄dicatū est euāgeliū: ꝛ adhuc ptulerūt iusti iniq̄s. Hec ille. Nemo ergo cū iā senectus ecclesie expugnatur/ aut mireť/ aut timeat. Sꝫ cū de iuuētute ecclesie hec audiat sese ꝯsoleť et ex preteritis exēplis discat qꝛ etiā si expugnari posset ecclesia/ neq̄t tñ penitꝰ superari Sepe inq̄t expugnauerūt me a iuuētute mea: sed nō potuerūt michi Non possunt igitur ecclesiā vīcere eius aduersarij qꝛ qui fundauit eā altissimus qui edificauit eā xp̄s. ipse est qui custodit ciuitatē dei. ip̄e ē qui defendit eā aduersus ciuitatē diaboli. Nam iuxta prophete sententiā: nisi dñs edificauerit ciuitatē: frustra vigilat q̄ custodit eā. Custodit itaqꝫ ciuitatē suā dñs. ¶ Sed cū eo custodiūt eā ꝛ vigilant ad eius custodiam sanctoꝝ exercitꝰ quos christus excitat ad pugnā ꝛ roborat ad victoriā asserēs ꝛ pmittens taliter munire ecclesiā suā/ qꝫ porte inferi non preualebunt aduersus eā. Math. xvi. porte siquideꝫ inferi vicia sunt mūdi que impugnare ecclesiā satagūt. sed aduersus eam preualere non possunt. qꝛ ip̄a est ciuitas muris firmata. armis vallata. et velut castroꝝ acies ordinata ciuitas inuincibilis ab hostibꝰ insuperabilis a falsitatibꝰ. inobliquabilis ab erroribus. ciuitas inter minas secura/ iter p̄ssuras fida/ inter pugnas spinuicta. Que (vt beatꝰ hylarius lib. vij. de trinitate dicit) dū opprimiť crescit/ dū ꝯtēnitur pficit/ et dum leditur vincit. Sed q̄bꝰ armis vincat ecclesia q̄so diligēter attēdamꝰ. Certe non in curribꝰ/ nō i eq̄s non in multitudine exercitꝰ/ nō in pōpa regij apparatus: sed lancea pseuerātie/ balista sapientie/ lorica iusticie/ galea spei/ scuto fidei/ et gladio sp̄us qđ est verbū dei Per hec igiť arma: hoc est p diuini eloquij v̄ba defendiť ciuitas dei aduersus ciuitatē diaboli: dicente ap'lo. Ad epheſ. vi. Induite vos armatura dei vt possitis stare aduersus insidias diaboli. Per hec arma vincūtur erronei/ corriguť heretici/ feriuť scismatici/ percutiūtur iniqui. pcussi quassantur. quassati cōminuūtur. comminuti in puluerem conuertuť in puluerem cōuersi ad nichilum rediguntur. Quoniam vt ait Apostolus. viuus est sermo dei et efficax ꝛ penetrabilior omni gladio ancipiti. pertingens vsqꝫ ad diuisionē anime et sp̄us. ad hebreos. iiij. Per hec itaqꝫ arma: hoc est p diuini sermonis ꝛ sacre scripture docum̄ta ecclesia pugnādo vincit/ vincēdo crescit/ crescēdo proficit/ proficiendo cōplementū accipit. hic scilicet per gratiam: et in futuro per gloriam. Quam nobis concedat qui supra petrā suam edificauit ecclesiam dominus noster Jesus p omnia secula benedictus. Amen.

¶ Incipit principiū eiusdē in cursum biblie p̄sertim i euangeliū Marci. In q̄ principio theologicā scientiam aliis vt equū est p̄fert scientiis humanit⁹ adiuētis. multipl'r eā cōmendans et extollens.

A
Uenam doctria hec noua. Ista qō mouet Marci. j. c. Reuerēdi patres magistri ꝛ dñi carissimi sepe ꝛ multū hoc mecū cogitaui. q̄dnā expediēti⁹ eēt q̄d ve foret vtili⁹. vel sacre doctrine diuie vez̄ scripture laudes edicere. vel easdē sub silētij pace transire. Qua i re variis fact⁹ agitatiōib⁹ temulētus varia michi supest agitatio/sed pplexa. Nā diuersis ꝛ aduersis pplexitatī funiculis hincinde ꝯtētiose ꝓtract⁹ nūc loq̄ ꝓhibeor: nunc tacere non possum. Loq̄ ei ꝓhibet laudātis demeritū q̄ me indignū reperio verbo laudis. q: nō est speciosa laus i ore pctōris Eccl'ia. xv. ꝛ vt venerabilis v̄ba Alani sequar. Nec mirti presunt laur̄ oleastri oliuis Nec saliunca rosis. vilis nec alga hyacinctis p̄fertur Gēmis ve lutū violis ve cicuta Nec ouis a capra mēdicat velleris vsū. Nec tumid⁹ torrēs a riuo postulat vndā. Nec solet a dauo narcisus querere formā. Nec addit lucē candele flāma diei Et ideo loqui ꝓhibeor. Sz tacere dissuadet laudis debituz quo me totū sentio enarrādis sacre doctrine p̄coniis obligatum. de quib⁹ magis: vt puto veniā merear si pauca dixero cū plura nō possim. q̄z si taceā oia cū debeā vniuersa: ꝛ iō tacere nō possū. imo cogor i admiratiue qōnis ꝓrūpere v̄ba di. Quenā doctrina hec noua Cū v̄o mee intelligētie detrimēta ꝯsidero. cū animi mei calamitates colligo: q̄ pctōr suz leuioris sciētie grauioris qui stultissim⁹ sū viroꝝ. ꝛ sapiētia hoiz nō est mecū. nō didici sapientiā nec noui sciam sctōꝝ. Prouer. xxx. Certe sic eliguis lingua. mēoria imemor. insensibilis sensu ꝛ de ieffabilib⁹ sacre doctrine laudib⁹. de q̄bus etiā sancti cū timore loquunt et tremore loq̄ nimirū ptimesco. iōq̄z timor ꝛ tremor venerūt sup me i psalmo. q̄re loq̄ ꝓhibeor. Sz si diutitus aceo de ingratitudine redarguar: q: iurta moraliuz dogma phoꝝ eā laudare teneor: q̄ me. si nō stet p me. suis ditauit bñficiis beauit munerib⁹. ꝛ documētis salutarib⁹ erudiuit. Quare tacere nō possū. imo cogor i admiratiue qōnis ꝓrūpe v̄ba dicēs Quenā doctria hec noua. Dū āt ad sacratissime doctrie hui⁹ laudē tota laborat intētio. dū tota ꝯcurrit affectō. tā excellentis dulcedinis copiā effusura volūtas i cogitatiōe nō ꝓficit. sed ꝛ lingua pene deficit in sermone. Et vt q̄dā eloquēs ait. Dū sibi v̄ba tero laudis pl⁹ ꝯtero laudē. Quā obrē erubesco dicere vel narrare iepte cogitatiōis mee ꝛ temulētas fātasie ꝓprie ꝯiecturas demissoq̄z capite verit⁹ suz q̄d de tāta re sentiē iudicare. ꝯsu B

lente michi sapientissimo Salomone. Altiora te ne q̄sieris Eccl. iij. Idcirco loq̄ ꝓhibeor Sz dū ꝯsolari cuperē isciētiā meā silentio. ⁊ ignorātiā meā tacēdo ꝯpescere. quā ipē dum loquor accusare ꝯpellor istat ex aduerso ꝯsciētia ꝓpria que laudis debitū recognoscēs / istāter istāti⁹ istātissime petit tp̄m ad qd̄ teneor ꝑsolui tributū. Idcirco tacere nō possū. imo cogor i admiratiue q̄onis ꝓrūpe ṽba: dicēs. Quenā doctrina hec noua Si ipā ḡ hui⁹ gloriose p̄conia doctrie de intellect⁹ mei vena paupe fluuiū exigūt locupletē. Ignar⁹ ego et elinguis incipiā balbutire. ecce verecūdia signat ora silētio volūtatē cohibet. ymaginationē grauat. duz qd̄ nescit hō qd̄ mirat̃ āgel⁹ inscie ꝓmittit imperit⁹ ⁊ loq̄t̃ ipudēter ignar⁹. Igitur loq̄ ꝓhibeor. Sz de illi⁹ mia loquēdi sumēs audaciā q̄ mutoꝝ labia reserat: ⁊ ligua ifātiū facit disertas. Sapiē. x. vt qd̄ debeo tributi huius sacre doctrine p̄conijs. q̄ uis soluēdo nō sū sufficiens. i ei⁹ tn̄ id qd̄ potero ꝯmēdatōe ꝑsoluā. Spirabit anim⁹ meus deuotiōis affectū. Eructabit cor meū ṽbū bonū: ⁊ velut calam⁹ scribe laudib⁹ ei⁹ officio sus assistā. igr̄ tacere nō possū imo cogor i admiratiue qōis ꝓrūpere ṽba: dicēs. Quenam doctrina hec noua. Que fuit q̄stio a pricipio ꝓposita vr̄is C reuerētijs sepe repetita. ¶ Ad cui⁹ q̄stiōis solutionē me diu q̄dē cogitātē: sz nichil ꝓficere valētē rō ipsa i hāc potissimū

sententiā ducit. vt cū ad soluēdā tā arduaz q̄stionē minime sufficiāt alioꝝ ꝯsulā facultatē Cōsidero igr̄ q̄ inter plurimas ⁊ q̄si innūerabiles qōnes q̄ttuor sunt p̄cipua q̄stionū gn̄a in diuersis scolis ⁊ doctorib⁹ varijs ꝑquirēda ¶ Nā prio q̄dā sunt q̄stiones subtiles et studiose. Secundo q̄dā sunt q̄stiones difficiles et curiose. Tertio quedā sunt q̄stiones ciuiles ⁊ ꝯtētiose. Quarto quedā sunt questiones vtiles ⁊ ṽtuose. Primuz q̄stionū gen⁹ solet disputari i scola theorica philosophoꝝ. Scd̄m questionum gen⁹ solet perscrutari in scola fantastica mathematicorum. Tertiū q̄stionū gen⁹ solet discrepari i scola politica iurisperitoꝝ Quartū q̄stionū gen⁹ solet ptractari in scola catholica theologoꝝ. ¶ Ad primuz q̄stionū gen⁹ ꝑtinet illud Job xxvj. Quis extendit aquilonē sup vacuū ⁊ appēdit terrā super nichilū. Quis ligat aquas in manib⁹ suis: vt cū erūpant pariter deorsum. Quis terminū circūdedit aquis vsq̃ dum finiant̃ lux ⁊ tenebre. Et illud Prouer. xxx. Quis colligauit aq̄s i vestimēto. Quis suscitauit oms̄ terminos fre. Tales em̄ qōnes subtiles ⁊ studiose solēt disputari in scola theorica philosophoꝝ. ¶ Ad scd̄m questionū genus ꝑtinet illud Eccl. j. Arenā maris ⁊ pluuie guttas. ⁊ dies seculi q̄s dinumerauit: Altitudinē celi ⁊ latitudinē terre ⁊ ꝓfundū abyssi q̄s dimensus est: Et illud Senece. Licet nescias q̄ ratio oc

4. gn̄a qōnū. D primū genus qōnū. E 2 gen⁹ qōnis

ceanū diffundat: q̄d sit q̄d gemellorum ꝯceptū separet ptū iūgat. Cur sit natis fata diuersa sint non multū nocebit tibi trāsire: qd nec lȝ scire nec prodest. Tales eni q̄stiones difficile curiose solēt pscruptari i scola fantastica mathematicorum ¶Ad tertiū q̄stionū gen⁹ ptinet illud Luce.xxij. Facta est ꝯtentio inter eos q̄s eorum videret esse maior. Et illud Exodi.ij. Quis ꝯstituit te principē aut iudicē sup nos? Tales eni questiones ciuiles cōtentiose solent disceptari in scola politica iurisperitorum. ¶Ad quartū q̄stionū genus ptinet illud Job.xiij. Quis pōt facere mūdum de imundo ꝯceptū semine? Et illud psal. Quis ascēdet in montē dn̄i: aut q̄s stabit in loco sancto ei⁹ Tales ei q̄stiones vtiles ꝛ virtuose solēt ptractari in scola catholica theologorum. Considerata igit̄ p̄missa q̄stionū q̄dripharia serie et scolarum varietate q̄druplici michi visum est expedire ꝓ nostre q̄stionis solutōe singulas adire scolas ꝛ doctores ꝯsulere singulorum vt qd in vna neq̄t/ in alia saltem inueniri valeat. Sic eni qd vbiqȝ querit̄ alicubi plerūqȝ reperit̄. iuxta verbū veritatis dicētis. ¶Querite ꝛ inuenietis Mat.vij. Uado igr̄ et ꝑ ordinē ad singulas discurro scolas. Et primo ad scolaȝ phorum in q̄ studiose disputātur q̄stiones subtiles ꝛ theorice. Scd̄o mathematicorum in q̄ curiose pscrutant̄ questiones difficiles ꝛ fantastice. Tertio ad scolā iurisperitorum in q̄ contētiose disceptant̄ questiones ciuiles ꝛ politice. Quarto ad scolā theologorum in q̄ virtuose ꝑtractant̄ q̄stiones vtiles ꝛ catholice. ¶Primo ergo venio ad scolā phorum: i qua studiose disputant̄ q̄stiones subtiles et theorice. ꝛ ibi nostrā ꝓpono questionē/ interrogans ab eis de lege xp̄i euāgelica Que nā doctrina hec noua In primo vero hui⁹ scole igressu sermocinaliū scientiarum grāmatice: videlcet logice. rethorice ꝛ poetice artis doctores iuenio Qui oēs iuxta sue facultatem doctrine michi aliq̄d offerūt. Alij grāmaticalia prisciani rudimēta Alij logicalia aristotelis argumenta. Alij rethorice tullij blādimēta. Alij poetica virgilij integumenta. nec solū ista. quinimo ouidij p̄sentant fabulas fulgētij mithologias odas oratij ormesta orosij iuuenalis satiras senece tragedias. comedias therentij. iuectiuas salustij. sydonij ep̄las. cassyodori formulas declamationes q̄ntiliani. decades titi liuij valerij ephitomata. marcialis epygrāmata. centones homeri saturnalia mocrabij. ꝛ gn̄aliter singula q̄ vel suauis lirā rethorice vel grauis poetrie musaȝ resonāt. Sed cū p̄missi doctores i his oib⁹ nih'l prorsus doceāt quod ad ꝓpositam satisfaciat q̄stionē: ipi tn̄ michi iā pene de solutōe q̄stionis desperāti. inq̄rēdi laudāt ꝓpositā laborꝫ diligētiā recōmēdāt: ꝛ diligent̄ inq̄rēti speȝ inueniēdi cōfirmāt. Cōfortat me siquidem illud cōmune di-

ctū Boetij de disciplina scolariū. cuiuslibet opis obtusitas laboꝝ diligentia pmollit Confortat me etiā illud dictū valerij in epistola ad ruphinū. Ad summa ꝗꝫ fastigia non nisi p salebras euadim⁹: nec est via plana q̄ ducit ad gaudia plena. Cui⁹ rei ponit exēplū. Audiuit inq̄t iason ꝙ p mare adhuc intactū ratib⁹ ꝛ remis ꝛ p thauros sulphureos ac p toxicati serpētis vigilias sibi viandū esset ad aureū vell⁹ ꝛ sano consilio: lꝫ nō suauiusus abijt et redijt ꝛ optabilē thesauꝝ retulit. Sic absinthiū veritatis acceptat morose mentis hūilitas. fecundat officiosa sedulitas. ꝛ i fructū ꝓducit pseuerātie vtilitas ꝛ dura pricipia dulci fine munerant Sic arct⁹ callis ad ampla ducit palatia: sic august⁹ trames ad terrā viuētiū. Hec ille. Cōfortat me insuper illō dictū virgilij i eneyde Labor iprob⁹ oīa vicit. Cōfortat me deniꝗꝫ illō dictū architrenij nouelli poete Uelificat athos dubio mare pōte ligat Rem⁹ arat colles pedib⁹ substernit vnda. Pupe meat hum⁹ pelagim tethis exuit vsū. Salmone⁹ fulmen iaculat de dal⁹ alas Induit igenij furor instat ꝛ inuia p̄ceps. Rūpit et artifici cedit natura labori Ex his nāꝗꝫ dict̄ vires animi colligo spē mētis erigo. vt ad ꝓposite q̄stionis aptionē ꝓcedā vlteri⁹ inuestigās a ꝓfundioribus naturalis ꝛ moralis phe doctorib⁹ q̄d nā de ꝓposita sapiāt q̄stione. ipi vero sola excusatione ꝯtenti talē respōsionē pretendūt. Scim⁹ inquiunt elementoꝝ ꝓpositiones. elemētorū ꝯditiōes. vapoꝝ ipressiōes mineraliū mixtiones. Scim⁹ vires herbaꝝ. virtutes gēmarū. mores aīaliū origenes alarum. Scim⁹ ꝯplexionū distantias. humoꝝ repugnātias. sanitatū armonias egritudinuꝫ distrasias. al̄as discrasias Scimus varietates actuū cālitates habituū extremitates vitioꝝ. ꝛ medietates ꝟtutuꝫ. Et vt vnū dicam⁹. Scim⁹ de natura quicq̄d hūana pōt rō naturalit̄ pscrutari. Sed nimirum de ea quā ꝓpon̄s q̄sti one nichil vtiꝗꝫ scim⁹: q2 in ei⁹ solutione natura silet. ei canones succūbūt. ꝛ fides sola de naturali rōne triūphat Ad hāc itaꝗꝫ vocē. ¶ Primā exeo scolā ꝛ trāseo ad scdāꝫ. ¶ Scdō o ergo venio ad scolā mathemathicoꝝ. in q̄ curiose pscrutant q̄stiones difficiles ꝛ fantastice et ibi nostrā ꝓpono q̄stionē: iterrogans ab eis de lege xp̄i euangelica. Quenā doctrina hec noua. In primo vero hui⁹ scole igressu q̄sdā ego reperio sibi nomen mathesis vsurpantes indebite. ex quoꝝ ifamia tota fere Mathematicoꝝ scola infamis reddit ꝛ suspecta. Hi sunt q̄ teste btō Aug. in li. de natura demo. a fra geomātici. ab aere aeromantici. ab igne pyromātici ab aris idoloꝝ arioli. a ꝯsideratiōe naturaliū genetlyaci. ab ispectiōe araꝝ aruspices. ꝛ a volatilib⁹ aut vocib⁹ auiū augures nūcupant. Ab his itaꝗꝫ pseudo mathematicis seu poti⁹ maleficis

E

F 2. scola.

nichil interrogo de pposita q̄stione: hoc sacra phibēte scriptura. Nō declinetis ad magos/ nec ab ariolis aliq̄d sciscitemini Leui.xx. Sz adversos mathematicos trāseo q̄ in arismetrica numerorū pugnas. in musica sonorū siniugias. in geometria q̄ntitatū mēsuras z i astrologia celorū influētias sciētifice pscrutant. inter q̄s tenet pictagoras calculū. orphe⁹ plectrum. esculapi⁹ baculū. eufrates horoscopū. archimedes radiū. pdites circinū. cāpan⁹ perpēdiculū. ptholome⁹ astrolabiū. Nec iuestigare desistit thales tpa. Athlas sidera. zenopōdera. crisipp⁹ nūeros. euclides mēsuras. albumasar influētias. Ab his itaq̄ mathematicis nostre peto solutionē q̄stionis. z ecce horū aliq̄ dū q̄stionē istā soluere tētāt: ita desipiūt vt xp̄i doctrinā. xp̄i vitā xp̄i opa. xp̄i miracula. causis naturalib⁹ a celestib⁹ influentijs audeāt deputare. Sic eni ausus est ille fantastic⁹ albumasar tractat⁹ primi de cōiunctionib⁹ differētia tertia. Sic et ille machometic⁹ Auicēna. x. methaphisice sue: quorū taz fatuam q̄z obscurā z fatuosam presūptionē apl's ip̄e rephendit. Obscuratū est inq̄t isipiēs cor eorū dicētes eni se esse sapiētes stulti facti sunt. ad Roma. i. Nō sic devoti mathematici. tres illi magi orietales p̄clari: q̄b⁹ vt Mat. ij. legit xp̄m natū stella mirabilis nūciauit illa: scilz de q̄ meminit Calcidius sup. ij. thymei platonis. post cui⁹ apparitionem teste Augu. vbi supra. natiuitatem alicui⁹ e celo interp̄tari nō licuit. nō sic inq̄z non sic p̄sumūt hi devoti mathematici. sed in pposite q̄stionis solutione iperfectū suū humil'r recognoscunt. Nescit inq̄unt acribologia mathematica hui⁹ q̄stiōis soluere nodū. Nescit q̄ppe diuinū apire secretū. naz cū deo claudēte nemo apiat: sane frustra sudat diuinit⁹ obsecrata hūanit⁹ reserare Ad hāc itaq̄ scōaz exeo scolam z trāseo ad tertiam. ¶ Tertio ergo venio ad scolam iurisperitorū i q̄ cōtētiose disceptant q̄stiones ciuiles z politice. Et ibi nr̄am ppono q̄stionē/ interrogans ab eis de lege xp̄i euāgelica Que naz doctrina hec noua In primo verbo hui⁹ scole ingressu ciuiles iuris doctores iuenio qui iperatoris leges. Cesaris edicta tanta veneratione suscipiunt tanto honore p̄ferūt: vt pro ip̄is venerandis aliq̄ plerūq̄ celestis iperatoris leges contēnant pro ip̄is defendēdis edictis summi cesaris ɔtradicant. Sed reperio iterū i hac scola quosdā iuris canonici pfessores: qui etiā suas decretales epistolas q̄si diuinas scripturas accipiūt: z eas taliter venerātur vt pp̄ter hoc eorū aliqui plerumq̄ in diuinarū prorūpāt blasphemiā scripturā. Tales eni reprehēdit magnus ille vtriusq̄ iuris doctor dn̄s Gratian⁹ sui voluminis. distinctio. ix. c. Ego solis. verba recipiens Augu. epistola. viij. ad hiero. Ego inquit solis eis scriptorū q̄ iā canonici A. iij. scola.

appellant didici hūc morē honorēq referre: vt nullū eoruz scribēdo errasse audeā credere. Appellatione canonicorū librorū solos cōprehēdēs libros diuinarū scripturarū: nō iuriū humanorū: in quib9 eodē Aug. teste libro scdo ad Uincentiū et Gratianus distinctione eadē cap. negare. Negare nō possumus nec debem9 multa esse q possunt iusto iudicio/et nulla temeritate culpari. Ipsorū igitur qvel in ciuilis vel in canonici iuris scola aut studēt aut docēt bifariā diuisionē repio. nam qdā et multi pth dolor linguam pstituūt questū querūt equitatē soluunt. pacem cōfundunt sopitarū litiū cineres suscitāt. pactiōes violāt. adulteris dissimulāt. matrimonia diffamant. luxuriant ilachrimis viduarū. in fame pupillorū. in afflictione simpliciū et in pauperū nuditate. Nā vt Sydonij verbis vtar. hi sunt q cās ptēdunt adhibiti. imped:ūt pter missi. fastidiūt āmoniti. obliuiscunt locupletati. hi sunt qui emūt lites. vendūt itercessiones. iudicāda dictant. dictata cōuellūt: attrahūt litigaturos ptrahūt audiēdos. qd plura. Hi sūt q dū i capturā pecunie rethia tēdunt iura: oīa infuertunt: oēs leges interptant ad libitū. et p sua volūtate nūc abdicāt. nūc admittūt. bn dicta deprauāt. prudent allegata puertūt. cōdennāt inoxios. nocētes absoluūt. ipios fouēt. oppmunt inocētes. Ab his itaq litigiosis causidicis de qstione pposita. nihil qro: sed eorū cōsortia fugio. et eorū condēno litigia dicēte mihi aplo. Seruū dñi nō oportet litigare: sz mā suetum esse ad oēs. ij. ad Thymo. ij. Alij vero sunt. et vtinam multi. qui i ipa iuriū scola studēt et docent nō ad qstū nō ad iniquū iuris dispēdiū. sed ad iqsitionē veritatis et iudicij eqtatem. Hi sunt q aduocātur p pupillo et vidua p vtilitate rei publice et eccle libertate: quorū iudiciari9 rigor aduersus isontes vehemēti9 excādescit. et circa simplices māsuescit. hi sūt qui erigūt lapsos. fractos cōsolidant. liberāt seruos. pauperes ditāt vagos cōgregāt reuocāt oberrātes. hi sunt apd quos admittit clamor pauperū. erigit dignitas eccliarū. p quos releuat pauperū idigentia. firmat i ecclesijs libertas pax i populis. i ciuitatib9 qes Ad his itaq tēpto aliqd audire de pposita qstione. Sed dū ipsi ad hui9 qstionis solutionē peruenire cōtendūt. vires eorū interiori oculo caligāte. scrutātes scrutatōes ex inani scrutinio deficiūt. et a tāta victi sublimitatis excellētia retrorsū in terrā abeūt puoluti. ideoq peritiores eorū de nostre qstionis solutione hūilit se excusāt Scim9 inqunt q diuine res pfectissime sūt hūani vero iurs cōditio sp in ifinitū decurrit. et nihil est in ea qd stare ppetuo possit. C. de vete. iu. enu. l. 2. §. sz qr Cū igr hūana iura ad scolā nrāz ptineāt nō diuina sane pposite qstiōis solutio nō ad iuridicā spectat peritiā: sed ad thologicā facultatem. nec no

bis lz falcez nostrā in messem mittere alienā.xiij.q.j.ca.ecclesias.§.his ita. Ad hāc itaqꝫ vocē ētiā exeo scolā ꝛ transeo ad q̄rtā ꝛ vltimā. ¶ Quarto ḡ venio ad scolā theologoꝝ in quaꝫtuose ꝑtractant q̄stiōes vtiles ꝛ catholice. ꝛ ibi nr̄am ꝓpono q̄stiōez interrogās ab eis de lege christi euangelica Quenam doctrina hec noua. In p̄rio vero hui⁹ scole ingressu veteris legis doctores inuenio sctōs patres patriarchas vcꝫ ꝛ ꝓphas. Interrogo igiẗ p̄rio p̄mū illū patrē Adā q̄ ad imaginē dei fact⁹ ꝛ in ꝑadiso posit⁹ diuia secreta crediẗ ꝑcepisse. Sed rn̄det adā doctrinam hāc nouā sibi maxia ꝑ parte eē ignotā. Unionē inq̄t dei ꝛ hois nō itelligo. ꝛ qꝫ ꝟbū caro fieri possit igr̄o. quodqꝫ virgo ꝯcipiat ꝛ pariat nō min⁹ ē a mea itelligētia extraneū. qꝫ a ꝯsuetudie alienū. Nec enim eua mea aut ꝯcipere potuit nisi a me cognita. aut ꝑere nisi corrupta. Uade inq̄t poti⁹ ad noe virū iustū q̄ ꝑ archā in diluuio saluauit gen⁹ hūanū Gene.vij. forte ip̄e ꝓpositā q̄stionē apiet ꝛ signacula ei⁹ soluet Interrogo igr̄ noe virū iustū. sed excusat se ēt. ꝛ dolabro occupat⁹ ꝓmptior ē ad fabricādū qꝫ ad docēdū. nec ego inq̄t ip̄e hāc q̄stionē aperire aut signacula ei⁹ soluere sū idone⁹: vade poti⁹ ad abrahā patrez multaꝝ gētiū: ad quē ꝓmissio fctā est: q2 in semie tuo bn̄dicenẗ oēs gētes Gen̄.ij. Interrogo igr̄ abrahā sꝫ expauescit ēt ip̄e. ꝛ tāte rei nouitate ꝑculsus noli inq̄t turbare ꝑegrinationē meā: egress⁹ em̄ de terra mea ꝛ de cognatiōe mea et de domo p̄ris mei i minādis gregib⁹ ꝛ armētis. in pascuis comitādis. in fodiendis puteis ego valeo. Sꝫ quā ꝓponis q̄stionē soluē neq̄o. vade poti⁹ ad moysen famulū dei. cui locut⁹ est dn̄s facie ad faciē. q̄si hō ad ꝓximū suū. Exo.33. Interrogo igr̄ moysē ꝛ ecce moyses medio ꝯcessu surgēs velata faciez libris onust⁹. ꝯgeriē ꝛ siluā mādatoꝝ legaliū ꝓponit nec exponit. penthatheucū suū sub cui⁹ sarcina sudat ꝓ ꝓijcit in mediū. īueniūẗ ibi p̄cepta q̄dā moralia. q̄dā cerimonialia. moralia sūt qꝫuis ꝓficiētia: nō tn̄ sufficiētia ad salutē. cerimōialia vero tātis obūbrata. figurꝫ tātis imaginib⁹ opta. vt nō dicā ipleri sꝫ nec itelligi q̄dē possint. Ibi cultellus ꝑpucij. libell⁹ repudij. oculoꝝ ꝛ dētiū taliones voluit ḡ ꝛ reuoluit moyses. cōsūptoqꝫ frustra toto legēdi officio. latent eū hui⁹ doctrie mysteria Erubescit itaqꝫ moyses ꝛ defectū suū ꝯfitēs ait. Uelata facie ego sum. parce q̄so pudori meo. ꝛ cū tabul' meis lapideis ppl'm meū lapideū ꝑmitte docere. vade poti⁹ ad dauid quē īuenit dn̄s ꝩꝫ cor suū. forte in cythara ꝛ psalterio eructabit tibi ꝟbū bonū ꝛ aut ip̄e soluet q̄ōnis signacula. aut de stirpe ip̄i⁹ surget q̄ soluet ea. Interrogo igr̄ dauid. sed excusat se ēt dauid dicēs. Nō sūꝫ dign⁹ ad tante q̄stionis sublimitatē assurgere. Q̄m iniquitates mee

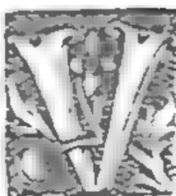
supgresse sunt caput meū: ꝛ si cut onus graue grauate sunt sup me. ps. xxxvij. Ideoq̃ hu ius mysteria q̃stiōis nō min⁹ sunt obscura mihi q̃ tenebro sa aqua in nubib⁹ aeris Uade inquit potius ꝛ voca oīs si mul pphas ad spectaculū istō si forte reuelet eis de⁹ ꝛ apiat oculos intelligentie eoꝝ. forte qđ nō intelligūt singuli. intelligent vniuersi. Interrogo igitur simul oēs pphas. Conuenientib⁹ vero pphis in vnū ꝛ ad solutionē q̃stionis labo rantib⁹. cum singuli multa di cant ꝛ deficiant. surgit Paul⁹ qui eoꝝ labori ꝯpatiens ꝛ eis manu silentium indicens ait.

B ¶ Lex nemineȝ ad pfectū adduxit. Justicie aūt dei p fideȝ Jesu xpi in oēs q̄ credūt in eū ad Heb. vij. Cōsonat etiā Pe trus collega suo paulo ꝛ volventibus atq̃ reuoluentib⁹ li bros legis ꝛ pphetarū exclamat Quid tentatis imponere iugum qđ neq̃ nos neq̃ pres nostri portare potuim⁹: Non sic inquit. sed p gratiā dñi nr̄i Jesu xpi credim⁹ saluari Act. xv. Uera sunt iquit Johānes q̄ Petrus ꝛ Paulus dicūt. qm̄ lex p Moysen data est. gr̄a et veritas p Jesum xp̄m facta ē. Joh. j. His itaq̃ auditis manifeste ꝯpēdo me frustra pro nostra questiōis solutione interrogasse doctores theologos āntique legis mosayce. Quapropt̄ accedo ad doctores theologos noue leg̃ euāgelice ꝛ eis ppono admiratiue q̄ōnis vba dicēs Quenā doctrina hec noua. q̄ fuit q̄stio a principio pposita: vestris reuerentijs sepi⁹ repetita. ¶ Ad Scđ quā quidē q̄stionē noue legis q̄ōnis doctores catholici sub cōclusōne ppositione rn̄dent q̄druplici. ¶ Prima est q̄ hec ē doctrina pfun de capacitatis et subtilitatis inaccessibilis ¶ Scđa ē q̄ hec est doctrina stupēde sublimitatis ꝛ difficultat̄ ipscrutabilis. ¶ Tertia est q̄ hec est doctrina timēde seueritat̄ ꝛ ciuilitat̄ ipturbabilis. ¶ Quarta est q̄ hec est doctrina q̄rende felicitatis ꝛ vtilitatis incōpabilis. Uñ apl's Paulus doctorū catholicoꝝ eximius ꝛ ceteris audacior ad loquēdū premissas q̄ttuor ꝯclusiones breuiter innuēs: ꝛ pariter ꝯprehēdēs de hac noua doctria alte exclamat dicēs O altitudo diuitiaꝝ sapientie ꝛ scientie dei q̃ incōprehensibilia sunt iudicia eius: et inuestigabiles vie eius. Rom. xj. Ubi aīaduerto doctorem hunc eximiū correspōdēter ad pmissa quattuor notare correlaria. ac si aperte mihi diceret. frustra quesiti solutioneȝ q̄stionis pposite alibi q̃ in scola doctrīe euāgelice. Et pmo frustra q̄sisti i scola philosophica disputāte subtilia. nam ecce altā sublimitatem ꝛ inaccessibilem. q2 altitudo diuitiarū. Scđo frustra q̄sisti in scola mathematica scrutante difficilia. nempe ecce latam difficultatē ꝛ ipscrutabilem. q2 sapientie ꝛ sciētie dei. Tertio frustra q̄sisti in scola iuridica disceptāte ciuilia. nā ecce firmā ciuilitateȝ ꝛ ipturbabilem. q2 incōprehēsibilia

1. ꝯclo
2. ꝯclo
3. ꝯclo
4. conclusio

sunt iudicia ei⁹. Quarto frustra ꝯsisti in scola mosayca ꝑ tractātē vtilia. nam ecce summam vtilitatem ⁊ incōparabilem. q: inuestigabiles vie eius Hec itaq; Paulo dicēte Assurgunt ei pariter oēs doctores catholici ⁊ eius ꝯcordāt snie. Sz vt vnus loquat̃ pro oib⁹. ecce doctor veridicus Augustinus quasi syndicus aliorū vnus verbū ꝓponit pro singulis ⁊ dictis Pauli testimoniū perhibet veritatis. Uera sunt inquit que paulus asserit ⁊ nihil verius dici potest. Nam in hac sacra doctrina noua supereminenter continetur quicq̄d in aliꝭ vtiliter inuenit̃. Quicquid em̄ hō extra didicerit. si noxium est hic damnat̃: si vtile est hic inuenit̃. ⁊ cū ibi q̄sq; inuenerit / oia que vtiliter alibi didicerit. multo abundantius inueniet ea q̄ nusq; alibi inuenire potuit. Uerba sunt Augustini secundo de doctrina xp̄iana. cap̄. vlt. Quib⁹ auditis prostratis in terrā genibus corporis et flexis poplitibus cordis mei doctrine salubris supremum doctorem ⁊ magistrum exoro suppliciter ⁊ deuote. humiliter postulās cum Sapientissimo Salomone. Da mihi dn̄e sedium tuaꝝ assistricem sapientiam. mitte illam de celis sanctis tuis ⁊ a sede magnitudinis tue. vt mecum sit ⁊ mecum laboret. Sapientie nono. Quod nobis cōcedat qui sine fine viuit et regnat. Amen.

¶ Questio eiusdem in suis vesperijs.

Utrum petri ecclesia lege reguletur. Reuerēdi patres ⁊ domini. Ego reus ⁊ indign⁹ peccator Petrus de pastore Petro ⁊ ei⁹ grege vel eccl'ia tractaturus / imo indign⁹ ꝑuaricator xp̄ianus de legislatore xp̄o ⁊ ei⁹ lege seu regula ꝑmitus locuturus formido: nimirū ⁊ dimisso capite verit⁹ sum ne mihi ꝯueniat illud ꝓphete Dauid elogiū. Pctōri aūt dixit de⁹. quare tu enarras iusticias meas ⁊ assumis testimoniū meū ꝑ os tuū? Igitur tremūt labia. herēt fauces. balbutit lingua. ⁊ oīa vocis organa fere penit⁹ obmutescūt. Et dū in tātoꝝ viroꝝ p̄ntia de materia tā ardua loq̄ vereor: ⁊ tacere ꝓhibeor: fugaz cupio: sz quo fugiā nescio. Si em̄ fugiā ouis ad pastorē Petr⁹ ad petrū: imo si ꝯfugiā filius ad patrez. xp̄ian⁹ ad xp̄m. timeo repelli ⁊ ꝓpter pctā mea nullaten⁹ exaudiri. Non est ergo quo securi⁹ fugiaz q; filius ad matrē. fili⁹ eccl'ie ad matrē ecclesiā. Spero nāq; ꝑ hāc piā matrē q̄ pctōres ꝯciliat apud patrē nō repelli q̄dem sz suscipi ⁊ ꝑ materne pietatis viscera ꝯfortari. Ad hanc igit̃ confugiēs ⁊ sua lege regulari cupiens: me ⁊ dicta mea oia sue ⁊ suoꝝ filioꝝ tam p̄ntiū q; absentiū charitatiue correctiōi cōmitto. ⁊ sub hac ⁊ aliꝭ ꝓtestationib⁹ fieri ꝯsuetis q̄s supplico haberi ꝑ repetitis: gra breuitatis ad q̄stiōis. r̄nsionē

B accedo. ¶ Pro qua tres breues articulos faciã & in quolibet articulo sic ꝓcedã. Prim⁹ erit de xp̄i regula siue lege. Scd̄s erit de petri eccl'ia siue grege. Terti⁹ erit de gregis petri & legis xp̄i ꝯformitate. Prio premittã tres distictiones. Scd̄o ponã tres ꝯclusiones rn̄siuas Tertio iferã tres ꝓpōnes correlarias.

Decisio q̄stiōis.

C ¶ Quãtū igr̄ ad p̄mū articulū in quo vidēdū est de xp̄i regula siue lege sunt tres distictiōes premittende. Pria erit gn̄alis de lege. Scd̄a sp̄alis de lege diuina. Tertia sp̄alior de lege xp̄i seu regula.

1. arti.

¶ Pria g̊ distictio est q̄ lex (vt ad ꝓpositū ptiet) multipl'r & p diuersis capi solet. Qn̄q; sumit̄ p pria lege q̄ est lex increata. Et sic diffinit Aug. legē lib. j. de libe. arbi. Lex eterna ē sūma rō cui semper obtēpādū est &c. Et. xxij. ꝯtra Faustū. Lex eterna ē diuina mēs seu volūtas ordinē naturalē fuari iubēs turbari vetās. Vn̄ p; q̄ sicut volūtas diuia est simpl'r pria cã i gn̄e cause efficiētis/ sic ipsa est lex simpliciter prima in genere legis obligantis. Quare sicut nulla cã scd̄a p̄t agere ipsa nō agēte. sic nulla lex pōt obligare ip̄a nō obligāte. ꝓut al's declaraui. Qn̄q; vero sumit̄ lex p signo prime legis qd̄ est lex creata. Et sic diffinit Tullius in philippicis q̄ lex nihil aliud ē q̄ recta rō a numie tracta a deo diriuata: iperās honesta ꝓhibensq; ꝯtraria. Sed sic capiendo legem pro lege creata adhuc qn̄q; sumit̄ gn̄aliter p qualib; tali lege naturali humana vel diuina scripta vl' nō scripta. Et sic diffinit Tulli⁹ lib. de natara deoꝝ. q̄ lex est recti p̄ceptio/ prauiq; depulsio. Qn̄q; vero sumit̄ sp̄aliter p lege naturali. Et sic diffinit Tulli⁹ lib. de legib⁹. q̄ lex est rō insita a natura q̄ iubet que sūt faciēda: ꝓhibetq; ꝯtraria. Qn̄q; etiã sumit̄ specialiter p lege hūana scripta. Et sic diffinit Gratian⁹ dist. j. q̄ lex est cōstitutio scripta. Et dist. ij. c. lex est. q̄ lex est ꝯstitutio ppl'i qua maiores natu simul cum plebib⁹ aliq̄d sanxerūt. Et sic q̄uis iste termin⁹ lex sit gn̄al' ad oēm legē. tn̄ qn̄q; restrigit̄ ad vnã determinatã speciem.

1. disti ctio.

D ¶ Secūda distinctio est q̄ lex diuina vt sumit̄ pro lege diuinitus inspirata qualis est lex Moysi vl' xp̄i. Uno mō potest sumi p aliqua vna regula data a deo: aliq̄d precipiente vel ꝓhibēte. Alio mō pro aliqua vna cōgregatione: plures tales regulas cōtinente. Qualiter tota doctrina xp̄i dicit̄ lex xp̄i. Et sic sumitur in ꝓposito. Sed sic capiendo adhuc pōt sumi stricte p aliqua tali congregatione solū ꝯtinente precepta & ꝓhibitiōes: q2 hec duo solu; ptinent ad legem ꝓprie dictam. Alio mō pōt sumi large pro aliqua tali ꝯgregatiōe nō solū cōtinente precepta et ꝓhibitiōes: s; etiam cōcilia & ꝓmissiones: testiōnia historialia. exēpla imitabilia. miracula. sacra. ꝓmissiōes premioꝝ. ꝯminatōes supplicioꝝ. & multa hmōi. q̄ l; nō sint de substã

2. disti ctio.

tia legis pprie. qr nec ligant nec obligāt eo q his nichil iperat aut phibet: ipsa tñ sunt fortissima adiutoria ad legez sustinēdū. ideo dñr ptes legis diuine cōiter dicte. ¶ Tertia distictio ē q lex xpi seu regula. Uno mō pōt sumi stricte p cōgregatiōe illoꝝ et silr eoꝝ q docuerūt apli et discipuli ei9 auctoritate sua. Et sic sumit hic Uñ lex xpi seu regula dr tota doctrina euāgelica itelligēdo p euāgeliū non solū doctrinā quattuor euāgelioꝝ: sed gñaliter nouū testamētū. Queadmodū doctrinam suam vocat Paul9 euāgeliū. ij. ad Thim. j. Sed sic capiēdo adhuc pōt multiplr sumi. Uno mō p talis doctrine vitate. siue sit in mēte siue i scripto vel in voce Alio mō pōt sumi p talis veritatis vel obiecti intellectuali cognitiōe. Uñ nō min9 pprie dicit lex vel pceptū vel phibitio ipa cognitio agēdoꝝ vl nō agendoꝝ q ipa veritas enunciās quid agendū vel nō agēdū. Ideo dt venerabilis Hug. prio de sacramētis. pte. vj. c. vj. Quid cognitio faciendoꝝ fuit: nisi qdā ad cor hois fctā pceptio et qd rursum cognitio vitādoꝝ nisi phibitio. Hec āt cognitio pōt eē multiplex. qa vel solū apprehēsiua vel iudicatiua. Et si iudicatiua vel cū formidine vel cū certitudine. Et si cū certitudine/ vl pōt eē habitualis/ vl actualis/ vl ab habitu acqsito solū/ vel ab habitu etiā ifuso. Uñ fm hoc loquēdo pprijssime lex xpi pōt dici fides infusa vel act9 ei9 quo creatura rōalis firmiter assentit doctrine xpiane vitatib9. ¶ His g distinctiōib9 pmissis ad vidēdū qliter hmōi lex seu regula ē rōali creatura p statu vie pfectissima lex creata. tres sunt cōclusiōes declarāde ¶ Pria cōclo ē q lex natural/ vel hūana/ vl etiā lex diuina mosayca viatori nō est lex pfectissima creata. Pz prio de lege naturali vl hūana. qr alit seqret q viator ex puris naturalib9 sine fide possz oia ad q tenet pfectissime cognoscē: et adiplere cōtra aplz ad Heb. xj. Sine fide ipossibile ē placere deo. Scdo idē ptz de lege mosayca. qr fm aplz ad Heb. vij Nihil ad pfectū adduxit lex. Et loqt de lege veteri p moysen data. qre et c. ¶ Scda cōclusio ē q lex xpi seu doctrina vocalis aut scpta vl ipa mētalis solū apphēsiua vl et ipa adhesiua si nō sit ex fide ifusa non ē viatori pfectissima lex creata. Pz qr nullus viator p legē xpi sine fideli credulitate pōt oia ad q tenet pfecte itelligere. iuxt illd Esa. vij. Nisi credideritis nō itelligetis. ¶ Tertia cōclusio ē q lex xpi sola seu doctrina (.i. fidei infuse hitus vl actus quē viator hz de ea) est sibi perfectissima lex creata. Ptz: qr nullus viator p aliud signum seu directiuū creatuz nisi per hmōi fidem vel eius actum oia ad que tenet perfecte cognoscit: vt ex pdictis apparuit. et per hmōi signuz illa pfecte cognoscit. qr si nō tunc fidelis operans fm fidei xpi directionē nō sufficienter ope

Marginalia: A (beside "diuine cōiter dicte"); 3. disti ctio.; B; 1. cōclo; C; 2. cōclo; D; 3. cōclo

raretur ad ꝯsequēdū salutem contra illud Marci vlti. Qui crediderit ꝛc. saluus erit ꝛc. E
¶ Ex p̄dictis sequunt᷑ alique ꝓpōnes correlarie. Pria ꝙ sicut virt⁹ iusticie solū est in mēte ꝛ non in scripto/vł voce. sic in ip̄a est ꝓprie lex seu regula iuste vite. Ptz: qꝛ nullo existēte scripto vel voce: adhuc lex esset nec regule itellectuales q̄ sunt reruꝫ naturales imagines minus essent seruād̄e nec hō min⁹ obligaret᷑ ad easq̄ꝫ si ipsas legeret vel audiret. q̄re ꝛc. ¶ Scd̄a est ꝙ sicut vox audibilis nō est lex ꝓprie sic nec scriptura legibilis: sꝫ solū eq̄uoce. Ptz: qꝛ vox vel sc̄ptura lex nō dicit᷑ aut regula nisi ea figura vel tropo qua nomē rei ꝛ veritatis imagini iponit᷑ vł signo. sicut imago regꝫ rex dicitur. Ptz: qꝛ iuriste diffinientes legem diffiniūt eā ſm ei⁹ min⁹ ꝓpriā acceptioneꝫ: qꝛ vt ꝫ. pꝫ Gracian⁹ ꝛ alij solū diffiniūt legem scriptā. ¶ Tertia est ꝙ sicut ad legis xp̄i hituālem fidem oīs viatoꝛ obligat᷑ sine vlla excusatiōe: sic ab ei⁹ actuali fide null⁹ excusat᷑ nisi sola incapacitate. Primū ptz ex illo dicto apl'i Heb. xi. Sine fide impossibile est placere deo. Uñ lꝫ iter hoīes alij alijs minus sint capaces ꝓpter breuitateꝫ intellect⁹ experientie paucitatē aut defectū doctrine vel gratie. qꝛ nō oēs equaliter obligant᷑ ad credēdū singula legis in particulari ꝛ explicite: tñ nullū est gen⁹ hoim adeo tardū itellectu qd̄ salteꝫ in vniuersali ꝛ iplicite nō pos

F

sit oīa credere. i. credere vniuersaliter q̄cq̄d ibi asserit᷑ eē verū. io᷑ a tali credulitate habēda loco ꝛ tp̄e null⁹ oīno excusat᷑ nisi sola icapacitate. Par uulos aūt ꝛ furiosos ceterisq̄ꝫ passionibus mēte captos: seu alia naturali ipossibilitate ꝓhibitos icapaces voco. ꝛ si nō simpl'r tñ ſm q̄d: scꝫ dū his defectib⁹ laboꝛāt: quare nō opꝫ ꝙ aliq̄d actualiter credāt. io. ꝛc. Et hec de primo articulo. G
¶ Quātū ad scd̄ꝫ articulū i q̄ 2. arti.
vidēdū est de Petri eccl'a siue grege sunt distictiones p̄mittende. Prima erit gn̄aliter de ecclesia. Scd̄a special'r de militāte ecclesia. Tertia magis specialiter de Petri ecclesia. 1. disti
¶ Prima ergo distictio ē ista ctio.
ꝙ ecclesia pōt multipl'r sumi. Uno modo ꝓ tēplo materiali Et sic sumit᷑ in veteri testamēto. Deut. xxiij. Eunuchus nō intrabit ecclesiā. Et i nouo testamēto. j. Coꝛi. xi. Nūq̄d domos nō habetis ad mād̄ucandū ꝛ bibēdū aut ecclesiā dei cōtēnitis? Alio mō sumit᷑ ꝓ templo sp̄uali. Et sic multipl'r pōt sumi. Uno mō particularit᷑. et sic q̄libꝫ rōalis creatura quā de⁹ special'r inhabitat p̄t dici eccl'ia dei sicut dr̄ tēplū. Alio mō magis gn̄aliter ꝓ aliq̄ cōgregatiōe taliū creaturaꝝ siue vniuersali siue ꝑticulari Et sic iteꝝ mł'tipl'r p̄t sumi. Uno mō ꝓ oīb⁹ cognoscēntib⁹ clare vel beatifice catholicas v̄itates. ꝛ sic vocat᷑ eccl'a triūphās de qua dr̄. Laus ei⁹ in eccl'ia sctoꝝ. ps. cxlix. Alio mō ꝓ oīb⁹ cog̃scēntib⁹ enigmatice hu=

iusmodi veritates. Et sic nō so lū scī sunt ecclīa triūphās: sz etiā cū bonis malos & cū hoi- bus demones cōprehēdit. Un etiā qñq3 noie ecclīe maligni signant. vt cū dr: odiui ecclīam malignātiū. psal. xxv. Lz aūt hoc modo iterū ecclīa multipli citer posset sumi: tñ vt ad ppo situ ptinet ecclīa sumit p hoi- bus in mortali corpe natura- liter viuētib9. & enigmatice co gnoscentib9 catholicas verita tes. Et sic vocat ecclīa militās de q̄ dicit. Actū. xx. Attēdite vobis & vniuerso gregi in q̄ po suit vos spūssctūs epōs regere ecclesiā dei. Et sic sumit i pposito. ¶ Scdā distinctio est ista

A

1. disti ctio.

q ecclesia militās dupliciter pōt sumi Uno modo p ecclesia vniuersali. & sic est vnica ecclīa et extra quā nō est salus. de q̄ dicit aplūs q xp̄s est caput cor poris ecclesie & corpus ei9 est ecclīa. Col. j. Alio modo pro ecclesia pticulari: & sic sūt plu res ecclesie. iuxta illud dictū eiusdem apostoli Salutāt vos oēs eccle xp̄i. Ro. xvj. Utroq3 aūt p̄dictorum modorū adhuc multipliciter sumit ecclīa. Nā sumendo eā p ecclesia vniuer sali qñq3 sumit p cōgregatione oīm fideliū actu existentium: qñq3 vero generalius sumit p congregatione oīm fideliū a tempore xp̄i vel apostolorum vsq3 nūc succedentiū. Et sic di stinguitur ecclesia xp̄i contra synagogā moysi Et isto modo accipit Aug. ecclesiā in li. cōtra manicheos. vt habet. xj. disti ctiōe. c. palā. & alibi. vbi dt q euāgelio non crederet. nisi eū ecclesie auctoritas cōpelleret. Hoc em̄ mō ecclīa est maioris auctās q̄ euāgeliū sit. q2 hui9 ecclīe euāgelista siue scriptor euangelij ps existit. Qñq3 aūt adhuc generali9 sumit ecclīa p cōgregatione oīm fideliū a pncipio mūdi vsq3 ad cōsumma tionē sclī: & sic non solū cōphē- dit ecclīam xp̄i: sz etiā synago gā moysi: & eos q fuerūt sub le- ge naturali. et isto mō accipit Au. li. xv. de ciui. c. j. vbi dicit q nō solū a tpe corpalis pñtie xp̄i & aplōrū ei9: sz ab ipso abel vsq3 in hui9 sclī finē pegrinan do pcurrit ecclīa. Et Greg. in quadā omel. dicit q ab abel iusto vsq3 ad vltimū electū sp manet ecclīa. hoc em̄ modo sy nagoga in veteri testō appel- lat noie ecclesie. Nūe. xx. Cur eduxistis ecclīam dñi i solitu- dinē. ¶ Sz etiā sumēdo eccle B

siā p ecclīa pticulari. iterū mul tiplicit pōt sumi Uno modo p q̄cūq3 cōgregatione fideliū: si ue virorū siue mulierū. Et sic dr j. Pet. v. Salutat vos ecclesia q̄ est i babilone. & isto modo su mit i pluribus sacre scripture locis. Alio modo sumit spālit p tota cōgregatione clericorū et sic nunq̄ accipit i textu scri pture diuine. sz clerici nomen ecclīe appropriauerūt ad seip- sos/vocantes se ecclesiasticos Alio modo adhuc sumit ma- gis spāliter p aliquo pticulari collegio clericorū. Et sic i iure canonico ecclesia iterū habet varias significationes. vt no- tat extra de ver. sig. c. cū cleri ci. i glo. Sz his & aliis signifi- C

catiōibus omissis/ecclesia mi

litans pprie sūpta p eccl'a uni-
uersali potest isto mō describi
Ecclesia est ois hō fidelis vel
oēs hoīes fideles in mortali
corpore naturaliter viuentes
Et voco hoies fideles actu/
vel habitu implicite vel expli-
cite credentes vel enigmatice
cognoscentes oēs catholicas
veritates. Voco aūt catholi-
cas veritates: veritates q̄b⁹ q̄
libet viator actu vel habitu ex
plicite vel iplicite firmit̄ assēti
re tenet̄ Sz dico ois hō vl' oēs
hoies: qr ēm aliq̄s nō solum i
plurib⁹ hoibus: sed i vno solo
pōt vel potuit stare eccl'a. Nā
vt dicit Aug. sup psal. cxxviij.
Aliqñ in solo abel eccl'ia erat.
Et vt quidez dicunt aliqñ: scz
tpe passionis xp̄i tota ecclesia
et tota fides ecclesie xp̄tane i
maria matre xp̄i remanserat.
D 3. distinctio. ¶ Tertia distinctio est ista: q
petri ecclesia dupliciť pōt su-
mi. Uno mō p ecclesia quā pe
trus apl's psonaliť rexit. Alio
modo p ecclesia pticulari in q̄
ipe sedem tenuit. Et qr ista dr
fuisse ecclesia romana: ideo di
stinguēdū q romana ecclesia
multipliciť sumiť. Qñqz p sū-
mo pontifice z q̄busdā p̄sbyte
ris z dyaconis: quos nō ex au
ctoritate diuine scripture: sz
ex ɔsuetudine obseruātie hūa
ne papā z cardinales vocam⁹
Qñqz aūt sumitur p solis car-
dinalibus. qñqz p oibus cleri
cis romanis: qñqz p oib⁹ fide
lib⁹ romane dyocesis: qñqz p
oibus credētib⁹ fidē aplicam
predicatā romanis. Et sic vni
uersal' eccl'ia pōt vocari eccle-
sia romana z oēs fideles pos-
sunt appellari rōani. vt dicūt
aliq̄ sicut paul⁹ apl's extra ita
liā nat⁹ anteq̄ rome fuerit se
esse hoiez romanū asseruit. vt
ptz Act. xix. Et isto modo ēm
illos sumit̄ eccl'ia romana vbi
cūqz innuit̄ q ɔtra fidē errare
nō pōt romana eccl'a. vt. xxiiij
q. j. pudēda. z ca. aduocauit.
His ergo distictiōib⁹ p̄missis
aduidēdū q̄liter vtraqz eccl'ia
scz tā eccl'a vniuersalis q̄ pti
cularis eccl'ia romana: siue ro-
mana dyocesis fuit petri eccle
sia: tres sunt ɔclusiōes decla-
rande. ¶ Prima est q petrus E
apl's ex xp̄i istitutione princi 1. ɔcl'o
patū habuit vniuersalis eccle 2. ɔcl'o
sie. Scda est q petrus apl's ex
xp̄i ordiatione episcopatū te
nuit romane ecclesie. Tertia 3. ɔcl'o
q petr⁹ apostol⁹ pri⁹ tpe sum
mus pontifex fuit q̄ eps ro-
mane ecclesie. ¶ Ad declara- F
tionē aūt harū ɔclusionū sciē- Pro-
dū est q circa istā materiā sūt bat. 1.
varie assertiones istis conclu cōclu-
siōib⁹ aliq̄ modo repugnātes. sio.
Pria est q null⁹ sacerdos ex
xp̄i institutione sup alios hz/
aut habuit maiorē ptātem: sz
oēs eq̄lē. ¶ Scda est q Petr⁹
apostol⁹ non habuit sup alios
apl'os: nec p ɔñs sup vniuersa
lē ecclesiā principatū: et si ha
buit iter eos aliquo modo pri
matū: hoc non fuit p modum
p̄sidētie vel dñatiōis: sz p mo-
dū volūtarie reuerētie z humi
liatiōis. sic q alij apl'i nō tāq̄
sibi subditi/ sz rōne sue āntiq̄-
tatis z pfectionis ei in multis
volūtarie deferebāt ¶ Tertia G
est q petrus habuit sup alios
pprie pricipatū: tñ nō ex isti-

tutione xpi: sz ex ordinatione aplor. Quarta e. q petr9 non fuit potifex roman9 siue romane eccle eps. Quita. q romana eccla no hz sup alias ecclesias pricipatu nisi iproprie capiat ecclia romana pvniuersali ecclia Et o ista itelligit q romana ecclia e caput oiz ecclesiar. Sexta q pticulars ecclesia romana hz sup alias pncipatu Et hoc ponit fm qdru
A plice modu. ¶ Prim9 mod9 e. q ipa habuit hmoi pricipatu
1. opi. no ex ordinatioe diuia: sz hua na. Et iste mod9 e duplex Un9 est q hmoi principatu habuit auctoritate ipatoris ztantini: siue alior impator. ¶ Se
2. opi. cund9 mod9 est q ipm habuit auctoritate gnaliu zciliorum
3. opi. Terti9 aut modus est q hmoi principatu habuit no ex ordinatioe huana: sz diuina. z iste est duplex. Unus mod9 est q huc pricipatu habuit imediate ex institutioe xpi: z eu accepit qn petr9 fact9 fuit summ9 potifex dicete xpo. Mat. xvj.
4. opi. tu es petr9. zc. Ali9 et quart9 mod9 est q ipm habuit no immediate a xpo: sed a beato petro qui de antiochia in romamana ecclesia sede sua trastulit. et eam oib9 alijs ecclesijs pretulit Licet aut no sit facile predictas assertiones efficaciter impugnare. tn ztra eas pbade sunt zclusioes premisse. Unde ad declaratione zclusionis prie tres sunt ppones p
B mittede. ¶ Prima est q in petro et ceters aplis duplex fuit potestas. s. potestas ordinis z potestas regiminis. Pria fuit potestas consecradi / ligandi / et soluendi. Secunda fuit potestas ordinandi subiectos et ad eor salutem gubernandi. Scda ppo est q in petro z ceteris apostolis fuit equal potestas ordinis: quia vn9 ordo erat in singulis. s. ordo sacerdotalis. ideo i his q ad hoc ptinent rone ordinis non erat maior ptas in vno q in alijs.
¶ Tertia e q in petro z ceters apostolis no fuit equalis potestas regiminis. sed ex xpi istitutione in hac potestate petrus fuit maior z prefuit alijs ideo in multis prima ordinis potestate ligare z cohibere potuit in eis Un q hmoi ptas ex christi institutione in eo maior fuerit q in alijs ex verbis xpi concluditur no precise ex eo q petro dixit. Matth. xvj. Qocunq ligaueris sup terra: erit ligatum z in celis. z qocu q solueris sup terra: erit solutu et in celis. Na Matt. xviij. similia verba dicuntur oibus aplis. Et Joh. xx. Quor remiseritis peccata remittunt eis. et quor retinueritis / retenta sunt. Sed ex eo q prius tpe z singulariter dicit illud pmittens. zc. Tu es petrus et sup hac petra edificabo ecclesiaz mea. z tibi dabo claues regni celor. Et Joh. j. Tu vocabers cephas. Et Joh. vlt. Pasce agnos meos. pasce oues meas maiores. p agnos z p oues simpliciores itelliges Plura alia D
possent iduci scripture testionia: sz ex his ptz zclo. j. Scda pbat. 2. zclo
zclo no pot efficacit pbari ex scptur diuis: qz i eis no legit

q xps ordinauerit petrū epm romanū: imo q petr⁹ fuerit vl' māserit rome nō iuenit̄ i tota scriptura sacra d̄scribēte act⁹ aploꝝ. hoc tñ pōt rōnabil'r p̄suaderi ex hystorijs autēticis q̄ narrāt q Petr⁹ exñs rome p̄secutiōe in ea crescēte vrbez romanā voluit dimittere: sed occurrēte ei xp̄o ait petr⁹. dñe q̄ vadis? Ad quē xps. Uado romā iterū crucifigi. Ex q̄ dicto petr⁹ intelligēs seip̄m tā̄q alterū xp̄m: seu xp̄i vicariū ibidem debere martyrio coronari reuersus ē. z ibi vsq ad finē vite remāsit. Uñ verisil'r cōcludit̄ q ibi sedē z ep̄atum tenuerit. nō q̄dē ordinatōe hūana cuiuscūq frenti ip̄atoris siue ɔsilij gñalis. sz ordinatiōe diuina iperatoris celestis. lz hec ordīatio forte postea fuerit z p ip̄atores roborata: z p ɔcilia gñalia ɔfirmata. Et sic ptz ɔcl'o. z c. ¶ Tertia ɔclusio

pbat̄. 3. ɔcl'o pbat̄: q2 petr⁹ exñs pontifex summ⁹ pri⁹ i anthiochia sedit q̄ rome. sicut pz Act. xj. Uñ sicut legit̄ i cronic̄. Petr⁹ p q̄tuor ānos post passionē xp̄i i ptib⁹ hierosolimitanis ecclesiā rexit. postea p septē ānos āthiochie sedit. Et sic a passione dñi fluxerūt vndecim anni anteq rome sedē suā trāstulerit. z p ɔñs plurib⁹ annis fuit pōtifex roman⁹. Quare ptz q eē pōtificē romanū nō ē necessariū eē pōtificē summū q2 nō est de essentiali necessitate pōtificis summi q sit ep̄s romanus: nec alteri⁹ particularī ecclesie ep̄s. Et sic ptz ɔcl'o t̄tia ¶ Ex p̄dictis sequunt̄ alique

ɔp̄ōes correlarie. Pria est q pōtificat⁹ summ⁹ z pōtificat⁹ roman⁹ sūt pōtificat⁹ distincti lz sint in eād̄ē p̄sonā diuina ordinatiōe ɔiuncti. Scd̄a est q pōtificat⁹ isti nō sunt necessario sic ānexi q̄n ex cā rōnabili valeāt separari. puta si sūm⁹ pōtifex cū ɔcilio gñali iudicaret esse vtile eccl'ie vniuersali q eccl'am romanā oino dimitteret z se alt̄i copularet. z hoc ex cā rōnabili: sicut si roma: aut diocesis romana subuerteret̄ vt sodoma vl'a fide euerteret̄ vt hierosolima: vel ppt̄ aliud grāde crimē aut graue scisma. ¶ Tertia ē q si pōtificat⁹ isti essent de facto separati romana eccl'ia nō eēt caput oim eccl'iaꝝ: nec haberet principatū ppl'i xp̄iani. Ptz. quia hāc dignitatē capitis p̄cipatus honoris sp ecclesia tenet: et tenuit: quā summ⁹ pontifex sibi specialit̄ copulauit. iō anthiochia illā dignitatē p̄didit et causa romana eccl'ia acq̄siuit q̄n petr⁹ de anthiochena ciuitate romā translatus fuit. quare ptz. q romana ecclesia non est caput aliaꝝ nisi rōne sui capitis. i. summi pōtificis qui de facto pontifex roman⁹ existit. Ideo excluso huiusmodi capite vel ipso manēte summo z nō romano pontifice ipa caret illa dignitate. quare z c. Et hec d̄ scd̄o articulo ¶ Quā̄ ad tertiū articulū in quo p3. articulus. vtū ad tertiū articulū in quo responsione ad q̄situ videndū est de gregis petri z legis xp̄i ɔformitate. p tituli questiōis declaratōe sunt tres distictiones p̄mittende. ¶ Pria ergo distictio.

distinctio est ista. q lege regu
lari dupl'r pōt intelligi. Uno
modo vt idē sit q legē habere
et ea obligari. Et isto mō satis
clara est ex primo articulo q-
stionis p̄itas. Alio mō vt idē
sit q sm legē viuere & ei cōfor-
mari. Isto modo tractādi est
in presenti articulo q̄stiōis dif
A ficultas. ¶ Secunda distictio
2. disti ctio. est q legi cōformari pōt eē du
pliciter. Uno modo in creden
dis. Alio modo in volendis.
Pria cōformitas ptinet ad in-
tellectū: & fit p fidē & charitatē
Nā sm apl'm pria Corin. xiij.
he sunt tres virtutes theolo-
gie in quib' cōsistit pfecta con
formitas legis diuine: et tota
pfectio religionis christiane.
B ¶ Tertia distinctio est q legi
3. disti ctio. difformari etiā dupl'r pōt esse
Uno mō sm intellectū erran-
do cōtra legem / errore heresis
seu alicui' falsitas repugnātis
fidei. Alio mō sm affectū errā
do cō legem errore heresis sed
alterius culpe mortalis repu
gnātis spei aut charitati. Unde
sm hoc est intellect' questio-
nis Utrū petri ecclesia lege re-
guletur hoc est vtrū legi cōforme
tur: sic q nunq pter aliquē
errorē legis regule difformet
C ¶ His ergo distinctiōib' pre-
missis sciendū est q de prima
cōformitate vel difformitate est
in hac q̄stione difficultas spe-
cialis. ideo de illa principal'r
dicā & de ea itelligā in cōclusi
onibus ponendis: sed pri' re-
citāde sunt quedā assertiōes.
circa istā materiā plurimū dif
ferentes. ¶ Pria ē in qua cō-
muniter oēs fideles videntur
consentire q tota ecclesia siue
multitudo oim xpianorū here
ticari non pōt siue contra fidē
errare. Scda est q nec etiā cō
cilium gñale. Tertia q nec ro
mana ecclesia. Quarta q nec
collegiū cardinaliū. Quīta q
nec papa canonice intrans.
Alie aūt sunt quinq assertiōes
predictis valde repugnātes.
¶ Una est q papa intrās ca- D
nonice hereticari pōt / siue cō-
tra fidē errare. q Petr' & mul
ti alij legūt sic errasse. Septi-
ma est q ecclia romana etiā
pōt sic errare siue capiat p col
legio cardinaliū / siue p colle-
gio pape: siue in quacūq alia
significatōe sumat dūmō noie
romane eccl'e nō iportaret to
ta m'titudo fideliū. q illa ec-
clesia. s. sic errante adhuc sta-
ret ecclesiā illā nō errare cui
xps pmisit pseuerantiā i fide
Octaua est q etiā cōciliū ge-
nerale pōt cōtra fidē errare: q
ipso sic errante adhuc staret
aliq extra cōciliū nō errare. &
p cōs fidē eccl'e non deficere
Nona ē: q tota multitudo nō E
solū clericorū / sz gñaliter oim
virorū pōt sic errare & fides ec
clesie in solis mulieribus cōser
uari. q sic cōseruata fuit i sola
maria vgine tpe passionis xpi
Decima est: q tota multitudo
xpianorū nō solū virorū: sz etiā
mulierū vsum rōnis habentiū
potest cōtra fidē errare. quia
hoc stante adhuc in paruulis
baptisatis possunt saluari oēs
pmissiōes xpi de fide ecclesie
duratura vsq ad consummatio-
nē seculi. Licet aūt oēs predi
cte assertiōes habeāt sm ma-

gis et minꝰ aliquas apparentes rationes. tñ eas ad p̄sens pertractare non patitur temporis breuitas. Sed conseruando eas vsq₃ al'as. dico pro nunc probabiliter ꝙ ex tribꝰ conclusionibus probandis satis poterit apparere aliqua dictarꝫ assertionū veritas. ¶ Ex sacra scriptura ꝯuincit ꝙ semper est aliqua ecclesia q̄ christi lege reguleť. Ex sacra scriptura non ꝯuincitur ꝙ sit alia eccl'ia particularis que christi legis regule cōformeť. Ex sacra scriptura ꝯuincit ꝙ sp ē aliqua vniuersalis ecclesia q̄ nunq̄₃ xp̄i legis regule difformeť. Et q₂ iste ꝯclusiōes multū adinuicē ꝯnectunť: ideo simul vna rōne ꝓbatur. Unde arguitur sic. Ex sacra scriptura conuincitur ꝙ semp est aliqua eccl'ia q̄ p rectā fidē legis xp̄i regule ꝯformeť: intelligēdo semp a tp̄e xp̄i vsq₃ ad consummationē seculi. Sed ex ea non conuincitur hoc ꝯuenire alicui ecclesie particulari. intelligendo p particularem ecclesiā quācunq₃ ecclesiā distinctā ab eccl'ia vniuersali. Igiť sufficienti diuisione ex ea conuincitur hoc ꝯuenire ecclesie vniuersali. Et per ꝯn̄s sequiť intētū in conclusionibꝰ p̄missis intelligendo eas: vt predixi de ꝯformitate ⁊ difformitate p̄mo modo dictis. Cōsequētia ptz: sed minor rōnis ꝓbať q₂ illud qđ in sacra scriptura promittiť toti ⁊ nulli parti. nō debet alicui parti attribui. s₃ semp rectam fidē habere: aut nunq̄₃ ꝯtra verā fidem errare in sacra scriptura a xp̄o ꝓmittiť toti ⁊ soli fideliū cōgregationi: vt patebit ex ꝓbatione maioris. Igitur hoc nō debet alicui particulari ecclesie catholicoꝝ attribui. imo debet temerariū censeri. Maior aūt principalis rationis probať: primo ex illo verbo xp̄i. Luc. xxij. Petre rogaui ꝓ te: vt nō deficiat fides tua Nec dubitādum est ip̄m i hoc fuisse exauditum: q₂ s̄m apl'm. Hebre. v. Exauditꝰ est pro sua reuerentia. Constat ḡ ꝙ xp̄s promisit petro ꝙ non deficiet fides sua non intelligens de eius fide personali: sed de fide gn̄ali ecclesie dei ꝯmittende regimini petri. Et cū nō loquať de aliqua eccl'ia partiali. seq̄tur ꝙ intēdit de eccl'ia totali. ¶ Secūdo patz idē ex illo v̄bo xp̄i. Math. vlti. Ego vobiscū sum vsq₃ ad ꝯsummationem seculi Ubi xp̄s promittit suis discipulis non solū pro se. sed pro suis successoribꝰ i ecclesia dei seip̄m nō quidē corporaliter: aut solū sacramētaliter s₃ per fidē spiritualiter semp adesse vel affuturū. Uñ dicit Grego. ꝙ per hoc ꝙ christus vsq₃ ad ꝯsummationē seculi cū discipulis se esse promittit ostēdit ipsum nunq̄₃ a credentibꝰ recessurū. ¶ Tertio idem sequi apparet ex illo v̄bo xp̄i. Mat. xxiiij. Ubi loquēs de psecutione antichristi dicit ꝙ inducentur in errorē si fieri pōt etiam electi. Uñ ex hoc mō loquēdi xp̄i ptz. q₂ de potētia ordinata hoc non pōt fieri. quia eiꝰ promissio est ꝙ etiā tempore

Marginal notes (left column): F (beside line 9); G (beside line 20); probatio. 1. (beside lines 21–22)

Marginal notes (right column): 2. probatio. (beside lines 22–23); 3. probatio. (beside lines 35–36)

antixp̄i erūt aliqui electi non errantes in fide xp̄i. Et quia minus videretur de illo tēpore ꝑmisso sequiturꝙ semper sunt aliqui credentes fidē xp̄i et illi continentur sub aliqua ecclesia nō ꝑticulari: sed vni-
A uersali. q̄re ꝛc. ¶ Ex predictis sequūtur alique propositiōes correlarie Prima est ꝙ semꝑ i ecclesia vniuersali erūt plures adulti illustrati veritate fidei. Scd̄a est ꝙ semper in ecclesia vniuersali erunt plures iusti formati virtute spei Tertia ꝙ sp̄ in ecclesia vniuersali erunt plures electi inflāmati charitate dei. Prima ꝑpositio ptꝫ: q2 in auctoritate preallegata vbi xp̄s dicit ꝙ si fieri pōt etiā electi inducerent in errorem i tendens ꝙ illo tēpore antixp̄i erunt plures electi non errantes cōtra fidem. Constat ꝙ nō intendit de puulis baptisatis cum in eis nō cadat īductio in errorem: sed de adultis credētibus fidei veritatē. Unde patet ꝙ promissiones xp̄i de fide ecclesie vsqꝫ ad finē seculi permansura nō possunt saluari i paruulis baptisatis. ꝛ per cōsequens nec debēt intelligi solum de fide īfusa. sed etiā de fi-
B de acquisita. ¶ Scd̄a ꝑpositio patet ex prima ꝛ tertia: quia fides ꝛ charitas non possunt haberi sine spe de cōi: siue de potētia ordinata vt ad p̄sens suppono. Igitur ꝛc. Tertia ꝑpositio patet. quia minus videretur ꝙ ecclesia debet stare in charitate in illo tēpore nouissimo ꝛ pessimo persecutionis antixp̄i q̄ȝ quocunqꝫ alio tempore: quia de illo tempore dicitur Mat. xxiiij. ꝙ abundabit iniquitas: ꝛ refrigescet charitas: ꝛ tn̄ adhuc illo tempore ecclesia stabit in charitate: quia ibi dicitur. ꝙ refrigescet charitas ꝛ non ꝙ ip̄a totaliter corrumpetur. ¶ Item dicitur charitas multorum ꝛ nō dicitur oīm. Item ibidem de antichristo dicit̄ ꝙ abbreuiabuntur dies eius: quare nō videtur ꝙ debeat īterficere oēs charitatem habentes. Itē ibidem dicitur in plurali. ꝙ electi non potuerunt in errorem induci Et per consequens tūc erūt plures electi contra legē non errātes: ꝛ per consequēs fidem ꝛ charitatem habētes.
quare ꝛc. ¶ Ex predicta patꝫ C
responsio questionis videlꝫ ꝙ Petri ecclesia lege regulatur hoc est ꝙ vniuersalis ecclesia nunq̄ȝ per errorem legi difformat: sed semper legis xp̄i regule conformatur. non solum per fidem mortuam: sed etiaꝫ per fidem spe ꝛ charitate formatam. ꝛ si non quantum ad quamlibet ipsius portionem. Et in hoc consistit conformitas ecclesie ad xp̄i regulā seu legem. Hec igitur sufficiāt de tertio articulo ꝛ pro presenti et totali quesito.

Rege gubertur.
Lege reguletur
Utrū petri eccl'ia.
Fide cōfirmetur
Iure dominet̄.

¶ Questio eiusdē de resūpta.

D ·5·qō. ar.

Trum petri ecclesia fide ɔfirmet͂ Arguitur primo꙳ non: qꝛ Petrꝰ non habuit regalē monarchiā totius ecclesie seu policie xp̄iane. imo talis monarchia vr̄ ad imperatorē ptinere Igitur policia xp̄iana non debet dici petri eccl'ia. Et p ɔn̄s quo ad suppositū questio falsa. Cōseq̄ntia tenet: qꝛ q̄libet policia. dꝛ ppꝛie esse illius q̄ in ea est rex seu monarcha. Añs ptz. qꝛ xp̄s p se ꝛ petro eius vicario futuro fecit solui tributum iperatori Mat. xvij. igit͂ ꝛc.

2. ar. ¶ Scd̄o si eccl'ia esset fide confirmata maxime hoc videret͂ verū de fide ifusa: sed hoc non. igit͂ ꝛc. Añs quo ad primam pteꝫ videt͂ notū: sed quo ad scd̄aꝫ pbatur. qꝛ fides infusa non sufficit ad firmandū in nobis actū credendi respectu articuloꝝ nisi ad hoc ɔcurrat apparentia rōnum. Ex quibꝰ sm Aug. xiiij. de trini. Signit͂ in nobis fides. nutritur. defenditur ꝛ roborat͂. Igit͂ fide non confirmat͂ eccl'a: sed magis ex ipsa rōnis apparentia. Sic eī p apparētia miracula ecclesia fuit ɔfirmata. iuxta illud p̄dicauert͂ vbiqꝫ dn̄o cooperāte. ꝛ sermonē ɔfirmāte sequētibꝰ signis. Mar. vl. q̄re ꝛc.

3. ar. ¶ Tertio eccl'a petri in his q̄ sunt fidei pōt errare. igit͂ nō ɔfirmatur fide. Cōsequētia clara est. qꝛ ɔfirmatio i fide ipoꝛtat cōstantē firmitatē q̄ est iuertibilis in errorē. Añs pbat͂. qꝛ ecclesia romana ppꝛie dici debꝫ petri eccl'ia. eo qꝫ in ea fuit sedes sua: sed ip̄a sicut vna alia particularis eccl'ia pōt errare i fide. nā ip̄a sic errāte adhuc staret vniuersalē ecclesiā non errare. Et sic saluerent͂ oīa dicta scripture ꝛ oēs pmissiones a xp̄o facte destabilitate eccl'e et firmitate i fide ꝛc.

¶ Oppm̄ arguit͂. qꝛ xp̄s oꝛauit p petri eccl'a vt esset fide ɔfirmata iuxta illud. Petre rogaui p te vt nō deficiat fides tua Luc. xxij c. Sed hec orō xp̄i fuit exaudita. Nā vt dicit apl's. exauditꝰ est p sua reuerētia. heb. v. igitur ꝛc. In oppositū

¶ Juxta tres t͂minos q̄stionis ad materiā tactā i tribus prioribꝰ argumētis (p̄misis tribꝰ p̄ambulis) ponā tres ɔclusiones rn̄sales in q̄bꝰ aliq̄ dicā nō tā assertiue. q̄3 pbabiliter collatiue. Decisio q̄onis.

¶ Primū p̄ambulū est de isto termino Petri ecclesia. q̄ lꝫ multiplicit͂ possit sumi put dixi ivespis meis in scd̄o articulo q̄stionis: tn̄ in pposito sumit͂ p eccl'ia vniuersali: q̄ dicit͂ eccl'a Petri. qꝛ i sp̄ualibꝰ fuit caput eiꝰ ꝛ in ea ex xp̄i institutione sacerdos summꝰ. Et per hoc posset solui primū argumētū añ oppositū q̄stionis factū: qꝛ dꝛ Petri ecclesia nō ppter monarchiā tpalē: sꝫ ppt͂ sp̄ualē ꝛ sacerdotalē. Per hoc etiā posset solui t͂tiū argumētū: qꝛ eccl'a vniuersalis magis ppꝛie dꝛ petri ecclesia q̄3 eccl'a romana seu q̄uis alia pticularis. put al'as i eodē articulo declaraui.

¶ Scd̄m p̄ambulū est de isto termino fides qui multiplicit͂ pōt sumi Uno modo p fide habituali de qua E

dicit. sine fide ipossibile e placere deo Heb.xi. Alio modo p fide actuali de q dicit Aug. fides est credere qd non vides. Tertio mo p fide obiectali.id est p obiecto fidei.de q in symbolo. hec e fides catholica rc Adhuc primo modo pot sumi p habitu ifuso vel p habitu acqsito. Et iteru tertio modo vl pro actu fidei ifuse vel p habitu ex actu acqsito pcedente q act9 vel habit9 qn e sine charitate dr fides i formis. de q dicitur. demones credut r cotremiscunt Ja.ij. Qn vero est cu charitate seu gra dicit fides formata. de qua dicit pphcta Justus in sua fide viuit. Abacuc.ij. Sed oibus aliis modis ad psens exclusis/capio hic fidem p habitu infuso vel actu credendi ab ea pcedete. siue sit informis siue format9 charitate

A ¶Tertiu pambulu est de isto termino ofirmatio. qui lz etia multipliciter possit sumi. tn hic sumitur vt inportat constante firmitate in aliqua virtute que de lege ordiata est iuertibilis in viciu contrariu: sicut aliquem dicerem9 in gra cofirmatu: q aliqualiter iuertibile ad pctm.

B ¶Unde ex pdictis. apparet q titul9 qstionis duplr pot intelligi. fm q huic ablatiuo fide duplex prepositio pot subitelligi vel suppleri. Na pot itelligi vtru ofirmet ex fide/vel i fide. Primo e sensus qstionis. Utrz vniuersalis eccla ex fide: scz infusa cofirmetur: sic q ex ipa absq ronis apparentia ad constater r firmiter credendu suffictenter inducatur. iuxta illud qd solet i eccla catari. Et si sensus deficit ad ofirmandu cor sinceru/sola fides sufficit. Et iuxta illd Greg. Fides no hz meritu: cui humana ro pbet experimetu. Et o hunc sensum arguit scda ratio ate oppositum.

C ¶Scdo modo est sensus qstionis vtru vniuersalis eccla i fide ifusa cofirmet sic: scz q de sue fidei ostanti r firma pseuerantia certitudinalr istruat. Et ad huc sensuz pcedit ro facta post oppositu. Un hmoi ofirmatio in fide duo iportat. Primu est q sp qdiu erit eccla/ipa pseuerabit i fide. Scdm est q de pseuerantia ipsa est certificata ex istructione scripture sacre: seu alteri9 reuelatiois diuine. iuxta illd pri9 allegatu. Petre rogaui p te r c. Ubi xps reuelauit q sp Petri eccla in fide pseuerabit. His igit pmissis pona tres pclones. Pria erit de eccla r monarchia Petri. Et erit rnsiua ad qstionis suppositu. Scda erit de habitu r actu ifuse fidei: r erit pambula ad primu qstionis sensum. Tertia erit de qstione r cofirmatoe eccle xpi. r erit rnsiua ad vtrusq qstionis intellectu.

¶Prima g coclusio iuxta materia argumeti ante oppositu facti est de eccla r monarchia petri: r est ista. q lz ta xpus q ei9 vicari9 petr9 inquantu caput ecclesie habuerit monarchia spuale: no tn regia tpale Pria cocl'o.

Prima pars ptz de xpo. q fm aplz Col.j. Xps est caput corporis ecclesie. r corp9 eius est ecclesia. sed caput habet mo-

narchiā principalē et supremā respectus sui corpis membra igitur etc. De petro xpi vicario idē ptz ex dictis i scdo articulo qstionis quā tractaui in vesperis vbi ostēdi q petrus aplus ex xpi istitutione fuit caput et habuit pricipatū vniuersalis ecclesie fuit i ea pontifex summus: et per ??s spūalis monarchia suprem?. Sed scda pars conclusionis ptz ex illa ppositione quā posui i pria lectiōe cōtra re. magistrū q̄ fuit hec. Sicut nec petrus apls vltra monarchiā sacerdotalem: sic nec xps fm hūanitatē habuit monarchiā regalem. ¶ Cuius scda pars est ?tra primā ptem scde conclusionis pricipalis tertij articnli in q̄ i vesperis suis posuit q xps vnctus est a deo vt esset fm humanitatem monarcha regalis et sacerdotalis totius orbis gñalis. Cōtra quā probaui predictā ppositionē meam tribus rōibus. ¶ Primo qr si xps etc. tūc petrus aplus sicut successit christo i monarchia sacerdotali: sic succedere debuisset in monarchia regali. ?ña videtur bona. qr nō apparet rō diuersitatis: sz cōsequēs videtur falsum: qr q petrus talē monarchiā habuerit nō habetur ex scriptura sacra. q̄re hec asserere apparet temerariū. Hic rñdet dupliciter. ¶ Primo negādo ?ñam et assignādo rōnem diuersitatis dicendo q ex causa rationabili: que tñ nō habuit locū i xpo tpe noue legis regnū diuisum est a sacerdotio: scz ne sacerdotes vocati ad alti? exercitiū spūalis vite negocijs secularibus iplicarētur. Et hec est vt dicit rō apli. ij. Thim. ij. Alio modo rñdet negādo ?ñs illatū non esse iconueniēs de btō petro: et de quolibet papa ei? successore/ intelligē do de monarchia regali quo ad auctoritatē originalē et architetonicā. Sed cōtra arguitur. qr si prima rñsio sit bona. et rō diuersitatis in ea assignata/ sequitur q scda rñsio sit mala. qr p primā in noua lege regale dñium nō est cū sacerdotio: nec sacerdotes debent secularib? iplicari. Igitur summ? sacerdos nō dñatur tali dñio tpali/ per qd retraheretur ab exercitio spirituali. iuxta illud apostoli. nemo militans deo iplicat se secularib? negocijs. ij. Thy. ij. Sic vna rñsio interimit aliā. Tamen ad fundādum scdam responsionē ponit duas ppositiones. ¶ Prima ē q q̄uis papa de iure diuino et naturali vtrāq scz spūalem et tpalem habeat iurisditionē auctoritatiue: non tñ equaliter executiue. Prima pars probatur. qr tēporalia se habēt tanq dispositiones ad spiritualia. igitur apō quē est plena auctoritas spūaliū/ apō illū etiā ē auctoritas ordinādi de tēporalib? etc. Itē quicūq habet auctoritatē iudicandi de spiritualib? ad illum etiam reducitur auctoritas iudicandi de temporalibus. igitur et cetera. Antecedēs pbatur. quia tēporalia non nisi secundum spiritualia debent iudicari et ordinari. Iuxta illud apostoli.

Marginalia: D — Consferentia — 1. rō principalis doctorum. — 1. ?clō — E — F — G — 1. ppō secū cōfer.

Cor. vj. Angelos iudicabim⁹ q̃to magis secularia. Glo. i. d reb⁹ seculi. Et ad hoc inducit decretalis extra. Qui filij sūt legitimi. Per venerabilē. Itē deduci pōt ex dictis Apl'i. j. Cor. ij. dicentis q͛ spiritualis oīa iudicat ꝛc. Secūda ꝓbat. q2 i tp̄alib⁹ papa nō h3 merā executionem sicut in spiritualibus: sed solū in certis casib⁹ habet executiuā iurisdictionē tp̄alem. sicut ꝓbant iura: que tn̄ non allegat causa breuitatis. Tangit etiā ibi auctoritatez scp̄ture Deut. xvij. ex qua ꝯcludunt iura sicut ipse dicit. q͛ cum in tp̄alib⁹ aliquid fuerit difficile vel ambiguū. tunc est ad iudiciū sedis apostolice recurrendū ꝛc. ¶ Sed ista possent apparenter solui ꝛ cōtra ip̄m reduci. Unde ad p̄imā ꝛ ad secundā simul potest dici q͛ tp̄alia. i. negocia reruz temporaliū ꝛ seculariuz sicut principatus/dominiū vl' iudicium coactiuū litiū aut cōtentiosoꝝ actuū ciuiliū nō disponunt nec ordinant ad sp̄ūalia imo magis ea impediūt. Unde sup illo v̄bo apostoli p̄tius allegato. Nemo militās deo ꝛc. dicit glosa Ambros. j. q͛ sicut nemo potest duob⁹ dominis seruire. sic nec deo militare in sp̄ūalib⁹ qui implicat se secularib⁹ negocijs quibuslibet. Et dicit quibuslib3 nullū excipiendo. Item ne cōcludit illa auctoritas apl'i. j. Cor. vj angelos iudicabim⁹ ꝛc. q2 ibi alloquit apostolus generaliter oēs de chorītho ad quos scribebat epistolā Unde quia contendebant de secularibus iudicibus ipsos monebat/ vt ex cetu fidelium aliquos iudices ꝯstituerāt. nō q̄dem ep̄os aut sacerdotes: s3 alios. Propter quod subdit. Secularia igitur iudicia si habuerit' cōtemptibiles q̄ sunt in eccl'ia illos ꝯstituite ad iudicādū ꝛc. Ubi glo. s̄m Amb. ꝛ Augu. cōtemptibiles. i. aliquos sapiētes qui tn̄ sint minoris meriti supple q̄3 apostoli vel ministri euāgelij. cōstituite ad iudicādum. Et causa reddit. q2 apostoli talib⁹ nō vacabāt. Unde etiam glosa s̄m Gregoriū. Hi inquit terrenas causas examinet qui exterioꝝ rerum sapiētiam pceperūt. Qui aūt spiritualibus donis ditati sunt terrenis nō debent negocijs implicari. Et hec est etiā sententia Bern. ad Eugenium papā libro. ij. cap. v. Si autem aliqua dicta sanctorum videantur innuere q͛ iudicia secularia ad episcopos pertineant. sicut etiam videtur innuere illa decretalis. Per venerabilem. Ad omnia talia posset dici: ea debere intelligi non de iudicio coactionis: sed de iudicio discretionis. vel hoc ad eos pertinere non in re naturali aut diuino: sed humano ꝛ positiuo: de quo ad presens non est intentio. ¶ Item illa auctoritas spiritualis omnia iudicat non videtur digna solutiōe. quia omnino est extra ꝓpositū. Nā apostolus vocat spiritualem non episcopū aut sacerdotem. sed put distinguitur cōtra carnales. q̄d p3 per

A sol. ad rōnes cōse.

illos qos precedit aialis hō inquit. i. qui hz animū ad carnalia depressum non pcipit ea q̄ sunt spirit⁹ dei. i. spūalia. nec aplus loquit de iudicio reruz seculariū sed spūaliuz. Quod pz ex auctoritate quā allegat ex Esa. xl. Quis em̄ cognouit spm̄ dn̄i ꝛc. Item ad illam auctoritatem Deut. xvij. Si difficile ꝛ ambiguū ꝛc. pōt dici ꝙ loquit de sacerdotio veteris legis. Nec fm sensum litteralem debet extendi ad sacerdotes noue legis: ꝓpter causam supra tactā. Ideo ꝑ illam nō sufficienter ꝓbat ꝙ ad eos ptineat iudiciū coactiuū de iure
A diuino ꝛc. ¶ Scda propositio
2. ꝓpō sua est ꝙ sacerdos apostolic⁹
socū ꝯ se hz ad res ꝛ principes sicut
ferēt'. architector ad mānuartifices. Probat. qꝛ sacerdos apostolicus habet cognoscere ꝓpter q̇d ꝛ dare leges ꝛ regulas iudicādi fm quas principes seculares debent populū regere ꝛ iurisdictionem exercere. nec possunt legib⁹ vti q̄ eis aliquo mō sint contrarie vel earum impeditiue. Sed qꝛ hoc dicit pure volūtarie ꝛ sine allegatione scripture autētice. iō nō insisto. reputo em̄ clarū ꝙ hoc nō ꝓbat esse de iure naturali aut diuio: sicut nec alia dicta sua. Hic aūt dicit ꝙ miratur de modo meo arguendi quem feci in prima rōne: dicēdo. hoc nō habetur ex scriptura sacra. igitur temerariū est hoc asserere. Nā multa circa materiā trinitatis ꝛ corporis xp̄i tenemur credere: q̄ sacra scriptura nō expressit. sz ꝑ doctrinā vocalez aplor̄ ꝛ traditiones eccl'ie ad nos ꝑuenerit quare ꝛc. ¶ Ad hoc rn̄deo ꝙ B
in materia de qua loq̄mur nō sol'. ad
erat opus de hoc exp̄ssam mē rōnez
tionem facere cum sit clarū ꝙ cōfe.
nec ex doctrina vocali aplor̄ aut traditione eccl'ie habet ꝙ xp̄s aut petrus ꝛ alij apl'i ꝛ eorū successores gesserint se tanq̄ reges aut principes tpales nec ex eis imposuerunt leges aut regulas iudiciales. nec ꝙ circa eos iudicia scl'aria exercuerūt: sed suis legib⁹ ꝛ iudicijs se huiliter subijcere voluerunt. Nā xp̄s ꝑ pylatum vicariū romani ipatoris sustinuit iudicari. Et lz forte siguerit se pati iniustū iudiciū. non tn̄ ꝯtra ip̄m tanq̄ ꝯtra nō iudicē reclamauit. imo ꝑ hoc ꝙ dixit ei. nō haberes ptātem vllam aduersuz me: nisi tibi datum esset desuꝑ. Jo. xix. Innuere videbat. ꝙ haberet ptātē ipz iudicandi. Et hanc desuꝑ. i. a deo fm Aug. Petrus etiā nō dicebat totū mūdū in tpalib⁹ sibi esse subiectū. sz loquēs de principib⁹ secularib⁹ dicebat. Obedite dn̄is vestris etiā discolis. j. Petri. ij. Et Paulus. ois aia potestatib⁹ sublimiorib⁹ subdita sit. Rom̄. xiij. Et dicit ois aia. i. ois hō nullum excipiendo. Ipse etiā ad cesarem tanq̄ ad iudicē appellauit. Vn̄ dicit Ad tribunal cesaris sto: vbi me iudicari opz. Actuū. xxv. Ubi gl. Qꝛ hic est inquit locus iudicij ꝛc. His ergo cōsideratis videretur esse temerariuz dicere et asserere illa q̄ superi⁹ recitata sunt esse

de iure diuino nisi ad hoc cogat scp̄ture sacre auctoritas.
A ꝛc. ¶Et hec nō assertiue ſꝫ so luꝫ collatiue dicta sint de pri
2. ratō ma rōne ¶Scd̄o pricipaliter
princ. arguebā sic. ꝙ xp̄s ſm huma-
doct. nitatem habuerit toti⁹ orbis monarchiam regalem nō cōuicitur ex scriptura sacra nec ex illis auctoritatibus q̄s iste magister allegat. q2 ois ille ꝛ si q̄ sunt similes vel nō dicunt de xp̄o ſm sensum litteralem. vel intelligunt de xp̄o ſm diuinitateꝫ. Igit illud dictū est volūtariū. ꝛ qua facilitate dicitur: eadeꝫ facilitate respuit Et cōfirmat. q2 ex scriptura sacra apparêtius cōuincitur oppositū. Nā xp̄s interrogatus vtrū rex esſꝫ rn̄dit pylato Regnū meū nō est de hoc mūdo. Joh. xviij. Per hoc dans intelligere ꝙ ipse ſm hūanitatem ꝗtum ad tp̄alia q̄ mundana vocabat nō habebat toti⁹ orbis monarchiam regalem.
B ¶Contra rōnem: q2 videt replicatio esse solutio argumenti sui. ipse replicat ꝑ aliquas auctoritates. Pria est apostoli Eph. j. Ubi dt de xp̄o ꝙ de⁹ pater opatus est in xp̄o suscitans illū a mortuis ꝛ ꝯstituēs illū ad dexterā suā in celestibus sup oēm principatū ꝛ potestatem ꝛ virtutem ꝛ dn̄ationes ꝛc. ꝛ oia subiecit sub pedibus ei⁹: ꝛ ip̄m dedit caput super oēm eccl'iam q̄ est corpus ipsius. Ubi glo. Oia subiecit sub pedib⁹ eius. i. sub hūanitate ei⁹ quā etiā angeli adorant ꝛ ipsi homini xp̄o oia subsunt Secūda est psal. dicentis. Sedes tua vel thronus tuus de⁹ in seculū seculi. virga equitatis virga regni tui. Quod allegat apl'us Heb. j. Probans ꝑ hoc xp̄o esse datū regnū vel dignitateꝫ regiā seu sedem iudiciariā ꝑmanentem in seculum seculi. ꝙ talis ptās fuerit sibi data a patre ſm hūanitatem patet ꝑ hoc ꝙ cōsequēter allegat apl'us. Propterea vnxit te de⁹ ꝛc. glo. i. vnxit te ſm hoīem. Et cōcludit ex hoc ꝙ per hoc ꝙ ipsum esse regem vnctū signat eū esse regem et esse sacerdoteꝫ. Tertia est ad Heb. ij. Non eīm angelis subiecit de⁹ orbem terre. Et paulopost. Oia subiecisti sub pedibus eius. Et loquit de xp̄o hoīe: de quo ideꝫ dicit ꝙ ip̄m paulomin⁹ ab angelis minorauit. iuxta dictuꝫ psalmiste. Quarta est Apoca. xix. habet in vestimento ꝛ in femore suo scriptū. Rex regū ꝛ dn̄s dominantium. vbi glosa. Per vestimentū ꝛ femur intelligit hūanitatē xp̄i. Quinta est Math. vltimo. Data est mihi ois potestas in celo et in terra. Ubi ſm glosam hieronymi nō loquitur de coeterna patri diuinitate ſꝫ de assumpta humanitate. Ex quibus oibus infert iste magister ꝙ xp̄m habuisse monarchiam ꝛc. nō volūtarie dictū est. ꝛc. ¶Pro solutione istoꝝ pono illā distinctionem ꝙ regnū xp̄i siue eius regale dominiū potest imaginari triplex. Unū scꝫ diuinū ꝑ qd̄ ſm diuinitatem est rex ꝛ dn̄s oim sicut deus pater Et de isto domino potest intelligi illa au-

Margin notes: Replicatio socij cōfe. — C sol. ad auctoritates aduersarij ꝑ parte socyꝫ se.

ctoritas Apoc. Rex regum et dñs dominantiũ: licet ẽm glosam xp̃s habuerit scriptum in vestimẽto humanitatis. quia scz verbum dei fuit vnitũ cum pelle humana. Ratione cuius per cõmunicationem ydiomatum idem dominiũ qd conueniebat deo: cõueniebat etiam homini. Nec etiam loquit̃ ibi de tali dñio de quo loquimur scz tp̃ali. s3 de dominio regni eterni. Vñ glosa subdit. Rex regum scz super oẽs sanctos. Qui aũt sunt in patria nõ in via quare ꝛc. Aliud est xp̃i dñiu3 scz humanũ: quod sibi ꝯuenit ẽm humanitate3. Et istud potest subdistingui ꝛ itelligi du

D plex. ¶ Unũ spirituale siue sacerdotale. Aliud tp̃ale siue seculare De spirituali siue sacerdotali regno loquitur secũda auctoritas allegata ꝯ psalmista. Sedes tua ꝛc. Et generaliter regnũ siue imperium xp̃i de quo ꝓphe sunt locuti: siue eius sedes aut thron⁹ aut potestas regia intelligenda sunt de regimine spirituali quo ad salutem eternã acquirendam ꝛ nõ de tp̃ali siue de corporali. Quod poss3 faciliter ex scripturis declarari. sed ad pñs sufficit illud quod allegat̃ ad Heb. j. vbi ẽm apostoli sententiam ista sedes vł potestas ꝑmansura est in seculum seculi: qꝛ cum omne regnũ temporale ꝛ omnis potestas tp̃alis sit transitoria nõ potest dici permanere in seculũ seculi. i. sine fine. Ad ide3 facit illud Dañ. vij. Potestas ei⁹ potestas eterna q̃ nõ auferet̃: ꝛ regnũ eius quod non destruetur siue corrumpetur De tp̃ali ergo ꝛ corruptibili regno nõ intelliguntur scripture: nec tale regale dñium dicunt xp̃o ꝯuenire Et maxime loquẽdo de gñali regno toti⁹ mũdi. q̃cquid sit de speciali regno iudaici populi de eo nihil ad pñs: sed intelligitur de regno sacerdotali.

Nec obstat si sacerdotium regnum dicat̃ in veteri testamẽto. cũ etiã in nouo Petr⁹ apostolus sacerdotium xp̃i vocet regale sacerdotiu3. quare ꝛc.

¶ Sed adhuc est aliud xp̃i regnũ siue regale dñium nõ tp̃ale seu terrenum: sed celeste et eternũ ac sup̃naturale seu miraculosum. Et de tali dñio vł potestate itelligũtur alie tres auctoritates. scil3 prima/ tertia/ quinta superius allegate. Nam preesse in celo sup̃ angelis principatib⁹ ꝛ dominationibus: et oĩa habere subiecta sub pedib⁹ eius ꝛ habere oẽm ptãtem in celo ꝛ in terra. l3 cõueniat xp̃o ẽm humanitatem ꝓut sonant p̃dicte auctoritates. tñ ista non ꝑtinent ad dominiũ humanu3 seu tp̃ale vel terrenũ/ de quo ad pñs loquimur: sed ad dñium regni eterni qd xp̃s in sua passione meruit. iuxta illud ap̃li Philip. ij. hũiliauit semetip̃m ꝛc. Propter qd exaltauit illũ deus. et dedit illi nomen quod est sup̃ omne nomen: vt in nomine iesu omne genu flectatur. celestium/ terrestriũ/ ꝛ infernoꝝ. Hoc ergo dominio licet ipsu3 christus ab instanti sue conceptionis habuerit ẽm aliquos

tā nō nisi raro/ ⁊ supnaturalr ac miraculose vsus fuit: sicut i electōe demonū i porcos/ ⁊ p̄cipitatiōe porcorum in mare Marci.v. Math.xxi. in arefactiōe ficulnee: et alijs q̄busdā factis miraculosis ad ꝯfirmationem fidei ⁊ sue diuinitatis ostēsione discipulis exhibitis Et non ad ostēdēdū ptātē seu auctoritatē humani seu terreni pricipat⁹. Quare ex his satis ptz p̄dictas auctoritates nō eē ad ppositū: nec pbare itentū. ⁊c.

A ¶ Sz adhuc p rnsione ad ꝯfirmationē rōnis mee pōit istā tertiā ppōnē. lz xp̄s ſm hūanitatē plenā de tpalib⁹ imediate ordinādi habuit ptātē. nō tn̄ illā p se exercuit: ad ondendū aliud nobili⁹ officiū p se ptinēs ad regalem dignitatē. Pria ps dicit ipe ptz ex iā dictis: sz p p̄missa apparet ꝯriū. iō pbatio sua nulla. Scda ps.s. q illā p se nō exercuit. ptz. Nā iuueni dicēti xp̄o dic fratri meo vt diuidat mecū hēditatē. Rndit. O hō: qs me ꝯstituit iudicē sup vos Lu.xij. Sz ista auctoritas nō solū probat q nō exercuit q satis clarū est: sz etiā probat ꝯ primā partē: q exercēdi iurisdictionē dniuz nō habuit: qr negat se eē iudicē Ad iudicē aūt nō tm̄ ptinet iurisditiōis exercitiū: q̄tū iudicādi dniuz. q̄re ⁊c. Tertia ps ppōnis sue est. q xp̄s p hoc q non exercuit p se talē iurisditionē ostēdit qd de p se ad regnū ptinet. s. subiectos regere p leges studiosas i his q̄ ptinēt ad finē hūanum tā politicū q vltimatum et q discutere negocia tpalia litigiosa solū p accidēs ad eorum ptinet officiū. scilz ppter materiā hoim. Et hoc ostendit. qr primū exercitiū fuisset in statu inocētie: scdz vero nō iō xp̄s ad dandū exemplū pfecte vite suū regale dnium reduxit ad exercitiū talis stat⁹. Item ptz i hoc psal. vbi pphe ta in psona xp̄i dicit Ego aūt cōstitut⁹ sum rex ⁊c. Et subiūgens officiū suū regale dicit. Predicās preceptū ei⁹. Item q tale officium p se ad reges ptineat pz ex dictis phi. j. politi. Ubi ostendit q pncipat⁹ paternus qui similis est regali magl habz sollicitari circa hoies q̄z circa possessiones: et circa virtutes hoim/ q̄z circa diuitias.

¶ Sed cōtra hec instatur. qr ex his sequit q non erit differentia inter pricipatum regni tpalis: ⁊ pncipatū regni spūalis/ seu sacerdotal: qd est absurdū. Et ꝯña tenet: qr dfia inter istos pncipatus est: qr pncipatus tpalis ordinatur ad tpalia. sacerdotalis ad spiritualia. ⁊ ad reges tpales pertinet principaliter de per se ⁊ pprie subiectos regere p leges studiosas. nō quascunq: sz per leges humanas/ ciuiles seu politicas: ⁊ per virtutes morales eos ordinare ad finez politicū hui⁹ vite. ad sacerdotes principaliter ⁊ de per se ptinet eos regere p leges diuinas ⁊ per ṽtutes heroicas eos ordinare ad finez vltimum vite future ⁊ salutis eterne Et hoc fecit xp̄s p hoc ostendēs se esse sacerdotem ⁊ B

nō regem tpalē Nec auctoritas psalmiste quā allegat facit ad ppositū suū sz magis ꝯ ipm. Nam p hoc ꝙ subdit pdicans pceptū ei⁹. clare patz ꝙ nō loquit de regno tpali: sed de sacerdotali. qz nō ad reges tpales sz ad sacerdotes pprie ptinet pdicatio pceptoꝝ dei. C Qre ꝛc. ¶ Sz adhuc p solutōe rōnū meaꝝ ponit istud correlariū ꝙ quis rex seu dñs tpalis possit licite in diuitijs ꝛ honorib⁹ gliosus apparere. non tñ de rōne regis vl dñi tpalis est taliter iurisdictionem suā exercere. Prima pars ptz. qz hoc pōt fieri ad vtilitatē reipublice. Scda patz de xpo q̄ sm eum fuit verus rex tpalis sm hūanitatem: ꝛ tñ sicut ptz ex decursu euangelij in regendo seruauit pauptatem ꝛ hūilitatem. Et hoc sicut dicit pbant rōnes mee. ꝛ nichil plus. Vñ qñ xps respōdit pylato regnū meū nō est de hoc mūdo. intelligendū est sm euz quo ad cōmunem modū regendi alioꝝ scz in diuitijs/ ꝛ gloria mūdana. Sz ista expositio videt distorta. nec est dictis sanctoꝝ cōsona. Nam sup isto passu dicit Xps. Non priuat inqt mūdum a sua puidentia ꝛ prelatione. scz diuina vel spirituali sed ostendit regnū suū nō esse humanū siue corruptibile Sz constat ꝙ omne regnum tpale est corruptibile. quare ptz ꝙ dicebat se nō habere regnum tpale seu corporale. sed soluz spirituale. Et ad idem est sententia beati Augustini. igitur ꝛc. Et hoc de secunda ratione principali. ¶ Tertio pricipa- D liter arguebā sic. Xps tenuit artissimā pauptatē igit nō habuit monarchiā, tēporalē seu regalē. Consequētia tenet. qz artissima pauptas excludit tā in pprio q̄ in cōi oē dominiū tpaliū rerum: et p ꝯñs regale dominium. Antecedēs pz. qz xps tenuit ꝛ seruauit oē illud quod ipe ad euāgelicam perfectionē ptinere docuit. iuxta illud Actuū. j. Cepit iesus facere et docere. ꝛ ipe docuit artissimam paupertatē ad euangelicā pfectionē ptinere. igit ꝛc. ¶ Confirmat antecedens pbando p octo media. ꝙ xps facto ꝛ verbo summā pauptatē docuit. Primo: quia ipse per pphetā suā futurā pauptatē pdixit. Pauper sum ego: et in la.a.iu.mea. psal. Scdo qz ppter nos egestatē ꝛ pauptatē assumpsit. Propter nos egen⁹ factus est. ꝛc. ij. Co. viij ¶ Tertio: quia ex pauperib⁹ nat⁹ oia pauptatis signa ostēdit. Inuenietis infantem. ꝛc. Lu. ij. Quarto. qz inter homines conuersando paupertatē suauit. Vulpes foueas habēt ꝛc. Mat. viij. Quito. qz paup et nudus i cruce pepēdit. Recordare pauptat/ mee. Treñ. iij. Sexto. qz paupes discipulos. s. piscatores elegit. Ecce nos reliq̄m⁹ oia. ꝛc. Mat. xix. Septimo. qz paupertat/ consilium dedit. Si vis perfectus eē. Mat. xix. Qui nō renūciat oibus ꝛc. Lu. xiiij. Octauo. qz E pauperibus regnum celoꝝ pmittit. Beati paupes spiritu/ qm ipsorum est. ꝛc. Math. v.

¶ His ergo attētis cū ex scriptura pateat q xp̄s fm humanitatem in oibus se ostēderit esse pauperē/mirandum est q nō aliqs dicat ip̄m fuisse monarchā totius orbis ꝛ regem tp̄alem cum etiā se esse regem negauerit. Joh. xviij. ꝛ a turbis regnū respuerit. Jo. vj. et cesaris imperiū recognouerit Reddite q̄ sunt cesaris cesari ꝛc. Mat. xxij. Igitur ꝛc. ¶ Ad istam rōnem respondet negādo primā cōsequentiā. Et ad probationē negat michi q arctissima paupertas excludit tā in ppzio q̄ȝ in cōi oē dn̄ium tēporaliū rerum vt dicit patere ex dictis. ꝛ p illō zach. ix. Exulta. ꝛc. Ecce rex tu⁹ venit tibi iustus ꝛ saluator ꝛ ip̄e pauper ꝛc. Ideo licet xp̄s in oib⁹ ostēderit se esse pauperē vt pbant premisse auctoritates: non tn̄ sequit̄ ex hoc ip̄m non fuisse regem. ¶ Sed contra istā respōsionem arguitur probādo cōsequentiam meā principalē ꝛ assumptū in ea quod ip̄e negauit. Nam licet xp̄s quantū ad vsum aliqua. tā in ppzio q̄ȝ in cōi habuit. In proprio quidē sicut cibum. potū. ꝛ vestimēta sua ppzia sibi singulariter appropriata In cōi vero: qz sicut patet Joh. xij. loculos habebat quos iudas seruabat. In quib⁹ erāt fm glo. Mat. xviij. cōia: scȝ xp̄o et apostolis. Legitur q erant eis omnia cōia Actuū. xxiiij. Tn̄ hoc certuȝ est q in istis seu in alijs q̄buscunqȝ rebus tp̄alib⁹ xp̄s vltra vsum non habuit proprie dictum dn̄ium siue in ppzio siue in cōi. ꝛ q sua arctissima paupertas quā docuit ꝛ seruauit tale dn̄iū excludit. Nā vbi dat consilium pfectionis dicens. Si vis perfectus esse ꝛc. nichil excipit: sed dicit. Oia quecunqȝ habes da pauperib⁹. Nec addit ppzium vel cōe: sed vniuersaliter hoc intelligit. ideo signum vniuersale igeminat dicens oia ꝛ quecunqȝ igitur tale dn̄ium nō habuit nec habere voluit. Quod scriptura plerisqȝ locis possessionem noiat Ut ibi. nisi quis renūciauerit oibus q̄ possidet ꝛc. Mat. x. nolite possidere aurum: neqȝ argētum ꝛc. igitur ꝛc. ¶ Ad hoc possem iducere decretales factas sup declaratione regule btī frācisci: sed transeo cā breuitatis. Nec auctoritas zah. quam inducit facit ad ppositum suū: qz loquit̄ de rege spirituali. Ideo dicit iustus ꝛ saluator. Et cū indecens sit regē tp̄alem esse pauperē si de rege tp̄ali loqueretur non diceret. exulta et iubila. qz q ip̄e pauper esset ꝛ cōtra honorē regni super asinā incederet/nō esset cā exultationis vel iubilationis: sed magis tristicie ꝛ doloris populo iudaico ei⁹ auxiliū prestolāti. q̄re ꝛc. ¶ Sed adhuc p solutione quorūdā pri⁹ allegatoꝶ ponit hanc quartā propositionē. Licet xp̄s in oibus ad regnuȝ pertinentibus habuit generaliter in orbe potestatem: non tn̄ per hoc destituit imperatorē vel alios habentes regiam dignitatē: qz scȝ noluit habere exercitum i temporalib⁹: ideo a turpis re-

A
Solo. rōis p̄ di. p so [illegible]

Instat̄ ꝯ rn̄sionem.

B

spuit regnū. Et quo ad hoc di
cit date q̄ sunt cesaris ꝛc. Et i-
peratorem recognouit: tn̄ his
non obstātibus dicit iste ma-
gister. ꝙ iperator et reges alij
terreni in suis gradib⁹ a deo
permissi fuerūt tanq̄ ministri
xp̄i hoīs super quos ꝛ oīa ne-
gocia eis cōmissa habuit ple-
nam auctoritatem ꝓ suo libi-
to ordinādi. Sed vt ptꝫ ex su-
pradictis hoc nō ꝓbant rōes
sue. Et etiā si hoc verū esset cū
ſm Aug. oīs xp̄i actio nostra
sit instructio: xp̄s de suis acti
bus. de hoc nos debuisset in-
struxisse. Quod tn̄ vt patet ex
superioribus ip̄e nō fecit: sed
magis verbo et facto docuit
oppositū. quare ꝛc. ¶ Et hec
de tertia rōne principali ꝛ de
prima conclusione ꝛ suis adiū
ctis ꝓbabiliter dicta sint. ꝛc.

¶ 2. ꝯcl'o principalis.

¶ Scd̄a conclusio iuxta mate
riā scd̄i argumēti ante oppo
situm q̄stionis facti est de ha-
bitu ꝛ actu infuse fidei. Et est
ista: ꝙ lꝫ ad salubriter creden
dum requiratur fides infusa:
tn̄ ip̄e non sufficit ad actū cre
dendi ꝓducendum sine rōnis
apparētia. ¶ Prima pars nō
potest conuinci a pura rōe na
turali: q꞉ ſm cā nulla esset ne-
cessitas ponēdi habitus infu-
sos/cū oīa possent saluari po-
nendo habitus naturaliter ac
quisitos. Sed tn̄ ad eam facit
auctoritas scripture. Nā apo
stolus dicit hebr̄. xj. ꝙ sine fi-
de impossibile est placere deo
et per consequens sine ea im-
possibile est de lege ordinata
salubrit̄ credere: ꝛ tn̄ ap̄ls lo-
quit̄ de īfusa fide: q꞉ sine fide
acq̄sita pōt quis placere deo:
sicut ptꝫ de puulis baptisatis
et de adultis quibusdā. quare
ꝛc. Item ista pars pōt aliquo
modo ꝑsuaderi rōne ꝓbabili-
lꝫ non incōuincibili. Nā sicut
arguit Guilł. paris. prima pte
tractatus de fide ꝛ legibus: ex
solis naturalibus non ascendi
tur sup naturā vel naturalia/
nec aliqua virtus/vel potētia
per semetip̄aꝫ est maior vł for
tior seip̄a. Intellect⁹ igit̄ per
semetip̄ꝫ/vel naturalia sua nō
potest credere cōtra se/ vel su
pra se / vel seip̄m vincere: sed
ip̄e multa habet credere ꝯtra
se. id est ꝯtra naturalem incli
nationem suā. quod ꝓbat ibi-
dem: q꞉ eodem iure ꝛ eque ple
no tenetur subditus esse hūa-
nus intellect⁹ deo sicut affect⁹
sed human⁹ affectus sic est de
bitor deo: ꝙ ꝓpter ip̄m habet
contra se operari ꝛ ꝯtra seip̄m
et suā inclinationē amare vel
odire. q̄re ꝛ humanus intelle-
ctus ꝓpter deū habet cōtra se
ip̄m credere. Igit̄ necesse ha-
bet super oē lumē naturale il-
luminari fortiori lumine. Na
turalib⁹ aūt illuminationibus
nulla est fortior hic i via q̄ ip̄a
gratia. Quare ꝯcludit fidē eē
gratiam hoc est diuine largi-
tatis donū gratuitū quo intel
lectus ꝓpter deum credit con
tra seip̄m. Itē ex eodē funda-
mento ꝯcedit. ꝙ actus seu op̄a
tiones fidei īfuse et acq̄site nō
solum differūt ſm magis ꝛ mi
nus: vt q̄dā dicūt: sed differūt
sp̄e. Q꞉ lumina descēdētia de
sup a p̄re luminū alterius mo
di sunt q̄ lūia ascēdentia a re-

bus creat⁹. Et aliter ſm ſpēm lucet intellect⁹ ex irradiatiōe primi luminis. Aliſ ex reuerberatiōe a reb⁹ infimus. Scda ps ꝓbaſ: qꝛ puul⁹ baptiſatus vel adult⁹ hūs fidē infuſā ex illa non ſufficeret producere actū credēdi reſpectu articuli de trinitate. ſeu alteri⁹ rei ineuidens: niſi pri⁹ ꝯfortareſ vel manuduceref ex aliqua apparētia. Nā p hoc ſicut dt Aug. vt allegatū eſt ſupius fides. ſ. acqſita gignif. nutrif. defenditur. ꝛ roborаſ. Et iſtud poſtea clari⁹ probabiſ. Sꝫ oppoſitū aſſitū hui⁹ ptis tenet doctor preſerit ſo dict⁹ in tractatu preallegato. Pōt āt ei⁹ opinio ad aliquas propōes reduci. Prima ꝙ credere improbabilia fortitudinis ē atqꝫ vigoris nri itellect⁹ ſicut amare dānoſa ꝛ moleſtia fortitudinis: atqꝫ vigoris nri affect⁹. Qꝛ ſicut human⁹ affectus hꝫ velle ꝯ ſeipm propter deū / ſic human⁹ intellect⁹ credere ꝯtra ſeipm. ¶ Secunda propoſitio credere ea q̄ apparent eſſe vera nō eſt ꝟtutis. ſꝫ credere ea q̄ non apparēt / vel non videntur eſſe vera: hoc ē ex virtute credentis. qꝛ talis credulitas ſeu ei debita fides q̄ ſibi ipēdiſ propter ſuaſiōes aut ꝓbatōes: qꝛ talis etiā cuilibet alteri dareſ. igiſ ſublimior ei debeſ. Uñ pōt ſic argui. Aut credēdū eſt deo ſine aliq̄ ſuaſiōe. aut nō. Si ſic hr̄ ꝓpoſitū. Si nō ǧ nō aliſ ſibi credēdū ē ꝙ cuilibꝫ alteri Nec valꝫ dicere ꝙ ei crediſ ſine ſuaſiōe ſed tm̄ qꝛ verax ē. qꝛ hoc ē credeſ cū ſuaſiōe. Nā q̄ ſic credit ſuaſū hꝫ ꝙ de⁹ verax nō vult mētiri. Et ſic crederef cuilibꝫ viro bono: nec i hoc honorificaſ de⁹: qꝛ ſic cuilꝫ crederef ǧ eādē cāꝫ credulitatſ hēret ino debeſ deo ſpālis honorificentia ꝛ obedictia i credēdo. ǭre ꝛc. Tertia ꝓpō Nō ē itellect⁹ firm⁹ aut fideſ q̄ credit p ꝓbatiōis aut apparētiā rōnis Qꝛ talis ē velut ifirm⁹ reqrēs baculū ad ambulādū. ꝛ rō eſt: bacul⁹ cui innitiſ. Igiſ q̄ p rōeꝫ credit: nō firmiter credit. Itē talis ē ſicut venditor icredul⁹ q̄ emptori aliter nō credit niſi pign⁹ / ꝛ cautionē ei dederit. ꝛ ꝓbatio ē velut pign⁹ aut cautio ſine qua nō credit. Quare manifeſtū eſt itellectū exactorē hmōi pignoris eſſe credulitate infirmum ꝛ incredulum. ¶ Quarta ſeqtur ex p̄dicta ꝙ ſicut multitudo ꝛ magnitudo pignoris i domo vēditoris: lꝫ ei ſecuritatē faciant. ſigna tn̄ ſunt icredulitatis ipi⁹. ſic pignora ꝛ ſecuritates ꝓbationū deſinant incredulitatē itellectus. Idē ptꝫ exēplū de multitudine baculoꝝ ꝛ apodiaculorū q̄ deſignāt infirmitatē ābulantis. ¶ Quinta ſicut hmōi credulitas ſiue fides q̄ fit per probationes vel ſuaſiōes non eſt virtuoſa. ſic ipa eſt vicioſa et deo ꝯtumelioſa. ideoqꝫ dānatione ac ſupplicio digniſſima. Primū ptꝫ. quia virt⁹ eſt circa difficile. hmōi autē credulitas nō ſolum non eſt difficilis. ſꝫ facilis. qꝛ ſicut impoſſibile eſt non credere manifeſte vera. ſic difficile eſt nō credere probabilia. Scōm pꝫ. qꝛ

Oppoſitū cī⁹ cōſe. per propoſitōes

B

sicut ɔtumelia fit viro note bonitatis/si ei absq pignore nō credat: si deo tāto maior q̄to melior. Itē non est ita mēdax cui cū pignore nō credat. q̄ ꝫ reuerētia fit do si ei sic credat vel fides attribuat. Item tali credulitate non credit deo: sʒ ꝓbationi. sicut vēditor nō credit emptori sed pignori. q̄re. rc. Ex predictis sequitur sexta ꝙ deo digna credulitas est illa: et sola talis qua eis credit sine oi pignore rationū: aut ꝓbationuʒ cautione gratis. scʒ obedienter ꝛ nō ꝓpter hoc: q̄r verax est: aut q̄r verū est quod loq̄tur. et ois alia credulitas est irreligiosa ꝛ deo ɔtumeliosa. quia per talem deo nō creditur sʒ pignori. quare nec talis facit fidelē. Septima quā postea infert ex p̄dictis est ꝙ inq̄sitio ꝓbationū est vnū impedimētū in cognitione legis christi seu veritatis articuloꝝ

B impro batio predi= ctaruʒ ꝓpōm ꝑ doc.

¶ Sed huic ꝛ aliis ꝓpositionibus predictis iste doctor videtur in eodē tractatu ɔtrarius Nam postea diffuse ibidē probatur. ꝛ per multas rationes ꝙ vna est fides ad quā credēdam oms hoies obligantur. Persuadet etiā quēlibet articuluʒ fidei articulariter. postea generaliter probat. ꝙ sola lex vel fides xp̄i: illa ad quā oms tenentur. sed ꝙ omnis contraria est falsa. Et sic inducit ꝓbatiōes ad ea q̄ sunt fidei Insup dicit ibidē ꝙ prophetis ꝛ ap̄lis nō est creditū nisi ex testimoniis miraculoꝝ. q̄re. rc. Itē xp̄s dicit Joh. xv. Si opa nō fecissem i eis q̄ nullus ali⁹ fecit/peccatum non haberent Et loquitur de pctō īfidelitatis ꝑm Augu. ergo ptʒ ꝙ christus faciebat opera miraculosa: ꝛ propterea sibi et sue legi fides adhibetur. In miraculis aūt fundatur quedā rōnis apparentia. quare. rc. Itē miracula facta sunt ad ɔfirmationem fidei. iuxta illud pri⁹ allegatū. Mar. vlti. Predicauerūt vbiq dn̄o cooperante: et sermonē confirmante sequētibus signis. Igit apparentia miraculi aut rōnis non tollit firmitatē fidei: sʒ magis eā facit. quare. rc.

C ɔ primā ꝑ pōnēs scdam doct. cōs.

¶ Item specialiter arguit ɔtra primā et secūdam ꝓpōnes. q̄r ꝑm Philosophū. et etiam ꝑm aduersariū. Sicut se habet volūtas ad bonum. sic intellectus ad veruʒ et ꝑm Philosophū. iii. ethi. voluntas non potest velle aut diligere nisi apparens bonū. et per consequens sicut volūtas non potest amare dānosa aut molesta: nisi sub ratiōe alicuius apparentis bonitatis. ita nec intellectus credere ardua ꝛ difficilia contra seipsuʒ nisi ex apparentia veritatis. hoc eni quilibet experitur. ꝙ illō quod credit apparet sibi verum. Et interrogat⁹ de illo quod credit. respondet ꝙ ipʒ sibi verum videtur. Unde et nostrum credere est quoddaʒ apparere. sicut et quodlibet aliud iudicium intellect⁹. Et ideo qn̄ dicit ap̄ls. Hebre. xi. ꝙ fides est argumentum rerū non apparentium. intelligendum est non euidētium. vt sit sensus. ꝙ fides ē noticia l cui=

A dens. quare. &c. ¶ Itē contra tertiā/sextā/et septimā ꝓpositōes arguit: q2 sicut se h3 voluntas ad meritorie diligēdū deū sic intellectus ad meritorie credēdū deo. sed voluntas digne et meritorie ipm diligere propter retributōez. iuxta illud psal. Inclinaui cor meū ad faciendas iustificationes tuas in eternū propter retributionē. Igit. &c. intellect⁹ digne et meritorie deo pōt credere ꝓpter rationē. Nec ex hoc seqtur. ꝙ nō aliter sibi credit ꝙ̄ cuilibet alteri. q2 sicut de⁹ non est diligēdus propter retributionē precise et principaliter: sed propter seipsum. sic non est sibi credendū precise aut pricipaliter propter rōnē sed principaliter ꝓpter ei⁹ auctoritatē. Et sic itelligēda est ꝯmunis auctoritas Gregorij. Fides non habet meritū: vbi humana rō prebet experimentū. Nonobstāte ergo ratione probabili stat meritū fidei. q2 pricipaliter credit ꝓpter obedientiā dei. Et ita plus creditur sibi ꝙ̄ rōni. q2 propter ip3 firmiter creditur illud qd rōe solum probabiliter suadetur. Et ita nō est facile: sed difficile: et virtuosum ꝓbabilia non solū probabiliter: sed etiā firmiter credere. q̄re &c. ¶ Item

B ꝯtra quartā & quintā ꝓpōnes arguitur/ q2 sicut fm phm in secundo de anima ad vidēdu3 requirit lux corporalis. sic ad credēdū naturaliter requirit apparētia rōnis quasi quedā lux spiritualis. Igitur rō ꝓbabilis nō facit intellectum aut ostēdit ipm firmū ifidelē: aut incredulū: nec est sicut bacul⁹ aut apodiaculū accidētalr̄ sustētās ipm: sed ē quasi pes naturalr̄ portās eū. et naturale ei⁹ adiutoriū reqūtū ad spūaliter ambulādū. i. ad credēdū Quare nec multitudo/ aut magnitudo ꝓbationū sicut multitudo & magnitudo pignoris incredulitatē intellectus designāt. sicut dicit iste doctor: immo ei⁹ credulitatē augēt sicut docet experiētia: & i ipo firmitatē faciūt: sicut dicit Greg. in omel. ascēsionis. Ipa inqt resurrectio aplis dubitantibus p multa argumēta demōstrata est. Que dū nos legētes cognoscim⁹ qd aliud ꝙ̄ de illoꝝ dubitatiōe solidamur? &c. Un ptz ꝙ ꝓbabilia argumēta seu rationes ꝓbabiles non ex sua rōne secū afferūt formidinem capiēdo formidinē p quātocū ꝙ̄ paruo dissensu ꝯclusi aut assensu sui oppositi. Nā tūc talis rō aliqualr̄: ꝙ̄uis remissi⁹ ꝓbaret oppositū ꝯclusi. et sic non posset stare cu3 firmitate fidei. qd est falsum. quare. &c. Ptz etiā ex eodē falsitas octaue ꝓpositionis. q2 insuper ponēs eā nō solū ꝯtrat̄ lib. ꝓpi. s3 etiā oib⁹ fere sanctis & doctoribus q̄ inquirūt & inducūt rōnes probabiles ad ea q̄ sunt fidei. qd nō facerēt si esset impedimentū in cognitione leg. xpi. immo ipsemet legislator ad sue legis ꝓbationē fecit p seipm & suos aplos miracula. vt dictū est supra. quare. &c. Sic ḡ ex predictis patēt solutiōes rationum huius docto-

Marginalia: ꝯ. 1. 6. & 7. ꝓpōnes ꝯferē. — ꝯ. 4. & 5. ꝓpōnes so. ꝯfer.

ris et falsitas sue positiōis: ac per ɔñs veritas octo ꝓpositionū cōtradictoriarū ꝓpositiōibus premissis. Et hec de scđa conclusione ɀ suis adiunctis.

C ¶ Tertia ɔclusio iuxta materiā tertij argumēti ante oppositū q̄stionis facti est de cōfirmatione eccl'ie xp̄i. Et est ista ꝙ lȝ xp̄i seu petri eccl'a ex fide sola nō sit ad credēdū sufficiēter confirmata: tñ ex fidei auctoritate principaliter ɔcluditur cōfirmatio ecclesie in fide xp̄iana. Et hec ɔclusio directe respōsiua est ad q̄situ̅. Nā prima pars rñdet ad primū q̄stionis itellectū. scđa ṽo ad tertiū. Prima pars aūt ptȝ ex dictis in scđa conclusione: q: ex sola fide infusa non inducitur sufficienter ecclesia ad credēdum seu ad constanter ɀ firmiter assentiēduȝ. sed ad hoc inducta fuit ex apparētia rationum / sicut etiā arguit scđa ratio āte oppositū. Et specialiṫ ex apparentia miraculorū: sicut ostēdit auctoritas allegata Marci vltio capitulo. quare ꝛc.

D ¶ Unde de multis rōnibus quas i prima q̄stione sententiarū inducit doctor subtilis: ɀ etiā alij doctores i diuersis locis tantum vnam tango causa breuitatis arguēdo sic. Jlla sunt vera ɀ constanter ac firmiter credenda: in quo᷑ veritatis testimoniū deus inuocatus fecit miracula. Jsta est probabilis in lumie naturali. sed sic est de dictis ɀ doctrina christi. Jsta patuit p experientiā: et nunc etiam est probabilis in lumine naturali per famosam hystoriā de resuscitatione lazari et alijs multis miraculis per xp̄m ɀ eius aptos factis. igitur ꝛc. Hanc rōnem innuebat Richard⁹ de sancto victore: idest de trinitate. ca. ij. loquens. Domine inquit si error est / a te decepti sumus: tot em̄ et tantis ꝓdigijs attestata sunt: que non nisi per te fieri potuerūt. Et loq̇tur i psona indifferētis. Et si forte huiusmodi miracula negarētur esse facta hoc nobis grāde miraculū sufficit ꝙ sine miracl'is pene tot⁹ orbis crediderit: sicut dicit Augustinus. xxij. de ciuitate dei. Sufficit em̄ quātum: scȝ ad indifferētem. quia aliter esset de proteruo. Hanc eandē rationē similiter innuebat christus / dicens Johānis v. Opera que ego facio testimoniū ꝑhibent de me. Et iterum Johānis. x. Si michi nō creditis saltem operibus credite: ɀ multa huiusmodi i plurib⁹ locis euāgelij. quare ꝛc.

E ¶ Secunda pars conclusiōis patȝ ex dictis in ṫtio articulo questionis. quem tractaui in vesperijs meis. Ubi sub trib⁹ conclusionib⁹ probaui ꝙ semper scilicet vsq̇ ad consummationem seculi est: ɀ erit aliqua ecclesia que per rectam fidem xp̄i lege regulabitur et ei conformabitur. Et ista ē ecclesia vniuersalis et nō aliqua particularis ab vniuersali eccl'ia disticta. Sed ꝙ sic semp perseuerabit vniuersalis ecclesia in fide non pōt conuinci ratione: sed principaliter conuincitur ex sc̄pture auctoritate. si

cuit dñs dñe probaui ex tribus auctoritatib⁹. scz illa Luce. xxij. Petre rogaui pro te ⁊c. Et illa Math. vlti. Ego vobiscū sum vsq; ad cōsummationē. Et insuper ex illo dicto xp̄i dicētis de persecutione antichristi: q tūc inducent in errorem si fieri pōt/ etiā electi. Inductionē dimitto causa breuitatis. Ex his ergo / ac etiam ex dictis i tertio preambulo hui⁹ q̄stionis satis patet scd̄a pars con-
A clusionis. ¶ Sed cōtra vnum dictū quod immediate tactuȝ est: et quod probatū fuit in secunda cōclusione dicti icōi articuli vesperiarum meaꝝ: que conclusio fuit ex sacra scriptura non conuincitur q semper est aliqua pticularis ecclesia que christi legis regule cōformetur. posuit dict⁹ magister hic istam propositiōeȝ collatiuā ex sacra scriptura cōuincibilē. Uidetur q semp vsq; ad diē iudicij aliqua particularis ecclesia militans xp̄i legis regule cōformetur. Et sic ſm eū sequitur q confirmatio i fine non solum cōuenit vniuersali ecclesie: sed etiam particulari Cuius oppositū nunc et alias tetigi: ⁊ in prima lectiōe mea respondēdo ad ratiōes istius magistri. dixi q vna sola scilȝ quinta vadit contra intētionē mee cōclusionis. Et ɔtra hoc ipse postea arguit. sed qꝛ processus localis est/ ⁊ magis vocalis q̄ realis: ideo trāseo cā
B breuitatis: ⁊ venio ad ratiōes suas pn̄cipales. ¶ Prima ratio fuit q semper vsq; ad diem iudicij durabit ecclesia: quam
Pria rō cōferentis

xp̄s se edificaturum pmisit supra petrā ɔtinēs in se multas ecclīas particulares. et distinctiōes graduū: officioꝝ: et dignitatū. sicut corp⁹ continet i se mlta mēbra sic disticta. igitur ⁊c. consequētia ptȝ. añs pbatur ex dictis xp̄i et apostoli simul iunctis. Mathei. xvj. j. Corinthios. xij. ad Epheseos quarto et quīto capitulis. ¶ Scd̄a ratio fuit in die iudicij de multis ecclesijs particularib⁹ ex diuersis mūdi partib⁹ concurrent fideles/ etiā in charitate existentes. qui tunc reperientur viui: ⁊ rapient in nubibus obuiaȝ xp̄o in aera. igitur ⁊c. consequentiā reputat claram antecedens ptȝ ex duobus dictis apostoli simul iūctis: i scȝ primo Thes. quarto. vbi loquitur de illis q̄ tūc rapiētur viui et quomodo rapientur ⁊c. et Epheseos q̄rto: vbi dicit. donec oēs occurram⁹ ⁊c. vbi glosa. donec nos oēs occurram⁹ nobis inuicē de diuersis ptib⁹ mūdi cum desiderio currētes ad gaudiū. Et subdit donec illud fiat durabit ꝑlatio. ¶ Ad primā rōnem rn̄di i prima lectione q q̄cquid sit de antecedente/ tn̄ illud non ɔuincitur ex sacra scriptura: nec ex illis dictis xp̄i ⁊ apl'i q̄ allegat. ¶ Ad scd̄am quicq̄d sit etiā de ātecedēte dixi ɔsilr q illud nō ɔuincit ex scriptura: nec ex illis dictis apl'i. q̄re ⁊c. Uñ p materia istarū rōnum posui tres ppositiōes. ¶ Prima ex sacra scriptura pbabile est q ante dieȝ iudicij erit aliqd tp̄s in q̄ nulli erunt fideles viui. Patet de
Secunda rō.
C Ad primā ɔferētisē
D Ad secundā
1. ppō.

illo tpe in quo ante aduentuz xpi ad iudiciuz: ignis pcedet purgans elemēta ⁊ incinerās corpora mixta. Et illō tps in dictis meis vocabā cōsummationem seculi ⁊c. ¶ Scda ppositio sequit̃ ex pdicta ꝙ in illo tpe cōsummationis nulla erit ecclīa militans/siue vniuersalis/siue particularis. Patet ex descriptione ecclīe militātis/ quā posui: qz tūc nulli erūt fideles i mortali corpe naturalit̃ viuētes. Et ex hoc pz clare falsitas sue ppositionis ⁊ etiā añtis prime rationis: quo ad singulas ptes. ¶ Tertia propositio. in die iudicij nulli hoīes reperient̃ viui q̄ obuiēt xpo venienti sic. scz ꝙ illi prius non fuerint mortui. Ptz ex dictis: nec oppositum conuincitur ex illa auctoritate apostoli. j. Thes. quarto sicut patet. intuenti opiniones doctorum super hoc passu. Et ex hoc clare patz falsitas antecedentis scde rōnis. Sed cōtra hec ipse replicat. Primo cōtra hoc qō dixi. ꝙ antecedens suarum rōnum non conuincitur ex scriptura inducit plures auctoritates scripture que q̄si in idez conueniunt. Ideo non repeto nisi illam quā principaliter inducit cōtra primā propositionem: scilz dictum apostoli ad Epheseos. iiij. vbi de xpo loq̄tur sic. Et ipe dedit quosdā q̄dem apostolos. quosdā aūt pphetas ⁊c. ad edificationē corporis xpi: scz ecclīe donec occurramus nobis inicē de xpo venienti ad iudiciū in virum perfectum: scilicet i mēsuram etatis plenitudinis christi. sz talē mensuram etatis non habebimus ante diem iudicij: qz non nisi per resurrectionē. igitur vsqz ad illud tpus durabit ecclesia sm distinctionem graduum ⁊c. ¶ Ex quo ifert ꝙ est falsa prima propositio: et per consequens scda. Sed hic dico ꝙ i illa auctoritate apostoli hec dictio donec/sumitur exclusiue. vt scz excludat non solum diem iudicij: sed etiā illō temp⁹ quod immediate iudicium precedit: quando scz iudicij signa incipient apparere vt magr̃ stati dicet̃. quare ⁊c. Item constat contra me. qz illud tps purgationis electorū per ignem ⁊c. pertinet ad diē iudicij: imo est pars diei iudicij. Non enim solum ad diē iudicij pertinet latio sententie: sed etiam multa alia precedētia/et sequentia: vt patet etiā ex multis passibus scripture. Sed q̄cquid sit de hoc vltimo dicto, tū primū proprie loquēdo non est verū: qz illa purgatio per ignē est vnuz de signis ante iudiciū sm oēs doctores et per consequēs pprie nō est pars diei iudicij ⁊c. ¶ Itē replicat cōtra tertiā propositionem: qz xpo venienti ad iudicium aliqui rapientur obuiā: qui tūc inueniūtur viui/⁊ prius non fuerunt mortui. igitur illa ppositio falsa. Antecedens probat ex illo apostoli. primo Thessal. quarto. deinde nos qui viuimus/qui relinquimur simul rapiemur cum illis i nubibus obuiam christo in aera et cetera. ¶ Sed hec auctori-

Marginalia (left): 1. ppō — D — Replicat secū⁹ ꝯferētis.

Marginalia (right): E Solō replicatōis — Replicatio ꝯ. 3. ppositionem. — F Solō replicatōis

tas non concludit: q2 Paul⁹ q̄ iam est mortu⁹ ibi se cōnumerat cū illis viuis/qui sic rapiētur. ꝛ per cōsequens non intēdit ꝙ illi viui prius nō fuerūt mortui. Et qñ dicit ꝙ immo sicut pz per glosam ibidē. ꝛ magister lib. iiij. distin. xliij. ꝛ doctores cōiter qui supponūt ꝙ xp̄s veniens ad iudicium aliquos inueniet viuos ꝛ tūc cōsequenter querunt virū tales qnq3 sint morituri/vel non: et tāgūt duas opiniōes vnā Hieronymi qui videt velle ꝙ non ꝛc. aliam Ambrosij: dicentis. ꝙ in raptu illorum qui viui rapiētur mors erit. ꝛ resurrectio mira quadam velocitate. Itē tenet Thomas de argentina super eadem distinctione vbi dicit ꝙ Augusti. xx. de ciuitate dei. c. xx. videtur sentire ꝙ illi qui mortui fuerint inuenti in aduentu iudicis prius duratione resurgent q̄3 hi qui inueniētur viui. quia rapientur obuiam xp̄o: ꝛ i illo raptu morientur/ ꝛ subbito reuiuiscent

A Instātia cōtra cōferentis. ¶ Sed cōtra hec primo est illud apostoli. j. Corin. xv. oēs quidem resurgemus. ꝛ sequitur in momento in ictu oculi. ꝛc. Et per consequēs fm apostolum oēs resurgent in eodē instanti ꝛ non aliqui prius resurgent alijs prioritate tēporis. Et sic illud. j. ad Thes. iiij et mortui qui in xp̄o sunt resurgent primi/deinde nos ꝛc. non refertur ad prioritatem / et posterioritatem temporalē quo ad actum resurgēdi sicut declarat ibidem magister Nico. de lira. ad cui⁹ postillā remitto. Item sctūs Tho. in. iiij senten. dist. xliij. arti. iij. q. j. dicit. ꝙ licet i hac materia varie loquātur sancti. tñ hec est securior ꝛ cōior opinio ꝙ oēs morientur. ꝛ a morte resurgēt Et in responsione ad primum argumētum ostēdēdo quomodo intelligēdum est illud symboli. vēturus est iudicare viuos ꝛ mortuos. dicit ꝙ ista distinctio viuorum et mortuoꝝ: non est referenda ad ipsum iudicij tempus: quia tunc erunt oēs viui: neq3 ad totum temp⁹ preteritum: q2 oēs iudicandi aliquo tempore fuerūt viui ꝛ aliquo tempore mortui. Sed ad illud tempus determinatū quod imediate iudicium precedet. qñ scilicet iudicij signa incipient apparere. Et in distin. xlvij. q. ij. arti. iij. dicit ꝙ illa cōflagratio ignis iudiciū precedet: quo ad purgationē mundi. Et in responsione ad primum argumentū dicit Augu. xx. de ciui. dei. vbi videtur oppositum innuere: non loq̄tur determinādo: sed opinando sicut ostēdit ex eius verbis Et i respōsione ad tertiū argumentum dicit. ꝙ illi viui q̄ dicuntur reperiri sunt illi q̄ vsq3 ad temp⁹ cōflagrationis i corpore viuent. Ex quibus oib⁹ appparet propositū ꝛc. Item quicquid sit de hoc: tñ ex his varijs opinionis doctorū circa hanc materiā apparet clare. ꝙ ex sacra scriptura nō cōuincitur propositum isti⁹ materie: imo expresse dicit Magister senten. vbi eum allegat pro se. ꝙ horum quid verius

replicatio contra conclusionem 3. propones — B sit non est humani iudicij diffinire. quare &c. ¶ Iterum vero replicat dicendo. quod licet dicte tres propositiones mee essent vere. adhuc equaliter staret difficultas vtriusque rationis sue: ponendo loco illius vsque ad diem iudicij. ly vsque ad tempus signorum diem iudicij precedentium Et deduceret vtraque ratio sicut prius: sed tamen non oportet sic modum loquendi variare vt dicit patere. quia primus modus loquendi trahitur ex scripturis. et est a doctoribus vsitatus et non meus. imo dicit quod modus meus loquendi clare contradicit conclusioni mee tertie. tertij articuli vesperiarum. Sed miror de hoc dicto. quia voluntarie hoc asserit. nec probat / aut declarat istam contradictionem: quam tamen omnino non video. De suo modo etiam loquendi patet ex dictis quod veritatis habeat: et quomodo doctores varie loquantur. imo clare patet quod modus meus loquendi vsitatur a Christo dicit enim Matthei. xl. Ego vobiscum sum vsque ad consummationem seculi. non dicit vsque ad diem iudicij: aut vsque ad tempus signorum &c. Quid autem intelligat per consummationem seculi patet ex predictis. Et quantum ad hoc quod dicit. non obstantibus tribus propositionibus meis rationes suas procedere variato illo modo loquendi &c. Respondeo quod non: quia illa que assumuntur in antecedente: et que ex dictis apostoli probantur conuenire ecclesie. non de ecclesia aliqua particulari. sed de sola vniuersali habent locum. capiendo ecclesiam vniuersalem et particularem ad intellectum conclusionum mearum: alias satis expressum. quare &c. ¶ Tertia ratio sua fuit. quia si propositio sua non esset vera hoc maxime videretur quo ad saluandum dicta scripture de duratione ecclesie. quod ipsa posset saluari in vno homine layco: quia vt dicit ista sibi videtur esse mea intentio. Sed falsitatem consequentis probat: quia tunc secundum legem ordinatam deficere posse: in ecclesia militante sacerdotium christi: quod est secundum ordinem melchisedech: quod videtur esse contra apostolum ad hebre. vij. et glosam ibidem. ¶ Ad rationem respondi. nego antecedens. Et quod illa fuerit intentio mea clare patet ex tribus correlarijs tertij articuli mei. Ubi expresse posui / et probaui ex scriptura quod semper a tempore christi vsque ad consummationem seculi erunt plures habentes fidem: spem: et charitatem in ecclesia vniuersali. ¶ Sed contra. Replicat. quia descriptio vniuersalis ecclesie militantis: quam ego posui saluari potest in vno homine tantum. Igitur &c. Antecedens patet: quia dixi quod ecclesia est omnis homo fidelis vel omnes homines fideles in mortali corpore naturaliter viuentes. Ex qua clare patet propositum vt ipse dicit. Et etiam ex hoc quod ego induxi de abel in quo aliquando saluabatur ecclesia &c. ¶ Ad istud respondeo dico quod concesso antecedente et eius probatione / neganda est prima consequentia. Et ratio est: quia licet ecclesia nunquam in futurum saluabitur in vno so-

Solutio. (margin)

C 3. rationis contra conferentem. (margin)

Solutio. (margin)

D Replicatio conferentis. (margin)

Solutio doctorum. (margin)

lo supposito: tamen aliquādo sic saluata fuit vel absolute saluari posset Modo bona de criptio debet conuerti cū diffinito. non solum pro vna differētia temporis. sed p qualibet & respectu cuiuslibz copule etiā de possibili Ideo posita fuit illa descriptio disiūctiue. q̄re &c.

A ¶ Quarta ratio sua fuit. q2 nisi sua ppō esset vera tunc seq̄tur q lex xp̄i/ quo ad sacramēta vel alios rit9 eccl'ie a Christo & alijs apostolis institutos quādoqz deficeret ante finem mūdi. Cōsequētia tenet sicut in argumēto p̄cedēti. falsitas patet ad Hebre. vij. et per glosam.

4. rō ꝯferē.

Solo. ¶ Ad hoc respondi p idē sicut ad precedēs negando cōsequentiam. Unde p materia huius ratiōis: & precedētis dixi q posito q esset vnus solus hō laycus fidelis nō errās cōtra legem christi. nō tamen ex hoc seq̄r q deficeret sacerdotiū christi aut sacramenta vel alij ritus eccl'ie dei. q2 stat q aliq̄s sacerdos sit. imo summ9 sacerdos & tamen q erret contra legē Christi sicut patet de Petro/ vt testat' Apl'us Paulus ad Gal. ij. immo stat q aliq̄s sit sacerdos: & possit ministrare oīa sacramenta christi. et tamen q sit hereticus: et p cōsequēs q nō sit fidelis: nec de eccl'ia dei. vt ptz ex cōi opinione doctoꝝ sacre theologie contra magistrum sententiarum. lib. iiij. distin. xxv. Quare &c.

B ¶ Sed cōtra replicat dicendo q non soluo argumentum. Unde arguit sic. cū scriptura stat ecclesiaz saluari in

Replicatio ꝯferē.

vno solo homine layco Igitur cum scriptura stat pari ratione nulluz esse sacerdotem/ vel clericum: et tunc stant ambo argumenta precedentia. Consequentia tamen tenet vt dicit: q2 ex quo ad saluāduz scripturaz sufficit fides christi in vno layco: & per cōsequēs nō requiritur aliquem sacerdotē vel clericū esse & cetera.

Solo. ¶ Ad hoc dico. quicq̄d sit de antecedente de quo satis dixi ꝯsequētia negāda est/ nec pbatio valet. Et ratio est. q2 in scriptura sacra specialiter pmittitur duratio sacerdotij christi vsqz ad ꝯsummationē seculi. vt videt' ex dictis apostoli. Hebre. septi. & possz ostēdi ex alijs locis scripture sed trāseo cā breuitatis Quare &c.

C ¶ Quīta ratio sua p̄ncipalis et quam solam dixi eē ad propositū mee ꝯclusionis fuit ista. Et scripturis videtur cōuincibile q nec generale cōciliū nec tota multitudo clericoꝝ & laycoꝝ viroꝝ nec romana eccl'ia q̄ distinguitur a tota cōgregatione fideliū sicut ptes a toto difformari pōt legi xp̄i. Igit' &c. Cōsequētia tenet. sed antecedēs non probatur.

. rō ꝯferē.

Solo. ¶ Ad istam respōdi pbabiliter disputatiue dicendo q antecedēs nō conuicitur ex scriptura sacra. Et q2 oppositum non probauit. ideo nō plus dixi Sed in p'ria lectione sua probare visus est antecedens quo ad singulas partes Et p̄mo de concilio generali arguit sic ¶ Tota ecclesia vniuersalis non potest errare in fide seu quo ad hoc dif

D pbō 1 oñdēs aňs p̄. di. roīk

formari legi xp̄i. Igitur nec conciliū generale. añs potest deduci ex scripturis. sicut concessi. Igitur et ɔñs. Sed ɔña pbatur ex hoc: qr a cōcilio generali in causa fidei non lz appellare. qr si sic/ aut ad aliud cōciliū/ aut ad papam/ aut ad vniuersalem ecclesiā Non ad aliud conciliū: qr pari ratiōe ab illo appellare liceret. ⁊ sic tali cause finis imponi nō posset. Nec ad papā: qr in facto fidei est subiect⁹ iudicio generalis concilij. eo q sicut notatur. xix. dist. cap̄. Anastasius. Synodus i causa fidei sit maior papa. Quod potissime verum est de Synodo generali. Nec ad vniuersalem ecclesiā cum conciliū generale sit prestantior pars eccl'ie. Igit̄ parti minus prestanti esset min⁹ credendū in causa fidei. Etiā qr vniuersalis eccl'ia in vnū
2.pbō cōuenire nō pōt. ¶ Item cōciliū gn̄ale eo ipso qd est gn̄ale representat totā eccl'iā ⁊ vniuersalē ⁊c. añs patet. quia si non iam in eo non est ɔsensus totius ecclesie vniuersalis. et per ɔñs nō est gn̄ale sed particulare. Et ad hoc est auctoritas Gregorij. xv. dist. cap̄. Sicut. vbi dicit de quattuor concilijs generalib⁹. q vniuersali consensu cōstituta sunt. ⁊ iō quisquis p̄sumpserit absoluere q illa ligant aut ligare qd soluunt seipsum destruit ⁊ non illa. Et similis rō est de quolibet alio cōcilio generali. igit̄
3.pbō ⁊c. ¶ Item ex scriptura cōuincitur q congregati in vnū in christi nomie nō possunt pro tunc difformari legi xp̄i. Sed sic est de illis qui faciunt cōcilium generale. Maior patet Math. xvij. Et minor apparet: qr aliter nō esset generale cōcilium: sed ecclesia malignantium ⁊ particulare cōuenticulum. Nec valet dicere q licet deus specialiter assistat ɔgregatis in vnū in xp̄i noīe. tñ in fide minime confirmant̄ quin possint labi in errorem. Nam cōsimiliter argueretur de tota congregatione fideliū vniuersalis ecclesie: qr cōstat cū sit viatrix q nō est cōfirmata ⁊c. ⁊ tamen non sequit̄ q possit errare a fide. Sic in pposito isti de concilio gn̄ali: qr representant totā ecclesiā: lz nō sint cōfirmati: q̄uis quilibet eor̄ possit seorsum errare. tamen nō sequitur q oēs simul sic congregati possint errare.

¶ Ad ista pbabiliter respondent aliqui q cōcilium gn̄ale potest contra fidē errare. imo de facto sic aliquādo errauit: sicut per multa exempla ostēdunt. ⁊ specialiter p synodū ephesinā secūdā que errauit: et iō reprobata fuit. sicut notat glo. xv. dist. ca. j. Et ad obiecta in contrarium dicunt negando ɔñam. Et ad probationem negant assumptū: dicentes q si conciliū generale contra fidem erraret: ab ipso appellare liceret: scz ad aliud cōcilium generale si esset facultas ipm cōgregandi. ⁊ si illud iterū erraret: liceret ad aliud appellare. ⁊ sic semp donec catholici cōuenirent. insuper si papa non esset p̄sens concilio

E Sol'. p̄dictarū improbationū.

gñali errante liceret ad ipsuz presentem vel ad ipm cũ alio concilio cõgregando appellare vel etiã ad vniuersalem ecclesiam si posset in vnũ cõueni re/esset principaliter appellãdum. Si vero tota xpianitas esset sic deprauata q soli heretici haberẽt potentiã: et q soli pauci simplices z pauperes manerẽt in fide: z reputarent conciliũ gñale errare: nec possent se hũano cõcilio aut auxilio tueri vel defendere non restaret aliud: nisi se diuine gre cõmittere z illã iniuriã patiẽter tolerare cuz gemitu/ tristicia/ z dolore. sicut hieronym9 cõsulit viro eccl'iastico: qñ in ea q̃ vocatur domus dñi inualescit iniquitas/ z iusticia ois deprimit. prout recitat. xciij.
A dist. ca. dyaconi. ¶ Quantum vero ad illud qð dicit de subiectione in causa fidei. zc. dicunt q ois psona z ois cõgregatio errãs in fide omi alteri nõ sic erranti: in causa fidei ẽ subiecta. et talis est pstantior in eccl'ia qualiscunq: aut cuiuscunq conditionis existat. Ad cõfirmationẽ cõcesso antecedente negant ɔñaz. Tum primo: qz papa est psona publica gerens vices toti9 ecclesie. z tñ potest cõtra fidem errare: z per ɔñs cõsimiliter cõcilium generale. Tum secundo: qz non oportet q ois psona vel cõmuuitas gaudeat oi preregatiua qua gaudet illa cuius vices gerit. quare zc. Et ad auctoritatem bti Gregorij dicunt q loquit de concilijs deifice: z rite a catholicis celebratis Et loquit de facto nõ de possibili. quare non oportet sic esse de oibus alijs
¶ Ad aliam confirmationem B
potest dici q stat q illi q̃ sunt in generali cõcilio non sint cõgregati in noie xpi: sed q sint xpo contrarij: tamen hoc non obstante non sequitur ppositum. qz illo concesso staret q sic cõgregati errarent in fide pter causam ibidẽ tactã. qz scz non ppter hoc sunt in fide cõfirmati. Nec valet replicatio: qz nõ sic põt argui de ecclesia vniuersali. Nã lz sit via trix tñ ɔfirmata est in fide vniuersalis ecclesia. nec talis cõfirmatio repugnat statui vie ad intellectũ supra expressuz. Nec valet quod dicit q lz q̃libet seorsum possit errare. tamen nõ sequit q oẽs simul cõgregati zc. Nã concursus ad eundẽ locũ nõ reddit aliquos magis inobligabiles a fide q̃ ante. Quia sicut locus nõ sanctificat hominẽ: sic non cõfirmat in fide Talis etiã concursus in xpi noie habet locum in cõcilijs particularib9 z prouincialibus. de quibus tamẽ constat q possunt errare. quare zc ¶ Secundo loco probat C
iste magister secundam partẽ 2. pbõ
antecedentis sui principalis. ãtis
scilicet q tota multitudo cle- s. rõis
ricorum non potest difforma- ɔferẽ.
ri lege christi. quia de9 ita stabilinit sacerdotes leuiticos: vt in iudicijs de his que erãt diuinitus precepta non possent errare sic quin eo? iudicio esset standum. Igit multo forti9 sic assistit sacerdotibus

noui testamenti. maxie in his que concernunt fidem: ꝛ preci pue illis ad quos se tota com munitas ecclesie refert in his que sunt fidei. Consequentia patet Antecedens probat per scripturam Deutero. xvij. vbi de⁹ dixit filijs israel. ꝙ de omni iudicio difficili ꝛ ambiguo debeant venire ad sacerdotes leuitici generis ꝛ ab eoꝛuꝫ sen tentia nõ declinare: neq̃ a dex tris neq̃ a sinistris. Item con firmat per aliqua superius ta cta in tertia ꝛ quarta rationi bus. quia sequitur ꝙ possꝫ ces sare in ecclesia ordo prelatio nis ꝛ distinctio graduum ꝛ ce tera. contra apostoluꝫ. immo ꝙ deficere posset sacerdotiuꝫ christi. sacramẽta et alij ritus ecclesie ꝛ cetera. Cõsequẽtiaꝫ probat. qꝛ qua ratione posset illa tota multitudo errare in vno articulo / pari rõne in oĩ bus ꝑtinentib⁹ ad sacerdotiũ et sacramẽta ꝛc. ¶ Qꝛ nõ pl⁹ est ꝯfirmata respectu vni⁹ q̃ respectu alteri⁹ ꝛc. ¶ Ad ista põt probabiliter dici. Ad pri mũ negando antecedens. Et ad probationeꝫ dicitur ꝙ illa auctoritas intelligẽda est ĩ il lis iudicijs sacerdotuꝫ leuiti coꝝ in quibus nõ errabãt cõ tra legẽ. sed si contigisset eos sic errare sicut possibile fuit / tũc ab eoꝝ iudicio ꝛ sñia fuis set declinandũ. Quare ꝛ cete ra. ¶ Ad confirmationem licꝫ su pra tactuꝫ sit de materia ar gumẽti. th̃ adhuc potest dici dupliciter. Uno modo qꝛ licꝫ tota multitudo clericoꝝ con tra fidẽ erraret. tamẽ aliquis

D Solo pdi. p batio. E

sacerdos remaneret hñs po testatẽ ordinãdi / ligãdi / confi ciendi / et alia sacramẽta con ferendi: ꝛ sic remanerẽt in ec clesia ordo prelationis. distin ctio graduũ. sacramẽta. ꝛ alij ritus. Et licet forte nõ ĩ actu. tamen in potẽtia propinqua. Alio modo dicũt aliqui. ꝙ li cet omnes clerici hereticarẽ tur aut omnino nulli remane rent / ꝓpter hoc ecclesia pote statem habendi predicta ne quaq̃ amitteret. licꝫ illa nũq̃ habere posset per hũanaꝫ po testatem: sed per miraculosaꝫ dei operationem. qui scilꝫ di uersis modis posset de aliqui bus laycis catholicis sacerdo tes ꝛ episcopos ordiare ꝛ hoc sue ecclesie reuelare. In q̃ ca su oẽs catholici deberẽt tali ter ordiatos a deo sicut veros episcopos ꝛ sacerdotes habe re. Et licet temerariuꝫ esset as serere taleꝫ casum de facto a liquando euenire. tamen esset etiam temerariũ huius casus potestatẽ negare. qꝛ hoc esset de futuris temere diuinare: et contra articulum de dei oĩpo tentia impudẽter impingere: quod est absurdum. Quare ꝛ cetera. ¶ Tertio loco proba uit iste magister tertiã parteꝫ sui principalis antecedentis. scilicꝫ ꝙ romana ecclesia que distinguitur a tota congrega tione fidelium sicut ps a toto legi christi non põt difforma ri. Et quia multi diuersimode capiunt romanam ecclesiam. ideo ad presens vocat ecclesi am romanam illaꝫ penes quã residet auctoritatiue totũ iu

F 3. ꝓbõ 3. ꝑtis eiusdẽ añtis.

diciuz i his que fidei sunt to-tius vniuersalis eccl'ie scdm ordinē a xp̄o istitutū. Que scz complectitur papā z alios ri te ad suum collegium pertinē tes. Et vacante sede saluat in illis solis in quib9 est auctori tas consilij sui dicto modo Et hec videtur esse intētio hiero nymi et aliorum doctorū quā do tantum extollunt romanā ecclesiam vt i multis decretis appet. Hoc supposito arguit sic. Romana eccl'a sic sumpta est pars vniuersalis ecclesie z tamē nō potest diffozmari re-gule legis christi. quia ad eaz sic diffozmari sequitur ecclesi am vniuersalem illi regule dif fozmari. Quod pbat. quia si-cut christ9 ordinauit q ecccle-sia vnis non possit diffozmari sue legi. ita etiam ordiauit q illa eccl'a particularis penes quam residet auctoritatis iu-dicium vniuersalis ecclesie nō possit errare. cum ipsa sit a do mino cōstituta tāq caput vni uersalis ecclesie. vt ptz ex sup positione z etiam in decretis. xxij. distin. capi. sacrosancta. Sed deficietibus sensibus in capite: deficiunt et in mēbris. Quare. z cetera. Cōfirmatur ex auctoritate supra allegata Deutero. xvij. Ubi de summo sacerdote: z alijs sacerdotib9 levitici generis apparet q de-us dedit eis in omnibus am-biguis auctoritatē iudicandi iudicij veritatē. ergo mlto ma gis tēpoze noue legis. z cete. Sed quia supra hoc dictū est. ideo de hoc transeo causa bre uitatis. Itē induxit auctorita tes decreti Una est Ambrosij. xxiij. questione. j. ca. Aduoca uit. Ex cuius verbis datur in-telligi q nemo potest eē de ca tholicis episcopis: nisi cuz ro mana ecclesia communicet. Alia est hieronymi ibidem I capitulo. quoniā vetus. vbi lo quēs de romana eccl'ia dicit. q supra istam partez fundata est ecclesia. z q quicunq secū non colligit dispergit Et i eā-dem sentētiam ponit Cypria-nus. xxiij. distinctione. caplo. Qui cathedraz. vbi dicit. Qui cathedram Petri super quaz fundata est eccl'ia deserit / i ec clesia se esse non confidat zc. ¶ Tertia est hieronymi. vbi supra in capi. hec est fides di-centis q sancta romana eccle sia semper immaculata pman sit. et in futuro permanebit et immobilis omni tempore psi-stit. Quarta est Augustini i li bello contra epistolam funda mēti manichei. capitulo. ij. di centis. Ego euangelio nō cre derez: nisi me eccl'ie catholice commoueret auctoritas. Sed hec auctoritas pncipal'r resi-det in illa ecclesia q̄ est caput aliarū modo predicto. quare. zc. ¶ Ad ista pbabil'r z solum recitatiue et non assertiue pōt dici. Ad primum respondetur q capiendo romanaz ecclesiā modo predicto ipa pōt diffoz mari legi xp̄i. Nec ad hoc se-quitur vniuersalē eccl'az legi xp̄i diffozmari. Et ad pbatio-nem dicitur q xp̄s soluz de ec clesia vniuersali z non de aliq eccl'a pticulari ordiauit q nū q̄ diffozmabit sue legi sicut in

A Solo predi.

vesperijs probaui. Et quādo ultra arguit. quod imo de illa ecclesia. particulari apud quam residet auctoritatiue iudiciū vniuersalis ecclesie. et que est a xpo constituta caput ipsius etc. Respondetur quod ipsa particularis ecclesia romana nō est caput vniuersalis ecclesie: nec apud eā residet auctoritas predicta/nisi sub conditione. s. quamdiu ipsa manet in fide recta. Nam licet ipsa a beato petro recepit eā: tamen nichil videtur prohibere: quin eā possit perdere: sicut et ecclesia anthiochena Et ita tamen si ipsa fieret infidelis aut heretica illi qui prius erant ecclesia romana desinerent esse caput ecclesie nec haberent talē principatū aut auctoritatē predictā. nec propter hoc deficeret fides ecclesie vniuersalis. Et quādo dicitur quod deficiētibus sensibus in capite deficiūt et in membris. etc.

C ¶ Respondi quod licet quātū ad multa sit similitudo inter corpus xpi mysticū quod est ecclesia et corpus materiale hominis: tamen non in omnibus est similitudo. Quia corpus hominis non manet viuum sine capite. Corpus autem ecclesie manet viuū. s. vita fidei et gratie absque capite in terris vt patet dum caret summo pontifice. tamen tunc habet caput in celis. s. xpm. qui est caput ecclesie: vt dicitur Eph. j. Et quamuis romana ecclesia post papā sit ipsius ecclesie membrorum principale et ratione ipsius possit dici caput eius. tamen sine ipsa posset esse

D ecclesia. quare. etc. ¶ Ad auctoritates decreti specialiter ad tres prius inductas. Respondetur quod sunt intelligende sub conditione supradicta: scilicet quamdiu romana ecclesia non erat contra fidem. Loquuntur etiam de facto et de illa ecclesia que erat tempore illorum sanctorum: sed non loquūtur de possibili. Et ideo si in futurum contingeret quod romana ecclesia hereticaret/sicut videtur possibile: nec oppositū est ex scriptura reuelatum. quare hoc dicere esset temerariū. tūc illud quod in dictis auctoritatibus affirmatur in illo casu nō haberet locū Et quod illa tertia auctoritas que est Hieronymi. sit intelligenda sub predicta conditiōe patet ex eius modo loquēdi. quia dicit quod domino prouidēte et beato Petro opem ferēte ipsa sic immaculata permanebit. i. si dominus prouideat et beatus Petrus opem ferat. sic scilicet quod ipsa fidem Petri et apostolorum teneat ¶ Ad auctoritatem Augustini dictū est quod E
nō loquitur de particulari ecclesia romana: sed de ecclesia vniuersali. Quod patet primo. quia absurdum esset dicere quod auctoritati alicuius particularis ecclesie esset magis credendū quam euāgelio. ¶ Secundo patet ex verbis Augustini qui loquitur ibi de ecclesia que succedit a tēpore Petri vsque ad tempus suū. et sic ipsa comprehendit Petrū et alios apostolos ac euāgelistas: et sanctos omnes a quibus in ecclesia susceptū est euāgeliū et publicata doctrina xpi. et sic maior est illius ecclesie auctoritas quam euāgelij. etc. Quando autem subinfert et hec auctoritas vniuersalis

ecclesie principaliter residet in illa ecclesia q est caput aliarum. Patet ex iaz dictis quid ad hoc sit respondendum. Et hec de quinta ratione princi-
A pali. ¶ Sexta ratio sua princi
6. rō. palis fuit arguendo ex dictis
princi meis sic. Et scriptura sacra cō
palis uincitur q semp sit aliqua vni
confe. uersalis ecclesia que xpi legis regule nunq̄ difformetur: igit idem cōuincitur de aliqua p-ticulari ecclesia. Antecedens est tertia conclusio tertij articuli vesperiarum mearū. Consequentiam probat. q2 impossibile est saluari eccclesiā vniuersalem sine pticlari. sicut i-possibile est saluari totū integrale sine aliqua eius parte. Et quia ꝓbaui conclusionem meā per hoc: q2 quod in scriptura attribuit toti ⁊ nulli pti temerariū est hoc asserere de parte. Ex hoc ipe cōfirmat argumentū suū iprobando meā conclusionem: ⁊ simul soluenda rōnem arguendo sic. Quicquid in scriptura attribuitur toti sic q non stat cū scriptura illud cōuenire toti nisi conueniat alicui eius parti/ hoc temerarium est negare de pte: sed semper vsq3 ad diem iudicij conformari legi xpi attribuitur i scriptura toti ecclesie et non stat cum scriptura hoc conuenire toti ecclesie: nisi cō-ueniat alicui ei9 ptit vt ex prioribus est deductū. igit. ¶ Ad
B istam rationem ali9 e respōdi
Solō. negando primam consequentiam. Et ad ꝓbationē etiā negaui assumptum. Dixi eni. q impossibile est ecclesiā vniuersalem saluari sine ecclesia pticulari. Patet clare. q2 per ecclesiam particularem nō itelligo quālibet partem integralem ecclesie vniuersalis: s3 aliquam cōgregationem fideliū partialem: que nō est tota ecclesia vniuersalis. Si aūt tota ecclesia vniuersalis saluaret in duobus suppositis. pat3 q nulla esset ecclesia particularis: q2 nulla esset cōgregatio fidelium q̄ nō esset tota ecclesia vniuersalis. quare ⁊c. Et p idem patet q confirmando rationem suam ipe truncate ⁊ sophistice tractat ⁊ soluit rationem seu ꝓbationem conclusionis mee. Unde qn̄ ipse arguit quicquid i scriptura attribuitur toti ⁊c. ¶ Hic dico primo q minor est falsa. quo ad primam partem propter hoc qd̄ dicitur ibi: vsq3 ad diem iudicij. quia semper vsq3 tūc nō durabit ecclesia militās: de qua loquor vt patet ex dictis in solutione prime ⁊ scđe rationis Scđo dico q eadem minor est falsa quo ad scđa3 partem intelligendo per partem ecclesie non quamlibet eius partē integralem: sed aliquā ecclesiam partialem seu particularem. vt statim dictū est. Tertio dico q ista dicta sua nō vadunt ad intentionem mee cōclusionis: sed solum ad quandam sophisticam vim sermonis modo ſm phm sermones sunt ſm materiam subiectam accipiendi. Et ſm hyl. intelligentia dictorum ex causis est assumenda dicendi. Intentio aūt mee conclusionis sicut pa C

tuit ex dictis meis erat q᷑ data quacunq᷑ etiam particulari certe denominationis: que non sit toti congregationi fidelium generalis. Uerbi gratia ecclesia clericorum: ecclesia ytalicorum: ecclesia gallicorum ꝛc. ex scriptura sacra non conuincitur q᷑ semper sit aliqua talis siue cōsimilis denominatiōis q̄ xp̄i legis regule conformetur. Et cōtra hoc solum arguit quinta ratio sua superiꝰ soluta. Et quia replicationes sue facte contra hoc in prima sua lectiōe sunt solū sophistice et non theologice. ideo trāseo de eis gratia breuitatꝭ. Et hec dicta sint de tertia conclusione et suis adiunctis: ꝛ de tota ista questiōe solū disputatiue et nō assertiue.

¶ Finis Questiōis disputate in resumpta.

¶ Expliciunt Questiones magistri petri de Aylliaco cardinalis Cameracēsis super primum/ tertium/ ꝛ quartū libros sententiarum: vnacum principijs quattuor eorundem prepositis: ꝛ laudibus theologie: et quibusdam alijs questionibus de potestate ecclesie in suis vesperijs disputatis/postpositis: non tamē pretermittēdis. Nuper ipresse parisius. Impēsis honesti viri Johannis petit. Emēdate nouiter studio ac vigilantia. J. M. victurniacensis.

¶ Incipit tabula questionum que continentur in hoc volumine.

¶ Tituli q̄stionū disputatarū conferentialiter in q̄ttuor pri cipiis factis sup quattuor lib. sententiarum.

